Bárdos Kornél

GYŐR zenéje a 17–18. században

AKADÉMIAI
KIADÓ
BUDAPEST

BÁRDOS KORNÉL

GYŐR ZENÉJE A 17–18. SZÁZADBAN

A 17–18. századi zenei életnek Győrben két fontos bázisa volt: a székesegyház és a gimnázium. A székesegyházban már a 17. század első évtizedétől kezdve rendszeres adatok vannak a zenekar és a kórus életéről, sőt kotta is maradt fenn ezekből az évekből. A jezsuita gimnázium kezdettől fogva értékes zene színhelye. Házinaplói 150 éven keresztül élő, színes zenei életről tájékoztatnak. A levéltári adatok és korabeli újságok alapján Bárdos Kornél beszámol a polgárság zenés szórakozásairól, a katonazenekarok szerepéről. A többször tervezett, de az 1830-as évekig meg nem valósított zeneiskola ügyéről is fontos dokumentumokat közöl. Értékes hangversenyekről, igen sok barokk pompájú ünnepről ad részletes leírást, ami elevenné teszi a kor zenei és társadalmi képét. Még a napóleoni megszállás napjairól is talált értékes zenei anyagot, sőt néhány fontos adatot az 1832 előtt már működő győri zeneegyesületről is, amely többek között már előadta Haydn Teremtését is.

A győri zeneszerzők és muzsikusok működésének bőséges időrendi összeállítása egészíti ki a kötetet, a zenei életet 1900 kottamelléklet hitelesíti.

AKADÉMIAI KIADÓ
BUDAPEST

Győr zenéje a 17—18. században

Készült a Magyar Tudományos Akadémia
Zenetudományi Intézetében

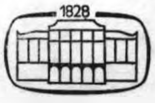

Akadémiai Kiadó, Budapest 1980

Bárdos Kornél

Győr zenéje a 17–18. században

A művek tematikus jegyzékét összeállította
Vavrinecz Veronika

Akadémiai Kiadó, Budapest 1980

ISBN 963 05 1838 4

© Akadémiai Kiadó, Budapest 1980 — Bárdos Kornél

Printed in Hungary

21.685

R12

MTA Zenetudományi Intézet
T-12292/80
Könyvtára

Tartalomjegyzék

Bevezetés 7

I. A győri zeneélet háttere 9

II. A székesegyház zenéje 11
Első korszak (1600 – 1657) 11
Második korszak (1658 – 1710) 28
Harmadik korszak (1711 – 1765) 42
Negyedik korszak (1766 – 1832) 62

III. A székesegyházi zenészek külső szereplései 109
Karmeliták 109
Ferencesek 124
Újváros, Nádorváros és Magyar Ispita 130
Akadémia 137

IV. Az iskolák zenéje 143
Gimnázium 143
Protestáns egyházak és iskolák 209
Orsolyiták 220
A zeneiskola ügye és a tanítóképző 222

V. A polgárság zenéje 232
Tánc és szórakozás 236
Katonazene 249
Színházi zene 250
Muzsika egyesület 256
Győrsziget 258

VI. Muzsika a város ünnepein, hangversenyek 261

VII. Győri muzsikusok és zeneszerzők 1600 – 1832 311

VIII. A művek tematikus jegyzéke 322

A források rövidítései 605

Irodalom 607

Név- és tárgymutató 613

Zusammenfassung 629

Bevezetés

A Magyar Tudományos Akadémián készülő több kötetes magyar zenetörténet előmunkálatai időszerűvé tették, hogy Pécs és Tata 18. századi zenéje után[1] Győr korabeli zenei életével is részletesen foglalkozzunk. Győr már 1598-ban felszabadult a török uralom alól, ezért kutatásainkat a 17. századra is kiterjeszthettük.

Munkánkat az előzőkhöz hasonló módszerrel végeztük: az irodalmi adatokon kívül elsősorban a levéltárak és a korabeli sajtó részletes ismerete alapján igyekeztünk megrajzolni a kor zenei képét. Átvizsgáltuk a Győr megyei levéltár városi, megyei jegyzőkönyveit és iratanyagát, a káptalani, a püspöki, az evangélikus és református egyház levéltárait, a győri anyakönyveket, a karmeliták, a jezsuiták és a bencések házinaplóit s iratait, a pannonhalmi jezsuita gyűjteményt, az Országos Levéltár helytartótanácsi, kamarai, Zichy s Széchényi családi, valamint a Hadi Levéltár Győrre vonatkozó anyagát, s valamennyi hozzáférhető újságot.

Igen komoly segítséget jelentett számunkra, hogy a kb. 1900 darabra terjedő korabeli kottaanyag tematikus jegyzékének elkészítését Vavrinecz Veronika vállalta el. A székesegyház és a tanítóképző anyagán kívül – Szigeti Kilián közlése nyomán – főleg a volt jezsuita gimnázium Pannonhalmán őrzött kottáiból állította össze a gazdag jegyzéket.

Győr zenei múltjának két értékes kutatójáról emlékezünk meg tisztelettel: Petz Lajos a 19. és 20. század eleji zenét dolgozta fel elsősorban.[2] Mivel – címe ellenére – csak 1832-től, Richter Antal működésétől kezdve szól részletesen, kutatásunk felső határának ezért 1832-t jelöltük meg. Annál több segítséget kaptunk Bedy Vince dolgozatából,[3] amely a levéltár alapos és megbízható ismeretére épül. Kár, hogy egyéb fontos kutatásai miatt nem írta meg bővebben a székesegyház zenéjének történetét már az 1930-as években!

Hálával gondolunk Horváth Lajosra és Benkovits Ferencre, akik a káptalani és a püspöki levéltárban kutatásainkat lehetővé tették. Köszönjük sok segítségét Sáry Istvánnak, Németh Klárának és Takács Lajosnak a Győr megyei levéltárban, dr. Baraczka Istvánnénak, dr. Kenéz Győzőnek az Országos Levéltárban és dr. Szigeti Kiliánnak Pannonhalmán.

[1] BárdosPécs és BárdosTata.
[2] PetzGyőr.
[3] BedyZene.

I. A győri zeneélet háttere

A 700 éves város múltjának jelentős szakaszában (1600–1832) vizsgáljuk a muzsika szerepét: a török uralom alól való felszabadulástól a Rákóczi-szabadságharc, majd a napóleoni megszállás hónapjai után a reformkorszakba nyúló időszakban. A Pálffy Miklós és Schwarzenberg Adolf nevéhez fűződő 1598-as győzelem után a császári kézben levő vár többségében német katonaságával a töröknek is, de Rákóczi szabadságharcának is ellenáll. Csak a napóleoni megszállás után veszti el jelentőségét a császári politika szempontjából annyira, hogy 1820-ban a falait is lerombolják; azokat a falakat, amelyek két évszázadon át a győri ünnepségekben is fontos szerepet játszottak.

Bár a város a 17. század elején szinte újrakezdi történelmét anyagi és szellemi téren egyaránt, lakosainak száma mégis már a század első felében 5–6000 (beleszámítva a várbeli katonaságot is!),[1] s ez a szám a 19. század elejére megkétszereződik.[2] Már a 17. században 26 céhbe tömörült lakosság a város iparos és kereskedő jellegét végig megtartja, sőt fokozza az 1830-as évekig, amikor a gőzhajózás megindulásával a gabonakereskedelme is megerősödik.[3] A várbeli katonákat s a kisebb számú betelepített rácokat leszámítva a 17. századi Győr szívósan ragaszkodik magyarságához, s csak a 18. században válik magyar és német nyelvű várossá a bécsi kamara erőteljes német telepítéspolitikájának eredményeként, amely országszerte számottevő változást okozott a lakosság nemzetiségi elosztásában. Közben elég hamar, 1743-ban megszerzi a káptalan földesúri joghatósága alatt álló mezőváros a szabad királyi városi rangot is.

Nagyon lényegesnek tartjuk azt is, hogy már a 17. század elejétől kezdve tere lehetett az európai barokk irodalomnak és művészetnek, ellentétben a legtöbb dunántúli várossal és rezidenciával, amelyek a török miatt csak 1686 után pótolhatták századnyi elmaradásukat. Igaz, árvíz, pestis és földrengés gyakori kísérője életének. Mégis már a 17. században értékes barokk építkezés kezdődik (a jezsuiták és a ferencesek kolostora és temploma, a magyar ispita stb.) s folytatódik a 18. században, kialakítva előttünk a ma is megcsodált belváros és vár barokk együttesét, maradandó tanúit a falai közt élő stílusnak. Az irodalmi emlékek mellett a fennmaradt nagyszámú zenemű pedig igazolja, hogy a muzsikának is komoly része volt a barokk, majd a klasszikus stílusú művelődés kialakításában.

[1] TomajNépesség 84. l.
[2] BácskaiGyőr (183. l.) szerint ekkor 10 681 a lakosok száma.
[3] JeneiKözépkori 144. l.; BalázsGyőr 200. l.

A 17. századi zenének két központja a székesegyház és a gimnázium. Mindkettőnek zenekari életéről már a 30-as évekből lényeges adataink vannak. A káptalani iskolában újraéled az a zenei nevelés, amelyet a 16. századból ismerünk.[4] A káptalan gondoskodik zenészei eltartásáról és lakásáról is. 1684-ben pedig Széchényi György győri püspök, majd esztergomi érsek, Győr barokk mecénása Magyarországon egyedülálló gesztussal, 17 800 ft-os zenei alapítvánnyal biztosítja főleg a győri, kisebb részben a soproni és a szombathelyi zenészek eltartását. A 18. században ezenkívül még öt, kisebb értékű alapítvány segíti a győri székesegyház muzsikusainak, a káptalani zenészeknek zavartalan működését. Ők azután a 18. században más templomokban is, főleg a karmelitáknál rendszeresen muzsikálnak. Ámde részt vesznek az akadémia, a város ünnepein is, tanítják a polgárok gyermekeit, sőt a 18. század vége felé több évtizeden át a belvárosi farsangi bálokon is rendszeresen zenélnek.

A jezsuita gimnázium zenei életéről 1627-től a feloszlatásig, 1773-ig a fennmaradt kottaanyaguk és a házinaplóik részletes beszámolói alapján alkothatunk gazdag képet. Mint másutt is,[5] itt is intenzív zenei nevelés folyik, zenészeiket eltartják, s barokk pompával rendezett gyakori egyházi és iskolai ünnepeiken zenekaruk szereplése elmaradhatatlan.

A polgárság szórakoztatásáról és ünnepeik színesítéséről a városba telepített katonazenekarok, a szigeti németek zenekara, az újvárosi cigányzenekarok s főleg a 18. század végétől népszerű magyar és német polgári alakulat zenekarai, „a polgárok jeles Bandái"[6] gondoskodnak. Az ugyanezen időben ismeretes „muzsikális akadémiák", hangversenyek – részben a püspökvárban, részben az ún. Redoutban – résztvevői a káptalani zenészeken kívül a zenében jártas polgárok is. Körükben alakul a Muzsika egyesület, ill. – mint a korabeli újságban olvasható – Musik Dilettanten Vereins. Szerepléseiről néhány fontos adatot találtunk 1830 körül: pl. Haydn Teremtésének előadását 1831-ben. Mindez bizonyítéka annak, hogy még 1832, Richter Antalék nagy korszaka előtt is élt az igény a komoly zene iránt a polgárság körében, és ennek eredményeként zenei egyesületet is alapítottak.

[4] BedyZene.
[5] BárdosPécs, IsozBuda, SzigetiKőszeg.
[6] GálosJuranits 238–240. l.

II. A székesegyház zenéje

Első korszak (1600—1657)

A 12. században épített székesegyház az 1529-es tűzvész után újabb kárt szenved a 16. század végén. 1595-ben az ostrom idején északi ablaktábláit feltöltik, ágyúkat helyeznek oda, istállónak, lőporraktárnak használják.[1] Az ostrom elmúltával azonban annyira rendbehozzák, hogy istentiszteletet tarthatnak benne — ha nem is az egész épületben — a 17. század közepéig, a renoválás idejéig. A várat a katonaság tartja kezében, maga a káptalan is csak 1606-ban költözhet vissza Sopronból, ahová a török elől elmenekült.

Ugyanebben az évben nevezik ki Naprági Demetert győri püspöknek. A sztoikus gondolkodású humanista főpap késői reneszánsz irodalmi kört alakít ki maga körül. Ő nevezi ki kanonokká Balásffy Tamást, Nagyfalvy Gergelyt és Nyéki Vörös Mátyást, a 17. századi irodalom ismert alakjait. Hozzájuk csatlakozik Kopcsányi Márton, a ferencesek házfőnöke is. A győri születésű Lépes Bálint is szülővárosában kanonok 1608-ig, majd Naprági halála után 1619—23-ig győri püspök. Ő azonban a káptalan író-költő tagjai segítségével Győrt már a korai barokk egyik központjává teszi a 17. század első harmadában.[2] Maga és elődje is a székesegyházi könyvtár alapját vetik meg értékes gyűjteményükkel.[3]

Úgy látszik, amint Győrött a közigazgatás 1600-ban újjászerveződik, vele egy időben a székesegyház élete is újrakezdődik. Erre következtethetünk a győri pajzskészítő céh 1602. február 25-én kelt szabályzatából: „Ezenkívül minden évben a nagyobb ünnepeken, karácsonykor, húsvétkor és pünkösdkor kötelesek a mesterek itt a székesegyházunkban a fenséges Isten tiszteletére szentmisét tartatni és azon személyesen is részt venni. Ugyancsak kötelességük, hogy az úrnapi körmeneten mindannyian megjelenjenek."[4]

Az első konkrét zenei adatot 1606-ból ismerjük: május 23-tól kezdve a káptalan számadáskönyve rendszeresen jelzi az orgonista negyedévi fizetését.[5] A kántorkanonok pedig elszámolásában ugyanebben az évben mindenszentek, karácsony, majd 1607 nagycsütörtökjén a diszkantista részére kifizetett 1 1/2—2 ft-ról szól.[6] Az első karnagyról — mint Győrött a középkortól nevezik: succentorról — maga

[1] JeneiKözépkori 134. l.; BedySzékesegyház.

[2] L. részletesebben JeneiNaprági 150. l.; KlaniczayRen 354—385. l.; GyőriAlmanach 48—49. l.; BedyKápt 393—407. l.; RMKT 7. 430. l.

[3] BedyPapn 255. l.

[4] Közli Ráth Károly: Győri Történeti és Régészeti Füzetek I. 1861. 218. l. (latin szöveg).

[5] Klt Számadáskönyv III. 17v.

[6] Plt 12. sz. Vegyes iratok Zichy püspöksége előtt. (7. számú szekrényben.)

Naprági püspök, aki egyúttal kalocsai érsek is, a káptalanhoz 1609. február 21-én írt levelében szól: „Tudomást szereztünk Kegyelmetektől arról, hogy Kupferschmidt György, aki néhány évig székesegyházunk kórusán szolgált, megvált állásától. Mivel pedig az istentiszteleti szolgálat folyamatossága végett Kegyelmetek nem nélkülözhetik azt, aki őt e szolgálatban helyettesíti, ezért e tisztségre alkalmasnak tartjuk a soproni kántort, akit Uraságtokhoz el is küldöttünk. Néhány napja meg is jelent Győrött, és felajánlotta szolgálatait. Mivel pedig a mi beleegyezésünk nélkül nem akarják alkalmazni, visszajönni kényszerült hozzánk Szombathelyre, és beleegyezésünk tanúsítványát kérte tőlünk. Amennyire az énekben való jártasságát megállapíthattuk, megelégedettek vagyunk vele. Kegyelmetek őt felfogadhatják, elődjének helyére alkalmazhatják, s megillető fizetéséről gondoskodjanak. Egyebekben kívánjuk, hogy Főtisztelendő Uraságtok sokáig egészségben éljenek . . .

Kesző, 1609. febr. 21.

Krisztusban testvérük
Naprági Demeter
kalocsai érsek."[7]

Kupferschmidt György 1604-ben vette fel a kisebb rendeket, s mint teológiai hallgató végezte a succentori teendőket a székesegyházban. 1609-ben szentelték pappá, s ekkor válik meg hivatalától.[8] Egyelőre nem ismerjük az új succentor nevét. Az 1610-es számadáskönyvben András orgonista nevét említik csak, 1625-ben pedig Ambrusét.[9] Az utóbbi valószínűleg 1624-ben kezdi munkáját. Az augusztus 24-i szöveg szerint: „NB. a felfogadott orgonista Szent Bertalan apostol ünnepén kezd orgonálni. A káptalan évi 25 ft-t fizet számára, és a Főtisztelendő Püspök úr gondoskodik étkezéséről s fizetéséről."[10] Ez az összeg évi száz ft.[11] Az 1621. május 20-i bejegyzés: „az orgonista orgonálni kezd" viszont arra utal,

[7] Klt Cth VI. Nr. 265.: „ . . . Constta nobis a Domibus Vris Rndis Georgium Kupfersmit, qui a certis annis in choro inservivit Eccleae nrae, iam promotum esse. Cum autem ppter continuum exeretitium divini officii in templo nostro sine aliquo, qui vices eius subeat, Vrae Domaones esse non possint; Idoneus mihi visus est ad hoc munus obeundum Cantor Soproniensis, nunc ad Vras Domes Rndas a nobis missus: qui non multis quoque ante diebus Jaurini apud easdem fuit, operamque suam eis detulit. Sed dum eum sine consensu nro recipere nollent, ad nos Sabariam venire coactus est, atque consensus nri testimonium ad easdem, cum ipsae quoque ad solum ab eo requirerent, sibi dari postulavit. Quantum itaque nos dexteritatem eius in Cantu percipere potuimus, contenti sumus illius opere: ac Vrae quoque Domes ipsum recipere poterint, in locumque alterius substituere et de competenti quoque salario eidem providere. De reliquo Domes Vras Rndas diutissime et felicissime valere . . . cupimus. Datum ex Kesző 21 die Februar 1609. Frater in Christo Demetrius Napragi Archiepp Colocensis."

[8] Gylt Hiteleshelyi lt. Felvall jk. 6. k. 219. l. 1604. Testimoniales dimissoriales. — BedyZene 6.1. tévesen ezt 1603-ba helyezi.

[9] Klt Számadáskönyv III. 24. l. 1610. jan. 22. és a következő évek számadásai; uo. 140v. pedig Ambrosius orgonista neve, 1625. febr. 25.

[10] Uo. 136v.: „NB organista conductus pro organ. pulsare. In Festo S Bartholomei Apli inservire cepit. Capitulum pro anno solvit illi fl 25. Rssmus Praelatus dat mensam illi et flor."

[11] BedyZene 12. l.; Klt Számadáskönyv IV. 175. l. 1639.

hogy Ambrus orgonista közvetlen elődje ekkor lép hivatalába.[12] Bizonyára vele kapcsolatos az 1623 húsvétján, majd az ezt követő időben történt kellemetlen eset, amelyről a káptalan panaszt tesz a püspöknek: „E helyen nem hallgathatjuk el, mennyit vesztett a húsvéti ünnepünk fényéből azzal, hogy hallgattak templomunk orgonái, mivel Méltóságod nem fizette ki az orgonista járandóságát, miként most is hallgatnak . . ."[13] A szöveg alapján feltételezhető, hogy mindkét orgonát lehetett használni ez időben! Meg kell azt is jegyeznünk, hogy a káptalan ebben az évben is fizeti a részéről járó 25 ft-ot az orgonistának, de az valójában az orgona fújtatójának díjazására szolgál.[14] A számadáskönyvek aztán a század közepéig évente folyamatosan jelzik az orgonista fizetését az 1649—51-es évek kivételével, de csupán Schtteidl Henrik nevét írják be 1646—48 között.[15]

A magister scholae, a káptalani iskola tanítójának — középkori nevén sublectornak — illetményét rendszeresen, de általában csak név nélkül jelölik ezekben az években. Ő is részt vesz a kórus munkájában. Farkas Mátyás nevét 1600 szeptemberétől decemberéig háromszor említik.[16] Működésének kezdete nem ismert. Elődjét, Velikay Gáspárt 1593-ból házeladással kapcsolatban ismerjük.[17] Krupits Márton nevével 1628. január 15-én találkozunk.[18] Bedy lehetségesnek tartja, hogy azonos az 1609-től működő succentorral, a volt soproni kántorral, akit — szerinte — mint succentort 1628-ban iskolamesterré is választott a káptalan.[19] Mondatának második részét sajnos nem fogadhatjuk el. Véleményét ugyanis az 1628-as bejegyzésre építi: „1628. Tanítónak (sublector) felfogadtatott Szent Anna ünnepe körül a győri succentor, aki aztán 1633. augusztusában távozott."[20] Ez az adat Krupitsra nem vonatkozhat, hisz ő már január 15-én is magister scholae! A vármegyei jegyzőkönyv viszont 1628 szeptemberében (szept. 14. utáni szombaton) „Macarius Adamus" tanító és a győri székesegyház succentora vagyoni ügyének tárgyalásáról számol be.[21] Nem tudjuk, mióta karnagy Győrött. A tárgyaláson a Prágában élő rokonaira való utalás cseh származását teszi valószínűvé. Azonos

[12] Klt Számadáskönyv III. 111v.: „orgonista incipit organum pulsare" s 16 ft. 74 dénár kifizetését is jelzi.

[13] Uo. T 37. Nr. 4727.: „Hoc loci dissimulare non possumus, cum quanto solemnitatum Paschalium derogamine siluerunt organa huius Ecclesiae obi ntermissum salarium organistae ex parte Illustr. Celsitudinis, prout etiam nunc silent . . ." Mivel a dátumot nem jelzi, nem állapítható meg, vajon még Lépes Bálint vagy már Dallos Miklós püspökről van szó, mivel ők ebben az évben követik egymást a püspöki székben. — BedyZene 13. l. is utal az esetre.

[14] Klt Számadáskönyv III. 128—131v.

[15] Uo. Számadáskönyv IV. 356—494. l.

[16] Uo. Számadáskönyv III. 9—10. l.; BedyPapn 6. l.

[17] Gylt Hit. lt. felvall. jk. 5. k. 256. l.; BedyPapn 6. l.

[18] Klt Számadáskönyv III. 163v.

[19] BedyZene 6. l.; BedyPapn 6. l.

[20] Klt Számadáskönyv IV. 6. l.: „1628. Receptus in Sublectorem circa festum S. Annae succentor Jaurin., qui postea sublatus mense Augusti Anno Dni 1633."

[21] Gylt Mj 2. k. (1621—30), 507. l.: „Tertio demum pro Nobilibus Adamo Macario Ludimoderatore et succentore Cath. Eccl. Jaur., ac per eum Andrea, Georgio et Gregorio Fratribus ipsius uterinis et carnalibus, die vigesimo quinto Mensis Aprilis, in Anno Domini 1628 praesenti, omnes Pragae per Manus Reverendissimi Dni Steph. Sennyey, tunc Vaciensis, jam vero Episcopi Vespremiensis exped."

Makáczy Ádám győri tanítóval és succentorral, akit Telekessy említ az 1633–41 közötti világi adományozók felsorolásában.[22] Hogy 1633 után valóban nincs már Győrött, igazolja az is, hogy házának eladása alkalmával 1634-ben mint a káptalani iskola egykori tanítójára hivatkoznak rá.[23]

A következő években is gyakori, hogy a karnagy vállalja a tanítói munkakört is. 1634–36-ig Laky Péter a tanító,[24] de 1637 Szent György napja, Laky távozása után a succentor tanít.[25] Ugyanebben az évben Kuzmics Mártont választják tanítónak és 1638. április 23-án még az ő nevét említik,[26] ám 1639. júniusban a succentor helyettesíti a magister scholaet a reggeli miséken, mivel az állás még nincs betöltve.[27] 1639. december 15-én iktatják be Tolnay Ferencet, majd 1641-ben Szegedy Gergelyt sublectornak.[28] Az utóbbiról nem tudjuk, meddig tanított a káptalani iskolában. Ezután csak 1656. október 8-án Radossányi Mátyás nevét említik, de ő csak egy évig működik.[29] 1647–51 között név szerint is utalnak arra, hogy Szalatnay Jakab karnagy tölti be a magister scholae állását is.[30] Vajon közvetlen utódja Makáczy karnagynak? – nem tudjuk, de ismeretes, hogy 1638-ban már mint a székesegyház succentora száz forintért házat vesz Herber Illés karkáplántól.[31] 1642-ben ezt eladja, és feleségével, Sárkány Margittal újabbat vesz 300 birodalmi ezüsttallérért.[32] A hiteleshelyi jegyző a káptalan véleményét fejezi ki vele kapcsolatban, amikor kiemeli a szövegben, hogy „a kiváló férfi Szalatnay Jakab succentornak, azaz kórusunk vezetőjének" adják el a házat. 1657-ben biztosan még a kórus élén áll, mert ismét megbízzák az iskola vezetésével is Radossányi távozása után.[33]

A succentor fizetéséül az 1630-as években a kántorkanonok asztalánál való étkezésen kívül évi száz ft-ot állapított meg a káptalan. Amennyiben a kántorkanonoki stallum nem volt betöltve, annak jövedelméből havonként négy ft-ot kapott étkezésre.[34] A succentor s általában a kórus anyagi ügyei a kántorkanonokhoz tartoz-

[22] TelekessyArca 90. l.

[23] Gylt Hit. lt. Felvall. jk. 8. k. 56. l.: „. . . Adami Makaczy Ludirectoris olim Scholae Nostrae Jaur . . ." — BedyPapn 6. l.

[24] Klt Cth VIII. Nr. 607., 1636., itt Laky Péter neve is szerepel.

[25] Uo. Számadáskönyv IV. 122. l.: „Ob vacantiam Lectoratus et Sublectoratus Succentor habuit curam Scholae".

[26] Uo. 154. és 143. l.; BedyPapn 6. l.

[27] Uo. 188. l.: „. . . quod Scholae Magistrum vacanti Officio ipsius supportavit in sacris matutinis . . . fl 3."

[28] Uo. 175. és 176. l.; BedyPapn 6. l. Bedy által jelzett eredeti okmány: Gylt Hit. lt. Lad 7. fasc. 20 Nr. 718. elveszett.

[29] Klt Számadáskönyv IV. 547. l.: „Conductus et susceptus est a V. Caplō in Schola Magistrum Matthias Radossányi cui annua solvet V. Caplum . . . in pecunia florenos Hung. centum . . . 12 urnas vini et 12 cubulos frumenti ex conventione ab ipso facta in consistorio."

[30] Uo. 385. l.

[31] BedyKápt 416. l.

[32] Gylt Hit. lt. Felvall. jk 8. k. 560. l.: „. . . domum suam civilem lapidem in hoc oppido Jaur . . . habitam . . . erudito viro Jacobo Szalatnay succentori seu Chori nri directori, ac Margarithae Sárkány consorti ejusdem . . . pro trecentis integris talleris argenteis imperialibus." — Utal rá BedyZene 6. l. is.

[33] Klt Számadáskönyv IV. 570. l., 1657. dec. 22.

[34] BedyZene 6. l.

tak régi hagyományként még a 17. században is. Így pl. 1690-ben a lemondott Csernátonyi Miklós helyébe Kecskeméty Mihályt nevezte ki a püspök kántorkanonoknak. „Bár még nem iktatták be ünnepélyesen hivatalába, mivel a succentor fizetése az ő gondja, mégis joggal megkapta a kántorkanonoki jövedelmet."[35] Ezt a feladatukat kivétel nélkül mindig ellátják. A 18. században aztán az ún. Cassa Musicorum számadáskönyveket vezetik évről évre, s közvetlenül vagy a succentor kezébe adják a zenészek illetményét.

A magister scholae fizetése a régi hagyomány szerint kanonoki féljövedelem volt. 1639-ben a káptalan ehelyett díjlevélben rögzíti a fizetését: 32 ft készpénzt, 20 köböl búzát, 30 akó bort kap a káptalani tizedből, a védenyi tizedből ezenkívül 28 akó bort és 12 ft készpénzt.[36] 1649-től viszont száz forintot kap egy évre, 12 akó bort és 12 köböl búzát.[37]

A kórus szervezete a középkorihoz viszonyítva lényegében nem változott a 17. század első felében: ekkor is még a káptalani iskola növendékeiből áll, akiket általában tanulóknak, ill. énekeseknek (studiosi sive cantores) neveznek. Felnőtt korukban is részt vesznek a kórus munkájában, sőt kisegítőket is alkalmaznak. Feladatuk a zsolozsma éneklése, a szentmise s egyéb szertartások gregorián és többszólamú muzsikája.

Maga az iskola a század közepe táján elveszti középkori jelentőségét. Az 1627-ben alapított jezsuita gimnázium mellett már csak mint alsófokú iskola működik. Erre a változásra céloz Draskovich György püspök, amikor az olvasókanonok felügyelete alatt álló sublectorról szól: „Minthogy a Lectorság nem sok jövedelmű, valakinek adom azt, de a Sublectorság terhe nelkül adom, mert most mutata ratione Scholarum etiam ratio sublectoris mutatur, [az iskola lényegének megváltozásával a tanító jelentősége is csökken,] oda valami fő iskola mester nem köly, a mediocris [közepes] pedig kevesselis megh éri; mindazonaltal ugyan a Lectorság tiszte éppen helien maradgjon es hatalmais a Sublectoron, ki megh éri azzal amit a Nemes Kaptalan nekie parancsol."[38] A kórustagok — a gimnazisták is — a káptalani iskolában laknak. Az épület a 16. században a Káptalandombon, a székesegyháztól délre volt, de 1566-ban Teiffl Kristóf élelmezési főtiszt ezt lefoglalta. Előbb a régi városháza telkén, majd még a 16. század folyamán a mai helyére került, ahol (ma Rózsa Ferenc u. 5.) a 18. században újjáépítik mint a káptalani zenészek házát.[39]

[35] Klt Számadáskönyv V. 386. l.: „. . . licet necdum installatus: quia tamen onus solutionis succentoris eundem gravaret, portio quoque Cantoratus eidem merito cessit." — BedyZene 6. l.

[36] Klt Számadáskönyv IV. 207. l.: 1640. márc.-nál van beírva: „Salarium sublectoris seu Ludimagistri Jaur. Antea portionem suam habebat cum Mediantibus aliis, sed ante annum, certum ei salarium ordinavit Venerabile Capitulum: Nimirum in parata pecunia florenos triginta duos cubulos tritici viginti et totidem urnas vini ex decimis Capitulo provenientibus, prout superinde habet conventionales per Prāeptum [Praepositum] S. Salvatoris scriptas, ex eidem datas. — Ex Decimis Weidensibus cum aliis tempore Decimationis urna vini 28 accepit, post seriem Dn̄orum. Item ex eisdem Decimis, in pecunia . . . habet et percepit flor. duodecim." — BedyPapn. 17. l.

[37] Klt Számadáskönyv. IV. 435. és 547. l.

[38] Uo. Cth VIII. 607. l.; BedyPapn 16. l.

[39] BedyPapn 15. l.

Az intézmény anyagi alapját a káptalan kónyi birtoka biztosítja a 17. században is. I. Ferdinánd 1559-ben adta a székesegyházi iskola céljára.[40] A birtokot rendesen egy-egy kanonok bérelte a püspöktől. 1591-ben a királyi kamara elvette, de II. Rudolf visszaadja ugyanazon célra, ám nem a püspöknek, hanem a káptalannak. A 17. században ismerjük néhány bérlőjét: Altabak János kanonokot, aki 1620-tól bérli, Bényi Jánost, Püsky Jánost és Gáborjáni Tóbiást.[41] 1638. november 2-án Draskovich püspök Altabak kanonok október 16-án kelt végrendeletének hátlapján jóváhagyja ezt. Szövegében Kónyról is ír: „4. Kóny falu javaiból tartjuk el a tanulókat azaz énekeseket a szokásnak megfelelően az új bevételig, s amíg a helységről másképpen nem intézkedünk."[42] Igaz, 1641-ben Nádasdy Ferenc katonái kifosztják a falut. A vármegyei közgyűlés január 24-én a káptalan panaszára az ügy kivizsgálását rendeli el.[43] Ezért nevezi Draskovich pusztult falunak Kónyt ez időben.[44] Ám ez csak átmeneti nehézség, mert az 1680-as évekig a birtok jövedelme az alapja a kórus fenntartásának.

Bedy véleménye szerint a hangszeres zene csak 1684-től volt otthonos a győri székesegyházban. Ő ugyanis csak ebből az időből talált rá adatot.[45] Ez azonban elképzelhetetlen annak a barokk városnak székesegyházában, amelynek gimnáziumában viszont a jezsuitáknál 1627-től kezdve folyamatosan működik a zenekar. Szabady joggal cáfolja Bedyt 1932-ben, amikor megtalálja a székesegyház levéltárában Christoph Straussnak, a bécsi Szent István-dóm karnagyának 1631-ben kiadott, vegyeskarra és zenekarra írt, 16 misét tartalmazó díszes szólamkönyveit.[46] (Lásd részletesen tematikus jegyzékünkben: 1391. sz.) A kottatár jelenleg legrégibb művének 14 szólamkönyvét ugyanis a győri vár élelmezési prefektusa 1637 Nagyboldogasszony napján adományozta a székesegyház kórusának. Szabady még négy szólamkönyvet talált, ma kettő ismeretes. Mindkettő elején a kézzel írt latin nyelvű ajánlás szövege olvasható: „Nagylelkűségből, bőkezűségből és a győri káptalan székesegyházában működő Szűz Máriáról elnevezett kórus iránti rendkívüli tiszteletből e 14 kottát ajándékozta nemes és kiváló salenheimi Pfeiffer János, császári és királyi tanácsos, a győri vár élelmezési prefektusa zenei előadás céljára 1637 évben, Nagyboldogasszony szent ünnepén."[47]

A fontos dokumentum 1637-ben már működő kórust és zenekart feltételez. Az együttes valóságos életéről és hangszeres zenéjéről korábbi érdekes és színes

[40] BedyKápt 177—179. l.

[41] Klt T 25 Nr. 3548.; BedyPapn 14.; BedyKápt 397. és 423. l.; BedyZene 7. l.

[42] Gylt Hit. lt Cth XIII. Nr. 409., 433., 436., 440.: „Haec tamen circa praesens Testamentum declaramus et observari volumus ... 4. et ex rebus et restantiis possessionis Kony more solito alantur studiosi sive cantores usque ad novos proventus et donec de illa possessione disponamus." — BedyKápt 397. l.

[43] Gylt Mj 4. k. 9. l., 1641. jan. 24.

[44] Klt Cth VIII. Nr. 610. — BedyKápt 178. l.

[45] BedyZene 14. l.

[46] SzabadyÉnek 53. l.

[47] „Ex liberalitate, munificentia et singulari pietate erga Chorum Magnae Deiparae Virginis in Cathedrali Eccla Vrabilis Jaurin. existente' partes istae 14 dono oblatae sunt a Gnso et Illustri domino Joanne Baptista Pfeiffer de Salenheim Sacr. Caesar Regiaeque Mattis Consiliario, ac Praesidii huius Jaur. Annonae Prefecto, Musico Concentui. Anno 1637 die divae Assumptae Virgini Sacro."

1. Székesegyház (Jenei – Koppány: Győr. 75. sz. kép)

2. Karmelita templom (Jenei – Koppány: Győr. 91. sz. kép)

3. Nemesi konviktus (ma Állami Zeneiskola)
(Jenei – Koppány: Győr. 97. sz. kép)

4. Régi városháza (Jenei – Koppány: Győr. 103. sz. kép)

5. Káptalani zenészek háza (Horváth Gabriella felvétele)

6. Jezsuita, majd bencés gimnázium, templom és kollégium 1760 – 1888 között
(A győri bencés gimnázium tulajdona)

7. Német polgári lövészalakulat 1796-ban (A Xántus János Múzeum tulajdona)

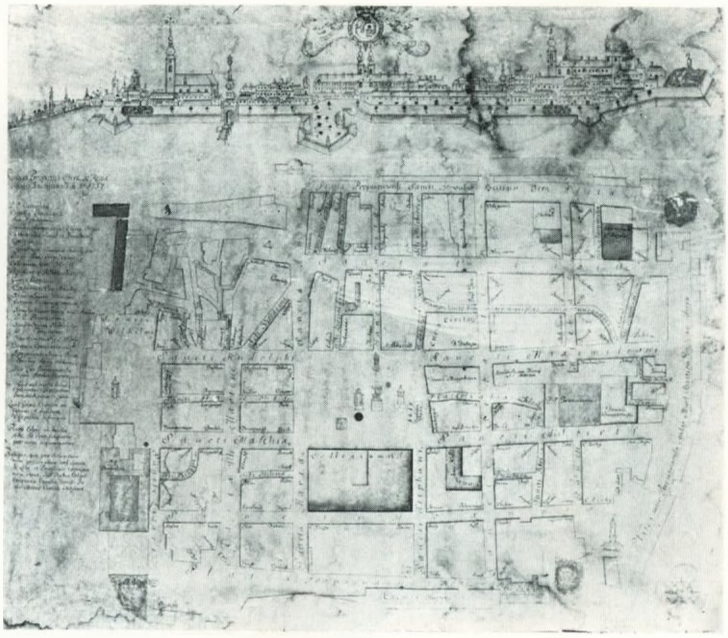

8. Győri térképvázlat 1757-ből (A Xántus János Múzeum tulajdona)

leírást is találtunk Nagyfalvy Gergely győri kanonok, majd váci püspök latin nyelvű naplójában. Ennek alapján kétségtelen, hogy a század elejétől kezdve, még a jezsuiták letelepedése előtt is szólt a hangszeres zene a székesegyházban: „Felragyogott 1626. szept. 10. Tolentinói Szent Miklós ünnepe, amikor a kanonokok és a győri erődítmény más egyházi méltóságai reggel 9-kor ünnepi misére jöttek össze a székesegyházban. Ugyanakkor a résztvevők és a nagyszámú kíséret tiszteletét fejezte ki Dallos Miklósnak, főtiszt. győri püspöknek és főispánnak, valamint mélt. Preiner János főkapitány úrnak. Az első misét segédlet nélkül főtiszt. Olvasókanonok úr mondotta; a következőt, az ünnepi nagymisét a Szentháromság tiszteletére főtiszt. Fülei Tamás, pilisi apátúr végezte egybekötve hálaadással az Istennek: rögtön ugyanis az úrfelmutatás után Dánia királya feletti győzelem alkalmával az öröm himnuszát, a Te Deum laudamust kezdte a kórus emberi hangokkal énekelni orgonának, valamint kürtöknek és doboknak kíséretével. Közben a bástyákon és falakon mozsarak és ágyúk ünnepi hangja szólt." Majd leírja, hogy Preiner főkapitány ünnepi ebéden látta vendégül a város és a környék egyházi, katonai és más előkelőségeit.[48] E beszámoló a hangszeres zene jelenlétéről is szól, de egyúttal első leírását adja a két évszázadon át szokásos győri ünneppnek: benn a templomban a zenekarral kísért kórus többszólamú éneke hangzik, kinn a bástyákon és várfalakon pedig az ágyúk ünnepi tüzet nyitnak minden ünnepélyes alkalommal még a 19. század elején is. Ez a barokk pompa természetes és elmaradhatatlan kifejezője ebben a korban!

Érdekes módon éppen 1627-ben a díszlövések alkalmával sérülés is történt, amely miatt Nagyfalvy joggal háborodik fel: „Mi itt pünkösd nyolcada után az úrnapi körmenetet ünnepélyesen tartottuk meg, de mint hallom, sajnos két ember a kézi fegyverektől megsebesült a körmeneten. Nem emlékszem, hogy ez valaha is előfordult. Nem hiszem, hogy a győzedelmes Krisztusnak tetszik az emberek feláldozásának effajta módja szent testének és vérének tisztelete alkalmával."[49]

Még 1626. okt. 4-én is hírt ad a kórusról, a ferencesek ünnepén való szereplésről, de ezt a kórus humorosabb, emberi oldaláról mutatja be. Szent Ferenc ünnepén régi szokás szerint — mint írja — ünnepi misét tartanak a ferenceseknél. Ezt

[48] NagyfalvyDiar 102v: „Anno 1626 dies illuxerunt decimus Septembris S. Nicolao de Tolentino sacer, quando tam Canonici, quam alii Ecclesiastici praesidii Jauriēn ad Commune Sacrum Cathedralis Ecc̄lae circa nonam horam frequentes convenerunt. Rd̄mo D̄no Electo Episcopo Jaurinensi locique eiusdem Comite perpetuo, Nicolao Dallos, atque Ill̄mo D̄no Joanne Preinero supremo et generali Capitaneo hinc inde cum suorum comitatu reverenter adstantibus. Primum sacrum celebravit sine adstantibus Rdus D. Lector: secundum solemniter de S Trinitate Rdus D. Thomas Fulei Abbas Pilisiensis gratiarum actionibus Deo adhibitis: statim vero post elevationem Chorus de Victoria contra Regem Daniae a Joanne Filio feliciter obtenta hymnum laetitiae, Te Deum Laudamus cum organo, tubis timpanis, humanisque vocibus decantare caepit per propugnacula tormentis machinisque bellicis interim cum ingenti fragore detonantibus. Istis peractis Illmus D. Capitaneus cibum sumpturiis ad convivium vocavit . . . "

[49] Uo. 16. l.: „Nos hic festum corporis Xti post octavam pentecostes solemniter peregimus et alias feliciter nisi quod manualibus tormentis duos homines audio vulneratos esse in processione, quod antea etiam non semel accidisse memini. Non puto Xto triumphanti placere in sui corporis et sanguinis veneratione hanc consuetudinem immolandi homines . . . " — Szabady-Nagyfalvy 223. l.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ZENETUDOMÁNYI INTÉZETE KÖNYVTÁRA

ünnepi ebéd követi, amelyen Preiner várkapitány s természetesen Nagyfalvy is — aki egyébként náluk gyóntató is — részt vesz. A nevetésbe fulladt ünnepi vesperásra emlékszik vissza életszerűen, amelyen a székesegyházi kórus, az énekesfiúk a főszereplők: „Volt elég nevetni való rajta! A succentor nem volt a kóruson, talán mert éppen a kocsmában ivott, ez lévén számára csak az ünnep. Ily módon csak az iskolás énekesek kezdték énekelni Szent Ferencről az antifónát, az Ecce sacerdos magnust. Ezért Altabak János, a türelmetlen és haragos férfi méltatlankodott és haragra gyulladt. Úgyhogy a hangos kiabálástól sem tudott tartózkodni, miközben éppen az ő szidalmazásai következtében az énekesek fokról fokra megzavarodtak, és végig hamisan énekeltek, annyira, hogy hangos nevetést váltottak ki a hallgatóságban. Befejezvén a vesperást maguk is nevetésben törtek ki, s irántam való tiszteletből mindannyian elkotródtak a templomból. Aztán magam is hazatértem, s hőn óhajtott tanulmányaimnak s a pihenésnek adtam át magam. Ezek történtek Szent Ferenc ünnepén!"[50] A közvetlen hangú leírás másik főszereplője Altabak János, győri kanonok — mint említettük —, a kónyi birtok bérlője. Ekként kapcsolatban állott a kórussal, s bizonyára joggal és kellő alappal fakadt ki mérgesen a számunkra egyelőre ismeretlen nevű succentor ellen.

A hivatalos istentiszteleteken kívül a kórus részt vett temetéseken is. Elsősorban a káptalan tagjainak utolsó útján énekeltek. Ezt azonban külön is díjazták, mint példa is van rá ez időből. Pozsgay Mátyás kanonok, locsmándi főesperes végrendeletében olvassuk 1627-ben: „A győri énekesfiúknak, akik zsoltárokat fognak énekelni és a temetési menetben részt vesznek, hat ft-ot juttatok."[51] De arra is akad adat, hogy a meghalt énekes temetéséről a káptalan gondoskodik, mint 1655. jún. 12-én az egyik tanuló temetésének kiadására két ft-ot utaltak ki; még két ft-ot a kónyi birtok jövedelméből, mint neki járó díjat is a temetésére fordították.[52] Ez a példa egyúttal az énekesek rendszeres fizetésére is bizonyíték! Ugyanígy a beteg énekesről is gondoskodik a káptalan: 1661. júl. 14-én, mivel Colona András tanuló megbetegedett, a kórus alól felmentették, és egy ft 50 dénárt

[50] NagyfalvyDiar 122. l.: „... Maius sacrum cantatum fuit in Capella S Francisci, ut antiquus mos est" ... A vesperásról: „... Erant enim ridicula valde. Succentor in choro non erat fortasse in tabernis potitans, quod illi solenne est, soli dumtaxat studiosi scholares coeperunt de S Francisco cantare Antiphonam Ecce sacerdos magnus etc propter quod Joannes Altabak, homo impatiens et iracundus sic indignatus est, atque excanduit, ut nec a clamosis vociferationibus quidem potuerit temperare, cantoribus ob eiusdem increpationes interim magis perplexis ac perturbatis atque usque ad finem dissonum cantum emittentibus, ut risum excuterent. Completis Vesperis in risum effusi, meque respectantes cuncti templo facessunt. Ego porro domum reversus exoptatis studiis me et quieti reddidi. Hae in Divi Francisci feriarum die facta sunt." — Altabakról l. részletesebben BedyKápt 197. l. és SzabadyKanonok 24. l.

[51] Gylt Hit. lt. Felvall. jk. 7. k. 276v: „Studiosis Jaurinensibus, qui Psalterium cantabunt, et in passione sepulturae meae eunt flor 6 lego." — BedyZene 8. l.; BedyKápt 11. l.

[52] Klt Számadáskönyv IV. 521. l. 1655. jún. 12: „In sepulturam studiosi Capitularis ex pecunia Telonii Abdensis dedi fl 4; ex quibus V. Caplum ex pia commiseratione in Eleemosynae dedi 2 fl; alii vero duo in proxima divisione ex portione D A R Koniensis detrahendi sunt quandoquidem eidem Defuncto Studioso in salarium eosdem flnos duos tenebatur dare." — BedyZene 7. l.

utaltak ki részére segítségül.[53] Még az is előfordult, hogy átutazóban levő énekesfiú hét ft jutalmat kapott a székesegyházban való többszöri énekes közreműködéséért, mint 1623-ban a Morvaországba utazó diákról feljegyezték.[54]

Régi hagyományként élt a kórusban az a szokás, hogy nagy ünnepek alkalmával, karácsonykor, újévkor, vízkeresztkor, húsvétkor és pünkösdkor kántálni járnak a kórus tagjai a püspökhöz és a káptalan tagjaihoz, akiktől ezért jutalomban részesülnek. Erről a mindvégig élő szokásról majd a 18. század végének idézése alkalmával részletesen fogunk szólani. Most csak az 1615-ös húsvéti kántálásra utalunk, amely miatt a káptalan kénytelen volt panaszt tenni Preiner János főkapitánynál. A terjedelmes – számunkra csak lényegében érdekes – levelet Bedy szavai szerint foglaljuk össze: „... az egyik iskolást, aki régi szokás szerint húsvétkor kántált, Gróf Tóbiás katonatiszt fiainak protestáns nevelője megtámadta; Gróf Tóbiás maga is szidta a katolikusokat, az iskola privilégiuma ellenére behatolt az épületbe, a tanulót ott el akarta fogni; az egyik tanulót pedig, aki társának védelmére kelt, arcul ütötte. Kolonich Ernő vicegenerális a panaszkodókkal szemben a protestánsoknak fogta pártját. Ezért a főkapitánytól kér igazságot."[55]

Természetes, hogy az énekesek közt akadt minden időben hiba is. A káptalan szigorúan őrködik a káptalani iskola fegyelmén. Ám ugyanakkor a jogait és privilégiumait is megvédi, s a tanulók feletti ítélet jogát magának tartja fenn. 1640-ben a következő nyilatkozatot adja ki. Nem tudjuk, milyen ügy áll hátterében: „Elődeinktől átvett és mindeddig sértetlenül megőrzött és a jövőben is megőrzendő régi szokás alapján mindazokat, akik egyházunknak és a mi közösségünknek szolgálnak, nevezetesen székesegyházunk káptalani iskolájában lakó tanulókat, azaz énekeseket (kántorokat), amint minden támadó ellen védelmünkbe és oltalmunkba vesszük, éppúgy vétségeik büntetését is a speciális függőségi kapcsolat jogán magunknak tartjuk fenn. Ezért ha valakinek ellenük együttesen vagy külön kifogása akad, mindenekelőtt hozzánk forduljon panaszával, és gyanúja igazságának bizonyítása után megfelelő elégtételt nyer. Ha pedig netán valamelyiküket bíróság elé kell állítani vagy elítélni, akkor őt nem a káptalan egyes tagjai, hanem a mindannyiunkból álló egész káptalan – amíg csak az ítélkezés szabályos módja lehetséges – folytatja le az eljárást: az elégtételt követelő ily módon megfelelő választ fog kapni ..."[56]

[53] Klt Számadáskönyv IV. 628. l.: „... ad supplicationem studiosi valetudinarii et a Choro ablicentiati Andreae Colonae deputavit Ven. Caplum fl 1 d. 50." — BedyZene 6. l.

[54] Klt Számadáskönyv III. 130v., „1623. 25. Julii ex iussu Dnorum Caplariorum, cuidam studioso bene cantanti in choro Moraviam proficiscenti dati sunt fl 7." — BedyZene 6. l.

[55] BedyZene 9. l.; BedyKápt 11. l.; BedyAdatok 56. l. — Preinernek a felelősséget elhárító kitérő válaszát l. Klt T 16. Nr. 2617.

[56] Gylt Hit. lt Felvall. jk. 8. k. 411–412. l.: „... Quod nos iuxta antiquam consuetudinem ab Praedecessoribus nostris acceptam ac hactenus inconcusse observatam ac deinceps observandam, omnes Ecclesiae nostrae et Nobis in communi servientes, signanter studiosos seu cantores hujus Ecclesiae in Schola nostra Capitulari digentes, prouti in protectionem et patrocinium nrum contra quoslibet impetitores manu tenuerimus, ita super delictis eorumdem animadversionem Nobis vel cui Nos per specialem formam servitus conservavimus. Proinde siquis contra eosdem insolidum vel divisum quid praetensionis se haberet assertorem, primo et ante omnia superinde Nos requirat, et cognita praetensionis suae certitudine iustitiae complemen-

Draskovich György püspök, a hasonló nevű bíborosnak, a 16. századi kiváló győri püspöknek unokaöccse s a történetíró Istvánffy Miklósnak unokája nagy távlatú reformok megvalósítása céljából jött 1635-ben Győrbe.[57] Igaz, a művelt, de keménykezű és ellentmondást nem tűrő fiatal főpap a konzervatív gondolkodású káptalanjával vívott, egészen 1649-ig elhúzódó harcában alulmaradt. Mégis jó néhány tervéből valóság lett, mint pl. a székesegyház első restaurálása Giovanni Battista Rava tervei szerint, ha a külső akadályok miatt nem fejezhette is be a „fatornyos" templomát.[58]

A mi szempontunkból legfontosabb szándéka, a zsolozsma rendjének reformja azonban sikeres volt. A liturgia iránti érdeklődését bizonyítja, hogy az 1630-as nemzeti zsinaton őt bízták meg a magyar szentek zsolozsmáinak és miséinek összeállításával, s győri püspökségének kezdetén még 1636-ban egyházmegyéje részére egységes szertartáskönyvet is adott ki.[59]

A zsolozsma ügyének közvetlen hátterében a nagyszombati 1638-as tartományi zsinat rendelkezése áll, amely szigorú büntetéssel fenyegeti a győri káptalant a közös zsolozsmák elhanyagolása miatt.[60] Tudjuk, hogy az ún. Újlaki statumok szerint a 16. században a teljes zsolozsmát énekelték a székesegyházban.[61] Ám a török utáni következő korszakban a helyzet megváltozott. Draskovich, aki maga is részt vett a zsinaton, igyekszik eleget tenni a rendelkezésnek, amikor 1640-ben vizitációt tart Győrött. Fennmaradtak a káptalan válaszai a vizitációs kérdésekre. Ezek beszámolnak a zsolozsma körüli reális helyzetről, s egyúttal az első összefoglalását nyújtják a korabeli liturgiának, melynek szereplője a kórus is. A szöveg néhány megjegyzése a várbeli katonaság által okozott kellemetlen helyzetre is céloz: „7.... Most naponta 9-kor énekesmisét tartunk, miként tapasztalja is Méltóságod. Minden ünnepen a prédikáció előtt Szűz Máriáról tartunk misét. Ünnepeken részben Méltóságod, részben a kanonokok éneklik a misét. Főbb ünnepeken Méltóságod énekli ünnepélyesen az esztergomi direktórium rendelkezéseinek megfelelően ... 9. A zsolozsmából ténylegesen a vesperást és kompletóriumot végezzük közösen, a matutinumot és a kis hórákat elhagyjuk, mégpedig a sok kellemetlenség és veszély elkerülése végett, amelyek itt a várban előfordulhatnak. Elődeink ugyan meghatározott időkben összejöttek a zsolozsma ünnepélyes végzésére. Főként, mivel jó néhány testvérünk távol lakik, és a háztartása is ott van, nagy nehézség nélkül nem tudunk egybegyűlni a templomban a szükséges zsolozs-

---

tum et ex aequo satisfactionem recipiet. Vel si iuris ordine sic exigente alter eorum coram aliquo competenti judice juri statuendus aut reprehendus fuerit, idem non ab unica et singulari persona, membro nimirum Capituli nostri, cuius potestati precise subiacere non dignoscitur, sed a Nobis totum Capitulum constituentibus, dummodo directus repetendi modus adsit, repetatur: condignum habebit repetens superinde responsum ..." — BedyZene 10. l. és BedyKápt 12. l.

[57] Lásd részl. SzabadyDraskovich és SzabadyGyőri.

[58] SzabadyDraskovich 83. és 92. l. A középkori székesegyház két tornya ugyanis a 16. században elpusztult s csak fatorony került a templomra. Az 1680-as években építtette fel aztán Széchényi György püspök a mai kőtornyot, amelyet 1823-ban klasszicista támfallal erősítettek meg.

[59] SzabadyDraskovich 27. és 69. l.

[60] Uo. 77. l.; BedyKápt 24. l.

[61] BedyKápt 505. l.

ma elvégzésére. Jól emlékszünk a katonák fosztogatásaira, támadásaira és zaklatásaira . . ." A 17. pontban lakonikus rövidséggel utalnak a kórusra, de a lényeget mégiscsak kifejezik: „Vannak énekeseink, succentor és a káptalani iskola tanítója." Az orgonistáról azonban külön emlékeznek meg. A szövegből kitűnik, hogy nehézségek adódtak fizetése körül: „Az orgonistát régóta a püspökök fogadták fel és fizették. Hasonlóképpen a káptalan is adott neki 25 ft-ot. Most azonban Méltóságod kiközösítési fenyítéke miatt, kényszerből és akaratunk ellenére a káptalan tartja el az orgonistát, de ünnepélyes tiltakozás mellett."[62] A dolog hátterében Draskovich püspök előző évi, 1639-ből származó rendelete áll, amelyben nem vállalja a szokásos száz ft fizetését, hanem a káptalant kényszeríti, hogy az orgonistának kanonoki féljövedelmet adjon.[63]

A zsolozsmáról szóló püspöki rendelet szövege sajnos nem maradt fenn. A tény azonban világos a káptalannak 1643-ban Lippai érsekhez küldött panaszos leveléből: „Elismerjük, hogy püspökünk kb. két éve dicséretre méltóan visszaállította székesegyházunkban a matutinumot és zsolozsma többi részét, sőt azt is elfogadjuk, hogy joggal köteleznek minket ezeknek váltakozó éneklésére s a többi kötelességünk szabályos megtartására. Mégis mindez számunkra nehéz azért, mert püspökünk az istentisztelet fényének emeléséhez szükséges prebendistákat nem kíván tartani, holott más magyar püspökségek példája s saját atyai gondoskodása is erre kötelezi . . ."[64] Ugyanebben a levélben megismétlik a vizitációban olvasható tiltakozásukat az orgonista eltartásával kapcsolatban is.

[62] Klt Cth VIII Nr. 616. A káptalan válasza 1640. febr. 23-án Draskovich Can. Vis-t jan 9-én bejelentő felszólítására. Ugyanez a szöveg uo. Fasc. 33. 6539-6559 sz. csomag: kápt. és vizitációs ügyek.: „. . . ad 7m . . . Nunc vero quotidie cantatur hora nona Sacrum, sicut videt ipsa Illma Dom. Vra. Diebus festivis omnibus, ante concionem fit Sacrum de B. V. Maria. Sacra diebus festis partim Illma Dom Vra, partim Canonici cantant. Dies vero solemnes Illma Dom Vra: sunt iidem, qui in Directorio Strigoniensi assignantur . . . Ad 9m Vesperae et Completorium defacto dicuntur, Matutinum et aliae horae, intermissae sunt, propter plurimas incommoditates et pericula evitanda, quae in hoc praesidio frequenter emergere solebant. Cum Antecessores nri, ad divina officia celebranda, statis temporibus conveniebant. Presertim, quia nonnulli Fratres, in remotis locis habuerunt, et defacto habent domicilia sua, et sine maximis difficultatibus non potuerunt, neque possunt ad Ecclesiae necessaria officia peragenda convenire. Recordamus enim et spoliationes, et inpetitiones factas fuisse, et alias insolentias militum. Ad 17m Extant Cantores, Succentor et Scholae Magister . . . Ad 14m . . . Organistam ab antiquo conduxerunt Illmi Dni Praelati et solverunt eidem; sicut etiam Capitulum eidem organistae viginti quinque flor. dabat; nunc autem sub comminatione poenae excommunicationis ab Illma Dom Vra facta, coacte et invite Venerabile Capitulum alit Organistam cum solemni tamen protestatione . . ." — BedyZene 10. l.

[63] Klt Számadáskönyv IV. 175. l. és 232. l. — Az eredeti püspöki rendelet nem ismeretes, csupán a számadáskönyv a rendelet értelmében intézkedik a fizetésről: 175. l. 1639. márc.-ban beírva: „organistae introducitur solutio ex Canonicali portior. sub excommunicationis poena . . . Ex Mandato Illmi Dni Praelati Nri Georgii Draskovich annumeratur etiam Organista et expeditur ipsi annuale salarium ex medio Canonicatu, cuius laboris et servitii solutio pendebat ab ipsis Dnis Praelatis, qui solvebant annuatim centum florenos hungaricos. Sed iam abolita ista . . ."

[64] Uo. T 8. Nr. 617.: „Etsi Matutinum et aliarum horarum preces, a duabus circiter annis laudabiliter a Rdmo Dno Praelato nostro in hac Eccl. Cath. restructum esse agnoscamus, ad illasque alternatim decantanda ac reliqua munia rite obeunda, merito nos obligatos esse sentiamus. Difficile tamen illud nobis est, quod Rmus Dnus Praelatus noster instar aliorum

Miután a rendelet érvénybe lépett, és a régi 16. századi szokásnak megfelelően a teljes zsolozsma éneklésére kötelezte nem csupán a kórus tagjait, de a kanonokokat is, a káptalan az ún. egyezségi pontokban legalább némi könnyítést kíván maga számára a prebendisták alkalmazásával. A vesperás és kompletórium éneklését pedig teljesen az énekesek feladatának szánja: „2. . . . a káptalan kívánsága, hogy mivel Püspök úr a reggeli miséknek és a zsolozsmáknak éneklését elrendelte, ezért gondoskodjék saját költségén két káplánról azaz prebendistáról, akik a Püspök úr megbízásából ezeket elvégezzék, mivel sajátmaga mindezektől a terhektől mentes semmiképpen sem lehet. Miként más káptalanokban is szokás, a kanonoknak csupán az áldások és feloldozások, az evangéliumhoz tartozó homiliák és könyörgések éneklése a kötelességük, míg a konventmiséknek és vesperásoknak végzése hétköznapokon (néhány dupplex-rangú ünnepig bezárólag) a prebendisták feladata . . . Meghatározott ünnepeken viszont rangjuk sorrendjében a kanonokok éneklik a misét valamennyiök jelenlétében . . . A vesperás és kompletórium éneklése pedig legyen úgy, mint más káptalanokban: az énekesek egymással felváltva éneklik (a verseket) a kanonokok nélkül."[65]

Természetes, hogy újra tiltakoznak az orgonista fizetésének ügyében is. Most már kártérítést is kérnek részükre: „Az orgonista fizetése, lakása és élelmezése mint régebben is, a püspök gondja legyen. Amit kényszerből e célra kifizetett a káptalan, annak megtérítését kéri."[66]

Ugyanez az irat felsorolja azokat a nagyobb ünnepeket, amelyeken a székesegyházban a püspök és a püspöki helynök énekli az ünnepi misét. Ezek az adatok fontosak számunkra, mert a kórus ünnepi, többszólamú és zenekari szerepléseinek alkalmait jelzik, de azt is megtudjuk, hogy az esztergomi naptár szerint melyek a főbb győri ünnepek ebben az időben: „1. . . . a püspök énekli a misét: karácsony, vízkereszt, virágvasárnap, nagycsütörtök (lábmosással), nagypéntek, húsvét, pünkösd, úrnap, Urunk színeváltozása, Nagyboldogasszony, Szent István király, mindenszentek, és templomszentelés ünnepén, a helynök: újév, hamvazószerda, nagyszombat, Gyümölcsoltó Boldogasszony, áldozócsütörtök, pünkösd vigiliája, Keresztelő Szent János, Péter és Pál, Sarlós Boldogasszony, Kisasszony, Szent Mihály, halottak napja, Szeplőtelen fogantatás, és karácsony vigiliáján."

Praelatorum Regni Hungariae in sua Eccl. Cath. nullos praebendarios ex obligatione Paterni sui regiminis, ad augendum cultum divinum intertenere velit."

[65] Uo. Cth VIII. Nr. 630.: „2 . . . Itaque postularet idem Capitulum, ut quia Rmus Dnus Praelatus Sacra Matutina et Horas decantanda instituerit, etiam duos Capellanos vel Praebandarios de proprio interteneret, qui eadem supportarent ex parte Rdmi Dni, qui omnino immunis ab his ex similibus oneribus Eccl-is esse non potest: cum etiam in aliis Capitulis, ipsi Capitulares ad nihil aliud obligarentur, nisi ut Benedictiones, Absolutiones, Homilias ad Ev. et Orationes decantent; Capellani autem Capituli statis diebus: puta in Feriis, Festis Simplicibus, semidupl. et nonnullis etiam Duplicibus sacra conventualia et Vesperas celebrent. Demum autem Canonici, singuli sec. dignitates, certis Festivitatibus Sacra adhibitis universis ad ea requisitis celebrent et decantent . . . In Vesperis autem et Completoriis decantandis fiat accommodatio prout in aliis Capitulis, quae ipsi dumtaxat Cantores secum alternatim et non cum Canonicis decantent."

[66] Uo.: „Solutionem Organistae, praestet et tam hospitiis ipsius, quam intertentionis, prouti etiam alii Episcopi Jaurinenses rationem habeat. Quod autem hactenus eidem Organistae, Caplum de suo coacte solvit, eidem Caplo restituatur."

A káptalan egyezségi pontjaira való válaszában Draskovich nem hajlandó változtatni zsolozsmás rendeletén: „2. ponthoz: A paphiány miatt más magyar székesegyházban sem találhat a káptalan prebendistákat. Ám, ha még akadnának is, akkor is a kanonokok feladata a zsolozsma végzése, ezért is nevezik a zsolozsmát Horae Canonicae-nek . . . Én magam is úgy kívántam, hogy a vesperást és a kompletóriumot az énekesek a kanonokok nélkül váltakozva énekeljék, mint ahogy az ünnepélyes vesperásokon ez gyakori. De éppen a káptalan buzgóbb tagjainak kívánsága volt a régi szokás megtartása. Egyébként is több énekes tartására volna szükség, de ezt a kónyi birtok jelenlegi nyomorúságos helyzete nem teszi lehetővé."[67] Kónyra vonatkozólag Draskovich itt az 1641-es pusztításra utal, melyről már szóltunk. Prebendistákról később sem gondoskodik, de 1641-ben 13-ról 15-re emelte a kanonokok számát éppen azzal a céllal, hogy a zsolozsma végzésében segítse őket.[68]

Évek folyamán a káptalan és a püspök között a viszony anyagi és egyházkormányzati ügyek miatt elmérgesedett. A dolog befejezése az ún. pozsonyi ítélet volt 1649. jan. 14-én. Itt Lippay érsek elnöklete alatt Draskovichot súlyos anyagi és erkölcsi kár érte. Az ítélet azonban nem változtat a zsolozsma kérdésében, tehát ez a fáradozása eredményes volt. Draskovich válaszában elfogadja azt is, hogy a már felsorolt főünnepeken a püspök tartsa a misét. Kiegészíti saját maga még a sort a hagyományos törökfelszabadulási körmenettel és a kántorböjti papszentelésekkel, melyek végzése is a püspök feladata, a többinél viszont valamelyik kanonok az illetékes.[69] Az orgonista ügyében azonban nem akar engedni vélt igazából, mint ez a válaszából is kitűnik: „Emlékeztetnem kell a káptalant, hogy az mindig fizetett 25 ft-ot eddig is az orgonistának. Egyébként is, mikor püspök lettem, 13 kanonokot találtam teljes kanonoki jövedelemmel, két káplánt közösen egy kanonoki fizetéssel. Egy fél fizetést kap a sublector a reggeli misékért. Ámde hová lesz ennek a másik fele? Fél kanonok nem létezik. A káptalan ezt az összeget magának nem tarthatja meg. Szükségszerűen ez a féljövedelem az orgonistát illeti. Bár ismeretes, hogy néhány egyházmegyében teljes fizetést is kap az orgonista, mint pl. Zágrábban és részben az érseki székesegyházban . . ."[70]

[67] Uo. Cth VIII. Nr. 610.: „In 2. puncto noverit Ven. Caplum huiusmodi Praebendarios nullibi in Eccl. Cath. Ungariae reperiri nec ob penuriam sacerdotum aquiri posse. Ac licet forent, attamen Canonicis semper idem onus incumbere Matutini et Horarum: idcirco vocantur Horae Canonicae . . . Ego sane volui, ut ipsi dumtaxat cantores secum alternatim, et non cum Canonicis Vesperas, Completorium decantarent, quod tamen in Vesperis solemnioribus frequenter sit: verum ante Ven. Capitulo ac magis devotis fratribus placuit potius veterem consuetudinem servare. Et alias deberent plures Cantores intertenere, quod ob depopulationem Koniensem nunc est admodum difficile." — BedyKápt 25. l.

[68] SzabadyDraskovich 87. l.

[69] Klt Cth XI. Nr. 969.:„ . . . Festae primae classis Eppum attingere cum recuperato Jaurino et ordinationibus quatuor temporum, eaeque quidem plura sunt festa et Sacra, quam ullus ex Capitulo habeat."

[70] Uo.: „In 4. puncto revocet in memoriam Capitulum, se semper quotannis Organistae 25 flor pendisse. Ceterum ego creatus epp̄us, reperi integras id portiones Canonicas, personae erant 13, duo Capellani unam portionem, nemo alr̄am constituebat. Media portio propter Matutinum sacrum cedit Sublectori, residua media quo devenit? Medius Canonicus nemo est,

Érvelését azonban – érthetően – nem fogadták el. Az ítéletben kimondják, hogy az elmúlt tíz évre visszamenőleg összesen 1000 ft-ot kell fizetnie kártérítést, és a régi szokás szerint a püspök köteles eltartani az orgonistát. A kanonokok száma maradjon 15, s az orgonista szabaddá vált kanonoki féljövedelmét használja a káptalan az egyház díszére, s így Isten kegyelméből eléggé el is vannak látva."[71] A rendelkezést a káptalan számadáskönyve is megörökítette ünnepélyesen 1649-ben. Felsorolja az ítélkező testület tagjait, majd folytatja: „. . . . kimondatott, hogy egyszer s mindenkor a győri püspök és utódai kötelesek eltartani az orgonistát . . ."[72]

Miután az orgonistát teljesen a püspök joghatósága alá rendelték, a többi alkalmazott jogi helyzetének tisztázására is sor került 1649. febr. 12-én. Ezzel évtizedes vitás kérdést döntött el a pozsonyi bíróság: „Minthogy ugyanez a püspök úr a templomgondnok, a succentor, a harangozó és a sublector irányítását és közvetlen felügyeletét a győri káptalan joga ellenére is magának tartotta fenn, s annak akarata ellenére vett fel személyeket . . . ezért elrendeljük: a győri káptalant a templomgondnok, succentor, harangozó és sublector kinevezésének és irányításának jogában zavarni, sem ezek kinevezésének jogát – mert ez a káptalan privilégiuma – magának követelni büntetés terhe mellett sem a jelenlegi püspök, sem utódai ne merészeljék, sőt ellenkezőleg a régi gyakorlat és szokás szerint a templomgondnok és a harangozó az őrkanonok, a sublector az olvasókanonok s a succentor a kántorkanonok felügyelete alatt álljon (egyébként is ugyanezek a személyek évi fizetésüket sem a püspöktől, hanem a káptalantól kapják) . . ."[73]

A megalázott püspök nem tud belenyugodni a súlyos ítéletbe. III. Ferdinánd királyhoz ír folyamodványt, amelyben a liturgia ügyével is részletesen foglalkozik.

---

nec esse potest, quid igitur? Capitulum pro se retinere non potest, necessario ergo, illa media portio est et esse debet organistae. Sane in aliquibus Capitulis integram Canonicalem portionem obtinet Organista, uti Zagrabiae et partem uti in Eccl. Metropolitana . . . "

[71] Uo.: „Ad Octavum. Restituere debere memor' Dominum Episcopum paratos flor. mille . . . ac deinceps more antiquitus consueto organistae solvere . . . Ad Decimum. Relaxata portione organistae, manere numerum Canonicorum quindecim, pro decore Ecclesiae, cum alioquin per Dei gratiam sufficienter de proventibus esset eidem provisum." — l. BedyZene 13. l. — Az ítéletről általában l. SzabadyDraskovich 104. l. és az ítélet kivonata: Plt. Keresztély Ágost iratai III. 97 sk.

[72] Klt Számadáskönyv IV. 419. l.: „Nota bene. Anno 1649 Posonii Praesidentibus Illm DD Georgii Lippai Archiepiescopi Strigoniensis . . . Definitum est, ut a modo semper Organistam Illmus Praelatus Episcopus Jauriensis ut successores ejus solvant."

[73] Uo. Cth VII. Nr. 305.: „Quandoquidem Eundem Dominum Eppum Subcustodis, Succentoris, Campanatoris et Sublectoris directionem et immediatam dependentiam alias jurisdictioni ipsius Capituli Jaurinensi incumbenti contra omnium voluntati antelati Capituli Jaur. sibi usurpasse, proque suo libitu personas sibi visas, invito eodem Capitulo Jaur. eo collocasse . . . deliberamus: Idem dumtaxat Caplum Jaur. in electione et directione praefatorum Subcustodiatus, Subcantoratus, Campanatoratus et Sublectoratus officiorum minime turbari, neque eorundem electionem (tamquam privilegiali ipsius Capituli Jaur. jurisdictioni incumbentur) tam a moderno Dno Eppo quam aliis eiusdem successoribus ullo sub poena sibi usurpare, quin potius iuxta veteratum usum et consuetudinem Subcustodem et Campanatorem a Custode, Sublectorem a Lectore et Succentorem a Cantore dependere debere (cum et alias eaedem personae sua annuatim salaria non a Domino Eppo, verum dicto Caplo Jaur. percipiant)." — Előzményeket lásd uo. Cth VIII. Nr. 630.

Nem ismerjük, mi lett az eredménye. A kétségbeesett férfi tévedései, ferdítései ellenére is érdemes foglalkoznunk soraival, mert néhány adattal azért gazdagítja képünket a győri helyzetről: „Szent István király, akinek trónját és erényeit Felséged birtokolja, az esztergomi érsekséget és tíz püspökséget alapított bőkezűen. Hasonlóképpen méltóan gondoskodott a káptalanokról és az egyház többi szolgáiról, úgyhogy semmi mást nem kívántak. A többi szolga között az orgonistáknak örök érvénnyel kanonoki féljövedelmet biztosított, amelyet az esztergomi érseki káptalani és más székesegyházi orgonisták ma is élveznek. Felség, ugyanígy volt nálunk a győri káptalannál is, de miután a török elfoglalta Győrt is, a székesegyházat felgyújtották, sok évig sem orgona, sem orgonista nem volt, mígnem boldog emlékezetű elődöm, Sennyei István kevéssel halála előtt orgona építése után orgonistát is hívott. Ennek én a fentemlített Szent István alapítványból kanonoki féljövedelmet adni elrendeltem; és adtak is neki évente anélkül, hogy valaki is ellenkezett volna mind ez ideig, és dicsértük Istent húrokkal és orgonával. – Márpedig a mélt. Érsek úr azon a pozsonyi tárgyaláson megvonni szándékozott ezt a kanonoki féljövedelmet az orgonistától, nekem pedig megparancsolta, hogy én és utódaim a káptalan orgonistájának évente száz forintot fizessek. Mivel ez ellenkezik az említett Szent István-alapítvánnyal, amelyet senki sem érvényteleníthet, sőt ellene van az új orgona által kialakított sok évek gyakorlatának is. Mivel valamirevaló orgonistát évi száz ft fizetésért nem találunk, főleg mert semmi más, – mint mondják – mellékes jövedelme sincs, sőt még ő kénytelen az orgona fújtatóját is fizetni, kérem ezért Felségedet alázatosan, méltóztassék Szent István alapítványát jóindulatúan kezelni, és a győri káptalannak elrendelni, hogy a káptalani orgonistának kanonoki féljövedelmet adjon; egyébként nem lesz orgonistánk, mint ahogy ténylegesen nincs is állandó orgonistánk, így megszűnik az orgonaszó, és nem éneklünk új éneket az Úrnak. Más hasonló ügy, Felség, hogy Szent István király alapítványából a sublector azaz a káptalani iskola tanítója mind a mai napig hasonlóképpen kanonoki féljövedelmet kap; a káptalan tőle is megvonni kívánja ezt, s helyette évente száz ft-ot akar adni. Mivel pedig erről a sublectori féljövedelemről a pozsonyi tárgyaláson még csak szó sem esett, s nem is történt ellene intézkedés, nem változtathatja meg a káptalan a régi alapítványt, főként nem ellenkezhet püspökével és felettesével. Így az a helyzet, hogy a sublector nem csupán az iskolát vezeti, tanítja a fiúkat, vezeti őket a körmeneteken, de naponta a korai misét, 6-kor a többi énekessel együtt énekelnie kell; ugyanez a sublector a matutinumot, a laudest és a többi kánoni hórát naponta tartozik énekelni, így igen nagy teher nyomja a vállát. Ezért kérem újra, hogy Szent István alapítványát jóindulatúan kezelni méltóztassék, és rendelje el, hogy a győri káptalan az említett sublector kanonoki féljövedelmét mindenképpen biztosítsa, hogy tisztes módon élhessen, és ilyen sokfajta kötelezettségének eleget tehessen; különben az istentiszteleteken szükségszerűen hibák és botrányok lesznek."[74]

[74] Klt T. 27. Nr. 3883.: „S. Stephanus Rex, cuius Thronum et Virtutes S M Vra possidet, Archiepiscopatum Strigoniensem et decem Episcopatus magnificentissime fundavit; idem Capitula et reliquos Ecclesiarum ministros optime constituit, ita ut nihil penitus desiderari potuerit. Inter caeteros vero ministros, Organistis Capitulorum mediam portionem Canonicalem in per-

Sorainak első részéből csak magával az orgona-üggyel foglalkozunk. Az igaz, hogy elődje, Sennyei István (1630–35) építtetett új orgonát, vagy átépíttette a régit. Bedy szerint 3000 ft-ot, a győri Almanach szerint hagyatékának felét szánta e célra.[75] Telekessy szerint 1688-ban még kísérte az éneket az a kellemes hangú orgona, melyet Sennyei vett Augsburgban.[76] Abban azonban nincs igaza, hogy „sok évig sem orgona, sem orgonista nem volt". A számadáskönyvek adatai végig bizonyítják az ellenkezőjét. De miért is fizették volna az orgonistát, ha nem volt orgona? Volt rá eset – mint láttuk –, hogy hallgattak az orgonák. Ennek azonban az volt a háttere, hogy a püspök nem fizette ki az orgonista járandóságát!

---

petuum attribuit, qua hodie quoque Ecclae Metropplitanae Capituli Strigoniensis aliique Organistae Eccl. Cathedralium gaudent. Idem omnino, Sacra Matas, Capitulo Ecclae nostrae Jaur. observatam, sed postquam occupatum esset a Turcis Jaurinum, templumque Cathedrale exustum, multis annis nec organum nec organista ullus fuit, usque ad praedecessorem nrum Stephani Sennyei piae memoriae, qui paulo ante mortem suam, comparato organo, organistam advocaverat, cui ego ex fundatione S. Stephani supra dicta, secum (?) mediam portionem Canonicalem dari iussi, et dabatur singulis annis, nemine contradicente ad hoc usque tempus, Deusque laudabatur in chordis et organo. — Jam vero Sacra Matas, Dnus Archiepiecopus, in Judicio illo Posoniensi, hanc mediam portionem Canonicalem organistae subtractam voluit, mihique demandavit, ut ego (et Sucessores Episcopi) organistae Capituli imposterum centum florenos annuatim solvam. Quod cum sit contra iam dictam expressam S. Stephani fundationem, quam nemo potest evertere: et etiam contra multorum iam annorum, post rectum organum, observantiam. Et cum etiam organistam alicuius momenti, annuo saltem centum florenorum stipendio acquiri non possimus, praesertim cum nulla habeat accidentia ut vocant; et insuper ille ipse Calcantem intertenere debeat. Idcirco S M Vrae humillime supplico, dignetur fundationem S Stephani Regis benigne manutenere, dictoque Capitulo Jaurinensi demandare, ut organistae Capitulari mediam portionem Canonicalem dare teneatur: alioquin nullum habebimus orgonistam prout defacto nullum certum habemus, suspendimus organa nostra, nec cantatur Canticum Domini. — Aliud simile est, Sacra Matas, quod etiam ex fundatione S Stephani Regis, sublector seu Magister Scholae Capitularis ad hodiernum usque diem habet similiter mediam portionem Canonicalem, cui eam quoque Capitulum nunc vult subtrahere, et eius loco obtendit florenos annuatim centum. Cum vero, Sacratissime Imperator, de Sublectore eiusque media Canonicali portione in Judicio Illo Posoniensi, nec mentio quidem ulla sit facta, nec quicquam in contrarium adductum: non potest per se Capitulum antiquam fundationem immutare, praesertim nec Praelato et Ordinario sui contradicere. Accedit quod Sublector ille, non tantum Scholas tenere et pueros docere, atque in Processionibus ducere debeat: verum etiam eidem incumbit singulis diebus Maturum Sacrum, hora sexta cum aliis Cantoribus decantare: et insuper ille idem Sublector, Matutinum, quoque Laudes et Horas Canonicas per singulos dies canere tenetur, habetque onera gravissima. Quaproter pari ratione humillime supplico S M Vrae, ut hanc quoque fundationem S Stephani pro Sublectore factam, benigne manutenere, praedicto Capitulo Jaurinensi demandare dignetur, ut etiam praefato Sublectori suam mediam portionem Canonicalem omnino dare teneantur, possit se honeste sustentari, ac tantisque oneribus satisfacere: secus enim in Divinis officiis plurimos defectus et scandala oriri necesse est ..."

[75] BedyZene 13. l.; GyőriAlmanach 51. l. — Nem tudjuk, honnan veszik adataikat. A Bedy jegyzetében jelölt források ugyanis erről nem szólnak: sem az előbb idézett T 27 Nr. 3883., sem pedig T 5 Nr. 1494. Ez utóbbi téves utalás is, mert az 1813-as vizitációról szól. Itt nincs szó Sennyei orgonájáról, csupán Zichy 18. századi új hangszeréről!

[76] TelekessyArca 80. l.; SzabadyTelekessy 140. l.

A sublectorra vonatkozólag igaza van Draskovichnak, mert a számadáskönyv is éppen 1649-ben száz ft-ot jelez a magister scholae fizetéséül.[77] Ez lesz aztán valóban az új fizetése (persze hozzá még a bor- és búzajárandósága is!). Reális az a kép is, melyet elfoglaltságáról és a kórusban való fontos szerepéről fest.

Draskovich még egyszer hallatja szavát 1650. jan. 25-én, amikor királyi bizottság érkezik Győrbe, hogy a városnak, a vármegyének és a püspöknek a várkapitány ellen az országgyűléshez benyújtott panaszát kivizsgálja. Draskovich ekkor újra írásban nyújtja be sérelmeit a főkapitánnyal kapcsolatban többek között azért, hogy a püspöki rezidenciáját is miatta kell nélkülöznie. Majd számunkra érdekes győri szokásokra utal panaszában: „... 12. pont. Húsvét éjjelén éjfél körül végezzük a székesegyházban a zsolozsmát. Mivel akkor ágyúkat szoktak elsütni, az új főkapitány úr irántam való megvetésből 1645-ben megtiltotta, hogy a régi szokás és tiszteletadás szerint az ágyúk megszólaljanak, amikor a feltámadási szertartást végezzük, de elrendelte ugyanezt két órával korábban a jezsuiták körmenete idején. – Régebben húsvét és karácsony éjszakáján, az úrnapi körmeneten, és Győrnek a töröktől való szabadulása emlékére évente hagyományos körmenetén 12 nagy ágyút szoktak elsütni. Most csak hat kicsi ad alig hallható hangot sokak megbotránkoztatására, mintha Császár Őfelségének puskapora Isten dicsőségének szolgálatára elfogyott volna! Kérjük tehát, hogy az ágyúlövések ideje is a székesegyházéhoz, mint az elsőrangú feltámadási körmenethez alkalmazkodjék. Ugyancsak a lövések száma s az ágyúk nagysága is a régi hagyomány szerint szolgáljon Isten nagyobb dicsőségére ...”[78]

A törökszabadulási körmenet hagyományáról – melyet márc. 29-én, az évforduló napján ünnepeltek – az első biztos adatunk 1614-ből való, de akkor is már hagyománya van Győrött: a ferencesek letelepedésének feltételéül írja elő Preiner kapitány, hogy „az úrnapi és Győr visszafoglalása évfordulóján szokásos körmeneten való részvétel végett a székesegyházhoz vonuljanak, s a káptalannal együtt induljanak s vele végezzék a körmenetet.”[79]

Draskovich püspök 1651-ben halt meg Bécsben. Utóda Püsky János (1651–57). 1653-ban tart vizitációt. Az énekesek és zenészek ügyével külön nem foglalkozik. A zsolozsmára vonatkozólag ezt olvassuk a kérdések között: „4. Vajon a templomban és a kóruson meghatározott éjszakai és nappali órákban megfelelően

[77] Klt Számadáskönyv IV. 435. l.

[78] Uo. T 15. Nr. 2509.: „... 12. Nocte resurrectionis nos in templo Cathedrali circa mediam noctem officium Divinum peragimus et quia tunc in honorem Dei solent tormenta explodi, modernus Dnus Generalis, in despectum nostrum, Anno 1645 vetuit tormenta explodere iuxta antiquum morem ac decorem, quando apud nos fuit Resurrectio, sed iussit explodere quando apud Patres Jesuitas erat, citius duabus omnino horis. Insuper olim semper duodecim magna tormenta in nocte Resurrectionis et nocte Nativitatis Dni, ac Die Festo Corporis Christi, necnon in solemnitate recuperati Jaurini quotannis solebant explodere: modo tantum sex parva, vix fragorem aliquem edunt, non absque scandalo plurimorum, quasi defecerint Suae Mattis Caesareae pulveres tormentarii pro honore Dei adhibendi. Obsecramus igitur, ut observetur et tempus explosionis quando in Ecclesia Cathedrali, velut primaria, celebratur Resurrectio, et numerus ac modus tormentorum, ad majorem gloriam Dei praepotentis ...” Szabady-Draskovich 106. l.

[79] NémethAdalékok 98. l.

éneklik a zsolozsmát, melyet a kanonokok közül egy vezet mindig, vajon illő áhítattal és mérséklettel viselkednek a templomban, a kóruson és a szertartásokon?" A káptalan rövid válasza minderre: „Ami a kórust illeti, a kántorkanonok feladata, őrködjék azon, hogy a zsolozsmát és a miséket megfelelő órában, helyesen és áhítattal végezzék."[80]

A kérdésnek ez a félmondata: „melyet a kanonokok közül egy vezet mindig" fontos tényre utal. Draskovich rendelete szerint ugyanis mindegyik kanonoknak részt kell vennie a teljes zsolozsmán. Ám úgy látszik Draskovich halála után máris lazítottak a rendeleten, s azt a szokást vezették be, mellyel majd az 1718-as vizitációval kapcsolatban részletesen foglalkozunk: hétköznap csak a vesperáson és kompletóriumon vesz részt a káptalan minden tagja, a zsolozsma többi részét a hetes kanonok vezetésével az egyik káplán s az énekkar tagjai (koralisták) éneklik. Éneklik tehát a teljes zsolozsmát, de nem mindenki vesz rajta részt!

Püsky János idejéből csak még egy zenei adatot ismerünk Bedy kutatása nyomán: „A jezsuiták győri házának főnöke Tissinger János 1654-ben azt kérte Püsky János püspöktől, hogy Kónyt adja bérbe Héderváry Jánosnak, aki igen szegény, a birtokkal járó kötelességeket annál szívesebben teljesítené a koralistákkal szemben, mert maga is a zenészek nagy barátja."[81] Arról már Bedy nem ír, hogy Héderváry kanonok vajon megkapta-e a birtokot?

Püskyt 1657 márciusában temetik a székesegyház kriptájába. A temetési számla szerint összesen 17 ft-ot fizettek ki az orgonistának. Az összeg jelentős nagyságából következtetnünk lehet arra, hogy az egész kórus részére adták a tiszteletdíjat közreműködésükért.[82]

Második korszak (1658—1710)

Jogosnak érezzük, hogy e határkőnek Széchényi György püspökségének kezdetét jelöljük meg, hisz értékes zenei alapítványával a székesegyház zenéjének másfél századon át szilárd alapot biztosított. A „legnagyobb magyar" családjának e korai tagja veszprémi püspök korában részt vesz Zrínyi török hadjáratában. Függetlenségi harca miatt az udvar nem kedveli, bár maga a király becsüli, s aranymiséjén is részt vesz 1681. ápr. 20-án Bécsben. Győrnek nagy mecénása, s majd 1685—95-ig mint esztergomi érsek az egész országnak is. Még veszprémi püspök korában 1656-ban 16 000 ft-ot ad a győri bástyák és sáncok kijavításához. 1658 áprilisában minden ünneplést kerülve vonul be Győrbe, és teszi le a főispáni esküt is. Bőkezűségére emlékeztet Győrött a régi szeminárium épülete, a magyar ispita,

[80] Klt Nem regisztrált okmányok. Vizitációk. (4. sz. szekrényben.) 1653. okt. 3. Püsky kérdései: „4 ... an in templo et choro statis horis nocturnis et diurnis debite officium decantaretur, regente illud semper uno Ex Canonicis, an convenienti cum modestia se habeant in templo et choro et functionibus Eccl ... ?" — 1653. okt. 5. a káptalan válaszaiból: „4 ... Quod vero ad Chorum attinet, Domini Cantoris est officii invigilare tam de Missis, quam horis et an bene ac pie peragantur."

[81] BedyKápt 428. l. — A Héderváry-levéltár sajnos elpusztult.

[82] Klt T 46 Nr. 5652.

a jezsuiták új kollégiuma, a nemesi konviktus épülete. A puritán életű főpap nagy vagyont gyűjt és tart rendben, de adományaival mai értékben számítva több mint 200 millió forintot oszt szét az ország javára.[83]

Rögtön hozzáfog a székesegyház restaurálásának folytatásához. 1659-ben éppen e munka miatt a Szent Ignác templomban bérmál.[84] Az orgona sem szól ebben az időben a számadáskönyv szövege szerint: „Meg kell jegyeznünk, hogy az orgonista a templom javítása után okt. 20-án, pünkösd után a 19. vasárnapon kezdett újra játszani."[85] A barokk átépítés Rava tervei szerint és Telekessy István kanonok gondos felügyelete alatt sokáig elhúzódik, s kb. 2000 forintjába kerül a püspöknek. A fatorony helyébe kőtornyot építenek.

Széchényi és a káptalan között az összeütközést az énekkar anyagi alapját szolgáló kónyi birtok ügye váltotta ki. 1663-ban ugyanis elvette a káptalantól, s saját kezelésébe helyezve ennek jövedelméből maga gondoskodik a kórusról s a káptalani iskoláról.[86] Mint későbbi, 1684-es nyilatkozatából megtudjuk — idézni fogjuk —, ennek egyik fő oka az adminisztráció terén tapasztalt sok hanyagság volt. Hamarosan, 1667-ben határkiigazítást is hajt végre a birtokon, mert a szomszédos helységek jócskán eltulajdonítottak területéből. 1676-ban a káptalan azonban mint jogos tulajdonát visszakéri Kónyt. Széchényi 1677. jún. 19-i nyilatkozatában erre hajlandó is: „. . . . egyébként is jogosan és régóta a győri káptalanhoz tartozó Kónyt bizonyos okok miatt és határkiigazítás céljából a saját kezelésembe vettem. A káptalan engem kellő tisztelettel kért, hogy adjam vissza Kónyt. Mint jogos és törvényes kérésnek eleget akarok tenni, ígérem, hogy amilyen rövid időn belül lehetséges, visszaadom és vezetésére bízom."[87]

1680-ban sürgetik a visszaadást, Széchényi azonban megváltoztatja szándékát, mint ez kiderül a káptalannak az 1681. ápr. 26-i soproni országgyűléshez küldött panaszából: „Nem csekély kár és jogtalanság ért minket, hogy az egyébként jogosan bennünket illető és régóta hozzánk tartozó Győr megyei Kóny községet határkiigazítás címén püspökünk elvette. Jóllehet 1677-ben kötelezvényben azt ígérte, hogy hamarosan visszaadja, mégis, mikor egy évvel ezelőtt, 1680-ban hivatalos úton újra felszólítottuk, azt felelte, míg él, nincs szándékában visszaadni azt."[88]

Az országgyűlés foglalkozik az üggyel, és I. Lipót nevében aug. 5-én bírói felszólítással adnak nyomatékot a káptalan jogos követelésének: „. . . Kegyelmes Uram juthatt eszében Nagyságodnak, hogy ez előtt circiter tizen nyolcz esztendővel bizonyos határ recuperatiojára [visszaállítására] nézve el foglalta volt Nagyságod az Győri Nemes Káptalannak Győr Vármegyében levő Kóny nevű faluját,

[83] GyőriAlmanach 53—55. l.; BártfaiSzéchényi 121 sk.

[84] BedySzékesegyház 16. l.

[85] Klt Számadáskönyv IV. 596. l.: „Notandum, quod Organista post reparationem Ecclesiae incepit ludere in organo die 20 Octobris Dominica 19 post Pentecostes." — Ugyanerről tesz még megjegyzést 1660. jan. 21-én is. (600. l.) — BedySzékesegyház 16. l. az orgona javítására is következtet a szövegből.

[86] BedyKápt 179. l.

[87] Klt Cth IX. Nr. 736.; Latin szövegét közli Ráth Károly: Győri Történeti és Régészeti Füzetek I. 1861. 19. sz. 247—248. l.

[88] Uo. 250. l.

mely de jure et ab antiquo [jogosan és régóta] a Győri Nemes Káptalané volt mind eddig is. Ennek vissza adása végett in Anno 1677 alázatosan requiralta [kérte] Nagysagodatt azon Nemes Káptalan, kihez képest kegyelmesen resolvalta [hajlandóságot mutatott] volt is Nagyságod magát, és mivel mindenkor az Nemes Káptalané volt az megh nevezet Falu, pecsétes levelével és subscriptiojaval recognoscalvan [aláírásával elismervén] Nagyságod is, azt fogadta mentül hamareb visza adgya. Melly fogadására is Anno 1680. szolga biro altal reá emlékeztetvén Nagysagodatt az Nemes Kaptalan, de Nagysagod azt adta válaszul, hogy akkor adgya visza, a mikor megh hall Nagsagod. Az el mult napokban ujjabban a mastani Diaetara küldetet követe altal mind ezekre reá emlékeztetvén Nagysagodat az Nemes Kaptalan nagy alazatosan requiraltatta, hogy Nagysagod megh emlékezvén fogadasirul, azon Faluját sine ulteriori strepitu [későbbi veszekedés nélkül] bocsassa visza. Ezell sem elegedett, hanem Pécsy Püspök Széchényi Páll Uram eő Nagysága mint Nagy Praepostya altal tovabbis instalt [sürgetett] ezen Joszagh véget. Végre penigh az el mult Pénteken ujjobb memorialeval cum debita reverentia et instantia [emlékeztető irattal kellő tisztelet és sürgetés mellett], azon emletet követek megh találták Nagyságodatt declaralvan [kifejezvén]: hogy hivatallyok szerint minden modott kenszerettetnek el követni, ha Nagysagod visza nem adgya, de Nagysagod mind ezekkel nem gondolvan semmit, mind eddig is violenter [erőszakkal] tartya azon falujokatt, kihez képest mast utolszor én altalam mind exmissus Juratus [kiküldött bírósági esküdt] altal Nagysagodtul una cum fructibus medio occupationis perceptis, repetaltattya [az elfoglalás alkalmával szerzett minden jövedelmével együtt követeli vissza] az Nemes Győri Kaptalan azon falut, protestalvan mind' az Isten, s az vilagh előtt, hogy ha Nagysagod mind ennyi Instantiajara azon Nemes Kaptalannak mast visza nem adgya, ha olly mediomokra s' extremitasokra [eszközökre s rendkívüli módokra] fogh fakadnyi es minden utat modott föl fogh keresny, mellyel igassagatt promovealhassa [előbbre vigye] nem a Nemes Kaptalan, hanem Nagysagod leszen az okai." Majd idézi Széchényi válaszát a követeknek: „Csak megh mondhattya kegyelmed nekiek, hogy ez nyilvan valo hazugsagh, mert nem a megh nevezett kaptalant, hanem az oda valo Praelatusokat és Püspököket illeti azon Kóny nevü falu, mivel soha nem volt a Kaptalan azon falunak urasagaban, hanem a Püspökök, ugy hogy eők az Győri Cantorokat belőle taplaltassak, és az Oskolakat epettessik, a mit hogy Enis ugymond, az emlétet Cantorokat taplaltatom és az Oskolakat épettetem. Azonban kész vagyok az irant, a midőn helye, ideje és törvénye leszen megh felelni."[89]

Az érdekessége a dolognak, hogy éppen Széchényi Pál, a püspök unokaöccse, akit ő nevezett ki nagyprépostnak, hivatalánál fogva kénytelen a káptalan érdekeit képviselve szembefordulni vele.

A káptalan elszánt hangját bizonyára befolyásolták a kónyiaknak júl. 2-án írt panaszkodó hangú sorai is: „Kenszeritetenk Nagysaghtokat és Urassaghtokat ez Levelünkel megh talalnunk és az mi nyo-rult [nyomorult] igye fogyot allapotunkat Nagysaghtoknak és Urassaghtoknak jelentenünk. Miotatul foghva Győri

[89] Uo. 252–254. l.; BártfaiSzéchenyi 151–154. l. Eredeti: Klt Cth. IV. 122. sz.

Püspök Urunk eő Nagha keze ala estünk, tizen nyolcz Esztendőtul foghvast iszonyu nagy karokat vallottunk." Részletezi a panaszait, majd folytatja: „Kerjük alazatossan Nagyssaghtokat és Urassaghtokat, foghjon melletünk most lehet Nagyssaghtoktul is megh [?], mert ha most nem, migh el [él] eő Nga ki nem ad kezibül, alazatossan mi szolgai Konyiak."[90]

Hamarosan újabb levél érkezik tőlük a káptalanhoz. A pontos dátumot nem jelzik: „Minemő modon és mennyire sanyargattatunk Urunk eo Ngha szokáson kivül valo robottjával, Nḡkk és Kḡkk már az minapibanis megh jelentettük vala panaszképpen, mely nyomoruságunk felöl az Ngtok s Kgtek javallasaibol, jol lehet eő Ngt supplicationk [kérésünk] altal megh talaltuk, de semmi könnyebbségünk se nem lett, parancsolattjabol minden héten eöt szekeret köl adnunk, valahova eő Kglme parancsollja . . . egyenenként el köl pusztulnunk es vegső romlasra jutnunk: mivel azert mi eo Ngk örökös jobbágyi nem vagiunk, hanem eő Ngha az Nemes Captalan kezeböl csak hatalmasul foglal el (kitt Ngtok s-Kglk jobban tud) hogi Ngkk s-Kgkk jövendöben annal alkalmatossabban szolgalhassunk, alazatossan kergyük Ngkāt s Kgkēt, ebbeli igassagos igyünkben pártunkat fogni, es regi igassagunkban megh tartani meltoztassek: mivel eő Ngha az maga örökös jobagyival sehol sem bánik ugi mint velünk. Ebbeli Ngtōk s K-tek gratiajat alazatossan megh szolgalljuk, jo valost varvan Ngtok s K-tek alazatos jobbagyi Koniak közönsegessen."[91]

Az idős püspök (1592-ben született) merevségének és nyers visszautasításának hátterében – úgy érezzük – ekkor már nagy alapítványtervei állanak. Ezekről még nem szól a nyilvánosság előtt, de éppen miattuk vár még Kóny visszaadásával is, s utasítja el egyelőre haragosan az erőszakos, türelmetlen követeléseket. Megtaláltuk ugyanis rákosi kastélyában 1679. jan. 13-i dátummal írt első végrendelete fogalmazványát. (Még 1690-ből és 1692-ből is maradt fenn más és más szövegezésű végrendelet.) Ebben az elsőben szerepel már a 25 000 ft-os hagyatéka a szeminárium számára. Kanonokjainak külön-külön száz ft-ot, és száz ft-ot hagy a franciskánusok házának is. Számunkra fontos e szövegben, hogy ekkor már a kórusra is gondol, s most 1679-ben ez a terve: „5000 ft-ot hagyok a győri székesegyház énekeseinek, melynek kamatja 300 ft. Ebből tartsák el az énekeseket, de nem az orgonistát, mert őt a püspököknek kell fizetniök." [92]

Ha ezt figyelembe vesszük, akkor érthető, miért éppen 1680-ban változtatja meg álláspontját Kóny ügyében. 1684. aug. 5-én már elkészül végleges formájában a zenei alapítványa. Ugyanezen a napon viszont ennek ünnepélyes hangulatában hivatalos nyilatkozatot ad ki Kóny visszaadásáról is, mikor már úgy érzi, a zenének ügyét megoldotta: „Mi Széchényi György . . . tudtára adjuk a jelenlevőknek, hogy bizonyos Kóny nevezetű, Győr vármegyében levő helységet jó néhány évig birtokunkban tartottuk, azt épületekkel, telkekkel és határaival növeltük, s min-

[90] Klt T 22. Nr. 3240.

[91] Uo. T 22. Nr. 3238.

[92] OL P 623 Széchenyi-család lt. I. k. 3. (A: Sz. Gy. iratai. Testamentum dispositionis Archiepp condam Coloth. Georgii Széch. Anno 1679. die 13 Jan.: „Quinque millia lego . . . pro Cantoribus Eccl. Cath. Jaurinensis trecentosflorenos faciet interesse, alantur eo Cantores non tamen Organista, cui Dni Eppi solvant . . . Datum Rakos 13. Jan. 1679."

denkivel szemben megvédtük. Ez a falu a győri püspökség vagyona, s ezt elődjeink önként átadták: mivel azonban egyeseknek hanyagsága révén a bevétel is csökkent, s határait s telkeit Szapud [Száp?] és más szomszédos részein a rossz adminisztráció miatt elfoglalták, s mert a helyes rend érdekében senki fölött nem akartunk előre ítéletet mondani, ezért a birtokot visszavettük. Tekintettel azonban arra, hogy az énekesek és velisták részére saját vagyonunkból sokkal értékesebb állandó alapítványt hoztunk létre, az említett Kóny falut minden jogos tartozékával együtt a győri káptalannak véglegesen odaadjuk, és átengedjük az énekesek eltartásának kötelezettsége nélkül, mivel ez a mi szabad felajánlásunkból fog történni. Nem kétkedem abban, hogy a kanonok urak és testvéreim miséikben és imáikban megemlékeznek lelkemről és jóindulatomról. Kelt Szombathelyen püspöki várunkban 1684. aug. 5-én. Széchényi György kalocsai érsek."[93]

1685 elején már úgy látszik híre jár, hogy a 92 éves, még életerős érsek-püspököt esztergomi érseknek nevezik ki, s már ehhez gratuláltak is a káptalan tagjai. Erre vall Széchényi válasza febr. 28-án: „Nem látom hova néz a Kglmetek congratulátioja, mert ha valami ollyan lenne, bizony leg elöszöris Kglmetekk [nek] adnám tuttára és Kony nevü faluval addig sem varakoznam, hanem csak hirét hallanam is annak a valtozo allapotomnak, kit Kglmetek emleget, io idein Kglmeteknek resignalnam [jelezném]."[94]

Márc. 21-én aztán a kónyiaknak bejelenti Szombathelyről a falu visszaadását is: „Ti Kónyiak, eddig én titeket csak io akaratjabol és engedelmeböl birtalak a nemes győri Kaptalannak, azért ime visza adtalak ö Kegyelmeknek es ennek utanna azon nemes Kaptalantol függjetek es halgassatok. Sabariae 21 martii 1685. Széchényi György kalocsai érsek."[95]

Márc. 27-én pedig már búcsúzik szintén Szombathelyről írt soraiban a káptalantól is: „Ajanlom Ktnek szolgalatomat. Isten sok iokkal aldja meg Kegyelmeteket. Fogadasom szerint im tudtara adom Ktnek, hogi 21 praesentis [folyó hó] ö Fölsége erdemem felet az Estergomi Ersékseget kegielmesen nekem conferalta [adta]. Im viszsza adtam Keg'elmeteknek Konyt, s-Isten fizesse Kteknek, hogi eddig szenvedte nalam, s mi dolgom, Kony barmainak Giöre valo vitele vegben nem ment volna az elmult esztendökben, ha ez nem let volna. Meg van a diploma is a Cantorok felül, egy kevés üdö hozza, hogy ezt irasba vegyük, szinte ugi a szeminariumra, convictusra Giöröt s- rea segit Isten. Nem bucsuzom el most Kegielmetektöl, most 40 esztendeie hogi a Dunan innen lakom, tarisnias nem vagiok, Isten altal, Sz. Ivan nap elöt meg e földröl ki nem üresedhetem rövid nap indulok, Isten altal Becsbe s- a donatiot [adományt] mingiart ala küldöm onnat Posonba, Szombatba s- a Bania varosokon hogi installialliak ... Szomolianba es igi lesz üdöm hogy szemeliem szerint praesentalliam [megjelenjek] magamat Keg'elmeteknek es elbucsuzzam majd 30 esztendöig volt Kegielmetek szolgala-

[93] 1667-től a kalocsai érseki címet is viseli. — Klt Cth VII. Nr. 316. A latin szöveget közli Győri Tört. és Rég. Füz. I. k. 1861., 26. sz. 346. l.

[94] Klt Cth IX. Nr. 737.

[95] Uo. Nr. 739. — Uo. Nr. 738. jelzésű márc. 27. keltezéssel ellátott hasonló levél van még. Utóbbit közli Győri Tört. és Rég. Füz. uo. 348. l.

taiban töltöt üdöm utan, azon kivül is arra kel altal mennem Estergomba, a hova elöször is megiek Isten altal, s- innet a Bannia varosokon, Szombatba, Posoniba. Adgia Isten talalliam Kteket io egessegben. Sabariae 27 Marty 1685 ktek io Fratere Széchényi Giorgi Calotsai Ersek . . . P. S. Io successorom [utódom] van, vigasztalasomra eset, kit kivantam, Kolonich Uramat, io Frater Isten Ktekkel."[96]

Búcsúzásakor kibékül káptalanjával. Kóny ügye is megoldódik, de elsősorban azzal, hogy elkészült a zenei alapítvány hivatalos, díszes, latin nyelvű okmánya is 1684. aug. 4. dátummal. A szokásos ünnepélyes bevezetés után az alapítvány lényegéről szól: „. . . . Úgy véljük, hogy a győri püspökség főtemplomait nem szabad megfosztani énekesektől és attól, hogy az Oltáriszentséget zászlók, lámpák és umbella [kis baldachin] megfelelő kíséretében vigyék a betegekhez. Ezért az Oltáriszentség misztériuma iránti buzgóságunktól indíttatva s hogy a templomunkban Istennek dicséretét zengjük, Istentől nekünk juttatott javainkból Győrött, Sopronban és Szombathelyen állandóan fennmaradó alapítványt hozunk létre az énekesek és velisták [az Oltáriszentség kísérői] részére, hogy azt a városokban kellő dísszel kísérjék és hordozzák, ezért így határozunk: Esterházy Pál Magyarország nádora őméltóságánál 12 000 birodalmi tallért és néhányszáz forintot [összesen 17 800 forint!] kötelezvényirat kíséretében elhelyezünk. Ő pedig évente Szent Gergely pápa napjáig 6%-os kamatot biztosít. A fent említett tőkét és kamatait a győri, soproni és szombathelyi énekesek és velisták fizetésére és eltartására a következő feltételekhez kötve adjuk: 1. A tőkére és kamataira vonatkozó minden jogunkat a jelenlévők tanúsága szerint a győri káptalan birtokolja. Ha a tőke összegét áthelyezik (csakis ugyanolyan pénzértékben), azonnal keressenek számára biztos helyet, vagy hasznos javakba fektessék be. A jövedelméből származó 6%-ot azaz évi 1060 ft kamatot úgy osszák el, hogy a győri káptalani templom énekesei 400 ft-ot, a soproni Szent Mihály-templomi 300 ft-ot, a szombathelyi vártemplom énekesei pedig 200 ft-ot, összesen 900 ft-ot, a maradék 160 ft-ból a győri, a soproni és a szombathelyi velisták 50—50 ft-ot kapjanak. A hátralevő tíz ft a számadás vezetőjét illeti. 2. A győri káptalan feladata, hogy lelkiismeretes és istenfélő férfit válasszon ki a kamat átvételére, elosztására és kifizetésére, aki odaadóan őrködjék azon, hogy biztos és alkalmas énekesei legyenek a mondott templomoknak, hasonlóképpen a velisták is megfelelőek legyenek. Mihelyt a káplánokat és a harangozót hívják, adott jelre minden késedelem nélkül készüljenek az Oltáriszentség méltó kíséretére. A betegektől semmi pénzt ne kérjenek ezért (ez az oka ugyanis, hogy a szegények gyakran nem hívják őket), sem ne fogadjanak el, sőt a felkínált összeget utasítsák vissza, mivel meghatározott és alapítványból való fizetésük van. 3. Maga a káptalan a kanonoktól aki a pénzt kifizeti, igaz és való elszámolást kérjen, s ha netán bármilyen hiány akadna, a sajátjából pótolja, s minden részrehajlás nélkül tegyen eleget kötelezettségének. Mivel ez a hivatalos alapítvány a győri püspökség közös javára irányul, az Isten félelmetes ítéletére hivatkozva ünnepélyesen kérem valamennyi püspök-utódomat, miként a tiszt. káptalant is, külön-külön mindegyik kanonokját is, hogy ezt a tőkét s minden jövedelmét az én szándékom s akaratom ellenére bár-

[96] Klt Cth IX. Nr. 739. — Közli Győri Tört. és Rég. Füz. uo. 27. sz. 347—348. l.

mily címen más célra sose használják fel, hanem az itt meghatározott módja szerint őrizzék meg. Hogy pedig az alapítványról ne felejtkezzenek el, vagy ahogy gyakran megtörténik, el ne vesszék, vagy el ne tulajdonítsák, minden év Szent György vértanú ünnepén a káptalani gyűlésen az összes kanonok jelenlétében nyilvánosan olvassák fel, s az éppen működő püspök úrnak átolvasásra szintén adják át. Kelt szombathelyi püspöki várunkban 1684. aug. 4."[97]

A szöveg feltűnően hosszan foglalkozik az Oltáriszentségnek betegekhez való ünnepélyes viteléről. Látszik, hogy Széchényinek szívügye ez! A barokk kori Győrött ez valóban énekeshagyomány is volt, mint idézni fogjuk. A pange linguát énekelte az utcákon át a kijelölt néhány kórustag. Valóságos kis körmenet vonult ilyenkor Győr házai között a fáklya vagy lámpavivők, katonák és a velisták kíséretében a beteg lakásáig.

Mint a legtöbb alapítvány, ez is csak Széchényi halála után lesz érvényes, 1695-ben. Ez azt jelenti, hogy még tíz éven át Kóny jövedelméből él a kórus.

Nagyon meglepő az is, hogy éppen Széchényi idejéből van legkevesebb konkrét adatunk a kórus életéről, sőt fizetéséről is. Ennek okát abban látjuk, hogy Széchényi intézte a kórus ügyeit. A püspöki levéltárban viszont az ő elszámolásaiból semmi sem maradt fenn. (A levéltárnak a napóleoni megszállás idején igen sok értéke elpusztult.) A káptalani számadáskönyv csak a magister scholae és az orgonistának a káptalan részéről járó díjazásáról szól e 27 év alatt. 1658-ban Vitkovich András lesz a tanító,[98] 1662-ben pedig Blaskovics Mihály, de ő kevesebbet kap, mert alig ért a gregoriánhoz.[99] 1674. dec. 7-én Katzai Pál temetését jelzik.[100] 1681-ben Herkuli Mártont nevezik ki,[101] 1683. jan. 14-én pedig Novomontanus Simont.[102] Az orgonista 25 ft-ját beírják ugyan állandóan, de csak Schmirner Farkas kinevezéséről olvasunk 1674. nov. 2-án: „. . . . a szorgalmas és tudós férfit, Schmirner Farkast vettük fel a győri székesegyházunk orgonista állásába. Rendes fizetése a régi szokás szerint a káptalan részéről 25 ft lesz".[103] Októberben említik, hogy az elődje, bár beteg, kapja a fizetését, sőt még 1675.

[97] Klt Cth VI. Nr. 254.; Másolata 1695-ből uo. Cth XI. Nr. 970. Ugyanitt Esterházy Pál 1695. ápr. 24-i kötelezvénye a tőkével kapcsolatban. Ennek másolata uo. T 5 Nr. 1482. — Az alapítványnak Esterházy Pálnak Sopron megyei fehéregyházi birtokára való bekebelezéséről szóló, Széchényi Pál, Jáklin Balázs és Telekessy István püspökök aláírásával ellátott, 1695. ápr. 23-án Pozsonyban készült okmányát lásd uo. Cth VII. Nr. 356. — Az alapítvány latin szövegét és Esterházy kötelezvényét közli Győri Tört. és Rég. Füz. uo. 25. sz. 340. l. — Lásd még róla: Bártfai Széchenyi 15. sk.; BedyZene 14. l.; PetzGyőr 11. l. LegányKrónika 488. l.

[98] Klt Számadáskönyv IV. 570. l.

[99] Uo. 637. l.: „Anno currente 1662. die 22. februarii Michael Blaskovics susceptus est propter modernam necessitatem pro Magro Scholae administrandos pueros. Cum autem vix sciat etiam chorale cantum, ob hoc ipsi data est constitutio ut deinceps singulis septimanis accipiat et fit contentus floreno uno."

[100] Uo. V. k. 92. l.

[101] Uo. 190. l.

[102] Uo. 213. l.

[103] Uo. 93. l.: „Anno 1674. die 2. Novembris strenuus ac doctus vir Wolfgangus Schmirner susceptus est pro Choro nostro Ecclesiae Jaurinensis ad officium organistae. Cuius ordinarium salarium ex parte Ven Capli juxta antiquam consuetudinem per unius integri anni decursum erunt floreni viginti quinque."

ápr. 10-én is, betegsége alatt megadják neki a félhavi részét.[104] 1676. ápr. 21-én viszont már meghalt, s feleségének még két hónapra eső összeget adnak.[105] A három adatból világos, hogy a régi orgonista halt meg, nem pedig Schmirner, ahogy Bedy gondolta.[106]

A Kóny körüli huzavona miatt az 1684–85-ös év a kórus életének mélypontja lehet, ha szó szerint kell vennünk a káptalannak 1685. jan. 8-án Széchényihez írt sorait. Az újévi jókívánságok után így folytatja: „Hogy mivel most az geőry templomunkban csak kétt Cantorunk és egy discantistank vagyon, a kik jóllehet ugyan nehezen érkeznek a szolgalatra, mind az altal talán valamint hogy végben vinnék, de mivel a füzeteseket kevésellik az mint igazis, lehetetlen, hogy illyen szük időben azon füzetesekkel megh elhetnek és hivatallioknak meg felelhessenek. Kire nézve, hogy az Isteni szolgalatban fogyatkozas ne legyen, ahoz kepest a hivek közöl is ezeránt valo botrankozás is el távoztassek és emlétet Cantorok a szolgalatban persistalhassanak [kitartsanak] Ngdt alazatossan kerjük, hogy füzetesiket in communi [általában] minden héten ha többet nem csak egy Talleralis, vagy leg aláb forental megh jobbitani és annak administratiojarol itt valo Tisztartonak committalni [meghagyni] meltoztassek . . .”[107]

Ennek ellenére az 1684. júl. 2-án tartott ünnepi mise és Te Deum alkalmával a dobosnak és három kürtösnek kiutalt összeget is bejegyezték a számadáskönyvbe.[108] Ám, ha kisegítő zenészek muzsikáltak, akkor a kórusnak is léteznie és szólnia kellett! Erre utal, hogy 1685. aug. 26-án feljegyezték a kórus és a zenészek szereplését, mégpedig a híres újvárosi csata után következő Te Deumról. Tudjuk, hogy ezt megelőzte Müller Dániel várkapitány árulása. De Heister, császári fővezérnek sikerült visszavernie a törököt. A Te Deumról a városi jegyzőkönyvbe Szabadi András városi jegyző a következőket írta be latin nyelven: „Miután 1685. Szent István király ünnepén Isten segítsége és kedvezése mellett az újvárosiak vérével a keresztény kardok által a török fegyveresek megölettek, és 26-án a bástyákról háromszor díszlövéseket adtak és énekes mise előzte meg. Széchényi Pál pécsi püspök, szentgotthárdi apátúr ünnepélyes Te Deumot tartott Posgai Ágoston, jómagam, az új esküdt jegyző, a többi esküdtek, valamint a győri erőd tisztjeinek részvételével Szűz Mária főtemplomában.”[109]

[104] Uo. 98. l.: „in Eleemosynam ex mandato Ven Cap. dedi antiquo infirmo Organistae fl 1.”

[105] Uo. 118. l.: „Die 2. Apr pie defuncti Organistae uxor levavit pro duobus mensibus expletis angaria sua fl 4.”

[106] BedyZene 12. l.

[107] Gylt. Hit lt. T XI. Nr. 25633.; BedyZene 7. l.

[108] Klt Számadáskönyv V. 229: „Timpanistae et tribus Tubicinibus in sacro et Te Deum laudamus servientibus dati sunt ex proventu Telonii fl 4.”

[109] Gylt. Vj. 1697. 58. l.: „Item 1685. die et in Festo S Steph Regis sanguine Ujvarosiensi Deo Duce et favente per Xtianos enses caesis Turcis Armigeris et Die 26a Augusti cum solemnitate explosiorum Tormentorum et cantato sacro praemisso: Te Deum laudamus per Illmum et Rdmum Dnum Paulum Széchényi Eppum Quinque Eccl. et Abbatem de S. Gotthardo celebratum est. Nobis Augusto Posgai Judice et me praesente et moderno Jurato Notario, Caeterisque jurassoribus praesentibus in templo summo Beatae Virginis ac aliis officialibus Praesidii ejusdem Jaur. Andrea Szabadi Ju. Not. Cittis.” — SzávayGyőr 167. l.

Széchényi utóda 1685–95-ig gr. Kollonich Lipót. A tíz év alatt sokat volt Bécsben, de a nagy ünnepeket mindig Győrött töltötte. 1685 úrnapján érkezett. Május 19-én ünnepélyes pompával fogadta a káptalan, a köszöntést Széchényi Pál nagyprépost tartotta, s a hagyományos szertartások szerint vezette be a székesegyházba, majd átkísérte szűkös főpásztori otthonába. Utána a főispáni beiktatást is megtartották. A püspökházban „tisztességes" ebéden látta vendégül a győrieket. 21-én ő vezette az úrnapi körmenetet. Ő állíttatta fel a Szűz Mária-szobrot a mai Széchenyi téren, amely előtt a gimnázium zenekara oly sok alkalommal muzsikált a körmeneteken. Mikor 1695-ben Széchényi halála után esztergomi érsek lett, még az úrnapot itt töltötte, és júl. 14-én utazott el.[110]

1686–90-ig Csernátonyi Miklós az éneklőkanonok. A 4 évről lelkiismeretesen elkészített elszámolása fennmaradt, melyet 1690. dec. 31-én, távozásakor nyújtott be a káptalannak.[111] Míg 1686-ban csak 103 ft-ot vesz át a zenészek részére a kónyi birtok jövedelméből, évről évre emelkedve 1689-ben már 669 ft áll rendelkezésére. E nagy különbség okát bizonyára abban is kereshetjük, hogy éppen ebben az évben a katonai beszállásolások terhe is ránehezedik a kónyiakra, mint erről a szolgabíró panaszkodik nov. 30-án Matusek kanonoknak: „Minemü szorongatásban legienek az szegény Koniak el gondolhatt'ak, mivel Kiszl Regimentje egy része holnap korán ide fogh quartelra giünni. Akarom azert Klmednek ertesere adnom, hogy Kd [Kegyelmed] maga giüyön ki, avagy valakit küldgiön ki, az ki az Obriszternek valami praesentel [ajándékkal] legienek, mivel ezeknek nincsen mivel gazdalkodniok ... Boronkay Gabor szolga biro."[112]

Csernátonyi beszámolójában már a zenészek nevével is találkozunk. Zenészeknek, ill. zenész és prebendistáknak nevezi őket. Az utóbbi név csak azokat illeti a következő században is, akik gregorián tudásuk miatt a zsolozsma éneklésében is részt vesznek. Ugyanezeket nevezi már ő koralistáknak (choralistae) is vegyesen. A lényeges vonás Győrben, hogy a prebendisták vagy koralisták mindig világiak! A káptalan ismeretes kívánsága, hogy prebendistákat (papokat!) alkalmazzon a püspök, nem valósult meg később sem. Ezt azért kell hangsúlyoznunk, mert pl. Pécsett a 18. században, főleg Klimó püspök szándéka szerint mind több és több muzsikus-pap tagja a kórusnak. Feladatuk elsősorban a zsolozsma éneklése, de az énekkarban is működnek, sőt karnagy is akadt köztük! Főleg azért küldi kispapjait, akiket prebendistáknak szán, a jezsuitákhoz, hogy kellő zenei tudást szerezzenek náluk.[113]

Csernátonyi sorainak elején utal az 1685-ös évre, és Kaszai (Kassai?) Sámuel s Csaysz György zenész évi fizetéséről, 60 ft-ról számol be. Előbbi még 1710-ben is tagja az együttesnek, az utóbbi 1688-ban Budára távozik. 1686-ban Keller Ferenc néhány hétig, Stromfay Imre pedig egy évig szolgál, de aztán 1688-ban egy félévi időtartamra visszajön. Rád Ádámról mint kisegítő zenészről emlékezik meg. 1687-ben Ladik Miklóst veszi fel koralista zenésznek, aki éppen egy évig marad Győrben.

[110] TelekessyArca 19. l. Szabady Kollonich 72–74. l.; GyőriAlmanach 55–56. l.
[111] Klt Rationales Cantoratus pro Annis 1686–89 Intuitu Musicorum. Arc. 3. Fasc. 7.
[112] Uo. T 11. Nr. 25658.
[113] Lásd részl. BárdosPécs.

Ebben az évben hallunk először arról a valószínű korábbi s továbbélő szokásról, hogy vasárnap és ünnepnap három fiú magyar éneket énekel a székesegyházban. Kecskeméti Mihály – a hasonló nevű kanonok rokona –, egy Ferenc nevű fiú és Millei István kap egy-egy éneklésért tíz dénárt. Még 1689-ben is hallunk róluk. Millei ekkor már kispap, de így is énekel egész éven át, majd püspöke a bécsi Pazmaneumba küldi.

Diszkantistaként szerepel 1687-től 1689-ig Renner Imre évi 20 ft fizetéssel. Mint prebendista az 1710-es években is tagja a kórusnak. A vele kapcsolatos megjegyzés nagyon fontos számunkra. Filius succentoris-nak, a karnagy fiának nevezik. Ez pedig azt jelenti, hogy Renner Pál succentor, aki 1704-ben hal meg, 1687-ben már működik! Csernátonyi egyébként egyszer sem szól róla, de a számadáskönyv sem. Talán azért, mert kántorkanonoki jövedelméből fizeti, vagy még most is a püspök gondoskodik róla a Széchényi-korszaknak megfelelően. Ily módon esetleg választ kaphatunk arra a rejtélyre is, miért nem szólt a számadáskönyv Szalatnay Jakab karnagy óta sem a succentor nevéről, sem a fizetéséről.

1688-ban meghal Novomontanus Simon magister scholae. Utóda valószínűleg egy Rudolf nevű, német származású zenész. Évi száz ft fizetésére építjük feltevésünket, mert a többi muzsikus csak 60 ft-ot kap. Sajnos 1689. jan. 10-én máris temetéséről olvasunk. Csak októberben érkezik meg Sassinból az új tanító, Ruzicsky Márton. Előtte a modori tanítót hívták meg, de az nem vállalta. Ez évben feltűnő a személyek cseréje: Kermannus (Germán?) János, néhány hetet tölt csak itt, Csernánszky Mihály és Laczai János pedig a tavaly felvett Bodicz György Antallal együtt távozik aug. 27-én. Helyükbe négy új zenészt vesznek fel: Reprein (?) Györgyöt, Hlubacsky Jánost, Serik (?) Dánielt és Dolovics Jánost, évi 60 ft-ért. Az előző év adventjében két idegen zenész is szolgált a kóruson, 1689-ben pedig Keitlieber György János. Kisegítőként említik „Germanus Epigius" nevű zenészt.

Az eddig ismert adatok alapján a kórus fizetett tagjai 1689 második felében: Renner Pál succentor, az orgonista valószínűleg még Schmirner Farkas, mert nincs feljegyzés távozásáról vagy haláláról, Kaszai Sámuel, Reprein György, Hlubacsky János, Serik Dániel, Dolovics János prebendista zenészek, Ruzicsky Márton magister scholae, Renner Imre diszkantista, a három énekes fiú, valamint kisegítők is alkalmanként mint pl. Germanus Epigius. Így azt mondhatjuk, helyrebillent a kórus egyensúlya az 1684–85-ös évek átmeneti nehézségei után. Csernátonyi sűrűn szól a zenészek konvenciójáról – terményjáradékáról – de egy konkrét adatot sem közöl. (A magister scholae konvencióját még 1639-, ill. 1649-ben ismertettük!)

A személyi elszámolás végén Csernátonyi a javításokról is számot ad: a zenészek lakásának ajtó javításáról, tűzhelyek cseréjéről, az orgonistánál kályha javításáról, az iskola ablakainak, kályhájának rendbehozataláról. E mellékesnek tűnő feljegyzések fontosak, mert hagyományt bizonyítanak: a káptalan már ekkor is gondoskodik a zenészek lakásának javításáról is, akiknek egy része a káptalani iskola épületében kap lakást.

Sajnos utódának, Kecskeméty Mihálynak, hasonló elszámolását nem találtuk meg az 1690–96-os évekről. A számadáskönyv is csak a magister scholae és az

orgonista fizetését közli név nélkül. 1693. dec. 15-én még hivatkozik arra, hogy a kónyi jövedelemből fizetik az énekeseket s a magister scholae-t, akinek évi száz ft-ját fel is tünteti. Valószínű, hogy Schmirner utódaként ebben az évtizedben működik Vitovics Márton, akiről 1709-ben mint a győri székesegyház egykori kiváló orgonistájáról emlékeznek meg. Azt is tudjuk róla, hogy 1674–76 között Kismartonban volt orgonista.[114] Ismerjük még Kaleschak (Kaleschiák) Péter kanonok végrendeletét 1693-ból: „A két tanulónak, akik ravatalom (testem) mellett a halotti zsolozsmát fogja énekelni, adok két ft-ot, magister scholae-nek, a succentornak és három prebendistának összesen öt ft-ot, az orgonistának pedig egy birodalmi tallért, a gyászmiséért tíz ft-ot." Ugyanitt szerepel az is, hogy rokonára hagyja a clavichordját.[115]

Kollonich Lipót utóda, Keresztély Ágost hg. (1695–1725) 30 éves korában lesz győri püspök. 20 évesként mint világi ember harcol Buda alatt. A kurucok az első időben szeretik, de a végén ellenük fordul. 1707-től egyúttal esztergomi érsek is. Ő koronázza III. Károlyt 1712-ben Pozsonyban. Kérésére adja III. Károly az esztergomi prímásnak a hercegi címet 1714-ben. A számunkra fontos 1718-as vizitációjával a következő korszakban foglalkozunk részletesen.[116]

1695. ápr. 24-én, Széchényi György zenei alapítványa érvényessé válik. 1696–99-ig Nagy Mihály az éneklőkanonok. Az ő elszámolását sem találtuk meg. Utóda 1699–1721-ig Bubnich Mátyás. A káptalan felszólítására 1713-ban számot ad az elmúlt időről. Mint soraiból kitűnik, Esterházy – legalábbis az első években – nem tartotta be az előírt Gergely-napi határidőt az 1068 ft kamat kifizetésére: „. . . Bár 1699. júl. 26-án kinevezett Ő Kegyelme [Keresztély Ágost püspök] a kantoratus hivatalába, csak nov. 23-án vehettem át Nagy Mihály kanonok úrtól. Lelkiismeretem szerint, hogy e szent alapítványban kár ne essék a győri, soproni és szombathelyi énekesek és velisták fizetésére vonatkozólag, tárgyalnom kellett

[114] A fizetésre vonatkozólag lásd Klt Számadáskönyv V. 407. l.; Vitovicsról: Gylt Cth. VIII. Nr. 552.: A győri ferences ház tanúsítja, hogy a győri székesegyház egykori kiváló orgonistája 600 ft-ot helyezett el kamatra a győri mészárosoknál, hogy a kamatokból évente 12 mise elmondásáról gondoskodjanak a ferencesek: „Nos infrascripti recognoscimus Praesentem per vigorem, quod egregius olim Martinus Vitovics Cath. Eccl. Jaur. organista Venerabili Conventui Ord S Franc. Jaur. sexcentos florenos i.e. 600 modo apud Laniones Jaur. pro interesse elocatos tali sub conditione legaverit, quod praedictus Vblis conventus singulis annis in perpetuum duodecim sacra celebrari curare non intermittat. Jaur. 1709. die 17?" – BedyZene 12. l. tévesen 1000 ft alapítványról szól. Az 1709-es dátum alapján ő közvetlenül az 1709 előtti időre helyezi működését. Ám mint látni fogjuk, az 1704-ben ismert Komócsy Gergely és 1708-ból ismert Ottó orgonista közé nehezen képzelhető el a kiváló orgonista Vitovics. Egyébként is a szintén közlésre kerülő Bubnich-leírás sem szól róla. – Kismartonról lásd HarichEsterházy III. k. 42. l. Ugyanitt 41. lapon arról is szól, hogy 1679–1681-ig Kismartonban Ruzicska Márton altista. Talán egyezik az említett Ruzicsky Márton győri Mag. Scholaevel, aki 1689-ben Sassinból jött Győrbe?

[115] Gylt Hit. lt. fasc 302. Nr. 29088: „Duobus studiosis qui cantabunt penes Corpus Officium Defunctorum lego duo florenos. Magistro, succentori et tribus Prebendistis cuique flor 1, id est 5, organistae vero . . . unum Imperiale, id est 1., pro exequiis seu Cantato Sacro lego decant. flor 10."; BedyZene 8. – Klt Végrendeletek 10. sz. szekrény. Itt a halotti zsolozsma és a mise adata nem szerepel.

[116] GyőriAlmanach 57. l.

hg. Esterházy nádor tisztviselőivel és évről évre történő kifizetések helyes rendjének módjáról. Főtiszt. Nagy úrtól megtudtam ugyanis, hogy 1698-ban Telekessy István egri püspök távozása után csak 400 ft-ot kapott kézhez. Mivel az évi járadék 1068 ft, nem tudtam, vajon kifizették-e a hátralevő összeget Telekessynek. Elmentem tehát Kismartonba, s megtárgyalván a dolgot megtudtam, hogy 1698-ban csak 400 ft-ot fizettek ki . . . a 668 ft-ot pedig el fogják juttatni kezemhez." Közli ezután az évi bevételeket: 1699–1703-ig nincs hátralék, 1704-től azonban az átutalások rendszertelenek. Úgyhogy 1713. jan. 13-án, az elszámolás benyújtásakor is még 2055 ft a tartozása Esterházynak. Erre az összegre nagy szüksége van, mert pénztárában jelenleg nincs pénz. „Hogy az alapítvány célját a jövőben jobban elérje, s a káptalani, a soproni és a szombathelyi kórus nem fejlődjék vissza, ellenkezőleg az istentiszteletek fénye növekedjék, kérem a káptalan segítségét, és fogadja jóindulatúan az elszámolásomat . . ."[117]

A 18. század első évtizede mozgalmas és nehéz éveket jelentett a győrieknek is a győri kuruc–labanc harcok, majd az 1710-es pestis miatt. Ezekről az évekről Bubnich kanonok 1718-ban írt latin nyelvű soraiból értesülünk. Élményszerű írásából megismerjük a kórus tagjainak sorsát, de arról is beszámol, hogy a nehéz időkben milyen nagy erőfeszítésébe került a muzsika biztosítása: „Renner Pál, az előző succentor 1704-ben kb. augusztus végén halt meg. Nemsokára az ostromzár legnagyobb nyomorúságába kerültünk, amikor nem tudtam előkeríteni megfelelő muzsikust a kórus vezetésére. Amíg másik karnagyot nem találok, iskolánk tanítójával, Repaciusszal kellett megegyeznem, hogy járandóságként csak élelmet adok számára (mivel abban a nyomorúságban nem is kívánt egyebet). Ez eltartott öt éven át (jóllehet közben kerestem más succentort), egészen 1709. augusztus végéig, amikor ő meghalt . . . Halála után Imre, a helyébe lépett succentor és Sámuel vezették a kórust a hétköznapi zsolozsmákon. Ünnepnapokon a jezsuiták énekeseivel és a lelkesedésből részt vevő német zenészekkel egészítettem ki kórusunkat. (Megelégedésükre kedveskedtem nekik hol dicséretekkel, hol megvendégeléssel, a németeknek rendszerint elégséges borral is.) Így tiszteletre méltóan folyt a többszólamú ének egészen 1710. szept. 18-ig, egy teljes éven át. Ezen a napon a pestis a káptalani iskolát is elérte. Így prebendista zenészeim

[117] Klt Rationes Cantoratus super Capitali Szecsenyianae Math Bubnith: „Et quamvis ego 26. Julii 1699. ad Cantoratus officium vigore benignissimae Donationalis Eminentissimae Serenitatis promotus, primo tamen 23 Novembris praedicto Anno per Dnum Rmum Nagy plenarie ad Inspectionem praesentis Capitalis institutus, debui conscientia dictante ne sancta Fundatio aliquem errorem in exolutione Cantorum et Velistarum Jaur., Sopr. et Sabar. patiatur, cum Celsissimi Principis Palatini officialibus (ut rectus ordo de Anno in Annum fiat) agere et compactum facere. Cumque ex D. Rdmo Nagy intellexerim, quod pro Anno 1698 post Discessum Ill. et Rdm Dni Episcopi Agriensis Stephani Telekessy non plus percepisset, quam florenos 400: dubitando utrum reliquae pars annualis debitae Interessalis summae (cum annuatim fl 1068 proveniantur) praetitulato D. Episcopo exoluta fuisset, plane Kismartonium ascendi, laboravi et effectuavi, quod pro Anno 1698 exolutio fuit fl 400 . . . reliquam partem summae Interessalis utpote fl 668 exolutorum et ad manus mihi assignaturum . . . Ut et meliori modo Fundationis Intentio etiam futuris temporibus promoveatur, ne Vblilis Capli huius Chorus, item Sabariensis et Soproniensis decrescat, verum in dies ad augendum Cultum Divinum conservetur, Vbile Caplum sedulo collaborare et Negotio omni modalitate remederi dignabitur. Super quibus benignam Vbili Capli praestolar Persolutionem . . ."

feleségükkel és gyerekeikkel kénytelenek voltak elhagyni az iskola épületét. Zsigmond és Kilián Pataházára, Lőrinc fertőzötten néhány napig Révfaluban, a kertekben rejtőzött, végül is a pataházi lazarétumba került. Sámuel Bácsára került dactól vezettetve. Imre Szentmártonba menekült egészen legyengült állapotban, mivel nem akarván engedelmeskedni az őrségnek, elhagyta a fertőzött helyet. Ilyen körülmények között csupán az iszákos és kártyás Ottó nevű orgonista maradt velem. Hogy kórusunkat ne legyünk kénytelenek nélkülözni, néhány német muskétás zenész felfogadása után csak 9-kor és 3-kor mentem fel a vezetésükre és a zsoltárok beéneklésére (ahogy már erre képes voltam). Hét vagy nyolc hét múlva Sámuelt és két fiút visszakaptam, de csak úgy, hogy bőségesen küldtem bort a lazarétum vezetőinek. Ha nem láttam volna el élelemmel, bizonyára elpusztult volna. Imréhez alig tudtam bejutni, mivel – mint mondottam már – biztos helyre menekült. Ahányszor engedélyt kértem, mindig visszautasítottak, senki sem akart meghallgatni. Mennyi üveg és korsó bort ajánlottam fel a tisztviselőknek és az őrségnek, melyeket a saját pincémből vittünk oda fel, ezért a férfiért! Kívül tartották a gyanú miatt, hogy végül is elharapózván a pestis, a falvakban, szőlőkben, cserjékben rejtőzködve sehol sem tudott biztonságban lenni. Ha nem segítettem volna élelemmel, ő is elpusztult volna. Végül, miután kéréseimmel, könyörgéseimmel és ajándékaimmal semmire sem jutottam, egy tekintélyes férfi segítségét kértem – felesége közvetítésével – elküldve számára minőségi boromból egy hordóval, aki révén azután bejutottam a parancsnokságra. Jóllehet most már két hazatért prebendista zenészem volt, de ezekkel magukkal még nem tudtam több szólamban énekelni. Kénytelen voltam a pestis idején kórusunkba felfogadott német muskétás zenészeket továbbra is megtartani. A havi fizetésükön kívül megengedtem nekik, bármikor, ha kedvük támad, házamba jöhetnek feleségükkel együtt. Ezek aztán valóságos kocsmát csináltak házamból. Ezekkel a számomra oly költséges emberekkel tartottam fenn kórusunkat 1711 szeptemberéig, amikor új succentorunk, András átvette a kórus vezetését . . . Gyakran mondták nekem részvéttel: semmi más sem hiányzott a házamról, mint az arany vagy fekete sas kocsmacégér, hogy igazi kocsma legyen! De én kántorátusom alatt tíz évig mindezeket elviseltem teljesen elszántan, hogy a kórus ne szűnjék meg. S ha mindezeket nem tettem volna meg, másnap már egyáltalán nem lett volna kórusom."[118]

[118] Uo. T 5. Nr. 1483: „. . . Paulum Renner, priorem succentorem apparenter videre est ipsum mortuum in fine Augusti Anno 1704. statim ea tum in maximis miseriis ploquadae, ubi nullum aptum pro Choro hominem Musicum habere, minus creare potui. Cum Repacio nostrae Scholae Magistro quousque alterum habuero Succentorem in victu praestando (cum nihil aliud tempore illius penuriae affectaverit) convenire ad intertentionem debui. Illud autem interim (quamvis satis laboraverim pro acquirendo alio Succentore duravit integris 5 Annis: utpote 1709m ad finem Augusti, quo tempore mortuus est. . . . Demortuo praedicto Repacio Emericus substitutus succentor et Samuel trahebant Chorum circa intonationem Psalmos diebus ferialibus. Diebus vero festivis nostri Praebendistae sibi adjunctis Cantoribus Jesovitarum, etiam aliis Germanis ex devotione Chorum frequentantibus (quibus ad contentum gratificabar, magis aestimatis, saepius prandiis, aliis vero ordinario sufficienti vino) cum honore absolverunt figuralem Cantum, usque 18a Septemb. A° 1710 uno integro Anno. Hac praedicta die et Anni Schola infecta peste, omnes Praebendistae una cum uxoribus et prolibus expulsi sunt ex Schola

A szereplő zenészek közül – egyéb adatok híján – Sámuelről feltételezhető, hogy Kaszai Sámuelről, az ismert régi kórustagról van szó. Imrét Renner Imrének, a régi karnagy fiának tartjuk. Repacius latinosan írt nevét nem tudjuk azonosítani megfelelő zenész nevével. 1699-ből van adatunk a magister scholae betegségéről, temetéséről és az özvegyének juttatott összegről.[119] Lehetséges, hogy ez Ruzicsky Márton, aki 1689-től tanító. 1699. nov. 1-én szólnak az új tanító fizetéséről, akit már „Repacius"-nak tarthatunk. 1701–1705-ig évente jelzik, hogy két diszkantistát tart el összesen 48 ft-ért. Az egyik Schilling Ferenc, a másikat csak Károlynak írják. 1706-ban a plébános, 1707- és 1708-ban a szeminárium prefektusa tartja el őket, de az biztos, hogy Repacius mag. scholae folyamatosan működik, mert 1708-ban másfél évi fizetését egyszerre utalják ki számára, 150 ft-ot.[120] 1704 körül Komócsy Gergely az orgonista, s 1707 júniusában pedig már az említett Ottó.[121] 1703–1705-ig mindegyik évben 75, ill. 24 dénárt kap az, aki törökszabadulási körmeneten, márc. 29-én, 1705-ben pedig a két úrnapi körmeneten is (úrnap és nyolcada) a zenekar dobját hordozza.[122]

1697. dec. 7-én Telekessy István egri püspök szenteli fel, és tartja az első ünnepi misét zenekar kíséretével az akkor letelepült karmeliták kápolnájában. Ugyancsak első templomuk ünnepélyes felszentelését tartja Matusek András c. püspök

Sigismundus ad Pataháza, similiter Kilianus ad Pataháza; Laurentius infectus aliquot diebus in Révfalu circa hortos se occultans, tandem proditus ad Lazaretum Pataháza, Samuel ad Bácsam in contumaciam deducto. Emericus vero profugiens ad S. Martinum (cum ex pestifero loco exiverit, nolens obedire Praesidio) forte in corpore mulctatus fuisset. In his circumstantiis neminem habui praeter organistam potui et lusui deditum hominem nomine Ottonem. Ne autem noster Chorus destituatur conquisitis aliquibus Musquetariis, solus hora 9ª et 3ª ascendebam pro eorundem directione, Psalmos (sicut potui et scivi) intonando. Samuelem, bis pueros, ex contumacia post septimanas 7. vel 8. rehabui, multis honorariis in vino a Comissariis lazaretorum impetratum, quem mediis meis sustentavi ibidem, alias mortuus fuisset. Emerico vix poteram procurare ingressum, quod (ut supra) ex peste Jaurin. ad sana loca profugerit. Quia quociescunque Instantiam feci, rejectus sum, ut nullus de ipso audire voluerit. Quot flascones, amphorae cum vino ex meo cellario distractae hinc inde ad officiales et vigilias pro ipso homine oblatae. Exterius tenebatur pro suspecto, ut tandem peste invalescente in pagis, vineis et dumetis se occultans, nullibi secure persistere potuerit. Cui nisi succurrissem vitualibus, etiam periisset. Ultimo, cum Instantiis variis supplicationibus et commendationibus meis nihil effecissem, alicui viro habenti auctoritatem unum vasculum vini ex meliori, citra notitia hujus, Ejusdem Dnae Consorti transmisi, qua Patrona mediante tandem cum difficultate admissus in Praesidium. Iam quamvis duos restitutos habuerim Praebendaristas, nullum tandem figuralem Cantum cum ipsis producere valens, necessitatus Germanos Musquetarios priori peste in Chorum inductos retinere, illi praeter solutionem mentsrualem, dum et quando placuit ipsis, in domo mea adductis, etiam uxoribus popinam constituebant. Cum quibus sumptuosis hominibus Chorum traxi usque ad Semptembrem Anni 1711, quo Andreas modernus succentor advenit ... ex compassione mihi saepius dictum, nihil domui meae deesse, quam signum diversoriale aureae vel nigrae aquilae, alias formalissimum diversorium. Et haec omnia pati debui decimis Cantoratus officiis plene destitutus, ne Chorus deseratur et nisi fecissem, pro sequenti die nullum ad Chorum habuissem." — BedyZene 15. l.

[119] Klt Számadáskönyv V. 94 és 99. l.

[120] Uo. 446., 463., 472., 485., 492., 500., 505., 511., 516., 521. l. — BedyZene 18. l.

[121] Klt Számadáskönyv V. 490 és 521. l. — BedyZene 12. l. Komócsyról való véleményéről már szóltunk a 114. sz. jegyzetünkben.

[122] Klt 484., 491., 501. l.; BedyZene 14–15. l.

1700. aug. 20-án. Aug. 21-én délután 4-kor zenekar muzsikájának kíséretében Bubnich kanonok körmenetben átviszi az Oltáriszentséget, Te Deumot tart, 22-én pedig ünnepi misét.[123] Ezeken az ünnepeken is, de mint látni fogjuk, később az egész századon át a székesegyház kórusa és zenekara fog mindig közreműködni a karmelitáknál.

A kuruc időkből még egy zenei adatról tesz említést Bedy: 1704-ben erős német katonaság szállja meg Győrt. A generális és a tisztek jóakaratát lakomával iparkodott a káptalan megnyerni. Az asztali zenét a székesegyház zenekara szolgáltatta, mint a számadáskönyv utal rá júl. 31-én: „A zenészeinknek, akik a lakoma alatt, míg a káptalan Őméltóságát vendégül látta, hangszerükön játszottak és kürtjüket fújták, borravalóként két ft-ot kapnak."[124]

Harmadik korszak (1711—1765)

„Az új succentornak évi száz ft-ot adok és ellátásáról is gondoskodom; ezt nem a kötelesség kényszeréből teszem, hanem elsősorban a szorgalma miatt, s azért, mert a kórust jól vezeti. Díszére és becsületére válik az együttesnek úgy, ahogy százada talán egyik karnagya sem."[125]

Ezekkel a lelkes szavakkal jellemzi Bubnich kanonok az idézett 1718-as beszámolójában fiatal karnagyának, Mechler Andrásnak első hét évét.

Működésének kezdete a szatmári béke éve. A Rákóczi-szabadságharc tüzének elhamvasztását III. Károly korának megbékélést kereső időszaka követi. Ezek az évek legalábbis a bécsi udvar rokonszenvét érző 18. századi győri püspökök székesegyházában nyugodt légkört biztosítanak a muzsikának.

Ugyancsak 1711-ben jelenik meg Bécsben Esterházy Pál nádor Harmonia Coelestise. A kórus létét biztosító alapítvány őrzőjének, Esterházy Pál nádornak a műve s rezidenciájának zenéje sem ismeretlen a fiatal Mechler előtt, hisz Kismartonnal állandó a kapcsolatuk anyagi téren is, de mint későbbi levelezés igazolja, szellemi téren is.

A leghosszabb ideig, 54 évig működő succentor kb. 21 éves korában kerül a kórus élére. Nem tudjuk, honnan jött Győrbe. Az anyakönyvekben sűrűn találkozunk nevével gyermekei keresztelője alkalmával, muzsikusai esküvőjén tanúként, s keresztelőkön keresztapa szerepében egészen öreg koráig. Ám esküvőjét is másutt tartja, s nem is Győrött hal meg. Az utóbbi anyakönyvi bejegyzés a szokás szerint jelezné az életkorát. Szerencsére erről mégis maradt fenn adat: 1724. szept. 22-én jegyzik fel róla, amikor pörös üggyel kapcsolatban tanúskodik:

[123] KarmN I. 12. és 31. l.

[124] Klt Számadáskönyv V. 493.; idézi BedyZene 15. l.

[125] Klt T 5 Nr. 1483: „Succentori moderno do quidem per annum 100 fl. et victum, quem non ex aliquo debito vel obligatione: sed praecise propter ipsius diligentiam, bonum ordinem in Choro observanti ex meo beneplacito praesto. Iste homo facit pro Chori ornamento et decore, quod a saeculo nec forte unquam fecit unus Succentor."

„Nemes Mechler András a győri székesegyház succentora, lakik a belső városban azaz a győri erődben, kb. 35 éves."[126]

Mihelyt elfoglalja állását, hozzákezd kórusának újjászervezéséhez olyan sikerrel, hogy 1718-ban Keresztély Ágost vizitációs válaszaiban a káptalan a győri kórusról részletesen szólhat már. Ez az első dokumentumunk, amely jogi helyzetével is részletesen foglalkozik:

„. . . A templom második alkalmazottja a succentor. Kötelessége a fogadalmi miséken a kanonokok élén előénekelni, a kórus többszólamú és gregorián énekét vezetni, a zsolozsmát a hetes kanonokokkal és a prebendistákkal végezni. A kántorkanonoktól kap évi száz ft-ot, minden fogadalmi miséért 15 dénárt.

Harmadik alkalmazott a káptalani iskola rektora. Feladata a gyenge ifjúságot elemi ismeretekre és hittanra tanítani, természetesen részt venni a zsolozsmán s a prebendistákkal zsoltárokat énekelni. Tartozik a matutinumot és a primát a prebendistákkal együtt végezni, velük együtt reggel 6-kor a szokásos énekes misén gregorián éneket énekelni. Fizetése a káptalantól évi száz ft. A temetésekért a prebendistákkal a megosztott stóla összegét kapja, melyet már másutt meghatároztunk. Megkapja ugyancsak a gyermekek neveléséért járó, másutt is szokásban levő mellékes jövedelmet." Később még visszatérnek a rektorra: „Az ő kötelessége szintén, hogy saját jövedelméből segédtanítót tartson tanítás céljából. Az iskola a káptalan telkén épült, ahol az iskola rektorának, a succentornak, az orgonistának s a prebendistáknak ingyenes lakásuk van a kántorkanonok felügyelete alatt.

Negyedik alkalmazott az orgonista, művészetének hivatása szerint kötelessége az orgonálás, amikor ez szükséges. Jövedelme a püspöktől száz ft, a káptalantól évi 25 ft.

Következők a prebendisták. Számuk nincs meghatározva, de négynél kevesebben nem lehetnek. Kötelességüknek megfelelően naponta a teljes zsolozsmát végzik a hetes kanonokkal a káptalan kórusában. Reggel 6-kor az énekes mise alatt gregorián éneket énekelnek, ugyancsak a vesperást és kompletóriumot – ha nem több szólamban, akkor –, gregorián éneket énekelve végzik együtt a kanonokkal. Mivel a prebendisták világi emberek, helyesebb lenne inkább csak koralistáknak nevezni őket, amennyiben valóban másik két pap-prebendistát alkalmaznánk, akik a közben-közben távollevő hetes kanonokok helyett a könyörgéseket, a verzikulusokat előénekelnék, melyeket világiak nem végezhetnek." Ezt a régi, de később sem megvalósított javaslatukat még azzal is indokolják, hogy ily módon a két káplán viszont a lelkipásztorkodásban nyugodtabban vehetne részt. Majd folytatják a kórusról a beszámolót: „Ezeken kívül az istentisztelet díszének emelésére vannak fúvósok, vonósok, dobos, diszkantista, altista és a többszólamú énekhez szükséges egyéb zenészek, akik nagyobb ünnepeken a kántorkanonok rendelkezése szerint részt vesznek a többszólamú zenében. Mindezek az ő felügyelete alatt állnak, aki őket a Széchényi-alapból fizeti. Amennyiben ez nem

[126] Klt Fasc 13. Nr. 5993.: „Generosus Dnus Andreas Mechler Cathedralis Ecclesiae Jaur. Succentor in Interiore Oppido seu Praesidio Jaur. degens Annor. circiter 35."

elégséges a diszkantista, altista, a fúvósok és más énekesek fizetésére – leszámítva a prebendistákat –, a káptalan gondoskodik eltartásukról."

Az 1653-as Püsky-féle vizitáció alkalmával szóltunk arról, hogy Draskovich püspök halála után már kialakult az új szokás, amely 1764-ig tartott: az egész zsolozsmát végezték ugyan, de hétköznapokon a káptalan minden tagja csak a vesperáson és kompletóriumon volt köteles részt venni, a zsolozsma nagyobbik részét a hetes kanonok vezette. A Keresztély-féle vizitáció világosan rögzíti ezt a szokást: „A kanonokoknak a miséken jelen kell lenniök, de saját személyükben elsősorban az ünnepeken kell régi szokás szerint a zsolozsmán és a szertartásokon részt venni. Ilyenkor csak betegség vagy más fontos ok mentheti ki őket. Hétköznap helyettesíthetik magukat s kötelesek a kántorkanonok beosztása szerint leckéket olvasni, responzóriumokat énekelni s egyéb feladatokat ellátni a zsolozsmán. Aki hanyag vagy lázadó, az a káptalani helynök rendelkezése szerint a káptalan lelki és anyagi javaiban károsodik." A következő javaslatuk pedig még a zenészek közt is előforduló hibákra keres orvoslást. „A zsolozsmához és miséhez szükséges megfelelő énekeskönyveink vannak, de elég rossz állapotban. A javításukat a káptalan tagjai vállalták, a szükséges új énekeskönyveket pedig a templom pénztárából fedezzük. Mégis helyesebb lenne, hogy a zsolozsmáról kellő ok nélkül hiányzó heteskanonokok, prebendisták és koralisták büntetéséből fedeznék a kiadásokat."

A Széchényi-alapítvány szellemében ragaszkodnak a régi szokáshoz: az Oltáriszentségnek a betegekhez való ünnepélyes viteléhez is: „... Akadtak hibák, amennyiben előfordult, hogy nem tartottak megfelelő számú velistát. Ezért a kántorkanonok gondoskodjék a jövőben mindig kellő számú velistáról az alapítvány összegéből. Miként az alapítvány előírja és azelőtt mindig szokásban volt, a kisharang többszöri jelzésére azonnal gyülekezzenek a káplánok, az erőd katonái, a velisták, és kíséretükben énekeljék a pange linguat, hacsak a rossz idő nem akadályozza őket. Az Oltáriszentséget nyilvánosan, kellő tisztelettel, kis baldachin alatt vigyék a beteghez, égő fáklyákat vagy lámpákat hordozzanak, ahogy ez eddig is szokásban volt."

Ez a vizitáció foglalkozik először a győri szemináriummal részletesebben is. 1718-ban még Széchényi György költségén 1689-ben elkészült egy emeletes épületben laknak a kispapok, és a jezsuiták gondoskodnak tanításukról. Győrött ez időben 14–15 a létszám, jó néhányan pedig külföldi egyetemeken végzik tanulmányaikat. Széchényi 25 000 ft-os alapítványa szerint vasárnap és ünnepeken részt kell venniök a székesegyház istentiszteletein. De a prefektus beosztása szerint más templomokban is segédkeznek a nagyobb ünnepeken. A vizitáció kifejezetten említi, hogy „a succentor kötelessége minden vasárnap és ünnepen tanítani őket a gregorián ének alapjaira és gyakorolni velük az éneklést". Felsorolja a szemináriumi felvétel kérdőpontjait is. A 17-ik ezek között: Járatos-e a zenében?[127]

[127] Klt Keresztély Ágost hg. vizitációja 1718. máj. 18–30. 4. sz. szekrényben. Idézett részletek: 42–43. l.: „... Secundum Ministrum hujus Ecclesiae esse Succentorem ejusque obligationem esse tempore sacrorum votivorum praecinere Dominicis Canonicis, dirigere Chorum tam quo ad figuralem, quam chorale cantum. Item tertiam, sextam et nonam, Canonicas Horas cum Canonico hebdomadario et praebendaristis absolvere. Habere solutionis nomini a Domino Cantore fl 100 ut praemissum est. Item a singulis Missis votivis d. 15. – Tertium Ministrum

A későbbi forrásainkra építve feltételezhető, hogy a kispapok legalább a vesperást is énekelték a székesegyházban vasárnap, kivéve ha a zenekar és énekkar több szólamban adta elő. Ám 1718-ig más zenei adatot nem ismerünk a szemináriummal kapcsolatban, mint csak azt, hogy 1695-től kezdve minden év febr. 18-án

esse Rectorem Scholae Capitularis. Ejusque officii esse, teneram Juventutem prima Elementa et Rudimenta ac Cathechesim docere, sepulturis et conductibus interesse et psalmos cum praebendaristis decantare, Matutinum item et primam cum iisdem praebendaristis absolvere, ac sub sacro per Capellanum hora sexta matutina cantari solitum itidem cum iisdem Praebendaristis choraliter cantare. Salarii nomini habet a Capitulo fl 100. Item a conductu Funerum una cum Praebendaristis subdividendam taxam Stolarum a funeri superius specificatam. Ab institutione Juventutis passim alibi etiam accipi solitas accidentias: sumptibus propriis tenetur intertenere suum Con Rectorem seu Praeceptorem Juventutis instruendae causa. Scholas autem aedificatas esse in fundo Capitulari vicinis alias Capitulo, ubi Scholae Rector, quam Succentor, Organista ac Praebendistae sua habent gratuita Hospitia, quorum omnium Inspectorem ex Officio Dominum Cantorem. Quartum Ministrum Organistam esse, hujus Functionem ex professioni artis suae, quatenus necessum est, organum pulsari. Ab Ordinario Loci haberi salarium fl. 100, a Venerabili Capituso fl 25. Hos sequi Praebendaristas, quorum numerum determinatum non esse, nunquam tamen pauciores, quam quatuor existere, horum obligationem esse totum officium Divinum singulis diebus cum Canonico hebdomadario in Choro Capitulari absolvere, mane hora sexta matutina, sub cantato sacro choraliter psallere, vesperas et completorium, ubi figuraliter non absolvuntur, cum Canonicis alternatim identidem choraliter cantando finire. Qui tamen praedicti Praebendaristae cum saeculares sint, conveniret eosdem potius choralistas nuncupare, verum quatenus alii desuper duo ordinarentur Praebendaristae Presbyteri, qui interdum absenti Canonico hebdomadario, orationes cum solitis versiculis praecinerent, Evangelium decantarent et caetera munia, quae per saeculares peragi prorsus non quadraret obirent, valde congruum foret ... Ultra hos pro majori decore servitii Divini et Ecclesiae hujatis, interteneri Tubicines, Fidicines, Tympanista, Discantistam et Altistam, ac reliquos ad figuralem Cantum necessarios Musicos, qui diebus Festivis et Solemnioribus juxta ordinationem Domini Cantoris Chorum absolvunt figuraliter. Horum omnium Curam, Inspectionem et Directionem principaliter incumbere Domino Cantori, per quem etiam ex Fundatione Archi-Episcopali Szecheniana exolvuntur ac in quantum eadem Fundatio pro Discantis, Altista, Tubicinibus aliisque Choralibus (demptis Praebendaristis) non sufficeret, sumptibus Venerabilis Capituli sublevantur." — 64—65. l.: „... Statuimus ne quis Canonicorum sacris absit, sed omnes per seipsos Festis praesertim summis ac Diebus Solemnibus, in hac nostra Ecclesia, consuetis et ab antiquo observatis ad Divinum Officium et servitium venire teneantur nisi quos infirmitas corporis vel alia rationabilis causa possit excusare, aliis autem diebus liceat eos per Vicarios ministrare, nec quisquam Cantoris Mandatum refugere praesummat, sicut Lectiones legere, responsoria cantare vel alia officia in Choro secundum suum ordinem praecipit exercere. Qui vero in his negligentes fuerint inventi, aut rebellos, ad arbitrium Vicarii nostri in Spiritualibus et totius Capituli in subtractione Proventuum suorum priventur. — Libros in Choro ad Officium Divinum Missasque decantandas necessarios et oportunos haberi quidem, sed valde laceros et attritos. Appromiserunt igitur Domini de Capitulo, quod velint curare reparari, qui poterint reperari, pro aliis, qui usui amplius esse nequeunt, novos emi, pecunia nihilominus Ecclesiae, cum hac fuerit, hactenus consuetudo, quamvis conventius foret, ut et attriti reparentur et novi emerentur, aliasque quae ad Chorum rite et ordinate instituendum necessaria essent comparentur ex poenis absentium videlicet sive Dominorum Hebdomadariorum, sive aliorum Praebendaristarum et Choralistarum." 67—68. l.: „... Omisissent tamen publicam decenterque ad Infirmos SStae Eucharistiae deportationem non ex negligentia sui, verum defectu non intertentorum Velistarum. Quare ut Dominus Cantor a modo in posterum indispensabiliter Umbillistas, seu Velistas ad minimum suae ex fundatione pro talibus servandis propria interteneri faciat; neque Domini Capellani secus, quam pie fundationaliter ordinatum et antehac semper practicatum fuisset, dato videlicet certis distinctis ictibus signo minoris campanae, ad quod sine mora convolare Praesidiarios Milites et dictos Velistas necessum esset,

nagy jótevőjük, Széchényi György halála évfordulóján gyászmisét énekeltek a kispapok a székesegyházban.[128]

Groll Adolf püspök 1738-as vizitációjának szövege nagyrészt egyezik az 1718-assal. A helyzet tehát lényegében nem változik 20 év alatt. Ami újnak tűnik, az is inkább csak részletesebb leírása a régi liturgikus gyakorlatnak. Naponta éneklik az egész zsolozsmát, mégpedig a nyári időszakban Szent György naptól Szent Mihályig (ápr. 24-től szept. 29-ig) a matutinumot és a laudest reggel 5-kor végzik a világi koralisták a heteskanonok vagy az egyik káplán vezetésével, a téli időszakban ugyanezeket a részeket viszont az előző délután a kompletórium után. A primát a Szűz Mária fogadalmi mise előtt reggel 6-kor, a terciát és szekszátát a konventmise előtt, a nónát pedig utána éneklik ugyanazok. Hangsúlyozza, hogy a vesperásokon mindennap, hasonlóképpen a főbb körmeneteken, úrnap, keresztjáró és törökszabadulási körmeneten a káptalan minden tagja köteles jelen lenni. Ez a szöveg már nem is szól a pap-prebendista kérdésről jeléül annak, hogy a terv feledésbe merült. Megtudjuk azt is, hogy a nagyobbik toronyban négy harang van, a kisebbikben a kisharang. Röviden ír arról csak, hogy a kóruson nagyobb és kisebb orgona, s különböző hangszerek találhatók.[129] Károlyi Lőrinc 1747-ben a két orgonát megfelelő állapotban levőnek tartja. A nagyobbikat Sennyei püspök, a kisebbiket szerinte Bubnich Mátyás kántorkanonok építtette.[130] Ugyanezt a kisebb orgonát az 1767-es Zichy-féle vizitáció Heister kapitány feleségének tulajdonítja. Mindkét vélemény szerint a század elején készült az orgona.

Károlyi említi azt is, hogy a succentor és az orgonista jelenleg egy személy. Az utalás természetesen Mechler Andrásra vonatkozik. Feltehetően az említett Ottó nevű orgonista távozása után, 1713-tól vállalja az orgonista munkáját is. Az 1767-es Zichy-féle vizitáció szerint 1721 körül hagyta jóvá a káptalan ezt az új gyakorlatot, amely a 18. században aztán szokássá válik a székesegyházban.[131]

Az 1718-as vizitáció jól megszervezett, folyamatos zenei élet keretét ismerteti. Mégis az anyagi alap biztosítása még ezekben az években is súlyos gondja Bubnichnak, sőt öreg éveinek keserű terhe is, mint erről a több évig húzódó levelezés alapján meggyőződhetünk. A Széchényi-alap évi járadékának kifizetése körül újabb nehézségek adódtak. A soproni és szombathelyi zenészek 1717-ben már kérték a nekik járó elmaradt összegek kifizetését. Bubnich ez ügyben ír is Esterházy Mihály hercegnek Kismartonba — ezt a levelet nem ismerjük —, s a herceg 1719. okt. 21-én válaszol is rá: „... mikor pedig Főtisztelendő Uraságod jól tudja, hogy nem csupán prefektusunknak hagytuk meg, de számvevőinknek is,

---

his comitantibus et Hymnum Pange Linguas decantantibus, nisi importunitate temporis impediti fuerint SSstām Eucharistiam ad Infirmos publice, decenterque sub umbella, accensis facibus aut pendulis Lampadibus, prout moris fuisset deferant." A szemináriumról részletesen 76—89. lapokon. Az idézett mondat a 88. lapon: „... obligari debere succentorem, qui singulis diebus Festivis et Dominicis accederet seminarium et instrueret in dicto Cantu Chorali clericos."

[128] BedyPapn 286. l.

[129] Groll püspök vizitációja 1738. ápr. 28.—máj. 28. Lásd részl. Plt Intimata 28. k. és Klt Pilati kanonok jegyzeteiben a 190. foliótól kezdve.

[130] Klt Károlyi L., Speculum Jaurinensis Eccl ... 1747. Itt a mű kézirata található.

[131] Klt Vis. Canonica Cap. Priv. ab Exc. D. Praesule Zichy A° 1767. 6. fej. 122 fol.: „Circa Annum vero 1721. Officium Succentoris et simul Organistae uni Personae est commissum."

hogy igyekezzenek őket kielégíteni . . . ha nem is az egész összeggel, legalább egy részével készpénzben vagy terményben . . . Ám erején felül senki sem kényszeríthető, és egyikünk sem dobhatja ki az évi termést az ő kedvükért idő előtt a zsibvásárra a mi nagy kárunkra . . ."[132]

Bubnich nem késik a válasszal. Okt. 28-án püspökéhez, Keresztély Ágosthoz ír levelet, s mellékeli hozzá a herceghez írt sorait is. Utóbbi levelében kiáll a soproniak és a szombathelyiek ügye mellett, de rámutat arra is, hogy a győrieknek is volt káruk: „Én magam 21 éve szenvedek már a hátralékok miatt, s most is elviselem a kellemetlenségeket. Ha a saját pénzemből és más forrásokból előlegezett pénzzel Magasságod helyett nem elégítettem volna ki a győri, soproni és szombathelyi zenészeket és velistákat, a három kórus is, s az Oltáriszentség vitele is megszűnt volna a nem katolikusok nagy megbotránkozására." További soraiban hivatkozik sok eredménytelen fáradságára, kiadásaira, a hercegi tisztviselőknek vele szemben tanúsított méltatlan viselkedésükre. Keserűen rója fel a hercegnek, miért tűri el, hogy intézkedéseit tisztviselői részben vagy egyáltalán nem hajtják végre. Azt is bizonyítja, hogy két levelét igenis a védenyi plébános, Vaszlay Mihály adta át a hercegnek Bécsben, ill. Kismartonban. Ezekben ugyanis részletesen beszámolt a tisztviselők hanyagságáról. Majd így zárja levelét: „Hogy ennyire őszintén és részletesen megírtam mindent Magasságodnak, ennek oka a sok keresztem és kellemetlenségem, melyeket annyi éven át elviselni kényszerülök, anélkül, hogy vajmi hasznom is lenne belőle, sőt annyi száz forint kiadásért még hálát sem érdemlek Fenségedtől. A másik s engem nagyon sürgető ok, mielőtt idős korom miatt e felügyeleti tisztségről lemondok, hogy minden eddigi hátralékot ki akarok egyenlíteni. Már háromszor kértem a káptalantól lemondásom elfogadását, de senki sem akarja vállalni a sok kellemetlenséggel járó megbízatást. Ezért továbbra is próbálom viselni a keresztemet."

A személyén esett sérelme mellett az ügy elhúzódása is idegesíti Bubnichot. Nem csoda, ha felindult állapotában a valóságnál jóval sötétebb színben ecseteli a helyzetet a levélhez csatolt utóiratában: „Ezért amennyiben Fenséged e kellemetlen zaklatásoktól szabadulni óhajt (melyek nekem ugyancsak nagy gondot jelentenek), intézkedjék hathatósan, hogy a koralisták és a velisták nyomorúságos és anyagiak terén kimerült állapota megjavuljon. S ha a helyzet nem változik meg sürgősen, ismételt kérésükkel a bíboros úrnak [ti. Keresztély Ágostnak] kényszerülnek feltárni szörnyű körülményeiket. Ha pedig ezek után a győri, soproni és szombathelyi istendicséret megszűnne, Isten a tanúm, félek, hogy Isten büntetésével fog mindez járni."[133]

[132] Plt Acta sub Christiano Augusto Epp Jaur. Tomus III. fol 459.: „. . . ubi tamen Reverendissima Dominatio ipsamet scit, quod non solum Praefecto nostro commiserimus, et a parte etiam Provisoribus Nostris demendavimus, ut omnimode studeant eosdem contentare . . . si non ex integro, saltem majori in parte, sive in paratis, sive in naturalibus contentationem praestare, nam ultra possibile nemo tenetur, nec quis a Nobis sane praetendere poterit, ut hujus Anni Fructus in gratiam ipsorum ante tempus quasi ad Forum scrutarium cum maximo nostro damno ejiciamus . . ."

[133] Uo. 463. fol.: „. . . Ego ipse propter praesciptas Restantias ab Annis 21 passus sim et patiar etiam de praesenti molestias: nisi enim tam ex proprio aerario, quam et aliunde anticipatis pecuniis, saepius repetitos Cantores et Vellistas, tam Jaurinenses, quam Sopronienses et

Mivel még 1720-ban sem oldódik meg a kérdés, Bubnich a káptalan helyett magától Keresztély Ágosttól kéri felmentését máj. 8-án: „Alázatosan és Magasságod beleegyezésével ezennel lemondok a felügyeleti hivatal tisztségéről, amely független a kántorkanonokságtól. Kérem azt is, hogy nevezze ki utódomat . . ."[134]

Keresztély bíboros még 17-én kelt levelében ismét sürgeti az ügyben Esterházyt. Ugyanakkor válaszol Bubnichnak is: „A felügyeleti hivatal tisztségéről való lemondását, melyről levelében értesít, nem fogadhatom el. Uraságod mind ez ideig dicséretre méltóan látta el hivatalát, így kellő okot nem találok lemondására. Nagyon jól esik viszont az, hogy készségesen felajánlja Kegyed azt, hogy számot ad eddigi munkájáról."[135]

Közben az elmúlt hónapokban volt még levélváltás. Legalábbis erre következtethetünk Bubnichnak egy utóiratszerű megjegyzéséből: „november hetedikén megírtuk, hogy várjuk a herceg ígéreteinek teljesítését, mert különben bírói útra visszük a dolgot".[136]

A célzás elsősorban a hercegnek Madarász nevű főtisztviselőjére vonatkozik, aki őt nagyon megalázta. Erre utal maga a herceg is jún. 6-án Keresztély Ágosthoz írt válaszában: „Kegyelmes Magasságod levelét a megillető tisztelettel kaptuk meg. Ami pedig Bubnich győri kanonoknak a magunk részéről járó elégtételünket

---

Sabarienses, loco Celsitudinis Vrae quodamodo exolvissem, ad praesens omnes tres Chori prout etiam exportatio Venerabilis Sacramenti, cum magno scandalo Acatholicorum cessassent, et penitus extincta fuissent." . . . fol. 464.: „. . . . Quod autem ita cordialiter et ad amussim omnia Celsitudini Vrae scribam, idipsum cruciatibus et macerationibus, quas a tot Annis sufferre cogor, adscribendum erit, unde non ut unius tantum nummi lucrum accepissem, quin imo loco expositorum tot centenorum florenorum, a Celsitudine Vra, nec Deo gratias quidem promereri valeo. — Alterum et me maxime urgens Argumentum est, quod Ego grandii iam aetate confectus, priusquam officium hocce Inspectoratus molestissimum resignem, omnes prius Restantias de plano adaequare volo, prout et ternis jam vicibus apud Vbile Capitulum pro surrogando alio, in locum mei Inspectore, humillime institi, sed quia propter molestissimas anticipationes, nullus hoc onus assumere volebat ad praetensusque, cruciatus hosce sufferre cogor." 466. fol: „P S. Quare si Celsitudo Vestra ab his importunis Instantiis (quae mihi utique magnae sunt etiam molestiae) liberari cupit, danda veniet opera, ut miserrimus et ferme omnie exhaustus, Naturalium et Victualium substantia Choralistarum et Velistarum status, ex aequo et justo sublevetur; quo nisi adamussim proxime effectuato, miserculi tam Sopronieses, Jaurinenses, quam etiam Sabarienses, iteratis, Benignissimo Dno Cardinali Instantiis, suas detegere necessitabuntur miserias. Et si ista devotio Deo debita extinguetur tam Jaurinensis, quam Soproniensis Ecclesiarum, Deum testor et vereor, ne divina Potentia justum mittat ultionem".

[134] Uo. fol. 532.: Ea propter cum demississima venia et benignissimo consensu Eminentissimae Serenitatis Vrae, Officium Inspectoratus, quod aliunde distinctum esset a Cantoratu humillime resigno, summa cum submissione Eminentissimam Serenitatem exorans, quatenus siquidem Vbile Capitulum alium loco mei subsistere cunctatur, Eminentissima Serenitas Vra authoritate sua unum ex Dnis Canonicis subsistere et denominare non dedignaretur Inspectorem . . . "

[135] Uo. fol. 535.: „. . . Resignationem porro officii Inspectoratus, quam in literis suis facit quoque Dominatio Vestra, haud acceptare valeo, laudabiliter hactenus a Dnae Vra administratio fuit, neque allegata causa sufficiens apparet, ut praeterea resignare deberet. Placet mihi qdm quam optime, quod rationes eatenus dare parata sit et se offerat Dnāo Vra . . . "

[136] Uo. fol. 468.: „NB 7 9ris scriptum est, ut praestoletur adhuc ab effectu, quae Princeps promisit, secus vero via Juris procedat."

illeti, csak azt válaszolhatjuk, hogy ezúttal prefektusunkkal, mivel nemes ember, bírói úton semmire sem jutunk . . . ami pedig az énekesek és velisták ügyét illeti . . . a lehetőségeimhez mérten kielégítettem őket, és a jövőben is ez a szándékom, amennyiben Bubnich úr hajlandó a levonást tudomásul venni, amely egyébként az egész birodalomban törvényszerű eljárás, s az ő hibája, hogy a hátralék ily nagy összegre nőtt. Mindazonáltal meghagytam számvevőimnek, hogy a következő évben elégítsék ki őket teljesen."[137]

Ígérete is köti Bubnichot, hogy püspökének elkészítse beszámolóját a kántoratusi éveiről, de e levél tartalma is arra készteti, hogy felháborodottan utasítsa vissza a herceg durva ferdítéseit. Hosszú beadványa egyébként azért is tiszteletre méltó, mert a sír szélén álló ember végső számadásszerű vallomása. Először is véleménye szerint az őt vérig sértő prefektus, ha nemes ember is, akkor is a vármegyei bíróság előtt köteles elégtételt adni számára. Majd a személyi sérelmek felsorolása után adatokkal bizonyítja, mennyire valótlan a herceg állítása, amely szerint a lehetőségeihez mérten kielégítette a zenészeket. 1698-tól kezdve újra összefoglalja számadásait, melyeket már előzőleg ismertettünk. Ezek alapján bizonyítja, hogy még 1720-ban is a hátralékos kamatok összege 7304 ft. S ha el is kell fogadni a hivatalos állami levonást, amely a háborús évek következtében emelkedett törvényerejűvé, akkor is 3032 ft a hátralék. „Milyen alapon állítja tehát a magasságos herceg úr, hogy az énekeseket és a velistákat kielégítette? Hogy pedig a hátralék ekkorára nőtt meg, ezért miért vádol éppen engem? Döntse el Kegyelmességed, én vagyok-e a hibás, aki annyi éven át szakadatlanul a soksok kiadással járó utánjárást vállaltam, vagy az, aki mindezek kifizetését megtagadta?" Sorait aztán igazságának biztos tudatában fejezi be: „Ez a nyilatkozatom, a felfogásom és a véleményem az elmondottakról, melyet a legnagyobb tisztelettel bízok Hercegi Fenséged ítéletére mind a magam, mind az énekesek és velisták ügyében, és a kellő tájékoztatás végett kívántam és kényszerültem ezeket előterjeszteni."[138]

[137] Uo. fol. 537.: „Gratiosissimas Serenitatis Vrae ad me datas Literas debito cum reverentiae cultu accepi, quod autem attinet: satisfactionem Rndmi Dni Bubnics Cathedralis Ecclesiae Jaurinensis Canonici per me ipsi in pendendum, humillime responsionis loco inservire possum, quod hoc in passu cum Praefecto meo, vi legis nihil habeam, siquidem is Nobilis Persona esset . . . ratione Cantorum et Velistarum vero . . . pro meo posse satisfeci et in futurum satisfacturus sum, tantumodo Rndmus Dnus Bubnics propter Falcidium (ubi leges Regni se in omnibus conformiter haberent) accommodare vellet, et sic ipsius culpa est, quod tantae restantiae accreverunt; nihilominus Provisoribus meis in commissis dedi, ut rationem currentis Anni, proxime omnem satisfactionem praestent."

[138] Uo. fol. 539—542.: „. . . Qua reflexione igitur scribit Celsissimus Dnus Princeps, se Cantores et Velistas satisfecisse? Quod etiam Interesse in tantum accreverit, me arguit, hoc tamen submisso Eminentissimae Serenitatis Vrae sapientissimo Judicio, an ego, qui indesinenter singulis Annis cum profusione tantarum Expensarum restantias solicitari? an vero ille, qui easdem solvere recusavit? culpandus sit. . . . Haec itaque est declaratio, mens et opinio mea circa praemissa, quae summa cum submissione mei Eminentissimae Serenitatis Vrae per Jurium tam meorum quam et miserrimorum Cantorum et Velistarum futura cautela, humillime pro informatione genuina repraesentare volui et debui."

Bubnich hamarosan, 1721. ápr. 3-án, 75 éves korában meghal.[139] Visszaemlékezve a zenészek anyagi alapjáért s magáért a zenéért való 22 éves küzdelmére, azt kell mondanunk, vele valóban a székesegyház zenéjét őszintén szerető férfi halt meg, aki tisztségét nem hivatalnak, hanem hivatásnak tekintette.

Utóda Malzán Károly báró, a későbbi segédpüspök. Végrendeletében, 1746-ban 400 ft-os alapítványt hagy kiegészítésül a zenekar fenntartásához. Mint látni fogjuk, utána még jó néhány hasonló alapítvány csatlakozik a Széchényi-alaphoz, melyeknek kamataiból gazdálkodik a kántorkanonok a zenészek eltartásában. Malzán kezdi vezetni 1721-től az ún. Cassa Musicorumot, a zenészek bevételi és kiadási naplóját 1746-ig,[140] amikor tőle rövid időre Stehenich János veszi át a kántorátust.[141] Egy év múlva már Pfütschner Frigyes az utóda,[142] majd pedig 1757–1766-ig Nitzky József.[143]

A napló elején Malzán összefoglalja a Széchényi-alap történetét, majd folyamatosan évről évre beírja a bevételeket, a kötet másik részében pedig a kiadásokat. 1725-ben még mindig 3001 ft Esterházy tartozása. Ám ekkor végre kifizeti az összeget, mert Malzán hamarosan részletezi a megérkezett hátralékok elosztását s a végén e szavakkal zárja könyvelését: „A kántorátus összes járandósága kiegyenlítetett." A következő évek folyamán teljesen szabályosan érkezik évente kétszer az előírás szerint Szent György és Szent Mihály napján a kamat Kismartonból. 1754-től kezdve azonban Esterházy 6% helyett csak 5%-os kamattal vállalja a Széchényi-alap tőkéjét. Így ettől kezdve 1068 ft helyett 890 ft érkezik kamatként. A levonást arányosan osztják el a három kórus között.

A bevételeket és a kiadásokat lelkiismeretesen könyvelik a kántorkanonokok, ám ritkán, ill. rapszodikusan jegyzik be a zenészek nevét. Pedig az 1760-as évekig e tekintetben ez szinte az egyedüli forrásunk! Érdekes összehasonlítani a győri és a pécsi korabeli szokást. Itt Győrött külön Cassa Musicorum köteteket találunk a bevételek és kiadások könyvelésére, de a folyó ügyeket az egész században csupán egy kötetnyi káptalani jegyzőkönyv foglalja össze. Pécsett ugyan nem ismerték a Cassa Musicorumot, de az 1740-es évektől kezdve majdnem minden évben külön vaskos káptalani jegyzőkönyv őrzi meg folyamatosan és részletesen a zenészek személyi és művészeti problémáit, ügyeit is. Itt Győrött szinte mozaik adatokból kell megrajzolnunk a zenei élet képét, a zenészek személye is sokkal inkább homályban marad, mint ugyanekkor Pécsett!

Malzán kanonok 1721–1732-ig negyedévenként bejegyzi a zenészek neveit, azután már csak egyszer-egyszer. Pfütschner végig közli őket, de Nitzky 1757–

[139] BHa 101. l.; BedyKápt 448. l. szerint ápr. 2-án halt meg.

[140] Klt 2. sz. szekrény: Liber Rationum Cassae Musicorum Ab Anno 1721 ad Annum 1775. (Ad Cassam Cantoratus Jaur.) Oldalt cím: Cassa Musicorum 1721. A kötetben nincs fólió számozás.

[141] BedyKápt 463. l.

[142] Bedy Kápt 464. l. nem említi róla, hogy kántorkanonok is volt, de tematikus jegyzékünk 827., 840., 841. sz. kottájának borítóján 1747-, ill. 1748-ban mint kántorkanonok közli a kanonokok heti beosztását.

[143] BedyKápt 464. l.

1766 között csak néhány esetben. Így az 1767-es névsorral való összehasonlítás útján próbálunk e 10 év zenészeire következtetni.

1721-ben a prebendisták és havi fizetésük:

Weber Miksa	havi 8 ft
Szatmári János	havi 6 ft
Mikulszky Mihály	havi 6 ft
Szkalovszky János	havi 4 ft
Imre	havi 5 ft

Kempff Kristóf állandó létszám feletti kürtös havi 2 ft 30 d.

A névsort kiegészíti természetesen a két diszkantista, Mechler karnagy és orgonista, valamint a magister scholae, Wolf Simon, aki a kórus basszistája is. A magister scholae fizetését és Mechlernek járó orgonafújtató díját továbbra is a káptalan számadáskönyvében találjuk, mivel ezek az összegek nem a Széchényi-alapból valók. Nem találjuk viszont nyomát sehol sem Mechler succentori 100 ft-os fizetésének, sem orgonista járandóságának. Az előbbit a kántorkanonok, utóbbit a püspök fizeti most is. A számadáskönyvből megtudjuk, hogy 1716–19 között a magister scholae Holzer György, 1720-tól Wolf Simon Sámuel, 1722-ben Vogl András, 1723–61-ig, haláláig Sandl József Antal, 1761-től pedig Mittis Simon.[144]

A Cassa Musicorumba bejegyzett prebendisták bizonyára már az előző években is dolgoznak Győrött. Közülük csak az Imre nevűt ismerjük még a kuruc időből, akit Renner Pál succentor fiának tartunk. Ha feltevésünk helyes, akkor 1687–1730-ig, diszkantista korától haláláig tagja a kórusnak. Helyébe Schumm János tenoristát veszik fel, de ő 1732. júl. 24-én 30 éves korában már meghal.[145] Az új tenorista novemberben kap útiköltséget a próbaéneklésre, s már decemberben havi hat ft fizetést kap. Nevét nem találtuk meg. Csak azt tudjuk, hogy 1735. januárban már ismét új tenoristát fogadnak fel, akiről későbbi adat alapján kiderül, hogy Karner Tamás. 1750. okt. 7-én hal meg a káptalani iskola épületében. Az anyakönyv megbecsüléssel emlékezik meg róla: „. . . meghalt a káptalani iskolában Karner Tamás, a székesegyháznak sok évén át tenoristája, aki hivatalát igen dicséretre méltóan látta el, kb. 40 éves".[146] Utóda még ebben az évben Unterberger Ernő. Ő több mint 20 évig lesz az együttes tagja.

A kuruc kori zenészek közül még csak Lőrinc kürtösről tudjuk – Bubnich leírása szerint Révfaluban a kertekben rejtőzködött –, hogy 1716-ban halt meg, de az anyakönyv is csak röviden a székesegyház Lőrinc nevű kürtösének mondja, életkorát sem adja meg.[147] Nem állapítható meg, vajon Kempff Kristóf azonnal

[144] Klt Számadáskönyv VI. Erogationes 564 passim.

[145] BHa 207. l.; Klt Feudaliskori iratok Fasc. 3.: bejegyzés arról, hogy a meghalt Imre szobáját rendbehozzák 2 fl 10 d-ért, s Schumm János tenorista kályháját 4 fl 25 d-ért.

[146] KHa 1750. okt. 7., 18. l.: „sepultus est e Schola Capitulari Thomas Karner Cath. Eccl. per plures annos tenorista quo munere singulari cum laude functus est. Annor 40 aliquot."

[147] BHa 1716. ápr. 16., 23. l.

követi-e. 1730-ig kürtöse a székesegyháznak. Ekkor felmondanak neki, mert „nem futja az alapítványból".[148] Ettől kezdve jó ideig nem is találunk bejegyzést a kürtös fizetéséről. Ennek ellenére igenis volt kürtöse a zenekarnak, mert 1745. júl. 9-én az anyakönyv szerint Hohenberger József székesegyházi kürtös zenész 28 éves korában meghal.[149] Éppen a fúvósok ügyének rendezése céljából biztosítja Malzán a 400 ft-os alapítványát két kürtös eltartására.[150] A következő évben már érvénybe lép az alapítvány: 1747. szeptemberben Kunáth Ignác kürtöst veszik fel a püspök beleegyezésével havi hat ft-os díjazással, decemberben pedig Ansovszky Mátyást havi két ft-ért. Ő már előzőleg is győrszigeti zenész, gyereke is itt születik. Az 1770-es évekig tagja a kórusnak. Kunáth is győrszigeti zenész. 1751-ig szerepel a névsorban,[151] helyét ekkor Gyrani Vencel kürtös foglalja el. Csak 1754-ig van róla adatunk, mivel később a neveket nem írták be.

A prebendisták közül Weber Miksa az egyik leghűségesebb zenésze Mechlernek. 1747-ig, haláláig, 57 éves koráig dolgozik vele.[152] Az anyakönyvi adatok szerint gyakran tanúskodik a kórus tagjainak esküvőjén, s két gyerekének haláláról is ugyanitt értesülünk. Szatmári Jánost és Mikulszky Mihályt csak 1732-ig tudjuk nyomon követni, mert utána hiányoznak a nevek. Családjukkal mindketten a káptalani iskolában laknak. Szkalovszky János 1737-ben hal meg 59 éves korában, haláláig tagja Mechler kórusának.[153] A prebendisták 1748-as névsorában már egyikük sem szerepel.

Prebendisták 1748-ban:

Karner Tamás tenorista	havi 6 ft
Lakner János	havi 5 ft
Mittis Simon	havi 5 ft
Kunáth Ignác (János)	havi 5 ft
Maggeler Simon	havi 5 ft
Ansovszky Mátyás létszámfeletti kürtös	havi 2 ft

Közülük Maggeler Simon 1752-ben hagyja el a kórust és győrszigeti tanító és nótárius lesz. Helyébe ekkor Purska (Puska?) János kerül. Előzőleg győrszigeti segédtanító volt, s majd 1784-ben ugyanott lesz tanító. Lakner János működésének kezdete is bizonytalan. 1771-ben hal meg 67 éves korában, rá két hét múlva felesége is követi a sírba.[154]

[148] Klt Cassa Mus I 1730. okt.: „. . . . cum autem fundatio non plus extendat, sic debui priorem Tubicinem demandare."

[149] KHa 1745. júl. 9., 3. l.

[150] Klt Cassa Mus I 1746. júl. 6.

[151] SzigKa 1744. dec. 24., 317. l.: Ansovszky gyerekének születéséről; SzigHa 1748. aug. 18., 95. l. pedig Kunath 6 éves gyereke haláláról értesít.

[152] KHa 1747. nov. 23., 7. l.

[153] BHa 1737. jan. 30., 240. l.

[154] KHa 1771. jún. 1. és 19., 47. l.

Az elmondottak alapján 1752-ben a prebendisták névsora:

Unterberger Ernő tenorista	havi 5 ft
Lakner János	havi 5 ft
Mittis Simon	havi 5 ft
Purska János	havi 5 ft
Gyrani Vencel kürtös	havi 5 ft
Ansovszky Mátyás létszám feletti kürtös	havi 2 ft

1756–1767-ig csak egy későbbi kimutatásból állapíthatjuk meg, hogy 1761-től – mivel Mittis Simon magister scholae és basszista lesz – Petriczek Andrást és Jablonczay Andrást veszik fel prebendistának. Petriczek 1791-ben hal meg s kürtösnek és hegedűsnek jelzik, Jablonczay 1795-ben hal meg, s őt általában hegedűsként emlegetik.[155]

A diszkantista és az altista eltartása Mechler succentor gondja. Lakásról és élelemről gondoskodik, ezért a kántorkanonok az 1730-as évektől általában évi 80–84 ft-ot fizet neki. Nem tudni miért, 1722–23-ban a székesegyház magyar káplánjának feladata volt ez. Bubnich 1718-ban dicsérettel emlegeti Mechlerről, hogy a diszkantistáknak a „rendes nevelésükért, az éneklésre is, az iskolaira vonatkozólag is, az elmúlt hat és fél év alatt semmit sem kért: úgy véli, hogy az a fizetés, melyet én neki adok teljesen kárpótolja a diszkantistákért járó külön díjazást".[156] Viszont a ruházatukról, fehérneműről, cipőről, gyógyszerről, orvosról, útiköltségről – igen részletesen közlik az egyes tételeket – teljesen a kántorkanonok gondoskodik. Kár, hogy ebben az időben is csak egyszerűen keresztnevükön szólnak róluk, így nem tudjuk későbbi felnőtt zenészekkel azonosítani őket. Szammer Mihály belvárosi kanonok-plébános az ő eltartásuk segítésére szintén 400 ft-os alapítványt hagyott végrendeletében 1748-ban, amelynek évi 20 ft-os kamatját 1750-től kezdve már fel is használják.[157]

Mechler nem csupán a diszkantisták tartásával, nevelésével törődött, hanem maga járt utána, hogy megfelelő fiatal énekeseket szerezzen kórusának. A székesegyházi kottatárban Ehrenfeld egyik művének borítólapjául használta fel Mechler azt a latin nyelvű levelet, melyet kérésére válaszként kapott 1756-ban Csáky János kismartoni számvevőtől. Szerencsére saját válaszát is e lapon fogalmazta meg, így ezeket a művelődéstörténeti szempontból is érdekes sorokat – ha kopott állapotban is – mégis megfejthettük s magyar fordításban közöljük: „Nemes és nagyon tisztelt Uram! Uraságod iránti régi őszinte szeretetem szerint, hogy kérésének eleget tehessek, mind ez ideig fáradoztam a diszkantista ügyben: mégis a mai napig nem tudtam a célnak megfelelőt találni, hacsak, aki most növekszik, fenséges herceg uram Grábics nevű, kiváló zenészének 11 éves kisfiát. Szülei azonban

[155] Klt T 5 Nr. 1484.; BHa 1791. szept. 21., 48. l.; uo. 1795. febr. 18., 97. l.

[156] Klt T 5 Nr. 1483.: „Hic tamen pro instructione ordinarie tam quoad cantum, quam Scholastica, nihil petiit a 6 ½ Anno absolutis: totam contentionem debitam per intertentionem meam sibi compensari acceptat."

[157] Klt Cass Mus I 1749. máj. 7-én Gaun püspök a káptalannál helyezi el az összeget.

a következő biztosítékot kérik vele kapcsolatban: ne hanyagolják el őt, hanem képezzék hangját is, mivel e tekintetben egyáltalán nem tökéletes még, tanítsák hangszerekre is, azaz hegedűre és orgonára, de különösen iskolai tanulmányairól gondoskodjanak, hogy majd annak idején legalább valamilyen művészettel vagy tudománnyal tisztességes módon kereshesse meg kenyerét. Uraságodnak megfelelő 12 éves, már fejlett hangú altistát Szent Lorétomban e napokban találtam. Mindaddig magamnál tartom, amíg Uraságod válasza meg nem érkezik arra vonatkozólag, hogy szükség van-e ott a fiúra. Biztosíthatom, hogy ennél szebb hangú fiút és éneklésben is tökéletesebbet sem itt, sem Bécsben nem tudnék felfogadni." A következő mondat a borító kopása és szakadása miatt hiányos, tartalma mégis megfejthető: „Főleg tanulmányai végett ajánlom, hogy Győrbe kerüljön, mivel szülei igen szegények és nem képesek saját erejükből a taníttatására, így engem kértek meg a pártfogására, akit én az Ön jóindulatába is ajánlok. Amennyiben azonban Uraságodnak nem lenne rá szüksége, kérem kegyeskedjék minden lehető módon a jezsuitákhoz bejuttatni. Maradok tisztelettel Uraságod lekötelezett szolgája, Kismarton, 1756. máj. 16. Csáky János hercegi számvevő."

Mechler a levél végén írta rá szintén latinul válaszának fogalmazványát. Egy része, amely még elfért e lapon, megmaradt. A lényeg így is érthető: „Az altistára vonatkozólag nagyon sajnálom, hogy kórusunkban nem alkalmazhatom, mivel diszkantistánkból törekszem altistát képezni. Egyébként a főtisztelendő Pater Regens Chorinak [a jezsuiták karnagyának] őt beajánlottam, s csaknem biztosra ígérte, hogy a vakáció végén felveszi, mivel az altistája már rétor lesz, s ennek következtében elfoglaltsága is nagyobb lesz tanulmányai miatt, így másnak alkalmazását javasolja . . ."[158]

[158] Klt. Lásd tematikus jegyzékünk 287. sz. Ehrenhardt Franz, Magna est gloria c. kottája borítóján: „Generose et plurimum Venerande Domine Domine mihi singulariter Colendissime. Ex antiquo sincero cordis affectu, ut petitioni Dominationis Vestrae satis facere valerem, huc usque de discantista solicitus fueram: tamen non potui in hodiernam diem qua talem statim utilem invenire, nisi nunc succrescit in Celsissimi Principis Domini mei Clementissimi servitio alicuius persistentis etiam virtuosi musici nominis Grabic unus filiolus undecim annum agens. De quo autem Parentes assecuritatem talem petunt: ne juvenis ibidem negligeretur, sed tam in vocalibus: qui necdum quidem perfectus, quam etiam in instrumentalibus, id ē fidibus et organo, specialiter vero in studiis instrueretur, ut postmodum suo tempore saltem aliqua arte, vel scientia panem suum honeste lucrari posset. Altistam in favorem Donationis Vestrae his diebus ex St. Lauretha duodecimum Annum agentem, et quidem sua vocali voce jam perfectum intercepi. Et apud me ipsum tamdiu detineo, donec responsum a Donatione Vestra recepero, utrum iste juvenis ibidem esset necessarius: ego spondeo, quod quo ad sonoram vocem et perfectionem cantus meliorem hic loci, neque Vienna conducere possem. Et pure propter studia (cum Parentes ipsius pauperrimum? ?? possent, et ip . . . ? me pro recomendare . . . studia rogat) sic . . . ipsum Jaurini accomodare habere. Quem praeterea comendo gratiis et favoribus. Quod si autem Dominatio Vestra isto juvene non egeret, sic rogo: placeat eum apud Jesuvitas omni possibili modo accomodare. Hisce permaneo Dominationis Vestrae obiligatus servus, Kissmartoni die 16 Maj. 756. Joannes Csáky Rationis Exactor Cēssimi Principis — De Altista valde doleo quod eum choro accomodare non valeo, quia ex Discantista nostro Altistam facere intendo et secus R P R (Regenti) Chori recomendavi qui quasi pro certo apromisit se eundem post vacationes suscepturum, quia et suum Altistam jam Rhetorem futurum alio accomodationem interim pt tempus se scholam studiis impendet, suadet . . ."

Nem ismerjük a két fiú további sorsát. De az biztos, hogy az ország különböző részéről jöttek diszkantista és altista fiúk Győrbe; részben a székesegyház zenéje is vonzotta őket, de a jezsuiták iskolájának a nívója is. Zichy püspök udvari elszámolásaiból tudjuk, a püspök gondoskodott arról, hogy a két diszkantista fiút szüleikhez haza Bécsbe 1748 szeptemberében a vakációra elkísérje egyik tisztviselője.[159]

1743-ban Mária Terézia rendelete alapján megkapta a város a szabad királyi városi rangot. Ez a tény a székesegyház zenészeit is érintette, mert a káptalani iskola az új helyzetben a város területére esett, ennek jogi helyzetét is rendezni kellett. A helytartótanács 1736. jún. 1-i leirata alapján kezdi meg a káptalan és a város a tárgyalásokat, amelyek a székesegyházban működő belvárosi plébánia sorsát is magába foglalta.[160] Ez a kérdés sem közömbös a zenészek számára, hiszen ők majd a városi plébánia zenészei is lesznek. 1743. jan. 15-i dátummal a káptalan két némiképpen eltérő tervezetét is ismerjük: „... 10. A plébánost a város ajánlja, de csak a káptalan tagjai közül és gondoskodnia kell róla évente 1500 (legkevesebb 1000 ft-tal) a stólán kívül, hasonlóképpen a székesegyház fenntartásáról és renoválásáról is. A polgárok közvetlenül hozzájárulnak a kiadásokhoz és az istentisztelet fényének emelésére pünkösd, úrnap, Nagyboldogasszony, templomszentelés évfordulóján zöld ágakat hoznak a templomba, hordozható szószéknek és székeknek a falakhoz való kiviteléről gondoskodnak a törökszabadulási körmenet alkalmával s a baldachint hordozzák a körmeneteken. A céhek is a meghatározott miséken és körmeneteken vesznek részt. A székesegyház jogaiba a plébános nem szól bele ... 11. A káptalani iskola a káptalan joghatósága alá tartozik s továbbra is szabad marad. Ezért a zenészek fizetéséről, mint eddig is, a jövőben is a káptalan gondoskodik. A polgárság az épület fenntartásához és javításához fele arányban járul hozzá (oldalt a jegyzetben: legalább harmadában)."[161] Egy másik fogalmazvány ugyanerről: a plébánia ügye ugyanaz

[159] OL P 707 Zichy-család levéltára Fasc. 200 Nr. 7—13. Zichy Ferenc házipénztári elszámolásai 1748. szept. 11.: „haben Ihro Exc die Discantisten nacher Wien in die Vacanzen überschickt allda auf gnädigen Befehl dem Joseph nacher Haus überschickt, als dann vor das führlichen und Reissgeldt geben 3 fl."

[160] Klt T 18 Nr. 2812a.

[161] Uo. Nr. 2807. 1743. jan. 15. Puncta ineundae Transactionis ex parte V. Capituli in casum, ubi cives Jaur. oppidum Jaur, in Liberam, Regiamque Civitatem efficere vellent. „Decimo. Jus praesentandi Parochum pertinebit ad Civitatem ita tamen, ut Parochum de Gremio V. Capituli denominare sit obligata Civitas, proque ejusdem subsistentia eadem Civitas providere obligetur quot annis solvendo fl 1500 (oldalt: ad minus 1000 fl praeter stolam), simulque pro conservatione, restauratione et aliis necessariis Ecclesiae Cath. Cives immediate expensarum concurrant, ac in majorem cultus Divini promotionem ad Festum Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis B V M et Festum Dedicationis Eccl. virides arbores in Ecclesiam adferri, Cathedram portatilem et sedilia ad moenia deportari curabunt, occasione Processionis anniversariae diei recuperationis Praesidii Jaurinensis, ita et umbellam suis temporibus festabunt; sed et Cehae certis statutis Sacris et Processionibus interesse teneantur. Et eo per expressum dedarato, ne Parochus quoquo modo se in jura Ecclesiae Cath. immittat ... Undecimo: Schola Capitularis manebit sub Capituli jurisdictione ultronei quoque libera. Unde Musicis prout hactenus ita et imposterum Capitulum de Salaris providebit. Cives tamen pro conservatione et restauratione Domus illius Scholaris in medietate expensarum concurrunt. (Oldalt jegyzetben): saltem in terzialitate."

a szöveg. Az iskoláról: „Mivel a jelenlegi szerződés szerint az épület a város területére fog esni, azon feltétellel, hogy a székesegyháznak és a plébániának egyaránt szolgáló zenészeknek itt a városnak egy másik épületében ajánl fel a város szállást, de a fizetésüket továbbra is a káptalan adja." Oldalt újabb fogalmazvány: „Mivel az iskolaház alapítványi épület, a káptalanra van bízva, így később is a káptalannál maradjon, az iskola rektorának, és a zenészeknek, mint eddig is, szállásul szolgáljon minden tehertől mentesen. Mivel pedig a tanító és a zenészek a városnak is szolgálnak, az iskola fenntartásához és a kiadásokhoz harmadrészben járuljon hozzá a város. A fizetésüket viszont továbbra is a káptalantól kapják."[162] A végső szerződésben, amelyet a káptalan és a város 1743. jan. 30-án kötött a bécsi kancellárián, csak a fontosabb részeket találjuk: „Mivel a város szabad királyi város lesz, a plébánia kegyúri joga átszáll a városra, vele együtt az a jog is, hogy javasoljon egyet a kanonokok közül a káptalannak és a püspöknek plébánosi kinevezésre, és ennek eltartásáról is gondoskodik. 12. A belvárosban levő iskolaház, mivel ez alapítványi épület, továbbra is a káptalan tulajdona marad, mint eddig is felhasználva lakásul az iskola rektorának és a zenészeknek. A közvetlen előbbiek értelmében azonban mentes marad minden tehertől, az említett alapítvány javaiból tartja fenn, a templomnak szolgáló zenészeknek és a tanítónak a fizetést is ő adja, a szükséges fenntartás költségeiről is a város hozzájárulása nélkül gondoskodik."[163]

Az 1752-es évekből maradt fenn egy feljegyzés az egyik kotta borítóján arról, milyen a lakásuk a zenészeknek a káptalani iskolában. Sajnos csak egy része van meg a latin szövegnek, de így is képet alkothatunk a korabeli helyzetről: „A káptalani iskola leírása. A felső emeleten a succentornak valamikor két szobája, konyhája, padlásrésze volt kamra nélkül. Most mint orgonista egyúttal két szobában lakik, van konyhája, kamrája és padlásrésze. — Lakner János másodhege-

[162] Uo. Nr. 2808. „Schola earum nihilominus mediante praesenti accorda eidem oppido cedit, ea quid conditione ut musicis tam Cathedrali quam et Parochiali Ecclesiae servientibus, ibidem v. in alia oppidi domo hospitium per comunitatem praestetur, quibus uti id Capitulum ulterius quoque salarium solvet. — Cum haec domus Scholaris fundationalis sit, Capitulo concredita, ulterius quoque penes Capitulum maneat, pro Scholae Rectoris et Musicorum, uti hactenus hospitiis, ab omni onere libera et quia tam Ludi magister, quam musici oppidonis servituri sint, in fabrica Scholae, in tertialitate expensarum concurrere teneantur. Salarium uti hactenus, iidem musici et Ludi magister, a Capitulo recipient."

[163] Uo. Nr. 2814. Transactio Juris Dominalis inter Cap. Jaur. et cives Jaur. coram Exc. Reaque Cancell. Aulicae Viennae 30 Jan. 1743. „Undecimo. Contingeret modernum oppidum Jaur. ad statum Liberarum Regiarumque Civitatum evehi et taliter jus Patronatus Eccl. Parochialis cum annexo jure praesentandi consequeretur, eo in casu stipulatum est, ut Civitas illa pro Parocho suo unum e Dominicis Canonicis Capitulo Jaur. Reverendissimo et Illustrissimo Domino Episcopo praesentet, eidemque Parocho pro intertentione provideat debite. Duodecimo. V. Capitulum Domum Scholarem in gremio oppidi habitam, cum et alioquin fundationalis existat, ulterius etiam retinebit pro Scholae Rectoris et Musicorum (uti hactenus) Hospitiis applicandam, in reliquo autem ab omni onere ex immediate praemissa ratione immunem reliquendam et sumptibus tamen dictae Fundationis conservandam, quemadmodum etiam dictis Musicis et Ludi-Magistro, Ecclesiae quoque servientibus idem Capitulum ulterius quoque salarium solvet, ac de necessaria subsistentia citra ullum oppidi concursum providebit." — Ugyanerről még irat T 18 Nr. 2815.

dűsnek egy szobája, konyhája tűzhellyel (kemencével?), padlásrésze és kamrája van. Unterberger Ernő tenoristának ugyanez. Purska Jánosnak egy kisebb szobája, konyhája . . ." (itt megszakad a szöveg). A töredéknek így is örülünk, mert összehasonlítási alapot ad majd az 1770-es évek helyzetével, amikor felépül a régi helyén az új káptalani iskola épülete, a káptalani zenészek kétemeletes szép épülete.[164]

Mechler félszázados succentorsága idején a 18. századi Győr négy nagy barokk püspöke alatt működik. Keresztély Ágost halála után 1726-ban Sinzendorf Fülöp Lajos gr. 28 éves korában kerül Győrbe (1726—1732). Barokk pompájú bevonulását részletesen ismerjük. Ez az első fennmaradt leírás a szokásos püspöki bevonulásról. A város ünnepeiről szóló fejezetünkben közöljük. A Széchényi-féle szeminárium épületére második emeletet építtet és főiskola rangjára emelve a bencésekre bízza a teológiát. A Streibig-féle nyomdát áttelepíti Sopronból Győrbe, s vele biztosítja a könyvkiadást a 18. századi városban. Még megáldja ünnepélyesen 1731-ben a Frigyszekrény-szobrot, s máris 1732-ben boroszlói püspökké nevezik ki.

Utóda, Groll Adolf (1733—43), az osztrák piarista provinciális. 1733. dec. 13-i ünnepélyes bevonulásának, 1734. márc. 2-i főispáni beiktatásának s 1743. nov. 28-i temetésének ünnepségeit majd szintén leírjuk. A nagy műveltségű püspök hamar megtanul magyarul s így prédikál már az első bérmálás alkalmával. Betegsége idején már segédpüspöke, majd utóda a század legnagyobb győri püspöke, Zichy Ferenc gr. (1743—83). 1713-ban, 13 éves korában édesapja, Zichy Péter gr. győri Liszt Ferenc utcai ma is pompás barokk palotájában lakik és ebben az évben a jezsuiták diákja Győrött. Édesapja gondoskodik gyerekeinek, így Ferencnek is zenetanításáról.[165] Ünnepélyes bevonulását, főispáni beiktatását, amely már a szabad királyi város és a vármegye ünnepe s a székesegyház zenekara is fontos szereplője, részletesen fogjuk elmondani. 1744—50 között a házi pénztári számadása szerint 3000 ft-ot költött saját pénzéből a zenére.[166] Mechler karnagysága alatt folyik már Zichy püspök költségén a székesegyház restaurálása. Készül az

[164] Klt Tematikus jegyzékünk 203. sz. Conforto művének borítóján: „Descriptio Domus Scholaris V. Cap. In superiori Tractu: Succentori quondam habitatio duobus cubiculis, culina et parte tecti, sine cellario constans . . . Modernus qua organista inhabitat habetque duo cubicula, culinam, partem tecti et cellarii. Joannes Lackner secundus fidicen unum cubiculum, culinam in fornace, partem tecti et cellarii. Ernestus Unterperger tenorista unum cubiculum culinam in fornace, partem tecti et cellarii. Joannes Purschka cubicellam cum culina . . ."

[165] OL P 707 Zichy-család levéltára. Fasc. 197., 6/15 Zichy Péter gyermekei neveltetésével kapcsolatos iratok. 1713-ban apjuk Győrött levő házában laknak a gyerekek. A prefektusuk neve Iványos Ádám. 1716. ápr.—szept.-ig hat, ill. 18 ft-ot fizet az édesapa a gyerekek zenetanításáért a zenetanárnak. — MohlJeles (132—134. l.) szerint 1700. okt. 6-án született. Gyerekkorában hegedült. Szerinte a nagyanyjuk halála után, 1709 után ismét visszakerültek Kassáról a gyerekek apjukhoz, de Ferenc Pozsonyban, Budán, 1716-tól Nagyszombatban, majd Olmützben tanult. Mohl nem fogadja el a 2. számú jegyzetében az 1828-as győri Schematizmus állítását, hogy Ferenc Győrött is járt iskolába. Hivatkozik arra is, hogy nincs róla adat a győri főgimnázium történetében. Ez az érv gyenge, mert éppen 1710—15-ig már régóta hiányzanak a tanulók névsorai (lásd AcsayGyőri 130. l.). — A GyőriAlmanach (59. l.) viszont a mi családi levéltári adatunknak megfelelően szól a győri tanulásról is.

[166] Uo. Fasc 200 Nr. 7—13. Specificatio expens. a tempore adepti Eppatus factarum . . . 8. Musica . . . 3000 fl.

új Könnyező Mária-márványoltár és a kripta. Az öreg Mechler még kipróbálhatja Zichy értékes új ajándékát, Győr első kétmanuálos, Burchart Simon bécsi mester által 1763-ban 2882 ft-ért épített 20 változatú, díszes külsejű orgonáját.[167] Mechler még részt vesz zenekarával az 1763-as nagy földrengés után tartott Szent László-körmeneten, amely aztán Zichy rendelete alapján évről évre megismétlődik.

Mechler kórusának rendszeres elfoglaltságát a vizitációk ismertették. Rendkívüli munkájukat a székesegyházban egy-egy eseményhez fűződő ünnepség jelzi. Feltűnő, hogy milyen sok ilyen jellegű zenélési alkalom volt ebben az időben. Csaknem minden évben három-négy rövid feljegyzéssel találkozunk különböző forrásban. Az európai háborús események, amelyekben a Habsburg-ház érdekelve volt, sűrűn adtak erre lehetőséget. Ilyenkor Te Deumot rendelt el Bécs. Ugyanezt írják elő az uralkodóház tagjainak ünnepein. A születésnapokat, a koronázást és évfordulóját, s hasonló eseményeket a székesegyház zenekara és énekkara az előírt módon ünnepi zenés misével és Te Deummal teszi emlékezetessé. Requiemet énekelnek ugyancsak az uralkodóház tagjainak halálakor, de ez a feladata a káptalan tagjainak, jelesebb győri főúr, polgár vagy jótevő temetése alkalmával, akár a székesegyház kriptájába vagy temetőjébe, akár a karmeliták kriptájába temetik. Kétszer ért meg királyi látogatást is Mechler, 1751-ben és 1764-ben, amikor természetesen kórusának is jutott szerep. Mivel ezek sem csupán a székesegyház ünnepei, zenei vonatkozású eseményeikkel később foglalkozunk.

Arról, hogy mit adtak elő, némiképpen tájékozódhatunk a régi kották bejegyzéseiből. Mechler nevével kottákon először 1713-ban, utoljára 1761-ben találkozunk. 17 kottán találtuk meg ráírva a nevét akár saját tulajdona volt, akár másolása.[168] A kottára írt dátum valószínűleg a mű másolásának vagy előadásának időpontjára utal. Ám gyerekeinek, Jánosnak, Mihálynak, Józsefnek és Juliannának nevét is olvashatjuk: magyar és német írásgyakorlatuk füzetlapját használja fel apjuk a kották borítójának, mint ahogy ezt tette a kismartoni levéllel is.[169] A székesegyház kottatárában igen sok az ismeretlen szerzőjű mű. Mivel ezek közül jó néhánynak írásmódja megegyezik Mechler megszokott írásával, felmerül bennünk a gondolat, ezek esetleg saját művei. Elsősorban azokra gondolunk, amelyeken Compositum felírás szerepel dátummal. Természetesen erről csak későbbi összehasonlító munkánk után szólhatunk részletesebben.[170]

[167] Uo. Fasc 40 et CC Nr. 3. „Simon Puchort organifex: Integra praetensio 3882. Solutum in paratis 776, restat solvendum 3106." A nevet Szigeti Kilián azonosította Burchart Simon bécsi orgonaépítővel, lásd SzigetiGyőr 33. l. — Tematikus jegyzékünk 1782 sz. Introitus varii borító lapján elszámolások vannak a győri székesegyházból 1761—63 között. Az orgonaépítőnek 1763. jún. 1-én 87 ft 30 x-t fizetnek ki. — A püspökről lásd részl. GyőriAlmanach 58—60. l.

[168] Tematikus jegyzékünkben a következő jelzetű műveken található a neve és az évszám is: 44. sz (1723), 45. sz. (1761), 152. sz. (1743), 165., 287. sz. (1756), 580., 831. sz. (1756), 828. sz. (1751), 1094. sz. (1731), 1227. sz. (1733), 1230. sz. (1733), 1262., 1591. sz. Anonim anyagból: 1695. sz. (1726), 1739. sz. (1721), 1742. sz. (1713), 1744. sz. (1724).

[169] Ilyen példák jegyzékünkben: 154., 781., 832., 1095., 1045. sz. Anonim anyagból: 1743., 1757., 1761. sz. — Mindhárom fiú a jezsuiták gimnáziumába járt, sőt még előttük Ferenc, Mihály (meghalt) és András is. Lásd AcsayGyőri 130—142. l.

[170] Ilyen példák: 1709. sz. (1742), 1715. sz. (1751), 1716. sz. (1742), 1731. sz. (1742), 1745. sz. (1722), 1762. sz. (1742), 1836. sz. (1745), 1876. sz. (1726).

A kották bejegyzései alapján a következő szerzők műveit adták elő biztosan Mechler karnagysága idején: Aufschnaiter, Auman, Caldara, Carl, Donberger, Ehrenhardt, Geisler, Gottwaldt, Halm, Hasse, Keiser, Klima, Königsberger, Kunáth, Prenter, Rathgeber, Scheibl, Schmidt, Seuche, Tuczek, Vanhal és Wenser.[171] Közülük Kunáth Ignác érdekel bennünket elsősorban. 21 műve maradt fenn a kottatárban.[172] Nevét eddig másutt nem találtuk meg, így Mechler kórusának 1747–51-ig működő kürtösével azonosítjuk. Már mondtuk azt róla, hogy győrszigeti zenész volt s itt is halt meg 1748-ban a fia. Sajnos több adatot az anyakönyv nem nyújt. Műveinek szövege a győri karmeliták ünnepeihez alkalmazkodik. Az a sejtésünk, hogy már előzőleg mint szigeti zenész is Mechlerrel dolgozott együtt, legalábbis a karmelitáknál való rendszeres szerepléseken. Bármilyen gazdag zenéről számol is be, a karmelita napló neveket nem említ, így nem csodálkozhatunk, hogy az ő neve sem szerepel. A győrszigeti zenészek egyébként az egész században nevezetesek voltak. Az is lehet, hogy 1747 előtt már kisegítőként a székesegyházban is közreműködött a főbb ünnepeken. Ezeket a zenészeket nem szokták beírni a Cassa Musicorumba. Mindenesetre a megmaradt 21 mű feltűnő nagy szám ebből az időből! 11 művén az előadásra vonatkozó dátum is szerepel. Mivel az első bejegyzés 1716-ból való, feltételeznünk kell, hogy Mechlerrel nagyjából egykorú lehetett.

Akad még néhány olyan feljegyzés a felsorolt műveken, amelyeket érdemes megemlítenünk. Az 1718-as vizitációban azt olvastuk, hogy Mechler egy fogadalmi misén való közreműködéséért 15 dénárt kapott. Az egyik kottánk címlapján 1730-as év szerepel s alatta feljegyzés arról, hogy a succentornak a votivmisékből abban az évben 47 ft jutott. A másik szöveg pedig Mechlernek a diszkantisták eltartásáért járó egy angaria, negyedévi 20 ft összegét őrizte meg 1751-ből.[173] Ez az adat teljesen egyezik azzal, amit már mondottunk, hogy évi 80–84 ft-ot kapott összesen a két diszkantista tartásáért. Stehenich kántorkanonok adatát őrizte meg egyik kottánk arról, hogy 1746–47-ben a kispapok énekelték a virág-

[171] Jegyzékünkben ezek a művek: 44. sz. (1723), 45. sz. (1716), 154. sz. (1723 és 1743), 152. sz. (1743), 153. sz. (1751), 156. sz. (1726), 165. sz. (1772, de felírás rajta: ex rebus Mechler), 287. sz. (1756), 486. sz. (1749), 507. sz. (1721), 565. sz. (1749), 580. sz. (ex rebus Mechler), 781. sz. (1750), 793. sz. (1750), 794. sz. (1754), 803. sz. (1746), 831. sz. (1756), 828. sz. (1751), 827. sz. (1747), 832. sz. (1763), 834. sz. (1732), 836. sz. (1716), 839. sz. (1750), 840. sz. (1747), 841. sz. (1748), 846. sz. (1744), 833. sz. (1744), 1084. sz. (1723), 1102. sz. (1731), 1101. sz. (1731), 1094. sz. (1731), 1095. sz. (1737), 1227. sz. (1740), 1230. sz. (1733), 1262. sz. (1754), 1303. sz. (1754), 1302. sz. (1754), 1403. sz. (Mechler kottája), 1429. sz. (1747), 1503. sz. (1738), 1591. sz. (borítója Donberger Miserere jének a címlapja volt s Mechler tulajdona). — Az anonim anyagban *csak* dátum bejegyzések találhatók: 1710. sz. (1751), 1711. sz. (1746 és 47), 1712. sz. (1745), 1732. sz. (1758); a felhasznált miseszólam borítón: 1737. sz. (1744), 1741. sz. (1730), 1747. sz. (1747), 1748. sz. (1756), 1754. sz. (1718), 1758. sz. (1757), 1759. sz. (1722), 1782. sz. (1762 és 63), 1783. sz. (1727), 1794. sz. (1730), 1815. sz. (1755), 1838. sz. (1746), 1877. sz. (1753).

[172] Tematikus jegyzékünkben 826–846. sz. — Nr. 13. Oratorium de S. Joan, Nep. c. művének kéziratos anyagát, amely a tatai kapucinusoké volt, szintén megtaláltuk. Lásd BárdosTata: Tematikus jegyzék 546. sz.

[173] Tematikus jegyzékünk (győri!) 1741. és 828. sz. kották.

vasárnapi és nagypénteki passiót, valamint a nagyszombati Exsultetet.[174] Éneklésüket természetesen hagyományos szokásnak tartjuk.

A Sinzendorf püspök idején kétemeletesre bővített szemináriumban évente átlag 30—40 a kispapok száma, a külföldieket is hazahívják, sőt a főiskola előadásaira külső hallgatók is bejárhatnak. Zichy püspök viszont ismét a jezsuiták akadémiájára küldi őket, s részt vesznek a jezsuiták ünnepein.[175] Az 1718-as vizitáció a succentor feladatának szánja a kispapok énektanítását. 1730-ban mégis János nevű zenésznek fizetik ki a tanításért járó összeget. Szerintünk itt Szkalovszky vagy Szathmári János prebendista zenészekről lehet szó. Mechler tehát időnként a saját feladatát valamelyik zenészre bízza.[176] Károlyi Lőrincz prefektus 1729-ben a hagyományos Szent Tamás-ünnepség alkalmával egy ft 73 d-t fizet a zenészeknek. Ugyancsak a 1727—31-ig és az 1751—67-ig tartó elszámolások rendszeresen szólnak a farsangi előadások kiadásairól, amelyek alatt zene is szólt. Az utóbbi időszakban a vízkereszti házszentelés alkalmával a káplánnak, harangozónak és a zenészeknek járó díjat is beírták.[177]

Már a 17. század első feléből idéztük a hagyományos kántálást, melyet akkor a káptalani iskolások, a 18. században a zenekar tagjai végeztek a püspöknél és a kanonokok házánál a nagyobb ünnepeken. Zichy püspök udvartartásának számadásaiban 1757-ben és 1758-ban részletesen olvashatunk erről. Mindegyik ünnepen két ft-ot fizet a zenészeknek. Kisasszonykor azonban 12 ft-ot kapnak azért, mert a palota kápolnájában zenés misén és litánián is muzsikálnak. Mindkét évben a következő ünnepek szerepelnek a felsorolásban, tehát szokásos zenélésről van szó: újév, vízkereszt, Gyertyaszentelő B. A., Gyümölcsoltó B. A., húsvét, pünkösd, úrnap, Sarlós B. A., Nagyboldogasszony, Kisasszony, mindenszentek, Mária bemutatása (nov. 21.) ,szeplőtelen fogantatás és karácsony. Az 1758-as évi összeg 38 ft 36 d. 1757-ben asztali zenéért is három, ill. négy ft-ot kapnak. Nem állapítható meg, milyen alkalomról szól az adat, mert csak annyit ír, hogy a dóm előtt és az ünnepi ebéd alatt muzsikáltak a dóm zenészei. 1758. jan. 5-én és 29-én ismét ők szolgáltatják a zenét az ünnepi ebéd idején, 16 ft-ot utalnak ki érte. Febr. 25. és 26-án Zichy testvére, Miklós gyászmiséje alkalmával az összkiadás 99 ft. Ebből persze csak egy rész a zenekaré. Júl. 17.-én viszont a Te Deum zenéjéért csak a zenészek kapnak négy ft-ot. Itt említjük mindjárt a számadás más érdekes adatát 1758 októberéből: a mosonszentmiklósi Zichy-kastély kápolnájában újmisét tartottak. Erre az alkalomra azonban nem a székesegyház zenészeit, hanem a győrszigeti zenészeket hívta meg a püspök. A miséért és az asztali zenéért 12 ft-ot utalt ki nekik a számvevőség.[178]

Seyfriedtől kezdve egészen Weissenbäckig a lexikonok szinte kivétel nélkül tudnak arról, hogy Johann Georg Albrechtsberger Győrött is volt orgonista a

[174] Uo. 1711. sz.
[175] BedyPapn 31—39. l.
[176] Plt Szemináriumi számadások 1727-től.
[177] Uo. passim.
[178] Plt VII. sz. szekrény Vegyes iratok 13. sz. Zichy Udvartartás Elszámolások 1757. és 1758.-ból.

régebbi felfogás szerint 1765 után, az újabb szerint 1755–57 között. Ma Weissenbäck véleményét fogadjuk el, aki korabeli Albrechtsberger művek bejegyzéseire alapozza nézetét.[179] Ő még a kismartoni hg. Esterházy-levéltárban látta a három művet, amelyek ma már Budapesten az OSzK Zeneműtárában találhatók: Tantum ergo kéziratán (MS Mus 2474. sz.) ez olvasható: „Jaurini 755", Salve Regina (MS Mus 2474., egy kötegben az előzővel) partitúráján „Composui Jaurini Anno 1756", azaz „1756-ban Győrött komponáltam" szerepel. Missa in C. Conceptionni B. M. V. c. miséjének (MS Mus 2450. sz.) „Composui Jaurini Anno 1755. Ren. 1779 Viennae" felírás is arról tanúskodik, hogy Győrött készült és Bécsben átdolgozta. Vavrinecz Veronika azóta talált ugyanitt fellelhető művekben újabb bejegyzést is, amely megerősíti Weissenbäck felfogását: Oratorium Christi Kreutz Erfindung (MS Mus 2449. sz.) partitúrájának az elején „Anno 1757", a végén pedig „Composui Jaurini Anno 1757" bejegyzés olvasható. Cantilena de Passione Domini in F moll c. kéziratán (MS Mus 2586. sz.) „Comp. 16 February 758 in Tabellis Marianis" beírást talált, amely viszont megerősíti Weissenbäcknek azt a felfogását, hogy 1758-ban már Maria Taferlben volt szerzőnk. (Vavrinecz Veronika szíves szóbeli közlése.)

Sajnos azonban a levéltárakban Győrött semmi nyomát sem találjuk győri tartózkodásának. Igaz, éppen ezekben az években a Cassa Musicorum is adós a zenészek nevével. Zichy püspök elszámolásai is hiányosak 1755–56-ban. A karmeliták, a jezsuiták igen részletes naplója s a káptalani jegyzőkönyv sem szól róla. Azt reméltük, legalább az anyakönyvek lesznek segítségünkre, de sem keresztapaként, sem esküvői tanúként nem találkozunk nevével. Nem cáfoljuk ezzel egyáltalán Weissenbäck és Vavrinecz pozitív adatait, sajnos azonban hozzáadni nem tudunk semmit. Soraiban Weissenbäck nem is következtet arra, hogy szerzőnk hivatalos állásban volt Győrött, csupán győri tartózkodásáról szól. Többre nem is nagyon gondolhatunk, mert 1755–57 között Mechler succentor még aktívan dolgozik annak ellenére, hogy már 65 év körül jár. Szép számban találtunk ugyanis ezekből az évekből kottabejegyzéseket vele kapcsolatban. Mindez azonban nem akadálya annak, hogy e pár év alatt a fiatal és tehetséges orgonistának átengedje az orgonáját akár rendszeresen, akár csupán csak mint Zichy püspök vendégének.

Utána még egy évtizedig, 1765 végéig biztos, hogy Mechler vezeti a kórusát, mert 1765-ben a káptalani számadáskönyv az ő nevére fizeti ki az orgonafújtató szokásos díját. 1766 márciusában ugyanezen összeg mellett a nevét, amelyet eddig minden évben beírták, most elhagyják, s csak egyszerűen succentort jelölnek. Okt. 27-i dátummal pedig már az új orgonista, ill. succentor ügyében jár el a kántorkanonok: „Két levélért kifizettem 26 és fél krajcárt, az egyiket Vácról küldte egy orgonista, aki e tisztségre jelentkezett . . ."[180] Ez a levél bizonyítéka már annak, hogy Mechler befejezte succentorságát, félévszázados értékes munkáját. Az azonban egyelőre homályban marad, hogy hová költözött, vagy hová temették el aztán.

[179] Lásd részl. SeyfriedAlbrechtsberger; WeissenbäckAlbr. 145. l.

[180] Kit Liber Translatorum et Erogationum Cap Jaur. 1764. 2. sz. szekrény 11. sz. Az idézett adat a 11. lapon: „27. oct. Item resolvi in posta duplicis ordinis Litteras unas Vaczio per quendam organistam missas, qui se pro hoc officio comendaverat, alias . . . 26 ½ x".

„A lángoló buzgóságának, amelyet főpásztorunk Isten végtelen nagysága iránt tiszta érzelmeitől fűtve mindig kifejezésre is juttatott, méltó és maradandó emlékművel való bizonyítása céljából elhatározta, hogy kedves székesegyházát iparosok sok évi foglalkoztatása, igen sok pénz felhasználása, folytonos szépítés útján helyreállítja. Az építészet cs. és kir. professzora, Hefele Menyhért vezetésével, a bécsi képzőművészeti akadémia szakvéleményének igénybevételével s a nagynevű cs. és kir. udvari kamarai festőművész, Anton Maulbertsch felkérésével (aki egy-egy művében úgy tűnik, önmagát is felülmúlja) a legalaposabb hozzáértéssel sikerült elérnie, hogy a mi főtemplomunk építészeti szempontból, pompás festményeivel, a valódi márvány nagy tömegével és változatosságával, a díszítések hallatlan gazdagságával s minden részében uralkodó helyes ízlés által nem csupán a szenthely méltóságát fejezi ki a legnagyobb mértékben, de a hozzáértő csodálatát is elnyeri s az örökös tartományaink virágzó művészetének is bizonyítéka és dicsősége, mint ahogy erről a birodalom minden részéből a mai ünnepségre egybegyűltek teljesen meggyőződhettek."[181]

A század legnagyobb győri ünnepségének, Zichy püspök 1774-ben tartott aranymiséjének ismeretlen krónikása számol be így a székesegyház restaurálásáról. Ha Széchényi Györgyöt a 17. századi Győr nagy mecénásának mondhattuk, akkor joggal nevezhetjük Zichyt ugyanennek a 18. században. A székesegyház restaurálásán kívül ragyogó belső berendezéséről is gondoskodik. Két orgonát építtet itt és egy kicsit a palota kápolnájában. Visszaváltja a kincstártól 20 000 ft-ért a püspökvárat, és 15 000 ft-ért berendezi a palotát. 60 000 ft-ot költ saját vagyonából egyházmegyéjére, amely 1775-ig még a régi nagy terjedelmű. Magában Győrött rendbehozatja a földrengés után a szemináriumot, és emeletet építtet a jezsuita kollégiumra.

[181] OL P 207 Zichy-család levéltára Fasc. 40 et C. 1—39. 214. l.: Zichy aranymiséjének leírásából: „... Um den brenenden Eyfer, welchen unser hochschätzbahrer Oberhirt, von den reinesten Gefühl der Ehrforcht gegen die ohnbegränzte Herligkeit des Allerhöchsten durchdrungen allzeit geäussert, durch ein würdiges, stetts bleibendes Denkmahl zu erproben liessen Sr Excellenz sich förderst angelegen seyn, seine geliebte Dom-Kirche nach vieljähriger Beschäftigung, der Werkleute, und Anwendung ansehnliger Kosten, durch imerlige Verschönerung herzustellen: welche auch theils noch gründliger Erfindung und Anleitung der Kaisl. Königl. Lehrer der Baukunst Herr Melchior Hefele und hierüber vorläufig eingehohlten Gutachten, der Kais. Königl. Wienerischen Academie der vereinigten bildenden Künste, theils durch den allgemein berühmten (welcher aber in einigen Stücken sich selbsten zu übertreffen scheinet) sehr kunstreichen Pinsel des Kais. Königl. Hof-Kamer-Mahler Herr Anton Maulbertsch, auf jene Stufe der Herrligkeit erhoben worden, das unser Haupt-Kirche wegen Richtigkeit der Baukunst Vortrefligkeit der Gemählde, Verschiedenheit und Menge und Grösse des natürligen Marmors, Kostbarkeit der Verziehrungen und in allen Theilen durchaus herschenden Geschmacks nicht nur die Würde eines Heiligthums mögligst behauptet, sondern auch die Bewunderung grosser Kenner erhaltet, an bey unsern Erblanden von Seiten der blühenden Künste Zeugniss und Ehre bringet, wie auch an angemessensten ist denen zahlreichen, aus allen Theilen unseres König-Reiches, und aus denen angränzenden Erblanden versamleten rechtgläubigen, von den Göttligkeit der heutigen feuerligen Handlung den richtigen und überzeugenden Begriff bey zu bringen."

A székesegyház zenéje ezekben az években éri el a 18. századi csúcspontját. A nívót Zichy utódai közül különösen az irodalom és a művészet két értékes pártfogója, Fengler és Schwarzenberg püspök biztosítja továbbra is. Közben azonban a művészetek stílusa a barokkból a klasszikusba, majd a romantikába vált át. Mindezt három karnagy munkáján is követhetjük. A következő 60 évnyi időszakot az ő működésük ideje szerint idézzük.

Istvánffy Benedek:	1766–1778
Krajtsovics András:	1779–1810
Haasz János:	1810–1811
Novák Ferenc:	1811–1832

Istvánffy Benedek évei: 1766–1778

„A fenséges énekkari és zenekari muzsikát az itteni káptalan succentora és karmestere a zeneművészet összes szabályainak megfelelően szerezte, és számos kiváló művész közreműködésével mindenki teljes tetszése mellett vezette."[182] Az idézett aranymisés beszámoló ezekkel a szavakkal méltatja az új karnagyot, akinek ez a műve ma is ismert.

Az biztos, hogy 1766 őszén már elfoglalja Mechler állását, mert ismerjük dec. 31-i dátummal aláírásával ellátott nyugtáját a diszkantista és altista október, november és december havi eltartásáért járó összegről.[183] Szigeti Kilián szíves közlése szerint 1733-ban született Szentmártonban (később Pannonhalma). Édesapja, Istvánffy József (1703–1771) nemesi családból való. 1726-tól orgonista itt, de a figurális zenét is tanítja. Benedek a hét gyermek közül a második. A legidősebb Márián kívül még 1736-ban József, 1741-ben Elek (ez győri pap lesz), 1745-ben Ignác, 1749-ben Mária Salomea és 1753-ban Ilona következik. Ez utóbbi már Veszprémben születik, ahol édesapja a székesegyháznál működik 1752–57-ig. Innen Bakonybélbe megy orgonistának. Gyakran megfordul Benedek fiánál később Győrött s a Magyar Ispitában éli öreg napjait. Itt is hal meg 68 éves korában 1771-ben. Elek fia, a káplán temeti a székesegyházi temetőbe.[184] Azt is tudjuk, hogy Benedek előzőleg gr. Széchényi Antal nagycenki kastélyában volt orgonista és 1765-ben már feleségével, Kőmives Katalinnal keresztszülő Győrött.[185] De esküvőjéről nincs itt adat. Egy leányukat ismerjük, az 1756-ban született Franciskát, akit Istvánffy utóda, Krajtsovics András vesz feleségül 1779-ben.[186]

[182] Uo. 216. l.: „Die herrliche Vocal und Instrumental Music wurde von Benedict Istvánffi allhiesigen Capitulare Succentor und Chor-Meister, nach allen Regeln der Tonkunst verfasset und durch zahlreich besetzte Tonkünstler mit allgemeinen Beyfall, als best gerathen ausgeführet."

[183] Klt Fasc. VI. Quietantiae Succentoris, Cantorum et Velistārum de Anno 1766–69., az összeg 17 ft.

[184] Szigeti Kilián gyűjtése a pannonhalmi zenetörténethez Szabó Jakab és Scheicher Elek bencések naplói és az anyakönyvek alapján.

[185] Sopron: Győr-Sopron megyei 2. sz. lt. Gerichts Diarium, 1774. aug. 24., 84. l. (1003/i-41 bb); KKa 1765. nov. 24., 133. l.

[186] KEa 1779. febr. 16., 192. l.; KHa 1816. szept. 25., Franciska halálakor 60 évesnek mondja.

Megtaláltuk egyik levélfogalmazványát, melyet Győrből mint succentor ír a Kőszegen tanító öccse érdekében a Vas vármegyei főispánnak. E sorokban saját tanulmányairól is szól, és az 1760-ban meghalt Széchényi László grófról hálásan emlékezik meg. Kunáth Ignác ma már elveszett művének borítólapját használja fel fogalmazványnak. Szövegében sok a javítás, áthúzás, a sorvégeken egy-egy betű mindig hiányzik. Mi a végleges szövegét közöljük a sorvégek kiegészítésével: „Méltóságos Báró Főispán Úr! Érdemem felett Kegyelmes Úr' s Patronus(om). Nagyságodnak Úri Meltóságos kegyessége és számosan jó tételménye minden üdőben Nagyságodnak Drag(a) Napjáért az Úr Istenhez buzgo ajtatossagr(a) indittanak. Mert Ngodnak Hathatoss közben vetésenek tulajdonettanom egyedül szegé(ny) Istenben boldogult Mgos Groff Szecsenyi László Uramnak ke(gyel)mét, hogy oly számos költségge által tanullásim(at) vegezvén kenyeremet kereshetem. Ugyan ezen Ng'nak nagy kegyessége batorétt mostis arra, hogy a szegen Bentze Ngod lábaihoz mostis tsa(k) alazatos bizodalommal boruljon. Azért ala(za)tos buzgossaggal könyörgök Nagysagodnak, hogy szegen őtsemet (akit) az előjárói ötödik és hatodik (os)kola tanittására Köszögre rendeltek, kegyes gratzi(aja)ban venni és Mgos Personalis Uram ő Ngánakis hathato(s) kőzben vetésevel recomendaln(i) meltoztasson. Én Ngod kegyelmebül éltem előbbis élek mostis, engegy(e) meg Exlas Meltósagos Úr Ngod, hogy ezen szegen vérem részesülhessen Ngod gratziajában, hála ado szivel fogja ez gratzia(ját) köszönni a szent oltároknal. Ngodnak gratziaja talán még kegyessen emlékezik, hogy méltozta(tott) meg igérni, hogy minden üdőben bátran folyamodgyam Ngodnak gratziajahoz, azért az én alazatos Instantziamhoz ezen leg nagyobb kérésemet adom, hogy Ngod kegyelmes engedelmevel ditsekedhessem, hogy szolgai engedelmességgel élek és halok legkissebb erdemetlen Alazatos szolgája Istvánffy Benedek."[187]

A győri gimnázium névsorában nem találjuk Istvánffyt. Tanulmányait másutt végezte. Széchényi László támogatására gondolva, talán Sopronban járt gimnáziumba. Ma a székesegyház kottatárában hét művét, köztük két miséjét ismerjük. (Tematikus jegyzékünk 744—751. sz.) Szoros baráti kapcsolata volt a jezsuitákkal. Nem csupán oratórium estéket tart náluk közösen saját kórusával, de a feloszlatásuk után pár évig a Szent Ignác-templom orgonistája, s a zenekar vezetője is. Ennek bonyolult ügyét majd a gimnázium zenéjével kapcsolatban részletezzük.

Zichy püspök és a káptalan is szívesen fogadja 1766-ban Istvánffyt, mert 1764-ben már alkalmuk volt meggyőződni jó képességeiről. Ennek alapján őt szánták Mechler utódának. Ezt bizonyítja az a válaszlevél, amelyet 1764. máj. 18-án írt Zichy püspök Nagycenkre sógorának, Széchényi Antal grófnak. Mint a levélből kitűnik, Széchényi Istvánffyt Zichy kegyeibe ajánlotta: „... Méltóságos Groff s Generalis, bizodalmas nagy jó Uram Sogorom. — Elérkezett hozzám szerentséssen Istvánffy Benedek Úr és jeles tudományárul valo probáját házomnál sok ahoz értőknek jelenlétével, ugy az Templomban is ditséretessen és mindnyájok approbatiojaval [helyeslésével] meg tette. Innénd valamint én, ugy Káptalanom is a kivánt assecuratiot [igéretet] irásban eo kegyelmének ki adta, tudománnya mellet azt feőképpen tekintvén,

[187] Kunath, De Passione Prima S Nepomuceno Canto Solo due Violini et Orgue. Tematikus jegyzékünk 1887. sz.

hogy Excellentiad eo kegyelmit recomendalni [ajánlani] meltoztatott. Egyebekben is, ha Excellentiad kivánságait tellyesithetem, örvendeni fogok, minden alkalmatosságokban bizonyéttani kivánván, hogy Exād atyafiságos gratiajaba ajánlott állando igaz tisztelettel mar[adok] Excellentiadnak, Győr 18ª Maji 1764."[188]

Jó légkörben vette át a kórus vezetését, mert néhány hónapja, 1766. máj. 23-án adta ki Zichy püspök a kórus fizetésének javításáról a rendeletét, melynek hátterében a Széchényi-alap kamatjának a csökkenése áll: „... Úgy véljük, hogy a székesegyház-zenészeinek jövedelme a 6%-os helyett 5%-os kamat miatt annyira csökkent, hogy csak nehezen tudnak így megélni. Ezért a káptalannal való megbeszélés alapján báró Gaun Antal József, választott fárosi püspök, győri őrkanonok hagyatékából 4000 ft-ot a zenészek jövedelmének javítására alapítványnak jelölünk ki úgy, hogy a káptalan az összeget csak erre a célra használhatja fel. Az évi 200 ft kamatból öt koralistának, azaz id. és ifjabb Lakner hegedűsöknek, Unterberger Ernő tenoristának, Purska János és Petriczek kürtösöknek évi 30–30 ft-ot, a succentornak a diszkantista és altista tartására 20 ft-ot adjanak s ezek utódjaiknak mint koralistáknak. Ezenkívül, mivel az ünnepeken kevés a zenészünk, még kiegészítő zenészekre is szükségünk van. Ezek részére is bizonyos összeget szánunk: két kiegészítő hegedűsnek évi 15–15 ft-ot rendelünk a fenti 4000 ft-ból azzal a kötelezettséggel, hogy vasárnap és ünnepnap a többszólamú zenében szorgalmasan vegyenek részt. Ezért Nitzky József kántorkanonok úrnak és utódainak meghagyjuk, hogy e 4000 ft-ot biztos helyen helyezzék el, és gondoskodjanak kamatjainak a jelzett zenészek közötti szétosztásáról. Amennyiben az egész összegre 6%-os kamatot sikerül szerezni, akkor a többlet összeget az öt koralista és a succentor között arányosan osszák el, de a kisegítő zenészeket ebben ne részesítsék. Rendeletünk érvényességét saját kezünk aláírásával és pecsétünkkel tanúsítjuk győri püspöki városunkban 1766. máj. 23. Zichy püspök."[189]

[188] Plt. VII. szekrény, Zichy V. levelek 1761–71., 17. sz. csomag. E fogalmazvány alján csak „Exc. Dno Domiti Grali Széchényi" olvasható, de az 1765. máj. 31-én ugyancsak sógorának írt fogalmazványon részletesebb címzés olvasható: „Comiti Antonio Szechényi per Sopronium Czenk." A megszólítás pontosan egyezik az 1764-es levél szövegével.

[189] Klt Cth VII. Nr. 328.: „Quod nos aequo animo considerantes salarium Musicorum Cath. Eccl. nostrae Jaurinensis per devalvationem interusuriorum a sex ad quinque per centum adeo emminutum esse, ut ii aegre subsistere queant, cum consilio et assensu Ven. Capituli ejusdem Cath. Eccl. nostrae ex relicta substantia Illustrissimi condam Liberi Baronis Jos. Antonii Gaun, electi Episcopi Pharensis, custodis et canonici Jaur. Ab intestato decedentis constituimus quatuor millia florenorum pro fundatione et meliori dictorum Musicorum subsistentia destinare et assignare, prout etiam destinavimus et assignavimus ea Lege et expressa sub conditione, ut praedicta Capitalis summa, quatuor millium florenorum semper intacte relicta ad securum locum elocetur, et ex annuo ejus interesse 200 flor. quinque Choralistis, seniori Lakner fidicini triginta floreni, juniori Lakner fidicini itidem triginta floreni, Ernesto Unterberger tenoristae triginta floreni, Joanni Puska triginta floreni, Petrisek tubicini pariter triginta floreni, Succentori ad faciliorem Discantistae et Altistae intertentionem viginti floreni, horumque omnium in officio Choralistarum successoribus perpetuis temporibus cedant. Praeterea cum ob paucitatem Ecclesiae nostrae Cathedralis Musicorum, solemnioribus praeprimis festivitatibus alios etiam in adjutorium advocare oporteat, quibus aliqua merces dari debeat, ordinavimus, ut bini Accessistae cum obligatione omnibus diebus festis et Dominicis figurali Musica serviendi deligantur et ex memorato quatuor millium florenorum annuo interesse Accessista unus quin-

Nitzky kántorkanonok helyett szeptembertől már utóda, Szily János gondoskodik a kamatok kifizetéséről. A zenészek nagy barátja 1770-ig viseli ezt a tisztséget. Ő vezette eddig is a székesegyház restaurálását. 1777-ben az első szombathelyi püspökként ott is Hefele Menyhérttel építteti az új székesegyházat.

Ezekben az években már befejezik Zichy nagy művét, a székesegyház restaurálását. Érthető, hogy a liturgiát is hasonló pompában kívánja benne látni. Elhatározza tehát vizitációját, melyet 1767 tavaszán tart meg. Szövegéből a muzsika új helyzetét is részletesen áttekinthetjük. A bennünket közelebbről érdeklő témák közül elsőnek a templom kórusáról szól: „A templom kórusa hosszú, közepén ráccsal szegélyezve a zenészek részére, ahol a saját költségünkön készült orgona áll, a pápóczi prépostság javadalmából aranyozva ... Ugyanezen a kóruson szekrények is találhatók a kották és hangszerek megőrzésére. Ugyancsak ezen a kóruson található Szűz Mária oltárával szemben kis orgona is, melyről azt mondják, hogy Heisterné építtette."[190]

---

decim florenos, Accessista alter etiam quindecim florenos participent. Quapropter Dno Josepho Nitzky ... Cantori et Canonico ejusquo in hac dignitate et gradu successoribus et omnibus, quorum interest committimus, ut praenominatum quatuor mille florenorum summam ad locum securum elocare, ejus curam gerere atque interesse juxta praeadductam divisionem et specificationem praefatis Musicis distribuere velit. Quod si vero eadem Capitalis summa erga sex per centum elocata fuerit, accrescens interusurium quinque dumtaxat Musicis et Succentori, nequaquam autem Accessistis facta justa proportione obveniat. In quorum omnium majus ac perpetuum robur has Litteras propria manu subscriptas et sigillo nostro munitas dandas et concedendas esse duximus. Jaurini in Arce nostra Episcopali die vigesima tertia Mensis Maj Domini Millesimi Septingentesimo Sexagesimo Sexto Franciscus Episcopus Jaur."

[190] Klt 4. sz. szekrény. Zichy Ferenc vizitációja 1767. és Plt Intimata 34. k. A következőkben idézett valamennyi részt itt együtt közöljük: „Chorus Ecclesiae est longus, in medio cinctus asseribus, pro Musicis, ubi in medio est magnum Organum novum, nostris sumptibus factum, atque ex proventibus Praepositurae Papocziensis deauratum ... in eodem Choro habentur armaria, in quibus Notae et Musicalia instrumenta asservantur. In eodem Choro versus Aram B M V est parvum organum, quod a Domina Heisteriana exstructum dicitur" 124. l.: „Totus itaque Musicorum Chorus Cathedralis Ecclesiae Jaur. his personis constat. Succentore 1, Fidicinibus 4, Tubicinibus 3, Bassista 1, Tenorista 1, Altista 1, Discantista 1, Calcantista 1, Universim 13, ex quibus 5 sunt Choralistae. Hos omnes solet V. Caplum et V Cantor Canonicus conducere, eorumque curam habere atque eos regere. Eorum officium est, ut dum Divina seu Vesperae praesente V Caplo Musica figurali habentur, omnes adsint; praeterea in Sacro Matutino B V Mariae votivo hora sexta diebus ferialibus celebrari solito, Bassista seu Ludimagister cum duobus Choralistis, qui qualibet septimam alternant, canere obligatur; in eodem Sacro autem votivo Diebus Festis et Dominicis hora 8ª persolvi solito usque elevationem Musica figurali omnes servire sunt obligati, post elevationem vero Cantio Hungarica a quopiam conducto una cum organo habentur, pro qua 8 fnos a Civitate Jaur. habet, ex quibus Succentori propterea, quod organum pulset 2 fl pendere consvevit." „Porro omnibus diebus Festis, Dominicis ac Ferialibus Sacrum conventuale usque medietatam solum decantari, et post elevationem duae horae Sexta et Nona persovi soleant. Illis tamen diebus, quibus Processiones ex Eccl. Nostra Cath. comitante V. Capitulo deduci consvescunt et quibus solemne sacrum Nos habemus, atque Festis S. Stephani et Ladislai Regum Hungariae, Beatorum Petri et Pauli et Conc. B V Mariae conventuale integre decantari et omnes horas minores praevie et quidem medio octava hora, si Nos, Nostrique Successores, aut in maiori dignitate Constituti celebraverint, si autem Nobis inferioribus solemne Sacrum perfecerunt, immediate ante Conventuale absolvi volumus." „Si itaque perceptione fl 890 hae expensae conferantur, in Cassa remanent quolibet Anno fl. 13 × 60 ½ partim pro Musicis instrumentis, partim pro Chordis impendendos decer-

A szövegből világos, hogy ekkor már kész az új orgona, melyről már mondottuk, hogy 1763-ban készült el. Ám még ekkor a régi kis orgona áll a kóruson. 1771-ben Zichy helyette is újat építtet. Mivel már Burchart Simon, a bécsi orgonaépítő 1768-ban meghalt, a győri Peking (Bőcking) Péterrel készítteti el a kisebbik hangszert. Német nyelvű nyugtája tanúskodik erről 1771. ápr. 1-i dátummal: „Nyugta a helybeli székesegyház kis orgonájának elkészítéséért száz ft-ról, azaz egyszáz

nimus. Quia vero nunc sufficientes sumptus haud adessent coemendis musicis instrumentis, hac vice ex liberalitate nostra necessarias expensas resolvimus ad eadem comparanda." „Dnus Comes Carolus Malczan Cantor és Canonicus Jaur. pro supernumerario Tubicine testamentaliter Anno 1746 die 15ª Juny reliquit fl 400, qui a die 3ª Aug. 1755 apud Illmam Dnam Comitissam Czirakianam, natam Comitissam Barbaram Barkoczy erga sex per Centum elocati sunt ... Michael Szamer olim Canonicus Jaur. pro secundo Discantista Cath. Eccl. Jaur. reliquit vineam unam, quae Anno 1749 die 11ª Marty Martino Kálóczy quadringentis flor. est divendita, qui apud V Captum Jaur. A° 1749 die 26ª Maj erga 5 per centum sunt elocati. Quia vero hujus summae census pro Intertentione Discantistae non suffecerat, annuus census permissus est in hunc usque diem accrescere ita ut ex hoc reipso Anno 1765 die 1ª Oct. apud Exc. Dnum Comitem et Episcopum Agriensem Carolum Esterházy fl. 490 erga quinque per centum, Anno vero 1766 die 19ª Sept. fl 100 apud Dnam Comitissam Czirakianam erga 6 per centum sint elocati. Pro ejusdem secundi Discantistae meliori intertentione ex relicta substantia Antonii Baronis Gaun Canonici Jaur. ab intestato decedentis per Nos et V Caplum A° 1766 assignati sunt 200 fl, qui eodem Anno 1766 1ª Juny apud saepefatam Dnam Comitissam erga sex per centum elocati sunt." „Ex toties dicti Baronis Antonii Gaun substantia per Nos et V Capitulum eadem occasione pro meliori Velistarum Jaur. subsistentia resoluti sunt 200 fl., qui apud praedictam Dominam Comitissam Czirakianam die 19ª Sept. 1766 erga sex per centum elocati sunt." „De Domo Musicorum: Praeter has Fundationes, atque solutiones habent Musici liberam habitationem a V. Capitulo in Domo Scholari Capituli, seu Musicorum dicta, quae licet alias extra montem Capitularem in Civitate sita sit, in Transactione tamen inter V. Capitulum et Oppidum Jaur. die 30ª Mrty 1743. inita, ab omni Jurisdictione Civitatensi exempta est, ac in angusta plateola versus Ecclesiam Capitularem Lanienam Civitatensem in se continet, a qua V. Capitulo nil prorsus penditur. ... Aedificium est in statu ruinoso adeo, ut reparatione magna egeat, sequenti ratione inter Musicos est divisum. Succentoris quondam habitatio duobus cubiculis, culina et parte tecti constans, in censum pro reparationibus Domus elocatur, modernam, qua organista inhabitat, habetque duo cubicula, culinam partem tecti et cellarii. Joannes Lakner secundus Fidicen unum cubiculum, culinam in fornace, partem tecti et cellarii. Ernestus Unterperger Tenorista unum cubiculum, culinam in fornace, partem tecti et cellarii. Franciscus Lakner primus fidicen et Andreas Petritsek prius tubicen postremo suscepti Musici, absque culina parte tecti et cellarii, unum communem sibi cubiculum possident, quod cum inhabitare non possint, in proprio cubiculo habitanti Musico elocarunt in censu, quem inter se supradicti duo Musici dividere solent. In Tractu inferiori: Simon Mittis Bassista et Ludimagister habet pro se cubiculum cum culina, parte tecti et cellarii, pro Praeceptore cubicellum et scholam pro Juventute. Joannes Purschka secundus Tubicen cubicellum cum simili culina absque parte tecti et cellarii. Supernumerarii Musici duo nempe Fidicines et unus Tubicen serviunt sine habitatione." — Zsolozsmáról: „Indulgemus proinde ut totum Officium Divinum seu Psalterium exceptis Vesperis et Completorio omnibus diebus per Annum (demptis Festis infra annotatis) Cantu et Tono feriali altiori, Lectiones vero, Capitula et orationes, consueta Cantus Gregoriani modulatione, servatis accurate pausis, asteriscis ac punctis, observata etiam unisona vocum concordia peragantur ... Porro: In Festis solemnioribus sequentibus, utpote Sanctorum S. Philippi et Jacobi, Apostolorum, S. Ladislai Regis, Sanctorum Petri et Pauli, Corp. Christi, Assumptionis B M V. S Regis Stephani, Ded. Eccl., Omnium Sanctorum, OO Fidelium Def., Nat. Domini, Pascha, Pent. Primis Festis, omnes Divini Officii partes solemniter secundum Graduale, Antiphonale et Psalterium Romanum servata distinctione in psalmis tonorum, cum cantu persolvatur. Diebus Caenae Domini, Parasceves, Sabbati Sancti Officium consveto concentu peragatur. Vesperae autem et Completorium, cum ab antiquo in hac Eccle-

forintról, melyet készpénzben felvettem és egy évig jótállok érte Bőcking Péter győri orgonaépítő." A munkát valószínű 1770 őszén kezdte el, mert nov. 6-án 20 ft-os előlegről is tudunk.[191]

Mindjárt itt szólunk arról az új kis orgonáról is, melyet Zichy később a palota Szűz Mária-kápolnája részére állíttatott fel. A hagyatéki leltára tanúskodik erről: „Végül egészen új orgona, aranysárga színre festett faszekrényben, melynek faragványos díszei aranyozottak." Adatunk alapján Szigeti Kilián kutatást végezve megállapította, hogy a Szudéta-vidéki Grulichban (ma Králiky) működő Josef Streusselnek kellett készítenie, kiről Rudolf Quoika írása szerint ismeretes, hogy 1777–78-ban Győr számára épített orgonát.[192] Ugyanezen leltár arról is ír, hogy az orgonista székén kívül két állvány is található itt, melyre Kisasszony-napján a hangszeres kottákat helyezik. Ez viszont arra utal, hogy az 1756–58-ban említett Kisasszony-napi zenés misék és litániák itt a házikápolnában később is megismétlődtek.

A vizitáció külön fejezetben foglalkozik a zenészek helyzetével. Rövid történelmi áttekintés után így ír: „A székesegyházi zenészek egész kórusának a következő tagjai vannak: egy succentor, négy hegedűs, három kürtös, egy basszista, egy tenorista, egy altista, egy diszkantista, egy orgona fújtató. Összesen tizenhárman. Közülük öten koralisták. – A káptalan és a kántorkanonok felügyelete alatt állanak. Feladatuk: amikor vesperáson, misén és körmeneten a káptalan jelenlétében több szólamban muzsikálnak, akkor mindegyik részt vesz; a hétköznap 6-kor szokásos Szűz Mária-misén a basszista, vagyis a tanító énekel két koralistával (heti váltás szerint). Vasárnap és ünnepnap a 8 órai misén mindegyik többszólamú zenével köteles szolgálni az úrfelmutatásig, utána magyarul énekel bármelyikük orgonakísérettel. Ezért nyolc ft-ot kapnak a várostól, ebből a succentornak két ft jár az orgonálásért."

Még a zenészekkel foglalkozó fejezet előtt erről így ír: „Minden ünnepnap, vasárnap és hétköznap a konventmisén csak a feléig énekelnek, utána a szekesztát és a nónát éneklik. Azokon a napokon viszont, amikor körmenet indul a templomból a káptalan részvételével, és amikor mi tartjuk az ünnepélyes misét, valamint Szent István, Szent László, Péter és Pál, Szeplőtelen fogantatáskor a teljes konventmisét éneklik. A kis hórákat ilyenkor 1/2 8-kor végzik, ha mi vagy utódaink

---

sia semper solemni Cantu a Dnis Canonicis, Capellanis et Musicis fuerint peractae, modus hic solemnis et laudabilis consvetudo, in futurum quoque observetur, Vesperae autem illae, quae hucusque, vel per totum figurali Musicae, vel saltem cum Organo sono alternatim peragebantur, deinceps quoque ita peragantur." 123. l.: „Horis Canonicis a prima usque nonam inclusive, item Vesperis et Completorio succentor et quinque Choralistae, Matutino vero et Laudibus dictus Ludimagister et iidem quinque Choralistae interesse tenentur. In festis autem solemnioribus omnes omnibus Horis adsunt."

[191] Klt T. 40 Nr. 5147 Specification für die kleine Orgl in da hiesiger Dom-Kirche 11 fl id est Hundert Gulden richtig und bar/empfangen, für welche ich auch ein gantzes Jahr guth stehe . . . Peter Böcking orgel macher in Raab." Nr. 5147a: 1770. nov. 6.: „. . . . 20 fl a conto der neuen Orgl empfangen . . . "

[192] Gylt Hit. lt T XX Nr. 26596, 1783. Inventarium in Arce Jaurinensi utpote Residentiae Eppali. 20. l.: „Demum organum novissimum in theca lignea molli, quod subflavo colore tinctum et in suis ciradis inauratum" SzigetiGyőr foglalkozik részletesen a mai kis orgonával is.

tartjuk a misét, ha viszont alacsonyabb rangú, akkor közvetlenül a mise előtt." A megkülönböztetés oka az, hogy a mise előtt közvetlenül a püspök fogadására kell kivonulniuk. Felsorolja azokat az ünnepeket is, amikor Zichy végzi a szertartásokat. Ezek: karácsony, vízkereszt, nagycsütörtök, nagyszombat, feltámadási körmenet, húsvét, pünkösd, úrnap, Nagyboldogasszony és templomszentelés ünnepe. Nem világos, vajon a két szöveget úgy kell-e értelmeznünk, hogy az úrfelmutatás után először a szekesztát és a nónát énekelték, s csak utána következett a magyar ének. Egyébként is erről a helyi szokásról ekkor hallunk először. Vajon mióta hagyományos, nem tudjuk.

Összefoglalja a Széchényi-alapítvány történetét is. Majd folytatja: „Ha tehát a 890 ft bevétellel ezeket a kiadásokat egybevetjük, a pénztárban évente 13 ft 60½ x marad, melyet hangszerekre és húrokra fordítunk. Mivel jelenleg nincs elég összeg hangszerek vásárlására, ez alkalommal a saját jószántunkból vállaljuk a szükséges kiadásokat." Ígéretét azonnal be is váltja, és 150 ft-ot ad hangszerek vételére. Erről tanúskodik a hangszerek vásárlásáról 1767. okt. 2-án kiállított nyugta részletes elszámolása:[193]

6 hegedű, 2 brácsa á 2 arany	66 ft
2 oboa	16 ft 66½ x
a készítőnek	1 ft
nádak oboához	1 ft
hegedűtok	1 ft
4 tuba (értsd klarino, azaz régi trombita!)	14 ft 35½ x
kellékek és tok	17 ft 53½ x
készítőnek	2 ft
Bécsből való szállítás	1 ft 66½ x
szekrénybe borító szövet	2 ft 95½ x
egyéb apró kellék	2 ft 95½ x
	124 ft 21½ x
a pénztárban marad	25 ft 78½ x
összesen	150 ft

Teljes részletességgel szól a többi alapítvány sorsáról is: „Malzán Károly kántorkanonok létszám feletti kürtös részére hagyatékából 1746. jún. 15-én 400 ft-ot hagyott, melyet 1755 aug. 3-án Czirákyné grófnőnél szül. gr. Barkóczy Borbálánál helyeztek el 6%-os kamatra. – Szamer Mihály győri kanonok második diszkantista tartására Győrött szőlőt hagyományozott, melyet Kálóczy Mártonnak 1749. márc. 11-én adtak el. Az összeget a győri káptalannál 1749. máj. 26-án 5%-os kamatra helyezték el. Mivel az a kamat e célra kevés volt, engedélyezték ennek növelését úgy, hogy 1765. okt. 1-től Esterházy Károly gróf egri püspöknél 490 ft-ot, 5%-os kamatra, 1766. szept. 19-én pedig Czirákynénál 100 ft-ot 6%-os kamatra helyeztek el. Ugyanezen második diszkantista eltartásának javítására báró Gaun

[193] Klt Quietantia Succentoris Cantorum et Velistarum de Anno 1766–69. Fasc. VI Nr. 24.

Antal kanonok hagyatékából mi is a káptalan 1766. jún. 1-én ezt Czirákynénál helyeztük el 6%-os kamatra."

Megismétli ezután 1766-os rendeletének a Gaun-hagyatékra vonatkozó szövegét. De azt is hozzáteszi, hogy a 400 ft-ból 1766. jan. 1-én 2000 ft-ot Czirákynénál 6%-os, 2000 ft-ot pedig Török Sándor tanácsnoknál 1766. jún. 1-én 5%-os kamatra helyeztek el.

A Széchényi-alap kamatának csökkenése 1754-ben a velistákat is érintette. Zichy róluk sem felejtkezett el: „Az említett Gaun-hagyatékból 200 ft-t mi és a káptalan a győri velisták jövedelmének emelésére használtunk fel. Ezt is Czirákynénál helyeztük el 6%-os kamatra."

Részletes összeállítást ad név szerint is a győri zenészek fizetéséről. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy itt nem szerepelnek a fogadalmi misék, a temetések, gyászmisék s egyéb mellékjövedelmük, mint pl. a karmelitáknál, más templomokban, vakációban a jezsuitáknál, s rendkívüli ünnepségek alkalmával való muzsikájukért a várostól járó díjaik.

Istvánffy Benedek succentor a kántorkanonoktól	100 ft
mint orgonista tőlünk	100 ft
a káptalantól az orgona fújtatója részére	25 ft
	225 ft
Diszkantista és altista részére	
Széchényi-alapból + Gaun-alapból 30 ft	90 ft
Unterberger Ernő tenorista	
Széchényi-alap 54 ft + Gaun-alap 30 ft	84 ft
Mittis Simon basszista és Ludimagister káptalantól	100 ft
Lakner Ferenc első hegedűs	
Széchényi-alap 54 ft + Gaun-alap 30 ft	84 ft
Lakner János másod heg. + Gaun-alap 30 ft	84 ft
Petriczek András első kürtös + Gaun-alap 30 ft	84 ft
Purska János másod kürtös + Gaun-alap 30 ft	84 ft
Ansovszky Mátyás létszám feletti kürtös Malzán-alapból	24 ft
Jablonczay András kiegészítő hegedűs Gaun-alapból	15 ft
Takács Ferenc kiegészítő hegedűs Gaun-alapból	15 ft
	889 ft

Két új zenésszel találkozunk e felsorolásban. Lakner Ferenc, öccse Jánosnak, előzőleg a jezsuitáknál volt tenorista. 1777-től biztos tagja a kórusnak.[194] Takács Ferenc ebben az évben kerül a zenekarhoz, 1810-ben lesz nyugdíjas.

Ismertettünk néhány évvel előbbről egy hiányos leírást a zenészek lakásáról a káptalani iskolában. Most a vizitációban az emeleti és a földszinti beosztást is közli Zichy részletesen: „Az alapitásokból való fizetésükön kívül lakásuk is van a

[194] Uo. Nr. 12. 1777. jún. 1-én „pro cordis" a húrokról szóló nyugtát ő és Petriczek írja alá.

zenészeknek a káptalantól a káptalani iskola épületében, azaz a zenészek házában. Bár ez kívül esik a káptalan területén, de a várossal 1743. márc. 30-án kötött szerződés szerint nem esik a város joghatósága alá, kis szűk téren áll, szemben a káptalan templomával. A városi mészárszék is benne kapott helyet, amely a káptalantól független ... Az épület rossz állapotban van, renoválásra szorul. A következőképpen osztják fel a lakásokat a zenészek: a succentornak valamikor a lakása két szobából, konyhából és padlásrészből állott. Jelenleg kiadják a renoválás költségei fedezésére. Az új lakása mint orgonistáé két szobából, konyhából, padlásrészből és éléskamrából áll. Lakner János másodhegedűs lakása egy szoba, konyha, éléskamra és padlásrész, Unterberger Ernő tenoristáé ugyanilyen. A leírás eddig lényegében az ismert hiányos szöveggel egyezik. Akkor a következő lakás Purska Jánosé volt. Most már az elosztás: „Lakner Ferenc első hegedűsnek és Petriczek András első kürtösnek, akiket nemrég vettek fel, konyha, padlásrész és kamra nélkül csupán egy közös szobájuk van. Mivel azonban így nem tudnak lakni, inkább bérbe adják egy zenész részére és az összeget egymás közt elosztják. A földszinten: Mittis Simon basszista és magister scholae-nek egy szobája, konyhája, padlásrésze és kamrája, a segédtanítónak pedig csak kis szobája van. Ugyanitt találjuk a tanulók tantermét is. Purska János másodkürtösnek is csak kis szobája van. A kiegészítő hegedűsnek és az egyik kürtösnek nincs szolgálati lakása."

A vizitáció egyik központi témája a zsolozsma ügye. Igen részletesen és hosszasan foglalkozik vele, mivel az 1764-es királyi és hercegprímási rendelet szerint a káptalan minden tagja köteles a teljes zsolozsmát közösen végezni. A káptalan már 1764. ápr. 24-én foglalkozott a kérdéssel.[195] Legutóbb 1767. márc. 21-én a Zichyvel történt megbeszélés alapján a következőkben állapodtak meg egymással a zsolozsma rendjére vonatkozólag:

1. *Időpontja:* A matutinumot és a laudest ezentúl – szentszéki engedély alapján – egész évben végezhetik az előző délután, a kompletorium után. Nagyszombaton este 6-kor a matutinumot, majd a feltámadási körmenet után a laudest tartják. Mindenszentekkor a vesperás és a kompletorium után először a halotti vesperás, majd a matutinum és a laudes következik. Viszont halottak napján reggel 7-kor végzik a mindenszentek nyolcadának matutinumát és laudesét. Télen fűtött helyiségben tarthatják, ugyanitt hétköznap a kis hórákat egész éven át végezhetik. Mint már tudjuk, a prima és a tercia ideje a konventmise előtt van, a szekszta és a nóna az úrfelmutatás után. Nagyobb ünnepek és körmenetek kivételes beosztását már ismertettük. A vesperás és a kompletorium ideje délután 3 óra.

2. *A zsolozsma módja:* „Megengedjük, hogy a vesperás és a kompletórium kivételével a zsolozsmát az év minden napján (az alább jelzett ünnepek kivételével) egyszerű énektónusban recitálják, az olvasmányokat, kapitulumokat és könyörgéseket viszont a szokásos gregorián dallamokkal végezzék ügyelvén a szünetekre, a vesszőkre, a pontokra és a hangok egyszólamú egybehangzására. A következő nagyobb ünnepeken pedig (Fülöp és Jakab, Szent László király, Péter és Pál,

[195] Uo. Proth V Capituli Jaur. ab Anno 1733—1821. 4. sz. szekrény, 271. l. és Disciplina Chori Eccl. Jaur. Anno 1764. c. kötet ugyanott a 4. sz. szekrényben.

úrnap, Nagyboldogasszony, Szent István király, templomszentelés évfordulója, mindenszentek, halottak napja, karácsony, húsvét, pünkösd első napja) a zsolozsma minden részét a római graduále, antifónále és zsoltároskönyv szerint megfelelő gregorián dallamokkal énekeljék. – Nagycsütörtöki, nagypénteki és nagyszombati zsolozsmát [lamentáció!] az eddigi szokás szerint többszólamú zenével végezzék. Mivel pedig a vesperást és a kompletóriumot templomunkban a kanonokok, káplánok és a zenészek eddig is mindennap ünnepélyesen énekelték, azért ezt a dicséretes szokást a jövőben is őrizzék meg. Azokat az ünnepi vesperásokat viszont, amelyeket mind ez ideig is többszólamú zenével vagy legalább orgonával váltakozva énekelték, ezután is így végezzék."

Zichy pontosan meghatározza a zenészek szerepét is a zsolozsma új rendjében: „A zsolozsmán a primától a nónáig az öt koralista és a succentor köteles részt venni, a matutinumon és a laudesen az öt koralista és a tanító. Nagyobb ünnepen pedig valamennyien legyenek jelen a teljes zsolozsmán."

Fontosnak tartottuk ezt az összefoglalást, mert ez a vizitáció megváltoztatja a zsolozsma rendjét s a zenészek elfoglaltságát is. 1764 előtt a teljes zsolozsmát énekelték, de a matutinumot és laudest csak a heteskanonok, illetve a káplánok a zenészekkel. Ezután a káptalan minden tagja részt vesz rajta, de hétköznap csak recitálják. Annak ellenére, hogy a szöveg szerint a tanító és az öt koralista is végzi, mégis úgy tartjuk, hogy ez a kötelességük – éppen a puszta recitálás miatt – lassan megszűnt. Az 1791-es vizitáció ugyanis világosan csak a napi vesperás és kompletórium éneklését mondja a zenészek kötelességének. 1767 karácsony másnapján – tehát ünnepen – biztos, hogy részt vettek a matutinumon és a laudesen. A karmelita naplóból tudjuk, hogy ekkor a székesegyházi zenészek a székesegyházi matutinumra hivatkoznak, amiért csak 3/4 5-kor tudják elkezdeni a karmelitáknál a zenés litániát. A naplóíró viszont hangoztatja, ne fogadják el a saját kényelmüket tekintő zenészek véleményét, hiszen 1766–1765 és 1764-ben is volt matutinum ott, és mégis már 1/2 5-re ideértek![196]

A másik fontos változás az 1718-as vizitációban rögzített szokással: akkor csak a főbb ünnepeken volt zenés mise, most viszont minden vasárnap és ünnepnap! Ez természetesen komolyabb feladatot, több próbát és nagyobb repertóriumot is kíván meg tőlük. Ugyanakkor fennáll továbbra is a régi kötelezettségük: a székesegyház helyi ünnepein és körmenetein is zenekarral kell szerepelniök. Ebből a szempontból is, de az 1767-es idők szokásainak megismerése céljából is hasznos, ha a székesegyház ezen zenélési alkalmait is felsoroljuk a vizitáció alapján, amely részletesen foglalkozik velük: Könnyező Mária ünnepét ebben az időben a németek márc. 17-én, az évforduló napján, a magyarok pedig márc. 25-én tartják. Utóbbiak körmenetben vonulnak a székesegyházba a ferencesektől. Szól a Köny-

[196] KarmN II. 356. l. „. . . . aliis siquidem annis pro Lit. Musicalibus fuit primum signum in campana maiori datum quadrante post quarta . . . punctualiter media a 5ta etiam inchoatae Lit., vide circa annos 1766, 1765, 1764, et hoc facile potest practicari in futurum, si Musicis non cedamus, quibus secundum suum libitum comparare placet. Nec est acceptanda eorum excusatio, quod modo in Cath. dicatur Matutinum, hoc enim etiam dictum fuit annis superius citatis, quibus comparuerunt tempestive, ita ut non exspectandum fuerit usque ad mediam 5ta, sed officiantes ante quintam adhuc exiverint ad Eccl . . . "

nyező Mária tiszteletére szombatonként tartott ünnepi litániáról, melyet a Heister-alapból fizetnek. A kórus is részt vesz ezen. Nepomuki Szent János ünnepét is ünnepi misével tartják, mint helyi ünnepet.

A vizitáció nem jelzi, de a jezsuita és a karmelita naplóból kiderül, hogy a következő körmeneteken, melyek a székesegyházból indulnak a káptalan részvételével, a zenekar mindig szerepel: Szent Márk napján (ápr. 25.) a búzaszentelő körmenetet a Fehérvári-kapun át a szántóföldekre vezetik. Keresztjáró napokon hétfőn a ferencesekhez, kedden a jezsuitákhoz, szerdán a karmelitákhoz vonulnak és mindhárom napon zenés misét tartanak. E naplókból tudjuk meg azt is, hogy 1721 előtt hétfőn is, szerdán is a ferencesekhez ment a körmenet, 1788 után pedig (a ferencesek és jezsuiták eltörlése után) hétfőn az orsolyákhoz, kedden a Szent Ignác templomba és szerdán a karmelitákhoz mentek. Úrnapján a püspök tartja a falak mentén, nyolcadán a városi plébános le a városba a körmenetet. A törökszabadulási körmenet napja ebben az időben húsvéthétfő. A Fehérvári-kapunál magyar, a tűzoltóháznál német prédikációt tartanak. Ennek idejére az 1743-as szerződés szerint a város gondoskodik székekről a káptalan tagjai részére. Visszaérve a székesegyházba Te Deummal fejezik be. Az úrnapon és törökszabadulási körmeneten a céhek a régi hagyomány szerint ekkor is zászlóikkal vonulnak fel. Az 1763. jún. 28-i nagy földrengés emlékére Szent László napján fogadalmi körmenetet tart a város plébánosa a falak mentén. Szent László hermáját a kispapok hordozzák, „a nép pedig Sanctus, Sanctus, Sanctus-t énekel" természetesen a zenekar kíséretével. Itt nem szól részletesen a feltámadási körmenetről, de a zsolozsma tárgyalása alkalmával említette, hogy a püspök vezeti, és a matutinum és a laudes közt végzik.

Zichy vizitációja foglalkozik a kispapok kérdéseivel, napirendjével. Előírja számukra, hogy ünnepnap 2—3-ig, vasárnap 1—2-ig énekórát tartsanak, majd 3-kor vegyenek részt az énekes vesperáson, délelőtt a konventmisén. Nagy ünnepek matutinumát és laudesét az előző délután ők is énekeljék a székesegyházban. A vizitáción kívül még részletesebb rendeletet is ad ki a szeminárium részére 1772-ben. Itt megismétli a vizitációs rendelkezéseket. Külön szól a prefectus cantusról (ma Cantus Magisternek nevezik), felsőéves kispapról, aki felügyelője az énekóráknak, és őrködnie kell azon, hogy az idősebbek és fiatalabbak a közösségben és egyénenként is megtanulják mindazt, amire a székesegyházban vagy a plébániákon való éneklésük alkalmával szükségük lesz, de elsősorban a gregorián énekben való jártasságot szerezzék meg. Zichy kitér a régi hagyományos farsangi előadások ügyére is. Nem tiltja őket, de a fékevesztett, zajos mulatságot, ivást, és táncot s hasonló kihágást a szemináriumból való eltávolítással bünteti. A prefektus bölcsességére bízza a mérsékelt módot és időtartamot is.[197]

1767-ben már befejezték a szeminárium helyreállítását. A házikápolna oltárát Hermann József kanonok készíttette, s ugyanő áldotta is meg 1768. jan. 3-án. Apilat Gáspár, a szeminárium végzett növendéke pedig ekkor tartja első miséjét a székesegyház zenekara közreműködésével, mint erről az egykori napló beszámol:

[197] Klt Zichy püspök rendelete a szemináriumról 1772. 4. sz. szekrény. Ugyanez 1766-os dátummal ilyen címmel: Regulae et Leges pro clericis Seminarii Jaurinensis praescriptae.

„... 1768 jan. 3-án Hermann József mézeskúti apát és győri kanonok, aki az új oltárt állíttatta, megáldotta ezt, s ugyanezen a napon a zenekar hangjai mellett első miséjét mutatta be Apilat Gáspár, a győri Mária mennybemeneteléről elnevezett szeminárium újmisés növendéke."[198]

Amikor Zichy 1767 áprilisában befejezte a vizitációt ünnepélyes Te Deummal, már csaknem készen állott az új márványoltár a Könnyező Mária kegykép részére. Úgyhogy okt. 3-ára már kitűzhette a kegykép ünnepélyes elhelyezését is. Mindezekről a karmelita napló írója így ír: „Meg kell emlékeznünk arról a sajátos tiszteletről, amely Zichy püspökünkben él a Könnyező Mária kegykép iránt. Ennek azzal adta tanúságát, hogy a székesegyház mellékhajójának régi faoltára helyett, ahol el volt helyezve a kegykép, márványoltárt készíttetett, a szobrokat és díszeket gazdagon aranyoztatta. A kegyképnek ezüst keretet készíttetett, magának s rokonai részére az oltár alatt kriptát építtetett. Amíg a munka folyt, a kegyképet a főoltáron tartották. Miután a márványoltár elkészült, elrendelte, hogy okt. 3-án ünnepi körmenetben hordozzák körül a városban a kegyképet. Maga vezette a körmenetet. Sok vidéki plébános, a jezsuita atyák és a tanácsnok urak közt közülünk is ketten részt vettünk. Dalmatikába öltözött nyolc plébános úr díszes emelvényen hordozta a kegyképet. A körmenet végén zenés loretói litániát énekelt a kórus, aztán elhelyezték a képet az új oltárra, s végül dobok és kürtök zúgása közepette ünnepélyes Te Deumot énekeltek. Másnap a püspök úr a névnapján, Rózsafüzér vasárnapon szintén ünnepi zenés misét tartott. Az oltár és kripta kb. 12 000 forintjába került. Az oltárt és az ezüstözést Bécsújhelyen készítették."[199]

[198] Album Studiosorum. Bpest Egyet. Ktár kézirattár Ab 54. sz. 66. l.: „Eodem hoc Anno 1768. die 3 Jan. benedicta est Capella domestica Seminarii a Rdmo Dno Jos. Herman Mellei Fontis Abbate et Cathedralis Eccl. Jaur. Canonico ac in nominata Capella recenter erectae arae singulari Benefactore. Peracta vero Benedictione eadem die Primitias Sacrificii sui sub tuborum applausu in hac Capella obtulit aeterno Deo R D Casparus Apilat Seminarii B M V in Coelos Asumptae Alumnus Presbyter."

[199] KarmN I. 286. l. „Non praetereunda est eximia, specialis devotio, qua erga thaumaturgam imaginem in Cath. Eccl. iam ab anno 1697 in summo semper honore habitam afficitur Rdmus Exc . . . mus ac Illmus D. noster Episcopus, quam manifeste comprobavit hoc anno, nam in Capella sive navi Ecclae Cathedralis ex parte evangelii deiecto antiquo altari ligneo sat decoro ex ligno et labore antiquo, in quo exposita venerationi exstabat . . . imago sumpt. ex marmore capitellis et figuris sive statuis deauratis et circumferentia ex argento suis propriis sumptibus exstrui curavit, sibique et aliquibus ex sua familia Zichiana sub altari hoc cryptam fieri curavit cumque in dictam finem imago interim ad altare maius posita fuisset, et altare collaterale marmoreum novum omnibus numeris absolutum fuisset tertia octobris post prandium pro translatione thaumaturgae imaginis solemnem Processionem per Civitatem faciendam indixit, quam etiam dicta die in propria persona duxit, ad quam quoque multi parochi vicini comparuerunt. Comparuerunt quoque sex paria RRPP Soc. Jesu, qui intermixti incesserunt, de nostris duo P P Eam comitati sunt inter D D Senatores incedentes Octo RRDD Parochi in ferculo pompose ornato imaginem portaverunt Dalmaticis induti. Confecta Processione Musicales Litaniae Lauretaniae decantatae fuerunt, deinde Imago ad Altare novum posita, ac Hymnus Ambrosianus in tubis et tympanis decantatus. Sequenti demum die utpote die onamastico suae Exc. Rssmae et Dominica Sacratissimi Rosarii solemne sacrum Musicale ab eadem alte memorata Exc. celebratum fuit. Expensae pro Altari et crypta facta ad decem vel duodecim millia ascendere dicuntur. Altare et circumferentia argentea Neostadii facta fuerunt et elaborata."

Zichy püspök már 1744-ben rendezte a székesegyházban működő két plébánia új határait. A régi székesegyházi plébániának csak a Káptalandombot, a Magyar Ispität és Káptalani iskola épületét, a zenészek házát hagyta meg. Ők tehát ehhez a plébániához tartoztak, de szolgálatukban nem történt ezáltal változás Zichy utasítása szerint: „... de a székesegyházi zenészek kötelessége éppúgy, mint eddig végezni szolgálatukat zenével az ünnepélyes istentiszteleteken".[200] Ez a plébánia II. József idején megszűnt, de 1802-ben visszaállítják s azóta is fennáll. A belvárosi plébánia kegyura 1743 óta a város. Mint az ősi Szent István-templom plébániájának jogutódja, a székesegyház déli hajójában levő Szent István vértanú-oltárát használja, és dec. 26-án ünnepli „a nemes város patronussának" ünnepét. A város mint kegyúr 1743 óta minden évben ezen a napon az ünnepélyes mise kiadását vállalja. A zenekar hat ft-ot kap. Ápr. 24-én a tisztújító (restaurációs) gyűlés alkalmával először a székesegyházba mint a város plébánia templomába vonulnak ünnepélyesen misére és Veni Sanctera, majd a gyűlés végeztével visszajönnek Te Deumot tartani. A zenekarnak ezért nyolc ft jár. Az úrnapi nyolcadon tartott körmenet a plébániáé. Ennek kiadásait (zenekar, díszlövések, zöld gallyak az ünnepi oltárokhoz) is a város fedezi minden évben. Ugyancsak régóta hagyományos már a székesegyházban a miséken, ill. a predikáció előtt és után a magyar ének. 1743-tól ezért két énekesnek – néha csak egynek – a város fizet nyolc ft-ot. Hol előénekesnek, hol magyar kántornak nevezik őket. Cseke János és Pesta Pál 1746. máj. 20-án beadvánnyal fordul a városhoz, mert mióta a szabad királyi város lett a plébánia kegyura, az ő díjazásuk elmaradt: „Tekintetes Nemes Győri Tanáts nékünk nagy Patrónus Uraink! Jól constál [ismeretes] az Nemes Tanáts előtt minémü buzgósággal és szorgalmatossággal itt a Győri Cathedralis Templomban nem kevés vigasztalására az Magyar népnek az Sz. Mise alatt énekelünk, melly szolgálatunkért már kétt Esztendőben semminémü jutalmat nem vettünk; jól lehett ugyan, hogy minek előtte ezen Nemes Város Királyi Várossá nem lett, akkor az Ttes Nemes Káptalan kinek kinek négy mérő búzát esztendőnkint kegyesen resolvalni [kifizetni] meltoztatott, mind azon altal szabadságra jutván bé adatott Instantziánkra [kérésünkre] azt felelte, hogy a Város nékünk fizetni tartozik. Kire nézve az Nemes Tanátsot alázatossan kerjük ezen szolgálatunkat tekéntetben venni és véle született kegyességéből nékünk bizonyos fizetést rendelni meltoztassék, melly velünk teendő kegyes affectióját [érzületét] a Nemes Tanátsnak demerealni [kiérdemelni] el nem mulattyuk, ebben resolutióját [döntését] el várván a Nemes Tanátsnak Alazatos kész szegény szolgái Cseke János és Pesta Pál." – A tanács határozatában 8 ft-ot állapít meg, s júl. 6-i dátummal már ki is utalja részükre ebben az évben is, de minden évben az egész században.[201] Mivel a hagyományos hangszeres zenében később sem vesznek részt, nevüket csak a zenészek időrendi felsorolása alkalmával közüljük.

[200] BedyVall 17. l.: Klt Cth XI Nr. 972., 1744. nov. 17.: „... manente Musicorum Cathedralis Eccl. veluti prius cum Musica competente inserviendi in Sacris solemniter celebrandis obligatione." Ugyanez uo. Proth. V Cap. Jaur. ab Anno 1733–1821, 120. l.

[201] Gylt Kamarási számadások 1744-től.; Győr város tanácsának iratai. Magánosok iratai 1604–1759. 36. sz. irat 1746. máj. 20.

Istvánffy succentorsága idején csak hiányos adataink vannak a zenészekről. 1772-ben a nyugták alapján össze tudjuk állítani a teljes névsort. Mivel később csak Istvánffy aláírását olvassuk rajtuk, a zenészek neve homályba vész. Alapul véve a vizitációs névsort, a következő változásokról tudunk: Mittis Simon basszista és Magister Scholae 1771 decemberéig tagja a kórusnak. Utóda Auster Ferenc 1775. augusztusig kapja fizetését.[202] 1772-ben tartja esküvőjét a székesegyházban.[203] A győrszigeti tanító, Weisz Ferenc lesz az utóda. Miután a Ratio Educationis megjelenése után 1778-ban Győrött is megszervezik a négy osztályos nemzeti iskolát, ennek csak egy osztályát helyezik el az újra épült zenészek házába. Weisz Ferenc az első osztály tanítója. Az ő fizetését a káptalan vállalja továbbra is.[204] Negyedévi fizetése 45 ft, de részesül a mellékes jövedelmekből is, mivel basszistaként kisegítője a kórusnak. Ugyanakkor 1775-ben hivatalos basszistának Navratyil Jánost nevezik ki évi száz ft-os főfizetéssel.[205] Unterberger Ernő tenorista 1772-ben még szerepel, későbbi sorsáról nem tudunk. 1754-ben meghalt 20 éves felesége, akitől egy gyermeke maradt. Hamarosan újra nősül, de nem Győrött, s 1757–66-ig hat gyermeke születik a második házasságából.[206] Lakner János 1771-ben hal meg 67 éves korában.[207] Ansovszky Mátyás kürtös neve az 1772-es nyugtákon még szerepel és az 1772–73-as városi összeírásban is, de többet nem hallunk róla.[208] Lakner Ferencet 1777-ig tudjuk követni. Ekkor még a kórus részére húrokat vásárol.[209] Új tagok időrendi sorrendben: Jazitsek Flórián 1768-tól működik. 1771-ben már státusban van, a kórus tenoristája, ugyanekkor lép Hölczl József hegedűs is a székesegyház szolgálatába.[210] Krajtsovics András, a következő succentor mint hegedűs kezd 1774-ben a zenekarban dolgozni,[211] Mihalovits Pál kürtös pedig 1775-ben szerepel először.[212]

1771-ben a pápai rendelet jó néhány ünnepet megszüntetett. Ez azonban a székesegyházi zenekar elfoglaltságában nem jelentett semmi változást, mert a püspöki intézkedés szerint a székesegyházban és a nagyobb városok templomaiban az istentiszteleteket, mindkét vesperást és az énekesmisét is éppen olyan ünnepélyes-

[202] Klt Liber Tranlat. et Erog. Cap Jaur. 1764. 96–171. l.

[203] KEa 1772. okt. 28., 186. l.

[204] Gylt Vj 18. k. 1780. nov. 11., 435. l.: „Quoniam item V. Capitulum praeter depensionem salarii 1ae Classis Professoris nullum aliud onus haberet ..."

[205] Klt Liber Translat et Erog. Cap Jaur. 1764–, 186–256. l.; Rationes Eccl. Cath. Jaur. 1775–1782., pl. 1775. nov.: Franciscus Weisz Ludimagister ex Fund Jaszberényi angaria semestr. 2, 30 fl.

[206] Uo. Quietantiae Choralistarum a 1770.; KHa 1754. márc. 31., 31. l.; KKa 1753. nov. 6., 1757. nov. 14., 1759. márc. 16., 1761. márc. 10., 1763. júl. 30., 1766. nov. 6., 83–137. l.

[207] KHa 1771. jún. 1., 47. l.

[208] Klt Quietantiae Choralistarum a. 1770; Gylt Conscriptio Domestica 1772/73. Szigeti Kilián szíves adata.

[209] Klt Quietantiae Anno 1766–69. Fasc VI pro cordis fl 5.

[210] Uo. T 5 Nr. 1484 1790-ben azt írják Jazitsekről, hogy 23 éve szolgál, tehát 1768-ban kezd, Hölczlről pedig, hogy 20 éve; Quietantiae Choralistarum a 1770: itt 1771. okt. 5-i nyugtán már koralistaként szerepel Jazitsek.

[211] Uo. és Rationes Eccl. Cath. Jaur. 1775–82.

[212] Uo.

séggel kell továbbra is végezni ezeken a napokon is, mint eddig, csupán a híveknek nem kötelező részt venni rajtuk. A következő év júniusában aztán külön utasítással intézkedik a püspök és a város, hogy Szent László ünnepét az 1763-as földrengés emlékére hivatalos fogadalmi ünnepként ezután is ünnepeljék meg.[213] 1772-ben jan. 1-én tartják az első szentségimádási napot a székesegyházban. Ennek dátuma itt mindig jan. 1. lesz. Az ünnepélyes zenés misén, délután 6-kor pedig a zenés litánián a kórus muzsikál. A céhek ünnepélyesen vonulnak fel a székesegyházba. A városi jegyzőkönyv évről évre közli a céhek óránkénti beosztását reggel 6-tól este 6-ig: „6–7 németh kalap csináló, németh lakatos, németh borbély, keztyü csináló és kötél jártó, 7–8: pékek, harisnyakötők, németh takácsok, magyar és németh fazekasok, szita kötők, szita csinálók, 8–9: landt kocsisok, magyar borbélyok, zubancsiak [zubbonycsinálók], szappan főzők, 9–10: kovátsok, bognárok, bágyogosok és szeg csinállok, 10–11: molnárok, mészárosok, timárok, 11–12: keőmivessek, ácsok és parókások, 12–1: csizmadiák és magyar gombkeőtők, 1–2: magyar vargák, magyar takácsok és magyar szijártók [szíjgyártó], 2–3: németh vargák, üvegesek, esztergályosok és pintérek, 3–4: magyar lakatosok, szűcsök, báb sütők, compactorok [könyvkötő] és posztó csinallók, 4–5: szűr szabók, magyar szabók, nyereg jártók és keőszőrüsök, 5–6: tipographusok [nyomdászok], eötvössök, Gürtlérek [övkészítő], asztallosok, kolompárok, teöseü csinállók [füstcső] Schwerdt fegerek [kardcsiszár], czin giesserek [ónöntő]." 1776-ban „harangöntő és hegedü hur csinálló" is szerepel köztük.[214]

Két nagy ünnepet élt át Istvánffy kórusa: 1771-ben a Szent Jobbot fogadják Győrött, 1774-ben Zichy aranymiséjét ünneplik. Mindkettőről külön fogunk beszámolni korabeli források alapján. 1775-ben pedig régi vágyuk teljesedik a muzsikusoknak. A káptalan az egyemeletes régi káptalani iskola épületét újraépítteti kétemeletes, ma is látható formájában. Benne – mint említettük – a nemzeti iskola egy osztálya is működött, de a zenészek lakása is nagyobb és kényelmesebb lett. Erről majd az 1791-es vizitáció alkalmával hallunk. Az újjáépítést és célját hirdeti a Rózsa Ferenc u. 5. számú épület bejárata felett elhelyezett márványtábla: „D. O. M. Musicorum Cathedralis Ecclesiae et tenerae juventutis primis elementis instituendae commodo has aedes vetustate fatiscentes decoris et boni publici causa nobiliori opere a fundamento erigi curavit Capitulum Jaurinense Anno 1775."[215]

Istvánffy sajnos már nem sokáig élvezhette új otthonát. Előbb feleségét, Kőmíves Katalint temeti el 1778. jún. 5-én, majd okt. okt. 25-én maga is követi a sírba őt, 45 éves korában.[216]

[213] KarmN II 422. és 435. l.

[214] Gylt Vj 13. k. 1772. dec. 29., 446. l., 16. k. 1776. dec. 23, 380. l. Zichy püspök már 1758. dec. 26-án is elrendelt szentségimádást a székesegyházban a nov. 22-i földrengés miatt. A városi jegyzőkönyv ekkor is közli latin nyelven a céhek óránkénti beosztását. (Vj 8. k. 75–83. l.)

[215] PetzGyőr 11. l. idézi a felírást és így fordítja magyarra: „Ezen ódonságában roskadozó épületet a székesegyházi karszemélyzet és az első elemekben oktatandó gyenge ifjúság kényelmére dísz és közjó okáért nemesebb kivitelben alapjaitól újraemelte a győri káptalan 1775-ben."

[216] KHa 1775. 51. l.

1779. jan. 1-én még Istvánffy Elek mezőörsi plébános veszi fel a diszkantisták tartásáért bátyjának kijáró összeget, de jan. 28-án már Krajtsovics András mint succentor írja alá a zenészek fizetésének nyugtáját.[217] A káptalan tehát nem sokáig töpreng Krajtsovics kinevezésén. Öt évi munkája alapján alkalmasnak találja a kórus vezetésére. 32 éves succentorsága idején erre a bizalomra méltó lett, mert 1810-ben halálakor az anyakönyvi bejegyzés dicsérettel emlékezik meg róla: „62 éves, hivatalában buzgó, aki ezt nevének nagy dicsőségével viselte, jámborságban, énekhangban, éneklésben és hangszeres zenében egyaránt kiváló."[218]

Ha elfogadhatjuk az anyakönyv adatát, akkor 24 éves korában jött Győrbe, és 30 éves, amikor succentor lesz. Egyelőre nem tudjuk, honnan származott. Mindjárt 1779. febr. 16-án feleségül veszi elődje lányát, Istvánffy Franciskát.[219] Kilenc gyermekéről tudunk, öt meghalt. Úgy látszik Peking Péter orgonaépítővel baráti volt a kapcsolat köztük, mert amíg élt (1788-ig), ő volt a gyermekek keresztapja. Halála után aztán Hölczl József, kórusának tagja veszi át ezt a baráti tisztet.[220]

Krajtsovics első éveiben két haláleset miatt tartanak a székesegyházban ünnepélyes zenés gyászmisét. 1780. nov. 29-én Mária Terézia hal meg. Dec. 19-én a káptalan megbízásából, 1781. jan. 17-én pedig a város felkérésére muzsikálnak a gyászmisén. Utóbbi alkalommal a város fizeti a zenészeket, az asszisztenciát és a kivonuló katonaságot is.[221] Alig három év múlva 1783-ban a 82 éves Zichy püspök temetésén és gyászmiséjén szerepelnek. A gyászünnepet a korabeli leírások szerint fogjuk idézni.

Több alkalommal szóltunk már arról, hogy még a 18. században is él a kántálás szokása. 1783-ból is találtunk feljegyzést Zichy elszámolásában arról, hogy a már felsorolt ünnepeken két forintot fizet a zenészeknek.[222] 1788. május 24-én aztán részletesen foglalkozik a káptalan a kérdéssel, s a következő határozatot hozza: „A győri székesegyház zenészei, akik nagyobb ünnepeken, pontosan évente tíz alkalommal a kanonokok házánál emberemlékezet óta kántálni szoktak, e szolgálatukért a kanonokoktól minden alkalommal bizonyos összeget kapnak. Ez azonban szemben áll az újabb keletű királyi rendelettel, és a koldulás bizonyos fajtájának minősül. Hogy azonban zenészeink ne károsodjanak, elrendeljük, hogy mindegyik kanonok és karkáplán évente öt forintot ajánlva fel, összesen 75 ft fizetéskiegészítést kapjanak így zenészeink, melyet a karnagy osszon ki egyenlően

[217] Klt Quietantiae Anno 1766.

[218] KHa 1810. márc. 24., 52. l.: „. . . annor. 62. zelo officii sui, quod per 32 annos magna cum nominis sui laude gessit, consumptus pietate, voce, cantu et Musica insignis."

[219] KEa 1779. febr. 16., 192. l.

[220] A számunkra fontos Franciska nevű lánya, Adler György felesége, 1788. júl. 13-án születik. (KKa, 176. l.)

[221] Gylt Kamarási elszámolások 1781. jan. 17.

[222] Plt Vegyes iratok 13. Zichy udvartartás 1743. Rechnung 1783. jan.–jún.-ig.

a zenészek között."[223] Hasonlóképpen maga a püspök hat aranyat ad ugyanezért, mert természetesen – mint már szóltunk róla – nála is kántálnak. Ettől kezdve valóban nyomon követhetjük a 19. század közepéig, hogy ezt az összeget megkapják a kántálásokért.

A rendeletnek érdekes hátterét, és a győri vallásos népszokásoknak is fontos dokumentumát találtuk meg. Ezért érdemes részletesen foglalkoznunk vele.

A korabeli racionalista felfogás a barokk gondolkodással szemben az egyszerűséget, a felesleges ünnepek, szokások, díszek elhagyását hangsúlyozza. Ez a szellem élteti azt az 1755-ben megjelent helytartósági rendeletet, mely a népszokásokat s az azok keretében fellelhető túlzásokat, ill. pénzkoldulási lehetőségeket akarja megszüntetni. Ennek a rendeletnek azonban vajmi kevés foganatja lehetett, mert 1771-ben újra, de most már erőteljesebb hangon adják ki ugyanazt az intézkedést. 1755-ben a győri városi tanács csupán felolvasta a gyűlésen, s többet nem foglalkozott vele. Most kénytelen alaposabban törődni az üggyel. Ezért kihirdetés céljából magyar nyelvű szöveget készíttetnek. Ebben az elején közlik a rendelet lényegét, majd 8 pontban a győri élő népszokásokat foglalják össze: „Minthogy Feölséghes Királyné Asszonyunknak értésére esett, etszersmind különös Reflexióban kegyelmessen vette, hogy a szabadkirályi úgy mezző városokban és más minden helyeken sok féle és a Publicumnak igen ártalmas abususok bé csusztanak s Rész szerint az Musikusok és Deákok, más részrül pedig az Uraságoknál tartani szokott vár Eörszök, a vagy Kapusok olly szokásokat hosztanak be, hogy Esztendő által kiváltképpen pedig sátoros és más jeles ünnepeken, de leg inkább, midőn az Emberi nemzetnek ájtatoskodni és buzgón Istennek köllene szolgálni, majd minden házoknál Musikásokkal és köszöntésekkel alkalmatlankodnak, úgy az Emberekrül kivállt azokbul, a kik Esztendőbeli szükségekrül magoknak alig Provideálhatnak, az Pénzt énekléssel, Musikával és más ki gondolható módokkal ki húzzák és facsarják, és az illyetén gyüjteményeket másoknak világos botránkozására közönséges és belső csöndességnek háborgatására gyakrabban magok tulajdon vesztegetésivel fölöttébb való torkossággal ell prédállyják, mind ezeknek eörökössen való kiirtására és ell törölésére eö Feölséghének kegyelmes Rendelésébül, melly ennek elötte való 755dik Esztendőben novembernek 24dik napján elsőben, most pedig ujonnal ez folyó 771 Esztendőben 8ber [október!] holnapnak 14dik napján érkezett mindeneknek nagy büntetés alatt és különössen Parancsoltatik, hogy *Először:* Ennekutánna Karácson és Uj Esztendő Éjszakának Idein, Éneklésekkel és Musikával eddig Practicáltatott nyukhatatlanságok ezután semmiképpen ell nekövettessenek. – *Másodszor*, hogy szintén Apró Szentek napján vesszővel való föl ébresztések és

[223] Klt Proth. V. Cap Jaur. ab Anno 1733–1821., 366.fol.: „Musici Cathedralis Eccl. Jaur. diebus et quidem annue decem vicibus in ipsis domibus Dnor' Canonicorum Cantationes ab immemoriali servare consveverunt, pro quibus a quolibet actu honorarium in subsidium tenue alioquin annorum Proventium a Dominicis Canonicis obtinuerant, ad tollendam priori hanc consuetudinem, alioquin etiam recentiori B. ordinationi Regia contrarium et mendicationis speciem prae se ferentem, ne dictis Musicis quidpiam de annuis suis proventibus decedat, ordinatum est, ut a quolibet Dnorum actualium Canonicorum, quam etiam vacantium, inclusis etiam Dnis Capellanis Capitularibus, annue fl 5 in summa proin fnos 75, e Cassa Capituli in Festo S Georgii obtineant."

verések, a vagy pedig más féle világos botránkozást okozó és sok rendbéli képpen Tréfás állapotok egészlen mindeneknek tilalmaztattnak, továbbá *Harmadszor:* Húsvéti és más féle Ünnepeknek alkalmatosságával szokásban vétetett köszöntések és üdvözlések tellyességgel el hagyattassanak és feledékenységbe mennyenek, a mint is *Negyedszer:* Sz. Fölüp és Jakab Apostalok napjain [máj. 1.!] nagy nyughatatlanságokkal és alkalmatlanságokkal szokott május fának ültetése is, hogy többül el ne követtessék, nagy büntetés alatt mindeneknek tilalmaztatik, nem különben *Eötödször:* Kinek-kinek neve és születése napjára musika által teendő köszöntések és üdvözlések is tiltattnak, ezekhez járul *Hatodszor:* Minthogy minden szentek napján az Pékek által sütettni szokott kalács, mellyet németül heilig striczlnek neveznek, olly méllyen bé gyökerezett, hogy a Mester Legények, Inasok és más egyébb cselédek az ollyatin mindenszentek kalácsát az uraiktól vagy asszonyiktul mintegy kötelességbül megkivánták, azért az ollyatin kalácsnak sütésétül az Pékek, úgy egyébb sütők kemény büntetés alatt, úgy az Mester Legények, Inasok és más cselédek annak kérésétül tilalmaztattnak nem külömben eddig az adózó népek terhével ell követett Sz. Márton Paharának koldulása, mellyet németül martin trungnak neveznek, egy általlában ez után meg nem engedtetik, úgy Sz. Miklós napján szokott Miklósok és három sz. királyok napján tájban szokott csillaggal való három királok járása és Sz. Gergel napján az Gyermekek által szokott hászonként való sz. Gergelnek éneklése is, ennek utánna ell hagyattattni parancsoltatik. Hasonló képpen *Hetedszer:* Hogy az Musikások lakodalmi szolennitások alkalmatosságával másod napra hajnaltt (úgy nevezik a magyarok) az hivatalos vendégekhez házrul-házra menvén, magok különös hasznokért ne járjanak és az által az vendégeknek ne alkalmatlankodgyanak, sem pedig esküvőre a veö legényt és meny asszonyt musika szóval és lövöldözéssel onnénd vissza ne késérjék, mint hogy pedig tapasztaltattnék feö képpen a Magyar menyekzőkben, hogy majd a Musikások számára, majd Bőgő kötélre, majd pedig a szakácsnénak számára az vendégektül külömb féle koldulások mint egy parancsolat gyanánt szoktak el követtetni, azért ezek is ennek utánna megh tiltva lesznek, utoljára és *Nyolczadszor:* Pünkösd ünnepe előtt és utánna az városon kivül és majorokban addig tartatni szokott Musika (mellyet Királné Aasszony szállásának neveztenek) hasonló képpen tilalmaztatik, úgy szintén Sz. Iván tüzének akár mi némü okbul leendő rakása, és egy szóval minden némű Excessusok és abususok ez mái napságtul fogva tilalmaztattnak. Publicáltatott Győrött 25^{dik} 8^{ben} [október!] 1771 Esztendőben."[224]

Nem hisszük, hogy a felsorolt népszokások megszüntek volna a rendelkezés hatására, legfeljebb ideig-óráig.

II. József éveiben a racionalista szellemű intézkedések száma még inkább növekedett. 1785-ben jelent meg újabb helytartósági rendelkezés, melyet a püspökségnek is elküldtek. Közvetlen előzménynek ez vehető a káptalan 1788-as idézett döntéséhez: „A helytartótanács tudomására jutott, hogy látogatással egybekötött kántálások és az ún. poharazások még jó néhány helyen szokásban vannak. Mivel pedig az

[224] Gylt Városi tanácsi iratok. Helytartósági iratok 1755. dec. 12., 704. sz. és 1771. okt. 25., 2380. sz., a két rendelkezés. — Vj 1755. dec. 15-i gyűlés 345. sz. és 1771. okt. 25-i gyűlés 1192. sz., 1054—59. l., LámGyőri 1—2. lap is szól róla.

ilyen dolgok nyilvános koldulásnak számítanak, ezért a helytartótanács elrendeli, hogy mindezeket, ha netán még élnek, szüntessék meg! Buda 1785. szept. 27."[225]

A káptalan 1788-ban – ismervén a rendelkezést – bölcsen jár el. Megszünteti a zenészek kántálásának „kolduló" jellegét. A kanonokok tetszésére bízott adományok helyett megfelelő állandó fizetéskiegészítést biztosít számukra. Így alkalmazkodik a rendelet fő kifogásához, de ami a fontos: a régi hagyományos szokást mégsem szünteti meg!

II. József rendeletei sorában ezekben az években egymás után érkeznek olyan tiltó utasítások, melyek a székesegyház zenészeit is közvetlenül érintik, mint pl. a vízkereszti házszentelések: az 1785. dec. 20-i leirat szerint a házaknak „karácsony vigiliáján, újévkor és három királyok napján szokásos tömjénezését mindenütt szüntessék meg".[226] Ilyen jellegű a körmenetek népi szokásairól kiadott tiltó rendelkezés is 1781-ben: „A nyilvános körmenetek díszének visszaállítása érdekében ... valamint a felesleges kiadások elkerüléséért ... az egyesületek nagy zászlóit, melyet inkább csak hiúságból és dicsekvő mutogatás szándékából, mint a valódi tisztelet céljából készítettek, egyszerűen eltiltjuk. Ezeket kisebbekkel helyettesítsék, olyanokkal, melyeket egy ember erős szélben is tud hordozni, s nem okoz vele se magának, se szomszédjának kárt. Hasonlóképpen megtiltja a különböző ruhák viselését az egyesületek jelöltjeinek a körmeneten, melyek inkább a táncoláshoz, mint a nyilvános imádsághoz illenek; azt sem engedjük, amely sokfelé szokásban van, hogy az egyesületek a zászlóik kíséretében zenészeket alkalmazzanak a nyilvános körmeneten."[227] Ez az intézkedés elsősorban a céheket és a különböző vallásos társulatokat érintette Győrött. Utóbbiak legtöbbjét – mint tudjuk – II. József megszüntette hamarosan, s csak 1790 után élnek újra. A legérzékenyebb veszteséget a káptalani zenészeknek II. Józsefnek a különböző körmenetek megszüntetéséről szóló leirata okozta. Ezek között is a feltámadási körmenet tiltása érintette őket legérzékenyebben, mert nem csupán a székesegyházban muzsikáltak, de még aznap este a karmelitáknál a belső körmenet alkalmával ½8-kor, és húsvét reggelén korán a karmeliták nyilvános körmenetének zenéjéről is ők gondoskodtak.

[225] Plt Intimata Fasc. XXII. 26574. sz. (új 145. sz.): „Reverendissime Domine. Eo Consilio huic Regio Lttli relato existente, quod Cantationes Visitationales et sic dictae Calixationes nonnullis in Locis vigeant, cum autem similia publicam mendicationem sapiant: Idcirco Idem Consilium istud Lttle Regium Praettae D Vrae intimandum habet, ut tam visitationales Cantationes, quam et sic dictae Callixationes, ubi fors vigerent, abrogentur. Datum ex Cons. Regia Lttli Hungeo Budae 27a 7bris 785 celebrato. Anton Jankovich."

[226] Uo. 1785. dec. 20., 29733. (új 175. sz): „... adusque solita domorum thurificatio in vigiliis Nativitatis, Novi Anni et Trium Regum universaliter abrogetur."

[227] Uo. Fasc XVI 1781. szept. 10., 5775. sz. (új 27. sz.): „Ad restituendum publicis Processionibus Decorem illum, quem ratio salutaris hujus Instituti Jure sibi deposcit ... ut deinceps omnia majora Contuberniorum vexilla, magis alioquin ad Fastum, vanaque Ostentationem, quam ad ullam Cultus externi partem comparata, simpliciter aboleantur, atque his alia minora, ejusque Voluminis substituantur, quae per unum hominem ingruente etiam validiore vento, sine molestia et sui sibique vicinorum Discrimine gestari possint; Praeterea ut diversae etiam Vestes magis ad Choreas, quam ad fundendas publicas Preces compositae, quibus nonnullorum Contuberniorum Alumni in Processionibus vestiebentur, aeque simpliciter abrogetur; sed neque liceat Contuberniis id, quod in nonnullis Locis usitatum erat, Musicos in comitatu Vexillii sui in publicis Processionibus adhibere."

Ez a pár év számukra anyagi veszteséggel járt, mert ott becsületesen megfizették muzsikájukat. A város fogadalmi körmeneteit, köztük a Szent László körmenetet, ezekben az években is megtartották.

Fengler József püspök ünnepélyes bevonulását ünnepeink között részletesen elmondjuk. 1789. okt. 25-én már hallunk róla a Magyar Kurir híradásában: „... a' mult vasárnap u.m. 25 dikben Belgrád várának szerentsés viszsza-vételeért, az Öreg-Templomban Te Deum Laudamus énekelteték illy módon: az ide való T. T. Püspök M. Fengler Josef Ur el-éneklé a Te Deum laudamust és az öreg Misét; az alatt el-kezdvén a' lövöldözést, 12 óráig szüntelen lövöldöztenek; annak utánna a' Püspök Ur minden rendén levő Urakot meg-vendégle."[228] Csak azt nem jegyezték fel, hogy Krajtsovics András zenekara muzsikált a templomban, és ők szolgáltatták az asztali zenét is. Pedig ez bizonyos! Ugyancsak a Magyar Kurir ír még Fenglerről az 1790-es vármegyei gyűlés lelkes hangulatában: „Ezen N. Győr Vármegyében a mult hónapnak 13 dikán tartaték a' közönséges gyülés, melyben minden uraságok fel-övedzett derekokkal Magyar köntösben jelenének meg ... fel-olvastatott Ő Felségének azon Hazai nyelven írt kegyelmes Rendelési, mellyben Ország gyűlése tartásáról igéretet tészen." Beszámol ezután a magyarul tartott beszédekről s így folytatja: „Sajnállotta Püspök ő Nagysága Fengler Ur, hogy semmit nem érthetett a' Gyülésben. – Azon igen örvendünk, hogy már a' Hazai nyelvnek tanulásához fogott ő Nagysága."[229]

Ez az év, 1790 nemcsak az egész országnak, de külön Győrnek is nagy örömet jelent: a Szent Korona fogadásának ünnepét élik át a győri polgárok. Muzsikában is nagyon gazdag, színes leírását ünnepeink között visszaidézzük.

1791-ben Fengler püspök ápr. 27-én kezdi el a székesegyház és a káptalan vizitációját. Reggel 1/2 8-kor ünnepélyesen fogadják a székesegyházban „előrevonul a főoltárhoz, mialatt a kórus az Ecce sacerdost énekli, majd a főoltár lépcsőjénél intonálja a Veni Creatort, melyet a kórus folytat. Azután a Szentlélekről ünnepi misét tart..."[230]

A vizitációs kérdőívet még 1790-ben kiadták s még az ősszel válaszol rá Scharlach kántorkanonok.[231] 1791 őszén valami okból újra elkészíti ugyanezt, csupán az év alatti változásokat jelzi rajta.[232] A változást Petriczek András zenész halála jelenti. Az új kimutatásban világosan követhető, hogy léptek előre egy fokozatot a beosztásuk szerint mögötte álló társai. Zichy vizitációjánál is részletesebb és logikusabban felépített válaszokat olvasunk. Hét kérdés köré csoportosítva teljes képet kapunk a kórus helyzetéről. Lakáskörülményeik részletezése a zenészek új házának megismerését teszi lehetővé számunkra.

[228] Magyar Kurir 1789. nov. 4., 85. szám 1262. l.

[229] Uo. 1790. febr. 3., 10. sz. 122. l.

[230] Klt T 35 Nr. 4607 Ordo Visitationis.: „ ... ad Altare majus progreditur, sub quo Tractu in Choro cantatur Antiphona: Ecce sacerdos magnus ... et intonat Hymnum Veni Creator Sp., quem Chorus totum prosequitur, Dein fit Sacrum Cantatum de Spir. S".

[231] Uo. T 5 1484. Nomina officia et salaria Musicorum.

[232] Uo. Feudáliskori iratok. Fasc. 9. 1791. 51 sz. A székesegyház zenészeinek elszámolásai 1790. máj. 1.—1791. ápr. 1-ig.

I. Mennyi a zenészek száma? Válasz: 14 zenészt fizetünk és két diszkantistát, egy altistát.

II. Mennyi a zenészek jövedelme? A válaszban közölt fizetéseket a könnyebb áttekinthetőség végett táblázatokban mutatjuk be:

A fizetés alapja	succentor	3 diszkantista együtt	basszista	5 koralista egyenként
A püspöktől mint orgonista	100 ft			
12 mérő búza helyett a püspöktől	10 ft 20 x			
A kántorkanonoktól	100 ft			
A káptalantól	25 ft			
Fogadalmi misékért egy évre	48 ft			
Szgodics-alapból	3 ft 17 x	2 ft 40 x	2 ft 17 x	2 ft 17 x
Heister-alapból a litániákért	12 ft 19 x	10 ft	8 ft 34 x	8 ft 34 x
Könnyező Mária ünnepén	1 ft 38 x	1 ft 28 x	1 ft 5 x	1 ft 5 x
A hajnali misékért s a kántálásért a káptalantól kapott 75 ft-ból	3 ft	—	12 ft	12 ft
Ugyanezért a püspöktől kapott 6 aranyból	4 ft 30 x	—	3 ft 45 x	3 ft 45 x
Az akadémiai templomtól évente tartott 6 énekes miséért és feltámadási körmenetért	6 ft 42 x	6 ft 42 x	3 ft 24 x	3 ft 24 x
Szabad kir. várostól és a majoroktól való járulékból	8 ft 40 x	8 ft 40 x	4 ft 20 x	4 ft 20 x
Szent László nyolcadért	1 ft 48 x	1 ft 36 x	1 ft 7 x	1 ft 7 x
Széchényi-alapból		70 ft (2 fiú részére)		54 ft
Gaun-alapból		20 ft		30 ft
Jászberényi-alapból magyar énekért		7 ft 30 x	5 ft	

Fizetés alapja	succentor	3 diszkantista együtt	basszista	5 koralista egyenként
Második diszkantista részére különböző alapból		75 ft		
Székesegyháztól			50 ft	
Cassa Musicorumból			30 ft	
Lakbérpótlék a püspöktől			20 ft	
Temetésekért stb.			30 ft	25 ft
Összesen:	325 ft 14 x	203 ft 36 x	171 ft 33 x	145 ft 33x
Az orgona fújtatója részére ebből	15 ft 36 x			
Marad:	309 ft 38 x			

NB. Succentor nem részesül a temetések összegéből, kivéve, ha zenés requiemet tartanak, de ez nem gyakori!

A fizetés alapja	Létszámfelettiek (Supernumerarii)		Kiegészítők (Accessistae)					
			elsőrendűek		másodrendűek			
	első	második	1.	2.	1.	2.	3.	
Püspöktől kapott 300 ft-ból	90 ft	20 ft		50 ft	50 ft	50 ft	40 ft	
Cassa Musicorumból	15 ft							
Akadémiai templomtól	3 ft 24	3 ft 24			3 ft 24	3 ft 24	3 ft 24	
Székesegyháztól		50 ft	50 ft					
Szabad kir. várostól és a majoroktól való járulékból		4 ft 20	3 ft 24	3 ft 24				
Szent László nyolcadért		1 ft 7						
Gaun-alapból			15 ft	15 ft				
Összesen:	108 ft 24	78 ft 51	68 ft 24	68 ft 24	53 ft 24	53 ft 24	53 ft 24	

III. A zenészek neve és szolgálati évei? (Itt közöljük a lakásadatokat, melyek az előző válaszokban szerepeltek.)

	szolgálati évei
1. Krajtsovics András succentor orgonál, gregoriánt énekel, hangszereken játszik, ahogy a szükség kívánja. Három szobás a lakása, konyha, kamra és fáskamra tartozik hozzá. A diszkantisták lakásáról és eltartásáról ő gondoskodik.	17
2. Csermák György basszista. Lakása két szobából konyhából és kamrából áll.	10
5 koralista	
3. Jazitsek Flórián tenorista	23
4. Hölczl József elsőhegedűs	20
5. Petriczek András másodhegedűs	30
6. Takács Ferenc kürtös	20
7. Fandl András első oboista	13
Az öt koralistának mindegyiknek 2 szobás a lakása konyhával, kamrával.	
8. Steinmayer Mátyás első létszámfeletti. Egyszobás lakása van konyhával.	5
E felsorolt nyolc zenésznek kötelessége mindennap a konventmisén, a vesperáson és hétköznap reggel 6-kor a Szűz Mária fogadalmi misén gregoriánt énekelni, ünnepen viszont a szükség szerint hangszerrel közreműködni.	
9. Vizer András második létszámfeletti csellón (nagybőgőn) és trombitán játszik, gregoriánt énekel a Szűz Mária fogadalmi misén. Egyszobás lakása van konyhával.	12
Elsőrendű kiegészítők	
10. Salinger Antal hegedül, orgonál és csellón (nagybőgőn) játszik, gregoriánt énekel a Szűz Mária fogadalmi misén. Egyszobás lakása van konyhával.	3
11. Jablonczay András hegedül és gregoriánt énekel a reggeli Szűz Mária fogadalmi misén. Nincs szüksége lakásra, mert saját háza van	30
Másodrendű kiegészítők	
12. Steuer Ignác játszik csellón (nagybőgőn), trombitán, kürtön, gregoriánt énekel reggel a Szűz Mária fogadalmi misén. Nincs szolgálati lakása.	2

	szolgálati évei
13. Hördler (Hartl) János játszik hegedűn, fagotton és gregoriánt énekel a reggeli Szűz Mária fogadalmi misén. Nincs szolgálati lakása.	1
14. Donát Jakab játszik hegedűn, trombitán, kürtön és gregoriánt énekel a reggeli Szűz Mária fogadalmi misén. Nincs szolgálati lakása.	1

	szolgálati évei
A székesegyház hangszerei:	
Hegedű	8
Brácsa	2
Klarino azaz tuba (régi trombita)	4
Tolóharsona népiesen trombon	3
Oboa	2
Haránt fuvola	2
Nagybőgő	2
Cselló	1
Régi dob pár	1
Jenő hercegtől adományozott nagydob pár	1
Csembaló	1
Fagott	1
Régi gregorián énekeskönyv	3
Újabbak, melyet az őrkanonok vásárolt	3

13 hangszerhez szükséges húrok vásárlására évente tíz ft áll rendelkezésre.[233]

IV. Ki veszi fel a zenészeket? Válasz: a káptalani határozatok, valamint az ősrégi szokás alapján a kántorkanonok javaslata szerint a káptalan veszi fel az összes zenészt.

V. Ki bocsátja el őket? Válasz: A zenészek állását mindeddig állandónak tekintették, s csak valami vétség miatt bocsátottuk el őket. Ha netán mégis el kell bocsátanunk valakit, a káptalan feladata ez.

VI. Mi a kötelességük? Válasz: Kötelesek templomi szolgálatukat áhítattal és figyelemmel végezni.

a) Hétköznapokon a reggel 6 órai városi fogadalmi Szűz Mária misén egész éven át beosztásuk sorrendjében gregoriánt énekelnek.

[233] BedyZene 18. l. 1. számú jegyzetében levő félreértést ki kell javítanunk, mert Beauharnais Jenő olasz alkirálynak tulajdonítja a székesegyház nagydobjait, aki 1809-ben Győrt megszállta: „Valószínű ennek emlékére ajándékozta a székesegyháznak a nagyobb dobokat." Bedynek elkerülte a figyelmét, hogy a vizitáció szövegét már 1790-ben írták, azaz a dobok már akkor megvoltak. A vizitáció szövege Prinz Eugent ír. Bizonyára Savoyai Jenőről van szó.

b) A konventmisén gregoriánt énekelnek nagy figyelemmel. A hétköznapi konventmisén és a vesperáson csak hat koralista, egy létszámfeletti és a succentor köteles részt venni.
c) A káptalani fogadalmi misék éneke a succentor gondja.
d) Vasárnap és ünnepen a többszólamú zenés misén az összes zenész hangszerével a legjobb tudása szerint köteles szolgálni Isten nagyobb dicsőségére.[234]
VII. A székesegyháztól kapott, valamint a temetésekből származó fizetésen kívül van-e más mellékes jövedelmük? Válasz: A második szám alatt felsorolt jövedelmükön kívül nincs más mellékesük. Mivel azonban mindez nem elégséges megélhetésükhöz, ki-ki tanítással vagy más módon igyekszik kiegészíteni jövedelmét.

Az 1791-es szövegben kevés a változás. Mivel Petriczek András szept. 21-én meghalt,[235] a mögötte levők előlépnek, de a 14. státust nem töltik még be. A szolgálati évek is természetesen egy évvel magasabbak.

Mindkét szöveg szól külön a püspök által évente adott 300 ft-ról, melyet – mint a kimutatásban látható – a basszista, a létszámfelettiek és a kiegészítő zenészek között osztanak fel. Zichy 1783-as személyzeti elszámolásában szerepel az orgonista szokásos 100 ft-ja mellett „a székesegyház zenészei részére évi 300 ft segély tetszésünk szerint" szövegű bejegyzés. Nem állapítható meg, melyik évtől adja ezt Zichy, de mint láttuk, Fengler is kifizeti még 1791-ben.[236]

Érdemes összehasonlítani ezt az 1790–91-es győri állapotot a pécsi dóm zenészeinek fizetésével. A diszkantistákon kívül itt a létszám 14, Pécsett pedig 13. Pécsett a régens chori évi fizetése összesen 380 ft, ugyanannyi a prebendista zenészeké is. (Ők a papi szolgálatért is kapják ezt az összeget!) Az orgonistáé 325 ft, a többiek valamennyien 300 ft-t kapnak.[237] Pécsett nincs szolgálati lakásuk – kivéve a prebendista papokat – és részt vesznek a teljes zsolozsmán valamennyien. Győrött viszont a mostani szöveg szerint már biztos, hogy csak a vesperásokon vannak jelen a koralisták, s a zenés vesperásokon az egész együttes.

E szövegben találunk először megjegyzést arról, hogy magán zenetanítással is foglalkoznak családoknál. Pécsett ekkor már működik a zeneiskola is, itt több próbálkozás után sem sikerült létrehozni. Így a káptalani zenészek nevelő munkájára továbbra is nagy szükség van. Csak egy nyugtát találtunk erre vonatkozólag:

[234] 1788 áprilisában a győri istentiszteletek rendjéről készült kimutatásban két zenés miséről szólnak vasárnap és ünnepnap: 8-kor az ún. Stadt Amt fogadalmi miséről, amelyet a városplébános tart és a 10, ill. 9 órai káptalani zenés miséről. Nem tudjuk, meddig volt ez a szokás érvényben, mert a vizitációk hivatalos szövegeiben csak a káptalani misét jelzik zenés misének. Lásd Plt Miscellanea (Dispensationes) Fasc 38., Ordo Divinorum in Cathedrali Eccl. et aliis Cittis Jaurinensis April 1788. N° 59.: „Umb 8 Uhr das sogenannte Stadt Amt mit Music allzeit votivum de BMV ... umb 10 Uhr das conventual Amt mit Music ... seit dem das Conventual Amt umb 9 Uhr abgehalten wird ..."

[235] BHa 48. l.

[236] OL P 707 Zichy-család levéltára Fasc 200 Nr. 7–13. Zichy Ferenc győri püspök házipénztárának elszámolásai. Tabella generalis Exhibens Honoraria, Pensiones item Salaria Officialium et servitorum Epp ... Jaur. 1783. 1. Jan. usque 31 Xbris: Organista Cath. Eccl. Jaur. Andrea Krajtsovics in parato 100; Musici Cathedrales Eccl Jaur ttlo adjutae usque Beneplacitum 300 fl; Ludimagister Capitularis pro salario ungarici preceptoris usque Beneplacitum 30. — Utóbbi összeget a magyar tanítónak adja.

[237] L. BárdosPécs 52. l.

Csermák György káptalani zenész Herolt nevű magyar szabó fiának tanításáért három ft-ot kap havonta.[238]

Figyelembe véve a zenészek 1791-es névsorát, a régiek közül a következők hiányoznak már: 1778-ban alkalmazzák Zacskó (Zetykó?) János kiegészítő zenészt, aki 1785-ig működik ebben a beosztásban. 40 éves korában hal meg ebben az évben. Tudjuk, hogy családjával a zenészek házában lakott, s halála után pár hónap múlva fia is meghal.[239] Purska János 1784-ben visszatér Győrszigetre, s mint tanító dolgozik ott tovább.[240] Stőhre (Stehr) János ugyanebben az évben lesz koralista. 1785-ben Petriczek András leányát veszi feleségül, de tovább – nyugták hiányában – nem tudjuk követni.[241] A székesegyházi pénztárkönyv bejegyzései szerint Stehr (Steer) Ferenc kiegészítő zenész is működött az együttesben. A pénztárkönyv ugyan csak 1784–86-ig szól róla, de az anyakönyv szerint 1776-ban, két gyereke halála idején is a zenészek házában lakik, tehát már akkor a székesegyház zenészei közé tartozik. Róla tudjuk, hogy 1786-ban 39 éves korában meghalt.[242] Ugyanebben az évben halt meg Navratyil János basszista is fiatalon, 35 éves korában.[243]

Mihalovics Pál kiegészítő zenész még 1788 szeptemberében megkapja 50 ft fizetését, 1789-ben már nem említik. Petz szerint 1789-ben halt meg, 40 éves korában. [244] Peking Péter győri orgonaépítő, aki a kis orgonát építette, 1775-től 1788-ig, haláláig folyamatosan kap a székesegyház pénztárából évi 4–5 ft-ot az orgonák karbantartásáért, néha többet is egy-egy javításnál.[245]

1791–1810-ig, Krajtsovics karnagy haláláig a következő változásokról tudunk: 1792-ben Weisz Ferenc, a nemzeti iskola tanítója hal meg.[246] Utóda Halper Mihály lesz.[247] Donát Jakab 1792-től már nem tagja a kórusnak, Jazitsek Flórián pedig 1793-ban meghal 50 éves korában.[248] Róla még hallunk Fengler püspök 1795-ben tartott hangversenyével kapcsolatban. 1795-ben egymás után két temetésen muzsikál a zenekar: febr. 18-án Jablonczay András 65 éves korában, márc. 25-én pedig Salinger Antal 40 éves korában halt meg. [249] A 19. század első tizedében aztán négyen halnak meg: Hölczl József 1803-ban 46 éves, Fandl András 1806-ban 49, Vizer András 1808-ban 54 és Csermák György 1809-ben 46 éves, amikor a kórus a szokás szerint ünnepélyesen búcsúzik tőlük a temetésükön.[250]

[238] Klt T 40 Nr. 5139 a és b, 1794. júl. 10.

[239] Uo. Rationes Cath. Eccl. 1775–82. 1778-tól folyamatosan. – KHa 1785. júl. 14. és nov. 11. 57–58. l.

[240] Klt Quietantiae Cassae Musicae a. 1784–88.

[241] Uo. és KEa 1785. aug. 3., 202. l.

[242] Klt Rationes Eccl. Cath. Jaur. ab Anno 1782–1804 45–73. l.; KHa 1776. nov. 25. és 28., 50. l.; 1784. júl. 15., 57. l., és 1786. máj. 25., 58. l.

[243] KHa 1786. ápr. 19., 58. l.

[244] Klt Erogatio Cassae Eccl. Cath. Jaur. 1787–88. (1800.!)., PetzGyőr 13. l.

[245] Klt Rationes Eccl Cath. Jaur. 1775–82., Rationes ejusdem Eccl. ab Anno 1782–1802

[246] BHa 1792. márc. 16., 57. l.

[247] Klt Liber Translat. et Erog. 1786–1816; 1793.

[248] Uo. 1793. okt. 27., 70. l.

[249] Uo. 97. és 99. l.

[250] KHa 1803. szept. 16., 43. l.; 1806. máj. 5., 47. l.; BHa 1808. ápr. 8., 274.; KHa 1809. máj. 22.

Mivel Csermák származásáról nem találtunk adatot, nem tudjuk, vajon rokona-e a 19. századi nagy magyar romantikus muzsikusnak, Csermák Antal Györgynek? 1789-ben nősült Győrött, népes családja volt.[251] A régi együttes utolsó tagjáról, Steinmayer Mátyásról 1793-ban hallunk utoljára.[252]

A zenekar új tagjairól a kántorkanonok 1827-es feljegyzései alapján már bővebben szólhatunk:[253] Hördler (Hartl) János – aki az 1790-es névsorban már szerepel – Grullichban (Csehország) 1770-ben született, s 1790-től kezdve tagja a kórusnak 1843-ig, haláláig. Prux (Brux) Károly 1779-ben az ausztriai Hainburgban született. 1792-ben kerül az együttesbe, s 1832 után is tagja. Sigl Márton 1772-ben Morvaországban, a brünni kerület Grosstenrovitz nevű városában született. 1793–1843-ig, haláláig koralista a kórusban. Vele kapcsolatban érdekes hirdetést olvastunk a Pressburger Zeitungban, amely szerint mellékesként zongora eladással is foglalkozott mint valamelyik bécsi cég győri megbízottja: „Sigl Márton, győri káptalani zenész úrnál egész éven át kaphatók hat oktávos zongorák a legjobb bécsi mesterektől a legolcsóbb áron. Ugyancsak nála rendelhető bármilyen típusú zongora is."[254] Dressler (Dressel) Ferenc 1779-ben Fridenburgban, Felső-Sziléziában született. 1803-ban kerül a székesegyházhoz, 1831-ben még itt szolgál. Tusch Vencel 1787-ben a cseh Pribram városban születik. 1807-ben veszik fel, 1832-ben is itt dolgozik, 1844-ben hal meg. Adler György zeneszerző, basszista 1789-ben Mosonszentjánoson született. 1800-tól 1827-ig tagja a győri kórusnak. Eleinte bizonyára mint diszkantista énekel. 1811-ben feleségül veszi Krajtsovics Franciskát, aki már az 1810-es években is énekel a székesegyházban. 1820 ápr. 6-án született Adél nevű lányuk Erkel Ferenc felesége lett.[255] A kórusnak még két új tagjáról, mivel 1827-ben már nem zenészei, nem szól a kántorkanonok. Mutzer Antal győrszigeti zenészt 1796-ban gyerekének keresztelője alkalmával már káptalani zenésznek mondja az anyakönyv, 1805-ben a zenészek listáján kiegészítő zenészként szólnak róla. 1811-ben hal meg.[256] Végül Melcher Ferenc 1810-től 1816-ig haláláig koralistája a zenekarnak.[257]

Az 1790-es években többször tartanak ünnepélyes Te Deumot a székesegyházban a háborús események miatt (1793. szept. 25-én München, 1795. dec. 13-án Mannheim elfoglalása alkalmával), requiemet pedig II. Lipót halálakor 1792. márc. 23-án és ápr. 3-án, 1795. aug. 14-én Sándor főherceg, Magyarország nádora elhunyta

[251] KEa 1789. febr. 24., 209. l.

[252] Klt Liber Rationum Cantoratus Cath. Eccl. Jaur. ab Anno 1774., 1792. 7. sz.

[253] Uo. Proth. Rationum ab Anno 1802–1865., 1. l.

[254] Intelligenzblatt für Ungarn, Beilage zur Pressburger Zeitung Nr. 32., 1808. ápr. 22., 362. l.

[255] Csóka Sándor plébános szíves levélbeli közlése szerint 1789. ápr. 20-án született, édesapja Á. Ferenc Mosonszentjánoson tanító volt, anyja Sauer Anna. Még két testvére született ugyanitt: József 1793. febr. 12., Anna 1795. febr. 23-án. Több adat nincs az anyakönyvben. — Az 1800-as alkalmazást a jelzett 1827-es kántorkanonoki feljegyzésből vesszük. — Esküvője: KEa 1811. febr. 10., 143. l.; Adél keresztelője 1820. ápr. 6., 12. l.

[256] SzigKa 1796. márc. 9., 10. l.; Klt Proth V. Cap Jaur. ab Anno 1733., 1805. febr. 27., 385. l.; uo. Liber Rat. Fund. Schoggianae ab Anno 1808., 1811. máj. 29: Infirmo Musico Mutzer 5 fl., 16 Juni pro funere ejusdem 10 fl. (56. l.)

[257] Klt Prot Rat. Fundi Musicorum II. k. 1811. okt., 163. l.; KHa 1816. szept. 6., 59. l.

alkalmával.[258] Mindezeknek megtartását a helytartótanács rendeli el s teljes katonai pompával, díszlövésekkel, a város és a vármegye részvételével történik a székesegyház zenekarának közreműködésével.

A székesegyháznak mégis a legbensőségesebb ünnepét 1797-ben tartják a Könynyező Mária-ünnep százéves évfordulóján. Fengler püspök előzőleg úgy intézkedett, hogy márc. 17. helyett – mert ez a hetivásár idejére esik – vasárnap, 19-én tartják a megemlékezést. Előző este ünnepi zenés litániát, 19-én reggel 8-kor ünnepi misét rendel el, s délután 2-re tűzi ki a körmenet időpontját.[259] Ennek lefolyását a Magyar Hírmondó korabeli magyar szövegével idézhetjük fel: „Nagy Innepléssel tartaték mái napon Boldogságos Szűz Mária képének száz esztendei (secularis) emlékezete, a' mely 1697-ben Böjtmás Havának 17dik napján reggeli 6 órától fogva 3 egész álló óráig vérrel verejtékezék; akkor az öreg Templomnak egyik oszlopán függött: azutánn azon Templomnak bal fiókjának öreg Oltárára helyheztetett. Az akkori Győri Kapitány, Heister Sigbert örökös Könyörgést fundált minden Szombatra délutánn, és Gróf Zichy Ferentz, Győri Püspök, örökös Misét ezen Oltár előtt minden napra, a' ki midőn leg-elsőben, a' Templomnak tsinositásához fogna, ezen Oltárt merő márványból tsináltatta, és a' felső padlást drágán ki-iratta. A'Hiveknek adományaiból készíttetett egy vert vastag ezüst rámát, és felibe oldalvást a'repeső galambnak képében a'Szent Lélek merő finom ezüstből. Imez mái Innephez pedig egy üst skofiumos, arany himes és bogláros mennyezet (Baldachinum), a' mely a'Képnek felibe alkalmaztatván Győr Városának utszáin, délután két órától fogva háromig különféle Megyebeli Plébánus Uraktól, a'kik önkényén ezenn tisztes szolgálatot magoknak meg-kérték, vállaikon környül hordoztaték. Itt Győrben az a'szép szokás állandóképpen meg vagyon, hogy az első rendbéli, ugymint az Ur-napi Processiók a'bástyán igen pompásan tartatnak. Délelőtt 8 órakor az öreg Misét tartotta Mélt. Tinniniai Püspök, Hodosi Pierer Jósef Ur, a'Magyar Prédikátziót mindjárást utánna, a'Németet F. T. Perlaki Somogyi Leopold Prépost Urak tartották. Mind ketten szép Magyar énekeket is szerzettenek, és Német nyelvre fordíttattanak, mellyeket a' szomszéd Vármegyékből is össze-gyült meg számlálhatatlan minden rendbeli Hivek a' Processio járásban énekeltenek. Nyoltz napi ájtatosság is (Octáva) rendeltetett az Innepnek hosszabb és buzgóbb folytatására, t.i. reggel 8 órakor öreg Mise, dél utánn negyedfél órakor Könyörgés. Mind ezen ájtatosságot a' F. T. Káptalannak érdemes Tagjai versent fogják tartani, melyben édes Magyar Hazánkért, annak Fejéért, kedves Királyunkért, könyörögnek az Hivek a'B. Sz. Máriának ..." A karmelita napló kiegészíti azzal, hogy a papok dalmatikában hordozták az ünnepélyes trónusra helyezett képet, a katonaság díszben kísérte a menetet, s a misét és a litániát ma és az egész nyolcad alatt cum Musica, azaz zenekari kísérettel tették ünnepélyesebbé.

A városi jegyzőkönyvben pedig ünnepi hangon emlékeznek meg a centenáriumról, s a körmenet alkalmával közreműködő polgári alakulat zenekarának

[258] Gylt Vj 1793. aug. 11., 1111. sz., 614. l.; KarmN III 385. l., uo. 1795. dec. 13., 404. l., uo. 1792. márc. 23., 372., ápr. 3., 373. l.; uo. 1795. aug. 14., 401. l.

[259] Plt Parochialia Fasc. 14. Győr Belváros Nr. 1537., 1797. márc. 17. Projectum ordinis Divinorum in saeculari solemnitate diei 17 Martii celebrandorum observanda.

ezért a szerepléséért, valamint a feltámadási és a törökszabadulási körmeneten való közreműködéséért összesen 37 ft 30 x kiutalásáról is gondoskodnak.[260]

Fengler püspök 1802. jan. 28-án hal meg. Utódját, Vilt Józsefet csak 1806-ban nevezik ki. Püspökségének idején a napóleoni megszállás alkalmával sok kár éri a püspökvárat. A püspöki levéltár egy része is leég. Vilt ünnepélyes bevonulásának (1806. okt. 21.), aranymiséjének (1811. júl. 12.) és temetésének (1813. okt. 16.) leírását külön közöljük. Ugyancsak részletesen foglalkozunk majd a megszállás ünnepségeivel is. Ezek folyamán háromszor is kénytelenek zenészeink a franciák rendeletére Te Deumot tartani a székesegyházban.

Még a francia megszállás előtti években, a mindig súlyosabb terhet jelentő katonai kiadások a gazdasági helyzetet is egyre nehezítik. Érthető, hogy zenészeink megélhetésének gondjai is nehezednek. Krajtsovics karnagy ezért muzsikusai részére 1805-ben fizetésük javítását kéri a káptalantól. A febr. 27-i döntés szerint „a zenészek, hat koralista: Csermák, Fandl, Hördler, Steuer, Vizer és Takács valamint az első kiegészítő zenész, Mutzer havi négy ft, azaz évi 48 ft, a többi öt kiegészítő zenész pedig havi két ft, azaz évi 24 ft fizetésemelésben fog részesülni".[261] Kár, hogy a kiegészítők nevét nem közlik, mert a pár év alatt nincs pontos névsorunk a zenészekről. A rövid szöveg arra utal, hogy Krajtsovicson kívül 12 fizetett zenésze van a káptalannak ebben az évben. A 14. státus tehát most sincs betöltve. Jövedelmükről olyan részletes kimutatást nem találtunk ez évben, mint 1791-ben. Mégis, ha összehasonlítjuk a zenészek eltartására szolgáló alapítványok összegét és kamatját a két évben, akkor arra következtethetünk, hogy emelkedett a jövedelmük: 1791-ben a tőke 20 432 ft, a kamatok összege 1020 ft 60 x, 1805-ben pedig a tőke 23 750 ft, a kamat 1177 ft 50 x. A kamat tehát 156 ft 9 x-al több![262] Találtunk ugyan egy összesítést a fizetésekről, amely már feltünteti az 1805-ös emelést is, de néhány fontos jövedelmet (pl. Szent László nyolcad, akadémiai templomi járulék, temetések stb.) nem közöl, így nem ad számunkra reális képet.[263]

A napóleoni megszállás idején és utána még súlyosabbá vált a helyzet Győrött. Az óriási hadisarcok, a megszállás költségei, a fokozódó pénzromlás mind növelték a megélhetési nehézségeket. A káptalani zenészek — legalábbis a hat koralista — mindezekre hivatkozva régebbi anyagi sérelmük orvoslását is el akarták érni. Tudjuk, hogy a basszistának és két koralistának (egymást váltva az öt!) kötelessége a reggel 6 órás fogadalmi Szűz Mária-misén énekelni. Mivel megtudták, hogy a

[260] Magyar Hírmondó 1797. I. márc. 31., 406—408. l. Ugyanezt a szöveget a Magyar Kurir is közli 1797. I. márc. 28., 25. szám, 394—396. l.; KarmN III 1797. márc. 17—19., 412—413. l.; Gylt Vj 28 k., 1797. máj. 6., 543. sz., 271—272. l.

[261] Klt Proth V. Cap Jaur. Ab Anno 1721—(1821) 385. l.: „... Assumptis Instantiis Musicorum ... in merito auctionis salariorum interimaliter resoluti sunt Musicis 6 Choralistis Csermak, Fandl, Hördler, Steuer, Vizer, Takats et primo Accessistae Mutzer praeter praehabitam salarium menstrui floreni 4, adeoque a summa fl 48 anni. Reliquis 5 Accessistis resoluti sunt menstrui fl 2, adeoque in summa anni fl 24."

[262] Klt Feudaliskori iratok Fasc 9. 51. sz. Székesegyházi zenészek elszámolása 1790. máj. 1—1791. ápr. 1-ig. Scharlach kántorkanonok 982 ft 10 x-t mond a kamatok összegének, pedig a számadásának valódi végösszege, mint ahogy jeleztük 1020 ft 60 x.; Proth Rat. ab Anno 1802—1865. ..., 7. l.

[263] Klt T 5 Nr. 1492.

káplánok 1804-től ezért évente 50 ft-ot kapnak külön, ők pedig semmit, jogos felháborodásukban fizetésük hasonló javítását kérték a káptalantól, vagy azt, hogy mentsék fel őket e kötelezettség alól. A káptalan véleménye szerint az utóbbiról szó sem lehet. A maga részéről szívesen venné, ha a székesegyház, a káptalan és a püspök közösen vállalná a koralisták fizetésének is a felemelését. Ebben a szellemben fordul a püspökhöz és kéri ki véleményét. Sorainak elején idézi a Zichy-féle vizitáció szövegéből a zenészek kötelezettségét s elsősorban a reggeli 6 órai miséről szóló részeket, majd így folytatja: „Ennek előre bocsátása után kérdezzük Méltóságodat, vajon lehetséges-e ennek a megszüntetése a nép kára nélkül? Mária országában ezt az évszázadok óta dicséretes szokást nézetünk szerint nem megszüntetnünk, hanem inkább minden erőnkből segítenünk kell fennmaradását. – Mivel pedig zenészeink egyébként is gyenge fizetésükből alig tudnak megélni, s a valóságban már szándékoznak is elmenni, ezért az egyedüli megoldás és fáradságuk méltó jutalma csak az lehet, hogy Méltóságod kegyes bőkezűségével segítségükre lesz. Ugyanezt a káptalan és a székesegyház közösen vállalja a szerencsétlen emberek javára ..."[264]

Vilt püspök jogosnak tartja a kérést, elfogadja a káptalan javaslatát. Márc. 12-én a káptalani gyűlés már dönt is az ügyben: „A székesegyház zenészei nemrég kérvényt nyújtottak be fizetésük javításáért, mivel a mai súlyos ínségben nem elég a megélhetésükre. Succentor úr javaslata alapján 1150 ft-ot ajánlunk fel arányos elosztásra. A káptalan, a székesegyház és a püspök úr egyenlő részt vállalnak az összegből s ezt a zenészek alapfizetésének kiegészítésére szánjuk."[265] Az összeget váltóforintban kell értenünk. Rendes forintban számolva 230 ft-nak számít. Valóban csak a hat koralista (a basszistát is beleszámítva) fizetésének javítására fordították 38 ft 20 x-t számítva egy-egy személynek.[266]

Ez volt Krajtsovics András succentor utolsó eredménye. Néhány nap múlva – mint tudjuk – márc. 24-én halt meg.

[264] Plt Parochialia Fasc 14. Nr. 126., 1810. febr. 26. „Quibus ... praemissis in ordine ad illum Paternum Illustritatis Vestrae interrogationem: an sacri hujus stata hora celebratio possit absque offensione Populi intermitti? ea est, quoad hanc humillima opinio nostra, quod pietissimam istam, atque jam saeculis laudabiliter vigentem Marianam Devotionem in Mariano Regno nostro non modo nullatenus abrogandam, sed fovendam potius et omni meliore modo promovendam esse censemus, nec videamus rationem ullam, propter quam sacer hic Deiparae dicatus cultus cessare debeat? ... Musicis autem caeteroquin ob exilitatem Salariorum suorum ultio subsistere prorsus nequeuntibus, adeoque effective jam muneribus suis valedicere volentibus, illud unicum superest levamen, fatigiorumque suorum merces, si tam Illustritas Vestra, qua Dignissimae Sponsae suae servitoribus per piam munificentiam succurrere dignata fuerit, quam etiam Nos ipsi e reditibus nostris, ac una et Ecclesia e censibus suis, miseris hominibus nostris junctim opem tulerimus."

[265] Klt Proth. V. Cap. Jaur. ab Anno 1721–(1821), 420. l.: „3° Musicis Cath. hujus Eccl. nuper instantionaliter in eo horsum recurrentibus, quod emensis hucdum stipendiis suis ob ingentem rerum omnium caristiam vitam sustentare nequeunt: Projectum D. Succentoris de necessario addendis adhuc, ac inter eosdem proportionate repartiendis 1150 fnis adoptatur. Quae summa ex triplici liberalitate, primum quippe hujus V Capituli, deinde Ecclesiae hujus Cathedralis, denique etiam Illmi Dni Episcopi, jam eatenus demisse interpellati, usque tamen dumtaxat faventiora vitae mediis tempora, quot annis conflanda, praeexistenti dictorum Musicorum fundationi adjicietur."

[266] Klt T 5 Nr. 1493.

Visszaemlékezve a francia megszállás nehéz hónapjaira, Vilt püspök 1810. júl. 2-ra hálaadó istentiszteletre hívja Győr lakosságát. A városi tanács a javaslatot elfogadja, s ápr. 6-án tartott gyűlésén a következő határozatot hozza: „Hogy hálát adjunk Istennek, s a szörnyű megpróbáltatásokat továbbra is elkerüljük, amíg a szabad királyi város fennáll, júl. 2-án minden évben Sarlós Boldogasszony ünnepén hálaadó istentiszteletet tartunk a székesegyházban. A szabad királyi város tanácsa gondoskodik arról, hogy ne csupán a nép vegyen részt ezen az ünnepen, de az egyesületek és összes céhek is ... Az ünnepség minden kiadását, beleértve a papi segédlet, a zenekar, a templom szolgái, valamint a magyar és német szónok tiszteletdíját is, a város minden évben magára vállalja." A rendelkezés aztán ismerteti az ünnepség részleteit is: reggel 6-kor kezdődik a szentségimádás, 8-kor magyar predikáció, 9-kor ünnepi zenés mise szentségbetétellel. Délután az ünnepi vesperás előtt szentségkitétel, német predikáció. Mivel éppen Szent László nyolcada is van, ezért ünnepi zenés litánia fejezi be a hálaadást szentségbetétellel. Az ünnepre meghívja a város az akadémiát, az összes iskolát. Felkéri a református, az evangélikus és a görögkeleti egyházat is, hogy ők is tartsanak ugyanakkor hálaadó istentiszteletet. Felsorolja a céhek szokásos beosztását is. Magáról az ünnepről nem maradt fenn leírás, de tudjuk, hogy évente általában 42—43 ft-ot fizet ki a város e célra. A városi tanács 1833-as határozata alapján úgy gondoljuk, ekkor megszűnt a hagyományos ünnep, legalábbis a város felsőbb utasításra hivatkozva nem vállalja tovább a költségeket: „A Gazdasági Ügyelő Kiküldöttség kérte, hogy mind azon ájtatosságok és Inneplések, mellyek ekkoráig a Kamarális Cassának terheltetésével történni szoktak, úgy mint a Szt. Sebestyén, júl. 2-án és Szt. Flórián napján mondatni szokott Misék és a Boldogasszonyba járó Processiokra kiadni szokott költségek megszüntessenek ... annál is inkább, mint hogy illyes kiadások felsőbb helyen is nehezteltetnek elfogattván."[267]

Az 1810. júl. 2-i ünnepen már az új karnagy, Haasz János vezeti a kórust. Az ápr. 29-i káptalani gyűlés új, magasabb fizetését is meghatározza: „Az elhunyt Krajtsovics András helyébe kinevezett új succentor Haasz János jövedelme a szerződés szerint: 1.) Szabad lakás a káptalani iskolában. 2.) Hat öl tűzifa, melyet a káptalan hazaszállíttat részére. 3.) A succentor kérésére a két diszkantista fiú eltartásáért (beleértve a ruházatukat is) évi 600 ft-t kap (váltóforint!). 4.) Végül szívósan ragasz-

[267] Gylt Vj 41. k. 1810. ápr. 6. 243—248. l. 551. sz.: „... Fine agendarum Altissimo Divino Numini debitorum gratiarum et imposterum a Citte hac avertendarum ... calamitatum in perpetuum usque dum Libera et Regia Cittas suam Existentiam habuerit, piam devotionem 2ª juli seu Die Visitationis Beatae Virginis Mariae celebrandam venire ... Quemadmodum ex parte Magistratus Lib. ac Reg. Cittis Jaur. eo efficaces dispositiones fient, ut non solum Populus hac festiva solemnitate concurrat, sed et omnes et cuncta gremiales cehae inclusis sodalibus ... omnes expensae pro celebranda hac festiva solemnitate, relate ad Adstantias, Candelas, Musicos, Ecclesiae item servitores et haec similia necessaria juxta exhibendam specificationem defixae, una cum congruo honorario duobus contionatoribus resolvendo, e Cittis Cassa Aeconomica quovis Anno effective solvantur." Uo. Kamarai elszámolások 1810—11 és a további évek adatai; uo. Vj 85. k. 1833. febr. 27., 540. sz., 249. l.

kodott az évi 2000 ft (váltóforint!) jövedelemhez, melyet a jelenlegi nehéz helyzetre való tekintettel a káptalan megad számára..." A szept. 20-i határozat megismétli a fizetésének összegét és útiköltség címén 200 ft-ot (váltóforint!) szavaz meg Haasznak. Ugyanekkor Takács Ferencet nyugdíjazza kiegészítő zenészi fizetéssel. Helyébe Dressler (Dressel) Ferenc lép előre koralistának. Hölczl József és Csermák György özvegye 1811. Szent György napjáig maradhat a zenészek házában. Krajtsovics succentor özvegye azonban férje érdemeire való tekintettel és mivel a lánya a kórus énekese, továbbra is kap lakást a zenészek házában.[268]

Nem tudjuk, kinek a javaslatára nevezték ki Haasz Jánost néhány héttel Krajtsovics halála után már succentornak. Nem jelzik azt sem, honnan jött,[269] de nyomós ajánlása lehetett, hogy a káptalan szó nélkül teljesítette egyáltalán nem csekély anyagi követeléseit. Annál kellemetlenebb csalódás éri a káptalant, mert a hozzáfűzött remények nem váltak be. A szövegből arra következtetünk, hogy főként orgonálni nem tudott olyan művészi fokon, mint ahogy már Mechler András óta ezt elvárják a győri succentoroktól. Hamarosan maga is érzi gyengéit s azt, hogy ilyen körülmények között nem tudja vezetni a nagy tekintélyű kórust, ahol többek között Adler György is muzsikál. Az 1811. jan. 30-i határozat már a lemondásról számol be: „Az új succentornak Haasz Jánosnak tudomására kell hozni a lemondására vonatkozó káptalani határozatot, mivel egyébként levelében maga is elismeri gyengéit. A kántorkanonok holnap jan. 31-én közölje vele a döntést. — Helyébe azonban olyan karnagyot szabad csak felvennünk, aki a

[268] Klt Proth V. Cap Jaur. ab Anno 1721—(1821), 423. l.: „Assumptus est Capitulariter in Locum demortui D. Andreae Krajtsovits novus Chori Succentor D. Joannes Haas, cui sequentia in sortem vitae mediorum contractualiter adpromissa sunt 1° Habitatio libera in aedificio Scholae Capitularis, quam Defunctus possedit. 2° Lignorum focalium orgyae 6 sumptibus V. Capituli procurandae annuatim. 3° Pro intertentionem duorum Discantistarum (huc intellecto etiam vestitu eorumdem necessario) pro quorum singulo idem novus Succentor annuos 300 fnos defigi petiit, supra id quod hacusque in parato habuerunt, per V. Capitulum supersolvetur tantum, quantum ad summam ex parte singuli Discantistae 300 flor. desideratum fuerit. Denique 4° cum saepius fatus novus Succentor a bis mille annuis florenis, sibi in parato solvendis, nullo modo recesserit, hi quoque eidem, ast dumtaxat usque duraturam praesentem rerum omnium caristiam, addicti sunt." Uo. 1810. szept. 20., 424. l.: „4° ... titulo autem expensarum itineralium per aversionem 200 flni resolventur ex Cassa Ecclesiae. 5° Takáts Musicus ad statum quietis ponitur cum salario accessistae, cui alter accessista non surrogatur. 6° In locum ejusdem Takáts actualis Musicus resolvitur Franciscus Dresl. 7° Viduabus Hölczlianae et Csermákianae edicendum hospitium in Domo Musicorum pro termino S. Georgii 1811 (Hölczlianae et Csermákianae viduis hospitium edicendum), Krajtsovitsianā solā intuitu Meritorum defuncti viri sui et propter filiam Cantatricem, in Domo retinendi."

[269] Valószínűleg Haasz János győri succentor apjáról vagy nagyapjáról kaptunk adatot Szigeti Kilián 1975. jún. 22-én kelt szíves soraiból: Sajnovics Placid bencés egy „Auxiliare Marianum" c. kéziratos, 1710-ben Pannonhalmán írt imádságos könyv első lapjaira a következőket jegyezte fel: „Anno 1718. Illustrissimus ac Reverendissimus D. D. Coelestinus Göncz Archi Abbas conduxit organistam nomine Joannem Haas, a quo tres nempe Ego Placidus, Augustinus et Stephanus instructi fuimus, qui dum ... morte sublatus fuisset, secundus nomine Franciscus Parvi ad perfectionem nos deduxit." (Pannonhalma Főkönyvtár BK 213/3 jelzettel.) A szöveg szerint Göncz Celestin főapát hozta Pannonhalmára Haasz Jánost, hogy tanítsa orgonálni Sajnovics Placidot, Lécs Ágostont és Skacsányi Istvánt, mindhárom rendtag volt. Haasz halála után Parvi Ferenc tanította őket tovább.

szükséges képességeit előzetes vizsgán bizonyítani tudja."[270] Az anyakönyvi bejegyzésekből megállapítható, hogy továbbra is Győrött lakik. Kiérdemesült succentornak nevezik. Mivel pedig Esterházy Anna grófnő a gyerekeinek a keresztanyja, elképzelhető, hogy az Esterházy grófok valamelyikének ajánlása segítette őt a succentori álláshoz.[271]

Valószínű, hogy utóda is az Esterházy hercegek ajánló levelét hozza magával néhány nap múlva, de ő a valóban megtartott előzetes vizsgán megfelelt a febr. 14-i gyűlés határozata szerint: „Haasz János székesegyházunk succentora helyébe, mivel az belátván gyengéit önként lemondott, miután az előzetes vizsgán orgona tudásáról, majd a nagyprépost úrral való beszélgetés után a káptalan sekrestyéjében tartott nyilvános vizsgáján a gregorián énekben való jártasságáról is számot adott, máj. 1-i hatállyal megválasztottuk succentornak és elődjének teljes fizetésével felvettük Novák Ferencet, aki előzőleg Esterházy herceg udvari kápolnájának volt orgonistája."[272]

Ez az első eset, hogy ilyen felvételi vizsgáról is hallunk Győrött. Eddig csupán a kántorkanonokra bízták a succentorok felvételét. Itt találjuk viszont alapját annak, hogy Novák halála után 1832-ben részletes pályázati hirdetés után jó néhány muzsikus közül a vizsga alapján fogják kiválasztani Richter Antalt.

Novák Ferenc Csehországban bishschowi körzet Chomitiz nevű városkájában született 1772-ben.[273] Dr. Harich János szíves szóbeli közlése alapján tudjuk, hogy Zágrábból 1808-ban került Kismartonba, ahol orgonista és hegedűs volt 1811-ig. Családjával érkezik Győrbe. 1827-ig nyilatkozata szerint 7 gyermeke van.

Alig kezdi meg munkáját, máris értékes szerepléséről hallunk. Vilt József júl. 12-én tartott aranymiséjén kórusával az alig 10 éve komponált (1798) Haydn Nelson-misét adja elő, 1813. okt. 15-én pedig Vilt temetési gyászmiséjén Mozart Requiemjét.[274] Két olyan mű, amely azt jelzi, hogy Novák igénye, stílusa nem elégszik meg a provinciális nívóval, hanem a herceg Esterházy-udvarban megismert európai vérkeringésben kívánja a győri székesegyház zenéjét is tartani. Annak ellenére, hogy

[270] Klt Proth. V. Cap. Jaur. ab Anno 1721—(1821), 428. l.: „2° Moderno Chori succentori Joanni Haas factam jam alias Officii renuntiationem, nunc iterum intimandam ordinari Capitulariter, vel propterea, quod debilitatem suam ipsemet in horsum porrecta Instantia sua ultro recognoscat. NB Haec renuntiatio eidem Succentori per RR.D. Cantorem statim Die sequenti idest 31. Jan. reipsa intimanda est. In Locum autem dicti Succentoris assumendus erit talis, qui necessario qualitatibus se praeditum esse praevio specimine comprobaverit."

[271] BKa 1813. febr. 16., 84. l.: Felix Ferdinandus; szülők: Joannes Haasz emeritus Chori rector in Eccl. Cath. et Constantia Pobl Jaurinum; keresztszülők: Comes Felix Aichtburg et Comitissa Anna nata Esterházy; másik bejegyzés ugyanott 105. l., 1814. okt. 17: Joannes Haasz Musicus.

[272] Klt Proth V. Cap Jaur. ab Anno 1721—(1821), 429—430. l.: „In locum sponte sua ob recognitam debilitatem suam resignantis Succentoris Cathedralis hujus Ecclesiae Joannis, Haasz, post datum specimen Dexteritatis in Organo tractando, et tam apud RR.D. Praepositum Majorem praevie privatim, quam etiam postea publice in Sacristia Capitulari, productam Cantus Choralis scientiam, pro futuro a 1° Maj a.c. Succentorem electus, et cum praehabitis plenis succentoris proventibus conductus et assumptus est Franciscus Novák, antea Organista in Capella aulica Celsissimi D. Principis Esterházy."

[273] Uo. Proth Rationum ab Anno 1802—1865., 1. l. és T 5 Nr. 1496.

[274] Ofner und Pester Zeitung 1811. júl. 18., 57. sz. 616. l. és uo. 1813. okt. 21., 84. sz., 921. l.

nem maradt fenn tőle mű, mégis mint zeneszerzőről is meg kell róla emlékeznünk: 1819. márc. 24-én Schwarzenberg püspök beiktatásának estéjén a püspöki palota koncertjén az Ofner und Pester Zeitung szerint egy kantátáját is előadják. Két év múlva ugyanez az újság ismét két értékes vezényléséről ad hírt: 1821. márc. 14-én Schwarzenberg püspök temetésének gyászmiséjén Joseph Preindlnek, a bécsi Szent István dóm karnagyának Requiemjét adjá elő, azt a művet, amelyet a szerző neki még mint nagyszombati kanonoknak dedikált, máj. 21-én, a második gyászmisén pedig ismét Mozart Requiemje hangzik fel.[275] Ugyanekkor a mise végén tartott beszentelési szertartáson Maximilian Stadlernek, Mozart jóbarátjának Liberáját éneklik, mint erről a fennmaradt kottán olvasható feljegyzésből értesülünk.[276]

A kórus helyzetéről Vilt püspök 1813-as vizitációja tájékoztat. Az egyik szövegben Novák saját német nyelvű válaszait olvassuk, a másikban e válaszok alapján a kántorkanonok számol be latinul a kórusról:[277]

A kórus tagjai és fizetésük:

Novák Ferenc succentor		958 ft
Adler György basszista		157 ft 28 $\frac{12}{10}$ x
Steuer Ignác koralista		141 ft 8 „ „
Hördler János koralista		141 ft 8 „ „
Prux Károly koralista		141 ft 8 „ „
Melcher Ferenc koralista		141 ft 8 „ „
Dresler (Dressel) Ferenc koralista		141 ft 8 „ „
Siegl Márton létszámfeletti		95 ft 12 „ „
Tusch Vencel kiegészítő		73 ft 20 „ „
Kosztka János kiegészítő		73 ft 20 „ „
Adler Franciska szoprán Hölczl Anna alt	együtt	165 ft
Takács Ferenc nyugdíjas		69 ft 20 „ „

A succentor évente 7 mérő búzát és 6 öl fát kap, a basszista és az 5 koralista pedig egyenként évente 2 öl fát.

A 12 zenész arányosan egymás között a következőket osztja fel:

Modics-féle Requiem alapítvány évi	20 ft
Könnyező Mária ünnepre	21 ft 52 x
Nepomuki Szent János nyolcad	12 ft
Szent László nyolcad	12 ft
Összesen	65 ft 52 x

[275] Uo. 1819. ápr. 18., 31. sz., 385. l.; 1821. ápr. 1., 26. sz. 382. l. és jún. 3., 44. sz., 631. l.

[276] Tematikus jegyzékünk 1371. sz.: „... am 21. Maj. 821 bei den ersten Exequien Sr. Durchlaut Ernest Fürsten zu Schwarzenbergs, Herzogs von Kruman, Bischofs zu Raab ... abgesungen".

[277] Klt T 5 1494 és uo. 4. számú szekrényben Fasc. 33.: Káptalani és vizitációs ügyek csomag, 6553—6554: Puncta vis. 1813.

A kimutatásból úgy tűnik, hogy a két diszkantista fiú helyett alkalmaznak két énekesnőt. Ámde Novák jövedelmének 1813-as táblázatában világosan szólnak a két énekesnő fizetéséről is és külön a két énekes fiú tartásáért való összegről is.[278] Ami az énekesnőket illeti: Hölczl Anna bizonyára Hölczl József lánya, 1791-ben született.[279] Tekintettel arra, hogy Adler György csak 1811-ben nősült, Adler Franciska nem lehet más, mint a felesége, Krajtsovics Franciska. Különben is említettük már, hogy Krajtsovics succentor özvegye azért maradhat a zenészek házában, mert a leánya a kórusban énekes!

A vizitáció szól a zenészek elfoglaltságáról is: a succentor a fogadalmi miséken csak egyedül énekel. A koralistákkal részt vesz a konventmisén, a zsolozsmából csak a nónán, vesperáson és a kompletóriumon, hasonlóképpen körmeneteken is akár gregoriánt énekelnek, akár többszólamú hangszeres zenével végzik. Éppen ezért a koralistáknak is hangszeres zenében jártasoknak kell lenniük. A koralisták a reggel 6 órás fogadalmi misén is énekelnek mindennap, ketten hetenként egymást váltogatva. A kiegészítő zenészek csupán a többszólamú hangszeres zenében közreműködnek. Kötelezettségüknek valamennyien szabályosan megfelelnek.

Mindegyik zenésznek a zenészek házában szolgálati lakása van. A succentornak két nagyobb és egy kisebb szobája, konyhája, kamrája és padlásrésze, a hat koralistának egy nagyobb és kisebb szobája, konyhája, kamrája és padlásrésze, a kiegészítő muzsikusoknak egy szobájuk és konyhájuk van.

Utal arra is, hogy a succentor a kották jegyzékét is elkészítette. Egyik példánya a kottatárban, másik a kántorkanonoknál, és egy példány az őrkanonoknál található. A három példányt megtaláltuk, ma a levéltárban őrzik őket.[280] A leltár szerint 1813-ban 760 műve van a kottatárnak. Ebből 71 szimfónia, 149 mise. Figyelemre méltó, hogy a tematikus jegyzékünkben szereplő kb. 1900 kotta közül milyen sok volt már Richter Antal korszaka előtt is! Kár, hogy nem készítette el részletesen a leltárt: kb. száz műnek tematikus jegyzékét is adja — ezeket új beszerzésnek tartjuk — a többinek, a régebbieknek csak a számát jelzi. Kottatáruk anyagát így szerzők és művek szerint nem tudjuk megismerni.

Külön kiemeli azt, hogy Starhemberg Emmánuel gr. — aki 1792-től győri kanonok és 1811—22-ig a teológiai főiskola igazgatója is — értékes kottákat ajándékozott a kórusnak. Sajnos nem nevezi meg pontosan a műveket. Csupán azt jelzi, hogy Jos. Haydn egy nagymiséjét (Nelson-misét!), 12 graduálét, egy Johann Fuchs misét, egy litániát és egy vesperást adott. Felsorolja a többi adakozót is, akik Mogyorósi kivételével a káptalan tagjai a vizitáció idején: az őrkanonok (Kelcz János) Te Deumot és offertóriumot, a kántorkanonok (Frankl János) Te Deumot, Minián Antal Requiemet, az olvasókanonok (büki Nagy Imre) misét és

[278] Uo. T 5 1487—1489. sz.

[279] BKa 1791. máj. 13., 224. l.

[280] Klt, a kórus felőli oldal tolóajtós szekrényében a zenészek nyugtái között: Nr. 9. Fasc. 2.: Specificatio Cottarum et Instrumentorum musicorum ad Eccl. Cathedralem Jaur, spectantium. A hangszerlista két példányban, a kottáké három példányban. Utóbbiak címe: Inventarium über die Musicalien, die das Löbl Dom Capitel für die Domkirche erkauft hat.

offertóriumot, Paintner Mihály 2 offertóriumot s végül Főtiszt. Mogyorósi János Jos. Haydnnak egy Te Deumát ajándékozta.[281]

A hangszerekről is részletesen ír: Zichy püspök költségén és kiváló orgonaépítő által épített két orgona áll a kóruson. A nagyobbik húsz, a kisebbik hat változatú. Harmadik orgonát építeni – szerinte – felesleges lett volna a kanonoki stallumok (padok) közelében, mert a nagy orgona teljesen megfelel e célnak. – Öt db használható, egy rossz állapotban levő hegedű van, két brácsa, két bőgő, négy trombita, egy pár nagydob. A kürtök számát nem jelzi. Azt azonban megjegyzi, reméli, hogy a succentor jó cserét csinált azzal, hogy az őrkanonok engedélyével egy pár invenciós kürtöt adott a Strauch ezrednek harsonáért.[282]

A gregorián éneklésről is szó esik. A hat koralista a succentor véleménye szerint jól ért a gregoriánhoz. A szükséges énekeskönyvekről a székesegyház gondoskodik. Jelenleg egy nagy antifonáriuma, két graduáléja s három zsoltároskönyve van a kórusnak.

Végül arra a kérdésre, hogy a succentor szerint mire van szüksége a kórusnak, ezt a választ olvassuk: egy klarinétos szerződtetésére, egy sorozat breviáriumra és a hegedűk sürgős javítására!

Összevetve az 1791-es és az utóbbi vizitáció adatait, lényeges különbséget nem látunk a zenészek helyzetében. Elfoglaltságuk ugyanaz. Létszámuk azonban kevesebb, mert most csak két énekesnővel együtt vannak 13-an. 1790-ben 14, 1791-ben 13, 1813-ban csak 11 a hangszeres zenészek száma! Ez a létszám Novák idejében nem is fog változni.

1813–1832-ig a következő személyi változásokról tudunk: Takács Ferenc nyugdíjas hegedűsről 1814-től nem szólnak többé. Mivel az anyakönyvben sem szerepel, valószínű, hogy elköltözött Győrből. Majd Melcher Ferenctől kell megválnia a kórusnak. Mint már említettük, 1816-ban halt meg 60 éves korában. Steuer Ignác – a kórus legrégibb tagja – 1816-tól évi 80 ft segélyt kap feltehetően betegsége miatt. 1820-ban már csak évi 40 ft-t utalnak ki részére. 1826-ban hal meg.[283] Róla még hallunk a városban tartott farsangi bálokkal kapcsolatban, ahol a káptalani zenészek muzsikáltak rendszeresen. Azt is megemlíthetjük, hogy ő Richter Antal succentor feleségének a nagyapja! A nemzeti iskola tanítója, Halper Mihály 1822-ben hal meg 69 éves korában.[284] Utóda Borgfeld János. Ő is elődjéhez hasonlóan a várossal történt megegyezés értelmében a káptalantól kapja a fizetését. Konkrét adatot azonban nem találtunk a kórusbeli szerepéről.

[281] BedyKápt 469–472. l.; BedyZene 19. l.

[282] Klt Specificatio sacrorum supellectilium Cath. Eccl. Jaur. de Anno 1813. Az inventarium adatai megegyeznek Novák felsorolásával. Itt szerepel a kürtök száma is: kettő. Említ hangszerszekrényt, kottaszekrényt, kisebb és nagyobb pulpitust az antifonáléhoz és a zenészek székeit. Az imént említett kottaleltárral együtt talált hangszerleltár úgy tűnik a csere utáni állapotot tükrözi: 6 hegedű, 2 brácsa, 2 bőgő, 2 oboa, 4 D trombita, 2 Esz (Disz) trombita, 4 szordinált trombita (trompetten sordin), 4 harsona, 1 fagott, 1 pár dob.

[283] Uo. Liber Translatorum et Erogationum V Cap Jaur. a 1° Juli 1786–1816. és uo. 1816–passim; KHa 1826. máj. 4., 64. l.

[284] BHa 1822. jún. 25., 146. l.

Az új tagok közül Kosztka János a csehországi Krisandorfból származik. 1771-ben született. Előbb győrszigeti zenész, itt tartja esküvőjét is 1805-ben. 1812-ben került a kórushoz, 1831-ben még biztosan tagja. 1848-ban halt meg.[285] Cázenszky Albert 1780-ban Csehországban a tabori kerületben levő Malsitzban született. Strauch-ezrednek oboistája 12 éven át. Petz szerint 1811-ben nősült, Steuer Ignác lányát, Margitot vette el. 1817-ben lett a kórus kiegészítő zenésze s 1843-ig működött a zenekarban. 1822. jan. 6-án született Josepha nevű lánya, aki Richter Antal felesége lett.[286]

Bedy hivatkozva a sajnos már elveszett szemináriumi naplóra arról ad hírt, hogy Schwarzenberg püspök 1820-ban a szeminárium énektanárának nevezi ki a Gramolits nevű zenészt.[287] 1827-ig semmi adatot nem találtunk róla Győrött. Ekkor Adler György távozása után Gramolits Ignác lesz a basszista. Nagyszombatban született 1781. júl. 1-én. Ma is még hat kottáról tudjuk, hogy az övé volt. Az egyiken az is olvasható, hogy 1807-ben nagyszombati zenész volt, s a mű a gyűjteményből való. Sajnos hamar meghalt, 1829. dec. 4-én Győrött.[288] Gaulacher János először 1823-ban szerepel a Cassa Musicorumban mint kiegészítő zenész. 1831-ben még tagja a zenekarnak. 1783-ban Stammersdorfban, Ausztriában született. Gramolits halála után Prux lesz a basszista, 1830-ban. A státus szerint mögötte állók előlépnek, s így az üressé vált második kiegészítő állásba Klausnitzer József kerül. A csehországi Klostergrabon született. Asztl János kántorkanonok 1830-ban 29 évesnek mondja, tehát 1801- vagy 1802-ben született. 1832-ben még nőtlen.[289]

Egy hónappal Vilt püspök halála után 1813. nov 18-án a székesegyházban Te Deumot énekel Novák kórusa, s a városban nagy ünnepet tartanak a lipcsei győzelem örömére, hasonlót a következő májusban a párizsi bevonulás tiszteletére. Évről évre ismétlődő szereplésük a király születésnapi ünnepsége alkalmával tartott zenés mise és Te Deum is. Mindezeken az ünnepeken a város fizeti a polgári alakulat muzsikusait is, a káptalani zenészeket is.[290]

Nincs részletes leírásunk az 1814. okt. 28-i ünnepről, amikor Napóleon bukása után a három szövetséges uralkodó: Ferenc király, Sándor orosz cár és Frigyes porosz király Budáról jövet egy éjszakát a győri püspökvárban töltöttek, és fogadták a hódoló küldöttségeket. Csupán a városnak ezzel kapcsolatos 1671 ft-os kiadásáról értesülünk. De itt említjük azt az anekdotát, mely igazában a székesegyházi zenekar szerepléseire vonatkozik. Borovszki írja le Zoltán Vilmos adataira hivatkozva az állítólagos esetet: „Az üdvözlő beszédek és válaszok elhangzása után Frigyes Vilmos porosz király beszédbe elegyedett Győr város küldöttségének tagjaival, s ez alkalommal a német nyelvben kevésbé járatos Hegedűs városbíró

[285] Klt Proth Rat ab Anno 1802—1865. 1. l.; BEa 1805. jún. 23., 25. l.: „J. Kosztka Musicus Szigethiensis."
[286] Klt Proth Rat ab Anno 1802—1865 1. l.; PetzGyőr 296—297; KKa 1822. jan. 6., 12. l.
[287] BedyPapn 288. l.
[288] Klt Proth Rat ab Anno 1802—1865 1. l.; Tematikus jegyzékünkben lásd 2. sz., 113. sz., 221. sz., 780. sz., 941., 1317. sz.; KHa 1829. dec. 4., 67. l.
[289] Mindkét zenészről lásd Klt Proth Rat ab Anno 1802—1865 1. l.
[290] Gylt Vj 1813—1814. évfolyamokban passim.

nagy derültséget támasztott. Midőn ugyanis a porosz király a győri híres vásárokra terelte a beszédet s ezt kérdezte: Sind Ihre Messen wohl stark. Wie lange dauern sie? Hegedűs hadarva válaszolta: O ja Majestet! Alle Tag, wann isz muzikalis, dauert Stundl, wann is mit Urgl, halbe stund, — die klain szan no kürzer."[291]

Vilt püspök halála után 5 évig nem töltik be a püspöki széket. Utóda Schwarzenberg Ernő hg. (1819—1821) a győri 1598-as győzelem fővezérének, Schwarzenberg Adolfnak késői rokona, 1808-tól Nagyszombatban kanonok. Megtanult magyarul, s történelemmel foglalkozott. Bécsben szentelték püspökké. 1819. márc. 24-én tartotta ünnepélyes bevonulását Győrbe. Sajnos 1821-ben, 48 éves korában meghalt. Mindezekről az ünnepek között részletesen beszámolunk. Győr egyik legnépszerűbb püspöke volt a rövid idő alatt is. Hívei közé vegyülve gyakran vett részt az istentiszteleteken. 20 000 ft-ért tataroztatta a püspökvárat, és sokat segítette a szegény tanulókat.[292] Miután a franciák 1809-ben a bástyákat már felrobbantották, Bécs rendeletére megszüntetik Győr erőd jellegét, s a falak lerombolását is elhatározzák. 1820 decemberében Schwarzenberg püspök is részt vesz az ezzel kapcsolatos ünnepségen.

A mi szempontunkból legfontosabbnak azt tartjuk, hogy értette és szerette a zenét. Megtaláltuk elszámolásait nagyszombati idejéből 1812—1818 között. Igen komoly összegeket költött kottavásárlásra. A művek egyháziak és világiak. Pár zeneszerző nevét is említik a sorok között: Cherubiniről, Seyfriedről, Vogler abbéról szólnak. Bécsi tartózkodása idején opera- és színházjegyekről is elszámolnak. Sőt még felsorolják azokat az újságokat is, amelyeket Nagyszombatba rendszeresen meghozatott. Köztük a Musikalische Zeitung előfizetése is szerepel 11 ft-ért.[293] Győrbe titkárának magával hozza a nagyszombati teológiai tanárt, Sztankovics Jánost, aki 1822—37-ig győri kanonok, majd 1838—1848-ig győri püspök lett. Tudjuk, hogy szintén a muzsika kedvelője, s különösen győri püspök korában Richter Antal succentor idején a győri zeneélet központi irányítója. Nála szállt meg 1840. jan. 17-i győri koncertje alkalmával Liszt Ferenc is. Schwarzenbergnek ma is még 60, Sztankovicsnak pedig 11 kottája maradt meg a székesegyház kottatárában. Nem felejtkezhetünk el Schwarzenberg udvarának harmadik zenekedvelő kanonokjáról sem, Starhemberg Emanuelről sem, akiről említettük már, hogy kottákat adott a kórusnak.

Ha Nováknak Schwarzenberg beiktatásán előadott, említett kantátájára, Adlernek Schwarzenberg születésnapjára komponált kantátájára (Tematikus jegyzékünk 5. sz.) vagy az 1820. febr. 12-én a király születésnapján a püspöknél tartott hangversenyre gondolunk, ahol a káptalan zenészei és más zenebarátok muzsikáltak együtt,[294] akkor megelevenedik előttünk a püspök környezetének muzsikus lég-

[291] BorovszkiVármegye 377. l. A Messe szó vásár és mise jelentését érti félre: „Vannak nagyon komoly vásáraik? Meddig tartanak? — Ó igen Felség. Minden nap van (ti. mise), ha zenés, eltart egy óráig, ha orgonás fél óráig, a kismise még rövidebb." — A város kiadásairól lásd Gylt Vj 45. k. 1814. nov. 4., 1854 sz., 749. l. LámPolgár 12. l. idézi, de mint Ecker emlékezését.

[292] GyőrAlmanach 62. l.

[293] Plt VII. sz. szekrény: Schwarzenberg iratai és számlái. Kiadások 1812—18 között.

[294] Pressburger Zeitung 1820. febr. 22., 15. sz. 202. l., még foglalkozunk vele részletesen.

köre. Ő a lelke, de Adler, Novák a fő támaszai, s Starhemberg, Sztankovics is aktív tagjai a kamarazenélésnek is. Adler feltehetően még győri éveiben dedikálja Sztankovics névnapjára az egyik kantátáját (Tematikus jegyzékünk 4. sz.), s azt a négyszólamú férfikarra írt hat énekét is, amely a tatai Esterházy-kottatárból került a Széchényi Könyvtár zeneműtárába Budapestre.[295]

Meg kell emlékeznünk arról a zeneszerző papról, Silberknoll Józsefről is, aki ezekben az években vidéki plébános, de lélekben mégis a győri zenészek társaságához tartozik. 1804–10-ig a győri szeminárium növendéke, 1817-től gyarmati plébános, s csak 1845-ben lesz győri kanonok és szemináriumi igazgató. Az 1824-ben Pázmándi Horvát Endrének „Ájul szívem fájdalmában" kezdetű versére írt „Győr várának elkelése 1594-ben" című daláról Major dicsérőleg említi, hogy magyaros, fríg zárlatos, s nem a megszokott korabeli magyar dalokhoz tartozik, melyek ez időben a bécsi Lied reflexei. Ez utóbbi csoportba helyezi egyébként Major Adler dalait is.[296] Hogy a győriekhez tartozik, bizonyítja az is, hogy 1829-ben két művét is Sztankovicsnak dedikálja, a négyszólamú Liberát és a négyszólamú „Isten hozott" c. dalát. (Tematikus jegyzékünk 1318., 1320. sz.)

Schwarzenberg után először Starhemberg hal meg 1822. nov. 17-én. Végrendeletében 30 ft-ot juttat a zenekarnak a temetéséért és a gyászmiséért. Adlernek külön 20 ft-ot ad. Ezenkívül Adler még 50 ft-ot kap azért, mert alkalmazottját vagy pártfogolt diákját (cliens!) zenére tanította és kottával is ellátta.[297]

Schwarzenberg utóda Juranits Antal (1825–37). A reformkor küszöbén, a pozsonyi országgyűlés évében nevezik ki püspöknek. 1825. aug. 30-án tartja ünnepélyes bevonulását, s máris mint házigazda szept. 6-án fogadja a Győrött éjszakázó Szent Koronát és kíséretét. Megismétlődik ugyanez 1830. aug. 6-án is, amikor Ferdinánd koronázására viszik majd a Szent Koronát. A székesegyház és a város közös ünnepeiről külön emlékezünk meg. Amikor megérkezik, már elkészült a napóleoni időkben megsérült székesegyházi torony új támfala. 1830-ban először tűzvész, majd 1831-ben az emlékezetes erős kolera járvány lesz közös ügye a káptalannak és a városnak. Együtt igyekeznek segíteni a bajokon anyagilag is, de együtt tartanak a székesegyházi zenekar közreműködésével okt. 9-én hálaadó Te Deumot a vész megszűnése után, majd 1832. jan. 16-án ünnepélyes requiemet a kolera győri áldozataiért.

A Juranits kinevezése előtti négy év alatt a kamara teszi rá kezét a püspöki jövedelemre, s a vele való rendelkezést magának tartja fenn. Ez érződik a zenészek problémájával kapcsolatban is.

Novák 1823-ban először a húrok vásárlására való évi 30 ft összeg emelését kéri 60 ft-ra. A káptalan, míg a kamarától megjön a válasz, 20 ft-ot ad e célra. Egyben felszólítják, készítse el a kották és a hangszerek leltárát is. A választ nem ismerjük, de a következő súlyosabb ügyből kiderül, mi a kamara álláspontja.[298] A devalváció

[295] OSzK. Zeneműtár ZR 675. sz.

[296] MajorNépies 168. l.

[297] Klt 10. sz. szekrény: Végrendeletek Fasc 22 Nr. 101: „Pro Musico Georgio Adler 20, Succentori pro Musica sub Exequiis et in Funere 30, Musico Adler pro data institutione clienti denati Comitis et pro suppeditatis Notis Musicalibus 50 fl."

[298] Klt Proth V Cap Jaur. Ab Anno 1821–1833/34., 1833. júl. 7., 31. l.

következtében a zenészek eltartását szolgáló Széchényi-alapból ezekben az években újra kevesebb kamat érkezik Kismartonból. A káptalan segíteni óhajt a zenészek ügyén, és átmenetileg pótolni kívánja a hiányzó összeget. Felszólítja ezért Frankl kántorkanonokot, készítse el a Cassa Musicorum számadásait. Ennek alapján 1824. szept. 30-i gyűlésen úgy dönt, hogy évi 180 ft 30 x-al segítik ki a Cassa Musicorumot, hogy fedezzék a zenészeknek szükséges évi összeget. Ezt azonban a káptalannak, a székesegyháznak és a püspökségnek harmadrészben, évi 60—60 ft-tal kell vállalnia. A püspökség nevében azonban jelenleg nem dönthetnek. [299] Kérvénnyel fordulnak ezért 1824. okt. 21-én a kamarához: „A győri székesegyház zenészei eltartására szánt alapítvány fokozatosan csökkent az 1811-es pénzromlás következtében. A csökkentett kamatok miatt szükséges volt az így kisebbé vált fizetésüket évről évre valamivel kiegészíteni, hogy a zenészek szegénységén és nehéz helyzetén segítsünk." Majd részletesen elmondja az ismertetett javaslatukat az évi 180 ft-ra vonatkozólag s kéri a kamarát, „hogy a püspöki szék üresedése idején engedélyezze a püspökre eső harmadrész, évi 60 ft 12 2/3 x kifizetését".[300]

Az elutasító válasz már okt. 24-i dátummal megérkezik.[301] Nem lepődünk meg ezen egyáltalán, hisz a kamara célja, hogy e pár év alatt a maga részére használja fel a püspökség jövedelmének fennmaradó összegét, s ne fokozza még a kiadásokat. A káptalan ezek után kénytelen a székesegyházzal kettesben vállalni a 180 ft-ot. A helyzet azonban így sem oldódik meg. 1825-ben ugyanis — mint ezt Asztl János kántorkanonok későbbi beszámolójában elmondja — Esterházy herceg az egész Széchényi-alapítványt váltóforintra akarja átértékelni, azaz jóval csökkenteni az értékét. Ennek megfelelően persze csökkentett értékű kamatot is kíván fizetni. A káptalan viszont ragaszkodik az alapítvány ezüstbeni értékéhez. Bírói útra viszik a dolgot. Ez azonban hét-nyolc évig is elhúzódik. Ezalatt Esterházy egyáltalán nem fizeti a kamatokat. A káptalan kénytelen „előlegezni" a kamatokat a Söptér-felé vagyonából, hogy a zenészeket ne érje károsodás. Amint megtudjuk, 1833-ig évi 841 ft-ot számítva ez az összeg már 6720 ft. Mikorra a bírói döntés megszületik, a tőke tovább romlik. Így az 1830-as évek végén már igen kevés értékűvé válik. De mindez már a következő korszak, Richter Antalék problémája lesz![302]

Ezek a nehézségek a háttérben játszódnak, a kórus tagjai nem érzik súlyát, mert a káptalan az ígért „előleggel" folyamatosan biztosítja a zenészek fizetését.

1827. május 1-én — amikor Adler még a kórus tagja — Novák succentor részletes kimutatást nyújt be a káptalannak a fizetésekről. Könnyebb áttekinthetőség végett táblázatban vonjuk össze őket.

[299] Uo. 1824. ápr. 28. és szept. 30-i határozat, 47—49. l.

[300] Klt T 5 Nr. 1478: „Fundo, qui pro Musicorum Cath. Ecclae Jaur. intertentione, successive evaluit, per operationem finantialem 1811 diminuto ac Interusuriis pariformiter reductus, ut pauperitati ac inaediae Musicorum aliquatenus prospiciatur, necessum fuit eorum obvenitentibus aliquid de anno in annum superaddere ... quatenus gratiose disponere dignetur, ut a modo in posterum ad praementionatum supererogatum 180 fl et 38 x tegendum, cassae vacantis Eppatus Jaurinensis, quotannis in una tertia parte id est 60 fl 12 2/3 x concurret ..."

[301] Uo. Nr. 1479.

[302] Klt Proth Rat ab Anno 1802—1865, 70. l.

A fizetés alapja	succentor	basszista	5 koralista egyenként
Évi fizetés (salarium)		157 ft 28 x	129 ft 48 x
Somsits-alap	400 ft		
Püspöktől salarium	100 ft		
Püspöktől pótlék	50 ft		
Kántorkanonoktól	100 ft		
Káptalantól pótlék	100 ft		
Káptalantól kiegészítés	200 ft		
Fogadalmi misék	49 ft 36 x		
Gergely mise	5 ft	5 ft	5 ft
Szgodics-alap requiem	2 ft	2 ft	2 ft
Nep. Szent János nyolcad	1 ft	1 ft	1 ft
Szent László nyolcad	— 45 x	— 45 x	— 45 x
Litánia pénz	8 ft 20 x	8 ft 20 x	8 ft 20 x
Kántálásért a püspöktől	4 ft 30 x	3 ft 45 x	3 ft 45 x
Kántálásért a káptalantól	3 ft	12 ft	12 ft
Összesen	1023 ft 11 x	189 ft 18 x	172 ft 38 x

Természetbeni a succentornak: szabad lakás, a káptalantól évi hét mérő búza és hat öl tűzifa, a püspöktől Schwarzenberg óta négy mérő búza és nyolc mérő kevert gabona. A basszista és az öt koralista szabad lakást kap a káptalani iskolában, a káptalantól évi két öl fát kapnak. A létszám feletti és a két kiegészítő zenésznek egy szobája van a káptalani iskolában.

A fizetés alapja	szoprán	alt	létszám-feletti	2 kiegészítő egyenként
Évi fizetés (salarium)	85 ft	80 ft	95 ft 48 x	73 ft 20 x
Gergely mise	5 ft	5 ft		
Szgodics-alap	2 ft	2 ft		
Nep. Sz. János nyolcad	1 ft	1 ft	1 ft	1 ft
Sz. László nyolcad	— 45 x	— 45 x	— 45 x	— 45 x
Litánia pénz	8 ft 20 x	8 ft 20 x		
Összesen	102 ft 5 x	97 ft 5 x	97 ft 20 x	75 ft 5 x

Névsor:

Novák Ferenc succentor
Adler György basszista
Hördler János koralista
Prux Károly koralista
Dressler Ferenc koralista
A szoprán, az alt nevét nem jelzi.
Tusch Vencel koralista
Kosztka János létszám feletti
Cázenszky (Scharschinszky) János [helyesen Albert] kiegészítő
Gaulacher János kiegészítő
Sigl Márton koralista

Összehasonlítva az 1813-as vizitáció végösszegeivel, a succentornál 65 ft emelkedés, de a többieknél is bizonyos fokozatos emelkedés figyelhető meg az évi jövedelemben. A létszám ugyanaz.[303]

Anyagi ügyben még egyszer hallatják szavukat Novák zenészei. Az 1831-es kolera járvánnyal járó anyagi nehézségeik miatt kérvényt írnak a káptalanhoz és segítségét kérik maguknak és családjuknak. Miután a káptalan a nyár folyamán már 530 ft-ot és sok bort juttatott a rászorultaknak, feljogosítva érzik magukat, hogy a mellékeseikben ért komoly veszteségük miatt segítséget kérjenek ők is a káptalantól. A levelet valószínűleg Novák fogalmazta, mert szokása szerint németül írta: „Főtisztelendő Káptalan. Kegyes Uraim! Miként a Főtiszt. Káptalan is jól tudja, a koralisták és zenészek jövedelme olyan szűkre mért, hogy mind ez ideig mellékes foglalkozásokkal tudtuk csak megélhetésünket jobbítani. Mivel pedig a mostani szörnyű időben ilyen segítséghez nem jutunk hozzá, a drágaság viszont napról napra növekszik, így nyomasztó szükségnek vagyunk kitéve. Ezért kényszerülünk alázatosan kérni a Főtiszt. Káptalant, legyen kegyesen segítségünkre a nyomor mostani napjaiban, amint sok szegénynek szerencséje van ma ezt a könyörületét tapasztalni. Kérjük tekintsen a mi szükségünkre is, és jövedelmünket megjavítani kegyeskedjék, amelyért mi hálás tisztelettel maradunk a Főtiszt. Káptalan engedelmes alattvalói

Győr, 1831. aug. 10.

a székesegyház koralistái és zenészei."

A levél túlsó oldalán a válasz is olvasható: „Tekintettel a jelenlegi szomorú időre a kérvényezők részére a káptalan ajándékként 400 ft-ot ajánl fel, melyet egyenlően osszanak szét a kórus tagjai között." Mindjárt utána aláírásukkal igazolják a kórus tagjai az összeg átvételét: Novák Ferenc, Prux Károly, Hördler János, Dressler Ferenc, Sigl Márton, Tusch Vencel, Kosztka János, Cázenszky Albert, Klausnitzer József, Gaulacher János személyenként 40 ft-ot. Azt is feljegyezték, hogy a káptalan tagjai mennyivel járultak hozzá az összeghez. A névsor hiányzó adatait Bedy alapján egészítettük ki. Közülük jó néhányat már ismerünk: a káptalani pénztárból 200 ft, nagyprépost (Berghofer Mihály) 15 ft, olvasókanonok (Hodich György) 10, kántorkanonok (Asztl János) 10, őrkanonok (Sztan-

[303] Uo. T 5 Nr. 1495. és 1496.

kovics János) 20, pápóczi prépost (Dresmitzer József) 40, szentadalberti prépost (Wagner Mihály) 30, Kramarits (Kristóf) 5, Sütő (József) 10, Sailer (György) 10, Kováts (József) 10 és Hohenegger (Lőrinc) 10 ft.[304]

Mielőtt búcsút vennénk Novák kórusától, röviden összefoglaljuk a szemináriummal kapcsolatos adatainkat II. József korától kezdve. Bedy még használta a szeminárium 1790–1837-ig terjedő nagyon részletes házinaplóját, a Protocollum Clericorumot, melyet a főduktor vezetett.[303] 1945 óta nyoma veszett. Mivel pedig Bedy nem a zenével foglalkozik, úgy újabb adatot nem találhattunk nála a kispapok zenéléséről.

Mikor 1790-ben hazajönnek a pozsonyi szemináriumból, ahová II. József rendelete alapján kerültek, magukkal hozzák az ottani felvilágosult gondolkodást is. Maga Fengler is e légkörből jött Bécsbe. Érthető, hogy a kispapok nevelésében is több szabadságot engedett, mint a szigorúbb felfogású utóda, Vilt püspök. Bedy szerint ez időben gyakran rendeztek az ebédlőben mulatságokat, ahol a győri papság is, világiak is jelen voltak. A jótevők adományaiból borra és cigányzenére is jutott. Tánc is volt. De ennél lényegesebb, hogy gyakran tartottak színdarabokat, melynek már hagyománya volt a régi szemináriumban is. A házinapló adataira hivatkozva Bedy felsorolja a divatos írókat is, akiknek darabjait játszották. Mennyi volt köztük énekes darab, nem jelzik. Pozsonyból hazajött kispap társuk Fejér György is fordított jó néhány művet. Két előadásról a Magyar Hírmondó is beszámol röviden 1792. februárban „Az idevaló Kis-Papok ezen hónapnak 9-dikén és 14-dikén két Magyar Komediát jádzottak a' magok Teatromában. Egyik vig Játéknak tzimje: A 'tisztességre-vágyódók; a' másiknak pedig: A' Nevelők. Mind a' kétszer nagy számmal voltak a' Nézők, 's tellyes örömmel és meg elégedéssel mulatták magokat." A másik híradás 1794-ből való: „Februáriusnak 20-dikán Az örökös tzimü Magyar Vig-Játékot játszották itten a Nevendék Papok. Nagy meg-elégedést érdemlettek a' néző Gyülekezettől, Gróf Amadé Antal ő Nagyságától nevezetesen különös ditseretet. – Február 15-dikén németül játszottak, Der Gerechte Kőnig (Igaz Király) nevezetű Játékot, 's akkor is egész kedvességet

[304] Uo. Nr 1499: „Hochwürdiges Domkapitel! Gnädige Herrn! Einem Hochwürdigen Domkapitel ist es wohl bewusst, dass der Gehalt, welchen wir als Choralisten und Musici beziehen, so sparsam ausgemessen sei, dass wir bishero nur durch Zuschüsse der Nebenverdienste unsern notdürftigsten Lebensunterhalt zubestreiten im Stande waren. — Nachdeme bei der gegenwärtigen drangvollen Zeit alle diese Zuflüsse beinahe gänzlich aufgehört haben, die Theuerung aller Lebensbedürfnisse aber täglich zu nimt, und wir dadurch in die drückenste Noth versetzt worden, so sehen wir uns zu der unterthänigsten Bitte genöthigt, womit ein Hochwürdiges Domkapitel Ihr huldreiches Erbarmen welches in diesen Tagen des Jamers so viele Arme segnend zu erfahren das Glück hatten, auch uns als wirkliche Notleidende auszudehnen, und uns eine Vermehrung unserem Gehalte Gnädigst zu bewilligen gerühen wollen, wofür in dankbarer Verehrung verharren. — Eines Hochwürdigen Domkapitels unterthänigst gehorsamste Choralisten und Musici der Kathedral Kirche, Raab den 10ten Augusti 1831." A válasz: „Bittstellern wird ... aus der Ursache, dass die traurige Zeit Umstände wegen, ist ... ein Geschenk zu 400 fl verplichtet gegen den, dass es unter alle gleich vertheilt werde, und die Bittsteller ... keinen Auspruch zu machen haben. — Raab am 9 Aug. 831, Capitulum." — Lásd még a döntés szövege a káptalani jegyzőkönyvben is: Proth V. Cap Jaur. Ab Anno 1821–1833 (1844), 1831. okt. 9., 104. l.; BedyKápt passim.

[305] BedyPapn 293–94. l.

nyertek."[306] A hazafias és nyelvápoló célt jobban szolgálta köztük az 1815-ös években alakult Magyar Társulat. Ennek előzményeként a Hazai és Külföldi Tudósítások 1811-ből részletesen ír arról, milyen lelkesedéssel foglalkoztak a magyar nyelvvel és nagy sikerű vitával egybekötött vetélkedést is tartottak a nagy nyilvánosság előtt. A leírásban nem találtunk utalást arra, hogy muzsika is felhangzott ezen az értékes estén.[307]

Schwarzenberg püspök idején ismét előadnak színdarabokat, és 200 ft-ért színpadi kellékeket is vásárolnak. 1823 után viszont megszűnt a szokás.[308] A napló Pázmándi Horvát Endréről, a költőről is megemlékezik: a század elején kispap volt a szemináriumban, s mint jó basszista ő volt több éven át a nagyheti passiók szólistája.[309]

1831-ben összeállítják újra a szeminárium törvényeit. Itt ismét foglalkoznak a gregorián tanulásának fontosságával is. Első alkalom viszont, hogy szó esik a hangszeres gyakorlásról is: „Zenét gyakorolni a múzeumban szabad az ebédutáni szabadidőben."[310] Kár, hogy nem közöl a fegyelmi szabályzat leltárszerű összeállítást, mert esetleg már zongoráról is beszámolna! Utolsó adatként jelezzük, hogy 1804-től kezdve — ekkor adta ki a helytartótanács a győri szemináriumra vonatkozó rendeletét — 1827-ig évente követhető a káptalani elszámolásokban az a 4,50—5 ft összeg, amelyet a székesegyházi zenekar évente kétszer kapott a szemináriumnak a székesegyházban augusztus végén tartott Te Deumos és november elején esedékes Veni Sanctés miséjéért.[311]

Még részt vesz Novák succentor a kolera áldozataiért már említett januári requiemen, febr. 12-én a király születésnapján és márc. 4-én a király koronázásának 40 éves jubileumán tartott ünnepség keretében a székesegyházi zenés misén és Te Deumon. Utána azonban már súlyos beteg, s márc. 31-én 59 éves korában agyvérzés következtében meghal.[312]

Okulva a 20 év előtti esetből, Haasz János felvételéből, Novák halála után a legnagyobb körültekintéssel, országos jellegű pályázat alapján kívánják megválasztani az új succentort. A Pressburger Zeitung jún. 26-i számában és az Ofner und Pester Zeitung jún. 25-i s még két másik számában pályázatot tesz közzé a káptalan az alábbi német szöveggel: „Pályázati felhívás új succentori és orgonista állásra. A győri székesegyház megürült succentori és orgonista állására, amelynek évi jövedelme szabad lakás, gabona és tűzifa járadék és 1000 ft 21 x készpénz, a pályázatot aug. 1-i határidőre tűzzük ki. Akik az állást elfoglalni szándékoznak,

[306] Magyar Hírmondó 1792. febr. 15. és 1794. márc. 14-i szám; SzabadyDráma 177. l. is utal rá.

[307] Hazai és Külföldi Tudósítások 1811. jún. 12-i szám.

[308] SzabadyDráma 187—88. l.

[309] SzabadyAdatok 176. l.

[310] Klt Leges et Instituta Ep. Seminarii Jaur. Scripsit Georgius Ehrenreiter ... A° 1831: „Exercitium Musicae diebus Recreationis post prandium tempore indifferente in Musaeo indulgetur."

[311] Klt Liber Liber Translat. et Erog. V. Cap. Jaur. a 1ª Juli. 1786—1816; ugyanaz 1816-tól kezdve folyamatosan. 4. számú szekrényben. — BedyPapn 386. l.

[312] KHa, 68. l.; Klt Proth V. Cap Jaur. Ab Anno 1821—1833 (1844). 1832. júl. 29., 113. l.: „ictu apoplectico repente exstincto."

gregorián énekben, orgonálásban legyenek járatosak, más hangszerhez is értsenek és megfelelő ajánló levéllel rendelkezzenek. A jelzett napon jelenjenek meg Győrött, hogy számot adjanak tudásukról, a jelentkezésüket pedig a kántorkanonokhoz juttassák el. 1832. jún. 22."[313]

A felvételt aug. 1-én valóban meg is tartották a kóruson. A bizottság tagjai: Asztl János kántorkanonok, Dresmitzer József pápóczi prépost, Wurda Károly teológiai tanár, Silberknoll József gyarmati plébános, (Stanke) Leander bencés tanár, Prux Károly basszista, Hördler (János) és Dressler (Ferenc) koralisták. A 11 pályázó közül csak Batka János és Velczl János nem jelent meg. A további kutatások végett bemutatjuk a 11 jelentkező muzsikust részletesen, ahogy a fennmaradt kimutatás beszámol róluk:

1. Richter Antal, katolikus, az ausztriai Probstdorfból való, beszél németül, 30 éves, még nőtlen. Kiváló hangja van. Előzőleg tíz évig és öt hónapig Kismartonban herceg Esterházy kórusában mint basszista működött. Joh. Fuchs, a hercegi kórus karnagya adott számára nagyon jó ajánló levelet. Gregoriánt énekel, orgonál, hegedül, csellózik, bőgőn játszik, gyakorlott a generálbasszus játékban, zeneszerző.

2. Fraimann Károly, katolikus, Sziléziából való, beszél németül, ének- és zongoratanár Pozsonyban. 31 éves, nős, egy gyereke van. Másodrendű a hangja. Magántanításból élt eddig. A plébánosa jó erkölcsűnek, szorgalmasnak és lelkiismeretesnek tartja. Gregoriánt énekel, orgonál és hegedül.

3. Batka János, katolikus, Sziléziából való. Pesten ének- és zongoratanár, beszél németül és latinul, 37 éves, nőtlen. Hat évig Horváth János úrnál és ugyancsak hat évig Orczy bárónál volt alkalmazva. Énekel gregoriánt, orgonál, hegedül, brácsázik, csellózik, zeneszerző. Nem jelent meg.

4. Preyer Gottfrid, katolikus, Ausztriából származik, bécsi ének- és zongoratanár, beszél németül, 25 éves, nőtlen. Wagner Mihály szentadalberti prépost ajánlja. Simon Sechter udvari orgonista, Stádler nyugdíjas plébános és Jos. Eybler udvari kórusvezető igazolják személyét. Kiváló a hangja. Gregoriánt énekel, orgonál, hegedül, zeneszerző.

5. Hesmann Nándor, katolikus, pécsvári születésű, tenorista a budai plébánia templomban. Beszél németül és magyarul, 32 éves, nős, négy gyermeke van. Hangja másodrendű. A budai tanács ajánlja mint feddhetetlen életű és a művészetekben igen járatos férfit. Javasolja még a krisztinavárosi plébános, Rösler, budai jegyző, Balázsy tanácsnok s Vizhofer apát. Gregoriánt énekel, orgonál, hegedül, csellózik, nagybőgőn és mindegyik fúvóshangszeren játszik.

[313] Klt T 5 Nr. 1500: „Concursus auf neue Succentors und Organisten Stelle. Auf die in der Cathedral — Kirche zu Raab erledigte Stelle eines Succentors und zugleich Organisten, mit welcher als jährlicher Gehalt nebst freier Wohnung Praxis ein Deputat von Früchten und Holz, an baaren Geld aber über 1000 fl 21 X verbunden sind, wird hiemit der Concurs auf dem 1. August d. J. ausgeschieben Die jenigen, die diese Stelle zu erhalten wünschen, müssen besonders in Choral-Gesang und Orgl-spiel gut bewandert dann auf in andern Musik Instrumente geübt und mit glaubwürdigen Zeichniss über gute Sitten versehen seyn, und haben, und darüber Probe abzulegen und sich auszuwissen am erwähnten Tage im Raab zu erscheinen und dann selbst bei dem H. Dom Cantor sich zu melden."

6. Ruzitska Ferenc, katolikus, 39 éves, bécsi születésű. Beszél németül s valamit latinul. A direktórium kezelésében nagyon jártas. Ajánlja Wagner (Mihály) prépost. Nős, 4 gyereke van. Hangja másodrendű. A bécsi ferenceseknél és ágostonosoknál orgonista. Beker Péter ferences provinciális és Bőck Mihály ágostonos perjel adott róla erkölcsi bizonyítványt. Gregoriánt énekel, orgonál és hegedül.

7. Feigerl Elias (Illés), katolikus, 31 éves, Morvaországból való, beszél németül. Klein Henrik, a pozsonyi zeneiskola igazgatója igen dicséri orgona játékát. Nőtlen. Elsőrendű a hangja. Zongoratanár, jelenleg Blaskó úrnál nevelő, előbb Nitzky Lajos grófnál. A pozsonyi plébános és Keglevits Károly gróf bizonyítják emberi értékeit. Gregoriánt énekel, orgonál és hegedül.

8. Bartha János, katolikus, 20 éves, az ausztriai Alsó-Valtersdorfból való. Beszél németül, nőtlen. Hangja másodrendű. A laibachi színház zeneigazgatója volt. Jelenleg nincs állása. Emberi értékeit Treiber Ferenc laibachi plébános, Régler plébános, valamint a laibachi és a bécsi színház igazgatója igazolja. Gregoriánt énekel, orgonál, hegedül és csellózik.

9. Spranger Nándor, katolikus, kismartoni lakos. Harmadrangú a hangja. Gregoriánt énekel, orgonál, hegedül és csellózik.

10. Schwaizer Márton, katolikus, 42 éves, temerini kántor, beszél magyarul és németül, nős, hét gyereke van. Hangja elsőrendű. Újvidéken volt nyolc évig karnagy, a város plébánosa és a polgármester dicséri emberi értékeit. Gregoriánt énekel, orgonál, hegedül és csellózik.

11. Velczl János, katolikus, 28 éves, Dévényből való. Beszél németül, nőtlen. Nem jelent meg. Dévényi tanító és igazgató jótáll erkölcsi értékeiért. Orgonál, hegedül és játszik fúvósokon.

A pályázati felhívásnak – mint látjuk – komoly visszhangja volt. Jó néhány értékes muzsikus volt hajlandó otthagyni bécsi vagy budai állását a győri succentorság kedvéért. A 18. század jellemző vonása még erősen megfigyelhető ezekből az adatokból is: a legtöbb muzsikus sok hangszeren játszott, mint ahogy szükség is volt rá a 8–10–12 státussal rendelkező székesegyházakban, rezidenciákon.

A felvételi bizottság lelkiismeretesen végezte munkáját. Fennmaradtak osztályzataik, jegyzeteik, melyek ezt igazolják. A legtöbb elsőrendű osztályzatot Richter Antal kapta. A bizottság egyöntetű javaslatára a káptalan őt nevezte ki aug. 1-i hatállyal succentornak. Vele kezdődik a győri székesegyházban a káptalani zenészek új, egyik legértékesebb korszaka a 19. században.[314]

[314] Uo. és BedyZene 19–20. l.

III. A székesegyházi zenészek külső szereplései

Karmeliták

A karmelita házinaplók Győr 18. századának fontos forrásai. Saját belső eseményeik mellett rendszeresen beszámolnak a város dolgairól, érdekes és furcsa epizódokról. Együtt éreznek a bajban, s lelkesen, részletesen írnak az ünnepekről. Abban azonban egyedülállók Győrött, hogy bár liturgiájuk keretében nagyon gazdag és színes zenéről, kifejezetten zenekari muzsikáról szólnak, és éppen bennük érződik a hangszeres zene iránti komoly igény, akiknek viszont egyáltalán sosem volt e században saját zenekaruk.

A székesegyházi zenészek muzsikálnak náluk rendszeresen alapításuktól, a század elejétől kezdve. Csupán 1735. nov. 23-tól kb. egy éven át veszik át ezt a tisztet a jezsuiták zenészei, Mechler succentor és a karmelita perjel közötti nézeteltérés miatt. A káptalan emiatt megtagadja a szokásos évi 13 akó must adományozását a karmelitáknak. 1737-ben az ügy rendeződik, Mechler együttese muzsikál újra náluk, s a káptalan is adja ismét a mustot.[1] — Egyszer-egyszer előfordul, hogy két-három zenekedvelő hangszeres játszik litániájukon. Lesz néhány példa arra is, hogy a várbeli bajor rabok zenekara asztali zenével szórakoztatja őket, de ez sem rendszeres.

A káptalani zenészek nem hivatali kötelességből zenélnek náluk — bár nagy szeretettel teszik ezt —, hanem egyszerűen azért, mert becsülettel megfizetik fáradságukat. Viszont a családias jellegű Illés-ünnepükön hagyományosan ingyen muzsikálnak. A krónikás erről a szívességükről évről évre hálával emlékezik meg. A karmelitáknak saját maguknak természetesen nincs anyagi alapjuk a kiadások fedezésére. Az összes költség a hívek adományaiból, jámbor társulataik pénzéből, sőt az e célra szánt alapítványokból is adódik. Néha bizonytalanság érződik, vajon a legközelebbi ünnepet megtarthatják-e zenével? Gyakran a hivatalos koldulásaikból összejött pénzzel pótolják a hiányzó összeget. Az anyagi alap ingadozása időnként a háttere egy-egy ünnepi zene felszámolásának vagy éppen elkezdésének. Az sem közömbös, vajon zenekedvelő perjel áll-e a közösség élén vagy sem, mert befolyásolja egy-egy ünnep hagyományos muzsikáját és újaknak bevezetését. Az adakozás olyan bőkezű náluk, hogy bőségesen jut belőle a zenére, a templom díszítésére és a barokk pompához tartozó gazdag kivilágításra, igen sok gyertya égetésére. Ritka az az eset, hogy ünnepet egyszer-kétszer tartanak zenével. Inkább az ünnepek zenés hagyományát szeretik, 30—40 évig is kitartanak mellette.

[1] Lásd részl. KarmN I 107—109. és KarmN II 81. l. — A továbbiakban a karmelita anyag vizsgálatánál csak az idézett helyeknél adunk jegyzetet. A többi esetben minden adat úgyis könnyen megtalálható a naplókban a dátum alapján.

A szerzetesek végzik, részben éneklik a zsolozsmát. Ennek keretében saját maguk is éneklő kórust alkotnak, de csak egyszólamú gregoriánt énekelnek. A naplóíró élesen megkülönbözteti azokat az ünnepeket, amikor „cantores nostri", a saját közösségükből alakult gregorián schola énekel, vagy „Musica"-t jelez, zenekaros, többszólamú megoldást.

Volt-e a kolostornak külön kottatára a 18. században? Úgy hisszük, hogy nem. A székesegyház kottáit használták. Számos olyan művet is találtunk, amelyek bejegyzéséből állapítható meg ez vagy az ünnep jellegéből. Az ilyen adatok Mechler succentor idejében gyakoriak. Éppen vele kapcsolatban találtunk bizonyítékot a naplóban is: 1732-ben, Karmelhegyi Boldogasszony ünnepén sajnálattal jegyzik meg, hogy elmaradt a Te Deum a körmenet végén, mert a zenészek elfelejtették áthozni a kottáját.

Nem tudunk válaszolni arra a kérdésre sem — mert a levéltárban inventáriumot, leltárt nem találtunk a 18. századból —, voltak-e saját hangszereik, vagy a zenészek hozták a székesegyházból. A gyakori szereplés miatt feltételezzük, hogy a nagyobb hangszereket, bőgőt, csellót, dobokat vagy harsonát a kóruson tartották. Bizonyíték hiányában azonban biztosat nem tudunk mondani.

Hogy a káptalani zenészek szívesen muzsikáltak náluk, következtethető abból is, hogy nemegyszer időbeli problémákat kellett megoldaniok, hogy eljussanak hozzájuk is. Egyeztetni voltak kénytelenek a székesegyházi elfoglaltságukat a karmelitákéval. Példaként említhetjük a nagyszombati és a húsvéti beosztásukat: először részt vesznek nagyszombat délután a húsvéti zsolozsmán és a feltámadási körmeneten a székesegyházban. Utána azonnal átmennek a Kármelbe, s 1/2 8-kor feltámadási szertartást és körmenetet tartanak a kolostor falain belül. Húsvét reggelén a szerzetesek 4-kor végzik a matutinumot és a laudest, s kb. 3/4 5-kor már elkezdődik nagy néptömeg részvételével az ünnepi húsvéti mise. Követi ezt a külső feltámadási körmenet. Mindkettőn zenészeink muzsikálnak és énekelnek. Majd sietnek a székesegyházba, mert ott 1/2 8-kor kezdődnek a kishórák és 8-kor az ünnepi püspöki mise. Más ünnepeken délelőtt nincs nehézségük, mert a székesegyházban 8-kor kezdődik a konventmise, a karmelitáknál csak 9-kor vagy 10-kor. Ilyenkor délután zsúfolt a programjuk: először zenés vesperást énekelnek a Kármelben, majd sietnek a székesegyházi vesperásra és matutinumra. Ezalatt prédikálnak náluk — jó hosszan — s utána 1/2 5—5-re érnek vissza a körmenetre és zenés litániára. — Harmadik példánkat még az újvárosi templomi kötelezettségük is nehezíti: Szent József napja pl. 1781-ben náluk hagyományos zenés ünnep, az újvárosi templom búcsúja és II. József névnapja. Kármelben már 1/2 8-kor muzsikálnak, utána sietnek az újvárosi templomba, de már 10 óra után a székesegyházban kezdődő, a káptalan, a város és a vármegye által tartott II. József névnapi misén kell szerepelniük. Szerencséjükre ez az utóbbi prédikációval kezdődik. Így a negyedórás út után mégis kellő időben érkezhetnek meg.

Arra sem tudunk válaszolni, vajon minden alkalommal a kórus és a zenekar minden tagja vett részt a karmeli szerepléseken vagy ünnepe válogatta, akár talán a rendelkezésre álló anyagi alap is befolyásolta? Tudunk azonban olyan valódi barokk ünnepről nem is egyszer, amikor ebben az igazán nem nagy templomban kettős, sőt négyes fúvós kar is szerepel a zenekarban. 1766. jan. 18-án, a kedvelt

Prágai Jézus ünnepük miséjén pl. bevonulásra, glóriára, credóra, úrfelmutatásra és kivonulásra négy fúvós kar zengett egyszerre. Kettő a zenészek kórusán kettő pedig a szentély két oldalán az oratórium ablakából fújt. Ugyanezen a napon délután a körmeneten pedig a fúvósok kara váltogatva szerepelt az énekesek kórusával. Mindjárt meg kell azonban jegyeznünk, hogy erre ismerünk példát ezekben az években a győri jezsuitáknál is, a Szent Ignác-templomban.

A latin nyelvű házinaplók részletesebben 1727-től adnak képet a kolostor életéről és zenéjéről. Ettől kezdve 1774-ig két párhuzamos kötetbe jegyzik fel dolgaikat. Az első napló, amelyik a kezdet 30 évéről is beszámol, inkább a kolostor történetét mondja el. Az 1727-től elkezdett Diarium pedig a mindennapok eseményeit jegyzi fel. A valóságban azonban a kettő fedi egymást, eredeti jellegüket útközben elvesztik. Hol ide, hol a másikba írják be a feljegyzésre érdemes dolgokat. 1774-től már csak egy kötetet használnak.

Az első 30 évet idéző rész számunkra csak a néhány zeneileg is fontos esemény leírása miatt jelentős.

1697. ápr. 26-án kelt a provincia káptalani döntése a győri kolostor alapításáról. A letelepedési engedély birtokában megveszik az ún. Perger (Berger?) házat ideiglenes rendház céljára. Megfelelő átalakítás után dec. 7-én Telekessy István egri püspök, győri püspöki helynök – mint már erről hírt adtunk – szenteli fel a ház kápolnáját, és ő tartja az első, ünnepi, zenekaros misét.

A hivatalos leirat szerint elvileg már 1698. aug. 22-én, a valóságban csak 1699. febr. 4-én kapták meg a katonai építészeti hivatal házát. Itt alakították ki a már templomnak is beillő új kápolnát.[2] 1700. aug. 20-, 21- és 22-én tartják a felszentelési ünnepét: „Aug. 21-én (szombat volt akkor) délután négy órakor dobok és zenekar zengése közepette, értékes baldachin alatt Bubnich Mátyás kántorkanonok és prépost ünnepélyesen átvitte az Oltáriszentséget az új szentegyházba. A baldachint két magyar és két német úr vitte, ugyancsak magyar és német urak égő gyertyákkal és fáklyákkal kísérték. A templomot már aug. 20-án, Szent István királyunk ünnepén Matusek András c. scopei püspök és Keresztély herceg püspökünk általános helynöke a Szeplőtelen fogantatás és Szent István király tiszteletére szentelte fel. Aug. 21-én, az átvitelkor ünnepélyes Te Deumot is énekeltek, és 22-én, vasárnap a scopei püspök úr ismét ünnepi misét tartott olyan sokak jelenlétében, hogy az előcsarnok is alig tudta befogadni őket . . ."[3]

[2] AntalGyőri 15. l.

[3] KarmN I 30–31. l.: „Dein 21 Augusti (Sabbathum erat) vesperi hora quarta solemniter in tympano et choro sub pretioso baldachino a quatuor nobilibus Hungaricis et Germanicis sustentato Rendmus Dnus Matthias Bubnith Eccl. Cath. Jauri, Cantor et Can., nec non Praepositus S. Ladislai de Zemlin transtulit sanctissimum Sacramentum deferentibus faces et candelas ardentes praecipuis Dominis tam Hungaris quam Germanis in novam Ecclesiam, quam 20. Augusti in festo S. Regis Stephani benedixit Illmus et Rendmus Dominus Andreas Matuseck Episcopus Scopiensis et Serenissimi Ducis Saxoniae Episcopi Jaurinensis in spiritualibus vicarius Generalis. Haec benedictio peracta est in honorem Beatissimae Virginis Mariae Immaculatae Conceptae et S. Stephani Regis Hungariae. — Decantato igitur in translatione 21. Augusti facta solemnissime Te Deum laudamus, sequenti die 22 Aug. Dominica videlicet Sacrum Solemne ab alte memorato Rdmo et Illustr. Episcopo Scopiensi celebratum fuit, confluente omni populo, ita ut Ecclesia cum atrio adiacente homines capere vix potuerit . . ."

1718-ban elkészült a ma is fennálló loretói kápolna s az új kripta. Bachmann Antal választott püspök, győri kanonok végezte a felszentelésüket márc. 22-én. A napló erre csak röviden utal. Márc. 23-án a Rómában készült és a szokás szerint a loretói házból hozott Szűz Mária szobrot az alsóvárosi Zichy-kápolnában helyezték el, hogy innen hozzák majd át végső helyére, az új loretói kápolnába. Márc. 25-én tartották az ünnepélyes átvitelt. Újvárosból a Bécsi-kapun át a mai Széchenyi térre vonultak s onnan a karmelitákhoz: „Március 25-én mint a ház legnagyobb ünnepén ebéd után tartottuk meg a körmenetet oly nagy tömeg részvételével, hogy jóllehet a Nagy téren át jött a menet a mi terünkre, mikor már a szobor megérkezett céljához, a menet vége még nem jutott el a Bécsi-kapuhoz. A tanuló ifjúság, az elől haladó egyesületek és társulatok jelvényeikkel, szobraikkal és kis baldachinjaikkal mind a jezsuiták, mind a ferencesek vezetésével növelték a tömeget. Közben dicséreteket és könyörgéseket énekeltek hangosan Szűz Mária tiszteletére. Az ő hangjukat a zenerkarnak, dobok és kürtök hármas csoportjának muzsikája ragadta el. Ezekre visszhangzottak volna a falakon az egyenlő távolságra elhelyezett megtöltött ágyúk és a téren zászlóikkal díszben álló katonaság lövései, ha a felkerekedő szélvihar nem gátolta volna a zene hangját. Dalmatikába öltözött nyolc kispap vitte a díszes szobrot . . . nyolc égő fáklyával világították meg. Követte a papság Bachmann püspökkel az élén. Amint a kápolnához érkeztek, levették a szobrot . . . elhelyezték a kápolnában elkészített helyére. Égő gyertyák tömege vette körül, és négy ezüst angyal szegélyezte. Tüstént zenés litániával köszöntöttük a világ királynőjét, Szűz Máriát. Másnap 26-án reggel 8-kor a mise előtt német, utána magyar prédikáció következett. Az ünnepélyes misét Bachmann püspök tartotta, a zenekar és a kórus a kápolna előtt felállított emelvényről muzsikált . . .”[4]

[4] Uo. 59—61. l.: „Ipsa itaque die festo Annuntiationis B.M. Virginis (utpote festo solemnissimo et proprio sacra domus) post prandium haec solemnis instituta est Processio tam ingenti comitantium multitudine, ut, licet duceretur ordo per forum majus, et deinceps ex foro ad nos, statua tamen Bmae virginis ad terminum suum perveniente, necdum finis fuerit intrantium per portam Viennensem: studiosa juventus cum reliquis sodalitatibus et confraternitatibus praeeuntibus suis signis, statibus et umbellis tam a RR Patribus Societatis, quam a RR PP Franciscanis auxit thurmam sonora voce laudes et preces Deo et Bmae Virgini decantantem, et fundentem, quorum voces per iucundo concentu intercinentibus Musicis intercipiebat pariter tympanorum et tubarum festive clangentium triplex ordo, quibus omnibus triumphali sonu tum reboantia correspondissent in moenibus tormenta iam disposita, aeque et onerata, tum militarum ordinum in foro cum vexillis se repraesentantium displosiones, ni in coelo quidem sereno ventus turbulentus turbasset musicam: Porro ipsa sacra statua . . . in ferculo sublimis bajulabatur octo Alumnis Dalmaticis vestitis humeros submittentibus, et octo pariter penes facibus colluctantibus, comitante cum clero . . . in Pontificalibus praenominato Illmo et Rdmo Dno Episcopo . . . de Bachmann. Ubi ad Capellam perventum, sacra statua de ferculo suo deposita in locum suum multis circumcirca lampadibus collucentem et quatuor argenteis angelis . . . statimque Regina Angelorum Lytaniis musicaliter decantatis salutata est. Sequenti porro die id est 26 Martii hora octava matutina de laudibus Bmae Mariae Virginis in ipsa Capella germanice dixit noster concionator . . . quo sermone finita sacrum solemne inibi (Musicis tamen cum tubis et tympanis sub magno extra Capellam erecto papillione concinentibus et concrepantibus) idem saepe dictus Illmus Episcopus in Pontificalibus decantavit, quod pro fine denuo excepit concio Hungarica habita . . .”

1720-ban költöznek az új rendházukba a Perger-házból. A nov. 1-én megtartott felszenteléséről csak rövid hírt kapunk. A zenekar szerepléséről szólnak viszont már az új templom alapkőletételi ünnepén 1721. szept. 8-án. Szept. 7-én az alapkő helyén fából keresztet állítottak fel, díszes oltárt készítettek, térdeplőket helyeztek el a vendégek részére. „Althan gróf kormányzó urat dobok és kürtök ünnepi zenéjével fogadták, és a Vikárius atya a szabad ég alatt elhelyezett szószéken ünnepi prédikációt mondott egyháziaktól, nemesektől és nagy néptömegtől körülvéve. Majd elindult a menet az alapkőnek és az egész templom alapjának szentelésére... A szertartás befejezése után Főtiszt. Kontor püspök úr a felállított oltárnál édesen hangzó muzsika kíséretében, dobok és kürtök zengése közben ünnepi misét énekelt..."[5]

Az új templomnak, Witwer Márton, tiroli szerzetes alkotásának felszentelését 1725-ben tartották. Okt. 5-én megérkezett a provinciálisuk, és Nádasdy László gr. c. csanádi püspököt kérte fel a szertartás végzésére. Ez aztán okt. 6-án meglátogatta a kolostort és elhozta az ereklyéket. Ünnepélyes körmenetben vitték át őket a régi templomba s a főoltáron helyezték el. Okt. 7-én, pünkösd után a 21-ik vasárnapon a római szertartáskönyv előírása szerint végezték a templom szentelését. A templom előtt a püspök német beszédet mondott, s közben a diakónus elhelyezte a templomban az ereklyéket...", majd a szertartások után a püspök a zenekar kíséretében ünnepélyes loretói litániát tartott a főoltárnál, s következett a mellékoltárok szentelése..." A szenteléssel kapcsolatos nagy ünnepség, az Oltáriszentség átvitele, okt. 14-én, vasárnap következett. A hét folyamán még a régi templomban folytak a szentmisék, az utolsót okt. 14-én mondták itt nagy hivősereg jelenlétében. „Kb. 10 órakor a következő rendben folyt a körmenet a régi templomból a Nagy térre egészen a harmincados házáig, innen a patika irányába, majd vissza a Bécsi-kapuig s az új templomba. A város összes harangja szólt állandóan. Elől haladt két fáklyavivő, két kisebb zászlót vittek, majd az imádkozó és éneklő tömeg vonult. Kis közzel a zenekar haladt. Követte a székesegyház értékes feszülete olyan óriási tömeggel, hogy a menet eleje elérte a végét, mielőtt a mieink még csak kiléptek volna a templomból. Elől mentek utat törve a székesegyház fúvósai és dobosai az énekkarral folyamatosan énekelve a Pange lingua-t. Majd a mieink következtek kettesével égő gyertyával a kezükben, keresztet vivő előzte meg őket két fáklyavivő kíséretében, aztán a papság. Nádasdy püspök vitte az Oltáriszentséget a székesegyház díszes baldachinja alatt katonai kíséret mellett. 16 előkelő férfi fáklyával is követte, majd a nemesek és a nép nagy tömege. Amint a főoltárhoz érve elhelyezték az Oltáriszentséget, a zenészek a Te Deumot zengették. Áldás után a szentségházba helyezték az Oltáriszentséget.

[5] Uo. 67—69. l.: „... Igitur Excellentissimo Dno Gubernatore (Comes ab Althan) festivo tympanorum tubarumque clangore et sono excepto ipsemet P Vicarius coram conserta Ecclesiasticorum, Nobilium omnisque generis auditorum multitudine e pulpito sub Divo erecto ... dixerat, qua peroratione peracta processum est ad benedictionem Lapidis et fundamentorum totiusque loci Ecclesiae ... His ita gestis idem Illmus ac Rdmus Episcopus Kontor in memorato Altari sub suavi concentu Musico, resonantibus quoque tubis et tympanis sacrum solemne pontificaliter decantavit ..."

A püspök helyet foglalt a szentélyben, s az alperjel vezetésével zenés litánia következett az ünnepség befejezéseképpen."[6]

Az elliptikus kupolával fedett új templom, a magyarországi barokk építészet egyik legegyénibb alkotásának felszentelésével most már kialakult a 18. századi Győr legnépszerűbb, valóban a nép és a szerzetesek igényeit szolgáló és színes muzsikától zengő liturgia otthona. Itt a szegények és a gazdagok, társadalmilag egymástól messze álló győriek egyformán szívesen és nagy számban gyűltek össze. Ebben a karmeliták népszerűségén kívül igen nagy szerepe volt a muzsikának is.

A következőkben a naplók adatai alapján áttekintjük azokat a zenés ünnepeiket, amelyek évről évre meghatározott időben ismétlődtek meg, majd szólunk a nem rendszeresen visszatérő zenés alkalmakról. Előbbieket az egyházi év beosztása szerint adventtől adventig (decembertől decemberig) állítjuk sorba. Jelezzük mindegyiknél, melyik évben kezdődött s adataink szerint meddig élt a zenekaros ünneplés. Ennek körülhatárolását éppen azért tartjuk lényegesnek, mert náluk a zenélés – bár felsőbb engedély alapján –, de lényegében önkéntes volt. A székesegyház zenei életét a többi katedrálisok szokásai, előírásai nagyjában eleve meghatározzák, náluk ilyen törvény ismeretlen.

Rendszeres ünnepek:

1. *Szeplőtelen fogantatás, dec. 8.* A győri perjel kérésére a provinciális 1742-ben engedélyezi, hogy zenés misével és litániával ünnepeljék búcsújuk napját. 1788-ig megszakítás nélkül él a hagyomány. Ezenkívül még 1797-ben hallunk róla, amikor letelepedésük 100 éves ünnepét ülik meg.

2. *Karácsonyi ünnepek.* Csak 1732-ben írnak róla először mint szokásos zenés ünnepről. Véleményünk szerint már kezdettől így ünnepelték. Kerete: karácsony-

[6] Uo. 75—77. l.: „... qua peracta Illmo Episcopo sub Musicalibus in tubis et tympanis decantatis Lytaniis Lauretanis in sumo altari celebrante sub assistentia ... sunt autem altaria consecrata ..." Az okt. 14-i ünnepről: „... paulo post decimam sequenti ordine ex veteri Eccla per plateam versus forum majus tendentem usque ad domum tricematoris et hinc versus Pharmacopolium, inde versus Portam Viennensem, et tandem ad novam Eccl̄am ducta est processio: Dato signo sonantibus omnibus omnino, etiam arcensibus turrium hujatim campanis duo praecedebant facigeri, subsecuta sunt duo minora signa, seu vexilla Ecclesiatica exinde turba devota orans et cantans post intervallum Chorus tympanorum et tubarum sequente vexillo pretioso Cathedralis Eccl̄ae cum tanta copia comitantium, ut iam primi praeeuntium terminum attigerint processionis, antequam nr̄i Religiosi e finibus suis fuerint egressi, tandem praeeuntium prementes vestigia incedebant ante Vexillum magnum Cathedralis Eccl̄ae tubae et tympanae iterato cum choro Musico hymnum Pange lingua modulante, hunc insequebantur Nr̄i Religiosi bini et bini candelas gestantes accensas praeeunt cruciferario (quem duo comitabantur facigeri) post hos Clerus, tandem Santissimum Sacramenumt sub custodia Militum, quod sub pretioso Baldachino Cathedralis Ecclesiae Idem Illm̄us et Rdm̄us Nádasdy Ep. Csanádiensis deferebat sub comitatu 16 facium, quas Nobiliores gestebant ... omni hujati insequente Nobilitate et innumera promiscua multitudine. Ubi perventum fuerat ad altare majus novae Eccl̄ae, deposito Santissimo Sacramento inchoatus fuit Hymnus Ambrosianus, quem cum tubis et tympanis prosequebantur Musici, subque illo data fuerat cum Santissimo Benedictio et subjuncta oratione Sacramentum in tabernaculo reconditum, quibus absolutis coram Illm̄o et Rdm̄o Episcopo in eodem summo altari sub decantatis Musicaliter Lytaniis B. Virginis P. Subprior celebravit, sicque finis solemni Ssm̄i Scr̄anti translationi impositus est."

kor, újévkor zenés mise, karácsonykor, Szent István vértanú, Szent János, Aprószentek és újév napján zenés litánia. 1739–64-ig, 1767–75-ig és végül 1779–88-ig a Prágai Jézus kilencedet is karácsony hetében tartják, s összekapcsolják a karácsonyi ünnepekkel. Formája hagyományosan: karácsonykor és újévkor zenés mise és zenés vesperás; újévkor a vesperás után Te Deum is zárja az ünnepet; dec. 24-től jan. 1-ig minden délután zenés litánia is következik.

1764–67-ig és 1776–78-ig viszont a Prágai Jézus kilencedet januárra helyezik át: jan. 19-én zenés mise, jan. 19–27-ig naponta zenés litánia, s 27-én Te Deum zárja az ünnepet.

Jézus neve ünnepét jan. 19-én zenés misével és litániával 1763–88-ig ünneplik. Mint előbb láttuk, jó néhány évig a Prágai Jézus kilenced kezdete egybeesik vele. Az ünneplés kezdetének dátumaként nem ragaszkodnak szigorúan január 19-hez. Legtöbbször vízkereszt után a második vasárnapon kezdik el.

3. *Az egyházmegyei szentségimádás napját* 1773–1787-ig január 4-én, 1788-tól kezdve pedig január 3-án tartják. Jan. 1. a székesegyház, jan. 2. a Szent Ignác-templom, jan. 3 a ferencesek szentségimádásának a napja. Mivel az utóbbiakat II. József feloszlatja s a templomuk is megszűnik, 1788-ban január 3-ra helyezik a karmeliták napját. (1789-ig minden évben zenés mise és litánia hangzik fel ezen a napon.)

4. *Vízkereszt napján*, január 6-án a fogadalmuk újítását végzik. Csupán 1761–78-ig jelzi a naplóíró, hogy zenés litániával és Te Deummal gazdagítják.

5. *A Skapuláré társulat havi körmenete:* „processio mensilis." 1727–1784-ig megszakítás nélkül él a zenés hagyomány: a hónap közepén levő vasárnap délután körmenetet tartanak a zenekar közreműködésével. Szűz Mária szobrát hordozzák körül ünnepélyesen, majd zenés litánia következik. Ha egybeesik más ünneppel, akkor is megtartják. Az is előfordult nemegyszer, hogy az úrnapi körmenet idejére esett. Ilyenkor az Oltáriszentség után Szűz Mária szobrát is viszik ünnepélyes zeneszó mellett. Amikor 1784-ben II. József többek között a Skapuláré társulatot is eltörli, megszüntetik a körmenetet is. A körmenet helyére vonatkozólag a krónikás nem ad pontos felvilágosítást. 1766-ban csak annyit jelez, hogy a szokás szerint a rövidebb útvonalon vonulnak. A hosszabb útvonalról, amely a feltámadási, az úrnapi és a Karmelhegyi Boldogasszony körmenet helye, többször szól. Ez a mai Széchenyi térig terjed. Azt azonban feljegyezték, hogy 1750. okt. 18-án egy megvadult ökör zavarta meg a körmenetet.

6. *Szent Pál megtérése, január 25.* A karmeliták „világi testvéreinek" napján a napló szerint csupán 1764- és 1765-ben volt zenés mise és litánia.

7. *Gyertyaszentelő Boldogasszony, február 2.* P. Piusz perjel idején 1781–1784-ig zenés misét említ a naplóíró ezen a napon. Szerinte a házfőnök azért rendelkezett így, mert a sok gyónó miatt a rendtagok elfoglaltak voltak, s a gregorián kórusban kevesen vehettek volna részt.

8. *A karmelita ereklyék ünnepe, február 16.* Szintén a rövid ideig élő zenés alkalmak közé tartozik: 1784–1788-ig tudunk arról, hogy zenés misével ünneplik.

9. *Szent József ünnepe, március 19.* Előző délután zenés vesperás, az ünnep napján zenés mise, vesperás és litánia. Az egyik legrégibb zenés hagyományt őrzi.

Bár a napló részletesen 1724-től 1788-ig szól róla, de 1771-ben utal arra, hogy már 1705-ben is ugyanilyen pompával tartották meg.

10. *Gyümölcsoltó Boldogasszony, március 25.* 1718-ban szólnak először arról, hogy zenekaros ünnepi mise hangzott fel. A szokást 1784-ig folyamatosan őrzik.

11. *„Miserere" a nagyböjtben minden szerdán délután.* 1731. febr. 13-án így jelzi a krónikás a zenés ájtatosság kezdetét: „Nagyméltóságú és gróf Sinzendorf bíboros megyéspüspökünk, valamint Szent Teréziáról nevezett Pater Cyrill főtisztelendő perjelünk idején ez évben kezdődött el templomunkban a nagyböjti ájtatosság, azaz a böjt minden szerdáján Miserere zenével és predikációval. A püspök úr is jelen volt."[7] Erre utal Mechler karnagy idején a székesegyház egyik kottájának, Rathgeber Miserere egyik szólamának bejegyzése is, melyet a Kármelben is énekeltek: „1731 quadr. apud RRPP Carmelitas incepit Miserere", azaz 1731 nagyböjtjén elkezdődött a karmelita atyáknál a Miserere.[8] A szokás megszakítás nélkül 1787-ig tart. Ámde a naplóíró 1771. márc. 19-én tett megjegyzése szerint már 1705-ben is volt Miserere. 1771-ben ugyanis Szent József napja nagyböjt szerdájára esett, s elhagyták a Misererét a zenés litánia után: „A végén áldás, s ezzel befejeződött a mai ünnep, miként 1705-ben is, amikor szintén nagyböjt szerdájára esett, amikor egyébként predikáció és Miserere szokásos. Ám a nagy ünnep miatt nem illő, hogy Misererét tartsunk . . ."[9] Lehetséges, hogy a kuruc harcok, majd a pestis miatt szűnt meg az 1708–10-es években, s csak 1731-ben újították fel a hagyományt. Minden alkalommal délután 4-kor kezdődött a zenekar kíséretével a többszólamú Miserere, majd követte a böjti prédikáció. A végén áldást tartottak, s a zenekar kíséretével „áriát", azaz böjti éneket vagy többszólamú motettát adtak elő. Megjegyezzük már itt, hogy ugyanez a szokás Győrött nagyböjt minden péntekén a jezsuitáknál már a 17. században is hagyományos volt.

12. *Húsvéti ünnepek.* A nagyhéten virágvasárnap, nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat délelőtt a szertartásokon a „cantores nostri", vagyis a rendtagok énekeltek gregorián dallamokat. A napló 1726–30-ig csak a nagyszombat esti zenés feltámadási szertartásról és a belső, azaz a kolostor falain belül tartott körmenetről szól. Ez a szokás valószínűleg már kezdettől fogva élt náluk. 1731-ben azonban új rend kezdődik: a nagyszombat esti körmeneten kívül húsvét hajnalán ünnepi zenekaros mise és külső feltámadási körmenet következik a napló híradása szerint: „. . . ma húsvét első napján első ízben tartottunk hajnalban körmenetet kürtök és dobok kíséretében. A zenés misét Batthyány nagyprépost úr tartotta, aki egyúttal a szentségi körmenetet is vezette. A szokásos himnuszokat zenekari

[7] Uo. 97. l.: „Hic anno sub Eminentissimo nostro Ordinario Cardinali et Comite de Zinzendorf et PR. Priore Cyrillo a S. Theresia incaepit devotio quadragesimalis in nostra Eccla, nempe omni die Martii Miserere cum musica et concione." Ugyanerről KarmN II. 60. l. is szól.

[8] Lásd Tematikus jegyzékünk 1101. sz.

[9] KarmN II 410. l.: „In fine Benedictio et sic clausa fuit hodierna festivitas, prout anno 1705, quo ibidem incidit in fer. 3. in quadr., in qua alias habetur concio et Miserere. Ob festivitatem solemnem non convenit, ut habeatur Miserere."

kísérettel a zenész urak énekelték, miként a Te Deumot is."[10] 1766-ban a hagyományos útvonalról is olvashatunk: „. . . a szokás szerint a körmenetet a kollégiummal [jezsuiták kollégiumával!] szemben levő téren át tartjuk. Innen a városi patika felé fordulunk, majd a téren át Bíró János háza felé tartunk, s végül a templomba térünk vissza."[11] Ugyanígy tartják minden évben a húsvétot. 1780- és 1781-ben húsvéthétfőn is zenés miséről hallunk. II. József tiltó rendelete értelmében 1786-tól náluk is megszűnik a szentsír felállítása és a feltámadási körmenet, s húsvét reggelén csak ünnepi zenés misét tarthatnak.

A nagyhét többi napján a zenekar nem szerepelt. Egyetlen adatunk van arról, hogy nagypénteken Jos. Haydn oratóriumát adták elő náluk 1814-ben: „Március 27-én, nagypénteken este ünnepi zenét játszottak a székesegyház zenészei templomunk főoltára előtt. A haldokló Krisztus utolsó hét szavát [Krisztus hét szava a keresztfán!] adták elő zenekari kísérettel a polgárok nagyszámú jelenlétében."[12]

13. *Keresztjáró napok szerdája.* Már szóltunk arról, hogy a 18. században megváltozott a keresztjáró napok rendje. Régebben hétfőn és szerdán a ferencesekhez, kedden a jezsuitákhoz vezették a székesegyházból a körmenetet. A naplóíró szerint 1721-től kezdve a káptalan rendeletére szerdán a karmelitákhoz jönnek. Itt is a szokásnak megfelelően a csendes mise alatt a székesegyházi zenekar kíséretével litániát énekel a kórus több szólamban. A zenekar díjazása ez alkalommal természetesen nem a karmeliták gondja!

14. *Szent József oltalma.* Annak ellenére, hogy az ünnepnek elterjesztésében a 17. században a karmelitáknak nagy szerepük volt, és 1677-től a monarchiában általánossá vált az ünnep, mégis csak későn, 1763-tól tartják ünnepélyesebb keretek között a győri karmeliták ezt a napot húsvét után a harmadik vasárnapon. Szombaton zenés vesperás előzi meg, vasárnap zenés mise, délután vesperás, litánia és ún. ária, néha Te Deum is zárja a megemlékezést. A napló szerint 1788-ban a zenekar már nem közreműködik, csupán orgonával kísérik az éneket.

15. *Szent Flórián, május 4.* 1736—1754-ig zenés misét tartottak, eleinte Dresswein Gergely, majd 1748-tól Wirttl Antal — mindketten a győri katonai éléstár felügyelői — költségén. 1753-ban jelzik, hogy öt forintot szántak e célra. 1754-ben sajnálattal jegyzi meg a krónikás, hogy Wirttl „általa ismert okok miatt volt kénytelen megszüntetni az összeg befizetését".[13]

16. *Nepomuki Szent János ünnepe, május 16.* A napló bejegyzései szerint időpontja gyakran változott. Legtöbbször az ünnepet követő vasárnap tartották.

[10] Uo. 60. l.: „. . . hac die videlicet Paschae primae fuit prima vice habita Processio in aurora cum tubis et tympanis. Sacrum Musicale habuit Exc. Praep. Major Dnus Batthiany, qui et Processionem cum Ssmo duxit, Hymnos consuetos musicaliter decantaverunt Dni Musici, uti et Te Deum laudamus."

[11] Uo. 320. l., 1766. márc. 30.: „. . . processio de more habita per plateam versus collegium vertendo se deinde ad Pharmacopeam Civitatis exinde per illam plateam versus spect. Dni Jois. Biro Domum ac Ecclesiam."

[12] KarmN IV 59—60. l.: „Magno die Veneris ad noctem solemnis musica fuit in Ecclesia ante magnum altare a Musicis Cathedralis Ecclesiae facta, in qua 7 Christi morientis ultima verba sunt musicaliter decantatae cum magno concursu civium."

[13] KarmN II 153. l.: „. . . causis sibi notis intermittere coactus fuit."

Ilyenkor általában egybeesett a Skapuláré-társulat ismertetett havi körmenetével. 1735–1788-ig folyamatosan követhető a jótevők által vagy maguk gyűjtötte alamizsnából fizetett zenés ünnepük. Általában előtte való napon vesperás vezette be, az ünnep napján zenés mise és litánia követte. 1746–1751-ig – függetlenül a karmeliták ünneplésétől – Liebenberg Károly tábornok ezredével együtt mint patrónusuk ünnepét szintén a karmelitáknál tartja zenés misével és predikációval május 20. körül, valamely napon. „Ezt az ünnepet az itteni katonaság – írja a napló – már sok éven át a ferenceseknél tartotta . . . Mivel azonban a ferencesek idegen hitszónokot nem akarnak elfogadni, ezért a Nep. Szent János ünnepet hozzánk helyezték át."[14] Liebenberg tábornok – a karmeliták nagy jótevője – 1751. szept. 29-én meghal, kriptájukba temetik katonai pompával. Másnap a requiemet a székesegyház zenészei tartják ugyancsak a Kármelben. Halála után a katonaság Nep. Szent János miséjéről nem szól többet a napló kivéve 1791-ben, amikor a Reiszky-gyalogezred ünnepli náluk patrónusuk napját. Zenés mise volt ekkor is „orgonakísérettel és az említett ezred zenekarának közreműködésével".[15]

17. *Pünkösd.* Valószínűleg a zenészeknek a székesegyházi bérmálással kapcsolatos elfoglaltsága miatt hagyományos ezen a napon a gregorián ének a misén. Csupán 1779-ben hallunk pápai áldással egybekötött zenés miséről, 1780–82-ig pedig ugyanerről pünkösd hétfőjén.

18. *Úrnapi körmenet.* Időpontja minden évben a nyolcad alatti vasárnap délután. (Ugyanezen napon délelőtt a jezsuiták tartották a körmenetet.) 1732-ben szólnak először róla a naplóban. Délután zenés vesperással kezdődött. A predikáció után következett a körmenet, s a végén Te Deumot adott a székesegyház kórusa. A körmenetet az ún. hosszabb úton vezették, azaz a jezsuiták házáig (mai Széchenyi tér) mentek el, s a patikánál fordultak vissza. Onnan a Bécsi-kapunál levő Bíró-házig vonultak, majd visszatértek a templomba. 1742-ben az oltárok helyét is megjelölik: a kolostor kocsibejáratánál, a Schoneg-háznál, a patikánál és a Bíró-háznál állították fel őket. Amikor a havi körmenet is erre a napra esik – mint említettük –, Szűz Mária szobrát is hordozzák. Ám ilyenkor visszatérve a templomba a Te Deum előtt zenés litániát is énekelnek. 1789-ben az úrnapi körmenet náluk teljesen megszűnik.

19. *Kármelhegyi Boldogasszony és Illés próféta ünnepe, július 16. és 20.* Hangszeres zenével való ünneplésről a naplóban 1727-ben hallunk először. Mint szó volt róla, ekkor alakul a Skapuláré-társulat is. Ez év Kármelhegyi Boldogasszony ünnepén kezdik el a havi körmenetet. 1727–1732-ig Illés napjának ünnepléséről még nem tesznek említést. Ezekben az években július 16-án zenés misét, vesperást, körmenetet, litániát s Te Deumot jelez a napló. 1733-tól kezdve Illés napján hétköznap 10-kor, vasárnap 9-kor ünnepi misén muzsikáltak a székesegyházi zenészek – mint mondottuk – minden évben ingyen. Ettől kezdve világosan kialakul az ünnepek kerete is: 15-én zenés vesperás, 16-án ünnepi mise, vesperás, kör-

[14] Uo. 111. l., 1746. máj. 22.: „Hanc solemnitatem iam multis annis celebrabant milites hujates apud RRPP Franciscanos, sed quia . . . PP Franciscani nolunt concionatorem extraneum, ideo solemnitas S. Jo. Nep. ad nos transfertur."

[15] KarmN III 359. l., 1791. máj. 16.: „. . . . sub concentu organi et instrumentorum Musicorum antelati Regiminis."

menet, litánia és Te Deum; a nyolcad napján zenés mise, vesperás és litánia. 1750 után gyakran olvasunk arról, hogy a nyolcad többi hétköznapján is zenés litániát tartanak. 1751-ben – jubileumi szentév volt ez – különös fénnyel ünnepelték a karmeliták egyik nagy ünnepét: 15-én zenés vesperás, 16- és 17-én zenés mise és litánia, 18-án (vasárnap) ülték a Karmelhegyi Boldogasszony fő ünnepét. Zenés mise, vesperás predikáció, körmenet „pomposa" dobok és kürtök kettős kórusával, majd zenés litánia volt a programja. De a többi nap is gazdag volt: 19–22-ig mindennap zenés mise és litánia, 23-án zenés mise magyar predikációval, vesperás német beszéddel, litánia és Te Deum zárta az ünneplést. 1777-ben és 1780-ban részletesebben is írnak a körmenetről. Iránya egyezik az úrnapéval: a jezsuitákig vonulnak, a patikától visszafelé a Bécsi-kapuig mennek, s utána a templomba. Az előbbi leírás szerint az Oltáriszentséggel áldást adnak a kolostor kapujánál, a postaháznál, a patikánál és a Bécsi-kapunál a Bíró-ház előtt. 1780-ban az áldások helye: Steiner orvos házánál, a téren Fleischmann és Esterházy gróf házánál, Dosler patikánál és a Bécsi-kapunál. Ezt a körmenetet 1784-ben tartották utoljára. 1785-ben az okát is közlik: „Az egyébként ezen a napon szokásos körmenet ez évben elmaradt, mert a Skapuláré-társulatot feloszlatták."[16] 1789-ben viszont teljesen megszűnik a zenés ünneplés.

20. *A Fáklyavivők társulatának búcsúja Nagyboldogasszony (aug. 15.) utáni vasárnapon.* A karmeliták másik világi társulatát 1732 augusztusában alapították. A tagok egyik feladata a napló szerint az volt, hogy „Szűz Mária szobrát kísérték a havi körmeneteken égő fáklyákkal".[17] Ezen a napon volt az ünnepélyes rektorválasztás is. 1743–1784-ig minden évben az egyesület fizette az ünnep kiadásait, így a zenekart, kórust s a kispapok segédletét is. Szombaton általában zenés litánia, 1763-tól zenés vesperás is előzte meg. Vasárnap ünnepi mise, vesperás, körmenet és litánia fejezte be az ünneplést. 1763-tól kezdve a körmenet – természetesen dobokkal és kürtökkel, azaz a zenekar közreműködésével – az úrnapi és a Karmelhegyi Boldogasszony ünnepi útvonalon haladt, az előző években a Káptalandombra vonultak. Néhány esetben, így 1769. aug. 19-én, szombaton is a zenészek székesegyházi elfoglaltsága miatt a vesperást 4 óra helyett csak 3/4 5-kor kezdhették el. 1785-ben a társulat feloszlatása miatt ez az ünnep is megszűnik. Aug. 15-én, Nagyboldogasszony napján általában gregoriánt énekeltek a szerzetesek. Csupán 1736-ban, 1780–83-ig és 1786-ban jelez a krónikás ezen a napon is zenekaros misét.

21. *Szent István király, aug. 20.* 1742-ben a győri perjel kérésére engedélyezte a provinciális, hogy ünnepélyes keretek között, a zenekar közreműködésével emlékezzenek meg a templom védőszentjéről. Mivel azonban aug. 19-én Győrből körmenetet szoktak vezetni Szentmártonba (Pannonhalmára), s ezen sok hivő vesz részt, a leirat úgy dönt, hogy aug. 20-át követő vasárnap legyen náluk a templom búcsúja. 1750-ben azonban a napló tanúsága szerint nem tudtak megegyezni,

[16] Uo. 256. l.: „Processio alias hac die haberi solita, hoc anno emansit, nec celebranda imposterum cum sublata sit confraternitas Sacri Scapularis."

[17] KarmN II 68. l.: „... hoc mense erecta est confederatio facigerorum comitantium statuam B. Virginis in processione mensili."

melyikük fizesse a körmenet költségeit a káptalan, a belvárosi plébánia vagy a város, ezért a győri ferencesekhez vonult a menet. Úgy látszik azután, ez végleges megoldás lett, mert a következő évtől kezdve végig már aug. 20-án tartják a karmeliták búcsújukat. Ha aug. 20 vasárnap volt, akkor természetesen a Fáklyavivők ünnepével esett egybe. Előző délután zenés vesperással kezdődött az ünnep, másnap zenés mise, vesperás és litánia következett. 1788-tól csak orgonával kísérték a nép énekét.

22. *Kisasszony napja, szept. 8.* Szent Ferencről elnevezett P. Piusz három évig tartó házfőnöksége idején az ő rendeletére tartottak ezen a napon is ünnepélyes zenés misét 1781–1783-ig.

23. *Szent Terézia, okt. 15.* Hangszeres zenével való ünneplésről 1729-ből van az első adatunk. 1788-ig megszakítás nélkül évente nyolcaddal emlékeztek meg a karmeliták nagy reformátoráról. Okt. 14-én eleinte csak zenés litánia, később zenés vesperás is előzte meg. 15-én ünnepi mise, vesperás és litánia követte. A nyolcad alatti vasárnap zenés vesperás után a szokásos havi körmeneten, majd litánián muzsikáltak zenészeink. A nyolcad napján pedig, 22-én zenés mise, vesperás, litánia és Te Deum zárta a rendi ünnepet. A napló 1763-tól évente arról is szól, hogy a közbeeső hétköznapokon is zenés litániát énekelt a kórus a néppel váltogatva, s a végén népéneket is énekeltek. 1785-től a Skapuláré-társulat feloszlatása miatt a havi körmenet természetesen elmaradt, de 1788-ig más változás nem történt, legfeljebb annyi, hogy II. József idején a hétköznapokra eső ünnepeket a következő vasárnap ünnepelhették csak zenével. 1788 után viszont csak orgonás, népénekes ünnepeket tartanak.

24. *Halottak napja, nov. 2.* Általában gregorián requiemet énekeltek ezen a napon. Ettől függetlenül a Fáklyavivők társulata az elhunyt tagokért 1763–1771-ig minden évben zenés gyászmisét tartott saját költségén november 2. és 6. között egyik napon 10 órakor.

25. *Hálaünnep a napóleoni hadsereg távozásának emlékére.* 1810. márc. 1-i dátummal és Vilt püspök jóváhagyásával ismeretlen győri polgár 2000 ft-os alapítványt tett, hogy a karmeliták templomában évente nov. 17-én, a szabadulás évfordulóján (ha hétköznapra esik, akkor a következő vasárnap) zenés hálaadó istentiszteleteket tartsanak: szombat délután 5-kor a karmeliták a Salve Reginát éneklik, majd a fényesen kivilágított templomban zenés litánia következik. Vasárnap zenés mise predikációval. Délután 5-kor ismét zenés litániát énekelnek. Végül Te Deum és áldás fejezi be az alapítvány rendelkezése szerint a megemlékezést.[18] 1822-ig minden évben az előírt módon folyt az ünnep. Sajnos a napló szűkszavú és hiányos bejegyzései miatt nem állapítható meg, meddig élt a zenés hagyomány.

26. *Keresztes Szent János, nov. 24.* 1727. dec. 14-én, egy évvel a szenttéavatása után emlékeznek meg róla először nyolcaddal egybekötött ünneppel. Mindennap zenés litániát, 14-én zenés misét és körmenetet tartanak a rend nagy szentjének tiszteletére. A napló 1732-ben a szent ünnepén (nov. 24-én) szól ismét ünneplésé-ről. Nov. 23-án délután zenés vesperás vezeti be az ünnepet, 24-én zenés mise, vesperás és litánia követi. Mivel ezt az ünneplést „more solito"-nak, azaz szokásos-

[18] KarmN IV 8–10. l. idézi az alapítvány szövegét is.

nak jelöli, joggal feltételezhetjük, hogy már 1728-tól muzsikával gazdagították ünnepét. 1735-ben ezen a napon szerepeltek náluk először a jezsuita zenészek. 1788-ig megszakítás nélkül él a zenés hagyomány. 1771-től a litánia helyett zenekar kíséretével Salve Reginát énekel a kórus több szólamban. 1786–1788-ig nov. 24-ét követő szombat és vasárnap az ünnep ideje. 1789-től – mint a többi ünnepnél is tapasztaltuk – csupán orgonával kísérik a népéneket ezen a napon is.

Nem rendszeres zenés ünnepek:

A templom népszerűségét jelzi az, hogy fiatal papok szívesen tartották *első miséjüket* a karmelitáknál. A napló 14 ilyen ünnepet jegyzett fel. Mindegyik alkalmával a székesegyházi zenekar és kórus tette emlékezetessé a napot. Gyakran vesperással és litániával is kiegészítették a primiciát. A győri születésű Wirth József 1753. márc. 19-én, Szent József napján újmiséje alkalmával a szokásos Szent József-ünnep összes költségeit is vállalta. 1760. nov. 25-én Dors József primiciáján kürtök négy kórusa, 1764. júl. 29-én P. Tamás karmelita újmiséjén kettős kürtkórus szólt a templomban a zenekaron kívül. 1772. júl. 2-án P. István hasonló ünnepén beteg tüdeje miatt nem énekelhetett. A mise mégis ünnepélyes volt, a kórus több szólamban énekelt a zenekar kíséretével. Előtte a Veni Sanctét, utána a Tantum ergót adták elő az áldás idején.

Családias ünnepeik közé tartozott a szerzetesek *fogadalomtétele és a fogadalom 50 éves jubileuma.* Minden esetben zenés misével és Te Deummal emlékeztek meg. 1802. aug. 13-án feljegyezték, hogy sok vendég volt az ünnepi ebéden, s ünnepi muzsika mellett ürítették poharukat a második fogadalmas (50 éves jubileumát tartó szerzetes) egészségére. 1782. okt. 6-án a kertészük fogadalomtételének ünnepén világi jótevők vállalták a zenés mise költségét.

Muzsikával köszöntötték – úgy látszik – hagyományosan a perjelt is *névnapján.* Jó néhány ilyen alkalmat részletesen is olvashatunk: 1729. júl. 14-én még csak zenés misét említenek, de 1744. febr. 2-án a misén kívül ünnepi ebédről is hallunk. Ezt követi a köszöntés: „Majd megjelentek a bajor zenészek és este 10 óráig szeretetben, jókedvben voltunk együtt."[19] 1746. máj. 10-i bejegyzés szerint „ünnepélyesen tartottuk meg Főtiszt. Perjel atya névnapját. Vidámak voltunk az Úrban, szólt a zene reggel a kóruson a mise alatt, délben az ebéd idején".[20] 1747. máj. 14-én csak rövid utalás olvasható a névnapi ünneplésről. Ám 1766. júl. 28-án pontosabb a híradás a szokásos köszöntésről: „. . . . a mise alatt volt zene, de csak két hegedűs és a csellista muzsikált".[21] Nem tudjuk, vajon a trió tagjai a székesegyházi zenészek közül valók, vagy mások. Hasonló megoldást sejtünk az 1770. febr. 16-i szöveg alapján is P. Domonkos perjel névnapján: „Reggel 5-kor a primát és terciát tartottuk. Majd misézett [ti. a perjel] a szerzetesek kóru-

[19] KarmN II 100. l.: „. . . . postea adfuere musici Bavari et in camera charitatis eramus laeti usque ad decimum."

[20] Uo. 111. l.: „. . . . celebravimus solemniter diem onomasticam RPN Prioris, fuimus laeti in Domino, habitaque fuit Musica tam mane in choro sub sacro, quam etiam in prandio sub mensa".

[21] Uo. 328. l.: „. . . . sub Missa fuit Musica, sed tantum ex duabus fidibus et Bassetto".

sán, miközben szólt a zene, de nem zajosan."[22] Az 1771. febr. 16-i rövid szöveg a szokás hagyományát erősíti meg: „Perjel úr névnapja mint a többi évben."[23]

Gyakran olvasunk arról a naplókban, hogy a püspök, a kanonokok vagy a város és a vármegye magasabb beosztású tisztviselői a *kolostor vendégei.* Akad olyan bejegyzés is, amely ilyen alkalommal asztali zenéről is beszámol. 1743. febr. 15-én a várbeli zenészek szerepelnek náluk: „Mélt. és Főtiszt. Acsádi Ádám veszprémi püspök úr, báró Liebenberg tábornok úrral, Főtiszt. Milkovich János győri kanonok úrral és a kerület más uraival együtt méltóztattak ma ebédlőnkben nálunk ebédelni. Az étkezés vége felé vendégeinket a győri erőd foglyainak, a bajor zenészeknek muzsikája szórakoztatta. Őméltóságán feltűnően látszott, hogy nagyon örül neki és annyira élvezi, hogy szolgái bevallották, emlékezetük szerint már régóta nem volt ilyen jó hangulatban. Délután 4 óráig maradt nálunk . . ."[24]

Még egy alkalmi muzsikálás emlékét idézzük 1801. aug. 7-ről. Sem a zenészekről, sem a hangszerekről nem szólnak részletesen: „Ezen a napon az atyák tudta nélkül valamelyik város [község] zenekara a gesztenyefa alatt a vacsora idején csaknem egész este szépen muzsikált. Hasonlóképpen aug. 8-án az ebéd alatt ugyanezek a zenészek szórakoztatták szent közösségünket."[25]

A templom alatt épített kripták elkészültétől, 1718-tól kezdve nem csupán a rendtagokat temették ide, de azokat is, akik részére kriptát vásároltak náluk. A napló 1736 és 1802 között 38 esetben jegyzi fel, hogy ünnepélyes *temetést és gyászmisét* tartottak. A muzsikáról csaknem minden alkalommal a székesegyházi zenészek gondoskodtak. Csupán a katonai temetéseken közreműködik katonazenekar, mint pl. Liebenberg tábornok említett temetésén 1751-ben vagy Font Jeromos, a vasas ezred egykori kapitányának utolsó útján 1783. ápr. 9-én. Ez utóbbi „hamvait a tisztek és a csapat kísérte doboknak és sípoknak gyászzenéje közben, és háromszoros ágyúlövéssel, a szokásos katonai tiszteletadással adóztak neki".[26]

*

[22] Uo. 394. l.: „. . . hora 5ta matutina horae Prima et Tertia, quas subsecutum fuit sacrum in choro ab eodem sub musica non tamen strepitose celebrata".

[23] Uo. 408. l.: „Festum onomasticum Prioris sicut aliis annis."

[24] Uo. 95. l.: „Hodie Exclmus et Rdmus D. Adamus Acshadi Episc. Vesprimensis cum Exclmo D. Generali Barone de Liebenberg ac Rdmo D. Joanne Milkovics Eccl. Cath. Jaur. Can. et aliis alicujus districtionis viris dignabatur prandium sumere in Refectorio nostro, qui etiam circa finem prandii exhilarati fuerunt musica, quam fecerunt musici Bavarici, qui captivi detinebantur in fortalitio Jaurinensi, sua Exc. sumam monstraverat laetitiam et hilaritatem, adeo ut famuli fassi fuerint se non recordari Excelum Dominum longo tempore adeo laetum fuisse, qui etiam se apud nos in Refectorio detinuit usque ad horam 4tam."

[25] KarmN III. 437. l.: „Qua die nihil scientibus Patribus Musici sub arbore castanea a quadam Civitate collocati sub coena pulchrum musicum (!) fere ad plenam vesperam fecere. 8 aug. Pariformiter sub prandio iidem Musici S. Communitatem recrearunt."

[26] Uo. 188. l.: „. . . funus suis cum officialibus comitabatur una compania inter funebrem Tympani et fistulae sonitum et cum trina explosione scloporum solito militari honore decoratus est."

E gazdag zenei élet összefoglalása után kérdezhetjük, mi az oka annak, hogy 1789-ben szinte máról holnapra mindezt teljesen megszüntették?

Az ügy hátterében II. Józsefnek a liturgia egységesítésére és egyszerűsítésére vonatkozó közismert racionalista szellemű intézkedése áll.[27] A karmeliták, akiket megkímélt II. József feloszlatási rendelete, igyekeztek eleget tenni szándékának. A naplójukba beragasztották a provinciális 1786. okt. 18-án kelt levelét. E sorok utalnak az előbbi rendeletre, s ennek szellemében a következő döntést tartalmazzák: „A vasárnapi és ünnepi miséket mérsékelt énekléssel végezzék. A zsolozsmára vonatkozólag a provinciális utasításai szerint járjanak el, éneklés nélkül tiszta kiejtéssel mondják a szövegeket . . ."[28] November 2-án már a helyi rendeletet is olvashatjuk a naplóban, amely szerint csak első osztályú ünnepen énekelhetik a Te Deumot a zsolozsmán, s még a kompletórium után a gregorián Salve Reginát is el kell hagyniuk. A zsolozsmáról történt intézkedés azonnal érvényessé válik, a misékkel, azaz a hangszeres zenével kapcsolatos rendeletet csak 1789-től hajtják végre. Az év elején többször olvasható a rövid bejegyzés: „A szentmise csak orgonakísérettel, vagy többé nincs zenés áhítat."[29] Valóban ettől kezdve 1832-ig egész kivételes – már említett – esetekben hangzik csak fel zenekari muzsika. Mivel II. József halála után sem újították fel a régi zenés szokásokat, joggal feltételezhetjük, hogy ezekben az években racionalista szellemű vezetők álltak a rend élén. Maguk is feleslegesnek tartották a díszes, az ünnepi zenével gazdagított liturgiát templomaikban. Ez annál feltűnőbb, hisz a székesegyházban megszakítás nélkül élt tovább a hangszeres zene.

Ezután tehát *csak* orgonával kísérték a nép énekét!

A templom orgonájáról 1754-ben szól először a naplóíró: „Miután lehozták a zenészek kórusáról a régi pozitív orgonát, amelyet az orgonaépítő vett meg 30 forintért, a szerződés szerint új orgonát készített pedállal, ezért 20 ft készpénzt fizettünk ki neki. Beleszámítva a pozitív árát is, az orgona tehát 150 forintba került."[30] Mivel a század első évtizedeiben a napló bejegyzései hiányosak, nem bizonyítható, hogy ez a pozitív orgona volt az első hangszerük. Az új orgona készítőjének Szigeti Kilián Burchart Gáspár, győrszigeti orgonaépítőt tartja, aki 1755-ben a jezsuiták orgonáját is építette. Az ár alapján 5–6 változatúnak ítéli. Külön hangsúlyozza, hogy ez az első győri pedálos orgona, s a kis pozitív orgonák után ezzel kezdődik Győrött az orgonaépítés új korszaka.[31]

Burchart hangszere helyett 1780-ban ismét újabb kerül a kórusra. A krónikás júniusban ad hírt róla: „Jézus, Máriáról elnevezett Főtiszt. P. Domonkos perjel

[27] Lásd részl. MályuszTür 584. l.; BárdosHarcok 296 kk.

[28] KarmN III 277. l.: „ . . . ut Missa quidem conventualis Dominicis ac Festis diebus cum cantu moderato celebretur. Quoad horas canonicas autem solemnitates per RP. Provincialem designatae observentur, de caetero hae sine cantu clara tamen voce absolvantur."

[29] Uo. 324–325. l.: „ . . . introductum est . . . sacrum cum organo . . . sacrum consuetum cum organo . . . Nulla devotio in Musica."

[30] KarmN I 172. l., 1754. ápr. 20.: „Item sublato antiquo Positivo in Choro Musicorum, quod Organarius recepit pro 30 fl, juxta contractum factum est novum organum cum pedali, pro quo in parata pecunia ipsi exsoluti sunt 120 fl. Venit ergo organum in suo pretio computando pro dicta pecunia positivum receptum pro 150 fl."

[31] SzigetiGyőr 26. l.

gondoskodása és szorgalmazása révén Isten segítségével elkészült az új orgona. A régit megkapta a mester, azaz az orgona építője 100 forintért. Ezenkívül fizettünk neki még 600 forintot. A szobrásznak 40 forintot, az asztalosnak 30-at, a festésért és aranyozásért 100 ft-ot adtunk neki. A kiadás összesen az 1000 forintot is meghaladta."[32] Ugyanitt felsorolja az orgona építésére adakozók nevét is: Zimmermann Erzsébet 500 forintot, a Skapuláré-társulat 150 ft-ot, Guggenberger kereskedő 6 aranyat, Kovács (László c. scardoni) püspök 2 aranyat, Foscani Károly kéményseprőmester 3 aranyat, (Zichy Ferenc) megyéspüspök 100 forintot adott. Az orgona építőjére vonatkozó adatot Szigeti Kilián közli az orgona belsejében beragasztott szöveg alapján: „Peking Péter győri mester 1779-ben készítette." Ugyancsak Szigeti írja le részletesen a kétmanuálos, pedálos, 16 változatú orgonát, amely 1907-től a győrszabadhegyi templomban látható. Peking kettéosztotta az orgona szekrényét, hogy a templom északi ablaka a világítást továbbra is biztosíthassa. A két szekrény között nyert köz volt a fúvósok helye a zenekaros miséken.[33]

Annak ellenére, hogy az orgonistákról gyakran esik szó a naplókban a népénekes misékkel s főleg a Prágai Jézus ünnepek énekével kapcsolatban, nevét egyiknek sem találjuk sem itt, sem egyéb levéltári anyagban. A zenekaros miséken a székesegyházi zenészek, ill. maga a succentor orgonált. Bizonyára akadt a rendtagok között is, aki a népénekes misék kántori, orgonista szerepét ellátta, de világiak is voltak köztük. Az 1752-es Prágai Jézus ünnepség alkalmával említik, hogy Miller János Ádám és Thomann János patikus mint előénekesek tanítják évek óta a híveket a népszerűvé vált német nyelvű énekre orgonakíséret mellett. Az orgonistájuk eddig hat forintot kapott külön erre az ünnepre. Hogy az énekes hagyományt a következő évekre is biztosítsák, gyűjtést rendeztek s az ünnep tőkéjének kamatából is juttattak az orgonista részére is.

A naplókban igen sok olyan zenés ünnep részletes leírását is megtaláljuk, amelyeket a kolostor falain kívül, a városban tartottak. A rendi krónikás beszámol a napóleoni eseményekről is, sőt jó néhány zenei adatot is megőrzött. Ezeket az értékes adataikat, részletes leírásaikat azonban majd a város ünnepeinek fejezetében fogjuk gyümölcsöztetni.

Ferencesek

A 17. század elején újraéledő kolostor élén 1617–1630 között nem kisebb író-literátor egyéniség áll, mint Kopcsányi Márton, Naprági Demeter győri püspök – már említett – sztoikus-humanista körének egyik tagja.[34] Preiner János vár-

[32] KarmN III 112. l.: „Favente Deo perfectum est novum organum promovente cura sua et industria RP. Priore Dominico a Jesu Mra antiquum organum acceptavit Magister seu factor organi pro 100 fl. et superadditi sunt ei 600 fl. statuario persoluti sunt 40 fl, Arculario floreni 30. Pro decoloratione et inauratione 100 expensae ad hoc facto universim ascendunt ultra 1000 fl."

[33] SzigetiGyőr 44–46. l.

[34] KlaniczayRen 384. l.; RMKT 7. 430. l.

kapitányon kívül bizonyára saját személyes kapcsolatai is hozzájárultak ahhoz, hogy a püspök és a káptalan 1614-ben engedélyezte visszatelepülésüket.

A mai Rózsa Ferenc utca táján álló középkori Szent Erzsébet-templomuk és kolostoruk a 16. században elpusztult, és 1594-ben a török miatt a szerzetesek is elhagyták a várost. Visszatérésük alkalmával a középkori Szent István-plébániatemplomot kapják meg, amelyet 1592–1614-ig a német protestáns katonák használtak. Mellette, a mai levéltár helyén felépülő kolostoruk alapkövét 1614-ben Kopcsányi mint a rend tartományfőnöke helyezi el.[35] A templom és az 1617-re felépülő kolostor 1652-ben leég. Az egészen új templom 1659-ben, a kolostor 1673-ban készül el. 1710-ben emeletet húznak az épületre, s itt helyezik el kispapjaikat. 1752-ben aztán a templom tornya ég le. 1763-ban, a földrengés idején is újabb kár éri őket. 1786-ban pedig II. József feloszlatja a kolostort, s többé nem is térnek vissza Győrbe. Templomuk és kolostoruk hosszú huzavona után 1820 körül a vármegyeház lett, és ez is maradt a legutóbbi időkig, amíg a megyei tanács új épülete fel nem épült.

1721-ben Győrszigeten is letelepednek, III. Károly azonban nem hagyja jóvá alapításukat, s így 1728-ban kénytelenek elhagyni új házukat.[36]

A karmelitákkal ellentétben az ő házinaplóik nem maradtak fenn. Németh Ambrus még ismerte a pozsonyi ferenceseknél, Villányi Szaniszló pedig a pestiek könyvtárában őrzött naplójukat.[37] Ma már ezeknek is nyoma veszett. Így a népszerű kolostor zenéjéről a fő források híján csak néhány közvetett adat alapján szólhatunk.

A káptalan 1614-ben a letelepedés feltételének írja elő, hogy a székesegyház úrnapi, valamint a város törökszabadulási körmenetén a káptalan tagjaival együtt vegyenek részt. Ha pedig a keresztjáró napokon a székesegyházból hozzájuk vonulnak körmenetben, fogadják őket tisztelettel.[38] Az utóbbi adat már zenei vonatkozású, hisz a 17. században a keresztjáró napok hétfőjén és szerdáján is – mint már tudjuk – a ferenceseknél szerepel a székesegyház zenekara és kórusa.

Nagyfalvy Gergely kanonok naplója alapján részletesen foglalkoztunk már az 1626-os Szent Ferenc napjuk ünnepi miséjével és vesperásával, a káptalani iskolások emlékezetes szereplésével. Ez a leírás megalapozza feltevésünket, hogy saját zenekaruk nekik sem volt, hanem a székesegyházi zenekar és kórus muzsikált náluk néhányszor egy évben.

Az új templom alapkőletételének és felszentelésének leírása is a káptalani zenészek közreműködését sejteti: „... Fr. Malomfalvay Gergely provinciális ... a győri püspöktől nyert felhatalmazása szerint a győri erőd generális kapitánya s igen sok előkelő főúr jelenlétében a győri templomunk alapkövét 1655. ápr. 14-én helyezte el ünnepélyesen azzal a valóban kiváló eredménnyel, hogy 1659-ben a már felépült templomot Lynchei Valter, klonferti püspök – Széchényi György győri püspök rendkívüli engedélye alapján – szentelte fel, ahogy erről konven-

[35] KarácsonyTört I. 100. és 176. l.; BedyVall 22. és 33. l.; RMKT 7. 430. l.
[36] BedyVall 35–36. l.
[37] NémethAdalékok 97. l.; VillányiGyőri 38. l.
[38] NémethAdalékok 98. l.

tünk házinaplója is tanúskodik."[39] Bedy szerint a felszentelés napja november 23. volt.[40]

Ugyancsak a székesegyházi zenészek közreműködését feltételezzük azon a két ünnepen is, amelyeket a 18. század elején tartottak: 1708. dec. 7-én Csáky Imre váradi püspök szentelte fel Keresztély Ágost herceg, bíboros püspök megbízásából a ferencesek templomában a magyar kongregáció részére a Szeplőtelen fogantatásról elnevezett hatodik kápolnát.[41] 1725. dec. 27-én pedig a szigeti kolostor beiktatási ünnepe alkalmával Nyitray István kanonok énekelte az ünnepélyes misét és a Te Deumot.[42]

A kolostor feloszlatási leltárában megtaláltuk a templom részletes ünnepi rendjét az utolsó házfőnök, Gosztonyi Gábor összeállításában. *Miserere* náluk is szokásos volt mégpedig nagyböjt szerdáin német, péntekjein magyar predikáció után. A szöveg azt jelzi, hogy énekelték, de nem utal kifejezetten arra, hogy zenekarral is kísérték, mint azt a karmelitáknál és a jezsuitáknál tették. Vasárnap és ünnepeken is általában énekes miséről szól orgonakísérettel. Jan. 3-án azonban, a szentségimádás napján, továbbá Páduai Szent Antal (jún. 13.), Porciunkulabúcsú (aug. 2.), Szent Ferenc ünnepén (okt. 4.) az ünnep előtti délutánon és az ünnep délutánján „cum solemni Musica", azaz zenekari kísérettel tartották a litániát.[43] Az utóbbi ünnepeket II. József korában bizonyára az ünnepet követő szombatra és vasárnapra helyezték át.

Nem tudjuk, mióta volt érvényes ez a rend náluk. Arra azonban következtethetünk belőle, hogy régebben is csak évente néhány nagyobb ünnepen szerepelt náluk zenekar. Éppen ez a kevés zenélési alkalom is annak a jele, hogy saját zenekaruk nem volt, hanem a káptalani zenészeket kérték fel a 18. század második felében is főbb ünnepeiken közreműködésre.

A ferencesek mariánus rendtartományának zenéjével a szombathelyi kolostorral kapcsolatban Szigeti Kilián foglalkozik részletesebben. Mivel a győriek is a mariánusokhoz tartoztak, megállapításait a rend korabeli szigorú szabályzata miatt rájuk is érvényesnek tartjuk.[44]

Az 1659-es nagyszombati rendtartományi káptalan rendelkezése szerint a rendtagok templomukban kizárólag gregorián dallamokat énekeltek. Többszólamú

[39] EFlt 279. sz.: Fratris Eugenii Kosa, Antiquarii Provinciae S. Mariae in Hungaria Ord Minoris S P N Francisci Strictioris observantiae collectanea . . . ab Anno 1260—1774. fol 433.: „Fr. Gregorius Malomfalvay . . . Provincialis concessa sibi super id ab Illmo ac Rdssimo Dom. Dioecesano plenaria facultate, praesente Illmo Dno Jaurinensis Praesidii Generalis, Aliisque quam plurimis Magnalibus primum Ecclesiae nostrae Jaurinensis lapidem feliciter posuit die 14 Aprilis Anno 1655 optimo sane successu, nam tandem Ecclesiam Anno 1659 iam ad apicem perductam Valterus Linchaeus Episcopus Clonfertensis de speciali licentia Georgii Széchenyi Episcopi Jaurinensis (teste Conventus Protocollo) consecravit." — Ugyanez a szöveg megtalálható Pozsony, Státny Archiv Fond IV. 958/2 szám alatt is.

[40] BedyKápt 430. l.

[41] EFlt uo. 434. l.; Pozsony Státny Archiv uo. 958/1. sz.

[42] NémethAdalékok 101. l.

[43] OL Helyt lt C 103. Inventarien der in Hung aufgelöst. Klöster. E 18. Franciskaner Kloster Raab, 1787. N. 19., 77. l.: Ordo Divinorum in Eccl. Patrum Francicanorum ad S. Steph. Protomartyrem Jaurini celebrari solitorum.

[44] SzigetiSzombathelyi 302—319. l.

éneket vagy hangszeres zenét csak a nagy ünnepeken engedélyeztek náluk, de ebben a szerzetesek nem vettek részt. Ilyenkor külső énekesek és zenészek segítségét vették igénybe.

Ám a gregorián énekük nem a hagyományos római gregorián korális volt, hanem sajátságos barokk dallamvilág, amely a ferenceseknél és pálosoknál volt divatos a 17. században, de más rendeknél is akad rá példa. „A barokk korális dallamai általában időmértékes jellegűek, kötött ritmusúak, bár menzurálisan értelmezendő gregorián hangjegyírásában az ütemvonalak még nem szerepelnek. A páros és páratlan ütemek bizonyos szabadsággal váltakoznak. A dallamképzésben érvényesül a dúr és moll hangnemiség. Gyakran fordulnak elő hangzatfelbontásszerű dallammenetek." Konkrét bizonyítékként Szigeti szemelvényeket is közöl az 1673-as Dubelovicz-féle kéziratos énekeskönyvből, a szombathelyi kolostor első ilyen jellegű gyűjteményéből.

Szigeti szerint azonban a 18. század második felében „ennek a barokk korálisnak ideje elmúlt". Helyét elfoglalta a délnémet kolostorokból elinduló új barokk egyházzenei stílus: egy-kétszólamú ária és duettszerű mise s egyéb kompozíciók számozott basszusban megadott orgonakísérettel. P. Kósa Jenő tartományfőnök 1769-ben kelt zenei rendelkezésében kötelezővé teszi, hogy a kisebb mariánus kolostorokban csak az I. osztályú ünnepeken, a nagyobbakban a II. osztályúakon is énekeljék az új stílusú műveket.

A 17. századi barokk korálisnak Győrött nem maradt fenn kottás emléke. Ismerjük azonban P. Dettelbach Gaudentius ferences Magister Chori antifonáléját – ma az esztergomi ferencesek tulajdona –, amelyet 1769-ben a győri kolostor számára állított össze. (Tematikus jegyzékünk 1884. sz.) A kéziratos, pulpitusra helyezhető nagy énekeskönyv latin gregorián dallamokat, magyar és német népénekeket, de főleg új barokk stílusú egy-kétszólamú miséket és litániákat tartalmaz A végén pedig közli a ferencesek mariánus tartományában használatos egy-kétszólamú misék, requiemek és litániák tematikus jegyzékét. A kompozíciók mind orgonakíséretesek, tehát zenekari gyakorlatra nem utalnak. Szerzőjüket sem ismerjük.

Dettelbach Gaudentiusnak még három hasonló kéziratos gyűjteményét találtuk meg a kismartoni ferences kolostorban. A három kötetben összesen nyolc műnél jelzi, hogy Győrött komponálta 1764-, 65-, 66-, 67- és 68-ban. Igaz, hogy az 53. számú kötet elején szól arról, hogy Pozsonyban 1776. ápr. 25-én állította össze a kötetet. Ám az 52. számú kötet címzésében Győrre utal: „Offertoria seu Ariae Sacrificio Missae Pro Libitu Adaptatae Pro Gloria Dei T. O. M. et Usu Fratris Gaudentii Tedlbach Franciscani Organistae Jaurini 21 Junii." (Évszám hiányzik.) Ezek alapján feltételezhetjük, hogy 1764–68-ig Győrött ő volt az orgonista. Mivel Kismartonban talált köteteinek valamennyi darabjainál olvasható a C P G jelzés, amelyet Composuit Pater Gaudentius-nak értelmezünk, ezért a műveket a saját kompozícióinak tartjuk.[45]

A győri kolostor említett feloszlatási leltára 20 felszentelt szerzetesről és hat laikus testvérről emlékezik meg. Arról is szóltunk, hogy a 18. század első felében

[45] Kismarton (Eisenstadt), Ferences kolostor levéltára: Armarium III. 50, 52 és 53. sz.

kispapjaik is a kolostor emeletén laktak. Ilyen létszámú kolostorban tehát a barokk gregorián korális, majd a délnémet stílusú többszólamú orgonakíséretes ének is otthonra találhatott. Mindezek azonban nem cáfolják azt az állításunkat, hogy a felsorolt legnagyobb ünnepeiken külső együttes, mégpedig a káptalani zenészek muzsikáltak a templomukban. A leltár nem is szól saját zenekari hangszerekről. A kolostorban is csupán egy rossz állapotban levő zongoráról tesz említést. Mellékeli viszont Peking Péter, az ismert győri orgonaépítő felbecsülési szakvéleményét a templom két orgonájáról: a nagyobbik 16 változatú (a főmű nyolc, a pozitív három, a pedál is három változatot tartalmaz). Fújtatója három redős. Ezt az orgonát 350 forintra értékeli. A kápolnában levő négy változatú kisebb hangszert 30 forintra tartja, de nem mondja meg pontosan, vajon a hat kápolna közül melyikben állott ez az orgona. Csatkai úgy véli, hogy a magyar kápolnáról van itt szó.[46] Szigeti szerint a nagyobbik orgona Peking Péter műhelyéből került ki, de a hangszer további sorsa ismeretlen.[47] A kolostor első orgonáiról sincs adatunk. Az orgonisták közül is csak kettőt ismerünk: Dettelbach Gaudentius-t, aki feltételezésünk szerint 1764–68-ig volt itt orgonista, 1769 körül öccse, Dettelbach Hilár követte. 1787. jan. 3-án azt írják róla, hogy 19 éve orgonista a templomban, s a feloszlatás után a boldogasszonyi (Frauen Kirchen, Prata Mariana) kolostorba, a Fertő-tó közelében levő, ma Ausztriához tartozó búcsújáró helyre került.[48] Mindketten Magyaróváron születtek, Gaudentius 1739-ben, Hilár pedig 1741-ben, és a malackai (ma Csehszlovákia, Pozsony közelében) kolostorban kezdték el szerzetesi életüket. Hilár 1769 előtt Kismartonban volt, s 1804-ben halt meg Esztergomban. Hilárnak is maradtak fenn művei (litániák, offertoriumok, antifónák) a malackai kolostorban.[49] Egyik művét, amelyet bejegyzése szerint még 1773-ban Győrött írt, Vavrinecz Veronika találta meg. (Tematikus jegyzékünk 1886. sz.) Rajtuk kívül még egy ferences orgonistáról, Gaál Brunóról tudunk, aki 1775-ben a győri házban kezdte szerzetesi életét és Sümegen tett fogadalmat.[50] További életútjáról nincs adatunk.

A 18. század eleji pestistől való szabadulás emlékére a ferences harmadrendiekkel az élen évente fogadalomból zarándoklat vonult Boldogasszonyba. Németh Ambrus szerint máj. 1-én a németek, máj. 3-án a magyarok indultak el Győrből.[51] A szabad királyi város jegyzőkönyveiben 1749-től végigkövethető évente eleinte 2–2 forint, majd az 1770-es években 30–30 forint összeg, amelyet a városi tanács utal ki segítségül a zarándokok részére. 1776-ban elmarad a körmenet, de 1777-ben a püspök közbenjárására felújítják a hagyományt. A ferencesek feloszlatása után sem esik egy ideig róla szó a jegyzőkönyvekben, de 1806-ban a pestis centenáriuma alkalmából megint feléled a szokás, s 1833-ig egyfolytában kiutal a városi tanács a

[46] CsatkaiLeltár 139. l.
[47] SzigetiGyőr 47. l.
[48] Pozsony Státny Archiv uo. 982/2. sz.: „Hilarius Dettelbach 19 Annis egit organistam. Ivit ad Conventum Mariano Pratensem." Lásd még ugyanitt a 869. sz. irat is szól róla.
[49] Uo. 823. és 825. sz. irat, továbbá: Jura, Cesko Slovensky Hudebni slovnik. Praha, I. k. 233. l.
[50] Pozsony Státny Archiv uo.
[51] NémethAdalékok 103. l.

zarándoklat részére évi 50–50 forintot. 1833-ban a napóleoni idők emlékére alapított július 2-i ünnepségek költségeivel együtt — idéztük már a rendelkezést — a boldogasszonyi zarándoklat céljára juttatott segítséget is megvonják, pedig ez utóbbi költségeit — mint az 1829. évi bejegyzésből kitűnik — alapítványból fizette ki a városi tanács.[52] Míg a jezsuiták bácsai (Szent Vitus) és lébényi (Szent Jakab) zarándoklatát minden évben zenekaruk is kísérte, egyetlen adatot nem találtunk a városi jegyzőkönyvekben viszont arról, hogy a boldogasszonyi zarándoklatot is zeneszóval tartották volna. A zarándoklat programját őrző könyvecske csupán azt jelzi, hogy visszaérkezéskor a székesegyházban ünnepélyes Te Deum hangzott fel, bizonyára a székesegyházi kórus előadásában.[52a]

A karmeliták zenéjével kapcsolatban szóltunk arról, hogy 1740 előtt éveken át a ferencesek templomában ünnepelte katonazenekar muzsikájának kíséretében Liebenberg tábornok és ezrede Nepomuki Szent János ünnepét. Több ilyen adatot sajnos nem találtunk.

Nagyobb ünnepeik közül csupán egynek, az 1771. máj. 12-én tartott Szent Maximus vértanú átvitele ünnepségnek leírását ismerjük. Ám itt biztos, hogy a káptalani zenészek muzsikáltak, ezért ezzel zárjuk zenéjük összefoglalását:

1771. máj. 7-én hivatalos feliratban kér engedélyt a győri ferences konvent Zichy püspöktől, hogy a Rómából Nagyszombatba s innen Győrbe elhozott Szent Maximus vértanú testét ünnepélyesen körmenetben hordozzák körül a városban és helyezzék el a templomban.[53] Az ünnepség jegyzőkönyvét az egyik résztvevő ferences így írta meg latin nyelven: „... A feldíszített holttestet 1771. máj. 12-én, — amely húsvét után a hatodik vasárnapra esett — ahogyan az üveg koporsóban fekszik elhelyezték a főoltár előtt és a padok között 12 kandeláberrel körülvéve. Hogy az odatóduló tömeg ne ártson a koporsónak, a Wolfenbüttel ezred hat katonája reggel 5-től délután 3-ig felváltva díszőrséget állott. 8 órakor német predikációt tartottak. Befejeztével a szent testét leemelték, hogy dalmatikába öltözött nyolc ferences szerzetes vállán körmenetben hordozza a városon keresztül. Közvetlenül mögöttük haladt Főtiszt. Bogyay Ignác kanonok locsmándi főesperes, a szabad királyi város plébánosa ünnepi papi segédlettel. A menet élén haladtak a fúvós zenészek, őket mi követtük a feszületünkkel égő lámpákat és gyertyákat hordozva. Mögöttünk ismét fúvós zenekar vonult, de közvetlen előttünk páncélban és sisakban, egy ifjú haladt, aki Krisztus bajnokát jelképezte. Bal karján pajzs volt, rajta a felírás: Szent Maximusnak, a győzhetetlen Krisztus mártírja vértanúságának erőssége, koronája és pálmája. Bal kezében ez az ifjú ezüst paténán [tálcán] borostyánt, jobb kezében magasan pedig pálmaágat tartott. Kísérte hat fáklyavivő bíborszín magyaros köpenyben. Az egész körmenet élén Schillinger Kristóf győri polgár páncélban és sisakban vonult a zászlóval. A szent teste mellett 24 fáklyavivő részben a vármegye, részben a városi tanács tagjai, majd hosszú sorban a katonák haladtak, hogy visszatartsák a nép tódulását és tolongását. Olyan sokan

[52] Gylt Vj 1829. máj. 8., 1109 sz., 758. l.

[52a] Wahlfahrts – Büchlein . . . Raab é. n. Josep Streibig., Pannonhalma Főapátsági Ktár 8 n* 43/11., 6. l.

[53] Plt Religiosi csoport. Franciskánus anyag.

vettek részt, hogy ilyen nagy számra még a legöregebb győriek sem emlékeznek ..." Felsorolja a résztvevőket, majd folytatja: „Visszatérve a templomba a szent testét Szent Tekla oltárába helyezték el. Majd a szertartást vezető pap Te Deumot intonált ugyanennél az oltárnál. Utána pedig itt ünnepi misét énekeltek és magyar predikáció következett."[54] A jezsuita naplóíró szerint az egész város népe részt vett a körmeneten.[53] A városi tanács pedig júl. 3-i gyűlésén 18 forintot utalt ki a fáklyák kifizetésére, amelyeket a magisztrátus tagjai hordoztak a menetben. Ugyanezen a gyűlésen ünnepélyes megemlékezést fogalmaztak meg a jegyzőkönyv részére, hogy erről az ünnepről a győri késői utódok is tudomást szerezzenek.[56]

Újváros, Nádorváros és Magyar Ispita

Az újvárosi plébániát Zichy István gróf, a győri erőd alkapitánya fogadalomból alapította 1695-ben. A mai zsinagóga helyén építette a Salvator-, azaz a Megváltóról elnevezett templomot, s mint kegyúr a plébániáról is gondoskodott. 1749-ben Mária Terézia rendeletére az evangélikusoktól elvett templom lett a plébánia temploma, és József főherceg trónörökösre való tekintettel Szent József tiszteletére szentelték fel. 1832-ig ezt a templomot használták, s csak 1841-ben készült el az új, a mai plébánia templom. 1743-tól a szabad királyi város magának követelte a kegyuraságot, de csak 1804-ben ismerte el a helytartótanács ezt a jogát. Még ezután is

[54] Klt Cth XI. Nr. 971.: „Atque sic adornatum Corpus ... die 12 Mai supra signati Anni 1771. in quam incidit Dom. 6ta post Pascha, in sua Arca prout nunc est, ante Aram Majorem in nostra Ecclesia, inter Cancellos expositum fuit, ac circa circum 12 candelabra. Ne vero accurrens populus proprius cum damno arcae accedere posset, a sex militibus armatis ex Inclyta Legione Wolffenbittliana custodiebatur, alternantibus vigilias ab hora 5ta Matutina usque horam 9m ante meridianam, Hora autem 8a dicta est concio germanica. Hac finita levatum est Sacrum Corpus, processionaliter portandum per Civitatem e nostra Communitate a Religiosis 8 personis Dalmaticis indutis in humeris portatum est, portatores Sacri Corporis immediate sequebantur cum solenni adstantia e clero saeculari Rmus Dnus Ign. Bogyay ... Canonicus, Archi Diaconus Locsmandiensis et Lib. Reg. Civ. parochus. Hos antecesserunt Musici Tubicines, hos nos sub cruce nostra sequebamur, accensas candelas gestantes. Nos iterum sequebantur alii Musici Tubicines, quos immediate praecedebat Juvenis galea, loricaque indutus, qui representaret Christi pugilem, habuitque ille Juvenis in sinistro brachio sentum cum inscriptione Fortitudo, Corona et Palma Martyrii Invicti Christi Martyris Sancti Maximi. Sinistra autem manu portabat hic Juvenis patenam argenteam, in qua posita erat Laurus, dextera autem extenta gestabat palmam erectam, stipatus sex facigeris clamyde rubra Hungarica aequaliter indutis. Toti autem processioni praeivit civis Jaurinensis Christophorus Schillinger galea et lorica indutus vexillifer. Juxta Sacrum Corpus 24 facigeri partim Dni Comitatenses, partim Magistratuales civici, juxta hos longo ordine milites ad reprimendam appressionem et trusionem populi, cujus tanta fuit copia, ut nullus etiam senissimorum se Jaurini vidisse meminerit ... Relato demum in Ecclesiam Sacro Corpore et in ara S. Theclae V. et M. Pontificans intonuit Te Deum laud. ad eandem aram, quo finito ad eandem aram Misse Solemnis decantata est cum concione Hungarica."

[55] JesDiar 1771. máj. 12.

[56] Gylt Vj 1771. ju. 3., 1060. és 1061. szám, 918—919. l.: „... quod ipsum hic loci pro futura notitia posterorum adnotatur."

hosszas tárgyalások következtek. Végül is az 1821-ben kötött szerződés szerint a Zichy család és a város társkegyúrként gondoskodott a plébániáról.[57]

Az első korszak zenéjének egyetlen érdemesebb adatáról már szóltunk a karmelita napló leírása alapján: 1718. márc. 23-án a Rómából hozott Szűz Mária-szobrot az újvárosi templomban – ahogy a napló nevezi a Zichy-kápolnában – helyezték el, s innen vitték át ünnepélyes körmenetben márc. 25-én a székesegyházi zenekar kíséretében a karmeliták loretói kápolnájába.

Tudjuk, hogy már ebben a templomban is volt orgona. 1749-ben ugyanis ezt viszik át a Szent József-templomba, ahonnan hivatalos engedély alapján joggal vitték el a sajátjukat az evangélikusok.[58] Csupán két kántortanító nevét ismerjük ez időből: Viza István József 1710-ben, Molnár Ádám pedig 1733-ban működött.[59]

A plébánia második korszakát a Szent József-templom szentelésétől számítjuk. A karmeliták naplója röviden csak a lényeget írja le. Márc. 19-én a szertartást Zichy Ferenc püspök végezte, és igen sok hivő jelenlétében tartotta az első ünnepélyes misét.[60] A székesegyház zenekarának közreműködését méltán feltételezhetjük ezen az ünnepen annál is inkább, mert ettől kezdve 1832-ig folyamatosan évente többször vesznek részt a templom nagy ünnepein. 1749-ben még csak az úrnapi körmeneten, 1750-től azonban Szent József napján, a templom búcsúján is muzsikálnak. Minden alkalommal 6–10 ft összeget jeleznek a templom számadásaiban a zenekar és a segédkező kispapok részére. 1757-ben a boroszlói győzelem alkalmával a székesegyházban is, és itt is tartanak ünnepélyes Te Deumot. 1780–1790-ig a januári szentségimádás idején is zenekaros mise hangzik fel náluk, 1791-től pedig évente négyszer, a szentségimádáson, a Szent József napi búcsún, a feltámadási és az úrnapi körmeneten való szereplésüket fizetik ki a „dómzenészeknek", a szokásos 6–10 ft-ot. 1803-tól még ünnepélyesebb lesz a feltámadási és az úrnapi körmenetük, mert hol a német, hol a magyar polgári alakulatnak adnak évenként összesen 20–30 ft-ot a parádéért, a díszlövésekért és a muzsikáért.[61] 1797-től minden évben a városi tanács az újvárosiak úrnapi körmeneténck kiadásaihoz is hozzájárul 9–10 forinttal.[62] 1814-ben Novák Ferenc székesegyházi succentor veszi fel a kórusnak szánt összeget, de ekkor már minden alkalommal 20 ft-ot kapnak a zenészek, 14 ft-ot a kispapok.

A számadáskönyvek nem jelzik egyszer sem a körmenetek pontos időpontját. Tekintettel a káptalani zenészek elfoglaltságára, kérdezhetjük, hogyan tudtak itt is muzsikálni? Az úrnapi körmenetet bizonyára a nyolcad alatti vasárnap tartották, mint a karmeliták és a jezsuiták is. Mivel a karmelitáknál délután vettek részt, semmi akadálya sem volt annak, hogy délelőtt az újvárosiaknál szerepeljenek. A feltámadási körmenettel kapcsolatban pedig tudjuk már, hogy a karmelitáknál 1789-ben megszűnt a zenekari muzsika. Így könnyen lehet, hogy éppen ezért

[58] JesDiar 1749. márc. 18.
[59] Plt Tanítói javak összeírása c. köteg.
[60] KarmN II 124. l.
[61] Gylt Újvárosi templom számadásai 1749–1832-ig.
[62] Uo. Vj 28. k. 1797. aug. 11., 967. sz., 496. l.
[57] BedyVall 51–54. l.

vállalták minden nehézség nélkül 1791-től kezdve folyamatosan az újvárosiak feltámadási ünnepét is.

A kórus leltára 1780-ban csak kis orgonát, 1802-ben és 1811-ben még három zenészpultot is jelez. Időközben azonban már új orgonát is szereztek be. Mint említettük, 1749. máj. 9-én a Megváltó-templom orgonáját szállították át 10 forintért, és máj. 13-án „az orgona csinállónak" 4 ft 20 x-t fizettek a munkáért. Gergelyi György Imre plébános idejében az anyakönyvi bejegyzés szerint „1767. ápr. 9-én új orgonát szállítottak át Szigetről 110 forintért a Szent József-templomba".[63] Szigeti véleménye szerint Janicsek Antal győrszigeti orgonaépítő – Burchart Gáspár utóda – készítette még közvetlenül 1766. okt. 28-án bekövetkezett halála előtt. Az ára alapján kb. 5 változatú pozitív orgonának tartja.[64] A számadások néhányszor 2–3 ft-os javítási költségekről és orgonaszíj beszerzéséről is értesítenek. 1799-ben név szerint is említik, hogy Elgasz Ferenc 5 forintért javítja a hangszert. Ugyanitt 1809-ben viszont újabb szállításról is olvasunk: „Elgasz Ferenc orgonaépítő mesternek a Szent József Templom használt [megszokott] orgonájának lebontásáért [felszámolásáért] és a Szentháromság templomban való felállításáért fizetve 5 ft."[65] Természetesen ez a Megváltó-templomból áthozott régi hangszer volt s 1809-ben a kórházhoz tartozó Szentháromság-templomba vitték át. Az 1767-ben vásárolt új orgonát viszont javítja még Elgasz 1815-ben 6 forintért és 1828-ban 7 forintért.

A második korszaknak csaknem valamennyi orgonistáját, kántorát ismerjük. A városi jegyzőkönyv 1776-os bejegyzése szerint Szekeres István 37 éve, tehát kb. 1740 óta kántortanító Újvárosban.[66] 1770-es javadalmi kimutatása szerint kötelességei között szerepel az orgonálás és a karácsonyi, húsvéti és pünkösdi kántálás is. Az utóbbiakért összesen 20 ft-ot kap.[67] A káptalani zenészek hasonló szokásáról már volt szó és arról is, hogy éppen 1771-ben tiltotta újra a helytartótanács a népszokások között a kántálást. Mint láttuk, a káptalan ragaszkodott továbbra is a szokáshoz. Vajon élt-e Újvárosban ezután is, nem tudjuk. Az 1795-ös fizetéskimutatás nem említi már az ügyet.

Szekeres Istvánt 1778-ban vagy 1779-ben egyelőre ismeretlen nevű kántor követi. Somogyi Lipót plébános ugyanis 1782-ben felháborodva tiltakozik, hogy Szekeres István után már 3 éve működő kántora 1781. szept. 19-én kénytelen volt állásától megválni két szenátor áskálódása miatt, és Kovaltsik Pált nevezték ki helyébe. 1783-ban Tonleitner nevű iskolamester követi őt. Keresztnevét nem ismerjük. Nem tudjuk, milyen kapcsolata volt Tonnleitner Jánossal, a kamillus templom kántorával. 1790–96-ig Legény Ádám lesz a kántortanító. Ő azonban 1796–

[63] UHa VI. k. (1733–1788) 246. l.: „NB Anno 1767 die 9 Aprilis organum novum translatum est ex insula ... et in flor 110 adest centum decem ad S. Josephum."

[64] SzigetiGyőr 39–40. l.

[65] Gylt Újvárosi Templom számadásai 1809.: „Elgasz Frantz orgelmacher von der Hl. Josef Kirchen gewohnter Orgel Abrechung [!] und in der heiligen Dreifaltigkirchen aufrichtung bezahlt 5 fl."

[66] Uo. Vj 16. k. 1776. szept. 30., 366 sz., 318. l.

[67] Plt Tanítói javadalmak összefrása: „Occasione fest. Nat D N J Chr a Cantatione 8, die Res 7, Pentecost 5 fl."

1806-ig Kisbéren és Szőnyben dolgozik, majd visszatér Újvárosba, s 1833-ig egyfolytában ő lesz a kántor. Tízéves távolléte alatt Kálóczi János tölti be ezt a tisztet.[68]

A nádorvárosi plébániát csak 1789-ben alapítják a helytartótanács rendeletére. Régebben Majorok néven a székesegyházi, majd a belvárosi plébániához tartozott. 1761-ben Zichy Ferenc püspök intézkedésére a kamillus szerzetesek telepednek itt le, házat építenek s kápolnát is rendeznek be. A templomukat csak 1770–72 között építik fel. Őket azonban II. József rendelete alapján 1787-ben feloszlatják, s csak utána szervezik meg templomukban a plébániát.[69]

A jezsuita házinapló leírja 1766. júl. 15-én, Szent Kamill ünnepén tartott első búcsújukat. Mivel ezen a jezsuita zenekar közreműködik, majd a következő fejezetünkben foglalkozunk részletesen az ünneppel. Még 1767-ben is szól röviden a búcsúról. Valószínű, hogy 1773-ig a jezsuita zenekar muzsikál náluk ezen az ünnepen. Templomuk felszenteléséről viszont sem a karmeliták, sem a jezsuiták nem emlékeznek meg krónikájukban.

1773–1787-ig, a jezsuiták feloszlatásától a sajátukig tartó időszak zenéjéről az 1787. febr. 29-én kelt feloszlatási leltárban találtunk némi útbaigazítást: Fabricius Negretti házfőnök az istentiszteleti rend vázolásában általában orgonás misékről szól. A végén levő megjegyzése azonban fontos számunkra: „Szent Kamill atyánk ünnepét, amely júl. 15-re esik, mind ez ideig szerény anyagi lehetőségeinkhez mérten ünnepélyesen tartottuk meg." Majd a legutolsó, 1787. jan. 11-i szentségimádás elszámolását is közli: „Zenészeknek a jan. 11-i szentségimádás alkalmával két szolgálatukért, azaz a miséért és a litániáért 8 ft, az asszisztenciának 1 ft 8 x."[70] E két adat arra utal, hogy a Kamillus-búcsút és a januári szentségimádást már eddig is zenével ünnepelték. 1790-től viszont – amikor már plébánia működik itt – a számadáskönyvek 1811-ig évente négy alkalommal jelzik a zenészeknek és az asszisztenciának járó 8–10 forintokat szentségimádáskor, feltámadáskor, úrnapján és a búcsún. 1790-ben a király koronázása, 1798-ban a mantuai győzelem alkalmával Te Deumért 2 ft-ot, majd ugyanazon évben a monarchia csapatainak előhaladásáért tartott ünnep zenéjéért 8 ft-ot, VI. Pius pápa requiemjéért 5 ft-ot utalnak ki a zenészeknek. 1811-től, úgy látszik, csökkentik a zenés ünnepeket, mert egészen 1832-ig csak feltámadáskor és úrnapján fizetik a zenészeknek és a kispapoknak a fokozatosan emelkedő összeget, 1816-tól már minden esetben 16, ill. 6 ft-ot.[71]

Az új plébánia hamarosan kottákról és hangszerekről is gondoskodik. Az 1807-es leltár a következőket sorolja fel:

[68] Ugyanott és Gylt Újvárosi templom számadásai.

[69] BedyVall 59–62. l.; TóthNádor.

[70] OL Helyt lt C 103 Inventarium der in Hung aufgelass. Klöster E 27. Inventarium des zu Raab aufgelass Camiller Kloster, 71–72. l.: „Festum S. Patris nostri Camilli, quod 15ta Julii annue recurrit, usque modo solenniter pro tenuitate nostra celebravimus . . . Musicis in adoratione Sanctissimi Sacr. (11. Jan.) pro duobus servitiis, utpote Sacro et Litaniis fl 8. Studiosis assistentibus ad Aram hac solemnitate 1 fl. 8."

[71] Gylt Szt Kamillus-templom elszámolásai.

1 nagy orgona pedállal
5 hegedű
4 trombita két fúvókával
2 vadászkürt
1 basszushegedű (cselló) kulccsal
1 pár dob ütőkkel
1 Haydn-nagymise
1 Preindl-mise
1 Reutter-mise
1 Hoffmann-mise
6 Loretói litánia
1 C-dúr mise
1 Aumann ünnepi vesperás
1 szobai és 2 orgona lámpa
1 nagyobb térdeplő
2 hosszú pad
1 pulpitus székkel
6 kisebb pulpitus székkel.

Az 1813-as leltárban a misék helyett röviden csak „6 szép kantátát" említ, 1815-ben pedig 5 kantátáról szól. A leltározó valószínűleg felületesen csak a miséket érti ezek alatt.[72]

Mivel a számadások minden esetben röviden csak zenészekről szólnak, felmerül a kérdés, vajon tényleg a káptalani zenészek muzsikáltak-e náluk? Három lehetőségre gondolhatunk: 1. a hangszereik és néhány kottájuk alapján szóba kerülhet, hogy alkalmanként összehívott saját zenekaruk volt. Ennek bizonyára lenne nyoma, s az orgonista adatainál is kiderülne. 2. Ebben az időben már a győrszigeti zenészek is szerepelnek a városban. Bizonyíték az ő szereplésükről sem akad. 3. Viszont az a tény, hogy a kispapok asszisztenciájának összegét mindig együtt fizetik ki a zenészekével, a káptalani zenészekre utal. Nem is volt akadálya szerintünk, hogy itt muzsikáljanak: 1773–1789-ig ugyan még rendszeresen zenélnek a karmelitáknál, a kamillusoknál viszont ezekben az években csak a jan. 11-i szentségimádáson és a júl. 15-i búcsún szerepelnek. Ezek nem ütköztek az ottani munkájukkal. 1790-től pedig a karmelitáknál semmi dolguk sem akad, így szinte kapóra jött számukra az újabb megbízatás.

Az 1807-es leltárban szereplő „nagy orgona pedállal" Szigeti szerint tíz változatú volt, és Negretti házfőnöksége idején 1780-ban a győri Peking Péter építette.[73] A feloszlatási leltárban 160 ft értékűnek tartják a hangszert, és 1786–87-ben évi 5 ft-ot fizettek Pekingnek a karbantartásért. Mivel ő 1788-ban meghalt,[74] Elgasz Ferenc, az ausztriai Bregenzből származó, nádorvárosi orgonaépítő gondoskodik ezután a javításról. 1791-ben 20 ft-ot, 1794-ben 26 ft-ot, 1812-ben pedig 2 ft-ot fizetnek ki számára. 1819-ben azonban alaposabb átépítésről lehet szó, mert a számadások szerint Elgasz mester 230 ft-ot kap munkájáért. Több szó aztán nem esik az orgonáról Elgasz haláláig, akit a nádorvárosi anyakönyv 1832. aug. 26-i szövege szerint 77 éves korában „halva találtak a Dunában".[75]

A kamillusok orgonistái közül csak kettőnek ismerjük a nevét: Mária Jánosról, aki 1780-ban tanítóképző téli tanfolyamának hallgatója, azt írták be a jegyzőkönyvbe, hogy 32 éves, és a kamillusoknál orgonista.[76] Lehet, hogy a képző befejezése után hamarosan elhagyta a plébániát, mert az egyik vizitációs irat 1785-ben arról értesít, hogy a Majorokban és Győrszabadhegyen is a székesegyházi

[72] Uo.
[73] SzigetiGyőr 48. l.
[74] BHa II. k. 320. l., 1788. febr. 18.
[75] NHa II. k. 35. l.: „... mortuus inventus in Danubia."
[76] Gylt Protocollum ad Magisteria Praeparandorum ab Anno 1778., 69. l.

zenészek valamelyike látja el a szolgálatot, a kántori és orgonista teendőket.[77] A feloszlatási leltár azonban 1786–87-ben már Tonnleitner (Tennleitner) Jánost mondja orgonistának évi 24 ft fizetéssel. A számadásokból nem tűnik ki, meddig viseli ezt a tisztséget. Ám az biztos, hogy 1794-ben már Göschl Lőrinc az utóda, mert az egyik nádorvárosi esküvőn mint a templom orgonistája vállalja a tanúskodást.[78] A számadásokban évi 80 forintos fizetéséről olvasunk. 1796-ban, amikor már gyereke is születik, ezt a jövedelmet kevésnek tartja, s a várostól fizetésének felemelését vagy természetbeni segítséget kér. A tanácsi határozat szerint a jelen körülmények között az emelésről szó sem lehet, de egy alkalommal segítségül 50 darab fűzfa rőzse ágat utal ki számára a kamarási hivatal.[79] Úgy tűnik, hogy jó orgonista volt, mert 1799-ben az újvárosi szentségimádáson őt bízzák meg az orgonálással 7 forintos tiszteletdíjjal.[80] Sajnos már 30 éves korában meghalt 1801. ápr. 26-án.[81] Bizonyára a betegsége is oka volt annak, hogy Gaszner Antal plébános 1800. márc. 21-én arra kéri Vitéz Imrét, a nemzeti iskolák felügyelőjét, hogy jól orgonáló és magyarul beszélő fiatal kisegítő orgonistát és tanítót adjon Göschl Lőrinc mellé. Róla egyébként, aki ausztriai származású, mint orgonistáról is, mint tanítóról is elismerőleg nyilatkozik.[82] Fiatal utóda, Guttmann Ferenc nőtlen orgonista azonban 18 éves korában, 1803-ban már meghal.[83] Lehetséges, hogy Göschl feleségének, Guttmann Annának testvére volt. A következő orgonistáról, Gungl Jánosról csak egyszer hallunk, amikor 1804. jún. 29-én tanúként szerepel esküvőn.[84] 1806-tól kezdve aztán végig, még 1832-ben is Kolbe Ferenc az orgonista. Azzal kezdi mindjárt működését, hogy 80 forintos fizetésének felemelését kéri a városi tanácstól tekintettel arra, hogy nősülni kíván. Ő sem ér el sokkal többet, mint pár évvel előtte Göschl Lőrinc: 2 öl fát utal csak ki a város számára segély címén egy alkalommal.[85] 1810-ben már csak a két öl fa kiutalásáért folyamodik, de kérését elutasítják.[86] Esküvőjét 1811. ápr. 21-én tartja 31 éves korában. Az anyakönyv jelzi, hogy a sziléziai Eckersdorfból való.[87]

[77] Plt Parochialia Fasc 14 Nr. 118., fol. 5., 1785. nov. 4.: „. . . pro servitiis Parochi respectu functionum Parochialium . . . in Allodiis et Szabadhegy Musici Cath. Eccl. applicantur."

[78] NEa I. K. 18. l., 1794. jún. 9.

[79] Gylt Vj 27. k., 1796. ápr. 22., 540. sz., 274. l.: „Auctione salarii e subvertentibus circumstantiis locum haud habente, memorato supplicanti in aliquale alleviamen 50 frusta füszfa Rőzse dicta per gremiale camariatus officium eidem in natura consignanda ac rationibus inducenda resolvi pro hac dumtaxat vice."

[80] Gylt Újvárosi templom számadásai, 1799. jan. 25.

[81] NHa I. k. 60. l.

[82] Plt Iskolai levéltár, igazgatói iratok Győr 1787–1800.: „. . . Laurentius Göschl adprobatus quidem in Austria trivialium Scholarum Moderator, moderatoris tamen iam et in Ungaria laudabili cum Testimonio functus, amodo isthic organistae fungens officio . . . mutua binorum Moderatorum alternatione et Scholae nostrae et tali juveni Moderatori organum pulsare condiscenti pro ulteriore illius accomodatione meo videri consultum foret."

[83] NHa I. K. 67. k., 1803. márc. 9.

[84] NEa I. K., 37. l.

[85] Gylt Vj 37. k., 1806. szept. 11., 1411. sz., 705. l.: „. . . pro aliquali attamen alleviamine focalium mollium per unitam Perceptoratus et Cameriatus officium in natura extradandas resolvi".

[86] Uo. Vj 42. k. 1794. sz., 868. l., 1810. nov. 22.

[87] NEa I. k. 61. l.

Itt említjük, hogy a *győrszabadhegyi lelkészség* 1829-es vizitációs válaszai alapján világos, hogy a káptalani zenészek náluk nem muzsikáltak: „Az istentiszteleteken a nép énekel. Zenekarral kísért éneklést nem tartunk."[88] Ezt igazolja a templom számadáskönyve is. Egyszer fizetnek a zenekarnak 1 ft 50 x-t Martin Farkas requiemje alkalmával, 1789. aug. 3-án, de ezt sem náluk, hanem a székesegyházban tartják.[89] II. József létesítette a helyi lelkészséget. A hamarosan felépült kápolnában 1792-ben Elgasz Ferenc épít orgonát 170 forintért. A számadások között található 1801-es leltár öt változatúnak mondja. Elgasz 1808-ban 35 forintért hozza rendbe, de az 1829-es vizitáció szerint még 1827-ben is javították. Mivel a kántortanítóknak semmi szerepük sincs a zenekarral kapcsolatban, nevüket csak a győri zenészek között soroljuk fel.

A Magyar Ispitával kapcsolatban azonban a káptalani zenészeknek egy századnál is hosszabb zenei hagyományáról tudunk beszámolni. Széchényi György püspök 1666-ban alapította, de a kápolnát csak 1695-ben építették fel, a mai barokk templom pedig 1735-ben készült el. A kápolnát Szent Erzsébet, a templomot Szent Erzsébet és Szent Anna tiszteletére szentelték fel. Ez számunkra fontos adat, mert az 1731-től fennmaradt elszámolások szerint 1731-től még csupán Szent Erzsébet napján,[90] 1734-től kezdve viszont már Szent Anna és Szent Erzsébet ünnepén tartanak minden évben zenés misét a székesegyházi zenészek. 1738-tól folyamatosan a kispapok asszisztenciáját is fizetik. 1739-től mindkét ünnepen zenés misét és két vesperást is említenek. A kórus általában 6–6 ft-ot, a kispapok 2–2 ft-ot kapnak a szereplésért az ispita pénztárából. Az ispita gondnoka gyakran beírja, hogy a székesegyház zenészeinek fizeti az összeget, néha a succentort is jelzi, sőt Mechler succentor nevét is többször olvashatjuk a sorok között. Annak ellenére, hogy 1758 és 1815 között hiányosak az elszámolások, úgy hisszük, hogy a két zenés ünnepet minden évben ekkor is megtartották.[91] A hagyomány folyamatosságát megerősíti az 1787-es vizitációs szöveg is, amely szerint: „Szent Anna és Szent Erzsébet, az ispita védőszentjeinek ünnepén a zenészek és az asszisztencia minden évben 20 forintot kap."[92] Az 1800-as években Szent Erzsébet ünnepe helyett jan. 5-én a szentségimádás alkalmával hangzik fel zenés mise. A két ünnepen, a szentségimádáson és Szent Anna napján a kórus összesen 16 ft-ot, a kispapok pedig 14 ft-ot kapnak. Hangsúlyozzuk, hogy a szokás 1832 után is tovább él.

A számadáskönyv 1739-ben beszámol arról, hogy „jan. 27-én hálából az ispita második alapítója, báró Szeleczki úr iránt Zámoriné asszonyt, aki neki sógornője volt, az ispita kriptájába temették el". A 10 ft 50 x összegből a harangozó, a temetést végző káplán és a zenészek részesülnek. Ugyanitt azonban régi érdekes népszokásra is kapunk adalékot: „1 ft 4 x-t fizettem a borért, népiesen virrasztásborért,

[88] Plt Parocialia. Conscriptio Proventum Parochialium, Status Parochiae Szabadhegy 1829: „Divina servitur sub concentu populi. Cantus Musicus non instituitur."

[89] Gylt Szabadhegyi elszámolások.

[90] Klt T 43 Nr. 527.

[91] Uo. Liber Rationum Hospitalis Hung. Jaur. ab 1732–1757., 1773–(1832)., 2. sz. szekrény., uo. Feudáliskori iratok Fasc 18 Nr. 46: Magyar Ispita elszámolása 1800–1807.

[92] Klt Fasc 18. Magyar Ispita anyag. Vizitáció 1787., 13. l.: „Festis S. Annae et Elisabethae velut Patronis specialibus Xenodochii in musicos et assistentes quovis anno 20 fl."

melyet az említett úrnő temetésén éneklő énekesek ittak meg."[93] 1755. jún. 11-én Pápai Ferencnek, az ispita egyik lakójának temetése alkalmával is 1 ft 25 x-t fizet ki a székesegyházi káplánnak, a harangozónak és a zenészeknek. Még 1806-ból van hasonló adatunk: Miller László temetésén júl. 18-án 1 ft 13 x-t kapnak a zenészek és a káplán.

Nem tudjuk viszont biztosan, mikor készült az ispita orgonája. Szigeti úgy véli, hogy 1695-ben szerezték be, és ezt vitték át az új templomba 1735-ben.[94] A számadáskönyvben 1741. jún. 5-én szólnak először az orgona javításáról: „Mivel a régi orgona rossz állapotban volt és javításra szorult, az utóbbi kifizetés alkalmával Mechler úr jelenlétében 2 forintot adtam az orgonaépítőnek... Mivel pedig jún. 28-án az orgonaépítő befejezte munkáját, s már jún. 5-én kapott 2 forintot, ezen a napon a hátralékot is kifizettem, 6 ft 63 x-t."[95] Még 1774-ben szól a számadáskönyv 5 forintos orgonajavításról. Sajnos az orgona építőjének és 1741-ben javítójának nevét nem ismerjük. Burchart Gáspár ugyanis csak 1743–46 között telepedik le Győrszigeten.[96] 1774-ben viszont bizonyára Peking Péter végezte a javítást, akinek a gondja volt ezekben az években – mint tudjuk – a székesegyház orgonáinak a karbantartása is.

Az elszámolások rendszeresen szólnak az ispita kántorairól is, akik felsőbb osztályos diákok voltak. Az ispitában laktak, élelmükről, sőt ruházatukról is gondoskodtak. Feladatuk az orgonáláson, éneklésen kívül az asztali felolvasás az ebédlőben az ispita idős lakói részére. Általában havonta 1 ft-ot is kaptak szolgálatukért. Néhánynak nevét is feljegyezték. A győri zenészek között majd felsoroljuk őket.

(*A Német Ispitáról* nem találtunk érdemes zenés adatot. A városi kórház *Szentháromság-templomáról* is csak annyit tudunk Petz Aladár révén, hogy az 1770-es években Istvánffy Benedek a káptalani zenészekkel néhányszor muzsikált itt.)[97]

Akadémia

A győri akadémia első korszaka a jezsuiták feloszlatásával, 1773-ban végződik. Ennek az időszaknak zenéjével a következő fejezetünkben a jezsuiták zenéjével kapcsolatban foglalkozunk. Zichy Ferenc püspök irányítása alatt eltelt 3 év után,

[93] Klt Liber Rat. Hosp. Hung. Jaur. ab 1732–57.; 1739. jan. 27. „. . . sepulta est ad Cryptam Hospitalis superius memorata Dna Zamoriana in cujus sepulturam titulo gratitudinis erga Illmum Dnum Baronem Szeleczky fundatorem secundarium Hospitalis, cujus haec defuncta affinis erat solvi pro vino, quod cantores ad praedictae Dnae funus cantantes ebiberunt vulgo virrasztásborért 1 fl 4."– BedyVall 67. 1. szerint báró Szeleczky Márton 1738-ban 10 000 forintot adott az ispitának.

[94] SzigetiGyőr 18. l.

[95] Klt Liber Rat Hosp. Hung. ab 1732–57.,: „Siquidem organum pristinum Hospitalis fuisset destructum et reparari debuerat, ad ulteriorem exolutionem dedi organifici praesente Dno Mechler 2 fl . . . 28 Juni: siquidem organifex suum laborem finivisset, et uti supra die 5. Juni iam isti floreni 2 dati fuissent, hac die in restanti exolvi in flor. 6, 63."

[96] SzigetiGyőr 25. l.

[97] PetzKórház 88–98. l.

1776-ban kezdődik a második korszak, a Királyi Tudomány Akadémia időszaka, amikor Mária Terézia a helytartótanács irányítása alá vonja az intézményt. Ekkor a gimnázium épületének egy részét jelölik ki számára. 1785-ben ugyan Pécsre telepítik át, de 1802-ben újra Győrött folytatja működését.[98]

A Pressburger Zeitung részletesen beszámol az 1776. nov. 7-én tartott megnyitó ünnepségről: „Miután Ő csász. és kir. apostoli Felsége, a mi országunk legkegyelmesebb Anyja itt akadémiát felállítani jónak látta, hogy általa az ország fiataljai tudományuk révén hazánk javát szolgálhassák, nov 7-én a következő ünnepséget tartották. Gróf Niczky Kristóf ... a győri és pécsi tankerület főigazgatója reggel 9-kor Szily felszentelt püspök őméltósága kíséretében díszes hintón a püspöki palotából az iskolába ment. Itt mindjárt a kiszállásuk alkalmával a nagyszámú előkelőség, a tanárok és az ifjúság fogadták, s felkísérték a pompásan feldíszített díszterembe. Itt Őfelsége képével szemben elhelyezett asztalnál foglalt helyet, és ünnepi beszédében Őfelsége anyai gondoskodását ecsetelte..." Apffalter József kanonok és helyi igazgató köszönte meg szavait és székhelyi Majláth Antal, szombathelyi kanonok mondotta el ünnepi beszédét. Ennek végeztével így folytatja a cikkíró: „*Állandóan szóltak a trombiták és a dobok*, míg a menet Niczky gróffal és az előkelőséggel az élen a díszteremből az akadémiai templomba vonult át. Itt az említett felszentelt püspök úr Veni Sanctét énekelt és ünnepi misét tartott a papság segédletével. A főpapi mise után az akadémia tanárai a főigazgató úrral a püspöki palotába mentek és tisztelegtek gr. Zichy Ferenc püspök úrnál. Utána ünnepi ebéd következett, amelyen a különböző rangú előkelőségek és a tanárok vettek részt."[99]

A beszámoló átolvasása után azonnal kérdezhetjük, vajon a székesegyházi vagy a Szent Ignác-templom együttese muzsikált a megnyitó ünnepségen? A káptalani zenészek akadémiai szerepléséről ugyan az első konkrét bizonyítékunk csak 1779-ből maradt fenn, mégis véleményünk szerint már ezen az ünnepen is ők szerepeltek. A következő fejezetben ugyanis részletesen foglalkozunk a Szent Ignác-templom zenekarával, amelyet a jezsuiták feloszlatása után 1773-tól szintén Istvánffy Benedek káptalani succentor vezet. A zenekar azonban – mint látni fogjuk – 1776 első felében megszűnik.

Az akadémiai istentiszteletek rendjében 1776–1777-ben három rendkívüli ünnepről olvasunk: a királynő születésnapjáról, az évnyitó ünnepről, a Veni Sanctéról és Szent Ignácnak, a templom védőszentjének napjáról, de nem maradt fenn elszámolás ezekről az ünnepekről.[100] Így a zenekar szerepéről sem tudunk szólni.

1779-ben viszont az akadémia újabb ünnepségéről ír a Pressburger Zeitung: Nitzky főigazgató Bánát felé tartó útját megszakítva Mária Terézia ajándékát hozza magával az általa alapított győri akadémiának, a Szent Kereszt ereklyéjét. Pierer József győri felszentelt püspöknek adja át s egyben elrendeli, hogy jelen-

[98] BedyPapn 40. l.

[99] Pressburger Zeitung 1776. nov. 20., 93. szám; KarmN III 23. l. is hírt ad róla.

[100] Blt Proth Regiae Academiae et Catalogus gymnasii Jaurinensis 1776–77., 11. l. „Ordo divinorum pro Acad ... Extraordinaria Festa: 1. Dies Natalis Augustissimae, 2. Dies Annua Restaurationis Schol., 3. Festum Patron. Schol."

létében május 3-án ünnepélyesen helyezzék el az akadémiai templomban. Az ünnepről ezt olvassuk: „... A püspök úr ünnepélyes főpapi misét énekelt. Részt vettek rajta az akadémiai tanárok, akik kettesével vonultak fel. A sort Nitzky őméltósága zárta be, mint a testület királyi főigazgatója. Ily módon a nagyszámban összegyűlt népnek megható példát nyújtott. Az ünnepi mise befejezése után az akadémiai ifjúság a királynő egészségéért imádkozott. Majd Nitzky őméltósága, az akadémiai tanári testület, valamint az igen szépszámú nép az ereklye előtt hódolatát fejezte ki..."[101]

Az ünnep leírása számunkra azért lényeges, mert ismerjük az ünnep zenéjéért kifizetett 8 forintról szóló nyugtát is. Krajtsovics András, a székesegyház új succentora veszi fel az összeget az akadémia igazgatójától.[102]

Krajtsovics succentor a székesegyház együttesével vállalja az akadémiai szerepléseket. Mivel azonban 1785-ig Apffalter József az akadémiának is és a gimnáziumnak is az igazgatója, nehéz elhatárolni a káptalani zenészek akadémiai szerepét a gimnáziumétól. Bizonyos ünnepeket, mint pl. a Veni Sanctét is, közösen tartják.

Jóllehet a helytartótanács a templom birtokosa, a költségek kifizetése is az ő feladata, mégis probléma adódik már 1779-ben is a kiadások körül: 1781. jan. 3-án a helytartótanács Apffalternek a következő utasítást küldi erre vonatkozólag: „Ami pedig a zenészeknek szóló kiadásokat illeti, melyek a lajstrom E pontjában 16 és 20 számok között szerepelnek 64 ft összegben, nincs más megoldás, mint az, hogy a múltra vonatkozólag, mivel ezek már megtörtént dolgok, ha jónak látja, fizesse ki a Tanulmányi Alapból, de a jövőre vonatkozólag a líceumokra érvényes rendelkezéseknek megfelelően járjon el."[103]

Apffalter az általunk pontosan nem ismert rendelkezésekhez alkalmazkodik, amikor 1781. okt. 8-án az akadémia pénzéből csak 4 zenés miséért járó összeget, 32 ft-ot fizet ki a káptalani zenészeknek, mint Krajtsovics succentor nyugtáján részletesen olvasható:

„1779. nov. 1-én az iskola Veni Sanctéjén	8 ft
1781. márc. 13-án a császár születésnapján	8 ft
1780. máj. 13-án a királynő születésnapján	8 ft
1781. szept. 3-án az iskola szerencsés befejezéséért tartott Te Deum alkalmával	8 ft
Összesen	32 ft."[104]

[101] Pressburger Zeitung 1779. máj. 15. szám.

[102] Blt Gimnáziumi ügyiratok 1776—1788., 1779. szept. 25.: „... pro Devotione 3ta Maj. occasione ... Allatae particulae ex SSma cruce ab Tota Academia solemniter celebrata fl. 8."

[103] OL Helyt lt C 67 Dep lit Pol. 1780. Akadémiai ügyek 2. számú irat: „In reliquis quoad Expensas in Musicos factas, ac in Elencho pariter sub E Nris 16°—20° comprehensas, insimulque fl 64 constituentes, nil aliud occurrit, quam quod, cum hae jam semel factae essent, ex antelato hujate Generalis Cassae Officio Aeq. ex assignandae veniant, pro futuro vero Bgno Normali Litterario circa Divina, qualiter per qualibet Lycaea celebranda, extradito, insistentur esse existimaretur."

[104] Uo. 76. szám: „Die 1 Nov. A° 1779 Veni Sancte Initio Schol fl 8, 13 Marty. 1780 Die Natali Augustissimi D. Imperatoris fl 8, 13 Maj. 1780 In Natali Augustae Reginse Nostrae fl 8,

Apffalter a helytartótanácsnak írt válaszában 1780. nov. 15-én hivatkozik is a felsőbb hatóság rendelkezéséhez való alkalmazkodására, melynek értelmében csak 4 zenés ünnepért fizette ki a zenészeket az akadémiának szánt összegből: „... utóbbi tanévben minden más ünnepet hivatalos kiadások nélkül tartottunk meg, s a zenészeknek csupán 4 énekes miséért 8 forintjával számítva őket összesen 32 forintot fizetett ki az akadémia pénztára a szokás szerint az év végén".[105] Hogy valóban ebben az évben is, 1780-ban is több zenés ünnepük volt, bizonyítja az akadémiai templom 1780 év végi elszámolási lajstroma, ahol „a zenészeknek az említett 7 zenés miséért 8 forintjával számítva mindegyiket és a feltámadási ünnepségekért 6 forintot véve összesen 62 ft".[106]

Apffalter nem hagyta ennyiben a dolgot, s ismét kérte a teljes összeg kifizetését. Kérése eredményes volt, mert a helytartótanács 1781-ben ismét engedélyezi a zenészek részére járó teljes összeget, a leirat szövege szerint ez alkalommal 64 ft kifizetését a Tanulmányi Alapból.[107] A következő 4 évből sajnos nem maradtak fenn az elszámolások. Csupán az évnyitó ünnepekről, valamint Mária Terézia halála évfordulóján esedékes ünnepélyes gyászmisékről emlékeznek meg a jegyzőkönyvben.[108]

Mint jeleztük, 1802-ben hozzák vissza Pécsről az akadémiát, s a helytartótanácsi rendeletnek megfelelően nov. 1-én kezdi a tanévet.[109]

1803-tól kezdve sok feljegyzést találunk a tantestület gyűléseinek jegyzőkönyveiben. Ezek nagy része az akadémiai ifjúság zenés, táncos szórakozásaival, kihágásaival foglalkozik. Az effajta érdekes és Győr korabeli világát idéző történeteket a Tánc és szórakozás c. fejezetünkben mind elmondjuk.

Arra vonatkozólag, hogy a káptalani zenészek vállalták ezekben az években is az akadémia főbb ünnepeinek zenéjét, 1804-ből van bizonyítékunk. A február 7-i gyűlésen probléma adódik két ünnep ütközésével kapcsolatban: „Mivel Őfelsége I. Ferenc királyunk születésnapja, febr. 12. egybeesik idén a szokásos farsang végi szentségimádással, a reggel 9 órára előírt ünnepi misénken a káptalani zenészek a székesegyházi elfoglaltságuk miatt aligha tudnak részt venni. Mikor tartsuk tehát a misét." A jegyzőkönyv közli a tantestület határozatát is: „Tekintettel arra, hogy az akadémiai templomban, amely most már a bencések tulajdona, ezen a napon 9-kor vagy 10-kor nehézségbe ütközik a miséknek tartása, ezért az akadémiai ifjúság

---

3 Sept. pro felici termino Schol. Te Deum laudamus fl 8 = 32 fl. Jaurini 4 8bris A° 1780 Andreas Krajtsovits Cath. Eccl. Jaur. Succentor."

[105] Uo.: „... proinde Superiore Anno Scholastico caeteris omnibus absque expensis publicis procuratis in solos Musicos pro 4 dumtaxat Cantatis Sacris' a Singulo 8 fnos, in toto 32 fnos, iisdem pro more cum fine Anni effective solutos expenderet Academia ..."

[106] Uo. 78. szám. Elenchus Annuarium Expensarum in varias necessitates Eccl. Acad. Jaur. ad S. Ignatium.: „... Musicis pro memoratis 7 sacris cantatis per 8 fnor et Resurrectionis per 6 fnor insimul 62 fl."

[107] Uo. Distr Jaur. 1781 Nr. 6., 26. számú irat; Blt Proth Regiae Academiae et Catalogus gymnasii Jaurinensis. Elenchus Expensarum ad varias necessitates Eccl. Acad. Jaur. ad S. Ignatium.: „Musicis pro memoratis 7 sacris cantatis per 8 fl et Res. per 6 fnis insimul 62 fl."

[108] Uo. az 1782—84-es éveknél.

[109] Gylt Mj 1802. aug. 31., 1262. szám alatt ismertetik a rendeletet.

miséje 8-kor legyen. Ha a zenészek el tudnak jönni, ünnepélyesen énekeljék ... amennyiben viszont akadályozva lesznek, akkor valamelyik akadémista kísérje orgonával a misét."[110]

Rendszeresen visszatérő zenés ünnepként a Veni Sanctén és a Te Deumon kívül csak a király születésnapi ünnepéről hallunk. 1819. febr. 10-én beírják a rendelkezést a jegyzőkönyvbe: „A következő pénteken folyó hó 12-én Őfelsége a Császár és Király I. Ferenc születésnapját ünnepélyesen kell megülnünk. Az előadás szünetel ... 10-kor az akadémiai templomban az akadémia ifjúsága a gimnazistákkal és a nemzeti iskola tanulóival együtt ünnepélyes misén esedezik a Felséges Uralkodóért és a királyi család egészségéért. Ezt követi az akadémia dísztermében a Felséges Királynak, a nevelés legfőbb irányítójának dicsőítő ünnepsége, melyen az előkelő vendégekkel együtt az egész akadémiai ifjúság részt vesz."[111] 1820-ban a Hazai és Külföldi Tudósítások is beszámol erről az ünnepről. Ekkor is „pompás Misét" tartanak, azaz zenekaros misét, s az „Académia szálájában" folyik az ünnepség. De arról is ír, hogy utána ünnepi ebéd következett.[112]

Ugyanez az újság 1822-ben részletes beszámolót ír az akadémisták régóta hagyományos nyilvános vitájáról, amely egyúttal a reformkor magyarságának a magyar irodalom iránti lelkesedését is tükrözi. Mivel a muzsika itt is bőségesen szóhoz jut, az egészet idézzük: „Aug. 30-kán az itt való Akadémiának némelly tanuló ifjai tudós vitatásokkal rekesztettek be ezen esztendei szorgalmatosságok pályáját, mellyet a' Magyar Nyelvben és Literaturában tett előmeneteleik különös ünneppé szentelt. Ezen ünneplésre az Akadémiának nagy palotájában a' szóllószék különösen ki vala ékesítve, és ott Ő Tsászári Királyi Felségének igen díszesen készült képe kitétetve. Az ifjak a' Magyar állításoknak vitatására T.T. Ligethidi Fessel Zsigmond Úrnak, a' Magyar Literatura Tanítójának szorgalmatossága által el lévén készíttetve, az ünnepre egybegyűlt jeles Vendégek előtt e képpen mutatták ki mind a' nyelv Tudományokban való előmenetelöket, mind Felséges Urunkhoz viseltető hívségöket. Ugymint: Vajnocz János Ur 2 ik eszt. Filozófus, *dob és*

[110] Uo. Győri kir. Akadémia iratai 1792—1808., 1804. febr. 7-i gyűlés 87. szám: „Relatum est datum natalitium suae Mattis SSmae Regis nostri Francisci I^{i} incidere in diem 12^{am} Febr., quo adorationes solitae ultimis Bachiferiarum diebus celebrantur: Solemne item praecipi sacrum, cui Musici in Eccl. Cath. occupati hora 8^{a} matutina interesse vix poterunt. Qua igitur hora isthic celebrari? ... Cum in Eccl. Academica, quam Ordo S. Benedicti tenet, die 12^{a} praesentis horis 9^{a} et 10^{a} adfuit impedimenta et difficultates aegre sufferendae, Juventus Academica hora 8^{a} matutina comparendum habebit et si Musici comparare potuerint, solemne decantabitur ... quodsi aliis impediti Musici id praestare haud possent, tunc organum pulsante uno e Juventute Academica Sacrum ... decantabitur."

[111] Uo. 1819. febr. 10-i gyűlés: „Adfuturus dies Veneris 12^{a} Mensis labentis, ob natalem Augustissimi Imperatoris ac Regis nostri Francisci I^{i} solemni festivitate est celebrandus. Hunc in finem praelectionibus vacaturis ... hora decima ad Templum Academicum conventura est Juventus Academica, ac cum gymnasistis, Scholarumque nationalium discentibus sub solemni Missae sacrificio pro Augustissimi Regnantis totiusque familiae Regiae incolumitate Deum deprecabitur. Devotionem hanc excipiet in eadem Sala Academica preconium Augustissimi Regis, Educationis publicae supremi Moderatoris, ad quod percipiendum cum hospitibus spectantissimis tota Juventus Academica comparitura est. Jaurini 10^{a} Febr. 1819."

[112] Hazai és Külföldi Tudósítások 1820. febr. 23., 122. l.

trombita-szó között fel menvén a' szóllószékre üdvözlő beszédet mondott a' jelen lévő Atyákhoz, a' közönséges Oktatókhoz és a' Fő Igazgató Urhoz. Azután a' neki feladott állítást helyes okokkal megmutogatván, meg felelt a' tárgy világosítására tett ellenvetésekre s így ismét *trombita harsogások között* le lépett a' székből. Őtet hasonló *tisztelkedések között* követtek Vidos Lajos, Meleg Imre [stb.] az állításoknak, vitatásaik előtt mindegyik különös tárgyról folyó, majd kötött beszédben különös munkákat mondván fel. Végre Ghyczy Kálmán versekben rekesztette be a' vitatásokat, 's hálálta meg a' jelenlévőknek a Tudományok és az Ifjuság eránt mutatott jóvoltokat. – Ezután ezen Tudós Ifjak, a' szóllószék előtt sorba állván, *lágy muzsika hang mellett elzengedezték azon éneket*, melly Ő Tsászári Királyi Felségéhez vonzó Magyar Hivságnak jeles kinyilatkoztatása, s ugyan azért a' mai Mulatságokban egész örömmel közöljük. *Az áriája* ugyan az, melly az Aurora első esztendejében foglaltatott Királyi éneknek. Ezután Nagys és Főtiszt. Fejér György ... Fő Director Ur a Tanitó Urat és az Ifjakat különössen megditsérvén, az egész Nemes gyülekezet tellyes megelégedéssel s' örömmel oszlott el, *trombita és dob harsogások között.*"[113]

Hogy ez az ünnepi vitatkozás még az 1820-as években is divatos volt, bizonyítja a Magyar Kurirnak 1824-ben megjelent cikke, amely hasonlóképpen írja le az intézet ünnepét: „Győrből illy becses tudósítást vett a Magyar Kurir Sept. 24 dikéről: Ezen esztendei Augustusunkat is mint ez előtt, egy jeles Innepe az Ifjuságnak rekeszté bé. Mert a' helybeli Akadémia téres palotájában olly nagy számmal seregeltek egybe a' Hallgatók, hogy az egész sokaságot a' derék Auditorium sem fogadhatná már ölébe; és minekutánna az Ő Cs. Kir. Felsége, dicső és kellemes példa-képekkel ékesültt képe előtt *trombita és dob szó között* Ns. Végh Jósef Ur Béköszöntését, melly ugyan egy diszes magyar ajakhoz illett, el mondotta, 's ez *hasonló muzsikai köszöntés után* a' reá esett Tudománybeli Állítást helyesen megmutatta". Felsorolja a vita szereplőit s a témákat, majd folytatja: „S ekkor ezen ifjú sereg a' középen ugyan a' Fels. Cs. Kir. Kép eleibe állván, egy *buzgó Magyar hodulást, hangjában is, szavaiban is kijelentő Éneket zengedeze*, az egész százakra teltt Közönségnek olly nagy részvételével, hogy azt ugyan mindnyájan egy szájjal s nyelvel hangzának."[114]

Mindkét ünnepen a zenekari muzsikusok a káptalani zenészek voltak most is, mint régebben is.

A székesegyházi zenekarnak szinte az egész várost behálózó működését áttekintő fejezetünk végén mégsem búcsúzunk el tőlük véglegesen. Hallunk róluk még a gimnázium zenéjével kapcsolatban is. A városi táncmulatságokon és a zeneegyesületben való szerepükről pedig a megfelelő helyeken foglalkozunk. Ám igen sokat fogunk hallani róluk még az egyik legszínesebb fejezetünkben is, a város ünnepeinek idézése közben.

[113] Uo. 1822. szept. 25., 193–194. l.
[114] Magyar Kurir 1824. okt. 1., 211. l.

IV. Az iskolák zenéje

Gimnázium

„Mai napon, 1704. május 25-én Láng Lipótot egy évi időtartamra ismét alkalmazzuk orgonistának a jezsuita templomban a következő feltételek mellett: 1. az orgonista szolgálatát egész éven át mulasztás nélkül, szorgalmasan látja el; 2. a Páter Rektornak, ill. közvetlen felettesének a Régens Chorinak, a kórus vezetőjének tudta nélkül ne utazzék el, hanem minden alkalommal előre jelentse szándékát s helyettesről gondoskodjék; 3. a konviktusban hetente egyszer zenére tanítsa a fiúkat, s óráját a Páter Régens rendelkezésének megfelelően tartsa meg. – Munkájának elvégzéséért a kollégiumtól évente 60 ft készpénzt és két akó bort kap. – Végül amennyiben a jelzett év után továbbra maradni nem kíván, avagy a kollégium a jövőben nem tart igényt szolgálatára, ennek jelzése mindkét részről negyedévvel korábban történjék, s mindezek előre való nyomatékos biztosítása érdekében a jelen szerződésünket a kollégium pecsétjével erősítjük meg. Dátum, mint fent, Ravasz Ferenc sk. a kollégium gondnoka."[1]

Az idézett szerződést azért tartjuk lényegesnek, mert Győr igen súlyos évtizedéből, a 18. század első éveiből való. A kuruc – labanc harcok és a rákövetkező pestis megpróbáltatásairól Bubnich kanonok emlékezései alapján már hallottunk a székesegyház zenéjének fejezetében. Emlékeznünk kell arra, ő számol be arról is, hogy a jezsuiták zenészei segítették ki a német muskétás zenészekkel együtt a székesegyházi kórust a nehéz időszakban. Ez a szerződés most újabb dokumentuma annak, hogy még ezekben az években is aktív zenélés folyt a gimnázium keretében. Ám a szerződés felsorolt feltételei azzal, hogy a regens chori által vezetett kórusra és a növendékek zenetanítására utalnak, arról a jól megszervezett

[1] OL E 152 Acta Jes Coll Jaur. Fasc 35, 637. l.: „Heunt dato den 25 Maj Anno 1704 ist abermall Leopold Lang widerumben auf ein Jahr vor einen organisten in die Kirchen der Societet Jesu, an und aufgenommen wordten, folgenter gestaldt. Erstlich, dass er seinen Dienst bei der Orgl dass Jahr hindurch ohne Versaumbnuss fleissig betretten. Anderten, solle er ohne Vorwissen des hochwürdg. Pater Rector oder dessen vorgesetzten Chor Regenten nicht verraissen, sondern jedesmahlen anmelten, und einen andern zur Orgl. stellen. Drittens solle er die Knaben in Convict die Wochen einmahl instruiren und zur solche Stundt wie es der Ehrwürdig Pater Regent für ordinary seien wirdt. Vor diese seine Verrichtung wirdt Ihnen von dem Löbl. Collegio dass Jahr in Barrgelt zur Besoltung geben werdten sechzig Gulden sage 60 fl. und zwei Eimer Wein. Letzten zumfahl er organist nach verlohnenen Jahr nit lange bleiben wolt oder dass Löbl Collegio seine Dienst nit fehrner von nöthen hat, solle die auf Kündigung von jede theil vierte Jahr vohrer geschehen, dessen zum mehrer Vor sicherung ist dieser Contract des Collegio Insigl. bekräftiget wordten, Actum ut supra Franciscus Ravasz S. J. Coll. procurator."

zenei életről és zenei nevelésről is jelzést adnak, amely a gimnáziumokban ekkor már csaknem 80 év óta otthonos.

A mai Czuczor Gergely gimnáziumot a győri születésű Dallos Miklós püspök fáradozására 1626. aug. 5-én kelt leiratában II. Ferdinánd király alapította, és a jezsuiták vezetésére bízta. Feloszlatásuk után 1773-tól mint királyi káptalani gimnázium működik tovább, 1802-től pedig a bencések tulajdona.

Acsay Ferenc, a gimnázium történetének írója részletesen foglalkozik a telekvásárlás és az építkezés körül adódott nehézségekkel, amelyek az iskolai munka kezdését akadályozták. Hivatkozik Dallos püspök naplójegyzeteire és megállapítja, hogy 1627 őszén vagy 1628 elején kezdték el a tanítást annak ellenére, hogy az iskolai jegyzőkönyveket csak 1630-tól kezdve ismerjük.[2]

A Piac téren, azaz a mai Széchenyi téren 1634–41-ig építik fel Baccio del Bianco tervei szerint a kéttornyú Szent Ignác-templomukat korai barokk stílusban. Az 1740-es években történt belső átépítése alkalmával alakítják ki a templom mai elrendezését. Az új rendház céljául szolgáló kollégium építését Széchényi György, akkor még veszprémi püspök 50 000 forintos adománya tette lehetővé 1654-ben. A főbejárat feletti Széchényi-címer szerint 1667-ben fejezték be a kétemeletes épületet. A templom keleti oldalán pedig a régi helyén az emeletes új iskola épül fel 1687–90 között. Ezt a 18. század közepén Zichy Ferenc gr. püspök kétemeletessé alakítja át. Ennek teljes átépítése által aztán 1888-ra készül el a mai iskola épülete.

A jezsuiták vezetése alatt álló ún. nemesi konviktus szintén Széchényi bőkezűségéből épül fel. A zenészek és a velisták ismert alapítványával azonos évben, 1684-ben 37 000 forintot szán az új intézmény részére, amely 1703-ban készen áll. Láng Lipót orgonista már ebben az épületben tanítja zenére a diákokat. Mivel 1752. aug. 4-én arról számol be a naplóíró, hogy a konviktus alapításának 50. évfordulóján ünnepi zenés misét tartottak, arra következtetünk, hogy 1702-ben már működött az intézmény. A mai Liszt Ferenc u. 6. számú épületben 1782-től Révai Miklós vezetése alatt a nemzeti rajziskola működött, ez ma az állami zeneiskola otthona.

A jezsuita korszak csaknem 150 éve alatt a gimnázium tanulóinak száma 250–576 között ingadozik, 1676-ban feltűnően nagy a létszám: 798! Az 1599-től érvényes jezsuita Ratio Educationisnak megfelelően általában hat osztályban tanították növendékeiket. A legidősebbek a rétorok, majd a poéták, szintaxisták, grammatisták, principisták és a parvisták következtek. 1719-től az akadémiai fokozat is kiépül iskolájukban, sőt 1742-ben Szakolczáról ide helyezik át a rendi tanárképzőjüket is. Ez utóbbinak hallgatóival a Repetentesekkel gyakran fogunk találkozni az ünnepeken. Ezekben az években a gimnazistákat megkülönböztetésül classes inferioresnek, alsóbb osztályoknak nevezik.

Mivel az ünnepek zenéjének költségeit nagyrészt a társulataik, kongregációik biztosították, róluk szólunk először. 1631-ben alapítják a Gyümölcsoltó Boldogasszonyról elnevezett ifjúsági Mária kongregációt. Jóval később, 1746-ban két részre oszlik: az alsósoké marad a régi, a felsősökét pedig Fájdalmas Szűzről nevezik el. 1634-től működik a felnőttek – később főleg régi diákjaikból alakult –

[2] AcsayGyőr 11–23. l.

Magyarok Nagyasszonyáról elnevezett kongregáció a magyarok részére és 1638-ban a Győzelemről (de Victoria) elnevezett Mária kongregáció a németek számára. 1660-ban szintén külön alakult a magyarok és németek Krisztus haláltusája, régies nevén Halálra vált Krisztus (Agoniae Christi) nevű egyesületük. Fiatalok és idősebbek is tagjai e két társulatnak. A 18. században különösen a híres győri kálvária körül volt jelentős a szerepük. Az egyesületeknek általában főünnepük és másodrendű ünnepük volt (Festum titulare primarium et secundarium) s ekkor a zenéről s egyéb kiadásokról is ők gondoskodtak. Ám más ünnepeken s főleg a zenés körmeneteken is részt vettek. Legutoljára a magyarok és a németek hitoktatási (katekétikai) kongregációja alakult az 1760-as években. Ennek ünnepeiről is fogunk hallani.

A káptalan a jezsuiták letelepedésének feltételeit 14 pontban foglalta össze 1627-ben. Hosszas vita után Lippai János rektor 1638-ban adott válaszában a pontok nagy részét elfogadta, köztük a 10. pont követeléseit is: „Úrnapján, búzaszentelőn, keresztjáró napokon, a törökszabadulási körmeneten, valamint a kanonokok s más előkelő győriek temetésén a diákság vegyen részt."[3] A naplók tanúsága szerint az iskola tanulói tanáraik kíséretében minden évben részt vettek a jelzett ünnepeken, sőt a 18. században a Könnyező Mária- és a Szent László-körmeneten is. Ám zenei szempontból ezeknek csak passzív résztvevője. A saját kórusának és zenekarának nem ezek a muzsikáló alkalmai, azokat az alábbiakban foglaljuk össze.

Ismerjük a kollégium házinaplóját 1742–1773-ig. A 670 oldalas kézirat részletesen szól a zenés ünnepekről. Megtaláltuk az Országos Levéltárban templomuknak 1670-ben összeállított és Johannes Berthold provinciális által jóváhagyott egész év folyamán tartott ünnepeik szertartási és ünnepi rendjét és az iskola 1657-ben készült évi ünnepi rendjét. Rendelkezésünkre állottak a jezsuiták központi évkönyveinek Győrre vonatkozó évfolyamai 1630-tól kezdve, a Gyümölcsoltó B. A. kongregáció naplói 1631–1773-ig és a Magyarok Nagyasszonya kongregáció feljegyzései 1634–1680-ig.[4] Mindezek birtokában – még ha több évtized részletes leírása hiányzik is –, úgy hisszük, meg tudjuk rajzolni zenei életüket folyamatosan. A jezsuiták ugyanis nem csupán nevelésük fontos eszközének tekintették a zenét, az iskolai színjátékot az ún. iskoladrámákat, az akadémiának nevezett önképzőkörszerű összejöveteleket és a vitatkozásokat, de a kialakított ünnepekhez, zenés alkalmakhoz szívósan ragaszkodtak is. Ez tapasztalható a naplókban akkor is, amikor lépten nyomon egy-egy régebbi naplóban leírt ünnepre hivatkoznak, de erre a hagyománytartásra utal 1739-ben a központi évkönyv is: „Győr az ünnepek megtartásának szokását az előző évekhez viszonyítva nem változtatta meg."[5]

Bármennyire hézagosak is még az első évek feljegyzései, az első biztos zenekari adatunk, a Gyümölcsoltó B. A. rektorválasztási ünnepsége már a működő zene-

[3] Uo. 19–20. l.; OL E 152 Kamarai lt Acta Jes Irreg Coll Jaur. 4. tétel, Egyházlátogatással kapcsolatos iratok 1638–1771.

[4] L. a levéltári rövidítéseknél részletesebben: JesDiar; Ordo Templi; ActaJes 120/b A 19; ActaJes 118 E 8/5–20; ActaJes 120/b A 16–18; Historia; AnnLit.

[5] ActaJes 118 E 10, fol 62v: „Jaurinum in obeundis solemnioribus anni celebritatibus nihil a superiorum annorum consuetudine immutavit."

karról számol be: „... Majd a kongregáció jegyzője a minap titkosan megválasztott rektort mutatta be. Miután négy fiú a szokás szerint a fáklyát, a gyűrűt, a könyvet és a kulcsokat rövid versek kíséretében átadta, a kongregáció poétája ízléses elégiával köszöntötte. A költeményt követte a Te Deum laudamus, melyet a zenekar kíséretében énekeltek..."[6] Ez a kórus és zenekar aztán 1773-ig megszakítás nélkül főszereplője az iskola, a templom ünnepeinek. Éppen mert a naplók évről évre ismétlik az ünnepek rövidebb, hosszabb leírását, ezért – mint a karmelitáknál tettük – az év keretében (adventtől adventig) sorra vesszük zenés ünnepeiket, s mindegyiknek összefoglaljuk történetét. Először az évenként rendszeresen ismétlődő ünnepekről szólunk, majd a rendkívüliekről, a nem rendszeres alkalmakról számolunk be.

Rendszeres ünnepek:

1. *Adventi koráték.* Az 1670-es leírásban advent négy vasárnapján, Xavéri Szent Ferenc és Szeplőtelen Fogantatás napján reggel 6 órára jeleznek ünnepélyes rorátét, hajnali misét ünnepi segédlettel. Mivel a központi évkönyvben már 1632-ben szólnak zenés rorátékról, a hagyomány folyamatosnak tartható. 1743–1773 között advent I. vasárnapján, Xav. Szent Ferenc ünnepén (dec. 3.) és dec. 24-én minden évben „cum tubis et timpanis" bejegyzés olvasható, a zenekart jelző szokásos formula. Ám ugyanez feltételezhető Szeplőtelen Fogantatáskor (dec. 8.) és a többi vasárnapon is ebben az időben, mert több éven át ezeken a napokon is beírták a zenekari utalást. 1763-ban és 1768-ban szó esik arról is, hogy a zenekar és a kórus tagjai a roráték alkalmával reggelit is kapnak. 1768-ban kifogásolják, hogy csak a házi zenészek és énekesek kapták ezt meg. A válasz: a városban lakó zenészek azért nem részesültek ebből, mert ők az előző évtől kezdve a rorátékért személyenként egy forintot kapnak. Abból viszont, hogy farcimina (kolbász) és potus (ital) olvasható, az következtethető, hogy bőséges, magyaros reggeliről lehetett szó.

2. *Xavéri Szent Ferenc (dec. 3.).* Természetesnek tartjuk, hogy 1670-ben is már a nagy ünnepek között szerepel a jezsuiták második legnagyobb szentjének napja. Dec. 2-án és 3-án délután ünnepélyes vesperással és a zenés rorátén kívül délelőtt ünnepélyes misével ünneplik. Oltárát pompásan feldíszítik már a 17. században is. A központi évkönyv szerint 1680-ban triduummal, azaz háromnapos ünneppel emlékeznek meg róla s Te Deummal fejezik be az ünneplést. 1699-től kezdve viszont már novénával, kilenceddel ünneplik. 1712-ben az évkönyvek naponként zenés miséről és litániáról szólnak, dec. 10-én pedig zenés litániával, áriával és Te Deummal fejezik be a megemlékezést. A poéták osztálya ünnepének tartották. Ezért dec. 2-án a vesperásra s másnap az ünnepi misére hat fáklyavivő kíséretében tanáraikkal együtt és zenekari kísérettel vonultak be a templomba. 1744-ben dec. 2-án délelőtt is tartanak zenés misét, mert Malzán kanonok, c. püspök ekkor szenteli fel az új főoltárt. Ezen a napon délután már az új főoltárnál hangzik fel a Xavéri Szent Ferenc ünnepet bevezető vesperás. 1746-ban a novéna végén meg-

[6] ActaJes 120/b A 17, 1635. aug.: „mox secretarius novum Rectorem nuper occultis votis electum publice declaravit, cui Poeta sodalitatis (postquam a quatuor pueris de more fax, annulus, liber, clavesque cum versiculis tradita fuissent) eleganti Elegia est gratulatus, Carmen secutum Te Deum laudamus Musice decantatum."

vendégelik a zenészeiket, és a segédkező kispapokat. 1772-ben – mivel a káptalani zenészek is kisegítették őket a novéna minden miséjén és litániáján – külön őket vendégelik meg a zenészek termében dec. 14-én, a kollégium zenészeit és énekeseit pedig dec. 15-én. Lehetséges, hogy 12 káptalani zenész vett részt a novénán. Legalábbis ezt sejtjük az ebéd menüjének szövege alapján: a pecsenyén, salátán és sajton kívül beírja a napló írója azt is, hogy 12 zsemlyecipót és ugyanannyiszor félliter bort szolgáltak fel számukra.

A kisegítők e nagy száma alapján azonban ne gondoljunk arra, hogy talán kevés volt a saját zenészük. Már 1746-ban éppen ezen az ünnepen is örömmel írják, hogy szép számban vannak saját fúvósaik is. A kisegítés igazi oka, hogy 1747-től kezdve ez alkalommal is kettős fúvóskart alkalmaznak: „... kettős fúvóskar szól, mivel saját zenészeink is vannak, s mert szívességből mások is kisegítettek".[7] A napló tanúsága szerint ez a hagyomány élt Mechler succentor idején már, de még inkább Istvánffy éveiben 1773-ig. Fennmaradt kottaanyagukban szerepel Schmidtnek Xav. Szent Ferenc ünnepére komponált vesperás kórus- és zenekari anyaga. Különösen figyelemre méltó hogy négy Xavér-oratórium teljes anyaga is megmaradt, kettő Wirth, egy Ivanschitz műve. Kár, hogy a naplókban nem találunk utalást arra, mikor adták elő az utóbbiakat. Az a tény, hogy a zenekari anyagban orgonaszólam is található, inkább a templomban mint a díszteremben való előadást sejteti.[8]

3. *Szeplőtelen Fogantatás* (dec. 8.) 1633-ban még csak rövid bejegyzés olvasható róla: vigiliáján (7-én) ünnepélyes litániát, napján pedig ugyanilyen misét és litániát tartottak. Mivel pedig ez a nap a németek Győzelemről elnevezett kongregációjának főünnepe lett, így bizonyára ők is 1638-tól kezdve zenével ünnepelték, miként a magyarok vagy az ifjúsági kongregáció a sajátját. Az 1670-es szövegünk teljes ünnepi pompáról ír: két vesperásról és ünnepi miséről. Feldíszített templom, ünnepi fény, faliszőnyegek, kongregációs zászlók növelték az ünnep barokk pompáját. A kiadásokat, köztük a zenekarét is, a kongregációs pénztárból fedezik. Ugyanerről számol be a napló 1742-től is évről évre még akkor is, ha csupán röviden szól róla. Ebben az időben azonban 1742 kivételével a zenés rorátét is említi. Részleteket sajnos nem tudunk meg erről az ünnepről, mert a kongregáció naplója elveszett.

4. *Karácsony*. Az 1670-es forrásunk azt bizonyítja, hogy az ünneplés kerete és tartalma a két századon át szinte teljesen azonos. Dec. 24-én reggel az utolsó rorátét – mint szóltunk róla – zenekarral kísérik. Éjjel 11-kor ünnepi harangzúgás mellett és nagy hívősereg részvételével kezdik meg a főoltárnál papi segédlettel az éjjeli zsolozsmát. A teljes matutinumot éneklik részben gregorián dallamokkal, részben többszólamú kórussal és a zenekar kíséretével. Egyszer, 1742-ben, megjegyzi a naplóíró, hogy helyesebb lenne, ha csak egy nokturnust énekelnének a három közül, miként a provinciában általában szokás, mert a szertartás az éjféli misével együtt egész 3/4 2-ig tart. Ám mégis kitartottak a győri hagyomány mellett

[7] JesDiar 1747. dec. 11.: „... adhibitus duplex chorus tum tubicinorum, quia domesticos habuimus, tum quia gratis alii quoque comparuerunt."

[8] Tematikus jegyzékünk 1275., 1556., 1557., 1558. és 754. sz.

a következő években is! Már 1670-ben leírják a zsoltározás ünnepi formáját, amely egyébként az ünnepi vesperásokon megszokott volt: „Aztán váltogatva éneklik a zsoltárokat úgy, hogy a pap és a segédlete egy verset gregorián dallammal énekel, a másikat a kóruson az énekesek több szólamban adják elő, de mindig a kóruson kezdik a zsoltárt."[9] Szólisták éneklik az oltárnál a leckéket. Érdekes megjegyzés található az 1670-es szövegben: „Amennyiben nincsenek responzóriumok, nem éneklik, hanem csak játszik az orgona egy ideig."[10] A megjegyzés a kottákra vonatkozik. Mivel pedig ismeretlen szerzőnek karácsony éjszakájára írt Invitatorium et Responsoria c. zenekari kíséretes műve – bár most már néhány szólama hiányzik – megmaradt, ezért véleményünk szerint nem csupán a responzoriumokat, de magát az invitatoriumot is inkább több szólamban, sőt hangszeres kísérettel énekelték legalábbis a 18. században.[11] A matutinum befejezése az ünnepi Te Deum volt, s ezt követte az éjféli mise zenekari kísérettel. A matutinum éneklésében a gimnazista énekesek is részt vettek az 1766-os szöveg szerint: „A karácsonyéji matutinum mindhárom nokturnusát énekelte P. Molnár repetens, a három asszisztáló magiszter és hat fiatal, míg a másik hat ifjú a kóruson a zenészekkel együtt énekelt, az éjféli misét pedig P. Rektor tartotta."[12]

Karácsony délelőtt ismét zenekaros ünnepi mise, délután pedig vesperás hangzott fel. 1750–55 között biztosan karácsony másnapján is, 1762-ben még dec. 28-án megismételték ugyanezt. Dec. 31-én délután mindig zenés vesperás fejezte be az évet. 1755-től minden évben jelzik külön utána az ünnepi zenés Te Deumot is. Időnként a vesperás és a Te Deum között ünnepi többszólamú litániáról is megemlékeznek. Kottaanyagukban Boognak két, Königsbergernek egy karácsonyi miséjét ismerjük, valamint Umstadtnak és Zieglernek egy-egy karácsonyi motettáját. Mindegyik természetesen zenekari kíséretes vegyeskari mű.

5. *Újév (jan. 1.)*. Bár az 1670-es szövegünk ezt az ünnepet a Győzelemről elnevezett német kongregáció zenés ünnepének mondja, s a kiadásokról is ő gondoskodik, mégis a magyar kongregáció naplója szerint 1661- és 1666-ban a németek ünnepét a magyaroké is követte: „A németek ájtatossága után a magyar kongregációé következett nagy sikerrel. A német kongregáció által szervezett énekes misét ugyanis magyar predikáció követte. A németek azonnal távoztak, mihelyt elkezdték az orgonakíséretes magyar éneket. A predikáció után aztán a magyarok prézese [vezetője] zeneszó mellett vonult be. Ezalatt visszhangzottak a magyar énekek hegedűk muzsikája kíséretében."[13] 1662-ben csak röviden utal a németek miséjére,

[9] Ordo Templi 15. l.: „Tunc alternatim Psalmi decantantur, ita ut sacerdos cum ministris choraliter unum versum cantat et figuraliter in choro alterum cantores. Intonatur autem Psalmus semper in choro."

[10] Uo.: „Responsoria cum non habeantur, non cantantur, sed luditur in organo aliquantulum."

[11] Tematikus jegyzékünk 1655. sz.

[12] JesDiar 1766. dec. 24: „In Nocte sacrum Matutinum trium nocturnorum cecinit P Molnar Rep., assist. 3 Magri et 6 Juniores, sex alii Juniores in Choro cum Musicis cantarunt, Missam solemnem habuit P. Rector."

[13] Historia 18. l.: „. . . devotio Hungarorum sodalium successit devotioni Germanicae optimo eventu, per sacrum enim cantatum, quod germanica sodalitas administravit, prodiit Hungarus concionator et tum statim cessere Germani etiam ubi fuerit caepta Cantio Hungarica

s lényegében az előző évi ünnep megismétléséről szól: „Az új évben az énekes misét azonnal követte a magyar ének orgonakísérettel; a magyar predikáció után misét mondtak, amely alatt a zenekar kíséretével magyar énekeket énekeltünk."[14] 1742 után is minden évben zenés misét és vesperást tartottak ezen a napon. Egyetlen érdekes bejegyzést találtunk a naplóban az ünnep után 1752-ben. Sajnálattal írják, hogy zenekaruk első hegedűsétől el kell búcsúzniuk, mert Szent Jeromos rendjébe lépett be. Kár, hogy a nevét nem írták be.[15]

1741 januárjában – ez évben a napló hiányzik – a Wienerisches Diarium részletesen ír a három hét óta tartó győri árvízről és a város nagy veszteségeiről. Ennek ellenére újévkor a jezsuiták templomában mégis igen sokan jöttek össze. Acsády Ádám veszprémi püspök és főispán díszes miseruhát ajándékozott a templomnak, s ezen a napon a káptalan tagjainak részvételével „a trombiták kettős karának kíséretében ünnepi misét tartott, majd magyarul és németül szólt az egybegyűlt győriekhez".[16]

6. *Vízkereszt (jan. 6.)*. A nagy pompával tartott ünnep költségeit a 17. században a Magyarok Nagyasszonya kongregáció fizette ki. A rövid bejegyzések a 18. században ezt már nem említik, de arról szólnak, hogy zenés misével, vesperással ünnepelték. A vesperást a kollégium és a gimnázium épületének – vízkeresztkor hagyományos – ünnepélyes szentelése követte. Ezzel kapcsolatban azonban nem említik a zenészek különös szerepét.

7. *Jézus Neve ünnepe (jan. 16 körül)*. Nem volt olyan jelentős ünnepük, mint a karmelitáknak. A 18. században csak 1742–52 között találkozunk zenés ünneplésével. Ám ekkor is inkább a vele kapcsolatos fogadalom újítási ünnepük miatt tartják nagyobb fénnyel „cum tubis et timpanis".

8. *Gyertyaszentelő Boldogasszony (febr. 2.)*. Már 1632-ben „a lehető legnagyobb ünnepélyességgel" tartották meg az évkönyv írója szerint. 1634-től a Magyarok Nagyasszonya kongregáció második ünnepe lévén minden évben zenés misét és vesperást, az előző napon pedig hasonló litániát énekeltek. 1661-ben külön kiemelik azt, hogy magyar énekeket énekeltek orgonakísérettel. 1670-ben beírják, hogy a költségeket a kongregáció viseli. A gyertyaszentelési szertartást főpapi mise keretében végezték. A 18. században mindegyik évben megemlítik, hogy a kispapok segédletével s a zenekar közreműködésével tartották meg, de részletesebben nem írnak róla. Elszámolásaikban az olvasható, hogy 1726-tól 1773-ig minden évben 4 forintot fizettek a zenészeknek a kongregáció pénztárából.[17]

---

ad organum, post concionem Hungaricam Praeses hung. congregationis prodiit sub Musica qua durante et resonantibus Hungaricis cantibus, concentu fidium intersonantibus." – Itt jegyezzük meg, hogy a Győzelemről elnevezett német kongregáció alapításának éve Piszker szerint 1666 (PiszkerBarokk 23. l.), Acsay szerint pedig 1638. (AcsayGyőri 151. l.) Mi az utóbbinak véleményét tartjuk biztosabbnak, mert – mint most idéztük – 1661-ben már működött.

[14] Historia 21. l.: „In novo Anno post Sacrum Cant. statim secuta Cantio Hung. cum organo; postea Concio Hung., post hanc Sacrum Lectum, sub symphoniis et cantibus Hungaricis."

[15] JesDiar, 1752. jan. 2.: „. . . . ex Musicis nris primarius fidicen perrexit ad tirocinium religiosorum S. Hyeronim."

[16] Wienerisches Diarium 1741. jan. 14., 4. szám, 36. l.

[17] Lásd részl.: Blt. Rationes Congregationis Agoniae et BVM Hung. Patronae Unitarum Nationis Hung.

9. *Japán vértanúk* (febr. 5.). A jezsuita Pál, János és Jakab ünnepe már hagyományos volt 1670-ben is. A szövegből azonban nem állapítható meg, vajon zenés ünnepeik közé tartozott-e a 17. században? 1742-től viszont évről évre zenekaros miséről olvasunk ezen a napon is. Ugyanerről hallunk 1763-ban is, de ekkor Socher Teofil regens chori kérésére – aki egyúttal a kollégium anyagi ügyeinek intézője is az ún. Páter Miniszter is volt – a zenészek az ebéd alatt is muzsikáltak a krónikás szavai szerint: „A zenészek még ünnepélyesebbé tették [ezt az ünnepet] a Páter Miniszter kérésére. Az ebéden ugyanis a Páter Rektor testvére, Schmidt Gábor kanonok is vendég volt, aki az előző hónapban négy üveg borpárlatot küldött ajándékul P. Miniszternek. Az ebéd alatt az emelvényen zenészeink muzsikáltak."[18]

10. *Aquinói Szent Tamás (márc. 7.)*. A központi évkönyv tanúsága szerint 1722-től kezdve ünneplik a keresztény filozófia és teológia védőszentjét, amikor az akadémia is a jezsuiták vezetése alatt áll. Bár 1735-ben ez néhány évre megszűnik, de Zichy püspök intézkedésére 1745-től a győri teológiai hallgatók is a megújult akadémiájukra járnak. Ettől kezdve egészen 1773-ig a naplók szerint is élénk szellemi élet otthonává válik főiskolájuk. 1745-ben a hittudományi fakultás ünnepének nevezik a napot és részletesebben szólnak róla. Ezekben az években Xavéri Szent Ferenc oltáránál van a mise, s a zenekar kíséretével a loretói litániát éneklik a mise alatt a kóruson. 1764-ben már az akadémia tanári karának és hallgatóinak ünnepélyes bevonulásával kezdődik az ünnep. Most már a főoltárnál hangzik fel a zenés mise, ahová Szent Tamás képét is elhelyezik, és 12 kandeláber fénye világítja meg. Ebben az évben három forintot kapnak a zenészek a teológusoktól. Ettől kezdve évenként feljegyzik az összegeket is. 1768-ban a kapott négy ft 42 x-t a zenészek pénztárában, az ún. Cassa Musicorum-ban helyezik el. 1769-ben „a zenészeknek a teológiai hallgató tisztelendő urak egy aranyat fizettek. Ezt az összeget a Regens Chorinál őrzött többi pénzükhöz tették hozzá. Ugyanazok viszont két máriás aranyat fizettek a két külső fúvósunk részére."[19] Ezt a szokásukat aztán 1773-ig változatlanul megtartották.

11. *Gyümölcsoltó Boldogasszony (márc. 25.)*. Bizonyíthatóan ez a legrégibb zenés ünnepük. Az ifjúsági Mária kongregáció naplói maradtak fenn ugyanis ez első évektől kezdve folyamatosan, s ezek soraiban csaknem minden évből maradt feljegyzés a kongregáció főünnepének megüléséről. 1747-től kezdve – amikor két részre oszlik a kongregáció – az alsósok ünnepe marad márc. 25., a felsősöké pedig Fájdalmas péntek lesz.

Az új templom még nem készült el, de 1637-ben az első kápolnájukban tartott ünnepről is így írnak: „Búcsúnk ünnepének fényét a zenekar zengése közepette énekelt ünnepi mise s az igen sok égő gyertya is gazdagította."[20] 1639. márc. 24-én

[18] JesDiar, 1763. febr. 6.: „Musici solemnius fecere in gratiam P. Ministri. In prandio etiam hospes fuit Rmus D. Can. Schmidt frater nostri P. Rectoris, qui ante mensam 4 flacones absinthy P. Ministro pro dono misit. Sub mensa in ambitu Musici nostri instruxerunt musicam."

[19] Uo., 1769. márc. 7.: „Musicos exolverunt Rdi DD Alumni misso pro iisdem aureo, qui adjicitur reliquae pecuniae Musicorum apud Regentem Chori asservatae; missi praeterea ab iisdem 2 mariani pro duobus tubicinibus externis."

[20] ActaJes 120/b A 17, 1637. márc. 25.: „Festum patrocinii nostri . . . ad Sacrum officium Missae Symphonia et Musicis instrumentis personantibus adiecerunt cerei nostri frequentiores festivitati fulgorem."

az ünnepi litániára és 25-én a zenés misére a kongregáció tagjai gyertyával a kezükben vonulnak be zeneszó mellett. 1653-ban a pannonhalmi főapátot fogadják ünnepi zenével a mise elején. 1654-ben pedig Püsky János püspököt választják a kongregáció rektorává.

A napló bejegyzése szerint 1687-ben ezen a napon már készen állt a mai Széchenyi téren Szűz Mária szobra, amelyet Kollonits Lipót győri püspök Buda 1686-os felszabadulásának emlékére állíttatott, mert már itt tartják a később szokásossá vált körmenetüket: „Elsőrendű ünnepünket, amely idén nagyszerdára esett, mégis a szokásos ünnepi fénnyel tartottuk meg. Bár többen az ünnep áthelyezését kérték, de Méltóságos Rektorunk, a nagyprépost és püspöki helynök úr Széchényi Pál c. püspök rendelkezésére ez mégsem történt meg. Az ünnep előtti napon az ő vezetésével ünnepélyes litániát tartottunk a téren Szűz Mária szobra előtt, magán az ünnepen 9-kor a nagymisét is Rektorunk énekelte, majd ebéd után viszont az ünnepélyes litániát a templomban énekeltük a szeles idő miatt."[21] Egy évvel később Széchényi Pál már Veszprémben püspök, ám ekkor is mint a kongregáció rektora ő az ünnep főpapja. 1693-ban – amikor 180 tagja van a kongregációnak – a szokás szerint „resonantibus tubis et timpanis", kürtök és dobok hangjai mellett folyik az ünneplés. Széchényi Pál ebben az évben az újoncok felvételét is ekkor tartja a magyar kongregáció kápolnájában azaz a sekrestyében ugyancsak a zenekar közreműködésével.

Még 1704-ben is a zenekar hangjai mellett ünnepelnek, és hirdetik ki a tisztújítás eredményét. 1705–1706-ban azonban nincs feljegyzésünk, bizonyára a győri harci események miatt. Ám 1707-ben nagy lelkesedéssel írnak arról, hogy új kompletórium kottákat kaptak és énekeltek a zenekar kíséretében. 1716-ban ugyan a lehető legnagyobb pompával ünnepeltek, de a kompletórium kottáival újra bajban voltak. A kongregáció naplóírója ezért éktelen dühösen fakadt ki az előző regens chorira – akinek nevét éppen nem jegyezték fel –, de a zenészeire is, sőt még ki tudja, miért, Mechler székesegyházi succentort sem kíméli haragja: „Mindkét kompletórium igen színtelenül sikerült, mert a zenekari kottákat, amelyek a kongregáció tulajdona voltak, az előd vagy a zenészei ezek az őszülő hárpiák elvitték. Ezért újakat kell beszereznünk, mivel a kollégiumnak most egy sincs, s nem is méltó, hogy annak a fajankó succentornak ott a székesegyházban könyörögjünk [ti. kottáért]."[22] 1717-ben nincs feljegyzés az ünnepről, de 1718-ban már megvették az új kompozíciót: „Főünnepünket a lehető legnagyobb fénnyel

[21] ActaJes 120/b A 18, 1687.: „Festum titulare nostrum (quod hic anno in diem Martis Hebdomadae Sanctae inciderat) ipsa die consueta pietate celebravimus, etsi plures transferendum urgerent, decidente tamen Illmo D. Rectore nostro pro tunc Loci hujus Praeposito Majore et Vicario Eppi translatum non est, sed pridie festi ipso Pontificem agenti ad statuam B Virginis in foro solemnes Litaniae habitae, ipso vero festo Sacrum hora nona votivum ab eodem Illmo Rectore decantatum . . . et a prandiis a Rndo Pre Rectore nro Litaniae in Templo ob ventum urgentem."

[22] ActaJes 120/b A 16, 1716. márc. 25: „NB. Completorium utrumque lusidissime peractum fuit ob sublatum Completorium musicum vel ab Antecessore vel ab ejus harpyis albicantibus musicis, quod proprium erat Congregationis. Quare novum comparandum erit, cum nec Collegium ullum habeat, nec illi trunco succentori in Cathedrali supplicare dignum sit."

ünnepeltük zenés misével és Bécsből hozott új kompletóriummal, amelyet tegnap a zenekar közreműködésével énekeltünk."[23]

1708- és 1709-ben az ünnep keretét részletesebben írják le. Márc. 24-én a kompletóriumot a templomban éneklik, a litániát a téren a Mária-szobor előtt. Márc. 25-én az ünnepi mise és a vesperás is a templomban van. Ünnepi beszéd után a kórus a Magnificatot énekli hangszeres kísérettel. A tagok felvétele és a tisztújítás hol a kongregációs teremben, hol a díszteremben folyik ünnepélyes zene kíséretében. A pestis idejéből, 1711-ből azonban nem maradt zenei feljegyzés csupán a szomorú megjegyzés: „A szorongatás idején nem maradt más feljegyzésre méltó a krónikás részére, mint az, hogy sok kongreganistát életének fiatal és ártatlan virágában a szörnyű vész az élők sorából elragadta."[24] 1712-ben azonban újra „inter tubarum timpanorumque applausus", kürtök és dobok ünnepi hangzása mellett tartották főünnepüket igaz egy héttel később, mert ekkor nagypéntekre esett márc. 25. Máskor is előfordult ez. Ilyenkor azért az ünnep nem veszített fényéből. 1725-ben az áthelyezett ünnep alkalmával fontosnak tartja a naplóíró annak bejegyzését is, hogy Tarródy János kanonok, a jezsuiták barátja 12 rénus forintot adott az ünnepséghez. Ebből a provinciális utasítása szerint négy forintot kaptak a zenészek.

Újabb részletet fed fel krónikásunk az ünneplésből az 1745–48-as években. Ünnepélyes bevonulás előzi meg a nagymisét. A kivonulás alkalmával a püspökkel együtt megkerülik zeneszó mellett a téren a szobrot, közben az ifjúság himnuszt énekel. Majd zenés litánia hangzik fel a szobor előtt, s aztán térnek vissza az iskola dísztermébe. 1747-ben és 1748-ban a kompletórium és a vesperás alkalmával is fúvósok kettős kara zeng a téren s a templomban is. Ezért aztán több a fizetség is a szokottnál, mert hét forint jár a zenészeknek! 1755-ben pedig örömmel állapítja meg a krónikás, hogy névtelen jótevő vállalta idén az ünnep költségeit, amely egyébként a kongregáció pénztárát terhelné. 1765-ben márc. 24-re esik Fekete vasárnap, s ilyenkor – mint hallani fogjuk – a kálváriára megy a körmenet délben 1-kor. Mivel azonban Gyümölcsoltó Boldogasszony bevezető ünnepe is ezen a délutánon esedékes, a zenészek kénytelenek egyeztetni elfoglaltságukat: „Délután 3-kor következik az ünnepi vesperás, amelyre a zenészeknek a kálváriáról haza kell érniök."[25] Nem kételkedünk abban, hogy a vállalt kötelezettségüknek eleget is tettek! – Itt jegyezzük meg, hogy a központi évkönyvek szerint Kollonits Lipót 1687-ben két birodalmi aranyat adott a zenészeknek, hogy szombatonként az új Mária-szobor előtt a téren a Mária-énekeket zenekarral kísérjék. 1688-ban szintén adott nekik 78 forintot. E szombati zenés ájtatosságról több adatot sajnos nem találunk.

12. *Farsangvégi szentségimádás.* A negyvenórás szentségimádásról a központi évkönyv első alkalommal 1639-ben szól. Az 1670-es templomi rend egész részletesen

[23] Uo. 1718: „Festum titulare sum̄o, quo potest splendore celebratum est sacro musico et novo Completorio Vienna allato, quod et pridie inter tubarum perplausum decantatum fuit."

[24] ActaJes 120/b A 18 1711: „... temporis angustiae calamo historico nihil annotandum reliquerunt, nisi quod plures sodales in primo adhuc et innocuo aetatis flore contagioso luis veneno e vivis fuerint sublati."

[25] ActaJes 120/b A 16, 1765. márc. 24.: „Hora 3ª vesperae, ad quas Musici a Calvaria redire debent."

ír a beosztásáról is. Már ekkor is nagy pompával tartják, nagyszámú gyertya fényében tündöklik a templom, szőnyegek díszítik a falakat. A kórus és a zenekar elfoglaltsága ötvened vasárnapon nagymise és vesperás, vasárnap és hétfő délután szentségbetételes ünnepi litánia, kedden pedig az ünnepet befejező zárókörmenet Te Deummal. Két különbséget veszünk észre a későbbi ünnepléshez viszonyítva. A 18. században hétfőn és kedden is zenés misét tartanak, s 1670-ben még csak benn a templomban van a záró körmenet: a Tantum ergo éneklése után kezdődik körben a templomban. A Te Deum után a Genitori zárja az ünnepet.

Lehetséges, hogy már a Széchenyi téri Mária-szobor felállítása után — mint Gyümölcsoltó Boldogasszonykor — ezen a napon is szokásossá válik a külső körmenet. A központi évkönyv 1701-ben már kifejezetten a téren tartott zenés körmenetről szól. A 18. században jó idő esetén mindig kimennek a térre, kivéve két évben: 1751-ben a pellengér felállítása miatt, 1765-ben pedig az újabb földrengés okozta félelmük következtében. 1750. máj. 11-én ugyanis a Széchenyi téren állítják fel a nyilvános pellengért — ennek zenei vonatkozásaira még majd visszatérünk — s tiltakozásul, hogy éppen ide került a humánusnak egyáltalán nem mondható szégyenfa, egész éven át nem tartanak körmenetet a téren, s a káptalan tagjai sem lépnek a térre. A tiltakozás eredménye az lett, hogy 1752. júl. 12-én szintén zeneszó mellett elviszik a térről a külvárosba.[26]

1730-ban a körmenetnek új, szokatlan pompájára utal a központi évkönyv: az erőd katonasága öt zászlóval az élen állott díszben a téren, és a saját zenekara ünnepi muzsikájával kísérte a sok fáklyával megvilágított körmenetet, amelyet maga Sinzendorf gr. püspök vezetett. Ettől kezdve rendszeresen felkérik a katonaságot részvételre, a kispapokat pedig segédletre. Sajnos részletes leírást a felvonulás sorrendjéről nem találtunk. A költségek kifizetése azonban ezen az ünnepen a rektor s nem a kongregáció gondja.

13. *Miserere.* A bűnbánati predikációval egybekötött ájtatosságot a jezsuiták a böjt péntekein 1/2 4-kor tartották. Mint tudjuk, a karmelitáknál szerdán volt a zenés Miserere. A központi évkönyv már 1633-ban jelzi, hogy minden alkalommal zenekari kísérettel énekelt a kórus. A kongregációs napló is erre utal 1653-ban: „A kórus fájdalmas muzsikája alatt a kongreganisták fél órán át a szenvedés misztériumáról elmélkednek."[27] Az 1670-es templomi rend tehát már a hagyományt rögzíti, amikor leírja a vele kapcsolatos szertartást is. A 18. században is minden évben több szólamban adták elő zenekari kísérettel, és követte hasonló böjti motetta. A prédikáció után szentségi áldással fejezték be. Rathgebernek és Ismeretlen szerzőnek egy-egy Miserere-je teljes szólamanyaga maradt meg azokból a művekből, amelyeket évenként hatszor, több mint egy évszázadon át egyfolytában adtak elő.[28]

14. *Fekete vasárnap (böjt 5. vasárnapja).* Az 1670-es leírásunk még a magyar és a német Agoniae Christi, azaz Krisztus haláltusája társulat közös főünnepének

[26] Lásd részl.: Jes Diar, 1750. máj. 11.—1752. júl. 11-ig; KarmN II, 131. l.

[27] ActaJes 120/b A 17: „. . . . sub doloroso chori concentu per mediam horam Mysterii Passionis meditati sodales."

[28] Tematikus jegyzékünk 1097. és 1659. sz. (Lásd részl. SzigetiSztIgnác 12. l. 100. sz.)

mondja, s a kiadásokról is közösen gondoskodnak. Szombaton énekes litániát, vasárnap pedig ünnepi misét és litániát jeleznek. A központi évkönyv 1676-ban már a Szent Kereszt megtalálásának napját (máj. 3.) mondja a németek főünnepének. Fekete vasárnap továbbra is a magyaroké maradt a 18. században is. Utóbbiak 1718-tól kezdve ezen a napon körmenetet vezetnek az 1714-ben épített győri kálváriára. 1751-ben a körmenetért külön egy ft 50 x-t kapnak a zenészek, a dob vivője pedig 12 x-t.[29] Ezekben az években szombaton zenés kompletóriumot, vasárnap ünnepi misét és vesperást énekelnek, 1720–1773-ig ismerjük az elszámolásukat, amely szerint a zenészeknek ezért minden évben négy forintot fizetnek.[30]

15. *Fájdalmas péntek (Fekete vasárnapot követő péntek).* 1746-tól az önállóvá lett felsős diákok kongregációjának főünnepe. Első ünnepükről így számol be a rend krónikása 1747-ben: „Márc 23. csütörtök. Délután 3-kor kompletórium a holnapi Szűz Mária hét fájdalmának ünnepe miatt, amely a felsős diákok újonnan alakult kongregációjának főünnepe. 3 óra után indultak el a kongregációs teremből énekelve és lámpákat hordozva. Elől haladt hat fáklyavivő a zászlóval, követte az iskola összes tanulója, legvégén a parvisták. A gimnázium kapuján kilépve körüljárta a téren levő Mária-szobrot. Majd a templomban részt vettek a kompletóriumon, amelyet Szammer Mihály plébános tartott és a kórus kettős fúvóskar kíséretében énekelt... A kompletórium után felolvasták a kongregáció újonnan választott tisztviselőinek, mégpedig első helyen az első rektornak, méltóságos Zichy Ferenc győri püspöknek a nevét. Majd P. Csécsi Ferenc, a logika tanára lépett karingbe öltözve a szószékre, s köszöntötte a kongregáció első rektorát (aki éppen nem tartózkodott Győrött ekkor). Szavai után az előző rendben vonultak ki a térre Szűz Mária-szobrához. Itt a zenészek a Stabat Mater himnuszt adták elő, s a prézes atya beszéde után visszatértek a kongregációs terembe. Márc. 24, péntek... 8-kor magyar predikáció, majd főpapi misét Szammer Mihály tartott ismét a kispapok segédletével. Újra kettős fúvóskarral énekelt a kórus a misén. A püspök úr még nem érkezett meg. A tanulók az iskola kapuján át jöttek a misére, megkerülték a szobrot énekelve és lámpákat hordozva... 11-kor a mise után visszatértek ugyanazon az útvonalon, ahogy bevonultak. Délután 3-kor főpapi kompletórium volt a kispapok segédletével kürtök hangja mellett. Aztán következett a Miserere..."[31]

[29] Lásd részl. Gylt. Rationes Montis Calvariae.

[30] Lásd részl. Blt. Rationes Congregationis Agoniae et BVM Hung. Patronae Unitarum Nationis Hung.

[31] JesDiar, 1747. márc. 23–24.: „Hora 3 completorium ppter crastinum Festum 7 Dolorum BMV, quod est primarium recens erectarum congregationis altiorum Scholarum. Post horam 3am processerunt ex oratorio Mariano cum cantu et candelis instructi praeibant sex facigericum labaro, hos secuti sunt discipuli omnium Scholarum nrarum, ita ut Parvistae fuerunt ultimi. Per portam gymnasii egressi circuierunt statuam BMV in foro positam, tum in templo interfuerunt completorio cum duplici choro tubicinium, decantato ... Parocho Szammer... Finito completorio lecti publice sunt officiales hujus neo erectae congregationis et primo quidem loco primus Rector, Exc. D. Eppus Jaur ... Fr. Zichy. Peracta lectione orator P. Franc. Csécsi professor Logicis, conscendit cathedram templi cum pallio: gratulabatur Exmo Dno Rectori (qui tunc Jaurini non aderat) de sua hac sodalitate et sodalitati de hoc suo primo Rectori. Postquam peroravit, ordine iterum e templo egressi sodales ad statuam B.V. in foro, itidemque cantato a Musicis hymno Stabat Mater et audita exhortationen Patris Praesidis,

A következő években az ünnep csak annyiban változott, hogy általában délután nem volt zenés kompletórium, csupán a nagyböjti pénteki Miserere. 1747-ben és ugyanígy 1752-ben az idézett kompletórium már márc. 25-ének, Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepének a kezdete volt!

16. *Nagyhét.* Az előírt szertartásokat kezdettől fogva 1773-ig mindig végezték a templomban. Az 1670-es templomi rend szerint is biztos, hogy énekelték a szertartásokat. Ám a fogalmazásból nem világos ekkor még, hogy mit énekeltek gregorián dallamokkal, több szólamban vagy zenekari kísérettel?

Virágvasárnapról általában a 18. századi naplóban is röviden írnak, mert sajnos az elveszett 1740-es kötetre hivatkoznak, amelyben részletesen leírták a nagyheti ünnepeket. 1752-ben ezt olvassuk: „... a kóruson mindent gregorián dallammal énekelnek".[32] A passiót minden évben éneklik a kóruson, a turbákat, a tömegénekeket feltehetően több szólamban. Több bejegyzésből ez következtethető. 1773-ban így írnak: „A passiót a zenészek a kóruson énekelték, míg a pap ezalatt olvasta."[33] A zenekar szereplésére a naplókban nem találunk utalást. Viszont kottáik között ismerjük Sances, G. F. Missa pro Dom. Palmarum c., éppen virágvasárnapra szánt brácsa és orgonakíséretes vegyeskari miséjét.[34]

A lamentációkat nagyszerda, nagycsütörtök és nagypéntek délután mindig énekelték 4 órakor. 1743-tól minden évben arról írnak, hogy öt magiszter, négy repetens, valamint a regens chori és a zenészek jobb vacsorát kapnak a lamentációk énekléséért. A zsoltárokat a magiszterek és a repetensek az oltárnál váltogatva énekelték a kóruson levő zenészekkel. A responzóriumokat több szólamban adták elő a kóruson. Mayer, B. 1746-ban kiadott responzórium sorozata ma is ismerős a régi anyagukból. Mivel a négyszólamú vegyeskarra írt műhöz basso continuo is tartozik, feltételezhető, hogy hangszerrel is kísérték, legalább orgonával. A lamentációkat befejező Misereret – mint a böjti pénteken szokás volt – zenekarral kísérték.

Nagycsütörtökön minden alkalommal ünnepi misét jeleznek. 1763-ban cum tubis et timpanis formulával a zenekar közreműködését is kétségtelenné teszik. A Pange linguát zenekarral adják elő, de a vesperást, melyet külön kérésre az oltárfosztás alatt tartják, gregorián dallamokkal éneklik. A lábmosás szertartása mindig a színházteremben, azaz a díszteremben folyik. 1764-ben részletesen számolnak be ennek ünnepélyes végzéséről: „...következett a lábmosás, amely alatt szólt a zene és ária. A szertartást P. Rektor végezte a magiszterek és a repetensek segédletével. Majd követte ezt a szegények [12 személy!] részére ebéd Richterné, nagy jótevő

---

ad odaeum suum Marianum sunt reversi ... Concio hungarica hora 8ª, postea sacrum cantatum cum duplici choro tubicinium Pontifice hesterio cum assistentia clericorum. Exc. Eppus nondum advenerat. Sodales per Scholarum portam egressi circuierunt statuam B.V. in foro, cum cantu et candelis instructi. Sub sacro cantato P. Praeses iisdem sacraam communionem distribuit. Finito hora 11 cantato, redierunt eadem via, qua venerant. A meridie completorium hora 3ª ... assistente clericis sem. et tubis sonantibus. Tunc Miserere."

[32] Uo. 1752. márc. 26.: „In choro omnia cantu chorali."

[33] Uo. 1773. ápr. 4.: „Passio, quae et quamdiu a sacerdote lecta fuit, decantata etiam est in choro a Musicis."

[34] Tematikus jegyzékünk 1225. sz.

költségére. Alatta szólt a zene! 11-kor ebédeltünk, utána mindenki kapott kávét."[35] Ez utóbbiról nagyobb ünnepek alkalmával gyakran esik szó, de általában a patikájukban fogyasztották el, amelynek ma is megcsodált stukkós díszítésű és falfestményes termében joggal töltötték szívesen szabadidejüket családias légkörben ünnepi ebéd után, főleg egy-egy nevesebb vendég tiszteletére. Éppen ilyen alkalmakkor gyakran olvassuk, hogy tokajer absinth-el, azaz tokaji borpárlattal is kínálták vendégeiket.

Nagypénteken egyik évben sem találunk olyan megjegyzést, amely alapján megállapítható lenne, hogy a délelőtti szertartásokon mit énekeltek több szólamban vagy gregorián dallamokkal? Az 1670-es leírásnak az a megjegyzése, hogy a Vexilla regist és az Ecce quomodót a kórus énekli, ezek többszólamú előadását sejtetik. Egyszer sem olvasunk azonban passió éneklésről, sem a zenekar szerepéről. Délután a lamentáció és a Miserere után az 1670-es rend este 7-re jelzi a kongregánisták bűnbánati körmenetét. A nagypénteki misztériumjáték késői maradványának sajnos itt Győrött nem találtuk olyan részletes és színes leírását, mint 1715- és 1716-ban a pécsi jezsuiták naplójában. Ott a vármegyei tisztviselők is részt vettek a nagypénteki lamentáció után tartott körmeneten, a megyei kapitány is lovasaival. Majd követték a flagellánsok (önostorozók), akik keresztet hordoztak és Krisztus szenvedésének misztériumát elevenítették meg: az első Krisztust ábrázolta, akit Pilátus átadott a népnek. Az írástudók és a farizeusok a törvény nevében halálát követelték. Másik fiú a keresztet hordozó Krisztust jelképezte, mások az őrséget és a rómaiakat. A menet végén csupasz vállon a szentsírt vitték. Négy angyal kísérte és a szenvedés eszközeit vitte magával.[36] Tekintve, hogy a jezsuita iskolákban a szokások eléggé hasonlók voltak, joggal kerestünk hasonló leírást Győrött is az 1670-ben rögzített és hagyományosnak jelzett nagypénteki szokásról. 1639-ben már felvillan a körmenet lényeges vonása: „Nagypénteken... feldíszített kocsikon haladva kifeszített zászlók közepette Krisztus szenvedésének képeit elevenítették meg. A kocsik között keresztet hordozók, majd önostorozók csoportja vonult ... s hordozták a szentsírt." 1641-ben is elmondják a legfontosabbat: „Az önostorozók sűrű csoportja közepette nagypénteken a különböző képek megelevenítésével a haldokló Krisztusnak mutatta be áldozatát a tanuló ifjúság igen nagy lelki haszonnal." Az 1732-es feljegyzés is felidéz valamit a színes ünnepből, amikor a gimnáziumból elindulva körüljárták a téren a szobrot, s úgy vonultak a templomba: „Elöl haladt Pilátus bíborvörös ruhában, kezében erre a célra készített magas színes bottal. Két fiú követte fekete vászon ruhába öltözve, és hatalmas fekete keresztet hordozva. Ketten kísérik oldalukon fáklyával. Majd következnek a flagellánsok kettesével..."[37] De a misztérium többi részletéről nem

[35] JesDiar 1764. márc. 19.: „... sequebatur locio pedum, sub qua Musica et Aria. Solemnitatem hanc PR Rector assistentibus MM et Rep. peregit, dein sequebatur prandium pro pauperibus ex munificentia D Richterianae magnae benefact. sub qua Musica. Hora 11 prandium, quo finito potus Caffe pro omnibus."

[36] BárdosPécs 68. l.

[37] AnnLit I. k. 46. Jaurinum 1639 (S. 81.): „Die Parasceves ... producebantur symbola Christi patientis cum labaris expansis curribus ornatis invecta. Post symbola quodvis intermixti erant manipuli partim cruces baiulantium, partim flagellis in sua terga saevientium ... Zug

szól. Az 1745-ös napló bejegyzése szerint ez a körmenet aztán Győrött megszűnt. 1748-ban pedig új értékes szokás elindulását figyeltük meg a nagypéntek estéjén a rövid szöveg alapján: „Litánia a szentsírnál, ahol 1/2 8 körül zenészeink jámbor énekeket adtak elő, majd utána áldás következett."[38] Lehet, hogy ekkor még csak nagypénteki motettákat énekeltek több szólamban. Ám 1763-ban világossá válik az állandósult új hagyomány: „Hét órától nyolc óráig zenészeink a Szent Ignác-oratóriumban a Stabat Matert énekelték művészi előadásban."[39] 1764-ben fontosnak tartják azt is megemlíteni a Stabat Mater előadása előtt, hogy „ingressus erat cum Symphonia", azaz a zenekar hangja mellett vonultak be a Szent Ignác-oratóriumba. A következő években megismétlik a Stabat Mater kantátát. 1771-ben a főoltár előtt hangzik fel. 1772-ben a templom kórusán Istvánffy Benedek székesegyházi succentor vezényli: „Közösségünk este 6-kor vacsorázott az ünnepi s minden szempontból értékes Stabat Mater miatt. Este 7-kor fenn a kóruson Istvánffy úrnak, a székesegyház succentorának vezényletével adták elő a meghívott külső zenészek és saját muzsikusaink. Igen sokan hallgatták fenn a kóruson is, lenn a templomban is. Este 8 óráig tartott."[40] A jezsuiták utolsó évében aztán pontosan szólnak arról is, ami egyébként is sejthető, hogy „a saját zenészeink a székesegyház zenészeivel közösen adták elő".[41] Sajnos a fennmaradt kottaanyagban nem találtunk Stabat Matert.

Nagyszombat délelőtt az 1670-es szöveg szerint a mindenszentek litániát már a kóruson éneklik, s ezt követi az ünnepi mise, amely alatt a Glória kezdetén az összes harang is megszólal. A naplók nem utalnak rá, de a nagycsütörtöki analógia alapján itt is feltételezhető a zenekar közreműködése.

Nagyszombati feltámadási körmenet. Mielőtt szólnánk a sajátjukról, amelyet este 7 – 1/2 8 körül, a székesegyházi körmenet után tartottak, utalnunk kell a kálváriai és a rabok kápolnájának körmenetére. Ezek ugyanis a jezsuiták vezetése alatt állottak, s így érthető, hogy zenészeik ezeken a helyeken is érdekeltek. A kálváriai elszámolásokban 1723-ból való az első bejegyzés a feltámadási körmenettel kapcsolatban. 1763-ig folyamatosan találjuk itt az egy, ill. két forint összeget évente

---

mit d. Leiche Christi, symbolis referentibus." Uo. I. k. 47. 1641 (S. 408.): „Sub crebro crepitantium flagellorum verbere, die Veneris Sancto morienti Christo variis symbolis parentavit iuventus scholastica insigni pietatis proventu." — ActaJes 120/b A 16, 1732. márc. 21: „Praecedit dux Pilatus indutus rubra linea veste et altum baculum coloratum ad hoc destinatum manu gestans. Hunc sequuntur duo juvenes vestibus lineis nigris induti et nigra portantes vexilla cum duobus facigeris stipantibus latera. Deinde succedunt bini et bini flagellantes."

[38] JesDiar 1748. ápr. 12.: „Litania apud sepulchrum, ubi circa med. 8ª Musici nostri pia cantilena decantarunt, benedictio."

[39] Uo. 1763. ápr. 1.: „Hora 7ª usque 8ª Musica in Oratorio S. Ignatii: Stabat Mater artificiose decantatur."

[40] Uo. 1772. ápr. 17.: „Ad collationem vespertinam communitas ivit hora 6ta ob solemne et omnino elegans Stabat Mater hora 7ª in choro Musico directore Dno Succentore Cath. Eccl. in praesentia frequentissimi populi in choris et Ecclesia, ab invitatis exteris et nostris musicis producta et hora 8 finitum."

[41] Uo. 1773. ápr. 7.: „ . . . in templo productum est a Musicis tum Nostris cum Cathedralibus."

a kollégium zenészei részére, s általában 15 x-t a dob húzásáért.[42] Természetesen a következő években is volt itt körmenet a szokás szerint délután 4-kor, mint 1764-ben is olvasható s a két forint díjat is fizetik. 1763 és 1764-ben megemlítik, hogy a *rabok kápolnájában* 5-kor tartják a körmenetet, s ezért zenészeik egy forintot kapnak. Valószínű itt is több éven át muzsikálnak. A Bécsi-kapu közelében levő börtönök kápolnáját Bedy szerint a várfalak lebontása után, az 1820-as években szüntették meg.[43] Egyébként 1763-ban naplónk arról is ír, hogy 6 órakor kezdődik az ispitában, és este 1/2 9-kor, a jezsuitáké után a ferencesek körmenete. Nem állapítható meg, vajon a magyar vagy a német ispitáról van szó? A zenészek szerepéről velük kapcsolatban nem esik szó. Mindenesetre gondolva a délelőtti, majd a kálváriai és a rabok kápolnájabeli elfoglaltságukra s végül az esti saját feltámadási körmenetükre, úgy hisszük, vetekednek a székesegyházi zenészek nagyszombati elfoglaltságával legalábbis a 18. században!

A jezsuiták feltámadási körmenetéről a legrégibb adatunk Draskovich György püspök idejéből való. 1636. szept. 20-án kelt levelében közli Vasvári Szeghy György nagyprépposttal, hogy bepanaszolta a győri jezsuitákat a provinciálisuknál, „hogy Húsvét éjjel nem akarják velünk kezdeni a Matutinumot, hanem idején kezdik; a' piaczon, melly nem az ő határok, solennis ünnepi processiot tartnak éjjel, az község oda fut, es látván az Urat az monstrantiába, hogy föltámadot, elégnek tartják azt, és több devotioval [ájtatossággal] nem gondolnak. Azt is megizentem, Hogy Húsvét napján közönsegessen van Paschalia carnes [húsvéti étel, hús] és a' mit oda visznek, a' Paterek a községnek benedicallyák, melly nem az ő tisztök, hanem a mienk..."[44] Meg kell jegyeznünk, hogy itt csupán bizonyos féltékenységről van szó, mert Draskovich egyébként kedveli a jezsuitákat, mint már abból is látszik, hogy ugyancsak 1636. évre vonatkozólag Belécius Péter rektor 2052 ft-ot vesz fel tőle a dec. 18-i nyugtája szerint.[45] Draskovich szövege szerint ezekben az években, úgy látszik, valóban késő este végezhették a jezsuiták a húsvéti zsolozsmát és a feltámadást. 1650-ben viszont már korábban kezdték. Legalábbis erre következtetünk Draskovichnak a második fejezetünkben idézett panaszos levele alapján, amelyet 1650. jan. 25-én adott át a királyi bizottságnak a vár kapitánya ellen. Ebben ugyanis azt rója fel a főkapitánynak, hogy 1654-ben iránta való megvetésből megtiltotta, hogy a feltámadási körmenet idején ágyúk szóljanak, de két órával korábban a jezsuiták körmenete alatt ezt megengedte. 1670-es szövegünk már a későbbi szokásos 1/2 8 órát rögzíti a kezdés időpontjának. A végén a Te Deumot és a Regina coelit éneklik az áldás előtt. A legrészletesebb leírás 1752-ből ismeretes. Krónikásunk különös örömmel kezdi beszámolóját, „mert a szégyenletes pellengér az előző évben akadályozta ennek az ünnepnek megtartását, s most újra a téren lehet tartani... 1/2 8-kor kezdődött a következő sorrendben: 1. elöl haladtak az alsós diákok égő gyertyákkal, 2. az alsósok kongregációja, 3. a német felnőttek és 4. a magyar felnőttek kongregációja (a kettő közül az vonult előbb, amelyik ebben az évben a soros), 5. a felsősök kongregációja: mindannyian zászlójukkal és égő

[42] Gylt, Rationes Montis Calv. passim.
[43] BedyVall 86. l.
[44] Klt T 27 Nr 3844.
[45] Uo. T 27 Nr. 3843.

gyertyákkal. Követték őket a *zenészek*, aztán a mieink [ti. a rendtársaink]. Aztán a szertartást vezető főpap 12 katona, 6 fáklyavivő, 2 égő lámpát hordozó között, s nagy néptömeg követte. Hogy annál jobban sikerüljön minden, a téren 20 serpenyőben meggyújtott láng világított, mindegyikre egy-egy katona vigyázott. A bíróság őrsége előtt katonaság állott *zenekarával együtt*. Bár sáros idő volt s kissé csepegett az eső, mégis minden zavar nélkül, mindannyiunk örömére fejeződött be a körmenet a téren. Belépve a templomba mindent az előírás szerint végzett a szertartást vezető főpap. Végül a Regina coeli után a magyarok kezdték éneküket, majd a németekkel váltakozva énekeltek. Mindkét nép jól végezte dolgát, egyiket sem értékelném jobbra a másiknál. Mindennel 1/2 9-kor végeztünk."[46]

Rossz idő esetén a templomban szokott lenni a körmenet. „A pap és a zenészek egy része a Szentsírnál háromszor énekli az alleluját váltogatva a többi zenésszel, akik az orgonistával és a fúvósokkal a kóruson maradnak. Azonnal elkezdik a körmenet elején a Te Deumot. A Pange linguát azonban elhagyják, ha a körmenet nem megy ki a térre."[47] Ilyenkor a Szentsírtól indulnak el a sekrestye oldalán hátra, s középen a kórus alatt fordulnak vissza, s így érnek vissza a főoltárhoz. Aztán következik a Regina coeli és a Krisztus feltámadt c. ének. 1747-ben egyáltalán nem volt körmenet. Nem mehettek ki a térre, mert esett az eső, benn pedig akkor folyt a templom festése, s 12 hatalmas festőállvány akadályozta megtartását.

Már az 1670-es szöveg is említi, hogy felváltva éneklik a végén a Christus ist erstanden, ill. a Krisztus feltámada c. népéneket. Az 1764-es bejegyzés szerint a zenekar kíséretével énekelték. 1765-ben azonban meglepő hírt olvasunk a kétnyelvű éneklés régi hagyományáról: „Mivel a két nép között viszály támadt a Krisztus feltámada ének körül, amelyet más években énekeltek, ezért ennek éneklését egészen megtiltottuk."[48] A következő években sem énekelték már! Vajon a két nyelven való ének sorrendjén tört ki a viszály, vagy azon, hogy egyáltalán két nyelven énekeljenek? — nem tudjuk. Pedig — mint Rajeczky részletesen szól róla — a

[46] JesDiar 1752. ápr. 1.: „. . . ex eo, quod primus post aliquot annos hanc devotionem ob infamem numellam impedita, renovare per forum posset: Media igitur 8ª . . . Resurrectionem inchoavit hoc ordine: 1° praeibant Scholae inferiores cereis ardentibus 2° Cong. minor scholae. 3° Congr. Nat. germ 4° Congr. Nat. Hung, quae hoc Anno primas habuit partes et locum. 5° ibat Congr. Major Stud: omnes hi cum labaris et cereis lucentibus. Sequebantur hos Musici, dein nostri palliati. Postea Pontifex in medio 17 militibus, 6 facigerorum 2 lucernas lucentes portantium post hos populus sequebatur: quo res commodius fieret, accensae sunt per forum 20 sartagines et in totidem militibus custodiebantur. Ante capitales vigilias milites stetere, cum sua Musica, totus processus, licet lutum fuerit et paulum stillarit coelum, sine perturbatione imo voluptate omnium finitus est per forum. Ingressus templum Pontifex peregit ea, quae in libello notantur, post Regina coeli Nat. Hung incepit suum cantum, sequebantur alternatim germani et quidem utraque Natio rem bene egit, ut unam alteri praeferre non censeam. Media 9ª omnium finis erat."

[47] Uo. 1743. ápr. 13.: „. . . post intonatum in sepulchro ternum alleluja, (quod alternatim in loco sepulchri Officians et pars Musicorum parte altera in choro manente cum organista et tubicinibus) statim intonatum sit Te Deum, non vero Pange lingua, quod solummodo tunc intonatur et canitur, quando Processio per forum circumducitur."

[48] Uo. 1765. ápr. 6.: „Cum aliis Annis ob Cantum Christus ist erstanden, in hac Processione cantari solitum turbae inter utramque Nationem exortae fuerint, praedictus Cantus penitus intermissus est."

Krisztus feltámada több nyelvű éneklésének a középkorban is szép példáit ismerjük akár Prágában, akár nálunk a Felvidéken a 15. század első harmadában, ahol magyarul, németül, lengyelül és csehül énekelték. Igaz, egy prágai plébános esete is ismerős, aki 1399-ben „zúgolódást keltett a csehek és németek között, megtiltván, hogy csehül énekeljék... Amiért is a cseh lakosság az érsek elé citáltatta és lecsukatta..."[49] Győrött ilyenfajta megoldásról azért mégsem hallunk!

17. *Húsvét.* Az 1670-es forrásunk húsvét napján, hétfőjén és keddjén is ünnepi miséről és vesperásról ír. A 18. században ugyanezen napokon zenés misét és vesperást tartottak. 1742-ben kivételnek számít, hogy hétfőn és kedden elmarad a zenekaros mise. Húsvét napját a napló szövege szerint „solemnissime cum tubis et timpanis", azaz legnagyobb fénnyel és zenével szokták megülni. Általában a kora reggeli órákban tartják az ételáldást is, ami ellen annak idején Draskovich tiltakozott. Ekkor természetesen nincs szerepük a zenészeknek. Ám 1746-ban az ünnepi mise után írják be: „Benedictio Agni Paschalis", vagyis a húsvéti bárány megáldásának szertartását. 1747-ben hangsúlyozzák, hogy csak a házi zenészekkel – tehát kisegítők nélkül – muzsikálnak. 1742-ben pedig az ünnepi húsvéti vesperás formájáról hallunk részletesebben: „Ma és a következő két napon nem éneklünk a vesperáson kapitulumot és himnuszt, hanem a zsoltárok befejezése után két fiatal pap együtt énekli az egész Haec dies kezdetű antifónát. Majd hangszeres muzsika (‚sonata') következik, aztán a Magnificat, melynek végén a pap a könyörgést énekli."[50] Ezzel kapcsolatos a krónikás rövid és őszinte megjegyzése a kórus feledékenységéről 1752. húsvéthétfői vesperás alkalmával: „Délután 2-kor ünnepi vesperás, amelyet az ostoba zenészek Magnificat nélkül fejeztek be."[51]

Itt említjük, hogy a 18. század második felében a naplók szerint a törökszabadulási körmenet időpontja – amely régebben márc. 29 volt – mostanában húsvéthétfő és kedd között ingadozik. Reggel 7-kor tartják a diákok részére az ünnepi misét, hogy részt vehessenek a város hálaadó körmenetén. Ezen a napon is tartanak délután zenés vesperást, mint az előbb idézett eset is a körmenet napján történt. Annak ellenére, hogy a körmeneten a jezsuiták zenészeinek nem volt szerepük – legalábbis nincs róla feljegyzésünk – mégis idézzük a napló egyik körmeneti leírását 1752-ből, mivel erről a jelentős szokásról nincs más részletes beszámoló: „Húsvétkedd. Reggel 7-kor segédlettel ünnepi misét tartottunk. Utána iskolánk tanulói tanáraik kíséretében átvonultak a székesegyházba, hogy részt vegyenek Győrnek a töröktől való szabadulása emlékére tartott körmenetén. Itt 9-kor a főoltárnál csendes mise volt, de ugyanebben az időben már elindult a menet a falak mentén. Elöl haladtak a céhek jelvényeikkel, majd a mi tanulóink. Aztán következett a *zenekar*, a szerzetesek, a világi papság, végül a főpappal a nép." Majd szól

[49] RajeczkyTöbbszólamú 80–83. l.

[50] JesDiar 1742. márc. 25.: „Hodie et sequenti biduo in vesperis Capitulum nullum canitur, neque hymnus, sed finitus psalmus duo levitae simul canunt antiph. totum: Haec dies dein fit sonnata et desuper Magnificat, quo finito sacerdos canit orationem diei proprium."

[51] Uo. 1752. ápr. 3.: „. . . 2ª vesp. solemnes, quas stupidi Musici absque Magnificat finierunt."

arról is, hogy amint a Fehérvári-kapuhoz értek, két jezsuita páter beszélt, az egyik magyarul, a másik távolabb németül.[52]

18. *A kollégium alapításának évfordulója (ápr. 25-t követő vasárnap).* Nem világos előttünk, mikor kezdték hivatalos ünneplését. Az 1670-es templomi rend nem tesz róla említést. A 100 éves évforduló megünnepléséről már részletesebben szólhatunk. Az ünnepség kezdetéről a Wienerisches Diarium számol be 1726-ban: „... aug. 4-én, szombaton igen ünnepélyes keretek között emlékeztek meg templomukban a jezsuita atyák a száz év előtti bevonulásukról. Főt. báró Gaun Antal c. monostori apát és győri kanonok trombiták és dobok kettős kórusa kíséretében, sőt erre az ünnepre komponált értékes muzsika hangja mellett tartotta az ünnepi misét. A nagy ünnepségen részt vett a helybeli nemesség és megszámlálhatatlan tömegben a nép is. Figyelemre méltó volt a templom magasságáig érő hatalmas emelvény is, amelyen évszámok és jelképes feliratok ékeskedtek, s a művészien elkészített építményt értékes festmények is díszítették..."[53] A központi évkönyv aztán közli, hogy „nyolc napig tartott az ünnepség: mindennap ünnepélyes misét és litániát tartottunk szentségkitétellel. A megemlékezés Te Deummal, majd színdarabbal egybekötött jutalomosztással ért véget. A legközelebbi erre alkalmas napon pedig ünnepélyes gyászmisével a kollégium alapítójáról és a többi jótevőjéről emlékeztünk meg."[54] A kongregációs elszámolás szerint pedig a jubileumi ünnep muzsikájáért a zenészek 3 ft-ot kaptak.[55]

Lehet, hogy ez a jubileum lett a kezdete az évente való hálaadásnak. Mivel II. Ferdinánd aug. 5-i dátummal alapította 1626-ban a kollégiumot, nem tudjuk, miért a Szent György napot követő vasárnapra helyezték ezt az ünnepet. A központi évkönyvben sem találunk rá adatot. 1742-ben már így találjuk: 8-kor zenés misét tartanak. A főoltárra helyezték az alapítónak, II. Ferdinánd királynak a képét, s az égő gyertyák fényében a délutáni litániáig ott állott. Még 1763-ban is így ünneplik.

19. *Szent Kereszt megtalálásának ünnepe (máj. 3.).* Mint a Fekete vasárnapnál említettük, 1676-tól biztosan már ez lett a németek Agoniae Christi, azaz Krisztus haláltusája társulata főünnepe. Az 1713-ban alapított és 1714-ben felépített győri kálváriára a központi évkönyv szerint először 1716-ban vezetnek ezen a napon körmenetet. Az elszámolások szerint 1725-től folyamatosan évente fizetnek a fúvósoknak egy forint 50 x-t a kálvária körmenetért, amelyet 1728-ban máj. 2-án

[52] Uo. 1752. ápr. 4.: „Fer. 3. Pasch. Hora 7ª cant. solemne cum assist., finito cantato Scholae cum suis professoribus ad Cath. abiere comitatum processionem ob recup. a Turcis Jaur., postea hora 9ª ad magnam aram lectum sacrum, eodem fere tempore movit processio ex. Cath. per moenia ... 1° proivere coetus cum suis signis, post hos Scholae nostrae, Musici, dein monachi, clerus, denique cum pontifice populus ..."

[53] Wienerisches Diarium 1726. aug. 17., 66. sz., 7. l.

[54] Ann. Lit. 12120. k. 1726 53v: „Duravit octiduum ea solemnitas, solemni quotidie sacrificio et lytaniis expos. Euch. Numine celebrata, quam Ambrosianus tandem hymnus et subinde actio praemifera clausit. Die proxima non impedita apparatu nigro justa Fundatori et bene de Collegio meritis sunt persoluta ..."

[55] Blt Rationes Congr. Agoniae et BMV Hung. Patronae Unitarum Nationis Hung.

tartottak.[54] Az 1742-ben elkezdett naplónk arról ír, hogy máj. 2-án délután zenés vesperást, 3-án ünnepi misét énekeltek, és ugyanezen délután volt a körmenet. 1753-ig a magyarok is részt vesznek rajta, 1754-től viszont csak a németek. 1745-ben részletesen hallunk róla: „Délután 4-kor sokan vettek részt mindkét nemzetbéliek a kálváriára vezetett körmeneten. Kifelé a magyar kongregáció ment elöl. Prézesük karingben stólával, négy diákkal kísérte a zászlójukat. Majd következett a német kongregáció. Az ő prézesük vecsernye palástban vonult a magiszterek segédletével. A többiek az iskolásokat követték a két kongregáció előtt. A kálvárián német és magyar predikáció volt. Visszafelé a németek mentek elöl. Hazaérve a Regina coelit énekelték a zenészek a templomban, és áldás következett."[57] A következő évben csak annyi változást veszünk észre, hogy már ebéd után 1-kor indulnak és 4 órára érnek haza.

20. *Nepomuki Szent János (máj. 16.)*. Azt tudjuk az ifjúsági kongregáció naplója alapján, hogy 1730. jan. 22-én az egész iskola a székesegyházba vonult az 1729-ben történt szentté avatásával kapcsolatos győri ünnepségre. Mivel a következő évtizedekből való napló hiányzik, csak 1742-től tudjuk követni az ünneplésük módját. Reggel 9-kor zenés mise hangzik fel, amelyen az egész ifjúság részt vesz. 1746-ban egybeesik a hétfői keresztjáró körmenettel, ezért ekkor 7-kor kezdődik a zenekaros mise, hogy időben érjenek a székesegyházba a körmenet indulására. 1748-ban említik először, hogy a filozófusok azaz az akadémisták ünnepének tartják. Régebben Szent Katalin volt a patrónusuk. A naplóíró 1751. nov. 25-én írja is, hogy most már Nep. Szent János napján tartják ünnepüket. 1752-ben részletesebb feljegyzést találunk erről a napról: „Nep. Szent János az itteni filozófiai fakultás védőszentje. Reggel 9-kor ünnepi mise segédlettel. Erre a misére főtiszt. P. Rektor a filozófiai és teológiai tanárokkal, valamint a tanulókkal együtt ünnepélyesen vonult be kürtök és dobok harsogása közepette."[58] 1766-ban azt is írja a krónikás, hogy „az akadémia legidősebb professzora ünnepélyesen meghívta a szertartást vezető főpapot, felkérte a magisztereket asszisztálásra, valamint a kórus vezetőjét, hogy a zenekar muzsikáljon az ünnepélyes be- és kivonulás alkalmával."[59]

21. *Keresztjáró napok keddje*. Az 1670-es forrásunk még a 17. századi szokást rögzíti, amikor arról ír, hogy hétfőn és szerdán a ferencesekhez, kedden a jezsuitákhoz mennek. Mint már szóltunk róla, a 18. század elejétől kezdve szerdán a

[56] Uo. 1725—1765-ig passim; Acta Jes 120/b A 18., 1728. máj. 2. 1726: „Musici ob Annum saecularem Collegii 3 fl."

[57] JesDiar 1745. máj. 3.: „Meridie 4 educta fuit copiosa utriusque nationis Processio ad Montem Calvariae. In exitu Congr. Hung. praecessit et Praeses in superpell. et stola cum 4 Studiosis comitatus est suum labarum. Sequebatur Hungariam sod. Germanica Agoniae ductore ipso P Praeside in pluviali et Magtris assistentibus. Reliqui Scholarum Discipulos ante utramque congregationem comitati sunt. In Calv. germ et hung concio. In reditu praecedebat sod. Germ. Post reditum decantatum est a Musicis Regina coeli et data est benedictio."

[58] Uo. 1752. máj. 16.: „Festum S Joann Nep. Facultati Philisophiae Patroni hic loci- hora 9 cantatum cum assist., pro qua Missa RP Rector cum PP Professoribus Theologiae et Philisophiae nec non discipuli solemniter ingressi sunt, sonantibus tubis et timpanis."

[59] Uo. 1766. máj. 16.: „Pontificantem invocavit P senior Facult. Requisivit etiam Magistros pro Assistentia et Praefectum Chori pro musica et tubarum clangore in solemni ad templum ingressu et egressu."

karmelitákhoz vonul a menet a székesegyházból. Mindhárom napon a székesegyházi kórus a zenekar kíséretével a mise alatt a loretói litániát énekli. Az iskola tanulói részt vettek mindig a körmeneten. A napló 1745-ben már azt jelzi, hogy a mise alatt „a saját zenészeink segítségével énekelték a litániát".[60] Lehet, hogy már régebben is együtt muzsikáltak a káptalani zenészekkel ezen a kedden. 1752–1773-ig viszont csaknem minden évben arról olvasunk, hogy csak a saját együttesük énekelt a kóruson, mint pl. 1760-ban is írják: „... a mise alatt zenészeink ünnepélyesen zenekarral énekelték a litániát."[61] Ugyanígy történt az utolsó évben, 1773-ban is. Ekkor ez azért meglepő, mert ezekben az években – mint látni fogjuk – Istvánffy Benedek succentor révén erős volt a kapcsolat a két kórus között. Hogy vajon magán a körmeneten is csak ők muzsikáltak volna, arról nem írnak.

22. *Áldozócsütörtök és pünkösd.* 1670-ben mindkét napon ünnepi misét és vesperást jeleznek. A 18. századi napló 1742-től minden évben mindkét ünnepen zenés ünnepi segédletes miséről és zenés vesperásról számol be. Pünkösd vigiliáján délután ünnepi litániát is tartottak.

23. *Úrnapi körmenet (nyolcad alatti vasárnapon).* A központi évkönyvek 1632-ben – a templom felépítése előtt is – szólnak arról, hogy úrnapi körmenetet tartottak. Éppen az 1632-es és 1646-os bejegyzés utal arra a többi jezsuita kollégiumban is ismeretes szokásra, hogy az úrnapi oltároknál a diákok szépen felhangzó versekkel jelenítették meg az Oltáriszentség misztériumát: „... carminibus venuste dictis... in scenam dederunt." A zene szerepéről az első konkrét adatot a magyarok kongregációjának naplójában találjuk 1661-ben: „... volt, ami gyönyörűséget okozott a magyar füleknek a magyar nyelvű szentségi énekek felhangzása hegedűknek zenekari kíséretében. A német kongregációk után a két magyar kongregáció vonult hosszú sorban s mindegyik a saját zászlójával."[62]

Az 1670-es templomi rend részletesen leírja már a körmenet rendjét, amely lényegében a 18. században sem változott. Az úrnapi és nyolcadi – a székesegyházi, ill. a plébániai – körmeneten az ifjúság mindig részt vett tanáraival együtt még az 1627-es – már ismertetett – káptalani feltételeknek megfelelően. A saját körmenetüket az úrnap nyolcada alatti vasárnap tartották, mint a karmeliták és a külvárosi plébániák. 1670-ben a predikáció után 1/2 9-kor kezdődik az ünnepi mise, s aztán a Pange linguával „indul a menet a következő rendben: 1. elöl a diákok az iskola zászlójával, akik nem kongreganisták, 2. az ifjúsági kongregáció zászlójával együtt, 3. a német kongregáció hasonlóképpen, 4. *az énekesek és a fúvósok*, 5. a rendtagok karingben égő gyertyával, 6. a papság után közvetlen az Oltáriszentséget viszik. A baldachint 3 magyar és 3 német hordozza. Oldalán a magyar kongreganisták haladnak fáklyával, majd a nép. Az első oltárt az egykori

[60] Uo. 1745. máj. 25.: „... sub quo Litaniae in choro decantatae adjuvantibus etiam nostris Musicis."

[61] Uo. 1760. máj. 13.: „... sub Sacro a Musicis in choro decantatae sunt Litaniae cum Musica solemni."

[62] Historia 19. l.: „Dominica infra Oct. Corp. Xti ... fuit etiam, quae aures hungarorum permulcebat, Musica vernacula, inter sonantibus fidibus de Venerabili Festo. Post ordinem autem Germanorum sodalium, secuti utriusque sodales hungarici (praesentibus utriusque vexillis) longo ordine."

Farkas András háza előtt az ifjúsági kongregáció állítja fel [a tér nyugati oldalán], a másodikat a tér túlsó oldalán a magyar kongregáció [keleti oldalon], a harmadikat Tamás János háza előtt a német kongregáció, a negyediket pedig a templom bejárata mellett készítik el, ahol a színpadot [theátrumot] is szokták építeni az előadásokhoz. Visszatérve a templomba a Te Deumot éneklik." A Genitori után áldás következik, majd folytatja a szövegünk: „A principisták magisztere gondoskodjék, hogy kellő számú kisfiú angyali öltözetben vegyen részt a körmeneten. Zöld faágakat helyezzenek el szerte a templomban és az oltároknál, melyeket Lébényből vagy máshonnan hozzanak be a jószágkormányzó engedélyével."[63]

A 18. század elején csak 1725-, 1726- és 1727-ből van adatunk: ekkor is délelőtt tartják, s ugyanígy 1742—1773-ig is. Az 1742-es leírásunk fontos adata: „A pozitív orgonát két rétor vitte, a nagydobot pedig egy principista."[64] Ezt a kis hordozható pedál nélküli orgonát, azaz portatív pozitív orgonát többször is emlegetik. A kálváriai körmeneten is minden alkalommal magukkal viszik. A másik újdonság a 18. századi ünnepükön, hogy a katonaság is részt vesz a körmeneten. Igaz, éppen 1742-ben ez elmarad valami személyi probléma miatt. 1743-ban újra felkérik Liebenberg tábornokot. Joggal tesz szemrehányást nekik, hogy tavaly nem kérték fel parádéra őt és katonáit. Általában 24 katona kíséri az Oltáriszentséget. 1752-ben „egy szakasz katona vezetőjével az élen zászlójával és *zenekarával* is parádézik a téren, de a szokásos lövések ebben az évben elmaradtak, mert nem kaptak a katonák puskaport".[65] 1745-ben arról is beszámol krónikásunk, hogy a segédkező kispapok és a kollégium zenészei s énekesei „honesta collatiót", azaz ünnepi vacsorát kaptak szolgálatukért júl. 6-án — amikor éppen iskolai szünet is volt — a jezsuiták szigeti kertjében. Vajon a vacsora jó hangulatában szólt-e a zene is? — arról nem írnak.

Az 1760-as években a felvonulás sorrendje lényegében egyezik a 17. századival. Az oltárok helye sem változott, csak egy század alatt új házak épültek. Így a tér északi oldalán már ekkor a pannonhalmi bencések Apátúrháza előtt (a mai múzeum) állt az egyik oltár. Amikor pedig eső miatt vagy akár 1750-ben a pellengér felállítása következtében a templomban tartják a körmenetet, akkor a mellékoltárokat használják (Xav. Szent Ferenc, Rozália, Magyarok Nagyasszonya és

[63] Ordo Templi: „... Processio instituitur autem hoc ordine. 1mo Studiosi, qui non sunt sodales iuxta suas classes sub uno Vexillo praecedent. 2do sub labaro suo Congregatio Latina. 3tio Congregatio similiter Germanica. 4to Cantores et Tibicines. 5to Nostri cum cereis accensis palliati. 6to Clerus cum Ssmo Sacramento sub umbela, quam 3 Dni Germani, et 3 Dni Ungari deferent. Latera cleri stipant congreganistae Ungari cum facibus post Ssmum Dni et reliquus populus. Stationes sunt 4. 1ma erigitur a congregatione latina ad domum Andreae quondam Farkas. 2da E regione templi ex altera parte fori, Ungarica Congregatio. 3tia Ad domum Dni Thomas János, Congregatio Germanica. 4ta ad Portam Templi, ubi etiam extruitur theatrum pro actione. Ad ingressum Templi canitur Te Deum laudamus ... Magister Principiorum habebit curam, ut angelico vestitu habeat aliqot Paria Juvenum. Ponunt arbores et ramos virides per totum templum similiter et pro stationibus, feruntur ex Leben, vel alio loco, prius tamen insinuandum erit Dno terrestri, et rogandus pro licentia."

[64] JesDiar 1742. máj. 27.: „Positivum portarunt duo Rhetores, timpana vero ... quidam Principista."

[65] Uo. 1752. jún. 4.: „... stabat unus Bathalio militum in foro cum vexillis suis et praefectis, necnon musicis, jaculationes tamen non erant, quia iis pulvera non dedimus."

Szűz Mária) úrnapi oltárnak. Az oltárok között haladva a zenekar kíséretével énekelnek, de a zenészek a kóruson maradnak, s onnan vezetik az éneket.[66]

Mivel a híres győri történet a Frigyszekrény-szobor felállítását kiváltó esemény zenés ünnepén, éppen a jezsuiták 1729. jún. 19-én, az ünnep nyolcada alatti vasárnapon tartott szokásos úrnapi körmenetén történt, itt emlékezünk meg róla. Tekintettel arra, hogy újabb adatokat találtunk ezzel kapcsolatban, foglalkoznunk kell vele bővebben.

A menedékjog még a 18. században is érvényes volt, s az egyháznak – mint a győri jezsuita és karmelita naplóban leírt több ilyen eset is igazolja – kellemetlen kötelessége volt ezekben az évtizedekben Győrött is. Védeni volt kénytelen bármilyen ártatlant vagy bűnöst, aki bemenekült házába, mint pl. 1750-ben azt a pénzhamisítót is, aki kiugorván a mai Széchenyi tér keleti oldalán álló bírósági épület ablakából megsebesülve bemenekült hozzájuk. Ekkor is és hasonló esetekben is állandó külső zaklatásnak voltak emiatt kitéve, s iskolai munkájukat is zavarták. Kénytelenek voltak bármilyen furfangos és romantikus módon házukból legalább a püspökségre s onnan lehetőleg az ország határán átsegíteni őket, hogy nyugalmuk legyen.[67]

A szökevény katonának és a körmenet története Villányi Szaniszlónak az elveszett ferences naplóból merített leírásából ismeretes. Bedy pedig Villányi alapján foglalja össze az eseményeket:[68] Weingasser György, a győri erőd katonája beszökött a jezsuitákhoz mint menedékhelyre. A jezsuiták hivatkozva a menedékjogra sem a katonák felszólítására, sem a körülzáró és az élelemnek bevitelét is akadályozó katonák erőszakoskodására sem adták ki őt. Sinzendorf püspök azonban meg akarta szabadítani a jezsuitákat a tehertől, s ezért a jezsuiták úrnapi körmenetén titokban kívánta átjuttatni a katonát a székesegyházba, biztonságosabb helyre. Mivel a jezsuiták naplói ezekből az évekből hiányoznak, mi ezúttal a karmeliták naplójának szövegével foglaljuk össze az eseményeket. Igaz, a latin nyelvű bejegyzés nem irodalmi értékű fogalmazvány, mivel azonban a korabeli szemtanú szövege, az eredetinek pontos fordítását közöljük:

„Jún. 19. Mivel a falak mentén évente hagyományos a körmenet a jezsuitáknál – akiket 14 napon át akadályozott a ki- és bejárásban, valamint az étel és ital szállításban a házukat körülvevő katonai őrség – az volt a szándékuk, hogy a szökött katonát a Bíbornok urunk [ti. Sinzendorf püspök] tanácsára átviszik a székesegyházba, hogy a személye miatt ne legyen több kellemetlenségük. Ezért Bíboros urunk engedélyével szokatlan időpontban tartották a körmenetet, amelyet egyébként is úrnap nyolcada alatti vasárnap szoktak tartani. Hirtelen felnyitották a kollégium kapuit, kivonultak, miközben az őrség nem tudta, mi fog történni, éktelen durva kiáltásokkal ordítoztak a főőrség után. Mivel pedig egy tiszt sem volt jelen (ugyanis éppen ebédidő volt), ezek megdöbbenten tétováztak. Végül is a jezsuita atyák az Oltáriszentséggel már-már Malzan kanonok úr házához értek,

[66] Uo. 1746. jún. 12.: „Primum Evangelium (Musicis in choro respondentibus) ad aram S Fr. Xav., 2-dum ad S. Rosal., 3-um ad S. Patronae Jung., 4-tum ad aram BVM ... imposita semper Musica est decantatum."

[67] Lásd részl.: Jes Diar 1750. júl. 7. és aug. 2.; KarmN II. 132–133. l.

[68] VillányiGyőri 38. l.; BedyVall 135. l.

amikor egy katona kiugrott a kocsmából, s a katona szökevényt (aki már annakidején a megyeházán átöltözött) felismervén megragadta. Majd odarohanva a szomszédos Duna-kaputól a többi katona, ők is ráncigálták. Mivel azonban a jezsuita atyák ellenálltak, miként a jó néhány diák is, aki közvetlenül kísérte az Oltáriszentséget, a szökevény katona pedig kétségbeesve fogta az Oltáriszentséget vivő atyának a stóláját, egy ideig dulakodás folyt, amelynek következtében az a tragikus eset történt, ami egyúttal véget is vetett a dulakodásnak a katolikusok igen nagy megdöbbenésére és a más vallásúak megbotránkozására: az Oltáriszentséget vivő pap a földre esett, a szentségtartó a katonák dühöngése közepette összetört. Az Oltáriszentséget is kiütötték, és az megszentségtelenítve három részre törött. Ezután az említett katonát kifeszítve karjait mint vad tigrisek nem is vonszolták, hanem inkább vitték magukkal a börtönbe."[69]

Villányi a ferences szöveg alapján délután 2 órára helyezi a körmenetet, ami a régi hagyomány szerint valóban szokatlan időpont, hisz mindig délelőtt tartották. Ugyancsak ő arról is szól, hogy a fáklyavivők után következtek „ezután a Pange linguát éneklő egyházzenészek" és „a körmenet a Pange linguát énekelve akadály nélkül haladt a piacon", s csak utána következett a botrány.

Megtaláltuk Sinzendorf püspöknek Malzán Károly győri c. püspökhöz és kanonokhoz írt négy levelét, amely az ügy hátterét is jobban megértetik velünk s azt is, hogy milyen komolyan foglalkozott maga is a jezsuiták kellemetlenségével.

Ezekben a napokban nem tartózkodott Győrött. Első levelét jún. 5-én írja Magyaróvárról, melyben a jezsuita rektortól kapott levelére hivatkozik, ahol értesült arról, hogy a szökevény katona bemenekült hozzájuk. Majd így folytatja: „... úgy határoztam, hogy a katona csak a helyettes parancsnok vagy a főparancsnok, ill. a haditanács által kiállított kötelezvény ellenében adható ki, amelyben ígéretet tesznek arra, hogy őt sem halállal, sem testi csonkítással nem büntetik." Levelének második részében arról ír, amennyiben pedig „a helyettes parancsnok az

[69] KarmN I 92. l. és II. 46. l.: „19. Jun. dum processio fieret in moenia consuetudine anniversaria PP Societatis, quibus per 14 dies, per circumstantes vigilias interdictus fuit exitus et introitus simul etiam alimentorum aquae plane importatio, volentes quempiam militiae desertorem consilio Eminentissimi Nri Cardinalis ad Cathedralem deducere ne exinceps occasione dictae personae tam severe premerentur, instituerunt processionem alias insolitam, (nam ipsi habent talem Dominicam infra oct Corp. Xti) cum consensu tamen Eminentissimi repente attolentes Portas Collegii, proruperunt nescientibus vigiliis, quid agendum foret inconditis magnis clamoribus principales vigilias inclamabant cum vero ibi nullus officialium adfuerit (erat enim tempus prandii) istae pariter attonitae fuerunt, tandem cum Patres Societatis cum Ssmo iam iam processissent usque ad domum Illstri Dni Canonici de Malzan, unus militum e popina egressus, desertorem militiae, qui erat in comitatu transvestitus, agnoscens eum aggressus est, moxque advolantibus aliis militibus de vicinia videlicet Danubiali porta, dictum militem traxerint, quia vero Patres Societatis resistebant, uti et studiosi aliqui Ssmum comitantes, hinc asylans stolam sacerdotis Ssmum portantis pertinacissime tenuerat, propterea aliquandiu certatum est, sub quo certamine et velicatione tragicus tandem accedit casus, qui et diremit certamen cum maxima consternatione Catholicorum et scandalo haereticorum, nam sacerdos Ssmum portans ad terram prostratus fuit, ciborioque occasione furentium militum fracto, Ssmum quoque excussum fuit et in tres partes execrandum in modum divisum; quo facto dictum militem tamquam feroces tygrides districtis manibus non tam traxerunt, quam portarunt ad carcerem."

étel bevitelét akadályozná, sőt a kispapokat is bántanák, akik ennek szállítására vállalkoznak, akkor kiközösítéssel kell fenyíteni".[70]

Pozsonyból jún. 12-én írt első levelében még a haditanács és az erőd helyettes parancsnoka közötti levélváltással foglalkozik, amely arról tárgyalt, vajon ténylegesen érvényes-e a jelen esetben a menedékjog? Ezért kéri az egész ügy iratanyagát helynökétől, Malzán kanonoktól, hogy kellő választ fogalmazhasson. Levele elküldése után azonban megérkezett a győri rektor újabb beszámolója a fejleményekről. Ezért még aznap, jún. 12-én újabb levelet fogalmaz Malzán részére. Mivel a haditanács is bátorítja leiratában a helyettes parancsnokot az élelem beszállításának akadályozására, s ennek következménye szerint a kispapok bántalmazása is lesz, ezért a kiközösítéssel az esetben élni kell. Majd hivatkozva arra, hogy inkább kell az Istennek, mint ez embernek engedelmeskedni, ezért hogy a lelkiismerete szerint eleget tegyen a menedékjogból származó kötelezettségének, a jezsuitákon is segítsen, a következő ötletét és tervét közli Malzánnal: „1. A székesegyház sekrestyéjében egy hónapra való kenyeret, bort, vizet és olyan ételeket, melyek könnyen tartósíthatók, tároljanak. A szükséges kiadásokat gondnokom térítse meg főtiszt. Uraságodnak, ámde mindez teljesen titokban történjék. 2. A jezsuita atyákkal intézze el, hogy hajnali 4-kor minél nagyobb kispapi és fáklyás kísérettel vigyék át az Oltáriszentséget körmenetben a templomukból a székesegyházba, s minél gyorsabb lépésben haladjanak. A kispapok között befestett arccal és hajjal kispapként legyen elrejtve a szökevény katona. Fogja az Oltáriszentséget vivő papnak a ruháját és a stóláját, vezessék be így a már kinyitott székesegyházba. Az Oltáriszentséget aztán vigyék vissza a jezsuiták templomába. Ha netán később körülvennék a székesegyházat úgy, hogy istentiszteletet sem lehetne benn végezni, akkor a téren tartsanak az élelmezési ház közelében magyar predikációt. A konventmiséket és más szertartásokat pedig felváltva a többi templomban tartsák meg. Mindezeket főtiszt. Uraságod bölcsességére és belátására bízom és várom mindezekről értesítését" – fejezi be tervének leírását.[71]

[70] OL E 152 Kamarai lt. Acta Jes Irreg Coll Jaur. 13. tétel: Levelek, kérvények, leiratok 1606–1773. Mind a négy levél itt található. Az idézett jún. 5-i levélrészlet: „hisce determinandum interea censui, dictum militem a RP Rectore extradi non posse, nisi erga reversales D. Vice-Comendantis vel Supremi Comendantis vel Consilii Bellici, per quas promitteretur eundem neque morte, neque membrorum mutilatione affectum iri . . . "

[71] Uo. 1729. jún. 12.: „ . . . Cath. Ecclesiae Sacristiam pro uno mense pane et vino, aqua et obsoniis, quae conservari facilius possunt, providendam esse, sumptusque ad id necessarios a meo Provisore Praetitulatae Dnaōi Vrae absque mora refundendos, hoc tamen valde occulte faciendum. 2do Cum Patribus Jesuitis concertandum esse, ut hora 4ta summo mane, eo quo poterunt majori clericorum et facigerorum numero SS. Eucharistiae Sacramentum ab ipsorum Ecclesia ad Cathedralem processionaliter deferant, et celeriosi quo poterunt passu, inter clericos in facie et capillis depictus, ac occultatus ad instar clerici sit profugus miles, teneaturque fimbriam et stolam sacerdotis Venerabile gestantis, et Cathedralis Ecclesia jam aperta hoc modo in eandem introducatur, et Venerabile ad Ecclesiam S. J. iterum reportetur. Si postea Cath. Ecclesiam cinxerint, ita ut intus divina peragi non possent, concio hungarica habeatur ante fores Ecclesiae prope domum Annonariam, Missae conventuales et Divina peragantur alternative in aliis Civitatis Ecclesiis. Haec omnia prudentiae et dexteritati Praetitulatae Dnāoni Vrae comitto et super his ulteriorem exspecto informationem permanens Praetitulatae Dnaoni . . . "

A következő napokban újabb rossz híreket kap, amelyek miatt jún. 15-én megint tollat ragad és sürgős utasítást ad Malzánnak szintén Pozsonyból: „A székesegyházat és a káptalant ért kellemetlenségek semmiképpen sem kényszerítenek arra, hogy előbbi elhatározásomtól elálljak. Ha ugyanis a katona egyenesen a székesegyházba menekült volna, ugyanezeket a nehézségeket lennének kénytelenek elviselni. Az átszállítás megtételére vonatkozó rendeletem pecsétje legyen érvényes és az élelmet, miként intézkedtem, a katona táplálására helyezze el a sekrestyében. Rendelkezzék arról, hogy a körmenetet minél nagyobb számú fáklyavivő kíséretében holnap magán az úrnapján a déli órákban vagy valamivel később tartsák meg, amikor nagy néptömeg tartózkodik a téren. Amennyiben a katonák botokkal akadékoskodnának, igyekezzék a pap szembeszállni és áthaladni rajtuk. Ha ez mégsem lehetséges, akkor álljon csak végül is el szándékától. A jezsuiták templomában az összes harang, miként úrnapi körmenetnél szokás, szóljon. Már előtte is kétszer harangozzanak fél órával korábban a körmenet kezdetén. Ámde előzőleg senkinek sem szabad tudnia a dologról, hogy ne sejtsék, miért szólnak a harangok? Amikor a menet a székesegyházhoz érkezik, itt is szóljon minden harang. – Nem félek a botránytól. Ám ha mégis lesz, nem én felelek érte, hanem azok, akik nemcsak az emberi dolgokat, de az istenieket is, sőt magát az Istent is megvetik." Majd levelének további részében arra kéri Malzánt, hogy a körmenet után Pechmann Horváth Antal c. püspök és valaki a káptalan tagjai közül küldöttséggel figyelmeztesse az erőd parancsnokát a kiközösítés kihirdetésére. Azután kanonoki díszben a jezsuiták temploma előtt hirdessék ki a kiközösítés szövegét, amely a tábornokot és a tisztjeit illeti.[72]

Végül is – mint tudjuk – nem 16-án úrnap került sor a körmenetre, hanem jún. 19-én vasárnap.

A kiközösítés kihirdetéséről nem írnak. Bizonyára megtörtént mégis, mert a karmeliták naplójában részletes leírás szól arról, hogy 1729. nov. 14-én a székesegyházban ünnepélyesen feloldották a katonák kiközösítését. Előtte aug. 15-én hirdették ki a botrányt okozó katonák nagyon kemény büntetését.[73]

III. Károly emeltette 1731-ben a Frigyszekrény-szobrot, melynek talapzata E. Fischer v. Erlach, a csoportozat Corrodini műve.[74] 1731. ápr. 6-án történt

[72] Uo. 1729. jún. 15.: „Cathedralis et Capituli allegata incomoda me nullatenus movent, ut a priori resolutione desistam. Si enim ille miles directe ad Eccl. Cath. confugisset, eadem incomoda sustinenda fuissent. Sigillum pro expeditionibus faciendis salvetur, et obsonia, prout mandavi in Sacristia pro victu militis deportentur; ordinetur illa, processio cum Venerabili cum majori, quo fieri poterit, facigerorum numero stipata, et in ipso crastino Corporis Xti festo, hora meridiana, vel paulo post, ubi major populi concursus in plateis est, pergat; militibus baculos objicientibus eosdem sacerdos conculcare, et supergredi conetur. Si non possit, tunc demum a facto desistat. Campanae omnes tamquam ad solemnem processionem in templo Societatis Jesu conpulsentur, idque bis, videlicet media hora ante et initio processionis, de qua tamen nemo prius quidquam scire debebit, ita, ut nesciant, quare campanae pulsentur. Adveniente ad Cathedralem processione itidem omnes campanae pulsari debebunt. Scandalum non timeo. Si enim evenerit, meum non erit, sed illorum, qui non humana solum, sed et Divina et ipsum Deum contemnunt . . . "

[73] KarmN II 47–50. l.

[74] MűvLex II. k. 317. l.

ünnepélyes megáldásáról szintén a karmeliták naplója számol be néhány szóval: „Ezen a napon áldotta meg Őméltósága [ti. Sinzendorf püspök] a felállított szobrot ünnepélyesen a nagyszámú katonaság jelenlétében, ahol ők – mint fennt elmondottuk – tiszteletlenséget követtek el az Oltáriszentség ellen."[75]

24. *Szent Vid (Vitus) zarándoklat (jún. 15.).* Nincs adatunk arról, melyik évben tartották először a magyarok és németek kongregációja zarándoklatát Bácsára (1966-tól Győrhöz tartozik). A magyar kongregáció naplójában 1660-ban mint hagyományos körmenetet említik. 1670-ben már többet hallunk róla: reggel 6-kor indul el harangszó mellett a magyarok és németek közös körmenete. Elöl haladnak a magyarok zászlójukkal, utánuk ugyanígy a németek, de visszafelé a németek haladnak az élen. A bácsai templomban az ünnepi mise előtt németül, utána magyarul predikálnak. Ez a leírás még nem tér ki a zenekar szerepére, sem arra, hogy visszatérve mit énekeltek a templomban. A hagyomány folyamatos lehetett, mert 1689-ben említik, s az 1720-tól fennmaradt kongregációs elszámolások 1720–1773-ig évről évre jelzik a zenészeknek járó 1–2 forintot. 1742–1773-ig minden évben szó esik a zarándoklatról. Sajnos jó néhány éven keresztül csak röviden utalnak rá, mert az 1733-as elveszett napló részletes leírására hivatkoznak. Időpontját azonban gyakran változtatják pl. 1745-ben a győri vásár miatt jún. 15. helyett jún. 22-én mennek Bácsára. 1744–1749-ig feljegyezték, hogy a diákok csak a Duna-kapuig kísérik a zarándokokat. 1763-ban már két zarándoklatról hallunk: jún. 15-én a németek, jún. 24-én a magyarok mennek. A németek útjáról ebben az évben részletesen beszámolnak. Templomukból a zenekar hangja mellett vonulnak a Duna-kapuig. Itt a magiszterek és a repetensek, valamint a zenekar tagjai kis hajóra ülnek, s így mennek Bácsáig, majd visszafelé ugyanígy. A kongregáció prézese négy diákkal és a nagyszámú zarándokkal oda és vissza is gyalog vonul énekszóval. Bácsán predikációt és ünnepi misét tartanak zenekari kísérettel. Visszaérkezve 1/2 11 táján a Duna-kaputól ismét zenekari kísérettel érnek a templomba. Közben a székesegyház, a karmeliták és a ferencesek harangjai is állandóan szólnak. Megérkezésük után zenés Regina coeli hangzik fel a kóruson, s áldás zárja a zarándoklatot. 1773-ban hasonlóképpen írják le a magyarok útját is. Ők azonban véglegesen május utolsó vasárnapjára tették át az ünnepüket, hogy a nép is részt vehessen rajta nagy számban. 1770-ben az árvíz miatt mindkét körmenet elmaradt.

25. *Regis Szent Ferenc (jún. 16.).* A központi évkönyv szerint – mint mindegyik jezsuita házban – Győrött is megünnepelték már 1716-ban boldoggá avatását is. (A győri ünnep dátumát nem jelzik.) A szokás szerint barokk díszben pompázott a templom. A két vesperást és a főpapi misét a fúvósok kettős karának kíséretében énekelték nagy papi segédlettel. Hamarosan 1737-ben aztán szentté is avatták Rómában. A kongregációs napló szerint Győrött három napos ájtatossággal emlékeztek meg erről, és befejezésképpen jún. 22-én nagy körmenetet tartottak a városban. A végén pedig Te Deumot énekeltek a téren a Mária-szobornál. 1742-

[75] KarmN II 62.1.: „Hac die noster Eminentissimus benedixit novam columnam erectam cum solemnitate in praesentia multorum militum, ubi ipsi ut superius dictum irreventiam comiserunt erga SSmum." – Szól róla KárolyiSpeculum (kézirat) 128. l. is.

ben ünnepén zenés misét énekeltek s ezt az ünneplést 1755-ig tudjuk nyomon követni. Utána a napló írója már nem szól erről a napról.

26. *Szent Alajos (jún. 21.).* Annál többet foglalkozik a krónikás a jezsuiták népszerű szentjének ünneplésével. Az 1670-es templomi rend már ezen a napon ünnepi misét jelez tiszteletére, bár a szenttéavatása csak 1727-ben volt Kosztka Szent Szaniszlóval együtt. Győrött – a központi évkönyv szerint – a templom tornyának renoválása miatt a szenttéavatási ünnepséget 1728 augusztusára halasztották. A nyolc napos fényes ünnepet zenés körmenet nyitotta meg és aug. 22-én ugyanez zárta is be. 1742-től csaknem minden évben szólnak a grammatisták ünnepéről. Jún. 20-án délután a litániára, 21-én délelőtt a misére is zeneszó mellett vonulnak be. 1752-ben említik, hogy a hat fáklyavivő fiú spanyol öltözetben vonul fel. 1751-ben pedig délután ugyancsak a grammatisták előadják a teátrumban, azaz a díszteremben Joas, Juda királya c. darabot. Mivel csak a mű címét jelzik, nem tudjuk, vajon muzsika kísérte-e. 1768-ban is, de valószínű a következő években is, Istvánffy Benedek succentor a káptalani zenészekkel is közreműködik az ünnepi misén. Mint a krónikás írja, ilyenformán háromszoros kórus hangzott fel a templomban. 1746-ban hallunk először arról, hogy előtte hat vasárnapon már megemlékeznek Szent Alajosról. 1763-ban máj. 15-én, az ájtatosság első vasárnapján kitették a zenés mise alatt a szent képét is az oltárra, jún. 19-én, a hatodik vasárnapon pedig délután 3-kor zenés vesperást énekeltek. Aztán 20-án délután következett az ünnepélyes litánia, s 21-én az ünnepi mise. 1767-ben viszont jún. 21. után következő hat vasárnapra helyezték át a szokásos megemlékezést. Így júl. 26-án, a hatodik vasárnapon ünnepélyes zenés misével, litániával és Te Deummal zárták az ünnepségsorozatot. Ez lett úgy látszik az új rend, mert 1770-ben is jún. 24-én kezdődik a hat vasárnapon át tartó ünneplés. A nagyon kedvelt ünnepről néhány fennmaradt mű is tanúskodik: Zechner és egy ismeretlen szerző Szent Alajos miséje, Perez és egy ismeretlen szerző Áriája és Holzinger Szent Alajos oratóriuma. Valamennyi zenekari kíséretes mű.[76]

27. *Jézus Szíve ünnepe (Úrnap nyolcada után következő péntek).* Krónikásunk 1766. jún. 6-án arról számol be, hogy az egész provincia területén első alkalommal végezhetik Jézus Szíve ünnepének sajátos zsolozsmáját és miséjét. Ám a kongregációs napló azt is mondja, hogy az alsósok Mária kongregációja a második ünnepét szept. 8-ról ez évtől kezdve e napra helyezte át, mert szept. 8-án már sok diák hazamegy vakációra. Ebben az évben 60 gyertya világítja meg a főoltárra helyezett Jézus Szíve-képet, 1767-ben viszont majdnem 100 gyertyát gyújtottak meg. Ám ennél is lényegesebb, hogy ettől kezdve 1773-ig mindegyik évben a nagymise és a litánia alkalmával „gyönyörűséges zenekari muzsika sokat adott hozzá az ünnep gazdagításához" a krónikás örömteli szavai szerint.[77] 1767-ben a nagymise végén – a hivatalos rendeletnek megfelelően – Te Deumot is tartottak Mária Terézia királynő felgyógyulásának örömére.

28. *Sarlós Boldogasszony (júl. 2.).* A győzelemről elnevezett német kongregáció második ünnepe. 1670-ben is már ünnepi misét tartottak. 1742–1773-ig júl. 1-én

[76] Tematikus jegyzékünk 1588., 1670., 1037., 1637. és 711. sz.

[77] ActaJes 120/b A 16, 1768. jun. 10: „ . . . amaenus praeterea Musicae concentus multum solemnitati addiderunt."

zenés vesperás volt a kezdete, júl. 2-án zenés mise, majd zenés vesperás következett minden évben. 1752-ben és 1768-ban említik a valószínű állandó szokást, hogy a kongregáció ünnepélyes be- és kivonulást tart a vesperás és a mise alkalmával is.

29. *Szent Donát (júl. 8.).* A naplók 1742-től évről évre említik, hogy templomukban él a betegségek segítőjének tisztelete. A szövegből azt következtetjük, hogy nem az ifjúságnak, hanem inkább a templom híveinek ünnepe volt ez a nap. Júl. 8-a után következő vasárnap zenés misét tartottak. 1764-ben a zenés misét a téren tartott szentségi körmenet előzte meg. 1747-ben pedig külön hangsúlyozzák, hogy házi fúvósaik muzsikáltak.

30. *Szent Kamill (júl. 15.).* A nádorvárosi plébániával kapcsolatban említettük, hogy 1766-ban és valószínűleg a következő években is a kamillus atyák búcsúján a jezsuiták zenekara és kórusa muzsikált. Mivel rendszeresen ismétlődő külső szereplésüknek számíthatjuk, itt szólunk róla. A kamillusok ugyanis — mint a napló írja — ebben az évben első alkalommal szerették volna ünnepélyes keretek között megünnepelni alapítójuk napját. Sajnos azonban templomi ruhákban is szűken voltak, s maguk is csak hárman lévén, a jezsuitákhoz fordultak segítségért. Így a kollégium rektora gondoskodott az ünnepélyes miséhez szükséges ruhákról, gyertyáról és díszes oltárterítőről, és vállalta a kollégium nevében az ünnep megtartását is. „Az ünnepélyes misét P. Miniszter énekelte, szerpap a rétorok magisztere, alszerpap pedig a poétáké volt. A többi segédkező öt diák volt. A kollégium teljes zenekara és kórusa pompás muzsikával működött közre. Senki sem fogadott el pénzt a kamillus atyáktól. Az ebéden P. Miniszter, P. Scheller regens chori és a két magiszter vett csak részt, a fiatalok hazamentek. A borról és az ebédről P. Rektor gondoskodott bőkezűen. Így a kiváló szerzetesek szegénységén is könnyített. Délután a kitett Oltáriszentség előtt 4-kor ünnepélyes loretói litániát énekeltek, amelyet P. Miniszter tartott a két magiszterrel és négy fiúval ünnepi díszben."[78] Még 1767-ben is rövid utalást olvasunk arról, hogy ők tartják náluk a búcsút. A következő években — mint saját ünnepeik közül is néhányat — nem említik már ezt sem.

31. *Lébényi zarándoklat (júl. 24—25.).* A Héderváry-nemzetség kezdte építeni 1208-ban a bencések részére a lébényi (Győr-Sopron m.) Szent Jakab-templomot, az ország egyik legjelentősebb románkori templomát. A 17. században a jezsuiták kapták meg, s mindjárt 1638-ban megújították, majd a 19. század második felében Essenwein nürnbergi építész restaurálta.[79] Az évkönyvek azt írják, hogy 1697-ben

[78] JesDiar 1766. jul. 15.: „ Sacrum solemne P Minister decantavit, Diaconum egit M Rhet. et Subdiacon M Poes, Acoliti, Ceremon fuere 5 Juniores. Omnes Collegii Musici pomposam Musicam instruxerunt, nullo accepto ab iis Patribus stipendio. In prandio apud illos manserunt P Minister et P Scheller Chori regens cum duobus Magistris, Juniores domum redierunt. Praeter diversa vina plura etiam esculenta RP Rector liberaliter submisit, quibus optimorum Religiosorum paupertatem levavit. A meridie hora 4 Litaniae Lauret. solemniter ibidem sunt decantatae exposito Ven. Sacr. assistente P Ministro cum dictis duobus Magistris et 4 Juvenibus linteatis. "

[79] MűvLex III. k. 37. l.; OL E 152 Acta Jes Coll Jaur. Fasc 35, 457. l.: Synopsis historico juridicae Fundationis Coll Jaur. S. J. szerint 1638-ban installálták a jezsuiták Lébényt.

a győri jezsuiták vezetése alatt álló lébényi templomban 40 rénus forintért feszületet és Mária Magdolna-szobrot állítottak fel, s Dvornikovich Mihály váci püspök 400 rénus forintért az új főoltárt készítette el.[80]

Kezdettől fogva ide zarándokoltak a jezsuiták évente Győrből, sőt Komáromból is. Itt töltötték a vakációjukat is, ill. szabadnapjaikat. Az évkönyvek 1640-ben megemlékeznek a lébényi zarándokok buzgóságáról, akik derékig vízben gázolva is eljöttek az árvizes területről is.[81] A kongregációs napló először 1660-ban említi, hogy a lébényi zarándoklatot Szent Jakab napján tartották, de már mint hagyományos szokásról szól ebben az évben róla. 1661-ben valamelyest bővebben írnak az ünnepről: „Júl. 24. A körmenet a lébényi Szent Jakab-templomhoz szépen sikerült; elöl haladtak a magyar férfiak és asszonyok szép rendben... a középen a magyarul éneklő kórus; követte és válaszolt rá a nép éneke. Visszafelé a magyarok mentek a sor végén, előttük a kórus és a papság valamelyik főpappal..."[82] Hogy valóban már hagyományként élt a zarándoklat ezekben az években, bizonyítja az, hogy a számunkra nagyon fontos 1670-es templomi rend teljes részletes leírást ad az ünnepről. Közöljük az egész szöveget mint ritka értékes korabeli dokumentumát a népi zenei szokásnak azokból az időkből, amikor Buda, Pécs és az ország tetemes része még mindig a török uralom alatt élt:

„Az ünnep vigiliáján júl. 24. hajnalban 3/4 4-kor jelt ad a nagyharang. 4-kor mise következik, és a közepén újra megszólal ez a harang. Utána elindul a menet; a mi templomunk összes harangja szól, sőt a székesegyházé is, ha előre megbeszéljük. – A körmenet rendje: Elöl haladnak feszülettel a diákok. Követik őket a mi templomunk *énekesei* a régens chorival, a komáromi magyarok, majd a németek mindegyik élén a páterük és zászlójuk. Ugyanígy következik a győri magyar és a német kongregáció. Az atyák karingben és stólában vonulnak. Ez a rend az első keresztig, ahol magyar és német predikációt tartanak, megköszönik a kíséretet, s kérik, hogy ugyanilyen megértéssel várják a zarándokokat majd a visszaérkezésnél is. A szentmiklósi erdőig nem sorban vonulnak. Itt pihennek, és felüdítik magukat. Majd aztán ismét a régi rendben mennek tovább. Mihelyt Lébénybe megérkeznek, ünnepi vesperást tartanak, majd este 7-kor a loretói litániát éneklik. Magán az ünnepen júl. 25-én 7-kor német predikáció előzi meg az ünnepi misét, és magyar beszéd követi. Vele egyidőben kívül a templomon horvát predikációt is tartanak. Délben 12-kor jelt adnak a hazatérésre. Legyen gondjuk a pátereknek, hogy este 1/2 7-re mindegyik zarándok hazaérhessen, hogy ne legyen kellemetlenségük azok miatt, akik az erőd kapuit be akarják zárni. Délután 4-kor indulnak azok, akik fogadják majd a zarándoklatot. Előtte 1/2 4-kor jelt ad erre az iskolai harang és a templom nagyharangja. Míg az érkezők elé vonulnak, elöl haladnak a diákok zászlójukkal, majd a németek és a magyarok. Utánuk karingben és stólában a páter

[80] Archivum Romanum Soc. Jesu., Litterae Annuae 1697., Codex Austr. 155. fol 54r. — Fejér József S. J. Rómából küldött szíves adata.

[81] Uo. Codex Austr. 138; 213—230. l. Fejér József szíves adata.

[82] Historia 18—20. l.: „24. Juli. Processio Lebeniensis ad S. Jacobum incessit bene praecedentibus Hungaris viris et mulieribus pulchra ordine ... in medio praeterea aliquot chori canentium hungarice, subsequente ac respondente plebis cantu. In reditu Hungarici fuere postremi, siquidem et chorus et clerus cum aliquo Praelato ... "

négy minisztránssal, aztán az asszonyok. Mindannyian a keresztnél várakoznak, ahol tegnap a predikáció volt."

„A templomba való bevonulás rendje: Elöl mennek az elemisták zászlójukkal, majd a mi diákjaink, aztán a templomunk *énekesei* a páterrel, aki eléjük jött. Követik a komáromi magyar férfiak és asszonyok, a komáromi németek a páterükkel, a győri németek és magyarok ugyanígy. A kongregációk egymás között bizonyos távolságot tartanak, s itt hordozzák fáklyák között az ünnepi emelvényeken a szobrokat: Szent Jakabét ünnepi díszben, Szűz Máriáét és az őrzőangyalét. *Útközben a kürtök és dobok zenéje hangzik.* A templomba érve eléneklik a litániát és a Salve Reginát s a páter az oltárnál énekli a könyörgést a versekkel együtt. Bevonulás alatt a székesegyházban is, nálunk is minden harang szól."

„Megjegyzések: A komáromiak fogadására kivonulnak. A nagyharanggal adunk jelzést, hogy a nép is gyülekezzék. Ügyeljünk arra, hogy akkor érjünk a fogadásukra, amikor a Duna partjához érnek. Hazatérésük alkalmával is elkísérjük őket. Mikor pedig a mi templomunkba érkeznek a komáromi zarándokok, litániát és Salve Reginát éneklünk, és a szertartást vezető páter az oltárnál a könyörgést mondja. — Szent Jakab ünnepén a mi templomunkban nincs se predikáció, se énekes mise és litánia. NB. Idén 1670-ben a nagy áradások miatt áttettük a lébényi zarándoklatot Szent Lőrinc ünnepére [aug. 10]."[83]

[83] Ordo Templi: „In Vigilia quadrante ante quartam Matutinam dabitur signum magna campana. Hora 4ta est Sacrum et in medio sacri fit 2dus pulsus eadem campana. Finito sacro ordinatur Procesio, et fit compulsatio omnium campanarum tam in nostro templo quam in Cathedrali Ecclesia, si praemoneantur. Ordo Processionis: 1mo Praefertur unum vexillum, et eunt nostri studiosi. Subsequuntur Cantores nostri Templi cum Patre. Camaromienses Ungari cum suis vexillis, et cum Patre suo. 3tio Comaromienses Germani cum Patre, et vexillis propriis. 4to Pater Ungarus cum suis Ungaris Jaurinensibus, 5to Pater Germanus cum Germanis similiter Jaurinensibus. Patres in superpellicio, et stola comparent. Hic ordo servatur usque ad Crucem primam, ubi ad crucem tam P. Germanus, quam Ungarus brevem facit adhortationem, agitque gratias, qui comitivam dederunt, et rogat, ut in reditu eandem humanitatem praestent peregrinantibus. Adhortatione finita nullus ordo servatur usque ad sylvam S. Nicolai, ibi conveniunt, quiescunt in sylva, et se se reficiunt; tandem suo tempore ordinatur Processio, uti prius, qui deinde ordo servatur usque in Leben. Ad peregrinantium adventum inchoantur in Leben Vesperae solemnes pridie festi S. Jacobi, Vesperi hora septima cantantur Litaniae B. V. — Ipso festo hora 7. Matutina est concio Germanica; subsequitur sacrum cantatum, et post ungarica concio. Croatica fit extra Templum, eo tempore, quo ungarica. A meridie hora 12 datur signum pro reditu; attendent Patres, ut ita redeant, quatenus media 7ma sint domi omnes peregrini, ne molestiam iis faciant, qui portas Praesidii claudere volunt. Obviam itur hora 4ta a meridie, prius tamen datur signum media 4ta campana scholarum, et campana magni templi. Dum obviam illis itur, praecedit unum vexillum, et studiosi. Tandem Germani et Ungari. Post hos Pater in superpellicio, et stola cum 4. linteatis, et Feminae. Conveniunt autem omnes ad Crucem, ubi pridie fuit adhortatio. — In ingressu hic ordo servabitur: 1mo eunt triviales scholae cum uno vexillo. 2. nostri studiosi. Pater, qui illis ivit obviam cum cantoribus nostri templi. 4. Comaromienses Ungari, viri et foeminae cum Patre. 5. Comaromienses Germani similiter cum Patre. 6. Jaurinenses Germani cum Patre, 7. Jaurinenses Ungari quoque cum Patre. Ab unaque sodalitate fiunt aliquae stationes, seu feretra gratiosa, quae inter faces deferuntur. Fuit S. Jacobus Apostolus gratiose adornatus in feretro, et B. V. in 2do feretro. In 3tio Angelus custos. Adhibentur tubae et timpana. Ubi ventum fuerit ad templum, cantantur Litaniae, et Salve Regina. Cantatur oratio a Patre ante altare cum suo versiculo. In ingressu tam in sumo, quam nostro templo pulsantur omnes campanae. — Supra Nota. Comaromiensibus, dum veniunt,

Az 1720-tól vezetett kongregációs elszámolások ettől az évtől kezdve 1740-ig évente 1 forint 50 x-ról szólnak, amelyet a kollégium zenészei kapnak a lébényi körmenetért.[84] 1742–1773-ig minden évben szó esik erről az ünnepről s a régi hagyományt lényegében megtartják. Több éven át hivatkoznak az elveszett 1718-as naplóban leírt ünnepi rendre. Feltűnő az, hogy a 18. századi bejegyzések közt egyetlen utalást sem olvasunk a komáromiak részvételéről! A körmenet rendje egyébként majdnem egészen egyezik az 1670-es renddel. A zenészek a német kongregáció után haladnak sonantibus tubis et timpanis, azaz zeneszóval vonulnak ki a városból az újvárosi ún. cigányok keresztjéig. A diákok most is eddig kísérik a zarándokokat, s másnap délután 4-kor idejönnek újra fogadásukra. A lényeges változás csak az, hogy a zenészek hangszereikkel együtt ezekben az években a kereszttől kezdve kocsival mennek, s így jönnek ide vissza is. Júl. 25-én délután aztán újra a zenekar hangja mellett vonulnak be a városba a templomukba. Ide általában este 8 felé érkeznek meg. Ekkor is a Salve Reginát éneklik zenekari kísérettel. Júl. 24-én délután otthon a diákok – akik részére mindkét napon tanítás van – megtartják szokásos litániájukat. Négy előénekes diák vezetésével éneklik orgonakíséret nélkül, mert az összes zenész Lébénybe megy. 1753-ban kivételesen a zenészek nem mennek Lébénybe, csupán Gutsmann regens chori és a repetens basszista. Utána néhány éven át ismét az összes zenész részt vesz az úton. 1763-ban viszont fontos változás előjeleként arról olvasunk, hogy csak négy zenész megy el egy kocsin azon megokolással, hogy ennyi is elég lesz ott. Ám a mostanában szokásos három aranyat ebben az évben is megkapják szolgálatukért. 1766-tól kezdve aztán egyáltalán nem vesznek részt a lébényi úton a zenészek. Okát krónikásunk elmondja: „Idén nem küldtük el a kollégium zenészeit Lébénybe. Nem tartjuk ugyanis a régi szokás ellenére sem helyesnek, hogy megfosszuk a város akadémiai templomát ezen a napon az ünnepélyes énekesmisétől, amit viszont eddig a lényegében nem is hozzánk tartozó faluban [ti. Lébényben] ünnepélyesen végeztünk. Az apostol ünneplésének azt a módját véljük megfelelőbbnek, hogy itt benn a városban legyen ünnepi mise; Lébényben pedig a falvak régi szokása szerint a nép énekelje zengő hangon a Kyrie Magne Deus misét."[85] Úgy tűnik, hogy ekkor már elveszti jelentőségét Lébény a jezsuiták szemében, s így az évszázados hagyományt maguk is fokozatosan megszüntetik. A bejegyzés másik érdekessége pedig az, hogy itt találjuk

---

itur obviam et datur signum magna campana, ut populus confluat; in ingressu ad civitatem compulsantur campanae, etiam in summo templo. Praemonemur a Comaromiensibus, dum adsunt, nec prius illis exitur obviam, nisi quando adsunt in littore Danubii. In reditu datur similiter processionaliter comitiva. Dum templum ingrediuntur nostrum Comaromienses peregrini, cantantur Litaniae et Salve Regina; a Patre vero oratio ante Altare. — In Festo S. Jacobi in Templo nostro nec est concio, nec Sacrum cantatum, nec Litaniae. NB. Hoc 1670 Anno ob exundationes aquarum translata est Processio in Leben ad Festum S. Laurentii."

[84] Blt Rationes Congregationis Agoniae et BVM Hung. Patronae Unitarum Nationis Hung — passim.

[85] JesDiar 1766. júl. 24.: „Hoc anno Musici Collegii non sunt missi in Leiden: non enim videbitur congruere ut (quod alias factum est) privetur Missa solemni cantata Academicum in Urbe Templum, ut in pago non nostro illa habeatur. Et magis honori Apostolici festi consuli visum est, si hic pro more solemne sacrum habeatur. In Leiden vero more in pagis recepto: Kyrie Magne Deus magnis vocibus decantetur."

először az akadémiai templom elnevezést, holott hivatalosan – mint már hallottunk róla – csak 1779-től használták ezt a címet, amikor a helytartótanács tulajdona lett a Szent Ignác-templom.

32. *Szent Ignác (júl. 31.)*. Szinte jelképes az, hogy éppen a jezsuiták alapítójának ünnepéről ismerjük az első zenés feljegyzést 1630-ból: „Idén ünnepeltük először Szent Ignác atyánk napját ünnepi misével oly nagy tömeg részvételével, hogy kápolnánk szűknek bizonyult a résztvevők befogadására. A vigiliáján a vesperást, a napján pedig a nagymisét Ivánczy János c. knini püspök, győri nagyprépost úr énekelte főpapi pompa közepette jó néhány kanonok úr részvételével. Az ünnep díszéhez a felsős diákok is hozzájárultak, amikor nem éppen költséges, de az énekek versek és rövidebb dicsőítő beszédek ünnepi és szép előadásával az egész kápolnában oly forró hangulatot teremtettek, hogy a dolog újszerűségére a nézőközönség csodálata tapssal válaszolt."[86] Annak ellenére, hogy ez a szöveg még nem jelzi a zenekar közreműködését a szokásos formulával a „cum tubis et timpanis"-szal, mégis feltételezzük a saját együttesük jelenlétét a misén és a vesperáson, valamint az ünnepélyen is. Amennyiben még nem lettek volna ekkor saját zenészeik, bizonyára utalnának arra, hogy a káptalani zenészek muzsikáltak náluk, amint szólnak a résztvevő kanonokokról is.

Az 1637-es Szent Ignác-napról Dobroniki György nagyszombati rektor számol be naplójában: „Győrbe 12 óra körül érkeztünk meg. Igen szívélyesen fogadott minket P. Belecius (Beléczy?) kollégiumi rektor. Részt vettünk az ünnepi vesperáson, amelyet főtiszt. Fülei Tamás c. pilisi apát énekelt. Este 7-kor szörnyű vihar volt... Júl. 31. Szent Ignác napját is Győrött ünnepeltük, s a vesperást ismét ugyanaz énekelte."[87]

Az új templomban az első misét 1641-ben, éppen a legnagyobb ünnepükön Szent Ignác napján tartották „a nép hihetetlen örömével és odaadásával".[88] 1670-es forrásunk az addigi adatokból ismert ünnepi formát rögzíti: két vesperással és ünnepi misével emlékeztek meg minden évben alapítójukról. Az ünneplés módja a 18. században sem változik. 1742-ben a néhány szavas bejegyzés szerint Károlyi Lőrinc nagyprépost tartja az ünnepi misét. Az ebéden 28 vendég vett részt. 1743-ban a fő-

[86] ActaJes 118 E 8/6 fol 24–24v: „Datum hoc anno initium celebratum ad diem SPN Ignatii sacrum ea populi frequentia, quam sacelli nri angustia capere non possent. Per vigilias vesperas ac ipso die sacrum pompa Pontificia concinuit Rmus Dnus Joannes Ivanczy electus Episc. Knin. ac Collegio Can. Jaur. Major Praepositus. Concio habita ab uno nostrum, cui etiam plerique Praelatorum interfuere. Ad ornatum diei contulerunt suam operam scholarum superiorum studiosi, cum non quidem sumptuoso, sed in eleganti et vennusto, qua carminum qua breviorum orationum apparatu, totum sacellum ita aestuerunt, ut rei novitati responderet spectantium admiratio cum plausu."

[87] Budapesti Egyetemi Könyvtár, Kézirattár Collectio Prayana Tom XXX. Archivum Academicorum Coll Soc J Tyrn. (Tomus 17.) a Georgio Dobronokio 1636–1733.: „Jaurinum attigimus circa horam 12 diei. Accepit nos P. Belecius Coll. Rector gratissimo animo. Vesperas solvimus, quas Pontificaliter Adm RD Thomas Fülei Abbas Pilisensis decantavit. Vesperi circa 7 ingens tempestas ... 31. Juli. Festum S. Ignatii, quod celebravimus Jaurini eodam Pontificante, qui heri vesperas decantavit ... "

[88] Archivum Romanum Soc. Jesu. Litterae Annuae 1641. Codex Austr. 138., 447. l.: „Divina hic coepimus ipso S P Nostri Natali incredibili populi laetitia et affectu." – Fejér József szíves adata Rómából.

oltárt az átépítés miatt lebontották, de azért az ünnepi misét mégis a szentélyben tartották. 1744-től kezdve a rétorok ünnepének tartják, és ők tanáraikkal együtt vonulnak be szokás szerint zeneszó mellett a vesperásra és a misére. 1747-ben a fuvósok hármas kara zengett a bevonuláson és a szertartások idején. 1752-től már az akadémisták is ünnepüknek tartják e napot. Professzoraikkal ők is bevonulnak ünnepélyesen. 1757-től még fokozzák az ünnep fényét azzal, hogy novénával egészítik ki. Így a következő években aug. 7-én ér véget a novéna ünnepi áriával és Te Deummal. Lehet, hogy már jó néhány alkalommal előforduló szokást jelöl a két fontos bejegyzés: 1764-ben a mise után „½11-kor volt az ebéd a közösség részére, amelyen a kertészek szolgáltak fel. Viszont 12 után a vendégek ebédje következett, amely alatt a rektor kívánságára asztali zene volt."[89] 1765-ben szintén 12 után valamivel kezdődött a vendégek részére adott ünnepi ebéd: „Az ebéd alatt kamara muzsika szólt."[90] E két szöveg ugyan nem említi, de valószínűnek tartjuk, hogy a nyári hőség miatt az ebédet a konvent kertben szolgálták fel, mint ahogy erre máskor is utalnak.

Feltűnő, hogy a Szent Ignác ünnepére komponált művek közül csak Schmidt, Vesperae S. Ignatii c. mű zenekari anyaga maradt fenn.[91] Pedig 150 év alatt jó néhány kompozíció felhangzott ezen az ünnepen. Ez a tény önmagában is igazolja, hogy a tematikus jegyzékünkben szereplő megmaradt mintegy 150 mű csak töredéke a jezsuiták egykori kottatárának.

33. *A fizikus és metafizikus rétorok Te Deuma (aug. első vasárnap).* A legmagasabb gimnáziumi osztály évzárójának napja aug. 4–16 között ingadozik a 18. században. Első adatunk 1746-ból való. Ünnepélyes mise és Te Deum volt a szokásos kerete. Az 1752-es bejegyzés arról is szól, hogy ½9-kor ünnepélyes bevonulás előzte meg a misét, s ez alkalommal a kürtök és dobok kettős kórusa zengett. 1764-től kezdve viszont arra is utal, hogy a Te Deum után a téren tartották búcsúzásukat zeneszó mellett. Kár, hogy több részletet nem fed fel az ünnepről!

34. *Nagyboldogasszony (aug. 15.).* 1631–1637-ig az ifjúsági Gyümölcsoltó B.A. kongregáció tart ünnepi misét és vesperást ezen a napon. 1633-ban szerényebb körülmények között ünnepeltek, mert csak „énekesmisét tartottunk vesperás nélkül az orgonista hibájából".[92] Ám ez csak kivételes eset lehetett, mert 1637-ben az utolsó bejegyzésük szerint „olyan fénnyel és áhítattal ünnepeltünk, ahogy ehhez az ünnephez illik".[93] Hogy többet nem szól ez a napló róla, oka egyszerű: az 1634-ben alakult felnőttek Magyarok Nagyasszonya kongregáció főünnepe lett aug. 15. Az ő saját naplójuk beszámol 1634. febr. 24-i alakuló gyűlésükről, amelyet Zichy Pálnak, a győri erőd vicegenerálisának, mint a kongregáció rektorának elnöklete alatt ünnepélyes keretek között Veni Sanctéval tartottak a kápolnában. Arról is

[89] JesDiar 1764. júl. 31.: „Mensa pro communitate erat med. 11, ad eandem ministrarunt hortulani, post 12 mensa pro hospitibus, sub qua fuit Musica ita volente Rectore."

[90] Uo. 1768. júl. 31.: „. . . Sub mensa Musica alla camera."

[91] Tematikus jegyzékünk 1275. sz.

[92] ActaJes 120/b A 17, 1633. aug. 15.: „Sacrum cantatum habitum sine ullis vesperis ob defectum organistae."

[93] Uo. 1637. aug. 15.: „. . . sacrum ea devotione et apparatu, quem tanta festivitas merebatur, exornavimus."

olvasunk itt, hogy 1646-ban kérésükre – bár nehezen – megengedte Draskovich püspök, hogy havonta egyszer valamelyik vasárnap délelőtt a székesegyházban lehet a predikációval egybekötött gyűlésük. Csak ebben az évben emlékeznek meg először a főünnepükről: „Kongregációnk főünnepén zenés misét tartottunk, a kürtök és dobok hangja betöltötte az egész teret. Tegnap és ma délután vesperás is volt, utána pedig az ünnepi gyűlés a kongregációk termében, amelyre külső vendégeket is meghívtunk. Kihirdettük a rektor és a hivatalt viselők nevét és három új tagot is felvettünk."[94] 1650-ben a muzsika szerepéről is szól a felvétel alkalmával: „Aug. 15 . . . mindannyiunk örömére ünnepélyes keretek között a muzsika hangja mellett folyt a kongreganisták felvétele . . . Kürtök és dobok kíséretében ünnepi főpapi misét is tartottunk . . . az ünnep fényét emelte az oltárra kihelyezett és feldíszített Nagyboldogasszony kép is."[95] 1653- és 1660-ban hasonló az ünnep kerete. 1660-ban Esterházy János gróf vicegenerális mint a kongregáció rektora 22 jelöltet vesz fel ünnepélyesen aug. 15-én délután. 1661- és 1662-ben kiemelik, hogy a mise alatt „a zenekar muzsikál és magyar énekeket énekelnek".[96] Itt hallunk először arról, hogy reggel 7-kor már misét s utána körmenetet tartanak – idén az eső miatt – a templomban.

Az 1670-es templomi rend a körmenetet nem említi, csak két ünnepi vesperásról és az ünnepi miséről szól. Azt is írja, hogy ez a kongregáció főünnepe. 1722-től ismert számadáskönyveik azonban 1773-ig évente utalnak az aug. 15-i körmeneten muzsikáló zenészeknek kifizetett 2–4 forint összegre.[97] 1742-től világosan szólnak erről is: Reggel 7-kor misét hallgatnak, utána a zenekar kíséretével a székesegyházba mennek, és onnan ugyanígy térnek vissza, s 11 óra körül a saját templomukban ünnepi zenés mise következik. Aug. 14- és 15-én délután zenés vesperást és litániát énekelnek szép idő esetén kinn a téren a Mária-szobornál. Az 1772-es, utolsó bejegyzés elmondja, hogy a székesegyházban Szűz Mária oltárához vagyis a Könnyező Mária-oltárhoz vonulnak harangzúgás és zenekari muzsika kíséretében. Ott áldást kapnak, s visszatérve a templomukba a Salve Reginát adja elő a zenekar és a kórus.

35. *Szent István király (aug. 20.)*. Az 1670-es templomi rend már ünnepi miséről ír ezen a napon. A 18. század eleji naplók hiányában nem tudjuk, hogy melyik évtől kezdve lett ez a nap a syntaxisták ünnepe? 1742-től minden évben egyformán aug. 19- és 20-án délután zenés litániával és 20-án délelőtt zenés misével ünnepelték. A szokásos bevonulásról is évente megemlékeznek. 1742-ben aug. 19-én a litánia

[94] Historia, 12. l., 1646. aug. 15.: „Festum tit. nostrae Congr. celebratum sacrum cantatum solemni cum musica, tubis et timpanis totum forum resonantibus. Praecessere pridianae vesperae et subsecutae pomeridianae, post quas in conventu sodalium, ad quem etiam externi invitati fuerant, promulgatus est Rector praenominatus una cum officialibus. Facta quoque est trium sodalium receptio."

[95] Uo. 14. l., 1650. aug. 15.: „ . . . eodem tempore admissi solemni cum ritu in sodalitatem cum magna omnium laetitia inter musicos concentus . . . Habitum solemne sacrum pontificante . . . cum tubis et timpanis . . . auxit solemnitatem Imago BV Assumptae pro Altari summo expositae et ornatae."

[96] Uo. 21. l.: „ . . . sub symphoniis et cantibus Hungaricis."

[97] Blt Rationes Congregationis Agoniae et BVM Hung Patronae Unitarum Nationis Hung – passim.

előtt folyt az ifjúsági kongregáció ünnepélyes tagfelvétele is, s aztán következett a syntaxisták bevonulása. Erről a litániáról érdemesnek tartotta feljegyezni a krónikás, hogy a Salve Regina végén Sinkovits regens chori szórakozottságból maga énekelte a verzikulust és a könyörgést a litániát tartó P. Regens helyett.

36. *A hitoktatási (katekétikai) kongregáció ünnepe (Nagyboldogasszonyt követő vasárnap).* Zichy Ferenc gróf püspök volt e kongregáció lelkes terjesztője az egész egyházmegyében.[98] Feltehetően tehát 1750–60 között alakult az egyesület magyar és német csoportja a jezsuitáknál is. Főünnepükről 1768- és 1769-ben szól a naplóíró, de fogalmazásából úgy látjuk, hogy már évek óta élő szokásról számol be: délelőtt ünnepi zenés misét a téren tartott szentségi körmenet követ a katonaság sorfala között. Délután pedig zenés litániával fejezik be ünnepüket. Itt említjük azt is, hogy 1769. ápr. 9-től minden hónap második vasárnapján is hasonló körmenetet tartottak a zenekar közreműködésével.

37. *Őrangyalok ünnepe (szept. első vasárnapja).* A syntaxisták aug. 20-i ünnepéhez hasonlóan a parvisták ünnepének kezdetét sem tudjuk a naplók hiányában rögzíteni. 1742-ben már hagyományosnak látszik. Gyakran tartják augusztus utolsó vasárnapján is. Jó néhányszor utal arra is a krónikás, hogy a székesegyház templomszentelési ünnepével egybeesik, de ilyenkor is szabályosan megünneplik. Kerete: szombat délután és vasárnap délután zenés litánia, vasárnap délelőtt ünnepi zenés mise. A szombati litániára és a misére – mint a többi osztály ünnepén is szokás – ők is ünnepélyesen vonulnak be fáklyások és a zenekar kíséretében. 1748-ban kettős fuvóskar is zengett a díszes menet idején. 1750-ben még bővebb a leírás: „Egyikük angyal volt, aki a saját lelkének jelképét vitte a kezében. Számára a szentély előtt zsámolyt helyeztek, hogy rajta térdelhessen. A többiek pedig angyali ruhában fáklyákat hordoztak előtte."[99] 1760-ban ugyanezen ünnep délutánjáról a következő bejegyzést találtuk: „A három órakor tartott litánia után, amelyre a parvisták ismét ünnepélyesen vonultak be, a német hitoktatási kongregáció ünnepi körmenetet vezetett templomunkból a város feldíszített terein keresztül a díszes kocsin elhelyezett emelvénnyel, amelyen hét angyal [azaz angyali ruhába öltöztetett parvista] a számukra kijelölt helyeken mondották el szerepüket."[100] Lehet, hogy már az 1758-as rövid bejegyzés is hasonló körmenetre utal: „. . . a magyar hitoktató a kis tanítványait kürtök és dobok kíséretében körmenetben vezette az Újvárosba, és 4 óra tájban tértek vissza".[101] Bárhogy is értelmezzük a két körmenetet, a lényeges számunkra az, hogy a kollégium zenekara muzsikált végig Győr utcáin e két esetben is.

38. *Kisasszony napja (szept. 8.).* „Meg kell jegyeznünk még, hogy a kongregáció második ünnepét tavaly tartottuk meg első ízben" – írja a Gyümölcsoltó B.A.

[98] Lásd részl. PiszkerBarokk 23–24. l.

[99] JesDiar 1750. aug. 29.: „Alter eorum fuit Angelus animam manu ducens, cui ante Sanctuarium scabellum positum, ut flectare possit."

[100] Uo. 1760. aug. 31.: „Post Litanias hora 3ª, ad quas Parvistae rursus ingressi sunt solemniter, Congr. Cathecetha Nat. Germ. solemnem supplicationem cum feretro, in quo septem angeli suis in stationibus declamabant, e templo nostro deduxit per solemniores urbis plateas."

[101] Uo. 1758. szept. 3.: „P. Cathechista Hungaricus duxit suos parvulos processionaliter sub tubis et timpanis ad Újváros et circa 4ta iterum sic reduxit."

kongregáció krónikása 1725-ben.[102] Ettől kezdve 1766-ig csaknem minden évből van adatunk zenés ünnepléséről. 1725-ben két zenés vesperást és misét jeleznek. Ez maradt később is a kerete. 1744-ben a szept. 8-i vesperásuk után Zichy Ferenc, az új püspök délután 4-kor körmenetet vezet a székesegyházból a mai Széchenyi térre Szűz Mária szobrához, s ott ünnepi litánia hangzik fel. Krónikásunk sajnos nem említi, vajon a székesegyház vagy a jezsuiták zenekara muzsikált alatta? 1747-től – amikor két részre oszlik a kongregáció – az alsósoké marad továbbra is ez az ünnep. Az ünnep kerete ekkor sem változik. Az 1747. szept. 8-i ünnep leírása után a naplóíró a zenekarnak ugyanezen a napon tartott érdekes külső szerepléséről is beszámol. A néhány nap óta Győr határában táborozó és hadgyakorlatot végző Lichtenstein ezred részére P. Szegedi jezsuita atya tábori misét tart, s ezen a kollégium zenészei és énekesei is részt vesznek. Mindenesetre ez csak 10–11 óra tájban történhetett, mert 8-kor volt a saját zenés miséjük otthon! – 1752-ben megtudjuk, hogy éppen olyan ünnepélyes bevonulással tartják mindkét nap a vesperást is, mint Gyümölcsoltó B.A. napján, a főünnepükön: „A téren levő Szűz Mária-szobor megkerülése után szép rendben vonultak be a templomba kürtök zúgása közepette. Az első és második vesperás után is a szobor előtt Szűz Mária dicséretét énekelték. A fiúk kezében égő gyertya fénye csillogott."[103]

Mint tudjuk 1766-ban Jézus Szíve napjára helyezték át az ünnepüket, mert szept. 8-án már sokan vakációra mennek. Ám 1771-ben még ezen a napon is zenés miséről szól a napló.

Itt említjük, hogy a napló szerint szept. 7–9 között volt a gimnázium részére az évzáró, a valedictio. Mivel csak 1763. szept. 6-án találtunk konkrét adatot a zenekar közreműködéséről a jutalmazottak nevének felolvasása alkalmával, nem is foglalkozunk vele bővebben.

39. *Templomszentelés évfordulója (szept. harmadik vasárnap).* A zenészek szempontjából fontos megjegyzést már az 1670-es leírásunkban olvashatjuk: „A templomszentelés ünnepe után nem tartunk énekes litániát és misét, amíg nincsenek zenészeink."[104] Ez a megjegyzés a zenészek vakációjára vonatkozik, akik a 17. és a 18. században is ezen ünnep után mindenszentek ünnepéig töltik szünidejüket. A 18. században Borgia Szent Ferenc ünnepét mégis zenés misével ünneplik, de ez alkalommal nem ők muzsikálnak.

Az 1670-es szöveg szerint is szeptember 3-ik vasárnapján tartották az évfordulót. A szombati zenés vesperást vasárnap ünnepi mise és vesperás követi. A 18. században ugyanígy ünneplik. Többször olvasunk arról, hogy a vasárnapi vesperás után mehetnek vakációra a zenészek. Így tulajdonképpen néhány nappal később utazhatnak el, mint a többi diák. 1760-ban Hübner Mihály regens chori szombat reggel hazajön Lébényből, ahol a jezsuiták általában a vakációjukat töltik, hogy a szom-

[102] ActaJes 120/b A 18., 1725. év: „Notandum praeterea est specialiter, quod Festum 2darium nostrae Congregationis, quod anno priore prima vice celebrari coeptum est."

[103] Uo. 1752. év: „Ingressus pulchro ordine circa forensem colossum B. V. tubarum inter subinde in templum habitus. Decantati subinde pro eodem colosso foris Mariani laudem tituli post vesperas primas et alteras. Collucebant hinc undique cerei in manibus adolescentium."

[104] Ordo Templi, a szept. 21-i ünnep után: „Nota post Dedicationem non habentur amplius nec Litaniae, nec Sacra cantata, donec non habemus Musicos."

bati vesperást vezesse. 1766-ban azonban meglepő a napló szövege: „A székesegyház muzsikusai énekelték az ünnepi misét, akiket az egész vakációra felfogadtunk."[105] Utána csak 1772-ből van adatunk, de csak annyit írnak, hogy zenével ünnepeltek ebben az évben is. Így nem világos, hogy egyszeri esetről vagy új szokásról van szó? Az év azonban figyelemre méltó: 1766 őszén már Istvánffy Benedek a székesegyház új succentora, aki a jezsuiták jó barátja. Talán ő ajánlotta fel ezt a megoldást, hogy a jezsuiták zenészei már néhány nappal korábban mehessenek szüleikhez? Elképzelhető!

40. *Borgia Szent Ferenc (okt. 10.).* 1671-ben avatták szentté. A központi évkönyv kivételesen a győri ünnepségről is részletesebben szól, bár a pontos időpontját nem említi: Széchényi György érsek és győri püspök vezette a körmenetet a káptalan és a segédkező papság kíséretében. Elöl vonult a három kongregáció, az ifjúsági, a Győzelemről elnevezett és a Krisztus haláltusája társulat zászlóival és az ünnepelt szentnek felékesített képével. Követték őket a ferencesek s a hívők nagy tömege. A téren a katonaság zászlódíszben állott. A templomba való belépéstől kezdve az ünnepi főpapi zenés mise alatt Montecucolli gróf parancsára állandóan szóltak a díszlövések, a falakról pedig az ágyúk hangja visszhangzott. Majd ünnepi ebéd következett. Ennek befejeztével – írja az évkönyv – valamennyien ismét a templomba vonultak és ünnepi zenés vesperáson vettek részt.

Naplóírónk 1742. szeptember végén megjegyzi, hogy mindenszentekig templomukban nincs zenés mise, kivéve Borgia Szent Ferenc napját, de zenés litániát ekkor sem tartanak. S valóban okt. 10-én a repetensek segédletével tartott zenés miséről ír, „amelyre a székesegyház zenészeit fogadták fel".[106] Mivel a korábbi naplót nem ismerjük, e szöveg alapján úgy látjuk, nem ebben az évben muzsikáltak náluk először a káptalani zenészek. Annak ellenére, hogy csak 1671-ben avatták szentté a spanyol jezsuitát, már az 1670-es szövegünk szerint is a zenészek távolléte miatt okt. 10-én legalább népénekes misével ünnepelték. Ám arra is következtethetünk ebből, hogy a káptalani zenészek már a 18. század elejétől kezdve is muzsikáltak ezen a számukra fontos ünnepen. 1742 után minden évben meghívják őket erre a napra. 1748-ban Gmainwifen Ádám basszistájuk – aki ugyanezen év aug. 4-én tartotta náluk újmiséjét – hívta meg a zenészeket. Ezek délben a jezsuiták vendégei is voltak. 1749-ben és 1753-ban már 8-kor kell tartaniuk a misét, mert – hétköznap lévén – a székesegyházban 9-kor elfoglaltak a muzsikusok. 1763-ban és 1764-ben viszont csak 10-kor érnek rá. Mindkét évben, de már 1752-ben is egy aranyat kaptak fáradságukért a templom pénztárából. 1769-ben is ők énekelnek és muzsikálnak, de közreműködik P. Castelliz, bécsújhelyi jezsuita is hangszerével.[107] 1771-ben szintén érdekes a bejegyzés: „. . . igen választékos muzsika volt, mert a Ferdinánd

[105] JesDiar 1766. szept. 14.: „Cantatum hora 8ª, quod symphoniaci Cathedralis Ecclesiae pro totis vacationibus conducti decantarunt."

[106] Uo. 1742. szept. 19.: „. . . usque ad festum OO. SS. nulla in nro templo habetur Musica praeter cantatum in festo S. Franc. Borgiae, a prandiis Litaniae nullae . . ." Okt. 10.: „Hora 9ª solemne sacrum cantatum cum tubis et timpanis nec non assistentia repetentium habuit PP Rector conductis hunc in finem Musicis ex templo Cathedrali."

[107] Uo. 1769. okt. 10.: „Hora 9ª sacrum cant., sonuerunt tubae et timpana. Musicum concentum P Castelliz, Minister Neostadiensis suo plectro longo elegantiore reddidit."

főherceg ezred zenekarának hét tagja is közreműködött."[108] A kapcsolat onnan adódhatott, hogy P. Pribeczky jezsuita volt a tábori lelkészük. Az ebédre a zenészeket is meghívták.

41. *Mindenszentek (nov. 1.)*. Az idézett szövegek alapján világos, hogy már a 17. században is ez volt az első zenés ünnep a vakáció végén, bár a tanévet csak egy hét múlva kezdték el. 1670-ben okt. 31-én délután ünnepi litániáról, nov. 1-én zenés miséről és litániáról írnak. 1742-ben és a következő években viszont csak nov. 1-én volt zenekaros mise és délután zenés vesperás. Egyetlen esetben voltak elfoglaltak már a zenészek okt. 31-én, vasárnap is: 1761-ben, amikor Socher Teofilt iktatták be miniszteri (gondnoki) állásába ünnepélyesen: „Ebédtől kezdve muzsikusaink is részt vettek az ünnepen, a kollégiumban és a városban lakók is."[109] Ennek oka egyszerű: Socher Teofil is muzsikus volt, sőt 1763–64-ben ő lett aztán a regens chori is. A szöveg egyébként fontos is azért, mert a jezsuita kórus és a zenekar összetételére utal: a kollégiumban lakó énekes és hangszeres fiúk és a városban lakó felnőtt zenészek alkották, akik közül néhány a régi diákjaikból került ki.

42. *Halottak napja (nov. 2.), rendi halottak napja (nov. 3.)*. Az 1670-es szöveg még nem szól a rendi halottak megemlékezéséről. Nov. 2-án ünnepi misét jelez, és arról szól, hogy a Liberához szükséges tumbának (jelképes koporsó, ravatal) felállításáról és díszítéséről a magyarok és a németek kongregációja gondoskodik. 1742-től minden évben a két napon zenés gyászmisét és Liberát énekelnek. 1749-ben nov. 2-a vasárnapra esik. Ezért nov. 3-án és 6-án tartják a két halottak napját. Ekkor nov. 2-án nincs zenés mise s a litánián is csak a regens chori – akinek nevét sajnos nem ismerjük – válaszol az orgona mellől. A 18. században énekelt Requiemek és Liberák közül egy sem maradt meg, bár az 1773-as kottaleltárunk szerint – mint látni fogjuk – elég sok volt kottatárukban.

43. *Veni Sancte, évnyitó (nov. 6.)*. A legelső feljegyzés az 1630-as évnyitóról maradt fenn, amelyen Dallos püspök is részt vett, aki ebben az évben 100 forintot adott segítségül nekik: „ . . . főpapi mise keretében énekelte a Veni Sanctét házikápolnánkban".[110] Ugyanitt megjegyzi az évkönyv összeállítója, hogy „instrumentum quoque", azaz hangszert is ajándékozott a kápolnának. Ez bizonyára orgona volt. Az ifjúsági kongregáció naplójában csak 1633-ban és 1639-ben találunk rövid utalást nov. 7-én, ill. nov. 3-án az évnyitóról. Az 1670-es szövegünk nov. 5. után ír róla: „Az évnyitó alkalmával reggel 9-kor énekes misét éneklünk a Szentlélekről. A misező pap előénekli a Veni Sanctét . . . "[111] A 18. században nagy ünnepélyességgel, „solemnissime" kezdték az évet. 1742–45-ig tanáraikkal ünnepélyesen bevonulnak zeneszó mellett a misére, s ott következik a Veni Sancte. 1745-től az akadémisták is ekkor kezdik évüket. Közösen vonulnak be. 1749-ben részletesen írnak

[108] Uo. 1771. okt. 10.: „ . . . et selectissima simphonia: nam 7 e banda Musicorum e Legione Archid. Ferdinandi in choro comparuerunt."

[109] Uo. 1761. okt. 31.: „Insinuarunt etiam a prandiis Musici nostri tum in Collegio tum foris habitantes."

[110] ActaJes 118 E 8/6 fol 24v: „ . . . eam ritu Pontificio de Sp. Sancto in nostro domestico sacello decantavit."

[111] Ordo Templi: „In instauratione studiorum hora 9ª Sacrum Cantatum de S. Spiritu. Praecinit celebrans Veni S. Spiritus."

az ünnepről, de nem hallgatják el az elöljárók rosszallását sem azért, hogy igen hosszú misét adtak elő: „Reggel 9-kor kürtök és dobok ünnepi zengése közepette vonult be a templomba P. Rektor, a professzorok és a gimnáziumi tanárok. Az énekesmisét is (melynek kezdetén a Veni Sanctét énekelték) kürtök és dobok kíséretében három magiszter és négy repetens segédletével P. Regens tartotta. Joggal méltatlankodott ő is és a professzorok is, hogy másfél óráig húzták el a zenészek a misét."[112] 1757-ben Zichy püspök is részt vesz az évnyitón. Az 1769-es leírás szerint az ifjúság, az akadémisták és a gimnazisták is együtt vonulnak be tanáraikkal. A mise után az akadémisták a színházterembe mennek az évnyitó ünnepélyre, a gimnazisták pedig tanáraikkal a rektor köszöntésére indulnak.

44. *Kosztka Szent Szaniszló (nov. 13.)*. Az ifjúsági kongregációs napló rövid bejegyzéséből tudjuk, hogy 1728. aug. 22-én részt vettek Szent Alajos és Szent Szaniszló szentté avatásával kapcsolatos győri ünnepségen, amelyet bizonyára a székesegyházban tartottak.[113] Tehát nyilvános ünneplése csak ezután kezdődhetett. 1742-ben a principisták ünnepe. Nov. 12-én ünnepi litániával, 13-án zenés misével és litániával köszöntötték patrónusukat. Mint a többi osztály, ők is zeneszó mellett vonultak be a templomba. 1755 után már nem említik ezt az ünnepet.

45. *Boldogasszony bemutatása (nov. 21.)*. 1746-ban, amikor az ifjúsági kongregáció két részre oszlott, a felsősök második ünnepének jelölték ki ezt a napot. 1747-ben nov. 20-án délután 3-kor ünnepi vesperással kezdték az ünnepet, amelyen a fúvósok kettős kara is szólt. A téren a Mária-szobor megkerülése után vonultak be a templomba, majd a végén vissza az iskolába. Nov. 21-én 9-kor volt az ünnepi mise, szintén a fúvósok kettős kara zengett a kóruson. Az ünnep kerete ugyanaz volt a következő években is.

46. *Szent Cecília (nov. 22.)*. Már régi hagyományként ünnepelték a kórus és a zenekar tagjai ezen a napon. Ez az 1670-es templomi rend rövid utalásából megállapítható: „A tanulók miséje alatt szól a muzsika", azaz zenés misét tartanak.[114] A 18. század közepétől évről évre ünnepélyes mise alatt zenés litániát énekelnek. 1744-ben két jezsuita muzsikus is közreműködik hangszerével. A hangszerek nevét sajnos nem említik. P. Hávor Ignác 1744–45-ben a syntaxistáknak volt tanára, P. Vecsey János pedig mint vendég, s talán a zenekar régi tagjaként muzsikált velük ezen a családias ünnepen. Ő ugyanis 1737-ben a rétorok tanára volt Győrött.[115] 1753-ban is igen ünnepélyesen emlékeztek Szent Ceciliára, mert a fúvósok hármas kara töltötte be a Szent Ignác templomot. 1762-ben és 1764-ben azt is olvassuk, hogy a mise végén „symphoniam produxerunt Musici". Hogy valóban szimfóniát vagy más concerto jellegű zenekari művet játszottak, az ma már nem állapítható

[112] JesDiar 1749. nov. 4.: „Hora 9ª solemniter inter tubarum et timpanorum clangorem templum ingressus RP Rector cum omnibus PP professoribus et magistris. Sacrum cantatum (ad cujus initium intonatum est Veni S. Spiritus) pariter et cum tubis et timpanis et assistentia 3 MM et 4 Repetentium habuit P Regens, quod juste indignante RP Rectore ac PP Professoribus a Musicis per una et media hora protractum."

[113] ActaJes 120/b A 16, 1728. aug. 22.

[114] Ordo Templi: „... sub sacro studiosorum fit Musica."

[115] AcsayGyőri 65. l.

meg. 1763-ban azt is elmondják, hogy Szent Cecília képe hat gyertya fényében állott a főoltáron. Magát a főoltárt is hat nagy kandeláber világította meg. Mint más években is, idén is a regens chorit kérik fel a muzsikusok ünnepén a mise éneklésére. Ám nem felejtkezhetünk el az ünnep második részéről sem: a rektor bőkezűségéből minden évben ünnepi ebédet kapnak a zenészek. Időnként a menüt is közlik. 1763-ban sült salátával, pecsenye, friss kolbász és jó bor biztosította az ünnepi hangulatot!

Nem rendszeres ünnepek:

Rendkívüli megtiszteltetésnek érzik a győri jezsuiták – a központi évkönyv beszámolója szerint –, hogy kollégiumuk építtetője Széchényi György győri püspök 1668-ban az érseki pallium átvétele után náluk tartja az első ünnepi zenés miséjét főpapok és az egyházmegyei papság kíséretében. A győri erőd katonasága is díszben pompázik a bevonulás és a mise alatt. A kollégiumban tartott ünnepi ebéd után viszont a diákok a hallgatóság nagy tetszésére Janus faustior c. darabot adják elő, bizonyára a zenekar közreműködésével.

Ugyancsak Széchényi György püspökkel és kalocsai érsekkel kapcsolatos a központi évkönyv rövid, de számunkra nagyon érdekes győri adata 1680-ból: „Jaurini ambulatoria solum scena et personantibus musico concentu navibus, in Rabae amne, recreatus est Reverendissimus et Illustrissimus Colocae Archiepiscopus et Collegii ibidem Fundator munificentissimus", azaz „Győrött a főtisztelendő és nagynevű kalocsai érseket, egyben az ottani kollégium legbőkezűbb alapítóját csakis a mozgó színjáték és a Rába folyón zenekari muzsikát hallató hajók üdítették fel". (77. l.) E rövid híradás ugyanis győri vízizenére is utal. A kor és a jezsuita kollégiumok szokása szerint tehát a bőkezű jótevőt és magas rangú főpapot a kollégium diákjai kedves szórakozásával a diákok felvonulása, illetve menete közben játszott jeleneteikkel s a Rábán felvonuló hajókról muzsikáló zenekaruk vízizenéjével üdítették fel. Ilyen adatról a 17. században – Buda felszabadulása előtt hat évvel, valamint Bach és Händel születése előtt öt évvel – nálunk eddig nem hallottunk. Pedig a szöveg nem is egyedi esetre vonatkozik!

A központi évkönyv emlékezik meg 1694-ben a gimnázium új épületének felszentelési ünnepségéről is. Széchényi Pál veszprémi püspök vállalta a főpapi tisztet, aki egyébként is az évkönyv szerint tetemes összeggel segítette az átépítést. Szent Orbán napján (máj. 25.) reggel 9-kor harangzúgás közepette zeneszóval indult el az ünnepi körmenet a kollégiumból a templomba. Az osztályok patrónusuk feldíszített képével vonultak. Az ünnepi zenés mise előtt a Veni Sanctét énekelték. A végén ismét a bevonuláshoz hasonló rendben mentek át a gimnáziumba. Ünnepély keretében köszöntötték mecénásukat és a többi vendéget. Ünnepi ebéd után a megjelent vendégek tetszésére a diákok Christianus Mahumed c. darabot adták elő. A jól sikerült előadás után Dvornikovich Mihály váci püspök, győri nagyprépost jutalmakat osztott ki a szereplő diákok között.

Csak a 18. századi naplókban találtunk néhány feljegyzést *a kollégium rektorának névnapjáról:* 1743. máj. 1-én, Fülöp és Jakab napon zenés misével és litániával ünnepelnek. 1749. nov. 4-én viszont a konviktus vezetőjét, a régenst köszöntötték nov. 5-én esedékes Szent Imre-nap miatt névnapja alkalmával. A zenekar és a kórus

fiatalabb tagjai a konviktusban laktak, érthető, hogy családias ünnepeik közé iktatták az ő névnapját is. Ezen a napon délelőtt volt az évnyitó ünnep, a köszöntés ebéddel kezdődött. „Az ebéd végén Arator úr, a patikusunk mindenkinek törökös kávét kínált . . . P. Rektor a vendégekkel este vacsorához ült, a zenészek pedig P. Régenst holnapi névnapja alkalmával felköszöntötték."[116] Ez a köszöntés bizonyára muzsikával is történt! Másnap aztán ünnepi zenés misével ünnepeltek, de az ebéden az ünnepelt egészségére is koccintottak. 1751-ben Miklós napján volt a rektor névnapja. Dec. 5-én Zichy püspök is náluk ebédelt. Este pedig szerenáddal köszöntötték a muzsikusok rektorukat: „Este ½7-kor a vacsora alatt házi zenészeink a kertben a nagy terem ablaka alatt muzsikáltak P. Rektor tiszteletére, akinek holnap lesz a névnapja. Dec. 6-án Szent Miklós napján a felsős és alsós diákok és mások is köszöntötték őt."[117] Fontosnak tartjuk az 1753. nov. 5-i beírást is, mert a családias ünnep hagyományát igazolja: „Este a szokás szerint szerzetesi közösségünk Miklós atyát, rektorunkat köszöntötte névnapja alkalmával."[118] 1762. dec. 6-án ismét szólnak e napról. Most már megtudjuk, hogy Schmidt Miklós rektorról van szó. A zenészek az ebéd idején köszöntötték: „11-kor volt az ebéd, amelyen az összes páter is részt vett. Ebéd alatt a folyosón muzsikáltak Rektor atya tiszteletére."[119] 1768. és 1769. jan. 25-én Walter Pál rektor névnapján zenéről nem írnak, de említik, hogy tokaji borpárlatot és kávét ittak utána. Délután pedig a rétorok osztálya rendezett köszöntő ünnepet a rektor tiszteletére.

Igen kevés feljegyzés akad a *temetések, ill. a gyászmisék* zenéjéről. Az első adatot a központi évkönyvekben találtuk: 1695. máj. 5., 6., és 7-én ünnepi zenés gyászmiséket tartottak Széchényi György esztergomi érseknek halála alkalmával. (Febr. 18-án halt meg.) Díszes jelképes ravatalt ún. castrum dolorist állítottak fel, amelyet szobrok és feliratok ékesítettek. Igen sokan vettek részt a gyászünnepségeken. A kongregációs napló 1760. márc. 25-e után beírt megjegyzése évente rendszeresen tartott zenés gyászmisékre utal: „Az ünnep után valamelyik szabad napon gyászmisét tartunk a kongregáció elhunyt tagjaiért. Hogy mennyit fizetünk ezért a zenészeknek, a regens choritól függ."[120] Ez a szokás élt mindegyik kongregációban. A magyarok felnőtt kongregációjának elszámolásában 1757-től jó néhány bejegyzés akad a zenészek részére kifizetett 1 – 2 forintról éppen gyászmisékkel kapcsolatban.

[116] JesDiar 1749. nov. 4.: „Finita mensa D. Arator Apothecarius Turcicum singulis potum offerabat. RP Rector accessit cum hospitibus mensam secundam vesperi, musici nostri P. Regenti ob crastinum ejusdem nominis festum applausere."

[117] Uo. 1751. dec. 5.: „Vesperi coena quadrante ad 7am durante mensa domestici musici in Area sub fenestris communis cubiculi musicam fecerunt Rndo Pri Rectori, cujus onomasticus dies in sequentem feriam incidit . . . 6. Dec. S. Nicolai. Tam altiores, quam inferiores Scholae aliique suas hoc die R Pri Rectori gratulationes peregerunt."

[118] Uo. 1753. dec. 5.: „Vesperi more solito communitas Religiosa Rdo Pri Rectori Nic. diem nominis gratulata est."

[119] Uo. 1762. dec. 6.: „. . . . 11m prandium, in quo omnes patres comparuere. Sub mensa in ambitu producta est Musica honori RP Rectori."

[120] ActaJes 120/b A 16, 1760. márc. 25-nél bejegyzés: „Post Festum die non impedita fit Requiem pro defunctis sodalitatis hujus. Musicis quantum solvatur, extat apud P. Chori Regentem."

Természetes, hogy a kongregáció rektorának halála esetén is tartottak gyászmisét. 1718-ban Lacza János, 1721-ben Bubnich Mátyás, 1727-ben Tarródy János kanonokok temetése után a Szent Ignác-templomban is „gyászmise hangzott fel a kürtök és dobok gyászos zúgása között".[121] Naplóikban igen gyakran emlékeznek meg felsőbb rendeletre a székesegyházban tartott ünnepélyes gyászmisékről. Ezeken diákjaikkal ők is részt vesznek, de a muzsikáról a káptalani zenészek gondoskodnak. Akad példa arra is, hogy náluk is énekelnek ilyen esetben is gyászmisét, mint pl. 1769. márc. 4-én jelen vannak a székesegyházban XIII. Kelemen pápa halála alkalmával előírt gyászmisén. Mégis márc. 6-án a Szent Ignác-templomban ők maguk is énekelnek gyászmisét és Liberát.

Még két – a muzsikával kapcsolatos – halálesetről olvastunk a naplókban: 1748. máj. 10-én részt vesznek a kórus és a zenekar tagjai Niedermayer Ágoston győrszigeti iskola rektorának temetésén azért, mert ő néhány éve a kollégium zenésze volt. A másik temetés 1746. febr. 28-án történt. Tisztelettel és szeretettel emlékezik meg a központi évkönyv a rend halottjai között a 73 éves jezsuitáról, Földvári Mihályról, aki régebben a konviktus regenseként működött. A leírás szerint volt egy kedvenc éneke, amelyet maga számára le is írt. Kevéssel halála előtt kérte, hogy adják neki oda újra. Nagy szenvedései között megtört hangján is csak énekelte szinte a végső percig. Annyira el volt foglalva ennek éneklésével, hogy figyelmeztetni voltak kénytelenek, hogy most már gondoljon a halálra is.[122]

A naplók hiányzanak 1735–37 között, mégis tudjuk – szóltunk már róla –, hogy e két évben ők muzsikálnak rendszeresen a karmeliták ünnepein is. Ez pedig komoly elfoglaltságot jelentett!

A jezsuitáknál előírás volt, hogy házinaplóik alapján minden évben összefoglaló jelentést küldjenek be a provincia központjába az év jelentősebb eseményeiről. Ezek alapján állították össze az ún. Litterae Annuae-nak nevezett évkönyveket. Olvasásuk közben tapasztaljuk, hogy igen különböznek ezek a beszámolók. Zágrábból pl. minden évben részletesen írnak a zenei eseményekről is. A 17. században azonban a győri krónikást általában éppen a muzsika érdekelte legkevésbé, mert alig vagy semmit sem szól szerepéről. Jellemző példa erre a jezsuiták *100 éves jubileumáról 1640-ben* beküldött beszámolója: „Győrött inkább bensőségesen, mint külső ünnepi keretek között emlékeztünk meg a Jézus-társaság 100 éves jubileumáról, mert nem akadtak a nagy költségeket vállaló patrónusok. Őméltósága és főtiszt. Püspökünk, Draskovich György, aki betegségében boldog Atyánk Szent Ignác segítségét tapasztalta, adott ugyan 100 forintot az ünnepséghez. Ily módon mindent elkövettünk, hogy ez a társaság tiszteletére és a hozzánk közelállók hasznára legyen. Ünnepi körmenetben vonultunk franciskánus testvéreinkkel együtt a székesegyházba. Ezt kiegészítette különböző verssel és felirattal ékesített két feliratos tábla. Az egyik tüzes lángok képe alatt pátriárkánk [Ignác] erényeit, a másik pedig ékes lapon a jótevők emlékezetét fogta egybe. A diadalünnepet a diákjaink

[121] ActaJes 120/b A 18, 1718. júl.: „Sacrum funebre inter luctuosum tubarum et timpanorum strepitum."

[122] JesDiar 1748. máj. 10.; ActaJes 118 E 15, 258. l.

által előadott Győztes Ignác c. színdarab zárta be. A szorgalom és a tanulás jutalmait pedig őméltósága gróf galánthai Esterházy István osztotta ki."[123]

1641-ben a templom szenteléséről sem írnak, csupán az építkezés részleteiről, a Szent Ignác-napi első miséről s a jótevőkről, akik nélkül pl. a templomban a zenészek kórusát sem tudták volna befejezni.[124]

Az évkönyvek és a naplók alapján Acsay, Koltai és Takács sok *színdarabnak* címét sorolja fel, amelyeket az iskola egyes osztályai adtak elő a tanév folyamán.[125] A 18. századi napló is évente többször jelzi ezeket az előadásokat, gyakran még a címüket is elhagyja. Mivel a jezsuita iskoladrámákat irodalomtörténetünk már megfelelően értékelte, a mi célunk most csak az lehet, hogy keressük bennük a zene szerepét. A talált címek között csupán egyről állapítható meg biztosan, hogy zenés darab volt. Ismeretlen — valószínű jezsuita szerzőnek — Nep. Szent Jánosról írt három felvonásos énekes zenés darabjának szövegkönyve maradt meg, amelyet 1749-ben adtak ki Győrött latin és magyar nyelven: „A megsértődött Ártatlanság, a kiért Istennek ereje bosszút áll, ugyaneztet Nepomukénus János . . . tiszteletére muzsika és comoediabeli versekkel bizonyos tisztelője koholta és öszve szerzette Győrött 1749."[126] Az operaszerű darab kottaanyagának sem az 1773-as leltárban, sem a fennmaradt művek között nem találjuk a nyomát, sőt a 18. századi naplóban az előadásról sem szerepel bejegyzés.

1763. szept. 6-án az évzárón a syntaxisták szintén színdarabot adnak elő. Itt említi a krónikás a zenekar közreműködését. Lehet, hogy csak a szorosan vett évzáró ünnephez kapcsolódik a muzsika a szöveg fogalmazása szerint: „A syntaxisták színdarabot adtak elő magiszterük vezetésével. Ennek végeztével a jutalmazottak nevét olvasták fel kürtök és dobok kíséretében."[127]

Bár egyetlen feljegyzés szól csak a konviktus farsangi előadásáról, mégis hagyományosnak véljük és feltételezzük, hogy a zenekar is szerepelt műsorában. Annál

[123] ActaJes 118 E 20. 113—114. l.: „Jaurini porro saecularem hunc societatis Annum interno magis, quam externo apparatu, in tanto Patronorum sumptus idoneos persolventium defectu, celebrare licuit: Illmus tamen ac Rmus Episcopus et ordinarius loci, quod praesentem in morbo Beati Patris Nostri opem expertus esset, florenos centum huic solemnitati submisit; atque ita nihil praetermissum, quo minus societati suus constaret honor, et proximis emolumentum. Ad aedem Capitularem, comitantibus e D. Francisci Familia Patribus solenni pompa suplicatum, quam solennitatem excepere affixiones binae diverso carmine et emblemate illustratae: altera virtutes praecipuas Divi Patriarchae Nostri sub ignium typo complexa, Benefactorum memoriam cum cenotaphio pereleganti. Altera triumphum clausit, Victor Ignatius a iuventute Nostra in scenam datus, praemia diligentiae et doctrinae decernente Illmi Domino comite Stephano Esterhazi de Galantha." — Ugyanezt a szöveget Fejér József is kimásolta számunkra a római archívumban levő példányból (Codex Austr. 138, fol 296v). Levelében a korabeli másolók interpunctiós hibájának javítására a szöveg ilyen olvasását javasolta: . . . altera virtutes praecipuas Divi Patriarchae complexa est, benefactorum memoriam cum cenotaphio pereleganti altera. Triumphum clausit etc . . . Mi javaslatát felhasználva fordítottuk a szöveget, mert csak így találjuk értelmét. — AcsayGyőri 149. és TakácsDráma 22. l. is szól az ünnepről.

[124] Archivum Romanum S. J. Codex Austr. 138. fol 448. Fejér József szívességéből.

[125] AcsayGyőri 147—151. l.; KoltaiGyőr 6—13. l.; TakácsDráma 22—115. l. Lásd még JablonkayDráma és PolgárHistoria.

[126] KoltaiGyőr 9—10. l.; TakácsDráma 91. l.

[127] JesDiar 1763. szept. 6.: „M. Sytax. produxit Comoediam, qua finita et digni proemiis inter tubas et timp. lecti sunt."

inkább gondolunk erre, hisz a zenészek közül nem kevesen voltak a konviktus lakói. A szövegből az tűnik ki, hogy az év jelentős társadalmi eseménye volt ez az előadás: „1752. febr. 10. Csütörtök. Délután a nemesi konviktusban farsangi előadást tartottak. Jelen volt Püspök úr őméltósága Zichy Ferenc és más minden rangú előkelőség."[128]

1745-től kezdve gyakran találunk rövid utalást az *akadémiai nyilvános ünnepi vitákról*. 1745. aug. 4-én Zichy püspök is jelen van a dispután, sőt utána megtekinti az újonnan elkészült „Schola fabrica"-t, a fizikusok kísérleti termét is. 1749-ben a központi évkönyv hosszasan írja le a teológiai vita anyagát, és azt, hogy ünnepi díszes emelvényen és feliratos háttér előtt „sub tubarum et tympanorum clangore", azaz a zenekar hangja mellett folyt az ünnepi vita.[129] 1763. aug. 22-én ugyancsak írnak a zenekar közreműködéséről: „Ma délelőtt és délután hárman védték meg filozófiai tételüket feldíszített emelvény alatt kürtök és dobok hangja mellett."[130] A két távoli adat hagyományt bizonyít, és azt, hogy a győri akadémiának már az első korszakában is zeneszó mellett folytak a viták, nem csupán 1779 után!

Bár nem egészen világos, de elgondolkodtató bejegyzést találtunk a naplóban 1748. ápr. 3-án, az ifjúsági lelkigyakorlatnak befejező elmélkedése végén: „A szenvedő Úrról jámbor éneket adtak elő a zenészek színjátékszerű előadás keretében; majd a templomba vonultunk, és a loretói litánia hangzott fel a kóruson, amelyet áldás követett."[131] Úgy gondoljuk, hogy a díszterem színpadán *Krisztus szenvedésének misztériumát* elevenítették meg a fiúk, s a kórus pedig megfelelő motettákat énekelt kíséretül hozzá. Az ifjúsági lelkigyakorlat befejezéséről még egy alkalommal olvasunk, 1769. márc. 15-én. Ekkor azonban más a befejezés kerete: „A felsősök lelkigyakorlatának befejezéseképpen 4 óra után ünnepi Te Deumot énekeltek a zenekar kíséretével a templomban. Előtte a Jézus Neve litániát énekelték. A kongregáció prézese ezért valamelyes összeget adott a zenészeknek."[132]

*

E nagyszámú zenés ünnep rendszeres áttekintésével, úgy hisszük, sokat feltártunk a gimnázium 150 éves életéből. Beszámolónkat nem érezzük teljesnek, hisz sok év forrása hiányzik, sőt a meglevők feljegyzései is rapszodikusak, hol részletesen, csaknem minden eseményről írnak, hol pedig csak erről-arról, ami éppen érdekli a krónikást.

[128] Uo. 1752. febr. 10.: „Fer. 5. Post prandium in Convictu Nob. producta est actio bacchanalia: aderat Exc. Episcopus aliique ex omni statu nobiles."

[129] ActaJes 118 E 15/a, 74. l.

[130] JesDiar 1763. aug. 22.: „Hodie ante et post prandium tres sub Emblematis defenderi Philosophiam inter tubas et timp. (Defensio Philosophica sub Emblematis.)"

[131] Uo. 1748. ápr. 3.: „Post ultimam meditationem pia cantilena de patiente Dno intra scenas decantata a Musicis, hinc itum est in templum, ubi lit. lauret. in choro et benedictio."

[132] Uo. 1769. márc. 15.: „Finis exertitiorum Studiosorum pro Altioribus. Post quartam solemne Te Deum decantatum in templo cum modulis musicis; ante illud tamen recitatae prius Litaniae Nominis Jesu. Musicis propter hanc functionem datum aliquid a Praeside Congregationis."

A legnagyobb hiányokat a zenészek személyi és anyagi ügyeivel kapcsolatos dokumentumokban tapasztalunk. A kórusvezetők, regens chorik jó részének, akik mindig rendtagok voltak, legalább a nevét és működésének időpontját ismerjük a személyzeti kimutatások alapján és néhányat a 18. századi napló egy-egy személyes jellegű megjegyzéséből. Összesen 43 regens choriról tudunk, akiknek a nevét a győri zenészekről való összefoglalásunkban időrendi sorrendben közöljük. Az első adatunk róluk 1639-ből való.[133] E nagy szám és az a tény, hogy időnként regens chori helyett egyszerűen praefectus chorinak nevezik őket, kételyt támasztanak bennünk, vajon egyáltalán zenészek voltak-e, vagy csupán a kórus felügyelői? A naplókban talált néhány konkrét adat azonban mégis óvatosságra int a vélemény kialakításában! Emlékezzünk vissza, 1742. Szent István-ünnepnél szóltunk arról, hogy a kongregációs tagfelvétel litániáján Sinkovits regens chori mint orgonista véletlenül a pap helyett a verzikulust és a könyörgést is énekelte egyedül. 1743. ápr. 10-én nagyszerdán P. Kosatschek Joachim is részt vesz a lamentáció éneklésében, s így a jutalomként kapott vacsorán is. 1749. nov. 2-án halottak napján a regens chori egyedül felel a kóruson az orgonától. 1753. júl. 24-én Gutschmann Mátyás regens chori és a repetens basszista megy csak Lébénybe. Nyilván Gutschmann orgonált! 1760 szeptemberében Hübner Mihály regens chori kétszer is megszakítja megkezdett lébényi pihenését: 13-án hazajön a Keresztfelmagasztaltatás-ünnepre, s csak a zenés litánia után megy vissza. Aztán szept. 20-án ismét egy napra, a templomszentelési évforduló ünnepre kell hazajönnie, hogy együttesét vezesse, ill. orgonáljon.

A naplónak e néhány szinte elejtett megjegyzése is arra utal, hogy zenészek voltak: esetleg orgonisták, s nem csupán adminisztratív vezetői vagy felügyelői a kórusnak. Természetesen arra nincs bizonyítékunk, hogy ez alól nem volt kivétel! Mindenesetre a két-három évenként cserélődő fiatal regens chorik nem tölthettek be olyan jelentős szerepet a kórus és a zenekar életében, mint a 20 – 30 évig működő székesegyházi succentorok. A jezsuita iskolákban azonban mindez megszokott volt, hisz az iskola többi tanárai is 2 – 5 évenként változtak.

Fejezetünk elején közölt orgonista szerződésen kívül a kórus tagjainak anyagi helyzetéről csak egy hivatalos dokumentum maradt fenn, amelyet 1774-ben, a rend feloszlatása után Zichy püspök kérésére állítottak össze. Mivel adatait a korábbi évekre is érvényesnek tartjuk és név szerint is szól az 1770-es évek együttesének tagjairól, idézzük szövegét: „A győri kollégium zenészeinek rendezetlen és nem egyenlő fizetését nehéz pontosan megállapítanunk. Egyeseket a kollégium gondnoka, másokat a rektora fizetett, ám vajon mennyit kaptak, senki sem tudta. Némelyek különböző módon a regens choritól kapták bérüket. Mindenszentek (nov. 1.) előtti napon a vesperással kezdődött szolgálatuk, de csak a következő szeptember 8-ig tartott. Tehát csupán nyolc hónapra és egy hétre fizették őket. Számuk a kórus szolgájával (orgona fújtatóval) együtt 17 volt."

[133] Forrásaink: ActaJes 118 J 1.; uo. 118 E 2.; uo. 120/b A 15.; JesDiar; SzigetiSztIgnác 1 – 6. l.

Orgonista: Stőr Ferenc a kollégiumon kívül lakott, 10 hónap és egy hétre fizetése 50 ft

Négy énekes fiúról, mégpedig két diszkantistáról és két altistáról a regens chori gondoskodott, az egyik repetens jezsuita tanította (instruálta) őket az iskolai tanításon kívül. Élelemmel, lakással, alsó- s felsőruhával, könyvekkel és minden egyéb szükségessel jól ellátták őket. Egész évben a kollégiumban laktak

Tenorista: Weisz Ferenc, nem a kollégiumban lakott, 10 hónapra és egy hétre 40 ft

Basszista: Naffratil János ugyanígy 40 ft

Három elsőhegedűs:

1. Jablonczay András, nem a kollégiumban lakott, 10 hónapra és egy hétre 24 ft
1 mázsa marhahús, 3 mérő tiszta búza, 7 mérő kevert rozs, 2 mérő árpa, 16 font vaj és 12 font só.
2. Anderle Vencel, nem a kollégiumban lakott, 10 hónapra és egy hétre 50 ft
3. Mihalovics Pál ugyanígy 40 ft
Szükség esetén kürtösként is működött.

Három másodhegedűs:

1. Krammer József, nem a kollégiumban lakott, 10 hónapra és egy hétre felsőkabátot, fehérneműt kapott és 30 ft

2. Wetter József felsőkabátot, cipőt, harisnyát, fehérneműt, iskolaszereket, élelmet borral, ágyneműt egész éven át a kollégiumtól kapott, külső szállásra pedig 6 ft

3. Höltzl József élelmet borral, alsó- és felsőruhákat, iskolaszereket és szállást egész évre a kollégiumtól kapott

Első kürtös: Takáts Ferenc nem a kollégiumban lakott, 10 hónapra és egy hétre 40 ft

Második kürtös: Heinrich Jakab élelmet egész éven át a kollégiumtól kapott szállás nélkül és még 26 ft

Nagybőgős (csellista): Stőr Nepomuk, akit húsvétkor fogadtak fel, nem a kollégiumban lakott, öt hónapra 16 ft

A kórus szolgája, akit másként orgona fújtatónak is neveznek, élelmet egész évben a kollégiumtól kapott és még 6 ft

Xavéri Szent Ferenc kilencedért a rektortól az egész kórus 20 ft

Szent Ignác kilencedért a rektortól az egész kórus 12 ft

Rorátékért adventben mindegyik zenész egyenként 1 ft

Vakációban az énekesmisékért csak a kollégiumon kívül lakók együtt 20 ft

A gyógyszertárból gyógyszert, a kollégiumtól pedig reggelit, ebédet, vacsorát és italt igen sokszor kaptak, sőt gyakran részesültek ajándékpénzben is. Akik bérükből nehezen éltek, ebédre és vacsorára bármikor bejöttek a kollégiumba. Mindezek sokat segítettek a zenészek megélhetési nehézségein.[134]

E kimutatás azt jelzi, hogy az anyagi ellátás módja lényegesen különbözött a káptalani zenészekétől. Itt egyénenként is jobban változik, s lényeges szerepe van a teljes ellátásnak és ruházatnak is. Érthető, hisz jó néhány – főleg a fiatalabbak, nőtlenek – a kollégium lakói, de – mint látjuk – a városban lakó idősebbek is gyakran étkeznek a kollégium asztalánál. Természetesen a felsorolt fizetett zenészeken kívül a kórusban éneklő fiatalabb diákok, valamint az ún. repetens és magiszter jezsuiták is a kollégiumban laktak és gondoskodtak ellátásukról.

Lényegesnek tartjuk a járulékos juttatásokat is. Ez esetben csak a rendszeres mellékes jövedelmeiket (Xavéri Szent Ferenc-ünnep stb.) sorolták fel, de a naplókban sokszor olvasunk rendkívüli alkalmakról is. Ezeket az összegeket a regens chori az ún. Cassa Musicorumba jegyezte be és osztotta szét a kórus tagjai között. Sajnos e pénztárkönyveknek nyoma veszett.

Forrásunk fontos adatának tartjuk azt is, hogy az átlag 17–20 fizetett zenész között akadtak – valószínűen régebben is – olyanok is, akik másutt is (székesegyház, Győrsziget) állásban voltak: Jablonczay András 1761-től, Takáts Ferenc 1767-től, Höltzl József pedig 1771-től a székesegyház együttesének is tagja volt.

Az 1773-as kórus ismertetett tagjain kívül még 20 zenésznek sikerült nevét megtalálnunk.

Nevüket a győri zenészek időrendi összeállításában közöljük. Többen közülük az ún. külső zenészekhez tartoznak, akik a városban laktak. Az 1744–45-ös városi összeírásban szerepel Strehay András és Gasner Mátyás, akik ekkor a belvárosban a Pechmann-féle házban laknak.[135] A többiekét nagyrészt a kották másolásával kapcsolatban ismertük meg: L. W. Dukath: Missa Attendite szólamait (Tematikus jegyzékünk 271. sz.) 1716-ban Knóbel István diszkantista, Samer Mihály és Cervini András másolta, akik ekkor valóban az iskola poéta osztályába jártak. Az előbbi lehet, hogy egyezik a már ismert Szammer Mihály kanonok, belvárosi plébánossal, aki 1748-ban halt meg. F. Schmidt: Missa S. Faustini (Tematikus jegyzékünk 1267. sz.) szólamait 1733-ban Mitterpacher József írta ki. Őt azonban nem találjuk az iskolai névsorban. Ismeretlen szerzőtől való Miserere (Tematikus jegyzékünk 1659. sz.) hegedű szólamán Koleda Miklós neve szerepel mint másolóé. Ő 1749-ben volt poéta. Radowszky Antal basszista másolta 1751-ben G. Zechner: Vesperae de Dominica szólamanyagát. (Tematikus jegyzékünk 1595. sz.) Carl: Vesperae de Dominica (Tem. jegyz. 166. sz.) szólamait Steiner altista és dobos írta le, de nem tudjuk, melyik évben? J. Holzbauer: Vesperae de BMV (Tem. jegyz. 710. sz.) szólamain Mitterpacher József, Reindler András, Lakner Ferenc tenorista, Amasro János basszista és Fabrik János neve szerepel. Az első kettő 1761-ben parvista volt, Amasró pedig magiszter. Mivel Fabrik neve mellett az „úr" is szerepel, így ő is már felnőtt zenész. Lakner Ferenc 1767-től a székesegyház zenésze lett. Lehetséges,

[134] OL E 65 Kamarai lt Acta Jes seu FundStud., 1774. ápr. 12., 28. gyűlés 17. szám. Irat-anyag. Az eredeti szöveg latin nyelvű.

[135] Gylt. Conscriptio domestica Liberae ac Reg. Civ. Jaur. – Szigeti Kilián szíves adata.

hogy az 1733-ban szereplő Mitterpacher József volt az édesapa, és most a fia is tagja a kórusnak! 1765-ben írta rá nevét Kőnig Mihály diszkantista Jos. Haydn(?): Aria de BVM (Tem. jegyz. 584. sz.) művének szoprán szólamára. Ebben az évben a rétorok osztályát végezte. 1773 után a székesegyházba átkerült kottán Georg Reutter: Messa St. George c. művön (Tem. jegyz. 1124. sz.) találtuk meg Javurek Ferenc jezsuita basszista nevét, aki 1762-ben másolta a szólamokat.

Ha életútjukról semmit sem tudtunk meg, mégis közelebb lépünk hozzájuk a kottákra rárajzolt névrejtvények által, amelyek jókedvük, szellemességük késői tanúi:

Az említett Holzbauer mű 2. hegedű szólamán Amasro a következő rejtvénybe burkolta nevét:

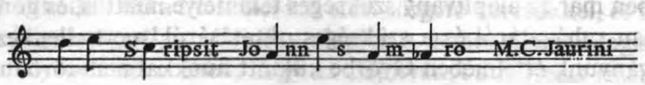

Megfejtése: Descripsit Joannes Amasro Magister Collegii Jaurini. *Magyarul:* Leírta Amasro János a győri kollégium magisztere.

Jóval hosszabb rejtvényt szerkesztett Radowsky Antal basszista az említett Zechner mű basszus szólamának végén:

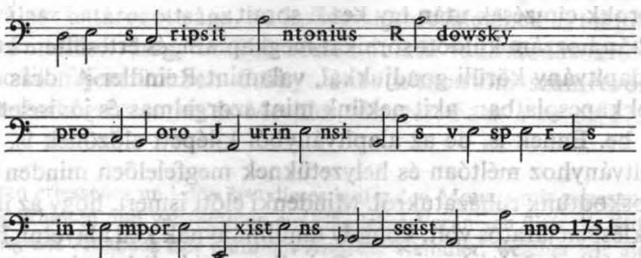

Megfejtése: Descripsit Antonius Radowsky pro choro Jaurinensi has vesperas in tempore existens bassista Anno 1751. *Magyarul:* Leírta Radowsky Antal a győri kórus részére ezeket a vesperásokat, aki ez időben basszista volt, 1751. évben.

Egyetlen zenei alapítványról tudunk, de ez nem a zenekar célját szolgálta, hanem egy-egy konviktusbeli fiú eltartásáról és zenei neveléséről volt hivatva gondoskodni. Acsay szerint 1741-ben a Lajta melletti Bruck (ma Bruck an der Leitha, Ausztria) városi tanácsa Müller József 1500 forintos alapítványának kamatjaiból egy fiú eltartásáról és neveléséről gondoskodik a győri jezsuitáknál.[136] 1760-ban ezen alapítvány körül félreértések adódnak. Két német nyelvű levelet találtunk, melyek mindezekről részletesen szólnak, s egyúttal fontos dokumentumai is szerintünk a jezsuiták zenei nevelésének, sőt zenekari életének is. Az alapítvány élvezője Reindler András diák, brucki fiú, akiről mint kottamásoló énekesfiúról már előbb szóltunk. Sajnos az első levél középső lapja elveszett, de így is érthető a tartalma. Ezt a levelet a brucki városi tanács írja Turóczy Józsefnek, a győri kollégium rektorának:

[136] AcsayGyőri 40. l. Mivel a később idézett levélben, melyet a brucki városi tanács írt, világosan *Müller* név szerepel, ezt a formát használjuk.

„Főtisztelendő Rektor Úr! Miután egész bizalmasan megtudtuk, hogy a fiatal Reindler Andrásnak, akit mi nemrég mint a brucki Müller-alapítványból fizetett gyereket Győrbe küldtünk, és levelünk által Főtisztelendőséged jóindulatába ajánlottuk, nem csupán a ruházata nagyon rossz és szakadozott állapotban van, de a zenei oktatásában is hiányok tapasztalhatók, s ezért komoly gondot okoz, hogy ez a fiú ahelyett hogy időről időre tökéletesebbé válna, még azt is, amit itthon megtanult, ismét elfelejti. Ezért szülei megkértek minket, hogy méltányolva gyermekük ügyét tegyük magunkévá, és még egyszer ajánljuk Főtisztelendőséged jóindulatú gondjába őt. Egyszersmind mivel e méltányos kívánságunkról nem tudunk lemondani, sőt kívánjuk . . . " (itt hiányzik egy lapnyi rész). „Amikor ismételten felkeressük mi Főtisztelendőségedet, nagyon sürgősen kérjük, hogy értsen szót a fiatal Reindler ügyében már az alapítvány szükséges tekintélye miatt is, és gondoskodjék mielőbb valóban ruházatáról és a szükséges oktatásáról, mert ellenkező esetben, ha a mi alapítványunk értelmében Győrbe küldött fiúnkkal nem törődnek és elhanyagolják őt, akkor az alapítvány áthelyezéséről kell gondoskodnunk. Ezennel magunk őszinte ajánlatával maradunk Főtisztelendőséged szolgálatára kész hívei. Lajta melletti Bruck, 1760. ápr. 22. a Polgármester, Városbíró és a Tanács."[137]

Turóczy rektor nem késik a részletes válasszal, a vádak cáfolásával. Még május folyamán elküldi levelét. Sorai egyúttal a korabeli helyzet értékes tanúsítója is. A szokásos barokk címzések után így kezdi sorait:

„Folyó hó 2-án hozzám küldött soraikat megkaptam, és értesültem keserű panaszukról is az alapítvány körüli gondjukkal, valamint Reindler András iránti kötelezettségünkkel kapcsolatban, akit nekünk mint szorgalmas és jóviseletű növendéket ajánlottak be. Ennek is, de az alapítványból kilépett előzőnek is, elődömmel együtt az alapítványhoz méltóan és helyzetüknek megfelelően minden időben becsülettel gondoskodtunk ruházatukról. Mindenki előtt ismert, hogy az ilyen ifjút is, mivel ő az éneklésben járatos volt, komoly tanulmánynak kell alávetni, hogy bárhol a legjobban megállja helyét. A nevezett Reindlernek jó alt hangja van, ám a zenei tudása nagyon csekély, de már jóval többet tanult itt, mint amennyit azelőtt tudott,

[137] OL E 152 Kamarai lt Acta Jes Irreg Coll Jaur. 13. tétel Levelek, kérvények, leiratok 1606–1773.: „. . . Hochgeehrtester Herr P. Rector, demnach uns als was gantz verlässliches beygebracht worden, dass der junge Andre Reindler, welcher jüngsthin von uns nacher Raab in dasig für ein Prugger Kind gemacht Müllers Stiftung abgeschicket und Euer Hochwürden durch unsriges Schreiben bestens anrecomendiert worden ist, nicht nur in der Kleidung sehr schlecht und zerfetzt gelassen worden, sondern auch an der Instruction in der Music mangel habe, und zubesorgen stünde, das dieser Knabe anstatt das selber von Zeit zu Zeit mehr perfectioniert würde, das, was er hier erlernet hat, wiederumben vergessete, wannenhero dessen Eltern uns gebetten haben, dass wir uns billicherdingen dieses ihres Knabens annehmen und demeselben nochmahlen Eur Hochwürden gütigen obsorg anrecomendiren möchten. Gleich wir dan nun wir solch billigen begehren nicht abseyn können, noch wollen . . . Als ersuchen wir Eur Hochwürden hiemit iterato gantz angelegentlich ermelten Jungen Reindler sowohl respectu der nöthig ehrbahrbey der Fundation verstanden und ehehin auch richtig genossenen Kleidung, als auch mit der nothwendigen Instruction fürzusorgen, fals aber fürohin unsere in gedachte Stiftung absendende Knaben in Raab nicht attendiret und verwahrloset werden sollen, so müssen wir auf Transferirung dieser Stift bedacht seyn. Womit wir unter höfter Empfehlen beharren Eur Hochwürden dienstbereith, Prugg an der Leytha, den 22ter April 760, Bürgermeister, Stadtrichter und Rath."

nem kevésbé a szabad művészeteknek az alapját sem tanulta meg, de most már annyira haladt, hogy a húsvéti ünnepek után a latin iskolába lehetett már bocsátani. Ehhez ő fizetség ellenében még az elmúlt évben egy filozófus [akadémista] instruktort kapott, aki zenében járatos és a kollégium zenésze is. Közben húsvétra úgy felruháztuk, hogy tisztességesen tud iskolába járni. Ami pedig a kosztot illeti, a napi adagja mellé megkapja az ilyen fiúnak kijáró bort is a kollégium többi rendes és tapasztalt zenészeivel együtt. Megkapja az egészségéhez és tisztálkodásához szükséges eszközöket, ahogy a többi hasonló gyerekről is gondoskodunk. És mielőtt vége lesz a tanévnek, ismét tisztességes és állapotához méltó ruházatáról gondoskodunk, amint ez minden időben megtörtént. Éppen ezért előttem furcsa, s nem ismert dolog, miért állhattak elő a fiú szülei idő előtt sürgető kérésükkel, és tehettek jelentést teljesen megalapozatlan vélemény alapján a nemes, bölcs Magisztrátusnak, s még azzal a fenyegetéssel is éltek, hogy az alapítványt áthelyezik (melyről nem történik említés az alapítvány szövegében), amivel szemben a kollégium még minden időben birtokában volt annak a kegynek, hogy tiszteletet helyezzen vele szemben, s ez egyúttal a jövőben sem fog csökkenni. A nemes, bölcs és tekintetes Magisztrátusnak kifejezve alázatos tiszteletemet és magamat is ajánlom."[138]

Nehéz ma már eldönteni e két szöveg alapján, mi volt a pontos háttere e vádaknak? Ám a válasz határozottsága, s a kollégium becsületének és tekintélyének hangoztatása arra utalnak, hogy inkább rosszindulatú vádaskodásokról lehetett szó. Idéztük második fejezetünkben Csáky János kismartoni számvevőnek Mechler András succentorhoz írt sorait és Mechler válaszát. Ezek a sorok 1756-ban, tehát

[138] Uo. Dessen erlassenes und den 2ten dieses laufenden Monats mir zugesandtes Schreiben habe ich richtig erhalten und vernommen ein klägliches Vergnigen über die Stiftmässige Sorg und Verpflegung des Knabens mit Nahmen Andreae Reindler, welcher wir als tugendsamer und friedsam erzogener mir anrecomendiret worden, auch dessen Sorg, also wir den Vorigen aus der Fundation ausgetretenen dass nemblichen ich und meiner Vorfahrer stiftmässig und standtmässig wie auch ehrlich jederzeit anstaffiret haben. Jeden männiglich bewusst und bekandt ist, auch solchen, weilen er der Vocal-Music kundt wahre, zum studiren embsig angehalten, dass er aller orthen bester massen bestehen könne. Dahero auch des sogenandten Reindlers einer guther Stim des alts, aber sehr wenig kundiger Music, doch schon mehr erlehrnet allhier, als er zu vor kundte, nicht minder auch kein Fundament die freue Künsten zu erlehrnen hatte, schon so weit gekomen, dass er gleich nach Österl. feüertagen in die Lateinische Schul hat geschickt werden können, wozu ihm auch ein Instructor und zwar ein Philosophus gegen bahrer Discretion der Music kundiger, und des Collegii Musicus noch in verwichenen Jahr ist zugegeben. Beynebens auch unterdessen auf Ostern so viell gekleidet worden, dass er ehrbahr die Schull frequentiren könne. Was die Kost anbelanget nebst sein täglichen einen solchen Knaben gebührenden Wein mit anderen Collegii ehrlichen, erfahrnen Musicis, auch mit allen zur Gesundheit und Säuberkeit dienlichen mittln, welche dergleichen Knaben offt vonethen haben beforderet wird, und ehe als dass Schuljahr zu endt gehet, mit neüer ehrlicher und Standts gemässer Anstaffirung wird versorget werden, wie allezeit geschehen ist. Dahero ist mir frembt und unbekannt, wie des Knabens Herrn Eltern noch sehr vor der Zeit sich haben beschwören könen, mit gering-sinnlicher Meinung Wohl Edlen, Hochweisen ind Löbl Magistrat zu berichten und auff Bedrohung (die Fundation transferiren, von welcher doch in Fundatione nichts gemeldt wird) zu bewögen, vor welchen dass Collegium noch jederzeit die Gnade gehabt eine Ehre einzulegen, gleichfals ohne wird solche ins künftig auch nit vermünderet worden. Denn Wohl Edlen, Hoch Weisen und Löbl. Magistrat meinen demüthigen Dienst anerbiette, und höchstlich mich empfehle."

négy évvel korábban igen elismerőleg nyilatkoznak a jezsuiták zenei neveléséről. Az egyik fiú felvételét kérik hozzájuk, s Mechler közbenjárt eredménnyel a fiú ügyében. Ha valami probléma lett volna a kollégiumban, akkor a kismartoni hercegi udvar számvevője füléhez biztos eljutott volna, s nem kívánná a pártfogoltja Győrbe való felvételét! S ha e levelek mellett figyelembe vesszük a fejezetünk elején idézett orgonista szerződés szövegét — mint a jó néhány hasonló elveszettből egyetlen fennmaradt dokumentumot —, akkor nem kételkedhetünk abban, hogy a kollégium énekeseit és hangszereseit rendszeresen tanították énekre és hangszerre is. Ennek a tanításnak nívója nem lehetett alacsony. Különben hogyan lettek volna képesek annak a gazdag zenei és énekes anyagnak előadására, amelyekről az ünnepek ismertetése folyamán meggyőződhettünk. A jezsuita iskolákban a 17—18. században központi helyet foglalt el a nevelésben a zene. Gondoskodtak kellő számú zeneértő rendtagról, vagy alkalmaztak világi zenetanárokat. Erre igazán értékes példát idéztünk a pécsi jezsuitákkal kapcsolatban: Klimó György püspök a 18. század közepén kispapjait, akiket kórusában prebendistának, zenészpapnak kívánta alkalmazni, a jezsuitákhoz küldte zenét tanulni, pedig neki is voltak értékes muzsikusai jócskán ezekben az években!

*

A fennmaradt 157 mű tematikus jegyzékét Vavrinecz Veronika készítette el Szigeti Kilián címjegyzéke alapján,[139] és tematikus jegyzékünkben közöljük az egész anyagot a szerzők névsora szerint. Ez azonban csak töredéke annak az anyagnak, amely a 17—18. században a győri kollégiumban volt. Tematikus jegyzékünk 245., 1124., 1298. és 1610. számú négy műve a jezsuiták kottatárából került át a székesegyházba.

A valóságos kotta- és hangszerállomány megítélésére — ha nem is szakszerű és pontos — mégis használható dokumentum számunkra az 1773-as feloszlatási leltár, amelyet az Országos Levéltárban találtunk meg 1773. okt. 12-es dátummal:[140]

Kéziratos másolatok:

Mise ...	52	Salve Regina	14
Requiem ...	1	Alma Redemptoris	8
Szimfónia ...	11	Ave Regina	4
Offertórium részben		Regina coeli	8
Szóló, részben Tutti	68	Rorate coeli	3
Vesperás hitvallóról	4	Te Deum	4
Vesp. Szűz Máriáról	2	Oratórium	21
Zsoltárok kötege	10	Litánia	29
Miserere	4	Tantum ergo	7
Stabat Mater	1	Libera me. ...	1
Veni S. Spiritus	1		

[139] SzigetiSzentIgnác 9—14. l.

[140] OL Helyt lt Dep Lit pol acta abol S J Klobusitzky II. csomó 727, fasc. 1646. l., 273. sz.: Conscriptio Bonorum et Facultatum Immobilium et Mobilium Coll Jaur. S. J. pro parte Exc. Camerae Regiae Hungarico Aulicae fol 551v—552v (régi 8—10 lap).

Nyomtatottak (kötegben):

Misék (köztük egy Regina coeli Kobrichtól)	6	Vesperások Tegurinitől	3
Misék Röslertől	6	Magnificat Zeilertől	12
Misék Rathgebertől két tenorral	4	Vesperások Rathgebertől	4
Misék Rathgebertől	9	Vesperások Oswaldtól (ahol altra van szükség)	2
Misék Rathgebertől	10	Litániák Bielingtől	6
Misék és Requiemek Rathgebertől	10	Litániák Spiesstől	8
Misék Rathgebertől	6	Nagyheti responzóriumok Mayertől	27
Misék és Regina coeli Tschortschtól	8	Gregorián passiós könyv	2
Ünnepi offertóriumok Rathgebertől	60	Antifonárium	1
Vasárnapi offertoriumok Rathgebertől	50	Orgona 10 változattal	1
Áriák szólóhangra Rathgebertől	16	Hegedű	7
Motetták szólóhangra Faitellitől	8	Brácsa	2
Áriák Zeilertől (első rész)	4	Cselló	1
Áriák Zeilertől (második rész)	4	Nagybőgő	2
Áriák Zeilertől (harmadik rész)	4	Trombita	7
Kantáták szólóhangra Willkommtól	18	E kürt	2
Offertóriumok Willkommtól (ahol énekhangra van szükség)	30	Harsona	1
Concertók Zeilertől	12	Fagott	1
		Dob	2
		Csembalo	1

Említi a leltározó, hogy a kongregációknak is vannak kottáik, de nem sorolja fel őket. Ha ezeket nem is számítjuk, a felsorolt művek száma a leltár szerint akkor is 570! Ehhez a számhoz képest valóban csak töredék a Pannonhalmán található 157 mű, és a székesegyházban levő említett négy kotta. S a kor stílusa szerint az anyag csaknem teljesen zenekari kíséretes.

A fennmaradt kottaanyag alapján Szigeti Kilián foglalkozik részletesen a győri jezsuiták zenei stílusával. Megállapítja, hogy „a győriek koruk átmeneti stílusát művelték, és ebben nagyon haladók voltak".[141] Ne felejtsük el, hogy a leltárt 1773-ban állították össze, amikor még Jos. Haydn is csak egy évtizede dolgozik magyar földön. Így nem csodálkozhatunk, ha nem találkozunk még a nevével a győri jezsuiták kottái között. Annál inkább a korábbi bécsi iskola tagjaival (Wagenseil, G. Reutter, Holzbauer) vagy a németes irányzatúak közül főleg a bencés Rathgeber, Spiess, Mayer, Zeiler vagy a jezsuita Holzinger népszerűek náluk. Arra azonban sajnos semmi támaszpontot nem találtunk kottáik között, hogy melyek valók még a 17. században használtak közül? A most ismeretes művekben 17. századi bejegyzést egyet sem találtunk.

A hangszerek közül az orgonáról a 17. században nincs kielégítő adatunk. Az első orgonát – mint már hallottuk – Dallos püspök ajándékozta a régi kápolna részére 1630-ban. A központi évkönyv 1669-ben szól csak röviden az orgona javítá-

[141] SzigetiSzentIgnác 5–6. l.

sáról. (135. l.) Az orgonistákról is keveset tudunk, mert az ismert regens chori nevek mellett nem jelzik, kik voltak közülük orgonisták is. Dobronoki György nagyszombati rektor 1636. nov. 24-én arról ír, hogy Győrből megérkezett az új orgonistájuk, aki itt a logikát fogja végezni.[142] Feltételezhető, hogy ő volt előzőleg a győri orgonista, s most a nagyszombati egyetemen, amelyet Pázmány Péter 1635-ben alapított, filozófiai tanulmányait végzi és egyúttal a jezsuiták orgonistája is. A győriek következő orgonistája pedig 1639-ben a pannonhalmi bencések rendjébe lép be.[143]

1719-ben ugyancsak a központi évkönyvben találtunk (136. l.) egészen rövid utalást arról, hogy a nagyobb és kisebb orgonát javították, 1732-ben pedig (308. l.) a lébényi orgona javítását említi. A győri házinaplóban 1752. máj. 16-án jegyzik be, hogy a napokban javították az orgonát.[144] Ez azonban nem a tíz változatú, amelyről az 1773-as leltárban olvastunk. Valószínűleg még ezt is Burchart Gáspár győrszigeti orgonaépítő javította, aki 1755-ben a tíz változatú új orgonát építette a régi helyébe. Fennmaradt nyugtája szerint 1755–1757-ig összesen 400 forint 52 x-t fizettek ki neki a kollégium pénztárából.[145] Az orgona értékes szobrászati munkáit a szintén győrszigeti Volck Márton készítette 170 forintért, a gazdag aranyozást pedig a soproni Sedelmayer András festő és aranyozó végezte 600 rajnai forintért. Tehát az orgona összesen 1170 forintba került.[146]

A házinapló utolsó bejegyzését 1773. szept. 11-én találjuk. Ezekben a napokban hagyták el a feloszlatási rendelet értelmében házukat Győrött is a jezsuiták.

A következő 39 évet *átmeneti korszaknak* tekinthetjük. 1802-ben kapták meg ugyanis a bencések véglegesen a győri gimnáziumot. Ez idő alatt mint királyi káptalani gimnázium működik az iskola. Az 1777-es Ratio Educationisnak megfelelően megszervezik Győrött is a négy osztályos nemzeti iskolát. A parvisták ide kerülnek át, így a gimnázium csak öt osztályos lesz. Az 1806-ban megjelent új Ratio Educationis viszont visszaadja újra az elvett alsó osztályt a gimnáziumnak. Azok a gimnáziumok, amelyek mellett akadémia is működik, főgimnáziumok lesznek. A győri ezt az elnevezést akkor is megtartotta, amikor 1785–1802-ig a győri akadémia Pécsett működött. Az iskola tanárai nagyrészt volt jezsuiták, akik mint világi papok működhettek tovább. Köztük a költő Rájnis József neve is szerepel 1781-ig, aki már 1765–67-ig is a gimnázium tanára volt. Az iskola a győri püspök közvetlen felügyelete alatt állott, s anyagi alapjáról az ún. Tanulmányi Alap gondoskodott, amely a jezsuiták lefoglalt vagyonából jött létre.

A győri és a soproni konviktust egyesítették, s mint királyi püspöki konviktus a jezsuita kollégium épületébe került át, de 1784-ben királyi rendelettel teljesen meg-

[142] Budapesti Egyetemi Könyvtár kézirattár: Collectio Prayana Tom XXX Actuum Academicorum Coll Soc J Tyrn. (Tomus 17.) a Georgio Dobronokio, 1636. nov. 24.: „Jaurino venit Organista futurus, hic Logicus."

[143] ActaJes 120/b A 17, 1639. nov.: „. . . . his mensibus . . . ad S. Benedicti familiam in monte Sacro transmisimus D. Joannem Seiffrid LLAA ac Philosophiae Candidatum et Collegii organistam."

[144] JesDiar 1752. máj. 16.: „His diebus organum templi fuit reparatum."

[145] OL E 152 ActaJes Coll Jaur. Fasc. 35., fol 612. — Szigeti Kilián szíves adata.

[146] OL uo. fol 610 és fol 617–618. Szigeti Kilián szíves adatai.

szüntették. Acsay által idézett fegyelmi szabályzatukban a 11. pont szerint „külön tanáruk lesz a francia nyelvre, a tánczra vagy más művészetre". Az igazgató válaszában „a 11. pontra nézve vallja, hogy tánczot mindnyájan a konviktus költségén tanulnak, francia nyelvet azonban csak azok, a kik maguk fizetik a nyelvmestert". A konviktus napirendjében hétköznap, vasárnap és szünetben is szerepel a táncóra. A táncterem a konviktus első emeletén volt.[147] Sajnos semmi konkrét adatot nem találunk arra, hogy – mint a jezsuita konviktusban volt szokás – a diákokat zenére, hangszerre is tanították volna.

A feloszlatást követő 3–4 évig, a Ratio Educationis bevezetéséig a jezsuiták stílusában folyik az iskolai és a templomi élet. Mint jeleztük már, Istvánffy Benedek succentor vezeti a zenekart és a kórust ezekben az években. Mivel a helytartótanács nem utalt ki számára semmi tiszteletdíjat, hivatalos kérvényben kéri ügyének elintézését. A hosszas ügy fennmaradt irataiból részletesen meggyőződhetünk, hogy vezetésével értékes muzsika szólt továbbra is a Szent Ignác-templomban. 1775 októberében küldi el kérését a helytartótanácshoz. (Nov. 9-én érkezik a levél oda.) A hivatalos megszólítás után így kezdi sorait:

„A jezsuitáknak 1773-ban történt eltörlése után a királyi komiszáriusok, akik a királyi parancsra a pápai bulla rendeletét végrehajtották, Győrött a volt jezsuita templomban a kórus vezetését rám bízták mégpedig azzal a megbízatással, hogy nem csupán arról kell gondoskodnom, hogy az összes istentiszteletet olyan ünnepélyesen végezzék, miként azelőtt volt szokás, de az egyházzenei oktatást minden hozzátartozó részletével a számot adás kötelezettségével továbbra is meg kell őriznem. A nekem kijelölt helyen két évet töltöttem el, a rám bízott feladatot olyan hűséggel, szorgalommal és pontossággal igyekeztem végezni, hogy általános megelégedésre nem csupán az összes ünnepet ugyanazon fénnyel tartottam meg, mint a jezsuitáknál szokás volt, hanem a hívekben, akik a jezsuiták eltörlésével az istentiszteletek elhagyásától is féltek, a helyes vélemény kialakítására törekedtem. Szívükben az Isten iránti jámborságot megtartani, sőt növelni kívántam az istentisztelet díszét szolgáló régi, főleg a kollégium tulajdonát képező kottákkal. Ám újakat is részben saját pénzemen és sok fáradsággal szereztem be, részben növeltem számukat gyenge erőmhöz mérten saját kompozícióimmal, a kórus részére pedig, amelyet a jezsuiták feloszlatása után a zenészek nagy része elhagyott, sok utánjárással új zenészeket szereztem és megfelelően oktattam s kötelességük pontos végzésére szorítottam őket. Magam is kitartóan tettem eleget a zenész kötelezettségeinek. Így teljes erőmből az istentisztelet előmozdítására törekedtem, miként a mellékelt tanúsítványok is igazolják ezt, hogy ily módon Őfelsége szándéka és gondolata iránti mélységes odaadásomnak is eleget tehessek. – Mivel pedig e hűséges szolgálataimért, kiadásaimért, fáradságomért és sokféle kellemetlenségemért semmi fizetséget sem kaptam eddig, ezért alázatosan esedezem Méltóságodhoz, a Helytartótanácshoz, nagyon kérem hathatós közbenjárását Őfelségénél, hogy királyi kegyessége intézkedjék, az istentisztelet érdekében kifejtett két évi hűséges és szorgalmas munkám jutalmául a Tanulmányi Alapból kegyesen fizessenek ki nekem valamelyes összeget. Ezért a kegyért halálomig örökké hűséges maradok Királyi Felségének,

[147] AcsayGyőri 300–313. l.

és Méltóságos Helytartótanácsnak legalázatosabb szolgája Istvánffy Benedek, a székesegyház succentora és a jezsuiták volt győri templomának ideiglenesen kinevezett regens chorija."[148]

Az említett tanúsítványokat, Koller Ignác és Molnár János győri papok sorait is megtaláltuk. Mint a többi iratot, ill. leveleket, ezeket is latinul írták:

„Istvánffy Benedek úr, a győri székesegyház succentora felkért, hogy a győri Szent Ignác templom zenéjéről tanúsítványt adjak be. Hogy kérésének eleget tehessek, igazolom, Istvánffy úr szorgalmának és ügyességének kell azt tulajdonítani, hogy az elmúlt két év alatt az említett Szent Ignác-templomban a zenét szabályosan és a nép nagy megelégedésére az előírt időkben adták elő. Ezek hitelességét saját aláírásommal és pecsétemmel tanúsítom, Győr, 1775. aug. 12. Koller Ignác."

„Istvánffy Benedek, a győri székesegyház succentora az elmúlt két évben a Szent Ignác-templomban olyan lendülettel, becsülettel és szorgalommal irányította a muzsikát, hogy az mindenkinek teljes megelégedését joggal érdemelte ki. Mindezek hiteléül e sorokat saját kezemmel írom alá és pecsétemmel látom el, Győr, 1775. okt. 21. Molnár János."[149]

[148] OL Helyt It C 67 Dep lit Pol Jes Nr. 65.: „Post abolitam Anno 1773 Societatem Praefectura Chori in Templo Ex-Jesuitarum a Comissariis Regiis, qui Pontificiam Bullam Jussu Regio exequebantur, Jaurini mihi comissa exstiti, et quidem eo cum onere, ut non modo Divina omnia, ea qua antea fiebant, cum solemnitate administrari curarem, verum etiam totam Choralem Instructionem cum omnibus appertinentiis sub onere dandarum rationum custodiendam habeam. Ego in delata mihi provincia duos Annos emensus, munus mihi comissum ea fidelitate, ea Industria, et ea accuratione gerere adlaboraban, ut ad publicam Notitiam non modo solemnitates omnes eo decore, quo olim apud Ex-Jesuitas peragebantur, celebrari fecerim, verum etiam ad sufferendam in populo cultus Divini, cum abolitione Societatis remissionem suspicante, sinistram opinionem, adeoque ad conservandam imo etiam augendam in corde ejusdem erga Deum Pietatem pro condecoratione officii Divini antiquatis existentibus, maxima in parte Collegii Musicalibus, nova Musicalia partim proprio aere, et indefesso labore comparare partim pro tenuitate virium mearum privata etiam compositione et elaboratione adaugere, Chorum a pluribus Musicis post dissolutam societatem dilabentibus derelictum, conquisitis magna solicitudine novis Musicis debite instruere, eosdem ad condecenter peragendas obligationes suas serio adstringere, ac constanter ipse etiam Musici officia obire, taliterque in Cultus Divini promotionem omnibus viribus, prout hic advoluta attestata docent, incumbere studuerim, ut hac ratione pro homagiali Devotione mea suae Majestatis Sacratissimae Menti ac Intentioni plene satisfacere possim. — Cum autem horum fidelium servitiorum meorum, impensorumque fatigiorum et multifariarum Molestiarum nullam recompensationem hucdum acceperim, ea propter ad Serenitatem Vestram Regiam et Excelsum Locumttle Consilium Regium humillime recurro, demisse supplicando, quatenus apud suam Majestatem Sacratissimam Caeo-Regiam efficaces Vices et praepotens Patrocinium suum Bgno-Gratiose interponere dignaretur, ut ex Gratia et Clementia Caeo-Regia pro meis duorum Annorum laboribus ex benigna suae Majestatis Sacratissimae dispositione in Promotionem cultus Divini fideliter ac industriose hucadusque exantlatis ex Fundo Ex-Jesuitico Merces aliqua mihi clementer resolvatur. Pro qua alta Gratia aeternum fidelis emorior Serenitatis Vae Regiae et Excelsi Consilii L. R. Hgci humillimus servus Benedictus Istvánffy Cathedralis Ecclesiae Jaur. Succentor et in Ecclesia Ex-Jesuitarum Jaurini pro tempore constitutus Chori Regens."

[149] Uo.: „Dominus Benedictus Istvánffy Cath. Eccl. Jaurinensis Succentor requisivit, ut de Musica Jaurinensis Ecclesiae Sancti Ignatii Testimonium perhiberem, cujus Petitioni, ut satisfaciam, significo, peculiari Dni Istvánffy industriae et solertiae adscribi debere, quod hoc et proxime elapso Anno Musica in memorato S. Ignatii Templo rite semper et magna cum populi satisfactione praescriptis temporibus producta fuerit. In cujus fidem has propria manu scriptas

Mindezek az 1775-ben írott sorok Istvánffy szerepét világosan tárják elénk. Ám mi a háttere annak, hogy sem ő, sem zenészei a két év alatt nem kaptak fizetést a kamarától? Mielőtt tehát az ügy folytatását ismertetnénk, lássuk az elmúlt két évből előkerült dokumentumokat.

A jezsuiták feloszlatása után vagyonuk a Királyi Kamarához került s az ún. Tanulmányi Alap jött létre belőle. Természetes, hogy a volt jezsuita templomok alkalmazottjairól is ez az alap volt hivatva gondoskodni. A kamara 1773 végén, ill. 1774 elején úgy rendelkezett, hogy a győri harmincados hivatal adja meg a zenészek régebbi fizetését továbbra is. Ez a rendelkezés mégis kellemetlenül érintette a kórus tagjait, mert – mint jeleztük – jövedelmük tetemes hányadát a járulékos, rendkívüli keresetük jelentette. Most viszont csak az alapfizetésüket akarják nekik megadni. Ezért az együttesnek tíz tagja – nevüket nem jelzi a fennmaradt beadvány másolata – igen részletesen és szenvedélyes hangon kéri a kamara döntésének megváltoztatását. A harmincados hivatal a maga támogató soraival 1774. febr. 24-én küldi el a kamarához a zenészek kérését: „Miután a helybéli harmincados hivatal a Magyar Udvari Kamara kegyes döntését velünk a tíz zenésszel közölte, nem csekély megdöbbenéssel vettük tudomásul, hogy havi négy forintból kell majd megélnünk, kivéve az orgonistát, aki öt forintot és az első hegedűst, aki két forint 24 xr-t és termény-járadékot kap. Fájdalom! Térden-állva könyörgünk, fontolják meg, hogyan tudunk ebből a szükséges élelemről, lakásról, ruházatról és egyebekről gondoskodni? Hiszen csupán ebből kell megélnünk, mivel nincs más munkánk vagy mesterségünk. Nem vagyunk már tanulók, hanem felnőtt zenészek, akik 22, 13, 12, de legkevesebb 8 éve szolgálunk, s már nős férfiak lévén gyerekeink is vannak.

Az igaz – mint a végzés mondja –, azelőtt sem volt több fizetésünk, de gondoljanak arra, hogy a Cassa Musicorumból, amelyben a regens chori 10 hónapon át összegyűjtötte a járulékos, rendkívüli jövedelmünket, évente gyakran 36–38 forintot is kaptunk személyenként. Azután Szent Ignác, Xavéri Szent Ferenc, Szent Alajos kilencedekért mindegyikért 20 ft-t s más jezsuita ünnepekért a rektor fizetett bennünket. Ugyancsak a rorátékért, a farsangi 40 órás szentségimádásért is külön pénz járt. Amikor két vesperást tartottak, vacsorát és italt is adtak. Újév, húsvét, pünkösd, karácsony és névnapok alkalmával a rektor is és mások is megajándékoztak bennünket. Mindegyik gimnáziumi osztály és kongregáció a saját ünnepeiért a Cassa Musicorumba adta be a nekünk járó összeget, most azonban ezt elmulasztják. Ha betegek voltunk, mindenkor segélyt és gyógyszert kaptunk a kollégiumtól. A rektor rendkívüli kegyességéből bármikor étkezhettünk a kollégium asztalánál. Ennélfogva évente a 10 hónapra – az étkezést nem is számítva – egy-egy személy 90 forinthoz jutott. Igaz ugyan az is, hogy a vakációban csak összesen 20 forintot

---

et sigillo meo munitas dedi Jaurini 12ª Augusti Anno 1775., Ignatius Koller Dioecesis Jaurinensis sacerdos m. p." — „D. Benedictus Istvánffy Cath. Eccl. Jaur. succentor elapso proxime bicinio Musicae in Templo S. Ignatii, quod est Jaurini, ea alacritate, fide, diligentia praefuit, quae singularem populi universi approbationem et plausum constanter pro merito, tulit. In quorum fidem manu propria subscripsi, et sigillum appressi. Jaurini, 21. oct. 1775. Joannes Bapt. Molnár. sacerdos Dioec. Jaur."

kaptunk, ezt is csak a 4–5 zenész, akik a városban laktak. Viszont a többi zenész a fiúkkal együtt a lébényi birtokon a jezsuitákkal együtt töltötte a vakációt. Most azonban a két hónapos vakáció alatt mind a tízen 20 forintból kénytelenek leszünk megélni feleségünkkel és gyerekeinkkel s mellette élelmet sem kapunk!

Mivel tehát mindezek a kollégiumból származó mellékjövedelmek megszűntek, s a kongregációk véleménye szerint ezek nélkül is kötelesek vagyunk ünnepeiken muzsikálni, ők viszont semmit sem fizetnek, hogyan éljünk majd meg havi négy forintból? Ilyen csekély a fizetése ugyanis a két énekesfiúnak, s a kórus legutolsó tagja, az orgona fújtatója is jobb helyzetben lesz, hisz ellátást és hat forintot kap.

Kérjük tehát térdenállva a Tekintetes Magyar Udvari Kamarát, növelje havi fizetésünket, és fizesse 12 hónapon át, mivel a zenés istentiszteleteken egész éven át részt veszünk. Újabb kegyes rendelkezésükre várunk, mert az igazat megvallva nem tudunk ebből megélni. Senki sem akar már kölcsönözni, és élelem s lakbér adósságaink is vannak. Végül pedig szeptember közepétől fogva a vakációban mind a tízünkre szánt 20 forinton kívül egy krajcárt sem kaptunk."[150]

[150] OL E 65 Kamarai lt Acta Jes seu Fund Stud 1774 márc. 1., 16. gyűlés 24. szám. Iratanyag: „Nachdeme uns zehen Musicis die gnädige Resolution einer Hoch Löbl. Hung. HoffKamer, aussdem hiesig R. R. Dreissigst Ambt ist vorgetragen worden, so haben wir nicht ohne Verwirrung anhören müssen, dass wir jeder mit 4 fl. aussgenohmen dem Organisten mit 5 fl. und dem ersten Geiger 2 fl 24 xr. und seinen Deputat Monatlich leben solten; aber Leyder Gott! Wir bitten fussfällig solches gnädig zu consideriren, wie es eine Möglichkeit wäre sich von diesen die Nothwendige Nahrung, Kleydung, Quartir und andern Nothwendigkeiten zu verschaffen, da wir doch pur von diesen Dienst leben müssen, und keiner kein anderes Werck oder Handtirung haben, weder Studenten, sondern pure Musici seynd, welche schon zu 22, 13, 12, Jahr, und keiner weniger als 9 oder 8 Jahr dienet, und schon gesezte verheurathete Männer mit Weib und Kinder darunter seind; Es ist war, das wir vormahls auch nicht mehr Solarium gehabt alss wie die gnädige Resolution lauthet, aber das ist darbey zu consideriren, das wir ex Cassa welche durch diese zehen Monath von allen accidentien bey dem geistlichen Chor Regenten seynd zusam gelegt worden, jeder davon manches Jahr 36 — auch 38 fl bekomen, dan alle Noven Andachten als Ignati, Xaveri, Aloisi, seynd jede mit 20 fl, die andere Festivitaeten welche die Societaet betroffen, seynd a parte ad Cassam von dem Ehrwürdigen P. Rector bezahlt worden, wie auch vor die Rorate und 40 stündige Gebett durch die drey Fasching Täg, auch Extra, und so offt zwey vespern waren, ware unss allzeit ein vesper drunck mit einer collation gegeben worden, am Neuen Jahrs-tag, Ostern, Pfingsten, Weyhnachten und Nahmens tägen, seynd wir so wohl von dem Pater Rector alss andern mehreren Geistlichen beschenkt worden. Jede Schull hat sonst ihr Fest gehabt, wie auch die Congregationen, ist alles ad Cassam gekomen, jetz aber nehmen sie ab, wan einer erkranket worden, so ist ihme allzeit Hülff auss dem Collegio geleistet worden, und vor die Medicin nichts zahlen dörfen, auch ist uns auss absonderlicher Gnad des W. Er. Pater Rector keinem das Collegium verschlossen gewesen Essen hinein zu gehen; folgsam seynd wir diese zehen Monath höher (ohne der Kost zu rechnen) alss 90 fl gekomen. Durch die Vacation ist auch wahr, das wir nicht mehr als 20 fl gehabt, diese 20 fl haben nur vier oder fünff Musici, welche zu hauss geblieben gezogen, die übrige Musici aber sambt denen Knaben seynd auf das Guth naher Leyden mit den Patres und haben dorth ihren Unterhalt gehabt, jezt aber sollen wir alle zehen Musici durch zwey Monath mit 20 fl etliche mit Weib und Kinder (ohne der Kost) leben. Folgsam alle diese accidentien und Nothwendigkeiten auss dem Collegio haben jezt aufgehört, auch die Congregationen sagen, wir seynd ohne diss verbunden an diesen Fest Tägen Solemne Musica' zu machen, und bezahlen nichts, wie können wir zehen dan mit 4 fl Monatlich leben, und das Jahr nur zu zehen Monath gerechnet, auf diese Weise stunden ja die zwey Knaben und der geringste vom Chor nemblich der Orgl zieher besser wie wir, welcher die Kost und 6 fl hat. Wir bitten also Knye fällig Eine Hoch Löbl Hung Hoff-Kamer geruhe

Zichy Ferenc püspöktől részletesebb információt kérnek az ügyben. Ő aztán mellékelve a jezsuita kórus 1773 előtti állapotáról összeállított kimutatást – idéztük már – most javaslatot terjeszt fel a zenekar létszámának és fizetésének növeléséről. Mivel az 1774. tavaszi helyzetről pontos képet fest, idézzük szövegét: „A győri kollégium kórusának azelőtt 17 tagja volt. Jövedelmükről és fizetésük módjáról szóló összeállításunkat mellékeljük e javaslatunkhoz. Mindent összevéve megállapíthatjuk, hogy a zenészek átlag havi fizetése 8–9 forint volt.

A jelenlegi kórus tagjai a karnagy (regens chori), 12 zenész és az orgona fújtatója. Közülük a két hegedűs Anderle Vencel és Takáts Ferenc másutt jobb állást szerzett magának. Két fiú serdülő koruk miatt vesztette el hangját. Ennélfogva úgy vélem, szükséges, hogy legalább egy hegedűst és két énekesfiút, diszkantistát és altistát vegyünk fel. Két fiú a fiatal koruk miatt is a gyakori istentiszteleti szolgálatban kevésnek bizonyul. Így újra 17 lehetne a létszám: karnagy, orgonista, két diszkantista, két altista, tenorista, basszista, öt hegedűs, két kürtös, nagybőgős (csellista) és fújtató.

A karnagy, aki a zenészek, a kották és a hangszerek gondját is viseli s főleg a diszkantisták és altisták neveléséről és énektanításáról gondoskodik, véleményem szerint kapjon évente 100 ft
Két diszkantista és két altista ellátására és ruházatára à 70 ft 280 ft
Orgonistának, tenoristának, basszistának, öt hegedűsnek és a nagybőgősnek 10 hónapon át egyenként nyolc forintot szánva 720 ft
Mindezeknek a vakáció két hónapjára, amikor vesperás és litánia nélkül csak énekesmisék szoktak lenni összesen 40 ft
Két kürtösnek, akik csak nagyobb ünnepeken szolgálnak egy évre à 40 ft 80 ft
Orgona fújtatónak havi három forintot szánva 30 ft
Szintén neki a vakációra 3 ft

összesen 1253 ft

Majd javaslatot tesz a templom alkalmazottjai fizetéséről is. A sekrestye kiadásai között a hangszerekre is szán összeget bor, olaj, gyertya és ruhanemű mellett. Mindezekre együtt 100 forintot javasol.

A harmincados hivatal felterjesztésében jogosnak tartja a zenészek fizetésének javítását, mivel valóban nagy veszteség érte őket a járulékos jövedelmeik elvesztésével. Két dologban azonban nem ért egyet Zichyvel: a karnagynak, Istvánffynak kevesebb fizetést tart jogosnak: „A jezsuiták idejében a regens chori a rend tagja

unss doch ein Monath geld ausszuwersten, dass es eine Möglichkeit zu leben seye, und bitten auch auf alle 12 Monath es zu Resolviren, dan die Andachten taueren das gantze Jahr forth; vor Gott zu bekennen, mit diesem ist es eine Ohnmöglichkeit. Wir getrösten uns einer Gnädigst anderer Hohen Resolution, dan frey zu sagen, wir können fast schon nimer leben, niemand will unss mehr etwas geben und seind schon Kost und Quartir schuldig, dan a medio Mense Septembris, haben wir ausser die 20 fl auf alle zehen durch die Vacation kein Kreutzer empfangen." Lásd még uo. Jegyzőkönyvek 2. k. 1774. jan. 21., 6. gyűlés 11. sz., márc. 1., 16. gyűlés 24. sz.

volt. Istvánffy, aki a székesegyház karnagya is, püspöke megbízásából vezeti ezt az együttest is. Igaz, mindeddig ezért semmit sem kapott. Pedig a fizetés kiutalása szükséges, hogy a zenészeket vezesse s a kottákról is gondoskodjék. Mivel ez nem a főállása, elégségesnek tartom a püspök 100 forintos javaslata helyett csak az évi 60 forint összeget."

E véleménye alapján aztán közli a jelenlegi zenészek nevét s a nekik szánt fizetést. A kórus létszáma az ő tervezetében azonban 17 helyett csak 14:

„Regens chori: Istvánffy Benedek egy évre	60 ft
Orgonista: Stehr Ferenc 10 hónapra	80 ft
Tenorista: Weisz Ferenc 10 hónapra	80 ft
Basszista: Navratil János 10 hónapra	80 ft
Hegedűsök: Jablonczay András 10 hónapra	80 ft
Mihalovics Pál 10 hónapra	80 ft
Gerschina Ferenc 10 hónapra	80 ft
Höltzl József 10 hónapra	80 ft
Nagybőgős: Stehr János 10 hónapra	80 ft
E nyolc zenész a vakációra összesen	20 ft
Kürtösök: Heinrich Jakab egész évre	40 ft
Második kürtös jelenleg hiányzik	40 ft
Diszkantista: Vranschack János egész évre	70 ft
Altista: Gurgerch János egész évre	70 ft
Fújtató: egész évre	33 ft"[151]

1774 júliusában sem történik még intézkedés a kórus ügyében. Ekkor a kórus első hegedűse és legidősebb tagja elveszti türelmét. Tollat ragad, s maga folyamodik a helytartótanácshoz helyzete javítása érdekében. Említettük már, hogy ő már 1761-től a székesegyház zenésze is. Erről természetesen bölcsen hallgat levelében. Viszont éppen ezért érthető, hogy megkerülve gazdáját, Zichy püspököt Esterházy gróf segítségét kéri, aki Bécsben ír ajánló sorokat beadványához. Ám a legmeghökkentőbb az, hogy nem átallja magának tulajdonítani a karnagyi tisztet is! Nem csodálkozunk ezek után, hogy a helytartótanács nem foglalkozott ügyével. Idézzük mégis sorait, mert a jezsuita karnagyokról s a zenészek fizetéséről ismert adatainkat megerősíti: „Római Császári és Királyi Felség! Legmélyebb tisztelettel borulok le kegyes trónja elé: 24 év óta mint zenész szolgálok Győrött a jezsuiták kórusán s dicsekvés nélkül jelenthetem ki, hogy a legkisebb panasz sem merült fel ellenem. Azelőtt minden időben az egyik jezsuita állt zeneigazgatóként a kórus élén, a rend feloszlatása óta viszont mind Regens Chori magam látom el az együttest a szükséges kottákkal . . .

Császári és Királyi Felség, mind feleséggel és négy kiskorú gyermekkel megáldott édesapa a jezsuitáktól évente legalább 50 forintot kaptam készpénzben s a szokásos búza, rozs, liszt és egyéb természetbeni járandóságot, így megértheti Felséged, milyen nyomorúságosan kell most élnünk, mivel a rend feloszlatása óta nincs fize-

[151] Uo. 1774. ápr. 12., 28. gyűlés 17. szám Iratanyag. Az eredeti szöveg latin nyelvű.

tésem, s nehéz helyzetemben a legszükségesebbek előteremtése végett adósságba is keveredtem.

Én vagyok a jezsuita kórus legidősebb zenésze, s a jezsuita korszak után pedig mind ez ideig a kórust én vezetem s a szükséges kottákról is gondoskodom.

Tekintse tehát Felséged alázatos kérésemet, hűséges szolgálatomat, helyzetemet feleségemmel és négy gyermekemmel, valamint azt, hogy a győri jezsuita templom kórusáról hiánytalanul gondoskodom. Ezért nekem mint Regens Chorinak évi fizetést biztosítani méltóztassék . . . "[152]

Közben azonban 1774 tavaszán megszületett a helytartótanács új rendelete a volt jezsuita templomok zenéjére vonatkozólag: azokban a templomokban, ahol a jezsuitáknak zenei alapítványa biztosította a zenekar fenntartását, továbbra is gondoskodjanak a zenéről; ezek híján viszont csak népének legyen orgona kísérettel.[153]

A beküldött javaslatra a válasz azért késett, mert most már az volt a főkérdés: volt-e egyáltalán Győrött ilyen zenei alapítvány? Mi már tudjuk, hogy ilyen nem létezett. Az idézett Müller-féle alapítvány ugyanis csak egy énekesfiú eltartását s nem az egész zenekar fenntartását szolgálta. Nem tudta ezt azonban még Istvánffy, mert 1775 őszén megírta az idézett kérését az elmaradt fizetése ügyében.

1775. nov. 16-án máris leirat érkezik a helytartótanácstól Zichy püspökhöz. A szöveg összefoglalja Istvánffy kérésének tartalmát, majd kérdésük lényegére térnek rá: „A helytartótanács azért küldi el Méltóságodhoz e kérvényt, hogy választ adjon, vajon volt-e a jezsuitáknak a zenészek céljára szolgáló alapítványuk?"[154] Zichy püspök hamarosan megfogalmazza kimerítő válaszát, de az alapítványról nem tud biztos választ adni. Ezért megfelelő érvekkel igyekszik a valószínűségét

[152] OL C 67 Dep lit pol 1774 Fons 1, Pos 433.; „. . . Euer Röm. Kays. Kön. Maȳtt. Lege ich mich in allerhöchst dero Gnaden Thron darnieder in allertiefster Ehrforcht vorstellend, was massen ich bereits durch 24 Jahr lang bey denen Jesuiten in Raab als Musicus den Chor bedienet habe, mich auch jederzeit ohne Ruhm zu melden, dermassen verhalten, dass nicht die mindeste Beschwerden wider mich vorgekommen und weillen vorhin allezeit auf dem Chor ein Jesuit als Musicae Director gestanten, so habe nach aufgehobener Societät den Chor qua Regens Chori mit allen nothwendig und erforderlichen Musicalien versehen . . . Wann nun Allerhöchster Kays. König und Herr Herr ich ein mann, der mit Weib und 4 unmündigen Kindern versehen, von den gewesten Jesuitern das Jahr hindurch ein mehreres nicht, dann 50 fl. an Geld nebst dem gewöhnlichen Deputat von Waitz, Korn, Schmalz und andern genossen, als werden Euer Maytt. um so mehr allermildest zu beherzigen geruhen, wie kümmerlich wir haben leben müssen, ja da ich von Zeit der Aufhebung gar kein Salarium empfangen, als bin bey so betragten Umständen zu unsern höchst nothwendigen Unterhalt nach anbey in schulden verfallen. — Da ich nun auf dem Jesuiten Chor der älteste Musicus und sowohl nach in Zeit da die Jesuiter waren, als auch bishero die Music dirigiret, und den Chor mit denen erforderlichen Musicalien versehen habe. — Anlangt an Euer Kays. Kön. Maȳtt mein um Gottes Willen demütigst fussfallendes Bitten, Allerhöchst dieselbe geruchen in aller mildester Rücksicht meiner bisherig unterthanig Treu geleisten Diensten und dass ich mit Weib und 4 Kindern beladen, auch den Chor bishero bey der Jesuiten Kirch in Raab vollkommen versehen mich als Chor Regens mit einem hinlänglich jährlichen Gehalt allermildest zubestättigen . . . "

[153] OL C 65 Kamarai lt Acta Jes seu Fund Stud 1774. ápr. 9., 26. gyűlés 3. sz. jegyzőkönyv. és Uo. C 67 Helytartótanácsi lt Dep pol lit 1774 fons 1. pos 258.

[154] Uo. 5131. sz. irat és Plt Intimata Fasc. 13.: „Quam proinde Instantiam Excellentiae Vrae finem in illum transmittendam esse duxit Consilium hoc Lttle Regium: quatenus super eo, an repetita Societatis abolitae Ecclesia Fundatione aliqua pro Musicis deserviente providebit Suam isthuc Informationem submittere velit . . . "

alátámasztani: „Istvánffy Benedek a győri székesegyház succentorának és a feloszlatott jezsuiták temploma regens chorijának kérése ügyében a Méltóságos Helytartótanácstól 1775. nov. 16-án 5131 szám alatt küldött leiratára, hogy adjak megbízható választ, vajon volt-e a jezsuitáknak valami alapítványuk a zenészek részére, ez ügyben alázatosan ezt felelem: nem tudom biztosan, hogy volt-e ilyen alapítvány, és mekkora volt ez, mivel a győri kollégium iratait a pápai bulla végrehajtása idején a királyi komisszáriusok megőrzésre magukhoz vették, s ezekbe nem is tudtam betekinteni. Mégis erősen feltételezhető, a zenészek és a templom részére is volt alapítvány, mivel jó néhány év óta, mióta királyi kegyből Győrött vagyok, azt tapasztalom, hogy a jezsuiták minden egyéb dolgaik mellett a zene terén is állandóan el voltak anyagilag is látva, úgyhogy semmi hiányt nem szenvedett a templomuk. Számomra elég bizonyíték arra, hogy a jezsuitáknak kellő nagyságú alapítványuknak kellett lennie az, hogy lelkiismeretük szerint gondoskodniok kellett a templomról és a zenészekről, elsősorban mivel közismert volt, hogy a kollégiumok eltartására való pénzben nem voltak feleslegeik, és a gazdaságtól függetlenül nem használhatták fel kényük kedvük szerint az összegeket. Abból azonban, hogy az említett alapítványt a kollégium elszámolásaiból nem lehet kimutatni, még nem következik, hogy nem is létezett. A legtöbb kollégiumban ugyanis a zenészek alapítványait a kollégium vagyonával együtt kezelték, miként ezt jó néhány régi jezsuita is tanúsítja . . . a győri kollégium vagyona egyébként is, miként a kollégium egyik régi lakója állítja, legalább 30 000 forintra tehető. Mindezekből feltételezhető, hogy a feloszlatott jezsuiták temploma akár a saját fenntartására, akár a zenészek ellátására feltétlenül megfelelő alapítvánnyal volt ellátva." A továbbiakban megismétli Istvánffy kérvényének lényegét, és nyomatékosan kéri a kérés teljesítését, mivel „a rábízott kórus vezetését olyan jól ellátta, hogy a kifejtett szorgalmáért is, a saját költségén beszerzett művekért is mindenki megelégedését érdemelte ki".[155]

[155] OL uo. 1776 Coll Jaur. No. 1.: „In merito Instantiae Benedicti Istvánffy Cathedralis Ecclesiae Jaurinensis Succentoris et in Jaurinensi abolitae Societatis Ecclesia Chori Regentis a Serenitate Vestra Regia et Excelso Consilio Regio Locumttli Hungarico die 16ta 9bri Anno 1775 sub No. 5131 ad me eum in finem directae, quatenus super eo, an praedictae abolitae Societatis Ecclesia fundatione aliqua pro intertenendis Musicis provisa sit fidelem relationem facerem: Istud humillime respondendum habeo: me quidem pro certo affirmare haud posse, an ejusmodi fundatio exstiterit, aut quanta ea fuerit, quod Literalia Documenta Collegii Jaurinensis statim cum executione Bullae a Commissariis Regiis in Custodiam recepta sint, quin unquam illa inspicere praesumpserim, attamen gravem praesumptionem adesse, tam Musicos, quam ipsam Ecclesiam etiam insigniter fundatas esse, quod ab eo tempore, quo plurium jam Annorum spacio Jaurini ex gratia Regia commoror, id semper observaverim, non minus praefatae abolitae Societatis Ecclesiae, quoad proprias necessitates, et caeteram instructionem, quam etiam quoad Musicam ita constanter et liberaliter provisum esse, ut in utroque nulli alteri cesserit Ecclesiae. Quod utique manifesto mihi argumento est, Jaurinensis Collegii Rectores sufficientem fundum prae manibus habere debuisse, quem in conscientia Ecclesiae et Musicorum sustentationi impendere obligabantur, praesertim cum notum sit, pecunias directe ad Collegiorum rationes spectantes saepe nec superfluus fuisse, nec in distinctos ab aeconomia usus pro libitu converti potuisse. Ex eo autem, quod praedictus fundus in rationibus Collegii fortasse non specificetur, minime inferri potest, eum reipsa nullum exstitisse: Id enim eapropter accidere potuit, quod in plerisque Collegiis Ecclesiarum, consequenter Musicorum etiam fundatio cum Massa Collegii confusus fuerit, prout id ipsum multi Exjesuvitae, existente adhuc societate factum

A hozzácsatolt soraiból megtudjuk, hogy az előbbi levelét, amelyet 1776. jan. 4-i dátummal írt meg, közbejött akadályok miatt csak jan. 8-án küldi el a helytartótanácshoz újabb soraival együtt. E levelében viszont a saját kérdéseit intézi a helytartótanácshoz: „Mivel a feloszlatott jezsuiták győri templomához tartozó vagyon tőkéjét Őfelsége és a Helytartótanács 1775. aug. 31-én kelt határozata értelmében hozzám irányították át, mind ez ideig azonban én ezeket nem kaptam meg, Felségedtől és a Helytartótanácstól a továbbiak intézése érdekében alázatosan kérem válaszukat: azokat a régi zenészeket, akik már a jezsuiták alatt is szolgáltak, mindezideig továbbra is eltartottuk, de vajon most mit tegyünk? Bocsássuk el őket, míg határozat születik az alapítvány ügyében? Avagy pedig, ha megtartjuk őket, hogy gondoskodjam fizetésükről? Ám ha el kell bocsátani őket, a templom rendje teljesen megváltozik. Ezzel azonban velejár a német hívek és a nemesség felháborodása mint minden ilyen változás esetén szokott lenni. S ha a kellemetlenségek elkerülése céljából megtartjuk a zenészeket, akkor viszont meg kell határozni azt az alapot, amelyből mindannyiukról gondoskodunk. Mivel pedig a székesegyház, a püspökségem többi temploma miatt rám háruló hasonló terhek miatt ezt vállalni nem tudom . . . azért az említett zenészekről olyan mértékben gondoskodjék a Helytartótanács, ahogy mi is eddig tettük, addig az ideig, míg nekem át nem adják a valóságban is a templom fenntartására szolgáló alapítvány összegét."[155]

---

fuisse . . . quemadmodum Jaurini id accidisse mihi relatum est; ubi quidam emeritus memorati Collegii Incola fassus fuisse dicitur, Ecclesiam sui ordinis Jaurinensem ad minimum 30 000 flnor summam habere debere. Ex quibus cum fundamento sane praesummere licet, praedictam Jaurinensem abolitae Societatis Ecclesiam tam ratione sui, quam etiam ratione Musicorum ei servientium infallibili fundo et sufficienti quidem provisam fuisse . . . verum etiam delatam sibi Chori directionem tanta dexteritate constanter sustinuit, ut partim ob exactam accurationem, partim ob subministrata proprio aere Musicalia communem omnium approbationem plena cum satisfactione retulerit . . . "

[155] Uo. Coll Jaur. Nr. 4., 264. sz. irat: „ . . . Cum Capitalia ad Jaurinensem abolitae Societatis Ecclesiam spectantia conformiter ad Benigno Gratiosum Serenitatis Vrae Regiae et Excelsi Consilii Regii Locumttlis Hgci Intimatum die 31a Mensis Augusti Ai proxime elapsi 1775i ad me directum, mihi ex clementia Rae Collata sint, neque tamen illa adhuc prae manibus habeam, Serenitatem Vestram Ream et Excelsum Consilium Reum Locumttle Hgcum humillime rogo, quatenus mihi pro ulteriori directione mei gratiose daclarare dignentur: quidam cum praefatae Ecclesiae Musicis, qui ad continuanda eodem ordine et modo Divina, prout ista existente adhuc societate fiebant, ex gratis et voluntate Regia hucusque intertenebantur, quid me deinceps agere oporteat? an videlicet eos, donec fundum Ecclesiae praedictae destinatum effective obtineam, dimittere debeam? aut si retinendi sunt: quonam illos pro menstruis suis stipendiis dirigere necessum habeam. Interim si eos dimittere oportet, ipso facto ordo et modus Divinorum in praefata Ecclesia usitatus imutabitur, quam imutationem deinde inevitabile totius praecipue Germanici populi et nobilitatis murmur, omni in novatione fieri solitum sequetur. Quod si autem ad hoc incomodum evitandum praementionati Musici ultro quoque servandi sunt; fundus ex quo quotidiana alimenta sibi procurare possint, iis procul dubio assignandus esset. Quem cum ego neque interimaliter quidem subministrare valeam, quod tam Cathedralis mea Ecclesia Jaurinensis, quam alia etiam Dioecesana templa complurium millium summam partim ex Episcopalibus, partim patrimonialibus meis proventibus conflandam a me deposcant. . . . oro, quatenus potenti suo Patrocinio apud Sacratissimam Caesareo-Regiam et Apostolicam Mattem gratiose efficere dignentur, quatenus praememoratis Musicis eo interea modo, prout hucusque factum est, ex Gratia Regia provideatur, donec fundus ad praedictam abolitae Societatis Ecclesiam pertinens mihi effective tradatur . . . "

1776. jan. 16-án tartott helytartótanácsi gyűlésen megszületik az előre is sejthető határozat: mivel Zichy nem tudta bizonyítani a zenekar eltartását biztosító alapítvány létezését, ezért egyszerűen hivatkoznak az 1774-es általános rendelkezésre, s ennek értelmében tagadják meg Istvánffy kérésének teljesítését. Zichyre hárítják a kiadások fedezését, hiába hivatkoztak a királyi komisszáriusok 1773-as megbízatására, az 1774-es általános rendelet lett a döntés alapja. Sőt még a Müller-féle alapítvány létét is kétségbevonják: „Határozat: 1774. jún. 30-án a győri püspöknek megküldött határozat szerint: mindegyik volt jezsuita templomban a szertartások rendje maradjon, mint régen volt, a költséget a jezsuiták alapítványából vegyék, ha a templom bevétele kevés. A zenekart azokban a templomokban, ahol van rá elégséges alapítvány, továbbra is tartsák meg, ezek hiányában csak népének legyen orgonakísérettel. Abból az elvből, hogy a feloszlatott jezsuiták templomaiban volt régebben zene, nem következik, hogy e célból alapítványok is léteztek, miként a győri kollégium iratai átvizsgálása alkalmával is semmi más zenei alapítványt nem találtak, mint csak egy szerződést a Lajta melletti Bruck város és a kollégium között 1500 forintról, mellyel Müller József egy muzsikus nevelését biztosította a kollégiumban, és erről sem biztos, hogy valósággá vált, mivel az iratanyagban és az elszámolásokban nincs nyoma, ennélfogva a zenészek eltartására nincs kellő alapítvány. Így a Püspök urat a helytartótanácsi leirat megtartására kérjük, s amennyiben mégis kívánja a zenekar további működését, a jezsuiták vagyonát a rendeletek értelmében erre nem használhatja, hanem a zenészek fizetéséről a saját erszényéből gondoskodjék . . . "[157] Ugyanezt a határozatot megküldi a helytartótanács a tanulmányi ügyek bizottságának is.[158]

Mária Terézia nevében viszont Bécsből újabb rendelet születik febr. 14-én, amely a Müller-féle alapítvány alaposabb kivizsgálását is elrendeli: „Ami pedig az említett Müller-féle 1500 forintos szerződést illeti a Lajta melletti Bruck város és a győri kollégium között egy muzsikus eltartására vonatkozólag, kívánjuk, hogy vizsgálják

[157] Uo. No 1.: „. . . *Votum:* Bgna Resolutione Regia Domino Eppo Jaurinensi quoque de 30. Juni. 774 intimata, clara existente, ut in Ecclesiis Exjesuitis omnibus illis, quae mediata ad Cultum Divinum spectant, idem Cultus more antehac observato dehinc quoque continuetur, sumptusque si proprii reditus Ecclesiae non sufficerent, ex Fundo Soc. suppleantur, Musica autem in iis dumtaxat templis quorum Capitalia Fundationalia pro hac sufficerent, more solito in futurum quoque adhibeatur, in reliquis autem ejusmodi Fundationalibus Capitalibus destitutis Ecclesiis Cantus solummodo populi congregati pulsu organi dirigatur, siquidem ex generali illo principio, quod in Ecclesiis abolitae Societatis Musica praefuerit, Fundationes etiam hoc fine praeexstitisse non consequeretur, uti etiam hac occasione Disquisitionis Jurium et Actorum Collegii Jaurinensis nulla pro Musicis Fundatio alia reperta fuerit, quam Contractus aliquis inter Cittem Prukensem ad Lajtham et Collegium hoc super 1500 flnis per Josephum Milner [Müller!] pro fundatione in eodem Collegio unius Musici legatis initus, hic vero num in effectum iverit? dubium superesset: quod in Conscriptione ac Rationibus idcirco nulla mentio fieret, hinc Fundatione sufficiente pro Musicis non obstante, Dnum Eppum ad observationem praeattactae Bgnae Resolutionis inviandum, ac, in quantum Musicam in praesens continuari permisisset, Fundo Jesuitico in contrarium ejusdem Bgnae Resolutionis gravari nequeunte, Antelatum Dnum Eppum ad mercedem Musicis ex propria Bursa solvendam, obligatum esse . . . "

[158] Uo. 1776. jan. 26.

meg alaposan, hogy ez a szerződés egyáltalán megvalósult-e? Amennyiben nem, akkor milyen alapon volt róla egyáltalán eddig is szó? . . . "[159]

E leiratra való választ már nem találtuk meg. Ellenben a határozaton már semmit sem változtattak, mert a jan. 16-i szöveget pontosan megismételve küldték el Zichy püspökhöz febr. 22-es dátummal.[160] Ilyenformán Istvánffy kérését, de a zenészekét sem teljesítette a Kamara. Pedig legalább az 1774-es rendelkezés megszületéséig eltelt öt hónapra megérdemeltek volna valami összeget a Tanulmányi Alapból! Zichynek sem térítették meg azt, amit két év alatt a zenekarra költött. A következmény azonban súlyos volt: 150 évi értékes működés után ekkor szűnt meg a zenekar. Tagjai közül Stehr Ferenc, Weisz Ferenc, Navratil János, Mihalovics Pál ezekben a hónapokban lépett át a székesegyház kórusába.

1776-tól kezdve az átmeneti időszakban is, de a bencések korában is 1832-ig nincs többé az iskolának saját együttese. A fennmaradt iskolai jegyzőkönyvek mindezeket világosan igazolják. Az akadémiával kapcsolatban említett évi 6–7 ünnepen (Veni Sancte, Király születésnapja, farsang végi szentségimádás, feltámadási körmenet, úrnapi körmenet, Szent Ignác ünnepe, Te Deum és a vele összefüggő évzáró ünnepély) a káptalani zenészek muzsikálnak, s ezeket az akadémiával közösen tartják. A jegyzőkönyvek és a püspöki vizitációk azt is tanúsítják, hogy a székesegyházi kórus és a zenekar ezeket az ünnepeket 1785–1802 között is vállalta, amikor az akadémia Pécsett volt. Richter Antalnak, a székesegyház succentorának 1834-ből ismeretes nyugtája pedig a szokás továbbélését igazolja a bencések korában is.[161]

A minőségi változás tehát abban áll, hogy azután nem az iskola saját együttese muzsikál, azaz nem maguk a diákok vesznek részt az énekkari és zenekari munkában a régebbi időkhöz viszonyítva kevés számú zenés ünnepeiken. Még az évnyitó dísztermi ünnepen is a káptalani zenészek muzsikálnak. Egyetlen olyan zenés alkalomról tudunk, ahol a diákok is közreműködtek hangszerükkel: 1823. máj. 15-én a következő határozatot olvassuk: „Megtiltjuk, hogy a tanárok névnapján a diákok muzsikáljanak."[162] Mivel ezt a felsőbb rendeletet jún. 11-i tanári értekezleten jegyzőkönyvbe foglalva saját iskolájuk számára is elrendelték, joggal feltételezhető mögötte a hagyományos szerenádszerű köszöntés szokása. Szerencsére csak elég későn kezdték tiltani![163]

[159] Uo. No. 1. 686. sz. leirat: „. . . quod tamen provocatum illum Contractum, qui inter Cittem Prukensem ad Leütham et abolitae Societatis Collegium Jaurinense super 1500 flnis per Josephum Müllner [Müller!] pro fundatione unius Musici in praefato Collegio legatis initus fuit, se perhibetur, concernit, clementer volumus, ut uberius et fundate investigetur, an praememoratus contractus aliquando in effectum iverit? si autem in effectum non ivit, quibusnam ex rationibus negotium istud hucadusque adhaeserit?"

[160] Uo. No. 1.; Plt Intimata Fasc. 14., 1095. sz. (új 22. sz.)

[161] Blt Proth Regii Gimn. Jaur. B. Intimata Regia etc. 1802–., 13. lapnál betéve található a 12 forintról szóló német nyelvű nyugta „für ein musikalisches Amt" szöveggel 1834. aug. 3-i dátummal.

[162] Blt uo.: „Prohibentur occasione onomaseos Professoribus exponere iuventutem Musicam instituere."

[163] Uo. Diarium Archi Gimnasii R. Jaurinensis ordinis S. Benedicti ab Anno 1817., 90. l.

A jegyzőkönyvek szerint az első években kevés változást veszünk észre az ünnepek mennyiségében, mert a hagyományos ünnepeket megtartják. 1785-ig, II. József feloszlató rendeletéig már a régi kongregációk is működnek. Az ifjúság azonban ezeken csak népéneket énekel. 1777. nov. 10-i tanári értekezlet határozata még az orgonálás körüli nehézségekről is szól: „Amíg az orgonista díjazásának kiutalását felfüggesztik, az ifjúság csak orgonakíséret nélkül énekeljen, kivéve ha akad olyan valaki, aki szívességből vállalja az orgonálást."[164] Úgy látjuk, a helyzet még 1798-ig sem javult, mert még az ápr. 15-i határozat szerint is csak akkor van orgonakíséret az énekhez, ha orgonálni tudó diák akad. A püspöki rendeletre nemrég bevezetett latin himnusz éneklése körül még hibák is akadtak, ezért jún. 19-én figyelmeztetik az ifjúságot: „A miséken szokásos latin himnusz éneklésével kapcsolatban figyelmeztetnünk kell a tanulóifjúságot, hogy ne durva, nagy hangon kezdje az éneklést – mint eddig tette –, hanem már az elején mérsékelje magát, és a himnusz végéig is így énekeljen."[165] 1798. okt. 21-i rendelkezés végre az orgonakíséret bevezetéséről szól: „Az ifjúság miséjén az orgonakíséretes éneklést vasárnap és ünnepnap, melyről még az előző tanévben intézkedés történt, a következő vasárnap kezdjék el."[166]

Hogy ilyen későn került sor erre az intézkedésre, nem lehet az orgona rossz állapotára hivatkozni. A templomnak 2200 forintos restaurálási költségéből ugyanis 1794-ben 550 forint jutott az 1755-ben épült Burchart-féle orgona teljes átépítésére.[167] Mivel ezekben az években Győrött csak Elgasz Ferenc volt orgonaépítő, joggal hihető, hogy e nagy munkát ő vezette. Az eredeti orgonaszekrényt azonban nem változtatta meg.

A *bencések gimnáziumának* naplója jelzi, hogy ők is fizetik a káptalani zenészeket a szokásos ünnepek alkalmával. Acsay azonban 1810-ben felsőbb rendeletre utal, amelynek értelmében csak a Veni Sancte és a Te Deum alkalmával tarthatnak a gimnázium részére zenés misét.[168] A napló ezt az újabb szokást igazolja is 1817-ben, amikor közli az igazgatói rendeletet: „A tűzifáért és egyéb szükséges dolgokért a tanulók személyenkint 3 forintot fizetnek. A fennmaradó összegből fizetjük a zenészeket is Veni Sancte és Te Deum alkalmával."[169]

A diákok éneklésével az ő idejükben is nehézségek akadtak. 1818. febr. 23-án úgy kívánnak ezen segíteni, hogy előénekeseket jelölnek ki, ápr. 27-én pedig elren-

[164] Uo. Proth Regiae Acad. et Cathalogus gymnasii Jaurinensis 1776–77., 14. l.: „ . . . determinatum est, ut quoad resolutio salarii pro organista obtenta fuerit, fiant solo cantu Juventutis sine organi, nisi reperiret, qui eousque etiam gratis hoc obsequium praestaret."

[165] Uo. jún. 19.: „Nota hymni latini, sub sacro cantari soliti, constabilita, monendi tamen Scholastici, ne quod hactenus observatum fuit, stentorea voce incipiant cantare, sed iam primum pio sibi moderentur, eadem moderatione ad finem usque continuerit suum hymnum."

[166] Uo. 1798. okt. 21.: „Cantus cum pulsu organi sub sacro studiosae juventutis diebus festis et dominicis id anno superiori introductus proximo die dominico initium habebit."

[167] Uo. Szent Ignác-templom naplója 1781–1905-ig. (Oldalt nyomtatott cím: Inventarium Ecclesiae Academiae Jaurinensis Anno 1780–81.) Jelenleg a rendház könyvtárában található. 6. l.: „1794 curatum est novum organum f. 550., 1796. Perfecta est totius templi rep. f. 2200."

[168] AcsayGyőri 329. l.

[169] Blt Diarium Archi Gymnasii R. Jaurinensis ordinis S. Benedicti ab Anno 1817., 2. l.: „Pro lignis et curatelis (?) singulus studiosus solvit 3 fn. Ex residua pecunia solvuntur Musici pro Veni Sancte et Te Deum laudamus."

delik, hogy énekpróbát tartsanak a körmeneti énekléshez.[170] 1821-ben a keresztjáró napokon a fiúk is éneklik a litániát és visszafelé a Misererét, 1822-ben az úrnapi körmeneten pedig a Lauda Sion és a Sacris solemnis kezdetű himnuszt. Mivel azonban még mindig nincsenek megelégedve a közös énekléssel, júl. 8-án elrendelik, hogy mindegyik tanuló kezében legyen énekeskönyv és áhítattal énekeljenek.[171]

A napló alapján úgy tűnik, 1832-ig nem változik a muzsika szerepe a bencések iskolájában sem. Sőt Acsay szerint csak a 19. század második felében törődnek komolyabban az iskolai ének- és zenetanítás ügyével. Erre vonatkozólag Acsay ad néhány értékes adatot is.[172] Ám ez az időszak már nem tartozik a mi kutatásunk területéhez!

Protestáns egyházak és iskolák

Házi Jenő kutatásai szerint a soproni evangélikus egyházban a 17–18. században értékes hangszeres zene élt. Zenekar muzsikált rendszeresen már Rauch András, Wohlmuth János, Knogler Dániel korában is, de a 18. század végén és a 19. század elején még Seybold István és Wankó András idejében is.[173] Azért említjük ezt, mert ugyanakkor a győri protestáns egyházakban egyetlen zenekari adatot sem találtunk, a győri evangélikusok történetírója sem említ egyet sem.[174] A református, s különösen a gazdag evangélikus levéltár anyagának átvizsgálása után kerestük természetesen ennek a hátterét. Nem fogadhatjuk el oknak egyszerűen azt a sajnálatos tényt, hogy működésük lehetősége igen korlátozott volt ezekben a századokban, mert Győr nem tartozott az ún. artikuláris helyek, azaz a szabad vallásgyakorlattal rendelkező városok közé, sőt Mária Terézia rendelete értelmében 1749-ben Győrt elhagyni is kényszerültek. Mindezek ellenére ugyanis az evangélikusoknak a 18. század első felében Torkos András, majd Fábri Gergely korában virágzó iskolájuk volt, ahol még filozófiát és teológiát is tanítottak. Visszatérésük után pedig 1785-től kezdve és a 19. század első évtizedeiben értékes orgonával gazdagított új tágas templomuk volt, s nívós algimnáziumuk működött, amelyek alkalmul szolgálhattak volna a zenekari muzsikának is.

A reformátusok liturgiája 1749-ig, Győrből való távozásukig az ortodox irányzat, visszatérésük után pedig előbb a puritanizmus, majd a racionalizmus hatása alatt áll, az evangélikusokén pedig a század első felére náluk különösen jellemző pietizmus, a század vége felé pedig szintén a racionalizmus hatása érződik. A magyarországi protestáns liturgia területén végzett kutatásunk alapján már bizonyí-

[170] Uo. 1817. febr. 23., 46. l.: „Ut Cantus in Eccl. ordinate decurrat, constituendi sunt ex 1ª Classe ordinati Praecentores"; ápr. 27.: „Ut Cantus in Processionibus succedat, 15° Maji exerceri debet."

[171] Uo. 1821. máj. 26., 75. l.: „. . . Sub processione canant Kyrie eleison etc . . . in reditu autem Miserere"; 1822. máj. 26., 83. l.: „Sub ipsa Theoph. processione canant Lauda Sion aut Sacris Solemnis . . . ", júl. 8-i gyűlés, 84. l.: „Cantus neglectus: Juvenes 1° advigilent, ut libello cantionum et precatorio impresso aut scripto, se provideant, 2° devote singuli canant."

[172] AcsayGyőri 414–415. l.

[173] Lásd részl. HáziAdatok.

[174] Lásd részl. EöttevényiGyőri.

tottuk, hogy mindegyik felfogás egyben feltétlenül egyezett egymással: a zenekari muzsika ellenességben! Az ortodox irányzat ugyan a középkori hagyományos liturgiát, a nemzeti nyelvű gregorián éneket is őrzi szívósan, de időnként még az orgona ellen is hadakozik, mint az Öreg Graduál előszavában olvashatjuk.[175] A puritanizmus elsősorban a középkori hagyomány elvetésére, de a racionalizmussal együtt az egyszerűsítésre, egységesítésre, a feleslegesnek vélt díszektől s főleg a barokk pompától való mentességre törekedett. Hogy a hangszeres zene terén milyen nagy veszteséget jelentett mindez Magyarországon, azt mind jobban érezzük, különösen ha arra gondolunk, hogy ugyanezen időben a német evangélikusoknál akár Schütz, akár Bach idejében milyen gazdagon virágzott a hangszeres zene!

Miután a középkori Szent István-templomot Preiner főkapitány 1614-ben átadta a ferenceseknek, a protestánsok Pataházán építették fel imaházukat és a paplakot. Ide jártak ki a győri erőd katonái is istentiszteletre.[176] A református és az evangélikus egyházat a nehéz idők egy nyájjá tömörítették. 1636-ban a pataházi templomukat is elvették tőlük, de a linzi béke után 1647-ben Újvárosban templomot építhettek, a belvárosban pedig imaházat tarthattak fenn 1671-ig. 1662 után a két egyház véglegesen elválik egymástól. Az 1681-i országgyűlés után az evangélikusok hozzáfognak az új templomuk építéséhez Újvárosban a mai katolikus plébániatemplom helyén. 1696-ban szentelik fel, s ezt a templomot kapja meg 1749-ben az újvárosi katolikus plébánia.

A reformátusoknál csak a 18. században találtunk zenei adatot. Mányi János kántortanító 1724-ben tartja esküvőjét Veresmarty Katával.[177] 1731-től kezdve aztán folyamatosan követhető iskolájuk és templomuk élete. 1731-ben bejegyzik a tanítói és kántori javadalmat is: „F. Mester úr salariumja [fizetése] fl 40, didactrum [tanításért járó pénz] a helyőrségbeliektől fl 1, extranensektől [külső gyermekek] pedig didactrum duplum fl 2 . . . Cantor úr salariumja vagyon fl 12. Item 3 publicációja [perselypénz] úgymint Újesztendei, Nagypéntek és Áldozó [csütörtök], halottul éneklésétül d 25."[178] 1736-ban már iskolai életről, sőt éneklésről is szó esik: „Hogy penigh az órák iránt is ezután mindenek magokat jobban jobban alkalmaztathassák a régi Rendnek okáért közönséges egy akarattal így találtatott, hogy az régi közönséges szokás szerint az regveli Predikátiókra punctum nyolcz órakor be csengetvén, az énekléssel és tanítással mindenkor két óra, az az a kilencz és tíz egészen consumáltassék [használják fel] és a delyest két óra is akár ismert predikátióra akár könyörgésre mindennemű Innepnapon regvel megh jelentessék."[179] Mányi kántortanító utóda Nádaskay András volt, de 1741-ben már az ő utódjának fizetéséről is gondoskodnak: „Mivelhogy Tiszt. Nádaskay András oskola és Cantor úr utolsó esztendejét már majd concludálja [befejezi], jövendő Rector iránt . . . determináltatott [elhatároztatott], hogy ez rendelt sallariumra úgymint 1. Kész pénz fizetésre 100 f. 2° Esztendő által való maga intertentiójára [fenntartására] rendelt

[175] CsTóthÉnek 141. l.; BárdosPassio 21 kk.; BárdosHarcok.

[176] Lásd részl. JeneiKözépkori 150 kk.; EöttevényiGyőri 22 kk.

[177] RHa 1724. ápr. 30., 155. l.; ugyanez a kötet megtalálható az újvárosi katolikus plébánia levéltárában is I. k. (vegyes).

[178] Rlt Prothocollum ab 1731., 7. l.

[179] Uo. 1736. jan. 16., 33. l.

40 fl. 3° Egy holnapi coquiájára [házanként kosztra] bé jövetelkor. 4° Halottak temetésétül d 25. 5° Külső gyermekektül járandó egy-egy forint didactrumra, mivel 6° Ezenkívül semmi a gyermekektül. 7° Nem különben egy alkalmatossággal a Rectorral egy alkalmatos Praeceptor tanító is két classisoknak [osztály] taníttatására és a Cantoriára ez alább meg írt rendelt fizetésre hivattassék, Úgymint: Praeceptor és Cantor fizetése 1° Két classis tanításátul kész pénz 30 f, 2° A Cantoriatul fl 12. 3° Az halottak temetéséből d 25. 4° Nagy Pénteken Passio decantálásakor egy publicatio. 5° Ratione Intertentionis 6° Ratione Intertentionis et subsistentialis [eltartás és fenntartás címén] a szokott coquia a Deakokkal."[180] Ugyanezen év május 23-án a korabeli győri református éneklésnek fontos dokumentuma olvasható: „2do Amely tíz öreg Graduálok Debrecenből hozattak, azok közzül egyiket tiszteletes Praedikator Uramék székiben, az másikat pedig az oskolában adván, a többi azokk[nak] a kikk [nek] tettzeni fog, illendő áron el adattassék."[181] A passióéneklési szokás adata az ortodox jellegű régi liturgikus éneklésnek a bizonyítéka Győrött a 18. század közepén, akkor, amikor már a puritanizmus hulláma az ország nagy részében, főleg Sárospatak vidékén elsöpörte, de már Debrecen táján és a Dunántúlon is kemény harcot vív a hagyományt tartó stílus ellen. Nem meglepő ez időben, hogy a puritánus Bod Péter levelében szívből örül annak, hogy a hagyományos énekek és szokások „már most Isten kegyelméből elhallgattak".[182]

A győri egyház még 1741-ben éppen a hagyományos szép templomi énekkel törődik, s a vele kapcsolatos hibák megszüntetéséről kíván gondoskodni úgy, hogy szétválasztja a tanítói és a kántori hivatalt újabb határozatával: „A Nemes Eccla [Ecclézsia] régen ennek előtte considerálván [megfontolván], hogy az eddig való praxis szerint a Praeceptorok praeceptori hivatallyok mellett a Cantoriát is viselni obligaltattak [kötelezettek], melly kettős hivatalra ritka subjectumok találtattak alkalmatosnak vagy edgyik vagy másikban rövidségek s botránkozások kivált az a Cantoriai tisztben meg történtenek, hogy azért mind a két hivatal annál alkalmatosabb subjectumok által tökéletesebben, s rendesebben viseltessék, elsőben is fel találván azt, hogy az Istent ditsőitő szép Éneklések igen szép díszes része az Isteni tiszteletnek, magánossan a Praeceptorin kívül ordinarius [rendes] alkalmatos Cantor alíttassék és hívattassék. Ennek is ezen rendes sallariuma rendeltetik: 1° kész pénz 50 fl 2° A szép kegyességnek az Leányok és apróbb gyermekek iránt legelőször s leginkább való gyakorlására nézve a Cantoria mellett az Leányok és az Abendarius [jöttment] gyermekekk [nek] praeceptorságát is viselni a Cantornak hivatala lenne, mind azoktul d 25. 3° Esztendőben három, úgy mint Újesztendői, Nagy Pénteki és Áldozó Csütörtöki Publicatiók által való praeventusis ordinaltatik [megtörténése rendeltetik]. 4° Halottaktul minden temetésnek alkalmatosságával 25 d. Ultimo [végül]. Addig, míg a magános vagy egyedül való életű leszen a Cantor, lakása edgy vagy más Alumnussal az oskolában edgyik alkalmatos ház lévén, az

[180] Uo. 1741. febr. 5., 67—69. l.

[181] Uo. 75. l. — Az idézett szövegben említett „öreg Graduálok" nem az 1636-ban Gyulafehérvárott kiadott Öreg Graduálnak, hanem az 1730-as évek óta Debrecenben készült nagy 4° alakú, helytelenül „graduál"-nak nevezett gyülekezeti énekeskönyvnek voltak példányai!

[182] ErdélyiGrad 323—325. l.

oskolai Alumnusoknak coquiajokbul, mint a Praeceptor étele és Intertentiója lészen."[183] Az új kántor a császári tanító lett, Diószegi Kakuts János, a rektor pedig Diószegi István. A hátralevő nyolc év alatt még egy kántor nevét jegyezték fel, Csider Pálét, aki 1745-ben veszi át a kántorságot és két rektorét, Pápai Miklósét és Nagy Dantsházi Jánosét.

Az 1749. márc. 14-i helytartótanácsi rendelet értelmében a református egyház kénytelen átadni a templomát és a lelkészlakát a városnak, s az kórház céljára használja fel. Ettől kezdve nyilvános istentiszteletet nem tarthatnak Győrött. Az 1781-es türelmi rendelet után folytathatják ismét nyilvános működésüket. Egyik első intézkedésük 1783-ban már a tanítóról és a kántorról szól: „Ezen alkalmatossággal Mesterről is provisiót [gondoskodást] kívánván tenni, igen helyesnek találtatott, hogy Hada János Úr, ki eddig is a maga házánál gyermekeket tanított, a' mostani környül állásokhoz képest közönségesnek meg fogadtassék, oly conditióval [feltétellel], hogy ezután mint közönséges Mester továbbra is a' maga házánál, mig tudniillik az Ur Īn [Isten] más modot mutat, folytassa a' gyermekek tanittatását, a' mellett pedig a' Templomban valo éneklést is magára vállalja, és a midőn Īni [Isteni] tiszteletünk helyre áll, mindjárt hivatalához hozzá kezdjen. Salarium kész pénz 50 f, Didactrum minden gyermektől 1 fl, Három publicatio: Uj eszt. Áldozói és az Uj Borra valo Communióhoz [Urvacsorához]. Pro Comitiva et Cantu funebrali [a temetési kiséret és éneklésért] általlyában a Convent egy esztendőre Fl. Rh [rénus] 10."[184]

Ugyanezen év ápr. 22-én arról olvasunk, hogy ideiglenesen helyet találtak az istentisztelet céljára: „Most pedig legközelebb a jövő Vasárnap az isteni tiszteletnek addig is, mig más hellyük lehet, a Nagy familia Uj-városi házánál igen tágas és bolthajtásos folyosóján elkezdődjék."[185] 1784-ben felszentelik a mai templom helyén álló templomukat. Ám ettől kezdve 1832-ig a kántorok mindennapi ügyein kívül szinte semmi énekes adat nem akad. A jegyzőkönyvek alapján úgy látjuk, a század első felének énekes nívója mélyre süllyedt. 1810-ben pl. amíg új kántort kapnak Pápáról, a „templombeli éneklést Pongrácz Mihály tanuló gyermekre" bízzák. 1815–1836-ig Vörös Benjamin rektor és kántor alatt a nívó még tovább csökken, úgyhogy 1835-ben a presbitérium is érzi a lehetetlen állapotot, amelyen mindenképpen változtatniok kell: „Mely alkalommal megrendeltetett, hogy változtatni kívánván a Sz. Ecl. [Eklézsia] eddigi Rectorát Vörös Benjamint – sok nehézségektől nyomattatottnak érezvén magát Tanittóságának s Cantoriajának gyengesége miatt, miután az elmúlt Mártz. 12-én a Bönyön tartatott Tractualis [esperesi] Gyülésen is, semmi okot nem tapasztalt volna a Szt. Ecclā [Eklézsia] változtatni kívánó szándékában – hogy egy folyamodó könyörgés terjesztessék Sz. Gálon a Főtiszt. Consistorium kegyes színe eleibe, hogy a Sz. Ecclát kegyesen megvigasztalni s az oskola Rectort a kilencz ntiszt. Esperességeknek úgy ajánlani méltoztassék, hogy más Oskola Rectorról, ollyanról jelesen ki orgonálni is tudjon, jo eleve gondoskodhasson az Ecclā. E folyamodás elkészült s a helybeli Predikator Barthalos József azt

[183] Rlt Prothocollum ab 1731., 1741. dec. 28., 77. l.
[184] Uo. 1783. febr. 6., 304. l.
[185] Uo. 308. l.

alazatosan átadta a Főtiszteletű Consistoriumnak, mellyre ez a válasz lett: alkalmatosság adódván, a Rectornak hely muttattatik." Csak 1836-ban kerülhet sor a megoldásra s arra, hogy végre orgona is készüljön a templomban: „Miután az orgona a Templomban el fog készülni, ismét előterjesztetett, hogy a mostani Rector Veres Benjamin Urnak hivatalát fel kell mondani és egyszersmind a jövendő Rector Urról, a ki orgonálni is tudna gondoskodni szükséges volna, mellyre határoztatott. – Hogy Veres Benjamin Rector Ur e folyó esztendei Szent Mihály napjáig magáról gondoskodjon, mert ezután ezen Ecclesiaból való fizetése megszünik és ezen Határozás említett Rector Urnak a Convent színe előtt tudtára is adatott."[186]

Bár nincs róla adatunk, feltételezzük, hogy ezt az új orgonát Treiber Alajos János építette, mivel ebben az időben csak ő volt Győrött orgonaépítő, s 1836-ban javítja az evangélikusok orgonáját is.[187]

Arra vonatkozólag, hogy az elmúlt 40 év már nem a régi ortodox, hanem a racionalista szellemű éneklés korszaka volt, bizonyítékunk az 1822-es jegyzőkönyvi bejegyzés is, amely szerint már az új stílusú énekeskönyvekről gondoskodnak: „Az idegen Urakra nézve az első két székekbe énekeskönyvek szükségesek ezen esetre. – A Nagyérdemű Presbiterium Hat énekeskönyveket a Sz. Ecclesia pénzéből vétetni rendelt."[188]

Ennek az időszaknak egyetlen jelentős zenei eseményét jegyezték fel 1818 áprilisában, a pápai főiskola kórusának szereplését: „Minthogy mind a Romano Catholicus Atyafiak ezen folyó Hónapnak 7dikén mind pedig az Evangelicus atyafiak, ugyanezen Hónapnak 17dikén az Ujváros Uj temetőt, minek előtte abba valakit temettek, illendő tisztességgel felszentelték: Szentvallásunk eránt való buzgóságunk erre birták a Népet ezen uj temetőt mi is a lehető tisztességgel ajánljuk a Fő Gondviselő oltalmába, és ezen ritka alkalmatosságra a Pápai anya oskolából az Éneklő Deakokat is elhozassuk . . . Ezen határozásnál fogva julius első napjára, a mikor Ekklesiánk 7 esztendeig volt hüséges Curatorát Varjasi Ferenczet kellett az uj temetőben leg először eltemetnünk, el is hozattuk Pápáról az Éneklő Kart, mely 20 Deákból állott: és az egész czeremonia temérdek sok nép jelenlétében, igen diszesen is ment véghez. A temető szentelési beszéd ennekk előtte és utána mondott szép könyörgésen kivül uj énekeket is készitett e ritka alkalmatosságra helybeli Predikátorunk Tiszteletes Már Péter Ur, mellyek emlékezetünk okáért ide is beirattanak: Az Ő temető mellett mondatott ének a LXXXIV solt. notajára:

Be fontos gondolat! mely e
Sok fele Holtaknak Helye
Mellett ötlik a mi szivönkben [stb.].

Az Uj temetőben mondatott Enek a CII solt. notájára:

Isten, itt lessz a mi testünk
Melyben Tégedet kerestünk [stb]."[189]

[186] Uo. 1810. máj. 10., 363. l.; Prothocollum II. k. (1831–1894.) 1835. júl. 4., 12. l. és uo. 1836. jan. 11., 12. l.
[187] SzigetiGyőr 65–66. l.
[188] Rlt Prothocollum I. k., 1822. jan. 20., 437. l.
[189] Uo. 1818. ápr. 19., 401–402. l.

Az evangélikusok új templomának 1696-ban való felszentelése után csakhamar 1699-ben fontos dokumentumát állítják össze az isteni szolgálatnak. A részletes utasításból mi a kántorra vonatkozó részt idézzük. Fontosnak tartjuk különösen a második pontját, mert ez a győri élő szokásra utal: a halottvirrasztásra, amelyről adalékot kaptunk a Magyar ispitával kapcsolatban is a harmadik fejezetünkben a 18. század közepéről: „I° Az Őklme [Ökegyelme] első tiszti és hivatallya ez, a chórusi éneklésben való szolgálat, mellyek sörénnyen és buzgóságossan frequentaltassanak [elláttassanak] ugy peniglen, hogy ollyan Chorusbéli szolgálat Vasárnapon és más jeles Innep napokon, se penig regveli és estvéli könyörgéskor semmiképp el ne mulattassék, hanem ha mi olly betegséggel meg látogatna, az melly illyen szolgálattul abstrahalna [elvonna], az ellen Patronus Uraimék n̄ [nem] szolhatnak. II^do Ha olly emberséges Ember, Aszony vagy Embkk [embereknek] attyafiai halottakhoz kivánnák Kántor uramat magát a verrasztóban való éneklésnek okáért, ollyakat semmi módon meg vetni és el mulatni ne merészeljen, melly eránt őklme nagy neheztelést venne fel. III° Igy hasonlóképpen akár minemü temetés légyen, ott is mindenkor Cantor ur maga jelen legyen és maga helyett más Deákot ne küldjön, aki az Őklme tisztit supportalja [helyettesíti]. IV° Rector és Conrector Uraimékkal Őklmekkel se egyben se másban ne compactalódjék [egyezkedjék] rend kivül, mivel az illyen egymás közt való Compactálások magukkal semmi jót n̄ [nem] hoznak, sőtt Őklme ellen Patronus Uraiméknál haragot causalnak [okoznak], mellytul Őklmének magát oltalmazni szükséges. V^to Akár melly Patronus uramnál vagy más emberséges embernél legyen Őklme ebéden vagy más vigasságban, semmiképpen az olly mulatságok miatt az Estvéli könyörgést és Chorusbeli tisztit el mulatni ne merészelje, hanem ha olly alkalmatos Deák volna, aki illy Chorusbeli tisztet véghez vihetne, ezt is meg ugy, ha Predikator ur Őklme Cantor Uramnak az olly ott maradásra licentiát [engedélyt] ád. VI. Akár hol legyen Őklme akár a belső városban, akár a küsőben, semmiképpen meg ne merészelje, sőtt meg sem engedtetik, hogy Cantor Uram az iskolán kivül más helyeken háljon, melly által más Ifjak és Deákok rossz példát Őklmétől ne tanuljanak, és Őklme is maga hirét 's nevét ne röviditse. VII. Az ő keze alatt tanuló Leányokkal ne rigorose [gorombán], hanem szenvedhetőképpen bánnyék ugy hogy az édes szüléktül keserves panasz Őklmére ne jöjjön, de mind az által a tanittásban mennél sörényebb lehet, ugy járjon el, hogy az olly gyönge ifjuság a tanulásban láttassék a szüléktül nevekedni és gyarapodni, melly illy maga viselésével 's tanittásban való sörénységével, 's az ifju leány-asszonyokat minden jóra való oktatásával magának megmaradni jó hirt és nevet szerezzen. VIII. Ne tsak peniglen a közönséges énekeket énekelje Őklmével közben, hanem a Sz. Dávid soltarit és Ditseretit is, hogy igy mind a kősség el ne feleitse az illy Soltárokat és Ditsereteket s mind peniglen az Őklmével éneklő Ifjuság is jobban gyarapodjék az énekeknek notájában és tanulásában."[190]

Ezekben az években már Artzt Bálint volt a gyülekezet német kántora, mert 1733. „szept. 2-án a német ajkúaknak Artzt nevű kántora halt meg, a ki tovább mint 40

[190] Evlt B 1 c. Gyülekezeti jegyzőkönyv mellékletek. Gyül. rendtartás 1699. febr. 10. — Kovács Géza lelkész szívességéből.; Utal rá EöttevényiGyőri 53. l.

évig vezette a gyülekezet chorusát".[191] A magyar kántor pedig feltehetően Szollár Tamás, akiről Kovács Géza talált adatot 1708-ból.[192] Artzt Bálinttal párhuzamosan valószínűleg már 1720-tól kezdve mint magyar kántor Aczél András működött. Róla és Fabri Gergelyről, az algimnázium neves rektoráról gyakran olvasunk az anyakönyvekben mint keresztszülőkről. Artzt utóda Payer (Bayer) Ferenc német kántor lett. Róla először 1737-ben szólnak, és orgonistának nevezik. 1739-től a tanítás nívója érdekében a fiúkat és a lányokat külön tanítják az iskolában. Payer a fiúkat a régi iskolában, Aczél pedig a lányokat a saját lakásán tanítja. Ezért ő 15 ft lakáspénzt kap.[193] Aczél azonban már 1740-ben meghal 46 éves korában.[194] Drinóczy Mihály követi 1741-ben a magyar kántorságban. Szákról kerül ide, s 1749-ig, a gyülekezet megszüntetéséig végzi munkáját. Vele kapcsolatban jegyzik fel első alkalommal a kántori javadalmat is, amelyet már hagyományosnak neveznek: fizetése évi 40 ft, egy mázsa bivalyhús, két öl fa és részesül a kántálásokért járó pénzből is. A magyar gyónás napja kivételével ugyan megszüntetik a kántor perselyt, de helyette évi 10 forintot kap mint megváltás pénzt.[195]

1749. márc. 14-én jelenik meg a helytartótanácsi rendelet a templomuk és iskolájuk átadásáról. Mielőtt márc. 19-én Zichy püspök az első ünnepélyes misét tartja templomukban, mint az újvárosi katolikus plébánia templomában, márc. 18-án a királyi rendelet értelmében jogosan hozzák el a padokat és az orgonájukat.[196] Az orgonáról részletesebb adatot nem ismerünk. Lehet, hogy már Smidelius János a század elején is ezen játszott.

Az 1781-es türelmi rendelet után hamarosan Róth András újvárosi házának udvarán elkészül ideiglenes imaházuk. 1782 végén alakulhatott meg a hivatalos gyülekezet. 1783. ápr. 30-i határozatuk már az istentisztelet módjáról szól. Sajnos csak a temetésekkel kapcsolatban térnek ki az éneklés ügyére: „Ami a Halottak eltemetésének rendét és idejét illeti, az iránt a' Deputatus Urak illyenformán egyeztek meg. Hogy az Holtak a' régi be-vett szokás szerint, mindenkoron Dél után, egyedül tsak a' Cantor és a Chorusnak éneklésével és Tiszteletes Predikátor Uram által el-mondandó Imádságokkal temetessenek." Ugyanitt a kántor javadalmáról is szó esik: „Cantor Uram fizetése e' szerint rendeltetett, minthogy lakása, a' már meg-tett rendelés szerint addig is, mig az interimale Exertitiumnak [ideiglenes gyakorlatnak] megfelelően Roth András Uram udvarában föl-állitott Epületben fog tartatni ... fizetése legyen 1783. die 1ª Máj. 100 R fl [rénus] forint. Amellett minden sátoros Innep napokon reggel mind a' Magyar, mind a' Német praedicatio után adstatioja; ugy a copulatio [esküvő] és Temetés alkalmatosságával kitül kitül, a mint jó akarattyából eo kegyelmének szánt és fog adni, hogy bizvást el vehesse, végeztetett." Jún. 16-án már az új kántor személyéről hallunk, aki aztán 50 éven át fog igen érté-

[191] PayrFabri 129. l.

[192] Kovács Géza szíves szóbeli közlése.

[193] Evlt Prothocollum Communitatis Jaur ... ab Anno 1763., 59. l. (Ide beírtak régebbi adatokat is!).; EöttevényiGyőri 91. l.

[194] EvHa 1740. jan. 8., 258. l.

[195] Evlt Prothocollum ... uo. 60. l.; EöttevényiGyőri 91. l.

[196] JesDiar, 1749. márc. 17 és 18: „... lutherani copiosi in oratorium ingressi, scamma inde sua et organum abstulerunt, id quod ipsis per decretum Regium permissum erat."

kes munkát végezni a győri gyülekezetben: „Hogy Zathureczky Samuel Cantor Uramnak nemtsak a templom körül végben viendő szolgálattyáért, sőt némely szegény gyermekeknek a templomban és szobájában valo oktatásokért, kész pénzbeli fizetése lészen 150 fl. Ezen kivül szabad szállása és négy ölly tüzre való fája is legyen, végeztetett."[197]

Közben máj. 4-én volt az első nyilvános istentiszteletük 34 év és 7 hét után, mint ahogy a Pressburger Zeitung rövid híradásából értesülünk.[198] Ezen az ünnepen azonban biztos szólt az orgona is. Ezt az orgona fújtatójának május 1-től kiutalt fizetéséből tudjuk: „Csernek Fridrik Cinszoger [ónöntő] fiának az orgona mellyet való szolgállatjáért, hogy minden nap az orgona szijakat kelletik nékie huznia, az N. Convent minden egy Holdnapra resolvált [kifizetett] nékie egy forintot, melly fizetése 1 Majusban fog kezdődni."[199] A használt orgonát Szigeti szerint a bécsi dán követségtől vették 150 forintért.[200] 1784. szept. 8-án javítására 2 ft 40 x-t utalnak ki.[201]

Még 1783. okt. 21-én engedélyezi II. József, hogy a gyülekezet 2700 forintért megveheti a pozsonyi katonai parancsnokságtól a Rába hídjától Újváros felé eső, a vár külső területén levő területet. Itt helyezi el 1784. júl. 1-én az új templom alapkövét Gemmingen Zsigmond tábornok, a róla elnevezett és Győrött állomásozó ezred ezredes kapitánya. Sajnos sem az alapkőbe helyezett okmány, sem az ünnepről hírt adó Pressburger Zeitung nem szól részletesen az ünnepről.[202] A templom szenteléséről is csak annyit tudunk, hogy 1785. advent első vasárnapján – a fatemplom lebontása után – „Istent dicsérő imák és szónoklatok hangjai közepette és a hívek buzgó éneklése mellett" avatták fel. Az első ünnepélyes istentiszteletet Ráth Mátyás magyar és Freytag Mihály német lelkész tartotta.[203] A használt kis orgonát átvitték az új templomba. Ám méltóbb új hangszerre volt már szükségük a tágas templomban: 1791-ben valószínűleg Elgasz Ferenc győri orgonaépítő készítette Müller Ebertné, Lehner Zsuzsanna költségén. Ezért hálából nemesi címerét elhelyezték az orgona szekrényén.[204] A használt pozitív orgona sorsáról 1791 decemberében döntenek: „Fő Inspector Ur kijelentette, hogy azon kissebb orgonát, melly most imár hasznavehetetlen, több Ecclesiák is meg akarván venni magokat eránta jelentettek, ha lehet azon 150 ftkon, mellyeken az egész gyülekezet által vetetett alól ne adják." A megvételre nem kellett sokáig várniok, mert 1792. febr. 4-én „Inspector Ur jelentette, hogy a' mult Conventbeli, a' 18^{dik} szám alatt végzésnek értelme szerént Sopron Vgyei Farádi [Farád] Helységnek az orgonát el-adta, a' kik is az árrát 150 fl. tüsténi le-tettek".[205]

[197] Evlt Prothocollum . . . uo. 218, 222 és 239. l. — Kovács Géza az adstátiót így értelmezi: „Sátoros ünnepeken az ajtóban állva személyére szóló előzetesen meghirdetett adományokat gyűjthetett." Szíves levélbeli közlése.

[198] Pressburger Zeitung 1783. máj. 10., 38. sz.

[199] Evlt uo. 1783. aug. 4., 240. l.

[200] SzigetiGyőr 56. l.

[201] Evlt 11. sz. Pénztári napló 1784.

[202] EöttevényiGyőri 126–129. l.; Pressburger Zeitung 1784. júl. 7., 54. sz.

[203] EöttevényiGyőri 131. l.

[204] SzigetiGyőr 56. l.

[205] Evlt B 3 Prothocollum Conv. Jaur. 1792, 18 és 26. l.

Az iskolai munkát 1783. nov. 3-án kezdték el. Egyelőre Schönfeld Mihály tanító délelőtt és délután, Zathureczky kántor pedig csak délelőtt tanít, mert délután kántori munkája veszi igénybe idejét. 1786-ban visszaállítják a régi, az 1740-es évek szokását, külön tanítják a fiúkat és a lányokat: „Mivel tapasztaltatott, hogy a Cantornak oskolájába sok férfi gyermekek tanulás kedvéért járnának, mellyek által a leányoknak tanitásaik hátra maradást szenvedne, ezeknek külön praeceptor rendeltetik . . . Cantor Zathureczky Uramnak pedig parancsoltatott, hogy ennekutánna semmi férfi gyermeket oskolájába bé ne fogadja."[206] Az említett preceptort, azaz segédtanítót 1786 szeptemberében alkalmazzák, aki Zathureczkyt „egyszersmind a szükség magával ugy-hozván, az éneklésben és orgonálásban is fogja supportálni [helyettesíteni]".[207]

1788-ban az „Oskolákbeli Regulákról" hoznak határozatot. A kántor feladatáról így szólnak: „Ezen tanitónak két féle lészen a kötelessége, tudniillik az egyik hogy az Istennek házában éneklő Mester és Orgona verő, a' Temetéseknél szokás szerint Tiszt. Predikátor Uraimékkal éneklés mellett késéró legyen. Második, hogy egyedül tsupán a Leány gyermekeket oskolaiképpen tanitsa." A tanulók kötelességei között az énekről is hallunk: „2do Hogy ezen Oskola Tanulók, oskoláikhoz képest mindennap rövideden, egy vagy két verset énekellyenek, melynek a többek között a lészen az haszna, hogy az Éneklésnek módját és Nótáját meg tanulván, Templomban és azon kivül akárminémü helyen magok is az Isten ditséretére énekelhessenek."[208] 1789-ben megtudjuk, hogy a segédtanító körül nehézségek akadtak, ezért elbocsátják Klusovszky András preceptort. Helyette a soproni gyülekezet Mayer Sámuel nevű rozsnyói ifjút ajánlja, aki Sopronban tanul, és „az orgona verésben s az éneklésben is gyakorlotta magát". Elfogadják preceptornak, „kinek egyszersmind kötelessége lészen elől adandó alkalmatosságokban a kántor kötelességét is véghez vinni".[209] Többet róla nem hallunk. 1797-ben ugyanis Zathureczky mellett két tanító nevéről szól az iskolai jegyzőkönyv: Szkita Mihály ebben az évben kerülhetett az iskolába, mert 1830. áprilisban halálakor 32 évi szolgálatára hivatkoznak.[210] Stelzer Dániel pedig 1818-ig mint az iskola rektora tanít nyugdíjba vonulásáig.[211]

1795-től algimnáziumi osztályok, syntaxisták és grammatisták is vannak iskolájukban. Sajnos ezekben az osztályokban egyik évben sem találunk zenei adatot. Viszont Zathureczky kántor lányosztályában 1796-tól minden évben szerepel vizsgatárgyként az ének is, rendszeresen júliusban, de néha a félévben is: „Némelly Istenes Éneket könyv nélkül fel mondván, valamint a zsoltároknak ugy szinte a ditsereteknek fel keresésében valo tehetségüknek próbát adtak" – írja a jegyzőkönyv. 1812-ben már a „szokott énekeskönyvekből" felelnek a vizsgán.[212] Ez azt

[206] Uo. Prothocollum Communitatis Jaur. ab Anno 1763., 1783. okt. 13., 144. l. és 1786. jún. 26., 383. l.

[207] Uo. 393. l.

[208] Uo. 438. l.

[209] Uo. 477. l.

[210] Uo. B 44 Proth. Conv. 1829/30., 1830. ápr. 27., 35. sz.

[211] Uo. E 34 Fragmentum Proth. Conv. Aug. Conf. addict Jaur. ab Anno 1810–1820., 1818. márc. 25., 24. sz.

[212] Uo. Prothocollum Ab 1783 (iskolai napló!) 99. l. és passim.

jelenti, hogy az iskolai tanrendben is jutott nála hely az énektanításnak. Mértékét ugyan nem tudjuk a jegyzőkönyvek alapján megállapítani. Ám maga a tény is tiszteletre méltó és egyéni kezdeményezést, buzgóságot jelez, mivel ezekben az években még a nemzeti iskolában sem szerepel az ének mint tantárgy. Ebben Zathureczky valószínűleg egyedül áll Győrött, sőt talán másutt is! Ezt az értékes munkáját 50 éven át végzi a győri iskolában. A jubileumi évben, 1833-ban saját maga a következőképpen számol be a jegyzőkönyv lapjain a megtett útjáról: „A N. Győri Evangyelika Felekezet 1749-ben Templomától s virágzó Oskoláitól megfosztatván 34 évekig s eggynéhány hónapokig tartott szomoru árvaságának ditső emlékezetü 2 dik József Császár és Király a Vallásbéli Türelem kihirdetésével véget vetett. Ennek következésében az itteni Evangyelikus Hivek Isten tiszteletjének és Oskoláiknak helyre állitását tüstént munkába vévén, én ide kettős hivatalnak általvételére a' Nemes Convent által idején meghivattatván, 1783 Febr. közepe táján vettem butsut a' Pozsonyi Lyceumtól, hogy itt mihelyt az ideig óráig Szentegyháznak szántt fa és deszka épület elkészül, én az én elrendeltetésemnek mind a Chorusban mind utóbb az oskolában megfelelhessek. – Ennélfogva az itteni hivatalviselésemnek 50 dik évét éppen most fejezem bé. Zathureczky Sámuel 73 esztendős korában mk."[213]

Zathureczkyn kívül még több tanítóval kapcsolatban találtunk zenei vonatkozású megjegyzést: 1824. máj. 5-én Győri Andrást fogadják el új tanítónak, de „az tetetvén conditioul [feltételül], hogy a Klaverozásban magát oktassa". Jún. 27-én Győri megköszöni a hívást „oly feltétellel, ha a' muzsika tanulásra szükséges költségeket az Ecclesia megajánlani meltoztatik". Végül is alkalmazására nem kerül sor a határozat szerint: „Többére előre ismeretlen lévén muzsikai talentoma s annak megtanulására szükséges ügyessége, mast még kérése nem ajánltathatik."[214] 1830. ápr. 27-én, Szkita Mihály halála után Bolla Mihályt hívják meg: „Nehai Skita Mihály tanetto Ur 32 esztendei hü szolgálatja után ez eletből kimulván, mivel ezen hivatal egy uj alkalmatos férfiu választásának hoszszas hallasztását meg nem engedné, többeknek dicséretök s ajánlások után Bolla Mihály Lébényi Tanetto Ur meghivatni rendeltetett, mivel pedig ezen Tanetto Ur a szükség esetében egyszersmind az orgonálásban és Temetések alkalmával Zathureczky Sámuel Urnak segitségül lészen, fizetése két öl cserfával neveltettni fog." Jún. 10-én Bolla csak úgy vállalja az állást, ha még 50 forinttal megtoldják. Meg is kapja, sőt a költözés fuvardíját is, de ismét hangsúlyozzák, „hogy Zathureczky Samuel ur helyett, ha az akadályoztatnék, a templombeli szolgálatot meg tegye". Aug. 20-án Bolla elfoglalja állását. Mivel azonban 1832-ben a felpéczi gyülekezethez is hívják, csak úgy marad Győrött, ha fizetése kiegészítéseképpen gabonát is kap. A győriek – úgy látszik – ragaszkodnak személyéhez, mert a határozat szerint „350 váltoforint esztendei fizetéshez 10 mérő kétszeres gabonát kap, a kert helynek hol és miképpen leendő kiszabása eránt" pedig intézkedni fognak.[215]

[213] Uo. 1833. febr. 12-i vizsga után beírva a szöveg.

[214] Uo. B 38 Gyülekezeti jegyzőkönyv 1823/24., 30 és 47. sz. rendelkezés.

[215] Uo. B.44, 1829/30., 1830. ápr. 27., 35. sz.; jún. 10., 44. sz.; júl. 14., 51. sz.; aug. 20., 56. sz.; B 46 1831/32., 1832. máj. 10., 89. sz. határozatok.

Az 1820-as években átlag hat diákról olvasunk, akiknek eltartásáról gondoskodnak. Ezeknek egyik kötelességük a templomban az énekeskönyvekre vigyázni és beosztás szerint énekelni, valamint az orgona fújtatását végezni. 1819-ben összeállított kötelességeik 4. pontja szerint: „Az éneklés közben egyik a fujtató szijját huzni, a másik énekelni tartozik. 5. A szijjhuzó ne bizza hivatalát kivált vasárnapokon ollyanra, a ki nem tud hozzá, melly miatt eddig sok rut botránkozások estek; ha elfárad, a' társát hivja segitségül . . . 9. Mindenkor a hetes Alumnusok kötelesek a chorus számára adatott énekeskönyvekre vigyázni."[216] Sajnos azonban többszólamú éneklésről nem maradt konkrét feljegyzés ezekből az évekből.

Két ünnepről emlékeznek meg csak röviden. 1804. nov. 10-én érkezik meg hozzájuk a superintendensi leirat arról, hogy Ferenc királynak az Ausztria örökös császára cím felvétele alkalmával nov. 4-én ők is tartsanak Te Deumot. A leirat későn érkezik meg a válasz szerint: „A Főtiszt. Superintendens Urunk levele e Gyülekezethez későn érkezvén, midőn NS Győr városa által tartatott Te Deum laudamusban közönséges Isten tiszteletének erre való alkalmaztatásával résztvett, annak, hogy e Gyülekezet e pontban a Főtdő Ur vélekedéséhez alkalmaztathatná magát, semmi lehetősége nem találtatott."[217]

A másik ünnepről Kiss János szuperintendens adott ki 1817-ben rendeletet a reformáció 300 éves jubileumának megüléséről. A konventi jegyzőkönyv határozata így szól: „. . . . hogy ezen ritka s jeles Inneplés, külsőképpen is, minden a Vallásnak Lelkivel nem ellenkező Diszszel s Meltósággal menjen véghez, az ezen Nap tartando Isten Tisztelet Külső Rendtartása következendőképpen határoztatik t.i. a' Jubileum napján az az November 2dikán reggel 7 óra után, a' N. Conventnek Tagjai mint a' Gyülekezet Elöljároi, ugy szinte a' tanulo Ifjuság közül kik már az Ur Vacsorájával éltek, öszve gyülekezvén együtt a' Templomba, bé menni, s a számukra az oltár előtt helyheztetett székeken helyt venni fognak. Ez meg lévén, nyomba a Német Isteni Tisztelet az Innephez alkalmaztatott Énekekkel el fog kezdődni. 10 óra tájban a Magyar ugyan azon rendel."[218] A Magyar Kurir rövid beszámolója szerint: „Valóban fényes volt az ünnep, és a' tárgy fontosságának egészen megfeleltek a' készületek." Azt is írja, hogy Tek. Szalai Julianna asszony, akinek ősei részt vettek a gyülekezet alapításában, 250 forintot adott az ünnephez.[219] Úgy tűnik, hogy zenekari muzsika mégsem hangzott fel az ünnepen. A jubileumi ünnepségek bécsi beszámolója részletes híradásában ugyanis csak azt említi, hogy a német és a magyar istentiszteleten „tizenkét lány kórusa énekelt az orgona szelíd kíséretével". A soproni evangélikusok ünnepének leírásában viszont beszámol arról, hogy Mozart kantátáját adták elő az egész város zenészeinek összefogásával Seybold István vezényletével.[220]

[216] Uo. Proth. Alumnei Jaurinensis Aug. Conf. a sept. 1819.

[217] Uo. Gyülekezeti jegyzőkönyv B 15., 1803/4., 1804. nov. 10., 59. sz. 8. pont.

[218] Uo. E 34 Fragmentum Proth Conv . . . 1817. okt. 25.

[219] Magyar Kurir 1817. dec. 19. szám., 413. l.

[220] GlatzFeyer 175. l.: „. . . sang ein Chor von zwölf Mädchen mit sanfter Begleitung der Orgel . . . sang wieder ein Chor von zwölf Mädchen, unterstützt von den sanften Tönen der Orgel einige passande Lieder". — Sopronra vonatkozólag lásd uo. 164 kk és HáziAdatok 72. l.

Végül meg kell említenünk a győri evangélikus levéltárban őrzött 18. századi kéziratos énekeskönyvet az ún. Győri korálkönyvet, amellyel Csomasz Tóth Kálmán foglalkozik részletesen.[221] A feltehetően Győrött is használt gyűjtemény a konzervatív jellegű énekeskönyvek közé tartozik szemben az 1811-ben kiadott Nagygyőri énekeskönyvvel. Érdeme természetesen még az is, hogy ez az egyetlen ebben az időben, amely a dallamok kottáját is tartalmazza, sőt orgonakíséretet is ad hozzájuk.

Orsolyiták

1726-ban kezdik meg 60 növendékkel munkájukat a Bécsből idetelepített szerzetesnők. Az új püspök, Sinzendorf házában a Káptalandombon – a püspöki palota ekkor még a kincstár kezén van – kapnak szállást és ellátást, amíg 1729-re elkészül saját rendházuk és kápolnájuk. Iskolájukat és internátusukat a püspöki ház szomszédságában rendezik be ideiglenesen. 1729. október első vasárnapján ünnepélyes körmenetben vonulnak be új otthonukba. Mária Terézia 6000 forintos segítségével 1746–47-ben kibővítik házukat, s 1762-ben épül fel Dorfmeister oltárképével és freskóival díszített barokk templomuk a mai Rózsa Ferenc utcában.[222]

Házinaplóik hiányában nem tudunk részletesen szólni muzsikájukról, de a talált néhány adat értékes zenének tanúsítója. Kezdettől fogva tanították ugyanis növendékeiket zenére, rajzra, festésre s mindenfajta kézimunkára. Régi alapítványi levelükben külön összeg biztosította a tánc oktatását is. A 18. században csak elemi iskolájuk és internátusuk volt. A bejáró növendékeket – a város szegényebb gyerekeit – ingyen tanították.[223] 1743-ból ismerjük a tanító apácák beosztását, amely szerint többen közülük foglalkoztak zenével és többszólamú énekkel: M. Xaveria (családi nevén Hárincz Eleonóra, bécsi származású) a gregorián ének és a szertartás vezetője s tanítója; M. Auguszta (családi nevén Quinze Teréz, Turinból való) „a többszólamú zenét vezeti", azaz a kórus vezetője. Ebben az évben három lányt tanít magánénekre. Egyébként szoprán hangja van; M. Emerika (családi nevén Scheipen Krisztina, Jánosházáról származik) az első orgonista. Két lányt tanít énekre; M. Bernardina (családi nevén Wutkain Klára, győri származású) második orgonista; M. Katalin (családi nevét nem találtuk meg) fiatal tanítónő, ő a kórusban szopránt énekel.[224] Az 1749-es vizitáció szerint M. Bernardina ekkor – nem tudni, miért – zenei elfoglaltsága alól felmentését kéri. Az 1756-os vizitáció alkalmával pedig a két püspöki vizitátor Zeitler József kanonok és Kelcz Imre jezsuita azért emel kifogást többek között a főnöknő ellen, mert az Engler nevű muzsikus hét év óta igen bejáratos a zárdába, s feleslegesen sok uzsonnában és lakomában részesül.[225] Feltehetően a zárdában tanított. Sajnos több adatot róla még az anyakönyvekben sem találtunk.

[221] CsTóthKorál 81. l.
[222] BedyVall 72–75. l.
[223] Lásd NémethEmlék 55. l.
[224] Plt Religiosi csoport. Orsolyák iratai 1743.
[225] Uo. Visitatio Monialium Jaurin. Anno 1756.

M. Staniszla főnöknőnek 1803. aug. 26-án Scharlach Károly káptalani helynökhöz írt sorai arra utalnak, hogy a hangszerkíséretes misék az apácák és a növendékek közreműködésével gyakoriak voltak náluk. Levelében arra kéri „adjon engedélyt arra, hogy a székesegyház egyik zenésze, mint második hegedűs vasárnap belépheSSen a klauzúrába [a kolostor belső részébe], és kisegíthessen bennünket az alapítványi zenés misénken. A nővér ugyanis, aki a második hegedűsünk, megbetegedett, s helyettes híján nem tarthatjuk meg zenés misénket . . . A zenésznek csupán a zenészek kórusára kell feljönnie s az istentisztelet után a portán keresztül távozhat."[226]

Vilt püspök 1807-ben részletes rendelkezést ad ki az orsolyák klauzúrájára vonatkozólag. Engedélyt ad arra, hogy az orvoson, iparosokon és a szolgákon kívül „nagyobb ünnepeken a zenészek is belépjenek a klauzúrába", vagyis a székesegyház zenekara is közreműködjék náluk. Szintén hagyományt rögzít a másik utasítása is: „Hőn óhajtjuk, hogy a szórakozások alkalmával, azaz a tánc, akadémia, színielőadás idején, amelyeket a Mária kongregáció részére szoktak rendezni, a közönség ne a kolostoron át, hanem a nyilvános iskola bejáratán keresztül lépjen be. Csupán tisztes személyek vegyenek részt azokon belépődíj ellenében . . . "[227]

1815-től kezdve Bernátffy József báró nagyváradi kanonok bizonyos összeget küldött évente a győri orsolyitáknak, hogy templomukban Jézus Szíve napján ünnepi zenés misét litániát és predikációt tartsanak. A szokás hagyományossá vált, s 1836-ban alapítványt is tett az ünnep zenéjének biztosítására.[228] Bizonyára a káptalani zenészek segítették ki az orsolyiták kórusát ezen az ünnepen.

1828. jan. 29-én a rendház főnöknője M. Keln Michaela levélben hívja meg Juranits püspököt a febr. 7-én délután 4 órakor tartandó farsangi előadásra. Egy másik levélben pedig engedélyt kér ez alkalomra néhány meghívott vendégnek a Klauzurába, a kolostor belső részébe való belépésre is, többek között Balogh nevű orvosnak és Lakáz György nevű muzsikusnak, aki a nagymisén közreműködik náluk.[229] A farsangi előadások bizonyára hagyományosak voltak. Ám Lakázról, aki talán orgonistájuk is volt ezekben az években, nem találtunk egyéb adatot.

Szólnunk kell arról a híres csembalóról, amely 1780 körül került Bécsből az orsolyiták győri zárdájába. Gábry György foglalkozik részletesen a hangszer

[226] Plt VII. szekrény, 22. csomag, Fengler II. 1798—1801, Acta sede vacante 1802—1807 1803. aug. 26.: „ . . . einen zweiten Violin Geiger aus dem Dom, auf dem Sontag in die Klausur einzulassen, zur Hilfe des Musikalischen Gottesdienst, auf welchen wir eine Stiftung haben, dann die Klosterfrau, welche sonsten den Sekund geigert hat, ist krank worden, und wir könnten ohne diesen den Gottesdienst nicht halten . . . Der Musikus kommt nicht weiter, als allein in Musik chor und nach dem Gottesdienst gleich wieder zur Porten hinaus."

[227] Uo. V. szekrény, Fasc 33., Vegyesek, rendezetlen anyag. 1807. máj. 12. Facultates Superiossae, Decretum quoad Clausuram: „1tens Es wird . . . zur Zeit höcheren Feste auch den Musicis den Eintritt die Klausur zugestatten . . . 7tens Wiewohl wir auf das sehnlicheste wünschen, dass bey Gelegenheit der Unterhaltungen, nemlich eines Tanzes, einer Academie, so der Komödie, welche in dem Kloster der Congregation der Notre Dame pflegen gegeben zu werden, der Eintritt nicht durch das Kloster, sondern durch die öffentliche Schule geschehe und nur ansehnlichen Personen gegen Bilette erlaubt werde . . . "

[228] BedyVall 76. l.

[229] Plt Religiosi csoport ugyanott.

történetével.[230] A hangszert 1875-ben Ebenhöch Ferenc győri kanonok a Nemzeti Múzeumnak ajánlotta fel. Gábry idézi Ebenhöch sorait, amelyek elmondják a hangszer történetét is: „A fent emlitett zongorát szerzetes néven Mater Aloýzia Stanislaa néven ismert Pichner Máriánk kapta Bécsből hagyomány szerint az akkori bécsi udvari karnagytól, miutánn(!)József főherczeg Mária Terézia nagynevü fia az emlitett karnagy mint zenemester által éppen ezen zongorán vezettetett volna be a zenészet bübájos világába, mert éppen ebbeli fáradalmainak méltánylásaul kapta Jósef császártól ajándékba a többször emlitett zongorát, melyet utóbb maga meg kedves rokonjának Pichner Stanislaa győri zárdaszüznek ajándékozott, igy jutott a fejedelmi kiállitású Spinet a győri zárdába, melytől mint használat kivül helyezett ódonságot sikerült azt megszereznem s a nemzeti Muzeumnak ugyis mint zene- és mű-történelmi darabot, de az első birtokossához füzött reminiscentiáknál fogva talán érdekes ereklyét hazánknak biztositani. Győr 1875. évi julius 13-án Ebenhöch Ferencz székesegyházi kanonok és az sz. orsolyarendiek lelkiattya." Gábry szerint a bécsi Pichner Mária Borbálát 1747-ben veszik fel a győri orsolyákhoz, 1761–1807-ig a zárda főnöknője. Ugyancsak hivatkozva Caroline Pichler memoárjára Josef Anton Steffan (1726–97) udvari zongoramesterre vonatkoztatja Ebenhöch sorainak utalását. A hangszer azóta is a Nemzeti Múzeum tulajdona. 1975-ben megjelent hanglemezen Pertis Zsuzsa ezen a hangszeren játszik, s a lemez borítóján a hangszer képe is látható.[231]

A zeneiskola ügye és a tanítóképző

Petz alapján ismeretes, hogy Richter Antal, Győr 19. századi neves székesegyházi karnagya vezetésével csak 1847-ben hozzák létre a férfi dalegylet keretében az első zeneiskolát.[232] Lengyel pedig részletesen foglalkozik a százéves győri zeneiskola múltjával, amely 1862-ben kezdte meg munkáját.[233]

Tanulságosnak és érdekesnek tartjuk azonban, hogy beszámoljunk az alapítás előzményeiről is. Ezek ugyanis rávilágítanak Győr korabeli szellemére, a konzervatív és a haladó erők harcára.

A Ratio Educationis szellemében Pozsony és Pest után 1788-ban Pécs is megnyitja zeneiskoláját a nemzeti iskola keretében.[234] Győrött, ahol az 1777–78-as tanévben ugyanehhez az iskolához csatolva a tanítóképző tanfolyam is megnyílt, természetesnek tartjuk, hogy a helytartótanács itt is kívánta a zeneiskola megszervezését. Fogható bizonyítékát Nitzky Kristóf főigazgató leiratában találjuk 1779. máj. 3-án: A nemzeti iskola számára a volt nemesi konviktusnak, azaz a mai Liszt Ferenc zeneiskolának az épületét jelöli ki. Négy pontban javaslatot is ad Nitzky arra, hogy megfelelő renoválás és belső átalakítás után alkalmassá váljék az épület az új cél-

[230] GábryCsembalo 144–146. l.

[231] Hungaroton SLPX 11741 sz. lemez: „Harpsichord Recital on a 17th century harpsichord from the Netherlands."

[232] PetzGyőr 14. l.; Hazánk 1847. márc. 20., 34. szám.

[233] Lásd részl. LengyelZene.

[234] BárdosPécs 93. l.

jára. A tér felé eső fronton a falak áthelyezése után – mint írja – „ide lehet elhelyezni a zeneiskolát".[235] Az 1780. szept. 22-i helytartótanácsi leirat hivatkozik a főigazgató javaslatára, és a rajz- és zenetanárok fizetésének megszavazását kéri a várostól. „Mivel a főigazgató a rajz- és zeneiskolai tanárok fizetésének megszavazását kéri, nyomatékosan kérjük a városi tanácsot arra, hogy fontolja meg, milyen nagy haszna lesz a városnak, a lakosságnak és a felnövő nemzedéknek a rajz- és zeneiskola bevezetéséből, és hozzanak határozatot a fizetésükről a főigazgatói terv szerint. Erre azért van szükség, mert csak a nemzeti iskolák felügyelői és igazgatói kapják illetményüket a Tanulmányi Alapból, a nemzeti iskola többi tanára fizetéséről a szabad királyi városoknak, illetve a helyi közösségnek kell gondoskodniok."[236]

1780. november 11-i városi tanácsi gyűlésen ismertetik Somsich János kanonoknak, a nemzeti iskolák inspektorának, felügyelőjének levelét, amelynek utolsó részében hivatkozva a szept. 22-i helytartótanácsi leiratra a rajz- és zeneiskolai tanárok fizetésének vállalását kéri a várostól. A tanács terjedelmes válaszában kifejti, hogy ezt az újabb terhet nem tudja vállalni. Hivatkozik arra, hogy már úgyis két újabb tanítót kell fizetnie a nemzeti iskolában. Nagy teher az épület renoválása, s csak újabb kölcsön felvétele által tudna eleget tenni ennek a kötelezettségének. Ugyanakkor felsorolja a lakosság sok gondját a katonaság beszállásolásával kapcsolatban. A legsúlyosabbnak a nagy tűzvészt említi: éppen néhány napja az okt. 30-i alsó városi tűzvészben 205 ház égett le. Különben is a tankerülethez több vármegye tartozik, a többiek is hozzájárulhatnának a rajz- és zeneiskola fenntartásához, amelyeknek terhe meghaladja Győr erejét ezekben az években. Mindezek a kibúvók még csak elfogadhatók, de nem a következő, számunkra megdöbbentő mentegetődzések. Ezek már a korabeli győri tanács társadalmi szemléletének is konkrét bizonyítékai: „Egyébként is e szűk és szerény városban a polgárság és egyéb adózók gyermekei között alig akadna, aki rajzolást vagy zenét kívánna tanulni. Ugyanígy a szegény nép is, aki részben keze munkájával, részben szerény kereskedéssel vagy földmíveléssel keresi kenyerét: ezeknek gyerekei is csak szüleik nyomában járnak. A gazdagabbak és az itt tanuló idegenből jött ifjak viszont eléggé el vannak látva tanárokkal. Ezek a súlyos okok, amelyek miatt nem tudjuk vállalni a rajz- és a zeneiskolai tanárok fizetését."[237]

[235] Gylt Vj 17. k. 1779. máj. 3., 629–631. l.: „. . . hic Musices Schola etiam haberi potest."

[236] Uo. 18. k. 1780. okt. 27., 410–411. l.: „Idem D Regius Super Director de plenaria hujus Scholae Institutione sollicitas. Graphido quoque et Musices Professoribus sua decerni petat salaria, eapropter Magistratui huic intimatur, quatenus reflexione utilitatis ex introductione Graphido et Musices in Civitatem hanc, ejusmodi Incolas et succrescentem sobolem dimanaturae habita cum Districtuali Regio Inspectore cointelligentia desiderata salaria statuentur, ea fortiori quod unice Inspectores Regii et locales Nationalium Scholarum Directores Pensa sua e fundo studiorum participent. Ipsos vero Professores ad hoc Institutum spectantes salariis providere ad Liberas et Regias Civitates atque ad locales Communitates pertineat."

[237] Uo. 1780. nov. 11., 435–439. l.; Az idézett hely 439. l.: „. . . Et alioquin in arcta hac modicaque Civitate vix aliqui Civium filii aut alii contribuentes invenientur, quibus Graphidem seu vero Musicam addiscendi animus foret; siquidem misera hujas contribuens Plebs, partim ex opificiis suis, partim ex Mercatura et quaestu modico, partim denique ex rurali labore suo panem sibi quaerere assoleret, adeoque et filii Parentum vestigia sequantur: Heruli autem et extranei opulentiores studiorum causa horsum advenientes suis caeteroquin hoc in passu Ma-

Mint ismeretes a rajziskolát mégis megnyitották. 1786-tól néhány éven át Révai Miklós vezette. A nemzeti iskola 1815-ös növendék létszám kimutatásában 124 a rajziskolások száma.[238] Nem lett igaza a tanácsi véleménynek. Úgy hisszük, lett volna elég zeneiskolai növendék is, hisz Pécsett is átlag 40–50 volt a létszám ugyanebben az időben.

Közben a tanítóképző tanfolyamokat már folyamatosan tartották Győrött évente kétszer három hónapos időtartammal. Az intézmény a káptalani iskola épületében kapott helyet, s a nemzeti iskola vezetése alatt állott. Hallgatóinak jó része már működő tanító vagy kántor volt, akik a Ratio szellemében kaptak alaposabb képzést munkájukhoz.[239] A vizsga jegyzőkönyvek – bár nem rendszeresen – feltüntetik a hallgatók zenei és nyelvi tudását is. (Ezek közül a győrieket felsoroljuk a győri zenészek időrendi összeállításában.) Ám a jegyzőkönyvek nem említik a tantárgyak között az éneket vagy a zenét. A II. Ratio 1806-ban azonban előírja, hogy a jelöltek gyakorolják magukat a zene elemeiben, különösen pedig az orgonálásban.[240] Úgy látszik, hogy a II. Ratio intézkedésének előszeleként Vitéz Imre győri inspektor 1803. máj. 26-i leiratát ismertetik a máj. 28-i városi tanácsi gyűlésen, „amely hivatkozik arra, hogy a királyi nemzeti iskolákban tanítani szándékozó tanítójelölteket zenére is oktatni kell. Éppen ezért évi 200 forint fizetéssel, szabad lakással és 6 öl tűzifával gondoskodjék a város zenetanár alkalmazásáról és nyolc klavikord beszerzéséről. A tanács határozatáról pedig jelentést kér."[241]

Mivel a tanács határozata és válasza negatív, Vitéz Imre ugyanezen ügyben a káptalanhoz is fordul. A választ nov. 26-án küldik el Vitézhez: „Hozzánk e hó 10-én 1342 szám alatt küldött levelére válaszolunk. Ebben bennünket a legemberibb módon arra kér, hogy a zeneiskolai tanár részére évi 200 forint fizetést, szabad lakást és hat öl fát adjunk. Sajnáljuk, hogy kérését nincs módunkban teljesíteni. Ami a nemzeti iskolát illeti, mi emberemlékezet óta vállaltuk az elemi iskolai tanító eltartását, sőt jelenleg még a negyedik osztály tanítójáról is teljesen gondoskodunk. Hozzájárultak még az utóbbi év sok nehézségei is, amelyek csaknem 12 ezer forinttól fosztottak meg minket, úgyhogy még az alkalmazottaink eltartásáról sem tudunk úgy gondoskodni, ahogyan szeretnénk. Úgy véljük, hogy legkegyesebb és legjobb Királyunkat alázatosan kell kérni, miként Pécsett megtörtént, itt is a zenetanár 200 forint fizetését a Tanulmányi Alapból fizessék ki. Amennyiben ez még-

---

gistris provisi sunt. Et haec sunt gravia illa rationum fundamenta, quae intuitu Graphidio et Musices Professorum per Rdmam Dōam facto postulato (ut ut vellemus) subscribere tamen non sinunt."

[238] Klt T 46 Nr. 5671.

[239] Lásd SchleichKépző I, II, III, IV.

[240] SchleichKépző III. 6. l.

[241] Gylt Vj 34. k. 1803. máj. 28., 908. sz., 428. l.: „Lectae sunt Literae Dni Emerici Vitéz Regii Scholarum Nationalium Inspectoris d^tto 26^a Maj a.c. expeditae, vigore quarum ex eo siquidem juxta altiorem inviationem in Regiis primatiis Nationalibus Scholis candidati ad Magisteria praeter alia in Musica quoque institui debeant, et eo fine Musicae Magister introducendus sit Magistratus hic requiritur quatenus defixum annuum 200 fl stipendium, libera item habitatio et 6 orgiae Lignorum focalium pro quaestionato Musicae Magistro annue dependenda e Cassa resolverentur, octo clavicordia procurarentur ac super hac facta determinatione informatio submitteretur."

sem lehetséges, mivel a templomok gondja és az istentiszteletek megtartása az egész egyházmegye ügye, s mert az említett zenetanár munkájából az összes falunak szerte az egyházmegyében haszna lesz, azért a fizetés kötelezettségét osszák meg az egyházmegye községei között, amely egy-egy községnek vajmi kevés terhet fog jelenteni."[242]

Vitéz Imre még ugyanazon a napon, nov. 26-án megírja jelentését a főigazgatóságnak. Soraiból megtudjuk, hogy előzőleg felmerült a gondolat, hogy miként az akadémiát sikerült visszahozni Pécsről, hozzák át Győrbe a zeneiskolát is. A főigazgató azonban ebbe nem egyezett bele, hanem a győriekre bízta a zenetanári állás megszervezését: „Ez év máj. 21-én kelt 231. számú leiratában méltóztatott közölni: mivel a pécsi nemzeti iskolának céljánál fogva éppúgy szüksége van a zenetanárra, mint a győrieknek, ezért semmi alapja sincs annak, hogy a pécsit áthozzuk, mert ebből annak a vidéknek kára származnék. Tekintve, hogy itt a zeneiskola felállításának kellő oka van, ezért bírják rá a magisztrátust és a káptalant a fizetés vállalására, hisz ezek élvezik leginkább ennek az iskolának a hasznát... Ez ügyben felkerestem először a városi tanácsot... ahol azt a választ kaptam: amennyiben a nemzeti iskola harmadik osztályát átvinnék a gimnáziumba, ezen osztály tanítójának fizetését átengednék a zenetanár részére. Ámde új terhet semmiképpen sem tudnak vállalni. E válasz birtokában a káptalanhoz fordultam, akiknek válaszát másolatban mellékelem soraimhoz. E levél részletesen kifejti, hogy részükről a zenetanár fizetése ügyében semmi sem remélhető. – Tény az, hogy az említett főtisztelendő káptalan azzal, hogy a nemzeti iskola negyedik osztály tanítójának évi 300 forintot fizet, s ezt az utóbbi évben 50 forinttal emelte, sőt az ún. káptalani iskola épületében zeneiskola céljára felhasználható termet is biztosít; ugyanígy a városi tanács pedig azzal, hogy az épület karbantartására, fűtésére évi 1200 forintot, sőt többet is költ, erejéhez mérten mindkettő eleget tesz kötelezettségének olyannyira, hogy magam is belátom, a zenetanár fizetésének terhét már nem tudják vállalni." Levelének további részében saját javaslatát fejti ki bővebben:„... megfelelő tanítók folyton erősödő hiánya miatt jelenleg is a kerület több iskolája szünetelni kényszerül. Ezért feltétlenül szükséges, hogy gondoskodjunk a templomok orgo-

[242] OL C 69 Helyt It Dep Schol Nat Fons 8, 30 számú ügyirat, 1803. nov. 26.: „Redditae sunt Nobis 10 hujus Litterae Praettae D. ad Nos sub N° 1342 dimissae. In iis Praettae D. a Nobis quam humanissime petit, ut Musicae Mgtro de Sustent. 200 fl annuo salario libera item habitatione et sex orgiis lignorum providere velimus. Dolemus nobis humanissimae petitioni deferri non posse. Nos alioquin ad utilitatem, quae a Scholis Nationibus in publicum derivatur ab immemoriali concurrimus per provisionem Jaurinensis Trivialium Scholarum Mgti, imo in praesentiorum ultra omnem obligationem nostram quarto Scholarum Mgtro de omnibus necessariis providimus. Accedunt gravia detrimenta, quibus per hos annos in Bonis nostris affecti sumus, una hujus anni eluvio facile m/12 flum nobis eripuit, ita ut nec ad intertentionem subditorum nostrorum prout vellemus, aut necessitas deposceret concurrere possimus. Nos censeremus, optimum et clementissimum Regem Nostrum humillime rogandum esse, ut sicut Quinque-Ecclesiis factum fuit, ita hic etiam annuum Musicae Magistri 200 fl. Salarium e publico Fundo Studiorum exolvatur. Istud si quo casu fieri non posset cum templorum cura et Divini cultus ordo potissimum ad Dioecesanos pertineat, et cum pōones Communitatis per Districtum sparse utilitatem ex hoc Musicae Magistro percipant, ut sūma salarialis v. per Diaecesanes v. per communitates, quae intra limites Districtus continentur exolvenda distribuatur utique pro tot communitatibus valde exiguum onus futurum est."

nistáinak és az iskolák tanítóinak zenei neveléséről. Sajnos e régi boldogabb időknek az a szokása, hogy gazdagabb tanító két vagy több fiút tartott el, és zenére is tanította őket, ma az ínséges időkben csaknem feledésbe merül. A közjó érdeke az, hogy ezen a legalkalmasabb módon segítsünk. Mivel pedig Kegyed úgy véli, hogy a pécsi zeneiskola ott maradásának hasznában nem kételkedhetünk, azért itt a királyi kerületben valami más alapból kell megoldanunk a kérdést akár állami, vallási vagy tanulmányi alapból, akár az üresedésben levő itteni püspökség jövedelméből, amely jelenleg semmivel sem járul hozzá a falusi iskolák fenntartásához. Pedig a templomok fenntartása és az istentiszteletek rendjének megóvása az egyházmegyékhez tartozik. Taneszközökről és tüzelőről pedig mindenképpen a városi tanácsnak kell gondoskodni."[243] Az üresedésben levő püspökség jövedelmének említésével már eleve reménytelenné vált javaslata. A kincstár foglalta le ugyanis ezeket, s az nem lesz hajlandó majd ebből a muzsika céljára valamit is adni. A káptalan soraiban nem is javasolta ezt, mert saját bőrén tapasztalta – mint a II. fejezetben láttuk a 19. század elején –, hogy a kincstár nem hajlandó segíteni őket, sőt éppen azért húzza-halasztja a püspöki kinevezést, hogy huzamosabb ideig használhassa a püspöki jövedelmet.

[243] Uo. „Dignat. est Inclyta haec Superior Directio Regia sub dd° 21 Mai a.c. N 231. gratiose committere, ut cum Schola primaria 5 Ecclesiensis, spectato scopo suo parem eum Jaurinensi Musices Mgti necessitatem habeat ratio nulla subversari videatur cur eam Jaurinum cum detrimento regionis illius transferenda esset; unde si fundatae pro erigenda hic Loci Schola Musicae rationis praesto sunt, et dictamine earundem dotatio Scholae hujus tam apud Civicum Jaurinensem Mgtūm quam et V. Capitulum Jaurinense, ad cujus spheram potissimum fructus e Schola hac redundabit sollicitetur . . . In hujus consequentiam primo hujatem Civicum Mgtūm requisiveram. Hic . . . declaravit, quod si Classem Tertiam e Schola Primaria ad Gymnasium transferri contingerit, dotem ejusdem Docentis, Musicae Mgto cedere velit, novum autem onus nec ferre, nec assumere possit. Habita hac declaratione, recursum sumpsi ad hujus V. Capitulum, ex cujus responso in Copia demisse advoluto uberius elucet nec parte ex ista, pro dotatione Scholar Musicae quidquam sperari posse. Certum etiam est, praelaudatum V. Capitulum per id, quod in hujate primaria Nationali Schola Classis quartae Docenti, annue 300 fl solvat, hosque labente anno 50 flnos auxerit porro in sic dicta Schola Capitulari amplissimum subinde in Schola Musicae convertibile cubiculum, pro emersura quavis Scholastica necessitate vacuum reservet, prout Civicum quoque Magistratum, qui praeter conservationem aedium Scholarium, praestationemque lignorum focalium ad dotem praedictae Scholae primariae annue 1200 et quod excedit flnos confert, pro tenuitate virium suarum obligationibus suis ad amussim satisfecisse, adeo ut novum Musicae Scholae dotationis onus neutri imponi posse merito censeam . . . ob ingravescentem habilium Ludimagistrorum defectum ex quo actu quoque plura in Districtu hocce vacare debent Magisteria summe necessarium sit, de mediis, templis organaedos, Scholis Magistros qualificatos educandi, providere, antiquo autem illo more juxta quem felicioribus adhuc temporibus, quivis Ludimagister opulentior, duos pluresque aliit, ac in Musica instruxit pueros, ob regnantem caristiam prorsus oblivioni tradito, status publici intersit necessitati illi, quovis optimo modo succurrere; ea propter demisse opinaret Scholae Musicae Q. Ecclesiis ulterioris suo in Loco permansionis utilitate in dubium vocari nequeunte, aliam isthic in statione Regii Districtualis Inspectoratus seu e fundis publicis, religionis, aut studiorum v. quod aequitati plane consonum foret, e proventibus vacantis hujatis Episcopatus nec hic alibi quidquam ad emolumentum Scholarum ruralium conferentis, cum caeteroquin templorum cura et Divini Cultus ordo ad Dioecesanos pertinere asseratur dotandam esse. Instrumentorum et lignorum focalium subministrationis onere Civico Magistratui juste inhaesuro."

A főigazgatóságról Rausch Ferenc küldi el a felterjesztést az ügyben a helytartótanácshoz 1803. dec. 5-én: „A tankerület nemzeti iskoláinak felügyelője a hozzám írt soraiban beszámol arról, hogy a győri tanács kijelentette, ha a gimnáziumhoz csatolják a harmadik osztályt, a felszabadult összeget átengedi a zenetanár részére. A tiszt. káptalan pedig, aki egyébként egy tanítót eltart, azt tanácsolja, hogy az üresedésben levő püspökség javaiból fedezzék a költséget, mivel a templom és az istentiszteletek gondja az egyházmegyéhez tartozik. Ami engem illet, úgy vélem, hogy ebben az ügyben a döntést el kell halasztani. Jóllehet az inspektor jelentésében a falusi orgonisták hiányára utal. Ám úgy látom, a zeneiskola felállításával ez a hiány csak akkor szűnik meg, ha esetleg rászoríthatjuk az összes tanítójelöltet a zenetanulásra. A tapasztalat szerint azonban ebben a városban kevés a tanítójelölt Még ha számuk nagy lenne is, akkor is a nagy ínség miatt hosszú időn keresztül, ami szükséges a zene tanítására, nem tudják vállalni a helyben tartózkodást legfeljebb önkéntes alapon. Ezen körülmények miatt az iskolából haszon inkább a magánosok gyermekei, mint az egyház szolgái részére várható."[244] A zenetanítás ügyét egyáltalán nem segítő sorait még hasonló véleménnyel erősíti meg 1804. jan. 3-án küldött újabb felterjesztésében is, ahol még az idézett mondatot „ebben a városban kevés a tanítójelölt" kiegészíti azzal, hogy „a tanítójelöltek jelenleg ugyanis itt csaknem valamennyien aktív zenészek vagy orgonisták".[245]

Rausch elérte célját, mert a muzsika ügyét egy időre valóban elejtették. Pedig Dió Mihály, a győri nemzeti iskola igazgatója 1804–5 tanév I. félévi jelentésében megjegyzi: „Zeneiskola ebben az akadémiai városban igen kívánatos volna."[246] Az ügy megoldását egyelőre reménytelennek tartja Paintner Mihály főigazgató is 1809-ben, amikor a városi tanácsnak azt jelenti, hogy „a helytartótanács intézkedése folytán a zeneiskola bevezetését jobb időkre kell halasztani".[247]

[244] Uo. 1803. dec. 5.: „Tenore advolutarum hic Litterarum refert Districtualis Scholarum Nationalium Inspector Civicum Magistratum Jaurinensem declarasse, se pro fundanda hic Loci Musices Schola dotem Magistri Classis 3ae postquam ea cum Scholis Latinis unita fuerit, ultro cessurum: Venerabile autem Capitulum Jaurinense cum ceteroquin unum e Docentibus suo aere sustentet, se suadere, ut Scholae ejusdem Dotatio e proventibus vacantis Eppatus procuretur, quod templorum cura et Divini Cultus ordo, potissimum ad Dioecesanos pertineat. Ad me quod pertinet negotium hoc usque publicationem novi sistematis Litterarii differendum esse demisse censerem, ex eo, quod licet Districtualis Inspector in praeadvoluta relatione sua defectum organaedeum in pagis indicet, tamen per erectionem Scholae hujus deffectus hic tolli posse non videatur, nisi forte omnes et singuli ad Magisteria candidati stringantur artem hanc condiscere. At cum experientia doceat in hujate Civitate candidatos admodum raros esse et si justo etiam Numero essent, ob enormem caristiam longo illo tempore, quod Musicis studium exigit hic commorari non posse, sua sponte sequi videtur, stantibus his circumstantiis fructum e Schola hac in privatorum potius filios, quam publicos Ecclesiarum servitores redundaturum esse."

[245] Uo. 1804. Fons 4. 4. számú irat. Relatio Superior. Studior. Directoris Districtus Jaur. ddto 3 Januarii a.c. No 560: „ . . . Candidati praesentes fere omnes partim Musici, partim organaedi sunt."

[246] Uo. 1805. Fons 4. Relatio de Statu Primariae Vernaculae Scholae Regiae Jaurinensis pro Semestri I. Anni Schol. 1804/5. Az első osztályról szóló jelentés szélén a megjegyzés: „Musices Schola in Loco hocce Academico plurimum desideratur."

[247] Gylt Vj 40. k. 1809. ápr. 13., 570 sz., 252. l.: „Scholam vero . . . pro Musica, feliciore tempore introducendam reservatam . . ."

1818-ban rövid bejegyzést olvasunk a városi jegyzőkönyvben arról, hogy Vunderl Mátyás zenész azzal a kéréssel fordult a városhoz, meghatározott fizetés mellett mint zenei igazgató telepedhessék le a városban. Hivatkozva a körülményekre s arra, hogy e célból nem tudnak fizetést adni, visszautasítják kérését.[248] Többet nem kerül elő Vunderl ügye. Így azt sem tudjuk, hogy melyik városban működött. Mindenesetre nem egyszerűen magániskola alapítására kér engedélyt, hanem a városnak ajánlja fel szolgálatát.

Schleich szerint a 19. század második évtizedében a tanítóképző elsősorban Győrött nem tudta betölteni azt a feladatot, amelyre hivatott volt. Ezt észrevette Fejér György főigazgató is. Okát részben a tanfolyamok vezetőjének, aki 1806 óta állt az élen, hiányos képességeiben látta, de abban is, hogy a tanítójelöltek számára olyan fontos zenei képzést teljesen elhanyagolják.[249] Fejér György jelentésére a helytartótanács 1820. dec. 19-én küldi a választ: „A nemzeti és a káptalani iskolák 1819/20. II. félévéről küldött jelentésében a következőt találjuk: 1. Győrött a nemzeti iskola harmadik osztályának tanítója, Halper Mihály a tanítójelöltek tanítására nem eléggé felkészült, de a többieket sem lehet ajánlani szorgalmuk és eredményeik hiányai miatt, mint pl. Kozma Imrét és Váczi Istvánt. Válasz az 1. ponthoz: Részben a tanár tudásának gyengeségei miatt, részben a zeneiskola hiányában, ahol a jelöltek a tanításhoz szükséges orgonálást megtanulhatnák — ehhez megfelelő iskola a tankerületben Pécsett, a szomszédban Pozsonyban és Budán működik —, a tanítóképzőt Győrött meg kell szüntetni a nemzeti iskolák közeljövőben esedékes rendezéséig, és a tanítójelölteket a közeli tanítóképzőbe kell irányítani. Egyúttal hamarosan intézkedni kell a tanítóképzőkben a hittan és a zene vizsgák körül tapasztalt hiányosság miatt is. Ne történjék meg az, hogy bizonyítványt adnak valamelyik jelöltnek is, mielőtt az hittanból és ha nyilvános tanítói állásra jelölik, zenéből is vagy orgonálásból vizsgát nem tett megfelelő eredménnyel. Ezt a vizsgáztató hittanár és zenetanár aláírásával is igazolni tartozik. Mindezekről a szokásos jelentési táblázatokban is számot kell adni. Az említett két tanítót, Kozmát és Váczit pedig figyelmeztessék, hogy szorgalmasabbak legyenek."[250]

[248] Uo. 51. k. 1818. ápr. 3., 643. sz., 281. l.: „Erga Mathiam Vunderl Musici pro eo, ut in Citte hac qua Musices Director penes defigendam dotationem recipiatur recurrentis exhibitam Instantiam sequens intercessit determinatio. — Obstantibus pervigentibus circumstantiis et nulla praeexistente tali dotatione Recurrentis petito deferri nequit."

[249] SchleichKépző III. 11—12. l.

[250] OL C 69 Helyt lt Dep Nat Schol 1820 Fons 44. A helytartótanács válasza Fejér György főigazgató jelentésére: „Cum e submissa per Praettām Vestram de Scholis primariis et Capitalibus pro secundo semestri 1819/20 informatione eveniat: 1° Jaurini in primaria nationali Schola Michaele Halper tertii Classis Docentem ad formandos Ludi-Rectores satis qualificatum non esse, sed et alios, utpote Emericum Kozma et Stephanum Váczy a diligentia et profectu haud comēndari . . . ad 1m. Praeparandorum Institutionem tam defectu Docentis qualificati, quam et defectu Musices Scholae, in qua candidati ad Magisteria requisitam, organum pulsandi artem condiscere possent, apta ejusmodi Schola in hoc Districtu 5 Ecclesiis, tum in vicinitate Posonii ac Budae alioquin existente usque secuturam Scholarum nationalium iminentem novam coordinationem Jaurini intermittendam, et candidatos ad Magisteria pro praeparandia ad vicinas hujusmodi Scholas inviandos, unaque ob defectum apud Praeparandos examinis e Doctrinis Religionis et Musica observatum mox disponendum esse, ne ulli ad Magisterium praeparato, probatorium prius detur testimonium, quam e Doctrina Religionis et si pro publico Magisterio

A helytartótanács rendeletének birtokában Fejér György főigazgató még egyszer felszólítja a várost a zeneiskola vállalására, hogy ne legyenek kénytelenek a tanítóképzőről Győrött lemondani. Felhívását 1821. máj. 26-i tanácsülésen tárgyalják, de nem okoz gondot nekik a képző áthelyezése: „Felolvastatik Főtiszt. Fejér György úrnak a tankerület főigazgatójának folyó hó máj. 24-én kelt 130. számú levele, mellyben felhívja Győr városát, hogy nemzeti iskolával rendelkező más szabad királyi városok példájára intézkedjék az igen fontos zeneiskola megszervezéséről. — Válasz: Hivatkoznak a helytartótanács 1820. dec. 19-én kiadott 30 993. számú rendeletére, amely szerint a tanítójelölteket zenei és orgona tanítás céljából Pozsonyba vagy Pécsre fogják küldeni. Mivel a kis város igen súlyos terheket visel . . . így aligha kötelezhető, hogy a tanítójelölteknek kerületi szinten való zenei nevelése céljából zenetanárról gondoskodjék."[251]

Schleich szerint ebben az évtizedben általában valóban szünetelt a tanítóképző. 1824- és 1825-ben ugyan egyszer-egyszer tartottak vizsgát. Váczi István pedig 1827. jan. 12-én kérvényt is nyújtott be a képző visszaállítására. A főigazgató pártfogolta is az ügyet, de a választ nem ismerjük. 1827-ben aztán rendezték országszerte a tanítóképzők ügyét. Győrött is folytatta működését lényegében ugyanolyan tanfolyam rendszer keretében, mint régebben.[252] Schleich a zenetanítás kérdéséről nem tesz említést.

1827-ben újabb idegen muzsikus jelentkezik azzal a céllal, hogy Győrött az ifjúság zenetanítását vállalja. Tekintve kérésének szociális vonásait s azt, hogy a városi tanácsnak nem kerül pénzébe, el is fogadják a máj. 4-i határozat szerint: „Fischer Antal azt kéri, hogy városunkban letelepedhessék, s mint jól minősített zenetanár mindenfajta hangszert taníthasson. Sőt a szegénysorsúakat ingyen, a módosabbakat pedig havi 15—30 krajcárért szándékozik oktatni . . . ezért a várostól csak ingyen lakást kér. — Válasz: Steffanovits József főkapitány tudósítása szerint a katonaság részére fenntartott lakást Fischer Antal megkaphatja azon feltétellel, ha a szükség úgy hozza, akkor azt elhagyni köteles."[253]

---

designatur, etiam ex Musica seu organi pulsu requisitum examen debito cum calculo per Cathecetam et Musices Magistrum aut organaedam exposito, ac subscripti subivisset, idque ipsum in Tabella quoque informatoria exponendum venire, notatis duobus aliis Docentibus. Kozma et Váczy ad majorem diligentiam comonendis . . . " — Ugyanez a szöveg megtalálható Plt Helytartótanácsi rendeletek 30993 sz., 1820. dec. 19. — Szól róla SchleichKépző III. 12. lap is.

[251] Gylt Vj 57. k., 1821. máj. 26., 1014. sz., 447. l.: „Lectae sunt Litterae Reverendissimi Dni Georgii Fejér superioris stud. et scholarum per Districtum Jaur. Directoris Regii dd^to 24 Maj a. c. No 130 expeditae, vigore quarum ea provocatio interponitur, quatenus exemplo aliarum Lrārum ac Regiarum Cittum in quibus Scholae primariae defixae sunt, de introducenda Schola Musices opportuna disponerentur. — Ex quo vigore B. Gratiosi sub 19^a X^bri 820 Nr. 30 993 ac R Superiorem Directionem Jaurinensem interventi praeparandi relate ad Musicam et tractationem formandi organi Posonium aut 5 Ecclesium relegati forent, et Cittas haec majoribus sane oneribus gravata . . . quod Cittās haec parva . . . ad praeparandos ut in Musica edoceantur, relate ad hunc districtum haud teneretur Musices Pedagogum constituendi . . . "

[252] SchleichKépző III. 12—13. l.; SchleichKépző IV. 9—10. l.

[253] Gylt Vj 69. k. 1827. máj. 4., 1064 sz., 604. l.: „Antonius Fischer insinuando, quod semet in gremio Cittis hujus deponere et in qualitate Musices Magistri in omni genere Musicae publicas Instructiones et quidem pauperiores sortis gratis, habentiori Juventuti autem erga men-

Fischer valóban el is kezdi munkáját. Sajnos szept. 20-án átirat érkezik Berlin városi tanácsától, ahol Fischer Antal mint zenetanár működött előzőleg. Információt kérnek róla, mert elvált feleségétől, otthagyta azt, s most a peres ügy miatt keresik.[254] Okt. 19-én viszont Fischer újabb kéréssel fordult a győri választott községhez: „Nem régében ide érkezett és a' Ns. Tanács által bé vétetett Fischer Antal Musika Tanittónak azon könyörgő Levele, mellybe' élelmére 100 fl ezüstpénzt, három szobára való lakó helyet és néhány ölly fát téli fűtésre kér, azon kéréssel nyújtja a' Ns. Község a' Ns. Tanács elejbe, hogy tekéntetbe vévén már ekkoráig tett fáradozását, és szükséges itten való lételét, bölts elintézése szerént való határozását, ki szolgáltatni ne terheltessen eránta."[255]

Az újabb igényekkel fellépő Fischer azonban naiv volt: nem tudta, hogy reménytelen a vágya, mert a városi tanács még a felesleges lakást odaadta neki, de a régi tapasztalat szerint fizetésről szó sem lehet! S azt sem sejtette, úgy látszik, hogy házassági problémáit ismeri már a tanács, és éppen ezen ürüggyel fogják elutasítani. Okt. 26-án máris tárgyalják ügyét, és elutasítják: „Azért is, mert idegen s még ezideig különös érdemeket sem szerzett, azonkívül, mivel válási ügyéből kifolyólag gyanús személynek kell minősítenünk, kérését elutasítjuk."[256] Vajon tovább tanított-e Győrött, nem tudjuk, mert többet nem szólnak róla. Arra sem tudunk választ adni, vajon nem azonos-e azzal a Fischer Mihállyal, akiről Schleich azt írja, hogy 1824-től számtalan ifjút oktatott a zene minden nemében, 10 évig a karmelitáknál orgonista, majd később a bencéseknél is.[257]

1831-ben újra napirendre kerül a zeneiskola dolga a dec. 30-án tartott tanácsi gyűlésen: „Eő Magasságának Fő Tisztelendő Dresmitzer Jósef Királyi Tanátsos és a Kebelbéli Feőbb Oskoláknak Igazgatójának a f.é. Xber [folyó évi december] holnap 27-ről 21ik szám alatt költt azon megkereső levele következésében, hogy ezen Város kebelében a' szegényebb sorsu közönség gyermekeinek a' nevelésben leendő könnyebb tökéletesitése véget eggy olyan oskola alapittasson, mellyben a' nevendék ifjuság a' Musika ezközökben valo gyakorlást megnyerhesse, – határoztatott – Ezen megkereső Levél annak következésében adandó vélemény végett a' V. [választó] Községgel közölni rendeltetik."[258]

---

struos 15 aut ad summam 30 Xnos C.M. dare intentionetur pro eo, quatenus penes assignationem ad destinatum scopum deserviturí gratuiti hospitii in gremialem Magistrum Musices assumeretur instantionaliter recurrit. — De praesenti vacuum referente sub hodierno D. Josepho Steffanits Capitaneo pro militaribus officialibus destinatum quarterium recurrenti Antonio Fischer quoad reliqua petiti sui membra ad praestolandum ab ulteriore Magrali determinatione inviato ea sub conditione, ut exigente necessitate idem omni tempore deserere teneatur et sine nectanda consequentia interimaliter assignandum non difficultari."

[254] Uo. 70. k. szept. 20., 2354. sz., 1351. l.

[255] Uo. Proth. ordinarium Electae Communitatis Lib. et Reg. Civ. Jaur. 1. k. 1827. okt. 19., 359. l.

[256] Uo. Vj 70. k., 1827. okt. 26., 2530 sz., 1469. l.: „. . . tum ideo, quod nuper immigrans alienigena sit, nullaque vehiculo petiti sui deservire . . . ejusdem vitam detegens nimis suspectus redditus sit . . ."

[257] SchleichKépző IV. 45. l.

[258] Gylt Vj 81. k., 1831. dec. 30., 3103 sz., 2015. l.

A Választó Község 1832. jan. 13-i gyűlése egészen komolyan foglalkozik kérdésünkkel: „A leg'közelebb mult 831^{k} esztendei December 27^{ről} kebelbéli fő oskola Directiója által a' Ns. Tanátshoz küldött levele következésében, mellybe ő egy Muzsikális Oskola felállittatását javal, a' V.K. élni akarván ezen már régen szivből ohajtott alkalmatossággal, annak eszközlését egész örömmel elfogadja és megkérni bátorkodik a' T. Ns. Tanátsot ez eránt, hogy ezen már régtől óhajtott Intézetnek felállittatását eszközölni és minekutánna ezen tárgy minden figyelemre méltó, a'volna vélekedése a' V. Községnek ezen Muzsika Oskolának felállittatására szükséges módoknak meghatározása végett egy különös a' T. Ns Tanáts és a V. K. tagjaiból álló kiküldöttséget, kinek véleménnye irásba foglalva, jóváhagyás és eszközlés végett, valamint a' T. Ns. Tanátshoz, ugy a' V.K. be várattassék, rendelni ne terheltessen. – Ezen tárgyra való nézve, hogy a' szükséges Projectumot [tervezetet] az ezt követő környül állásoknak rajzolattyával eggyütt ki dolgozván irásban ide be adják Czéh János és Mester Urunk elől ülése alatt, Szakáts Mihály, Fray János és Kajdátsy János tanátsosok, Ecker János szo szolló és némelly 60 személy Urakból öszve ülendő kiküldötségre bizatik."[259]

A városi tanács 1832. márc. 14-i gyűlésén a Választó Községnek küldöttség felállítására vonatkozó javaslatát jóváhagyja, s az előbbi szöveget csaknem teljesen megismétli.[260] A szept. 29-i gyűlésen sok egyéb mellett témánkról is hallunk: „A Választott Község többizben sürgeltt és teljesétteni mind ekkoráig elhallasztott kérésének foganatositattásért magát ujabban közbenvetvén az idei 1631 ik számu Tanátsbéli végzés következésébe kérte . . . 18^{or} Hogy a' f.é. 652 sz. végzés a' Musika oskolának felállitására nézve foganatosittassék."[261] Furcsának tartjuk már azt is, hogy a határozatok között minden pontra nézve találunk választ, éppen csak a mi ügyünkre, a 18. pontra, a zeneiskoláról nem is szólnak, holott a 17. és a 19. pontra adnak választ a szövegben!

Bár 1832-vel kutatásunk idejének határához értünk, mégis átnéztük a következő évek jegyzőkönyveit, és nem találtunk az ügy további sorsáról semmit sem. Gondoljuk, ugyanazok a konzervatív erők, amelyek 1780-ban feleslegesnek tartották a zeneiskola felállítását, még most is érvényesültek szemben a haladó erőkkel – köztük Győr nevezetes polgáraival Czéh Jánossal és Ecker Jánossal –, akik szívesen fogadták a gondolatot!

Hogy valóban nem is került rá sor a következő években sem, igazolja a Választó Község lemondó hangulatú nyilatkozata 1839-ben: „Buda Pesti hangász egyesületnek azon megkereső levelének tartalmát, minél fogva hangászi intézetének fentarthatására ezen város részéről segéd kezeket nyújtani kér, miután a' V.K. maga is illeténi intézetet kebelébe felállítani igyekezne, oda nyilatkozik, hogy részéről tellyesithetőnek lenni nem vélli."[262]

[259] Uo. Választó Község jegyzőkönyve 1829–32., 1832. jan. 13., 652. sz., 731. l.
[260] Uo. Vj 82. k. 1832. márc. 14., 652. sz., 369. l.
[261] Uo. 84. k. 1832. szept. 29., 26 229/18. sz., 1494. l.
[262] Uo. Választó Község jegyzőkönyve 1837–41., 1839. ápr. 26., 48/2194. sz., 1732. l.

V. A polgárság zenéje

Tapasztalatunk szerint a polgárság mindennapi életének a muzsikával való kapcsolatáról leggazdagabb forrásaink a városi jegyzőkönyvek. Sajnos azonban Győrött a 17. században e kötetek még csak a jogi vonatkozású vagy peres ügyeket tartalmazzák s időnként a polgárjogot nyert idegeneknek nevét. Így csak a 18. századiak s főleg az 1743-tól vezetett szabad királyi városi jegyzőkönyvek segítenek bennünket zenei adataik megismerésében.

Az éjjeliőrök Győr utcáin régóta vigyáztak már a polgárok nyugalmára, s az igen gyakran fenyegető tűzre s árvízre. 1753. aug. 1-én a dobosoknak és tüzet jelző éjjeliőröknek 2 ft 50 x-t utalnak ki.[1] Petz hangsúlyozza a katonai kürtösök szerepét is a tűzesetek jelzésénél. Idézi is Schlick József pattantyús-dobosnak 1762. júl. 2-án beadott számláját éppen egy aktuális tűzesettel kapcsolatban.[2] 1771-ben az éjjeliőrséget a városi tanács a külvárosra, sőt a Fehérvári-kapun kívül eső részekre is kiterjeszti: „A város összes polgárainak beleegyezésével – beleértve a Fehérvári-kapun kívül lakó telektulajdonosokat is – a magisztrátus elhatározta, hogy éjjeliőröket állít, akik a szokásos módon kiáltják ki az órákat. Ezért szerződtet két, esetleg négy éjjeliőrt megfelelő fizetéssel. A feladatuk nem csupán az, hogy az órákat megfelelően kiáltsák, de az éjszakai nyugalomra s a tűzveszélyre is ügyeljenek, sőt már a hevesebb szél esetén is nap mint nap zengő hangon figyelmeztessék az embereket a tűzveszélyre. Hogy ezeket az őröket megfelelően fizetni tudjuk s a város házipénztárát se terheljük súlyosan, a nemesek és polgárok valamennyien és a Fehérvári-kapun kívül lakók is mind beleegyeztek abba, hogy évente arányosan hozzájárulnak az éjjeliőrök eltartásához."[3]

[1] Gylt Vj 4. k. 100. sz., 99. l.

[2] PetzGyőr 372. l.

[3] Gylt Vj 1771. márc. 20., 883 sz., 760. l.: „ . . . publicae tranquillitatis raōne exposcente Nocturni Vigiles horas consveta modalitate proclamaturi constituantur, cum concursu et et plena Universorum tam Civium, quam aliorum extra Portam Albensem fundos tenentium annuentia Magistratualiter determinatum est, ut duo Vigiles Nocturni, et si necessitatis ratio expostulaverit, etiam quatuor cum competenti salario assumantur, et constituantur, quorum incumbentia futurum est, non solum horas debite proclamare, verum etiam nocturnae tranquillitati ac praecipue periculo Incendii sedulo invigilare, quin etiam pro omni exorturi alicujus vehementioris Venti casu homines etiam de die ad attendendum Igni sonora voce cōmonere, ut autem assumendi et praevia modalitate constituendi hujusmodi Nocturni Vigiles debite salarizari valeant, quin cassa Cittis hujus domestica aggravium quodpiam sentiat, ad universos tam Dnos Nobiles, quam Cives et Inhabitatores extra Portam Albensem passionatos v. degentes annua pro salario ejusmodi Repartitio facienda determinatur, per consequens ut universi aequaliter ad opus hoc salutare concurrant."

Mint a szöveg is jelzi, a régi hagyományos szokás hivatalos megszervezéséről és az egész városra való kiterjesztéséről döntöttek ebben a határozatban. Szomjas-Schiffert részletes kutatásai alapján tudjuk, hogy az éjjeliőrök mindig dallamot, dallammodellt kiáltottak, tehát énekeltek. Ugyancsak ő közli a hosszú éjjeliőri szöveget, amelyet Jakubovics fedezett fel és Győrből valónak tart a 18. század második feléből. A szövegnek 7–8 sornyi részletei, majd végén 10 sor óránként hangzott fel este 8 órától kezdve éjfél kivételével reggel 4 óráig.[4] Az idézett 1771-i magisztrátusi határozat tehát arra utal, hogy ez a szöveg 1771-től kezdve valószínűleg már Győr külső részeiben is rendszeresen felhangzott. A Magyar Hirmondó is megemlékezik 1780-ban a győri éjjeliőrök szokásáról: „Az új esztendőnek fel tetszésével N. Győr városában is szokásba vetetődött az, hogy éjeli vigyázók az utczákat fel-járván, az óra ütését ki-kiáltsák."[5] A hírt téves tudósítás alapján kapja, hisz már 1771-ben történt az ismeretes határozat.

1774 októberében a tűz jelzése körüli kötelességének teljesítése közben az egyik éjjeliőr kegyetlenül megjárta, mint ahogy értesülünk a városi jegyzőkönyvbe beírt esetről: „Győri uj Városban lakozó Gyurász János mai Napon ezen Városi Tanács elejben jövén, panaszolkodván jelentette, hogy minek utánna eő ezen most folyó holnapban a' Bástyán éjszakának idein az ágyuval adatott jel után a Városnak strázsája által dob szóval a' támadott tüznek jelentése véget utczákrul utczákra ell küldetett volna ugyan Uj-Városban lakozó Nagy János a Dob verésnek hallására házából hol légyen a' Tüz kimenvén, midőn tapasztalta, hogy Tüz sehol nem volna, elsőben ugyan a dobbal tett lármáért Gyurász Jánost mordan feddeni, az után pedig eőtett tőle ki telhetőképpen torka tátva motskolnyi szidni és káromlani kezdette, utoljára pedig Gyurász János kezeibül nála levő kétt dob verő fát erőszakosan ki facsarnyi s ezzel őtett agyban fejben vernyi nem általlotta ugy hogy ha közöttők támadott verekedésben jelen lévő Borbély Gyurász Jánosnak fejét mindgyárt hevenyében be nem kötötte s-nem orvoslotta volna, a vérnek sürü folyása miat mondott Gyurász János a verekedésnek piarczán életét Teremtőjének föl-áldozni kéntelenéttett volna." A tanácsi határozat szerint Nagy Jánost 25 ft bírság, 12 ft fájdalomdíj és a borbélynak való költség megfizetésére kötelezték.[6]

1792-ben nyújtja be a város a kérvényét a Királyi Kamarához a tűztorony építésére, amely „torony a tűz jelző őrség célját fogja szolgálni a Fehérvári-kapu felett".[7] 1795-ben pontosan meghatározzák a toronyőrök kötelességeit is. A több mint 60 éven át szokásban maradt jelzésmód leírása értékes dokumentuma a korabeli Győr hagyományainak:„1. Az említett őrök a tűz veszedelmének figyelése céljából (melyet a háromszemélyű Isten tartson távol tőlünk!) felváltva tartsanak őrséget, negyedóránként, azaz egy órában négyszer fújjanak kürtjükbe. 2. Két rendkívüli kettős töltetű puskáról minél előbb gondoskodjanak. Ezeket a toronyőrök kezük ügyében tartsák, hogy tűz esetén egy szempillantás alatt egyet elsüthessenek, és a tűznek helyét megjelölő jelzést, nappal zászlót, éjjel pedig égő lámpát az alábbi módon

[4] SzomjasHajnal 87. és 107–108. l.
[5] Magyar Hirmondó 1780. 3. szám 18. l.
[6] Gylt Vj 1774. okt. 21., 264. l.
[7] Uo. Tanácsi fogalmazványok iratai 1792. aug. 1., 253/1792: „Turris pro Incendiariis Vigilibus deservitura super Portam Albensem"

helyezzék ki. Majd aztán a náluk levő kürt hangjával ismételten jelöljék meg a tűz pontos helyét. 3. A belső városban keletkezett tűz esetén az előírt jelzéseket a torony középpontjában a belső város irányába kinyújtva karjukat adják, ha pedig a külső városban [Újvárosban] vesznek észre tüzet, akkor a torony közepén a karmeliták felé helyezkedve; ha a Majorokban keletkezett pusztító tüzet észlelik, a torony sarkában a postaház felé fordulva, végül ha Szabadhegyen támad tűz, a torony középpontjából a Fehérvári-kapu előtti első híd felé fordulva jelezzenek. Amennyiben viszont a szomszédos püspöki falvakban, Szigeten vagy Révfalun lesz tűz, a hely megjelölésére semmiféle jelet se használjanak, hanem csupán egy puskalövést adjanak le és kürttel jelezzék a tűz helyét. 4. A másik két toronyőr, akik éppen akkor nem őrködnek, miután a toronyból leadott puskalövést meghallották, azonnal süssék el a két pattantyút. A városi strázsák a városházánál, a város kapujánál, a külső városban, valamint a Majorokban levő őrség is az állandóan készenlétben őrzött puskát süssék el, s a mindig előkészített felszerelt dobokkal doboljanak. Mindezek végrehajtása és ellenőrzése a városi helytartónak a gondja. 5. A puskákat és a pattantyúkat télen havonta, nyáron pedig két havonként töltsék újra, s a régi töltetek megőrzéséről a városi helytartó utasítása szerint járjanak el."[8]

A kürtök különböző dallamsignáljairól sajnos nem találtunk feljegyzést. 1811-ben viszont a városi tanács 270 ft 43 x-ért Gschlőssel Józseffel a torony részére harangot is öntet. Ezt is felhasználják a jelzésnél. Vörös szerint 1860 körül még szólt a kürtök hangja a toronyban rendszeresen: „Aki 1860 októberében felkapaszkodott a lépcsőin, kilépett a magasban körbefutó erkélyre, ahonnan még ekkor is negyedóránként mind a négy égtáj irányában felharsant az őr kürtszava, eleven tér-

[8] Uo. Vj 26. k. 1795. febr. 25., 191. sz., 107—110. l.: „1° Ut attacti vigiles alternative circa observandum aliquid Incendii Periculum (quod attamen Deus, ter optimus, avertere velit) vigilias tenentes, enim quadrante semel, singula vero hora quater diu noctuque tubam inflare teneantur, Non secus 2°. Ut duo extraseriales sclopi duplicem implecturam recipentes quantocius procurentur, his prae manibus, turris vigilium prae existentibus, ad casum exorti alicujus incendii in ictu occuli unus ejusmodi sclopus explodatur, ac in instanti signa localitatem incendii designantia, et quidem de die vexillum, noctu vero lampas cum ardente candela modalitate infra scripta exponantur. Post haec vero medio praehabiti tubi iteratis vicibus localitas incendii illico indicetur. 3° Si exoriatur incendium in interiore Citte praedescripta signa in meditullio turris ad interiorem Cittem protendente, si autem in exteriore Citte incendium exortum adverteretur, tunc in medio turris versus conventum Carmelitarum situato, si dein in allodiis fatalis incendii casus observaretur, tunc in angulo turris versus Postalem domum semet extendente, demum si in diverticulo Szabadhegy incendium oriatur ad meditullium turris versus primum Pontem ante Portam Albaregalensem situatum exponantur. Denique si in advicinantibus Eppalibus Possonibus Szigeth et Révfalu incendium aliquod exortum fuerit ob adaequate designandam localitatem nullum signum exponatur, verum unice sclopus explodatur et per tubam localitas incendii indicetur. Porro 4° Ut alii duo turris vigiles, vigilias eo tum haud habentes, postquam explosionem sclopi in turri promissam audivissent, in instanti duo Cittis tormenta explodere teneantur, satrapae vero Cittis tam in domo curiali Praetoria, quam et ad Cittis Portas et in exteriore Citte, nec non in allodiis in vigiliis constituti sclopum comunem, velut omni tempore implete conservatum pariformiter explodere et tympanum perprius bene instructum prae manibus habitum illico pulsara obligentur, horumque effectuatio et respective inspectio gremialibus Locumtenentibus comittatur. Ita et 5° Tam tormenta, quam et sclopi in hyeme omni mense, in aestate autem singulo bimestri noviter impleantur, ac pulveris pyrii antiquiores ex tormentis et sclopis excipiendi interioris Cittis Locumtenenti per eundem pro Magraliter determinando usu conservandi resignentur."

képként láthatta lábainál a várost."[9] Igaza van, mert csak 1877-ben változtatnak a hagyományos jelzésmódon. Idézzük ezt a késői adatot is, mert a folyamatos hagyomány részleteiről is szól: „Tekintetes Kisgyűlés! A már régtől fogva fennálló gyakorlat szerint a városi őrtoronyban alkalmazott őrök kötelesek a nap minden negyedórájában s így éjjelenként is, a netán támadható tűzesetek végett a torony karzatán körüljárni, vész idején pedig erről a közönséget az őrtoronyban alkalmazott harang meghúzásával, valamint egyéb gyakorlati módon értesíteni; kötelesek egyúttal a toronyőrök éber figyelmükről a nagy közönséget és pedig szintén minden negyedórában trombita szó jeladásával értesíteni. – Minthogy azonban már többszörösen tapasztaltatott, hogy a toronyőrök éjjeli órákban, különösen pedig zivataros éjszakákon ebbeli kötelmüket nem mindig vagy nem eléggé pontosan teljesítik . . ., hogy a városi őrtoronyban alkalmazott őröknek éjjel-nappali éber figyelme a jövőben nem az eddig szokásos óranegyedenkénti trombita szó jeladásával ellenőriztetik, mely gyakorlat különösen a torony körüli lakókra nézve, főleg az éj csendében a mellett, hogy bosszantóan alkalmatlan, még a legkevésbé is ellenőrizhető, hanem más nagyobb városok s egyéb gyártelepek példája után egy e végből beszerzendő úgynevezett ‚ellenőrző óra'-nak mint e czélra szolgáló biztos eszköznek alkalmazásával. – Győr 1877. szept. 21. Lehner Ferenc."[10] Mint közismert, ezután hamarosan, 1894-ben a tűztornyot is lebontották.

Toronyzenéről Győrött azonban egyetlen adatot sem találtunk. Ha nem is fog előkerülni ilyen adat, nem lepődünk meg, mert a toronyzene elsősorban német nyelvű, ill. régi szabad királyi városaink, mint pl. Sopron, Kőszeg, Buda hagyománya. Győr csak 1743-tól szabad királyi város. A 17. században tipikus magyar város volt, s csak a 18. században lett a németek száma is nagy. Ám a toronyzenének nem lévén régi hagyománya, ez az idő már nem kedvezett az új szokás meghonosodásának.

Ha már a tagadás hangját ütöttük meg, akkor szóljunk mindjárt röviden arról is, igaz-e az, hogy Mozart és apja Győr falai közt tartózkodott, valószínűleg 1768-ban? Gálos Rezső az általa közölt bizonyos Mozart-sziluettek alatt szereplő szövegek alapján ír arról 1930-ban, hogy Mozart koncertezett Győrött.[11] A zenetörténet azonban erről semmit sem tud. Isoz Kálmán már 1931-ben hangoztatta, hogy a sziluettek hamisítványok.[12] Major Ervin pedig ugyanezen az alapon tartja tévesnek a hírt 1956-ban.[13]

A céhek szabályzatai szinte kivétel nélkül szólnak a körmeneteken való részvételükről. Idéztünk már néhány alkalmat, amikor zászlóikkal zeneszó mellett vonultak Győr utcáin. A városi jegyzőkönyv azonban megőrzött olyan leírást is, amely nem vallásos jellegű ünnepükről szól, s a muzsika szerepét itt is jelzi. 1770. jan. 18-án „a magyar és a német ácsok céhe, akik eddig külön működtek, céhládájukkal nagy kíséret mellett ünnepélyesen felvonultak a városházára, s céhládájukat elhelyezték a tanács asztalára". Polgári József, az ünnepi gyűlés elnöke részletesen el-

[9] VörösGazdaság 325. l.
[10] Gylt Városi jegyzőkönyvi iratok II. 877/32. Tűzoltó egylet.
[11] GálosMozart 281–286. l.
[12] IsozMozart 13–14. l.
[13] MajorMozart 10. l.

mondja, hogy eddig sok veszekedés és nézeteltérés akadt a céhek tagjai között. Ezek megszüntetése érdekében elhatározták, hogy a két céh egyesül egymással. A lelkes szónoklat végén egy szívvel és lélekkel helyeslik a szándékot, kibékülnek egymással. Majd megválasztják az új közös vezetőséget, amelyben természetesen a magyarok és a németek arányosan jutnak szóhoz. Majd elhelyezvén az új szerződést a céhládákba a régi iratok és kiváltságlevelek mellé, „a céhládákat magukhoz véve ünnepélyesen zeneszó mellett kísérték haza céhük új mesterét".[14] Az nem állapítható meg, hogy saját muzsikusaik voltak, vagy esetleg cigányzenészek kísérték őket. Ám az valószínű, hogy hasonló zenés ünnepük – még ha nem is kibékülés céljából – máskor is volt a győri céheknek!

Tánc és szórakozás

A 18. századi Győr zenés szórakozásainak jelentős alkalmai voltak Jenei szerint „a Fehérvári-kapu előtt tartott sokadalmak, a híres győri vásárok. Ezek adtak a legtöbb munkát a csaplárosoknak . . . De a mulatók vigadozását a muzsikusok hangolták, 1729-ben Andreas Király és Anton Sulcz muzsikusok fejenként 1,75 forint adóval gyarapították a városkasszát."[15]

Ugyanebben az időben az első és egyetlen feljegyzést táncmulatságról a karmeliták naplójában találtuk, s ezt éppen Sinzendorf gróf, Győr püspöke rendezte 1730. febr. 20-án: „Ezen a napon Őméltósága a helybeli előkelőség részére bált rendezett szomszédunk, Noswodi úr házánál. Minden azonban a legnagyobb illendőséggel és tisztességgel történt."[16]

Egy évvel később ugyancsak a karmeliták írnak arról is, hogy 1731. május 11-én „Aga effendi Konstantinápolyból érkezvén nagy kíséretével a Magyar-kapun át érkezett Győrbe, majd a Bécsi-kapun át haladva a Vörös Ökör nevű újvárosi fogadóban szállt meg. Itt töltött egy éjszakát, és másnap folytatta útját Bécs felé 62 emberének s néhány lovasnak kíséretében."[17] A régebbi hasonló híradások alapján feltételezzük, hogy a Vörös Ökörben zeneszó mellett szórakoztak is a kíséretükben levő zenészek muzsikájára. Takáts ugyanis arról ír, hogy 1645-, 1699- és 1719-ben is átutazott hasonló török követség Győrött, sőt 1699-ben több héten át tartózkodtak Győr falai között. Említi, hogy a nagyszámú kíséretben 1699-ben színészek és muzsikusok is, 1719-ben pedig 60 muzsikus, 65 bűvész és színész vett részt.[18] 1755- és 1757-ben a városi tanács – felsőbb rendeletre – egészen ünnepélyes fogadtatást készít elő a Bécsbe utazó követségnek, teljes katonai pompával, díszlövésekkel.

[14] Gylt Vj 1770. jan. 18., 357. sz., 313. l.

[15] JeneiFogadó 70. l.

[16] KarmN II. 54. l.: „ . . . hac die Eminentissimus noster dedit hujatibus Nobilibus unum Baal in domo D. Noswodi nri vicini, fiebant autem omnia cum maxima decentia."

[17] Uo. 62. l.: „Hac die venit Constantinopoli Jaurinum Aga effendi, qui cum suo comitatu intrando per portam Ungaricam et exeundo per Vienensem deductus est ad hospitium bovis rubri in suburbio, ubi semialtera die permansit, deinde suum iter prosecutus est Viennam versus cum suis 62 viris, in comitatu aliquot equitum . . . "

[18] TakátsRajzok II. k. 389., 395–399. l.

Az 1792. febr. 8-án érkező követség a Magyar Hirmondó szerint: „Ott mulat 9-dikén is."[19]

Győr, az új szabad királyi város más hasonló városok példájára 1750. máj. 11-én szintén felállítja a nyilvános pellengért, mégpedig éppen a Piac téren, a mai Széchenyi téren. A káptalan és a jezsuiták – mint szóltunk róla – azért háborodtak fel elsősorban, mert a téren álló híres Kollonich-féle Szűz Mária-szoborcsoport elé helyezték s a jezsuiták temploma és háza közelébe. Bennünket mégis érdekel részletesebben az ügy, mert a nép szórakoztatására a muzsika is szólt előtte, mint a jezsuiták leírják naplójukban: „A szenátus ma reggel a püspök úrnak Heinrich kanonok által való tiltakozása ellenére is elkészíttette a szégyenletes pellengér alapját 10 lépésnyire Szűz Mária-szobrától és 20 lépésre a kollégiumtól. Reggel 5-kor e célból nagy sátrat emeltek. Az ünnepségre rendben kivonultak a polgárok, néhány tanácstag és a városbíró. A sátor alatt egész nap és egész éjjel szólt a muzsika erdei kürtök és dobok kíséretében."[20]

A naplóíró leírása megfelel a valóságnak, mert a város júl. 17-én elrendeli, hogy a kamarási pénztár fizesse ki a mesterembereknek, az őrségnek és a zenészeknek a pellengér felállítása alkalmával adott bor árát.[21] A napló beszámol aztán arról is, hogy máj. 13-án, szerdán Mária Terézia születésnapján volt az első nyilvános pellengérezés. Nagy tömeg lehetett együtt, mert – mint írja – a tanítás után még a diákok is kitódultak, hogy megnézzék, amint első alkalommal vesszőztek meg egy nőt. Pénteken a népnek látványosságára egy másikat is pellengérre helyeztek, de ezt nem vesszőzték meg.[22] Nem említi a muzsikát, de bizonyára mindkét esetben szólt a zene is a sátor alatt!

Zichy püspök másnap már kérvényt nyújtott be a királynőhöz a pellengér eltávolítása ügyében. Mint mondottuk már, a káptalan és a jezsuiták a téren egyetlen ünnepet sem tartottak tiltakozásul. A városi tanácsot izgatta a dolog. Sefcsik idézi az utasítást, amelyet 1751. ápr. 14-én az országgyűlési követeknek adnak: „Amennyiben szőnyegre kerülne a város piacán nemrég épített pellengér eltávolítása (numella, columna infamis, Pranger), arra nézve legjobb védelmet nyújt Ő Felsége kegyelmes resolutiója, mely annak idején az udvari haditanács és az itteni várparancsnokság közbejöttével hozzánk le érkezett. Ehhez ragaszkodván, igyekeznének a Rendeket és Karokat meggyőzni arról, hogy a pellengérnek a mostani helyén fennállás sem Nagy Anyánk (Magna Mater nostra) szobrát nem sérti, sem az ott levő szentek iránti tiszteletből le nem von – annál kevésbé botrányos a jezsuita atyák

[19] Gylt Vj 5. k. 1755. márc. 10., 68. sz., 50. l.; uo. 7. k. 1757. febr. 28., 542. l.; Magyar Hirmondó 1792. jan. 20., 92. l.

[20] JesDiar 1750. máj. 11.: „Hodie mane in foro a Senatu et quidem Catholico positum fundamentum pro Columna infami, incassum dehortante Excell. Ordinario per Rdum Dnum Canonicum Heinrich 10 passibus a Colosso BMV et 20 a collegio. Mane post 5ª in finem erectum tentorium; ordine ad hanc solemnitatem ex Curia processerunt Cives, aliqui Senatores et Judex. Tota die et nocte sub tentorio musica cum cornibus sylvestribus et tympano."

[21] Gylt Vj 2. k. 1750. júl. 17., 419. sz., 334. l.: „. . . pretium vini per Magistros opifices, constitutas civiles vigilias et Musicos sub tempus erectionis neo fundatae in foro numellae . . . "

[22] JesDiar 1750. máj. 13.: „Actus 1-mus ad Columnam Fer. 4. Hodie ipsa die Natali Augustae Reginae finitis Scholis spectante studiosa Juventute primus actus ad infamem columnam habita, et scandalose faemina evirgata."

egyházára és ájtatoskodókra, hozzanak fel erre más városokból minél több példát."[23]

1751. júl. 31-én azonban a jezsuiták krónikása lelkendezve ír a kérésük sikeréről: „A Királynőhöz beadott többszöri kérés után kiadták a rendeletet, hogy a szégyenletes pellengért el kell szállítani. A futár éppen Szent Ignác napján hozta meg a hírt. Ezért 12 óra körül a városházáról kivonult ünnepi rendben a tanács, elöl a városbíró, majd a többiek, hogy a pellengért kezükkel megérintsék [ti. a lebontás jelzésére]. Hamarosan mindenünnen összetódult a nép, hogy az elvitelnek tanúi legyen. Végül a kőműves ledöntötte, és délután 2-kor bevitték a városházára. Egy szenátort sem lehetett ekkor látni, mert mérgesen és nem kevésbé méltatlankodva elrejtőztek szégyenükben a házukban. Örültek és tapsoltak viszont a jóérzésű emberek! Így a pellengért, amelyet akkora örömujjongás között és két napig tartó ünnepélyes felavatással emeltek, két óra alatt ledöntötték."[24] Egy év után aztán a városon kívül a régi pellengér helyén újabbat állíthattak fel. Ismét a jezsuiták krónikásától tudjuk, a részleteket: „1752. júl. 11. Ma a megyeházáról menet indult lovasokkal és két kürtössel az élén, majd 40 ács a régebbi pellengér helyére, amely düledező állapotban már veszélyes volt. Most lebontották és a szokásos szertartások között az alispán úr irányítása mellett újnak építését kezdték el."[25] Ünnepélyes felavatását aug. 1-én tartották: „Győr város új pellengért állít fel. Ma volt az évfordulója, hogy a királyi rendeletre a szenátus kénytelen volt a téren álló pellengért elvitetni . . . az a hír járta, hogy a szégyenletes pellengért a városon kívül ünnepélyesen akarják felállítani. Valóban így is történt . . . Reggel 6-kor tehát a mesteremberek a városházánál gyülekeztek. Innen indultak ki a városból. Lovas haladt elöl, egyike a városi tisztviselőknek, majd fegyveres polgárok követték őket kürtösök muzsikájának kíséretében. Aztán következtek szerszámaikkal ünnepi díszben a mesteremberek, egészen a pellengérig vonultak, és itt felavatták az emlékezetre méltó dolgot a jók megfélemlítésére, a gonoszok jogos megbosszulására."[26] Erről az avatásról és a pellengér további használatáról többet nem emlékeznek meg.

[23] SefcsikGyőr 31. l.

[24] JesDiar 1751. júl. 31.: „Post iteratas supplicationes Augustissimae Reginae factas Decretum emanavit, ut illico columna infamis evertatur. Mandatum hoc cursor attulit ipsa die S. P. Ignatio sacra. Quare circa horam 12am e domo civica processit in ordine senatus, primus judex tum caeteri columnam manu attigere. Reversi sunt illico. Confugere mox homines undique et undique, ut eversioni interesse possint. Tandem a murariis dejecta in domum civicam ablata est hora 2da. Nullus senatorum tunc videri poterat, delituerunt in domibus pudore sufusi, nec modicum indignantes. Gaudebant e contra et plauderunt omnes boni. Sic columna, quae tanto jubilo et 2arum dierum solemni dedicatione surrexit, intra 2 hora spatium funditus concidit."

[25] Uo. 1752. júl. 11.: „. . . hodie Comittus ex sua domo processum habuit praeeuntibus equitibus, duobus item cornicinibus et supra 40 fabris lignariis ad locum veteris Patibuli, quod quia lapsum minabatur, destructum est, et aliud solitus caerimoniis, inchoando a Dno Vic.-Comitte novum est erectum."

[26] Uo. 1752. aug. 1.: „Civitas Jaurinensis novum erigit patibulum. Heri fuit dies anniversarius, quod senatus hujas Numellam in foro sitam evertere jussu regio debuerit . . . rumor erat, quod furcam infamem extra urbem solemniter erigere velint; verum; . . . Collectis igitur mane civibus mechanicis, ad Domum praetoriam, circa 6tam inde extra urbem movere. Praecedebat Eques, unus ex officialibus urbis, sclopitarii illum secuti cives cum cornicinibus, postea mechanici suis instrumentis ornati usque ad locum infamem, atque ibidem rem, memoria sua dignam moliti sunt, bonis ad terrorem, malis ad justam vindictam."

Ugyanezen évekből – a dátuma pontosan nem állapítható meg – maradt fenn az első részletes leírás a polgárok egyéni zenés szórakozásairól. Igaz, most az egyszer talán ártatlanul szenvedtek mások részegsége miatt: Eder József a részeg kapitány ellen adja be panaszát, amelyben részletesen leírja az esetét: „Szent György napján este 11 óra körül, hogy a hosszú napi munka után felüdüljünk, először a városi patika előtt a téren, majd később összetalálkozva Kovács János és Mecsey János nemes ifjakkal betértünk a kávéházba, hogy szomjúságunkat sörivással oltsuk ki. Senki sem lévén ott, aki játszott, vagy ivott volna, így minden zavar nélkül énekelgettünk hegedű kíséretével, és békésen töltöttük az időt anélkül, hogy kellemetlenséget okoztunk volna valakinek is. Közben azonban nemes Börcsy Márton a szabad királyi város tanácsnoka és újonnan választott kapitánya körülvéve nagy ivó társasággal – mindezekről tanúskodhatnak az éjszakai zajongók megfékezésére annak rendje és módja szerint magához vett strázsák és egy fertálymester is – belépett az említett kávéházba, miközben mi azonnal kellő tiszteletünket fejeztük iránta. Ám ő minden megokolás vagy korholó figyelmeztetés nélkül a mi teljes megszégyenítésünkre az említett hegedűket hatalmi tekintélyével kiragadta kezünkből, és ami még ezen felül következett: engem Eder Józsefet kinn a nyílt téren a Dulcs-féle ház előtt következőképpen ócsárolt: Mocskos fiú, majd tisztességre tanítlak téged, s ha másra nem lennék tekintettel, lecsukatnálak, te kölyök . . . "[27] Hogy mi lett panaszának az eredménye, ennek nyomát nem találtuk meg. Nem vagyunk azonban biztosak abban, hogy sok eredménye lett panaszának, mert ezekben az években a nyilvános helyeken, kocsmákban és hasonló helyiségekben 10 óra után tilos volt a muzsikálás, táncolás s egyéb zajos szórakozás, magánházaknál pedig éjfél utántól érvényes a rendelet.[28] Az utóbbit igazolja az éjjeliőrök 1755-ben benyújtott panasza: éjfél után muzsikaszót hallottak Mayhofferék majorokbeli házából. Ezért többször is figyelmeztették őket a fennálló rendelkezésre. Azok azonban ocsmány, durva szavakkal válaszoltak nekik. A tanács ezért 12 forint büntetést rótt ki rájuk.[29]

A tanács a rendelkezésnek érvényt szerzett. Igazolja Gyurász Mihály 1764-ben részletesen leírt esete. Itt még az is súlyosabbá tette a helyzetet, hogy a társaság összetétele ellen is kifogást emelhettek: „Megh visgáltatván az mái napon tartatott Tanácsbéli Gyülekezetben Gyurász Mihálynak képtelen és valóban botránkoztató cselekedete, minthogy Györkös Ferencz és Szivós Pál azt vallyák, sőtt maga Gyurász Mihály sem tagadgya, hogy ezen folyó Holnapnak 4dik napján az Város strázsájának megh jelenése után ugan [ugyan] Gyurász Mihály az Házánál lévő Musikát szolgálója által ell tiltotta, hanem ha akarnak tánczolni, mennyenek le a' Pinczében, ott tánczolhatnak, valamint hogy ezen tánczban lévő társaság szavát fogadván az Házi gazdának, lemenvén a' Musikával a' Pinczében ott Gyurász Mihálynak önnön maga vallása szerént éjfél után harmad fél óráig tánczoltak is, ámbár ugyan azzal szinezi illetlen cselekedetét Gyurász Mihály, hogy a' végre engedte a' Pinczében valo tánczot, mivel annak előtte Boros hordoirul az abrincsok le pattanván, és

[27] Gylt Győr város tanácsának iratai. Magánosok iratai 1604–1759. 47. számú irat.
[28] Uo. Vj 8. k. 1758. dec. 1., 190. sz., 88. l.
[29] Uo. 5. k. 1755. jún. 17., 155. sz., 164. l.

borai ell folyván semmit föll nem merhetett, mivel az homok ell idta, hogy az Pinczéjének földgyét valamentire megh tiporják, mint hogy pedig ez illetin alattomban, és el röjtött helyben való tánczot a' természet maga is tilalmazza, annál inkáb tudva való dologh az, hogy az ki rendeltt üdön föllül sem a szobában annyival is inkáb a pinczében a tánczra adatott engedelme és rész szerént parancsolattya, még onnand is nagyobb büntetésre érdemes, hogy ahol az Házi Gazdának maga alatta valóit, és Házi népét jóra köllenék vezérleni, sokaknak botránkoztatására még maga nyujtott alkalmatosságot az gonosz tételyre, aztott engedvén, és rész szerént parancsolván, hogy amaz tüzes legények az fehér néppel (mellyek között egy Országos Kurva is foglaltatott) az Pinczében tánczot tartván mulatozzanak, melly botránkoztató cselekedetnek főebbik oka, mivel egyedül maga Gyurász Mihály ugymint házi gazda, noha tudatlansága által menti magát, és hogy a dolgot nem gondolta volna olly vétkesnek lenni, első lévén ezen Pinczebéli tánczra való engedelme, mostanság ugyan más jámbor Embereknek botránkoztatásáért mái Naptul fogvást egy egész héti Arestomal, mellyet szerdán, pénteken és szombaton kenyér és viz mellett való böjtöléssel fogh szenvedni, büntetődik. Az minémü Országos Kurva pediglen ezen Pinczebéli Tánczban jelen vala ki álléttatván magasabb helyre az Jaskó előtt 30. korbács csapás után ezen Városnak Határábul ki igazéttassék; Kis István pedig ide való lakatos, a ki egyik a' Tánczosok közül való (mivel a' többiek személlyek szerént ezen Városnak Törvénye alatt nincsenek) ugy nem külömben az három Musikusok nevezett szerént Györkös Ferencz, Szivós Pál és Gyurász János 24 egész óráig kenyéren és vizen az Jaskóban aréstomban legyenek, és minnyájon magokat az illyetin képtelen és botránkoztató cselekedettül ez után ojni [óvni] tanullyák."[30] A szereplő zenészek újvárosiak voltak. Újvárosban a 18. században sok cigányzenész élt. Az újvárosi anyakönyvekben gyakran találkozunk velük. Jó néhánynak követtük sorsát, s az anyakönyvi adataik alapján azt találtuk, hogy a polgársághoz hasonló rendezett családi keretben élt jó részük. Szociális helyzetükről természetesen ezek alapján nem tudunk szólni. (Nevüket felsoroljuk összefoglalásunkban.)

Az 1770-es években több rendelet foglalkozik a szórakoztató zenélés és táncolás ügyével. Mikor 1771-ben a pápai rendeletnek megfelelően csökkentették az ünnepek számát, akkor a győri tanács is gondoskodott arról, hogy a megmaradtakat zavartalanul munkaszünettel tartsák meg. Hét pontban foglalják össze a boltok, piacok, kocsmák s egyéb szórakozóhelyek nyitvatartásának szabályait. Ezek közül három pontban foglalkoznak a muzsika, a tánc és egyéb szórakozás kérdésével: „Elsőben. Valóban illetlen dolog az, hogy az Emberek már korán Regvel, és feőképpen az Isteni szolgálat alatt vasárnap és ünnepi napokon az korcsmákban isznak s dombéroznak, azért minden vendég fogadós és korcsmárosoknak 12 fl ell kerülhetettlen büntetés alatt tilalmaztatik, hogy senki közülők tizen egy óra előtt (ki vévén az nyilván való vendégfogadóban az utas embereket) és az házánál adni ne mereszellyen . . . Harmadszor: A sátoros ünnepek, ugy mint Nagy és kiss karácson napjai, Husvét Pünkösd és Sz. Háromság vasárnapok, Ur napja, Nagy Bol-

[30] Uo. 10. k. 1764. nov. 9., 211. sz., 156—157. l. — Sáry István véleménye szerint lehetséges, hogy a „Jaskó" a régi városháza mögötti telek tulajdonosától kapta a nevét. A botozás valószínűleg a városháza mellett volt.

dogh Asszony és minden szentek napja ugy megh tartassanak, valamint eddig szokás voltt, és ezeken napokon Tellyességgel az Piarczon semmi se árultassék, sem Tánczok és Comediák tartassanak, a szerencse fazokasoknak sem lészen szabad játszani, ugy nem külömben abban az üdőben, mellyben az Anya Sz. egyház által a Táncz megh vagyon tiltva, az Comediák tilalmaztattnak . . . Hetedszer: Minden dombérozás, kiáltás és korcsmákon való lármázás ezeken az napokon kemény büntetés alatt hasonlóképpen tilalmaztatik, musikát és tánczot sem leszen szabad az vendég fogadókban és korcsmákban estve előtt tartani, valameddig az Isteni szolgálatnak tellyességgel vége nincsen. – És mively a' jó Rend tartás lelke minden dolgoknak ezen föllül megh irtt Punctumoknak szentül meg tartására mindnyájan nem csak intettnek, seőtt az ellenkezőknek kemény büntetés alatt parancsoltatik, azért is mindeneknek tudtára adatik költt Győrött az Várossi Tanácsban die 20ª Novembri 1771."[31]

1773-ban a helytartótanácsnak két rendeletét is közzéteszik Győrött: az elsőben a zenés előadások kezdetéről intézkedik: vasárnap és ünnepeken a színházi előadásokat este 7 órától, a cirkuszi s hasonló kerek sátor alatt tartott műsorokat délután 4-től kezdhetik el. Kocsmákban, éttermekben, sőt magánházaknál is csak 4 óra után muzsikálhatnak. A másik leirat pedig a farsangi álarcosbálokat szabályozza hét pontban. Ezek lényege: csak belépőjegyes nyilvános tánchelyiségben lehet ilyent tartani. A záróra általában éjjel 3 óra, hetvenedvasárnap után reggel 5 óra, farsang utolsó napján, húshagyókedden éjjel ½12. Az urasági inasok kivételével bárki részt vehet, de az álarcot csak a tánchelyiségben használhatják, s tilos a fegyver viselése is.[32]

A következő években gyakran foglalkoznak a vendéglősök ügyeivel: farsang kivételével a zenélés továbbra is csak 10 óráig tartható. Sűrűn kérnek engedélyt az időpont átlépésére. 30 krajcár lefizetésével megkapják az engedélyt, ám az engedély nélkül zenélők minden esetben 12 forint bírságot fizetnek.

1774-ben Kornester Jakab, aki a farsangi bálok tartására alkalmas termet építtetett házában, kifogásolja, hogy olyan súlyos adót követel tőle a város a farsangi bálok alkalmával, amilyen sem Pozsonyban, sem Székesfehérvárott nem szokásos. Kérését a város megalapozottnak tartja, és csökkenti a befizetendő összeget.[33] 1789-ben hallunk első alkalommal Redl Frigyesről, az újvárosi Fehér Bárány vendéglőséről. 1791-ben név szerint is említik, hogy a bálokért Redl Frigyes a külvárosban, Lettner György pedig a belvárosban befizette a szokásos 6%-ot a város pénztárában a szegények javára.[34]

Gálos szerint Kazinczy Ferenc 1789-ben Győrött meglátogatta Rájnis Józsefet és Révai Miklóst. Azok elkísérték szállására a Bárány-szállóba, és ott éjfélig mulattak vele.[35] Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ez nem a külvárosi Fehér Bárány-

[31] Uo. 1771. nov. 26., 1231. sz., 1087—1090. l.

[32] Uo. 1773. jan. 8., 447. sz., 456. l. hozza az 1772. dec. 15-i rendelkezést, míg jan. 12., 451. sz., 464. l. pedig az 1773. jan. 4-i helyt. t. rendeletet tartalmazza.

[33] Uo. 15. k. 1774. jan. 7., 4. sz. 2. l.; uo. ápr. 26., 55. l.

[34] Uo. 21. k. 1789. dec. 30., 2777. sz., 1624. l.; 22. k. márc. 16., 683. sz., 166. l.

[35] GálosRájnis 102. l.

ban történt, hanem a belvárosban a pálosok házában levő Bárány-szállóban, a mai Alkotmány utcában. Bizonyára ennek a bérlője is megkapta, mint Redl is az engedélyt, hogy 10 óra után is zenélhetnek náluk.[36] Ugyanebben az időben még két vendéglős nevét ismerjük, akik szintén megkapták ezt az engedélyt: Volffiger Pál külvárosi kocsmáros és Haller József a Zöld Kapu tulajdonosa.[37]

1795 elején Redl még befizeti a farsangi bálokért a szokásos összeget a városnak. Decemberben azonban már mint az újvárosi Fehér Ló vendéglő bérlője kér engedélyt a következő farsangi bálok tartására. A város azonban visszautasítja kérését, mivel a vendéglő épülete komoly javításra szorul, s nem alkalmas így a kért célra. Úgy látszik, rendbe hozta az épületet, mert 1796 farsangi időszakában mégis tarthattak a Fehér Ló vendéglőben is táncmulatságokat.[38]

A belvárosi farsangi bálok tartására eddig nem volt megfelelő hely Győrött. Most Redl rábírja a várost, hogy a volt jezsuiták dísztermét – amelyet az akadémia Pécsre való távozása óta Vorelly színigazgató többször bérelt színházi előadások tartására – adják ki neki bérletre a farsangi és egyéb táncmulatságok rendezésére. Három évre szóló megállapodást kötnek vele, évi 150 ft-ot kell fizetnie. 40 krajcárnál magasabb belépőjegyet nem kérhet a közönségtől. A feltételek között az is szerepel, hogy a farsangi időszakon kívül tartott táncmulatságoknál az előírt szabályokat tartsa be, s szeszesitalt az épületben kizárólag a táncmulatság idején szabad árusítania.[39] Átmenetileg ezzel megoldódott a probléma. Redl kizárólagos joggal kapta meg a bérletet, s ezért természetesen nem tűri el, hogy másutt is rendezzenek farsangi belépőjegyes mulatságokat, mert ebből kára származik. Így a Fehér Ló új bérlőjét, Stockmann Andrást is feljelenti, mert 10 krajcárt vett be minden táncos vendégétől. A város igazat ad neki, s arra kötelezi Stockmannt, hogy belépőjegyet ne szedjen a mulatság idején.[40]

1798-ban szólnak először Reinpacher József kávéházi bérlőről, akinek szerepe fontos a győri színház történetében: febr. 28-án egyelőre csak azt kéri, hogy a Bécsikapu előtt a két híd közötti területen – ahol a lebontott nyári színház állott – felépíthessen valami sátorszerű épületet azzal a céllal, hogy a nyári időszakban tánczenét tarthasson ott. Az engedélyt megkapja azzal a feltétellel, hogy amikor az ott álló Szűz Mária-szobornál a nép ájtatosságot tart, akkor a zenének szünetelnie kell.[41] A nyári tánchelyiségről többet nem írnak, de részletesen közli a jegyzőkönyv az újabb kéréséről szóló megállapodást: a lebontott nyári színház helyett itt a Bécsikapu közelében új színházat épít fel saját költségén Reinpacher, s évi 75 ft bérletért rendelkezik a színház bérleti ügyében.[42] Mint ismeretes a színházat valóban felépíti,

[36] JeneiFogadó 69. l.

[37] Gylt Vj 20. k. 1789. aug. 21., 1873. sz., 1117. l. és 1788. júl. 17., 1472/808. sz., 260. l.

[38] Uo. 26. k. 1795. febr. 25., 193. sz., 110. l.; uo. dec. 30., 1535. sz., 772. l.; uo. 27. k. 1796. febr. 17., 227. sz., 104. l.

[39] Uo. 1796. jún. 30., 857. sz., 436–438. l.

[40] Uo. 28. k. 1797. dec. 29., 1590. sz., 798. l.; uo. 29. k. 1798. jan. 4., 13. sz., 7. l.; uo. júl. 20., 882. sz., 443. l.; Uo. aug. 31., 1103. sz., 540. l.

[41] Uo. febr. 28., 299. sz., 133. l.

[42] Uo. 1798. szept. 12., 1144. sz., 562–565. l.

s a Pressburger Zeitung 1799. aug. 23-i számában Reinpacher hirdetést közöl, amely szerint a május 1-én megnyitott színházat nov. 1-vel bérbe adja.[43]

1799 után Redl Frigyesről nem hallunk többet. Ámde feltűnik helyette Volf Mátyás kávéházi tulajdonos neve, aki aztán jó néhány évre megoldja a táncmulatságok problémáját. Házában felépíti a győri vigadót, a redoutot s megszerzi a szab. kir. várostól a táncmulatságok rendezésére a kizárólagos jogot.[44] 1813-ig követhető ez a működése. Mint Redl is, ő sem tűri jogánál fogva, hogy másutt is rendezzenek farsangban belépőjegyes bált. Így ismét a Fehér Ló ismert bérlőjével, Stockmannal, majd Leitner Kristóffal és Dátán Jánossal gyűlik meg a baja. Minden esetben ő győz: tarthatnak ők is bált, de belépőjegy nélkül.

Éppen az egyik ilyen panaszos ügyével kapcsolatban 1803-ban derült ki az a számunkra lényeges adat, hogy a Volf által rendezett farsangi bálokon a káptalani zenészek muzsikáltak. A rendelet ellenére ugyanis mégis 24 krajcáros belépővel tartottak mulatságot, amelynek következtében a zenészeket is jól meg tudták fizetni. Ilyen körülmények közt félő, hogy a káptalani zenészek nem fogják vállalni a legközelebbi farsangi évadban az eddigi összegért nála a zenélést! A tanácsi határozat ismét hangoztatja, hogy a Fehér Ló rendezvényein nem szabad belépőjegyet rendszeresíteni, csupán a résztvevők önkéntes felajánlását fogadhatják el.[45] Azt nem tudjuk megállapítani, vajon már régi hagyománya volt-e a káptalani zenészeknek, hogy játszanak mulatságokon. Mindenesetre ez az adat már több éves szokásra utal, amely Volf idejében valószínűleg legalább 1813-ig tartott. A dolog hátterének, Volf Mátyás és Steuer Ignác káptalani zenész kapcsolatát sejtjük: 1794–1808 között Steuer Ignác hét gyerekének Volf Mátyás a keresztapja![46] Valószínűleg Steuer szervezte meg a tisztes mellékkeresetet biztosító muzsikálást zenész kollégái között.

Bármennyire is igyekezett egyeduralmát biztosítani a városban Volf, 1808-ban a külvárosi Berner-féle vendégház is rendezett bálokat, főleg farsangban. Hiába folyamodik a tanácshoz Bernerék visszaszorítása érdekében, célt már nem ér el: ott továbbra is táncolnak és zenélnek a kialakult szokás szerint.[47] Hasonlóképpen megadják 100 váltóforint lefizetése után Leinfelder József és Edeler Ignác majorokbéli vendéglősöknek is az engedélyt 1812-ben, hogy farsang szerdán a szokottnál hosszabb ideig tarthatnak bálokat.[48] A Leinfelder-vendéglővel kapcsolatban még egyszer hallunk mégpedig lényeges dolgot: a jegyzőkönyv szerint 1817-ben Nikl Márton fúvószenekarával muzsikál itt rendszeresen.[49]

[43] Pressburger Zeitung 1799. aug. 23., a 67. számhoz csatolt Intelligentzblatt für Ungarn 791. l.

[44] Gylt Vj 31. k. 1800. jan. 14., 26. sz., 14. l. Sáry István szerint a vigadó épülete a mai Szakszervezeti székház helyén állott a Széchenyi téren. Korábban ezen a helyen volt a katonai főváta épülete.

[45] Uo. 34. k. 1803. dec. 7., 1881. sz., 866. l.: „. . . hoc ex fundamento gremiales Capitulares Musici vix per eum pro futuris Bacchiferiis conduci possint . . . nemo ad certum pensum pro saltu persolvendum stringi possit, adeoque saltantium liberalitate quod nimirum aliquis solvere velit committi debeat"

[46] BKa IX. k. (1796–1806) 19, 45, 85, 99. l. és KKa II. k. (1802–1894) 1, 3. és 6. l.

[47] Gylt Vj 39. k. 1808. jan. 22., 115. sz., 47–48. l.; uo. márc. 4., 334. sz., 141. l.

[48] Uo. 43. k. 1812. jan. 17., 78. sz., 47. l.

[49] Uo. 49. k. 1817. jan. 10., 63. sz., 33. l.

1813 után Volf Mátyás helyett Auchter Károly a farsangi mulatságok hivatalos bérlője, aki a Jankó-féle kávéházban és vendéglőben tartja ezeket. Először csak 1820-ig köt szerződést a várossal évi 150 ft. összegben, de aztán még 1826-ban is bérlőként szerepel.[50]

Már 1804-ben röviden írnak arról, hogy a város szerződést kötött Koller József kávéházi tulajdonossal „Promenad Hütté"-ről a Bécsi- kapu környékén.[51] Hosszú időn át nem foglalkoznak aztán a dologgal. Valószínűleg ugyanezen épület alaposabb helyreállítására kerül sor az 1830. dec. 30-i határozat szerint: „E mái napon a V.K. [Választó Község] az ugy nevezett Promenad helyén az uj épittendő mulató ház eránt, mellynek felépitését a' Demolitionalis Comissio [Építési bizottság] már közelebb tartatott Gyülés alkalmával Projectumba [tervbe vette] vette, az az eránt vezetett Protocollumot [jegyzőkönyvet] helybe hagyván: a midőn ezen háznak felépittetését a' közönség tekéntetéből igen szükségesnek találja, azon észrevétellel, hogy a' fent említett háznak helyre állittására szükséges 2500 Vftok [váltóforintok] a Kamatok megnyerése végett a' Demolitionalis Cassából bévettessenek fel." 1831. ápr. 15-én ismét tárgyalnak az ügyről: „Tekéntetes Ns. Tanáts által a V.K. mái napon közlött április 11 831 36 sz. alatt irott Gazdasági Protocollumnak következésében oda nyilatkoztattya ki magát a V.K., hogy a' már eddig tett költségeken kivül a közönséges Cassából a' Promenadra többet ajánlani nem akar, hanem kéri a' theatrum Cassában levő pénzeket a' még megkivánható eszközök beszerzésére fordittani, és ha ezek arra elegendők nem lennének, azok a' béveendő arendából [bérletdíj] szereztessenek be . . . egyszersmind Kampauer György kebelbéli Polgárt a' Promenád arendásnak önként elesmérni 2 esztendőre esztendőnként 300 ft V.ft [Váltóforint] fizetendő bér mellett."[52]

Itt jegyezzük meg, hogy a város ünnepein tartott táncmulatságokról – amelyekről leírást találtunk – a következő fejezetben szólunk részletesen. Most pedig idézünk még két zenés mulatságról szóló híradást, majd hasonlókat a győri felnövekvő polgárok, azaz diákok köréből is, akik a tanácsi határozat szerint joggal nyerték el büntetésüket:

Az első eset a Fehér Ló vendéglőben történt 1828. febr. 14-én. Mint a latin nyelvű panaszos szöveg elmondja, Kleinisch József újvárosi helytartó felügyelői útján járt az éjjeliőrséggel Újvárosban. Késő éjszaka három győri polgár Cziráky Ferenc, Horváth János és Tóth József a cigánybandával be akart menni a vendéglőbe, hogy ott folytassák a mulatozást. Mikor ebben őket megakadályozták, valamennyiüket gúnyos szavakkal illették és ócsárolták őket. Sőt az egyik éjjeliőrt még a lépcsőről is letaszították. Hiába akadályozták őket, a rendelet ellenére is másnap pénteken hajnali 3 óráig folytatták a zenés mulatozást. Büntetésük több napi elzárás és pénzbüntetés lett.[53]

Az 1831-ben történt másik eset sokkal súlyosabb, mert a város szívében, a mai Liszt Ferenc utcában a Zichy-ház közelében játszódott le, és a ház tulajdonosa a

[50] Uo. 44. k. 2221. sz., 994. l.; uo. 67. k. 1826. jan. 27., 150. sz., 72. l.
[51] Uo. 35. k. 1804. jan. 20., 87. sz., 37. l.
[52] Uo. Választó Község jegyzőkönyve 1829–32., (2. k.) 540–541. és 587. l.
[53] Uo. 71. k. 1828. febr. 15., 382. sz., 245. l. és 293. l.

város egyik tekintélynek örvendő táblabírája volt: „Királyföldi Király György, Győr Vgyének tábla birája és hites földmérője panaszképpen előterjesztette, hogy szomszédságában J. Dózsa Josef táblabiró Ur házánál eggy minden Rend és Politia [közbiztonság] ellen fenn álló Bordély Kortsma találtatik, mellyben az éjjeli s nappali Muzsika és dombérozás reggelig is el szokott tartani és akkor csak Isten káromlásokkal, veszekedésekkel és az egész uttzának fel lármázásával szokott eloszlani anélkül, hogy mind ekkoráig a jórend s az igazi erköltsök gyarapitása tekéntetéből ezen botránkoztató rendetlenségnek meg gátlására, a'vagy az ottan már több esztendőtül fogva divatba levő Czégéres Kurvák barlangjának kiirtására orvoslás szereztetett volna. Minthogy pedig ezen tekéntetből Eő. Exc. Gr. Zichy Károly Urunk . . . ifju Grófjai házát, a'hol ekkoráig szállásokat tartották, el hagyni akarnák – az eránt, hogy az emlitett Bordélyházban gyakoroltatni szokott éjjeli és nappali lárma és zenebona azon okbul is, minthogy az ezen városnak leg nevezetesebb részén, a' Ns. Vgye Curiája környékében vagyon eltiltatnék, az ottan található borzasztó szülemények pedig az ártatlan tanuló ifjuság tekéntetéből ki irtatnának folyamodván végeztetett . . . minthogy a' muzsikának és egyéb lármázó mulatozásnak idő után való tartási számtalan Tanátsbéli végzéseken kivül M.K. H. Tanátsnak az 1829. aug. 7. 1792 sz. rendeletével is ellenkezik . . . s a közerkölcs ellen, az illető korcsmárost legkeményebben büntessék meg a Kapitány által."[54]

Alighogy visszahozzák az akadémiát 1802-ben Pécsről, dec. 17-én már Hirsch Mihály, az akadémia helyettes igazgatója arról értesíti a városi tanácsot, hogy éjszakai mulatozásért és lármáért öt hallgatót bocsátottak el a tanári értekezlet döntése alapján.[55] A szigorú intézkedés ellenére a következő években is volt elég dolga a tanári karnak az ifjúsággal, mint erről a latinul írott jegyzőkönyvek beszámolnak:

1803. ápr. 20-án este 9 óra tájban néhány akadémista kisétált a Majorokba, ahol három másik társuk lakott. Négy hegedűs is akadt köztük: Kollár János, Kiss Pál, Svastics István és Nagy János. Valamennyien elindultak az egyik újvárosi söröző̈be. Ám ezt zárva találták, így visszatértek a Rába-hídhoz. Útközben még hét társuk csatlakozott hozzájuk. Mivel a Schaffgartenből zene hallatszott ki, bevonultak ide. Négy katonát, két vargát és egy péklegényt találtak itt. Nagy János jogász táncolni akart egy lánnyal, de az egyik katona erőszakkal elragadta tőle. Ebből aztán nagy verekedés támadt, s hogy vége legyen, elhallgatott a zene. Ekkor hegedűkísérettel énekeltek, s magyar táncot járt Hrader György jogász. Miután jócskán ittak sört, éjfél után tértek csak haza. A verekedés elég komoly lehetett a jelek szerint, mert maga a kocsmáros jelentette fel a diákokat.[56] Ugyanebben az évben még egy verekedés történt a győrszigeti Hirsch vendéglőben a diákok és az iparos legények között, mert az egyik legény elragadta az egyik diákkal táncoló lányt. 24 akadémista vett részt a verekedésben![57]

1803. ápr. 28-án 53 akadémista nagyobb és kisebb hajón zeneszó mellett Pinnyédre és onnan vissza hajókázott. Büntetést ez esetben a nagy szélben életveszélyes

[54] Uo. 80. k. 1831. máj. 25., 1340. sz., 924. l.
[55] Uo. 33. k. 1802. dec. 18., 1775. sz., 871. l.
[56] Gylt Győri főgimn. iratai. Győri kir. Akadémia iratai 1792–1808. 1803. ápr. 26-i gyűlés.
[57] Uo. 1803. okt. 30., 14. sz.

hajókázás és fürdés miatt kaptak. Máj. 1-ének éjszakáján pedig Vlacsits, Vittich, Vajda, Hertelendy, Schopf és Montpach nevű főiskolások mindegyik a saját hangszerén játszva jártak a győri utcákon, s társaik hallgatták őket útközben. Bármennyire is ártatlan volt szórakozásuk, mégis kénytelenek voltak megbüntetni őket, mert a városi tanács máj. 10-én figyelmeztette az akadémia helyettes igazgatóját, hogy a helytartótanácsi rendelet szerint este 10 óra után tilos „törökös zenével" körüljárni a városban.[58]

Az 1804. jún. 5-i gyűlés ismét hasonló üggyel foglalkozik: Jún. 3-án este 10 óra után Kollár nevű jegyző (bizonyára a tavaly szereplő Kollár János jogász hallgató!), Svastics István és egy majorokbeli német ifjú a karmeliták terén muzsikáltak. Majd később a Koller-féle kávéház környékén is folytatták zenélésüket, de nem tudni, kinek adtak szerenádot? Svasticsot különösen szigorúan megfenyítették, mert saját bevallása szerint különböző társaságokban szokott hegedülni s így kóborolni éjszaka a városban.[59]

1805. aug. 28-án az esti órákban Ernyei, Domján, Morvai és Köntzöl nevű akadémista mások kíséretében muzsikálva indultak el és jártak az utcákon, majd a Bécsi-kapun túl a Promenádon megálltak. Néhányan közülük azt ajánlották, menjenek át a szigeti Csányi-féle kocsmába s ott folytassák a muzsikálást. Nem tudtak megegyezni, így a hegedűsök Ernyeivel az élükön visszamentek a városba. Szerencséjük volt, mert a többiek szóváltásba kerültek a rác kincstartóval. Ebből olyan szörnyű verekedés támadt, hogy a városi kapitány tudott csak rendet csinálni a nagy zűrzavarban.[60]

1816. júl. 1-én tárgyalja a káptalan az előző napi botrányos mulatozást, amely a káptalani kocsmában folyt le. Oswald nevű káptalani hajdú társaságában másokon kívül néhány akadémista is összejött itt különböző gyanús nőszemélyekkel, akiket maga a hajdú hozott ide. A megengedett időn túl zajos muzsikaszó mellett táncoltak, sőt botrányosan is viselkedtek. Az ítélet szerint a kocsmárost, mivel már máskor is előfordult nála ilyen eset, s amúgy is kevés hasznot hajtott munkájával a káptalannak, elbocsátják. Az új bérlőt pedig majd figyelmeztetni fogják, hogy se zenélést, se hasonló vigadozást ne engedjen meg. A diákok ügyéről nyilván azért nem szól a határozat, mert a büntetés kiszabását az akadémiára bízták.[61]

Az 1818. dec. 13-i történetet Horváth Márton főhadnagy saját fogalmazású feljelentő iratából ismerjük meg részletesen:

„Anno 1818 Die 13 Decembris estve kilencz óra tájban ,a' midőn Vidman András és Vidter György Pintér Legények a' belső Városbul haza felé az Uj városi Plebányia Háznál levő dobogón által menőben voltanak, Tersanczky nevezetü Deák a' Vidter nevezetü Pintért ugy meg taszitotta, hogy az árokba kelletett néki esni, ez után Vidman András pintér felé fordulván és a nála levő Bottal meg akará ütni, melyet meg kapván a Vidman, és messze el hajtotta. Ujra a' Tersanczky meg ragadá a Vidman pintért a gallérjánál és kiáltá a' többi Deák pajtásinak, hogy jönnének

[58] Uo. 1803. máj. 3., 120. sz.; máj. 1., 121. sz.; máj. 10., 133. sz.
[59] Uo. 1804. jún. 5., 145. sz.
[60] Uo. 1805. aug. 29—30-i gyűlés., 93. sz.
[61] Klt Prot. V. Cap. Jaur. ab Anno 1733—(1821)., 475. l.

vissza, már meg volna, itt tsunyavul el keritvén a' német fajtáját, mévelvén Krisztusát és Szentjét. Ezen kiáltásra tsak hamar 3 Deák meg jelent, és pedig egyik a' Berzanter ház tájék kerétése felül jött nagy bottal, melyel ugy fejbe vágta, hogy tüstént el ájult, és ha a' Kalap az ütést ki nem álta volna, a' fejét két felé vágta volna. Ez után a'midőn már több ütéseket tettek volna rajta, az a'Deák, ki a fejét ütötte a' Rába hid felé futott, két Deák pedig a' Kávé Házba ment, hanem Tersanczky nevezetü Deák a' két pintér legénynél kint maradván, alkudozni kezde velük, hogy menjenek véle, a'mit kivánnak innya, meg füzetnek, mert látják, hogy Borosságban eset volna ez a' viszálkodás, de a meg verett Vidman, mondván, néki semmi sem kel, nem szorult pénzükre, magának is van pénze italára való. Ezek után ez is bé ment a' Kávé Házba. A' Pintér Legények is mások tanátslásábul utánna mentek, hogy Gyertya világnál őket jobban meg ismérhetnék, de valamint bé mentek, a' Deákok a' másik Ajtón hátot forditván a' Pintéreknek ki mentek,. Kik közül még is Tersánczkyt és Ányos-Deákot lenni állitanak. – Ezen Excessus [kihágás] tudtomra érkezvén, két Bakterral 4 Polgáral együt előre sietve mentem, de már mindenfelé tsöndesség vala, egyéb a' Kávé Házban Musikát halván, bé mentem, a' hol is Güttig nevezetü Deákot a' Musikusok előtt ugrálva találtam. A Musikusok engem meg látván, el hagyták a' Musikállást, kiket a' midőn kérdezném, hogy kinek engedelméval tselekszik és mernek ily tiltott napokon musikálni, felelének a' Deákok jelenlétükben, hogy ime ezek az Urak rajtuk erőszakot tettek saját Házuk ajtaja bé tőrésével és keréttésének bé döntésével, sőt még Güttig Deák mind a két kezeiben pisztolt fel huzva tartván, ezekel fenegette Vörös János első Musikust, ha véle nem menne musikálni. A Deákok midőn a' Kávé Házba a' musikusokkal voltanak, engem kértek, hogy engedném meg a' Musikusokat vélük a' Városba bé menni, hogy ott az Okolitsányit meg köszönthetnék, ere mondám, hogy más külömben meg nem engedhetem, ha tsak Biró Urtól vagy Director Urtól czédulát nem hoznak. Erre a Gittig meg vetetten kérdi, kitsoda a' Biró, melyre a' Fagyasi Botos Legény a' Váginál (felelvén) a Hegedüs, erre mondgya a' Gittig nekem a' nem parantsol, a' Director pedig ha akarom ismerem, ha pedig nem, nem ismerem. Két, három izben is kivánták a' Musikusokat, de mivel látták, hogy kivánságukat nem tellesitem, el mentek a' Város felé. A' Musikusok vallásukat investigálván [kérdezvén] az nemtsak ezekel hogy valóban meg történt igaznak allétyák, hanem még több kotsmákon való lételükbe a' szörnyü káromkodásokat, melyeket el követtek több Polgárok és Musicusok bizonyityák. Azt is allétyák, hogy azon Deákok, kik a' pintér Legényeket uton álló módra meg verték, ezekel egy társoságba valok voltak. Leg inkább a' Güttig és a' Botos Legény Fagyasi voltak mindenben a' principirusok. Sig. Jaurini Die 14ª Decembris 1818. Horváth Márton pp. fő Hadnagy. Musicusok Nevei: Vörös János, Kantó Jósef, Piroska Sándor."[62] A szöveg végén megnevezett muzsikusok cigányzenészek voltak: Vörös János és Kantó József újvárosiak, Piroska Sándor pedig révfalusi.

1826. márc. 3-án tárgyalta a magisztrátus a mészáros legények és a jogászok közötti csetepaté ügyét, amelynek középpontjában ismét a szegény cigányzenészek voltak: febr. 1-én hajnalban a belvárosi farsangi táncmulatság után két jogász

[62] Gylt Győri kir. Akadémia iratai 1792—1808., 1818. dec. 14.

csupán azért, hogy kiszellőztesse magát, előzze álmát addig, míg elkezdődnek az akadémiai előadások, elindultak Újváros felé. Anélkül, hogy bármi jogtalan dolgot szándékoztak volna elkövetni, csupán kíváncsiságból, hogy zenét hallgassanak, be akartak menni a Fehér Ló vendéglőbe. Éppen kifelé készülődve a lépcsőn lefelé jöttek a zenészek. Ők erre visszaparancsolták őket. A házból kilépő mészáros legények viszont magukkal akarták vinni azokat, s azért éppen az ellenkező parancsot adták nekik. Ebből keletkezett pillanatok alatt a szóváltás, majd kegyetlen verekedés a mészárosok és a diákok között. A periratok között megtaláltuk három jogász hallgató tanúvallomásának részleteit is. Mivel magyarul írták őket le s élőbbé teszik az esetet, idézzük őket: „Eperjessy Stephanus Jur. 2ª vallomása: A Redoutból a f.h. 1ª napján virradtfelé két szárnyakon elindulván, az Ujvárosban több utzákon szánkóztunk, s Horváth Patvaristának javallatára a' Ló vendégfogadó előtt muzsikát hallván, meg állottunk, s leszállván fel a szálába szándékoztunk menni, a' mint is én Ajkay és Matkovics Juristák már szinte a' szálába, melly egészen üres vala, fel is értünk, midőn a Kapu alatt támadott verekedésbe mi is bele keveredtünk, s meg is verettünk, kivált én . . . azt azonban nem tudom, hogy minő vörsöngés történt ott már az előbb a' bálban, azt tsak utóbb a' Mészárosoktól hallottam, hogy valamely perlekedés volt, de azt sem tudom, hogy ki volt légyen azon Deák, a' kivel történt – Okát pedig meg verettetésemnek kérdezvén, azt felelte az András mészáros, hogy azért vertek meg, mert én is Deák vagyok, s ők azt vélték, hogy azoknak segitségökre érkeztünk, kik már velők perlekedtek, s utóbb az ablakaikat be hagyitották. – Oszlányi József Jur. 2ª vallomásából: Arról semmit sem tudok, hogy a' Muzsikusoknak vissza hivások miatt történt a verekedés, mely közben többször hallottam kiabálni: üsd agyon! – Horváth György Jur. 2ª vallomásából: . . . a mészárosok között, kik muzsikával jöttek éppen akkor le a szálából, engemet is nagyon meg vertek. – Ezen verekedés közben egy ezüstös tajt pipám is, mellyet nem rég azelőtt 25 forinton vettem, elveszett – azt magam is meg esmerém, hogy kurjongatva vig kedvel léptünk bé a vendégfogadóba. – Halasi Mihály Jur 2ª vallomásából: Kezdetét s okát a' verekedésnek nem tudom. Csak azt hallottam kivül állván, hogy egy mészáros azt mondotta: ‚die Musik bleibt hier'."[63]

Utolsó zenés szórakozásként az 1830 júliusában tartott névnapról számolunk be: júl. 7-én este Mirovics Dániel jogász névnapját akarta megülni társaival a szigeti fürdő vendéglőben. Ettek, ittak és mulatoztak a cigányzenészekkel még éjfél után is. Majd a társaságukhoz csatlakozott nőkkel táncra perdültek, és tovább folytatták mulatozásukat. Részegen veszekedni is kezdtek egymással. Ráadásul még éjjel 2 óra körül anélkül, hogy kifizették volna a számlájukat cigányzene mellett hazafelé indultak csoportosan. Majd az egész társaság be akart menni a Palatinus-kávéházba. Ha ezt megengedték volna, ott folytatták volna tivornyájukat. Az eset értelmi szerzőjét, Mirovics Dánielt, mivel már számos hasonló vétke volt, a tanulásban is hanyag lévén s jelentős kárt is okozott a kocsmárosnak, a kár megtérítésén kívül kicsapással büntették. A résztvevő 17 másodéves és 7 elsőéves jogászt pedig 2–3 napos áristommal és fenyítéssel büntették a zenés táncos éjszakáért.[64]

[63] Uo. 1826. febr. 10 és márc. 13-i átirata.
[64] Uo. 1830. júl. 20., 4. pont.

Katonazene

A város ünnepein – mint a következő fejezetben fogjuk látni – szinte elmaradhatatlan a Győrött állomásozó ezredek közreműködése akár egyházi, akár világi ünnepen. Feltételezzük, hogy mindegyiknek volt zenekara. Ám közülük csak néhányról van pozitív adatunk is. Említettük már, hogy 1743 -és 1744-ben a várbeli bajor rabok zenekara muzsikál a karmelitáknál. Az 1740–50-es években Liebenberg tábornok szabad csapatának zenekara előbb a ferenceseknél, majd később a karmelitáknál muzsikál a katonák részére tartott Nep. Szent János ünnepi misén. Ugyanezen az ünnepen szintén a karmelitáknál 1791-ben a Reiszky-ezred zenekara szerepel. Szóltunk arról, hogy 1771-ben a jezsuiták Borgia Szent Ferenc ünnepén a Ferdinánd-ezred „bandája" muzsikál. Többször hallunk a 19. század első éveiben a Strauch-ezred zenekaráról: Novák székesegyházi succentor hangszereket cserél velük, s a cserével – szerinte – jól járt. Cázenszky Albert káptalani zenész előzőleg 12 évig a Strauch-ezred oboása volt. Több ünnepen is fogunk velük találkozni mint pl. 1811. jún. 14-én a redout teremben hangversenyt is tartanak. Ami pedig a legjobban meglepő: 1811-ben a városi tanács átír a Strauch-ezrednek, s az elfogadja a város kívánságát: a zenekar tagjai csak éjfélig muzsikálhatnak a győri vendéglőkben![65]

A 18. század végétől kezdve a győri ünnepek elmaradhatatlan színfoltjai a polgári alakulatok zenekarai. A Hazai és Külföldi Tudósítások és a Magyar Kurir is elmondja történetüket 1822-ben, 30 éves jubileumuk alkalmával: „Minekutánna az egy negyed századig tartott fergeteges idők, 's a' készületleneknek a' fegyveres hatalom által lett váratlan ellenséges meglepettetése arra birták a' Hatalmasokat és az ő népeiket, hogy a' mennyire lehet, magokat mindenkori bátorságba helyheztessék: kerekedtek Európának csaknem minden Országaiban Nemzeti fegyveres seregek saját polgárjaikból a' Hony' védlésére. Ugyan akkor szerkeződtek-öszve szorosabban az egész Austriai Birodalomban 's édes Hazánknak is kissebb nagyobb Királyi 's Szabad Mező-várossaiban külömbféle lovas és gyalog polgári seregek; ezek között Győrnek, ezen sok viszontagságot, de kivált az utóbbi időkben bokros sanyaruságot látott, 's minden részben tekintetet érdemlő derék Magyar Városnak Polgárjai is. Ezek ugyan még dicső emlékezetü II. Leopold Császár 's Király neve és koronáztatása napján 1790-ben állottak első forma szerint fegyveres lábra, de csak 1809-ben, ama felejthetetlen esztendőben állapitották-meg és rendelték-el tökélletesen magokat, akkor esküdtek-fel a' Király, 's Haza' oltalmazására, a' szoros katonai fenyitékre és engedelmességre, 's igy mind abban az esztendőben az egész Franczia háboru és Győrnek ostromoltatása alatt, mind valahányszor a' rendes katonaság a' Városból elköltözött, minden terhes katonai szolgálatokat ők tettek. ... Nevezetesen három seregre vállalkozik ezen hiv Polgárság: ketteje a' zöld és setét szürke öltözetben, mellynek szabása hosszu, a' harmadik, melly a' Dunántuli felkeltt Nemes Magyar Seregnek formaruháját, a' Palatinális szint, kurta mentét, veres tsákót a' magas zöld kótsaggal fogadta el . . . "[66] 1813. febr. 12-i ünnep alkal-

[65] Uo. Vj 42. k. 1811. szept. 2., 1380. sz., 679. l.

[66] Magyar Kurir 1822. febr. 23., 175. l.; Hazai és Külföldi Tud. 1822. márc. 20., 179–180. l.

mával kiemelik azt, hogy nem csupán az ünnepeken tűnnek ki, de a nehéz szolgálatok idején, az őrség ellátásában is. Sőt jelentős pénztáruk gondoskodik a tagokról is pl. temetés alkalmával.

A korabeli leírások 1790-ben magyar és német alakulat zenekarairól szólnak, később 1810 után rendszeresen már három zenekart említenek, s a városi jegyzőkönyvek is hasonlóképpen intézkednek a szereplésekért járó összegek kiutalásánál: a magyarok, a németek és a vadászok, ill. lövészek zenekaráról gondoskodnak. Az utóbbi együttes megalakulásának időpontját nem tudjuk pontosan rögzíteni.

1792. aug. 5-én Fengler püspök szentelte meg teljes katonai pompa közepette a magyarok és a németek zászlóját is. A székesegyházhoz természetesen zenekaruk kíséretében vonultak fel.[67] A magyarok zászlóját a belső város közönsége készíttette. Ez piros színű volt. A németek zöld színű díszes zászlóját pedig a Fehérvárikapun kívül lakó majorokbeliek adományozták.[68]

A győri helytörténeti múzeumban látható Johann Schmidt által 1796-ban készített festmény, amely az 1790. nov. 20-án alapított német alakulat tagjait a mai Széchenyi téren elhelyezve ábrázolja. (Lásd képmellékletünket.) Adler, Hissberger, Keller és Loihl nevű zenészek neve olvasható rajta. Adler nem egyezhet az ismert Adler György káptalani zenésszel és zeneszerzővel, mert ő csak 1789-ben született, a kép viszont már 1796-ban készült! Kár, hogy a magyar alakulatról 1822-ben készült hasonló képet – amelyről az 1822. febr. 14-i ünnepen fogunk hallani a következő fejezetben – ma már nem ismerjük.

Sajnos Győrött egyetlen katonakarmester nevét sem találtuk meg. A Hadi Levéltárban sem akadtunk ilyen adatra. Főleg azért sajnáljuk, mert Pécsett viszont Glantz György és Franz Krommer működéséről részletesen tudtunk szólni!

Színházi zene

Déryné 1820 tavaszán járt Kilényi társulatával Győrött. Naplójának lényeges megjegyzése a győri közönség zenei érdeklődését dicséri: „Mindenütt nagy tetszéssel fogadták a társaságot, kivált Nagy-Győrben igen szerették az operákat. Már akkor is igen értelmes, műértő publicum járta a színházat. Operáink jól betanulva, s nagyon összevágólag, precízióval adattak . . . "[69]

E késői adatból joggal következtethetünk az operák, balettek és zenés vígjátékok régebbi győri hagyományára is. Az 1743-ban kezdődő szabad királyi városi jegyzőkönyvekben talált igen sok színészi bejegyzés azonban sajnos nem segít e tájékozódásunkban, mert egyik sem szól kifejezetten a zene szerepéről. Legfeljebb egyetlen kivételről emlékezhetünk meg: Schütz Károly Ferenc soproni színigazgató Rossini A tolvaj szarka c. operája előadásáról tárgyal a városi tanáccsal 1827-ben. Ám a mű győri bemutatójáról már nem írnak.[70]

[67] Gylt Vj 23. k. 1137. sz., 604–607. l., 1792. aug. 17.
[68] Uo. máj. 30., 745. sz., 397. l. és jún. 15., 783. sz., 424. l.
[69] Déryné I. 440. l.
[70] Gylt Vj. 69. k., 1827. jan. 19., 129. sz.

Koltai hiányos beszámolója után Lám foglalkozik részletesen Győr színészetével.[71] Értékes kutatásainak zenei vonatkozású eredményeit foglaljuk össze előbb és egészítjük ki ott, ahol ő csak utal egy-egy zenével kapcsolatos levéltári iratra. Majd szólunk arról a néhány fontos késői dokumentumról is, amelyeket magunk találtunk a győri színházi zenéről.

1768-ban három hónapon át játszott Berner Félix társulata Győrött. A soproni és a győri tanács által kiállított bizonyítványra hivatkozik Lám, amikor arról ír, hogy Berner „saját, részben felfogadott tanult gyermekeivel, színészekkel, táncosokkal és táncosnőkkel sok tanulságos színdarabbal, jól kigondolt és jól lejátszott némajátékokkal és balettekkel, énekesjátékokkal" megnyerte a közönség tetszését.[72] Bernerék 1773-ban ismét megérkeznek, és áprilistól júliusig tartó játékaikért 39 forintot fizetnek be a városi pénztárba. A tanács jún. 30-án kiállított bizonyítványában újra kiemeli Berner társulatának a zenésjátékokban, némajátékokban és operettekben szerzett érdemeit. Lám ez alkalommal részletesebben szól arról is, hogy Berner magával vitte a győri csodagyereket, Renthe Rozáliát és öccsét, Jánost, hogy belőlük színészeket neveljen. Rozália öt éves korában már hősnőket játszott és „táncolt solot és pas de deux-t".[73]

A következő színtársulatok közül Schossleuthner György 1780-ban víg- és daljátékokat s operetteket, Cassola János pedig 1784-ben operetteket adott elő. Ugyanezen évben Schossleuthner újra visszajön, és ekkor építi fel Berner Félix által 1768-ban épített első faszínház után a Bécsi-kapunál a másodikat.[74]

1786-ban Kuntz Kristóf ad elő katonadarabok mellett operákat is. Ismeretes Kuntznak a pere Thym Julius Constantin nevű színészével: Thym feleségét mint énekesnőt vette fel társulatába. Kiderült azonban, hogy becsapták, mert nem tud énekelni.[75]

1792-ben Berndt Fülöp soproni társulatával játszik néhány hónapon át itt. A Gothaer Theater Kalender alapján Lám a társulat repertóriumát is közli. A következő operákat és énekesdarabokat sorolja fel: Musiknarr; Cosa rara, zwey Gräfin (Martin y Solar, 1785); Reise nach dem Mond; Der Wunsch mancher Mädchen; Liebhaber auf dem Probe; Die bayden Antons; Das rothe Käppchen (Karl Ditters von Dittersdorf, 1788); Das Urianische Schloss; Die Wienerzeitung (Bened. Schack und Gerl, 1790); Der Schlosser (von Gallus, Joh. Mederitsch, 1783); Die Kolonie; Alten (melodráma, zenéje Fr. Moller); Pyramus und Thisbe (melodráma, zenéje J. Bapt. Rochefort, 1782).[76] Vajon mindebből mennyi hangzott fel Győrött? — nem tudjuk. Azt azonban megállapíthatjuk, hogy Berndt Bécs környékén játszott legújabb darabokat is már műsorára tűzte. Lám szerint „Berndtnek tehát jó műsora volt, opera előadásai mindenesetre érdekes kísérletek lehettek".

[71] Lásd részl. KoltaiGyőr és LámGyőri.
[72] LámGyőri 6—7. l.
[73] Uo. 8—9. l.
[74] Uo. 12—14. l.
[75] Uo. 16—17. l. Az 1. számú jegyzetben jelzett Periratok ma már sajnos elvesztek.
[76] Uo. 27—28. l.

1795-ben Jung György pozsonyi társulatával júliustól szeptember végéig bérli a nyári színházat. Műsorát nem ismerjük. Ajánlkozó soraiban azonban jelzi, hogy 16 személlyel jön, és operákat is szívesen adna.[77]

Az előadott művekről az első pontosabb adat Paraszkovits Szilárd idejéből való, aki 1799–1800-ban bérli elsőként Reinpacher által épített új színházat. A pozsonyi Allgemeine Deutsche Theaterzeitung szerint közli Lám az 1799. május–augusztusi műsor egy töredékét. Mi csak az énekesdarabokat soroljuk fel:

Május 12. Ditters von Dittersdorf: Das rothe Käppchen.
Május 19. Ugyanattól: Hieronymus Knicker.
Május 30. Paesiello: Die eingebildeten Philosophen.
Június 27. Perinet-W. Müller: Der Fagotist.
Augusztus 1. Schikaneder-Joh. Bapt. Henneberg: Die Weldmänner.
Augusztus 22. Hafner-Perinet (zenéje W. Müller): Das lustige Beylager.

Július 1-én és 2-án hangversenyt jeleznek a műsoron: Musikalische Akademie des Herrn Daniel Mayer.[78] Erről azonban részletesebben nem szólnak. A hangverseny rendezője mindenesetre Paraszkovits lehetett.

A magyar nyelvű színjátszás első győri adataként egyelőre Nuszöl József bécsi színész társaságának 1802-es szerepléseit kell elfogadnunk. Lám ugyan a társaság pesti színlapján szereplő három énekesdarabról is tud (Benda műve a Medea; A tejárus leány és a vadász; Ariadne Naksuson), de a győri műsort részletesen már nem ismerjük.[79]

1804-ben Dinelli József társulatáról hallunk. Bizonyára zenés darabokat is játszottak, mert együttesükhöz tartozott 1804 nyarán Caroline d'Ossart zágrábi énekesnő is.[80] 1806-ban viszont ismét Kuntz Kristóf bérli a színházat.

Működéséről Schopf Ferenc győri városi főjegyző 1806. nov. 21-én kelt levelében hallunk. E sorokat Franz Scherzer bécsi színigazgatóhoz írja, aki a 18. század utolsó évtizedében a jezsuiták ebédlőjéből átalakított színházteremben már játszott, s most újra készült Győrbe jönni. A levél azért is értékes, mert Schopf a győri közönségről is nyilatkozik: „. . . Kuntz e nyáron itt volt, s főleg a jelenkorból merített színdarabokat adott elő, néha operát is, vígjátékot is. Gaede asszonyon, bizonyos Neuverts és Frey nevű színészen kívül kevés jó tagja volt társulatának. Ahogy ezen a nyáron tapasztaltuk, nem a mai korban játszódó tragédiákat, hanem a változásokkal járó jó operákat, lovag- és egyéb jó színdarabokat, olykor a kitűnő vígjátékokat adták elő a közönség nagy tetszésére. Egyébként ne legyen kétsége afelől, hogy balettjeivel, avagy az Ön jól ismert hatásos játékával kielégíti majd a közönséget. Legyen csak néhány kiváló színésze és színésznője, akkor jelenlététől kezdve itt maga a Természet is gazdagabb lesz!"[81]

[77] Uo. 29. l.
[78] Uo. 32–33. l.
[79] Uo. 34–35. l.
[80] Uo. 38–39. l.
[81] Gylt Tanácsi fogalmazások 1806. nov. 21., 414. sz.: „. . . Herr Kunz ware den letzten Somer hier und hatte haubtsächtlichen gegenwährtige Stücke aufgeführet, mithin meisten Schauspielle und bisweilen Opern und Lustspiellen, hatte ausser einer Madame Gaede, einen

Scherzer mégsem jön a következő évben még Győrbe. Helyette Gindl Lőrinc működik itt társulatával 1807–1808-ban. Zenés műsorát pontosan nem ismerjük, de fogalmat alkothatunk róla annak a helytartótanácsi felterjesztésnek alapján, amelyben 1807. okt. 7-én többek között 46 operát és zenésjátékot is felsorol engedélyezés céljából. Mivel a helytartótanácsot a darabok szövegírói érdekelték, ezért sajnos a zeneszerzőket nem is jelzi egyiknél sem. Bizonyára jó néhányat előadtak közülük a két év alatt. Ám a felsorolt művek önmaguk is jelzik Gindl stílusát és zenei igényét. Ezért legalább azokat idézzük, amelyeknek zeneszerzőit is megtaláltuk: Der Tyroler Wastel (Jacob Haibel, 1796); Das Donauweibchen (Ferd. Kauer, 1798); Das Schloss von Monterone (Dalayrac, 1798); Die 12 schlafenden Jungfrauen (W. Müller); Petermänchen (Jos. Weigl, 1793); Teufelstein in Mödlingen (W. Müller, 1800); Teufelsmühle auf dem Wienerberge (W. Müller, 1799); Der unruhige Wanderer (W. Müller, 1796); Waldraf, der Wanderer (Paul Maschek, kb. 1793); Der Teufels Lusthaus (többen is írtak ilyen című zenésdarabot: Ign. Walter kb. 1800, Joh. Friedrich Reichart, 1802, Christ. Dieter 1804); Hans Klachel (Fr. Tuczek, 1797); Der alte überal und nirgender (W. Müller, 1795); Lehman (Leheman) oder der Neukünstler (Dalayrac, 1801); Der Schuster-Feierabend (W. Müller, 1801); Philipert und Kasperl oder die Weiber sind getreuerer als die Männer (Ferd. Kauer kb. 1800); Ritter Vilibald oder das goldene Gefär (!) (Ferd. Kauer, 1800); Dämona, das Hökerweibchen (Fr. Tuczek, 1800).[82]

Mint Berndt esetében, itt is a Bécs környéki színházak zenés anyagával találkozunk. Mégis feltűnő, hogy ezekben az években az ilyen nagy repertóriummal rendelkező társulat sem Haydn-, sem Mozart- művet nem játszik!

A felsorolt művek közül feltételezzük, hogy Jos. Weigl Petermänchen c. operáját valóban előadták a győri színházban: Gindl ugyanis Karl Friedrich Henser bécsi zeneszerzőtől több könyvet, valamint a Petermänchen szövegkönyvét és partitúráját kérte kölcsön. Mivel nem adta vissza, a bécsi rendőrség a győri tanács útján szerzi vissza az anyagot. Igaz, Gindl rendezi tartozását, ám a győri tanács a kellemetlen eset és egyéb tartozásai miatt is felmondja 1808 nyarán szerződését.[83]

A francia megszállás után 1814 őszéig a nyári időszakban ismét Kuntz Kristóf bérli a színházat. A téli hónapokat viszont Sopronban tölti társulatával. Kuntz győri színlapjai nem ismeretesek, de a soproni 1813-as előadások alapján Lám úgy véli, hogy itt is gyakran játszott operát és zenésjátékot. Csupán W. Müller Das Sonntagskind c. daljátékának előadásáról tud, amelyben Ferdinánd Rajmond, a

---

gewissen Neuverts und Frey wenig gute Schauspieller; Wie man es auf dem letzten Somer erschien (en) hat, so sind die Trauerspielle in keinem Gegenwarth, sondern gute mit Verenderungen versehenen Opern, Ritter auch andere gute Schauspielle, bisweilen gute Lustspielle mit Beifall aufgeführen worden. Übrigens zweifle nicht, dass durch ihre Balleth und vielleicht ihre bekannte gute Einfülle das publicum vergnügt sein werde, nur trachten Sie einige gute Schauspieller und Schauspiellerinen zu haben, dann seith ihrem Dasein wird die Natur gefodert." — Fodern = fördern, gefodert = gefördert. Cf. Ballagi, Neues vollständiges Wörterbuch, Pest 1862. — Utal az iratra LámGyőri 41. l. is, de tévesen 205. ill. 407. számúnak nevezi.

[82] Gylt H T T. 1807. dec. 20., 8506. sz.: Verzeichnis von Trauer-Schau und Lustspielen, dann Opern. — Utal rá LámGyőri 42. l. is, de utalása rossz.

[83] Gylt Tanácsi fogalmazások 1808, 214. sz.; LámGyőri 43–44. l.

kalandos életű, neves színész is énekelt. A győri tanács ugyan szeretné, ha a színház rendbehozatala után télen is náluk maradna, de ő soproni elfoglaltsága miatt nem vállalja. 1814 szeptemberében arra is hivatkozik, hogy a Vacquant ezrednek Győrből való áthelyezése nagy veszteség számára.[84] Ez utóbbi megjegyzéséből viszont arra következtetünk, hogy az ezred zenekara vagy legalább néhány zenésze közreműködött Kuntz színházi előadásain.

1816–1817-ben Franz Scherzer a színház bérlője. Egyetlen zenei adat maradt fenn működéséről: 1817. szeptember 1-én a városi közvilágítás javára előadta Guibert Pixecourt, Aubry kutyája c. darabot, amelynek zenéjét Ignaz Seyfried szerezte. Lám szerint különösen a zenekarban működvelők is közreműködtek.[85]

Érdekes adatot közöl Lám Győr híres polgáráról, Ecker Jánosról is, aki a közvilágítás felügyelője volt a városnál. Ösztönzésére a városi tanács elrendelte, hogy e célra egy darabot minden évben adjon elő a színházban működő társulat.[86] 1821-ben Jos. Fr. Glaeser, Scüs, Mond und Pagat c. operáját akarta előadatni a közvilágítás javára. Az előadásra ekkor nem került sor Ernst Winter társulatának távozása miatt. Ecker viszont költségeinek megtérítését kéri a várostól. A szövegkönyv és a partitúra 60 forintjába került. Maga másolta a szerepeket és a kottákat is. A művet végül is 1824. augusztus 15-én adatta elő Bubenhofen József társulatával, aki 1822-től bérelte és hozta rendbe a színházat.[87]

Lám még használta azt a „színidényi emlékfüzetet", amelynek ma már egyetlen példányát sem találjuk.[88] Ennek alapján részletesen beszámol Bubenhofen 1824-es győri műsoráról. Lám közlése szerint soroljuk fel a zenésdarabokat:

Május 8. Zwei Worbe oder die Nacht im Walde (Marsolier, zene N. M. Dalayrac).
Május 23. Der Eheteufel auf Reisen (Gleich, zene Fr. Volkert).
Június 7. Die Fee aus Frankreich (Meissl, zene W. Müller).
Június 22. és 27. Der Pächter und der Tod (Gleich, zene W. Müller).
Július 1. Preciosa (Wolf, zene C. M Weber).
Július 4. Der verschwundne Prinz (Bäuerle, zene W. Müller).
Július 24. Die Waise und der Mörder. Melodráma. (Frideric, Castelli) (Zene?)
Augusztus 1. Der Berggeist (Gleich, zene Jos. Drechsler).
Augusztus 2. Die Zauberbrücke (Zauberoper).
Augusztus 7. Tancred (Rossini).
Augusztus 10. Die Reise durch die Luft (Gleich, zene Roser).
Augusztus 15. Scüs, Mond und Pagat (Roseneau, zene Glaeser).
Augusztus 22. Felsenmädchen. (Melodráma).
Augusztus 24. Der Kohlenbrenner unde der Müller. Balett (Ysenburg von Buri).
Szeptember 12. Der Kirchtag in Petersdof (Meisl, zene W. Müller).

[84] LámGyőri 47–28. l.
[85] Uo. 63–64. l.
[86] LámPolgár 14. l.
[87] LámGyőri 71–73. l.
[88] Uo. 73. l.: Theatralisches Andenken den Freunden darstellender Kunst der Königl. Freystadt Raab bey seiner Abreise ehrfurchtvoll gewidmet von Carl Wilhelmi, Sonffleur. Gedruckt bey Leopold Streibig 1824.

Szeptember 16. Joseph und seine Brüder (Duval, zene Mehoul).
Szeptember 19. Die Schlacht bei Hohenbrückenthal (Melodráma).
Szeptember 22. Tancred (Rossini).
Szeptember 28. Der alte Geist in der modernen Welt (Gleich, zene W. Müller).
Október 4. Der Lobeerkranz (Ziegler, zene?).
Október 17. Der Geist auf dem Bastei (Meisl, zene Volkert).
Október 24. Die Fee aus Frankreich (Meisl, zene W. Müller).
Október 31. Der Pächter und der Tod (Gleich, zene W. Müller).[89]

Az operák és zenés darabok fontos helyet foglalnak el műsorukban. Mai szemmel nézve is tiszteletre méltó nagy zenei anyag ez, de Rossini, Weber és Mehoul neve a társulat igényességének is bizonyítéka!

Lám sajnos 1832-ig több zenés darabról nem szól. Eredményeit egészítse ki a néhány adat, amelyet magunk találtunk:

A színházi elszámolások közt a bevételi rovatban azt jelzik, hogy 1814 márciusában a hercegi zenészek 3 forintot, 1817-ben (dátum nélkül!) pedig Martin Mihl hegedűművész 8 forintot fizetett be.[90] E két bejegyzés két színházi hangversenyre utal. Az elsőben a jelek szerint a herceg Esterházy zenekar szerepelt, vagy legalább a zenekar néhány tagja kamarazenével lépett fel. A második pedig számunkra egyelőre ismeretlen hegedűművész koncertjére vonatkozik.

A soproni tanácsi jegyzőkönyv 1827. jún. 13-i (2231. sz.) bejegyzése szerint Karl Slavik győri színházigazgató jún. 7-én kelt levelében felajánlja, hogy július és augusztus folyamán operatársulatával 7 előadást tart Sopronban. A soproni tanács kérését visszautasítja, mivel állandó társulata lévén erre nem tud lehetőséget nyújtani. Karl Slavik operatársulatának győri működését egyelőre részletesebben nem ismerjük.

Találtunk Budapesten néhány győri színházplakátot is. Az első a győri városi színház 1820. július 20-i előadását hirdeti német nyelven: Volkert, Das Gespenst auf der Bastey oder Die Geisterwirtschaft in der andern Welt c. zenés vígjátéka. A művet Jos. Ernst Winter a színtársulat igazgatója rendezi, s F.A. Hofmann énekes és opera-korrepetitor javára első alkalommal adják elő Győrött. Szereplői Willi úr, Eberts asszony, Winter úr, Willi asszony táncosnő s maga Hofmann is a szerencsétlen karmester szelleme szerepében. Az előadás kezdete ½8.[91]

Ugyanitt a Dunántúli Színjátszó Társulat 1829–1833 közötti győri játékairól hat plakátot találtunk, amelyek közül három zenés műre vonatkozik. E késői ada-

[89] Uo. 166–167. l.

[90] Gylt Színházi elszámolások 1805–1821.: „... die fürstliche Musici 3 fl ... von Martin Mihl violin virtuoz 8 fl."

[91] OSzK Színháztörténeti Osztály. Színházi plakátok. Győr 1820–1854 felírású dobozban: „Mit hoher Bewilligung wird heute Donnerstag den 20 Juli, im Städtischen Theater in Raab, unter der Direction des Joseph Ernst Winter, zum Vortheile des Sängers und Opern-Correpetitors F. A. Hofmann zum erstenmahl aufgeführet: Das Gespenst auf der Bastey, oder Die Geisteswirtschaft in der andern Welt, eine hier nie gesehene Original-Lokalposse mit Gesang in 2 Aufzügen, von Carl Meisl, Verfasser des lustigen Fritz der Princessinn Europa u.u. Die Musik ist von Herrn Volkert, Kapellmeister ..."

tok annál inkább fontosak számunkra, mert a magyar nyelvű zenés darabok közül a korábbi évekből egyet sem ismerünk:

1. „1833 Pünkösd hava május 18: Trencsén vára, avagy A' Bárson Czipő. Ezen czimü Előjátékkal Zulima Berchpfeiffer Karolina után Balog István . . .

Egy híres nemzeti tánczos		Farkas Ur.
Belmonte . . .		Lendvai
Lanka	olasz énekesek	Fülöpné
Sylvio		Csigó.

Farkas Ur, a' Társaság tagja a' ki nemzeti kedves tánczunkat a' Külfölddel megösmértette, jelesen Bécsben, Parisban, Majlandban, Velencében s' több Fővárosokban, a' Nézőket bámulásig elragadta; magány nemzeti tánccal kiván a' T. T. Hazafiaknak kedveskedni."

2. „Pünkösd hava 19: a' Pajkos ifju K. után B. P....A' Játék végén Szöllősy Lajos Ur, Pesti hires Nemzeti tánczművész, mint Vendég és Gutsch Leány-Asszony, Szöllősy Ur által betanított kettős magyar tánczot, felváltott magány figurákkal fognak tánczolni, mellyet egy vig ugrós friss magyar fog követni."

3. „Pünkösd hava 20: Karénekkel 3 felv.: Zoltán, Árpád Fija, Magyarok Fejedelme vagy A' Világosvári Menyegző. Irta Csipáky, Bécsi Testőrző Seregbéli Tiszt... Farkas és Szöllősy Urak, jeles tánczművészek, a' magyar táncz diadalmát plasticai ábrázolatban (Tableau) fogják előadni, mellyet görög tűz fog világítani."[92]

Muzsika egyesület

Az első biztos adatunk róla 1829-ből való. Az Ofner und Pester Zeitung beszámol P. Liebl Corsinus karmelita alperjel 1829. nov. 22-én tartott aranymiséjéről. A távollevő Juranits püspököt Sztankovics János őrkanonok helyettesíti a kézvezetői tisztségben. Majd így folytatja: „Ez alkalommal a helybeli művészek és művészetben jártas s sok zenei előadással kitűnt zenekedvelő egyesületnek (Musik-Dilettanten Vereins!) tagjai emelkedtek ki pompás és mesteri előadásukkal. Délben a püspöki rezidencián nagy ebédet rendeztek tiszteletére."[93]

Haydn Teremtésének szövegkönyvében, amelyet Guzmics Izidor bencés tanár fordított magyarra és a Streibig Nyomda adott ki Győrött, belül a szereplők felsorolása után nyomtatva ezt találjuk: „Magyarul először adta a' Musika Eggyesület Győrött Martius 20-dik Napján 1831."[94]

1832. szept. 23-án tartotta a pápai magyar és német polgári alakulat a zászlószentelését. Az Ofner und Pester Zeitung szerint „magasztossá tette az ünnepet

[92] Uo. számozás nélkül.

[93] Ofner und Pester Zeitung 1829. dec. 10., 99. sz., 1611. l.

[94] Haydn Josef, A Teremtés egyházi karének III részben. Magyarra fordítva Guzmics Iszidor, 's musikára téve — — által. Streibig Leopold betűivel. OSzK 204 916. sz.

a győri muzsika egyesület közreműködése, akik önként és nemes barátságból jöttek el, és Haydn híres Nelson-miséjét adták elő nagy művészettel."[95]

Az 1829-es szöveg szerint világos, hogy *már* működő és sikerekben gazdag múlttal rendelkező egyesületről, együttesről van szó. Sajnos az egyesület kezdetének dátumát nem ismerjük. Ám következő fejezetünk ünnepeinek leírásai között lesz néhány olyan hangverseny, ahol úgy hisszük, már a muzsika egyesületről írnak: 1811. jún. 14-én és 1813. okt. 4-én néhány zenebarát hangversenyt rendez a Vigadó termében, amely a mai Széchenyi téren állott azokban az időkben (a Volf-féle Reduot teremben). 1819. márc. 24-én Schwarzenberg püspök beiktatásán a palotában tartott koncerten Novák succentor kantátáját adja elő a székesegyházi kórus, de néhány zenebarát is közreműködik. Ugyanígy feltételezzük 1820. febr. 14-én és 1821. febr. 12-én, a király születésnapja alkalmával ugyanitt rendezett hangversenyeken a muzsika egyesület tagjainak szereplését.

Egyelőre nem találtunk választ arra, kik voltak a tagjai az egyesületnek? Gondoljuk, hogy a székesegyház zenészei aktív részt vállaltak benne. Joggal feltételezzük, hogy Ecker János is közéjük tartozott. Lám szerint ugyanis „legnagyobb gyönyörűsége a zene volt. Sok hangszerhez értett, de legszívesebben csellózott... Volt neki rendes négyes társasága [kvartettje!], amellyel együtt muzsikált. Nevenapját, születésnapját, karácsony második estéjét zenebarátaival töltötte. Megszerzett minden új zeneművet, ebből igen nagy könyvtára volt." Ám, hogy mindezeket már az 1820–30-as évekre is érvényesnek tarthassuk, Lám szól arról is, hogy 1822-től kezdve Ecker János már rendszeres vendége volt Sztankovics János kanonoknak, aki a „zöldséges piacra néző erkélyes házában minden héten kétszer tartott zeneestélyt".[96]

A püspöki levéltárban Lavotta Jánossal kapcsolatban találtunk olyan adatot amelyből esetleg arra következtethetünk, hogy már 1792-ben is élt az egyesület, ha forrásunk nem is illeti ekkor még ezzel a névvel a győri zenészeket.

Az adat Török János abdai plébános örökösödési ügyének tanúvallomásaiból került elő. A tanúk azzal kapcsolatban tesznek vallomást, hogy a meghalt plébános 1792. okt. 28-án, amikor az öccse, Imre többek között Lavotta János kíséretében útban a pozsonyi koronázásra betért a plébánoshoz, itt tanúk előtt öccsét jelentette ki örökösének. De megemlékeznek a tanúk arról is, hogy a koronázás után visszafelé újra megszálltak Abdán: Pinke Istvánné, Tunkovich Anna, a győri káptalan abdai vámosának felesége így emlékezik vissza az együttlétre: „Ebédre pedig, mellyen ismét ugyan mindnyájan együtt voltunk, tsak akkor hivattattunk, midőn Török Imre Ur a fönt meg-nevezett Urakkal együtt [ti. Csernyánszky Ferenc győrvármegyei hites nótárius, Kiss Ferenc, Bene és Lavotta Urak] Adventben a koronázásról vissza-jövén, boldogult Báttya Urához bé szállott, és egy vagy két Nap mulatott volna. Ezen alkalmatossággal azután vala ez, midőn velünk együtt öreg Csernyánszkyné Aszszony, Csernyánszky Julis és Zalka Nani Kis-Aszszonyok Győrrül ki-jövén, Abdán a boldogult Urnál ebédeltek és Lavotta Ur jó első Musikus lévén a Győri Musikusok ki-érkeztek, együtt egész dél-után, vatsora

[95] Ofner und Pester Zeitung 1832. okt. 7., 81. sz., 1363. l.
[96] LámPolgár 44. l.

alatt is kótákbul musikáltak, mi pedig, ha jól emlékszem, mindnyájan Játékkal mulattuk magunkat..." Pinke István vallomásában pontosabban jelzi a zenélés módját: „Hegedültek, mert Lavotta Ur jó Musikus volt... s a Győri Musikusok uzsonna tájban jöttek ki." Ág József abdai lakos szerint: „Török Imre Ur társaival együtt Kótábul való Musikát tartott, de mivel Advent volt, senkit Plébános Uram tánczolni nem engedett." Ugyanerről szól Bartsai Ferenc abdai tanító is: „Török Imre Ur társaival együtt ebédeltek. Estve penig musikáltak is, de mivel advent volt nem tánczoltak. Pinke István Uram és annak feleségén kívül a M. Báró Orczy Cancellistái és a Győri Musikusok is jelen voltak."[97]

Lavotta János Major szerint ugyan csupán 1791-ig dolgozott Budán a kancellárián,[98] mégis feltételezhető, hogy elsősorban ilyen minőségben vett részt az 1792-es koronázáson. Az adventre vonatkozó megjegyzések pedig arra utalnak, hogy a győri muzsikusok részvételével egész délután és este is kizárólag komoly kamarazenélés folyt a Győrhöz közel fekvő abdai plébánián.

Reméljük, még előkerülnek olyan adatok, amelyek az egyesületről részletesebben is szólnak. Minden esetre számunkra mégis az a fontos, hogy még Richter Antalék nagy korszaka előtt, 1832 előtt is tudunk az egyesület értékes működéséről!

Győrsziget

Mivel mint püspöki falu a 18–19. században nem tartozott Győrhöz, nem foglalkoztunk eddig zenéjével. Ám éppen a muzsika terén voltak kapcsolatai Győrrel. Ezért most külön foglaljuk össze vele kapcsolatos ismeretünket.

Barokk templomát 1712-ben szentelték fel, az anyakönyvek pedig 1711-től kezdve ismeretesek. Ezekben sűrűn olvasunk zenészekről. Újvárossal ellentétben itt nem cigányzenészek éltek, hanem német ajkú muzsikusok. (Nevüket felsoroljuk összefoglalásunkban.) A káptalani zenészek közül is jó néhányan Szigeten voltak előzőleg muzsikusok, sőt lakásukat később is megtartották, mint pl. Kunáth Ignác zeneszerző. Az is előfordult – példa rá Purska János –, hogy szigeti tanító lesz később káptalani zenész, s idős korában visszamegy tanítónak Szigetre. Szigeten dolgozott Burchart Gáspár orgonaépítő. Őt követte Janicsek Antal, sőt Szigeti Kilián szerint Peking Péter is néhány évig itt működött.[99] S ne felejtkezzünk el a 19. századi Győr híressé vált operaénekeséről, Wurda Józsefről sem, aki 1802. jún. 11-én Szigeten született![100]

Az 1764-es püspöki vizitáció rövid szövege számunkra fontos megjegyzést tartalmaz: „A kóruson általában gregorián éneket énekelünk, de ünnepeken zenekar

[97] Plt Causae Testamentariae 1. sz. Theka (új jelzés szerint 4. sz. irat). A győri konzisztórium pere Török Imre ellen, mint Török János abdai plébános örököse ellen. Az idézett vallomások dátumai: 1793. ápr. 19. és máj. 1.

[98] SzabolcsiLex II. k. 424. l.

[99] SzigetiGyőr 41. l.

[100] SzigKa IV. k. 50. l. — SzabolcsiLex III. k. 677. lapon levő születési adat téves, mert 1807-ben Wurda Lipót született.

közreműködik a helység önkéntes muzsikusai szívességéből."[101] A szöveg tehát hagyományt rögzít, és arról szól, hogy saját falujuk muzsikusai zenélnek és énekelnek náluk, nem a káptalani zenészek. Az ünnepeken önkéntes alapon történő zenélés különösen a nyugat-magyarországi német ajkú falvakban s Burgenlandban volt szokásos régebben is, s még a legutóbbi időkben is. Szigeten tehát önálló muzsikáról szólhatunk, ellentétben Győr többi plébániájával, ahol a káptalani zenészek muzsikáltak.

A vizitáció szerint Dudovits Mátyás kántortanító évente 3 forintot kap a zenekar részére szükséges húrok vásárlására. Ugyanitt arról is írnak, hogy a segédtanító a 29 éves Tusch (Dusch) Vencel, aki egyúttal káptalani zenész is.[102] Róla többet aztán nem tudunk. Nem szabad azonban összetévesztenünk a hasonló nevű káptalani zenésszel, aki 1807-től működik a székesegyházban. Ez utóbbi ugyanis csak 1789-ben született a csehországi Pribramban.

Az 1831-es vizitáció is megerősíti a régi hagyományt: „...váltakozva magyar és német népének hangzik fel a templomban, nagyobb ünnepeken viszont zenekar is közreműködik részben a plébánia lakóinak, részben a városi zenészeknek szívességéből. Létszámuk nincs meghatározva..."[103] A szöveg utóbbi utalását inkább a muzsika egyesület tagjaira értelmezzük, mint a káptalani zenészekre, mert ezekre vonatkozólag bizonyára konkrét utalást is adnának, ha lenne szerepük náluk is. A vizitáció szerint még mindig Dudovics Mátyás a kántortanító, aki Miklósfalváról (Moson megye) származik. Évi 25 váltóforintot kap a zenekari kiadások fedezésére. Az előző vizitáció hat változatú orgonáról szólt, ez utóbbi 10 változatút említ.

A győrszigeti zenekarról fontos adatként említettük a II. fejezetben, hogy a mosonszentmiklósi Zichy-kastély kápolnájában 1758 októberében tartott újmisére Zichy püspök nem a káptalani zenészeket, hanem a győrszigetieket hívta meg. A miséért és az asztali zenéért 13 forintot kaptak tőle.

A legfontosabb feljegyzést róluk a városi jegyzőkönyvben találtuk 1791. jan. 13-án: „A Szent Korona átszállítása alkalmával a polgári alakulatnál való zenélésükért a hat szigeti zenésznek személyenkint egy forint 30 krajcárt számítva összesen 9 forintot fizessen ki a kamarási hivatal."[104]

A bejegyzés alapján két dologra gondolhatunk: vagy csak kisegítették a polgári alakulat zenekarát, vagy esetleg akkor még a polgári alakulat zenekarát nem szervezték meg, s őket kérték fel a zenélésre. Ez utóbbit valószínűbbnek tartjuk, mivel 1790 folyamán alakult meg a két együttes. Ám arra is következtethetünk, hogy a későbbi időkben is volt szerepük a zenekarnál, sőt talán ők is tagjai lettek a német alakulat zenekarának.

[101] Győrszigeti plébánia levéltára. Copia Visitationis de Anno 1764.: „Cantus in eo est choralis: solemnibus diebus fit Cantus Musicus a bene volis Loci incolis."

[102] Uo. „... et simul Mus. etiam Capitularis est."

[103] Uo. Vis. Can. 1831: „Divinum sub concentu populi servantur germanice et hungarice alternative. Solemnioribus diebus festivis instituitur etiam concentus musicus a benevolis parochianis et nonnullis urbanis musicis cultoribus gratanter, numerus eorumdem est indeterminatus."

[104] Gylt Vj 22. k. 1791. jan. 13., 43. sz., 30. l.

A szigeti zenekar önállóságát bizonyítja még egy érdekes 1794-es adatunk is. Fengler József püspök a szokás szerint a nyári hónapokat Sopron mellett a rákosi kastélyban tölti. Helynökével, Scharlach Károllyal azonban hetente többször is vált levelet egyházkormányzási ügyekben. 1794. júl. 14-én Scharlach a szigetiek küldöttsége kéréséről számol be, és kér utasítást az ügyre vonatkozólag: „Méltóságod uralma alá tartozó Sziget falu küldöttsége nálam járt, kérésüket tolmácsolom: a gyakori árvíz és tűzvész miatt vállalt kiscell-dömölki [ma celldömölki] fogadalmi zarándoklatukat évek óta hagyományosan megtartják, és Méltóságod engedélye alapján a keresztet is viszik a körmenet élén. A mélyebb lelki vigasz és a nagyobb áhítat érdekében kérik, hogy a plébánosuk vagy valamelyik másik pap vezethesse őket. Azt válaszoltam nekik, hogy Méltóságodhoz fordulok az ügyben, s a választ majd közlöm velük."

Fengler júl. 18-án már válaszol is helynökének: „Nem vagyok ellene annak, hogy Sziget falu népe fogadalmának eleget tegyen, sőt szívesen megengedem, hogy az évente szokásos kiscell-dömölki körmenetet a plébánosuk vagy akadályozása esetén más pap vezesse. Azt azonban szigorúan megtiltom, hogy az indulásnál és az érkezésnél dobokkal és kürtök zenéjével fogadják őket. Ám ha mégis ragaszkodnak a muzsikához, akkor a nép énekét kísérjék csak. Figyelmeztesse a zarándokokat, hogy Isten segítségének kérése céljából menjenek oda, nem pedig azért, hogy részegeskedés és kicsapongás által az Ördögnek szolgáljanak."[105]

A püspök meglepő válasza először is azt jelzi, hogy a szigetiek zenekara a körmeneten eddig közreműködött, mint ahogyan a jezsuiták zenekara a lébényi és a bácsai zarándoklatokon. Az eddigiek alapján azt is tudjuk – sőt a következő fejezetben még inkább igazolni fogjuk –, hogy Fengler kedvelte és sokat is tett a zenéért. Tiltó rendelkezésének hátterében bizonyára azok az értesülései állottak, amelyek a szigetiek zarándoklatának túlzásairól, a zenés mulatozásokról szóltak. Ezek ellen joggal emelte fel szavát!

[105] Plt VII. szekrény 21. csomag Fengler I. 1794. júl. 14. Scharlach levele: „Communitas Possessionis Szigeth ad Jurisdictionem Dnali Exllae Vrae subjectae per Ablegatos suos exmissos me rogari curavit, quatenus Processionem ad Cellas minores Dömölkienses, qua ex voto ad advertendas eluviones aquarum et terrae motum, quibus frequenter percussa fuerat, se obligaverat et hactenus ex permissione Exllae Vrae Vexillam praeferendo quotannis observaverat, hoc anno illam peragere ipsi liceret ita, ut pro solatio suo spirituali at ad magis augendam devotionem suam, seu animarum curatori seu alteri sacerdoti licitum sit hanc processionem comitari. Respondi ego me adhuc hodie idipsum Exllae Vrae significaturum et quod Exllā Vrā eatenus ordinare dignabitur, ipsis quam primum pro sui directioni notum reddam . . . ". — Fengler válasza júl. 18-án: „Non sum contrarius, ut Communitas Szigethiensis se voto exsolvat, quo Deo se obstrinxit, imo libenter etiam indulgeo, ut hanc ad Cellas minores Dömölkienses votivam processionem Parochus loci aut alius ab ipso sacerdos comitetur; sed severissime prohibeo, ut in exitu et regressu pulsari tympana et tubas inflari. Si absolute musicam habere volunt, sit choralis, et moneantur peregrinantes, ut meminerint, se ad exorandum Deum sedibus suis exire, non vero ad serviendum Diabolo per ebrietatem et scortationes."

VI. Muzsika a város ünnepein, hangversenyek

E fejezetünkben a való életet kívánjuk megeleveníteni, amikor időrendi sorrendben a városnak azokat az ünnepeit idézzük, amelyekben a zene is szóhoz jutott. Az eddig elmondottaknak mintegy illusztrálására, bizonyítására szánjuk őket. Éppen ezért csak korabeli leírások alapján szólunk, elsősorban a régi magyar szövegeket használjuk fel, vagy ezek hiányában a pontos fordítást adjuk. Néha több forrásból merítünk, hogy teljes legyen a beszámolónk, de ezeknél is ragaszkodunk az eredeti szöveghez. Tesszük ezt azért, mert úgy érezzük, a barokk világ idézése csak akkor igaz, ha a lényegesen hozzátartozó dísszel és pompával együtt elevenítjük meg. Ám, mint tapasztalni fogjuk, a barokk világ elmúltával a reformkor küszöbén álló elődeink is élvezték a díszes ünnepeket. Az igény és a velejáró szokások lényegében nem változtak meg ekkor sem.

Győr falai között igen sok előkelő vendég szállt meg félúton Bécs és Buda között. Így érthető, hogy sokkal több ünnepe is volt, mint pl. Pécsnek, amely jobban távol esett e vendégjárástól. Adatunk sok zenés ünnepről van, ám mégis csak azokról hallunk itt, amelyekről részletes leírást találtunk. Tudjuk, így beszámolónk nem lehet teljes, de úgy érezzük, mégis elég ahhoz, hogy beleéljük magunkat Győr korabeli világába. Jó néhány ünnepet már eddig is elmondtunk, most azokat állítjuk sorba, amelyek Győr közös ünnepei voltak.

Már idéztük a dániai győzelem alkalmával a székesegyházban 1626. szept. 10-én tartott ünnepélyes Te Deumot és misét. Egy hét múlva, szept. 17-én Nagyfalvy Gergely beszámol a katonai szemléről is, amelyen – ha nem is említi – a zenekar hangjai mellett ünnepeltek: „1626. szept. 17-én a Győr megyei nemesek csapatának és a pénzért felfogadott zsoldos katonáknak ünnepi szemléjét tartották a szigeten, amelyet az északon folyó Duna és a délen folyó, de ugyanezen a helyen a város falai közelében beömlő Rába alkot. A lovasok száma 100 volt, ugyanennyi a gyalogosoké. Főtiszt. Dallos Miklós győri püspök és főispán úr s főtiszt. Chiky István erdélyi püspök úr is lovagolva vett részt az ünnepen. A lovasok katonai szokás szerint kört formálva látványos bemutatót tartottak. A vár ablakából Őmélt. Preiner János főkapitány úr is nézte őket, s igen sok férfi és nő jött össze a látványra. A szemle végén kb. 11 óra körül léptek be a városba a Bécsi-kapun keresztül. Kibontott zászlókkal a vár bal oldalán vonultak tovább két csapatban, ahogy a falakon kívül már elrendeződtek. Majd végül a székesegyház közelében lassan levonultak a Piac térre, s a főispán úr engedélyével hazatértek."[1]

[1] NagyfalvyDiar 108v (204).

A pestis elmúltával, 1711 novemberében a Wienerisches Diarium szól első ízben győri zenés ünnepről: „Magyarországról, Győrből arról számolnak be, hogy e hó 4-én Borromei Károlynak, a milánói hercegérsek és bíbornok ünnepén hálaünnepet tartottak több okból: éppen évfordulója volt a szigeti fogadalmi templom alapkőletételének, amelyet mint a pestis nagy védőszentjének, az ő tiszteletére építettek hálából azért, hogy Győr és a környező falvak a szörnyű vészből megmenekültek. De az ünnep egyúttal a Császár Őfelsége névünnepe is volt. Az udvari kamara a mai napra hálaünnep tartását rendelte el Őfelsége szerencsés megválasztása alkalmából. Így aztán reggel 8-kor a magyar- és németajkú lakosságnak igen nagy tömege vonult ünnepélyes körmenetben a székesegyházból a most épült szigeti templomhoz. Részt vettek nagyszámban a városban és környékén állomásozó katonatisztek Liebenberg Károly ezredes és parancsnok vezetésével ünnepi díszben, valamint a magyar és német egyesületek is ragyogóan ékes zászlóikkal. A templom előtt a győri káptalan egyik tagja magyarul, P. Mayr Ferenc, a jezsuita kollégium rektora németül prédikált. A nép nagy tömege miatt Mattusek [András c.] püspök úr őméltósága az ünnepi misét *trombiták és dobok zenéjének kíséretében* szintén a templom előtt tartotta. A felállított oltárra a védőszentnek, Borromei Károlynak díszes és művészi értékű képét helyezték rá. Utána a körmenet visszatért a székesegyházba. Itt *Szent Ambrus hálaénekét, a Te Deumot énekelték el,* és a bástyákra elhelyezett ágyúk háromszoros ünnepi tüze dördült el. Hasonlóképpen háromszoros díszlövést adott Győr főterén ünnepi rendben elhelyezkedett gróf Heister tábornagy itt állomásozó csapata és az erőd őrsége. Délben hivatalos ünnepi ebédet tartott Liebenberg ezredes és parancsnok, amelyre meghívta az ünnepségen résztvevő magasabb rangú papságot, a tisztikart és más előkelőségeket."[2]

A győri Káptalandombon a hajdani császári élelmezési ház helyén emléktábla jelzi, hogy Savoyai Eugen (Jenő) 1716. nov. 8-án ebben a házban szállt meg. A nagy hadvezérnek a győri székesegyházban adták át ekkor a pápai kitüntetéseket. A Wienerisches Diarium alapján idézzük a nagyszabású ünnepséget, amelyen négy zenekar közreműködéséről is írnak: „... Annak hallatára, hogy altábornagy hercegsége [Savoyai Jenő] november 6-án reggel Budáról elindult Győrbe, tábornagy és kormányzó úr [Heister gróf] a katonasággal, a nemességgel, a polgársággal valamint a káptalannal együtt felkészült a fogadására. Még ugyanazon a napon Heyberger von Parkirchen kapitányt eléje küldötte, a levélbeli meghívást szóban is megismételtette, s ő Hercegségét várába meghívta... Majd a székesegyház közelében álló császári élelmezési házban szállásáról is gondoskodott.

Az ünnepélyes bevonulás [nov. 7-én] reggel 7 órakor kezdődött. A helybeli magyar lovasság csapata *zenekarának kíséretében* zászlóival a városkapun kívül a császári postaháznál helyezkedett el. A polgárság fegyverben zászlókkal és *zenekarának szépen hangzó muzsikája mellett* egészen a Fehérvári-kapuig sorakozott fel. A kaputól végig a vár bejáratáig pedig az itt állomásozó császári várőrség hasonlóképpen zászlódíszben *zenekarának muzsikája mellett* állt fel két sorban. Heister kormányzó a papság és a nemesség kíséretében hat lovas hintóján a postaházig

[2] Wienerisches Diarium 1711. nov. 18—20., 866. sz.

ment a főherceg elé, aki megérkezése után a postakocsiból átszállt a kormányzó fogatába. Majd háromszoros ágyúlövés közepette bevonultak a várba. Itt a kormányzó úr ebédet adott vendégének, aki aztán este az élelmezési házban tért nyugovóra.

Még ugyanazon a napon a káptalan tagjaival részletesen megbeszélték a pápai kitüntetések, a díszkard és a díszsüveg [stocco, beretto] átadásának szertartását, amely nov. 8-án a következőképpen történt:

„Altábornagy hercegsége, aki előtt a pápai követ, Rasponi ezredes vitte a díszkardot és a díszsüveget, délelőtt 10 óra körül vonult át gyalog az élelmezési házból a székesegyházba. Követték őket Emmanuel von Portugall herceg, a kormányzó, a tábornoki és a tisztikar, valamint a nép megszámlálhatatlan tömege. Az előkelő vendéget a templom kapujában Gondor [Kontor Szabó István] felszentelt püspök és általános helynök a káptalan nevében latinul üdvözölte, amire ő ugyancsak latinul válaszolt. Majd az ágyúk dörgése és harangzúgás hangja mellett a főoltárhoz vonultak. Jenő herceg az evangélium oldalán a számára felékesített baldachin alatt, a püspök a segédlettel s a pápai követ pedig vele szemben foglaltak helyet... A püspök elkezdte az ünnepélyes misét. *Alatta az énekkar pompás zenekaros misét adott elő*... Utána a pápai követ néhány szó kíséretében aranytálcán átnyújtotta a hercegnek a pecséttel ellátott pápai brévét... Ennek felolvasása után a püspök a főoltárhoz vonult, a herceg pedig értékes párnára térdelt le. A szertartás szerint előírt imák és áldások közben a püspök átnyújtotta a díszkardot, és a herceg fejére helyezte a díszsüveget, aztán ünnepélyes békecsókkal köszöntötték egymást. Felhangzott Szent Ambrus hálaéneke, *az ünnepélyes Te Deum*. Majd az ágyúk dörgése és a fegyverek ropogása mellett a bevonuláshoz hasonló módon indult a menet a templom kapuja felé. Itt a herceg latinul köszönetet mondott a püspöknek és a káptalannak, s ünnepi menetben szállására kísérték. Innen gyalog átsétáltak a palotába. A vár kormányzója pompás ebédet adott *ragyogó zene kíséretében* és az ágyúk dörgése közepette. Ezenkívül még három teremben vendégelték meg az előkelőségeket és a tisztikart a kiváló vendéghez méltó ünnepélyességgel. A kölcsönös búcsúzások után a magyar és a német katonaság sorfala között háromszoros díszlövés és a nép szerencsekívánatai közben délután négy óra körül Jenő herceg postakocsin folytatta útját Bécs felé."[3]

A huszárok és a hajdúk zászlószenteléséről közöl színes leírást ugyancsak a Wienerisches Diarium 1725-ben: „Tudósítást kaptunk Győrből, Alsó-Magyarországról, amely szerint ez év január 28-án Mesterházy László őrnagy *dobok és trombiták hangja mellett* nagy pompával vonult be a győri főerődbe magyar katonáival, a huszárokkal és a hajdúkkal. A huszárok ragyogó új egyenruhájukban, a szokásos fegyverzetben és szépen feldíszített lovon jelentek meg, s a székesegyház terén fegyverrel tisztelegve állottak fel. Tisztjeik is, akiknek tenyérnyi széles szegélyű pompás ruhájuk, ezüst és arany színben csillogó kardjuk volt, ragyogó látványt nyújtottak aranyszálakkal gazdagon hímzett és népi művészettel készült lobogóikkal, miként a hajdúk is a lábuk elé helyezett két zászlójukkal. Majd bevonultak zászlóikkal a székesegyházba, s a főoltár két oldalán helyezkedtek el.

[3] Uo. 1716. nov. 14—17., 1387. sz.

Nádasdy [László] gróf, csanádi püspök és győri nagyprépost igen díszes miseruhát öltve magára tartotta az ünnepi misét és szentelte meg az új zászlókat. A szertartás befejezése után a lovas és a gyalogos katonaság a téren ismét rendben felállott, és fegyveresen tisztelgett a templomból kivonuló püspök, nagyszámú lovag és tiszt előtt. A zászlókat szépen leterített asztalokra helyezték el. Mindegyikbe az első szeget a legszentebb Szentháromság nevében maga a püspök verte be. A másodikat báró Liebenberg győri ezredes a császár és király Őfelsége, a harmadikat Savoyai Jenő herceg császári altábornagy, a negyediket pedig a győri kormányzó, Gundacher gróf nevében helyezte el. A többit pedig annak rendje és módja szerint az előkelő hölgyek és más személyiségek verték be, az utolsót aztán az egyik huszár és hajdú. Az ünnepség befejezése után az előkelő társaság Mesterházy László őrnagy házába vonult. Itt igen szívélyes vendéglátás közepette és *kettős zenekar pompás hangja kíséretében* megjelent magyar és német hölgyek és urak igen jól érezték magukat."[4]

A szemtanú Károlyi Lőrinc, későbbi győri plébános feljegyzése alapján hallunk először a győri püspök-főispánok ünnepi bevonulásáról, ez esetben Sinzendorf gr. fogadásáról 1726-ban: „A felszentelt püspök már nagyon kívánta meglátni egyházmegyéjének székesegyházát. Így az Úr születésének 1726-ik évében dec. 5-én Abdán, a káptalani faluban töltvén az éjszakát az elölhaladó 100 fegyveres polgár, a Győr vármegyei lovasok és a Jörger ezred százada után hatlovas hintón érkezett meg a karmelitákhoz. Itt a káptalan tagjai kanonoki díszben üdvözölték. Majd bevonult a templomba, elhelyezkedett a püspöki trónuson, magára vette a díszes palástot és a püspöksüveget. Aztán az aláírt pápai kinevezési okmányt felolvasásra átnyújtották a káptalani jegyzőnek. Ennek végeztével a következő rendben vonultak a székesegyházba: Elöl haladtak a polgárok, a nemesek, a német katonaság 100 lovasa, követték őket a tanulóifjúság, aztán *kürtökkel és dobokkal a zenekar tagjai.* Utánuk következtek a ferencesek, a kispapok, a káptalan tagjai. A püspök úr földig leérő selyemmel díszített fehér lovon ülve vonult ünnepi palástban és püspöksüvegben. Előtte Pogány Pál mint a legfiatalabb kanonok vitte a püspöki feszületet. Így haladtak át a város terén. Közben a jobbról és balról egybegyűlt népnek áldást adott. Elhaladtak a jezsuiták kollégiuma mellett a Piac téren az őrség felé, majd elfordultak a tér felé, amelyik a Dunai-kapuhoz vezet. A székesegyház kapujához érve leszállt lováról, s megcsókolta a feszületet. Nádasdy László gr. nagyprépost a szenteltvizet nyújtotta számára. Meghintette a kanonokokat s követte őket a székesegyházba, ahol a trónuson foglalt helyet. Fogadta a nagyprépost üdvözlését. Röviden, de erős hangon s atyai szeretettel válaszolt. Majd kézcsókra járultak hozzá a káptalan tagjai, de nem a káplánok és a kispapok. *Szent Ambrus himnuszának, a Te Deumnak eléneklése* után rezidenciájába kísérték ünnepélyesen. Utána tiszteletüket kifejezve a káptalan tagjai vendégül látták a préposti házban. A következő napon viszont ő adott ünnepi ebédet." A karmeliták naplóírója azt is elmondja, hogy „baldachin alatt lovagolt a karmelitáktól a székesegyház felé".[5]

[4] Uo. 1725. febr. 7.

[5] Klt KárolyiSpeculum 126—127. l.; KarmN II 17. l.

Részletesebb leírást találtunk Groll püspök bevonulásáról: „Főtiszt. Groll Adolf piarista, a Szentszék kegyéből győri megyéspüspök és főispán 1733. dec. 13-án vonult be ünnepélyesen Győrbe. Mintegy 60 nemes két zászlóval várta Abdánál, s innen továbbkísérték Újvároson át előtte lovagolván a karmeliták templomáig. Az újvárosi sóház előtt a győri polgárság várta már fegyverben állva. A főjegyző úr néhány szóval köszöntötte a püspök urat kocsija elé állván. A karmeliták temploma előtt a papság várta a feszülettel, a két sor között a káptalan tagjai foglaltak helyet. A templom előtt elhelyezett térdeplőnél a püspök úr térdet hajtott, a nagyprépost úr a feszületet csókra nyújtotta, térdenállva rövid imát végzett, majd belépett a templomba. Itt a karmelita atyák álltak sorban, szenteltvíz hintőt nyújtottak, és a főoltárhoz vonultak. A püspöki szertartáskönyv előírása szerint magára öltötte a főpapi ruhát s anélkül, hogy a kinevezési bullát felolvasták volna (ezt ti. már a káptalani gyűlésen megtették ez esetben), megkezdődött a körmenet. Elöl haladtak a káptalani iskola növendékei tanítójukkal, majd a céhek, a gimnázium tanulói kisebb zászlókkal, a franciskánusok kereszttel, a papság és a *zenekar*. Az általános helynök úr ugyanis meghívta a szeminárium növendékeit, a káplánokat, plébánosokat az ünnepségre, s az egyik kispap vitte elöl a keresztet. Következett a káptalan, majd baldachin alatt Püspök úr őméltósága. A baldachint négy szenátor vitte, utána a vasvári prépost haladt oldalkanonokjával, a kismartoni prépost, a borsi apát ünnepi palástban, aztán a főnemesek és nemesek, a szentmártoni [pannonhalmi] főapát, a csornai prépost. A Fő téren díszben állt a magyar és a német lovasság s gyalogság, s a nemesi lovasság kísérte innen a székesegyházig. A templom kapujában a szertartáskönyv előírása szerint történt minden, a szenteltvizet nyújtották s az odahelyezett szőnyegen a tömjénfüstölés következett. Majd a Mária-oltárhoz vonultak, ahol az Oltáriszentséget őrzik. Itt térdenállva rövid imát mondott, s a kanonokokkal az élen a főoltárhoz vonult. Az ünnepélyes *Te Deum következett, amelyet a kóruson a zenészek adtak elő*. Közben a püspök úr az oltár lépcsőjénél állott. Ennek végeztével a nagyprépost úr a Protector nostert énekelte, *folytatták a zenészek a kóruson*. A könyörgés után a püspök úr püspöksüveggel a fején leült a trónjára és fogadta a káptalan tagjait kézcsókra, a vasvári prépostot, és kanonokját, a kismartoni prépostot, valamint a borsi apátot. Aztán a leckeoldalra ment, *miközben a zenészek az antifónát énekelték*. A templom patrónusának, Nagyboldogasszonynak könyörgése után áldást adott a népnek, levetette főpapi ruháját, s ünnepi kísérettel rezidenciájába vonult. Mindezek után a káptalan ünnepi ebédet adott kegyelmes főpásztorának." A karmeliták krónikása ez esetben azt emeli ki, hogy Groll püspök nem lóháton vonult be a székesegyházba.[6]

Színes, zenés bevonulás színhelye volt Győr a Wienerisches Diarium tanúsága szerint 1741. júl. 10-én: „... Múlt hétfőn, azaz július 10-én érkezett meg a volt konstantinápolyi nagykövet, Anton Corsitz von Uhlefeld gróf. Délelőtt 9-kor a bástyákon elhelyezett ágyúk kettős tüzelése közben a következő rendben tartotta bevonulását: A várőrség négy csapata a Fehérvári-kapunál állt díszben, majd egészen a Bécsi-kapuig a polgárság két százada sorakozott fel lengő zászlókkal. Elöl lovagoltak a huszárok magyar zászlójukkal, majd a főlovászmester ünnepi díszben

[6] Klt Prot. V. Cap. Jaur. ab Anno 1733—(1821). 1. l.; KarmN I 103. l.; KarmN II 74. l.

12 lovas kíséretében. Követte őket *nyolc trombitás és egy dobos*. Ezután vonult a magyar nemesség, a győri káptalan és báró Liebenberg, a győri erőd parancsnoka. Számos udvari lovag következett ezután, akikhez ünnepi díszben 12 lakáj csatlakozott. Uhlefeld gróf, a nagykövet díszhintója két oldalán hat nagytermetű hajdú haladt. A sort bezárta a Preysing ezred egyik dragonyos százada. Az ünnepélyes bevonulást háromszoros díszlövés fejezte be. Utána a nagykövet szívélyesen vendégül látta az előkelőségeket és az itt állomásozó tisztikart. Szerda reggel pedig ismét az ágyúk dörgései hangja mellett folytatta útját Pozsony felé."[7]

Már régi hagyományt és továbbélő szokást rögzít a vármegyei jegyzőkönyv 1743. márc. 2-án Groll püspök főispáni beiktatásának leírásában: „Tegnap márc. 1-én Bécsből szerencsésen megérkező Mélt. Főtiszt. Groll Adolf piarista, győri püspök elé Abda faluba vonult a nemesi lovasság két zászlóval, hogy Győr vármegye tiszteletét fejezze ki és hódolatát nyilvánítsa előtte, s főispáni méltóságába beiktassa, jó néhány kanonok, báró, mágnás és nemes is kivonult kb. 14 hintón eléje. Amint messziről feltűnni látták, a *kürtök felhangzása után* mindkét lovascsapat kivont karddal rendben felállt, az említett előkelőségek pedig leszálltak a hintókról. Az egész vármegye nevében Sajghó Benedek Pannonia szent hegyének Szent Mártonról elnevezett bencés főapátja ékes beszédben köszöntötte, és a többiek is üdvözölték ünnepélyesen főispánjukat. Bár fáradtnak látszott, mégis hasonló szép szavakkal üdvözölte a nemességet. Ezután mindkét csapat az előbbi rendben vonult tovább a jákói réten át és Sziget falu környékén a mindenünnen egybegyűlt nép közepette ott tündökölt a *katonaság zenekarával*, s így vonultak tovább. A Rábca feletti püspöki hídon túl ott várakoztak a kiváltságos város bírája és tanácsnokai, a felsorakozott fegyveres polgárság, akik hőn óhajtott főispánukat köszöntötték. Majd harangok és *a zenekar hangjai mellett* a lovas csapatok is, az előkelőség is belépett a városba, jobbra haladva át a Fő téren keresztül értek el a székesegyházhoz. A lovasság két oldalt helyezkedett el, az előkelőség pedig elkísérte főispánját a rezidenciájába. Itt ismét köszöntötték, majd hazatértek. A lovasság mindkét zászlóját a főispán úr házában helyezték el. Aztán szétoszlottak a csapatok. Nem sokkal később ugyanitt a vármegye ünnepi ebédet adott a beiktatandó főispán úr tiszteletére, és ismét köszöntötték őt. A másnapi beiktatás alkalmával először is az említett előkelőség teljes létszámban jelent meg. A kirendelt küldöttség Erdődy Gábor püspököt mint Őfelsége kijelölt beiktató képviselőjét szállásáról átkísérte az ünnep színhelyére. Igen nagy számban voltak együtt az ünnepségen, ahol ékes szavakkal üdvözölték az új főispánt... majd a kinevezési okiratot átadták ünnepélyes felolvasás céljából... Az ünnep végén a beiktatást végző püspök úr háromszor éljennel köszöntötte őt. Utána az erre kijelöltek székével együtt háromszor felemelték, és az egész vármegyei közösség letette a hűségesküt. ... Végül Isten segítségének kérésére átvonultak a székesegyházba. *Itt a zenekar hangjai mellett a Te Deum laudamust énekelte el a kórus ünnepélyesen.*" Két ünnepi ebéd következett. A vármegye az egész ünnepségre — beleértve a zenészeket, a felszolgálást és a konyhai kiadásokat is — összesen

[7] Wienerisches Diarium 1741. júl. 26., 59. sz., 467. l.

345 forintot fizetett ki a vármegye pénztárából. Előzőleg pedig 100 körmöci aranyat ajánlott fel a püspöknek a beiktatás költségére.[8]

1743. ápr. 24-án, Szent György napján tartja első tisztújító gyűlését az új szabad királyi város. Az ünnep előtt a városi jegyzőkönyv leírja, hogy ápr. 23-án délután váratlanul és hirtelen érkezik meg a királyi komisszárius, báró Keller. Ahogy tudomást szereznek érkezéséről, eléje mennek, elvezetik szállására és köszöntik őt. Majd ismerteti a jegyzőkönyv a királyi leiratot, melyet köszönettel vesznek át. „Másnap reggel 8 körül a Szentlélek segítségül hívására és ünnepi misére mindannyian a kiadott rendelkezés szerint először a városi tanács, majd a polgárok tömege felvonult a székesegyházba, amely egyúttal a város plébániatemploma is, és itt *a zenekar hangjai mellett* léptek be. Először a *Veni Sanctét, majd a pompás ünnepi zenés misét énekelték* és hallgatták. *Utána kürtök és dobok zenéje közben* ugyanolyan rendben, mint előtte, a városházára kísérték a Komisszárius urat a legnagyobb tisztelettel. Miután helyet foglalt az asztalnál, a város bírája köszöntötte őt." Az ünnepi gyűlésen elbúcsúztatták a régi magisztrátust és a tisztújítás után letették az esküt s átadták a pecsétet. „A végén a fent említett Komisszárius úr az új tanáccsal s az egész közönséggel az előbbi rendben ismét a székesegyházba vonult két sorban. A *kapunál a zenekarnak talán még az elsőnél is fényesebb hangja mellett* kísérték be a városbíróval az élen a Komisszárius urat a templomba, Nagyboldogasszony főoltára elé. Itt Károlyi Lőrinc nagyprépost főpapi díszben papi segédlettel a főoltárhoz vonult. Ünnepi beszédében köszöntötte a királyi komisszáriust, és kifejezte a város köszönetét, hogy Őfelsége kegyeskedett szabad királyi várossá nyilvánítani. Isten áldását kérte a város számára könyörgésében. Majd ünnepi esküt tettek háromszor érintve kezükkel az evangéliumos könyvet. Utána a hálaadó *Te Deumot énekelte a kórus*, és a nagyprépost áldást adott a tanácsra és az egész polgári közösségre. Igen nagy tömeg jött össze, hogy szemtanúja legyen ennek az ünnepi eseménynek. A végén ugyanolyan kettős rendben kivonultak a templomból *zenekari muzsika hangja mellett*, és visszamentek a városháza gyűléstermébe." Majd a következő napokon a többi alacsonyabb tisztségeket is megválasztják.[9] Ugyanez lesz a kerete minden évben Szent György napján a tisztújító gyűlésnek kivéve, amikor kb. 10 évig II. József idején nem tartanak ilyen gyűlést. A káptalani zenészeknek ezért minden évben kiutal a kamarási pénztár 8—10 forintot.[10]

Groll püspök 1743. nov. 24-én hal meg. November 28-án tartott temetéséről a karmeliták krónikása így számol be: „Harangok zúgása közben és igen sok nép részvételével reggel 8-kor indult el a temetési menet. Elöl vitték a keresztet, majd az elemisták, a polgárok, a kézművesek és a gimnazisták következtek. Köztük haladtak a társulatok kisebb és nagyobb zászlókkal és égő gyertyával a kezükben, a skapuláré és rózsafüzér társulat, ifjúsági Mária kongregáció zászlójukkal, hat fekete ruhás fiú fáklyával. Következtek a ferencesek harmadrendje, a Krisztus Haláltusája-társulat, a Győzelemről elnevezett kongregáció, a magyar ispita

[8] Gylt Mj 12. k. 1734. márc. 2., 34. sz., 440—445. l.; uo. márc. 11., 37. sz., 445. l.; uo. febr. 8., 26. sz., 436. l.; KarmN I 103. l.; KarmN II 75. l.

[9] Gylt Proth. Restaurationis Liber I. 1—8. l.

[10] Uo. Kamarási elszámolások, passim.

szegényei, a ferences atyák, a kispapok, a káptalan tagjai szintén égő gyertyával. Előttük fénylett az ezüst kereszt. A szomorú sort papi segédlettel Malzán kanonok zárta be. Követték őket a nemesség bírái, a tekintetes vármegyei és városi tanács. Most haladt a koporsót vivő kocsi, amelyet fekete selyemmel földig beborított hat fekete ló húzott. Gyeplőjüket a püspöki szolgák vezették. A kocsi mellett a révfalusi és szigeti alattvalói haladtak kezüket a koporsóhoz érintve. Majd a rokonság, a tisztviselők fáklyákkal a kezükben és még igen sokan mások. A püspöki rezidenciából a karmeliták terén át a Fő térre, majd a Duna kapu irányában a székesegyházba vonult a gyászmenet. A kapu előtt levették a koporsót, és kispapok vitték be a templomba, s a főoltár elé helyezték. Stehenics János káptalani helynök magyar beszéde után Malzán kanonok ünnepélyes gyászmisét tartott. P. Jarosláv piarista szemináriumi tanár német beszéde után az ünnepi Mária-misét Károlyi Lőrinc nagyprépost énekelte s a végén a harangok zúgása közepette elhelyezték a koporsót a kriptában."[11]

Szintén a karmeliták számolnak be Zichy püspök bevonulásáról 1744. május 17-én: „Már egy héttel korábban megérkezett Őexcellenciája nővérének szentmiklósi [Mosonszentmiklós] kastélyába... Felragyogván az ünnepi nap 7 óra tájban az alispánnal az élen a nemesség katonai rendben kürtössel együtt kivonult lovain Abdára. Itt a szentmártoni főapát úr köszöntötte Őexcellenciáját az egész nemesség nevében. Meleg szavakkal köszönte a püspök úr az üdvözlést, majd ismét kocsijába szállt. Folytatták útjukat Győr felé úgy, hogy elöl haladt az előbbi rendben a nemesség lovascsapata. Amint megérkeztek Újvárosba, azaz az alsó városba, itt a városi tanáccsal és a belső és külső polgárokkal a városi bírája fogadta. Ünnepi díszben zászlókkal és *zeneszóval* fogadta a magyar és a német katonaság is kettős rendben állva. Karner József városbíró ékes szavakkal köszöntötte. Belépve a városba a Bécsi-kapun keresztül a mi templomunk bejáratánál a káptalan tagjai és a mi közösségünk fogadta őt... Utána a templom kapujánál főpapi ruhát öltött magára. Arannyal átszőtt damaszkuszi fehér selyemmel díszített fehér lóra szállt, és a Fő tér felé vonult lovagolva. Itt a győri erőd német katonasága fogadta ünnepélyesen. Innen tovább lovagolt a székesegyház felé baldachin nélkül. A templomtól kilépve ugyanis négy tanácsnok a lova fölött akarta tartani, de a szeles idő miatt a ló nem tűrte el a baldachin hordozókat. Így kénytelen volt az esőben lovagolni. A bevonulás kezdetétől már zúgott minden harang. A székesegyház előtt katonai rendben fogadták újra a nemességgel együtt. A templomban először *a Te Deumot énekelték el a kóruson zenekari kísérettel, majd a Regina coelit*, s Őexcellenciája a könyörgést. Aztán a káptalan, a vármegye és a város előkelősége kíséretében átvonult lakására, ahol gazdagon megvendégelte őket."[12]

1744. jún. 8-án tartották az utolsó püspök-főispán beiktatását, Zichy Ferenc grófét: „A kinevezett küldöttség *kürtök és dobok zenéjének ünnepi hangja mellett* a Főispán úr és a beiktató királyi komisszárius úr elé mennek egészen a lépcsőház alsó lépcsőjéig a papság, a városi és a vármegyei tanácsosokkal együtt, és innen felvezetik őket, majd jobb oldalon az előre elkészített széken helyet foglal Őexcel-

[11] KarmN II 98—99. l.; BHa II. k. 1743. nov. 28., 7. l.
[12] KarmN II 101. l.; Klt Proth V. Cap. Jaur. ab Anno 1733—(1821) 111. l.; KarmN I 125. l.

lenciája. Akkor Esterházy Imre gr. nyitrai püspök mint királyi komisszárius magyar nyelven köszöntötte az új főispánt és az egybegyűlteket. ... A kinevezési okirat felolvasása után kürtök hangja mellett a komisszárius úr átengedte az új főispán úrnak a gyűlés vezetését, aki utána aztán ékes szavakkal szól a karok és rendekhez magyar nyelven." A pecsét átadása után a szentmártoni főapát beszélt, majd négy nemes az új főispánt „székével együtt háromszor felemelte valamennyiük éljen kiáltása mellett". Következik az eskütétel. Aztán valamennyien „hálaadás céljából a székesegyházba vonulnak és elénekelve az ünnepi Te Deumot" visszakísérték Zichyt a püspöki várba.[13] A jegyzőkönyv felsorolja a beiktatás költségeit. Ezek között a zenekarnak 30 ft-ot, a kürtösöknek 5 ft-ot utalnak ki. A karmeliták pedig azt is említik, hogy Zichy „a jelenlevő előkelőségeket *ragyogóan zengő muzsika hangjai mellett*" látta vendégül.[14] A muzsikát természetesen a káptalani zenészek szolgáltatták Mechler succentor vezetésével.

Mechlerék templomi és asztali zenéjére utal hamarosan a Wienerisches Diarium cikke is, amely Károly főherceg születése alkalmával 1745. febr. 14-én tartott ünnepről számol be. „Zichy Ferenc gróf győri püspök ünnepélyes *Te Deumot tartott* a székesegyházban az új főherceg születése alkalmából. A bástyákon az összes ágyúból díszlövések hangzottak fel, utána pedig Őméltósága *két asztalnál szépen hangzó zene mellett* vendégül látta az előkelőségeket. Este pedig gróf Zichy Imre és felesége, Erdődy grófnő palotájában ragyogó bált tartottak. A vacsora alatt a nagy öröm tiszteletére ürítették poharukat és a házi mozsárágyúk az egész éjszakán át tartó bál alatt szóltak. Február 15-én Piró Istvánnál is bál volt. Itt hasonló örömmel és ünnepélyességgel emlékeztek meg a főherceg születéséről."[15]

Mária Terézia 1751-es látogatásáról a jezsuiták szólnak naplójukban: „Aug. 13. Este 7 óra körül érkezett meg Őfelsége a Királynő és férje Lotharingiai Károly herceg Pestről. Harangok zúgása és ágyúk dübörgése közepette fogadta a magisztrátus a polgársággal és a nép nagy tömegével a Fehérvári-kapunál. (A város kapuján kívül az előkelőség élén Liebenberg tábornok már átadta a város kulcsait.) A Pálffy ezred és a fegyveres polgárság parádézott végig az utcákon a várig. Itt a püspöki palota bejáratánál Őexcellenciája a püspök úr [Zichy Ferenc] fogadta őket a káptalan tagjaival és a papsággal, miközben *a zenekar hangjai szóltak*. A felséges vendégek vacsorára és éjszakára is itt maradtak. Aug. 14-én reggel 8 óra tájban diákjainkkal együtt elhelyezkedtünk a palota előtt. Majd a katonasággal és a fegyveres polgársággal a sóházig kísértük őket éppen olyan ünnepélyesen, mint tegnap. Ők pedig Pozsony felé haladtak tovább."[16] Az ünnepséggel kapcsolatban a városi kamarás 329 forintos számlát nyújt be a magisztrátusnak.[17]

Részletesebben hallunk Mária Terézia királynő és családjának 1764. szept. 1-én esedékes győri látogatásáról, amikor Vácról utaztak vissza Bécsbe. A vármegye előzőleg intézkedik arról, hogy az utakat és a postaállomásokat hozzák rendbe.

[13] Gylt Mj 15. k. 1744. jún. 8., 76—81. l.; Ugyanez a szöveg: OL P 707 Zichy család levéltára Fasc 30 et C.

[14] Gylt uo. jún. 11., 105. sz., 109. l.; KarmN II 1744. jún. 8., 102. l.

[15] Wienerisches Diarium 1745. febr. 20., 15. sz.

[16] JesDiar 1751. aug. 13—14.; KarmN I 154—155. l.

[17] Gylt Vj 3. k. 1751. okt. 1., 73. l.

Gönyünél a Duna partján hat ágyút állítsanak fel *és zenekarról ott is gondoskodjanak.*[18] „A nemesség lovas csapata ünnepi díszben vonult eléjük Gönyüre. A jezsuiták diákjaikkal viszont már 4 órakor felsorakoztak a győri püspöki palota előtt a fogadásukra. A Fehérvári-kapunál Albert szász herceg páncélos ezrede és Batthyány Ádám ezrede állt ünnepi díszben, valamint a fegyveres polgárság zászlóikkal, *dobosaikkal és zenekarukkal.* A Felséges vendégek valamivel később érkeztek meg Gönyüre, mint tervezték. Itt is már sokan jöttek össze köszöntésükre. A vármegye és a nemesség nevében ékes beszédben köszöntötték a királyi családot. Miután kissé megpihentek, folytatták útjukat Győr felé. A Fehérvári-kapun kívül a páncélosok, belülről pedig a Batthyány ezred katonái adtak díszlövéseket. A kapun belül este 8 óra tájban a város nevében Polgári városbíró mondott üdvözlő beszédet. E szertartások után egyenesen a püspöki várba vonultak. A palota alsó lépcsőjénél Zichy püspök úr a káptalan tagjaival fogadta a vendégeket, majd felkísérte őket a palota nagytermébe. Miközben az ünnepi vacsora folyt, az egész város tele volt néppel, s *mindenütt szólt a zene.* Másnap, vasárnap reggel 9-kor *ünnepi misén* vett részt a királyi család a székesegyházban. A misét a Könnyező Mária-oltárnál tartották azért, mert a főoltár le volt fedve: éppen ez időben restaurálták. Utána visszatértek a palotába és étkeztek. Pontosan 12-kor aztán Pozsony felé indultak. A katonaság a város kapujáig sorfalat állt. Szóltak az ágyúk a falakon, zúgtak a harangok. A papság, a város vezetősége és a nép nagy tömege kísérte el a királyi családot a Bécsi-kapuig."[19]

Szent István király jobbjának ereklyéjét a raguzai [dubrovniki] domonkosok Mária Terézia intézkedésére 1771 májusában elküldték Bécsbe. A királynő pedig visszaadta az országnak. A győri és pannonhalmi fogadásról Bajzáth József püspök naplóját idézzük Holovics Flórián fordításában: „Július 15-én, amikor Bécsből elindultam, a vizek nagy veszélyeinek legyőzése után este fél 9-kor vonultam be Győrbe. Itt a város püspöke (gr. Zichy Ferenc), a káptalan, a papság és nagy néptömeg a harangok zúgása közt a Fehérvári-kapunál várta, és ünnepélyesen fogadta a Szent Jobbot. A magas királyi rendelet szerint rövid beszéddel átadtam, hogy a székesegyházban éjszaka illendően őrizzék. Erre a Szent Jobbot az erre a célra készült hordozó állványra tették, melyet a nemesi testőrök kivont karddal vettek körül. A kijelölt egyházi személyek *dob és harsonaszóval, a papság és a nép énekszava mellett,* mindenkinek nagy lelki öröme közt körmenetben a székesegyházba vitték, s *a Téged Isten dicsérünk eléneklése után* a székesegyház őrkanonokjának gondjára bízták. Ő a szentélyben Szent László ereklyéje mellett illendően elhelyezte. — Másnap a reggeli órákban a templom őrkanonokjának kezéből visszavettem a Szent Jobbot és azonnal elindultam Pannonhalma felé. Ott az összegyűlt néptömeg előtt, mozsárlövések és harangzúgás között, a templom bejárata előtt, ahol a szerzetesek kétoldalt felálltak (velük a tihanyi, bakonybéli és celldömölki apátok), a főpapi ruhákba öltözött főapátnak rövid beszéddel átadtam, hogy háromnapos köztiszteletre helyezze ki, kellő módon és illendően őrizze. Illendő

[18] Uo. Mj 20. k. 1764. aug. 13., 274. sz.

[19] Klt Proth V. Cap. Jaur. ab Anno 1733—(1821)., 272—273. l.; KarmN II 262—263. l.; JesDiar 1764. szept. 1—2., Pressburger Zeitung 1764. szept. 5., 16. sz.

köszönettel, az örömtől könnyezve vette át, a főoltárra vitte s *Te Deum után ünnepi misét énekelt.* Utána magyar beszéd, majd a Szent Jobbot a karinges szerzeteseknek és a népnek csókra nyújtották. Az áhítatos tisztelet három napon keresztül a délelőtti–délutáni órákban oly nagy buzgósággal folytatódott, hogy a nép könnyező örömének látása még a kérges lelkű embereket is meghatotta. Maga a győri püspök káptalanjával, a papsággal és a néppel búcsújáró menetben jött Pannonhalmára, a környező helyekről pedig tizenhat zarándokcsoport érkezett. A buzgó nép otthagyta az aratást, a sarlókat, s mindenünnen nagy számban sereglett össze s könnyek közt, nyilvánosan adott hálát azért, hogy az uralkodó visszaadta a nagy kincset szülőföldjének. A testőrök kivont karddal álltak állandóan őrséget az ereklye mellett és őrizték, hogy az összegyűlt néptömeg részéről minden veszélyt távoltartsanak. A főapát az egész három nap alatt ételben, italban és készpénzben is bőséges alamizsnát osztott az összecsődült nélkülözők közt. – A háromnapos köztisztelet végén, július 19-én a reggeli órákban a főpapi ruhába öltözött főapát szerzeteseinek rendjét követve, s a még nagyobb számban jelenlevő nép előtt, *dob és harsonaszó,* a harangok és mozsarak hangjánál körmenetileg lehozta a Szent Jobbot a hegy aljára, s kölcsönös üdvözlések és jókívánságok mellett, a kocsira szállásom előtt átadta. Ezután folytattam az utat Buda felé, közben sok helyen harangzúgás és összesereglett nép fogadott."[20] A győri fogadás részleteiről is szól a jezsuiták naplója: „Az az üzenet jött, hogy amint meghalljuk a székesegyház harangjának a jelzését, felsős és alsós diákjainkkal együtt vonuljunk ki a Fehérvári-kapuhoz s zászlókkal álljunk ott fel. Ez kb. 1/2 9-kor meg is történt. Igen sokan jöttek ki a házukból, maga a papság is, a káptalan tagjai is díszes öltözetben s végül a püspök úr is személyzetétől kísérve. Csaknem az egész város már a Fehérvári-kapunál volt. Rövid beszéd után arra az aranyozott hordozó állványra tették a Szent Jobbot, amelyen Szent László hermáját szokták hordozni. Aztán elindult a menet: az elemisták zászlójukkal, a parvisták, principisták, a kongreganisták hat fáklyavivővel, a nemesség, a szerzetesek, a papság, a káptalan tagjai égő gyertyával. Nyolc pap vitte a Szent Jobbot, oldalán hat fáklyavivő kongreganista, az erőd katonasága. Az egész nép *énekelte a Szent vagy, szent vagy kezdetű éneket,* amíg a székesegyházba nem ért. Itt a *Te Deum eléneklése után* a sekrestyébe helyezték éjszakára az ereklyét."[21]

Győr legnagyobb barokk ünnepéről, Zichy püspöknek 1774. aug. 15-én tartott aranymiséjéről ismeretlen nevű győri szemtanúnak részletes, német nyelvű szövege alapján számolunk be, amelyet az Országos Levéltárban találtunk meg: „Várfalainkon már tegnap este 8-kor hírül adta az ágyúk hangja azt a ritka, hőn óhajtott és örvendetes eseményt, hogy vásonkői gr. Zichy Ferenc püspökünk és főispánunk életének 74-ik évében, püspökségének 31-ik esztendejében 50 éves papi jubileumát rendkívüli díszes és ünnepélyes szentmisével ma ünnepli meg. Az ágyúk dörgése egyúttal jel volt a pompás kivilágításhoz is, amelyet a grófi rokonság rendezett a püspöki rezidencia főkapujánál felállított és értékes jelképekkel és feliratokkal díszített díszkapun, ezenkívül a Piac téren és különböző házakon (amelyek közül

[20] HolovicsSzentJobb 554. l.
[21] JesDiar 1771. júl. 15.; KarmN I 362. l.

a válogatott képek és jól sikerült feliratok révén néhány kitűnően sikerült). *A palota belső udvarán jól hangzó zene szólt*, a dísztermekben összejött nagyszámú főnemességet több mint 80 terítékes vacsorán látták vendégül..."

„Tíz óra után [aug. 15-én!] felvonultak a püspöki palota előszobájába a magyar és a horvát káptalanok küldöttei, a lelkipásztorkodó papság, a különböző rangú világi és szerzetes papság, hogy az aranymisést az oltár lépcsőjéhez kísérjék. A menetet a püspöki szolgaszemélyzet nyitotta meg ünnepi díszben, követte őket a belső udvartartás, a válogatott tisztviselők, majd az egyházmegye területén levő szabad királyi városok és a vármegyék küldöttei, a királyság minden részéből összejött nemesség és lovagság pompás ruhában, aztán a papság karingben, akik előtt magasra emelt ezüst feszület volt látható. Végül megjelent az aranymisés főpásztor mély áhítattal... gr. Batthyány József kalocsai érsek és gr. Esterházy Károly egri püspök kíséretében. A menetet nagyszámú lovag, prelátus és más előkelőség zárta be. A templomba való belépéskor a szenteltvízhintőt nyújtották Ő Excellenciájának. Azután ő maga oldalt az oltárnál, a főpapság és a lovagok a stallumban, a hölgyek pedig a templom közepén számukra elkészített kényelmes erkélyen helyezkedtek el."

„Ezután a főpapság küldöttei a szentmártoni [pannonhalmi] főapátság apáti házához vonultak, hogy ünnepélyesen fogadják és kísérjék át gr. Fekete Györgyöt, mint a Cs. és Kir. Felség képviselőjét az ünnepségre. Az ünnepi meghívás után Ő Excellenciája díszes magyar öltözetben, a Szent István-rend aláfüggő láncával a nyakán beszállt a hatlovas díszhintóba. Előtte haladt a saját és a püspöki kíséret, s a Piac téren s a fő utcákon keresztül a székesegyházba vonult. A bejáratnál a szenteltvízhintővel a főpapság és a nemesség, a stallumoknál pedig maga az aranymisés főpásztor fogadta. A főoltár jobbján, aranyozott brokát baldachin alatt elhelyezett trónuson foglalt helyet. Mindkét bevonulás a legszebb rendben folyt le ágyúk tüzelése, a harangok zúgása közepette, megszámlálhatatlan tömeg jelenlétében, s a *különböző dobok és trombiták változatos muzsikája kíséretében.*"

„Miután mindenki elfoglalta a helyét, Szalbek Károly püspök váci nagyprépost ünnepi latin beszédet tartott nagy tetszés mellett a stallumok között elhelyezett piros bársonnyal bevont asztal előtt ülve. Majd elkezdte főpásztorunk az ünnepi szentmisét mint a legtisztább és legszebb hálaadást abban a miseruhában, amelyet a Császári és Királyi Felség saját kezével készített és az 50 éves jubileumra anyai kegyének kifejezéséül ajándékozott neki. A Szentlélek segítségül hívása után a legnagyobb fénnyel és áhítattal végezte a szentmisét, Batthyány József mint kézvezetője, Wagrein Ferenc gr. csanádi, Esterházy Károly gr. egri püspök pedig mint segédkezők álltak oldalán. A többi szolgálatot a választott püspökök, infulás apátok és kanonokok végezték értékes papi díszben a legnagyobb ünnepélyességgel és pontossággal. (A kézmosáshoz a vizet és a törlőt Főpásztorunk belső örömére és a jelenlevők tetszésére a két unokafivér gr. Zichy Ferenc és Károly udvari kamarások nyújtották át.) ... *A fenséges énekkari és zenekari muzsikát az itteni káptalan succentora és karmestere a zeneművészet összes szabályainak megfelelően szerezte és számos kiváló zeneművész közreműködésével mindenki teljes tetszése mellett vezette.* A szentmise végén főpásztorunk pápai áldást adott. Majd nagy lelki örömmel intonálta *a Te Deumot. Ezt a dicsőítő éneket igen értékes muzsika*, az ágyúk dörgése

és a harangok vidám zúgása, de sokkal inkább mindenki őszinte jókívánsága, hálával telt örömkönnyei kísérték a Mindenható trónja felé. Utána az előírt rendben kísérték otthonába a jubiláns főpapot." Érdemei elismeréséül a Szent István renddel tüntették ki Zichy püspököt. Ezért a püspökvárból három hatlovas díszhintón az udvartartás kíséretében a királyi képviselő szállására hajtottak, s ott az ünnepélyes átvétel és a jókívánságok elhangzása után ugyanúgy visszatértek a püspöki palotába az ágyúk ünnepi dörgése közepette. Majd így folytatja a beszámoló: „Több mint száz személyt vendégeltek meg a várban *kitűnő asztali zene kíséretében*. Emellett kb. 500 személyt láttak vendégül a városban különböző házaknál. Még az ünnepi ebéd előtt a székesegyház előtti téren, Révfaluban és a püspöki faluban, Szigeten feldíszített hordókból vörös és fehér bor folyt az ott özönlő nép számára, és az ablakokból pénzt dobáltak ki számukra. *Közben szóltak a trombiták és a dobok*, s az ágyúk és mozsarak durrogása hangzott váltakozva."

„Este ugyanolyan díszkivilágítás volt városszerte, mint az előző este. 8-kor pedig az ágyúk tüze jelezte az ünnepi tűzijáték kezdetét a püspökréten, amelyet hálája kifejezéseképpen a káptalan rendezett. A császári és királyi kiküldött és a többi előkelőség hintókon vonult ki ide, és a részükre elkészített díszemelvényen foglaltak helyet. Mások a vár ablakaiból néztek ki, a hidakon és utakon pedig fáklyavivő lovasok világítottak. A művészi tűzijáték mindenki tetszésével találkozott. Visszaérkezésük után ünnepi vacsora várta az előkelő vendégeket a palotában... A színházban ünnepi előadást tartott a Röszler-társulat, s különösen Röszlerné Katalin asszony tűnt ki értékes játékával. A színházat ragyogóan feldíszítették erre az alkalomra. Látható volt nagy szikla, mihelyt erre ráütött Apollo, barlanggá változott... Lámpák fénye mögött a halhatatlanság temploma emelkedett ki, középen a Zichy-címer ékes képekkel és feliratokkal: 1. Ragyogó nap a föld felé hajló sugaraival, rajta a felírás: Ex me salus [Tőlem jön az üdvösség.]. 2. Az Irigység az asztalon levő püspöki jelvények felé kardjával fenyegető mozdulatokat tesz, felirata: Manum de tabula [Kezet a tábláról!]. 3. Jákob pátriárka mint pásztor Lábán juhait legelteti, felette írva: Exempla trahunt [A példák vonzanak]. 4. Oltárról emelkedő füstáldozat, vele szemben egy bőségszarú a felhőből teljes tartalmát kiönti ezzel a felírással: Ex uno in omnes [Egyből mindenkihez]. E költői előjáték után a 3 felvonásos dráma következett: A nagy lelkű lovag című, amelyet mindenki tetszéssel fogadott."

„Este három helyen – az előkelők részére és mások számára is – *bált tartottak*, amelyeket másnapig folytattak mindannyiuk megelégedésére." A szöveg végén megjegyzi írónk, hogy a püspök mintegy 200 vendéget hívott meg, s azoknak és személyzetüknek ellátásáról, szállásáról, fogatáról, lovaikról egyaránt gondoskodott. Magánházaknál és vendégfogadókban helyezte el őket. A városkapuknál ezért eligazító hivatalokat állíttatott fel, s ezek jeggyel látták el a vendégeket, amelyen jelezték szállásukat, az istállót és étkezésük helyét.[22] Mivel azonban a meghívottakon kívül még nagyon sokan eljöttek az ünnepre, a városi tanács ezeknek és a város népe számára is gondoskodott borról, amelyet többek között a

[22] OL P 707 Zichy-család levéltára Fasc 40 et C., 216–218. l.; Wienerisches Diarium 1774. aug. 27., 69. sz., Anhang.; Pressburger Zeitung 1774. aug. 20., 67. sz.; KarmN III 5. l.

Fő téren bárki szabadon fogyaszthatott a hatalmas hordóból. Mindezt – a szöveg szerint – Zichy iránti tiszteletből vállalta a város.[23]

Zichy püspök 1783. jún. 8-án halt meg 82 éves korában Mosonszentmiklóson a családi kastélyban. Jún. 11-én reggel 8-kor kezdődött Győrött a temetés szertartása: „Elöl haladtak a szegények, az elemisták, a polgárság, a társulatok zászlóikkal. Következtek a gimnaziták tanáraikkal hosszú sorban, a városi és a vármegyei tanács, a papság, a kispapok, a káptalan tagjai égő gyertyával, majd papi segédlettel Pierer József felszentelt püspök teljes főpapi díszben. Ezután haladt a nyitott fekete gyászkocsi, fekete selyemmel bevont hat ló húzta, rajta a koporsó. Két oldalán az egyházi méltóságok vonultak égő gyertyával. Aztán következtek a püspöki udvar tisztviselői és a személyzete. Részt vettek a katonai vezetők, a pannonhalmi főapát, a csornai prépost és a mágnások is. A koporsó előtt a császári gyalogos katonaság egy csapata, majd a többi fegyveresek haladtak. A püspöki kápolnából plébánosok hozták le a koporsót és a székesegyházban a szertartás végén ők helyezték el a Könnyező Mária-oltár előtt a kriptába, amelyet saját maga költségén készíttetett. A fényesen kivilágított székesegyházban az ünnepi *zenés requiemet* Bogyai Ignác nagyprépost tartotta fényes papi segédlettel. – A második gyászszertartást aug. 11-én Batthyány József gr. bíboros esztergomi érsek tartotta a káptalan költségén felállított és feldíszített jelképes koporsó előtt."[24]

1783. aug. 12-én tartott vármegyei gyűlésen hirdetik ki, hogy Zichy püspök helyébe testvérét, Károlyt nevezték ki az új főispánnak, s az uralkodó szept. 3-ra tűzte ki a beiktatás napját. Az újabb rendelet szerint azonban a kiadás 200 forintnál több nem lehet. Hozzáteszik azonban, hogy az új főispán vállalta a többlet kiadást saját pénzéből. Így semmi akadálya, hogy a régi ünnepi keretek között fogadják. Ezért meghívják a szomszédos vármegyéket is az ünnepre.

Leírják, hogy az előző délután, azaz szept. 1-én Pierer József választott püspök fogadta Abdánál a beiktatásra kijelölt királyi komisszáriust, Batthyány József esztergomi érseket Zichy Károllyal együtt. „Majd újra felültek a kocsikra. Elöl haladt a nemesség lovas csapata, és hosszú sorban közeledtek Győr felé. Újvárosban a kijelölt tisztek vezetésével, két zászlóval és dobpergéssel várta a fegyveres polgárság a vendégeket. Ünnepi menetben értek el a belső város kapujához. Itt a város bírája és tanácsa a fegyveres polgárság kettős rendje között köszöntötte őket. Utána a *kürtök és a zenekar hangjai mellett* vonultak végig az utcákon. Először a főapáti házhoz értek, ahol Batthyány érsek őexcellenciáját Somogyi Dániel pannonhalmi főapát fogadta vendégül, majd ugyanolyan rendben és kísérettel felvonultak a püspöki várba a főispán úr szállására."

Szept. 2-án a vármegye beiktató gyűlésén először felolvasták Őfelségének júl. 28-án kelt kinevező okiratát. Majd a szokásos beszédek és az eskütétel után „a jelenlevők szívből jövő örömével háromszor éljent kiáltottak s Őexcellenciáját a Főispán urat a vármegyei tanács négy tagja a régi szokás szerint *magasra emelte kürtök hangjai közepette*". A pecsét átadása után a főispán köszönte meg a bizal-

[23] Gylt Vj 1774. aug. 3., 157. l.
[24] KarmN III 196–198. l.

mat. Szavai után „*kürtök zenéje mellett* ismét éljen kiáltás hangzott fel a jelenlevők ajkáról." „...A gyűlés végén ugyanolyan rendben, ahogy idejöttek, átvonultak a székesegyházba, hogy mindannyiuk jelenlétében *zenekari kísérettel ünnepi Te Deumot énekeljenek*, amelynek szertartását a szombathelyi püspök úr [*Szily János*] tartotta."[25] A karmeliták naplója beszámol még az utána következő eseményekről is: „A püspöki várban három asztalnál fényes lakomán látták vendégül az egész nemességet. A téren ezüst pénzt szórtak a nép közé, vörös és fehér bor folyt a nép számára a nagy hordókból, s hozzá húst és cipót osztottak szét mindenkinek. Este a püspöki palotában az előkelőség részére, más helyeken pedig a polgárság számára tartottak ünnepi táncmulatságot."[26]

A Magyar Kurir értesít arról, hogy Fengler József győri püspököt 1788. ápr. 13-án Batthyány József prímás szentelte fel Pozsonyban.[27] Ünnepélyes bevonulásáról a Pressburger Zeitung így ír: „Győr, ápr. 21. Fengler József püspök úr ünnepélyes bevonulását 20-án tartotta. Az előző napon már nem csupán a vármegye minden tájáról, de még a távollevő falvakról is észrevehető volt az idegenek egybesiető tömege. A következő napon 9-kor kezdődött az ünnepség. A káptalan tagjai, a nagyszámú papság, akik már előzőleg a püspöki rezidenciára mentek, igen tekintélyes számban a legszebb rendben vonultak fel. A püspök úr főpapi díszben vonult baldachin alatt megszámlálhatatlan nép kíséretében. Közben díszlövések hangzottak a szomszédos Szigetről, és egész napon át folytatódtak. A templomban Bogyai nagyprépost úr üdvözölte a püspök urat ékes beszéddel, amelyre ő röviden és velősen válaszolt. A szertartások végén a menet ugyanolyan rendben vonult vissza a püspöki palotába. Itt a papságot és a nemességet két asztalnál – egyik 30, a másik 40 terítékes volt – pompásan megvendégelték. A többi vendéget a nagyprépost házában fogadták... Általánosan kellemesen érezték magukat, és a résztvevők megelégedését lehetett tapasztalni, amelyet a tiszteletre méltó püspök jelenléte és rég várt beiktatása váltott ki a jelenlevőkben."[28] A karmeliták naplója szerint már ápr. 16-án minden feltűnés nélkül megérkezett Győrbe a püspöki palotába. Ezért a régi szokás ellenére nem Abdánál fogadták, hanem a palotából vonultak csak át a székesegyházba. A menetben a püspök gyalog vonul. Megkerülik a székesegyházat, s a Szent Mihály szobornál haladnak el a főbejárathoz, ahol a városi tanács fejezte ki tiszteletét. Benn a templomban a szokásos szertartások végén *a zenekar kíséretével a Te Deum hangzott* fel, s aztán vonultak át a palotába.[29]

1790. márc. 16-án tartották Győrött II. József halála alkalmával az előírt hivatalos ünnepi gyászmisét. A karmeliták naplója szól róla: „Mai napon a székesegyházban ünnepélyes gyászmisét tartottak József császár halála alkalmával. A templom közepén száznál is több lámpa fényében csillogott a felállított jelképes koporsó. A requiemet Püspök úr őméltósága Fengler József, a második misét Pierer József felszentelt püspök énekelte. Majd a jelenlevő öt apát végezte a

[25] Gylt Mj 25. k. 1783. aug. 8., 650. sz.; uo. szept. 2., 654–659. sz.
[26] KarmN III 204. l.
[27] Magyar Kurir 1788. ápr. 23., 32. sz., 335. l.
[28] Pressburger Zeitung 1788. ápr. 30., 35. sz.
[29] KarmN III 311. l.

gyászszertartást, amely alatt a *kórus a Liberát énekelte zenekari kísérettel.* A nemesség, a vármegyei és a városi tanács s igen nagyszámú nép vett részt rajta."[30]

A püspöki palota felirata alapján tudjuk, hogy 1645-ben Győrött őrizték a Szent Koronát. Erről azonban nem találtunk részletes leírást, csupán Esterházy nádor közvetett rendelkezését az őrzésére vonatkozólag.[31] Annál kimerítőbben szólhatunk az 1790. febr. 19-i fogadásáról — elsősorban Péczeli József egykori szövege alapján —, amikor II. József halála után Budára viszik át az ország közös ünneplése közepette: „... A' Sz. Koronát, melly előtt Győr Vármegyének határán a' lovagló Nemesség Gróf Eszterházy és Festetits Uraknak vezérlések alatt nagyságosan jeleskedett, a' külső város végén Magyar öltözetben fel-fegyverkezve várta két zászló alatt az Új-Városi Polgárság, Hajmel Tanátsbéli Úr', mint második főstrázsa-mester Kormányzójával eggyütt. Az ott ki-süttetett mozsaraknak durrogásokra, leg-ottan ropogtak a' Város 'bástyáin lévő több mozsárok és ágyúk is, és meghuzattak minden tornyokban a' harangok. A' belső-Városon, vagy is a' Váron kívül, fegyverben állott a' belső Városi Polgárság, Hegedüs Tanátsbéli Urnak a' Város Kapitányjának, mint első Fő-Strázsa-mesternek vezérlése alatt. Elöl volt a' Magyar Polgárság két zászlók alatt, 's nyomban utánna a' Német Polgárság ugyan az is két zászlókkal. A' Nemzeti oskolabéli Ifjúság is sorba ki állván, illy örvendező szókkal fogadta a' Sz. Koronát: Éljen a' Magyar Szabadság! A' Bétsi kapu előtt levő hídnak végén állott a' Papság 's a' Nemes Káptalan 's a' Korona hintója előtt jött párosan a' be-menetelkor, a' Püspöki ezüst Kereszt alatt. Szinte a' kapu tövében két felől rendben állott a' Győri Tanáts ékes Magyar öltözetben, és maga meg-hajtásával mélly tiszteletet adott a' Sz. Koronának. A' zászlók mellett mindenütt *zengedezett a' dob, síp, trombita és mezei muzsika szerszámok. A' Koronát vivő hintót Magyar Nótákat pengető Mu'sikások követték.* Közbe közbe így kiáltotta örömét a' minden részről öszvetódult nép: Éljen a Magyar Szabadság!" A Pressburger Zeitung kiegészíti a leírást: „Elöl meneteltek a felfegyverzett Polgári alakulatok, követte hatlovas hintón négy magyar testőr, majd a magyar nemesi Bandérium első fele, követte a papság. Azután következett a Szent Koronát vivő hatlovas udvari hintó, a magyar nemesi Bandérium második része, a két koronaőr hatlovas hintója, a királyi biztos, Győri gróf hintója és sokan mások..." Péczeli így folytatja: „Nem eshetett meg eggy kis zürzavar nélkül ezen örvendetes tisztesség-tétel, mert a kapun való által-menetelben a' Nemesség azt kiványta, hogy a' Korona a' Városnak főbb utszáin vitetvén, az Öreg-templomba helyheztessék, a' Papság pedig a' Nemességnek engedni nem akarván, a' kaputól eggyenesen a' Várba törte rövidebb útját. Fel-érvén a' Korona a' Püspök' épületéhez, midőn már szinte le-vétetett volna, ott termett a' Nemesség, és meg-tsalattatásán való meg-illetődéssel felkiáltott nagy szóval: Nem engedjük! nem engedjük az Öreg Templomban vagyon a' helye, azon az oltáron, a' hol Sz. László Király' Koponyája tiszteltetik, a' melly Főn valaha már ez a' Sz. Korona meg-nyugodott. Melly kivánságát a' Nemességnek a' Korona Őrzők jóvá hagyván, ezt a' drága Kintset ki-tették a' tisztelettel oda járuló népnek élő szemeivel való nézésére. Ezek szinte

[30] Uo. 338. l.
[31] Magyar Történelmi Tár 8. k. Pest 1861., 203. l.

hatodfél óra tájban estek. Mihelyest bé-sötétedett, az egész Város Inneplő világosítások által mint eggy vetekedni látszatott a' fényes nappal. Először is a Város Háza' ablakain mindenütt a' két szárnyakon két-két hegyesen végződő koszorús és világokkal tsillogó oszlopok láttattak. Ezt követte a Rajzoló Oskola. A' közép ablakon, kékes égen arany lángu nap ragyogott, mellyet az a' fellyül-írás tetézett: Napunk' virradása; alatta pedig ez olvashatott: Egünk derülése. A' két közelebb levő ablak tsak égő gyertyákkal világoskodott; a' két szélsőn pedig ezek a' fennírások látszottak ragyogni lángokkal: Törvényünk ereje. Hazánk' újulása. Szabadság' eszméje. Nemzetünk' élete. – Ezen Oskolának Tanitója, ama szép igyekezeteiről már az egész Hazában esmeretes Férjfiu Tisztelendő Révai Miklós Ur, itt is különösen meg-mutatta, melly igen érez a' szive a' Magyarságért. Minekutánna igy fel-ékesítette volna oskoláját, *ugyan azokat a' Magyar Hegedüsöket már előre meg-fogadván, kik a' bé-járó pompánál a' Korona hintóját követték, a' Tanuló aprobb Ifjuságnak is muzsikát tartatott. Az egész Városban egyedül nála lévén Magyar Hegedüsök*, mind oda gyült nem tsak a' Polgárság, hanem a' Nemességnek is nagyobb része. Mindnyájan örömmel nézték, 's kivált a' Nemesek közzül sokan T. Révai Urat meg-ölelték s' meg tsókolták, hogy maga ezen alkalmatossággal tisztességes Magyar ruhában lévén, (mellyet a' Papságis nagyobb illendőséggel meg-viselhet Hazánkban, mint sem a' Németet) a' kisdedekben is úgy élesztgette a' Magyar érzést, és Koronánk haza térése' idejének ezzel az innepléssel is igyekezett sziveikbe méllyebben bé-oltani örvendetes emlékezetét. *Onnan azután ki-indultak Muzsika szóval a' Püspök' udvarába*, a' hová az Udvari Kápolnába által-vitetett a' Korona hálásra, és egész éjjel, egyéb Őr-állókon kívül, a' Nemességnek színéből óránként más más két Férjfiutól, és szintén úgy a' Tanátsból és a' Városnak Eleiből annyi más más Polgártól őriztetett ki-vontt karddal. *Ott T. Révai Ur a' Kápolnának eránnyába ismét három Magyar Nótát vonatott.* Szűk volt a' külömben tágas Udvar a' nagy sokaságnak, melly az ifjuságot követte, és eggyütt zengette ezen örvendetes kiáltást: Éljen a' Magyar Szabadság! *Meg-járták azután muzsika szóval a' Városnak minden főbb utszáit. Öröm volt látni, miként a' Városiakkal és némelly Nemesekkel, a' falukból bé-jött szürös és botskoros pór nép is járta aprózva a' Magyar tánczot a térséges utszákon. Járt fel 's alá egyéb mezei fuvó muzsika is. Nevezetesen vezetett eggyet a' Tanátsnak és a' Polgárságnak szine, kik a' kisded Ifjuságot is tánczoló Palotájokban meglátogatták volt; és meg-járták nálok a'verbunkot. A' Püspöknél volt azon kívül a' fő-muzsika a' Vatsora alatt.* Ez a' Nagyság a' Korona Kisérőit, egyéb hivatalos vendégekkel egyetemben, mind az első mind a' második asztalnál olly készülettel fogadta, a' mint eggy örömest vendéglő Nagyságtól ki telhetett, és a' mint az illyen jeles inneplés kivánhatta... Mikor a' Koronát az Öreg Templomban le-tették, Fő-tiszt. Hollósi Kánonok Ur ékes Magyar beszédet tartott, melly tellyes volt Hazai fiui érzéssel. Másnap 7 óra tájban reggel, meg ollyan pompával, millyennel az előtt való estve fogadták, el-kísérték a' Koronát a' fegyverben álló Polgárság, a' Nemesség és a' Papság, nem külömben maga a' Püspök is, 6 lovas inneplő hintójában... Tekintetes Komárom Vármegye is nem volt utolsó ennek a nemes bujdosónak ellendő pompával való fogadásában. Számos Nemesek lóra ülvén-rész-szerént Gyönyüig, rész-szerént Átsig ki-mentek elébe, 's mezitelen karddal vágtattak előtte..." A Pressburger Zeitung arról is ír,

hogy a fogadás előtti este Győri gróf *muzsikális akadémiát*, azaz hangversenyt tartott és vacsorát adott, amelyen Batthyány kardinális és a helyi előkelőség is részt vett. A fogadás napján pedig este az utcákon nagy hordókból folyt a bor és száz cipót is osztogattak, a püspöki udvarban viszont 200 forintot osztottak ki a szegények között. A Magyar Kurir azzal zárja beszámolóját: „Holnap, úgy mint Vasárnap a' Szent Koronának szerentsés meg nyerésiért, az Öreg Templomban maga a' Püspök az Anyaszentegyháznak *háláló Énekét fogja tartani.*"[32]

II. József korszakának elmúltával ismét fogadhatják Győr régi főispánját, Zichy Károly grófot a vármegyei tisztújítás alkalmával 1790. március 24—25-én: „Még nem hült kebelünk annak az édes örömnek érzésétől, mellyben olvadozott szivünk a' Hazánkba vissza tért Szentséges Koronának Városunkban volt meg hálásakor: nyomban követte ezt az Inneplést az a' különös vigasztalásunk is, hogy vissza adatott Fő Ispányunknak örvendezhetett előbbi virágjába helyheztődött Nemes Vármegyénk. Tegnap előtt, ugy mint ezen most folyó Böjtmáshav. 24-dik napján érkezett meg kedves Fő Ispányunk, Nagy Mélt. Vázsonkői Gróf Zichy Károly Ur ő Excelja, az Ország' Birája, dél után mint egy 6 óra tájban Abdán, Győrön felül mint egy fél órányira fekvő helységben fogadtatott el az ott várakozó N. Lovas Seregtől, mellynek vezére Hunkár Mihály Ur minekutánna röviden ödvözlötte volna a' Fő Ispány Urat, ugy rendelte el N. Seregét, hogy elől lovagolván a' két Zászló alja, az első Illos Urnak, a' második Milkovits Urnak ezen Inneplésre Választott Kapitányoknak kormányzások alatt. A' Fő Ispány' kotsija körül jártatta azután a' testőrző kissebb Sereget Sári Sámuel V. Kapitány Ur. — A' mi szabad kir. Városunkat illeti, meg tette ez is minden ki telhetőképpen a' tiszteletét. Fel állitott Polgáraiból két Fő Strázsa mestereknek kormányzások alatt 8 Zászló alját, ugy hogy mindenike alatt 2 Magyar és 2 Német Pajtásság állana. Az első Fő Strázsa mester Hegedüs Tanátsbéli Ur, és Város Kápitánya meg állott bent a' Városban, a' Bétsi Kapu előtt való térségen, diszesen fel öltözött és fel fegyverkezett seregével. Ott üdvözlötte a' már bé érkezett Fő Ispány Urat a' Nemes Tanáts, nevezetesen a' Város Birája Börtsi Ur volt a Köszöntő. Ezt azonnal követte a' minden felül zengő öröm kiáltása: Éljen a' Fő Ispány! Éljen Zichy Károly! *Meg verettek a' dobok, meg fuvattak a' sipok és egyéb muzsika szerek.* Bellyebb a' Városnak közép piattzán állott a' második Polgár sereg, Hajmel Tanátsbéli Urnak, mint második Fő Strázsa mesternek kormányzása alatt, a' melly hasonlóval üdvözlötte a' Fő Ispány Urat, a' fegyver mozgással *sip, dob és egyéb muzsika zengéssel.* Fellyebb valamivel, de már a' másik oldalon, a' merre által menendő volt a' Fő Ispány Ur, ugyan Oskola épületöknek tövében állottak a 'Deák és Nemzeti Tanuló Seregek, a' kik a' tisztelet tételt öröm kiáltásokkal öregbitették. Meg indult az egész Város, pezsegtek külömben elég térséges uttzái a' tenger néptől. Az Uraságok, a' Vármegye Tisztjei, a' Város Szine a' kotsiból le szálló Fő Ispány Urat azonnal fel kisérték, ott tévén meg, meg [!] ujabb öröm jelentéseket. A' Fő Ispány Urnak szállása előtt udvarlott az alatt elég jó ideig a' fegyverben álló

[32] PétzeliKorona 31—36. l.; Pressburger Zeitung 1790. febr. 27. 17. sz., 165—166. l.; KeresztesiPolgári 199—200. l.; Hadi és Más Nevezetes Történetek 1790. febr. 264—271. l. (Magyar Kurir).; KarmN III 335—337. l.; SzabolcsiKoll 94. és 156. l.

Nemesség. Ezek el indulván helyekről, a' Polgárságból álló Seregek is öszve tették a' hadi mód szerént való udvarlást. *Váltva zengettek a' Zászló aljainál lévő muzsikák elég hosszas ideig.* Az alatt a' Lovas Nemesség is eggyet fordulván elő jártatta még egyszer hadi nagysággal jeleskedő pompáját. Még ezek történtek, már alkalmasint bé estvéledett. Kedvezett az éjtszaka szép tsendes idővel, és mintegy örömmel világító holddal. A' fegyveres népet fel váltotta az örvendező fegyvertelen nép öröm kiáltással segítvén késő éjjelig a' Fő Ispány Urnak *szállása előtt a'szabad ég alatt fuvó eszközökkel tartatott mezei muzsikát.* Tegnap, minthogy Gyümölcs oltó Boldog Asszony napját ültük, nem tartattathatott semmi Vármegyei foglalatosság. Ma, reggeli 9-edfél órával kezdődött, Sz. Ignác Templomában az Isteni Szolgálat, a' Szent Léleknek segitségül való hivására, mellyet Dongó Mihály Győri Kánonok és Apátur, nagy pompával, *igen jeles muzsika alatt* tartott, a' Fő Ispány Urnak, az itt lévő Püspöknek és a' többi fő és közép Rendeknek számos jelen létekben. Onnét az egész Sereg a' Vármegyei Házához követte a' Fő Ispány Urat."[33] A Pressburger Zeitung szerint a gyűlésen csak magyar beszédek hangzottak el. A gyűlés végén a főispán megvendégelte a nemességet, és 27-én Budára utazott.[34]

1790. okt. 29-én újra fogadták a Szent Koronát, II. Lipót koronázására Pozsonyba szállítják ünnepélyesen: „Okt. 28-án elindult a menet a Szent Koronával Budáról és a következő napon, azaz 29-én kb. 4 órakor ide érkezett. A nemesi bandérium és a koronaőrök kíséretében érkezett ide. Itt a fegyveres polgárság zászlóival és *zenekarával fogadta* ágyúk dörgése és harangok zúgása közepette. A püspöki palota kápolnájában helyezték el ünnepélyesen. Egész éjjel a nemesi bandériumnak, és a városi tanácsnak két-két tagja állott díszőrségben mellette. Másnap reggel 6-kor szintén a harangok zúgása és az ágyúk hangja mellett vitték tovább ünnepi kísérettel."[35] A vármegyei tanács előzőleg részletesen intézkedett a Szent Korona fogadásáról: „Az alispán urat felkérjük, hogy Gönyü helységnél fogadja a Szent Koronát és őrzőit, s a megyei nemesség csapatával kísérje Győr felé. A félúton a nemesség másik csapata is fogadja őket, s csatlakozzék hozzájuk. Így kísérjék aztán a győri püspöki várig. Itt a nemesség lovas bandériuma várja őket, és kísérje a Szent Koronát a püspöki kápolnába. Őrizze ott egész éjszaka. Másnap az egyik csapat Öttevény irányába a félútig, a másik pedig a vármegye határáig kísérje el."[36]

1790. okt. 31-én ünnepli a város Lipót császárrá koronázását. A Magyar Kurir így ír róla: „Eggy utazó Hazafinak Győrből hozzánk botsátott tudósitása: Mindszenthavának 30-dikán nap alkonyodása előtt értem Győrbe... Mivel a' következendő napon F. Urunknak Tsászárrá lett szerentsés koronáztatása' ünnepét szándékozott ülni a' Város: tehát hogy én is részt vehetnék azon közönséges örvendezésben, el végeztem magamban, hogy még másnap is Győrött maradjak. Reggel a' Cathedrale Templomba siettem holott is 9 óra tájban, az öröm ünnephez alkalmaztatott Magyar Prédikátziót mondott számos Halgatók előtt, eggy Egyházi

[33] Hadi és Más Nevezetes Történetek 1790. márc., 410—412. l. (Magyar Kurir).; KarmN III 338—339. l.

[34] Pressburger Zeitung 1790. ápr. 3., 27. sz., 266. l.

[35] KarmN III 344. l.

[36] Gylt Mj 47. k. 1790. okt. 29., 2097. sz.

Személy, mellynek végével, hozzá fogott a' Püspök az Isteni Szolgálathoz. *A' Téged Isten ditsérünk' el éneklése után* következett a'nagy Mise, melly alatt egy részről a' Katonaság, más részről a' Polgárság Salvét adott, 's utánna mindenkor meg szóllaltak a 'bástyákon a' mozsarak. – Délután meg eresztetett a' piatzon készült állásról a' bor; a' gróf Eszterházyné ablakaiból pedig pénzt hánytak. Essős lévén az idő, el lehet gondolni, mint motskolta bé magát az alnép, a' gyermekekkel eggyütt. Ez a' látás sokaknak mulattságos katzagásra szolgáltatott alkalmatosságot, de énnekem (meg kell vallanom) éppen nem tölt kedvem benne: mert senkitől sem érthettem, hogy a' szegényeknek valamit juttattak volna, pedig mennyivel jobb lett volna avagy tsak egy szempillantásig is enyhíteni azoknak sorsokat, kik főképp ez idő szerént számossan küszködnek terhes inséggel. – Püspök ő Nagysága 2 ötven forintos bankó-tzedulával ajándékozta meg a' parádéban állott Polgárságot, mellyet ez vigan el is költött a' *bálban.* – Ugyan ott öszve állott örömében egy Kompániára való Polgárság, 's arra határozta magát, hogy formaruhát tsináltasson mellyben tisztelkedhessen ezentúl minden elő fordulandó nevezetes alkalmatossággal."[37] A karmeliták szerint a tánc és a muzsikálás város szerte hajnalig tartott. A városi és a megyei jegyzőkönyv pedig jelzi, hogy előzőleg mindkét testület ismertette a felsőbb rendeletet a Te Deum és a díszlövések beiktatásáról az ünnepség folyamán. Megfelelő előkészületeket is tettek. Így azt is előírták, hogy a céhek zászlóikkal a szokásos rendben vonuljanak fel a hálaadó istentiszteletre, a kocsmák és tánctermek pedig egész éjjel nyitva tarthatnak.[38]

Újra a Magyar Kurir mondja el, hogyan fogadták a királyi koronázás után a Szent Koronát, amikor Pozsonyból visszavitték Budára 1790. nov. 27-én: ... „Délután 4 órakor érkezett az Ország drága Kintsét Vivőknak jeles Serege Győr Városához, holott is mind a 'Ns Vármegye, mind a' Város, mind különössen Püspök ő Nagysága' részéről hasonló tisztelettel fogadtatott Szt. Koronánk, mint fogadtatott volt Bétsből Budára lett le vitettetésekor, 's ismét Budáról Pozsonba fel hozattatásakor. – A' Városba lett pompás bé menetel alkalmatosságával, elől gyaloglott a' Polgári Katonaság, a' Magyar ugyan huszári, a' Német pedig stuttzosi formaruhában, *tábori muzsika szóval;* ezt követte az ott őrizeten lévő rendes katonaság; továbbá a' lovagló Nemesség és osztán a' Városi Tanáts. Ez után érkeztek a' Koronának, 's annak Őrzőinek hintajaik, mellyek mellett néhány Ns. Őrállók lovaglottak. A' püspöki lakó hely felé vette utját ezen diszes Sereg. Oda lett érkezésekor durrogni kezdtek a' mozsarak, *'s meg szóllaltak az ablakokból a' dobok és trombiták.* Püspök ő Nagysága, a' T. Káptalannal, és többi Papsággal egyetemben, a' maga palotájának első gráditsánál várta a' Szt. Koronát, 's illendő tisztelettel fogadván, vitette azt az e' végre különössen fel ékesített udvari kápolnájába, holott is éjtszakán által a' Ns. Őrállóktól, néhány Polgár és rendes Ts. 's Kir. Katonáktól strázsáltatott. Estve meg volt a 'püspöki lakó hely körös környül világosítva, 's *szép muzsika szó alatt meg vendégelte* Püspök ő Nagysága a' Korona' Kisérőit, a' Városbéli Nemességgel, a' rendes Katonaság' Elöljáróival,

[37] Hadi és Más Nevezetes Történetek (Magyar Kurir) 1790. nov. 30., 591–593. l.

[38] KarmN III 344. l.; Gylt Vj 21. k. 1790. okt. 24., 1255. sz., 793. l.; uo. Mj 47. k. 1790. okt. 30., 2133. sz.

's a' Vármegye Tisztjeivel egyetemben. Másnap reggel 6 órakor meg indultt a' Koronát vivő Sereg, 's folytatta utját Buda felé."[39]

Az év utolsó főbb eseményéről, a királyi koronázásnak 1790. dec. 5-én tartott győri ünnepéről a karmeliták írnak: „Dec. 5-én, amely vasárnapra esett, miként az egész országban, Győrött is megünnepeltük a pozsonyi királykoronázást. A rendes katonaság, a felfegyverzett polgárság zászlóik lengetése és *zenekaruk muzsikája mellett* és a nemesség is felvonult a székesegyházba, ahol Püspök úr őméltósága *ünnepi Te Deumot és misét énekelt* a fegyverek ropogása és az ágyúk durrogása közepette. Püspök úr a város előkelőségeit ünnepi ebédre is meghívta. Hogy az öröm teljes legyen, az éjszaka olyan fényárban volt, mintha nappal lenne, az egész város számtalan lámpával volt kivilágítva."[40] A Pressburger Zeitung még fontos részletet közöl – melyről már szóltunk – a polgári alakulatok ruházatáról: „Az ünnepi misén és a Te Deum idején ügyesen és rendben tüzelt az újonnan alakult két polgári alakulat nevezetesen a magyarok Labitz százados úr vezetésével sötétzöld rövid bundában és dolmányban, arannyal szegélyezett piros nadrágban, a németek pedig Frey százados úr irányításával zöld kabátban, szalma színű nadrágban és mellényben voltak öltözve. A helybeli püspök, Fengler úr kifejezte nekik tetszését, és megajándékozta a két alakulatot 200 forinttal."[41]

Akadt Győrött 1791-ben olyan ünnep is, amelyről joggal mondhatjuk: Sok hűhó semmiért! Két újság is szól erről az esetről: „August 6-ikán, reggeli 5 órakor utaztak Városunkon keresztül Ferentz, Károly és Leopold Fő Hertzegek nagy tsendességgel. A' Városi 2 formaruhás Kompániák igen rá szedődtek a' Fő Utazóknak várásában, mert valamelly hamis hir után indulván, még 5-dikén reggel ki állottak, 's egéssz álló nap-estig talpaltak. Meg lát egyszer az Őrállójok 3 hintókat, 's azokat a' Fő Hertzegek' hintajaiknak vélvén, jelt ád: mellyre leg ottan durrogni kezdettek a' bástyákra ki-szegzett mozsarak; *zengett a' muzsika*, 's tisztelet tétetett a' fegyverekkel. Ki száll azonban Gróf Zichy Károly ő Kegyelmessége [ti. a főispán] a' hintóból, 's a' nékie tett felesleg való tiszteleten méltán tsudálkozott. Más nap osztán, midőn el érkeztek volna a' Fő Hertzegek, sem a' Polgárság, sem a' Nemes Vármegye részéről nem tétetett semmi különös tisztelet."[42] Esterházy Antal herceg Sopron megyei főispán beiktatásáról, Eszterházáról jöttek a főhercegek, és mentek Budára a nádor főispáni beiktatására. A tervezett időpontnál azonban később indultak el. Ennek következtében a komáromiak ugyanígy pórul jártak. Itt is ünnepélyesen várták őket, és nagy ebédet készítettek számukra. Vigasztalásuk itt legalább az volt, hogy a fegyveres polgári alakulatok kapták meg az ebédet, Augusztus 6-án ugyan kiálltak ismét a vendégfogadó elé, de a hercegek hintaja nem is állt meg, hanem sebesen továbbhajtott. Így a tiszteletadás, sőt Bajtsi alispán üdvözlő beszéde is elmaradt.[43]

[39] Hadi és Más Nevezetes Történetek (Magyar Kurir) 1790. dec. 3., 697. l.; KarmN III 349. l.

[40] KarmN III 349. l.

[41] Pressburger Zeitung 1790. dec. 11., 98. sz., 1098. l.

[42] Magyar Kurir 1791. aug. 19., 65. sz., 1019. l.; Hadi Történetek 1791., 218. l.

[43] Hadi Történetek uo. 232–233. l.

Még 1791. nov. 15-én, II. Lipót névnapján ünnepi zenés misét tart Fengler püspök, amelyen a rendes katonaság és polgári alakulatok, valamint az ifjúság is részt vesz. 1792. márc. 23-án viszont már a hivatalos gyászmisét tartják érte a székesegyházban „reggel 9-kor, amelyet Püspök urunk őméltósága tart. Utána négy kanonok végzi a szokásos beszentelési szertartást. A középen felállított jelképes koporsót számtalan lámpa és gyertya világította meg. Jelen volt a város, a vármegye tanácsa, a magyar és a német polgári alakulat is. Utána következett a második mise fehér színben *a zenekar közreműködésével.*"[44]

I. Ferenc király családjával 1792. május 31-én érkezett Győrbe útban Budára a királyi koronázásra. A Magyar Hírmondó szövegével idézzük a fogadást: „Délutánni 4 óra előtt érkezett ide a' F. [Felséges] Király, a' F. Királynéval és két testvér Öttseivel, Májusnak utolsó napján. A' Polgárság néki készült volt, hogy sorokban állva *'s musika szóval fogadja* ő Felségeket: de véletlen ugy történt, hogy midőn hirtelenséggel érkeztek volna ő Felségek: nem talált rendben lenni, 's nem is tellyesithette szép szándékát. A' Püspöki Palotában Fő Tiszt. Sarlack Károly, Püspöki Közönséges Helytartó (Vicarius Generalis) és Püspök ő Nagysága Tzeremoniariussa T. Zanotti Ferentz Urak fogadták a' F. Vendégeket. Négy órakor ebédhez ültek ő Felségek, mellytől fel kelvén, audientziákat osztogattak mind a' F. Király, mind pedig a' F. Királyné, 's különös le-botsátkozással beszélgettek mindenekkel. A' Győri Elöljárók kérték ő Felségét, hogy Pétsről méltóztatnék vissza vitetni Győrbe az Akadémiát. Ezen kéréseket irásba tétette fel velek ő Felsége. – A' Püspök Prefektusa Korkoványi Ur Hitvesének volt első szerentséje a' Királyné előtt meg jelenni. – Estvéli hét óráig tartott az Audientzia. – Másnap reggeli öt óra előtt utnak indultak ő Felségek, a' tiszteletet tevő forma-ruhás Polgároknak soraik között, kik egész éjtszaka vigyáztak a' Püspöki palotában."[45]

A Magyar Hírmondó számol be arról a hangversenyről, amelyet Fengler József püspök rendezett palotájában 1795. jan. 27-én: „Tegnap 27-én! Ő Exc. iája a' mi kegyelmes Püspökünk Fengler Josef Ur, eggy gyönyörű mulattságban részesitette Uri vendégeit, a' kiknek eggy nappal előbb tudtokra adatta, hogy az Udvarában Magyar Musikai Akadémia fog tartatni. Erre estve felé Ő Excellentziájának meg-világosíttatott palotájában öszve-gyültek Városunknak Naggyai, nehány Papjai, Nemessei, Tudóssai. Legelőssz'r egy rövid Szimfónia zengett: utánna következett a' Mojzes' Éneke, a' melly T. Rajnis Jósef Ur által elegyes Magyar versbe foglaltatott, és ugyan annak igazgatása szerént Jazitsek Ur által nagy mesterséges Musikára alkalmaztattatott. Illő, tsendességgel figyelmeztek erre eggy egéssz óráig az Uri hallgatók, 's még a' Magyar szót sem értők is a' mi nyelvünknek mindenre alkalmatos voltát tsudálták. Ez elvégződvén, miglen a' Musikusok nyugodtak, és jól tartattak, a' kegyelmes Püspökünk az össze-gyültteket gazdagon megvendéglette. Az utánn két másunnan ide érkezett Méltóság, eggy ugy neveztetett, 's a' nevét valóban meg érdemlő Virtuosussal Corni di Basseto nevű eszközeiket gyönyörűségesen hangoztatták. – Következett eggy Anákreon' rendi-

[44] KarmN III 369–372. l.

[45] Magyar Hírmondó 1792. jún. 8., 810. l.; JeneiLátogatás 143. l.; Pressburger Zeitung 1792. jún. 5., 45. sz., 497. l.; Gylt Mj 50. k. 1792. máj. 29., 821. sz.

szerént-való Vers, mellyet az imént említett Poeta szerzett, T. Schreier János Ur pedig, amaz egyébként is nevezetes, de kiváltképpen a' Musikai tudománnya miatt esmeretes Tudósunk, Musikára alkalmaztatott. Végzetre a' Virtusos Jövevény, az Oboa-fuvásban álmélkodásra méltó nagy mesterségét tsudáltatta. Mind ezek után, az Uri vendégek lassanként el-oszlottak, magasztalván a' mi kegyelmes Püspökünket, ki a' Nemzetünkhez való szeretetet egyébkor is, de főképpen ezen alkalmatossággal, nyilvánsággal ki-mutatta."[46]

A hangversennyel Csatkai Endre foglalkozik. Idézi Rájnis megjegyzését, amely szerint a Mojzes Énekének dallamát saját maga írta, sőt Zichy püspök udvarában már be is mutatta. Csatkai véleménye alapján Jazitsek csak a hangszerelést végezte. Jazitsek Flórián káptalani zenészről szóltunk már részletesebben, de Schreier János győri tartózkodására mi sem következtetünk.[47]

Ferdinánd főherceg fogadásáról 1797. május 5-én a Pressburger Zeitung alapján hallunk: „Győr, máj. 6. A koronaherceg és fiatal főhercegi gyermekei tegnap összesen hat, négy- és hatlovas hintón érkeztek meg Budáról Győrbe egészségben, és a Fehér Bárány étteremben ebédeltek. Az itteni polgárság mindent megtett, hogy szeretettel fogadhassa őket. Már 10 óra körül felvonult a két uniformizált polgári alakulat lengő zászlókkal és *jól hangzó fúvószenekarral.* A városi tanács, a helyi elemi iskola igazgatója négy osztályával és a tanítókkal együtt vártak érkezésükre, amely 11 körül következett be. Határtalan volt az itteni lakosság öröme, hogy falai közt köszönthette a királyi család tagjait. A polgári alakulat tisztjei, akik a királyi család szállásánál a katonasággal felváltva tartottak őrséget, abban a kegyben részesültek, hogy a nemesség és a városi tanács után hódolati kézcsókra járulhattak a fenséges és kedves Koronaherceghez... *Az étkezés idején a távozásig szólt a polgári alakulat fúvószenekara,* akik aztán szintén parádéztak. Az étkezés után mindenki kézcsókra járulhatott a koronaherceghez és a főhercegnőkhöz. Két óra körül ezrek jókívánsága közben Bécs felé indultak, és a helybeli nemesi felkelők csapata Sáry kapitány úr vezetésével a város határáig kísérte őket."[48] A polgári alakulat zenekara a muzsikálásért 9 ft 30 x-t kapott a városi tanácstól.[49]

1800. jan. 30-án József nádor és felesége Alexandra Pavlovna is átutazik Győrött Buda felé: „Másnap 30-án folytatták útjukat Győr felé. A magas vendégek fogadására a két szép egyenruhás polgári századdal együtt az egész polgárság alsó és felső fegyvernemével együtt két zászlóaljra osztva, Hajmel őrnagy úr polgármesternek és Szegedi városkapitány úr vezetésével *zeneszó mellett* felvonult parádéra. *Négy zenekar vidám tábori muzsikájának kíséretében* nem törődve a kemény hideggel szabad ég alatt állva várt a cs. és kir. Fenségek érkezésére. Ez idő alatt viszont egy szakasz egyenruhás jó lovas polgári szakasz várakozott a Fenségekre a város határán kívül és megérkezésükkor kivont karddal előre lovagoltak a szokásos üdvözlésre. A fenséges vendégek valamivel két óra után érkeztek meg a posta-

[46] Magyar Hírmondó 1795. febr. 3., 167—168. l.

[47] CsatkaiAdat 359—361. l.; JeneiIrodalmi 14. l.; SzabolcsiLex III. k. 326. l. — Tematikus jegyzékünkben szereplő Schreier Requiem szerzője nem János, hanem József, így nem tarthatjuk az említett szerző művének.

[48] Pressburger Zeitung 1797. máj. 8., 37. sz., 426. l.

[49] Gylt Vj 28. k. 1797. máj. 6., 543. sz., 273. l.

háznál elhelyezett ágyúk és mozsarak tüzelése közben. A polgári alakulatok végig fegyverükkel tisztelegtek, és a sorba állított tanulóifjúság, valamint a nagy számban összejött nép ujjongó éljenbe tört ki. Miután a káptalan, a vármegye, a városi tanács és a gimnázium az alkalomhoz illő beszéddel szeretettel köszöntötte a Fenségeket, kihallgatás után *fúvószenekari muzsika kíséretében* a fenséges vendégek rövid étkezést tartottak nagy leereszkedés mellett. Majd a hálaérzés állandóan zengő éljenzései és az ágyúk és a mozsarak tüzelése közepette Ács felé folytatták útjukat, ahová az említett lovas polgári szakasz elkísérte őket a város határain kívül."[50] A városi tanács ez esetben jóval több pénzt, 35 ft 12 x-t utalt ki a polgári alakulatok zenekarainak.[51]

A Magyar Hírmondó szól röviden a felkelő csapat 1800. okt. 20-i zászlószenteléséről: „N. Vármegyénkre esett 145 főből álló Lovas és 320 Gyalog vitézlő seregnek minden meg-kívántató készülettel egygyütt való fel-állítása a' folyó Honap' 20-dik napjára határoztatott meg... a' kirendelt napra délelőtti 10 órakor az egész sereg, a' Lovasság ugyan Assessor Kelecsényi Pataki László, a' Gyalogság pedig Sz. Miklósi 's Óvári Pongrácz Mihály Urak, mint Kapitányok' vezérlése alatt formaruhában, fegyveresen a' Jesuiták Temploma eleibe kiállván, kezéhez vette a' Győri Nagy Prépost és Tinniniai Püspök M. Hodossi Pierer Jozsef Ur által megszentelt zászlókat, 's azzal vissza tértt maga kvártéllyába."[52] A Pressburger Zeitung elmondja még, hogy a főoltárra helyezték a zászlókat. Ünnepi mise és a zászlószentelés szokásos szertartása következett. Utána a papság és a nemesség kíséretében adta át Pierer püspök a zászlókat a seregnek. Magyar beszédet is tartott számukra. A végén ünnepélyesen vonultak el a térről.[53]

II. József által feloszlatott szentmártoni, azaz pannonhalmi főapátság visszaállításának ünnepét 1802. ápr. 25-én tartották. A Magyar Hírmondót idézzük: „... már tegnap 24-én Ő Excellentziája Fő Méltóságu Millasin Fejérvári Püspök Győrbe érkezvén, az egész városi polgárságtól különös öröm kijelentésével fogadtattak, ágyú, lövöldözések és a' polgári katona ruházatúak kiállásával tiszteltettek. Győrből több Uraságok társaságában ugyan még tegnap Szent Márton felé vévén útját ezen Királyi Biztos, a' városi lakosoknak nagy számmal öszve sereglett sokaságától, tizenkét lovasoktól, harangszó és lövöldözések között vezettetett-fel ezen, utolsó pusztulástól megmentett Monostorba (az Apátúrság Klastromába), ma pedig kilentz óra tájban Meltóságos Novák Fő Apátur és Paintner, Klobusiczki, 's a' több papi öltözetben felöltözött személlyek által a' templomba vezettetett, hogy ott mind az egész Szerzet, mind a' Fő Apátur személlyére nézve kiadatott Királyi pecsétes leveleket felolvasná. Már hajnalba temérdek nép kezdett öszve seregleni a' szomszéd helységekből, kik zászlókkal, *'s ének szóval* gyülekeztek ide... Sok felől, de kivált Győr városából egymást érte az emberekkel rakott szekér, és olly tömötten ellepte az egész hegyet az öszve gyült sokaság, hogy az

[50] Pressburger Zeitung 1800. febr. 7., 11. sz., 111—112. l.; Ofner und Pester Zeitung 1800. febr. 2., 10. sz., 119. l.; Blt Proth Regiae Acad. et Catalogus gymn. Jaur. 1776—77., 1800. jan. 30-i gyűlés jegyzőkönyve.; KarmN III 432. l.

[51] Gylt Vj 31. k. 1800. febr. 7., 167. sz., 88. l.

[52] Magyar Hírmondó 1800. nov. 7., 600. l.

[53] Pressburger Zeitung 1800. nov. 4., 88. sz., 971. l.

egészen emberrel megvólt rakva. A' népnek rendben tartására mind a' Klastrom kapuinál 's más részeinél, mind a' templomban is fegyveres katonák voltak elrendelve. A' mozsarak durrogása és *trombiták harsogása* adott jelt a'beiktatásra, mellyet az öreg Oltár körül öszve sereglett Szerzetesek, Milarius, Szabó, Zsolnai Püspök Urak 's több Káptalanok, Vármegyék, Városok Küldöttjei előtt, a' Királyi Biztos Úr azzal kezdett-el," hogy a királyt éltette, a rend feladatáról szólt, felolvasta a diplomát és Novák főapátot székébe ültette, majd: „Ezekutánn Milassin Ő Excellentziája a' *Te Deumot és a' Misét eléneklette.*" Végül beszéd következett. „Az ájtatosságot az ebéd követte, mellyre több nagy asztalnál volt készület, és az öszvegyült minden Rendbéliek gazdagon megvendégeltettek, *muzsika hang* és mozsarak durrogása közt."[54] Az Ofner und Pester Zeitung szerint nem Milassin, hanem Kollonits kalocsai érsek volt a királyi biztos. Szentmárton felé az úton végig a magyar és a német polgári alakulat zenekarai muzsikáltak. Arról is szól, hogy délután vesperást is énekeltek. Az ebéden pedig a vendégek száma szerinte 700 volt.[55]

A Pressburger Zeitung mellékletében 1803. szept. 10-én hosszú beszámolót olvasunk Győr újabb zenés ünnepéről: „Tegnap, azaz 9-én abban a szerencsében volt részünk, hogy Károly főherceg Őfenségét katonai körútja alkalmából falaink között köszönthettük. Budáról Bábolnán át érkezett el hozzánk délután 1/2 6 tájban. A város határában a lovas polgárság várta, a város kapujánál pedig a városi tanács fogadta és kísérte szállására, a püspöki palotába. Az úton végig a polgári alakulatok alsó és felső fegyverneme és a céhek parádéztak zászlóikkal, a püspöki udvarban viszont az igen szép egyenruhás lövész alakulat állt díszőrséget. Ágyúk dörgése és harangok zúgása közepette ment végbe a bevonulás a polgárság sorfala között, akik zászlóikkal és *muzsikaszóval* üdvözölték a Királyi Fenséget.

Amint kiszállt kocsijából, a káptalan, a vármegyei tanács s a kamara tisztviselői fogadták, akik a püspöki szék üresedése miatt a püspöki javakat kezelik. Ott állott még zölddel szegett fehér árkádiai [görögös] ruhába öltözött 49 lány is virágfüzérekkel ékesítve az itteni városi táncmesternek, Diemmer Sebestyénnek fáradhatatlan gondoskodása folytán. A palota lépcsőin úgy helyezkedtek el, hogy mindig két nagyobb lány virágokkal díszített zöld füzért ív alakban tartott, köztük pedig két kisebb lány kosarából virágot hintett a lépcsőn felfelé haladó Fenség előtt. A látvány pompás volt, olyan mint valami tündérkert boltíves folyosója. Bejáratánál Noisser J. W. kereskedő szeretetre méltó 10 éves lánykája állott, és rövid, tartalmas köszöntőjének kíséretében ezüst tálcán babérral díszített atlasz selyemre helyezve átnyújtotta jókívánságaikat. A Főherceg hálás szívvel vette át a díszes ajándékot és köszönte meg kedves szavakkal...

Majd a palotában ünnepi kihallgatást tartott a káptalan, a megyei és a városi magisztrátus, a Vukasovits-ezred tisztjei és más polgári tisztviselők részére, s megköszönte a szívélyes fogadtatást.

Este az egész várost díszesen kivilágították és számos ablakba ünnepi feliratot helyeztek. A redoutban este bált rendeztek. A tulajdonosa, Volf Mátyás az emlí-

[54] Magyar Hírmondó 1802. Toldalék a máj. 4-i számhoz 625—626. l.
[55] Ofner und Pester Zeitung 1802. máj. 6., 36. sz., 443. l.

tett 49 lányt is meghívta erre az ünnepi alkalomra. Csaknem az egész éjszaka víg hangulatban telt el. A Királyi Fenség azonban korán nyugovóra tért, mert reggel 6-kor már a polgári alakulatok parádéja, az ágyúk dörgése, a harangok zúgása kíséretében és az egész lakosság jókívánságaival folytatta útját Bécs felé..."[56]

Győrött is tartanak hivatalos ünnepséget 1804. szept. 16-án abból az alkalomból, hogy Ferenc császár felvette az ausztriai örökös császári címet is.[57] A Magyar Kurir így ír róla: „Ezen Sz. Kir. Városban is meg ünnepeltetett Fels. Fejedelmünknek Austriai örökös Császárrá lételének emlékezetes napja, ezen folyó holnapnak 16-dikán, következendőképen. Délelőtt 9 órakor minden itt levő czéheknek tagjai magok lobogóikkal a' város piatzára fel gyülekezvén, leg szebb rendben, a' fő templomba mentek. Őket követték a' város Előjárói és főbb tisztviselői. A' templom egyik oldala mellett a' Ferdinánd fő herczeg Magyar gyalog regementjének osztálya, a' másik mellett a' formaruhás polgári katonaság állottak parádéba. Tíz órakor Eő Csász. Kir. Felségeknek hosszas és boldog uralkodásokért, 's a' Fels. Austriai Háznak virágzó meg maradásáért *nagy mise és Te Deum laudamus* tartatott, a' melly alatt valamint a' regularis katonaság úgy a' formaruhás polgári sereg is egynéhány ízben szálvét adott, mellyeket a bástyára vonatott mozsár ágyúk mindannyiszor viszonoztak. Délben F. Tisztelendő Hódosi Pierer Jósef Tinniniai Felszentelt Püspök és az ide való Püsp. Káptalannak nagy Prépostja, a' Káptalan néhány tagjait, a' Cs. K. hadi tiszteket és a Tek. Vármegyének 's a' városi Magistratusnak jelenvólt nevezetesebb tagjait gazdagon meg vendéglette. — Dél után egynéhány akó bort és egynéhány száz kenyér czipót osztogattatott ki a' nép közt a' városi Magistratus. — A' Wolf kafféház előtt 300 forintnál többet szórtak ki néhány nemes és polgári lakosok. — Estére az egész város ki volt világositva, *'s mindenütt zengettek a' muzsika szerszámok.*"[58] A Pressburger Zeitung szerint: „Az istentisztelet után a polgári alakulat a Fő térre vonult, ahol ugyancsak három díszlövést adott le. Délben újra tüzeltek a mozsarakból... Ez alkalomból este a városházán Őfelsége, továbbá a cs. és kir. főhercegek, Károly és József képei pompáztak... Ugyanakkor kellemes *fúvós muzsika hangzott a városházáról és ragyogó bál* fejezte be az ünnepet. Ám, hogy a katonaság is részesüljön a nap örömében, az itteni Ferdinánd és báró Bukassovich gyalogezred laktanyájában néhány hordó bort osztottak ki."[59]

Ugyanezen esemény alkalmából még két ünnepet ír le a Pressburger Zeitung: „Győrött okt. 14-én a polgári alakulat a Wolf-féle nagy vigadó teremben este ragyogó bált rendezett. A termet Őfelsége képével, a magyar, a cseh koronával és megfelelő feliratokkal díszítették fel. Az összegyűlt nagy bálsereg, amely a nemességből, a főherceg Ferdinánd gyalogezred tisztjeiből, a városi tanács tagjaiból és

[56] Pressburger Zeitung 1803. szept. 10., 71. sz., Beylage. 787. l.

[57] „[1804] aug. 11-én II. Ferenc [értsd = a Birodalomban; magyar királyként I. Ferenc! — BK.] a német császári cím mellé felvette az ausztriai császári címet is azért, hogy amennyiben nem Habsburg uralkodót választanának meg német császárrá, a Habsburg uralkodók használhassák a császári címet. Ezzel azonban alapvetően megváltoztatta a német birodalom alkotmányos felépítését." Horváth—Parragi: Világtört. Bp. 1943 I. r. 113 pag.

[58] Magyar Kurir 1804. okt. 9., 29. sz., 441—442. l.

[59] Pressburger Zeitung 1804. okt. 2., 77. sz., 894. l.

egyéb kiváló személyiségekből tevődött össze, *este 11-kor trombiták és dobok kíséretében* elénekelte az ismert népdalt, a Gott erhaltét, de a bál csak reggel 5-kor ért véget."[60]

A következő hónapban a görögkeletiek is megemlékeztek a nagy eseményről: „A nem egyesült görög egyház Győrött e hó 21-én hálaadó ünnepet rendezett az örökös osztrák császári cím felvétele alkalmából. Délelőtt 10-kor az itteni templomukban felolvasták az erre vonatkozó felséges leiratot, majd pedig a főherceg Ferdinánd gyalogezred századának parádéja és díszlövései közepette a budai egyházmegye archidiakonusa és Győr plébánosa ünnepi istentiszteletet és Te Deumot énekelt. A borkereskedő Spiró György jól megrendezett ünnepi ebédet adott, a parádézó legénységet pedig pénzzel megjutalmazta."[61]

1806. okt. 21-én tartja ünnepélyes és hagyományos bevonulását Vilt József győri megyéspüspök: „Méltóságos Vilt Jósef Urnak Győri Püspökségébe való fényes iktatása Mind Szent Havának [október!] 21-dikén illy rendbe ment régen óhajtott végére: Hajnal hasadtán Peéri [Pér] Püspöki jószágából, melly Szent Mártonnak keletről erránnyába fekszik, az Vecse Döri Predialis Széknek Nemes Uraitól kísértetvén hét órakor Táplánra, Méltóságos Viczay Gróf Urnak Majorjához érkezett, hol a' Vármegyei Tiszt Uraktól sátor alatt várattatván Tek. Györgyi Pál kir. Tanátsos és All Ispány Urtól ékes Magyar beszéddel megüdvözöltetett, és a' taraczkoknak durrogásai közt további útjának indult. A' Győri külső vámhoz jutának, valamint a' Tárkányról Győrnek utazó Duka Regementjének három Batalionjai a' Fő Tiszteletű Vendéget utjokban észre vettek, és az Ország uton hirtelen Katonai rendben állván fegyveres Tisztességet tettek. A' pénzes Vámnál a' Szigeti Zsidóság Mózes tábla szabású, 's több efféle rendes képekkel a' Méltóságos Földes Uraknak czimjeivel tsinosan állván Németül megköszöntötte. Minekutánna a' Fejérvári kapuhoz ért, a' Nemes városi Tiszt Uraktól várattatott, és Hegedüs János Tanátsbéli Urtól Magyarul köszöntetett: innen a' városi czéheknek valamennyi zászló aljai közt ugyan azon városi Bandériumtól *Török Muzsikával kisértetett*, a T. Kármelita Atyáknak Templomáig, mellyben ájtatos imádkozás után Püspöki Veternyés [vecsernyés] ruháiban öltözvén a' Nagyságos Sz. Mártoni Fő Apát Urtól, Fő Tiszt. Káptalantól, számtalan Plébános és más világi Papoktól, Benediktinus, Cziszterczita, Piarista, Kármelita, Franciskánus Szerzetesektől, a' Püspöki váron által az öreg Templomba drága mennyezet alatt vezettetett, hol elsőben az 1697-ben vérrel verítékezett Szűz Mária, osztán az Öreg Oltár előtt imádkozott. Ez után Püspöki mennyezete alatt Trónusára felállván Felséges Urunknak Adományos, a' Római Pápának Erősítő Levelei felolvastattak. Megszóllalt Deákul F. F. Hollósi Mihály Nagy Prépost Ur, mellyre Deákul felelt Ő Méltósága, mint egy Apostoli Férfiuhoz illik beszélleni a' számtalan minden Rendbéli nyájához. Itten az egész Káptalan fejenként kéztsókoláshoz eresztetett, és kegyelmes ölelésse1 fogadtatott. *A' Te Deumot harsányón énekelte* a' Méltóságos Pásztor, mellyből minden hallgató fris és hoszszas életét jövendölte. A' Nagy Missét tette meg annakutánna F. F. Felső Büki Nagy Imre Lector Ur, mellyet Áldásával és Bulcsu adásával végezett

[60] Uo. 1804. okt. 23., 83. sz., 965–966. l.
[61] Uo. 1804. nov. 27., 193. sz., 1073. l.

Méltóságos Püspök. Szép rendbe felkísérte Püspöki Várában az egész Gyülekezet a' már pompásan beiktatott Mélt. Püspök Urat: palotájába fejenként kéztsokolásra mehetni volt, melly alkalmatossággal T. T. Rájnis a' Papság nevébe, Fabchich Jósef, Nagy János, volt Győr Vármegyei All Szolga Biró, Horváth András Téti Plébános Magyar, egy nevetlen Zsólomi Pap, Magyar Óvári, Tatai Piaristák Deák, Özvegy Streibigné és a' Zsidóság Német Verseiket, Beszédét benyújtották. ... Tizenkét táblához negyedfél száznál több Vendégek ültenek, kik közé tartoznak a' fen emlitett három Batailonnak Tiszt Urai: a' köz Katonáknak, mivel Győröt igen el voltak szélesztve, szerdán Ötevénre nekik elegendő bor küldetett. Estve a' Pöspöki gyalog ajtót meg világositotta Tekéntetes Józsa Jósef Püspöki praefectus Ur..."[62] A városi jegyzőkönyv arról is értesít, hogy a káptalan ünnepélyesen meghívta a város vezetőségét a püspöki beiktatásra. A tanács határozata: „A meghívást hálás szívvel vesszük tudomásul s egyúttal elrendeljük, hogy a tanács tagjai az összes tisztviselővel együtt testületileg fogadják illendően Őméltóságát, majd a misén és az ünnepségen is legyenek jelen. A céhek zászlóikkal a meghatározott helyre vonuljanak fel és a polgári alakulatok is a kijelölt helyen fejezzék ki hódolatukat." Az ünnepség után pedig 37 ft 40 x-t utalnak ki a polgári alakulatok zenekarának a közreműködésért.[63]

1806-ban is átutazik a királyi család Győrött. A polgári alakulatnak 75 ft 20 x-t, a káptalani zenészeknek pedig 10 ft-ot fizet ki ekkor a városi tanács a közreműködésért.[64] Részletes leírást azonban csak az 1807. ápr. 3-i látogatásról találtunk a Pressburger Zeitungban: „E hó 3-án délután 4-kor részesültünk abban a kegyben, hogy Budára való utazása közben köszönthettük Cs. és Kir. Felséget falaink között. A helybéli egyházi és világi vezetőség tisztelettel fogadta, és este az egész város ki volt világítva. Ápr. 4-én reggel magyaros ruhában von Wrbna gróf főudvarmester, Novák Krizosztom szentmártoni főapát, Paintner Mihály helybeli főigazgató, az alispán, a katonaság és a város vezetősége átkísérték Őfelségét a székesegyházba, majd átmentek az erődítménybe, megtekintették a nyilvános épületeket, a bencések templomát, a nemzeti iskolát. Amint itt is, az orsolyák iskolájában is nagy érdeklődéssel figyelte a tanítást és a szép eredményeket. Aztán ellátogatott a gimnáziumba, az akadémiára, a megyeházára és az árvaházba. Kegyes leereszkedéssel és szívélyességgel hallgatta a feleleteket, a szorgalmas tanulókat megdicsérte. A rajziskolában megtekintette a legszebb rajzokat is. Az akadémián, ahol a könyvtárat és a fizika szertárt is megnézte, különösen a matematika tudományokban elért eredmények érdekelték. Este újra fényárban úszott a város, és a nép ujjongása között végig kocsikázott az utcákon s nagyon tetszett neki a kivilágítás is. Ápr. 5-én reggel 7-kor a karmelitáknál misét hallgatott, majd a lakosság hangos jókívánságai között Szentmártonon keresztül Buda felé indult."[65]

[62] Hazai és Külföldi Tud. 1806. okt. 29., 289—291. l.; Pressburger Zeitung 1806. nov. 11., 88. sz., 1097—1098. l.; Magyar Kurir 1806. nov. 7., 38., 599. l.; KarmN III 456. l.; Klt Proth V. Cap. Jaur. ab Anno 1733—(1821)., 392. l.

[63] Gylt Vj 37. k. 1806. okt. 15., 1568. sz., 778. l. és uo. nov. 21., 1808. sz., 827. l.

[64] Uo. 1806. nov. 21., 1087. sz., 827. l. és uo. dec. 10., 1959. sz., 953. l.

[65] Pressburger Zeitung 1807. ápr. 14., 318. l.

Két héttel később a Pressburger Zeitung fontosnak tartja, hogy még kimerítőbben szóljon erről az ünnepről: „Nem csupán a Pressburger Zeitung 29. számának cikkében említett épületeket nézte meg Cs. és Kir. Felség, de fáradsággal bejárta a katonaság élelmiszer- és anyagraktárait is... Majd a német és magyar ispitát, a városházát szemlélte meg, a benne működő hivatalokat és a levéltárt. Meglátogatta a katonai kórházat, a belvárosban található laktanyákat, az itt állomásozó Davidovich és József főherceg-ezred legénységét, a börtönt, az evangélikus templomot, a sóhivatalt, a református imaházat, a görögkeleti és a Szent József-templomot s végül a városi szegények kórházát. A betegekkel szívélyesen el is beszélgetett.

Mindkét este pompásan kivilágították a belső és a külső várost, sőt a Majorokat is. A városházánál diadalkaput állítottak fel, és több száz lámpa világította meg Őfelségének díszes feliratokkal ékes arcképét. A felejthetetlen látogatást *kitűnő muzsika tette teljessé* a győriek részére.

Másnap fél 7-kor néhány katonatiszt és városi tisztviselő kíséretében átsétált Őfelsége a karmeliták templomába, ahol a polgári lövész alakulat parádéja mellett a káptalan és a karmeliták fogadták. A szentmisét Hollósy Mihály prépost tartotta. Utána aztán folytatta útját Őfelsége Buda felé..."[66]

Schleich idézi a Hazai Tudósításokat, s jelzi, hogy a Bárány-szállóban volt ekkor a király szállása.[67] Egyik beszámoló sem szól részletesen a zene szerepéről, pedig a városi tanács a világításra és a zenére igen nagy összeget költött ez alkalommal: 278 ft 44 x-t![68]

Bár nem valóságos hangverseny leírása következik, mégis idézzük, mert bizonyára igen sok győri polgár élvezte hosszú ideig a rajta megszólaló értékes és népszerű műveket. Köztük magyar szerző műve is akad: Berner Ádám pozsonyi ügyész, aki aztán Major szerint 1808-ban adta ki a művét. Ezek közül több, Major véleménye szerint Biharitól ered.[69] A Pressburger Zeitung közli Hilzberger Antal győri órásmester hirdetését 1807. dec. 1-i számában: „Hirdetés fuvolás óráról. Alulírott nagy szorgalommal készített zenélő órát, amelyben egyesült az esztétikai ízlés a zenei képességgel, és a leghíresebb zenei művek előadására tette képessé. A doboz hasonlít az író-sekraiterhez. Kiváló asztalosmester készítette ízléssel. A nevezett óra azzal a legnagyobb pontossággal játszik, amelyet elvárunk önműködő szerkezetétől, minden órában hat percig megszakítás nélkül játszik a hét hengerről, amelyeket maga váltja egymással. A művek a következők: Mozart Varázsfuvola nyitány, Cherubini népszerű operájából, a Faniskából a rondó, Krommer úrnak hat új gyors tempójú indulója, Maschek úr négy menuettje trióval, Franz Klemp egy ländlere, Berner Ádám úr hat magyar tánca, Wenzel Sedlak úr öt német tánca a népszerű tiroli dallal együtt a Luigner (Hazug) c. vígjátékból. Végül Albrechtsberger úrnak egy fúgája, éppen e fúgával sikerült az alulírottnak az óra részére nagy értéket adnia, és igazi művészi értékű darabbá tennie. Igyekszik az

[66] Uo. 1807. ápr. 28., 33. sz. Intelligentzblatt für Ungarn, 372. lap után.
[67] Lásd részl. SchleichLátogatás.
[68] Gylt Vj 38. k., 1807. ápr. 10., 569. sz., 277. l.
[69] SzabolcsiLex I. k. 239. l.; MajorMozart 22. l.

egész művel kiérdemelni mindenki tetszését. Hilzberger Antal polgár, kis és nagy órák mestere Győrött közel a Fehérvári kapuhoz."[70]

1808. febr. 23-i farsangi jogászbálról szintén a Pressburger Zeitung ad hírt: „Ma a joghallgató urak előkelően megrendezett bált tartottak, ahová ízlésesen elkészített meghívóval az egész nemesség hivatalos volt. Huszár ülnök úr a szépen berendezett otthonát e célból szépen átrendezte. A hallgatók egyike, báró Fellner József Őfelségét választékos szavakkal éltette a fényesen megvilágított képe előtt a teremben. *Trombiták és dobok* hangja mellett háromszoros éljen zúgott fel a résztvevők ajkáról... Majd köszöntötték Vilt József püspök urat, Paintner prépost urat, Györgyi alispán urat és az egész társaságot... Este 6-tól reggel 7-ig tartott a vidám szórakozás, és bizonyára mindenki a legnagyobb megelégedéssel hagyta el a helyet. A rendezés pontosságával és humánus viselkedésükkel kitüntették magukat a jogász urak..."[71]

A napóleoni megszállás küszöbén az utolsó nagyobb ünnepről, a felkelők zászlószenteléséről 1809. ápr. 30-án így írnak: „Ápr. 30-dikán a' Felkelő Lovas Seregnek a' Zászlója Ő Nagysága a' Győri Püspök által megszenteltetett. Már reggveli 8 órakor a' Győr-Városi Gyalog hét Kompániából álló Sereg, a' Város piarczán fényesen meg jelenvén, az egész piarczot dupla sorral, a' három szeglettől elállotta, tsak az Académia és a' néhai Jesuitáknak Temploma 's a' Collegium oldala maradott szabadon. Kilencz órakor, a' Nemes Lovas Sereg a' Pusztai kapu előtt lévő Országos vásár álláson, Ő Nagysága Gróf Zichy Ur vezérlése alatt három Kapitányok, a' Sereggel utánna következvén megjelent, és szokott katonabéli fordulások szerént, a' templom felé indult, 's ott homlokkal hellyheztetett. – Ő Nagysága a' Püspök Ur nyomban elérkezvén a' Templomba ment és Énekes szent Mise tartása után a' Templom ajtaja előtt a' Szentséggel a' Nemes Felkelő Seregre áldást adott és igy a' Templomba vissza tért. Ezek után nyomban Ő Nagysága Püspök Ur a' körülötte szolgáló Papsággal a' Templomból ki jövén, és a' Templom előtt vagy harmincz lépésnyire helyheztetett asztalon fekvő fényes drága munkájú Zászlót, mellyet fellebb tisztelt Gróf Zichy Administrator Urnak Hitvese született Gróf Ferrari Asszony, önnön maga kezeivel ékesített és varrott, megszentelvén elsőben maga Ő Nagysága a' Püspök Ur három szeget és utánna Grófi és Nemesi Renden levő Urak, több szegeket a' nyelébe vertek. Az aranyos szegeknek bé verése után a' Nemes Felkelő Seregnek elejében vitetvén Ő Nagysága a' Püspök Ur által adta, és igy a' Zászlótartó kezibe szállott. Mellyek után első All-Ispány Ur, a' Nemes Lovas Sereghez fontos és ékes szóllást tévén a' Nemes Sereg 's Zászlóhoz, a' Vármegyebéli első Jegyző által elolvastatott Esküvés szerént megesküdött. Az esküvés után T. Győri Káptalannak Nagy Prépostja, Fő Tisz. Hollósy Mihály Ur, a' Nemes Sereghez nem tsak ékes és velős, hanem különös megindító, és magyar ősi vitézségre emlékeztető szavakkal tellyes felszólítást tett. Mellyek meglétele után, Ő Nagysága a' Püspök a' vele lévő Papsággal sok Vivát kiáltások után a' Templomba vissza tértt, a' Nemes Felkelő Lovas Sereg pedig, némelly fordulásoknak tétele után szép katonabéli négyes sorban, *a' trombita harsogása alatt*, a' városból az előbbenyi

[70] Pressburger Zeitung 1807. dec. 1., 94. sz., 1087. l.; CsatkaiHilzberger

[71] Pressburger Zeitung 1808. márc. 8., 19. sz., Melléklet: Intelligentzblatt für Ungarn 218. l.

helyére ki ment, és ottan oszlott."[72] Szabady szerint az ünnepségen „a föllelkesült polgárságot a polgári őrség zenekara szórakoztatta".[73]

A napóleoni megszállás zenével kapcsolatos eseményeit főleg Bay kutatásai és fordításai alapján foglaljuk össze. 1809. jún. 24: „... A várakozás izgalma hatalmasodott el most a város egész lakosságán. Aki csak tehette, elindult a Fehérvárikapu felé vagy legalábbis a környékére, hogy szemtanúja legyen a franciák bevonulásának... Úgy fél öt óra tájban kezdtek gyülekezni közvetlen a kapu előtti téren azok a notabilitások, akik a franciák hivatalos fogadására jöttek... Most messziről *zeneszó foszlányait* hozza el az időközben feltámadt szél s a toronyból [ti. a tűztoronyból] látjuk, amint nagy porfelhőkből időről időre lovasok tűnnek fel. Először csak egy-kettő, majd mindig több és több bukkan elő... Elöl, a főseregtől mintegy 300 lépésnyire három tiszt *12 kürtössel*. Amint ezek a Fehérvárikapu közelébe érnek, *megfújják kürtjeiket*, amely jelre íme kitárulnak a vár kapui. A *francia hadizenekar gyorsütemű indulóba kezd s a dobok pergése, trombiták harsogása közt* megkezdődik a bevonulás. A sereg élén fekete lovon, törzskarától körülvéve Lauristin tábornok lovagol. Mögöttük vagy 30–40 zászlótartó kezében lengeti a szél a francia trikolort és a többi hadilobogót, valamint a római sast utánzó francia hadijelvényeket... (jún. 25.) Tizenegy órakor megkondult a karmeliták harangja, s majdnem ugyanebben a percben felharsant a díszjel, mely Napóleon mostoha fiának, Jenő alkirálynak érkezését jelezte. Az egész francia vezérkar s a kivezényelt katonaság feszesen tisztelgett, amikor a *francia nemzeti dal hangjai mellett* s ágyúdörgés közben belovagolt a várkapun az alkirály,... Bezerédy házhoz lovagolt, ahol szállást készítettek számára... Tegnap, vasárnap este [jún. 25!] a megszálló katonaság *zenekara török muzsikás szerenádot* adott Jenő alkirály tiszteletére, ami nem nagyon tetszett a mi más zenéhez szokott füleinknek. Utána pedig színielőadás is volt, amelyre a polgárokat és különösen a szépnemet, falragaszokon hívta meg Narbonne kormányzó. A nagyobb francia csapatokat ugyanis állandó színtársulat szokta kísérni s így került Győrbe egy színészgárda. Montrey hadnagy említette ma reggel, hogy *ezentúl a naponkénti térzenéken kívül* minden második nap lesz színielőadás, közben pedig egyéb mulatságok amelyekre a polgárság is hivatalos... (jún. 27.) A reggel 8 órakor megtartott szentmise után elmaradt a szokásos Szent László-körmenet, mert az egyházi és világi vezető személyiségek kilenc órára Narbonne kormányzóhoz kaptak meghívást."[74]

Hohenegger Lőrinc korabeli leírásában jún. 29-én megjegyzi: „Azonban a mi vendégeink vígan voltak, mi a' mint illendő volt viseltük a' kőtséget. Ő nálok az ég hegedűkkel volt megrakva, mi örömestebb Misererét énekeltünk volna."[75]

A wagrami győzelem győri ünnepének eseményeiről Paintner Mihály prépost korabeli naplója alapján számolunk be: „Július 10. Délután 3 órakor akart a kormányzó a székesegyházban ünnepélyes szentmisét mondatni, de midőn kívánságá-

[72] Hazai és Külföldi Tud. 1809. máj. 6., 281–282. l.; BayNapóleon 24. l.; KarmN III 468. l.; Gylt Mj 67. k. 1809. ápr. 25., 444. sz., és uo. máj. 3., 474. sz.

[73] Szabady1809 327. l.

[74] BayNapóleon 60–76. l.; HoheneggerGyőr 75–84. l.; PaintnerDiarium; KarmN III 471–472. l.

[75] HoheneggerGyőr 84. l.

nak teljesítését lehetetlennek mondották, visszavonta kérését. Azért csak *sz. Ambrus hymnuszát énekelte el a püspök* Paintner és Szentpétery prépostok segédkezésével és a tisztikar jelenlétében, amely alkalommal a *katonai zenekar harsogásától visszhangzott a templom.* Ennek végeztével a vesperást és a kompletoriumot mondották el, mint rendesen. A jelenlevők természetesen olyan intencióval [szándékra] végezték, amilyennek akarták!"[76] Bay szerint a káptalan, a városi és a vármegyei tanács tagjai is részt vettek a hivatalos ünnepen. A végén a kóruson a franciák zenekara a francia himnuszt is eljátszotta.[77] A karmeliták naplóírója pedig megjegyzi, hogy a bevonulás alatt és a távozáskor is a zenekar szólt.[78]

Augusztus 14-én szintén a karmeliták naplójában olvassuk, hogy Napóleon holnapi születésnapja alkalmával „a kormányzó este 6-kor 40 személy részére dús vacsorát adott. A várost kivilágították és a zene mindenütt hallatszott."[79] Az aug. 15-i ünnepről ismét Bay fordítását idézzük: „Nagy nap virradt a Győrt megszálló franciákra. Ezen a napon született Napóleon császár s ezt a napot fényes ünnepséggel ülték meg. Már kora *reggel 4 óra után zenekarok járták be a várost, melyeknek hangja* összevegyülve az ágyúk dörgésével, hirdették a császár dicsőségét. A piactéren színelőadásokat tartottak, valamint különféle hadijátékokat mutattak be, a katonaságot pedig gazdagon megvendégelték. A délután *megtartott Te Deum* után Narbonne kormányzó nagy lakomát adott, melyre hivatalosak voltak az egyházi és világi előkelőségek is, valamint a főbb hivatalnokok, akiket részben a kormányzósági palotában, részben pedig a Bezerédy házban, a püspöki palotában, és a tánciskola helyiségében vendégeltek meg. A szegényeknek ez alkalommal ingyen ebédet szolgáltatott ki a katonaság. Este káprázatos tűzijáték után, a polgárság bevonásával hajnalig tartó táncmulatságot rendezett de La Salle ezredes, aki egyébként ragyogóan kivilágíttatta az egész várost. A katonaság tombolt jókedvében. Este 7 órakor az olasz helyőrség pityókás legénysége örömrivalgás és puskaropogás közt hordta körül a városban Bacchus ügyesen rögtönzött bábuját, borral öntözvén meg az isten hűséges hivőit. Majd a főtéren két gerendát állítottak fel bekenve szappannal és gyantával, amelyek végére libákat és zsebórákat agattak fel. Aki elsőnek mászott fel s jutott a célhoz, azé lett a zsákmány. A nagy nemzetközi versenyben, melyben magyarok, franciák, olaszok és németek vettek részt, egy francia műszaki katonának jutott a pálma, ő nyerte el a szép kövér libákat s zsebórával egyetemben. De az olaszok sem akartak lemaradni a küzdelemben! Szellemi téren övék is lett a dicsőség, mert a velencei származású Cironi kapitány e nap örömére írt olasz nyelvű versezetének minden kinyomtatott példánya elkelt s állítólag az olaszul tudók körében igen nagy sikert ért el. Egyébként egész éjjel tartott az ágyúdörgés, puskaropogás, *zeneszó*, féke vesztett kurjongatás s az ünnepi tüzek lobogó játéka."[80] A karmeliták szerint ekkor szeretett volna a kormányzó délután misét tartani a székesegyházban, s mivel Vilt püspök ezt nem

[76] PaintnerDiarium júl. 4-i szám.
[77] BayNapóleon 90—91. l.
[78] KarmN III 472. l.
[79] Uo. 473. l.
[80] BayNapóleon 98—99. l.

vállalta, ezért csak Te Deum volt.[81] Sajnos egyik forrásunk sem szól a zene szerepéről Napóleon aug. 31-i látogatása alkalmával; még Bay sem, akit idézünk: „Délután két órakor robogott be a Bécsi-kapun a lovas testőröktől körülvett császári hintó s a karmeliták előtt megtorpantak a fogat habzó paripái. A város fölött őrködő templom tornyok harangjai zengve-bongva vitték szerte a hírt: nagy vendégünk megérkezett... Este Napóleon szállásán, a Bezerédy házban Narbonne vacsorát adott a császár tiszteletére."[82] Bay tud az okt. 15–16-i táncestélyről is: „Montrey hadnagy szólt be hozzánk ebédután és szinte kisfiús örömmel újságolta, hogy este pazar kivilágítás és tűzijáték lesz, ünnepi vacsorával, és tánccal egybekötve. – Örüljön már maga is, Charles Michel, mert hátha megéri még ma éjszaka, hogy jókedvünkben kitáncolunk a várkapun és itthagyjuk besavanyodott városukat – évődött velem a bolondos fiú... (okt. 16.) A sok fényes estély közt, melyeket Narbonne gróf kormányzósága alatt győri székhelyén adott, talán a mai volt a legnagyobb."[83]

A békekötés alkalmával okt. 17-én tartott ünnepről a karmeliták így emlékeznek meg: „A kormányzó meghívására 10 órakor délelőtt a városi tanáccsal az élen Győr polgárai a székesegyházba vonultak. Az egész katonaság ünnepi rendben *a gránátosok törökös zenéje és dobpergés között vonult fel* hatalmas zajt csapva, és vonult be a templom közepéig. Nagy Imre kanonok misét mondott, majd a *Te Deum következett*... Utána ugyanolyan rendben vonultak el."[84] A Bay által idézett naplóban fanyar hangulatú mondat olvasható: „A visszhangzó ágyúdörgések, a teljes díszében pompázó város ragyogása, valamint a kormányzó által rendezett ünnepségek sem tudták azonban a lakosságot örömre deríteni."[85]

1809. nov. 17-én a Bécsi-kapun át vonultak ki a franciák katonai pompával, ugyanígy érkezett meg viszont nov. 19-én a Hiller ezred, majd a Sztárai-csapat. Nov. 21-én pedig Ferenc király Tatáról Győrbe jött át, és a Bárányban szállt meg. Nov. 22-én ment Pozsonyba. A városi jegyzőkönyv bejegyzéséből tudjuk, hogy 1810 júliusában a polgári alakulat zenekara részére a feltámadási és úrnapi körmenetért, valamint az 1809-es királyi látogatáson való muzsikálásukért visszamenőleg 88 ft-ot utal ki a városi tanács.[86]

A polgári alakulat 1810. febr. 12-i zászlószentelése egybeesik a király születésnapjával: „Győr, febr. 13. Tegnap volt az uniformizált polgári alakulat zászlószentelése, amelyet szándékosan Őfelsége születésnapján tartottak. Miután e célból az egész alakulat *zeneszóval* felvonult 1/2 10-kor a bencések templomának terére parádéban, megjelent őméltósága főtiszt. Vilt József püspök úr és Aichelburg grófné mint zászlóanya. Illően fogadta őket a katonai és polgári alakulat tisztikara, és kíséretükben vonultak be a templomba. A püspök úr az ünnepi mise után tartotta a zászlószentelést. Hohenegger Lőrinc teológiai tanár megható és az ünnep-

[81] KarmN III 473. l.
[82] BayNapóleon 101. l.
[83] Uo. 122. l.
[84] KarmN III 477. l.
[85] BayNapóleon 129–130. l.
[86] KarmN III 479. l.; Gylt Vj 1810. júl. 10., 1018. sz., 465. l.; Hazai és Külföldi Tud. 1809. nov. 29., 334. l.

hez nagyon illő beszédet tartott. A szegek beverése és a zászló átadása fejezte be a szertartást, miközben a polgári alakulat a szokásos három salve lövést adta le. Délben ünnepi ebéd volt a városi tanács és az előkelőség részére, este a redout teremben ragyogó szabad bejárású bál. Amikor 8 óra körül a zászlóanya is megjelent, az egybegyűlt vendégek nagy éljenzéssel fogadták. Aztán kezdődött az éjfélig tartó tánc. Ekkor ugyanis a táncot megszakította az ismert éneknek: Isten tartsa Ferenc császárt kezdetűnek eléneklése. A jelenlévők egy szívvel és szájjal énekelték, és *jól hangzó zenekar kísérte éneküket*. Az uralkodót éltető éljenzés zárta be az éneket. Majd vacsora következett és hajnali 4 óráig folytatták a táncot."[87]

A következő évben is az Ofner und Pester Zeitung emlékezik meg a király születésnapi ünnepéről Győrött: „Febr. 12-én, Őfelsége születésnapján a székesegyházban ünnepi istentiszteleten vett részt a városi és a vármegyei tanács, az itt állomásozó Strauch gyalogezred tisztikara és egyéb előkelőségek. Mártony János kanonok, városplébános úr tartotta az ünnepi misét. A templom előtt sorakozott fel parádéra *törökös zenével* az említett Strauch ezred hadosztálya, és az itteni szépen uniformizált polgári alakulat nagy érdemű kapitánya, Guschler János vezetésével, s felváltva adták a szokásos díszlövéseket a nagymise alatt, melyeket a polgári tűzőrség a falakon megismételt. Délben nagy ebédet adott a polgári alakulat tisztikara, amelynek idején a falakon elhelyezett ágyúknak durrogása közepette Őfelsége egészségére éljeneztek. Este a redout teremben fényes bált rendeztek. Itt Őfelsége a Császár és Király jól sikerült mellképét helyezték el feldíszítve... Igen sok volt a meghívott vendég. *Trombiták és dobok zenéjével kezdődött a bál*, és szívbéli jókedvben folytatták egészen reggelig."[88]

1811. jún. 14-én hangversenyt is tartottak Győrött: „Győr, jún. 15. Néhány zenebarát az itt állomásozó báró Strauch gyalogezred tisztikarának védnöksége alatt a nemes emberi szeretetből vezérelve tegnap a helybeli redout teremben a pozsonyi tűzkárosultak javára zenésakadémiát rendezett. Az előadott műveket nagyszerűen válogatták ki, s előadásuk is jó volt. A bevétel maga is 918 ft. volt."[89] Nem tudjuk, vajon az ezred saját zenekarának tagjai muzsikáltak, vagy esetleg a győri muzsika egyesület hangversenyéről írnak?

A Magyar Kurir részletesen szól Vilt József püspök 1811. júl. 14-én tartott aranymiséjéről: „Minthogy pedig 1809-ik esztendőben június 21-dik napján a' Püspöki rezidentiát, a' vagy lakházat, a' Frantzia ostrom tüz megemésztette, 's azóta mainapiglan felnem épittetett, Szent Mártoni Fő Apát Ur Mélt. Novák János Ur Eő Nagysága a' nagy piatzon lévő házát a' Püspök Urnak önként ajánlotta. Ebből a' házból tehát a' nagy templomig 9 és 10 óra között egy szép sor meg állott, ugymint az oskolabéli ifjuságból, és a' fegyveres Polgárokból álló sor. E sor között vezette a' Méltós. Püspök Urat a' Tisz. Papság nevezet szerént a' Karmeliták, a' Kis Papok és az egész Püspökségből öszve-gyült Káplánok,

[87] Ofner und Pester Zeitung 1810. febr. 22., 15. sz., 177. l.; Pressburger Zeitung 1810. febr. 20., 150. l.

[88] Ofner und Pester Zeitung 1811. febr. 28., 17. sz., 171—172. l.

[89] Uo. 1811. jún. 20., 49. sz., 527. l.

Plébánusok, Al és Fel-Esperes Urak, végre a' két Nemes Káptalan, ugy mint a' Győri és Soproni, mindenütt örvendező vivat kiáltással, harangok zúgásával és mozsarak durrogtatásával fogadtatott ő Méltósága. Az alatt a' templomban német predikátzio tartatott, mellynek végződése után a' jubileumos Püspök Ur a' Sz. Lelket meghívó verset és az oltári sz. áltozatot elkezdette. Mellette szolgáltak a' Mélt. Szombathelyi Püspök Somogyi Leopold Ur, és a' Fő Tisztelendő Győri, Posonyi és Sopronyi Kanonok Urak, – Az Evangeliumok elénekeltetése után felment a' predikálló székbe Fő Tiszt. Jordánszky Elek Posoni Kanonok és Pro Director Ur és magyar predikácziót tartott... Folytatta ezután a' szent misét a' Mélt. Püspök és a' tellyes butsunak kihirdetésével, 's a' hálaadó éneknek Te Deum laudamus elénekeltetésével befejezte... A' szent mise alatt több ízben lövést tettek a' Polgári kompániák és a' Bástyákon a' mozsarak és ágyuk. – Vége lévén az egyházi ünnepnek, hasonló szép sorral haza kísértetett a' Mélt. Püspök Ur, éppen déltájba, a' hól és más három helyeken 300 vendégnél több, ugymint, az egész Papság. a' Tek. Vármegye, az itt, az az Győrött lévő Strauch Regementének, 's a' Sz. K. Városnak Tisztyei 's minden megkülömböztetésre méltó Urak Magyar hospitálással megvendégeltettek... A' nagy piatzon két nagy hordóból jó veres és fejér bor folyt le; a' szegények 200-ig valók, ingyen kaptak jó ebédet, a' koldulni szégyenlők közt 200 forint osztatott ki; *a' katona muzsikusok*, 's az egész polgári katonaság tisztességesen meg ajándékoztatott Ő Méltóságától. – Estve némelly házak meg vóltak világosítva, a' Nevendék Papok ezt a' felirást igen szépen meg világosították: A' mint égnek métseink, Ugy lángolnak sziveink Éretted. – Ebben a 'Ceremoniában a' volt a' leg nevezetesebb, hogy a' Méltos. Püspök Ur a' leg nagyobb titokban akarta ezt az öröm ünnepet ülni, minthogy Győrött nints lakóhelye, Azonban önként minden öszve hivogatás nélkül minden Rendek eggyesitettek magokat az inneplésnek öregbitésére."[90] Az Ofner und Pester Zeitung szerint „a mise alatt Haydn Nagymiséjét, amelyet a híres Nelsonnak ajánlott, adták elő". Itt még azt is említik, hogy már 13-án este is ünnepi vacsorát adott a vendégek számára Somogyi Lipót szombathelyi püspök.[91]

A Pressburger Zeitung még egy ünnepről szól 1811-ben: Scharitzer Xav. Ferenc győri kereskedő, a polgári alakulat főkapitánya 17 évi szolgálata, a haza érdekében szerzett érdemei, s főleg a napóleoni időkben tanúsított magatartásáért a királytól a közép arany polgári mellkeresztet kapta kitüntetésként. Szapáry József gr. Fejér megyei főispán mint királyi biztos aug. 29-én adja át ünnepélyesen ezt a kitüntetést: „Az ünnepi átadásra a városi tanács ma délelőtt a városházán jött össze nagyszámú polgársággal együtt. A városháza előtt a szépen uniformizált polgári alakulat *fúvós zenével és törökös muzsikával* parádézott. Hegedüs városbíró úr szép beszédet is mondott ez alkalommal. Majd maga Scharitzer is meghatva köszönte meg a megtiszteltetést."[92]

Az 1813. febr. 12-i királyi születésnapi ünnep alkalmával a 20 éves polgári alakulatról hallunk részletesen: „Őfelsége dicsőséges születésnapját szívbeli és hála

[90] Magyar Kurir 1811. aug. 2., 10. sz., 146–147. l.

[91] Ofner und Pester Zeitung 1811. júl. 18., 57. sz., 616. l. Pressburger Zeitung 1811. júl. 23., 57. sz. 641. l.; KarmN III 40. l.

[92] Pressburger Zeitung 1811. szept. 10., 71. sz., 806. l.

érzésekkel tartották... E célra a nagyszámú papság, a tisztikar, a kaszárnya legénységével együtt, a vármegyei és városi tanács és a polgárság jött össze a székesegyházban az ünnepi istentiszteletre... amelyet Martony János apátkanonok, plébános tartott. A *nagy zenés mise* alatt a parádéra kivonult polgári éleslövész alakulat adta a szokásos díszlövéseket a legnagyobb pontossággal. Ez alkalommal el kell mondanunk, ennek a valóban szépen és mintaszerűen megszervezett polgári alakulatnak dicséretére, hogy már 20 éve fennáll, és rendeltetésének megfelelően több alkalommal, különösen néhány éve a nehéz körülmények között kitüntette magát. Nem csupán az ünnepségeken, de a nehéz szolgálatok idején, az őrség ellátásában is bizonyította a készségét. Nem jelentéktelen a pénztáruk is, gondoskodnak tagjaik temetéséről stb. Létszámuk állandóan emelkedik. Akit tisztnek választanak meg, előbb ki kell tűnnie az alakulat közösségi szolgálatában!"[93]

1813. okt. 4-én ismét jótékony célú hangversenyről hallunk: „Győr, okt. 5. Tegnap ünnepeltük szab. kir. városunkban országunk atyjának, Őfelségének névnapját jámbor imával az itteni székesegyházban ünnepi mise éneklésével. Az istenháza minden rangú hivővel volt tele... Este a helybeli redout teremben, amelyet tulajdonosa ingyen adott át e célra, néhány hazafias zenebarát rendezésében zenei akadémiát tartottak a sebesült katonák javára. A belépő mindenkinek tetszésére volt bízva. A terem közepén Őfelsége képe volt megvilágítva babérokkal körülvéve, és a jelenlevők Az Isten óvja a császárt c. éneket énekelték. A győri lakosság az 1809-es megszállás nehézségei ellenére is szép számban vett részt, és a bevétel 378 ft volt, egy hollandi dukát és húsz krajcár. Az összeget a végén a városi tanácsnak adták át, hogy juttassa el a kívánt célra."[94]

1813. okt. 5-én halt meg Vilt József püspök. Temetése Győrött okt. 15-én ünnepélyes hazaszállítása után történt: „Ma volt Vilt József, győri megyéspüspök ünnepélyes temetése... A Fehérvári-kapunál Martony János kanonok és városplébános fogadta nagy kísérettel, s a püspöki palotába kísérték a koporsót. Itt Hollósy Mihály nagyprépost várta a papsággal együtt teljes díszben. Átvették a koporsót, és nyilvánosan ravatalozták fel. Reggel 9-kor kezdődött a szokásos gyászszertartás. A papság, nagy néptömeg vett rajta részt. A hatlovas, díszes selymekkel letakart és kitüntetéseivel díszített gyászkocsin vitték ünnepi menetben. A gyászmisén *Mozart Nagy Requiemjét* adták elő. Több mint 400 gyertyát osztottak ki a résztvevők között a temetés alkalmával."[95] A szokásos második gyászszertartást dec. 14-én tartották. A Magyar Kurir így ír róla: „A' múlt hónap' 14-dikén fényes halotti pompával bizonyította meg az ide való Tek. Nemes Káptalan néhai Mélt. Püspökünkhöz való igaz tiszteletét. Három nyelven tartatott halotti beszéd, két énekes Mise és számos kis Misék; a' templom közepén egy 100 gyertyával megvilágosított gyász-alkotmány; végre a' Püspöki Residentziában adatott vendégség; ezekből állott a' halotti pompa."[96]

[93] Uo. 1813. febr. 21., 15. sz., 143. l.

[94] Uo. 1813. okt. 8., 342. l.

[95] Ofner und Pester Zeitung 1813. okt. 21., 84. sz., 92. l.; Pressburger Zeitung 1812. okt. 22., 389. l.

[96] Magyar Kurir 1814. febr. 4., 10. szám után: Honi Levelek, Tudósítások és Egyebek 9. sz., 19. l.

A következő két ünnepnek katonák a főszereplői, mindkettőre még 1813-ban kerül sor: „Nov. 7-én tartották itt a szab. kir. városban a cs. és kir. szövetséges osztrák csapatok lipcsei győzelmének hálaadó ünnepét. Délelőtt 10-kor a székesegyházban ünnepi mise és Te Deum hangzott fel. A Vaquant gyalogezred egy szakasza és a felfegyverzett polgári alakulat, amely a főtéren másfél századával lengő zászlókkal *és zengő muzsikaszó mellett* vonult fel, adta le a szokásos díszlövéseket, és válaszoltak rá a bástyákon az ágyúk hangjai. A városi tanács azzal kívánta emlékezetessé tenni e napot, hogy fényesen kivilágította a várost, és este a redout teremben bált rendezett. Ennek bevételét a sebesült katonák megsegítésére szánta. Ez alkalommal az ismert népdalt a Gott erhaltét énekelték el nagy lelkesedéssel. A két zenekar részére, a világítás és más kiadások fedezésére kiadott összeg levonása után a bevétel 381 ft 14 x. volt, hozzá még 2 dukát, egy Frigyes arany. Mindezeket átadták a katonaságnak. Őfelsége képét a városházán pompásan kivilágították és feliratokkal díszítették."[97] „Nov. 30-án tartották Győrött az itt állomásozó Wacquant gyalogezred zászlószentelését. E célból ünnepi parádéra vonult ki a főtérre, és felsorakozott a bencések temploma előtt. Itt először az ezred lelkésze magyar predikációt mondott. Majd Hollósy Mihály nagyprépost énekelte az ünnepi misét. Ezt követte a zászlószentelés és a szegek beverésének a szertartása. A zászlóanyák Aichelberg grófné és Bezerédy tanácsnok feleségének távollétében Derra őrségparancsnok hitvese voltak. Majd a csapatok négyszögben helyezkedtek el, és elmondták a szokásos esküt. Te Deum zárta be az ünnepség templomi részét. A polgári alakulat éleslövészei is felvonultak és a cs. és kir. csapatok mögött helyezkedtek el. A katonaság iránti hazafias szeretetét azzal fejezte ki a városi tanács, hogy ez alkalommal 300 forintot és 22 akó bort osztatott ki a legénység között, egy ismeretlen adakozó pedig még ezt 50 forinttal megtoldotta. A polgári alakulat a hivatalos tisztikar részére a nagy vigadóban (redout) este ünnepi vacsorát adott."[98]

Az 1814. évet is a sebesült katonák segítése jegyében kezdték meg: „Ezen ujonnan béköszöntő esztendőt azzal nevezesítette Főtiszt. Paintner Mihály Rátóti Prépost, Győri Kanonok, Kir. Tanátsos és Oskolai Fő Igazgató Ur, hogy tegnap [ti. jan. 2-án!] eggy hálaadó, 's egyszersmind késő inneplést rendelt az Académiai templomban. *A' Téged Istent és az énekes Misét* ő maga tartotta, aztán egy német prédikátziót mondott, a' mellynek végén arra serkentgette számos Halgatóit, hogy a' sebes és beteg vitézek' felsegíttetésére adakozzana, 's ez által is bizonyíttsák Fels. Győzedelmes Fejedelmünk eránt való hivségeket. Hasonló ájtatosságot rendelt a' Fő Tiszt. Ur minden oskolákban az egész Győri Oskolai kerületben, mind a' nyert győzedelemnek meghálálására, mind az óhaj-békességnek megnyerésére."[99]

[97] Pressburger Zeitung 1813. nov. 26., 511. l.; Ofner und Pester Zeitung 1813. nov. 14., 91. sz., 1003. l. — Mivel a cikket németül írták, nem állapítható meg, vajon a Gott erhaltét németül vagy magyarul énekelték. Véleményünk szerint ekkor már inkább magyarul hangzott fel Győrött is. — A Wacquant ezred nevét a cikkekben különbözőképpen írják. Úgy vesszük át, ahogy a cikkben találjuk.

[98] Ofner und Pester Zeitung 1813. dec. 43., 102. sz., 1120. l.

[99] Magyar Kurir 1814. febr. 4. szám után: Honi Levelek, Tudósítások és Egyebek 9. szám., 19. l.

A király születésnapjáról idén rövid cikket olvasunk csak: „Győr. febr. 13. Ma ünnepelték itt Őfelsége 47. születésnapját. A székesegyházban ünnepi mise volt. Az uniformizált polgári alakulat mindhárom százada Spiró, Guschler és Stelzer urak vezetésével *zeneszó mellett* és lengő zászlókkal vonult fel 9 órakor a főtérre, ahol a 2-dik nem uniformizált (reguláris) csapat is felsorakozott. Mielőtt a városi tanács bevonult a templomba... szemlét tartottunk a csapatok felett. A mise alatt a polgári alakulat adta a szokásos díszlövéseket, s a falakról a tüzérség válaszolt. Este a polgári alakulat fényes bált rendezett. A feldíszített teremben Őfelsége feldíszített képe előtt a közönség harsány éljenben tört ki."[100]

Ápr. 24-én ismét zászlószentelésről kapunk hírt: „Ápr. 24-én tartották az itteni Simbsich ezred negyedik zászlóaljának zászlószentelését igen ünnepélyes kerctek között. Alatta a polgári alakulat is parádézott és gazdagította az ünnepet. A zászlóalj tiszt urai Hollósy prépost úrnál és Györgyi alispán úrnál vettek részt ünnepi ebéden. A legénység a káptalantól 6 akó bort, a várostól 200 váltóforintot kapott. Este nyilvános bál volt, amelyen a nemesség, a tisztikar és a város vezetősége vett részt."[101] A polgári alakulat zenekarával is közreműködött, mert a városi tanács, a törökszabadulási körmeneten (húsvéthétfő) való szerepléséért és ezen az ünnepen való játékáért összesen 92 forintot fizet ki neki.[102]

1814 legnagyobb ünnepét a párizsi bevonulás alkalmával tartották: „Győr, máj. 16. A szab. kir. város tanácsa a káptalannal egyetértésben a szövetséges hadak márc. 31-i párizsi bevonulása alkalmával hála és örömünnepet tartott e hó 15-én, amelyre a főtiszt. papságot, a helybeli nemességet, a cs. és kir. katonaságot és a királyi tisztviselőket is meghívták. Reggel 9 órakor zászlóikkal *és zeneszóval* felvonultak a polgári alakulatok is a főtérre. 10-kor érkezett meg a városi tanács a többi tisztviselővel s a városházától a székesegyházba vonultak, ahol a céhek zászlóikkal már felsorakoztak. *Ünnepi misét és Te Deumot énekeltek.* Az egyházi szertartás idején a polgári fegyveres alakulat a szokásos díszlövéseket adta le, amelyekre a bástyák romjairól a polgári alakulat ágyúi viszonozták minden alkalommal a tüzet. Az evangélikus templomban is megünnepelték ezt a napot áhítattal. *Este török muzsika hangzása* közepette a belső és külső várost, de még a hozzá csatlakozó püspöki falut, Szigetet is ízlésesen és pompásan kivilágították. Igen szép látvány volt a szemnek a különböző, az ünnephez illő jelkép és felirat, amelyek közül a legszebb a városházát díszítette. Este 10-kor a redout teremben – miután elénekelték a Gott erhaltét – nyilvános bált tartottak, és a jegyekből összejött bevételt a párizsi sebesültek javára adták."[103] A polgári alakulat a zenéért 55 forintot, a káptalani zenészek pedig a zenés miséért és Te Deumért 16 forintot kaptak. A bál bevétele 300 forint volt. Ezt az összeget a város elküldte a párizsi sebesültek javára.[104]

[100] Ofner und Pester Zeitung 1814. febr. 20., 15. sz., 145–146. l.
[101] Pressburger Zeitung 1814. máj. 13., 449. l.
[102] Gylt Vj 45. k. 1814. máj. 6., 796. sz., 320. l.
[103] Pressburger Zeitung 1814. máj. 24., 483–484. l.
[104] Gylt Vj 45. k. 1814. jún. 1., 936. sz., 378. l.; uo. jún. 12., 995. sz., 404. l.; uo. júl. 29., 1355. sz., 541. l.

1819. márc. 24-én fogadta Győr az új püspökét Schwarzenberg Ernő herceget. Az ünnep első részét az Ofner und Pester Zeitungból idézzük. A cikk elején emlékezteti olvasóját a bevonuló püspök korai rokonára, Schwarzenberg Adolfra, Győr 1598-as szabadítójára. Majd így írja le a fogadtatást: „Márc. 24-re virradó éjszakát a bécsi országút mentén fekvő Öttevény plébániáján töltötte. Reggel folytatták az utat Győr felé. Abdánál a vármegye küldöttsége nevében Fejér György főigazgató üdvözölte. Győrbe érkezve Újvárosban először a szigeti zsidók álltak ünnepi díszben, és Őexcellenciája címerével díszített baldachin alatt fogadták a legnagyobb tisztelettel. A mindkét oldalon zászlóikkal sorfalat álló céhek között vonultak a Promenádig. Itt a városi tanács nevében Schopf főjegyző üdvözölte. Mindkét oldalon a polgári éleslövészek és a magyar polgári alakulat parádézott. A nagyszámú és fényes menet 10 óra körül lépett át a Bécsi-kapun." A továbbiakat a Magyar Kurir szavai szerint folytatjuk: „... márcz. 24-dikén reggel 10 órakor a' Hiveknek öröme, alattvalóknak a' városi Polgárságnak, 's a' Nemességnek tisztelkedései között pompás bemenetelt tartott az ő Püspöki székébe, a' midőn a' fő templomnál leszállván az egyházi rendtartás szerént fogadtatott, köszöntéssel tiszteltetett, s' beiktattatott, melynek *Te Deum* tartással, 's ezer meg ezer éljen kiáltással, ágyu dörgéssel és Salve lövéssel lett vége. A' Praepost széke üres lévén, Fő Tiszt. Felső-Büki Nagy Imre Ur Boldogfalvi Apátur, és a' Győri Káptalannak Lectora volt a' Beiktató, a' ki szép köszöntő beszédet mondott; azután ezt maga a Hertzegsége felváltván két árkusra írott szívrehajtó beköszöntést, 's intést tett az Egyháziakhoz, melly egy álló óráig tartott. Azután ő Nagysága, Gróf Zichy Administrator Ur a' Ns. Vármegye Deputatioját ő Hertzegsége elejébe vezetvén, a' szobájában Györgyi Vice-Ispány Ur újra meg köszöntötte egy árkusra írott szép ditséretekkel, mellyekre ő Hertzegsége is azonnal rövideden, de fontossan válaszolt. – Végre a' várban két asztalnál, a' Benedictinusoknál és a' Bárán Vendégfogadóban minden Rendben' s Religión lévőket Herczegi módra megvendégelt. Minekelőtte pedig maga a' Vendégeivel ebédhez ült volna, Etting generalissal, ifju Schwarzenberg Herczeggel, 's azokkal, kik őtet Bétsből lekésérték, mind a' Benedictinusokhoz, mind a' Bárának elmenvén, és ott ő Felségének, 's többeknek, ugy a' Vendégeknek egességekért is egy egy pohár Bort egész nyájassággal kiivott. Estve pedig az Illuminatziót [kivilágítást] kotsin a' város utzáin keresztül összze járta, 's vizsgálta, és az azokban kijelentett szives örvendezésen az ő nemes lelke megindulván, szemei szüntelen öröm könyvekben lebegtek."

Az Ofner und Pester Zeitung beszámol a számunkra igen fontos részletről: „Este 6-kor a püspöki palotában tartott hangversenyen Novák Ferenc úrnak, a győri székesegyház succentorának erre az alkalomra komponált Kantátáját adták elő a jól hangzó székesegyházi kórus közösen néhány zenekedvelő muzsikussal igen szép előadásban. Őexcellenciája és magasrangú vendégei is valamennyien részt vettek ezen az esti élményen." Utána következett aztán a kivilágított város megtekintése.[105] Győr utcáin természetesen a polgári alakulat zenekarai muzsikál-

[105] Ofner und Pester Zeitung 1819. ápr. 15., 30. sz., 372. l. és ápr. 18., 31. sz., 385. l.; Magyar Kurir 1819. ápr. 6. Toldalék 216. l.; Pressburger Zeitung 1819. ápr. 6., 27. sz., 373. l.; KarmN IV 65. l.

tak. Ha nem is említették ezt a cikkek írói, igazolja a városi jegyzőkönyvbe írt határozat: a szokásos törökszabadulási körmeneten és a püspöki bevonulási ünnepen való muzsikájukért összesen 82 forintot kaptak, a puskaporért pedig 26 forintot.[106]

A Pressburger Zeitung ad hírt arról, hogy 1819. nov. 8-án este 7 óra körül nagy tűz ütött ki Győr északi szomszédságában, Révfaluban. A bajbajutottak segítésére eredményes gyűjtést szervezett néhány jóérzésű polgár „s ezen kívül nov. 19-én jól sikerült táncmulatságot is rendeztek a tűzkárosultak javára". A teljes bevétel 932 váltóforint volt, amelyet a révfalusi plébánosnak adtak át szétosztásra.[107]

Schwarzenberg idejében fényesen megünneplik a király születésnapját. 1820-ban: „Győrből 15-ik Februárius. A' mi Városunk a' mult héten az egész Austriai Birodalom köz örvendezésének egy eleven tüköre volt, midőn a' ditsőségessen Uralkodó Fels. Urunk és Aszszonyunk születése napjának megüllésére fényes ünnepléseket tartott. A' köz tiszteletnek és szeretetnek kijelentései egész figyelmetességet erdemlenek: méltó tehát, hogy ezen ünnepléseket egygyenként említsük."

„Ugyan is Böjt első havának 8-ik napján, ugymint Ő Felségének a' mi kegyes Császári[!] Aszszonyunknak ditsőséges születése napján 10 órakor reggel az Anya Templomban Schwarzenberg Ő Hgsége [Hercegsége] a' mi áldott Fő Pásztorunk a' többi Főbb Papi Renddel, és Nevendék Papsággal eggyütt, a' zsoldos Katonaságnak mind szolgálatban levő, mind nyugalomban élő Tisztei, a' Ns. Vármegye Rendjei, a' Kir. Académia és Gymnasium, a' Város Tanátsa, a' Királyi Hivataloknak minden Tisztei, és a' Város nagyobb rangú főbb lakosai fényes öltözetekben öszve gyülekeztek azon szándékkal, hogy a' Sz. Mise alkalmatosságával, melyet Fő Tiszt. Mártony János Ur Vértes Kereszturi Apát és a' Győri Ns. Káptalannak Fő Praepostja pompásan tartott, Ő Felségének állandó boldogulásáért a' Mindenható előtt esedezzenek."

„Azután Febr. 12-dik napján, mind Felséges Urunk, 's Atyánk áldott születése ünnepén, a' Kir. Académiának és Gymnásiumnak Elöljárói és Tagjai... fényes ünneplést tartottak. És először is a Gymnasium részéről 9 órakor reggel több Érdemes Vendégek, és az Ifjuság előtt hálaadó tisztelettel esztendőnként szokott Ékes beszéddel magasztalta Felséges Urunknak nagy érdemeit N. Tiszt. Kis Venczel Ur a'szép tudományok Tanitója... Azután 10 órakor az Académia Templomban, mellyen nem tsak az Académia, Gymnasium és Nemzeti Oskolabeli Tanittó Urak pompás öltözetekben az egész Tanuló Ifjusággal eggyütt, hanem nagyobb rangu Vendégek is buzgó ájtatossággal jelen voltak, a' *pompás Misét* tartotta... a Nagys. és Fő Tiszt. Fehér György Ur Kir. Tanátsos, és a' Győri Tudományos Kerületnek Fő Igazgatója fényes egyházi készülettel. A' Mise után az Académiabeli Ifjuság és a' városban lakó minden Méltóságú Uraság számtalan késéröivel eggyütt az Académia szálájába ment..."

„Nemzetünk ezen ünnepét a' mi szeretett Fő Pásztorunk, Schwarzenberg Ő Herczegsége, a' Fejedelmi ünnepet mindenektől megkülömböztetni, és nagyobb pompával (a' mi Szombaton a' heti vásár miatt nem lehetett) tartani kivánván

[106] Gylt Vj 53. k. 1819. ápr. 30., 868. sz., 386. l.
[107] Pressburger Zeitung 1819. nov. 30., 95. sz., 1321. l.

13 Februariusra, ugymint Vasárnapra, által tenni jónak találta, melly napot mind az égnek tisztasága, mint a' Religiónak vallásnak szentelt munkálkodása javalta [?]. Ugyan is reggel tiz órakor valamint minden hivatalbeli papi, hadi és polgári Tisztviselők pompás ünnepi ruháikban, és minden Czéhek is Zászlóik alatt az Anya Templomban buzgó ájtatossággal öszve gyültek. A' Templom körül *a' kétféle polgári Katonaság két tsapatban tábori muzsikájával* egygyütt ki vala állitva. Maga a' Tiszteletre méltó Püspökünk Ő Hgsége tartotta a' fényes készületü pompás Sz. Misét... A' Mise alatt a' bevett szokás szerént annak fő részeikor mind a' kétféle polgári Katonaság diszes öröm lövéseket tett, mellyekre a' várunknak romlott bástyáin levő ágyuk és mozsarak felelgettek. A' Mise után pedig a' kétféle polgári Katonaság még a' fő piaczon is három köszöntő lövéseket tett. – De nem elégedett meg ezen áldozattal a' szeretett Herczeg Püspökünk, hanem az Uralkodóhoz való hivségét még azzal tetézte, hogy Februar 12-ik napján *estvéli nagy muzsikális Académiára*, mellyet Felséges Urunk születése ünnepének tiszteletére adott, meghívta a' Városban lakó minden papi személyeket, hadi és polgári Tisztviselőket, a' kik is pompás nemzeti öltözetben számosan megjelentek. *A muzsikának kellemetes zengése*, a' vendéglő Herczegnek szokott leereszkedése, szelidsége, s' hóditó nyájassága elfelejthetetlen vidámságra hozta a' Vendégeket."

„Hasonlóképpen megkülömböztették magukat ezen az örvendetes napon a' Benedictinus Urak is, mind viszsza-állitójoknak háladatos tisztelői, kik ezen napot nem tsak buzgó imádsággal, hanem méltó örvendezéssel is szentelni kivánván, a' Kir. Académiának Tagjai és a' Városnak fő Tisztviselőit pompás és gazdag ebéddel megvendégelték. – De még ezzel nem lett vége annak az örömnek, mellyre ezen örvendező nap Győr hiv lakosait felgerjesztette. Még az Académiabeli Tanuló Ifjuság is haza fiuságát és Koronás Fejedelméhez való szeretetét nyilvánvalóvá tenni, és ezen napnak örömét annál jobban öregbiteni kivánván, a' Felséges Királynak születése ünnepe Tiszteletére és a' szegény tanulók javára a' honi nyelvünkön egy érzékeny játékot adott ezen nevezet alatt: A' Szökevény Fiu 3 Felvonásban, mellyeket megelőzött egy szép bévezető, és követett egy szivreható bérekesztő Beszéd. – A' Játékszin a' játék végével ki vala ékesitve három öröm pyramissal, a' középső tetején Austriai Sas tartotta Felséges Királyunk' mely képét; az allyán pedig örvendező magyar versek sok égő métsekkel meg voltak világositva. Ezen pyramis előtt két rendben felállott Académicus Tanulók a' *muzsikának kellemetes zengése mellett* el-énekelték ezen ösmert öröm dalt: ‚Éltesd nagy ég Ferencz Királyt', mellyet a sok szives és örvendetes Vivat kiáltások végezték."[108] A Pressburger Zeitung szerint kb. 200 volt a püspöki palotában tartott hangverseny hallgatója, „amelyen a székesegyházi kórus művészei valamint több zeneértő polgár igen jó ízléssel összeválogatott zenét és értékes énekszámokat adtak elő lelkesedéssel és dicséretre méltó pontossággal." Azt is említi, hogy a Sándor ezred legénysége fejenként fél liter bort és egy font marhahúst kapott ebédre.[109]

1820 októberében Schwarzenberg Károly tábornok halála alkalmával gyászmisét tartanak a székesegyházban: „Győr, okt. 27... A gyászmisét Őméltósága a

[108] Hazai és Külföldi Tud. 1820. febr. 23., 121–123. l.
[109] Pressburger Zeitung 1820. febr. 22., 15. sz., 201–202. l.

győri püspök, a megboldogult testvére énekelte igen nagyszámú papi segédlettel. Ezt követte a glória mise, amelyet Mártony János nagyprépost tartott. A székesegyház közepén gazdagon megvilágított és az elhunyt címerével díszített jelképes koporsó állott. Az uniformizált alakulatnak és a veterán katonáknak egy-egy szakasza állta körül. Nagyszámú papság, civil és katonai hatóságok, valamint igen nagy közönség vett részt a szertartáson... A beszentelést a helybeli káptalan tagjai végezték, mialatt a polgári alakulat a szokásos háromszoros díszlövést adta le. Így fejezte ki tiszteletét a győri lakosság a Schwarzenberg-ház iránt, melynek egyik tagja már két évszázaddal ezelőtt a legszörnyűbb nyomorából megmentőjük volt."[110]

A város falainak lebontása alkalmával rendezett ünnepről (1820. dec. 28.) a Magyar Kurir így ír: „... Fő Mélt. Schwarzenberg Ernest, Győri Püspök, minekutánna Hornischer Ferenc Polgár Mester Ur ott helyben ezen emlékezetre méltó esetre intézett Beszédjét Magyar és Német nyelven elvégezte volna ... 1820-dik esztendő Dec. 28-dik napján délelőtt 10 órakor áldását a' körül lévőkre adván, háromszori felkiáltások között: ‚Éljen Ferencz ő Felsége' a' kimenetel felnyittatott, a' hol is egyenlő ruhában felöltözött és felfegyverkezett két Osztály Magyar Polgárság az első Laky András, a' második Scharitzer Ferencz Kapitány Urak vezérlése alatt; ugy a'lövöldöző Osztályok jól rendelt *muzsikájok hangjai között* fel állottak, 's különös rend szerént 3 szalvét adván, a' Polgári ágyusok által kormányoztatott ágyu ropogásai között ezen különös Inneplés végeztetett." Arról is ír, hogy a felállított iskolásoknak és a szegény népnek, valamint a résztvevő munkásoknak kenyeret és bort osztogattak. A polgári alakulat tagjai egy ökröt is megsütöttek nyárson, a nyársat még a püspök is forgatta egyszer, de erről a városi jegyzőkönyv számol be![111]

Ismét hangversenyről hallunk 1821. febr. 12-én a király születésnapján: „Mint másutt a monarchiában, itt Győrött is a legnagyobb szeretettel ünnepelték meg Őfelsége születésnapját. Őméltósága főtiszt. Schwarzenberg Ernő hg. ünnepélyes misét tartott, amelyen a polgári, katonai hatóságok és egyéb előkelőségek, valamint nagyszámú nép vett részt. Mindhárom polgári alakulat százada felsorakozott a székesegyház előtt, és felváltva adták le a szokásos díszlövéseket. A mise végén újra felsorakoztak és bensőséges együttérzésüket újabb hat díszlövéssel fejezték ki. Őméltóságánál [ti. a püspöknél] este *hangversenyt* tartottak, ahová hivatalosak voltak a polgári alakulatok tisztjei is. – Már előtte vasárnap, febr. 11-én az ünnep tiszteletére a tanulóifjúság saját közreműködésével a szegények javára magyar darabot játszott. A végén a császár képe előtt a Gott erhalte Franz den Kaiser c. kedvelt népdalt énekelték el. A bevételnek jelentősnek kell lennie, mivel a színházterem tele volt közönséggel."[112] Bizonyára az éneket magyarul énekelték, csak ez a német nyelvű cikk szövegéből nem tűnik ki! A karmeliták krónikása, aki részt vett a székesegyházi ünnepen, elmondja, hogy a polgári alakulatok ragyogó díszben,

[110] Ofner und Pester Zeitung 1820. nov. 2., 88. sz., 1227. l.; KarmN IV 67. l.

[111] Magyar Kurir 1821. 7. és 8. szám, jan. 26. és 30., 56 és 63. l.; Gylt Vj 57. k. jan. 4., 19. sz., 16–19. l.; KarmN IV 75. l.

[112] Pressburger Zeitung 1821. febr. 16., 13. szám.

zászlóikkal és három zenekarral vettek részt a misén. Ott voltak zászlóikkal a céhek is.[113]

A karmeliták emlékeznek meg a polgári alakulat kedves ünnepéről is 1821. febr. 19-én: „A polgári alakulatok 30 éves jubileumukat ünnepelték ma annak emlékére, hogy a nagy ünnepnek megülése fényének emelése céljából először vették fel egyenruhájukat. 10-kor Mártony nagyprépost, városplébános úr tartotta az ünnepi misét a Szent Ignác-templomban... A templom előtt a téren díszlövéseket adtak le és parádéztak. Délben a legnagyobb kávéház nagytermében ünnepi ebéd volt. *Az ebéd alatt muzsikáltak. A muzsika a tánccal* együtt aztán másnap reggelig tartott. Az ünnepség fényét emelte az is, hogy Herceg Püspök urunk a templomban is, a nagyteremben is polgárait és fiait is megörvendeztette jelenlétével."[114]

Az év következő gyászünnepe a valóban népszerű püspök, Schwarzenberg Ernő hg. temetése volt márc. 22-én: „... A végtelen hosszú temetési menet márc. 22-én a következő volt: Az evangélikus, református és katolikus tanulók, a céhek zászlóikkal, egy szakasza a polgári alakulatnak, a városi és vármegyei tisztviselők, az akadémiai tanárok, a cs. és kir. katonai és polgári alkalmazottak, az evangélikus és református lelkészek, a karmeliták, a bencések, az egyházmegyei papság, a káptalan tagjai, a hercegi személyzet teljes feketében, Mártony János nagyprépost. Majd következett a koporsó fekete lepellel bevont gyászkocsin, amelyet fekete posztóval bevont hat ló húzott. (Közülük egyiken vonult be az elhunyt püspök Győrbe 1819. márc. 24-én.) A koporsó két oldalán a vármegye és a város tanácsának 12—12 tagja haladt. Aztán jöttek a veterán katonák, a megholt oldalkanonokja, szertartásvezetője és titkára, majd sok egyéb méltóság, második szakasza a polgári alakulatnak, s végül a szigeti zsidók tiszteletre méltó rabbijukkal. Aztán végtelen nagy tömege a győrieknek és idegenből jött embereknek zárta a menetet. A püspöki palotából indultak el, a karmeliták és a bencések temploma mellett elhaladva vonultak a székesegyházba. Itt levették a kocsiról a koporsót és papok vitték be a templomba. A nagyprépost végezte a szertartást ... *Preindl Nagy Requiemjét énekelték.* Ez az a mű, amelyet a szerző a zeneszerető Schwarzenberg hercegnek mint nagyszombati kanonoknak dedikált."[115] A karmeliták naplójában azt olvassuk, hogy a temetési menet egész idején a polgári alakulat zenekarai gyászzenét játszottak.[116] A szokásos második gyászszertartás máj. 21-én következett. Vurum József székesfehérvári püspök tartotta a gyászmisét, *„amely alatt Mozart híres és Nagy Requiemjét adta elő nagy kórus és zenekar kiváló előadásban"*.[117] Mint már említettük, a beszentelési szertartáson *Stadler abbé Liberáját* adta elő a kórus.

A Hazai és Külföldi Tudósítások 1822. febr. 14-ről azt írja, hogy „az úgy nevezett Magyar Polgári seregnek századokig emlékezetben maradandó ünneplése vala már az, mellyről itt szó van. Ugyan is ez, hogy mostani létének eredetét jelenvaló

[113] KarmN IV 76. l.

[114] Uo. 76. l.

[115] Ofner und Pester Zeitung 1821. márc. 29., 25. sz., 337. l. és ápr. 1., 26. sz., 351—352. l.; Pressburger Zeitung 1821. ápr. 10., 28. sz., 363—364. l.

[116] KarmN IV 77—78. l.

[117] Ofner und Pester Zeitung 1821. jún. 3., 44. sz., 631. l.

virágzó állapotját, 's az elszunyadt idők' mostohaságát a' késő utóbbiaknál is örökösittse: egy nagy képet festetett, mellyen az ő 220 személyekből álló élő tagjait katonai rendben, forma ruhában fegyverben zászlósan; egyszer 's mind felsőbb része egyik telén az 1809-ben Győr mellett Kis Megyernél esett véres és nyakas viadalt a' Francziákkal, 's a' városnak tüzes ostromoltatását; a' másikon pedig a' Nemzetek Lipsiai [Lipcsei] nagy ütközetét lehet szemlélni, 's a' mellyet ez alkallmatossággal a' városi Tanáts Házban függesztett fel. Melly dolog, hogy mennél diszesebben és nagyobb részvétellel menjen véghez, buzgó egyházi pompával előzte azt meg. Regveli 10 órakor a' Fő Templomban T. T. Tóth Jósef Ur, a' Nevendék Papság' All Igazgatója magyar beszédet mondott és Berghofer Mihály Nagy Prépost ünnepi misét mondott, 's közben a' polgári sereg' más két ágai a' Templom körül köszöntő lövéseket tettek. Megjelentek ezen ünneplésen 's buzgóságon a' Nemes Vármegyének és Kir. Akadémiának nagy érdemű tagjai, és a' városnak minden sorsú előbbkelő lakosai' s minden Hiten és Valláson való Tanitója, kik e végett már előre tisztelettel meghivattak. Vége lévén az Isteni tiszteletnek, az említett kép, melly az alatt a' Templom közepén emeletes helyen mindenek megszemlélésére ki vala téve, az ő elrendelt helyére viszsza vitetett... Hogy pedig az öröm- napnak legkisebb hijja se legyen, annak estvéjén a' külső városban a' Fehér-Ló Vendégfogadóban fényes Táncz, és Vendégség tartatott, mellyre a' fennt irott Vendégek számosan megjelenvén gazdagon megvendégeltettek."[118]

1823-ban ismét katonai zászlószentelésről találtunk bővebb beszámolót: „Folyó hónap t. október 5-d itten olly inneplés tartatott, mellyet több esztendők olta nem látánk u.m. [úgymint] a' 48d. számu Redevojevich Gyalog Regementbeli nálunk Garnisonban levő 3d. Batailon zászlójának szenteltetése, melly inneplés a' katona előtt való fontosságára nézve, ki arra esküszik, hogy zászlóját soha el nem hagyja, 's. azt utolsó csepp véréig oltalmazni kész, bizonyosan a' legnevezetesebb. Reggeli hat órakor a' ritka inneplés *török muzsikával* adatott hírül, mellyet ezen végre a helybeli polgár Katonaság engedett-által, 's kilenczedfél órára parádéban állott a' Batailon a' Benedictinus Atyák temploma előtt lévő piaczon. Kilencz órakor kezdődött *a' pompás nagy Mise*, mellyet Fő Prepost és helybeli Plébánus Fő Tiszt. Berghofer Ur tartott, és a' mellyen a' Ns. Vármegye' és Város Magistratusai, a' királyi Tisztviselők, a' penziós 's különben jelenlévő minden Katona Tisztek, a' helybeli Előkelőkkel egyetemben megjelenének; tisztelet-lövéseket tévén a' nagy Mise' részei közben a' nevezett Batailon, 's ennek lövéseit a' város hat ágyuji követvén. A' zászlót arannyal, gazdagon himzett pántlika diszesite, mellyet a' Regement Tulajdonosának hitvese, mint e' végre meghivatott véd-anya ajándékozott, kinek képét a' Batailonnál szolgáló Kapitány Loy Ur feleségének leve szerencséje viselni. Megszenteltetvén a' zászló, 's bele veretvén a' szegek, minekutánna a' Batailon négyszöget formált, az itteni Alumniumnak [Szeminárium] Vice-Rectora Nagy Tiszt Tóth Ur, egy a' tárgyhoz alkalmazott Predikátziót mondott, mellyet minden jelenlévők nagy megindulással halgattak, annyivel is inkább, hogy abban ezen jeles Regementnek vitéz tettei igen eleven színekkel

[118] Hazai és Külföldi Tud. 1822. márc. 20., 179—181. l.; Pressburger Zeitung 1822. márc. 22., 226. l.

rajzoltattak le. Erre az egyházi foglalatosság *Te Deummal* és áldással 's a' Batailon tisztelet-lövéseivel bérekesztetett, 's a' zászló *török muzsikával* vitetett a' Batailon Commendans' szállására. Délben a' Batailon' Tiszti-Kara 50 személyre terittetett asztalt, mellyre a' zászló szentelésnél megjelent feljebb emlitett Tisztségekbeli előkelőbb személyek hivattattak-meg. Az ebéd közben *trombita-szó* 's ágyu durrogás mellett köszöntöttékel a' poharak Ő Cs. K. Felségének legkegyelmesebb Monarchiánknak, Ferdinánd kir. Fő Herczeg, Magyar Ország Fő Hadi Kormányzójának, és a' Regement Tulajdonosának Feldmarsal Lieut. Radevojevich Urnak egésségekért. Hogy pedig ezen innepnapnak örömeiben a' legénység is részesittetnék, az itteni Polgárság a' Strázsa-mesteren kezdve lefelé minden legénynek bőven adatott hust, kenyeret, riskását és bort, a' Fő Tiszt. Káptalan pedig ugyan ezen végre 100 forintot tétetett le... a' Batailon Commandójánál. A' dugva tele volt játékszinben Generális Schlenzheim nevezetű katonai néző-játék adatott, 's belőle a' jövedelem ugyancsak a' Batailon hasznára fordittatott."[119]

Győr új püspökének Juranits Antalnak bevonulására, az 1825. aug. 30-i ünnepre a város már az aug. 18-i gyűlésén megfelelő intézkedéseket hoz. A káptalan meghívására felkéri a tanács tagjait a részvételre, s a polgári alakulatot is felszólítja, hogy a szokásos módon emelje az ünnep fényét.[120] Püspökké szentelése Vácott történt aug. 15-én. A Hazai és Külföldi Tudósítások erről is szól, de aztán röviden beszámol a győri fogadtatásról is: „Győrött August 30-kán lépett be pompásan Püspöki székibe Mélt. és Fő Tiszt. Juranits Antal Ur. Előtte való nap Sz. Márton hegyéről Kis-Megyerre jövén, ez nap 8 óra tájban harangok zengése közt a' Bétsi kapuhoz érkeze, hol külömbbféle Deputátiók, és a' Polgári Katonaság tisztelte. Mivel esős idő vala, tsak a' polgári Lovasság késéré utszákon. A' templomba érkezvén szokott *egyházi énekkel* vezettetett a' fő oltárhoz, 's minekutánna Fő Tisztel. Berghoffer Mihály Prépost a' Bullát Deákul és Magyarul elolvasta volna, a' Mélt. Püspököt Deák nyelven köszönté, mellyre Ő Nagysága ugyan Deák nyelven a' Papsághoz fontos beszédet tartott, azután felmenvén a' prédikálló székbe és ékes és szívreható Magyar beszédet tartott a néphez, 's annak végével nagy Misét."[121] Kiegészíti a leírást a püspök testvérének, Lászlónak, az értényi plébánosnak személyes élményen alapuló beszámolója, amelyet Gálos Magda közlése szerint idézünk: „Mikor én Győrré föl értem, akkor a Püspök Szent Mártony hegyén hált, én reggel elejbe mentem a megyeri pusztáig, a hol föl öltözött és a Tihanyi Apáturral egy kotsiban kisértem Győr felé, esett az esső, de még is már a mezőn több csoportban ló háton jöttek néki tiszteletére, mindenik magyarul köszöntvén ő Nagyságát. — Be érvén a városba, teméntelen nép tolakodott mindenütt a kotsija elejbe, ugy hogy a Bétsi-kapunak menvén, a Rábának hidgyain majd egy fél óráig kellett késnünk, hogy el nem mehettünk — én féltem, hogy netalántán valaki a Rábába bé ne hulljon. Mivel esett az esső, a Papi processio el maradt és egyenessen a templom kapujáig mentünk, a hol a kotsibúl ki szállottunk; tömve volt a nagy templom, tömérdek sokassága volt a papságnak is, sok régi

[119] Magyar Kurir 1822. dec. 5., 366—367. l.
[120] Gylt Vj 66. k. 1825. aug. 18., 1615. sz., 856. l.
[121] Hazai és Külföldi Tud. 1825. aug. 17., 105. l. és uo. okt. 15., 241—242. l.

ösmerőssel öszve juthattam. A püspök a párnás széken igen érdeklő és ékes beszédet tartott a papsághoz, azután a Predikáló székben föl menvén buzgó magyar beszéddel fordult a néphez. A Győri népnek ki mondhatatlan az öröme, hogy Püspökjeitül már rég az ideje Magyar szót nem hallottak, a templomban mindennek vége lévén a szomszéd vármegyékbül ide érkezett követek igen nagy számmal köszöntötték. Ebéd három helyen is tartatott mint egy 300 személyre. Egész nap *a Győri Magyar Polgárok jeles Bandája musikával, pedig magyarral kedveskedett, melly éjjel is tsak nem 11óráig tartott*, estve az egész város ki volt világítva, meg néztük a Püspökkel együt, a kotsija körül mindenütt nagy csoport nép járkált vivát kiáltozván..."[122] A karmeliták naplója kiemeli, hogy a székesegyházban az Ecce sacerdost, a Te Deumot és a misét a zenekar kíséretében adta elő a kórus. Este pedig Szigeten vörös és fehér bor folyt a nép szórakoztatására.[123]

1825-ben ismét fogadták a Szent Koronát Győrött kétszer is szept. 8-án és okt. 11-én abból az alkalomból, hogy Karolina Auguszta királyné pozsonyi koronázására vitték és hozták vissza ünnepélyesen Budára. „A Szent Korona Győrré szept. 8-án délután 5 és 1/2 órakor elhozatódván, itt a' Galamb határ Kortsmánál a' Ns. Vrgyének és Városnak fényes és számos Kiküldöttsége Ő Excellentiáját a' Korona Őrzőt különös hazafiui indulattal tisztelte. Az ünnepi rend a' Város felé eképpen indultt: Előre lovagoltak két Vármegye Katonái, ezeket követték ifju gróf Vitzay Károly és gróf Zichy Viktor Urak vezérlések alatt külömbféle előkelő Nemes Ifjak, kiket nyomon követtek egy Osztály Polgári Lovasok, utánnuk indula a' Magyar Gyalog Polgárság, ez után jöttek a' *Német Vadász Osztálybeli Polgárok Muzsikájokkal*, kik után a' kiküldött Uraknak számos Hintóik, végre az Udvari Hintóban Ő Excellentziája Végh István a' Szent Koronával, minden oldalról a' Lovag Nemességtől körülvétetvén, utánna jöttek a' Német fegyveres polgárok. Be jövén ezen Ünneplő rend a' Fehérvári Kapun a' Városba, innen egészlen a' Püspöki Várig két sorban állíttatott most is szolgálatot tevő Alexander Magyar gyalog Ezrednek vitézei és a Czéhek között. Harangok zugása és az ágyuknak szüntelen durrogása alatt ment fel a 'Várba, hol a' Szt. Korona megyebeli hat Tisztviselő által a' Hintóról le emeltetvén, a' Vár Kápolnájába vitetődött, 's az oltárral biborral födöztetve, a' szekrény letéttödött. Itt azonnal, 's az egész éjtszaka folytában e' következendőkép' vette a' Nemesség 's a' Polgárság az őrizetet által. Az oltár léptsőjénél hat ifju nemes urak a' Kápolna ajtaja belső küszöbénél két idősb Városi nemes urak kivont kardokkal, kivül a' Kápolnán az Ajtónál két magyar, 's annyi német polgárok, végre az alsó ajtónál az említett Alexander ezredbeliek felváltva örzötték."

„Minekutánna a' Magyar Nemzetnek köz örömére Felséges Asszonyunk Karolina Augusta, Magyar Királyné meg koronáztatott volna, a' Szt Korona egyébb Királyi diszekkel, és országos kintsekkel Mindszent Hava' 10^{én} reggel kilentz órakor Posonyból utnak indittatott, ezen az ujjabb Koronázás tétele által elevenebben betsült, 's tisztelt Országunk diszét e' Nemes Vármegyének határainál első Deputatio fogadta, második tisztelte az Abdai hidnál, harmadik Győr városa

[122] GálosJuranits 238—240. l.
[123] KarmN IV 105. l.

kapujánál, a' Városba bevétetvén, itt a' Szent Korona ládája a' kirendeltt Tiszti Személyek által a' Hintóról levétetvén, a' Káptalan Templomának Szent László Oltárja elejébe tétetett le, 's a' nemesség és Polgárság által tizenhatan állván őrt a' Templomban, egész reggelig felváltva virrasztott. Más nap reggel hasonló tisztelkedéssel, mint fel menetelkor, késértettett ki a' város határáig, 's utóbb Nemes Komárom Vármegye Nemességének által adattatott."[124] A Hazai és Külföldi Tudósítások főleg a polgári alakulat muzsikáját emeli ki soraiban. Szept. 8.: „... Az ünnepi rend a' város felé ekképpen indult: Előre lovaglottak 2 Vármegye Katonái, ezeket követték ifiu Gróf Viczai és Gróf Zichy Károly Urak vezérlések alatt gazdag öltözetekben külömbbféle előkelő Nemes Banderisták, kiket nyomon követtek egy osztály Polgár Lovagok, utánnok indula a' *Magyar gyalog Polgárság 22 résszerént muzsikusokból, résszerént más Polgárokból öszve szerkesztetett Török Muzsikával.* – Ennek Vezére Párducz bőrös világoskék Zrinyi dolmányban és nadrágban, vörös topánkában, nyusztos és kotsag tollas kalpagban, gazdag készületű és tsinos Magyar buzogánnyal diszeskedett: külömben is deli termetü Polgár volt; *ezek után jöttek a' Német Vadász osztálybeli Polgárok muzsikájokkal,* kik után az udvari hintóban a' Sz. Korona Ő Exc. Végh István Urral, minden oldalról a' Lovag Nemességtől körül vétetve. Ezek után *jöttek* a' *Német fegyveres Polgárok számos muzsikusokból álló diszes öltözetű Bandával;*... Estve az egész vár is város kivilágositttatott, 's Ő méltósága a' Püspök gazdag asztalánál mind Ő Excellentiát, a' Korona Őrzőt, mind a' Ns. Vármegye Kiküldöttjeit, mind a' felfegyverkezett Nemességet megvendégelte, *melly alatt a' vár piaczán a' 3 polgári muzsika Karok felváltva emelték a kint öszve gyült Polgárok örömét*..." Az okt.11-i ünnepen szintén a polgári alakulat zenekarát dicséri soraiban: „... a' Polgárság is a' felmenetelkor mutatott hazafiuságát ujonnan kinyilatkoztatta, 's a' Magyar polgári hivséget a' Nemességgel vetélkedve annyival fényesebben tetszetőssé tette, hogy a' nemzetbeli öltözetben, dolmányban, övben, süvegben igen számosan kiállott; *'s muzsikája 22 személyekből állván,* most is a' párduczos, kalpagos és buzogányos Kapitányok által vezettetett."[125]

Ugyanezen újságban olvastuk gr. Zichy Ferenc főispán 1827. szept. 16- és 17-én tartott főispáni beiktatásának leírását: „Az a' fényesség, mellyet Győr e' hónap 16-kán és 17-én Fő Méltóságu Vásonykői Gróf Zichy Ferraris Ferencz Ő Excellentiájának Fő-Ispányi hivatalába való iktatásával látott, soká emlékezetes marad e' népes kies vidéken. A' sokat jelentő előszületek olly igen ingerlők voltak, hogy már 15-kén a' távulabb környékbeliek ide sereglenének, és a' külömben is eleven kereskedő város hullámzó mozgásba jönne. A' következett pompa mind fényességére, mind a' rendnek pontos megtartására nézve nem tsak megfelelt a' várakozásnak, hanem azt fellül is haladta. 16-kán délyesti 4 órakor Ő Excel. a' Fő-Ispány, és Fő Méltóságú Galantai Eszterházy Miklós Ő Herczegsége, mint Királyi Biztos, a' T. N. Vármegyének köszöntését az Abdai Sikon fogadták el. Innen a' T. N. Vármegyének 80 főbül álló Banderiumától kisértetve, különössen hat fényes öltözetű

[124] Gylt Mj 84. k. 1825. aug. 24. Acta Anni 1825. Nr. 1104.

[125] Hazai és Külföldi Tud. 1825. szept. 17., 178–179. l. és uo. okt. 15., 241–242. l.; Ofner und Pester Zeitung 1825. szept. 18., 75. sz., 1243. l.

lovagoktól két oldalrul körülvéve az Ujvárosi piaczra ágyuk durrogásai között megérkeztek, hol a' szép polgári lovasság és igen jól gyakorlott magyar és német öltözetű gyalogság három tsapatban, *külön külön más, tulajdon muzsika bandával* és lobogó zászlókkal nevelték a' kiséretet. Által ereszkedvén az Izrealitáktól készitett tsinos győzedelmi kapun a' Fő Méltóságok, a' Püspöki Várban szállottak meg, hol Ő Herczegsége a' szomszéd T. N. Vármegyéknek követségeik által jelentett üdvözléseiket meghallgatván feleleteivel felváltotta. Fő ispány Ő Excel. innen tulajdon szállására a' Vármegye házához pompássan elkisértetett, és ottan a' köszöntéseket elfogadta... Estve a' város az igen fényes kivilágositástól tündöklött. 17-ben reggel 9 órakor Fő-Ispány Ő Excellentiája a' Királyi Biztost Ő Herczegségét ismét a' Nemes és Polgári Fegyveresektől kisértetve a' béiktatásra személyesen meghitta, és a' Vármegye nagy Palotájába elkisérte, hol a' Királyi kegyelmes adomány levélnek felolvasása, és a' hitnek letétele után, Fő-Ispány Ő Excellentiája ékes magyar beszéddel rekeszté bé a' valóban fényes pompás gyülést... Ezek után a' Székes Templomba menvén, Méltóságos Juranics Antal Püspök Ő Nagysága a' *Te Deumot* a' fegyveres Polgárságnak tüzelése, és ágyuk durrogásai között éneklé el, mellyen minden Fő Méltóságok jelen voltak. Következett a' gazdag ebéd, a' Vármegye' két szálájában, a' Méltóságos Püspöknél, a' Kanonokoknál és a' Fő Tisztelendő Benedictinus Uraknál közel 600-an vendégeltettek meg. Estve a' Vármegye házánál, Ő Excellentiája a' Vármegye nagy szálájában fényes mulatságot adott. Más nap is folytattatván a' gyülés, délután a' városi igen diszes lövöldöző helyre a' Fő és Ns. Uraságok megjelentek, és magokat a' Polgársággal kellemetesen mulatták."[126] Az ünnepségen Széchenyi István gróf is részt vett, aki egyébként gyakran megfordult Győrött, és a püspöki várban szállt meg, sőt még a győri csatában is részt vett.[127]

A polgári alakulat zenéjét emelik ki az 1828-as királyi születésnapi ünnep beszámolójában is: „Őfelsége 61-ik születésnapján... számos ágyúlövés jelezte a nap kezdetén a közelgő ünnepséget [febr. 12!] és 1/2 9-kor a tekintetes vármegyei és városi tanács, valamint a választott polgárság a székesegyházba vonult, ahol a polgári és katonai erők tagjai, valamint a polgári alakulat zászlóival és Őfelsége megszámlálhatatlan alattvalója jelent meg az istentiszteleten. Őméltósága Juranits Antal megyéspüspök tartotta fényes segédlettel az ünnepi misét. A templom előtt az itt állomásozó Hessen-Hoburg gyalogezred parádézott, valamint a három uniformizált polgári alakulat név szerint a magyar (akik egy része ez ünnepen lovagolva érkezett), a lövészek és a vadászok *mindegyik a saját díszbe öltözött zenekarával.* A díszlövésekre az ágyúk válaszoltak az erődítmény falairól. A végén a polgári alakulat a főtérre vonult, s ismét három díszlövést adtak le. Délben fényes ebéd volt Juranits püspök úrnál. Este a több helyen tartott bál fejezte be az ünnepet ... A redout teremben a polgári lövészek alakulata igen jól sikerült táncmulatságot rendezett. Mindegyik helyen kihelyezték Őfelsége képét, és *trombiták és dobok harsogása* közepette lelkesen énekelték az alattvalói hűség lélekkel telített dalát a Gott erhaltét."[128]

[126] Hazai és Külföldi Tud. 1827. szept. 22., 186—187. l.
[127] JeneiMagyar 59—60. l.
[128] Ofner und Pester Zeitung 1828. márc. 9., 20. sz., 301—302. l.

A városi jegyzőkönyvben találtuk meg részletes leírását az 1829. februári tisztiszéki választások ünnepének: „Mélt. ifjabb gr. Nádasdy Leopold Ur... Győr Királyi biztosa folyó holnapnak 7-én estve felé ezen Város kebelében szerencsésen el érkezvén, az ezen Városban tartandó Tiszti Szék építésére a' folyó holnapnak 10-ére általa kegyesen el rendelt határ napon reggel két fertály nyolczra ezen Curialis házban (a' helybéli Tanácstól ki küldetett solemnis Deputatio által meg hivattatott), meg jelenvén kegyes jelenlétével az itten már reája várakozó helybéli Tanácsot, és választott Polgárságot meg örvendeztetni méltoztatott. – A' Város Curialis Házától Ő Méltósága Királyi Biztos Ur ékes kocsijában ülvén a' helybéli Tanács, Katonai Osztályoktól mint Ő Felsége kegyelmes Urunknak Személy Viselője, *musika zengések* és öröm kiáltások között a' kebelbéli Fő Templomba, a' melly egyszersmint Plébánia templom is, a' Felséges Uralkodó Háznak javáért, édes Hazánk' hasznáért a Mindenható előtt esedezni és ezen Város javának el intézésére szükséges Malasztot kérni felment. – Itten *fel énekeltetvén a'* Sz. Lélek Ur Istenhez való Ének és a' Szent Mise Áldozat is végre vitettetvén előbb jegyzett kisérőinek közepette ezen Város házához ismét vissza tért." – A gyűlés után így folytatja: „Ezekután Ő Méltósága Királyi Biztos Ur a helybéli Tanácstól, a' Választott községtől, a helybéli három polgári osztályoktól pompásan késértetvén a' város házától egyenesen a' fő templomba, melly egyszersmint Plébánia templom is, fel vitettetett, a' hol is *fel énekeltetvén Szent Ambrus éneke* [Te Deum laudamus] az Isteni Felségnek buzgó hálákat adott és a templomból kiki haza költözködött."[129] A polgári alakulat zenekarainak ezen az ünnepen 109 forintot fizetett ki a város.[130]

1830-ban V. Ferdinánd koronázására ismét átszállítják a Szent Koronát Pozsonyba, majd pedig vissza Budára. A káptalani jegyzőkönyv szól az eseményekről elég röviden: „Őfelsége Ferdinánd ifjú király koronázására az évszázadok tiszteletével megszentelt Szent Korona a koronaőrök kíséretében szept. 6-án érkezett Budáról Győrbe. Harangok zúgása, ágyúk lövései között vonultak be a székesegyházba. A vármegyei tisztviselők részben lovon, részben díszhintón követték, két oldalt az utcákon pedig a katonai és polgári alakulatok kísérték. A székesegyház előtt Juranits Antal püspök úr őméltósága és a káptalan tagjai fogadták, és tisztelettel kísérték be a templomba. Itt a Szent István vértanú-oltárhoz vonultak, Szent László hermája mellé helyezték el. Egész éjjel őrizték. Másnap ugyanilyen pompával vonultak Pozsony felé. Nem kisebb ünnepélyességgel fogadták újra, amikor a koronázás után visszafelé újra Győrbe hozták. A székesegyházban hasonló ünnepélyességgel helyezték el, majd Budára vitték."[131] Ha a szűkszavú jegyzőkönyv nem is tér ki a muzsika szerepére, azért a városi jegyzőkönyv bejegyzéséből tudjuk, hogy ez alkalommal összesen 368 forintot fizettek ki a polgári alakulat zenekarainak.[132]

[129] Gylt Vj 79. k. 1829. febr. 10., 279. sz., 187–188. l. és uo. febr. 11., 203. l.; ugyanezen szöveg lásd uo. Választó község jegyzőkönyve 1829–32. (2. kötet)., 1829. febr. 10–11., 388. l.; LámPolgár 21–22. l.

[130] Gylt Vj 1829. márc. 27., 682. sz., 462. l.

[131] Klt Proth V. Cap Jaur. ab Anno 1821–1833. (1844)., 93. l.

[132] Gylt Vj 78. k. 1830. szept. 15., 2547. sz., 1650. l.

Utolsó beszámolónkat Ferenc király születésnapjának és 40 éves uralkodásának ünnepéről találtuk az Ofner und Pester Zeitungban 1832-ben: „... Febr. 12-én 10-kor a vármegyei rendek, a katonai tisztikar, a királyi tisztviselők és a szabad királyi város tanácsa a főtéren át vonultak a székesegyházba. A főtéren *a három uniformizált polgári alakulat zenekarával sorakozott fel.* Az ünnepi misét Juranits Antal megyéspüspök úr tartotta, mialatt a közelben elhelyezett polgári alakulatok a szokásos díszlövéseket adták le, amelyekre a falakon elhelyezett ágyúk válaszoltak. Utána a polgári alakulatok a főtérre vonultak, és itt újra három díszlövést adtak le. Délben a püspök úrnál ünnepi ebéd volt... Őfelsége 40 éves uralkodásának emlékezetére... márc. 1-én a nem egyesült görög egyház [görögkeleti], majd márc. 4-én az egész város tartotta az ünneplést. Az első megemlékezést az itteni postamester, Spiro Sándor úr rendezte... 10-kor a saját egyházbeliek, és minden rendűek, de sokan másvallásúak is összejöttek a görögkeleti templomban ünnepi istentiszteletre. A Hessen-Hoburg gyalogezred egy szakasza parádézott a templom előtt, és adott díszlövéseket. Aztán ugyanezen postamester hazafias érzéstől eltelve megvendégelte őket és pénzt osztott szét számukra. Este szintén 300 terítékes ünnepi vacsorát adott és bált rendezett a Reichs Palatinus c. vendégfogadóban, ahol a nagyszámú közönséget mindenféle frissítőkkel is ellátta ez a jótékony vendéglátó. A feldíszített teremben Őfelsége képe előtt a kedvelt népdalt, a Gott erhaltét énekelték el ünnepélyesen és örömteli ünneplésben törtek ki."

„A város részéről tartott hasonló ünnepre már reggel 5-kor az ágyúk dörgése figyelmeztetett. 101 lövést adtak le percről percre. *Az uniformizált polgári alakulat zenekarai jártak az utcákon.* 10-kor – mint febr. 12-én, melyről már szóltunk – ugyanazon rendben vonultak az előkelőségek a székesegyházba, ahol Berghoffer Mihály c. szerbiai püspök, nagyprépost és városplébános nagy papi segédlettel tartotta az ünnepi misét és a Te Deumot. A polgári alakulat a székesegyház előtt sorakozott fel, és a szokásos díszlövéseket adta le, amelyekre a falakról az ágyúk válaszoltak. Este az egész város, de még a külvárosok is ki voltak világítva, amely alkalommal több egyesület kitüntette magát a megfelelő díszítésekkel és feliratokkal."[133]

[133] Ofner und Pester Zeitung 1832. márc. 15., 22. sz., 342. l. és uo. ápr. 1., 27. sz., 427–428. l. — A Reichs Palatinus, azaz a Nádor-vendégfogadó Újvárosban, a mai Kossuth Lajos utcában volt. Sáry István szíves adata.

VII. Győri muzsikusok és zeneszerzők 1600—1832

Ebben az időrendi összeállításunkban azokat *is* felsoroljuk, akikről eddig nem szóltunk. Adataikat a jezsuita naplókból, a tanítóképzői feljegyzésekből, a városi összeírásokból és az anyakönyvekből merítettük.[1] Felsorolásuk sajnos nem teljes, mert az anyakönyvek sokszor nem jelzik a foglalkozást. (Valamennyiük neve betűrendben megtalálható a Név- és tárgymutatóban is!) A „végig" jelzés arra utal, hogy az illető muzsikus 1832 után is működik:

Farkas Mátyás káptalani tanító 1600
Kupferschmidt György káptalani succentor 1603—1614
...András kápt. orgonista 1610
...Ambrus kápt. orgonista 1625
Krupits Márton kápt. succentor 1628
Makáczy Ádám kápt. succentor 1628—1633
Szalatnay Jakab kápt. succentor 1633—1657
Laky Péter kápt. tanító 1634—1636
Kuzmics Márton kápt. tanító 1637—1638
Tolnay Ferenc kápt. tanító 1639—1640
Peurpek Ádám jezsuita karnagy 1639
Seiffried János jezsuita orgonista 1639
Szegedy Gergely kápt. tanító 1641
Mosgeler, Wolfgang a győri erőd kürtöse 1645
Schtteidl Henrik kápt. orgonista 1646—1648
Wolfermann Gáspár jezsuita karnagy 1647
Teuber Károly jezsuita karnagy 1649—1652
Radossányi Mátyás kápt. tanító 1656
Hont János trombitás 1656
Sannig Simon jezsuita karnagy 1656
Láng György jezsuita karnagy 1657—1658
Vitkovich András kápt. tanító 1658
Dolár János jezsuita karnagy 1659
Colona András kápt. diszkantista 1661
Blaskovics Mihály kápt. tanító 1662

[1] Lásd részl.: ActaJes 118 E 2., 118 J 1., 120 b A 15. sz.; SzigetiSztIgnác 6.; Gylt Tanítóképző anyaga; A városi összeírások adatait Szigeti Kiliántól kaptuk köszönettel.

Hugó János jezsuita karnagy 1663
Katzai Pál kápt. tanító 1674
Schmirner Farkas kápt. orgonista 1674–1689 (?)
Fischer Mátyás jezsuita karnagy 1674
Reinpichl Gáspár jezsuita karnagy 1675–1676
Korp Lőrinc jezsuita karnagy 1677
Rütsch János jezsuita karnagy 1678–1679
Herkuli Márton kápt. tanító 1681
Novomontanus Simon kápt. tanító 1682–1688
Kaszai (Kassai) Sámuel kápt. zenész 1685–1710
Csaysz György kápt. zenész 1685–1688
Keller Ferenc kápt. zenész 1686
Stromfay Imre kápt. zenész 1686–1688
Rád Ádám kápt. zenész 1686
Kecskeméti Mihály kápt. diszkantista 1687–1688
... Ferenc kápt. diszkantista 1687–1688
Millei István kápt. diszkantista 1687–1689
Renner Pál kápt. succentor 1687–1704
Renner Imre kápt. diszkantista, majd zenész 1687–1730
Ladik Miklós kápt. zenész 1687–1688
... Rudolf kápt. tanító 1688–89
Bodicz György Antal kápt. zenész. 1688–1689
Ruzicsky Márton kápt. tanító 1689–1688 (?)
Kermannus (Germán?) János kápt. zenész 1689
Csernánszky Mihály kápt. zenész 1689
Laczai János kápt. zenész 1689
Keitlieber György János kápt. kisegítő zenész 1689
Germanus Epigius kápt. kisegítő zenész 1689
Reprein (?) György kápt. zenész 1689
Hlubacsky János kápt. zenész 1689
Serik (?) Dániel kápt. zenész 1689
Dolovics János kápt. zenész 1689
Vitovics Márton kápt. orgonista 1690–1700 között
Rhenner Márton jezsuita karnagy 1693
Artzt Bálint evangélikus német kántor kb. 1690–1733
Miller József jezsuita karnagy 1696
Repacius... kápt. tanító és ideigl. succentor 1699–1709
Pader Farkas jezsuita karnagy 1699
Smidelius János ev. orgonista 1700 körül
Kirchmayer Ferenc jezsuita karnagy 1700
Partmann Dávid jezsuita karnagy 1701
Schilling Ferenc kápt. diszkantista 1701–1708
... Károly kápt. diszkantista 1701–1705
Ferner Gáspár jezsuita karnagy 1703–1704
Láng Lipót orgonista a jezsuitáknál 1704–1706

Komócsy Gergely kápt. orgonista 1704–1708 (?)
Szollár Tamás ev. magyar kántor 1708 körül
...Ottó kápt. orgonista 1708–1710
Kissóczi Mihály jezsuita karnagy 1709–1710
Viza István József újvárosi kántortanító 1710
...Zsigmond kápt. zenész 1710
...Kilián kápt. zenész 1710
...Lőrinc kápt. zenész 1710–1716
Mindszenti Antal jezsuita karnagy 1711
Mechler András kápt. succentor 1711–1765
Areg Lipót katonai trombitás 1715
Holzer György kápt. tanító 1716–1719
Streit Károly jezsuita karnagy 1716
Knobel István diszkantista a jezsuitáknál 1716
Samer Mihály diszkantista a jezsuitáknál 1716
Cervini András tenorista a jezsuitáknál 1716
Mitis János énekes a jezsuitáknál 1716
Miller József jezsuita karnagy 1717
Wolf Simon Sámuel kápt. tanító 1720–1721
Aczél András ev. magyar kántor 1720–1740
Sicalie... táncmester 1720
Frey János Fülöp katonai trombitás 1720
Weber Miksa kápt. zenész 1721–1747
Szatmári János kápt. zenész 1721–1732
Mikulszky Mihály kápt. zenész 1721–1732
Szkalovszky János kápt. zenész 1721–1737
Kempff Kristóf kápt. zenész 1721–1730
Cusmann, Ivan Georg katonai trombitás 1721
Pécsi László jezsuita karnagy 1722
Vogl András kápt. tanító 1722
Sandl József kápt. tanító 1723–1761
Mányi János ref. kántor 1724–?
...Bertalan kápt. diszkantista 1725–1729
Ziegler András zenész 1725
Keller János kürtös 1725
...András kápt. diszkantista 1726–1730
Balther, Andreas katonai muzsikus 1727
Pakt Gergely kürtös 1728
Király András zenész 1729
Sulcz, Anton zenész 1729
Schumm János kápt. tenorista 1730–1732
Weisz, Romuald győri erőd kürtöse 1730–1731
...József kápt. diszkantista 1731–1733
... Jakab kápt. diszkantista 1731
Banuka (?) Pál kántor a Magyar Ispitában 1731–1736

Feirich Fülöp kürtös 1731
Pogo, Wilhelm a győri erőd kürtöse 1731
Rotári József jezsuita karnagy 1732
Molnár Ádám újvárosi tanító és orgonista 1733
Benyovszky Ferenc jezsuita karnagy 1733
Mitterpacher József énekes a jezsuitáknál 1733
Petráni András zenész 1734
Pais István jezsuita karnagy 1734
Loyth Xav. Ferenc jezsuita karnagy 1735
Karner Tamás kápt. tenorista 1735–1750
Payer (Bayer) Ferenc ev. német orgonista 1737–1749 (?)
Nádaskay András ref. rektor és kántor 1739–1741
Biger Antal diszkantista 1740
Szekeres István újvárosi kántortanító 1740–1778
Diószegi Kakuts János ref. kántor 1741
Drinóczy Mihály ev. magyar kántor 1741–1749
Steiner István kántor a Magyar Ispitában 1742–1757
Sinkovits... jezsuita karnagy 1742
Hárincz Eleonóra, M. Xavéria orsolyita zenetanár 1743
Quinze Teréz, M. Auguszta orsolyita karnagy és énektanár 1743
Scheippen Krisztina, M. Emerika orsolyita orgonista 1743
Wutkain Klára, M. Bernardina orsolyita orgonista és énekes 1743
Klausz Ignác jezsuita karnagy 1743
Kosatschek Joachim jezsuita karnagy 1743- és 1765
Ansovszky Mátyás kápt. zenész 1747–72
Strehay András zenész a jezsuitáknál 1744–1745
Gasner Mátyás zenész a jezsuitáknál 1744–1745
Hohenberger József kápt. zenész (?)–1745
Weisz Ferenc szigeti tanító és zenész a jezsuitáknál 1745–1775 kápt. tanító 1775–92
Seilemann János szigeti zenész 1745
Glich József szigeti zenész 1745–1755
Csider Pál ref. kántor 1745–1748
Schmidt János jezsuita karnagy 1745
Gyurász Mihály zenész 1745
Poor István zenész 1745
Dubovszky András zenész 1745–1798
Cseke János székesegyházi magyar kántor 1746–1770
Pesta Pál székesegyházi magyar kántor 1746–1749
Purgail Miklós szigeti zenész 1746
Kunáth (Gunáth?) Ignác szigeti zenész (?)–1747; kápt. zenész és *zeneszerző* 1747–1751
Meckai Antal szigeti zenész 1747
Lakner János kápt. zenész 1748–1771
Mittis Simon kápt. zenész 1748–1771

Maggeler Simon kápt. zenész 1748–1752; szigeti tanító 1753–1770
Szetlacsek Antal zenész 1748
Fandl József szigeti zenész 1748–1767
Hamar István szigeti zenész 1748
Perl Urbán szigeti zenész 1748–1750
Gábor János jezsuita karnagy 1748
Koleda Miklós énekes a jezsuitáknál 1749
Niedermayer Ágoston zenész a jezsuitáknál majd szigeti tanító, †1748
Gmainwifen Ádám jezsuita basszista 1748
Lubi Gergely szigeti zenész †1749
Redl Orbán szigeti zenész 1749–1751
Füsstlingel (?) András ev. német kántor †1749
Kovács János zenész 1749–1757.
Unterberger Ernő kápt. tenorista 1750–1771.
Jablonczay András zenész a jezsuitáknál 1750–1775; kápt. zenész 1761–1795
Redl Fülöp szigeti zenész 1750–1751
Hamar Jakab szigeti zenész 1750
Léb György szigeti zenész 1750
Schmidt János szigeti zenész 1750
Gyrani Vencel kápt. zenész 1751–1754
Pap Ferenc szigeti zenész 1751
Radowszky Antal basszista a jezsuitáknál 1751
Gyurász Ádám újvárosi cigányzenész 1751–1789
Purska (Puska) János szigeti tanító 1752-ig; kápt. zenész 1752–1784-ig; 1784-től újra szigeti tanító
Gutschmann (Gutsmann) Mátyás jezsuita karnagy 1753; 1756–1758
Szabó Jakab zenész 1753–1756
Albrechtsberger, Johann Georg orgonista, *zeneszerző* 1755–1757 között
Engler... zenetanár az orsolyitáknál 1756
Gyurász János újvárosi cigányzenész 1756–1764
Kiss Mihály zenész 1756
Markl Jakab zenész 1757–1758
Presznyák Ferenc újvárosi zenész †1758
Krumholz Bernát zenész 1758–1788
Tóth János zenész 1758–1765
Gabinovics János a Batthyány ezred zenésze (síposa) †1759
Ábel Ferenc jezsuita karnagy 1759
Hübner Mihály jezsuita karnagy 1759–1760
Schwartz András szigeti zenész 1759
Hamar György szigeti hegedűs 1759–1767
Toff Jakab szigeti hegedűs 1759
Toff Ferenc szigeti hegedűs 1759
Bütlerer György szigeti hegedűs 1759
Seidemann Mátyás szigeti hegedűs 1759–1767
Schmid Szaniszló jezsuita karnagy 1760–1761

Kreinstein Ferenc zenész 1760
Steiner... altista és dobos a jezsuitáknál 1761
Reindler András énekes a jezsuitáknál 1760–1761
Petriczek András kápt. zenész 1761–1790
Lakner Ferenc tenorista a jezsuitáknál 1761 körül; kápt. zenész 1767–1777
Amasro János zenész a jezsuitáknál (basszista) 1761.
Fabrik János zenész a jezsuitáknál 1761.
Mitterpacher József énekes a jezsuitáknál 1761
Javurek Ferenc jezsuita basszista 1762
Parniczki Ferenc jezsuita karnagy 1762
Socher Teofil jezsuita karnagy 1763–1764
Dudovits Mátyás szigeti kántortanító 1764–1831
Györkös Ferenc újvárosi cigányzenész 1764
Szívós Pál újvárosi cigányzenész 1764
Tusch (Dusch) Vencel szigeti tanító és kápt. zenész 1764
Istvánffy Benedek kápt. succentor és *zeneszerző* 1765–1778
Kőnig Mihály diszkantista a jezsuitáknál 1765
Scheller (Schneller) József jezsuita karnagy 1766
Takács Ferenc zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1774; kápt. zenész 1767–1810
Hölczl József zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1775; kápt. zenész 1771–1803
Navratyil János énekes a jezsuitáknál kb. 1766–1775; kápt. énekes 1775–1786
Mihalovics Pál zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1775; kápt. zenész 1775–1786
Stőhr (Stehr) Ferenc zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1775. kápt. zenész 1776–1786
Anderle Vencel zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1774
Krammer József zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1774
Wetter József zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1774
Heinrich Jakab zenész a jezsuitáknál kb. 1766–1775
Hamar Ferenc kápt. zenész 1767–1768
Höller Tamás zenész 1767
Jenani Gerváz jezsuita karnagy 1767
Schmidt Mátyás szigeti zenész 1767
Aelmstrath József szigeti zenész 1767
Schurian Zsigmond jezsuita karnagy 1768
Jazitsek Flórián kápt. zenész és *zeneszerző* 1768–1793
Sovány József újvárosi zenész 1769
Dettelbach Hilár ferences orgonista és *zeneszerző* 1770–1787
Auster Ferenc kápt. basszista 1771–1775
Körösztkői László székesegyházi magyar kántor 1770–1771
Schmidt Mátyás jezsuita karnagy 1770
Fein Péter jezsuita karnagy 1772.
Hiemer József jezsuita karnagy 1773
Láng Borg. Ferenc jezsuita segéd karnagy 1772
Stőhr (Stehr) Nep. János zenész a jezsuitáknál 1773–1775; kápt. zenész (1775)–1784–1786
Bikaly György székesegyházi magyar kántor 1774

Krajtsovics András kápt. zenész 1774–1779; succentor 1779–1810
Gerschina Ferenc zenész Szent Ignác-templomban 1774
Vranschack János diszkantista Szent Ignác-templomban 1774
Gurgerch János altista Szent Ignác-templomban 1774
Mráz Jakab székesegyházi magyar kántor 1775–1776
Aichwalter József altista 1776
Odor Ferenc székesegyházi magyar kántor 1777–1802
Zacskó (Zetykó) János kápt. zenész 1778–1785
Kovaltsik Pál újvárosi kántortanító 1778–1781
Vizer András kápt. zenész 1778–1808
Seidemann György tanítóképzős zenész 1778
Fandl András kápt. zenész 1779–1806
Valdecz Antal székesegyházi magyar kántor 1780–1782
Mária János tanítóképzős és orgonista a kamillusoknál 1780
Csermák György kápt. zenész 1781–1809
Zathureczky Sámuel ev. kántortanító 1783 végig
Hada János ref. kántor 1783–1784
Schönfeld Mihály ev. tanító és segédkántor 1783-tól
Tonleitner... újvárosi kántortanító 1783–1790
Kardtzag Pál tanítóképzős, ref. kántor 1784
Kiss János tanítóképzős, ev. kántor 1784
Freistatzlin (?) György Esterházy ezred kürtöse †1784
Dietrich Antal Ferdinánd ezred kürtöse †1784
Steinmayer Mátyás kápt. zenész 1786–1793
Tonnleitner (Tennleitner) János nádorvárosi orgonista 1786–1793
Bazetti, Anton Franz katonai kürtös †1788
Eder... szigeti zenész 1788
Szabó József újvárosi cigányzenész 1788–1803
Kokas István újvárosi cigányzenész 1788–1794
Kokas György újvárosi cigányzenész 1788
Hajdár István újvárosi cigányzenész 1788–1813
Hajdár András újvárosi cigányzenész 1788–1798
Hidegh Márton újvárosi cigányzenész 1788
Ábrahám György újvárosi zenész 1788–1792
Salinger Antal kápt. zenész 1788–1795
Furmann József zenész 1789
Mayer Sámuel ev. tanító és segédkántor 1789
Steuer Ignác kápt. zenész 1789–1816; 1816–1826 nyugdíjban
Hördler (Hartl) János kápt. zenész 1790–1831
Tóth József újvárosi zenész 1790–1796
Farkas László nádorvárosi zenész 1790
Kumer (Gumer) Ferenc szigeti zenész 1790–1808
Lázár Mihály újvárosi zenész 1790–1792
Donát Jakab kápt. zenész 1790–1791
Legény Ádám újvárosi kántortanító 1790–1796 és 1808– végig

Berki György újvárosi zenész 1791–1798
Farkas Márton újvárosi cigányzenész †1791
Fischer Vencel szigeti zenész 1791
Tenk Iván a Reisky ezred zenésze 1791
Ruzitsky Iván a Reisky ezred zenésze 1791
Hob Mihály a Reisky ezred zenésze 1791
Schilk József a Reisky ezred zenésze 1791
Bóka Mátyás újvárosi zenész 1791–1808
Prux (Brux) Károly kápt. zenész 1792– végig
Darnóczy István zenész 1792–1793
Farkas János a Fehérvári-kapunál cigányzenész 1792–1816
Farkas József a Fehérvári-kapunál cigányzenész 1792–1831
id. Vörös József újvárosi cigányzenész 1792–1793
Németh Gergely újvárosi cigányzenész 1792
Horváth Mihály zenész a Fehérvári-kapu előtt 1792–1817
Makkay Ferenc újvárosi cigányzenész 1792–1793
Hajdár József újvárosi cigányzenész 1792–1793
Újváry József újvárosi cigányzenész 1792
Sigl Márton kápt. zenész 1793– végig
Halper Mihály kápt. tanító 1793–1822
Pievolt Ferenc házi zenetanár 1793
Schuleiner Pál zenész 1793
Krupa György zenész 1793
Tóth István újvárosi cigányzenész 1793
Göschl Lőrinc nádorvárosi orgonista 1794–1801
Dobroczky András nádorvárosi zenész 1794
Szemethi Sándor újvárosi cigányzenész 1795–1801
Schmidt Ferenc újvárosi zenész 1795–1799
Fischer József zenész 1796–1798
Mutzer Antal szigeti zenész; 1796–1811 kápt. zenész
Kolber Péter újvárosi zenész 1796–1797
Adler... a polgári alakulat zenésze 1796
Hissberger... a polgári alakulat zenésze 1796
Keller... a polgári alakulat zenésze 1796
Loihl... a polgári alakulat zenésze 1796
Berta Péter újvárosi zenész 1797
Szkita Mihály ev. tanító és segédkántor 1797–1830
Lévai József újvárosi zenész 1798
Laskai Márton újvárosi cigányzenész 1798–1812
Bihary János újvárosi zenész 1798
Barta József újvárosi zenész 1798
Dudari Ferenc szabadhegyi kántortanító 1798–1801
Makai János újvárosi cigányzenész 1799–1807
Schrausteller György kápt. kisegítő zenész 1799–1805
Ziegler József szigeti zenész 1799–1803; kápt. kisegítő zenész 1806-ban

Adler György kápt. zenész és *zeneszerző* 1800–1827
Ehrlich Vencel kürtös 1800
Kálóczi János újvárosi kántortanító 1800–1805
Guttmann Ferenc nádorvárosi orgonista 1801–1802
Diemer Sebestyén táncmester 1801–1812
Bauer, Karol katonai zenész 1801
Szentiványi József tanítóképzős, szabadhegyi zenész 1802
Hertz Rudolf a Ferdinánd ezred kürtöse 1802–1804
Wurda József operaénekes 1802-ben Szigeten születik, majd a székesegyházban is működik
Bugár Márton szigeti zenész 1802
Bokumandi János szabadhegyi kántortanító 1802–1803
Dressler (Dressel) Ferenc kápt. zenész 1803– végig
Stolz András kápt. zenész †1803
Kollár János akadémista hegedűs 1803
Kiss Pál akadémista hegedűs 1803
Svastics István akadémista hegedűs 1803
Nagy János akadémista hegedűs 1803
Freydenselmer György a Ferdinánd ezred kürtöse †1803
Bihary György újvárosi cigányzenész 1803–1816
Stassler János nádorvárosi zenész 1803
Polgár György székesegyházi magyar kántor 1803–1814
Kántor József újvárosi zenész 1804
Füli Mihály újvárosi zenész 1804
Döme Sándor nádorvárosi zenész 1804
Gungl János nádorvárosi orgonista 1804
Silberknoll József *zeneszerző*, kispap Győrött 1804–1810
Smolik József katonai kürtös †1805
Kosztka János szigeti zenész 1805–1811; kápt. zenész 1811–1831
Bóka Imre újvárosi cigányzenész 1805–1822
Füli József szigeti zenész 1805–1806
Juli Mihály révfalusi cigányzenész 1805–1810
Vörös József révfalusi cigányzenész 1805–1819
Kolbe Ferenc nádorvárosi orgonista 1806– végig
Juli József révfalusi cigányzenész 1806–1817
Juli János révfalusi cigányzenész 1806–1817
Tusch Vencel kápt. zenész 1807– végig
Horváth Mihály tanítóképzős, győri fiú, orgonista és hegedűs 1807
Turi Mihály újvárosi zenész 1807–1822
Csepely József révfalusi kántortanító 1807–1810
Trummer Márton győri fiú, tanítóképzős, fuvolás 1808
Baumgartner János szabadhegyi kántortanító 1808–1809
Haasz János kápt. succentor 1810–1811
Krajtsovics Franciska (Adlerné) kápt. énekesnő 1810-től
Melcher Ferenc kápt. zenész 1810–1816

Eberhardt Mátyás kápt. altista, tantóképzős 1810
Baader Mihály kápt. diszkantista, tanítóképzős 1810
Göncz Pál kápt. kisegítő zenész 1810
Vörös János újvárosi cigányzenész 1810–1818
Polturas László zenész 1810
Pongrácz Mihály ref. diák énekvezető 1810
Novák Ferenc kápt. succentor és *zeneszerző* 1811–1832
Cázenszky Albert oboás a Strauch ezrednél 1817-ig; kápt. zenész 1817 – végig
Lázár János révfalusi cigányzenész 1812–1819
Hölczl Anna kápt. énekesnő 1813
Horváth Ferenc újvárosi cigányzenész 1813
Bihari József újvárosi cigányzenész 1813
Laskai Mihály újvárosi cigányzenész 1813–1818
Farkas Ignác újvárosi cigányzenész 1813–1815
Szente József újvárosi cigányzenész 1813
Döme József újvárosi cigányzenész 1813
Buter József újvárosi cigányzenész 1813
Juli Sándor révfalusi zenész †1813
Fuli (Tutti) János újvárosi cigányzenész 1814–1831
Bertha József újvárosi cigányzenész 1814
Vörös Mátyás újvárosi cigányzenész 1814
Árvai József újvárosi cigányzenész 1814
Piroska Sándor révfalusi cigányzenész 1814–1818
Horváth József újvárosi cigányzenész 1815–1822
Németh József újvárosi cigányzenész 1814–1816
Juli Ferenc révfalusi cigányzenész 1815
Vörös Benjamin ref. kántor 1815– végig
Árvai Ferenc újvárosi cigányzenész 1816
Próbald Ferenc tanítóképzős, orgonista és fuvolás 1817
Kantó János újvárosi cigányzenész 1817
Nikl Márton fúvószenekar vezetője 1817
Forchtmeister Bálint tánctanár 1818
Nikos Pál szabadhegyi kántortanító 1818
Vörös János újvárosi cigányzenész 1818
Gáspár László tanítóképzős, a szabadhegyi kántortanító 1818– végig
Sárközy János újvárosi cigányzenész 1818
Kantó József újvárosi cigányzenész 1818
Hopp Mihály nádorvárosi zenész 1819–1823
Pintér Ferenc révfalusi kántortanító 1819
Pichler József zenész 1820–1822
Czisser Mátyás újvárosi cigányzenész 1820
Rigó Sándor újvárosi cigányzenész 1820
Borgfeld János kápt. tanító 1822–1829
Gaulacher János kápt. zenész 1823–1831
Horváth János újvárosi cigányzenész 1823–1828

Sunka Albert újvárosi cigányzenész 1823
Fischer Mihály orgonista, zenetanár 1824– végig
Pichler Ferenc zenetanár 1824
Tichy János zenész 1826–1831
Árvai János újvárosi cigányzenész †1826
Freiwürtz Ferenc nádorvárosi zenész 1826–1829
Schiller Mihály szigeti zenész 1826
Fischer Antal zenetanár 1827
Gramolits Ignác kápt. zenész 1827–1830
Jónás József nádorvárosi zenész 1827
Spánovits István újvárosi cigányzenész 1828
Györkös Imre újvárosi cigányzenész 1828
Kluger József tánctanár 1828
Lakáz György zenész az orsolyitáknál 1828
Klausnitzer József kápt. zenész 1830–1831
Bolla Mihály ev. tanító és segédkántor 1830– végig
Gieschl András szigeti zenész †1831
Vida József székesegyházi magyar kántor †1832
Berki Pál székesegyházi magyar kántor végig

VIII. A művek tematikus jegyzéke

Tematikus jegyzékünket a Győrben leírt, ill. ott játszott és a mai napig megőrzött művekre alapoztuk. E kották részben Győrött (székesegyház, múzeum, zeneiskola), részben Pannonhalmán (ún. Musicotheca Jesuitica) és Budapesten (OSzK), ill. Esztergomban (ferences könyvtár) találhatók. A székesegyházi kották katalogizálásában a RISM megbízásából Borsai Ilona és G. Borvendég Erzsébet is segítségünkre volt.

Időhatárunkat nagyjából a 19. század közepével húztuk meg. Ezzel az eredeti időhatárt kibővítettük ugyan, de az anyag élő használata kívánta ezt, s így a későbbi kutatást segítettük elő.

Az anyagot két csoportra osztottuk: a szerzői névvel ellátottakra és a név nélküli (anonim) művekre. A betűrend alapjául a zeneszerző helyes és teljes névformája szolgál, a kottán található, ettől eltérő névformát a cím után közöljük. Függelékben közlünk néhány győri vonatkozású, de nem zenét tartalmazó kéziratot, ill. Győrött is használt zeneművet.

A címet követően – ha a címlap is közli – a megszólaltató apparátust is jelezzük. Itt az esetek többségében a hangszerek rövidített formáját adjuk csak meg, kivételes esetben a kottán található eltérő vagy hibás írásmódú elnevezést is. A művek címeiből csak a fontos és jellemző részeket közöljük, dedikációt, az ajánlott személy nevét pedig csak abban az esetben, ha az győri vonatkozású.

A vokális műveknél a szövegkezdetet is megadjuk, többnyelvűség, ill. szövegvariánsok esetén valamennyit.

A nyomtatványoknál a megjelenés helyét, ha van kiadási év, azt is, és a kiadó nevét is feltüntetjük. A nyomtatott zeneműveknél az egyik legfontosabb jellemző adatot, az ún. lemezszámot a kiadó neve után – attól vesszővel elválasztva – jelöljük.

Kézirat formában fennmaradt műveknél, ha bizonyíthatóan vagy feltételezhetően eredetiről van szó, A [=autográf] betűvel, ha a kéziratban valahol datálás is előfordul, úgy azt az A betűt követően ( ) zárójelben közöljük.

A zeneműmegjelenési formájára – partitúra, zongorakivonat, szólamok – röviden utalunk.

A mű lelőhelye zárja az adatokat gondolatjellel elválasztva az előzőektől. A hely rövidített formája után a leltári számot is közöljük.

A címleírás után a szükséges kiegészítő megjegyzések következnek: a megjelenési forma, a nem teljes szólamanyag esetében a megmaradt szólamok közlése, az esetleges possessor.

A zeneműveknél igyekeztünk minden alkalommal a zenei kezdetet is közölni. Néhány esetben azonban eltekintettünk ettől, így Jos. Haydn és W. A. Mozart műveinél a műjegyzék számát jelöljük csupán. Michael Haydn, Monn és ifjabb Georg Reutter műveinél viszont a jelenleg hozzáférhető műjegyzékszámot is feltüntetjük az incipit közlése mellett. Johann Nep. Fuchs eredeti kéziratainak többsége súlyosan sérült (penészes) állapotban maradt meg, így a zenei incipitek elkészítése lehetetlen volt.

A kezdés alatt a dallamhordozó hangszer, ill. énekhang első ütemeit értjük. Ha az énekhang a hangszerek után kezd csak szólni, és a dallam megegyezik a hangszerével, akkor csak a vokális kezdést közöljük, egyébként mind a hangszeres, mind az énekes incipitet. Minden esetben csak az első tételek kezdő ütemeire szorítkozunk, több önálló mű esetében viszont valamennyinek kezdetét megadjuk.

Rövidítések:

AMC	= Győr, Archivum Musicale Cathedralis	cor.	= cornu
		é.	= énekhang
AMC (TK)	= Ugyanitt őrzött volt tanítóképző anyaga	é.n.	= évszám nélkül
		fg.	= fagott,
OSzK	= Budapest, Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára	fl.	= fuvola
		gka	= gordonka
PH	= Pannonhalma, Musicotheca Jesuitica	H.	= Heft
		h.n.	= hely nélkül
XJN	= Győr, Xántus János Múzeum	hrsg.	= herausgegeben
		Kl	= Klavier
ZSz	= Győr, Liszt Ferenc Zeneművészeti Szakközépiskola	Kl-A.	= Klavierauszug
		ny.n.	= nyomda nélkül
A	= alt	ob.	= oboa
Acc.	= accompagnato	obl.	= obligat
Arr.	= arrangement	P.	= Pars
Ausg.	= Ausgabe	pf.	= pianoforte
B	= basszus	S	= szoprán
Bar.	= bariton	T	= tenor
bc.	= basso continuo	übertr.	= übertragen
Bd.	= Band	vl	= violino
br.	= brácsa	vla	= viola
C	= canto	vlc.	= violoncello
cb.	= contrabasso	vlne	= violone
cemb.	= cembalo	vollst.	= vollständig
clar.	= clarinetto	zgkiv.	= zongorakivonat

1.

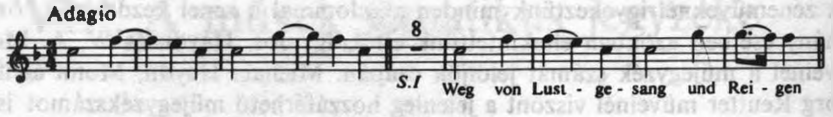

Abeille, [Johann Christian] L[ouis]: Jacobi's Aschermittwoch Lied . . . [Gesang — Kl.] Op. 11. Augsburg Gombart, 222. — AMC, A. 1.

2. *Abeille*, [Johann Christian] L[ouis]: Amor und Psyche. Ein Singspiel in 4 Aufzügen von F. K. Hiemer . . . für das Kl. eingerichtet. [Kl—A. mit Gesang.] Augsburg Gombart, 318. — AMC, A. 2.

3. *Abeille*, [Johann Christian] L[ouis]: Amor und Psyche. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, A. 3.

4.

Adler [György]: Cantate in Musik gesetzt und dem hochwürdigen Herrn . . . Johann von Sztánkovits, Domherrn zu Raab . . . zur hohen Namensfeyer gewidmet von Georg Adler. [Für 4 Soli, gemischten Chor u. Kl.] Kézirat, A [?]. — AMC, A. 4.
Partitúra és szólamok.

5. *Adler* [György]: Cantate zur Feier des hohen Geburtsfestes . . . Herrn Ernst Fürsten zu Schwarzenberg . . . von Georg Adler. [Gesang — Kl.] Op. 15. Wien Haslinger, T. H. 4799. — AMC, A. 5, 6, 7, 8, 9.
Partitúra.

6.

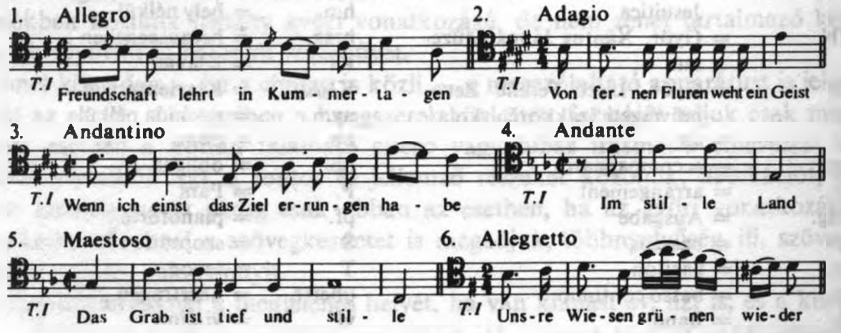

Adler [György]: Gesänge für 4 Männerstimmen . . . dem hochwürdigen Herrn Herrn Johann Sztankovits, Domherrn von Raab . . . gewidmet von Georg Adler. Op. 12. Wien Steiner, S. u. C. 4503. 4 db szólam. — AMC, A. 10.
1. Die Freundschaft. Text: A. J. Schmid. — 2. Geist der Harmonie. Text: Schiller. — 3. Die Vollendung. Text: Matthisson. — 4. Ins stille Land. Text: Salis. — 5. Das Grab. Text: Salis. — 6. Frühlings Lied. Text: Salis.

7.

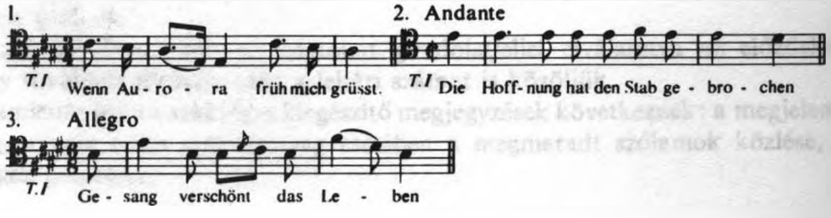

Adler [György]: Gesänge für 4 Männerstimmen ohne Begleitung . . . von Georg Adler. Op. 13. Wien Diabelli, D. et C. No. 2001. 4 db szólam. — AMC, A. 11., 12.
1. Morgenlied. Text: G. Stolberg. — 2. Die Entsagung. — 3. Lob des Gesanges.

8.

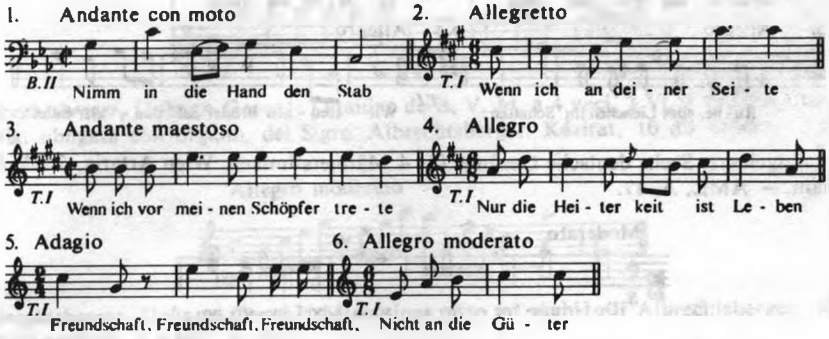

Adler [György]: 6 Gesänge für 4 Männer Stimmen . . . von Georg Adler. 3. Lieferung. Kézirat A [?]. 4 db szólam. — AMC, A. 13.
1. Der Blitz zum Himmel. Text: Zedlitz. — 2. Der Abend-Himmel. — 3. Die Gebeth. — 4. Frohsinn. Text: L. Tieck. — 5. Die Freundschaft. — 6. Text: Schiller.

9.

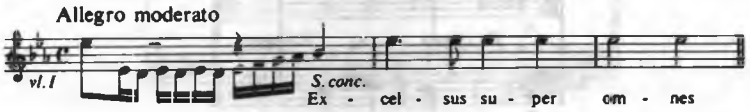

Adler [György]: Offertorium („Excelsus super omnes . . .") für SATB [u. Orch.] . . . von Georg Adler. Kézirat. 29 db szólam. — AMC, A. 14.

10.

Adler [György]: Offertorium („Laudate pueri Dominum . . .") hochwürdigsten Herrn Herrn Johann v. S[z]tankovits, Bischof von Raab . . . gevidmet von Georg Adler . . . Kézirat. 20 db szólam. — AMC, A. 15.
A T-szólam hiányzik.

11.

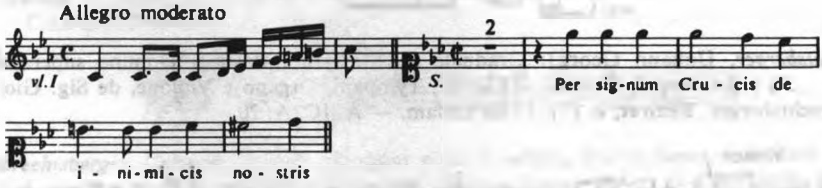

Adler [György]:Offertorium („Per Signum Crucis . . .") dem hochwürdigsten Herrn Johann v. S[z]tankovits . . . gewidmet von Georg Adler . . . Kézirat. — AMC, A. 16.
Partitúra.

12.

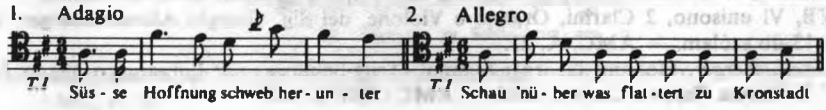

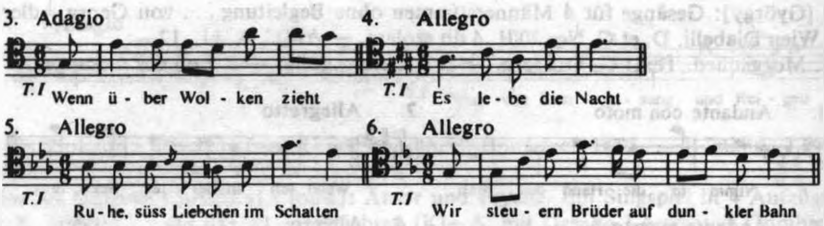

Aigner, Engelbert: Sechs deutsche Gesänge für 4 Männerstimmen. Wien Artaria, 2835. 4 db szólam. — AMC, A. 17.

13.

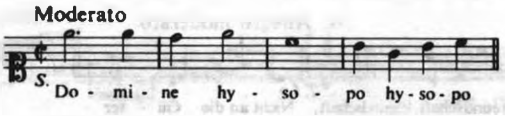

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Asperges a CATB, Organo e Violone, del Sig. Giorgio Albrechtsberger. Kézirat 18 db szólam. — AMC, A. 18.

14.

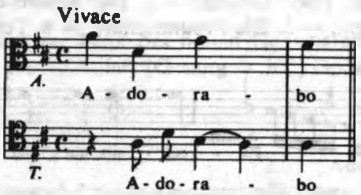

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Graduale de festo SSmae Trinitatis („Adorabo ad templum . . .") e Dedicatione. A SATB, 2 Vl, 2 Clarini, Tympani, Organo e Violone. Kézirat. 17 db szólam. — AMC, A. 19.

15.

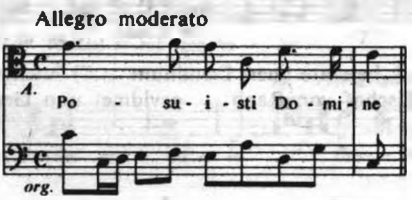

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Graduale de Martyre („Posuisti Domine super caput eius . . .") a 4-tro voci, Vl unis., 2 Clarini, Tympani, Organo e Violone, de Sig. Giorgio Albrechtsberger. Kézirat, A [?]. 13 db szólam. — AMC, A. 20.

16.

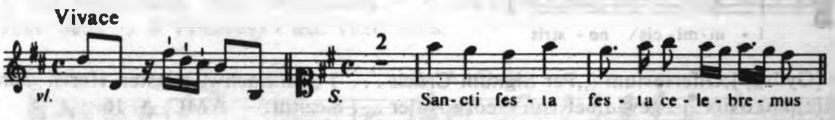

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Graduale de tempore („Sancti festa celebremus . . .") a SATB, Vl unisono, 2 Clarini, Organo e Violone, del Sig. Giorgio Albrechtsberger. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, A. 21.

17. *Albrechtsberger*, [Johann Georg]: Inganni (Trug-Schlüsse) per l'organo o piano forte, No. 2. Vienna Cappi e Czerny, 1205. — AMC (TK), E. 1.3.

18.

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Lytaniae de B. V. M. a 4 voci, 2 Vl, 2 Tromba, Tympani, Vla. obligata con organo, del Sigre. Albrechtsberger. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, A. 22.

19.

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Missa [per coro ed archi], di Albrechtsberger. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, A. 23.
Csak vl I—II és vla szólamok.

20.

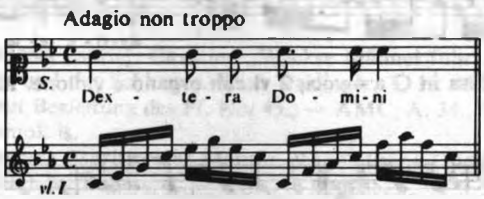

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Offertorium („Dextera Domini . . .") für gem. Chor, Streicher, 2 Pos[aunen] von Albrechtsberger. Kézirat. 18 db szólam. — AMC, A. 24.

21.

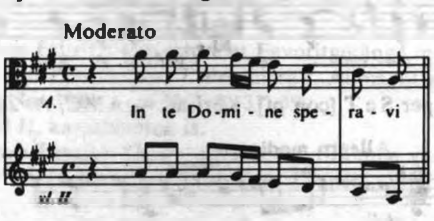

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Offertorium („In te Domine speravi . . ."). Kézirat. 6 db szólam. — AMC, A. 25.
Csak SATB és vl I—II szólamok.

22.

Albrechtsberger, [Johann Georg]: Quintuor pour 3 violons, alto et basse, contenant 1 fugue à 4 sujets . . . par George Albrechtsberger. Vienne Bureau d'Arts et d'Industrie, 173. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 2.1.

23.

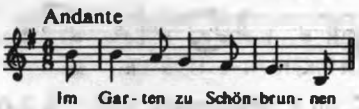

Almenräder, Karl: Des Hauses letzte Stunde. [Gesang — Kl.] Gedicht von Saphir. Kézirat. — AMC, A. 26.

24. Polonaise

Amthor: Introduction des 2 Ackts[!] aus dem Gespenst auf der Bastey, von Herrn —, Kapellmeister bei Herzog Albert 3. Kürasir-Regiment, für das Pf. Kézirat. — AMC (TK), 1250.

25. Allegro assai

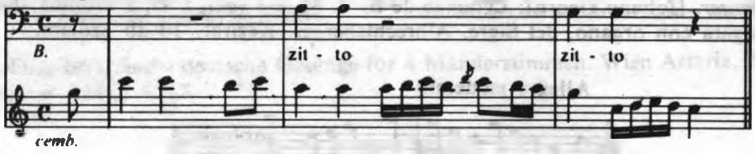

Anfossi, Pasquale: Aria buffa („Zitto, zitto . . ." — „Sperai vicino el lido . . .") della opera I felici viagiatori[!], del Sig. Anfossi. [Canto e pf.] Kézirat. — AMC, A. 27.

26. Andante

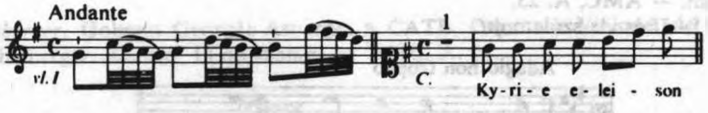

Arbesser, Ferdinand: Missa in G a 4 voci, 2 vl con organo e violone. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 1.

27.

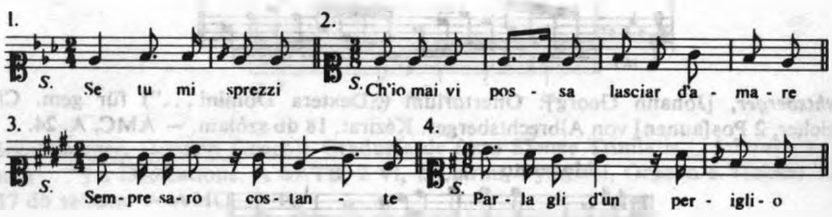

Asioli, Bonifacio: 4 duetti per S e T [con pf]. Kézirat. — AMC, A. 28.

28. Allegro moderato

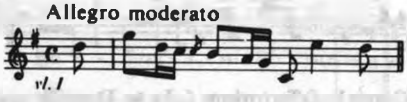

[*Aspelmayr,* Franz]: Sinfonia ex G, à vl I, vl II, alto vla con basso. Authore Aspelmayer. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, A. 29.

29. Maestoso

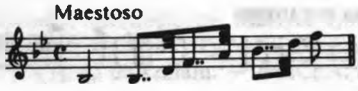

Assmayer, Ignaz: Introduction et grand rondeau en polonaise brillante pour le pianoforte. Op. 12. Wien Mechetti, 1012. — AMC, A. 30.

30. Andante

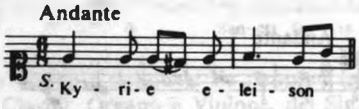

Assmayer, Ignaz: Messe in C, für 4 Singstimmen, 2 Vl, Vla, 2 Ob, 2 Fg, 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Vlc, Contrabass u. Orgel. Op. 57. Wien Diabelli, D. et C. No. 9081. 17 db szólam. — AMC, A. 31.

31. 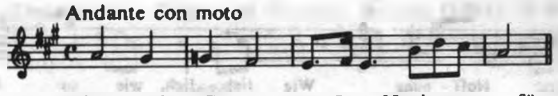

Assmayer, Ignaz: Morgenfeyer. Eine Cantate von Jos. Haslauer . . . für 4 Singstimmen mit Pf-Begleitung . . . Op. 15. Wien Sprenger, 684. 2 db + 3 db kézírásos szólam. — AMC, A. 32.

32. 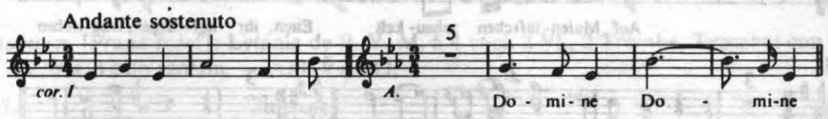

[*Assmayer*, Ignaz]: Offertorium („Domine n. in furore tuo arguas me . . .") Solo für A. (oder Bar.) mit Chor u. [Orch.] Op. 56. Wien Diabelli, D. et C. No. 9030. 12 db szólam. — AMC, A. 33.

33. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Cavatina „Du kannst den Tod mir geben . . ." — „Arbitre d'une vie . . ." für eine A-Stimme gesetzt, aus der Oper Die Stimme von Portici. Mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. No. 3641. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 273.) — AMC (TK), 617.
Koll. 8.

34. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Cavatine „Wackre Männer führt der Morgen . . ." aus der Oper Der Maurer und der Schlosser. Wien Haslinger, T. H. 4845. (Neuester Theater-Journal für Gesang mit Begleitung des Pf. No. 45.) — AMC, A. 34., 35., 36.
Kézírásos karszólamok is.

35. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Der Maurer. Romantische Oper. No. 5. Griechischer Gesang. [Kl—A.] Hamburg Böhme, 5. — AMC (TK), 645.
Koll. 5.

36. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Der Maurer. Romantische Oper. No. 7. Duetto („Keine Rast angefasst . . .") [Kl—A.] Hamburg Böhme. — AMC (TK), 644.
Koll. 4.

37. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Ouverture et Favoritgesänge mit Begleitung des Pf. aus der Oper Die Stumme von Portici. No. 7. Preghiera („Allmächt'ger, den im Staube . . .") Wien Diabelli, D. et C. No. 3066. — AMC, A. 37, 39.
Kézírásos T, B I. és B II. karszólamok is.

38. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Ouverture zur Die Stumme von Portici. La Muette de Portici. Für das Pf. zu 4 Händen gesetzt von Ant. Diabelli. Wien Diabelli, D. et C. No. 3337. — AMC, A. 38.

39. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Romanze („In heitern Jugendtagen . . .") aus der Oper das Pilgerhaus. Mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. No. 3059. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 243.) — AMC (TK), 615.
Koll. 6.

40. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Schlummerlied („O senke, süsser Schlaf, dich nieder . . ." — „Du pauvre seul ami fidèle . . .") für eine S-Stimme, aus der Oper Die Stumme von Portici. Wien Diabelli, D. et C. No. 3640. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 272.) — AMC (TK), 639.
Koll. 30.

41. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Der Schnee. La neige. Oper in 4 Aufzügen, aus dem Französischen von I. F. Castelli. Kl—A. No. 11. Duetto („Für mich Herr Graf fühltet' ihr diese Triebe . . .") Wien Steiner, S: u: C: 4631. — AMC (TK), 609.
Koll. 6.

42. *Auber*, [Daniel François Esprit]: Le Serment ou les faux monnoyens. Opera en 3 actes. Paroles de Scribe. Paris Troupenas, 608. — AMC (TK), B. 1.
Partitúra.

43.

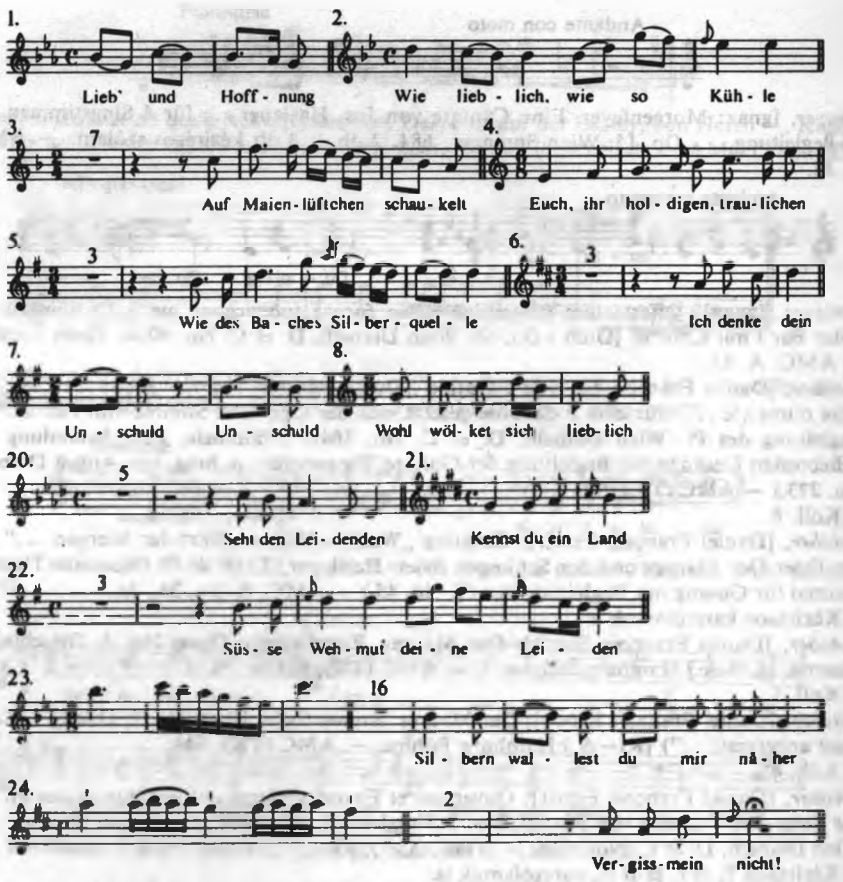

[Auberlen, Samuel Gottlob]: 24 deutsche Lieder verschiedener Dichter, bey'm Klavier zu singen . . . von Auberle. Heilbronn Amon, 168. — AMC, A 40.
Hiányos, a 9—19. énekszámok, a 11—26. lapok hiányoznak.

44.

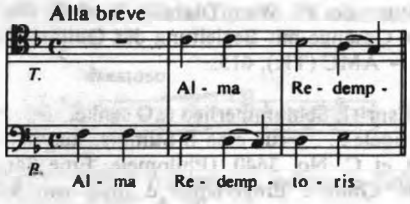

[Aufschnaiter, Benedikt Anton]: Alma Redemptoris à 4. CATB, violis 3bus con organo. Kézirat (1723). 9 db szólam. — AMC, A. 41.

45.

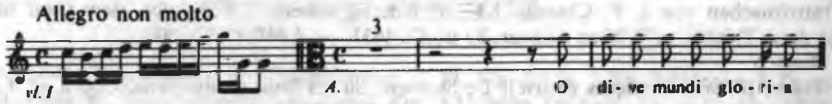

Aumann, [Franz Josef]: De Confessore non Pontifice („O dive mundi gloria . . .") à CATB,

2 Vl, 2 Clarin. Tympano con Organo et Violone. Kézirat (1761). 9 db szólam. — AMC, A. 42.

A C-szólam hiányzik.

46.

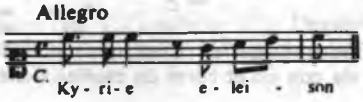

Aumann, [Franz Josef]: Lytania de B. V. M. à 4 voci, 2 Vl., 2 Trombe, Tympani con Organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, A. 43.

47.

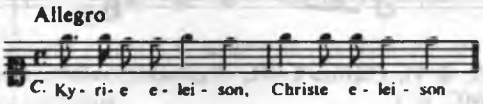

Aumann, [Franz Josef]: Lytaniae de B. V. M. et de SSmo. Nomine Jesu à 4 voci, 2 Vl., 2 Trombe, Tympani con Organo. Kézirat. 18 db szólam. — AMC, A. 44.

A tympani-szólam hiányzik, a többi kettőzött.

48.

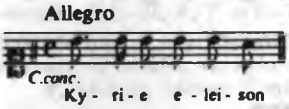

Aumann, [Franz Josef]: Lytaniae Lauretanae in G, a 4tro Voci, 2 Vl, 2 Tromboni conc., Organo e Violone. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, A. 45.

A vlne-szólam hiányzik.

49.

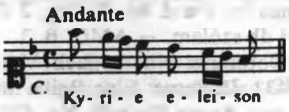

Aumann, [Franz Josef]: Messa a 4tro Voci, 2 Vl., 2 Corni in F con Organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, A. 46.

50.

Aumann, [Franz Josef]: Messa a 4tro Voci, 2 Vl., 2 Corni ad lib. con Organo. Del Sig. Auman. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, A. 47.

Az A- és 2 cor-szólam hiányzik.

51.

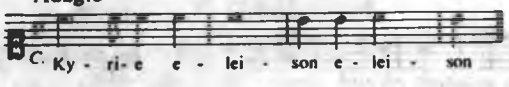

Aumann, [Franz Josef]: Missa S. Ignatii a 4 Voci, 2 Vl., 2 Trombe, Tympani con Organo. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, A. 48.

52.

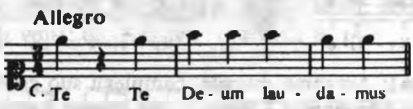

Aumann, [Franz Josef]: Te Deum a 4 Voci, 2 Vl., 2 Trombe, Tympani con Organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, A. 49.

53. 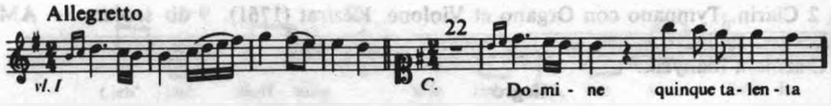

Aurisicchio, Antonio: Antiphona prima de Confessore non Pontifice („Domine quinque talenta . . ."). CAB, 2 Vl, vla con ob et corni da caccia. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, A. 50.

54.

Bach: Alleluja. CATB, 2 Vl, Clarino I—II, Organo e Violone. Del Sige. Bach. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, B. 1.
Nagyrészt kettőzött szólamok.

55. 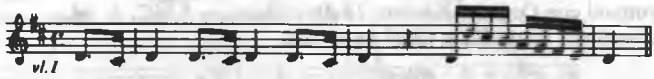

Bach: Overteur[!] à Vl.I, Vl II, Corn. et 2 Ob., 2 Alto Vla. col Basso. Del Sige. Bach. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, B. 2.

56. 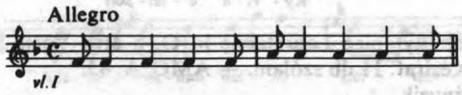

Bach, [Johann Christian]: Sinfonia in F a 2 Vl., 2 Ob., 2 Cor., Vla, con Basso. Del Sige. Bach. [Terry VII: 5.] Kézirat. 8 db szólam. — AMC, B. 3.

57. *Balfe*, M[ichael] W[illiam]: Potpourri No. 3. nach Motiven der Oper Die Zigeunerin. Wien Diabelli, D. et C. No. 8433. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. hrsg. von Anton Diabelli, No. 478.) — AMC (TK), C. 8. 13.

58. 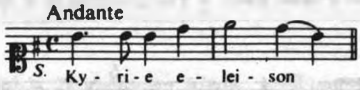

Bartay A[ndrás]: Vocal Messe de Sancto Josepho, componirt . . . von A. Bartay. Op. 30. H.é.n. Schmid. 4 db szólam. — AMC, B. 4.

59. 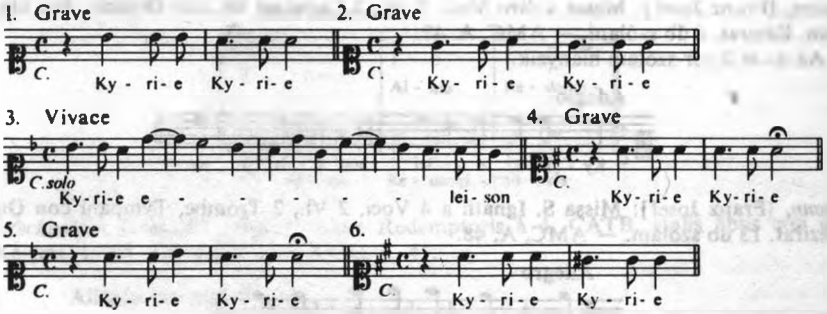

Bassani, [Giovanni Battista]: Acroama missale, complexu suo continens 4 voce in concerto et 4 in ripieno, associatas 2 violinis et 1 viola . . . de Joanne Baptista Bassani . . . Augustae Vindelicorum 1709, Wagner. 9 db szólam. — PH, 2.
A B conc., vl I—II, A-trombone, B-trombone, org és bc szólamok hiányoznak.

60.

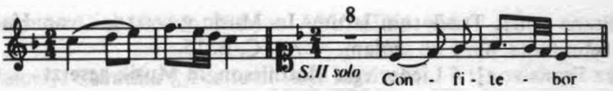

Batka [János]: Graduale, Psalm 110. („Confitebor tibi Domine . . .") für 2 Discant oder T. u. B. solo, Vlc. oder Clar. solo mit [Orch-Begleitung]. Wien Witzendorf, A. O. W. 2978. 13 db szólam. — AMC, B. 5.

61.

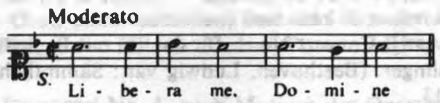

Batka [János]: Libera me für 1 oder 4 Singstimmen mit willkürlichen Begleitung der Orgel, von J. N. Batka. Op. 30. Wien Diabelli, D. et C. No. 1131. 15 db szólam. — AMC, B. 6. Nagyrészt kettőzött szólamok.

62.

Batka [János]: Missa sacra a 6 vocibus, S I—II, A, T, B I—II . . . dem hochwürdigsten Herrn Herrn Johann Baptist von S[z]tankovits . . . gewidmet von J. N. Batka. [2 betétszámmal]: Gloria zur Vocal Messe; Graduale: Quartetto versetto del Cantico Magnificat di Diego Ortiz, ausgezogen aus dem . . . P. Martini Minor Conventuale 1733. Bologna. Kézirat, A. 1843. — AMC, B. 70.
Partitúra és szólamok.

63.

Batthyány [Kristóf]: Grätzer Redout Deutsche, sammt Trios und Coda, für den Carnaval 1829. Componirt u. für das Pf. eingerichtet von Grafen Christoph Batthyány. Gratz Kaiser. — AMC (TK), C.3.35.

64.

Beecke, [Ignaz Franz von]: Les adjeux[!] de la Reine a sa prison du Temple, mis en musique pour 1 voix avec acc. du clavecin par le major Beecké et dedié aux ames sensibles. Heilbronn Amon, 65. — AMC, B. 7., 8., 9., 10., 11.

65.

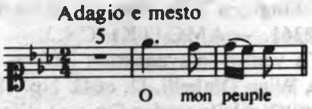

Beecke, [Ignaz Franz von]: Louis XVI. à son peuple, mis en musique pour 1 voix avec acc. du clavecin par le major Beecke, et dedié à tous ceux, qui sont sensibles aux malheurs de ce bon roi. Augsbourg Gombart, 202. — AMC, B. 12.

66. *Beecke*, [Ignaz Franz von]: ua. [Wien] Artaria. — AMC, B. 13.

67. *Beecke*, [Ignaz Franz von]: ua. Kézirat. — AMC, B. 14.

68.

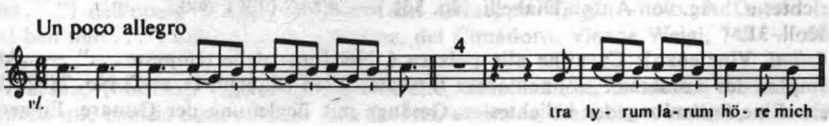

Beecke, [Ignaz Franz von]: Tra lyrum larum. In Music gesetzt . . . von Haubtman[!] von Beecke. Mannheim Götz, 85. 5 db szólam. — AMC, B. 15.

69. *Beecke*, [Ignaz Franz von]: 6 Lieder von Matthisson, in Musik gesetzt . . . von Major von Beecke. Augsburg Gombart, 226. — AMC, B. 16.
Csak a cím- és a zárólapok vannak meg.

70. *Beethoven*, L[udwig] v[an]: Christus am Ölberge. Oratorium. [Kl—A. Op. 85.] Leipzig [1811] Breitkopf u. Härtel, 1496. 17 db szólam. — AMC, B. 17, 18.
Nyomtatott zongorakivonat és kézírásos énekszólamok.

71. *Beethoven*, L[udwig] v[an]: Concert No. 1. für das Pf. mit Begleitung des Orchesters. Op. 15. [C dur.] Wien Haslinger. (Beethoven, Ludwig van: Sämmtliche Werke IX. Concerte, 1.) — AMC (TK), B. 13.
Partitúra.

72. *Beethoven*, L[udwig] v[an] [?]: Fughen Lehre. Kézirat. — AMC (TK), 743.

73. *Beethoven*, L[udwig] v[an]: Grand septuor, arr. pour le piano à 4 mains. Op. 20. Leipzig Breitkopf u. Härtel, 5485. — AMC, B. 19.

74. *Beethoven*, L[udwig] v[an]: Grand trio pour le pf. avec 1 clar. ou. vl., et vlc . . . Op. 11. [B dur.] Vienne Mollo, M. 1064. 3 db szólam. — AMC (TK), 434.

75. *Beethoven*, L[udwig] v[an]: Grosse Sinfonie No. 8. Op. 93. Wien Haslinger, T. H. 7060. — AMC (TK), B. 12.
Partitúra.

76. *Beethoven*, L[udwig] van: Marche funèbre sur la mort d'un héros. Pour le pf., tirée de l'oeuvre 26. Vienne Haslinger, T. H. 7308. — AMC (TK), C. 1. 15.

77. *Beethoven*, L[udwig] van: Messe in C dur. Op. 86. Leipzig Breitkopf u. Härtel, Orch. B. 753. 22 db. szólam. (Breitkopf et Härtels Orchesterbibliothek.) — AMC, B 20.
Csak zenekari szólamok.

78. *Beethoven*, L[udwig] van: Messa à 4 voci coll'acc. dell'orch . . . — Drey Hymnen für 4 Singstimmen mit Begleitung des Orch . . . Op. 86. Leipzig Breitkopf u. Härtel, 1667. — AMC, B. 21.
Partitúra és kézírásos szólamok.

79. *Beethoven*, L[udwig] van: Missa, composita a Ludovico van Beethoven . . . Op. 123. Moguntiae 1827 Schott, 2346. — AMC, B. 22.
Partitúra.

80. *Beethoven*, L[udwig] van: Rondo pour le clavecin ou pf. Composé par Louis van Beethoven. [Op. 51. No. 1. C dur.] Vienne Artaria, 711. — AMC, B. 23.

81. *Beethoven*, L[udwig] van: Sonata per il clavicembalo con vlc. Composta dal Sigr. Luigi van Beethoven. Op. 69. [A dur.] Vienna Artaria, 2060. 2 db szólam. — AMC, B. 24.

82. *Beethoven*, L[udwig] van: Trois trios pour le pf., vl. et vlc. Composés . . . par Louis van Beethoven. Op. 1. No. 1. [Esz dur.] Vienne Cappi. 3 db szólam. — XJM, H. 4.9.

83. *Beethoven*, [Ludwig van]: 33 Veränderungen über einen Walzer, für das Pf . . . Op. 120. Wien Cappi et Diabelli, C. et D. No. 1380. — AMC, B. 25.

84. *Beethoven*, [Ludwig van]: Wellingtons Sieg oder die Schlacht bey Vittoria. Für das Pf. Op. 91. Wien Steiner, S. et C. 2361. — AMC (TK), C.4.3.

85. *Bellini*, Vinc[enzo]: Aria („Tu vedrai la sventurata . . ." — „Siehst du sie, die ich verlassen . . .") nell'opera Il pirata. Wien Diabelli, D. et C. No. 2897. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 232.) — AMC (TK), 635.
Koll. 26.

86. *Bellini*, Vinc[enzo]: Arie („Alla gioja ed al piacer . . ."—„Eure Liebe ist nur das Glück . . .") für eine S-Stimme aus der Oper Bianca e Fernando. Wien Diabelli, D. et C. No. 5533. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 345.) — AMC (TK), 640.
Koll. 31.

87. *Bellini*, Vinc[enzo]: Cavatina alla polacca („Nel furor delle tempeste . . ." — „An den Kämpfen des Korsaren . . .") nell'opera Il pirata. Wien Diabelli, D. et C. No. 2892. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet

u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 231.) — AMC (TK), 634.
Koll. 25.

88. *Bellini*, Vinc[enzo]: Cavatina („Per te di vane lagrime . . ." — „Ach, nur die Thränen dir geweint . . .") nell'opera Il pirata. Wien Diabelli, D. et C. No. 2898. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 233.) — AMC (TK), 636.
Koll. 27.

89. *Bellini*, Vinc[enzo]: Gran scena ed aria („Deh non ferir deh sentirmi . . .") nell'opera Bianca e Fernando. Firenze — Milano Ricordi Pozzi — Ricordi, 3578. — AMC (TK), 1756.

90. *Bellini*, Vinc[enzo]: Potpourri No. 1. nach Motiven der Oper Norma. Wien Diabelli, D. et C. No. 4507. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. hrsg. von Anton Diabelli, No. 304.) — AMC (TK), C.1.3., C.8.12.
Két példány.

91. *Bellini*, Vinc[enzo]: Recitativo e duetto („Tu sciagurato ah! fuggi . . .") nell'opera Il pirata. Wien Mechetti, P. M. 1914. (Aurora d'Italia e Germania. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung des Pf. No. 105.) — AMC (TK), 1798.
Koll. 3.

92.

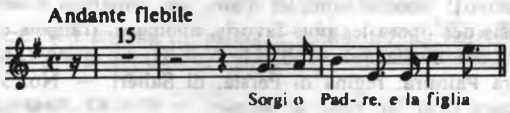

Bellini, Vinc[enzo]: Romanza, cantata nell'opera Crociato in Egitto di Meyerbeer, composta dal —. Wien Mechetti, P. M. 1998. (Aurora d'Italia e di Germania. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung des Pf. No. 118.)

93. *Bellini*, Vinc[enzo]: Scena e cavatina („Ah come rapida . . ." — „Wie flüchtig schwand die Spur . . .") aus der Oper Il pirata. Wien Diabelli, D. et C. No. 2901. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 236.) — AMC (TK), 637.
Koll. 28.

94.

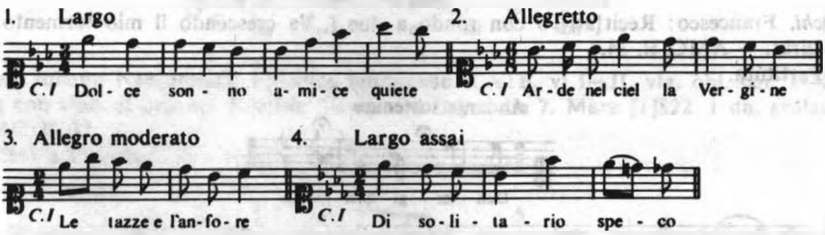

Benelli, Antonio: 4 notturni a 4 voci (italienisch und deutsch) . . . Lipsia Breitkopf u. Härtel, 2225. 1 kötet + 4 db énekszólam. — AMC, B. 26.

95. *Berton*, [Henri]: Ausgewählte Stücke aus dem Singspiel Aline, Königin von Golkonda . . . Für das Pf. No. 1—13. Wien Weigl, 581—593. — AMC, B. 27.
Az opera 13 száma önálló füzetekben, összekötve.

96. *Bevilacqua*, [Matteo]: Recueil complet d'airs, de romances, rondeaux, et duos. Tant originaux que choisis des opera les plus favoris, allemans, françois et italiens, avec l'acc. de guitare par Mathieu Bevilacqua. Cah. 3. No. 7. Rondo („Oh momento fortunato . . .") dall'opera Camilla del Sig. Ferdinando Paer. — No. 8. Duetto („Ah spiegarti oh Dio! vorrei . . .") dell'opera L'amor marinaro, del Giuseppe Weigl. — No. 9. Duetto („Ah senti! ben mio . . .") dell'opera Pimmalione, del Cimadoro. Vienne Weigl, 749. — AMC, B. 29.

97. *Bevilacqua*, [Matteo]: Recueil complet d'airs, de romances, rondeaux et duos. Tant originaux que choisis des opera les plus favoris, allemans, françois et italiens, avec l'acc.

de guitare par Mathieu Bevilacqua. Cah. 7. No. 19. Cavatina („Che vago sembiante, che luci vezzosi . . .") dell'opera Giulietta e Romeo di Zingarelli. — No. 20. Duetto („Dunque mio bene tu mia sarai . . .") dell'opera Giulietta e Romeo di Zingarelli. — No. 21. Rondo („Ombra adorata aspetta . .") dell'opera Giulietta e Romeo di Crescentini. Vienne Weigl 823. — AMC, B. 30.

98. *Bevilacqua*, [Matteo]: Recueil complet d'airs, de romances, rondeaux et duos. Tant originaux que choisis des opera les plus favoris, allemans, françois et italiens, avec l'acc. de guitare par Mathieu Bevilacqua. Cah. 9. No. 25. Aria („Ah! se almen la mia constanza . . .") dall'opera le Nozze di Figaro di Mozart. — No. 26. Duet („Hier, wo die Frühlingslüfte . . .") dell'opera Axur, König von Ormus con Salieri. — No. 27. Nocturne pour 1 voix de Antoine Diabelli. Vienne Weigl, 963. — AMC, B. 31.

99. *Bevilacqua*, [Matteo]: Recueil complet d'airs, de romances, rondeaux et duos. Tant originaux que choisis des opera les plus favoris, allemans, françois et italiens, avec l'acc. de guitare par Mathieu Bevilacqua. Cah. 10. No. 28. Rondo („Infelice in tal momento . . .") dell'opera L'inganno amoroso di Paisiello. — No. 29. Aria („Gia vicin è quel di . . .") dell'opera I fratelli rivali di Winter. — No. 30. Arie („Wie glücklich waren nicht jene Tage . . .") dell'opera Axur, König von Ormus, von Salieri. Vienne Weigl, 966. — AMC, B. 32.

100. *Bevilacqua*, [Matteo]: Recueil complet d'airs, de romances, rondeaux et duos. Tant originaux que choisis des opera les plus favoris, allemans, françois et italiens, avec l'acc. de guitare par Mathieu Bevilacqua. Cah. 11. No. 31. Cavatina („Ecco il tetto incantatore . . .") dell'opera Palmira, regina di Persia, di Salieri. — No. 32. Aria („Non siate ritrosi . . .") dell'opera Cosi fan tutte di Mozart. — No. 33. Arie („Die Mädchen mach es . . .") dell'opera Das unterbrochene Opferfest di Winter. Vienne Weigl, 967. — AMC, B. 33.

101. Rondo, larghetto

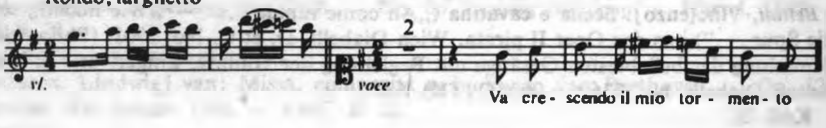

Bianchi, Francesco: Recit[ati]vo con rondo a due („Va crescendo il mio tormento . . .") Kézirat. — AMC, B. 34.
Partitúra.

102.

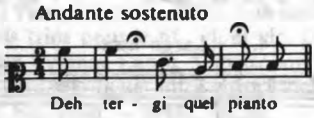

Bianchi, Francesco: Il distacco. Arietta per la chittarra, del Sigre. F. Bianchi. Kézirat. — AMC, B. 35.

103. 1. Adagio

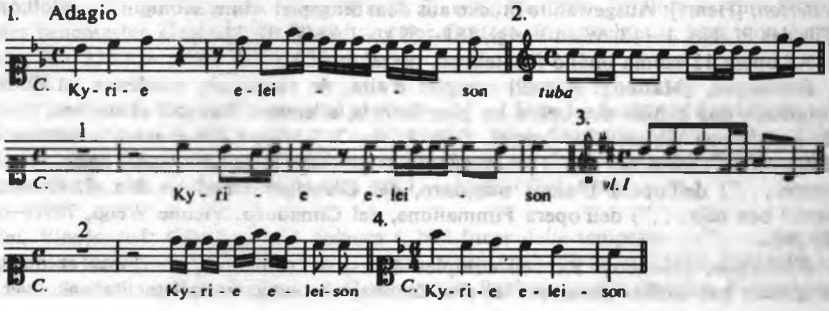

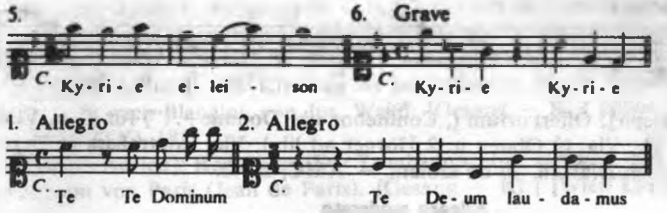

Bieling, [Franz Ignaz]: Aerarium Marianum, hoc est: lytaniae 6 . . . cum annexis 2 Te Deum Laudamus. A 4 vocibus ordinariis, partim 2. violinis, partim unisono necess. 2 tubis vel lituis . . . principale et tympano . . . cum duplici basso continuo. A Francisco Ignatio Bieling . . . Op. 2. Augustae Vindelicorum 1731, Lotter. 7 db szólam. — PH 97.
Csak a SATB, vl. I, cor. I és org. szólamok.

104. *Bierey*, G[ottlob] B[enedikt]: Wladimir, Fürst von Nowogrod [!]. Eine historische Oper in 3 Aufzügen, imm vollständigen Kl—A. H.é.ny.n. 776—777—778. — AMC, B. 36.
Hiányos, csak a 12., 17—20., 61—64. lapok vannak meg.

105.

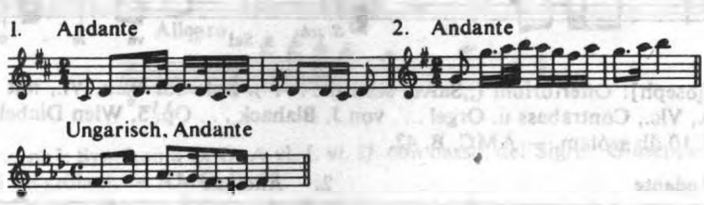

Bihari [János]: 6 Hongroises pour le piano-forte de differents maitres, par Bihary. Kézirat. — AMC (TK), C.9.28.
Hiányos.

106.

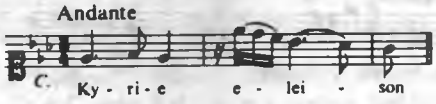

Bittner, Johann Nep[omuk]: Lytaniae lauretanae. CATB, vl I—II, vla. obl. cor. I—II. ex Dis con vlne. et organo. Kézirat: Ferdinand Bayer die 7. März [1]822. 1 db szólam. — AMC, B. 37.
Csak a C-szólam.

107.

[Blahag], Jos[eph]: Offertorium („Ave Maria . . ."). Solo für S, mit Begleitung 2 Vl, Vla., Vlc, Contrabass u. Orgel. Componirt von Jos. Blahack . . . Op. 4. Wien Diabelli, D. et C. No. 3563. 12 db szólam. — AMC, B. 38.
Kézírásos szólam-duplumok.

108.

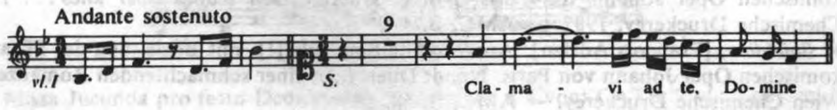

[Blahag], Jos[eph]: Offertorium („Clamavi ad te . . .") . . . Op. 9. Wien Diabelli, D. et C. No. 851. 21 db szólam. — AMC, B. 39.
Kézírásos szólam-duplumok.

109. Andante

[Blahag], Jos[eph]: Offertorium („Confitebor tibi Domine . . .") für T. u. Vl. Solo mit Begleitung 2 Vl., Vla. (2 Oboen u. 2 Hörner ad lib.), Vlc, Contrabass u. Orgel . . . von Jos. Blahack. Wien Diabelli. 10 db szólam. — AMC, B. 40.

110. Allegro moderato

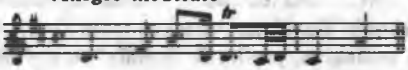

[Blahag], Jos[eph]: Offertorium („Justus ut palma . . .") B. Solo mit Begleitung von Streicher, 2 Clar., 2 Horn, Vlne. u. Orgel. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, B. 41.
A B-szólam hiányzik.

111. Adagio

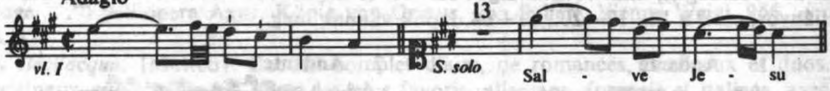

[Blahag], J[oseph]: Offertorium („Salve, Jesu pie . . ."). Solo für S. u. Vl., mit Begleitung 2 Vl., Vla., Vlc., Contrabass u. Orgel . . . von J. Blahack . . . Op. 5. Wien Diabelli, D. et C. No. 3569. 10 db szólam. — AMC, B. 42.

112. 1. Andante 2. Andante

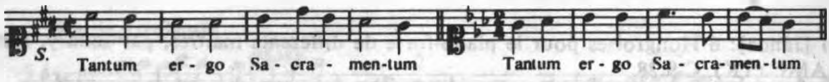

3. Andante 4. Andante

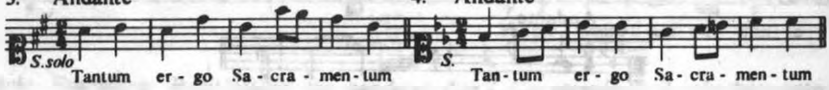

[Blahag], J[oseph]: 4 Tantum ergo für SATB u. Orgel, componirt von Jos. Blahack . . . Op. 2. Wien Diabelli, D. et C. No. 372. 6 db szólam. — AMC, B. 43.

113.

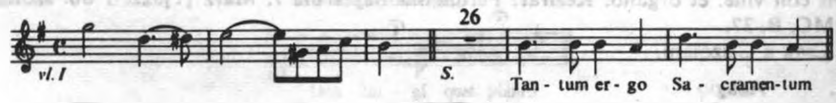

[Blahag], J[oseph]: Tantum ergo für Vl. Solo, gemischten Chor u. Orchester. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, B. 44.
Szólam-duplumok.

114. *Boieldieu*, [François Adrien]: Ausgewählte Singstücke mit Begleitung des Pf. aus der komischen Oper Johann von Paris. No. 1. Ouverture. Wien Chemische Druckerey, 1985. — AMC, B. 46.

115. *Boieldieu*, [François Adrien]: Ausgewählte Singstüke[!] mit Begleitung des Pf. aus der komischen Oper Johann von Paris. No. 3. Duett („Den Ruhm über alles . . .") Wien Chemische Druckerey, 1987. — AMC, B. 47.

116. *Boieldieu*, [François Adrien]: Ausgewählte Singstüke[!] mit Begleitung des Pf. aus der komischen Oper Johann von Paris. No. 4. Duett („In einer schmachtenden Romanze . . .") Wien Chemische Druckerey. — AMC, B. 48.

117. *Boieldieu*, [François Adrien]: Ausgewählte Singstüke[!] mit Begleitung des Pf. aus der komischen Oper Johann von Paris. No. 6. Romance („Der Troubadour . . .") Wien Chemische Druckerey, 1990. — AMC, B. 49.

118. *Boieldieu*, [François Adrien]: Ausgewählte Singstüke[!] mit Begleitung des Pf. aus der komischen Oper Johann von Paris. No. 7. Duett („Der Mann den ich erwählte . . .") Wien Chemische Druckerey, 1991. — AMC, B. 50.

119. *Boieldieu*, [François Adrien]: Der Kirchtag im benachbarten Dorfe. Quartetto („Nun hilft kein Zieren . . .") nach Blangini, von Jos. Weigl. [Gesang — Kl.] [Wien Steiner], S: u: C: 3619. — AMC (TK), 1815.

120. *Boieldieu*, [François Adrien]: Romance („Der Troubadour stolz auf der Liebe Bande . . ." aus der Oper Johann von Paris (Jean de Paris). [Gesang — Kl.] [Wien Cappi, 1556. — AMC, B. 45.

Hiányos.

121. *Boieldieu*, [François Adrien]: Terzett mit Chor („Seht da kommt euer Weib gelaufen . . .") aus der Oper Die weisse Frau. Kézirat. 6 db énekszólam. — AMC, B. 52.

122. *Boieldieu*, [François Adrien]: Die weisse Frau. (La dame blanche.) Oper in 3 Aufzügen . . . Clavier-Auszug. No. 1. Arie. Wien Haslinger, T. H. 4751. — AMC, B. 51.

123. *Boieldieu*, [François Adrien]: Zwey Romanzen aus der Oper Rothkäppchen. Wien Diabelli, C. et D. No. 238. (Euterpe. Eine Reine moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. hrsg. von Anton Diabelli, No. 2.) — AMC (TK), D.1.16.

124.

Bonnark, [Joseph]: Synphonia ex G. A vl. I, vl. II. con basso, del Sigre. Giuseppe Bonnark. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, B. 53.

Sérült.

125.

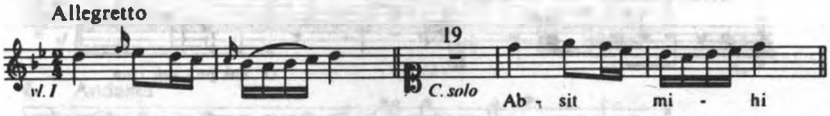

Bonno, Giuseppe: Aria de Tempore v. SSmo Sacramento („Absit mihi gloriari . . ." — „Bone Jesu verbum Patris . . .") A C solo, 2 vl, vla, con organo. Del Sigr. Giuseppe Bonno. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, B. 54.

126.

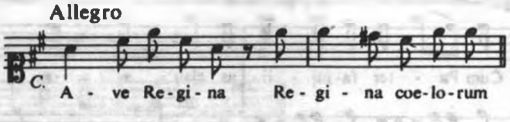

Boog: Ave Regina a 4 voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, B. 56.

127.

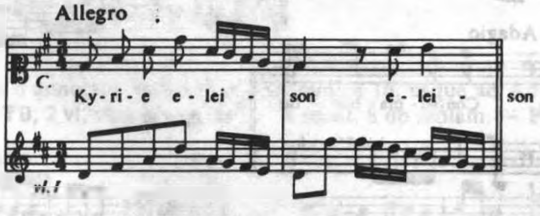

Boog: Missa Jucunda pro festo Dedicationis Eccl[esi]ae, à 4 voc: CATB, 2 vl., 2 cor. ad lib. vlne. et organo. Kézirat. 10 db szólam. — PH 5.

128. Allegro

Boog: Missa Pastoritia brevis pro Natalitiis Domini N. J. Chri[sti], à 3 vo[cibus]: C. et B. oblig., A. ad lib., 2 vl, vlne et organo. Kézirat. 4 db szólam. — PH 3.
Csak A, B, vl I és org. szólamok.

129. Allegro

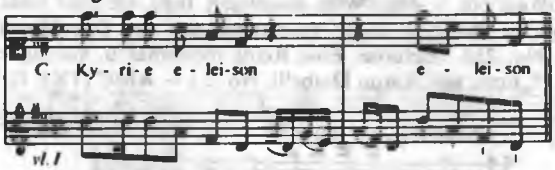

Boog: Missa Pastoritia pro Festis Natalitiis Domini, à 4 Voc: CATB, 2 vl, vlne et organo et clarinis. Kézirat. 10 db szólam. — PH 4.

130. Recitatív: „Personate universa orbis . . ."
Aria. Andante

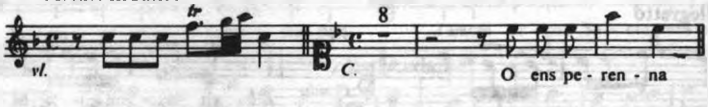

Boog: Motetto de SS. Trinitate, BVM. et Confessore („Personate universa . . ." [ill. ária]: O ens perenna . . .") à 4 voci, 2 vl., 2 trombe, tympani con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, B. 57.

131. 1. Allegro

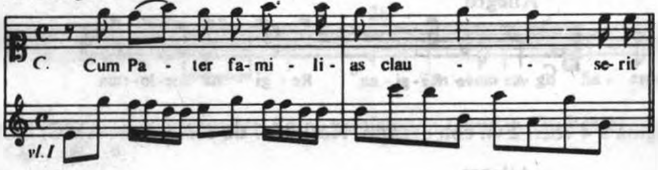

2. Adagio

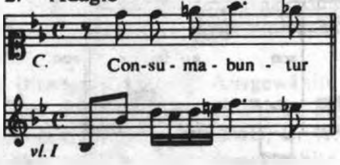

Boog: Offertoria duo, et 1 annotatum pro Dominica Septuagesima, et Quinquagesima . . . à 4 voc[ibus]: CATB. 2 vl, vlne et organo. Kézirat. 8 db szólam. — PH 31.

132. 1. Allegro

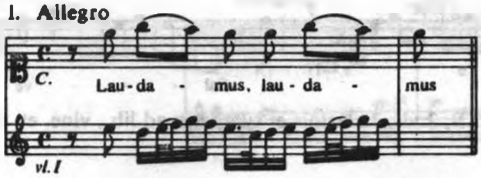

2. Andante 3. Allegro Andante

4. Andante

5. Andante

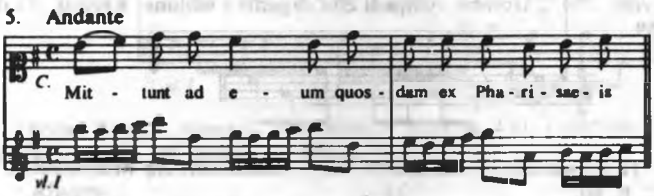

6. Andante

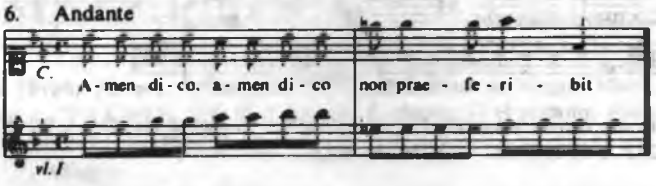

7. Andante

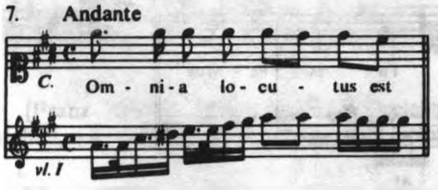

Boog: Offertoria 7 et 6 annotata, incipiendo à Dominica 16. usque ad Adventum Do[mi]ni. A 4 voc[ibus]: CATB, 2 vl, vlne et organo . . . Kézirat. 8 db szólam. — PH 32.

133. Tempo giusto Andante

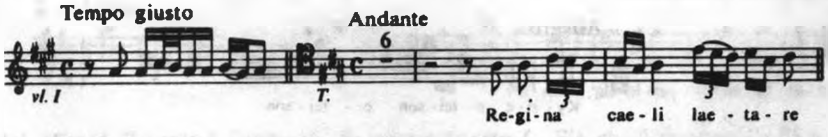

Boog: Regina Coeli a vocibus T solo, vl 2, organo con violone. Kézirat. 5 db szólam. — — AMC, B. 58.

134.

Boog: Salve Regina à 4 voc[ibus]: CATB, 2 vl., 2 clarinis et tympano ad lib., vlne. et organo Kézirat. 11 db szólam. — PH 115.

135. 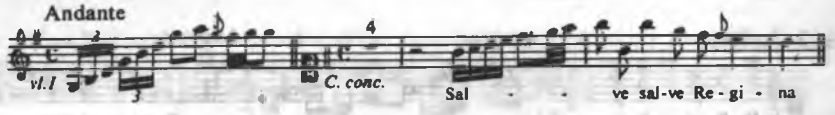

Boog, Johann Nepomuk: Salve Regina à C. Conc[er]to, A. Ripieno, Tenore Ripieno, Basso Ripieno, Vl. 2. con Organo e Vlne. Del Sige. Joanne Nep. Boog. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, B. 55.

136.

Boog: Te Deum à 4 voci, 2 vl, 2 trombe, tympani con organo e violone. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, B. 59.

137.

Bornhardt, J. H. C.: 12 Ecossoicen[!] für das Pf. H. 1. Braunschweig Musikalische Magazine, 318. — AMC, B. 60.

138.

Brauchle, Joseph: Grande sonate pour le pf. avec acc. d'un violon et vlc. Op. 3. Wien Imprimerie chimique, 1263. 3 db szólam. — XJM, H. 4.11.

139. 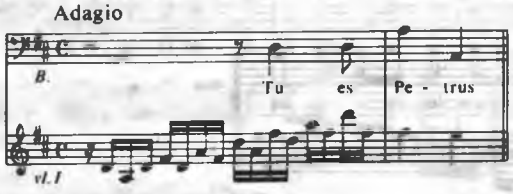

Brixi, [Franz Xaver]: Graduale de festo SS. Apostol. Petri et Pauli, à CATB, vl I, vl II, 2 clarini, tympani, organo e vlne. Kézirat. 22 db szólam. — AMC, B. 61. Partitúra és szólamok.

140. 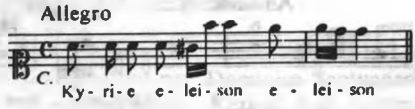

Brixi, Franz Xaver ?]: Messa in A, à 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Francesco. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, B. 62.

141.

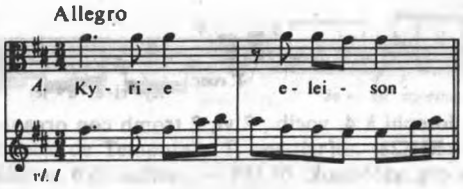

Brixi, [Franz Xaver]: Messa a CATB, vl 2, clarini 2, con organo e tympani, del Sigre. Francesco Brixi. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, B. 63.
A S és org-szólamok hiányoznak; sérült.

142.

Brixi, [Franz Xaver]: Messa à 4 voci vocali, 2 vl., 2 trombe con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, B. 64.

143.

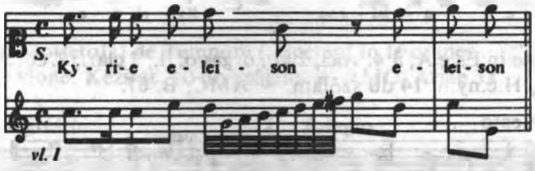

Brixi, [Franz Xaver]: Missa S. Romualdi, 4 vocibus, 2 vl, 2 clarinis, tympano, vlne., organo. Kézirat 1761. 11 db szólam. — PH 6.

144.

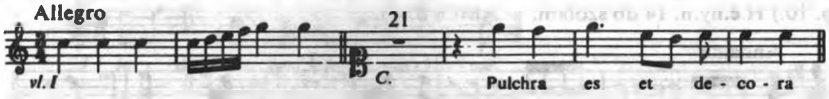

Brixi, [Franz Xaver]: Offertorium ex C, de Beatissima Virgini Marie[!] („Pulchra es et decora . . .") à CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II et organo. Auth. Fran. Brixy. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, B. 65.

145.

Brixi, [Franz Xaver]: Offertorium de Decicatione Ecclesiae, quovis Sancto et tempore Paschali, a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, con org. e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — PH 33.

146. I.

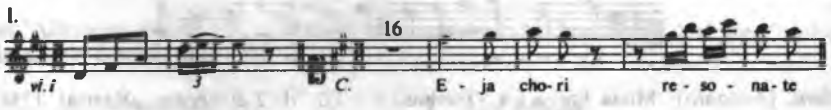

2. Allegro

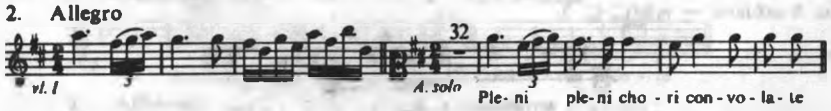

Brixi, [Franz Xaver]: 2 Offertoria de quovis Sancto („ Eja chori resonate . . .") à CATB, 2 vl, alto vla., 2 clarini con organo. Del Sigre. Xaverio Brixi. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, B. 66.

147. Allegro

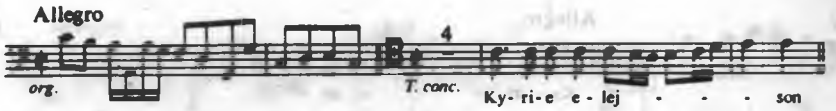

[Brustmann]: Missa S. Josephi à 4. vocib., 2 vl, 2 tromb con organo. Prustman D. Kézirat 1722. 5 db szólam. — PH 28.
Csak a STB, vl I és org. szólamok.
Koll. 8.

148. Allegro

Brustmann: Salve Regina à voc[ibus], 2 vl., 2 clarinis, 2 trombone con organo è violone Kézirat. 11 db szólam. — PH 116.

149. 4. Lento 5. Lento

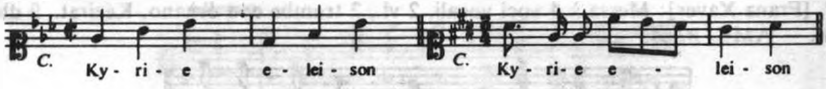

Bühler, Franz: 2 Missae in Es e A, à 4. voci, 2 vl., organo, fl., 2 clar., 2. cor., 2 clarini, tympani, No. 4—5. (Op. 10.) H.é.ny.n. 14 db szólam. — AMC, B. 67.

150. 6. Lento

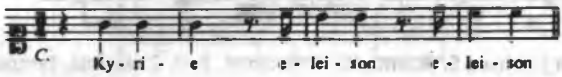

Bühler, Franz: Missa in C à 4. voci, 2 vl., organo, fl., 2 clar., 2 cor., 2 clarini, tympani, (Op. 10.) H.é.ny.n. 14 db szólam. — AMC, B. 68.

151. Andante

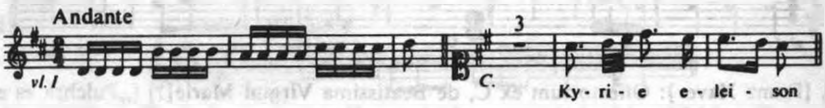

Bühler, Franz: Sex missae breviores et faciliores pro choris ruralibus . . . per Franciscum Bühler. Op. 10. (No. 1.) 4. ed Augsburg Fahrmbacher. 15 db szólam. — AMC, B. 69.

152.

Caldara, [Antonio]: Messa brevis à CATB, 3 violi[!] di Alto con Organo. Kézirat 1741. 8 db szólam. — AMC, C. 2.

153.

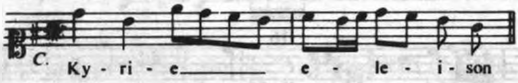

Caldara, [Antonio]: Missa brevis à 4 V[ocibus], CATB, vl. 2 et organo. Kézirat 1754. 7 db No. 6 szólam. — AMC, C. 3.

154.

Caldara, [Antonio]: Missa. CATB, Violos[!] 3bus et Organo. Kézirat 1723. 8 db szólam. — AMC, C. 1.

155. Aria

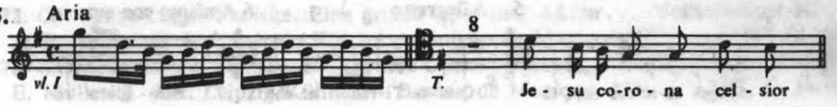

Caldara, [Antonio]: Motetta de Tempore a T. conc[er]to, vl 2, vla, vlne con organo. Dell Sige. Ant. Caldara. Kézirat. 6 db szólam. — PH 40.

156.

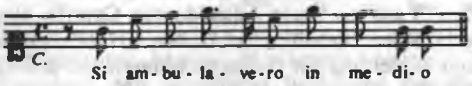

Caldara, [Antonio]: Motetto de Tempore („Si ambulavero . . . ") à 4tro Voci CATB, 3 Violi[!] con Organo. Kézirat (1726). 8 db szólam. — AMC, C. 4.

157. Andante

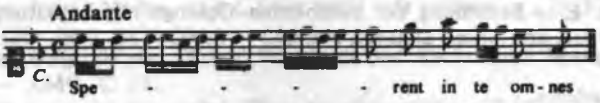

Caldara, [Antonio]: Motteto[!] de Tempore („Sperent in te omnes . . . ") à 4 voci conc[er]to, 2 vl. con organo e vlone. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ariae 38.

158. 1. Allegretto 2. Adagio

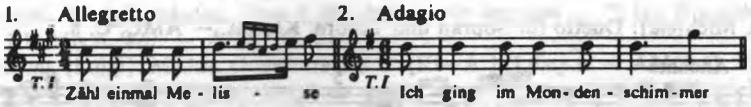

3. Andantino

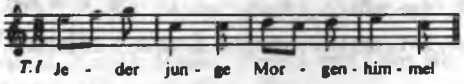

Call, Leonhard von: Gesänge für 2 Tenore u. 2 Bässe ohne Begleitung. Op. 10. No. 2. Wien Kunst u. Industrie Comptoirs, 166. 4 db szólam. — AMC, C. 5.

159. I. Allegro II. Allegro

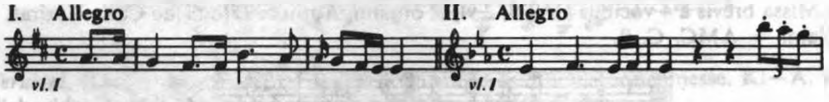

III. Allegro

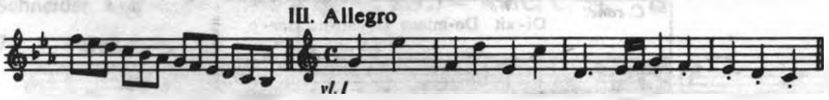

Cambini, [Giovanni Giuseppe]: 3 quartetto concertans, 2 vl., vla et basso. Del Sig. Cambinii. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 4. 7.

160. 1. Allegro moderato 2. Alla polacca

3. Allegretto 4. Andantino grazioso

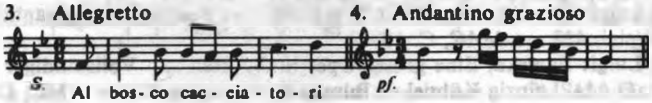

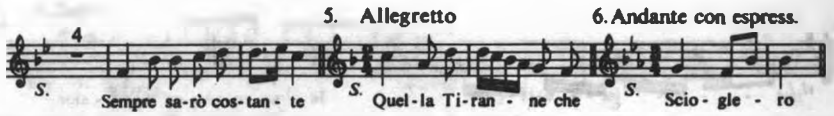

Cannabich, [Karl Konrad?]: 6 canzonette a 3 ed a 4 voci . . . Composta . . . dal . . . Carlo Cannabich. Op. 5. Monaco Falter, 85. — AMC, C. 6.

161. *[Carafa*, Michele]: Cavatina alla polacca („De sdegni tuoi mi rido . . . " — „Ich soll euch Liebe schenken . . . ") aus der Oper Adelaide von Caraffa, eingelegt in der Oper La Molinara — die Müllerin. Wien Diabelli, C. et D. No. 637. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitarre. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 57.) — AMC (TK), 613.
Koll. 4.

162. *Carafa*, Mich[ele]: Cavatina („Fra tante angoscie . . . " — „Für meine Leiden . . . ") aus der Oper Berenice in Siria, eingelegt in der Oper Otello. Wien Diabelli, C. et D. No. 534. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 40.) — AMC (TK), 1792, 625.
Koll. 6.

163.
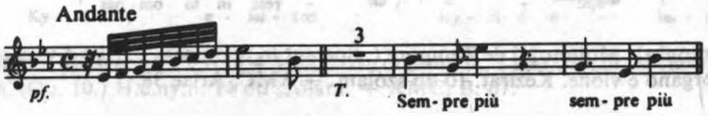

Carafa, Mich[ele]: Duetto für Sopran und Tenore. Kézirat. — AMC, C. 8.

164.

Carl: Ave Regina a Canto, Alto conc., 2 vl., organo e violone. Kézirat. 5 db szólam. — PH 117. A S-szólam hiányzik.

165.
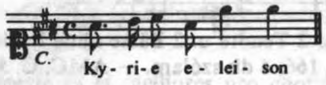

Carl: Missa brevis à 4 vocibus CATB, 2 vl, et organo. Authore D[omi]no Carl. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, C. 9.

166.
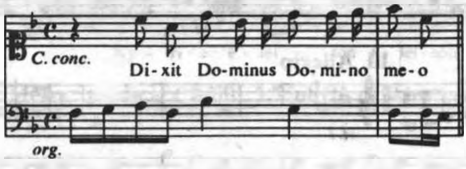

Carl: Vesperae de Dominica in F, à CATB, vl 2 et organo. Kézirat. 7 db szólam. — PH 76.

167. *Catel*, [Charles Simon]: Semiramis. Ein grosses ernsthaftes Singspiel in 3 Akten . . . Kl—A. [No. 1.] Ouverture. Wien Weigl, 899. — AMC, C. 10.

168. *Catel*, [Charles Simon]: Aria („Zittre vor mir . . . ") aus der Oper Semiramis. [Kl—A.] [Wien] Chemische Druckerey, 509. — AMC, C. 11.

169. *Cherubini*, Luigi: Elisa. Romanze No. 5. („Annetchen um die Welt zu sehen . . . ") [KL—A.] [Wien] Weigl, 408. — AMC, C. 12.

170. *Cherubini*, Luigi: Elisa. Romanze No. 7. („Ein armer Pachter, Josl genannt . . . ") [Kl—A.] [Wien] Weigl, 410. — AMC, C. 13.

171. *Cherubini*, Luigi: Faniska, Eine grosse Oper in 3 Akten . . . Vollständiger Kl—A. von. A. E. Müller. 1. Akt. Leipzig Kühnel — Bureau de Musique, 471. — AMC, C. 14/I.

172. *Cherubini*, Luigi: Faniska. Eine grosse Oper in 3 Akten . . . Vollständiger Kl—A. von A. E. Müller. 2. Akt. Leipzig Kühnel — Bureau de Musique, 479. — AMC, C. 14/II.
173. *Cherubini*, Luigi: Faniska. Eine grosse Oper in 3 Akten . . . Vollständiger Kl—A. von A. E. Müller. 3. Akt. Leipzig Kühnel — Bureau de Musique, 480. — AMC, C. 14/III.

174. 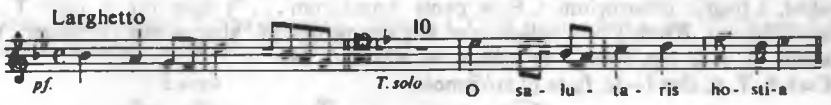

Cherubini, Luigi: Graduale zur 4. Messe („O salutaris hostia . . . "). Duett für S u. T., mit Begleitung [von Streicher]. Mit beigefügter Begleitung des Pf. anstatt des Orch. Wien Diabelli, D. et C. No. 3842. 7 db szólam. — AMC, C. 16.
175. *Cherubini*, Luigi: Krönungs-Messe. Kézirat. 1 db szólam. — AMC, C. 17.
Csak az A-szólam.
176. *Cherubini*, Luigi: Medea. Aria („Ewig dein, weit entfernt . . . ") [Kl—A.] H.é.ny.n. — AMC, C. 18.
177. *Cherubini*, Luigi: Medea. Aria („Wie Zorn und Rache mich bewegen . . . ") [Kl—A.] H.é.ny.n. — AMC, C. 27.
178. *Cherubini*, Luigi: Medea. Aria („Zittre du! fliehe weit . . . ") [Kl—A.] H.é.ny.n. — AMC, C. 19.
179. *Cherubini*, [Luigi]: Medea. Arie („Sieh die Gattin vor dir . . . ") [Kl—A.] H.é.ny.n. — AMC, C. 20.
180. *Cherubini*, [Luigi]: Medea. Duet („Ihr drohet mir umsonst . . . ") No. 6 [aus der Oper. Kl—A.] H.é.ny.n. 429. — AMC, C. 21.
181. *Cherubini*, [Luigi]: Medea. Ouverture No. 2. [Kl—A.] H.é.ny.n. — AMC, C. 22.
182. *Cherubini*, [Luigi]: Medea. Aria („Lass vereint uns alles tragen . . . ") [Kl—A.] H.é.ny. n. — AMC, C. 23.
183. *Cherubini*, [Luigi]: Medea. Duet („Kinder ach! Kinder ach . . . ") [Kl—A.] H.é.ny.n. — AMC, C. 24.
184. *Cherubini*, [Luigi]: Medea. Marsch und Chor No. 10. („Dir tönt dies Lied . . . ") [Kl—A.] H.é.ny.n. 433. — AMC, C. 25.
185. *Cherubini*, [Luigi]: Medea. Ouverture No. 3. [Kl—A.] H.é.ny.n. — AMC, C. 26.

186. 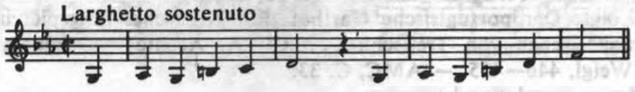

Cherubini, [Luigi]: Missa pro defunctis. Requiem. Cherubini's Seelenmesse. Kl—A. von Fr. Schneider. Leipzig Breitkopf u. Härtel, 2293. — AMC, C. 34.

187. 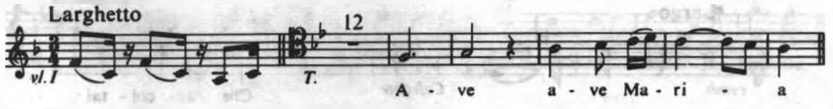

Cherubini, L[uigi]: Offertorium („Ave Maria gratia plena . . . ") Solo für S. u. Clar, mit Begleitung von 2 Vl, Vla, Vlc. u. Contrabass. No. 27. Wien Diabelli, 3426. 11 db szólam. — AMC, C. 28.
Csak kézírásos szólamok.

188. 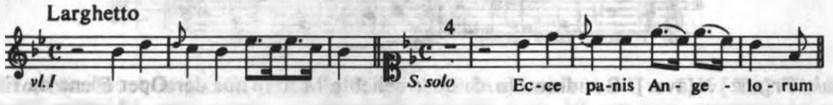

Cherubini, L[uigi]: Offertorium („Ecce panis Angelorum . . . ") Solo für S. oder T., mit

Begleitung von 2 Vl, Vla, 1 Fl, 2 Clar, 2 Fg, Vlc, u. Contrabass. Wien Diabelli, D. et C. No. 3425. — AMC (TK), 799.
Partitúra.

189. = a **188.** számú tétellel

Cherubini, L[uigi]: Offertorium („Ecce panis Angelorum . . . ") Solo für S. oder T., mit Begleitung von [Orch.] Mit beigefügter Begleitung des Pf. anstatt des Orchester. Wien Diabelli, D. et C. No. 3699. 7 db szólam. — AMC, C. 29.
Csak S, T, fl, clar I—II, fg és pf szólamok.

190.

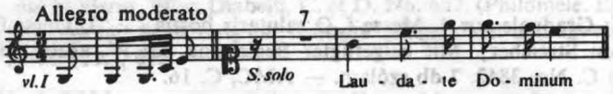

Cherubini, L[uigi]: Offertorium No. 4. („Laudate Dominum omnes gentes . . . ") Für S Solo, ST u. B, [u. Orchester]. Wien Haslinger, T. H. 5723. 20 db szólam. — AMC, C. 30.

191.

Cherubini, Luigi: Offertorium („O Deus ego amo te . . . ") Solo für 1 A-Stimme, mit Begleitung von 2 Vl, Vla, Vlc. u. Contrabass. Mit beigefügter Begleitung des Pf. anstatt des Orchesters. Wien Diabelli, D. et C. No. 3716. 6 db szólam. — AMC, C. 31.

192.

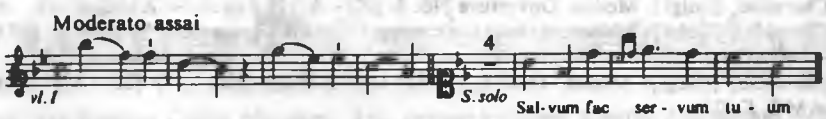

Cherubini, Luigi: Offertorium („Salvum fac servum tuum . . . ") Solo für T oder S, mit Begleitung [von Orchester]. Mit beigefügter Begleitung des Pf. anstatt des Orchesters. Wien Diabelli, D. et C. No. 9070. 10 db szólam. — AMC, C. 32.

193. *Cherubini*, Luigi: Der portugisische Gasthof. Ein komisches Singspiel in 1 Aufzüge. Nach dem französischen von Treitschke . . . Cl—A. Aechte[!] Originalausgabe. (No. 1—10.) Wien Weigl, 446—455. — AMC, C. 33.
Az egyes számok összekötve 1 kötetbe.

194. *Cherubini*, Luigi: Romanze aus der Oper Faniska mit Begleitung der Flöte u. Guitarre. Wien Magasin de l'imprimerie, 599. 2 db szólam. — AMC, C. 15.

195.

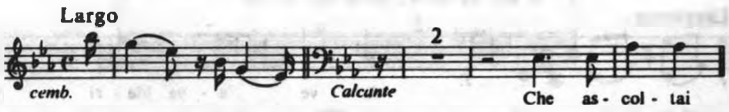

Cherubini, Luigi: Terzetto („Che ascoltai . . . ") [Per voci e pf.] Kézirat. 3 db énekszólam. — AMC, C. 35.

196.

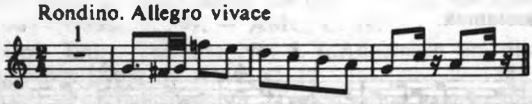

Chotek, Fr[anz] X[aver]: Rondino No. 5. über beliebte Motive aus der Oper Elena da Feltre, von Mercadante. Für das Pf. zu 4 Händen [übertragen] von —. Op. 42. Wien Diabelli, D. et C. No. 7116. — AMC (TK), D. 1. 15.

197.

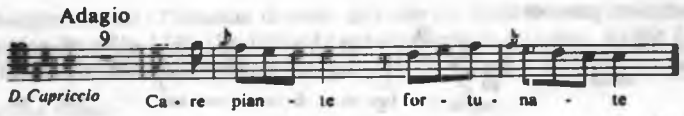

Cimarosa, [Domenico]: L'ape musicale. Duetto („Care piante fortunate . . . ") per il clavi cembalo. Kézirat. — AMC, C. 36.

198.

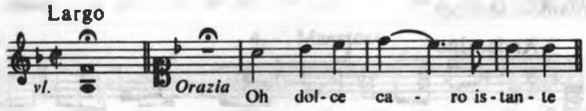

Cimarosa, [Domenico]: Terzetto („O dolce e caro istante . . . ") [dall'opera Gli Orazi e Curiazi. Per voci e pf.] Kézirat. 4 db szólam. — AMC, C. 37.

199.

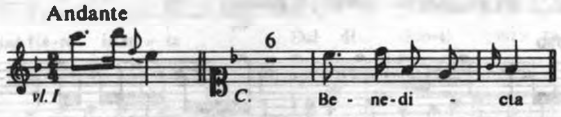

Conforto, Nicolò: Aria pro Assumptione B. V. M. („Benedicta tu, filia . . . ") à T, 2 Vl, A, Vla con Vlne Del Sig. Nicolo Conforto. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, C. 38.

200.

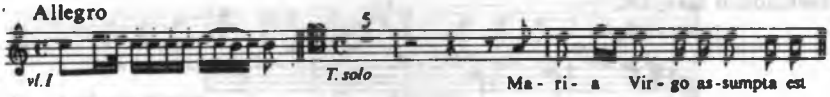

Conforto, Nicolò: Aria pro Assumptione B. V. M. („Maria Virgo assumpta est . . . ") a C, 2 Vl, A, Vla con Vlne Del Sigr. Nicolo Convorto. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, C. 39. A vlne.-szólam hiányzik.

201.

Conforto, Nicolò: Aria pro Assumptione B. V. M. („Pulchra es et decora . . . ") a T, 2 Vl, A, Vl con Vlne. Del Sig. Conforto. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, C. 40.

202.

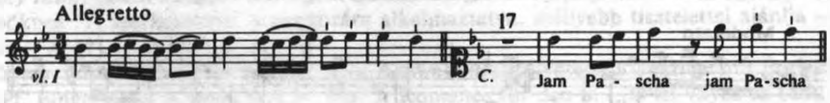

Conforto, Nicolò: Aria pro Paschate („Jam Pascha nostrum Christus est . . . ") a C. v. T, 2 Vl, A, Vla con Vlne. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, C. 41.

203.

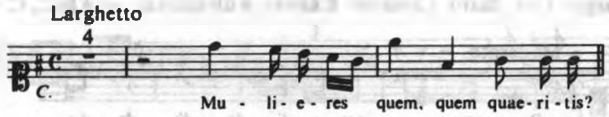

Conforto, Nicolò: Aria pro Paschate („Mulieres quem quaritis . . . ") a C. v. T. 2 Vl, A. Vl con Vlne. Kézirat. 2 db szólam. — AMC, C. 42.
Csak az ének- és vlne.-szólamok.

204. Andantino grazioso

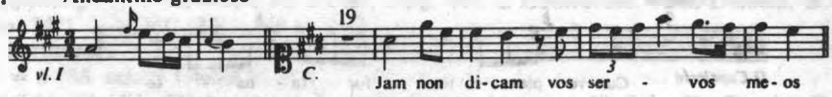

Conforto, Nicolò: Aria pro Pentecoste („Jam non dicam vos servos . . . ") à C. v. T, 2 Vl, A, Vl con Vlne. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, C. 43, 45.
A vl I—II. szólamok sérültek.

205. Andantino

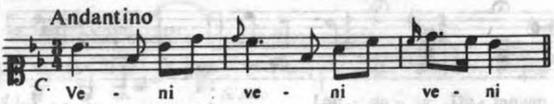

Conforto, Nicolò: Aria pro Pentecoste („Veni Sancte Spiritus . . . ") a C. v. T, 2 Vl, A, Vla con Vlne. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, C. 44.

206. Grazioso

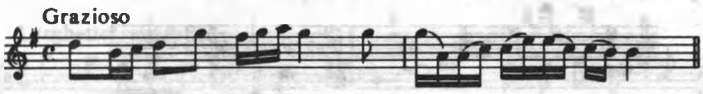

Costanzi, Gio[vanni] Batt[ist]a: Alma Redemptoris a C. solo, 2 Vl. con Organo. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, C. 46.
Az énekszólam hiányzik.

207. Adagio

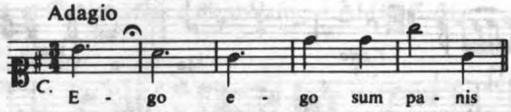

Costanzi, Gio[vanni] Bat[tis]ta: Mottetto[!] à 4 Voci Concertato[!] per il Santissimo Sagramento („Ego sum panis . . . ") del Sig. Gio. Batta. Costanzi. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, C. 50.

208. Moderato grazioso

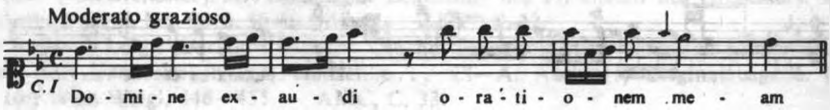

Costanzi, Gio[vanni] Bat[tis]ta: Motetto de Tempore („Domine exaudi orationem . . . ") à 3 Voci — 2 S. e B. — 2 vl. ripieni con organo. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, C. 49.

209. Moderato

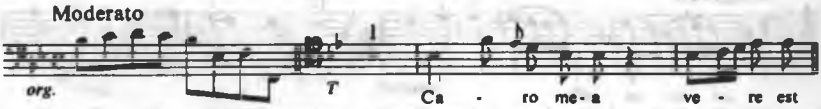

Costanzi, Gio[vanni] Bat[tis]ta: Motetto per l'Elevazione („Caro mea vere est . . . ") a 3 Voci — CAT — del sigre. Gio. Batto. Costanzi. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, C. 47.

210. Moderato

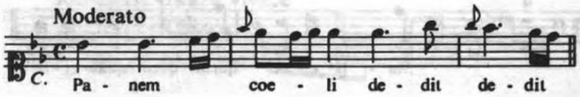

Costanzi, Gio[vanni] Bat[tis]ta: Motetto per l'Elevazione („Panem coeli dedit eis . . . ") a 3 voci — CA e T, organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, C. 48.

211. *Cramer*, Johann Baptist: Polonaise favorite de l'opéra L'école des maris. Arr. en rondò pour le pf. Milan Ricordi. 1270. (La bibliothèque de musique moderne. Année 2. Classe I. Cah. 24.25.) — AMC (TK), C. 4. 8.

212.

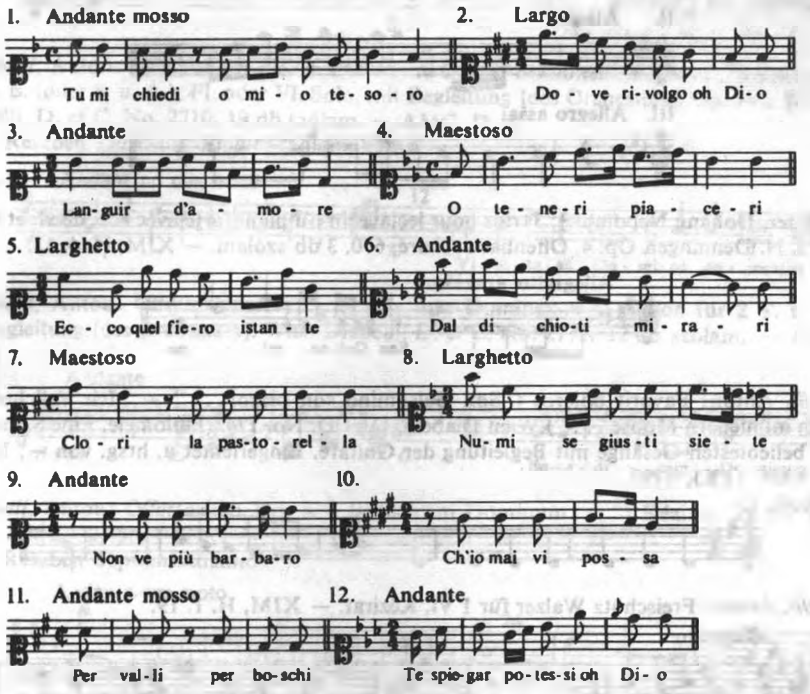

Crescentini, [Girolamo]: 12 ariette italiane coll'accompagnamento di cembalo o forte piano. Op. 1. Vienna Artaria, 702. — AMC, C. 51.

213.

Csolnoky Imre: Éltem hangjai. Keringők. Eö méltóságának S[z]tankovics János győri megyés püspöknek . . . szerkesztetve 's zongorára alkalmaztatva, méllyebb tisztelettel ajánlja ——. Kézirat, A [?]. — AMC, C. 52.

214. *Czerny*, Joseph: Der Troubadour. Eine Auswahl der beliebtesten Gesänge mit Begleitung des Pf. Eingerichtet u. hrsg. von —. No. 3. Romance für den S. („D'ici voyez ce beau domaine . . . " — „Jenes Schloss mit seine Zinnen . . . ") aus der Oper Die weisse Frau — La dame blanche — von [François] A[drien] Boieldieu. Wien Cappi — Czerny, C. u. Cz. 433. — AMC (TK), 1795.
Koll. 9.

215.

[Dalayrac, Nicolas]: Cavatina („Wenn der Herzensgeliebte erscheinet . . . ") aus der Oper Nina, vom Herrn D'Aillgerack. [Gesang — Kl.] Kézirat. — AMC, D. 1.
Két példány.

216.

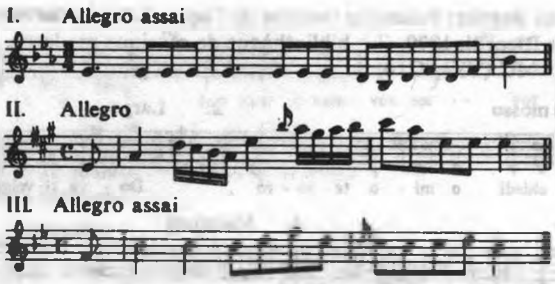

Denninger, [Johann Nepomuk]: 3 trios pour leclavecin ou pianoforte avec acc. de vl. et vlc . . . par I. N. Denninger. Op. 4. Offenbach André, 670. 3 db szólam. — XJM, H. 4. 12.

217.

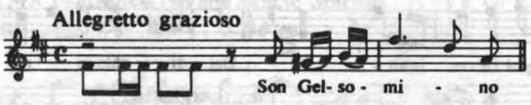

Diabelli, Anton: Favorit boleros („Son Gelsomino son piccol . . . " — „Ich Veilchen lebe noch im niedern Moose . . . ") Wien Diabelli, C. et D. No. 174. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von —, No. 7.) — AMC (TK), 1793.
Koll. 7.

218.

Diabelli, Anton: Freischütz Walzer für 1 Vl. Kézirat. — XJM, H. 1. 19.

219.

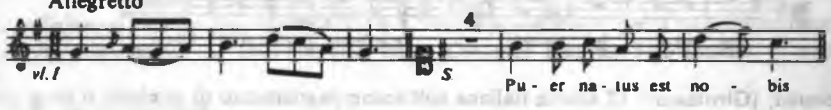

Diabelli, Anton: Graduale („Puer natus est . . . ") SATB, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., 2 Trompeten, Tymp[ani], Vlne. et Organo. Kézirat. 20 db kézirat. — AMC, D. 2.
Részben duplum-szólamok.

220.

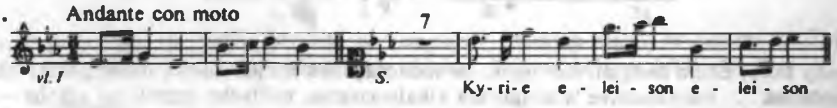

Diabelli, Anton: Landmesse No. 1. In Es, für SATB, 2 Vl., Vlc., Contrabass u. Orgel obl . . . Op. 107. Neue Ausg. Wien Diabelli, D. et C. No. 1. 23 db szólam. — AMC, D. 3.
Részben duplum-szólamok.

221. *Diabelli*, Anton: Neueste musikalischer Jugend-Führer. Zweckmässige Original-Sätze mit Cadenzen . . . im leichtesten Style . . . H. 1. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. No. 806. — AMC, D. 4.

222.

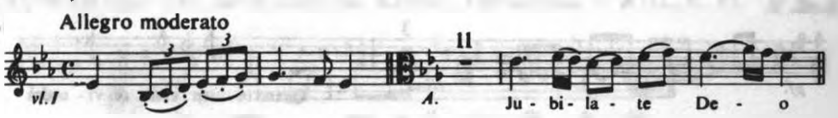

Diabelli, Anton: Offertorium No. 1. („Jubilate Deo omnis terra . . . ") Duett für T. u. B. (oder A. u. T.), mit Begleitung [eines Orchesters]. Wien Diabelli, D. et C. No. 1656. 13 db szólam — AMC, D. 9.

223. Andante

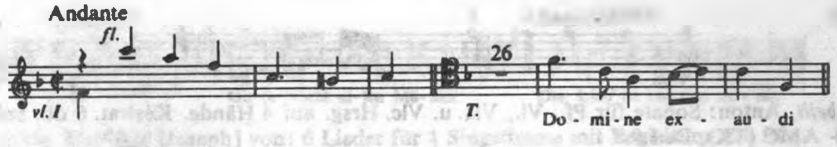

Diabelli, Anton: Offertorium No. 4. („Domine exaudi orationem meam . . . ") Duett für T. u. B. (oder S. u. A.), Fl. oder Vl. Solo, mit Begleitung [des Orchesters]. Op. 142. Wien Diabelli, D. et C. No. 2710. 19 db szólam. — AMC, D. 8.
Részben kézírásos duplum-szólamokkal.

224. Andantino con moto

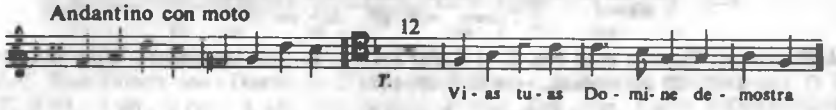

Diabelli, Anton: Offertorium No. 5. („Vias tuas Domine . . . ") Canon für 2 T. u. B. mit Begleitung [des Orchesters]. Wien Diabelli, D. et C. No. 2711. 12 db szólam. — AMC, D. 11.

225. Andante

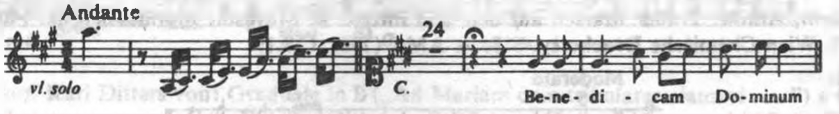

Diabelli, Anton: Offertorium No. 6. („Benedicam Dominum . . . ") Kézirat. 24 db szólam. — AMC, D. 5.
Részben duplum-szólamok.

226. Andante con moto

Diabelli, Anton: Offertorium No. 11. („Domine Deus salutis meae . . . ") Solo für T. u. Fl. (oder Vl.) concertant, mit Begleitung [des Orchesters]. Op. 179. Wien Diabelli, D. et C. No. 7515. 33 db szólam. — AMC, D. 6, 7.
Kézírásos duplum-szólamok.

227. Allegro

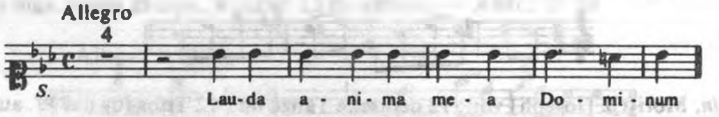

Diabelli, Anton: Offertorium („Lauda anima . . . ") für gemischten Chor u. Orchester. Kézirat. Szólamok. — AMC, D. 10.

228. Andantino

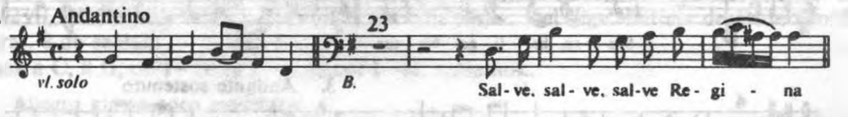

Diabelli, Anton: Offertorium („Salve Regina . . . ") Kézirat. Szólamok. — AMC, D. 12.

229.

Diabelli, Anton: 8 Redutt[!] Deutsche für 1 Vl. Kézirat. — XJM, H.1.4.

230.

Diabelli, Anton: Sonate für Pf., Vl., Vla. u. Vlc. Hrsg. auf 4 Hände. Kézirat. 6 db. szólam. — AMC (TK), D. 1.9.
2 vl., 2 vla., vlc. és pf. szólamok.

231.

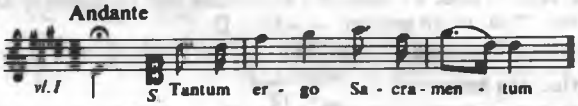

Diabelli, Anton: Tantum ergo No. 2. in E, für SAT u. B. [mit Orchester]. Wien Diabelli, D. et C. No. 1682. 20 db szólam. — AMC, D. 13.

232.

Diabelli, Anton: Trauer Marsch auf den Tod ihro k. k. Mayestät Maria Theresia. Für das Pf. Wien Chemische Druckerey, 613. — AMC (TK), C.8.19.

233.

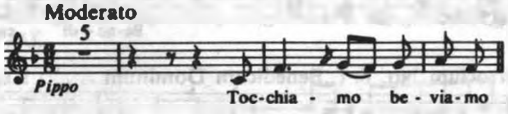

Diabelli, [Anton]: Trink-Chor. Kézirat. Szólamok. — AMC, D. 14.
Csak énekszólamok.

234.

Diabelli, [Anton]: [Vocal-Messe für 4 Männerstimmen mit Orgel-Begleitung. Wien Diabelli], A: D: No. 6. 8 db szólam. — AMC, D. 15.
Részben kéziratos szólamok.

235.

Dietrichstein, Mori[t]z [Joseph] von: 12 deutsche Tänze und 12 Trios für das Pf. auf 4 Hände ... dem ... Joh. Nep. von Mailáth gewidmet ... Wien Mechetti, 412. — AMC, D. 19.

236.

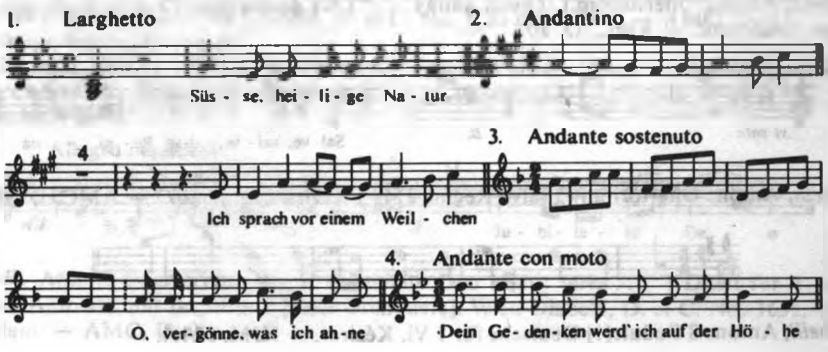

Dietrichstein, Mori[t]z [Joseph] von: 6 Lieder für 1 Singstimme mit Begleitung des Pf . . . 8. Sammlung der Lieder. Wien Steiner, S: u: C: 3064. — AMC, D. 20.

237.

Dittersdorf, Karl Ditters von: Duetto in C pro quovis festo („In hac die tam amoena . . . ") à C, T, 2 Vl., 2 ob., 2 cor., 2 vla. con organo e vlne. Del Sigr. Carlo d'Dittersdorff. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, D. 21.

238.

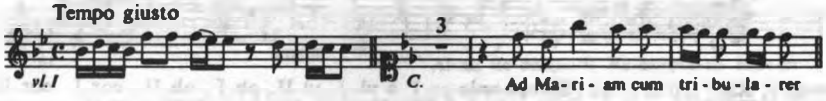

Dittersdorf, Karl Ditters von: Graduale in B („Ad Mariam cum tribularer clamavi . . . ") a 4. voci, 2 vl. con organo e vlne. Del Sig. Dittersdorf. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, D. 22.

239.

Dittersdorf, Karl Ditters von: Messa a CATB, 2 vl., 2 ob., 2 tromboni, 2 clarini con organo e vlne. Del Sige. Ditters d'Dittersdorff. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, D. 23.

240.

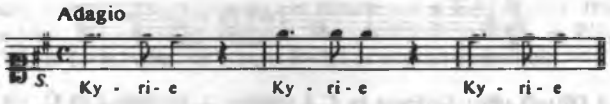

Dittersdorf, Karl Ditters von: Messa a CATB, 2 vl., 2 ob. oblig, 2 clarini, tympani con organo e vlne. Del Sige. Carlo Ditters. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, D. 24.
Sérült.

241.

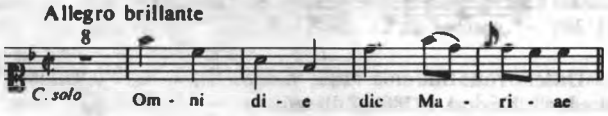

Dittersdorf, Karl Ditters von: Mottetto[!] de B. V. M. („Omni die dic Mariae . . . ") a C. solo, 2 vl., 2 fl., 2 ob., 2 fg., 2 corni in F, vla con basso. Del Sige. Ditters de Dittersdorff. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, D. 25.
Csak a C, fl II, ob I—II, fg I—II és cor I—II. szólamok.

242.

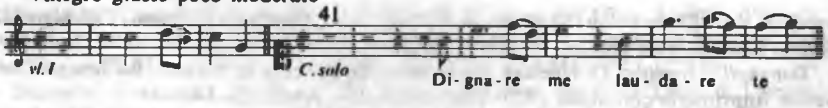

Dittersdorf, Karl Ditters von: Offertorium pro omni festo („Dignare me laudare te . . . ") a 14 parti, C. solo, 2 vl., 2 ob, 2 fl. traversi, 2 fg, 2 cor, tympani, vla. con basso. Del Sige. Carlo de Dittersdorff. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, D. 26.

243. Allegro

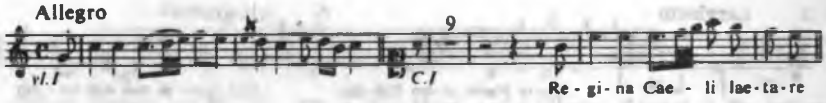

Dittersdorf, Karl Ditters von: Regina Caeli in C. C I. et II., ATB, vl I et II, clarinetto I et II, clarino I et II, cornu I et II, tympana[!], vlne con organo. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, D. 27.

244. Allegro assai

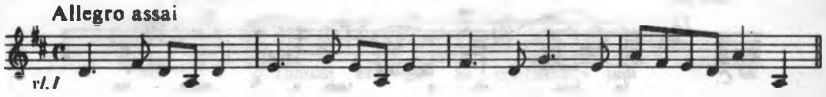

Dittersdorf, Karl Ditters von: Sinfonia ex D, a vl. I, vl.II., A. vla, cor. I., cor. II., con basso. Authore Ditters. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, D. 31.

245. Allegro molto

Dittersdorf, Karl Ditters von: Symphonia ex F a vl. I., vl. II., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II., A. vla. con vlne. Del Sige. Dietters. Kézirat. (1771). 8 db szólam. — AMC, D. 32.

246. Allegro molto

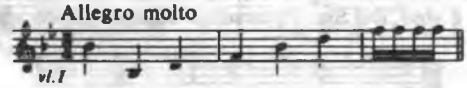

Dittersdorf, Karl Ditters von: Symphonia Ex B a vl. I., vl. II., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II., vla. con basso. Del Sige. Carlo Ditters. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, D. 29.

247. Allegro assai

Dittersdorf, Karl Ditters von: Sinfonia in C a violinis 2, clarinis 2 in C, vla. di A. con vlne. Del Sige. Carlo Ditters. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, D. 30.

248. Allegro assai

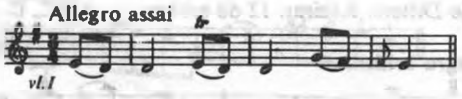

Dittersdorf, Karl Ditters von: Sinfonia in G, vl. I., vl. II., 2 ob., 2 cor., vla. è basso. Del Sige. Carlo de Dittersdorff. Kézirat, (1780). 7 db szólam. — AMC, D. 33.

A nagybőgő szólama hiányzik.

Sérült.

249. Allegro

Dittersdorf, Karl Ditters von: Sinfonia in A, 2 vl., 2 ob., 2 cor., vla. e basso. Del Sigre. Carllo Ditters. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, D. 28.

250. *[Dobyhall]*, Joseph: Differentes pièces pour la guitarre et csákan, de Joseph Dobihal. Vienne Imprimerie chimique, 1555. 2 db szólam. — AMC, D. 34.

1. Coro aus Zaira von Federici. — 2. Romanze von Boieldieu aus Calif Bagdad. — 3. „Ja ihr Herren . . . " aus der nähmlichen Opera. — 4. Aus dem Körbchenflechter von Salzenhofen. — 5. Tyrolerlied aus der nähmlichen Opera. — 6. Aus selber Opera.

251. Andante

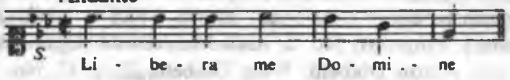

Domasseti, Giovanni: Libera me Domine. A CATB. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, D. 35.

252. Allegro

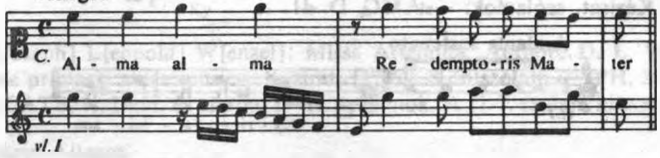

[Donberger, Georg Joseph]: Alma Redemptoris. CATB, vl. 2., clarin[is] 2, tympano et organo. Aut. Donperger. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, D. 36.

253. Allegro

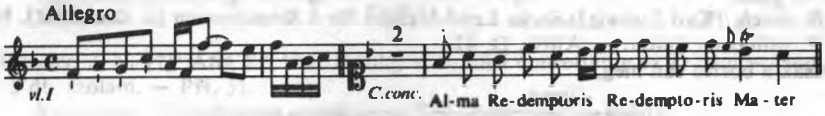

[Donberger, Georg Joseph]: Alma Redemptoris à 4 voci conc., 2 vl., 2 trombonis, organo e vlne. Del Sigre. Domberger. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 118.

254. Adagio

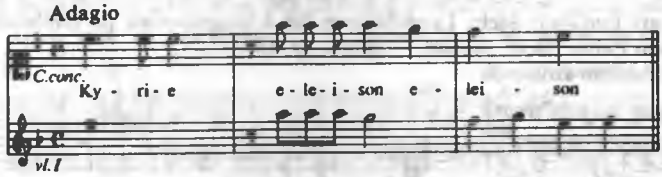

[Donberger, Georg Joseph]: Missa Fiat pax in virtute tua, a CATB, vl. 2, trombone 2, 4 ripienis, organo e vlne. Del Sigre. Domberger. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 7.
Csak a SATB, vl I—II, vlne, trombone I—II. és organo-szólamok.

255. Allegro

[Donberger, Georg Joseph]: Te Deum laudamus. A 4 voci conc., 2 vl, 2 clarini, timpano, organo con vlc. Del Sige. Domberger. Kézirat, (1758). 12 db szólam. — PH, 139, AMC, D. 37.
Hiányos S-, és 2 db organo-szólam.

256. *Donizetti*, [Gaetano]: Belisar. Tragische Oper in 3 Akten, von Salvatore Cammarano. Ins deutsche übertr. von J. Hähnel . . . Vollständiger Kl—A. mit italienischem u. deutschem Texte. No. 8. Sestetto nel finale primo. Wien Mechetti, 3058. (B). — AMC, D. 38.

257. *Donizetti*, [Gaetano]: Duetto dell'opera L'elisir d'amore. [Per canto e pf.] Kézirat. — AMC, D. 39.

258. *Donizetti*, [Gaetano]: [Duetto dell'opera L'elisir d'amore. Per canto e pf.] Kézirat. Szólamok. — AMC, D. 40.
Hiányos szólamok.

259. *Donizetti*, [Gaetano]: Potpourri No. 1. nach Motiven der Oper L'elisir d'amore. Wien Diabelli, D. et C. No. 550. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. Hrsg. von Anton Diabelli, No. 320.) — AMC (TK), C. 8.8.

260. *Donizetti*, [Gaetano]: Potpourri No. 1. nach Motiven der Oper Lucia di Lammermoor. Für das Pf. allein von Anton Diabelli. Wien Diabelli, D. et C. No. 6156. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . No. 345.) — AMC, D. 16.

261. *Donizetti*, [Gaetano]: Potpourri No. 1. nach Motiven der Oper Lucrezia Borgia. Für das

Pf. allein von Anton Diabelli. Wien Diabelli, D. et C. No. 6823. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . No. 369.) — AMC, D. 17.

262. *Donizetti*, G[attano]: Potpourri No. 2. nach Motiven der Oper Lucia di Lammermoor. Für das Pf. allein von Anton Diabelli. Wien Diabelli, D. et C. No. 6157. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . No. 346.) — AMC, D. 18.

263. *Drobisch*, [Karl Ludwig]: Graduale („Protector noster . . . ") für gemischten Chor und Orchester. Kézirat, szólamok. — AMC, D. 41.

264.

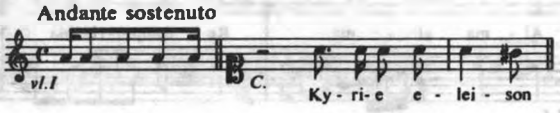

Drobisch, [Karl Ludwig]: Litaney No. 3. de B. V. M. für 4 Singstimmen [und Orchester]. München Falter. 21 db szólam. — AMC, D. 47.

265. *Drobisch*, [Karl Ludwig]: Sechs Land-Messen für 4 Singstimmen [u. Orchester]. No. 2. In F. München Falter. — AMC, D. 42.

Csak a borító van meg.

266.

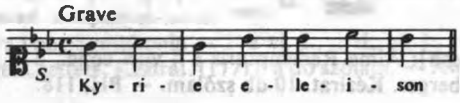

Drobisch, [Karl Ludwig]: Sechs Land-Messen für 4 Singstimmen [u. Orchester]. No. 3. *ii*, Es. München Falter. 24 db szólam. — AMC, D. 43.

Részben duplum-szólamok.

267.

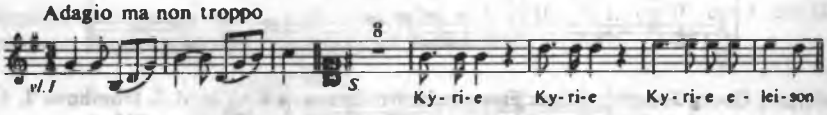

Drobisch, [Karl Ludwig]: Sechs Land-Messen für 4 Singstimmen [u. Orchester]. No. 4. In G. München Falter. 22 db szólam. — AMC, D. 44.

Részben kézírásos duplum-szólamok.

268.

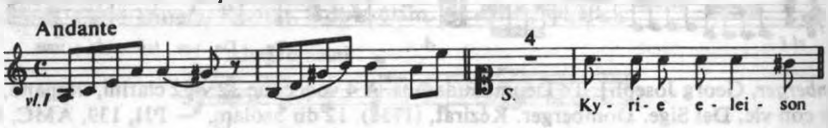

Drobisch, [Karl Ludwig]: Sechs Land-Messen für 4 Singstimmen [u. Orchester]. No. 5. In A [! A moll.] [München Falter]. 15 db szólam. — AMC, D. 45.

Részben duplum-szólamok.

269.

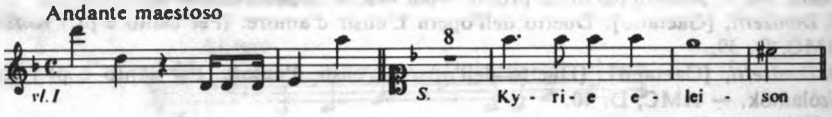

Drobisch, [Karl Ludwig]: Sechs Land-Messen für 4 Singstimmen [u. Orchester]. No. 6. In D. München Falter. 21 db szólam. — AMC, D. 46.

Részben kézírásos duplum-szólamok.

270.

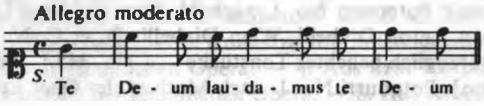

Drobisch, [Karl Ludwig]: Te Deum für 4 Singstimmen [u. Orchester]. Op. 52. Augsburg Lotter. 26 db. szólam. — AMC, D. 48.
Részben kézírásos duplum-szólamok.

271. Adagio

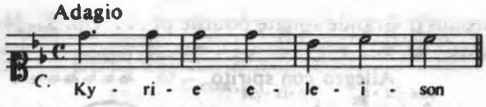

Dukath, [Joseph] L[eopold] W[enzel]: Missa Attendita. Authore D. L. W. Dukath, ducis Hetruriae primaria aulae musico. Kézirat, [1709]. 8 db szólam. — PH, 29.
Csak CATB, vl. I—II. és clarino I—II. szólamok. A vl. I. szólam hiányos.
Koll. 1.

272. Aria. Allegro

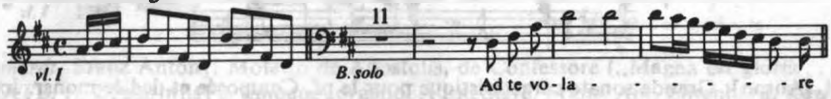

Dunebier, J. V. [?]: Aria à 5 voc: B solo, vl. 2, tuba concertante ex D cum organo. Kézirat. 5 db szólam. — PH, 51.
Recitativo: „Mundi yana despicio . . . " — Aria: „Ad te volare . . . "

273. 1. Allegro moderato 2. Moderato

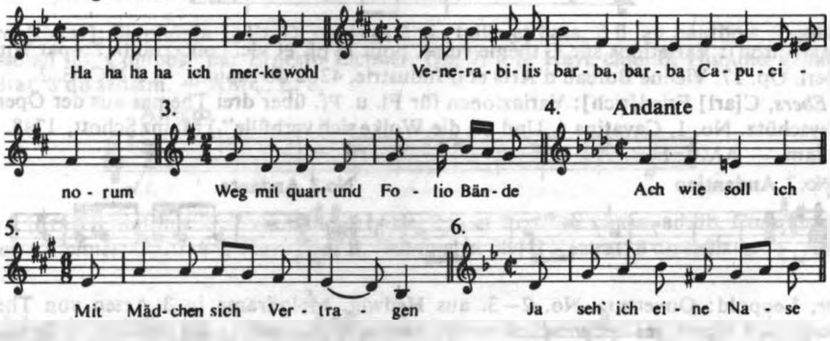

Dussek, J[ohann] L[adislaus]: 6 canons zu 3 u. 4 Stimmen. Kézirat. — AMC, D. 49.
Partitúra.

274. Andante con moto

Dussek, J[ohan] L[adislaus]: La Consolation. Andante pour le pf . . . Op. 62. Leipsic Breitkopf u. Härtel, 526. — AMC, D. 50.

275. Allegro

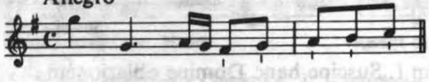

Dussek, J[ohann] L[adislaus]: Grande sonate pour le pf . . . Op. 35. No. 2. Leipsic Breitkopf u. Härtel, 617. — AMC, D. 53.

276. Allegro moderato con espressione

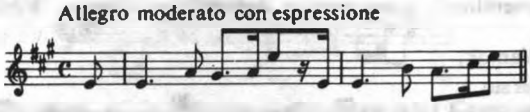

Dussek, J[ohann] L[adislaus]: Grande sonate pour le pf . . . Vienne Mollo, M. 1560. — AMC, D. 51.

277. Allegro moderato e maestoso

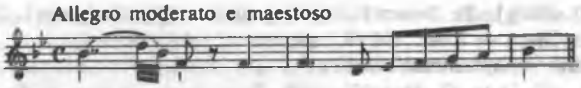

Dussek, J[ohann] L[adislaus]: Grande sonate pour le pf . . . Op. 35. No. 1. Leipsic Breitkopf u. Härtel, 611. — AMC, D. 52.

278. Allegro con spirito

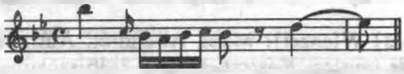

Dussek, J[ohann] L[adislaus]: Sonate pour le pf . . . Vienne Traeg, 386. — AMC, D. 54.

279. Grave. Maestoso

Eberl, [Anton]: Grande sonate caractéristique pour le pf. Composée et dediée monsr. Joseph Haydn, par Antoine Eberl. Op. 12. Vienne Mollo, 170. — AMC, E. 1.

280 Andante molto

Eberl, [Anton]: Variations sur 1 théme russe, pour le pf. et vlc. concertant . . . par Antoine Eberl. Op. 17. Vienne Bureau d'Arts et d'Industrie, 42. 2 db szólam. — AMC, E. 2.

281. *Ebers*, C[arl] Fried[rich]: Variazionen für Fl. u. Pf. über drei Themas aus der Oper Der Freyschütz. No. 1. Cavatina („Und ob die Wolke sich verhülle".) Mainz Schott, 1748. 2 db szólam. — AMC, E. 3.

282. No. 2. Andantino No. 3. Andante

Ebner, Leopold: Ouvertura No. 2—3. aus Hedwig. Melodrama in 3 Acten von Theodor Körner. In Musik gesetzt von Herrn — in Varasdin. Kézirat. 11 db szólam: vl. I—II., vla., cb., fl., clar. I—II., fg., cor. I—II., pf. [4 kéz]. — AMC (TK), 787.

283. *Egry* [János]: Graduale a 4 vocibus virilibus („Benedictus es Domine . . . ") Venerabili clero almae dioecesis Neosoliensis, in memoriam secularis jubilaei ab erecta sede episcopali 1776. D. D. D. Joannes Egry, cath. ecclesiae Neosoliensis chori director. Neosolii Machold. 3 db szólam. — AMC, E. 4.

Csak T II, B I–II. szólamok, nyomtatott borítóban kézírással.

284.

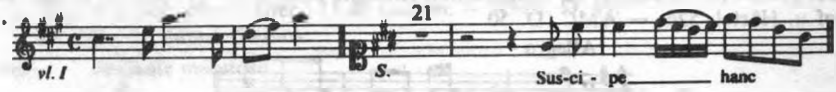

Egry [János]: Offertorium („Suscipe hanc Domine oblationem . . . "). S. et Fliegl-Horn Solo, 2 Vl., Vla., 2 Clar. 2 Cor., Fl, Fg, Vlne., Vlc., Bombardone. Amplissimus honoribus illustrissimi ac reverendissimi Domini, Domini Joan. Bap. Sztankovics, episcopi Jauriniensis etc. in profundissimae venerationis monumentum dedicat Egry Joannes. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, E. 5.

Partitúra és szólamok.

285. Allegro moderato

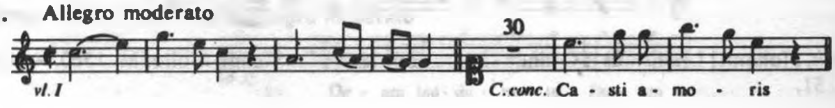

Ehrenhardt, [Joseph?]: Aria („Casti amoris . . . ") [a C solo, SATB ripieno, vl I—II, vla, ob I—II, clarino con organo.] Del Sigre. Giuseppe Ehrenhardt. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, E. 7.

286. Allegro

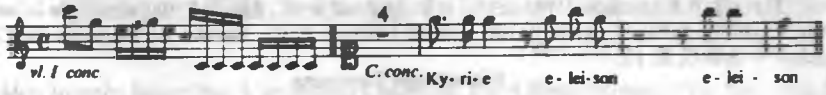

Ehrenhardt, [Joseph?]: Missa in C. S. Stanislai, à 4 vocibus, vl. 2, clarinis 2 oblig. tympano, con organo è vlne. Auth. de Sigre. Ehrenhardt. Kézirat. 12 db szólam. — PH, 8.

287. Aria. Andante

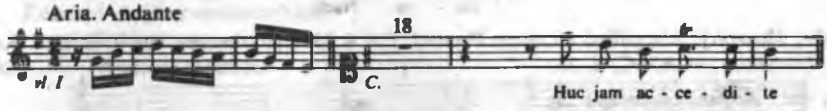

[Ehrenhardt, Franz Anton]: Motetto de Apostolis, de Confessore („Magna est gloria . . . ") A CATB, vl. 2., clarin[is] 2, timpano, organo. Auth. Sigre. Franz. Ant. Ehrenhard. Kézirat, (1756). 10 db szólam. — AMC, E. 6.

288. Allegro

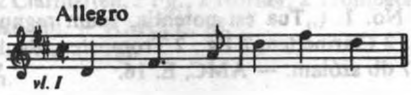

Eichner, [Ernst]: Sinphonia 1. Ex D, choisies 2 vl., taille et bass, 2 fl. au hautbois, 2 cors de chasse ad lib. Composé par Ernesto Eichner. Op. 7. à la Haye chez B. Hummel et fils[!] Kézirat. 8 db szólam. — AMC, E. 8.

289. Allegro

Eichner, [Ernst]: Sinfonia 2., 2 vl,. taille et basse, 2 fl. et 2 cors de chasse ad lib. Compose par Ernesto Eichner. Op. 7. à la Haye chez B. Hummel et fils[!] Kézirat. 8 db szólam. — AMC, E. 9.

290.

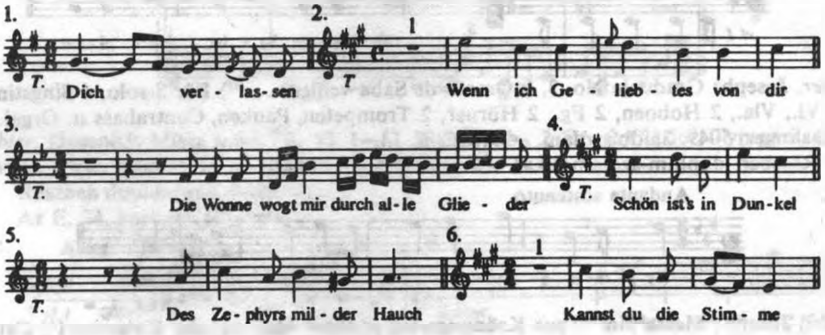

Eisenhofer, F[ranz] X[aver]: 6 zweystimmige Gesänge. 1. Trennung. — 2. Sehnsucht. — 3. Wiedersehen. — 4. Nacht. — 5. Ebend. — 6. Entführung. Kézirat. 2 db szólam. — AMC, E. 10.

291.

Eötvös Constance: Variations sur la Marche de Bounaparte[!] Composés et dediés à son maitre Jean Baptist Baumann par madmoiselle Constance la baronne d'Eötvös. Vienne Artaria. — AMC, E. 11.

292.

Eötvös [József]: 6 Alemandes[!] avec trio et coda pour le pf., dédiée à mademoiselle la baronne Pauline de Wernhardt par le baron Joseph Eötvös. Pesth Bureau de Musique de Charles Lichtl. — AMC, E. 12.

293.

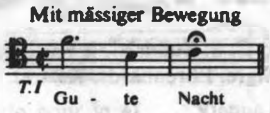

Eybler, J[oseph]: Abendlied an einen Freund. Für 4 Männerstimmen von J. Eybler. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, E. 13.

294.

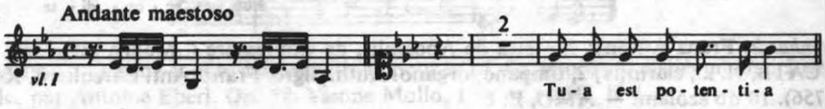

Eybler, Joseph: Graduale No. 1. („Tua est potentia, tuum regnum, Domine . . . ") Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clarinetten, 2 Fg., 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Wien Haslinger, 4795. 17 db szólam. — AMC, E. 16.

295.

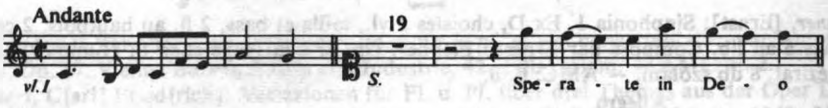

Eybler, Joseph: Graduale No. 2. („Sperate in Deo, omnis congregatio populi . . . ") Für 4 Singstimmen, 2 Vl, Vla, 2 Hoboen, 2 Fg, 2 Hörner (oder 2 Posaunen), Contrabass u. Orgel. Wien Haslinger, 5015. 21 db szólam. — AMC, E. 15.
Részben duplum-szólamokkal.

296.

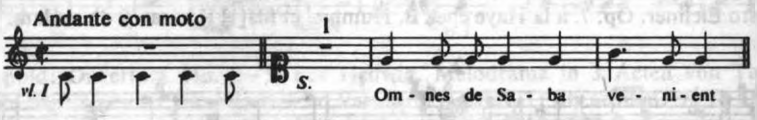

Eybler, Joseph: Graduale No. 3. („Omnes de Saba venient . . . ") Für S-solo, 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Wien Haslinger, 5049. 25 db szólam. — AMC, E. 14.
Részben duplum-szólamokkal.

297.

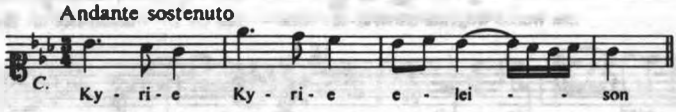

Eybler, Joseph: Messe No. 1. zur Krönungs-Feyer Ihrer Majestät der Kaiserinn[!] Carolina, als Königinn[!] von Ungarn. Wien Haslinger, 4794. 28 db szólam. — AMC, E. 21, 22.
Korabeli tékában. — Részben duplum-szólamokkal.

298.

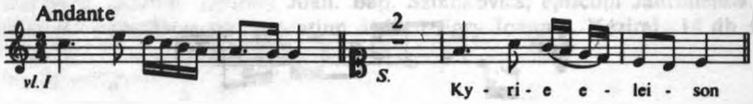

Eybler, Joseph: Messe No. 2. für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Contrabass, 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Wien Haslinger, 5014. 24 db szólam. — AMC, E. 17.

Részben duplum-szólamokkal.
Korabeli tékában.

299. Adagio ma non tanto

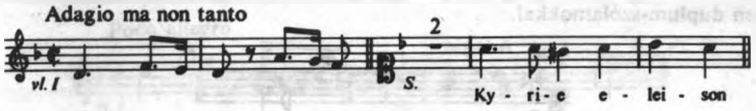

Eybler, Joseph: Messe No. 3. de Sancto Leopoldo. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Contrabass, 2 Hoboen, 2 Clarinetten, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Wien Haslinger, 5048. 26 db szólam. — AMC, E. 19.
Részben duplum-szólamokkal.
Korabeli tékában.

300. Andante maestoso

Eybler, Joseph: Messe No. 4. de Sancto Ludovico. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc. u Contrabass, 2 Hoboen, 2 Clarinetten, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Wien Haslinger, 5246. 28 db szólam. — AMC, E. 18.
Részben duplum-szólamokkal.
Korabeli tékában.

301. Andante con moto

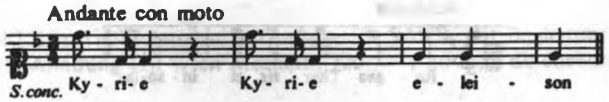

Eybler, [Joseph]: Missa in D mol[!] a 4tro voci conc[er]to, 2 vl., vla., 2 ob., 2 clarini, tympani, organo, vlne. e vlc. Del Sigre. Giuseppe Eybler. Kézirat. 22 db szólam. — AMC, E. 20.
Korabeli tékában.

302. Andante sostenuto

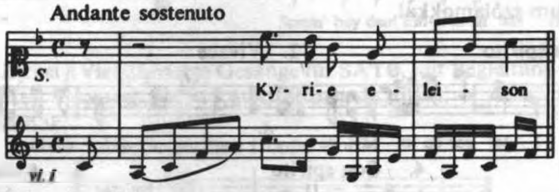

Eybler, [Joseph]: Missa a SATB, Vl. I—II, Vla., 2 Ob., 2 Fg., 2 Clarini, Tympani, Organo, Vlne. e Vlc. Kézirat. 28 db szólam. — AMC, E. 23, 24.
Részben duplum-szólamokkal.
Az E. 24. korabeli tékában.

303. Allegro con fuoco

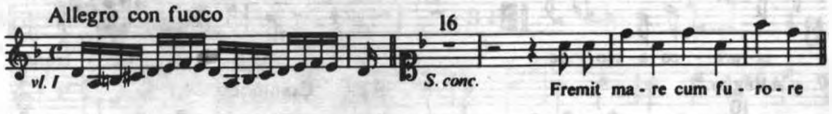

Eybler, [Joseph]: Offertorium de Tempore („Fremit mare . . . ") a S. concerto e clarinetto concerto, 4 voci di ripieno, 2 vl, vla, 2 ob, fg, 2 clarini e timpano, basso ed organo. Dal Signore Giuseppe Eybler. Vienna Stamperia chimica, 2137. 16 db szólam. — AMC, E. 26.

304. Andante cantabile

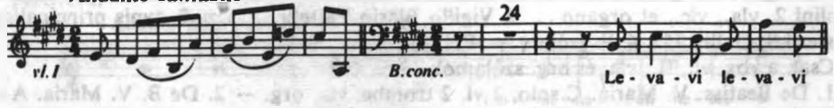

Eybler, [Joseph]: Offertorium („Levavi oculos meos . . . ") a Basso solo, 4tro voci ripieno,

2 vl., vla., clarinetto I. concerto, clarinetto II, 2 fg., organo, vlc. e basso. Del Sigre. Giuseppe Eybler. Kézirat 21 db szólam. — AMC, E. 27.

Részben duplum-szólamokkal.

305.

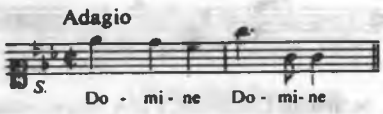

Eybler, [Joseph]: Offertorium No. 1. („Domine si observaveris iniquitates . . . ") für S-solo, 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen 2 Fg., 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Wien Haslinger, 4796. 18 db szólam. — AMC, E. 25.

306.

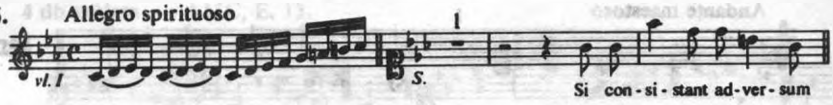

Eybler, [Joseph]: Offertorium No. 2. („Si consistant adversum me castra . . .") Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Wien Haslinger, 5016. 28 db szólam. — AMC, E. 29.

Részben duplum-szólamokkal.

307.

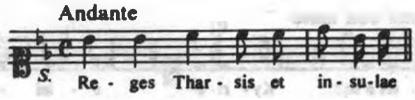

Eybler, Joseph: Offertorium No. 3. („Reges Tharsis et insulae . . .") für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken, Contrabass u. Orgel. Wien Haslinger, 5050. 24 db szólam. — AMC, E. 28.

Részben duplum-szólamokkal.

308.

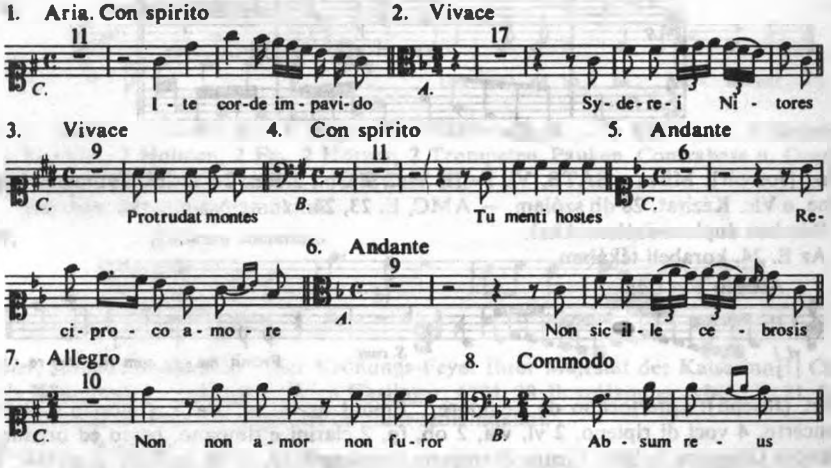

Faitelli, Vigilio [Biagio] Blasio: Octo dulcisona modulamina seu motetti 8 . . . à voce solo, violini 2, vla., vlc., et organo . . . à Vigilio Blasio Faitelli . . . Op. 2. typis principalis monasterii S. Galli 1752. 4 db szólam. — PH, 41.

Csak a vox, vl., II., vla., és org. szólamok.

1. De Beatiss. V. Maria. C solo, 2 vl, 2 trombe, vla, org. — 2. De B. V. Maria. A solo, 2 vl, vla, 2 trombe, org. — 3. De tempore. C solo, 2 vl., vla., org. — 4. De tempore. B solo,

2 vl., vla., org. — 5. De tempore. C solo, 2 vl., vla., org. — 6. De tempore. A solo, 2 vl., vla., org. — 7. De tempore. C solo, 2 vl., vla., org. — 8. De tempore. B solo, 2 vl., vla., org.

309. Poco allegro

Fal[c]kenhagen, [Adam]: Concerto a liuto principale, 2 violonis[!], alto viola e basso. Autore Sigre. Falkenhagen. Kézirat. 4 db szólam. — PH, 156/b.
Csak vl I—II, vla és contrabasso-szólamok, a vl I. szólam csonka.

310.

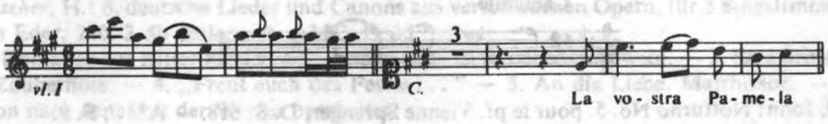

Farinelli, Giuseppe: Duetto („La vostra Pamela . . . ") nella Pamela maritata. Kézirat. 2 db é-zgkiv. — AMC, F. 1.

311. 1. Poco adagio

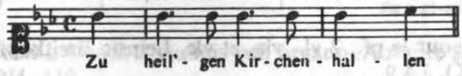

Fesca, F[riedrich] E[rnst]: Vierstimmige Gesänge für SATB, mit Begleitung der Pf. Op. 16. No. 1. Fromme Ahndung [!]. Wien Mechetti, 720. — 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC F. 2.
Kézírásos szólamok.

312. Andante

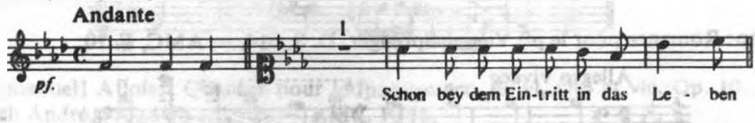

Fesca, F[riedrich] E[rnst]: Vierstimmige Gesänge für SATB, mit Begleitung der Pf. Op. 16. No. 2. Die Geburt. Wien Mechetti, 720. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, F. 3.
Kézírásos szólamok.

313. Adagio ma non troppo

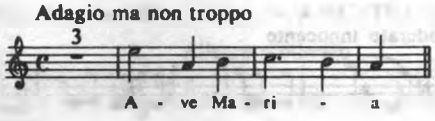

Festetics Leo: Ave Maria für 1 S-Stimme mit Begleitung von 2 Violinen, Vla., Cello et Basso. Kézirat. 1 kötet, 7 db szólam. — AMC, F. 4.
Partitúra és szólamok.

314. Adagio

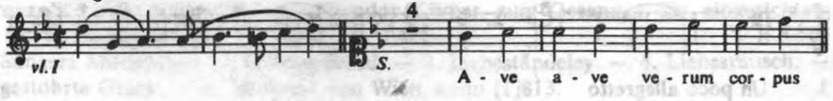

Festetics Leo: Ave verum corpus. Für SATB, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Contrabass . . . Wien Haslinger 10077. — AMC, F. 5.
Partitúra.

315. Adagio non troppo

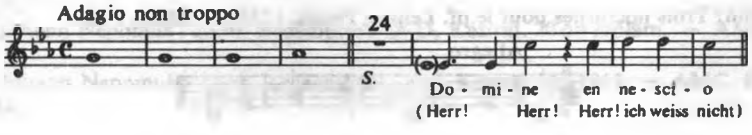

Festetics Leo: Fenelon's Gebet. Chor für SATB mit Begleitung der Physharmonica oder Orgel. Componirt, u. seinen Zöglingen der Pesther Singschule gewidmet. Wien Haslinger, T. H. 10079. — AMC (TK), N. 1.4.

Partitúra.

316.

Field, John: Fantaisie pour le pf. sur le motiv du rondeau: Guarda mi un poco dal capo al-piede, ou Ma Zétullé. 2. ed. St. Pétérsbourg Dalmas, 523. — AMC, F. 7.

317. Cantabile

Field, John: Notturno No. 5. pour le pf. Vienne Sprenger, D. S. 618. — AMC, F. 9.

318. Andante con espressione

Field, John: Quintetto pour le pf., 2 vl., vla. et vlc. Leipsic Breitkopf — Härtel, 3164. 3 db szólam. — AMC (TK), J.4.9.

A vl I—II szólamok hiányoznak.

319.

Field, John: Romance pour le pf. Vienne Sprenger, D. S. 614. — AMC, F. 10.

320. Allegro vivace

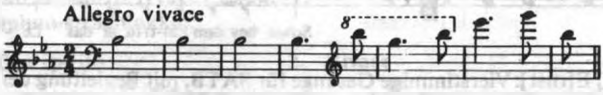

Field, John: Rondeaux pour le pf. No. 2. Leipzig Bureau de musique de C. F. Peters, 1323. — AMC, F. 12.

321. Moderato innocente

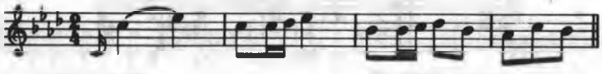

Field, John: Rondeaux pour le pf. No. 1. Leipzig Bureau de musique de C. F. Peters, 1321. — AMC, F. 11.

322. 1. Molto moderato 2. Moderato e molto espressivo

3. Un poco allegretto

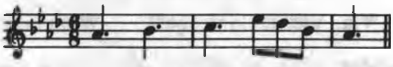

Field, John: Trois nocturnes pour le pf. Leipzig Peters, 1135. — AMC, F. 8.

323. Allegro

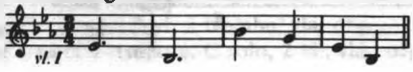

Fils, Anton: Synphonia a 2 vl., 2 fl., 2cor., A-vla., vlne. Del Fils. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, F. 6.

324. *Fioravanti*, [Valentino]: Duetto („Gieb mir jetzt Kraft o Liebe . . . ") aus Die Sängerinnen auf dem Lande. Wien Steiner, S: u: C: 3635. 1 kötet, 1 énekszólam. (Theater-Journal für Gesang mit Begleitung der Pf., H. 75.) — AMC, F. 14.
Kézírásos énekszólammal.

325. *Fioravanti*, [Valentino]: Die Sängerinnen auf dem Lande. Komische Oper in 2 Aufzügen. Nach dem Italienischen. No. 2. Terzetto („Sagen werd' ich . . . ") Wien Hoftheater Musikverlag, M: 155. 1 kötet, 3 db szólam. — AMC, F. 14.
Kézírásos szólamok.

326. *Fischer*, H.: 6. deutsche Lieder und Canons aus verschiedenen Opern, für 3 Singstimmen. Wien Eder, 240. 3 db szólam. — AMC, F. 15.
1. Romance aus Ritter Karl von Eichenhorst. — 2. An den Rheinwein. — 3. Sarastro aus der Zauberflöte. — 4. „Freut euch des Festes . . . " — 5. An die Liebe. Matthisson. — 6. Canon nach dem Fest der Winzer bearbeitet.

327.

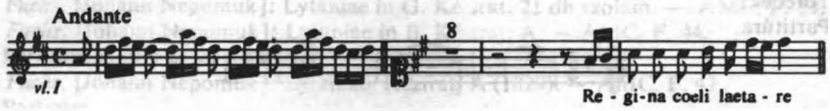

Fischer, Joseph: Regina coeli à 4 voci, 2 violinis con organo. Authore Josepho Fischer. Kézirat. 7 db szólam. — PH, 119.

328. *Fodor:* Ouverture de Richard, arr. pour le clavecin ou pf. par mr. Fodor. Paris LeDuc, C 5. (Année 5. No. 3.) — AMC (TK), C.8.27.

329

Förster, E[manuel] A[lois]: Quatuor pour le fp. avec acc. de vl, alto et vlc. Op. 10. Liv. 1. Offenbach André, 954. 4 db szólam. — AMC, F. 16.

330. *Förster*, E[manuel] A[lois]: Practische Beyspiele als Fortsetzung zu seiner Anleitung des Generalbasses. Abt. 2. Wien Artaria, 2600. 1 kötet. — AMC (TK), E. 1.13.

331. *Förster*, E[manuel] A[lois]: Practische Beyspiele als Fortsetzung zu seiner Anleitung des Generalbasses. Abt. 3. Wien Artaria, 2600. 1 kötet. — AMC (TK), E. 1.14.

332.

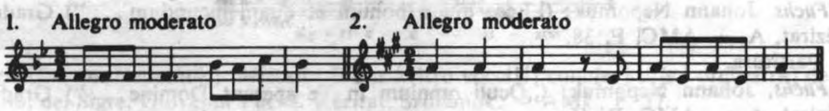

Franer, [Philipp?]: 2 sonate per il clavicembalo ó[!]fp. Dedicate alla contessa Luisa Desfours, da Filippo Franer. Presburgo, appresso della officina di Schauff, 1. — AMC (TK), C.4.5.

333. *Franz*, Stephan: 6 Gedichte von Theodor Körner, zum Gesang u. Fp. eingerichtet . . . No. 10. Wien Maisch, 525. — AMC, F. 17.
1. Sängers Morgenlied. — 2. Wiegenlied. — 3. Liebeständeley. — 4. Liebesrausch. — 5. Das gestöhrte Glück. — 6. Abschied von Wien, anno [1]813.

334. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in C. Kézirat. A, 1807. — AMC, F. 21. Partitúra.

335. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in D. Kézirat, A, 1817. — AMC, F. 22. Partitúra.

336. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in D. Kézirat. 20 db szólam. — AMC, F. 23.

337. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in F. Kézirat, A, 1813. — AMC, F. 25. Partitúra.

338. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in g. Kézirat, A, 1817. — AMC, F. 26.
Partitúra.

339. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in A. Kézirat, A. — AMC, F. 18.
Partitúra.

340. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in A, et B. — Kézirat, A. — AMC, F. 20 A/B.
Partitúra 1806. (20. A); 16 db szólam (20. B.)

341. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in F. Kézirat, A, 1807. — AMC, F. 24.
Töredék.
Partitúra.

342. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris in A. Kézirat, A, 1807. — AMC, F. 19.
Töredék.
Partitura.

343. *Fuchs*, Johann Nepomuk: Alma Redemptoris. In D. Kézirat, A. — AMC, F. 27.
Töredék.
Partitúra.

344. 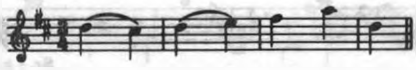

Fuchs, Johann Nepomuk: 12 deutsche Tänze mit 12 Trio, Coda, u. Klöckel-Spiel, für das Clavier. Welche im Jahr 1800 in dem k.k. Grossen Redouten Saal in Wien aufgeführet worden . . . Wien Mollo, 135. — AMC, F. 145.

345. *Fuchs*, Johann Nepomuk: („Benedicam Domino in omni tempore . . . ") Graduale. Kézirat, A. — AMC, F. 28.
Partitúra.

346. *Fuchs*, Johann Nepomuk: („Benedicta es venerabilis virgo Maria . . . ") Graduale. Kézirat, A. — AMC, F. 30.
Partitúra.

347. *Fuchs*, Johann Nepomuk: („Dirigatur Domine oratio mea . . . "). Graduale. Kézirat, A. — AMC, F. 34.
Partitúra.

348. *Fuchs*, Johann Nepomuk: („Domine refugium factus es nobis a generatione . . . ") Graduale. Kézirat, A. — AMC, F. 35.
Partitúra.

349. *Fuchs*, Johann Nepomuk: („Ecce quam bonum et quam jucundum . . . ") Graduale. Kézirat, A. — AMC, F. 38.
Partitúra.

350. *Fuchs*, Johann Nepomuk: („Oculi omnium in Te sperant Domine . . . ") Graduale. Kézirat, A. — AMC, F. 41.
Partitúra.

351. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale in G. Kézirat, A (1829). — AMC, F. 29.
Partitúra.

352. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale No. 1. Kézirat, A, (1818). — AMC, F. 36.
Partitúra.

353. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale No. 2. Kézirat, A. — AMC, F. 37.
Partitúra.

354. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale No. 4. Kézirat, A. — AMC, F. 39.
Partitúra.

355. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale No. 5. Kézirat, A, (1818). — AMC, F. 32.
Partitúra.

356. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale No. 6. Kézirat, A, (1819). — AMC, F. 31.

357. *Fuchs*, [Johan n Nepomuk]: Graduale am 3. Sonntag in Advent. Kézirat, A. — AMC, F. 42.
Partitúra.

358. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale am 23. Sonntag. Kézirat, A, (1829). — AMC, F. 40.
Partitúra.

359. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Graduale am 25. Sonntag. Kézirat, A. — AMC, F. 43/a.
Partitúra.

360. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Hymnus („Ave maris . . . ") Kézirat, A. — AMC, F. 43/b.
Partitúra.

361. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae in C. Kézirat. 20 db szólam. — AMC, F. 49.

362. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae in C. Kézirat, A, (1827). — AMC, F. 46.
Partitúra.

363. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytania[e] Lauretanae in D. Kézirat, A. — AMC, F. 50.
Partitúra.

364. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae in D. Kézirat, A. — AMC, F. 51.
Partitúra.

365. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae in G. Kézirat. 21 db szólam. — AMC, F. 53.

366. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae in B. Kézirat, A. — AMC, F. 44.
Partitúra (1809) és 21 db szólam.

367. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae. Kézirat, A (1829). — AMC, F. 47.
Partitúra.

368. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae. Kézirat, A. — AMC, F. 52.
Partitúra.

369. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae. Kézirat, A. — AMC, F. 54.
Partitúra.

370. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Lytaniae, di mi giov: Fuchs. Kézirat, A (1833). — AMC, F. 48.
Töredék.
Partitúra.

371.

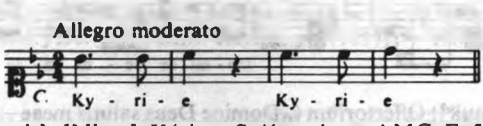

Fuchs, [Johann Nepomuk]: [Missa]. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 55.

372.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Missa in E dur a 4tro vocci[!] conc[er]to [ed orchestra] con organo, del Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 57.
Korabeli tékában.

373.

Fuchs, [Johann] Nep[omuk]: Missa solenis[!] a CATB [ed orchestra] con organo, del Sigr. Giovan: Nep: Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 56.

374.

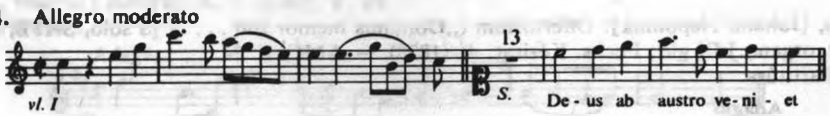

Fuchs, [Johann] Nep[omuk]: 3 Offertorien, („Deus ab austro . . . ") [Für 4 Singstimmen, 2 Violinen, Viola, Fl., 2 Clarini u. Orgel.] Kézirat, A (1821). — AMC, F. 67.
Partitúra.

375. Allegro

Fuchs, [Johann] Nep[omuk]: Offertorium („Benedicam Dominum . . . ") del gio. Fuchs. [Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Clar., 2 Fg., Orgel.] Kézirat, A. (1812). — AMC, F. 62. Partitúra.

376. Adagio

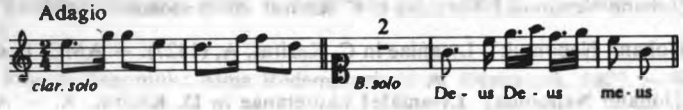

Fuchs, [Johann] Nep[omuk]: Offertorium („Deus, Deus meus . . . ") [Für S solo, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Ob., 2 Clar., 2 Fg., 2 Cor., Orgel.] Kézirat, A (1803). — AMC, F. 69. Partitúra.

377. Adagio non troppo

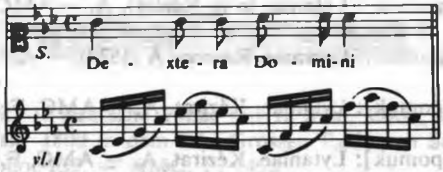

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Offertorium („Dextera Domini . . . ") [Für SATB, 2 Vl, Vlc, Orgel.] Kézirat, A. — AMC, F. 70. Partitúra.

378.

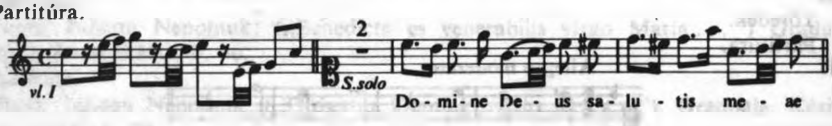

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Offertorium („Domine Deus salutis meae . . . ") S v. A conc[er]to, [4 voci, 2 vl, vla, 2 clar., 2 cor., 2 clarini, tympani ed organo]. Del gio. Fuchs. Kézirat, A. (1822). — AMC, F. 71. Partitúra.

379.

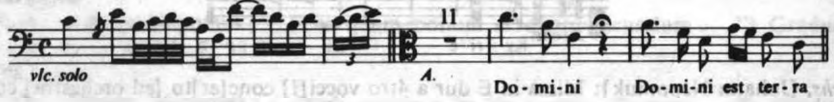

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Offertorium („Domini est terra . . . ") [SATB, 2 vl, vla, vlc, 2 cor, organo.] Di gio. Fuchs. Kézirat, A. (1829). — AMC, F. 72. Partitúra.

380. Poco adagio

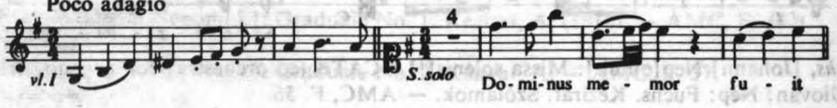

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Dominus memor fuit . . . ") [S solo, SATB, 2 vl, vlc, organo.] Di gio: Fuchs. Kézirat, A. (1828). — AMC, F. 74. Partitúra.

381. Adagio

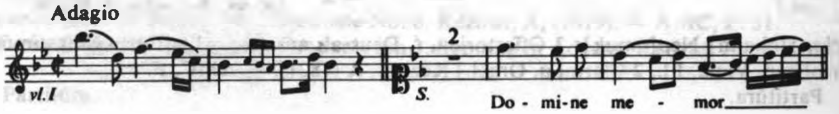

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Dominus memor fuit . . . ") [SATB, 2 vl, vla, 2 ob. 2 cor., organo.] Kézirat, A, (1821). — AMC, F. 73.
Partitúra.

382.

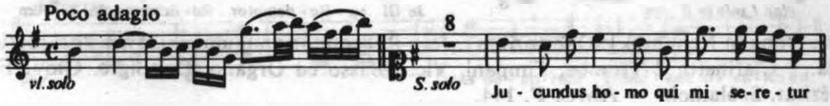

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Jucundus homo . . . ") [SATB, vl solo, 2 vl., vla., organo.] De: giov: Fuchs. Kézirat, A, (1825). — AMC, F. 81.
Partitúra.

383.

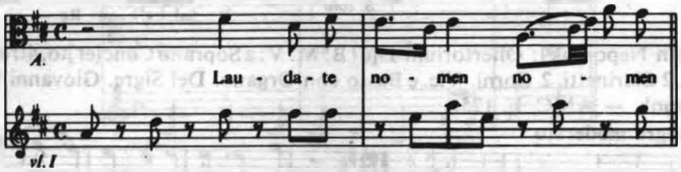

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Laudate nomen Domini . . . ") [A solo, SATB, 2 vl., vlc., organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 84.
Partitúra.

384.

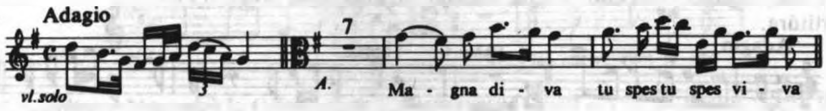

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Magna diva . . . "). A solo [vl solo, 2 vl, vla., fl, 2 clar., fg, 2 cor., organo.] Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (1817). — AMC, F. 86.
Partitúra.

385.

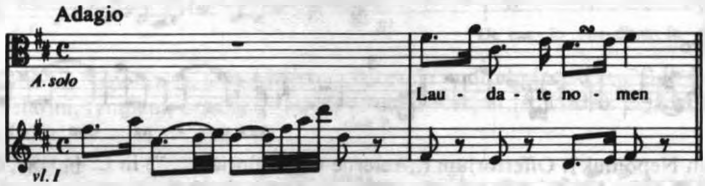

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Laudate nomen Domini . . . ") [SATB, 2 vl., vla., 2 ob., 2 clar., organo.] De: giov: Fuchs. Kézirat, A, (1821). — AMC, F. 82.
Partitúra.

386.

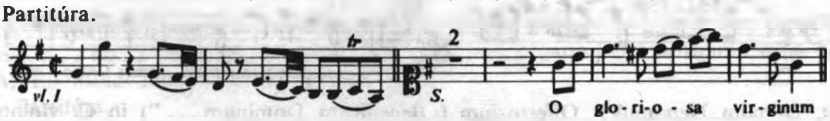

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („O gloriosa virginum . . . ") [SATB, 2 vl., vla., fl., fg., organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 87.
Partitúra.

387.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium [in D dur.] Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 97.
Az énekszólamok hiányoznak.

388. Allegro

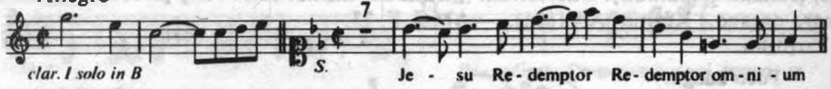

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Jesu Redemptor omnium . . . ") à 4 Voci, 2 Violini, Vla., 2 Clarinetti, 2 Trombe, Timpani, Vlc. e Basso ed Organo. Del Sigre. Giov: Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 144.

389. Adagio non molto

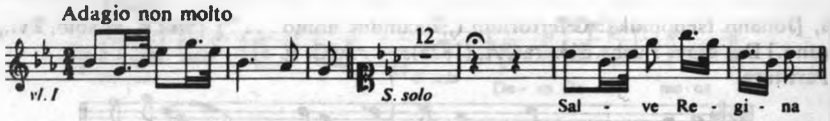

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium D[e] B: M: V: a Soprano Conc[er]to, 4tro Voci Ripp:, 2 Vl., Vla., 2 Clarinetti, 2 Corni, Vlc. e Basso con Organo. Del Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 125.

390. Allegro moderato

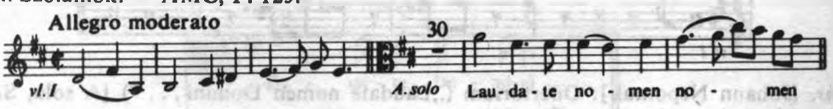

Fuchs, [Johann Nepomuk]: („Laudate servi . . . ") in D. Soprano et Alto Conc[er]to, [SATB], 2 vl, vla., organo.] Del Gio: Fuchs. Kézirat, A, (1817). — AMC, F. 85.
Partitúra.

391. Adagio

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Ad te levavi oculos . . . ") in C. Soprano Solo, [4 voci, 2 vl., vla., vlc., 2 clar., contrabasso, organo.] Del Gio: Fuchs. Kézirat, A, (1817).— AMC, F. 58.
Partitúra.

392. Allegro

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Aeterne Caeli gloria . . . ") in C. [4 voci, orchestra ed organo.] Del gio. Fuchs. Kézirat, A, (1820). — AMC, F. 60.
Partitúra.

393. Adagio

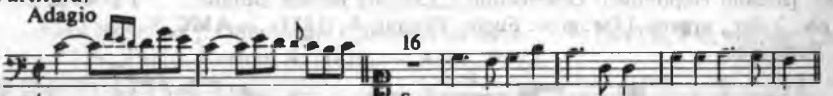

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Benedicam Dominum . . . ") in C, violoncello obligato. [SATB, 2 vl, vla, vlc, organo.] Del Giovani Fuchs. Kézirat, A, (die 23 Xbris [Decembris] 1816). — AMC, F. 63.
Partitúra.

394. Allegro

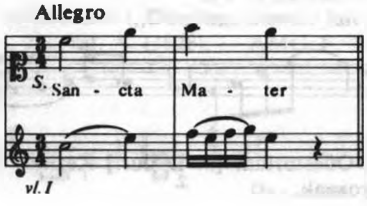

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Sancta Mater . . . ") in C. [SATB, 2 vl, vla, 2 clarini, tympani, organo.] dal Sig. gio: Fuchs. Kézirat, A, (1827). — AMC, F. 92.
Partitúra.

395.

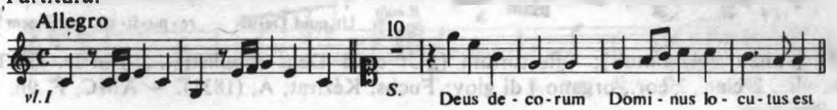

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Deus decorum . . . ") in C. [SATB, 2 vl., vlc., 2 clarini, 2 cor., organo.] Di giov. Fuchs. Kézirat, A, (1831). — AMC, F. 68.
Partitúra.

396.

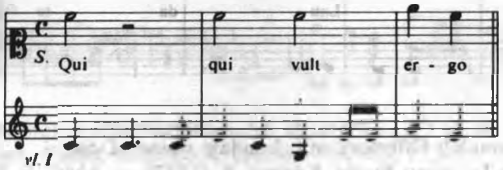

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Qui vult ergo salvus esse . . . ") in C. [SATB, 2vl., vlc., contrabasso, 2 cor., organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1844). — AMC, F. 88.
Partitúra.

397.

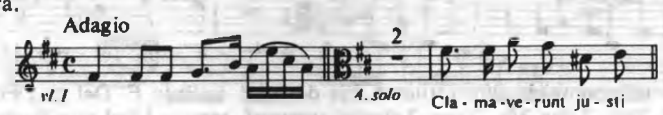

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Clamaverunt justi . . . ") in D dur. [SATB, 2 vl, vlc, 2 clarini, organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 65.
Partitúra.

398.

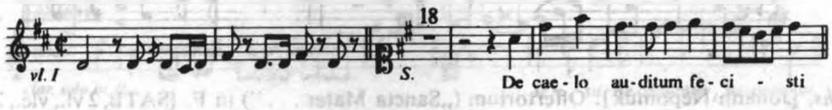

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („De caelo auditum fecisti . . . ") in D. [SATB, 2vl., vla., 2 clarini, tympani, organo.] Dal gio. Fuchs. Kézirat, A, (1814). — AMC, F. 66.
Partitúra.

399.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Eja devotae gentes . . . ") in D dur. [SATB, 2vl., vla., fl., 2 ob., 2 clar., 2 fg., 2 clarini, 2 cor, tympani, organo.] Del giovanni Fuchs. Kézirat, A, (Eisenstadt 1806). — AMC, F. 76.
Partitúra.

400.

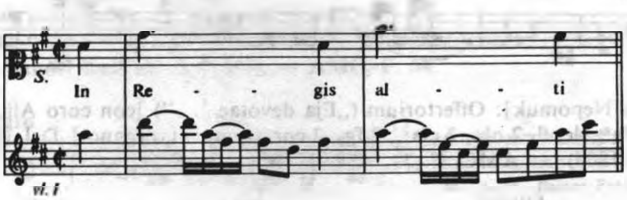

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („In regis alti fama . . . ") in D dur. [SATB, 2vl., vla., 2 clarini, tympani, organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1827). — AMC, F. 95.
Partitúra.

401. Allegro

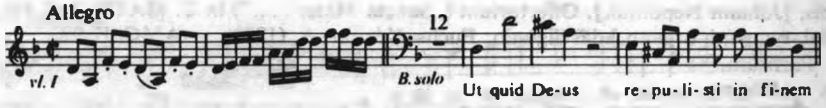

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Ut quid Deus repulisti . . . ") in D. [SATB, 2 vl., vlc., 2 clar., 2 cor., organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1831). — AMC, F, 96.
Partitúra.

402. Adagio non molto

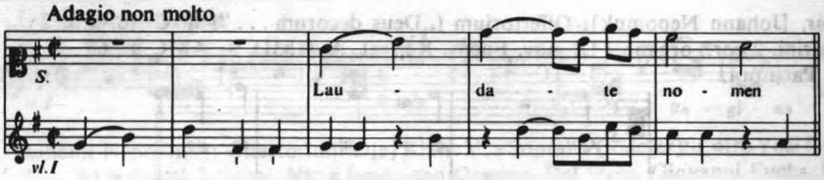

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Laudate nomen Domini . . . ") in D. [SATB, 2 vl., vla., fl., fg., organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1827). — AMC, F. 83.
Partitúra.

403. Adagio

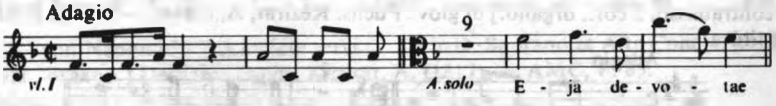

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Eja devotae . . . ") in F. Del gio: Fuchs. [SATB, 2 vl., vla., fl., 2 ob., 2 clar, 2 fg., 2 cor, 2 clarini, tympani, organo.] Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (Eisenstadt Mensae Septembris 1808; a partitúra végén: den 4 Oktober.) — AMC, F. 78.
Partitúra.

404.

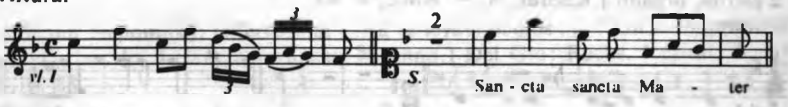

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Sancta Mater . . . ") in F. [SATB, 2 vl., vlc., 2 cor., 2 clarini, organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1834). — AMC, F. 93.
Partitúra.

405.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Sancta Maria . . . ") in g dur. [S solo, vl I—II, vla, fl I—II, ob. I—II, fg. I—II, clar. I—II, cor I—II, organo.] Del Giovanni Fuchs. Kézirat, A, (1810). — AMC, F. 91.
Partitúra.

406. Adagio

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Eja devotae . . . ") [con coro Alleluja. A solo, 4 voci, 2 vl., vla., vlc, fl, 2 ob., 2 clar., 2 fg., 2 cor., tympani, organo.] Del giovanni Fuchs. Kézirat, A, (1808). — AMC, F. 77.
Partitúra.

407. Allegro

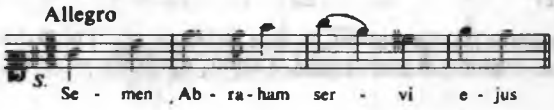

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Semen Abraham servi ejus . . . ") in G. [SATB, ed orchestra con organo.]di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1834). — AMC, F. 94.
Partitúra.

408.

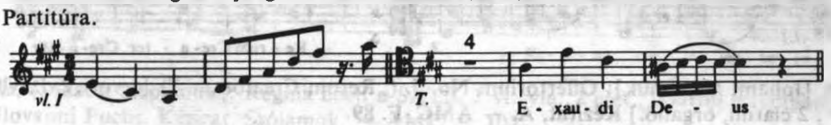

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Exaudi Deus . . . ") in A. [SATB, 2 vl., vla., 2 cor., 2 clarini, organo.] Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (1817). — AMC, F, 79.
Partitúra.

409. Poco adagio

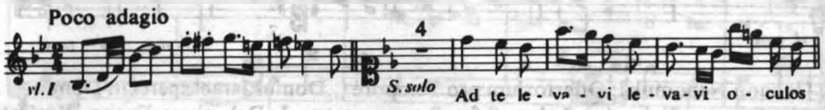

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium („Ad te levavi . . . ") in B. [S solo, 4 voci, 2 vl., vlc, organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1828). — AMC, F. 59.
Partitúra.

410.

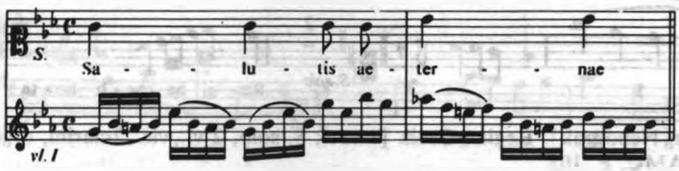

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium No. 1. („Salutis aeternae Dator . . . ") [4 voci, 2 vl, vla., 2 clarini, 2 cor., organo.] Kézirat, A, (1818). — AMC, F. 90.
Partitúra.

411. Allegro

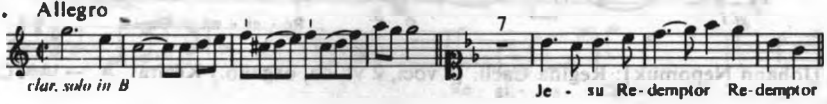

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium No. 2. („Jesu Redemptor omnium . . . ") In C a 4 voci, 2 vl., vla., 2 clar., 2 cor., organo, vlne ê vlc. Del Sig. Giov: Fuchs. Kézirat, A, (1818). —AMC, F. 80.
Partitúra.

412. Adagio

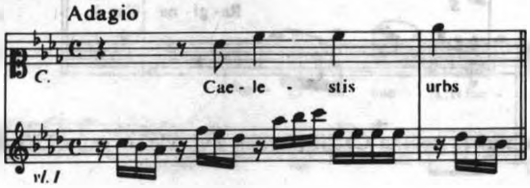

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium No. 3. („Caelestis urbs . . . ") [4 voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, organo.] Kézirat, A, (1818). — AMC, F. 64.
Partitúra.

413. Allegro

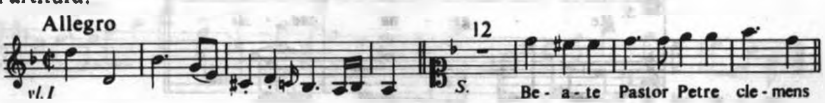

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium No. 4. („Beate pastor Petre . . . ") [4 voci, 2 vl., vla., cb., 2 cor., 2 clarini, timpani, organo.] Kézirat, A, (1818). — AMC, F. 61.
Partitúra.

414. Allegro

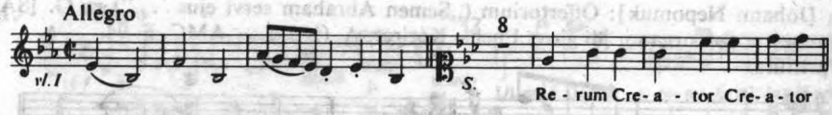

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium No. 5. („Rerum Creator . . . ") [4 voci, 2 vl., vla., 2 cor , 2 clarini, organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 89.
Partitúra.

415. Allegro

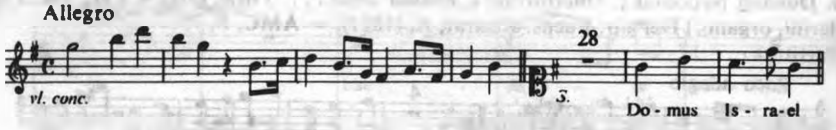

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Offertorium pro Tempore („Domus Israel speret in Domino . . . ") [4 voci, vl, conc., 2 vl., vla., 2 clar., 2 fg., 2 cor., organo.] Del giov: Fuchs. Kézirat, A, (1825). — AMC, F. 75.
Partitúra.

416. Allegro moderato

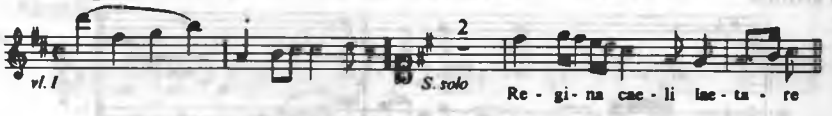

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. [4 voci, S. solo, 2 vl., vla., 2 clarini, organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 105.
Partitúra.

417. Allegro

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. [4 voci, 2 vl, cb, organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 106.
Partitúra.

418. Allegro

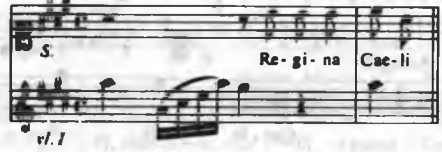

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 98.
Partitúra.

419. Allegro vivace

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. [4 voci, 2 vl., organo.] Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 103.

420. Allegro maestoso

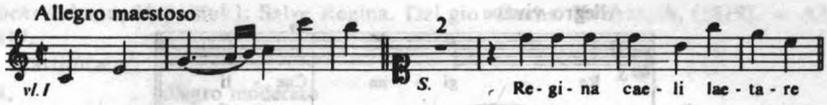

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina coeli a SATB, 2 vl., vla., 2 clar., 2 clarini e tympani. Sig. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 102.

421. Allegro maestoso

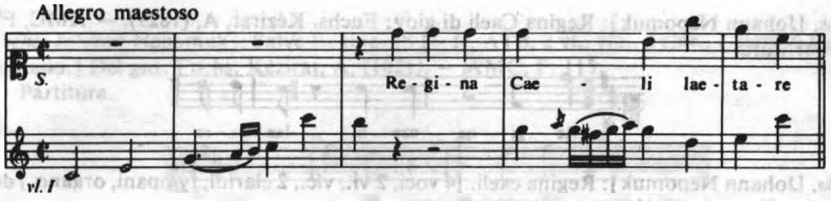

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina. [4 voci, 2 vl., organo.] Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (1815). — AMC, F. 104.
Partitúra.

422. Allegro

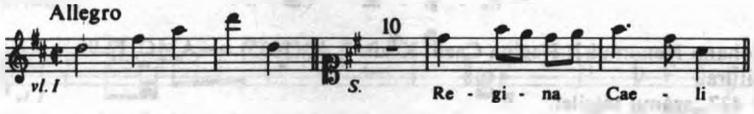

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. [4 voci, 2 vl., vla., 2 clarini, tympani, organo.] Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (1816). — AMC, F. 108.
Partitúra.

423. Allegretto

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. [4 voci, 2 vl., vla., 2 cor., 2 clarini, organo.] Del Gio: Fuchs. Kézirat, A, (1816). — AMC, F. 111.
Partitúra.

424. Allegro

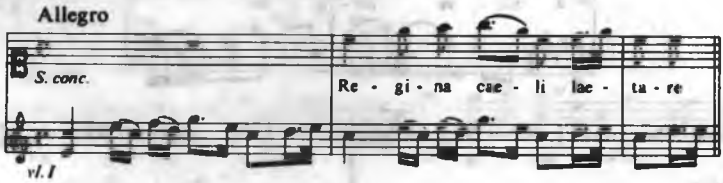

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (1819). — AMC, F. 101
Partitúra.

425. Allegro

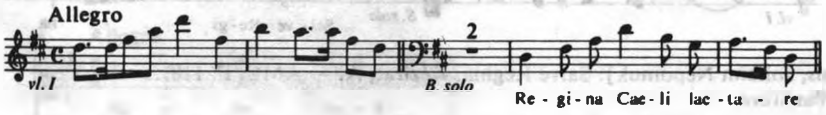

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. [B solo, 4 voci, 2 vl., vla., 2 clar., 2 clarini, tympani, organo.] Kézirat, A, (1826). — AMC, F. 107.
Partitúra.

426. Allegro vivace

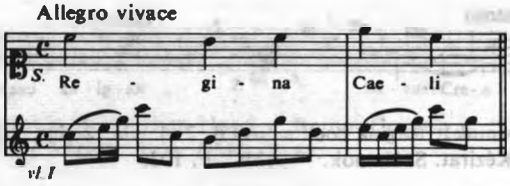

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1829). — AMC, F. 100.
Partitúra.

427.

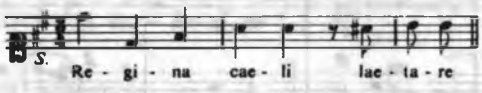

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina caeli. [4 voci, 2 vl., vlc., 2 clarini, tympani, organo.] di gio: Fuchs. Kézirat, A, (1831). — AMC, F. 109.
Partitúra.

428.

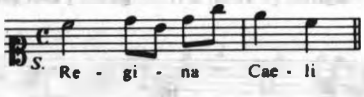

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Caeli. Kézirat, A, (1835). — AMC, F. 99.
Partitúra.

429. = a **427.** számú tétellel.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Regina Coeli in D, a SATB, 2 vl., 2 clarini, tympani, vlne. e organo. Del Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 110.

430. Allegro moderato

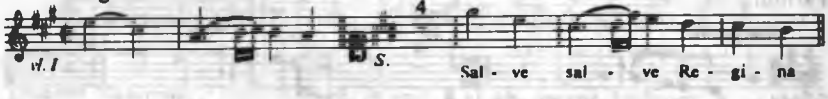

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 112.
Partitúra.

431.

Fuchs, Johann Nepomuk]: Salve Regina. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 113.
Partitúra.

432. Adagio

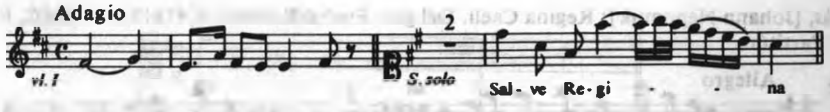

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Salve Regina. Kézirat, A. — AMC, F. 118.
Partitúra.

433

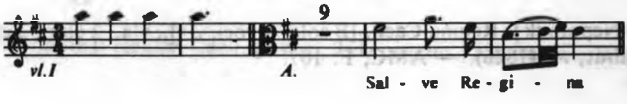

[Fuchs Johann, Nepomuk]: Salve Regina. Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (1819). — AMC, F. 117.
Partitúra.

434.

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Salve Regina. [S I—II, ATB, 2 vl., vla., 2 clar., 2 clarini, tympani, organo.] Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (1821). — AMC, F. 115.
Partitúra.

435.

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Salve Regina. [4 voci, 2 vl., vla., 2 clar., 2 clarini, tympani, organo.] Del giov: Fuchs. Kézirat, A, (1825). — AMC, F. 119.
Partitúra.

436.

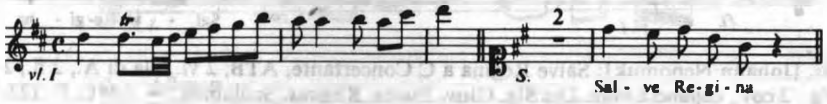

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina. [4 voci, 2 vl., vla., 2 clar., 2 clarini, tympani, organo.] Del Giovanni Fuchs. Kézirat, A, (1825). — AMC, F. 120.
Partitúra.

437.

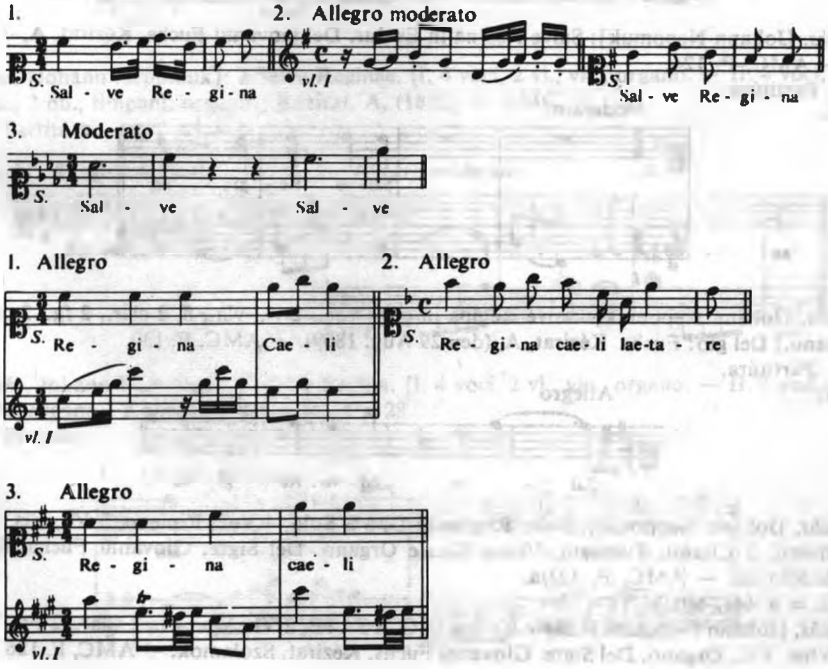

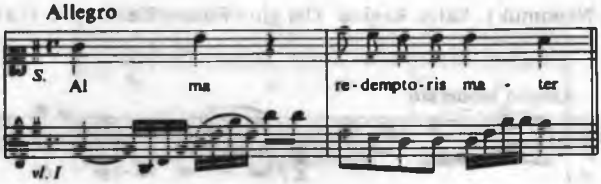

Fuchs, [Johann Nepomuk]: 3 Salve Regina. — 3 Regina Caeli. — Alma. Kézirat, A. (1836). — AMC, F. 116.
Partitúra.

438.

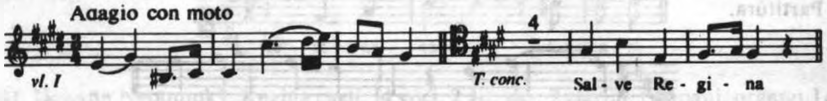

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina a T concerto, SAB, 2 vl, A vla,. 2 fl., 2 clar., 2 cor., organo e vlne. Del Sig. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 122.

439.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina a C Concertante, ATB, 2 vl., vla di A., 2 fl., 2 clar., 2 fg., 2 cor., organo e vlne. Del Sig. Giov. Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 123.

440.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina in Es dur. Del giovanni Fuchs. Kézirat, A, (1808). — AMC, F. 124.
Partitúra.

441.

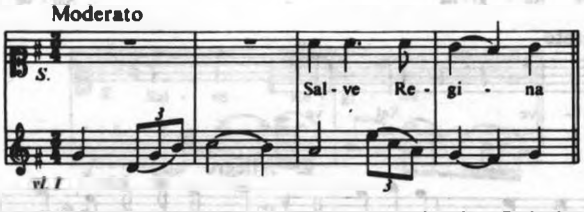

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina in g. [4 voci, 2 vl., vla., fl, 2 clar., 2 fg., 2 cor, organo.] Del gio: Fuchs. Kézirat, A, (den 29 Aug. 1809). — AMC, F. 130.
Partitúra.

442.

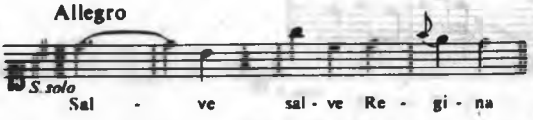

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina in D, a S Solo, 4 Voci Ripieno, 2 Vl., Vla., 2 Clarinetti, 2 Clarini, Tympani, Vlne., Vlc., e Organo. Del Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 121/a.

443. = a **441.** tétellel.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina in G, a SATB, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Cor., Vlne, Vlc., Organo. Del Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 126.

444. Allegro

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina in A, a SATB, 2 Vl., Vlne., Vlc., Organo. Del Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 121/b.

445. Allegro

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Salve Regina in B. SATB, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Clarino, Tympano, Vlne., Vlc. e Organo. Del Signore Giov: Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 114.

446. 1. Allegro

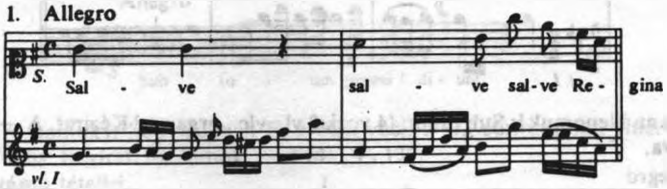

2. Allegro

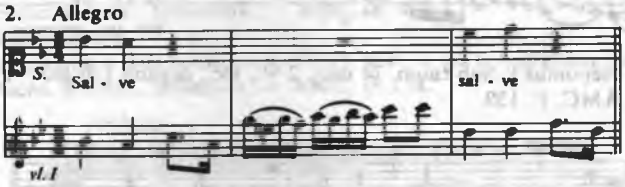

Fuchs, [Johann Nepomuk]: 2 Salve Reginae. [I. 4 voci, 2 vl., vlc., organo. — II. 4 voci, 2 vl., vlc., 2 ob., timpani, organo.] Kézirat, A, (1835). — AMC, F. 127.
Partitúra.

447. 1. Allegro moderato 2. Allegro moderato

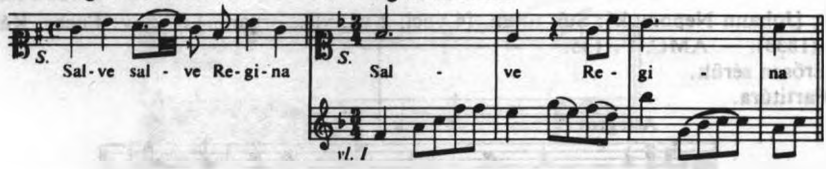

[Fuchs, Johann Nepomuk]: 2 Salve Regina. [I. 4 voci, 2 vl., vlc., organo. — II. 4 voci, 2 vl., vlc., organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 128.
Partitúra.

448. 1. Allegro moderato

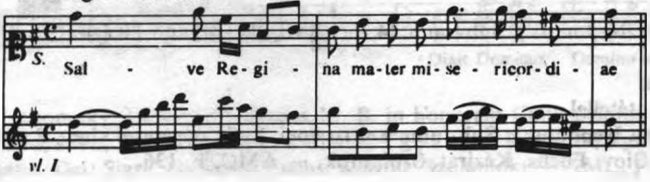

2. Allegro

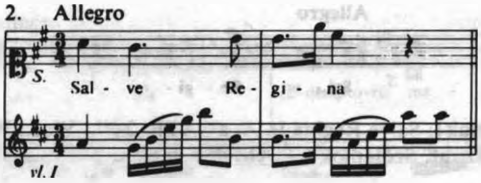

[Fuchs, Johann Nepomuk]: 2 Salve Regina in G et A dur. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] di mi Giov: Fuchs. Kézirat, A, (1835). — AMC, F. 129.
Partitúra.

449. Allegro

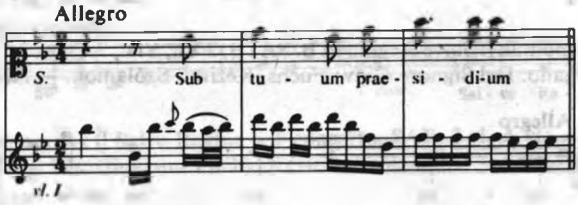

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Sub tuum. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] Kézirat, A. — AMC, F. 133
Partitúra.

450. Allegro

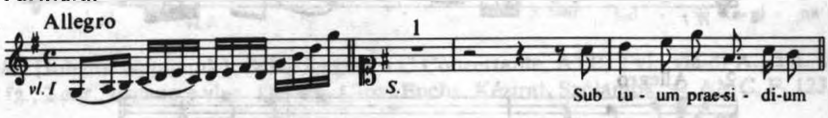

[Fuchs, Johann Nepomuk]: Sub tuum. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A, (1830). — AMC, F. 139.
Partitúra.

451. Allegro

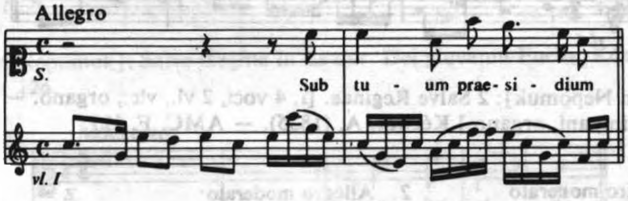

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] di giov: Fuchs. Kézirat, A ,(1833). — AMC, F. 135.
Erősen sérült.
Partitúra.

452. Allegro

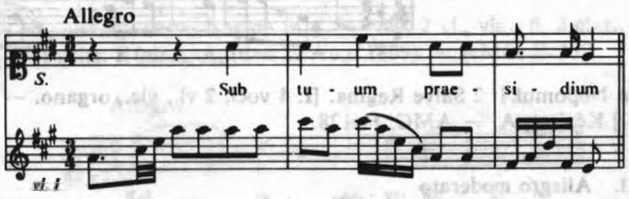

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum. [4 voci, 2 vl., vlc., organo.] Kézirat, A, (1834). — AMC, F. 131.
Partitúra.

453. = a **451.** tétellel.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne., 2 clarini e tympani. Del Sigre. Giov. Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 136.

454. = a **450.** számú tétellel.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Del Sigre. Giov: Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 138.

455.

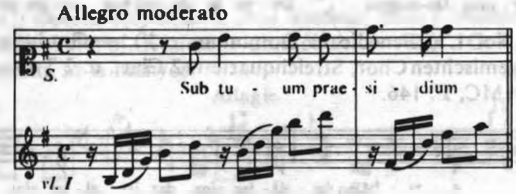

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum in g, a 4tro voci, 2 vl., vla., organo ê vlne. Del Sigre Giovanne [!] Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 140.

456.

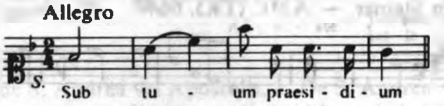

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum in F, a 4tro voci, 2 vl., con organo, vlne. ê vlc. Del Sigre. Giov. Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 137.

457. = a **452.** számú tétellel.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum in A, a 4tro voci, 2 vl., con organo, vlne. e vlc. Del Sigre. Giov: Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 132.

458. = a **449.** számú tétellel.

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Sub tuum in B, a 4tro voci, 2 vl. con organo, vlne. e vlc. Del Sigre. Giov: Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 134.

459.

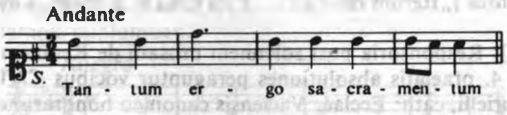

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Tantum ergo a 4tro vocci[!], con Organo. Del Sigre. Giovan: Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 141.

460. *Fuchs*, [Johann Nepomuk]: Te Deum. Kézirat, A. — AMC, F. 45. Partitúra.

461.

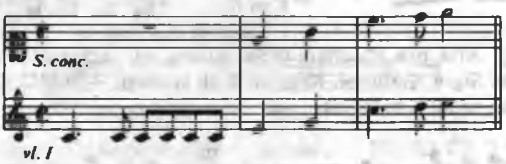

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Vesperae a 4tro Voci Cinc[erta]to, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Cor., 2 Clarini e Tympano, Vlc. e Cb. con Organo. Del Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 143.

462.

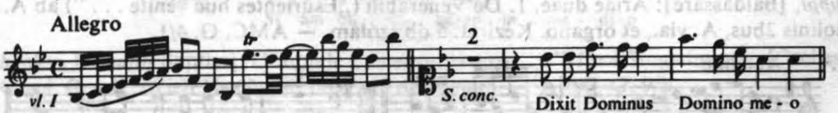

Fuchs, [Johann Nepomuk]: Vesperae Solennes M. B. in honorem Concepcionis B.M.V. â 4 Voci Conc[erta]to, 2 Vl., Vla., 2 Ob e Fl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Cor., 2 Clarini, Tympani, Vlc. e Basso i[!] Organo. Del: Sigre. Giovanni Fuchs. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 142.

463. 1. Allegro moderato 2. Andante moderato

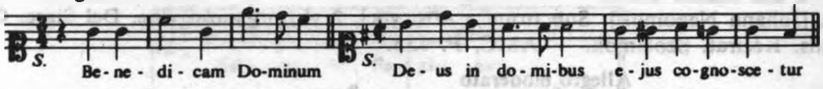

Fuchs, R.: Graduale No. 1. („Benedicam Dominum . . . ") — Graduale No. 2. („Deus in domibus . . . ") Für gemischten Chor, Streichquartett, 2 Clar., u. 2 Trompet, Tympani. Kézirat. Szólamok. — AMC, F. 146.

464.

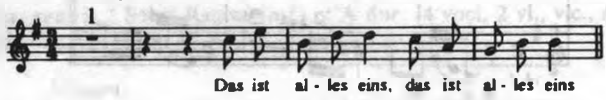

/*Fusz* János]: Lied mit Chor („Das ist alles eins, ob wir Geld haben oder keins . . . ") aus der Parodie: Die Büchse der Pandore, dem Zauberspiel: Der lustige Fritz. In Musik gesetzt von Johann Fuss. Wien Steiner. — AMC (TK), 664.

465.

Gaal [Gusztáv] Gustav: Fest-Marsch. Aufgeführt bei Gelegenheit der Ankunft der Fürsten Paul Esterházy von Galántha . . . zu Eisestadt[!], am 26te Juni, 1834. Componirt von —. Op. 1. [Pf zu 4 Händen.] Kézirat, A[?]. — AMC (TK), D.1.11.

466. Scherzando, Moderato Moderato

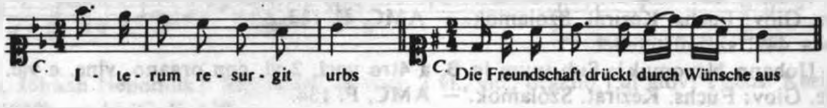

Gabrielli [Tamás]: Cantus („Iterum resurgit . . . ") a CATB. Kézirat. 4 db. szólam. — AMC, G. 2.

467. *Gabrielli* [Tamás]: Responsoria post solennem missam de Requiem ad castrium doloris persolvende dum a 4. praelatis absolutiones peraguntur vocibus CATB, Vlne. et organo. Author Thoma Gabrielli, cath: Ecclae: Vaciensis canonico honorario et parodio Mácsensi. Pesth Schmid. 6 db szólam. — AMC, G. 1.

468. Allegro

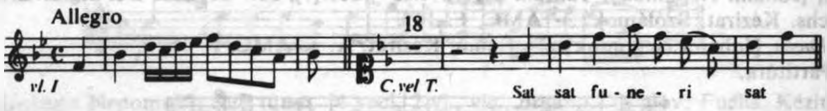

Galuppi, [Baldassare]: Aria pro Paschate („Sat funeri, sat lacrymis . . . ") a C. v. T., 2 vl., A. vla. con vlne. Del Sigre. Galuppi. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, G. 3.
2 T-szólam, a vla. szólam hiányzik.

469. Andante

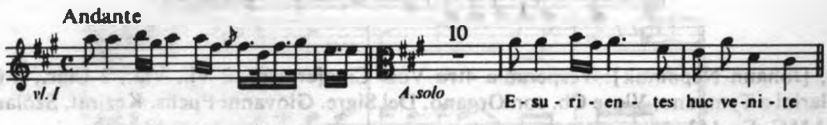

Galuppi, [Baldassare]: Ariae duae. 1. De Venerabili („Esurientes huc venite . . . ") ab A. solo, violinis 2bus, A. vla., et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, G. 4/1.

470. Andante

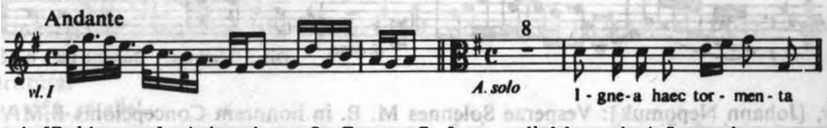

Galuppi, [Baldassare]: Ariae duae. 2. Cantus S. Laurentii Martyris („Ignea haec tormenta . . . ") ab A. solo, violini 2, A. vla. et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, G. 4/2.

471. Allegro

Galuppi, [Baldassare]: Oevrture[!] ex D♯ a 2bus Violinis, 2bus Cornibus, A. Vla. con Basso. Del Sigre. Baldessare Galuppi. Kézirat. 1 db szólam. — AMC, G. 5.
Csak a vl. I. szólam, az is hiányos.

472. I. Affettuoso Adagio II. Andante

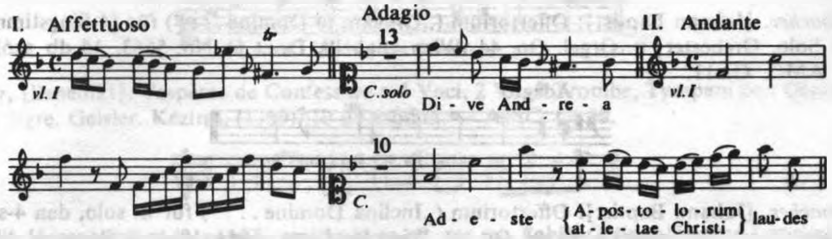

Garavaglia: Ariette due de S. Andrea vel Apostolis. 1. De S. Andrea Apostolo („Dive Andrea Christi Martyr . . . ") in g. — 2. De Apostolis et Martyre („Adeste Apostolorum [vel] atletae Christi laudes . . . ") a C. Solo, 2 Vl., Vla. con Organo. Del Sigre. —. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, G. 6.

473. Andante

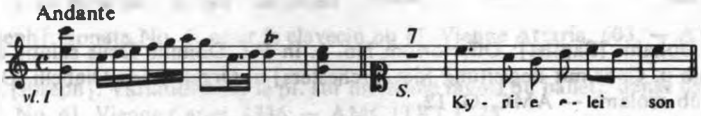

Gassman[n], [Florian]: Messa in pieno Choro con Oboi, Clarini, Tympani. Del Sigre. Gassman. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, G. 7.
A vl. I—II. szólamok duplumban.

474. Allegro

Gassman[n], [Florian]: Sinfonia Nro. 3tia in C minore, a 2 Vl., 2 Ob., Vla. con Basso. Del Sigre. Floriano Gassmann. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, G. 8.
Az ob. I—II. szólamok hiányoznak.

475. Allegro non troppo

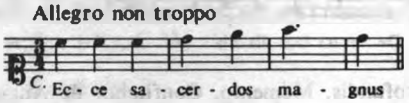

Gänsbacher, Joh[ann Baptist]: Ecce sacerdos magnus . . . Für SATB, 2 Vl., 2 Ob. oder Clar., 2 Trompteten], Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 39. Kézirat. Szólamok. — AMC, G 9/a.

476. Andante

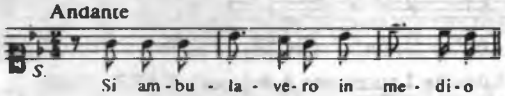

Gänsbacher, [Johann Baptist]: Graduale („Si ambulavero . . . ") für 4 Singstimmen, [Orchester] u. Orgel. Op. 42. Wien Haslinger, 6052. 13 db szólam. — AMC, G. 9/b.

477. Allegretto

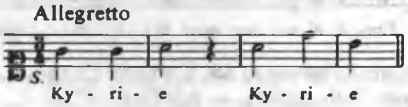

Gänsbacher, [Johann Baptist]: Messe in C dur, für 4 Singstimmen, [Orchester] u. Orgel. Op. 41. Wien Haslinger, T. H. 6051. 18 db szólam. — AMC, G. 10.

478.

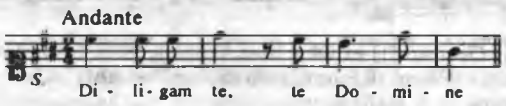

Gänsbacher, [Johann Baptist]: Offertorium („Diligam te Domine . . . ") für [4 Singstimmen, Vl. Solo, Orchester] u. Orgel. Op. 44. Wien Diabelli, D. et C. No. 5663. 15 db szólam.. — AMC, G. 11.

479.

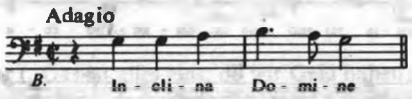

Gänsbacher, [Johann Baptist]: Offertorium („Inclina Domine . . . ") für B. solo, den 4-stimmigen Chor, [Orchester] u. Orgel. Op. 43. Wien Haslinger, 6053. 18 db szólam. — AMC, G. 13.

480.

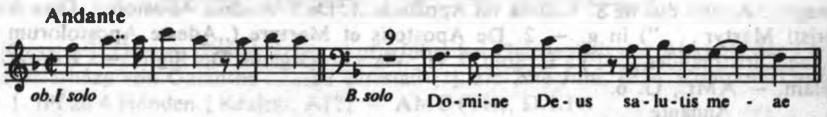

Gänsbacher, Johann [Baptist]: Offertorium No. 1. in F („Domine Deus salutis meae . . . ") Für B. solo u. Chor mit Begleitung [des Orchesters] u. Orgel. Wien Diabelli, D. et C. No. 2106. 17 db szólam. — AMC, G. 12.

Részben kézírásos duplum-szólamokkal.

481.

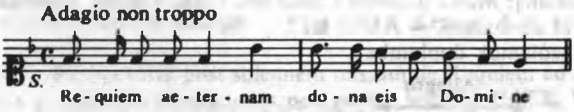

Gänsbacher Johann [Baptist]: Requiem für SATB, [Orchester] u. Orgel. Op. 38. Wien Diabelli, D. et C. No. 3395. 14 db szólam. — AMC, G. 14.

Részben kézírásos duplum-szólamokkal.

482.

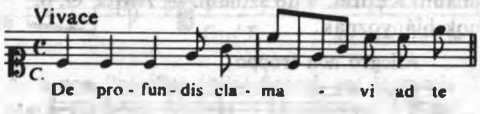

Geisler, [Benedikt]: De profundis, Memento, Confitebor de Angelis a 4tro Voci, 2 Vl., 2 Clarini con Organo. Del Sigre. Geisler. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, G. 15.

483.

Geisler, [Benedikt]: Litaniae Lauretanae à 4 [voci], CATB, Violin 2, Organo. Auth. R. P. Geisler. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, G. 16.

484.

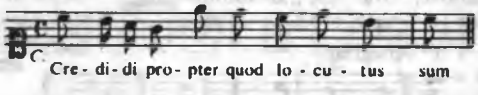

Geisler, [Benedikt]: Psalmi de Apostolis et SS. Corporis Christi, a 4 Voci, 2 Vl. con Organo. Del Sigre. Geisler. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, G. 17.

485.

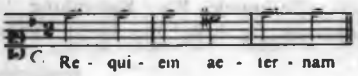

Geisler, [Benedikt]: Requiem a 4 Voci, 2 Vl. con Organo. Authore A. R. D. Benedicto Geisler. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, G. 18.

486.

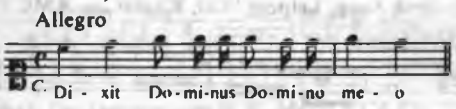

Geisler, [Benedikt]: Vesperae de Confessore a 4 Voci, 2 Vl., 2 Trombe, Tympani con Organo. Del Sigre. Geisler. Kézirat, (1749). 10 db szólam. — AMC, G. 19.

487.

Gelinek, [Joseph]: Rondo pour le csakan avec pf. par mr. l'abbé Gelinek. Vienne Imprimerie chimique, 2011. 2 db szólam. — XJM, 681.

488.

Gelinek, [Joseph]: Sonate No. 5. pour le clavecin ou pf. Vienne Artaria, 603. — AMC (TK), C.8.23.

489. *Gelinek*, [Joseph]: Variations sur le pf. sur un thème favori du ballet, dansé dans l'opera „Armida". No. 41. Vienne Cappi, 1336. — AMC (TK), C.23.
Koll. 5.

490.

Gelinek, [Joseph]: Variations pour le pf. sur une marche de l'opera Cesare in Farmacusa . . . No. 47. Vienne Cappi, 1408c. — AMC (TK), C. 23.
Koll. 3.

491.

Gelinek, [Joseph]: Variations pour le pf. sur une Valze[!] favorite „Fopp-Ländler". Op. 99. Vienne Mollo, 1746. — AMC (TK), C.23.
Koll. 1.

492.

Gelinek, [Joseph]: 10 variations pour le clavecin ou pf. sur une marche tirée de l'opera Achille . . . par mr. l'abbé Gelinek. No. 15. Wien Cappi, 882. — AMC, G. 20.

493.

Gelinek, [Joseph]: Variazioni sul minuetto dell'opera La grotta di Trofonio, per il pf. No. 6. Vienna Cappi, 1468. — AMC (TK), C. 23.
Koll. 4.

494. *Generali*, [Pietro]: Arie in einem Ton, aus der Oper: La contessa di colla erboso, aus der Oper: Die Sängerinnen auf dem Lande, aus dem Lustspiele: Ydor der Wanderer. [Wien

Diabelli], C. et D. No. 631. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 51.) — AMC (TK), 1794.

Koll. 8.

495. *Georg*, Christian Friedrich: Theoratisch-praktische Gesanglehre für Stadt- u. Landschulen. Neue, unveränderte Ausg. Leipzig 1830, Kayser. — AMC (TK), 1476.

496.

Geyschlager, G.: Militärisches Rondo für das Pf. Op. 3. Wien Bermann, I. B. 740. — AMC (TK), C.1.58.

497.

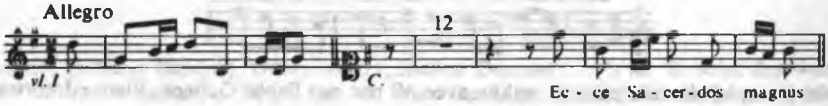

[Giacomelli, Geminiano]: Aria („Ecce sacerdos magnus . . . ") A c. solo, 2 vl., vla., organo e vlne. Del Sgre. Jaccomelli. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, G. 21/2.

498.

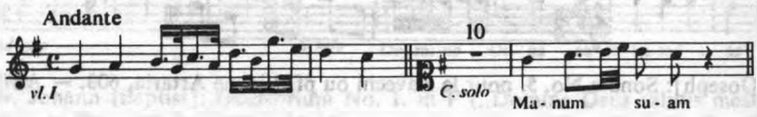

[Giacomelli, Geminiano]: Aria de nec Virg. nec Mart. ac S. Elisabetha a C. Solo, 2 vl., vla. organo e vlne. Del Sgre. Jaccomelli. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, G. 21/1.

Szövegvariánsok: „Manum suam blanda Mater . . . " — „Virgo salve sine labe . . . " — 3 db énekszólam.

499.

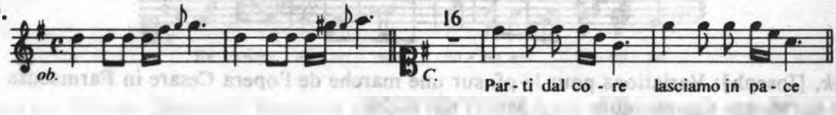

[Giacomelli, Geminiano]: Aria („Parti dal cuore . . . ") C. Solo, vl. I, vl. II, ob. I, ob. II, cor. I, cor. II, vla. e cembalo. Del Sig. Gieminiano Jocomelli. Kézirat. 6 db szólam. — PH, 58/2.

Csak S, vl. I—II., vla., ob. I. és cembalo szólamok.

500.

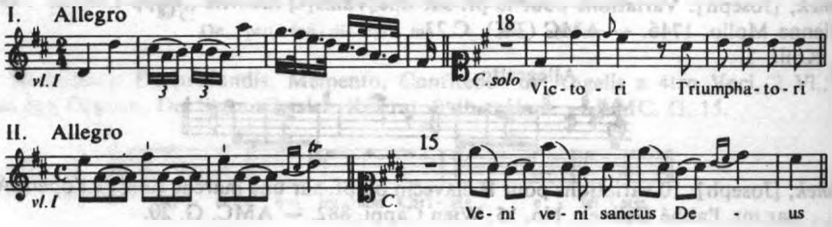

[Giacomelli, Geminiano]: Aria de Resurrectione [No. 1.] („Victori Triumphatori . . . "), et Spiritu Sancto [No. 2.] („Veni Solator Deus . . . ") a C. Solo, 2bus Violinis, Vla., Violonzello[!] e Organo, del Sigre. Giacomelli. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, G. 22.

501.

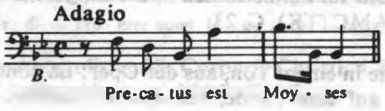

[Giacomelli, Geminiano ?]: Motetto de Tempore („Precatus est Moyses . . . ") a 4tro Voci, 2 Vl., con Organo e Vlne . . . autore Joccometti. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, G. 23.
Recitativo: „Quo? quo progrederis . . . "

502.

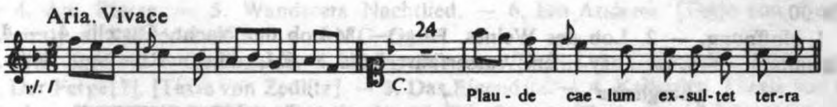

[Giaij, Giovanni Antonio]: De Assumptione B. V. Maria a CATB, Violini 2, Lituo 2, A. Vla., Organo, Vlc. Aut. Sigre. Giay. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, G. 24.
Csak a C, vl. I—II., vla., vlc. és organo szólamok.
Recitativo: „Quo? quo progrederis . . . + Aria: „Plaude caelum . . . " + „Chorus: „O Maria, pro tuorum . . . "

503.

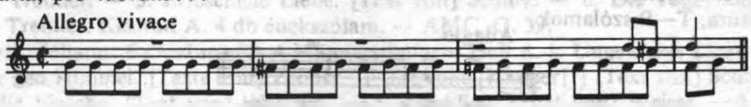

Giuliani, Mauro: Caprice pour la guitarre . . . Op. 11. Vienne Artaria, 2061. — AMC, G. 25.

504. *Giuliani*, Mauro: Le troubadour du Nord. Oeuvre periodique musical, contenant 1 recueil de pieces choisies pour le chant avec acc. de guitarre ou pf., par Mauro Guiliani[!]. Kézirat. — AMC, G. 26.
1. Partant pour la Syrie. — 2. Mon coeur soupire des l'aurore. — 3. Soldat qui gardes ces creneaux. — 4. Jeune encore, je revais d'avanceau. — 5. Ecco di guido il tempio. — 6. Amor che nasce.

505. *Gluck*, [Christoph Willibald von]: Aria („Che farò senza Euridice . . . " — „Ach, getrennt von Euridice . . . ") aus der Oper Orfeo. Wien Diabelli, D. et C. No. 3484. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 270.) — AMC (TK), 616.
Koll. 7.

506.

Gluck, [Christoph Willibald von]: Aria („Nur einen Wunsch nur ein . . . ") aus der Oper Iphigenie in Thauris. Fürs Pf. [mit Gesang] vom Ritter von Gluck. Kézirat. — AMC, G. 27.

507.

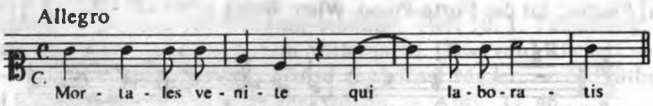

[Gottwald]: De Venerabili Sacramento („Mortales venite . . . ") à 4 [voci] CATB, Violin 2, Clarin 2, Timpano et Organo, Vla. solo in Aria. Auth. Sigre, Gottvaldt. Kézirat, (1721). 10 db szólam. — AMC, G. 28.
A timpano-szólam hiányzik.

508.

Gösler, Gustav: Kleines Trio für Pf., Vl. u. Vlc. Kézirat. 3 db. szólam. — XJM, H.2.15.

509. *Götz*, Joseph: Sechs deutsche Lieder mit Begleitung des Pf . . . dem durchlauchtigsten Herrn Fürsten Felix zu Schwarzenberg ehrfurchtsvoll gewidmet . . . Op. 1. Wien Steiner. — AMC, G. 31.

1. Sehnsucht. I. F. Castelli. — 2. Der Traum. (An Idali.) I. D. Symansky. — 3. Bei der Autous-Brücke im Helenenthal. Deinhardstein. — 4. Das Blümchen. (Nach Ossian.) Jung. — 5. Der Abschied. Deinhardstein. — 6. Die Wahl. I. F. Castelli.

510. *Götz*, Joseph: Sechs dreistimmige Lieder für 2 T. u. B. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, G. 30.

1. Hoffnung. — 2. Lob des Weines. Hug. — 3. Lob der Nacht. Castelli. 4. — Liebe. Lafontaine. — 5. Lied bey einem Wasserfahrt. Salis. — 6. Lied beym Rundtanz. Salis.

511.

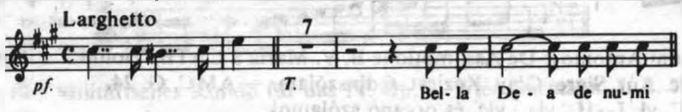

Götz, Joseph: Terzetto „Bella Dea de numi Amore . . . " del Sig. Götz. Kézirat, (1824). 1 kötet, 2 énekszólam. — AMC, G. 29.

Partitúra, T—B-szólamok.

512.

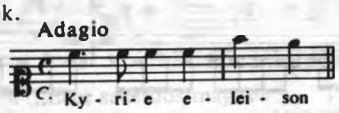

Grasl, [Laurenz]: Lytaniae in C in pieno choro con clarini e tympani, del Signore Laurentio Grasl. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, G. 32.

513. I. Allegro troppo

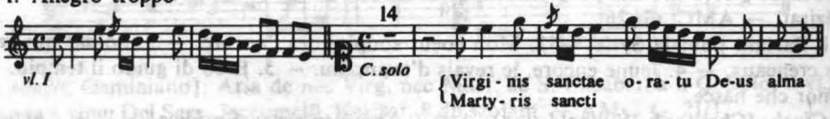

Graun, [Carl Heinrich?]: Aria I. de martyre vel virgine a canto solo, 2 vl., vla. e organo. („Virginis sanctae oratu Deus . . . " — „Martyris sancti oratu Deus . . . ") Del Sige. Graun. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, G. 33/1.

514. II. Andante

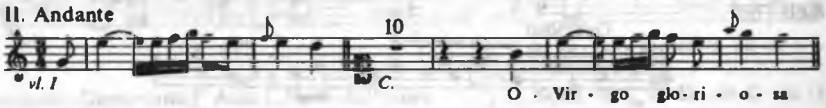

Graun, [Carl Heinrich?]: Aria II. de Beata a canto solo, 2 vl., vla. et organo. („O virgo gloriosa o mater speciosa . . . ") Del Sige. Graun. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, G. 33/2.

515. *Grétry*, [André Ernest Modest]: Ausgewählte Stücke aus dem Singspiel Raul der Blaubart, von [Anton] Fischer, für das Forte-Piano. Wien, Weigl, 638—647. [Kl—A.] 10 db — AMC, G. 34.

516.

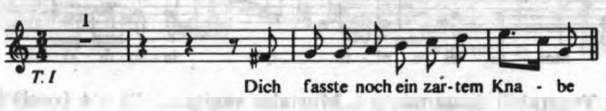

Grill, Johann: Cantate an Franz Liszt beim Empfang in Concert des Pesther und Ofner Musikvereins gesungen am 2. Jänner [1] 840. Gedicht von Franz Gehober. Kézirat, 4 db énekszólam, 1 kötet. — AMC, G. 35.

Partitúra és szólamok.

517.

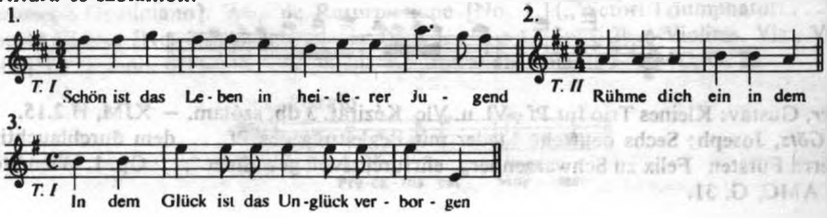

Grill, Johann: 3 Chöre vom König Ludwig von Bayern, in Musik für 4 Männerstimmen von —. Kézirat, 4 db énekszólam. — AMC, G. 36.

518. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 1. 1. Die Worte des Glaubens. — 2. Die Worte des Wahns. [Texte von Schiller.] — 3. Meeresstille und glückliche Fahrt. — 4. Am Flusse. — 5. Wanderers Nachtlied. — 6. Ein Anderes. [Texte von Goethe.] Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 37.

519. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 2. 1. Getäuschte Hoffnung. — 2. Der Ferge[?]. [Texte von Zedlitz]. — 3. Das Eigendste. — 4. Kellerlied. [Texte von Grünig.] — 5. Soldatenlied. [VonTreutler.] — 6. Die Sterne. [Text von August Mahlmann.] Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 38.

520. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 3. 1. Freude im Liede. [Text von] Treutler. — 2. Tristans Sterbelied. [Text von] Gries. — 3. Die welkende Blume. [Text von] Treutler. — 4. Zum letzten März. Die Enkelin an des Grossvaters Geburstage. [Text von] Treutler. — 5. Erloschene Liebe. [Text von] Sedlitz. — 6. Die Tages Zeiten. [Text von] Treutler. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 39.

521. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 4. 1. Ungewisses Licht. — 2. Der Blick gen Himmel. [Texte von] Zedlitz. — 3. Skolie. Klamer[!] [Text von] Schmidt. — 4. An die Flasche. [Text von] Werthes. — 5. Trinklied. [Text von] Weisse. — 6. Zechlied. Nach Peter Pindar [von] Haug. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 40.

522. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 5. 1. Klage des armen Fischer. [Text von] Steigertesch. — 2. Ungeduld. [Text von] W. Müller. — 3. Im Grünen. [Text von] Steigertesch. — 4. Der schwarze Mönch. Ballade. Aus dem Englischen des Lord Byron von Zedlitz. — 5. Frühlingslied. [Text von] Steigentesch. — 6. Gute Nacht. [Text von] Steigentesch. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 41.

523. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 6. 1. Warum? — 2. Lied. [Texte von] Steigentesch. — 3. Des Postillions Morgenlied vor der Bergschenke. [Text von] W. Müller. — 4. Die drei Reiche der Natur. [Text von] Lessing. — 5. Tischlied. [Text von] Goethe. — 6. So oder so. [Text von] Carl Lappe. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 42.

524. *Grill*, Johann: 6 Lieder für 4 Männerstimmen, aus H. Heines Reisebildern. Heft 7. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 43.

525. *Grill*, Johann: 6 Lieder von Carl Mayer für 4 Männerstimmen. Heft 8. 1. Nächtlicher Ausgang. — 2. Im Dämmerlicht. — 3. Gruss aus der Ferne. — 4. Die Ruhebank. — 5. Regenthal. — 6. In der Ferne. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 44.

526. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 9. 1. Rose und Nachtigall. [Text von] Fr. v. Eckstein. — 2. Frühlingsluft. [Text von] Fr. v. Eckstein. — 3. Am Wasserfalle. [Text von] Karl Mayer. — 4. Treue. [Text von] Karl Mayer. — 5. An den Mond. [Text von] Karl Mayer. — 6. Während der Überfahrt. [Text von] Karl Mayer. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 45.

527. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 10. 1. Täuschung. — 2. Glockenlaute. [Texte von] Karl Mayer. — 3. Um Mitternacht. [Text von] Rückert. — 4. Die Abendglocken. — 5. Die drei Sterbenden. [Texte von] Karl Mayer. — 6. Blüthe, Rebe, Wein! [Text von] Rückert. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 46.

528. *Grill*, Johann: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. Heft 11. 1. Des Gärtners Lied. König Ludwig von Bayern. — 2. Alpenlied. — 3. An die Liebende. — 4. Antwort. — 5. An Palermo. [Texte von] König Ludwig von Bayern. — 6. Dithyrambe. [Text von] Schiller. Kézirat, A. 4 db énekszólam. — AMC, G. 47.

529. *Grill*, Johann: Lenz-Kommando. Ein Liederkranz von I. G. seidl. In Musikgesetzt für 4 Männerstimmen. Kézirat, A. (denn 12ten May 1839.) 4 db énekszólam. — AMC, G. 48.

530. *Grill*, Johann: Liebesfrühling. Lieder von Friedrich Rückert. In Musik gesetzt für 4 Männerstimmen. Kézirat, A. (8. Aug. [1] 836.) 4 db énekszólam. — AMC, G. 49.
A boríton: der vierstimmigen Lieder 82 bis 92ter.

531. *Grill*, Johann: Lied von H. Heine. („Die Jungfrau schläft in der Kammer . . . ") Für 3 Männerstimmen mit Begleitung des Pf. und einer Violonzell's. Kézirat, A. (15. october 1834.) 1 kötet. — AMC, G. 50.
Partitúra.

531a.

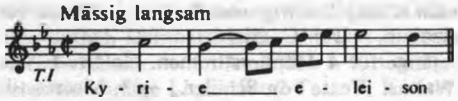

Grill, [Johann]: Misse [für 4 Männerstimmen.] Kézirat, 16 db énekszólam. — AMC, G. 68.

532.

Grill, [Johann]: Offertorium von Giov. Grill. Kézirat. 1 db szólam. — AMC, G. 51.
Csak a vlc. solo szólam van meg.

533.

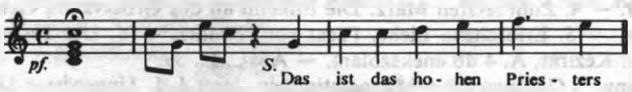

Grill, [Johann]: Des Priesters Ehrentag am 28 October 1846, von dr. Leopold Wurda. In Musik gesetzt von —. [Für gemischten Chor und Pf.] Kézirat, A [?]. 1 kötet. — AMC, G. 52.
Partitúra.

534. *Grill*, [Johann]: Schilflieder von Nicolaus Lenau. In Musik gesetzt für 4 Männerstimmen. Kézirat, A. (1. Aug. [1] 836.) 4 db. énekszólam. — AMC, G. 53.
A boríton: der 4stimmigen Lieder No. 77. bis 81ster.

535.

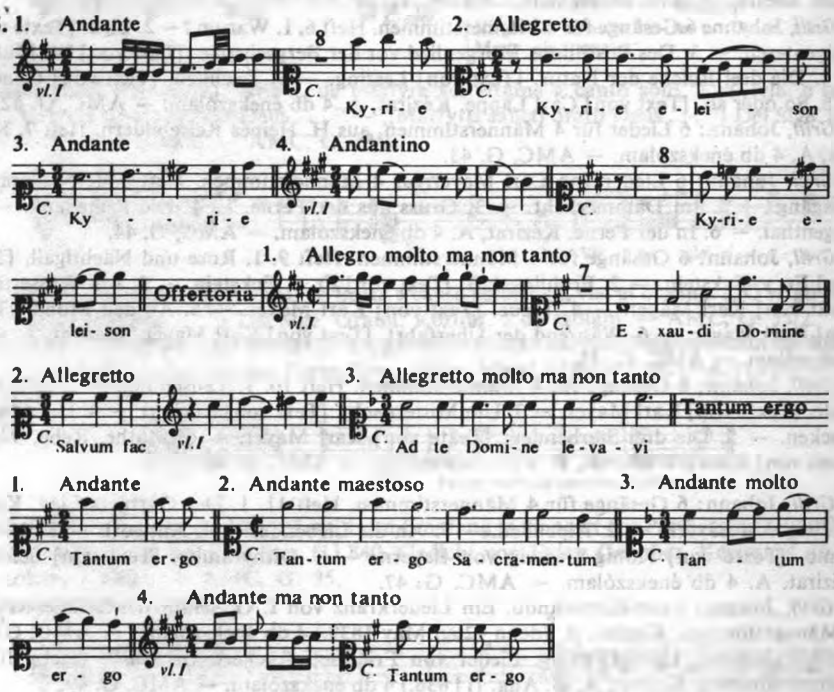

Groll, [Evermodus]: Quatuor missae solenniores, attamen breves, cum totidem offertoriis, pro omni festo, et tempore, additis 4 benedictionibus sacris. A CATB, vl I, vl II, alto vla. et organo obligatis, cornu vel clarino I, cornu vel clarino II, tympano et vlc. non obligatis. Op. 2. Augustae Vindelicorum 1798, Lotter. 14 db szólam. — AMC, G. 54.

536. *Gross*, J. B.: Sechs Lieder aus Hebel's allemannischen Gedichten, mit Begleitung des Claviers oder der Guitarre. H.é.ny.n. 1 kötet. — AMC, G. 55.
1. Abtheilung. 1. Hans und Verene. — 2. Die Marktweiber in der Stadt. — 3. Der Wächterruf. — 4. Freude in Ehren. — 5. Auf einem Grabe. — 6. Der zufriedene Landsmann.

537. *Gross*, J. B.: Sechs Lieder aus Hebel's allemannische Gedichten, mit Begleitung des Claviers oder der Guitarre. H.é.ny.n. 1 kötet. — AMC, G. 56, 57.
2. Abtheilung, 1. Gespenst an der Kauderer Strasse. — 2. Der Käfer. — 3. Das Hexlein. — 4. Der Morgenstern. — 5. Der Schreinergesell. — 6. Die Spine.

538.

Gsur, [Tobias]: Lytaniae in B à 4 vocibus concertantibus, 2 vl., 2 trombonis, organo e violone Kézirat. 8 db szólam. — PH, 98.
A vl. I. és vl. II. szólamok hiányoznak.

539.

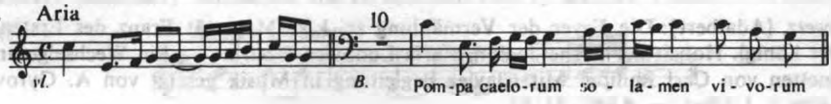

Gsur, [Tobias]: Motetto de omni s[an]cto vel s[an]cta à basso solo, violino unisono con organo. Del Sigre. Xurr. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, G. 58.
Recitativo: „Quae hodie solennia occivit Romana Ecclesia . . . "

540. *Gsur*, [Tobias]: Psalmi breves in pieno choro con clarini e tympano. Del Signore Tobia Gsur. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, G. 59.
Csak a clarino I., clarino II., trombone I., trombone II. és tympano szólamok vannak meg.

541.

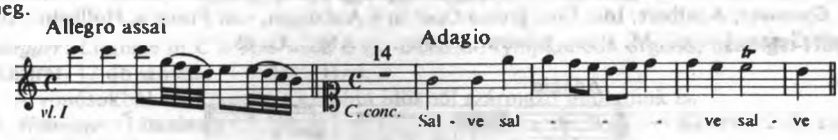

Gsur, [Tobias]: Salve Regina a vocibus CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, tympano con organo, del Sige. Ksur. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, G. 60.

542.

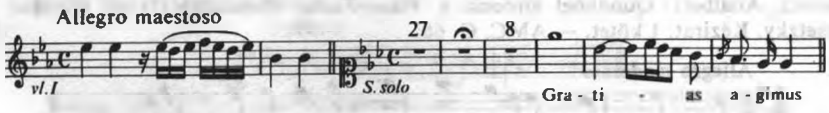

Guglielmi, [Pietro?]: „Gratias agimus tibi . . . " [S. solo, clar. solo, 2 vl., vla., vlc., 2 ob., 2 corni e organo.] Kézirat. 14 db szólam. — AMC, G. 61.

543.

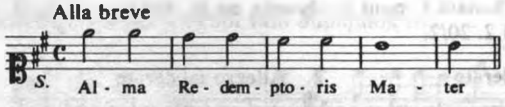

[Gyll], Fran[z] Ant[on]: Alma Redemptoris à 4. CATB, violis 3bus con organo. Auth. Fran. Ant. Güll. Kézirat, (1723.) 8 db szólam. — AMC, A. 41.

544.

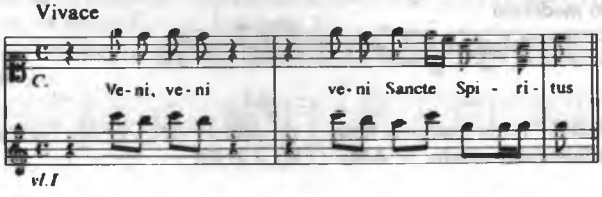

[Gyll], Fran[z] Ant[on]: Veni S. Spiritus 2plex. Par Primitiis à 4 voc. CATB, violinis 2, clarinis 2, tympano con organo, vlc. Auth. D. Franc. Gyll. Kézirat, (1739). 10 db szólam. — PH 135.

545.

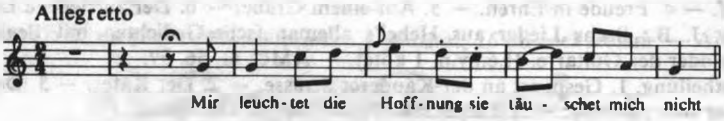

Gyrowetz, [Adalbert]: Cavatine aus dem Augenarzt „Mir leuchtet die Hoffnung . . . " [Für Gesang u. Guitarre.] Kézirat. 1 kötet. — AMC, G. 62.

546.

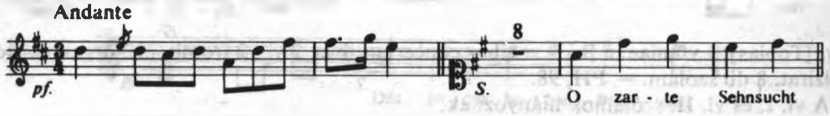

Gyrowetz, [Adalbert]: Die Feyer der Vermählung sr. k.k. Mayestät Franz des Ersten mit ihrer königl. Hoheit der Erzherzoginn Maria Ludovica Beatrix . . . Ein Wechselgesang in Sonetten von Carl Philipp. Mit Clavier Begleitung in Musik gesetzt von A. Gyrowetz. H.é.ny.n. 1 kötet. — AMC, G. 63.

547.

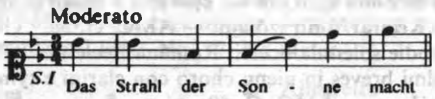

Gyrowetz, Adalbert: Die Herbstbilder. Quartett für 2 S. u. 2 A. Kézirat. 1 kötet.— AMC, G. 64.

548. *Gyrowetz*, Adalbert: Ida. Eine grosse Oper in 4 Aufzügen, von Franz v. Hollbein. Kl—A. [m:t Gesang] von J. M. Haas. Kézirat. 1 kötet. — AMC, G. 65.

549.

Gyrowetz, Adalbert: Quodlibet Sinfonia a Piano-Forte, acomodato[!] di Giorgio Druschetzky. Kézirat. 1 kötet. — AMC, G. 66.

550.

Gyrowetz, Adalbert: Sonata I. pour le clavecin ou fp. avec un vl. ou fl. et vlc. Kézirat. 3 db. szólam. — XJM, H 2. 20/2.

551.

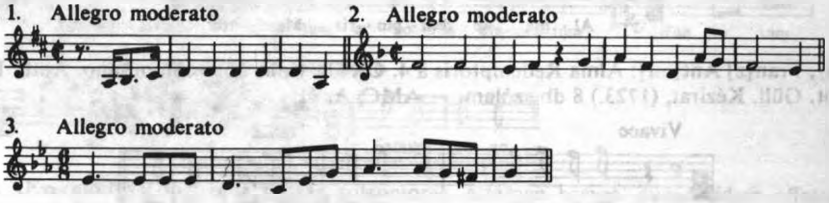

Gyrowetz, [Adalbert]: Trois quatuors pour 2 vl., alto et vlc. Op. 42. Vienne, Bureau d'Arts et d'Industrie, 268. 4 db szólam. — AMC (TK), J 3. 32.

552. 1. Allegro assai 2. Allegro

3. Allegro moderato

Gyrowetz, [Adalbert]: Trois sonates pour pf. avec acc. de vl. ou fl. et vlc. Op. 55. Offenbach André, 1828. 3 db szólam. — XJM, H 4.10.

553. Moderato andante

S.I Schon flat-tern aus den Lüf-ten

Gyrowetz, [Adalbert]: Winterbild von H. Janitschka dem j. Kézirat. 1 kötet. — AMC, G. 67.

554. Adagio sostenuto

Haas, [Johann Martin] G. M.: Adagio per il forte piano, composto dal G. M. Haas. Kézirat. 1 kötet. — AMC, H. 1.

555. Allegro

C. Ky-ri-e e-lei-son Chri-ste e-lei-son

Habegger: Litaniae in C à 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo, del Sige. Habeger. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 3.

A vonósokból és orgonából későbbi időkből származó duplumok is.

556. *Habegger:* Litaniae à CATB, vl I, vl II, vlne e organo, del Sige. —. Kézirat. 2 db szólam. — AMC, H. 2.

Csak 2 db orgona szólam van.

A Kyrie D-dur, 4/4, Andante.

557. Adagio

C. Re-qui-em ae-ter-nam

Habegger: Requiem in Es a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini con sardini[!] e organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 4.

A 2 hegedű-szólamból későbbi időkből való duplumok is.

558. Allegro

vl.I 3 C. Di-xit Domi-nus Do-mi-no me-o

Habegger: Vesperae de Confessore et Dominica a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo e vlne. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, H. 5.

Az ének- és hegedű-szólamokból későbbi időkből való duplumok is.

559. Moderato

pf. 3 S. III solo Der in den heil'gen Schat-ten

Hacker, Ben[edict]: Aria „Landleben" a S. I, II, III, B. et Fp. Von Friderike Susan gebohrene Salzer. Kézirat, A [?]. 5 db szólam. — AMC, H. 8.

560.

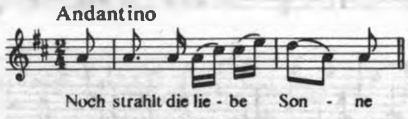

Hacker, Bened[ict]: Aria mit Chor No. 4. Beruhigung. Per S. I, II, III et B, mit Begleitung Fp. Del Sigre. —. Kézirat, A [?]. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, H. 6.
Partitúra és szólamok.

561.

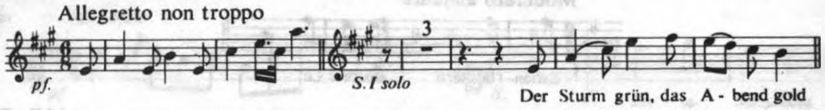

Hacker, Bened[ict]: Aria mit Chor No. 5. Natur und Jugend. Per S I, II, III et B. mit Begleitung Fp. Del Sigre. —. Kézirat, A [?]. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, H. 7.

562.

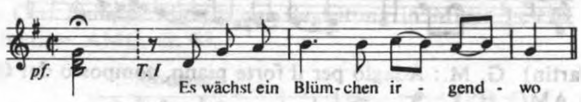

Hacker, Bened[ict]: Gesänge zu 4 Männerstimmen mit untermischten Chören u. Begleitung des Pf. No. 2. Das Blümchen Immerschön von Münchhausen. In Musik gesezt[!] und Sr. Durchlaucht dem Fürsten und Bischon Ernst von Schwarzenberg ehrfurchtsvoll gewidmet von —. H.é.ny.n. 5 db szólam. — AMC, H. 9.

563.

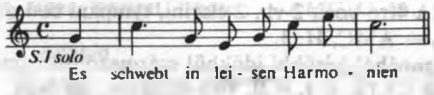

Hacker, Bened[ict]: Die Namens-Feyer am 12ten Jäner 1819. In Musik gesetzt von — [für 5 Solostimmen u. Pf.] Kézirat, A. (7. Jan.[1]819.) 1 kötet. — AMC, H. 10.

564.

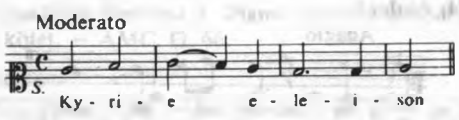

Hahn, Bernhard: Messe No. 4. H.é.ny.n. 11 db szólam. — AMC, H. 13.

565.

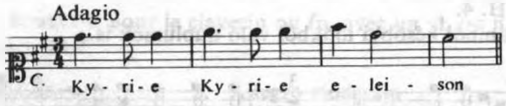

Hahn, [Georg Joachim Joseph?]: Missa a 4. CATB, violin. 2. clarin. 2. et organo. Auth. Hahn. Kézirat (1749.) 9 db szólam. — AMC, H. 11.

566.

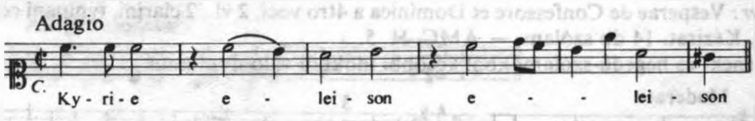

Hahn, [Georg, Joachim Joseph?]: Requiem. CATB, violin. 2. lituo 2. Auth. Hahn. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, H. 12.

567. Andante maestoso

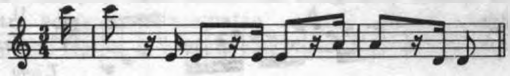

Haslinger, Tobias: Alexander I. und Friedrich Wilhelm III. in Wien. Eine Fantasie für das Pf . . . Op. 24. Wien, Haslinger, T. H. 24. 1 kötet. — AMC (TK), C. 1.16.

568. I. Moderato II. Andante quasi allegretto

Haslinger, Tobias: 2 kleine angenehme Sonatinen für das Pf. mit Begleitung 1 Flöte. Wien, Steiner, T.H. 2412. S. 1 db szólam. (Musikalischer Jugendfreund No. 12.) — AMC (TK), C 42.

A fuvola szólama hiányzik.

569. I. Allegro ma non troppo II. Andante

III. Tempo di Menuetto, moderato assai

Haslinger, Tobias: 3 sehr leichte Sonatinen für das Pf. No. 1. Wien Haslinger, T.H. 1. 1 kötet. — AMC (TK), C 8.38.

570. Allegro moderato

Haslinger, Tobias: Sonatine leicht und angenehm für das Pf. mit Begleitung einer Vl. Op. 40. Wien Haslinger, H. 40. 1 db szólam. — AMC (TK), C 8.34.

A hegedű szólama hiányzik.

571. Allegro vivace

Haslinger, Tobias: Sonatines faciles et agreables, pour le pf. avec acc. d'une violon. Op. 12. Vienne Auteur, T.H. 12. 1 db szólam. — AMC (TK), C 8.30.

A hegedű szólama hiányzik.

572. *Haslinger*, Tobias: Variations pour le pf. sur les thèma: Gott erhalte Franz den Kaiser, et God save the King. Op. 20. Vienne Haslinger, T. H. 20. 1 kötet. — AMC (TK), C 1.24.

573. *Haslinger*, Tobias: Vocal-Messe [für 4 Männerstimmen]. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, H 14.

Sérült.

574. Andante

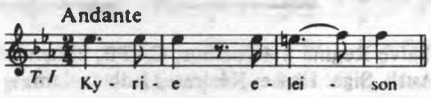

Haslinger, Tobias: Vocal-Messe [für 4 Männerstimmen]. Kézirat. 19 db énekszólam. — AMC, H 15, 16.

Többesszólamokkal.

575. Allegro non molto

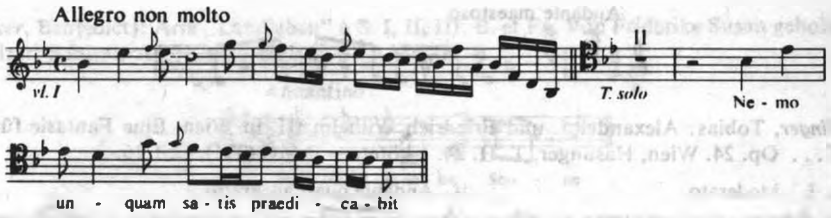

Hasse, [Johann Adolf]: Aria de S. Xaverio a Tenore solo, vl. I, vl. II, alto vla. e basso. Kézirat, 5 db szólam. — PH, 52.

576. Andante

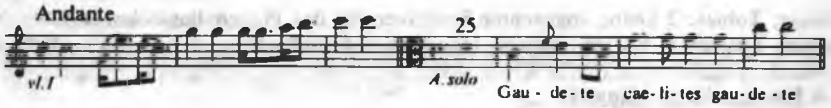

Hasse, [Johann Adolf]: Aria de S[an]cto v. S[an]cta. Alto solo, 2 vl., alto vla. con vlne. Del Sig. Adolpho Hasse il Sassone. Kézirat, 5 db szólam. — AMC, H. 18.

577. Lento

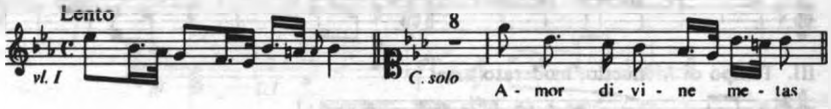

Hasse, [Johann Adolf]: Aria de tempore („Amor divine metas . . . ") et B. V. Maria („Te Mater o dilecta . . . ") a canto v. tenore, 2 vl. vla con organo. Kézirat, 5 db szólam. — AMC, H. 19.

578. Andante

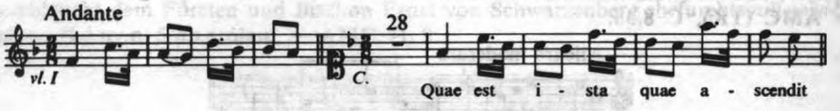

Hasse, [Johann Adolf]: Aria pro Assumptione B. V. M. a C. vel T. 2 vl., alto vla. con vlne, del Signe. Adolfho Hasse il Sassone. Kézirat, 5 db szólam. — AMC, H. 17.

579. Andante

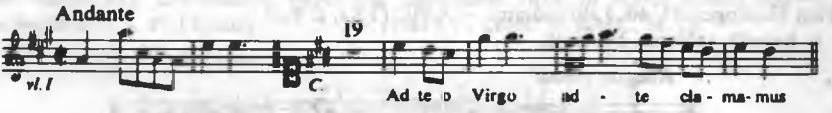

Hasse, [Johann Adolf]: Offertorium de Beata V. Maria a CATB, violinis duobus, clarinis duobus con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, H. 20.

580. Allegro

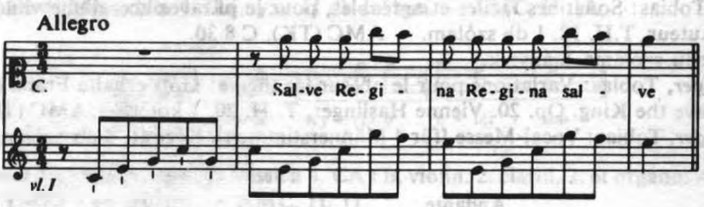

Hasse, [Johann Adolf]: Salve Regina à 4 vocibus, CATB, 2bus violinis, 2bus clarinis et tympano, organo et vlne. Auth. Sige. Hasse. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, H. 21.

581

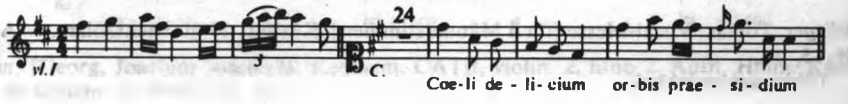

Haura, [Hieronimus]: Motteto pro omni solennitate congruum („Coeli delicium orbis praesidium . . . " — „Astra benigna stella amatae . . . " — „Adeste caetus. . . ") a CATB, vl I, vl II, tromba I, tromba II, vla. di braczia con basso. Kézirat. 18 db szólam. — AMC, H. 22.

Az énekszólamok duplumai későbbi időből valók.

582. Allegro

Haura, [Hieronimus]: Motteta II. pro quovis festo commodata a CATB, violinis duobus, alto vla. con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H 126/1.

A kottában szereplő másik motettát l. a 704. tétel alatt.

583. I. Andante 2. 3. Adagio

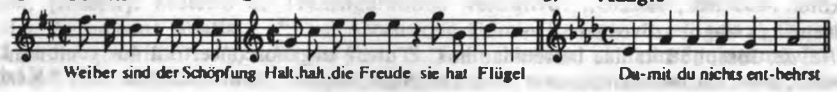

Hauschka, V[incenz]: Drey Canons für 3 Stimmen. Wien, [1805?], Kunst u. Industrie-Comptoir, [456?]. 1 kötet. — AMC (TK), 662.

584. Andante

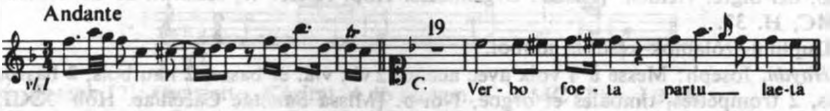

Haydn [?]: Aria a canto solo de B.V.M., vl. I, vl. II, vlne. con organo, del Sig. authore Heyden. Kézirat, (1765). 5 db szólam — PH, 53.

585. Andante

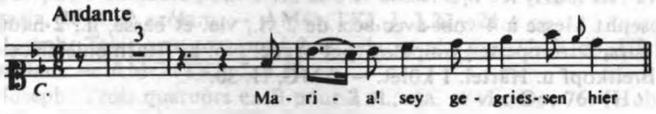

Haydn, Joseph: Aria de B.V.M. Solo für S, mit Begleitung von 2 Vl., Vla., Vlc. Cb., 2 Fl., 1 Clar. 1 Fg. u. 2 Hörner. [Hob. XXI: 6/b.] Kézirat. 16 db szólam. — AMC, H. 23.

A Teremtés oratóriumból Gabriel áriája, No. 5.

586. Vivace

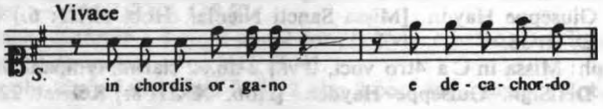

Haydn, Joseph: Choro in D pro omni festo à SATB, 2 vl, 2 fl, 2 ob., 2 fg, 2 corni, 2 clarini, tympani, vla. organo e bassi. [Hob. XXI: 7/b] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 45.

Csak a SAT, vl. II., vla., cb., fl. I—II., ob. I—II., fg. I—II., cor. I—II., clarino I—II., tympano és organo szólamok vannak meg.

A Teremtés oratórium 1. részéből való kórus.

587. Allegro

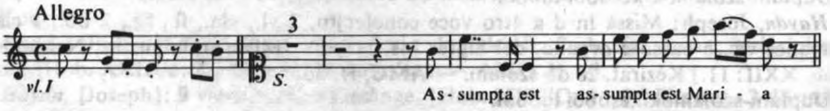

Haydn, Joseph: Choro o graduale de Assumptione B.M.V. („Assumpta est Maria . . . ") vel Paschate („Surrexit Christus hodie . . . ") S. oblig., 4 voci, 2 vl., vla., 2 ob. oblig., 2 fl., 2 clar. in C, 2 fg, 2 clarini, 2 corni con tympani, organo e bassi. [Hob. XXI: 2. 4/a.] Kézirat. 26 db szólam — AMC, H. 46.

A cor. II.-szólam hiányzik. — A Teremtés oratóriumból Gabriel áriája, No. 5.

588. *Haydn*, Joseph: Chorus de tempore a 4tro voci, 2 vl., vla., fl., 2 ob., 2 fg., 2 corni, 2 tromboni, 2 clarini, tympano, vlc., vlne. e organo. Del Signore Giuseppe Haydn. [Hob. XXI: 1. 13/c.] Kézirat. 29 db szólam. — AMC, H. 24.

Duplum-szólamok későbbi időből. — A Tóbiás visszatérése oratórium 2. részéből.

589. *Haydn*, Joseph: Due fuge à tre, â vl., alto vla. e basso. Del Sige. Hayden. [Hob. XI: 114/3, 101/3.] Kézirat. 3 db szólam, 1 kötet. — AMC, H. 44.

Partitúra és szólamok. — Sérült. — Barytontriók utolsó tételei.

590. *Haydn*, Joseph: Gesänge. 1. „Ja, Vetter, ja! . . . " [Hob. XXV/b: 1.] — 2. „Freunde, Wasser machet stumm . . . " [Die Beredsamkeit. Hob. XXV/c: 4.] — 3. „O! Wunderbare Harmonie . . . " [Die Harmonie in der Ehe. Hob. XXV/c: 2.] — 4. „Herr, Herr, der Du mir das Leben . . . " [Abendlied zu Gott. Hob. XXV/c: 9.] Kézirat. 8 db szólam. — AMC, H. 25.

Duplum-szólamokkal.

591. *Haydn*, Joseph: Die Jahreszeiten. Kl—A. [Hob. XXI: 3.] Leipzig, Breitkopf u. Härtel. 1 kötet. — AMC, H. 26.

Német és angol szöveggel.

592. *Haydn*, Joseph: Litaniae lauretanae in C. Tutti è organo concerto â 4or vocibus, 2bus violinis, 2bus clarinis, tympano et vlne. Del Sige. Heyden. [Hob. XXIII/c: C 3.] Kézirat, (1769). 11 db szólam. — AMC, H. 47.

593. *Haydn*, Joseph: Messa a 4 voci, 2 vl., 2 corni, 2 clarini, corni inglesi, tympani, organo solo, del Sigre. Heiden. [Grosse Orgelmesse. Hob. XXII: 4.] Kézirat. 21 db szólam. — AMC, H. 37.

Duplum-szólamok későbbi időből.

594. *Haydn*, Joseph: Messe à 4 voix avec acc. de 2 vl., vla. et basse, 2 hautbois, 2 bassons, 2 cors, 2 trompettes, timbales et orgue, No. 5. [Missa Sanctae Caeciliae. Hob. XXII: 5.] Leipsic Breitkopf u. Härtel, 613. 1 kötet. (Oeuvres de J. Haydn. Messe No. 5.) — AMC, H. 35.

Partitúra.

595. *Haydn*, Joseph: Messe à 4 voix avec acc. de 2 vl., vla. et basse, fl., 2 hautbois, 2 clar.. 2 bassons, 2 cors, 2 trompettes, timpales[!] et orgue, No. 6. [Harmoniemesse. Hob. XXII: 14.] Leipsic Breitkopf u. Härtel. 1 kötet. — AMC, H. 30.

Partitúra.

596. *Haydn*, Joseph: Messe in B. SATB, 2 Vl., Vlne. u. Orgel Solo. [Missa brevis Sti. Joannis de Deo. Hob. XXII: 7.] Kézirat. 14 db szólam. — AMC, H. 29.

Csak a SAT, vl. I., vl. II. és vlne. szólamok vannak meg, duplumokkal a későbbi időből.

597. *Haydn*, Joseph: Missa a CATB, 2 vl., vla. 2 ob., 2 corni, 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sig. Giuseppe Haydn. [Missa Sancti Nicolai. Hob. XXII: 6.] Kézirat. 22 db szólam. — AMC, H. 38.

598. *Haydn*, Joseph: Missa in C a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani, vla. obligato con organo e vlne. Del Sign. Guiseppe Hayden. [Hob. XXII: 8.] Kézirat. 22 db szólam. — AMC, H. 33.

Az ének- és vonósszólamok duplumai későbbi időből valók.

599. *Haydn*, Joseph: Missa in C a 4tro voci, 2 vl., 2 fg., 2 ob., 2 clar., 2 corni, 2 clarini, tympani, vla., vlc. e basso, organo, del Sigre. Gius. Haydn. [Missa in tempore belli, Paukenmesse. Hob. XXII: 9.] Kézirat. 27 db szólam. — AMC, H. 34.

Duplum-szólamok későbbi időből.

600. *Haydn*, Joseph: Missa in d a 4tro voce conc[er]to, 2 vl., vla., fl., fg., 2 ob., 3 clarini, timpano, vlc. e basso e organo, del Sigre. Jos. Haydn. [Missa in angustiis, Nelsonmesse. Hob. XXII: 11.] Kézirat. 28 db szólam. — AMC, H. 36.

Duplum-szólamok későbbi időből.

601. *Haydn*, Joseph: Missa in B a 4tro voci, 2 vl., vla., 2 ob., 2 fg., 2 clarini, tympani, vlne., vlc. e organo, del sig. Giuseppe Haydn. [Heiligmesse. Hob. XXII: 10.] Kézirat. 29 db szólam. — AMC, H. 27.

Az ének- és hegedűszólamok duplumai későbbi időből valók.

602. *Haydn*, [Joseph]: Missa in B a 4tro voci, 2 vl., vla., 2 ob., 2 clar., fg., 2 cor., 2 clarini, tympani, organo, vlc. e vlne. del Sigre. Giuseppe Haydn. [Theresienmesse. Hob. XXII: 12.] Kézirat. 27 db szólam. — AMC, H. 32.

603. *Haydn*, [Joseph]: Missa in B a 4tro voci, 2 vl., vla., 2 fg., 2 ob., 2 clar., 2 clarini, tympani, vlc. e basso e organo, [Schöpfungsmesse. Hob. XXII: 13.] Kézirat. 26 db szólam. — AMC, H. 31.

Az ének- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

604. *Haydn*, [Joseph]: Missa triumphalis Sancti Josephi a 4 voci, 2 vl., 2 clarini con organo, del Sign. Heiden. [Hob. XXII: C 8.] Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H. 48.

605. Aria. Allegro

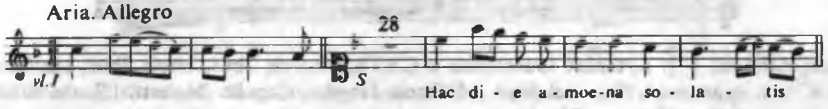

Haydn, [Joseph]: Motetto de Transfiguratione (recitativo: „O diem laetitiae . . . ", aria: „Hac die amoena solatis . . . ") vel Ascensione Domini (recitativo: —, aria: „Quicumque Christum quaeritis . . . "), aria pro festo S. Joan. Nepom. et Transfiguratione D. N. J. Ch. a C solo, choro 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, vla. con organo, del Sigre. Giuseppe Hayden. [Hob. XXIII/a: 4.] Kézirat. 16 db szólam. — AMC, H. 39.

Az eredeti mű: Motetto di Sancta Thecla „Quis stella radius . . . "

606.

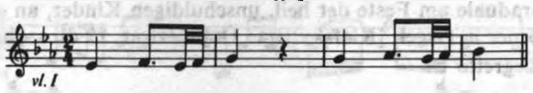

Haydn, Joseph [?]: Quartetto. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J 3.26.

607. *Haydn*, Joseph: Quartetto. Op. 52. [Hob. III: 30.] Kézirat. 4 db szólam. — XJM, I. 5.2.

608. *Haydn*, Joseph: 6 quatuors pour 2 vl., alto et basse. Op. 33. [Hob. III: 37—42.] Vienne, [1782]; Artaria, 26. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3.22—25.

609. *Haydn*, Joseph: Trois quatuors pour 2 vl., vla. et vlc. Op. 75. [Hob. III: 75—77.] Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3.30.

610. *Haydn*, Joseph: Trois quatuors ex B pour 2 vl., vla. et vlc. Op. 76. [Hob. III: 78—80.] Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3.27.

611. *Haydn*, Joseph: Salve Regina a 4tro voci conc[erta]ti, 2 vl., vla., vlne. con organo solo. [Hob. XXIII/b: 2.] Kézirat. 11 db szólam. — AMC, H. 40.

612. *Haydn*, Joseph: Die sieben Worte Jesu Christi am Kreutze, für das Pf. [Hob. XX: 2.] Kézirat. 1 kötet. — AMC (TK), C 8.57.

613. *Haydn*, Joseph: Sinfonia a 2 vl., 2 ob., 2 cor., fg., vla. e basso. Del Sige. Hayden. [Hob. I: 52.] Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H. 41.

614. *Haydn*, Joseph: Sinfonia in Fis a 2 vl., 2 ob., 2 cor., vla., basso. [Hob. I: 45.] Kézirat. 9 db szólam. — AMC, H. 42.

615. *Haydn*, [Joseph]: Sinfonia Loudon per il clavicembalo o fp. del Signore Giuseppe Haydn. [Hob. I: 69.] Kézirat. 1 kötet. — AMC (TK), C 4.32.

A zárótétel hiányzik.

616. *Haydn*, [Joseph]: Sonate pour le pf. avec acc. de vl. et vlc, composseé [!] par monsieur Joseph Hayden. [Hob. XV: 30.] Kézirat. 3 db szólam. — XJM, H 4.15.

Koll. 1.

617. *Haydn*, [Joseph]: Te Deum a 4 voci, 2 vl., vla., vlc., fl., 2 ob., fg., 2 cor., 3 clarini ed organo. [Hob. XXIII/c: 2.] Kézirat. 26 db szólam — AMC, H. 43.

618. *Haydn*, [Joseph]: 9 vierstimmige Gesänge. [Hob. XXV/C: 1—9.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC, 60.

A B-szólam hiányzik.

619. Andante

Haydn, Michael [?]: Aria de Spiritu Sancto. A. solo, 2 vl., 2 cor,. 2 ob. con organo. Del Sige. Mich. Hayden. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, H. 49.

A Klafsky-jegyzékben nem található.

620.

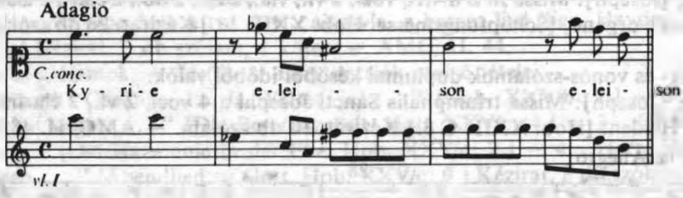

Haydn, Michael [?]: Lytaniae lauretanae a CATB, violinis 2bus, obois 2bus, clarinis 2bus in C con organo et vlne. del Sige. Michaele Haydn, Capella Majestro[!] de Saltzburg. Kézirat. 13 db szólam. — PH, 99.

A Klafsky-jegyzékben nem található.

621.

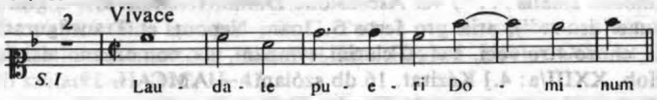

Haydn, Michael: Graduale am Feste der heil. unschuldigen Kinder, an einem Sonntage. Für 2 S, A, 2 Vl, 2 Hörner u. Orgel. [Klafsky II/a: 11.] Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 69.

622.

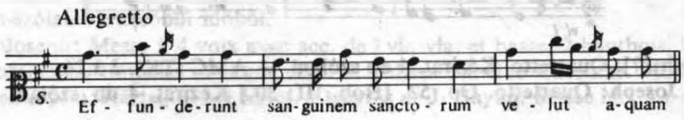

Haydn, Michael: Graduale am Feste der heil. unschuldigen Kinder. Für 2 S, A, 2 Vl. u. Orgel. [Klafsky II/a: 12.] Kézirat. 9 db szólam. — AMC, H. 64.

623.

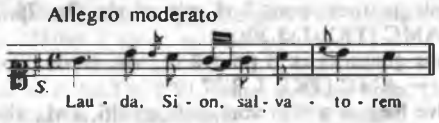

Haydn, Michael: Graduale am Frohnleichnamsfeste für SATB, 2 Vl., 2 Hörner, 2 Trompeten u. Pauken, Cb. u. Orgel. [Klafsky II/a: 42.] Wien Diabelli, D. et C. No. 3306. 16 db szólam. — AMC, H. 68.

Kézírásos szólamok, későbbi időből.

624.

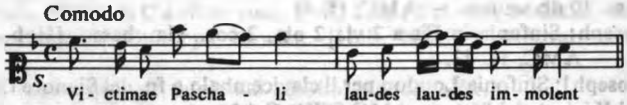

Haydn, Michael: Graduale am Oster-Sonntag für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hoboen, 2 Hörner, Cb. u. Orgel. [Klafsky II/a: 29.] Kézirat. 20 db szólam. — AMC, H. 78.

625.

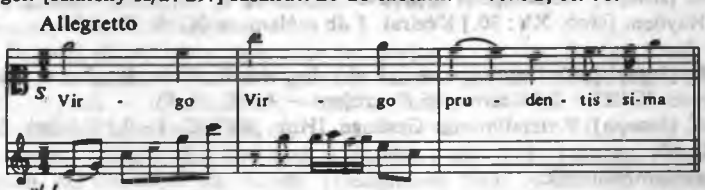

Haydn, Michael: Graduale Assumptionis B. M. V. [Klafsky V: 23.] Von Mich'l Haydn. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, H. 81.

Énekes- és vonósszólamok a későbbi időből.

626.

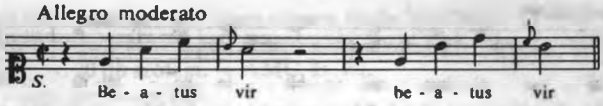

Haydn, Michael: Graduale „Beatus vir qui suffert tentationem . . ." für SATB, 2 Vl., 2 Trompeten, Cb. u. Orgel. [Klafsky II/a: 44.] Wien Diabelli, D. et C. No. 2241. 10 db szólam. — AMC, H. 54.

627.

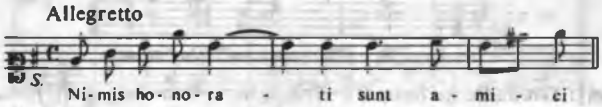

Haydn, Michael: Graduale de quovis apostolo „Nimis honorati . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 cor. in G, vlne. e organo. [Klafsky III: 16.] Kézirat. 18 db szólam. — AMC, H. 72.

Énekes- és hegedű-duplumok későbbi időből.

628.

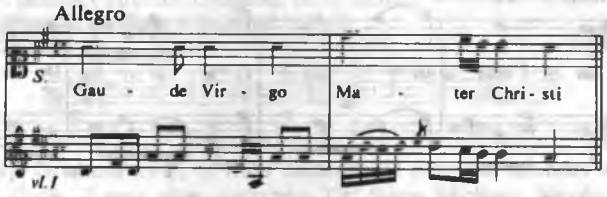

Haydn, Michael: Graduale de quovis festo B. Mariae Virgini à 4tro vocci[!], 2 vl., 2 clarini, tympano, organo è vlne. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 66.

A Klafsky-jegyzékben nem található. — Énekes- és hegedű-duplumok későbbi időből.

629.

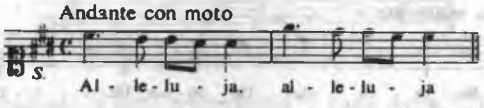

Haydn, [Michael]: Graduale in A in die Ascensionis Domini a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 cor., vlne. e organo, del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 37.] Kézirat. 20 db szólam. — AMC, H. 51.

Énekes- és vonós-duplumok a későbbi időből.

630.

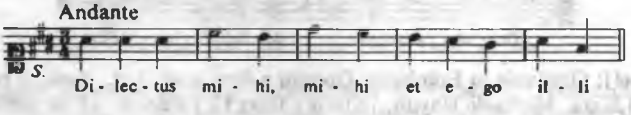

Haydn, [Michael]: Graduale in A in festo B. Virgine Maria minoribus a 4tro voci, 2 vl., 2 cor. in A, vlne. e organo, del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 7.] Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 62.

A cor. I—II. és organo szólamok kivételével későbbi időből való duplumok is.

631.

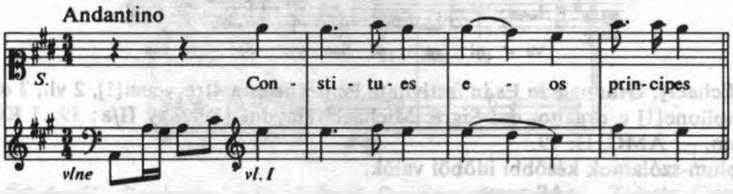

Haydn, [Michael]: Graduale in A in festo SS. Apostolorum Petri et Pauli a 4tro vocci[!], 2 vl., 2 cor., vlne. e organo, del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky III: 7.] Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H. 60.

632. Andantino

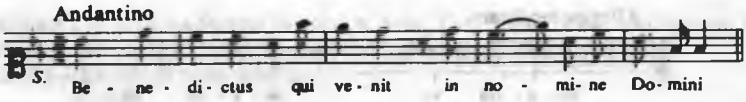

Haydn, [Michael]: Graduale in B ad 2dam missam in die Nativitatis Domini, a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, organo e vlne. [Klafsky II/a: 7.] Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 57.

633. Andantino

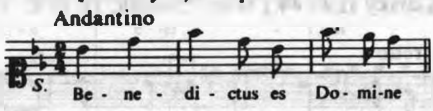

Haydn, [Michael]: Graduale in festo SS. Trinitatis a 4tro voci, dui[!] vl., dui[!] clarini e tympani, vlne. con organo, del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 41.] Kézirat. 18 db szólam. — AMC, H. 56.

A clarino I—II., timpano és organo szólamokon kívül későbbi időből való duplumok.

634. Allegro moderato

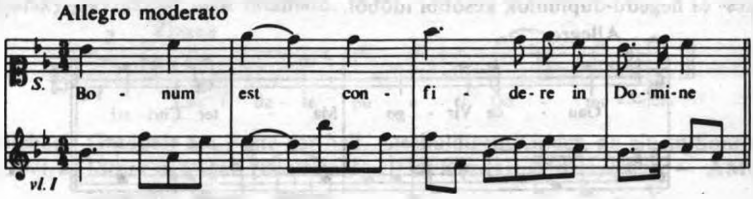

Haydn, [Michael]: Graduale in B pro dominica 14ta post Pentecosten a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, organo e violono[!] del Sigre. Giov. Mich. Haydn. [Klafsky II/a: 58.] Kézirat. 16 db szólam. — AMC, H. 59.

A clarino I—II. és organo szólamokon kívül későbbi időből való duplumok is.

635. Allegro moderato

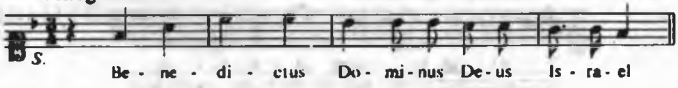

Haydn, [Michael]: Graduale in dominica infra octava Epiphaniae a 4tro voci, 2 vl., 2 cor., organo e vlne. [Klafsky II/a: 14.] Kézirat. 13 db szólam. — AMC, H. 55.

636. Andante

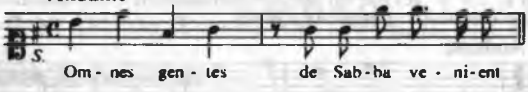

Haydn, [Michael]: Graduale in Epiphanie Domini a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 cor. in G, vlne. e organo, del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 13.] Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 74.

Az énekes- és hegedű-duplumok későbbi időből valók.

637. Allegretto

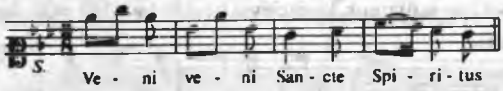

Haydn, [Michael]: Graduale in Es in festivitate Pentecostes a 4tre voeci[!], 2 vl., 2 ob., 2 cor. in Es, viollone[!] e organo, dal Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 39a.] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 79.

A duplum-szólamok későbbi időből valók.

638. Allegretto

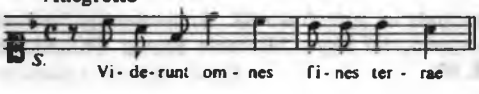

Haydn, [Míchael]: Graduale in F ad 3tiam missam in die Nativitatis Domini, et in die Circumcissionis[!] et in Octava Nativ. Dom. A 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 cor., organo e vlne. [Klafsky II/a: 8.] Kézirat. 20 db szólam. — AMC, H. 80.

Énekes- és vonós duplumokkal.

639.

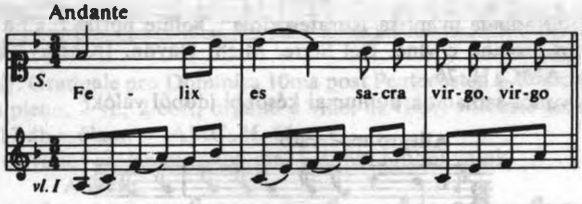

Haydn, [Michael]: Graduale in F in festo B. M. V. „Felix es sacra Virgo . . ." a 4tro vocci[!], 2 vl., 2 ob., 2 cor. in F, vlne. e organo, del Sigre. Michaele Haydn, comp. in Salzburg, von 11 August 784. [Klafsky II/b: 11.] Kézirat. 18 db szólam. — AMC, H. 65.

Az énekes- és vonós-duplumok későbbi időből.

640.

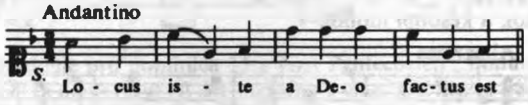

Haydn, [Michael]: Graduale in F, in festo dedicationis Ecclesiae („Locus iste . . ."), a 4tro vocci[!], 2 vl., 2 ob., 2 cor., vlne. e organo. Del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/b: 25.] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 70.

A vokális és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

641.

Haydn, [Michael]: Graduale in festo conversionis S. Pauli Apos. („Tu es vas . . .") [et] pro omni festo („Adjutor in oportunitate Deus . . ."), a 4tro voci, 2 vl., 2 cor. in A, vlne. e organo. Del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/b: 10.] Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 77.

642.

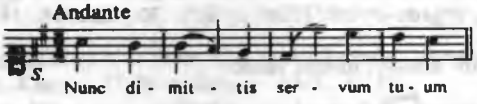

Haydn, [Michael]: Graduale in festo Purificationis B. V. Maria („Nunc dimittis . . .") a 4 voci, 2 vl., 2 cor., vlne. e organo. Del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/b: 1.] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 73.

A cor. I—II. és organo szólamok kivételével későbbi időből való duplum-szólamokkal.

643.

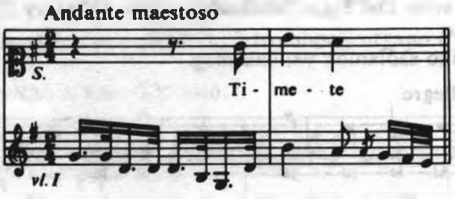

Haydn, [Michael]: Graduale in G in festo Omnium Sanctorum „Timete Dominum . . ." a 4tro vocci[!], 2 vl., 2 ob., 2 cor. in G, vlne. e organo, del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky III: 14.] Kézirat. 19 db szólam. — AMC, H. 75.

Az énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

644. 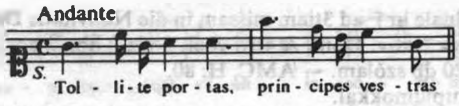

Haydn, [Michael]: Graduale in missa Rorate prima „Tollite portas . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sigre. Mich. Haydn. [Klafsky II/b: 28.] Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 76.

Az énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

645. 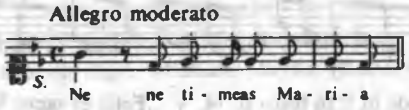

Haydn, [Michael]: Graduale in missa Rorate secunda „Ne timeas Maria . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, organo e vlne. Del Sigre. Mich. Haydn. [Klafsky III: 1.] Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 71.

Duplum-szólamok a későbbi időből.

646. 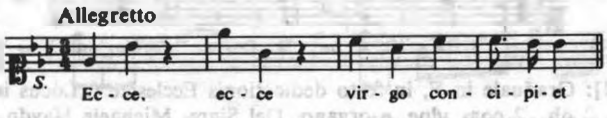

Haydn, [Michael]: Graduale in missa Rorate tertia („Ecce virgo concipiet . . .") a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, organo e vlne. Del Sigre. Mich. Haydn. [Klafsky II/b: 6.] Kézirat. 11 db szólam. — AMC, H. 63.

Az organo-szólam hiányzik.

647. 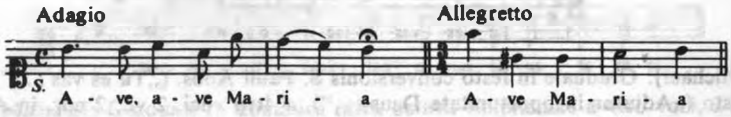

Haydn, Mich[ael]: Graduale in missa Rorate quarta („Ave Maria, gratia plena . . .") a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, organo e vlne. [Klafsky II/b: 30.] Kézirat. 14 db szólam. — AMC, H. 53.

A duplum-szólamok későbbi időből valók.

648. 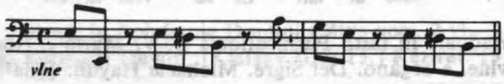

Haydn, Mich[ael]: Graduale pro Dominicae in Septuagessima[!] „Adjutor . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 cor., organo e vlne. Del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 18.] Kézirat. 2 db szólam. — AMC, H. 50.

Csak a vlne. és organo szólamok vannak meg.

649. 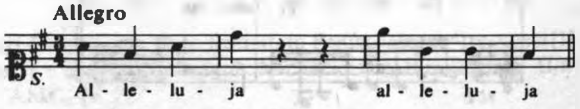

Haydn, Mich[ael]: Graduale pro Dominica 2. post Pascha „Alleluja, cognoverunt . . ." a 4tro vocci[!], 2 vl., 2 cor., vlne. e organo. Del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 31.] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 52.

Az énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

650. Andante

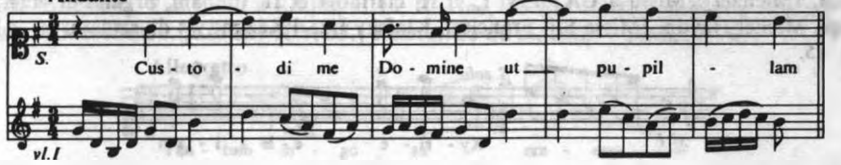

Haydn, Mich[ael]: Graduale pro Dominica 10ma post Pentecosten („Custodi me Domine . . .") a 4tro voci in pieno, 2 vl., 2 cor., organo è vlne, di Giov. Michele Haydn. [Klafsky II/a: 54.] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 61.

Az énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

651. Allegro

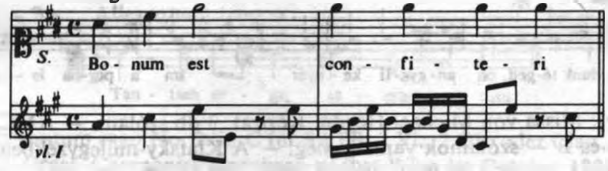

Haydn, Michael: Graduale pro dominica 15ta post Pentecosten „Bonum est confiteri Domino . . ." A 4tro voci in pieno, 2 vl., 2 cor., organo e vlne. Del Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky II/a: 59.] Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 58.

652. Allegro con spirito

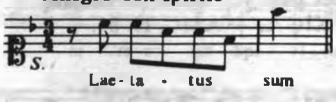

Haydn, Mich[ael]: Graduale pro Dominica 18va post Pentecosten „Laetatus sum in his . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 cor., organo e vlne. Del Sigre. Giov. Mich. Haydn. [Klafsky II/a: 61.] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 67.

Az énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

653. Adagio

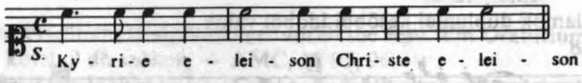

Haydn, Mich[ael]: Lytaniae in C a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sigre. Mich. Haydn. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 82.

A Klafsky-műjegyzékben nem található. — Az énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

654. Allegro

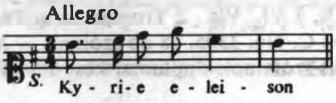

Haydn, Mich[ael]: Messa a 4tro voci, 2 vl., 2 tromboni, organo e vlne. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, H. 83.

A Klafsky-műjegyzékben nem található.

655. Allegro

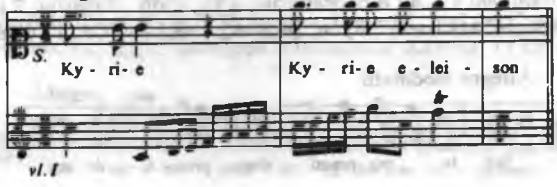

Haydn, [Michael]: Missa a CATB, vl I, vl II, clarino I et II, timpani, organo et vlne. Del Sige. Michel Haydn. [Missa Sti. Francisci. Klafsky I/25.] Kézirat. 14 db szólam. — AMC, H. 85.

656.

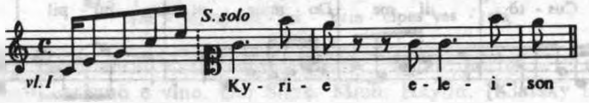

Haydn, [Michael]: Missa in C a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, 2 cor., tympani con organo e vlne. Del Sige. Michäele[!] Haydn. [Missa in honorem Sti. Dominici, vel M. Benedictionis. Klafsky I: 14.] Kézirat. 21 db szólam. — AMC, H. 86.

Az énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

657.

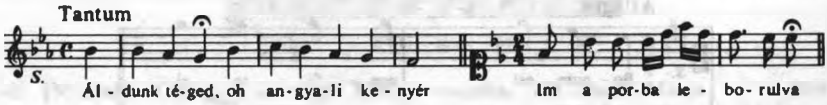

Haydn, [Michael]: Missa von Michael Heydn. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, H. 88.

Csak a S, A és B — szólamok vannak meg. — A Klafsky-műjegyzékben nem található.

658.

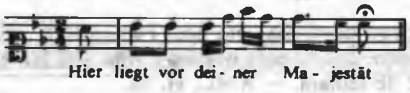

Haydn, [Michael]: Missa („Hier liegt vor deiner Majestaet . . .") von Michel Haydn. [Klafsky VI: 1.] Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, H. 84.

659. Un poco adagio

Haydn, [Michael]: Missa Solennis in Honorem S[anc]tae Ursulae a 4 voci conc[ertan]te, 2 vl., 2 clarinis, timpanis e l'organo, di Giov. Michele Haydn. [Klafsky I: 18.] Kézirat. 16 db szólam. — AMC, H. 87.

A vonós-szólamok duplumai későbbi időből valók.

660. Moderato

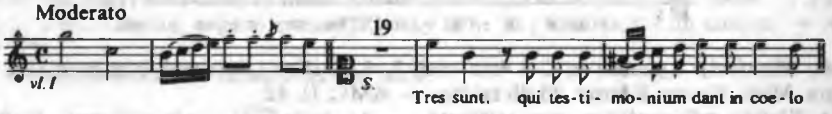

Haydn, [Michael]: Offertorium am Feste der heil. Dreieinigkeit („Tres sunt, qui testimonium dant in coelo . . .") für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Trompeten et Pauken, Cb. u. Orgel. [Klafsky II/a: 40.] Wien Diabelli, D. et C. No. 3305. 18 db szólam. — AMC, H. 89.

Kézírásos énekes- és vonós-szólamok duplumai későbbi időből.

661. Adagio

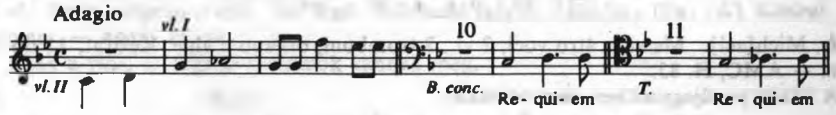

Haydn, [Michael]: Requiem a CATB concertante, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, 2 trombae, tympani, vlne. e organo, de Sigre. Michaele Haydn. [Klafsky I: 8.] Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 90.

662. Allegro moderato

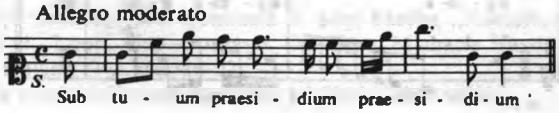

Haydn, [Michael]: Sub tuum a SATB, vl I e II, vlne, clarino I e II, tympani e organo. Del Sigre. Mich. Haydn. [Klafsky II/b: 33.] Kézirat. 13 db szólam. — AMC, H. 91.

663.

Haydn, Michael: Tantum ergo No. 1. in G für SATB, 2 Vl., 2 Ob. oder Clar., 2 Hörner, Cb. u. Orgel. Componirt in Dornbach nächst Wien im October 1801 von— —. [Klafsky V: 12/b.] Wien Diabelli, D. et C. No. 2029. 14 db szólam. — AMC, H. 93.

A kézírásos vonós-szólam duplumai későbbi időből valók.

664.

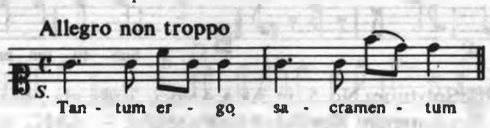

Haydn, Michael: Tantum ergo No. 2. in C für SATB, 2 Vl., 2 Ob. oder Clar., 2 Trompeten u. Pauken, Cb. u. Orgel. Componirt Dornbach nächst Wien im October 1801 von —. [Klafsky V: 12/a.] Wien Diabelli, D. et C. No. 2030. 15 db szólam. — AMC, H. 92.

A kézírásos vonós-duplumok későbbi időből valók.

665.

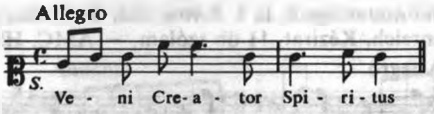

Haydn, Michael: „Veni Creator . . ." Hymnus in C in festo Pentecostes a 4 voci, 2 vl., 2 ob., 2 cor. in C, 2 clarini, tympano, vlne. et organo. [Klafsky II/a: 39b.] Kézirat. 27 db szólam. — AMC, H. 94.

Az énekes- és vonós-duplumok későbbi időből valók.

666. *Händel*, [Georg Friedrich]: Belsazer. Oratorium in 3 Abtheilungen. Übers. u. bearb. von. J. F. von Mosel. Wien Haslinger, T. H. 6990. 1 kötet. — AMC (TK), B. 15.

Partitúra.

667. *Händel*, [Georg Friedrich]: Empfindungen am Grabe Jesu. Ein Oratorium. Leipzig Breitkopf u. Härtel. 1 kötet, 9 db szólam. — AMC, H. 95, 96.

Partitúra és kézírásos szólamok. — Csak a S, T, B, vl. I—II., vla., vlc. és ob. I—II. szólamok vannak meg. — A partitúra hiányos.

668.

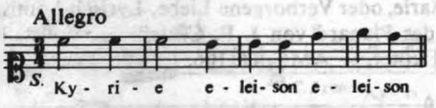

[Heidenreich, Johann]: Lytaniae in C dur von Heydenreich. Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 98.

669.

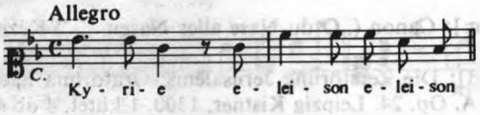

[Heidenreich, Johann]: Lytaniae de B.V.M. in B, a 4tre voci, 2 vl., vla., 2 clarini e tympano, vlc. e vlne. con organo. Del Sigre. Giuseppe Heidenreich. Kézirat. 17 db szólam. — AMC, H. 97.

670.

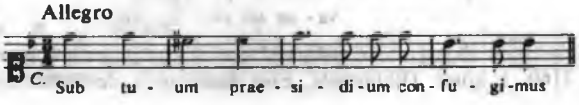

[Heidenreich, Johann]: Sub tuum No. 3. in D♯, a Soprano Concerto con organo, del Sigre. Giusephe[!] Heidenreich. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, H. 99.

671.

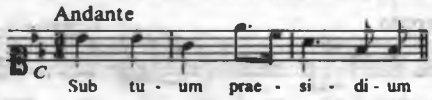

Heidendenreich, [Joseph]: Sub tuum No. 4. in B a 4tro voci, 2 vl., vla., basso e vlc. con organo, del Sigre. Giusephe Heindereich. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, H. 100.

Csak a C concerto, vl. I—II., vla., vlc. és organo szólamok vannak meg.

672.

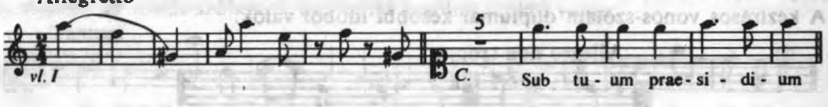

Heidendenreich, [Joseph]: Sub tuum No. 5. in A♯ a 4 voci, 2 vl., vla., basso e vlc. con organo, del Sigre. Giusephe Heydenreich. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, H. 101.

673.

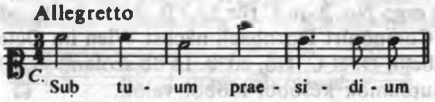

Heidenreich, [Joseph]: Sub tuum No. 6. in C a 4tre voci, 2 vl., vla., cb. e vlc. con organo, del Sigre. Giusephe Heidenreich. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, H. 102.

674.

Hellmich: Sinfonia ex G à vl I, vl II, alto vla. con basso. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, H. 103.

675.

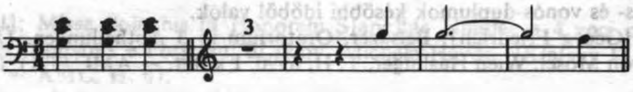

Herfurth: Coda oder die unruhige Nacht vom Bartfelder-Baade 1817, für das Pf. D. S. —. Kézirat, (1818). 1 kötet. — AMC, H. 104.

676. *Herold*, Franz: Duetto aus der Oper Marie, oder Verborgene Liebe („Wohlan, wie wünschen sie die Gattin? . . .") Kézirat. 2 db énekszólam. — AMC, H. 105.

677. *Herold*, Franz: Marie, oder Verborgene Liebe. Lyrisch-komische Oper in 3 Akten. Nach dem Französischen des Planard von J. F. Castelli . . . Vollst. Kl—A. No. 7. Marsch und Chor. Wien Wiegl. 1 kötet. — AMC, H. 106.

Hiányos.

678.

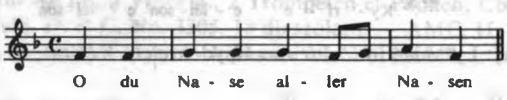

Hiller, J[ohann] A[dam]: Canon („O du Nase aller Nasen . . ." Kézirat. 1 kötet. — AMC, H. 107.

679. *Hiller*, Ferd[inand]: Die Zerstörung Jerusalems. Oratorium nach der Heiligen Schrift von Steinheim. Kl—A. Op. 24. Leipzig Kistner, 1300. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, H. 108.

680.

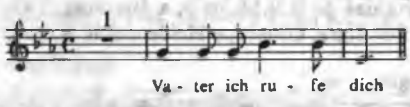

Himmel, F[riedrich Heinrich]: Gebeth während der Schlacht, von Körner. Wien Diabelli, D. et C. No. 2160. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit

Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 181.) — AMC (TK), 630.

Koll. 21.

681.

Himmel, [Friedrich Heinrich]: Lied Die Sendung Idas. — Eine Rose an Alexis, von Dietze. In Musik gesetzt fürs Clavier oder Guitarre. Wien Artaria, 2399. 1 kötet. — AMC, H. 109.

682. *Himmel*, [Friedrich Heinrich]: Drey Gedichte von Friederike Brun geb. Münter . . . Op. 24. Leipzig Kühnel, 629. 1 kötet. — AMC, H. 110.

1. Das Blümlein Weiss. — 2. Das Mädchen von Mona. — 3. Der Frühling von Sophienholm.

683. 1. Andante

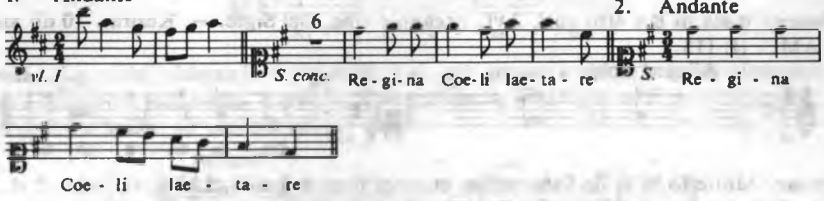

Himmelbauer: Due Reginae Coeli a 4tro voci, 2 vl., organo con vlne. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, H. 111/1—2.

684.

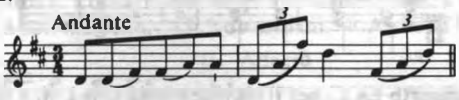

Hirsch: Variazionen über das Alpen Lied, für die Violin. Del Sig. —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), K 2.3.

Meglevő szólamok: vl. I.. vl. II., vla., vlc.

685.

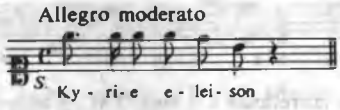

Hoffmann: Lytaniae lauretanae a 4 voci oblig., 2 vl., 2 clarini, tympani con organo, è vlne. Del Sige. —. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H. 112.

686.

Hoffmann: Messa a 2 Soprani, ATB, 2 vl, 2 ob., 2 tromboni, 2 trombe con organo e vlne. Kézirat. 15 db szólam. — AMC. H. 119.

687.

Hoffmann: Messa Sanctae Barbarae in pieno choro con tympani. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, H. 118.

688.

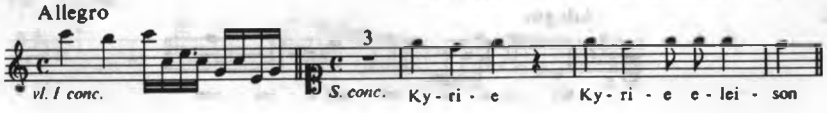

Hoffmann: Messa Solennis a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani con organo e vlne. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, H. 121.

689.

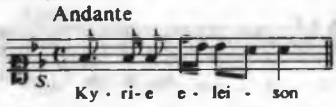

Hoffmann: Messa a 4tro voci, 2 vl., 2 cor., organo e vlne. Del Sige. —. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 116.

690.

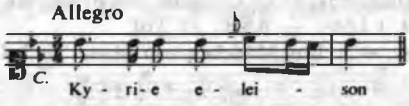

Hoffmann: Missa in B a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Del Sigre. —. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H. 115.

691.

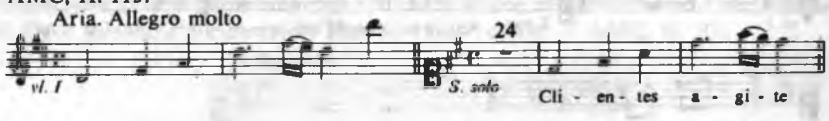

Hoffmann: Mottetto in D de Sanctissimo et omni festo à S solo, SATB, rip[ie]ni, 2 vl., vla., 2 ob., 2 clarini, tympani con organo, è vlne. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, H. 124.

692.

Hoffmann, Leopold: Concerto Ex C, per il clavi cembalo con 2 vl. e basso. Del Sig. Leopoldo Hoffman. Kézirat. 1 db szólam. — AMC (TK), 699.

Csak a zg-szólam van meg.

693.

Hoffmann, Leopold: Lytaniae lauretanae a 4 voci, 2 vl., 2 alto-violi oblig., 2 clarini, tympani con organo è vlne. Del Sige. Leopoldo Hoffman. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, H. 113.

694.

Hoffmann, Leop[old]: Lytaniae laur[etanae] in C in pieno choro a oboe v[el] organo solo con clarini ê tympano. Del Sign. Leop. d'Hoffmann, M. di Cap. d. S. Steffano. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, H. 114.

695.

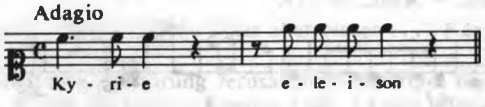

Hoffmann, Leop[old]: Messa in C à 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del. Sige. Leop. Hoffmann. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 120.

A vonós-duplumok későbbi időből valók.

696.

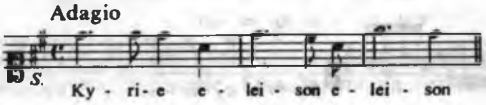

Hoffmann, Leop[old]: Messa in D a 4tro, voci, 2 vl., 2 ob., 2 tromboni obl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sige. Leop. Hoffmann. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H. 122.
A 2 oboa-szólam hiányzik.

697.

Hoffmann, Leop[old]: Messa in E♭ Divi Leopoldi in pieno choro con clarini e tympani. Del Sign. Leopoldo Hoffmann. Kézirat. 20 db szólam. — AMC, H. 123.
A duplum-szólamok későbbi időből valók.

698.

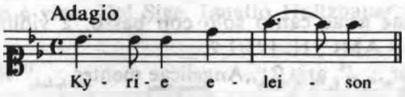

Hoffmann, Leop[old]: Messa in B a CATB, 2 vl. con organo e vlne., 2 clarini e tympani. Del Sige. Leopoldo d'Hoffmann. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, H. 117.
A duplum-szólamok későbbi időből valók.

699.

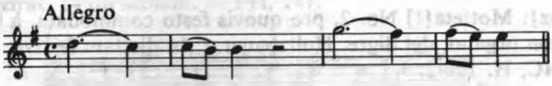

Hoffmeister, F[ranz] A[nton]: Concert pour le fp. ou clavecin, avec 2 violons, 2 obois, 2 cors, viole et basse. Vienne a son magazin, 115. 9 db szólam. — AMC (TK), 804.

700.

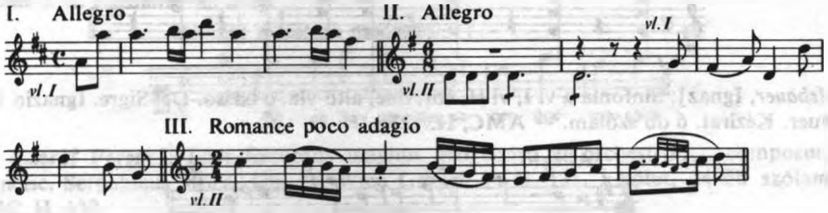

Hoffmeister, F[ranz] A[nton]: 3 Quartetten a vl I, vl II, alto vla., vlc. Par Franzis. Hoffmeister. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3. 17.

701.

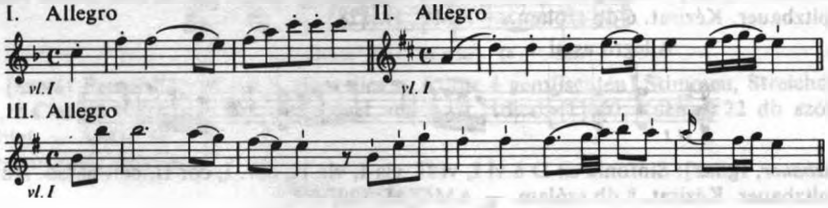

Hoffmeister, F[ranz] A[nton]: Trois quatuors pour la fl. traversiere, violon, viole et vlc. Op. 12. Vienne Artaria, 495. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3. 16.

702.

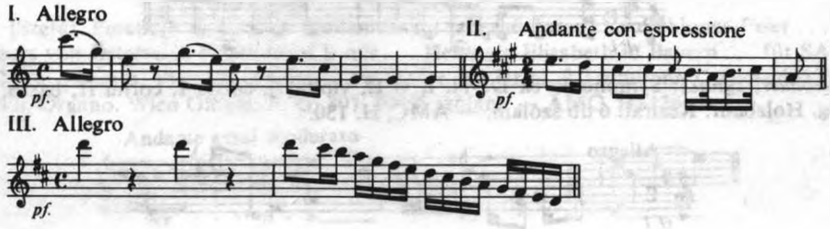

Hoffmeister, F[ranz] A[nton]: 3 sonates pour le fp. ou. clavecin. Op. 7.[?] Vienne Hoffmeister, Op. 7. 1 kötet. — AMC (TK), C. 4. 4.

703. I. Moderato II. Allegro molto

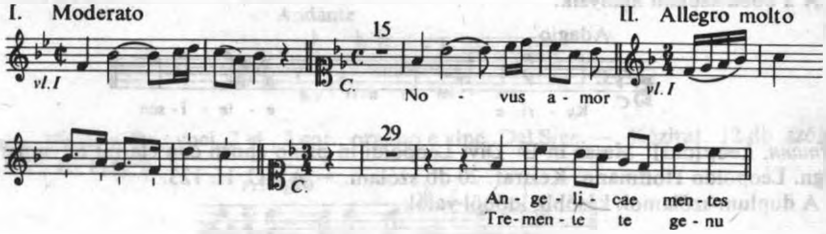

[Holzbauer, Ignaz]: Duae ariae canto solo con basso, 2 violinis et vla. Auth. Holzbaur. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, H. 125/1,2.

Aria 1. „Novus amor . . .", aria 2. „Angelicae mentes . . ." vel „Tremente te genu . . ."

704. Allegro non molto

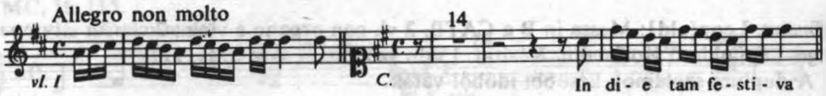

[Holzbauer, Ignaz]: Motteta[!] No. 2. pro quovis festo commodata, à CATB, violinis duobus, alto vla. con organo, del Sigre. Holtzbauer. („In die tam festiva . . .") Kézirat. 10 db szólam. — AMC, H. 126/2.

A kottában szereplő másik motettát l. az 582. tétel alatt.

705. Allegro

[Holzbauer, Ignaz]: Sinfonia a vl I, vl II, cor. due, alto vla. e basso. Del Sigre. Ignazio Holtzbauer. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, H. 127.

706. Allegro

[Holzbauer, Ignaz]: Sinfonia ex D à vl I, vl II, alto vla, cor I, cor II, con basso. Authore Holtzbauer. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, H. 128.

707. Allegro assai

[Holzbauer, Ignaz]: Sinfonia ex D à vl I, vl II, vla I, vla II, cor. I, cor II, con basso. Authore Holtzbauer. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, H. 129.

708. Allegro molto

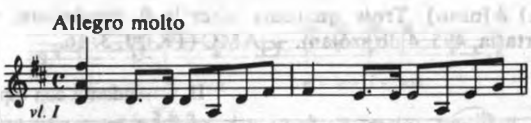

[Holzbauer, Ignaz]: Symphonia ex D. Vl. I, vl II, violla[!], cornu I, cornu II, basso. Del. Sig. Holzbaur. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, H. 130.

709. Allegro

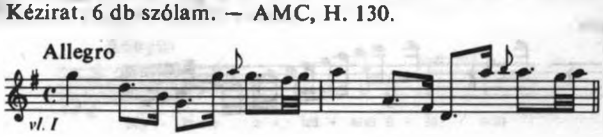

[Holzbauer, Ignaz]: Synphonia Ex G, a vl I, vl II, viola[!] a basso. Del Sig. Holzbaur. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, H. 131.

710.

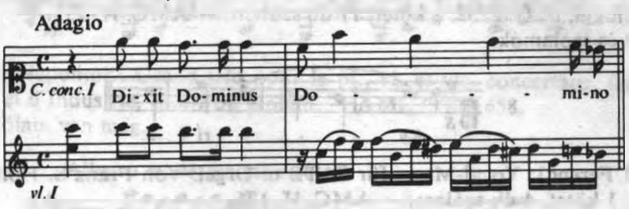

[Holzbauer, Ignaz]: Vesperae de B. V. Maria, a canto 2, alto 2, tenore, basso, vl due, clarini due, tympano, con organo è vlne. Del Sige. Ignatio Holtzbauer. Kézirat, (1761). 13 db szólam. — PH. 77.

711.

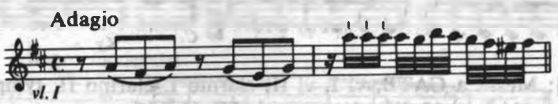

Holzinger, Joseph: Oratorium 6tus, de S. Aloysio. A voci 4 con stromenti. Auth. P. Josepho Holzinger S. J. Kézirat. 14 db szólam. — PH, 147.

712.

Honheiser, Jac[ob]: 12 Deutsche mit Trios. Kézirat. 1 db szólam. — XJM, H. 1. 15.
Csak a vl. I-szólam van meg.

713.

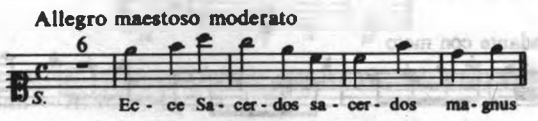

Hölzl [Szeráf Ferenc]: Ecce Sacerdos magnus pro choro et orchestro . . . composuit . . . Francisc. Serpahicus Hölzl. Op. 46. Wien Glöggl, F. G. 131. 1 kötet, 24 db szólam. — AMC, H. 132.
Partitúra és szólamok.

714.

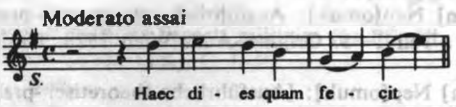

Hölzl [Szeráf Ferenc]: Graduale („Haec dies . . .") für 4 gem[ischten] Stimmen, Streichquintett, 2 Clar., 2 Horn oder Fg. und Orgel, von F. S. Höltzl, [1]850. Kézirat. 22 db szólam, 1 kötet. — AMC, H. 133.
Partitúra és szólamok.

715.

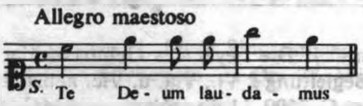

Hölzl [Szeráf Ferenc]: Te Deum laudamus zur allerhöchsten Vermählungs-Feier . . . des Kaisers von Österreich Franz Josef I. mit . . . Herzogin Elisabeth in Bayern . . . für SATB, 2 Vl. Vla., Bass u. Vlc., Fl., 2 Clar., 2 Fg. 2 Cor. 2 Clarini, 2 Tromboni, Ophicleide, Tympani u. Organo. Wien Glöggl, F. G. 807. 10 db szólam. — AMC, H. 134.

716.

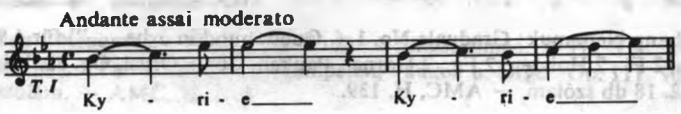

Hölzl [Szeráf Ferenc]: Vocal-Messe für 4 Männerstimmen. Componirt u. als Gründungs-Festmesse den Männergesangs Vereinen freundlichst gewidmet von Franz S. Hölzl. Op. 41. Wien Glöggl, F. G. 2252. 1 kötet, 11 db szólam. — AMC. H. 135.
Partitúra és szólamok.

717.

Hölzl [Szeráf Ferenc]: Vocal-Messe für SATB u. Orgel. Von Franz S. Hölzl. Wien Glöggl, F. G. 1298. 1 kötet, 4 db szólam. — AMC, H. 136.
Partitúra és szólamok.

718.

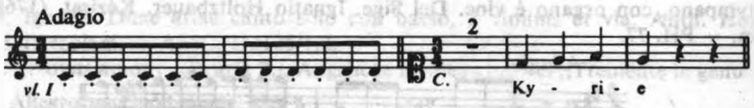

Huber, [Georg?]: Messa a CATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, tympani, organo e vlne. Del Sige. Huber. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, H. 137.
A B-szólam hiányzik.

719.

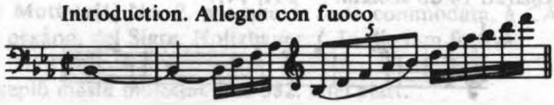

Hummel, Joh[ann] Nep[omuk]: Adagio, Variationen und Rondo über ein beliebtes englisches Lied „The pretty Polly". Für das Pf. Op. 75. Wien Steiner, S. et C. 2617. 1 kötet. — AMC, H. 138

720.

Hummel, Joh[ann] Nep[omuk]: Ariette favorite de l'opera Castor et Pollux, avec 8 variations pour le pf., 2 vl., 2 fl. traversieres, 2 cors, viole, vlc. et cb. Op. 6. Vienne Eder — auteur.

9 db. szólam. — AMC (TK), J. 4. 6.

721. *Hummel*, Joh[ann] Nep[omuk]: Ausführliche theoretisch-practische Anweisung zum Piano-Forte-Spiel . . . Teil 1—3. Original-Aufl. Wien 1828, Haslinger, 5201. 1 kötet. — AMC (TK), 0. 4.

722. *Hummel*, Joh[ann] Nep[omuk]: [Ausführliche theoretisch-practische Anweisung zum] Pianoforte-Spiel. Teil 3. [Wien Haslinger], 5201. 1 kötet. — AMC (TK), 0. 2.

723.

Hummel, Joh[ann] Nep[omuk]: Die Feyer des Geburts- oder Namenstages der Eltern. Ein Concert für das Pf. mit Begleitung 2 Vl., Vla. u. Vlc. nebst einigen Blasinstrumenten ad lib. Op. 73. Wien Steiner, S. et C. 2500. 11 db szólam. — AMC (TK), 805.

724.

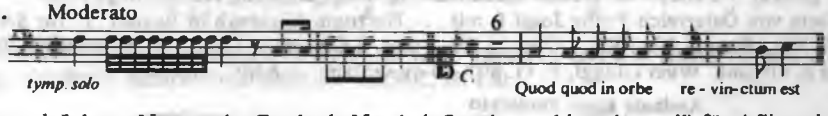

Hummel, Johann Nepomuk: Graduale No. 1. („Quod, quod in orbe . . .") für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner, Pauken, Cb. u. Orgel. Op. 88. Wien Haslinger, T. H. 4912. 18 db szólam. — AMC, H. 139.

725. Allegro agitato

Hummel, Johann Nepomuk: Grand trio pour le pf., vl. et vlc. concertans. Op. 21. Vienne Bureau d'Arts et d'Industrie, 185. 1 db szólam. — AMC (TK), 658.
Csak a zg-szólam van meg.

726. Allegro moderato ma risoluto

Hummel, Johann Nepomuk: Grande sonate brillante pour le pf. seul... Op. 106. Vienn Diabelli, D. et C. No. 1595. 1 kötet. — AMC (TK), C. 4.10.

727. Allegro moderato

Hummel, Johann Nepomuk: Grosse Concert für das Pf. mit vollständiger Orchester-Begleitung. Op. 85. Neue rechtmässig Original-Ausg. Wien Haslinger, T. H. 3007—3221. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 4. 5.
Meglévő szólamok: pf., vl. I., vl. II., vla., cb.

728. Allegro e risoluto assai

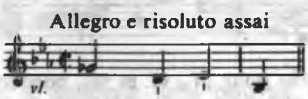

Hummel, [Johann Nepomuk]: Grosses Quintett für das Pf., Vl., Vla., Vlc. u. Cb . . . Op. 87. Kézirat. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 3. 6.

729. Allegro con brio

Hummel, [Johann Nepomuk]: Grosses Septett militaire für Pf., Vl., Vla., Vlc. u. Cb. Op. 114. Kézirat. 1 db szólam. — AMC (TK), C. 1. 59.
Csak a zg-szólam van meg.

730. Andante

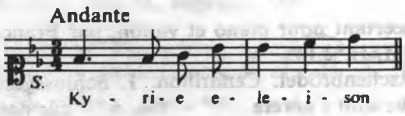

Hummel, [Johann Nepomuk]: Messe No. 1. für 4 Singstimmen mit unterlegten latein- u. deutschem Texte, mit Begleitung des Orchesters . . . Op. 77. Wien Steiner, S. et C. 2752. 16 db szólam. — AMC, H. 141.

731. Andante

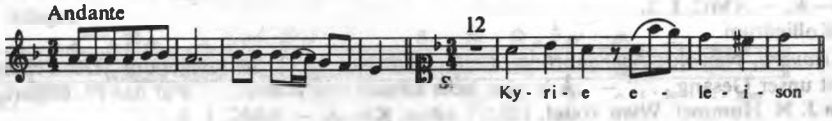

Hummel, [Johann Nepomuk]: Messe No. 3. für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 2 Hoboen, 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Op. 111. Wien Haslinger. 20 db szólam. — AMC, H. 140.

732. 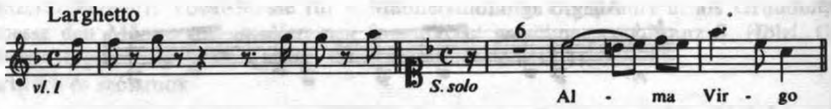

Hummel, Johann Nepomuk: Offertorium No. 1. („Alma Virgo . . .") für S Solo u. Chor, 2 Vl., Vla., 2 Fl., 2 Hoboen, 2 Fg., 2 Hörner in F, 2 Hörner in B ad lib., 2 Trompeten, Pauken, Cb. u. Orgel. Op. 89. Wien Haslinger, T. H. 4914. 23 db szólam. — AMC, H. 142.

733. 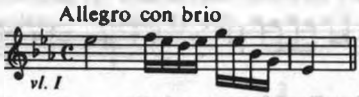

Hummel, Johann Nepomuk: Sonate pour le pf., composée et dediée à monsieur Joseph Haydn . . . par Jean Nep. Hummel. Op. 13. Vienne Bureau d'Arts et d'Industrie, 201. 1 kötet. — AMC, H. 143.

734. 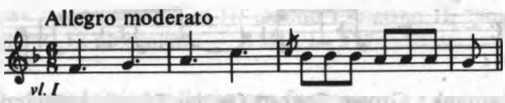

Hummel, Johann Nepomuk: Trio per pf., vl. e vlc. concertanti . . . da Giov. Nep. Hummel. Op. 22. Vienna Contor delle arti e d'industria, 531. 3 db szólam. — AMC, H. 144.

735.

Hummel, Johann Nepomuk: Trio pour pf., vl. et vlc. concertans . . . Op. 35. Wien — Pest Bureau d'Arts et d'Industrie, 682. 1 kötet. — XJM, 1946.
Csak a zg-szólam van meg.

736.

Hummel, [Johann Nepomuk]: Trio pour le pf., vl. et vlc . . . Op. 96. Leipzig Bureau de musique de Peters, 1641. 3 db szólam. — XJM, H. 4.14.

737. 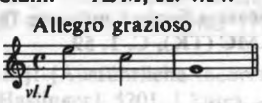

Hünten, [Franz]: Duo concertant pour piano et violon, par François Hünten. Op. 23. Kézirat. 3 db szólam. — XJM, H. 2.14.

738. *Isouard*, Niccolo: Aschenbrödel. Cendrillon. 1. Schlussgesang „Brecht auf, bereitet Alles . . ." — „Allons, que tout s'aprete . . ." — No. 6. — für das Pf. eingerichtet von J. N. Hummel. Wien Weigl, 1201. 1 kötet, Kl—A. — AMC, I. 1.

739. *Isouard*, Niccolo: Aschenbrödel. Cendrillon. No. 7—11. 2. Ouverture und Chor der Genien „O süsser Schlaf, der Unschuld streue . . ." — „O doux sommeil, sur l'innocence . . ." Für das Pf. eingerichtet von J. N. Hummel. Wien Weigl, 1202—1206. 1 kötet, Kl—A. — AMC, I. 2.
Kolligátum.

740. *Isouard*, Niccolo: Aschenbrödel. Cendrillon. No. 12. 2. Schlussgesang „Der Schönsten tönt unser Gesang . . ." — „À la plus belle affrons nos voeux . . ." Für das Pf. eingerichtet von J. N. Hummel. Wien Weigl, 1207. 1 kötet, Kl—A. — AMC, I. 3.

741. *Isouard*, Niccolo: Aschenbrödel. Cendrillon. No. 16. 3. Schlussgesang „Singt in lauten Jubeltönen . . ." — „A l'instant que tout s'apprête . . ." Für das Pf. eingerichtet von J. N. Hummel. Wien Weigl, 1211. 1. kötet. — AMC, I 4.

A 738—741. tételekre vonatkozik az utolsó lap megjegyzése: Der vorstehende Text ist ganz derselbe, der bey der Aufführung dieser Oper in Wien und in Eisenstadt statt findet. Die Bearbeitung desselben ist vom Fürstl. Esterházyschen Sekretair Heinrich Schmidt.

742. *Isouard*, Niccolo: Aschenbrödel. Eine Zauber Oper in 3 Acten. Für 2 Vl., Alt u. Vlc. Wien Chemische Druckerey, 1720—1721. 4 db szólam. — AMC (TK), K. 2.2.

743. *Isouard*, Niccolo: Duet aus der Zauber-Oper Aschenbrödel, für das Fp. („Des Herzens Güt' und Treue . . .") Wien Mechetti, 25. 1 kötet: Kl—A. — AMC, I. 5.

744.

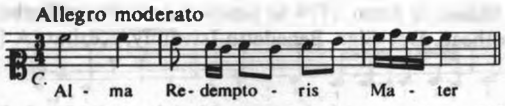

Istvánffy [Benedek]: Alma Redemptoris a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, vlne. con organo. Del Sigre. Benedetto Istvánffy. Kézirat, A. 12 db szólam. — AMC, I. 6.

A vonós-duplumok későbbi időből valók. — Sérült.

745.

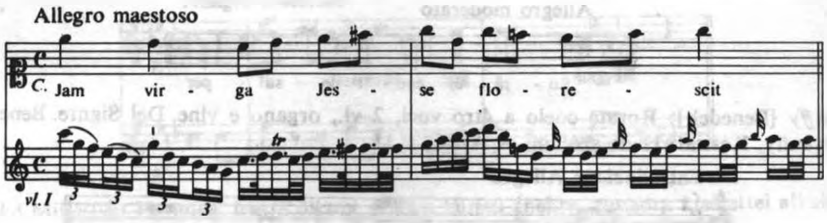

Istvánffy [Benedek]: Graduale per la Solennita della Nativita del Nostro Signore („Jam virga Jesse florescit . . ."). Il pieno choro a 4tro voci cantanti, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani, vlne. con organo. Del Sige. Benedetto Istvánffy. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, I. 7.

Sérült.

746.

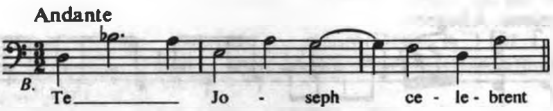

Istvánffy [Benedek]: Hymnus de S. Josepho, del Sigre. Benedetto Istvánffy. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W. 75.

Meglévő szólamok: SATB, vla. I., vla. II., organo.

747.

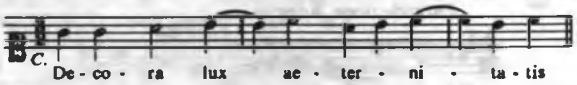

Istvánffy [Benedek]: Hymnus de festo SS. Apostolorum Petri, et Pauli, del Sigre. Benedetto Istvánffy. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W .74.

Meglévő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., organo. vlne.,

748.

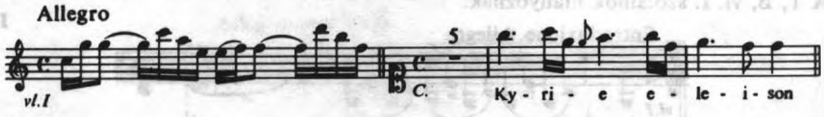

Istvánffy [Benedek]: Messa dedicata al patriarcha Santo Benedetto a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 trombe, tympani, vlne. con organo conc[er]to. Del Sigre. Benedetto Istvánffy. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, I. 8.

749. Adagio

Istvánffy [Benedek]: Messe de anno 1774 in pieno choro „Sanctificabis annum quinquagesimum", vel S. Dorotheae. Del Sigr. Benedetto Istvánffy. Kézirat, A [?]. 17 db szólam. — AMC, I. 9.

750. = a **745.** tétellel.

Istvánffy [Benedek]: Offertorium pro Solennitate Nativitatis D. N. J. Xr. a CATB, violinis 2bus, clarinis 2bus, tympanis, vlne., organo. Del Sigre. Benedetto Istvánffy („Jam virga Jesse florescit . . .") Kézirat. 11 db szólam. — AMC, I. 10.

Az ob. I—II. szólamok hiányoznak.

751. Allegro moderato

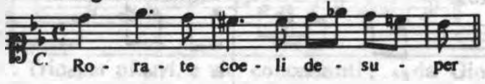

Istvánffy [Benedek]: Rorate coelo a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Del Signre. Benedetto Istvánffy. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, I. 11.

752. Entroduzione. Allegro

[Ivanschitz, Amand]: Oratorium primum [de S. Aloysio] à Canto e Alto Solo a due Tenore, Basso, vl I, vl II, alto vla. obl., clarini 2bus e organo. Dal Sigre. padre Amando Ivanschiz. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 141.

A S-szólam hiányzik.

753. Entroduzione. Allegro

[Ivanschitz, Amand]: Oratorium 2. [de S. Aloysio vel S. Ignatio] à CAT solo, Basso, vl I, vl II, alto vla. obl., clarino I, clarino II e organo. Del Sige. padre Amando Ivanschiz. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 142.

754. Entroduzione. Adagio

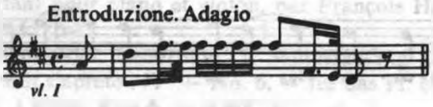

[Ivanschitz, Amand]: Oratorium 2dum de Sancto Xaverio à CATB c[oncertanti], 2 vl., 2 ob., 2 cor., con organo e vlne. Authore r. p. Amando Ivanschitz, ord. S. Pauli Eremitae. Kézirat, (1772). 9 db szólam. — PH, 146.

A T, B, vl. I. szólamok hiányoznak.

755. Entroduzione. Allegro

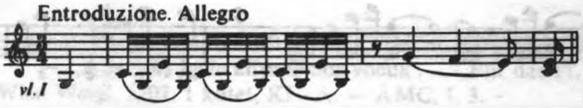

[Ivanschitz, Amand]: Oratorium 3. [de S. Aloysio vel S. Ignatio] à Canto solo, ATB, vl 2bus, vla. I, vla. II. conc[ertan]ti, clarinis 2bus e organo. Del Sige. padre Amando Ivanschiz. Kézirat. 12 db szólam. — PH, 143.

756. Entroduzione. Allegro

[Ivanschitz, Amand]: Oratorium 4tum de S. Aloysio et de SS. Corde Jesu à C, A solo, T, B, vl I, vl II, alto vla., clarini 2 e organo. Del Sign. padre Amando Ivanschitz. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 144.

757. Entroduzione

[Ivanschitz, Amand]: Oratorium 5. [de S. Aloysio vel S. Ignatio] à CATB solo, vl I, vl II, alto vla obl., clarino I, clarino II ex C ad lib., vlne. e organo. Del Sige. padre Amando Ivanschiz. Kézirat. 11 db szólam. —PH, 145.

758. Adagio maestoso

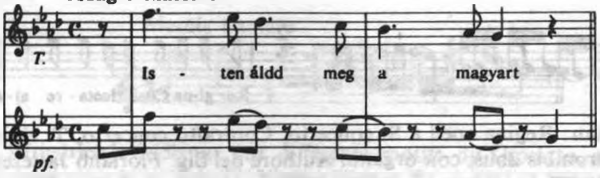

Jankó Mihál[y]: Hymnus, írta Kölcsey, négyes hangú énekre, zongora kísérettel alkalmazta —. Kézirat. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, J. 1.
Partitúra és szólamok.

759. Adagio quasi andante

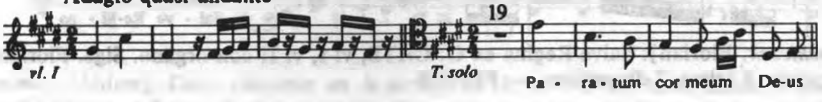

Jansa, L[eopold]: Offertorium („Paratum cor meum Deus . . .") für T. u. Vl. Solo mit Begleitung eines 4-stimmigen Chores, [Orchester], Orgel u. Bass. Op. 17. Wien Czerny, 30. 23 db szólam. — AMC, J. 2.
A kézírásos duplum-szólamok későbbi időből valók.

760. I. II. Allegro moderato

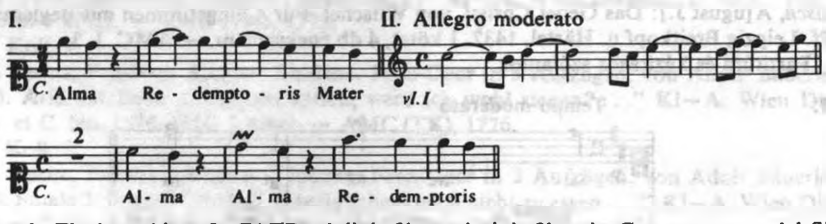

Jaschiczek, Florian: Alma 2. CATB, violinis 2bus, clarinis 2bus in C con organo, del Sige. Floriano Jaschiczek. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 120.

761 Allegro moderato

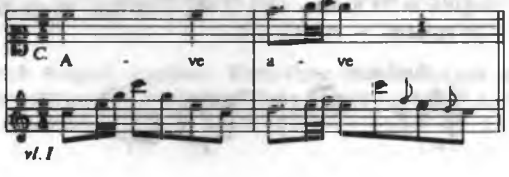

Jaschiczek, Florian: Ave Regina ex C. CATB, violinis duobus, clarinis duobus con organo. Del Sige. Floriano Jaschižek. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 121.

762. Allegro

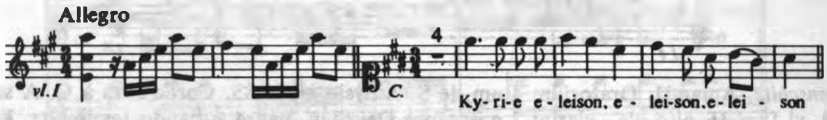

Jaschiczek, Florian: Missa ex A. CATB, vl I, vl II, organo con vlne. Del Sige. Floriano Jaschičzek. Kézirat, (1770). 8 db szólam. — PH, 9.

763. Aria

Jaschiczek, Florian: Offertorium de quovis Sancto. A. solo, violinis 2bus, clarinis 2bus, alto vla., con basso. Del Sige. Floriano Jaschiczek. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 34.
Recitativo: „Honestus fecit illum Dominus . . ." + Aria „Stolam jucunditatis . . ."

764. Allegro

Jaschiczek, Florian: Regina coeli a S. concerto, Contralto concerto, T. ripieno, B. ripieno, violinis 2bus, trombis 2bus, con organo. Authore del Sig. Floriano Jasičzek. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 122.

765. Moderato

[Jaschiczek, Florian]: Salve Regina ex G. CATB, vl I, vl II con organo. Sige. Floriano Jaschičzek. Kézirat. 7 db szólam. — PH, 123.

766. Largo, ma non troppo

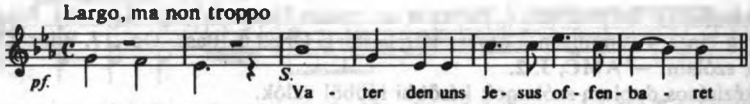

Jenisch, A[ugust J.]: Das Gebet Christi, von Witschel. Für 4 Singstimmen mit Begleitung des Pf. Leipzig Breitkopf u. Härtel, 1437. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, J. 3.
Partitúra és kézírásos szólamok.

767. Tempo moderato

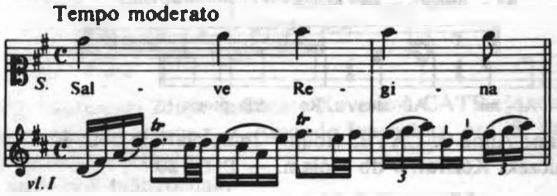

Joseph, pater: Salve Regina in D a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, con organo e vlne. Von —. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, J. 4.

768. Andante

[Kaczkowsky, Joseph]: Quartetto in 4 Variationen, für 2 Vl., Vla., u. Vlc. Op. 18, von Kaczkovsky. Mit einem Finale von Herrn Jansa. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 1.16.

769. *Kalcher*, J[ohann] N[epomuk]: 15 Lieder mit Begleitung des Pf. Theil 1. München Falter, 43. 1 kötet. — AMC, K. 1.

1. Das Täubchen. — 2. Abendlied. — 3. Chloe der Engel. — 4. Meine Einsamkeit. — 5. Gelegenheit macht Diebe. — 6. Sturm der Liebe. — 7. Der Savoiarden Knabe. — 8. Die Schäferin. — 9. Die lezten[!] Rosen. — 10. Der Traum. — 11. Die Hoffnung. — 12. Wiegenlied. — 13. Elegie auf den Tod meiner Schwester Selina. — 14. Mäher Chor. — 15. Die Nacht.

770.

Kalkbrenner, F[riedrich]: Fantaisie No. 7. pour le pf. sur la romance à 3 notes de Rousseau „Que le jour me dure . . ." Op. 22. Vienne Diabelli, D. et C. No. 1827. 1 kötet. — AMC (TK), C. 1.57.

771.

Kalkbrenner, F[riedrich]: Mélange sur différents motifs du Crociato, musique de Mayerbeer[!], composé pour le pf. Op. 77. Vienne Steiner, S: u: 4741. 1 kötet. — AMC, K. 2.

772.

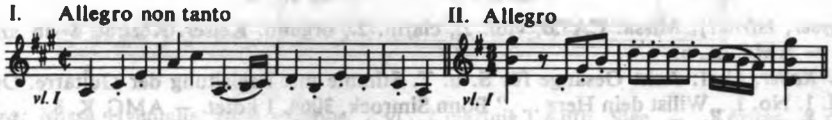

Kammel, [Anton]: Deux sinfonies ex A et G, No. 3. et 4. 2 vl., taille basse, 2 hutbois[!] en[!] flautes et 2 cors de chasse ad lib. Composes par Antonio Kammel. Op. 11. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, K. 3.

Sérült.

773. *Kanne*, Friedrich August: Lindane. Feen-Oper in 3 Aufzügen, von Adolf Bäuerle. No. 11. Arie „Schnurre, Rädchen, schnurre . . ." Kl—A. Wien Diabelli, D. et C. No. 1596. 1608. 1 kötet. — AMC (TK), 1775.

Koll. 1.

774. *Kanne*, Friedrich August: Lindane. Feen-Oper in 3 Aufzügen, von Adolf Bäuerle. No. 13. Arie mit Echo „Schicksal sprich, werd ich wohl siegen? . . ." Kl—A. Wien Diabelli, D. et C. No. 1596. 1610. 1 kötet. — AMC (TK), 1776.

Koll. 2.

775. *Kanne*, Friedrich August: Lindane. Feen-Oper in 3 Aufzügen, von Adolf Bäuerle. No. 16. Finale 2. Tiroler Quartett „Lustig scheut euch nicht zu essen . . ." Kl—A. Wien Diabelli, D. et C. No. 1596. 1613. 1 kötet. — AMC (TK), 1777.

Koll. 3.

776. *Kanne*, Friedrich August: Lindane. Feen-Oper in 3 Aufzügen von Adolf Bäuerle. No. 18. Duetto „Gesetzt, ich wollte Spiel und Ball . . ." Wien Diabelli, D. et C. No. 1596. 1615. 1 kötet. — AMC (TK), 1778.

Koll. 4.

777. *Kanne*, Friedrich August: Lindane. Feen-Oper in 3 Aufzügen von Adolf Bäuerle. No. 20. Duetto „Weisst du, wie man's in der Liebe macht . . ." Kl—A. Wien Diabelli, D. et C. No. 1596. 1617. 1 kötet. — AMC (TK), 1779.

Koll. 5.

778.

Kauer, F[erdinand]: Offertorium („Omni die dic Mariae . . .") de B. M. V. a B. solo, 2 vl., vla., fl., 2 clar., 2 cor., organo e vlne. Del Sigre. Fernando Kauer. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, K. 4.

779. *Kauer*, F[erdinand]: Sing-Schule nach dem neuesten System der Ton-Kunst verfasset. Wien Artaria, 510. 1 kötet. — AMC (TK), 1873.

780. 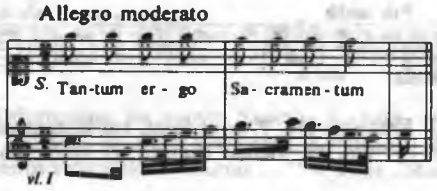

Kauer, F[erdinand]: Tantum ergo in C dur für SATB mit Begleitung der Orgel Solo, 2 Vl., Cb. et Vlc., 2 Clar. in C oder Ob., 2 Clarini u. Timpani ad lib. Kézirat. 20 db szólam. — AMC, K. 5.

A duplum-szólamok későbbi időből valók.

781. 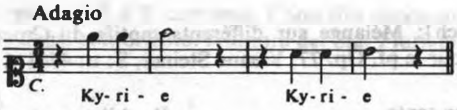

[Kayser, Isfrid?]: Missa. CATB, viol. 2., clarin. 2., organo. Keiser. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, K. 6.

782. *Keller*, Carl: Acht Gesänge für S. u. T. Stimme mit Begleitung der Guitarre. Op. 36. H. 1. No. 1. „Willst dein Herz . . ." Bonn Simrock, 3064. 1 kötet. — AMC, K. 8.

783. *Keller*, Carl: Acht Gesänge für S. u. T. Stimme mit Begleitung der Guitarre. Op. 36. H. 1. No. 3. „Der Sommer ist kommen . . ." Bonn Simrock, 3064. 1 kötet. — AMC, K. 9.

784. *Keller*, Carl: Acht Gesänge für S- u. T-Stimme mit Begleitung der Guitarre. Op. 36. H. 1. No. 4. „Welch' neues, süsses Leben . . ." Bonn Simrock, 3064. 1 kötet. — AMC, K. 10.

785. *Keller*, Carl: Acht Gesänge für S- u. T-Stimme mit Begleitung der Pf. Op. 36. H. 2. No. 5. Bolero. — No. 6. Serenade. — No. 7. Marsch. — No. 8. „Seht das frische Grün . . ." Bonn Simrock, 3061. 1 kötet, 2 db szólam. — AMC, K. 7.

A két énekszólam kézírásos.

786. 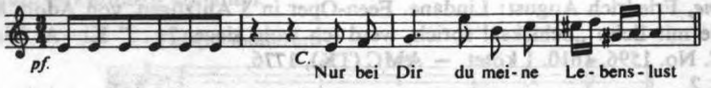

Keller, Carl: Ariette, rondo alla polacca „Nur bei dir, du meine Lebens Lust . . ." mit Begleitung, der Guitarre oder der Pf. Op. 26. [Mit Pf.] Hannover Bachmann, 391. 1 kötet. — AMC (TK), 643.

Koll. 3.

787. 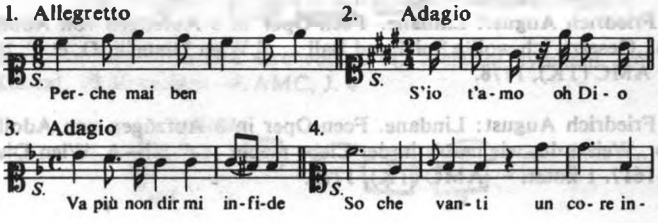

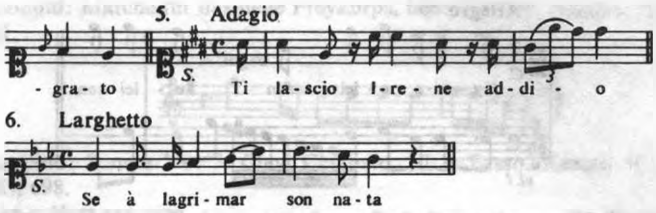

Kerpen, H[ugo] F[riedrich, Freiherr von]: Six ariettes italiennes à 3 voix, par H. F. b. de Kerpen. Majence Schott, 164. 1 kötet. — AMC, K. 11.

788.

Kirmair, [Friedrich Joseph?]: Trois sonates pour le pf., d'une difficulté progressive avec acc. de vl. et vlc. Op. 13. 2. éd. Offenbach André, 233. 3 db szólam. — XJM, H. 4. 3.

789.

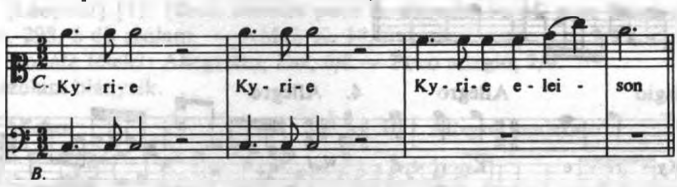

Klebsberg: Missa Hyemalis. [A 4 vocibus, 2 vl., 2 clarinis.] Auth. Sige. —. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 29.
Koll. 4.

790.

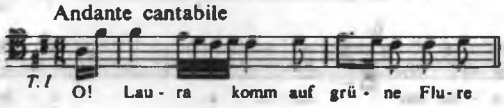

Kleinheinz, [Karl Franz Xaver]: Die Einladung. Musik von Kleinheinz. Kézirat. 4 db énekszólam. — AMC, K. 12.
Négyszólamú férfikar.

791.

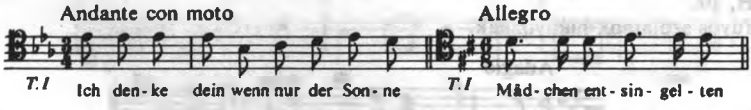

Kleinheinz, [Karl] Franz Xav[er]: Nähe des Geliebten von Göthe[!] und Skoli von Matthison, auf 4-stimmigen Gesang. Kézirat, (1816). 4 db énekszólam. — AMC, K. 13.

792.

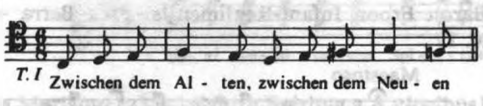

Kleinheinz, [Karl] Franz Xav[er]: Zum neuen Jahre von Göthe[!] in 4-stimmigen Gesang. Kézirat. 4 db énekszólam. — AMC, K. 14.

793.

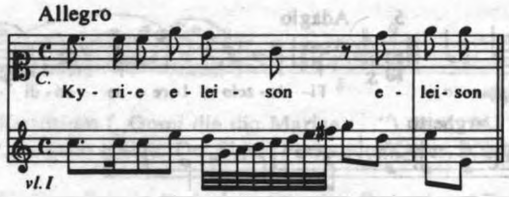

[Klyma, pater?]: Messa a 4 voci, 2 vl., 2 trombe, tympani, vlne. con organo, del Sigre. Klima. Kézirat, (1750). 11 db szólam. — AMC, K. 15.

794.

[Klyma, pater?]: Messa a 4 voci, 2 vl., 2 trombe. Del Sigre. Benedetto Klima. Kézirat, (1754). 9 db szólam. — AMC, K. 16.

795.

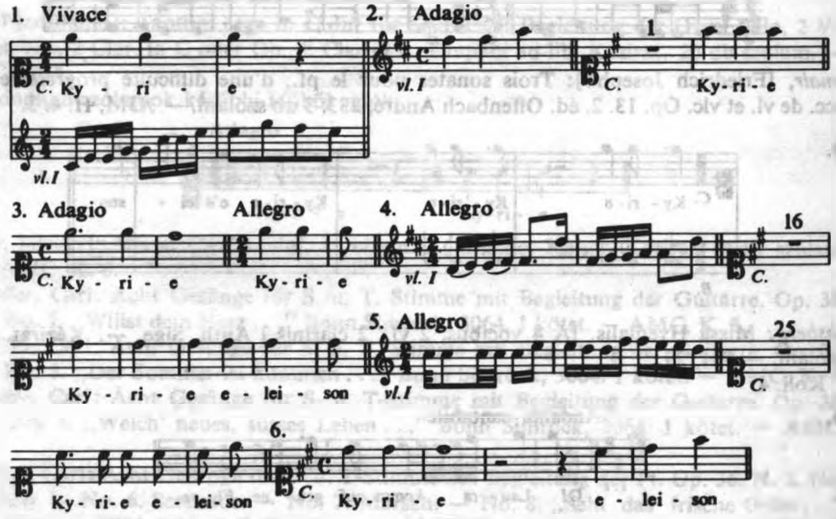

Kobrich, [Johann Anton]: 6 missae solennes . . . à CATB, 2 vl., organo obl., vla., 2 clarinis, 2 cor., tympano et vlc. ad lib. Annexis responsoriis pro praefatione et Pater noster à 4 vocibus ordinariis et organo . . . Op. 26. Augustae Vindelicorum 1771, Lotter. 10 db szólam. — PH, 10.

A fúvós szólamok hiányoznak.

796.

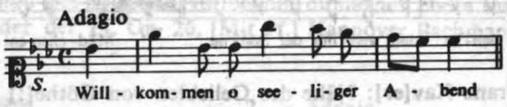

Konjže, Franz: Quartette („Willkommen, o seeliger Abend . . .") für SATB . . . von —, Capelmeister des Baron Froon Infant-Reg[imen]ts. Prag Berra — Schödl. 4 db énekszólam. — AMC, K. 17.

797.

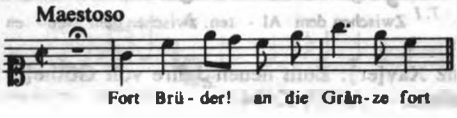

Koželuch, Leopold: Marche für das neue Freykorps, beim Klavier. Kézirat. 1 kötet. — AMC (TK), 1831.

798.

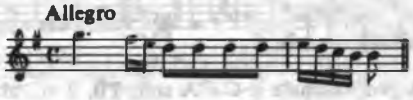

Koželuch, Leopold: Sonata No. 5. Clavi Cembalo, Vl. e Basso. Kézirat. 1 db szólam. — AMC (TK), 698.

Csak a zg-szólam van meg.

799.

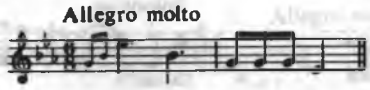

Koželuch, [Leopold]: Sonata No. 6. Clavi Cembalo, Vl. e Basso. Kézirat. 1 db szólam. — AMC (TK), 666.

Csak a zg-szólam van meg.

800.

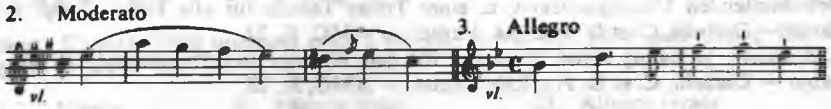

Koželuch, [Leopold] [?]: [Trois sonates pour le clavecin ou pf. avec l'acc. d'un vl. et vlc.] H.é.ny.n. 298. 2 db szólam. — AMC, K. 18.

Az 1. szonáta tételei: Allegretto, Esz, 6/8 — Poco adagio, 2/4.

A zg-szólam hiányzik.

801.

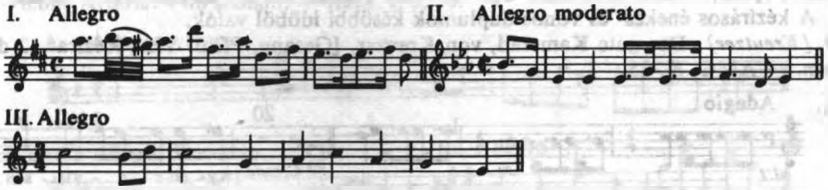

Koželuch, [Leopold]: Partie XX, contenante 3 sonates pour le clavecin ou pf. avec l'acc. d'un vl. et vlc . . . Op. 49. Vienne Magazin de musique, 309. 3 db szólam. — AMC, K. 19.

802.

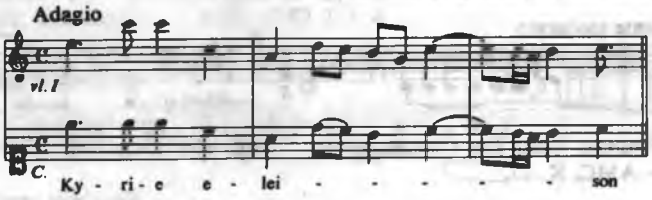

[Königsperger, frater Marianus]: Missa de Nativitate Domini a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, con organo e vlne, de Konigsperger. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 11.

803.

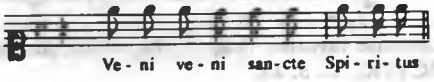

[Königsperger, frater Marianus]: Veni Sancte Spiritus a 4 v[ocibus] CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo. Aut. R. P. Königsperger. Kézirat, (1746). 10 db szólam. — AMC, K. 20.

804.

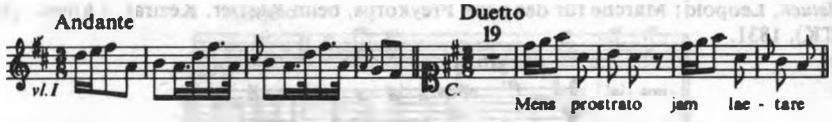

[Kraus, Carl]: Motetta pro Paschate a C e A soli, TB, 2 vl., alto vla., 2 clarinis con fundamento. Alleluja Paschale . . . quae quo insigniter gratiora exhiberet dona ista obtulit munera Carolus Kausius. Kézirat, A [?]. 11 db szólam. — PH, 42.

805.

Krähmer, [Johann] Ernst: Concert polonaise für den Csakan, mit Begleitung des Pf. Op. 5. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. No. 1126. 1127. 2 db szólam. — AMC, K. 21.

806. *Krähmer*, [Johann] Ernst: Neueste theoretisch-praktische Csakan-Schule nebst 50 fortschreitenden Uibungsstücken, u. einer Triller Tabelle für alle Töne . . . Op. 1. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. No. 734. 1 kötet. — AMC, K. 22.

807. *Krähmer*, [Johann] Ernst: Tonleiter für den Wiener- und Pressburger Csakan. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. No. 850. 1 kötet. — AMC, K. 23.

808.

Krenn, Fr[anz]: Messe in A moll. Op. 40. Wien Glöggl, 801. 25 db szólam. — AMC, K. 24. A kézírásos énekes- és vonós-duplumok későbbi időből valók.

809. *[Kreutzer]:* Der gute Kamerad, von Kreuzer. [Gesang, Pf. u. Vlc.] Kézirat. 2 db szólam. — AMC, K. 25.

810.

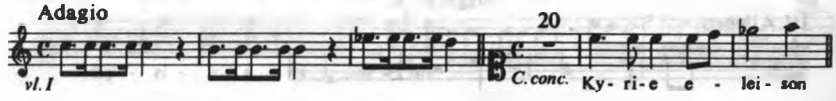

Krolik: Litaniae a CATB conc., vl. I, vl. II, clarino I. conc[er]to, clarino II., tympano, con organo ě vlne. Del Sige. —. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, K. 26.
A clarino II. és tympano szólamok hiányoznak.

811.

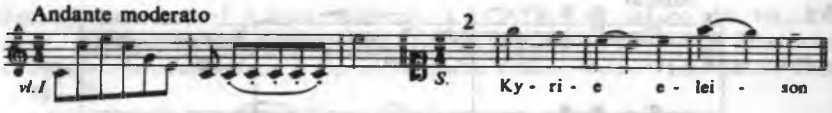

Krommer, F[ranz]: Missa für 4 Singstimmen . . . Op. 108. Offenbach André, 4824. 23 db szólam. — AMC, K. 27.

812.

Krommer, [Franz]: Polonaise favorite, tirée d'un quatuor, arr. pour le pf. Wien Mechetti, 256. 1 kötet. — AMC (TK), C. 5. 25.

813.

Krommer, [Franz]: Quartette a fl. traverso, vl., alto vla., vlc. par Francisse Krommer. Kézirat. 4 db szólam. — XJM, J. 3. 12.

814.

Krommer, [Franz]: Quartetto pour 2 violons, vla. et vlc. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), —.

815. 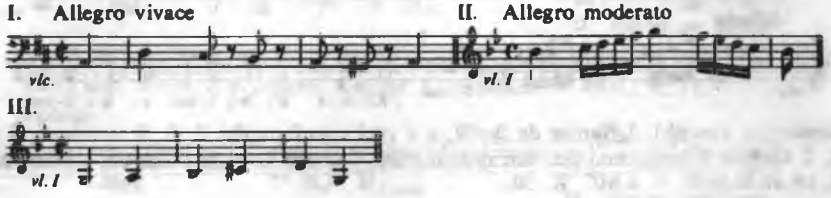

Krommer, [Franz]: Trois quatuors pour 2 vl., vla., et vlc. Op. 24. Vienne Cappi, 886. 4 db szólam. — XJM, I. 3. 15.

816.

Krommer, [Franz]: Trois quatuors pour 2 vl., alto, et vlc . . . par François Krommer. Op. 34. Vienne Artaria. 4 db szólam. — XJM, I. 3. 10.

817. 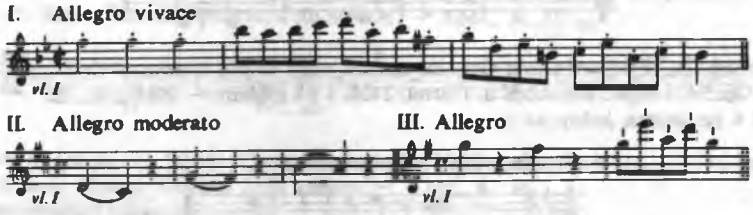

Krommer, [Franz]: Trois quatuors pour 2 vl., taille e vlc . . . Op. 56. Vienne Imprimerie chimique, 231. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3. 8.

818. 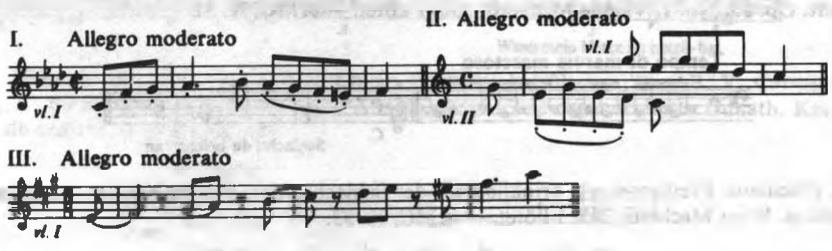

Krommer, [Franz]: Trois quatuors pour vl. I, vl. II., alto et vlc . . . par Francisco Krommer. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3. 13.

819. 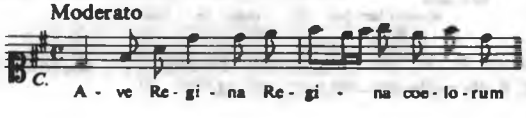

[Krottendorfer, Joseph]: Ave Regina in D, à 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, vlne. e organo. Del Sige. Grottendorfer. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, K. 28.

820. Adagio

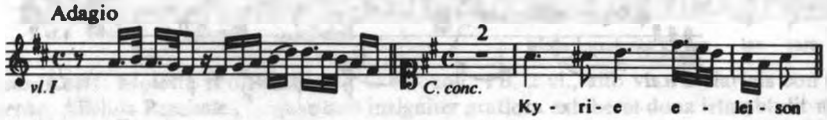

[Krottendorfer, Joseph]: Lytaniae in D à 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo e vlne. Del Sige. Guis. Grottendorfer. Kézirat. 19 db szólam. — AMC, K. 29.

821. Adagio

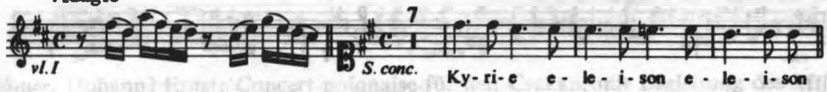

[Krottendorfer, Joseph]: Lytaniae de Beata, a 4 voci conc[ertan]ti, 2 vl., 2 tromboni, 2 clarini, 2 trombe e tympano, vlc. con organo. Del Signore Giuseppe Grottendorffer. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, K. 30.

822. Andante sostenuto

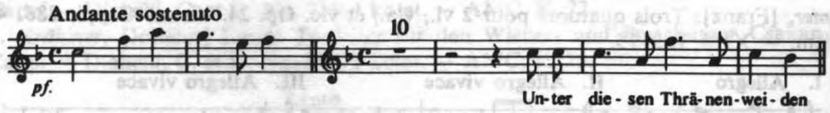

Krufft, [Nicolaus, Freiherr von]: Abschied, von J. W. Freyin von Krufft, für 2 Stimmen mit Kl-Begleitung. Bonn — Cöln, Simrock, 1356. 1 kötet. — AMC (TK), 1753.

823. Allegro molto moderato

Krufft, [Nicolaus, Freiherr von]: Grande sonate pour le pf., avec acc. de basson ou vlc. obligé. Op. 34. Leipsic Breitkopf u. Härtel, 2302. 1 db szólam. — AMC, K. 32.
Csak a zg-szólam, hiányos.

824. Andantino con espressione

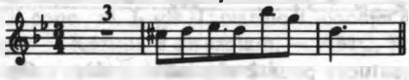

Krufft, [Nicolaus, Freiherr von]: 3 grands caprices pour le pf . . . par le Baron Nicolas de Krufft. Op. 33. No. 1. Vienne Mechetti, 356. 1 kötet. — AMC, K. 31.

825. Tempo di marcia maestoso

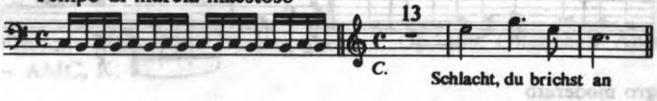

Krufft, [Nicolaus, Freiherr von]: Trinklied vor der Schlacht von Theodor Körner, aus dessen Nachlass. Wien Mechetti, 245. 1 kötet. — AMC, K. 33.

826.

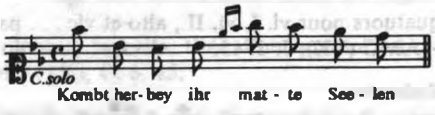

[Kunath, Ignaz]: Aria de B. V. Maria („Kombt herbey . . .") C. solo, violin. 2., organo. A. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 34.

827. Allegro

[Kunath, Ignaz]: Aria de B. V. M. pro Sodalitate („O Maria weisst du . . .") a C. solo, vl. 2 et organo. A. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 39.

828.

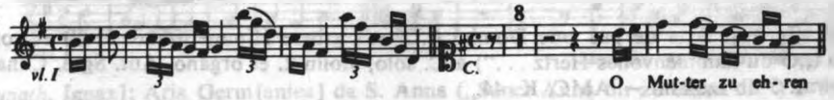

Kunath, [Ignaz]: Aria de B. V. Maria de monte Carmello et Monialibus („O Mutter zu ehren . . .") a C. solo, violin. 2. et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, K. 37.

829. Andante

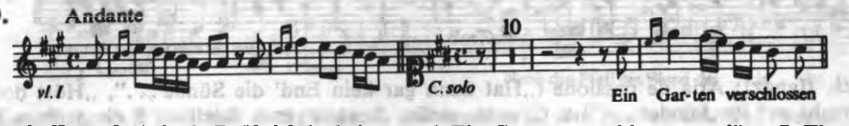

Kunath, [Ignaz]: Aria de B. V. M. lachrimante („Ein Garten verschlossen . . .") et S. Theresia („Thereria wunde . . .") [et S. Ursula] („Bring Pilger bringt wahre . . .") a C. solo, violin. 2. et organo. Aut. D. Cunath. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, K. 38.

830. Andante

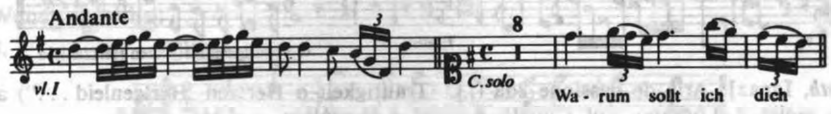

Kunath, [Ignaz]: Aria de B. V. Maria („Warum sollt ich dich . . .") a C. solo, violin. 2 et organo. Auth. Sigre. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 35.

831.

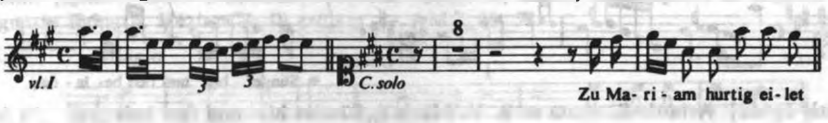

Kunath, [Ignaz]: De B. V. Maria Carmelitana („Zu Mariam hurtig eilet . . ."). C. solo, violin. 2., organo. Kunat. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, K. 36.
Az organo-szólam hiányzik.

832. Andante

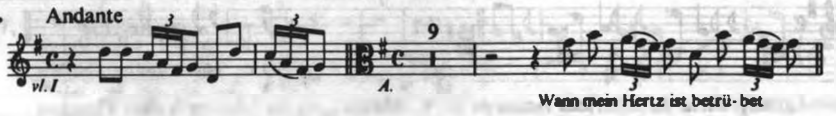

Kunath, [Ignaz]: De corde Jesu („Wann mein Hertz ist betrübet . . .") et B. V. Carmelitana („. . . du Sünder bist betrübet . . .") A. solo, violin. 2 et organo. Auth. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 40.

833. Affettuoso

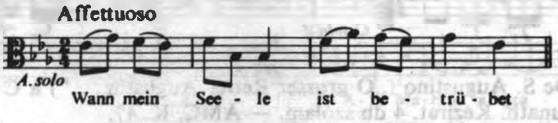

[Kunath, Ignaz?]: De Corde Jesu („Wann mein Seele ist betrübet . . .") A. solo, vl. 2., flautrovers. et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, K. 54.

834.

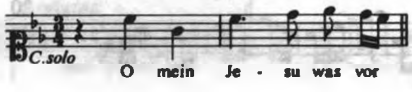

Kunath, [Ignaz]: Aria de corde Jesu („O mein Jesu was vor . . .") et Passione 3tia („Hört doch einmahl auf ihr Sünder . . .") ac Matre dolorosa latino textu („Stabat Mater . . . " a C. solo, vl. 2 et organo. Sigre. Kunath. Kézirat, (1732). 5 db szólam. — AMC, K. 41.

835 Andante

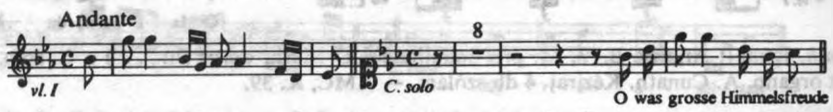

Kunath, [Ignaz]: Aria de pas one Domini („O was grosse Himmelsfreude . . .") et corde Jesu („O du flammenvolles Hertz . . .") a C. solo, violin 2. et organo. Aut. Sgre. Cunath. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, K. 44.

836. Affettuoso

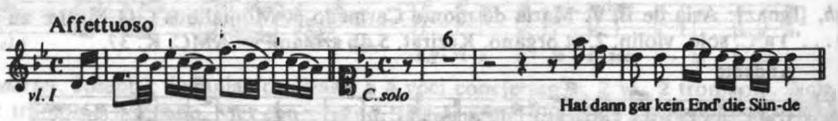

Kunath, [Ignaz]: Aria de passione („Hat dann gar kein End' die Sünde . . .", „Hört doch einmahl auf ihr Sünder . . .") a C. solo, violin. 2. et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, K. 42.

837. Adagio

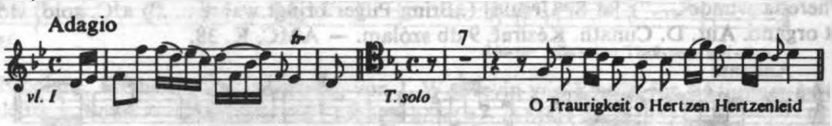

[Kunath, Ignaz]: Aria de passione 2da („O Traurigkeit o Hertzen Hertzenleid . . .") a T. solo, violin. 2 et organo. Aut. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 43.

838. A tempo giusto

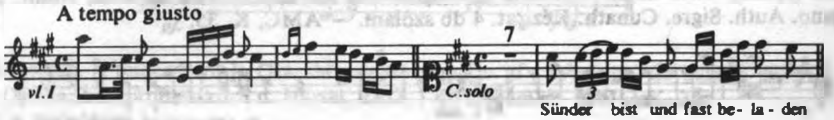

[Kunath, Ignaz]: Aria de S. Anna et B. V. Maria („Sünder bist und fast beladen . . .") [et a S. Theresia] („O Theresa die du liebest . . .") C. solo, violin. 2, organo. Auth. D. Kunath. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, K. 45.

839. Andante

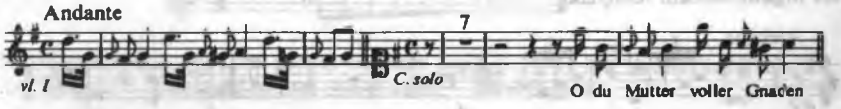

[Kunath, Ignaz]: Aria de S[an]cta Anna et B. V. Maria („O du Mutter Voller Gnaden . . .") a C. solo, violin. 2 et organo. Aut. Sige. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 46.

840. Aria

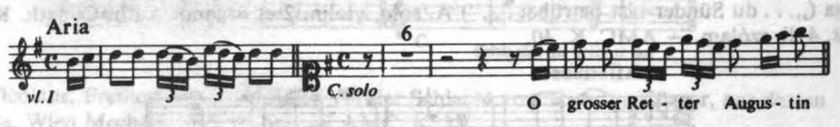

[Kunath, Ignaz]: De S. Augustino („O grosser Retter Augustin . . .") à C. solo, violin. 2 et organo. Auth. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 47.
Recitativo: „O Augustine, du . . ." + Aria, ld. feljebb.

841. Moderato

[Kunath, Ignaz]: Aria de S. Augustino („Augustinum du . . .") et Josepho („Josephum du . . .") a C. solo, violin. 2 et organo. Aut. Cunath. Kézirat, (1748). 5 db szólam. — AMC, K. 48.

A kottában található 3. szöveg: „Alle Menschenkinder . . ."

842. *[Kunath*, Ignaz]: Aria de S. Joanne Nepomuceno a A. solo, violin. 2 et organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 49.

843.

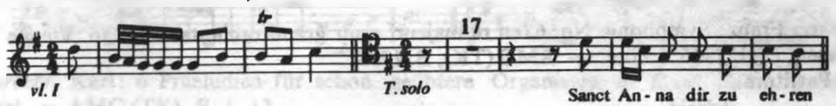

[Kunath, Ignaz]: Aria Germ[anica] de S. Anna („Sanct Anna dir zu ehren . . .") a T. solo, 2 vl. con organo. Cunath. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, K. 50.

844.

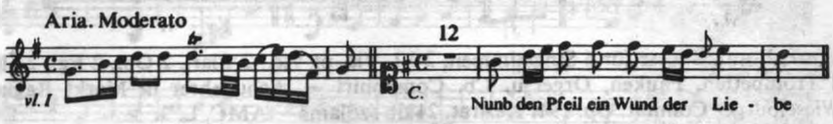

[Kunath, Ignaz]: Dialogus de S. Theresia a 2 cantis aria, alto chorus, teno[re] chorus, basso chorus, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo. Aut. Cunath. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, K. 51.

Az A-szólam hiányzik. — Recitativo: „Wo find ich . . ." — Aria: „Nunb den Pfeil ein Wund der Liebe . . ."

845.

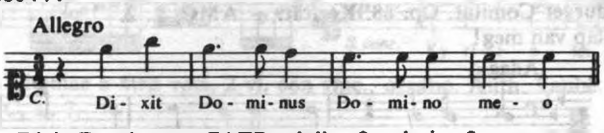

Kunath, [Ignaz]: Dixit Dominus a CATB, violin. 2., clarin. 2, tympano et organo. Auth. Ignatio Kunath. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, K. 52.

846.

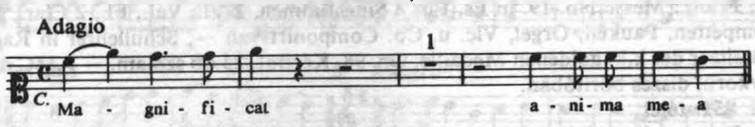

Kunath, [Ignaz]: Magnificat a CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo. Auth. Ignatio Kunath. Kézirat, (1744). 9 db szólam. — AMC, K. 53.

847.

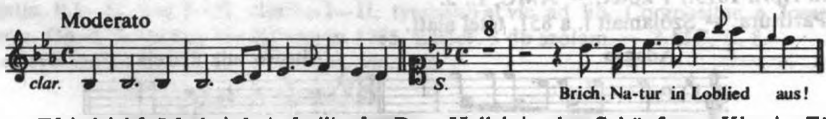

Kunzen, F[riedrich] L[udwig] Ae[milius]: Das Halleluja der Schöpfung. Kl—A. Zürich Nägeli. 1 kötet, 8 db szólam. — AMC, K. 55.

Az énekszólamok kézírásosak.

848.

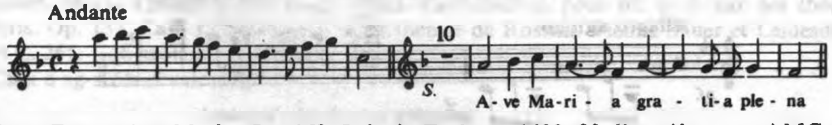

Lachner, Franz: Ave Maria. Op. 162. Leipzig Forberg, 1400. 28 db szólam. — AMC, L. 1. Meglévő szólamok: SATB, vl. I.

849.

Lachner, Franz: Sinfonia passionata in C moll für das ganze Orchester. Op. 52. Wien (1836/7) H slinger, T. H. 7000. 1 kötet. — AMC (TK), B. 16.

850.

Lachner, Franz: Symphonie No. 6. en ré majeur, pour grand orchestre. Op. 56. Vienne Haslinger, T. H. 7336. 1 kötet. — AMC (TK), B. 17.
Partitúra.

851.

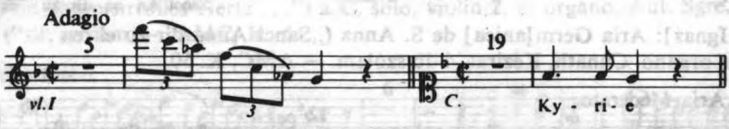

Lackner, Franz: Messe für 4 Singstimmen, 2 Vl. Vla. et Vlc., 2 Clar., 2 Ob., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Orgel u. Cb. Componirt —, Schullehrer in Markt Ragendorf, Wieselburger Comitat. Op. 191. Kézirat. 21 db szólam. — AMC, L. 3.
Szólamok, partitúrát l. 854. tétel alatt. — Egykorú, aranyozott tékában.

852. *Lackner*, Franz: Messe No. 18. für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc., 2 Clar., 2 Ob., 2 Fg., 2 Hörner, Trompetten, Pauken, Org'l u. Cb. Componirt u. sr. Gnaden dem hochwürdigsten Herrn Johann v. Stankovits, Herrn Bischof des Raaber Bisthum, Abt des heil. Petrus und Paulus zu Todtis, in tiefster Ehrfurcht gewidmet von —, Schullehrer in Markt Ragendorft, Wieselburger Comitat. Op. 88. Kézirat. — AMC, L. 2.
Csak a címlap van meg!

853.

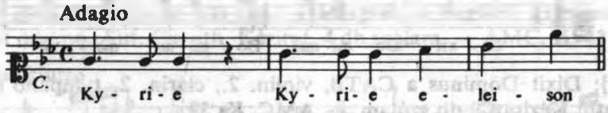

Lackner, Franz: Messe No. 19. in Es. Für 4 Singstimmen, 2 Vl., Val., Fl., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Orgel, Vlc. u. Cb. Componirt van —, Schullehrer in Raggendorf, und Besitzer der k.k. goldenen Medaille. Op. 98. Kézirat. 25 db szólam. — AMC, L. 4.
Egykorú, díszes borítóban.

854. = l. **851.** tétel

Lackner, Franz: Missa Solemnis in F, für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., u. Vlc., 2 Clar., 2 Ob., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompetten, Pauken, Orgel u. Cb. Op. 191. Kézirat, A (Ragendorf am 5ten April 1873.) 1 kötet. — AMC, L. 5.
Partitúra. — Szólamait l. a 851. tétel alatt.

855.

Lachner, Franz: Patriotischer Chor für 4 Männerstimmen mit begleitung[!] des Pf. von —, Kapellmeister in k.k. Hoftheater. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, L. 6.

856.

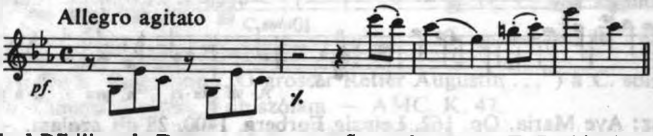

Lafont, [Charles] P[hilippe]: Duo . . . arr. pour fl. et piano, par T. Berbiguier. Paris Janet et Cotelle, 1045. J. C. 2 db szólam. — AMC, B. 28.

857.

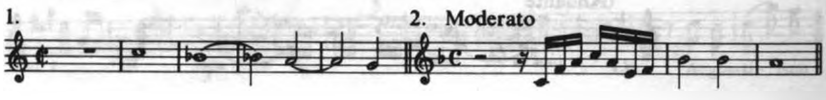

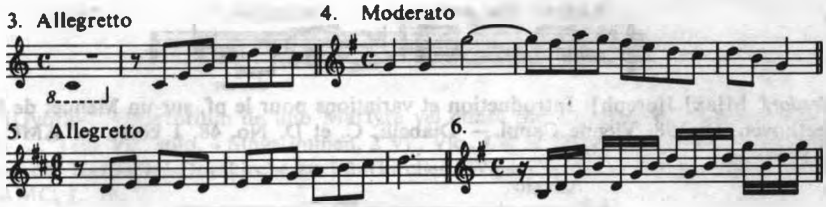

Lamprecht, Karl: 6 Praeludien für schon geübtere Organisten. 2. Theil. Grätz Autor. 1 kötet. — AMC (TK), E. 1. 12.

858.

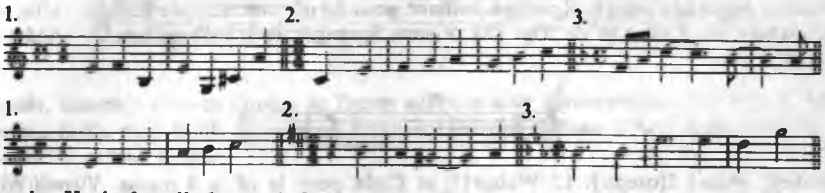

Lamprecht, Karl: 3 préludes et 3 fugues pour l'orgue . . . par Charles Lamprecht. Gratz Miller. 1 kötet. — AMC (TK), E. 1. 10.

859.

Laube, [Anton?]: Litaniae à 4tro voci, 2 vl. con vlne., organo. Auth. Laube. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, L. 7.

860.

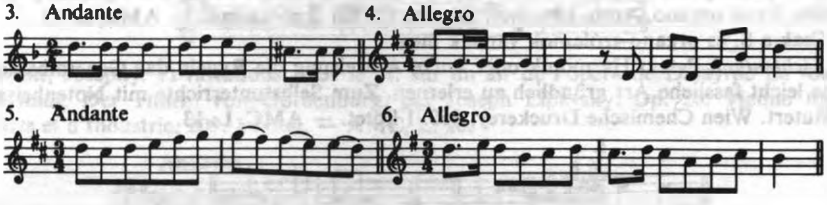

Lederer, Joseph: 6 missae, novae, atque solemnes, a CATB et vl I—II, alto vla. et organo obligatis, fl I—II, cor. I—II, clarino I—II, tympano et vlc. ad lib. Compositae a Josepho Lederer. Op. 4. Augustae Vindelicorum 1785, Lotter. 3 db szólam. — AMC, L. 8.
Meglévő szólamok: vl. I. — hiányos, vla., vlc.

861.

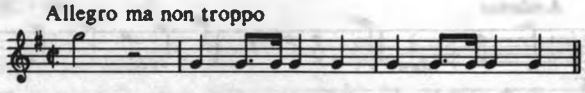

Leidesdorf, M[ax] J[oseph]: Les inseparables. Composition pour pf. et fl. sur des thêmes favoris. Op. 153. Cah. 1. Rondeau sur des thêmes de Rossini. Vienne Sauer et Leidesdorf, S. et L. 265. 1 db szólam. — AMC, L. 9.
Csak a zg-szólam van meg.

862.

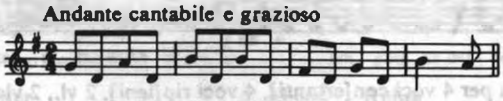

Leidesdorf, M[ax] J[oseph]: Les inseparables. Composition pour pf. et fl . . . Op. 153. Cah. 2. Rondeaux sur des thêmes de Beethoven. Vienne Sauer — Leidesdorf, S. et L. 266. 2 db szólam. — AMC, L. 10.

863. 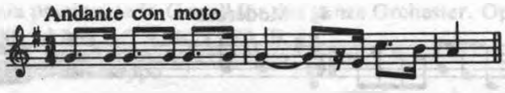

Leidesdorf, M[ax] J[oseph]: Introduction et variations pour le pf. sur un Menuet de L. van Beethoven. Op. 98. Vienne Cappi — Diabelli, C. et D. No. 48. 1 kötet. — AMC (TK), C. 8. 37.

864.

Leidesdorf, M[ax] J[oseph]: Rondeau brillant pour le pf. avec acc. de fl., clar., alto, vlc. et cor ou bien vl., 2 altos et vlc. Op. 128. Vienne Sprenger, 698. 8 db szólam. — AMC (TK), J. 4. 7.

865.

Leidesdorf, M[ax] J[oseph]: 12 Walser[!] et Coda pour le pf. a 4 mains. Vienne Artaria, 2413. 1 kötet. — AMC, L. 11.

866. 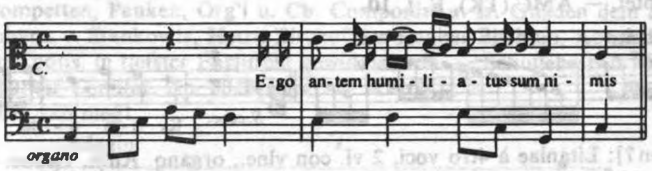

Leuttner, [Georg Christoph]: Psalmi residui annuales, sine In exitu, a 4 v[ocibus]: CATB, violin. 2 con organo. Auth. Leuttner. Kézirat, (1732). 2 db szólam. — AMC, L. 12.
Csak a S. és organo-szólamok vannak meg.

867. *Lichtenthal*, Peter: Harmonik oder kurze Anweisung die Regeln das Generalbasses auf eine leicht fassliche Art gründlich zu erlernen. Zum Selbstunterrichte mit Notenbeispielen erläutert. Wien Chemische Druckerey, 560. 1 kötet. — AMC, L. 13.

868. 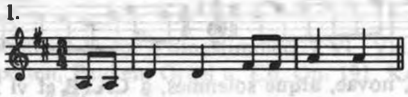

Lichtl — Meyer: Redouthe Deutsche samt Trios und Coda, Ländler und Eccossaisses[!]. Kézirat. 1 db hegedű-szólam. — XJM, H. 1. 23.
Csak a vl. I.-szólam van meg.

869. 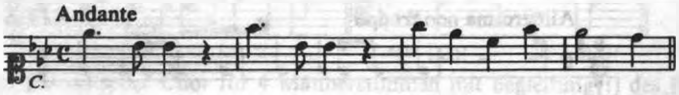

Lickl [György]: Messa in Es à 4tro voci, 2 vl., 2 clar., 2 fg., 2 cor. con organo e vlne. Del Sig. Giorgio Lickl. Kézirat. 21 db szólam. — AMC, L. 14.
Az énekes- és vonós-duplumok későbbi időből valók.

870.

Lickl [György]: Missa per 4 voci con[certanti], 4 voci rip[ieni], 2 vl., 2 vla., 1 fl., 1 ob., 2 clar., 1 fg., 2 cor., 2 clarini, clarino principale, timpani, vlne., vlc., organo. Dedicata illustrissimo domino Antonio Juranits, episcopo Jaurinensis . . . per Georgium Lickl, cathedralis Ecclesiae V. Ecclesiensis chori regentum. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, L. 15.

871.

Lickl [György]: Offertorium de uno Martyre vel etiam pro Confessore („Veritas mea cum ipso . . .") für Vla. solo, 4 Singstimmen, 2 Vl., Vlc., Cb. u. Orgel, von C. G. Lickl, Regens-Chori der Kathedral-Domkirche zu Fünfkirchen. Wien Czerny, J. Cz. 355. 18 db szólam. — AMC, L. 16.

A kézírásos duplum-szólamok későbbi időből valók.

872.

[Lipawski, Joseph]: Duo de l'opéra le Trésor supposé. Der Schatzgräber. De Méhul. Arr. en rondeau facile pour le pf. par Joseph Lipavsky. Vienne Bureau d'Arts et d'Industrie, 287. 1 kötet. — AMC, L. 17.

Sérült.

873.

[Lipawski, Joseph]: Grand rondeau-fantasie sur la première romance de l'opéra Helene, de Méhul. Composé pour le pf. par Joseph Lipavsky. Op. 23. Vienne Bureau d'Arts et d'Industrie, 296. 1 kötet. — AMC, L. 18, 19.

874.

[Lipawski, Joseph]: 11 variations pour le pf. sur un air de l'opéra de Dalayrac La tour de Neustadt, Der Thurm von Gothenburg, par Joseph Lipavsky. Op. 20. Vienne Bureau d'Arts et d'Industrie, 209. 1 kötet. — AMC, L. 20.

875. 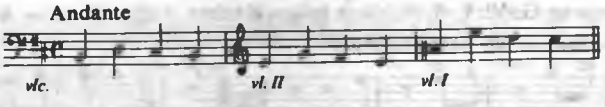

[Lipinski, Karol ?]: Quartetto in Variationen für 2 Vl. Vla., u. Vlc. für ausgezeichnete Violin Spieler. 3 Variationen mit einer Introduction. Von Lipinsky. Op. 2. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 1.16.

876. 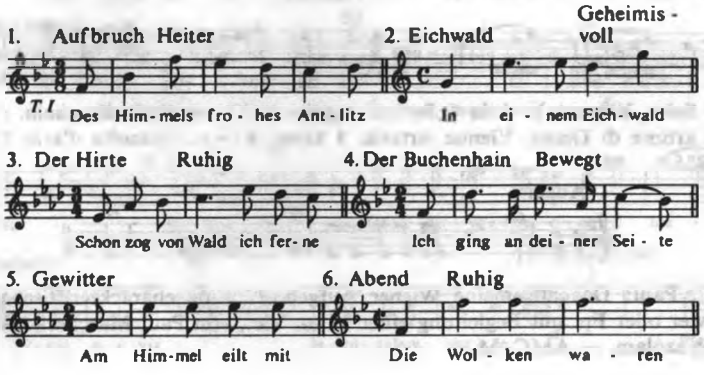

Löschinger, A. M.: Reiseblätter v[on] Lenau. 6 Lieder in Musik gesetzt für 4 Männerstimmen und sie den p.t. Herrn Coloman von Beke achtungsvoll gewidmet von —. H. 2. Kézirat, (2. Jänner 1837). 4 db énekszólam. — AMC, L. 21.

1. Aufbruch. — 2. Eichwald. — 3. Der Hirte. — 4. Der Buchenhain. — 5. Gewitter. — 6. Abend.

877.

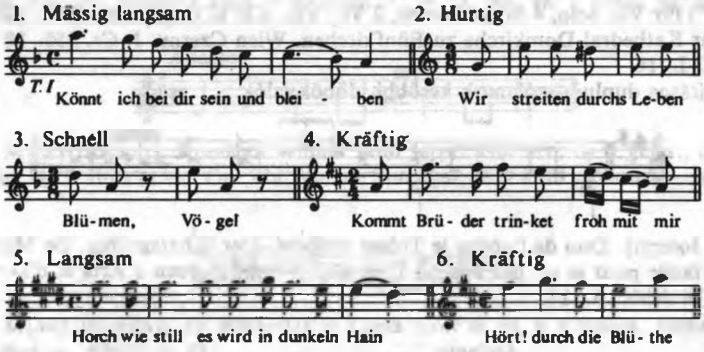

Löschinger: 6 Gesänge für 4 Männerstimmen. H. 1. Kézirat, A [?] (7. Nov. 836). 4 db énekszólam. — AMC, L. 22.

1. Verlangen. G. Agnes. — 2. Reiterlied. Lenau. — 3. Trauer, Unmuth. Lenau. — 4. Trinklied. Körner. — 5. Stille Sicherheit. Lenau. — 6. Musick. Bulver.

878.

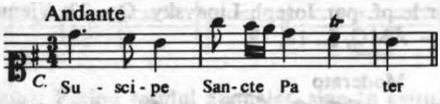

[Bologna, Luigi ?]: Offertorium de tempore („Suscipe Sancte Pater . . .") a 4tuor voc[ibus], 2 vl., 2 cor. e con organo. Del Sigre. Luigi. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, L. 23.

879.

Malzat: Synphonia ex G. Vl. I, vl. II, vla. a basso. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, M. 1.

880.

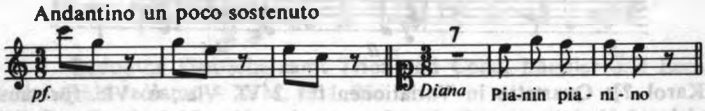

Martin [y *Soler*, Vincente]: L'arbore di Diana. Duetto („Pianin pianino . . ."), del Sige. Martin. Kézirat. 1 kötet, Kl—A. — AMC, M. 2.

881.

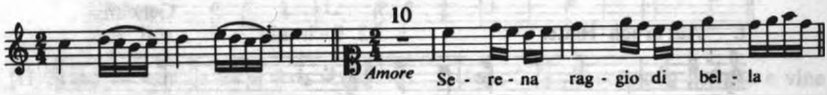

Martin [y *Soler*, Vincente]: Aria („Serena raggio . . .") per il clavicembalo, ricavata dall' opera L'arbore di Diana. Vienne Artaria. 1 kötet, Kl—A. (Racolta d'arie 39.) — AMC (TK), 1836.

882.

[Maschek], Paul: Das allgemeine Wiener Aufgeboth. Eine charackteristische Sonate für das Clavier oder Fp. mit Begleitung einer Vl. u. Vlc., von Paul Mascheck. Wien Artaria, 833. 3 db szólam. — AMC, M. 4.

883. *[Maschek]*, Paul: Das allgemeine Wiener Aufgeboth. Eine charakteristische Sonate für das Clavier oder Fp. mit Begleitung einer Vl. u. Vlc . . . von Paul Mascheck Verfasser u. Franz Grund Herausgeber, beide Lieutenants bey dem Allgemeinen Wiener Aufgeboth. Wien Grund. 1 db szólam. — XJM, H. 2.16.

Csak a zg.-szólam van meg.

884. *[Mátray]* Gábor: Pannónia, vagy válogatott magyar nóták gyűjteménye, 2 kézzel játszandó fortepiánóra . . . Róthkrepf Gábor. 3. füz. Wien Mechetti, P. M. 1792. 1 kötet. — AMC (TK), C. 2.58.

885.

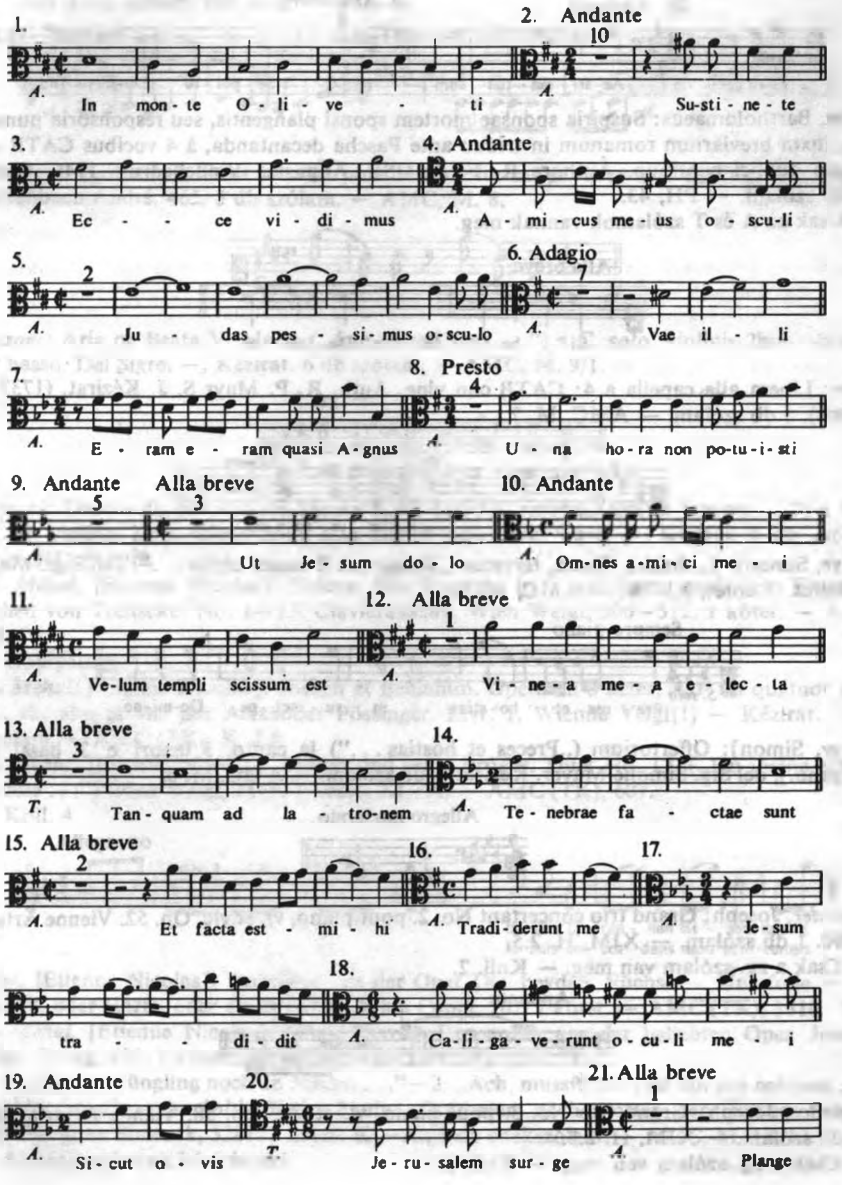

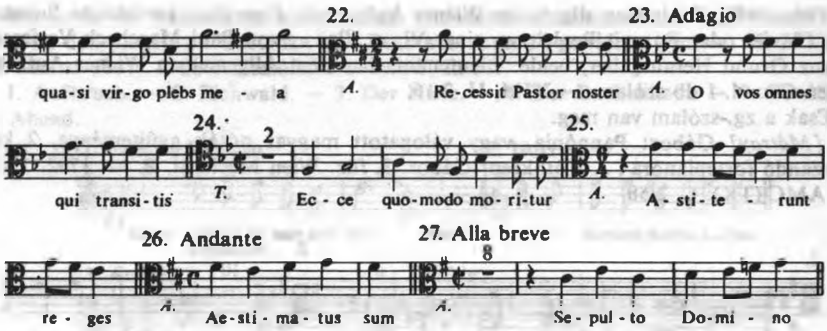

Mayer, Bartholomaeus: Suspiria sponsae mortem sponsi plangentis, seu responsoria numero 27, juxta breviarium romanum in triduo ante Pascha decantanda, à 4 vocibus CATB con basso duplici continuo. Authore R. F. — OSB. Augustae Vindelicorum 1746, Lotter. 2 db szólam. — PH, 43.

Csak az A és T szólamok vannak meg.

886.

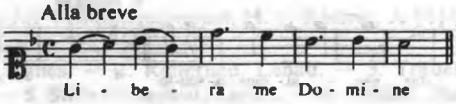

Mayr: Libera alla capella a 4: CATB con vlne. Auth. R. P. Mayr S. J. Kézirat, (1737 15. 7bris). 5 db szólam. — AMC, M. 7.

887.

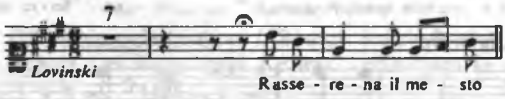

[Mayr, Simon]: Lodoiska. Scena, terzetto („Rasserena il mesto ciglio . . .") Del Sige. Mayer. Kézirat. 1 kötet, KI—A. — AMC, M. 5.

888.

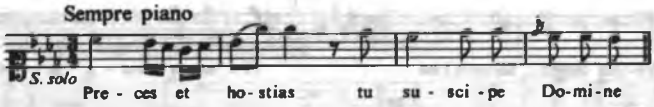

[Mayr, Simon]: Offertorium („Preces et hostias . . .") [a canto, 3 tenori e 3 bassi con organo.], del Sig. Simone Mayer. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, M. 6.

889.

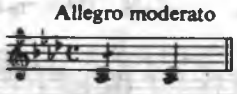

Mayseder, Joseph: Grand trio concertant No. 2. pour piano, vl. et vlc. Op. 52. Vienne Artaria, 3090. 1 db szólam. — XJM, H. 2.5.

Csak a zg.-szólam van meg. — Koll. 2.

890.

Mayseder, Joseph: Grand trio No. 3. pour piano, vl. et vlc. Op. 58. Vienne Artaria, 3154. 1 db szólam. — XJM, H. 2.5.

Csak a zg.-szólam van meg. — Koll. 3.

891.

Mayseder, Jos[eph]: Trio No. 1. pour le pf., vl. et vlc. Op. 34. Wien Haslinger, S: u: C: 3971. 1 db szólam. — XJM, H. 2.5.

Csak a zg.-szólam van meg. — Koll. 1.

892. *Mayseder*, Jos[eph]: Trio No. 4. pour pf., vl. et vlc. Op. 59. Vienne Haslinger, T. H. 9380. 1 db szólam. — XJM, H. 2.5.

Csak a zg.-szólam van meg. — Koll. 4.

893. I. Adagio II. Allegro spiritoso

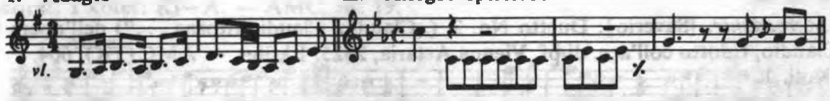

Mazzinghi, [Gioseffo]: Trois sonates pour le clavecin ou pf. avec acc. de vl. et vlc. Op. 5. Offenbach André, 465. 3 db szólam. — AMC, M. 8.

894.

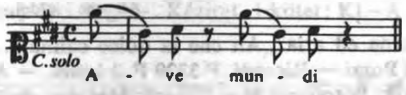

Mazzoni: Aria de Beata V. Maria („Ave mundi spes . . .") a C. solo, violinis 2bus, alto vla. et basso. Del Sigre. —. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, M. 9/1.

895. Larghetto

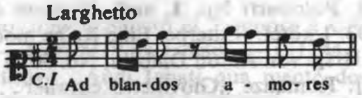

Mazzoni: Duetto de quocumque Sancto („Ad blandos amores Olympi favores . . .") a C. I, C. II, violinis 2bus, flautis 2bus, alto vla. et basso. Del Sigre. —. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, M. 9/2.

896. *Méhul*, [Etienne Nicolas]: Helene. Ein Singspiel in 3 Aufzügen, nach dem Französischen von Treitscke. No. 1—13. Clavierauszug. Wien Weigl, 500—512. 1 kötet. — AMC, M. 10.

Kolligátum.

897. *Méhul*, [Etienne Nicolas]: Joseph et Benjamin. Opera en 3 actes, Arr. en quatuor pour fl., vl., alto et vlc. par Alexander Pössinger. Livr. 1. Wienne Veigl[!] — Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), K. 2.8.

898. *Méhul*, [Etienne Nicolas]: Joseph und seine Brüder. Duet No. 12. („Du meine einz'ge Stütze . . .") Wien Weigl, 1479. 1 kötet: Kl—A. — AMC (TK), 607.

Koll. 4

899. Allegretto

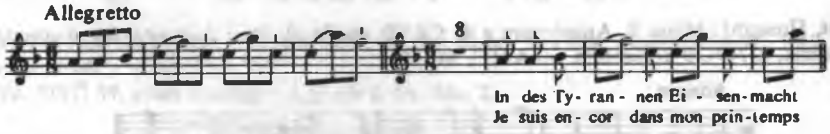

Méhul, [Etienne Nicolas]: Romance aus der Oper Die beyden Füchse — Une folie — für das Pf. oder Harfe, oder die Guitarre. Wien Cappi, 207. 1 kötet. — AMC (TK), 1818.

900. *Méhul*, [Etienne Nicolas]: Zwey Favorit Romanzen aus der beliebten Oper Joseph. Wien Traeg, 433. 1 kötet: Kl—A. — AMC, M. 11.

1. „Ich war Jüngling noch an Jahren . . ."—2. „Ach, musste der Tod ihn uns nehmen . . ."

901. *Mendelssohn—Bartholdy*, Felix: Paulus. Oratorium nach Worten der Heiligen Schrift. Op. 36. Bonn Simrock, 3281. 1 kötet: Kl—A., 7 db énekszólam. — AMC, M. 12, 13.

Az énekszólamok kézírásosak.

902. Andantino

Menner [Bernát]: Missa in G a CATB, 2 Vl., 2 Cor., Vlc. et Basso, Organo. Composita et[!] Del Bern. Menner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, M. 14.

903. *Mercadante*, [Saverio]: Cavatina „L'ha sbaglata il Signor Zio . . ." — „Was sie wähnen, wird nie geschehen . . ." aus der Oper Podestà di Burgos. Wien Diabelli, D. et C. No. 1707. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitarre. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 156.) — AMC (TK), 629.
Koll. 20.

904. *Mercadante*, [Saverio]: Duetto No. 2. („Claudio, Claudio ritorna . . .") dell'opera Elisa e Claudio, ridotto coll'acc. di pf. Vienna Artaria, 2825. 1 kötet. — AMC (TK), 604.
Koll. 1.

905. Andante

Mercadante, [Saverio]: Scena ed aria „Ah che la dolce calma . . ." nell'opera Caritea. Firenze — Milano Ricordi Pozzi — Ricordi, F 3329 F. 1 kötet. — AMC (TK), 1755.

906. *Meyerbeer*, G[iacomo]: Potpourri No. 2. nach Motiven der Oper Der Prophet. Wien Diabelli, D. et C. No. 9032. 1 kötet. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. Hrsg. von Anton Diabelli, No. 506.) — AMC (TK), C. 8.36.

907. *Meyerbeer*, G[iacomo]: Potpourri No. 3. nach Motiven der Oper Der Prophet. Wien Diabelli, D. et C. No. 9033. 1 kötet. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. Hrsg. von Anton Diabelli, No. 307.) — AMC (TK), C. 1.12.

908. *Meyerbeer*, G[iacomo]: Romanze „Giovinetto cavalier . . ." — „Durch den duft'gen Blüthenhain . . ." aus der Oper Il crociato in Egitto — Der Kreuz-Ritter in Egypten —. Mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. No. 2464. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 200.) — AMC (TK), 632.
Koll. 23.

909. *Meyerbeer*, G[iacomo]: „Va gia vareasti indegno . . ." — „Fort mit dem schwachen Spiele . . ." für A. oder Mezz. u. T. aus der Oper Il crociato — Der Kreuzritter in Egypten. Wien Diabelli, D. et C. No. 4010. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern. Für Gesang mit Begleitung des Pf. No. 84.) — AMC (TK), B. 8.
Koll. 7.

910. Adagio

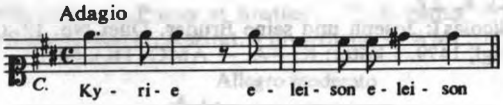

Michl, [Joseph]: Missa S. Angelorum a 4: CATB, violin. 2, lituo 2, et organo. Auth. Michl. Kézirat, (1749). 9 db szólam. — AMC, M. 15.

911. Adagio

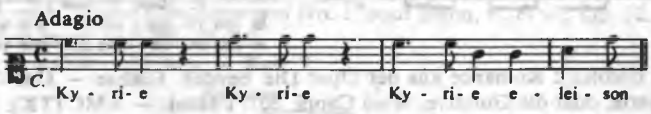

Michl, [Joseph]: Missa S. Omnium a CATB, viol. 2, clarin. 2, tympano. Del Sgre. Michl. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, M. 16.

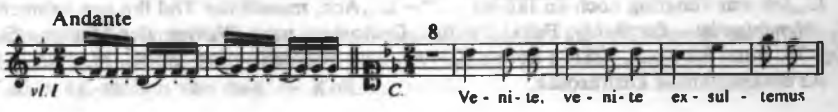

Mikano: Motetto Solenne in B („Venite exultemus . . .") a CATB, 2 vl., 2 ob., 2 clarini in B, alto vla. con organo. Del Sige. —. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, M. 17.
Sérült.

913. *Miller,* Julius: Sechs Canons — komischen Inhalts — für 3 Singstimmen ohne Begleitung. Op. 2. Leipzig Hofmeister, 175. 1 kötet. — AMC, M. 18.

914.

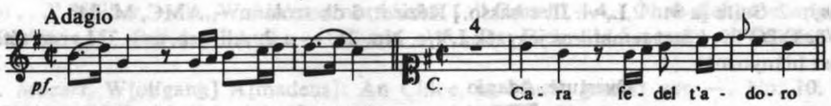

Mombelli, Domenico: Duettino per il clavi-cembalo („Cara fedel t'adoro . . ."). Del Sige. —. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, M. 19.

915.

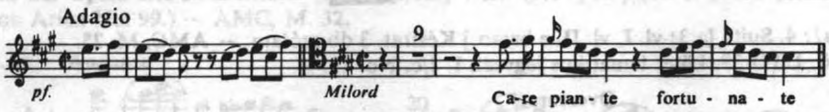

Mombelli, Domenico: L'Italiana in Londra. Duetto („Care piante fortunate . . .") per il clavi-cembalo [dall'opera]. Del. Sig. —. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, M. 20.

916.

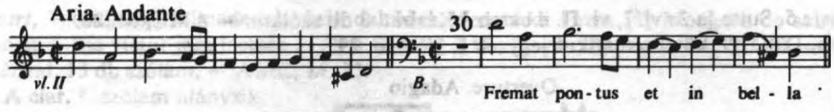

Monn: Motteto de S. Ignatio, quovis Sancto et Tempore â CATB, violinis 2bus, alto vla., organo è vlne. Del Sigre. —. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 44.
St. Ignác szövegei: recitativo „Audi Ignati qua mente devota . . ." — aria: Fremat pontus et in bella . . ." — coro „Flate venti turbulenti . . ." — egyéb szentekre vonatkozó szöveg: recitativo „Grosser N. N. . . ." — aria: „Wann auch schon er grimmte wellen . . ." — coro „Kommet, kommet nur geflogen . . ."

917.

Monn: Sinfonia a tre, del Sign. Mon. Kézirat. 2 db. szólam. — AMC, M. 21.
A vl. I.-szólam hiányzik.

918.

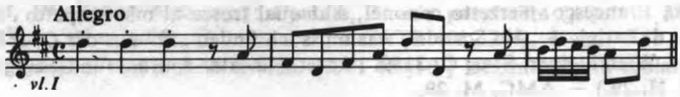

Monn: Sinfonia Ex D♯ da camera a tre, 2 vl. con basso. Del Sig. Monn. Kézirat. 3 db. szólam. — AMC, M. 22.
Vö. DTÖ 39. kötet tematikus jegyzék I. 1/a. No. 2.

919.

Monn: Suite première, Ouverture I. à 3. vl. I, vl. II. e basso, D. G. M. Monn. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, M. 23.
Vö. DTÖ 39. kötet tematikus jegyzék I. 1/c. No. 25. — a 2. Allegro tétel innen hiányzik.

920. Overture. Adagio

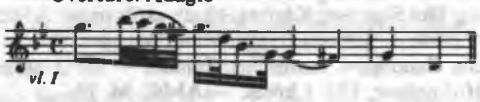

[Monn]: 2. Suite [a 3: vl. I., vl. II. e basso.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC, M. 24.
Vö. DTÖ 39. kötet tematikus jegyzék I. 1/c. No. 21. — a 2. Allegro, és a 3. Largo tételek innen hiányoznak.

921. Overture. Adagio

[Monn]: 4. Suite [a 3: vl. I, vl. II. e basso.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC, M. 25.
Vö. DTÖ 39. kötet tematikus jegyzék I. 1/c. No. 19.

922. Overture

[Monn]: 5. Suite [a 3: vl. I, vl. II. e basso.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC, M. 26.
Vö. DTÖ 39. kötet tematikus jegyzék I. 1/c. No. 29.

923. Overture. Adagio

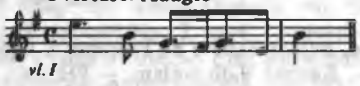

[Monn]: 6. Suite [a 3: vl. I, vl. II. e basso.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC, M. 27.
Vö. DTÖ 39. kötet tematikus jegyzék I. 1/c. No. 30.

924. *Moritz,* C. T.: Drei- und vierstimmige Gesänge mit Begleitung des Pf. Op. 10. H. 1. Leipzig Peters, 1162. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, M. 28.
Az énekszólamok kézírásosak.
1. Die Lebensgöttinnen. Von Fernow. — 2. Zukunft. Von Sophie Mereau. — 3. Der Zufriedene. VonTieck.

925. *Morlacchi,* Francesco: Romanza „Caro suono lusinghiero . . ." nell'opera Tebaldo ed Isolina. Wien Mechetti, P. M. 1909. 1 kötet. (Aurora d'Italia e di Germania. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung des Pf. No. 103.) — AMC (TK), 1797.
Koll. 2.

926. *Morlacchi,* Francesco: Terzetto canone „Ah! qual tresca al mio sospetto . . ." aus der Oper Gianni di Parigi. — „Ha Scandal, was muss ich finden . . ." aus der Oper Prinzessinn von Navarra. Wien Steiner, S: u: C: 3159. 1 kötet. (Theater-Journal für Gesang mit Begleitung der Pf. H. 29.) — AMC, M. 29.
Egyetlen részlet, kétnyelvű és két című kiadásban.

927. Adagio

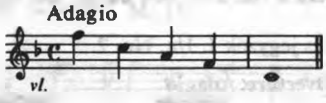

Moscheles, I[gnaz]: Introduction et rondeau ecossais concertants pour pf. et cor. Op. 63. La partie du cor se trouve arr. pour vl. ou vlc. Leipzig Probst, 136. 4 db szólam. — AMC, M. 30.

928. Largamente con passione

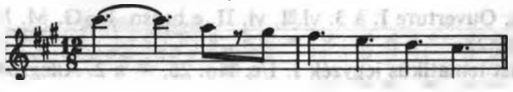

Moscheles, I[gnaz]: Sonate mélancolique pour le pf . . . Op. 49. Vienne Cappi, 2490. 1 kötet. — AMC (TK), 1032.

929. *Mosel*, I[gnaz] F[ranz] von: Sechs Lieder mit Begleitung der Guitarre oder der Pf. 3. Sammlung. Wien Steiner, S: u: C: 4716. 1 kötet. — AMC (TK), 1800.

1. „Auch noch heute . . ." Text: Freyherr von Honwald. — 2. „Immer, o, das weisst du . . ." Schiller. — 3. „Wohin man nur blickt . . ." Castelli.—4. „Ohne dich, wie lange . . ." Herder. — 5. „Bey der Stunde . . ." Chezy. — 6. „Der Eichwald brauset . . ." Schiller. Koll. 5.

930. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: An Chloe, in Musik gesetzt von —. No. 10. H. 2. [KV. 524.] Offenbach André, 724. 1 kötet. — AMC, M. 31.

931. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Aria „Alles fühlt der Liebe freuden . . ." für das Kl. aus der Opera Die Zauberflöte. [KV. 620/13.] Wien [1791] Artaria. 1. kötet. (Sammlung von Arien No. 99.) — AMC, M. 32.

932. Andante

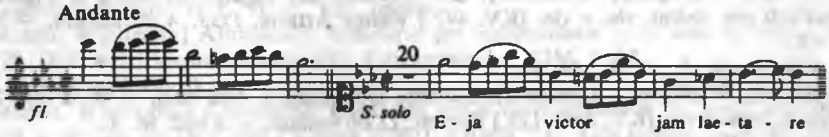

Mozart, W[olfgang] A[madeus]: Aria dal Idomeneo ré di Creta [!] Mottetto de sancto et sancta („Eja victor jam laetare . . .") à S. solo, 2 vl., fl., ob., fg., cor., vla. con basso e vlc. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, M. 33.

A clar. I. szólam hiányzik.

933. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Aria „In diesen heil'gen . . ." beym Clavier, aus der Opera Die Zauberflöte. [KV 620/15.] H.é.ny.n. 1 kötet. — AMC (TK), 1747.

934. *Mozart*, [Wolfgang Amadeus]: Aria „In diesen heil'gen . . ." beym Clavier, aus der Opera Die Zauberflöte. [KV. 620/15.] Wienn Hoffmeister, O. 1 kötet. — AMC (TK), 1748.

935. *Mozart*, [Wolfgang Amadeus]: Arie „Io ti lascio o cara addio . . ." — „Lassen muss ich dich Geliebte . . ." mit Begleitung von 2 Vl., Bratsche u. Bass. [KV 621a.] Offenbach André, 1230. 5 db szólam. — AMC, M. 34.

936. *Mozart*, [Wolfgang Amadeus]: Ariette varieé[!] par —, No. 11. [KV 500.] Bonn Simrock, 311. 1 kötet. — AMC (TK), C. 1.73.

937. *Mozart*, [Wolfgang Amadeus]: Auszug aus der Zauberflöte, für Piano, Vl. u. Vlc. [KV. 620.] Kézirat. 3 db szólam. — XJM, H. 2.12.

938. *Mozart*, [Wolfgang Amadeus]: Ave verum corpus für SATB, 2 Vl., Vla., Cb. u. Orgel. [KV. 618.] Wien Diabelli, D. et C. No. 2028. 9 db szólam. — AMC, M. 35.

939. *Mozart*, [Wolfgang Amadeus]: Cantata Davide paenitente („Qui in Deo solo Deo sperat . . ." — „Non nobis, Domine . . .") a CATB obl., 2 vl., 2 vla., 2 ob., 2 fg., 2 cor., 2 trombe, tympani con organo e vlne. [KV. 469/10.] Kézirat. 17 db szólam. — AMC, M. 36.

A B. és vl. I.-szólam hiányzik.

940. *Mozart*, [Wolfgang Amadeus]: Concerto per il clavicembalo o fp. con l'acc. di 2 vl., vla. e basso, 2 ob., 2 cor., 2 fg. e fl. Op. 17. [KV .595.] Vienna Cappi, 346. 12 db szólam. — AMC, M. 40.

A II. és III. tételhez kézírásos cadenzákkal.

941. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: („Deh se piacer . . .") aus Clemenza di Titto[!] [KV. 621/2.] Kézirat, (1807). 1 kötet. — AMC, M. 33/a.

A borító felirata: Samlung[!] der besten Lieder von verschiedenen Autoren mit Begleitung des Forte-Piano. Zusammengetragen von Ignatz Gramolits, Musicus des Grosser Capitel zu Tyrnau. Anno 1807.

Sérült.

942. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Il Don Giovanni. Grand opera, ridotta in quartetti per 2 vl., vla. e cb. [KV. 527.] Vienna Artaria, 1605. 4 db szólam. — ZSz, D. 1059.

943. 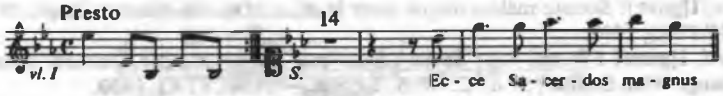

Mozart, W[olfgang] A[madeus]: Graduale de confessore pont[ifice] „Ecce Sacerdos magnus . . .", [vel] de virgine „Veni sponsa Christi . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 fg., 2 cor., 2 clarini, 2 vla. di alto, tympani con organo e vlne. Kézirat. 26 db szólam. — AMC, M. 42.

944. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Gran trio. Op. 18. [KV. 563.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC (TK), —.

Hiányos vla.-szólam.

945. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Grande sinfonia dell sig. —. [KV. 425.] Messa per 2 clavicembali dal Sigr. Muzio Giovanni Hass. Kézirat, (1797). 2 db szólam. — AMC, M. 66.

946. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Die Hochzeit des Figaro. Le nozze di Figaro. In quartetti per violini, vla. e vlc. [KV. 492.] Vienna Artaria, 1733. 4 db szólam. — XJM, I. 4.8.

A szólamok: fl., vl. II., vla., vlc.

947. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Laudate Dominum a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 fg., organo, vlne. e vlc. [KV. Anh. 115.] Kézirat. 11 db szólam. — AMC, M. 51.

948. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Missa in C a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sigre. —. [KV. 196b = 220.] Kézirat. 19 db szólam. — AMC, M. 47.

949. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Missa in C a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, vlne. e organo. [KV. 259.] Kézirat. 10 db szólam. — AMC, M. 45.

Az énekszólamok hiányoznak. — A vonós-duplumok későbbi időből valók.

950. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Missa a 4 voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani, vlc. ed organo. [KV. 275. Credo-Messe.] Kézirat. 13 db szólam. — AMC, M. 48.

951. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Missa in C a 4 voci, 2 vl., 2 ob., 2 cor., 2 clarini, tympani, vlne. e organo. [KV. 317. Krönungsmesse.] Kézirat. 14 db szólam. — AMC, M. 46.

Az organo-szólam hiányzik.

952. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Missa in C a 4 voci, 2 vl., 2 ob., 2 fg., 2 clarini, tympani, vlc. ed organo. [KV. 337.] Kézirat. 14 db szólam. — AMC, M. 44.

953. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Messa in D a 4 voci, 2 vl., vlne. e organo. [KV. 186h= = 194.] Kézirat. 24 db szólam. — AMC, M. 49.

954. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Messe No. 7. [KV. Anh. 232.] Kézirat. 3 db énekszólam. — AMC, M. 50.

Meglévő szólamok: A, T, B.

955. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Missa a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. [KV. 272b=275.] Kézirat. 18 db szólam. — AMC, M. 43.

A vonós-duplumok, a kórus-szólamok, a clarino I—II. és timpani szólam későbbi időből valók.

956. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Motetto in C („Splendente Te Deus . . .") a SATB, Vl I—II, Vla., 2 Fl., 2 Ob., 2 Fg., 2 Cor., 2 Clarini, Tympani, Organo e Vlne. [KV. Anh. 121.] Kézirat. 18 db szólam. — AMC, M. 53.

957. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Motetto in D („Ne pulvis et cinis superbe . . .") pro omni festo. 4tro voci, 2 vl., 2 vla., 2 fl., 2 ob., 2 fg., 2 cor. in D, 2 clarini in D con sordini, tympani in D, A con organo e vlne. [KV. Anh. 122.] Kézirat. 22 db szólam. — AMC, M. 52.

958. 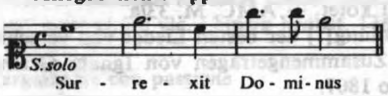

Mozart, W[olfgang] A[madeus]: Motetto pro Paschate et omni festo („Surrexit Dominus . . .") à S. solo, 2 vl., 2 ob., 2 cor., 2 clarini, tympani, vla. e basso. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, M. 54.

Csak a S szólam van meg.

959. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Le nozze di Figaro. Duetto „Su l'aria che soave . . ." per clavi cembalo. [KV. 492/20.] Kézirat. 1 kötet. — AMC, M. 55.

960. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Offertorium („Alma Dei creatoris . . .") für SATB, 2 Vl., Cb. u. Orgel. [KV. 272a=277.] Wien Diabelli, D. et C. No. 2107. 8 db szólam. — AMC, M. 56.

961. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Offertorium, fuga in F („Amavit eum Dominus . . .") für SATB, 2 Vl., Cb. u. Orgel. [KV. Anh. 119.] Wien [cca. 1826] Diabelli, D. et C. No. 2245. 8 db szólam. — AMC, M. 57.

962. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Offertorium v[el] Graduale („Misericordias Domini . . .") a 4 voci, 2 vl., organo e basso. [KV. 205a=222.] Kézirat. 11 db szólam. — AMC, M. 58.

963. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Offertorium „Sancti et justi . . ." [a 4 voci, 2 vl. e organo]. [KV. Anh. 114.] Kézirat. 5 db szólam. — AMC, M. 59.

Meglévő szólamok: vl. I., vl. II., vlc., organo.

964. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Quartetto per clavicembalo o fp. con vl., vla. e vlc. Op. 29. [KV. 452.] Vienna Artaria, 451. 3 db szólam. — XJM, I. 5.5.

A vlc.-szólam hiányzik.

965. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Quartetto per il clavicembalo o fp. con. l'acc. d'un vl., vla. e vlc. Op. 13. [KV. 493.] Vienna [1787] Artaria, 111. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 3.2.

966. I. Allegro II. Allegro III. Adagio

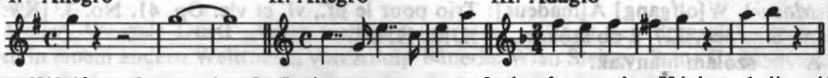

Mozart, W[olfgang] A[madeus]: Trois quatuors pour 2 vl., vla., et vlc. Kézirat. 1 db szólam. — XJM, H. 1.1.

Csak a vl. I.-szólam van meg.

967. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Regina coeli für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Fg., 2 Trompeten, Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. [KV. Anh. 118.] Erste Ausg. nach dem Original Manuscript. Wien Diabelli, D. et C. No. 3715. 14 db szólam. — AMC, M. 60.

968. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Requiem in d a 4 voci, 2 vl., vla., bassi . . . [KV. 626.] Kézirat. 29 db szólam. — AMC, M. 61.

969. Andante

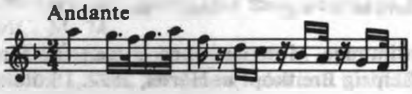

Mozart, W[olfgang] A[madeus]: Rondeau pour le pf. No. 2. Bonn Simrock, 314. 1 kötet. — AMC (TK), C. 1.7.

970. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Scena ed aria „No, no, che non sei capace . . ." [KV. 419.] Offenbach André, 1162. 12 db szólam. (Scelta di scene, duetti ed arie, posti in musica dei più celebri maestri, No. 22.) — AMC, M. 64, 65.

Olasz és német szöveggel.

971. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Schauspieldirektor. Eine komische Operette in 1 Aufzuge. Im Kl—A. [KV. 486.] Wien Mollo, 1423. 1 kötet. — AMC, M. 62, 63.

972. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Sinfonie No. 1. a grand orchestre. [KV. 320. Serenade.] Arr. pour clavecin ou pf. avec acc. de vl. et vlc. Paris Imbault. 3 db szólam. — AMC, M. 67.

973. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Tre sonate per il clavicembalo o fp. con l'acc. d'un vl. e vlc. [KV. 502, 542, 548.] Op. 15. Vienna [1788] Artaria, 204. 2 db szólam. — XJM, H. 2.13.

A vl.-szólam hiányzik.

974. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: 2 Sonaten und 3 Fantasien für das Pf. H. 6. [KV. 547a, 457, 385g=397, 383a=394, 385f=396.] Wien Steiner, S: u: C: 2706. 1 kötet. (Saemmtliche Werke für das Clavier mit u. ohne Begleitung von W. A. Mozart, H. 6.) — AMC, M. 37.

975. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: 3 Sonaten für das Pf. H. 5. [KV. 300d=310, 576, 533.] Wien Steiner, S: u: C: 2705. 1 kötet. (Saemmtliche Werke für das Clavier mit u. ohne Begleitung von W. A. Mozart, H. 5.) — AMC, M. 38.

976.

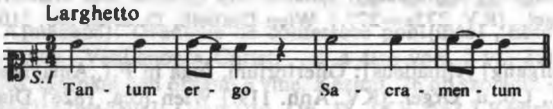

Mozart, W[olfgang] A[madeus]: Tantum ergo in G für 2 S., Vlc., Vl. a Orgel dal Signore —. Kézirat, (1834). 4 db szólam. — AMC, M. 68.
A vlne.-szólam hiányzik.

977. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Te Deum laudamus für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen oder Clar., 2 Fg., 2 Trompeten, 2 Pauken, Cb. u. Orgel. [KV. 66b=141.] [Wien Haslinger], T. H. 4917. 16 db szólam. — AMC, M. 69.

978. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Terzetto „Ah taci ingiusto core non palpitarmi . . ." Il dissoluto punito. [KV. 527/16.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC, M. 41.
Zongorakivonat és két énekszólam.

979. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: 5 Thema mit Variationen für das Pf. H. 34. [KV. 189a=179, 500, Anh. 287, 173c=180, Anh. 288.] Wien Steiner, S: u: C: 2734. 1 kötet. (Saemmtliche Werke für das Claviert mit u. ohne Begleitung von W. A. Mozart, H. 34.) — AMC, M. 39.

980. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Trio pour le pf., vl. et vlc. Op. 41. No. 3. [KV. 254.] Bonn Simrock, 327. 2 db szólam. — XJM, H. 2.8.
A vlc.-szólam hiányzik.

981. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Vespera in C a SATB concert[anti], vl. I, vl. II, vla., 2 clarini, tympani, organo, vlne. e vlc. [KV. 321.] Kézirat. 14 db szólam. — AMC, M. 70.

982. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Vespera a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo, vlne. e vlc. [KV. 339.] Kézirat. 13 db szólam. — AMC, M. 71.

983.

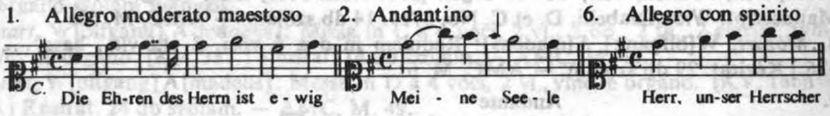

Mühling, A[ugust]: Vierstimmige Motetten ohne Fugen für Singechöre u. andere Singeinstitute. Op. 11. H. 1. Leipzig Breitkopf u. Härtel, 2822. 1 kötet. — AMC, M. 72.
Hiányos.

984. *Müller*, Adolph: Bolero aus der parodirenden Posse mit Gesang Die schwarze Frau. Wien Mollo, M. 1940. 1 kötet. (Sammlung beliebter Theater-Gesänge aus dem k. k. p. Theater in der Josephstadt, mit Begleitung des Pf. H. 24.) — AMC (TK), 647.
Koll. 7,

985. *Müller*, Adolph: Duett „Der gute Mann lässt nur allein . . ." aus der parodirenden Posse mit Gesang Die schwarze Frau . . . Wien Mollo, M. 1939. 1 kötet. (Sammlung beliebter Theater-Gesänge aus dem k.k.p. Theater in der Josephstadt, mit Begleitung des Pf. H. 23.) — AMC (TK), 646.
Koll. 6.

986. *Müller*, Adolph: Romanze „Still! seht ihr das alte Rathhaus . . ." aus der parodirenden Posse mit Gesang Die schwarze Frau . . . Wien Mollo, M. 1937. 1 kötet. (Sammlung beliebter Theater-Gesänge aus dem k.k.p. Theater in der Josephstadt, mit Begleitung des Pf. H. 21.) — AMC (TK), 649.
Koll. 9.

987. *Müller*, Adolph: Schlussgesang samt der Galoppe aus der parodirenden Posse Die schwarze Frau. Wien Mollo, M. 1943. 1 kötet. (Sammlung beliebter Theater-Gesänge aus dem k.k.p. Theater in der Josephstadt, mit Begleitung des Pf. H. 25.)— AMC (TK), 648.
Koll. 8.

988. Allegro

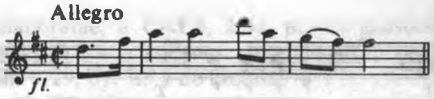

Müller, A[ugust] E[berhard]: Concerto pour la fl. traversière avec acc. de 2 vl., alto et basse, cors et hautbois. Op. 10. Offenbach Anré, 838. 9 db szólam. — AMC (TK), K. 5.11.

989.

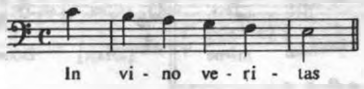

Müller, Karl: Rundgesang. [4 Männerstimme u. Pf.] Halberstadt Vogler. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, M. 73.

Az énekszólamok kézírásosak.

990. *Müller*, Wenzel: Aria „Das im Wald finster ist ..." aus der Zauberposse Die Fee aus Frankreich. Wien Steiner, S: u: C: 3792. 1 kötet. (Sammlug komischer Theater-Gesänge No. 19.) — AMC (TK), 1784.

Koll. 10.

991. *Müller*, Wenzel: Arie „Was braucht man Barometer, auf dieser Welt noch mehr ..." aus der Zauberposse Der Barometermacher auf der Zauberinsel, von Ferd. Raimund. Wien Steiner, S: u: C: 4467. 1 kötet. (Sammlung komischer Theater-Gesänge, No. 37.) — AMC (TK), 1785.

Koll. 11.

992. *Müller*, Wenzel: Duett „Wars vielleicht um eins ..." aus den Singspiele Aline oder Wien in einem andern Welttheile, von Adolp Bäuerle. Wien Steiner, S: u: C: 3794. 1 kötet. (Sammlung komischer Theater-Gesänge, No. 21.) — AMC (TK), 1782.

Koll. 8.

993. *Müller*, Wenzel: Duett „Was macht den der Prater ..." aus den Singspiel Aline oder Wien in einem andern Welttheile, von Adolp Bäuerle. Wien Steiner, S: u: C: 3793. 1 kötet. (Sammlung komischer Theater-Gesänge, No. 20.) — AMC (TK), 1781.

Koll. 7.

994. *Müller*, Wenzel: Opera das Neu-Sonntags Kind. A quadro[!] a vl. I, vl. II, vla. e vlc. Del Signore Müller. Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), K. 2.4.

995. *Müller*, Wenzel: Ouvertura dell opera Das neue Sonntags Kind, per il clavicembalo. Kézirat. 1 kötet. — AMC, M. 74.

Kolligátum, 6 ária is található a gyűjteményben.

996. *Müller*, Wenzel: Quodlibet „Nein, nein, nein, ich kann nicht länger wandern ..." aus der Parodie Moisasura's Hexenspruch. Wien Diabelli, D. et C. No. 2678. 1 kötet. (Neueste Sammlung komischer Theater-Gesänge, No. 146.) — AMC (TK), 650.

Koll. 10.

997. *Müller*, Wenzel: Schlus-Gesang aus der Posse Moderne Wirtschaft oder Don Juans Streiche. Wien Steiner, S: u: C: 3785. 1 kötet. (Sammlung komischer Theater-Gesänge, No. 12.) — AMC (TK), 1780.

Koll. 6.

998. *Müller*, Wenzel: Schlussgesang „Man musst stets lustig seyn ..." aus der Zauberposse Der Barometermacher auf der Zauberinsel, von Ferd. Raimund. Wien Steiner, S: u: C: 4471. 1 kötet. (Sammlung komischer Theater-Gesänge No. 41.) — AMC (TK), 1783.

Koll. 9.

999.

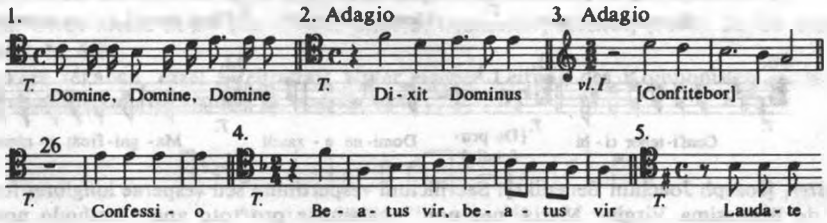

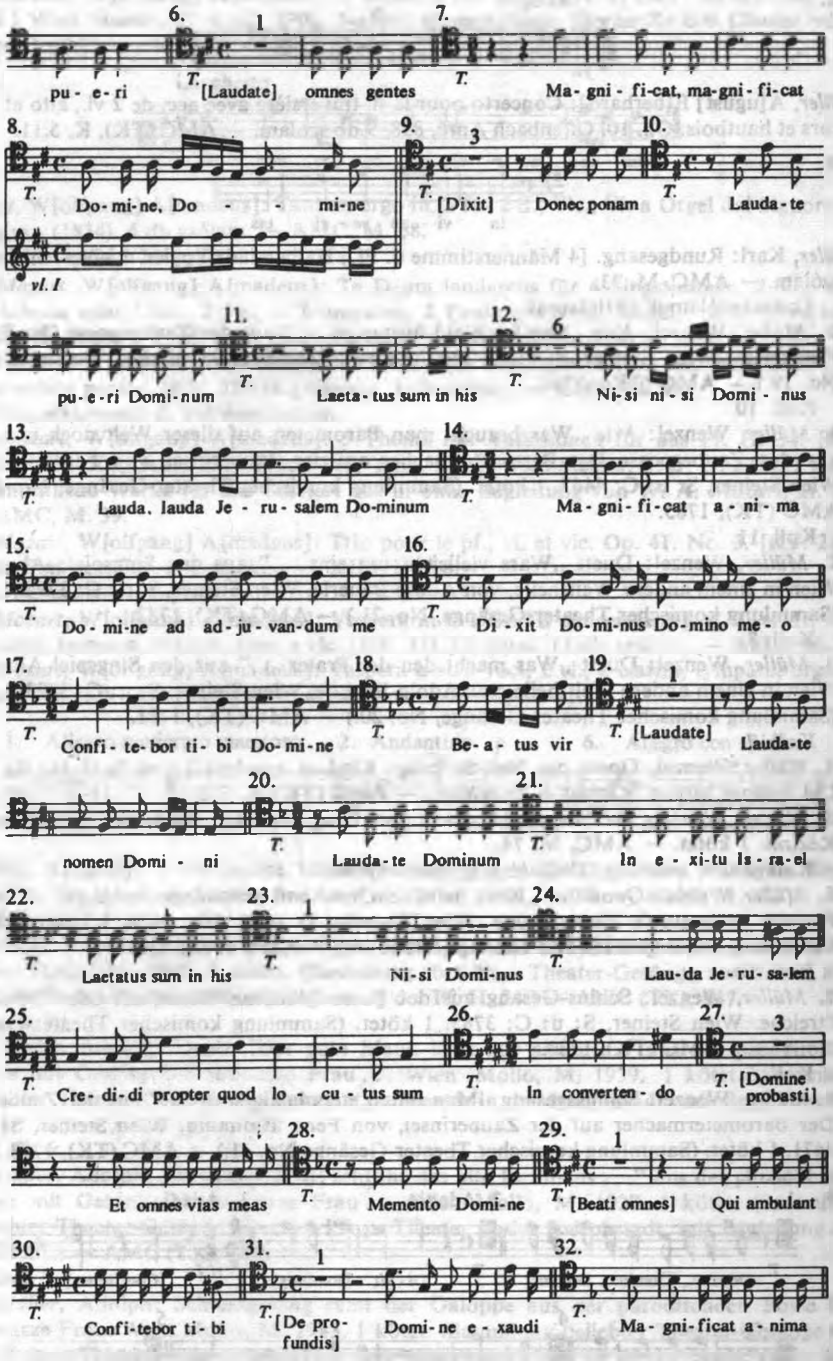

Münster, [Joseph Joachim Benedikt]: Sacrificium vespertinum seu vesperae longiores festivae et de Beatissima Virgine Maria, nec non brevissimae pro toto anno methodo nova, et

comico-ecclesiastica elaboratae, à CATB, 2 vl. partim unisonis, partim concertantibus, cum duplici basso generali. Studio et opera Josephi Joachimi Benedicti Münster. Op. 1. Augustae Vindelicorum 1729, ny. n. 4 db szólam. — PH, 78.

Csak az A, T, vl. I., vl. II. szólamok vannak meg.

1000.

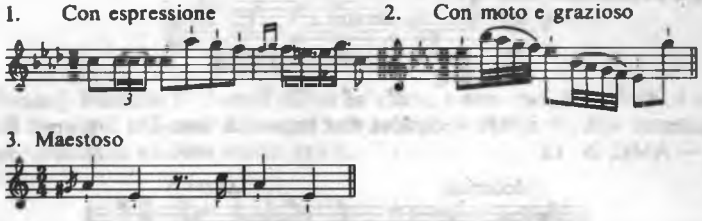

Navratil, T. J. E.: Trois polonaises pour le pf. Op. 6. Vienne Artaria, 2820. 1 kötet. — AMC (TK), C. 1.54.

1001.

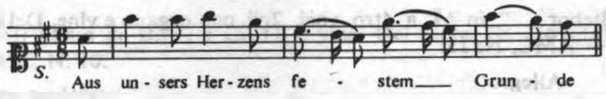

Nerity, M.: Vocal-Quartett („Aus unsers Herzens festem Grunde . . ."). Text von dem Zögling H. Kalkbach, u. die Musik von dem Zögling —, Zöglingen des Pester Blinden-Instituts. Ehrfurchtsvoll gewidmet zur Namens-Feier des wohlgebornen Frau Maria Doležálek. H.é.ny.n. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, N. 1, 2.

Partitúra és kézírásos szólamok.

1002.

Netzer, Joseph: Trinkchor für 4 Männerstimmen . . . von Carl V. Incledon. Frei nach dem Englischen von Arnold Hirsch . . . Mit Begleitung des Pf. Op. 10. Wien Autor, 892. 2 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, N. 4, 5.

1 nyomtatott és 1 kézírásos partitúra, kézírásos szólamokkal.

1003.

Neumann, F. A.: 12 variations pour le clavecin ou pf. sur un thême de l'opera Faniska, de mons. Cherubini . . . par —. Op. 16. Vienne Weigl, 810. 1 kötet. — AMC, N. 3.

1004.

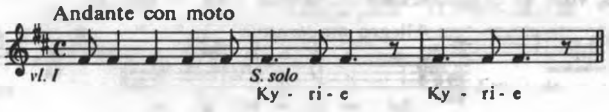

Nicolai, Otto: Messe in D♯ [für 4 Soli, Chor u. Orchester.] Kézirat, (1846). 26 db szólam. — AMC, N. 6/B.

Egykorú tékában, ezzel a felirattal: Unter eigener Leitung des Komponisten . . . aufgeführet zum ersten mahle den 15. August 1846 . . ."

1005.

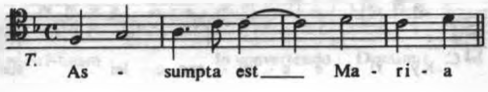

Nicolai, Otto: Offertorium in Assumptione B. Marie V. cum 5 vocibus. Composuit ac illustrissimo et reverendissimo domino domino Johanni de Stankovits episcopo . . . a —, regiomontanus borussus eques, regis borussorum director musices . . . Kézirat, (Raab [1]846.) 1 kötet, 12 db szólam. — AMC, N. 6/A.

Partitúra és énekszólamok.

1006.

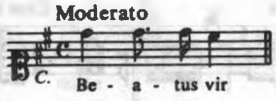

Novotny: „Beatus vir . . ." a 4tro voci, 2 vl. con organo e vlne. Del Sige. —. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, N. 12.

1007.

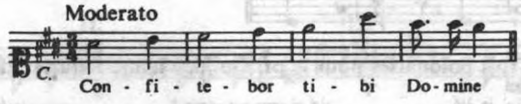

Novotny: „Confitebor . . ." in A♯ a 4tro voci, 2 vl. con organo e vlne. Del sige. —. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, N. 13.

1008.

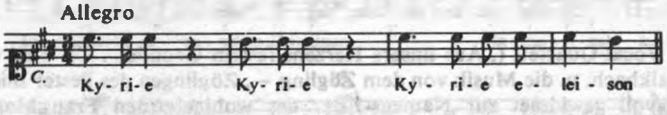

Novotny: Messa in A a SATB, vl. I, vl. II, organo e vlne. Del Sig. Novotni. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, N. 14.

A vonós-duplumok későbbi időből valók.

1009.

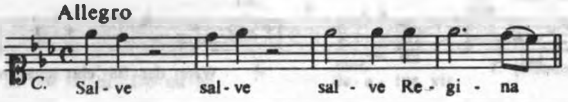

[Novotny]: Salve Regina in Es, a SATB, vl. I, vl. II, organo e vlne. Del Sige. Novotni. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, N. 15.

A vonós-duplumok későbbi időből valók.

1010.

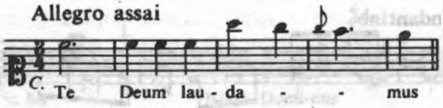

[Novotny]: Te Deum laudamus a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Sigre. —. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, N. 16.

Csak a SATB, vlne. és organo-szólamok vannak meg. — Sérült.

1011.

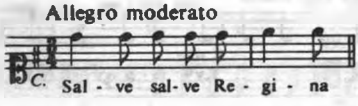

Novotny, [Alois]: Salve Regina in G tutti, a CATB, 2 vl. con organo e vlne. Del Sigre. Aloysio Novotny. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, N. 7.

A vonós-duplumok későbbi időből valók.

1012.

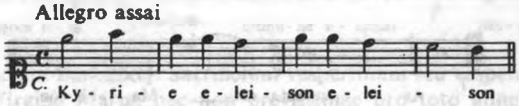

[Novotny Ferenc]: Messa dedicata Triumphanti Gloriae Regi in pieno choro, a Francesco Novotni. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, N. 8.
A timpani-szólam sérült.

1013.

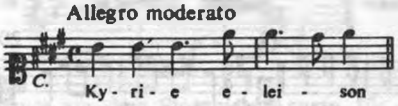

[Novotny Ferenc]: Messa in E♯ Jugum meum est suave, a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 cor., organo e vlne. Del Sigre. Fr. Novotni. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, N. 9.
A vonós-duplumok későbbi időből valók.

1014.

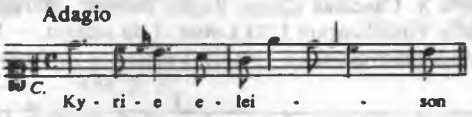

[Novotny Ferenc]: Missa de B. V. a CATB e vlne. Del Sigre. Fr. Novotni. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, N. 10.

1015.

[Novotny Ferenc]: Missa Solennis ex C â CATB, vl. principale, vl. I, vl. II, clarino I, clarino II, tympano con organo è vlne., Benedictus à 8to vocibus obligatis. Del Sige. Francesco Novotni. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, N. 11.
A vlne.- és organo-szólam sérült.

1016.

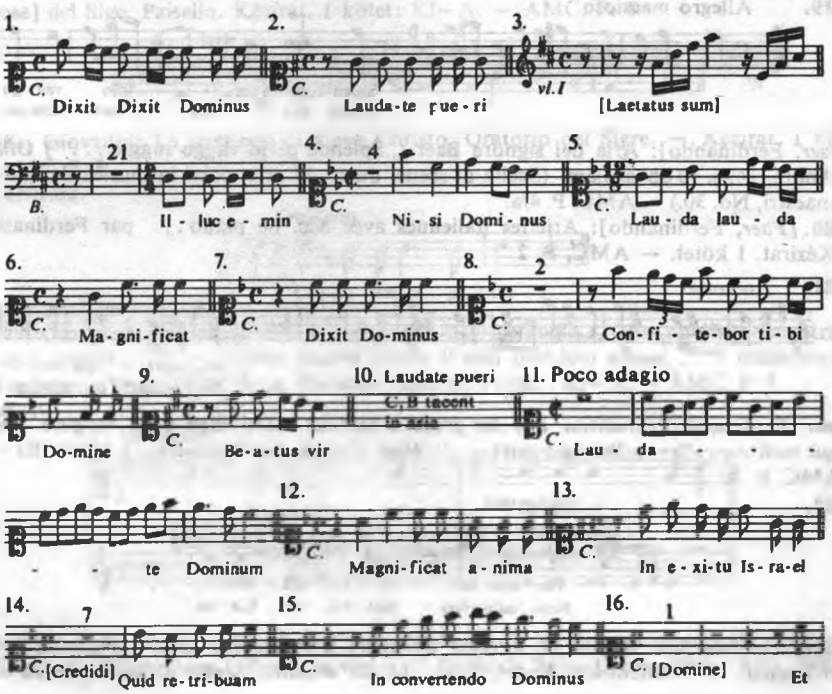

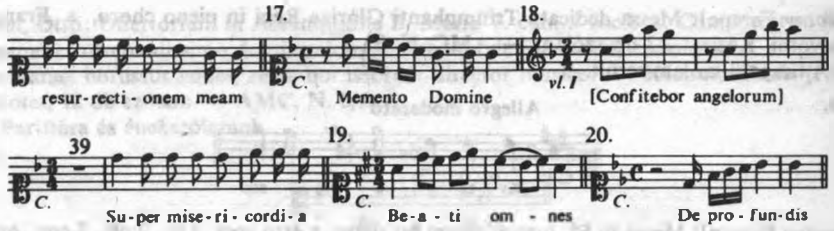

Oswald, [pater Andreas]: Psalmodia harmonica, sive psalmi vespertini 20 . . . à 4 vocibus, 2 violinis necessariis, 2 clarinis vel lituis ad Dixit et Magnificat ad lib., cum organo . . . Authore P. Oswaldo à S. Caeciliaè Cleric. Regul. Scholar. Piarum Boemo, Carolo-Thermensi. Op. 1. Augustae Vindelicorum 1733 Lotter. 7 db szólam. — PH, 79.

Az A- és T-szólamok hiányoznak.

1017. **Allegro**

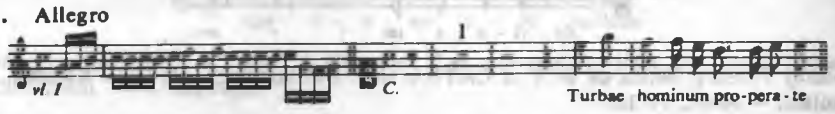

[Pachschmidt, Carolomannus]: De dedicatione Ecclesiae et Nativitate B. V. Maria a CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo, vlne. Auth. R. P. Pachschmid. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, P. 1.

Recitativo: „Quis sonitus aerae persolet . . . " — aria: „Turbae hominum properate . . . ".

1018. *Pacini*, G[iovanni]: „Squarciani il core . . . " — „Grausamer Gatte! . . . " für S. u. B. aus der Oper L'ultimo giorno di Pompei. Wien Diabelli, D. et C. No. 4011. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern für Gesang mit Begleitung des Pf. No. 85.) — AMC (TK), B. 8.

Koll. 5.

1019. Allegro maestoso

[Paer, Ferdinando]: Aria del signore Baer („Splende perlo vaggo raggio . . . ") Offenbach André, 1496. 10 db szólam. (Scelta di scene, duetti ed arie, posti in musica dei più celebri maestri, No. 30.) — AMC, P. 4/a.

1020. *[Paer*, Ferdinando]: Ariettes italiennes avec acc. de piano . . . par Ferdinand Pär. Kézirat. 1 kötet. — AMC, P. 2.

1021. Andante

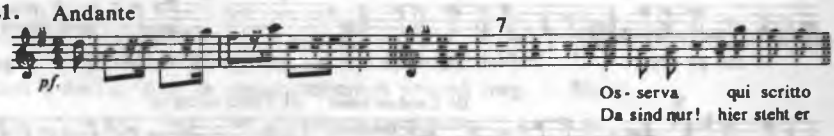

[Paer, Ferdinando]: Duettino aus der grossen heroisch-komischen Oper Sargino „Osserva, qui scritto . . . " — „Da sind nur! . . . " Wien Chemische Druckerey. 1 kötet: Kl—A. — AMC, P. 3.

1022.

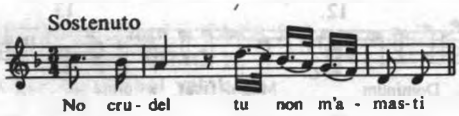

[Paer, Ferdinando]: Duetto ed terzetto del'opera Camilla, par Baer („No crudel tu non m'amasti . . . ") Offenbach André, 1459. 14 db szólam. (Scelta di scene, duetti ed arie,

posti in musica dei più celebri maestri, No. 28—29.) — AMC, P. 4/b.
Német és olasz szöveggel.

1023.

Paer, Ferd[inando]: Ouverture aus dem Singspiele Agnese, für das Pf. eingerichtet. Wien Weigl, 1360. 1 kötet. — AMC, P. 4.

1024.

Paer, Ferd[inando]: Recitativo e duetto („Rosina amabile . . . ") del Sige. Ferdinando Pär. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AM, P. 5.

1025.

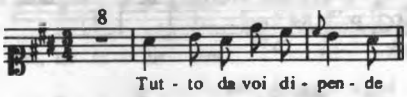

[Paisiello, Giovanni ?]: Duetto a dui [!] soprani „Tutto da voi di pende, tutto tentar vi lice . . . " del Sige. Baesiello. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, P. 7.

1026.

[Paisello, Giovanni ?]: Duetto („Piche cornacchie, e nottole . . . ") [dall' opera Le gare generose] del Sige. Paisello. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, P. 6

1027.

Paisiello, Giovanni: La passione di Gesù Christo. Oratorio del Sigre. —. Kézirat. 1 kötet. — AMC, P. 8.
Partitúra.

1028.

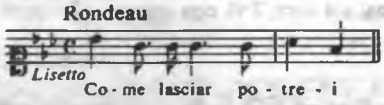

Paisiello, Giovanni: Recitativo con rondo per il clavi cembalo („Che novita! che stravaganza e questa . . . " — „Come lasciar potrei il mio primiero amor . . . ") [dall'opera Il re Teodoro in Venezia] del Sigre. Paisiello. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, P. 9.
Sérült.

1029.

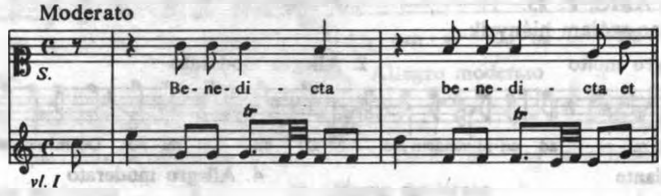

Panny, Joseph: Graduale („Benedicta et venerabilis . . . ") für 4 Singstimmen [u. Orchester] u. Orgel. — Offertorium („Beata es virgo . . . ") für S. Solo, Chor ad lib., 2 Vl.,.Vla., 2

Waldhörner, Bass u. Orgel. Op. 18. Wien Diabelli, D. et C. No. 4864. 18 db szólam. — AMC, P. 10.

1030/a. a) Andante

b)

Paschale, pater: Ariae duae de Adventu (1. „O Maria caeli rosa . . . "). a C. solo, violin. 2 et organo. Auth. R. P. Paschale O.S.B.V.M. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, P. 11/a.

1030/b. l. **1030**/a. alatt. *Paschale*, pater: Duae ariette de Adventi dui[!] („O Maria virgo pia . . . ") A CATB, 2 vl. e organo. Authore R.P. Paschale, Ord. Serv. B. V. M. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, P. 11/b.

A vl. I.-szólam hiányzik.

1031. Andante

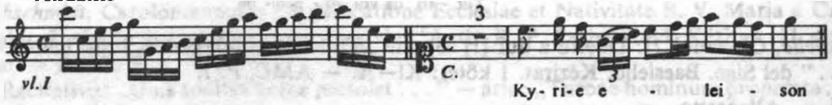

Paschale, pater: Missa S[an]cti Petri Apostoli a CATB, violin. 2., clarin. 2., tympano, et organo, vlne. Aut. R. P. Paschale, Ord. Servor. Mariae reformata. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, P. 12.

1032. Adagio vl. I

Patzelt: Miserere a 4tro, 2 vl. con organo. Del Sigre. —. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, P. 13.

A S-szólam hiányzik.

1033

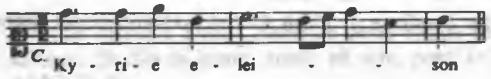

Patzelt: Missa Me corrumpas, a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. —. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, P. 14.

1034. Adagio

Patzelt: Requiem a 4 voci, 2 trombe, tympani con organo. Del Sigre. —. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, P. 15.

Az organo-szólam hiányzik.

1035. 1. Allegro molto 2. Allegro moderato

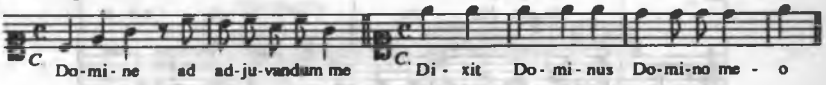

3. Andante 4. Allegro moderato

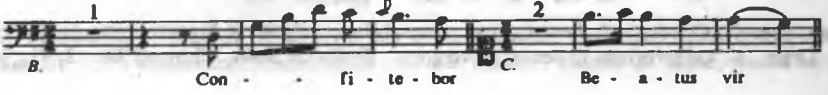

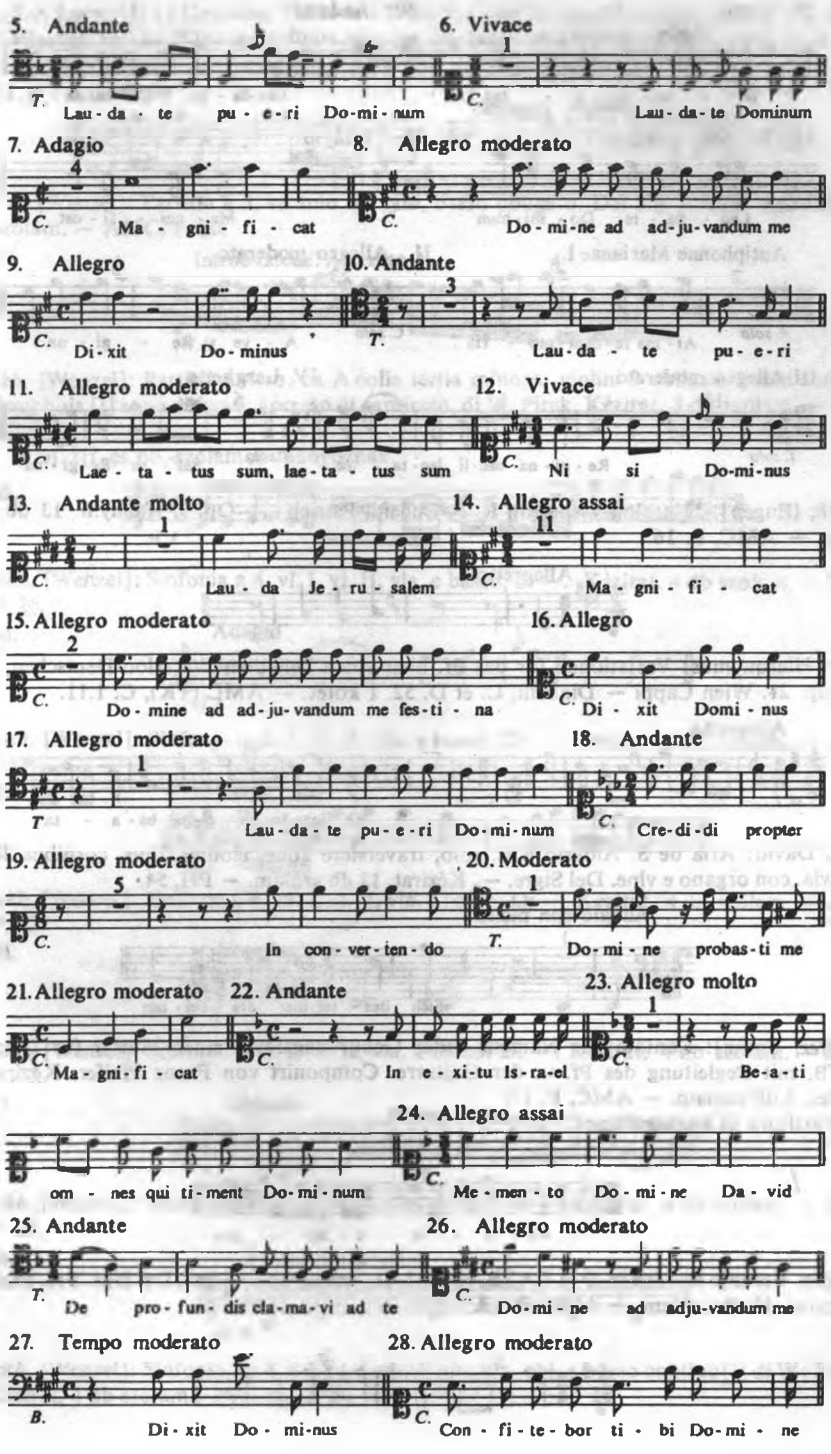
5. Andante
T.
Lau - da - te pu - e - ri Do - mi - num
6. Vivace
C.
Lau - da - te Dominum
7. Adagio
C.
Ma - gni - fi - cat
8. Allegro moderato
C.
Do - mi - ne ad ad - ju - vandum me
9. Allegro
C.
Di - xit Do - minus
10. Andante
T.
Lau - da - te pu - e - ri
11. Allegro moderato
C.
Lae - ta - tus sum, lae - ta - tus sum
12. Vivace
C.
Ni si Do - mi - nus
13. Andante molto
C.
Lau - da Je - ru - salem
14. Allegro assai
C.
Ma - gni - fi - cat
15. Allegro moderato
C.
Do - mine ad ad - ju - vandum me fes - ti - na
16. Allegro
C.
Di - xit Domi - nus
17. Allegro moderato
T
Lau - da - te pu - e - ri Do - mi - num
18. Andante
C.
Cre - di - di propter
19. Allegro moderato
C.
In con - ver - ten - do
20. Moderato
T.
Do - mi - ne probas - ti me
21. Allegro moderato
C.
Ma - gni - fi - cat
22. Andante
C.
In e - xi - tu Is - ra - el
23. Allegro molto
C.
Be - a - ti
24. Allegro assai
om - nes qui ti - ment Do - mi - num
C.
Me - men - to Do - mi - ne Da - vid
25. Andante
T.
De pro - fun - dis cla - ma - vi ad te
26. Allegro moderato
C.
Do - mi - ne ad adju - vandum me
27. Tempo moderato
B.
Di - xit Do - mi - nus
28. Allegro moderato
C.
Con - fi - te - bor ti - bi Do - mi - ne

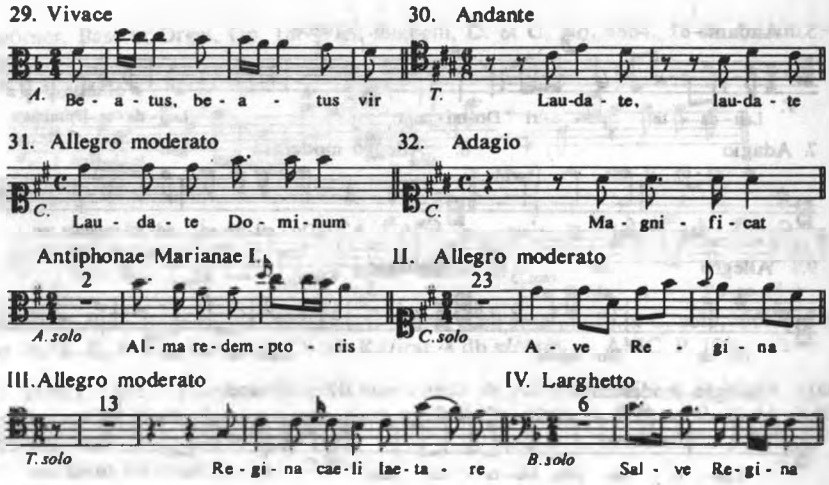

Pausch, [Eugen]: 32 psalmi vespertini R. P. Eugenii Pausch . . . Op. 3. H.é.ny.n. 13 db szólam. — AMC, P. 16.

1036.

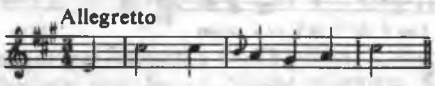

Payer, Hieronymus: Variationen für das Pf. über einen beliebten Waterloo-Deutschen, No. 2. Op. 24. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 52. 1 kötet. — AMC (TK), C. 1.11.

1037. Allegretto

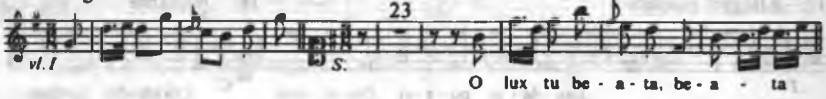

Perez, David: Aria de S. Aloysio à C. solo, traversiere 2bus, violinis 2bus, cornibus 2bus, alto vla. con organo e vlne. Del Sigre. —. Kézirat. 13 db szólam. — PH, 54.

1038. Adagio non molto

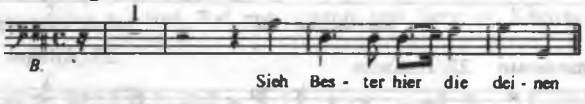

[Pfeiffer, Franz]: Cantate zur Namens- oder Geburtstagsfeyer einer Mutter für Discant, ATB, mit Begleitung des Pf. u. der Guitarre. Componirt von Franz Pfeifer. Kézirat. 1 kötet, 4 db szólam. — AMC, P. 17.

Partitúra és énekszólamok.

1039. Andante

[Pfeiffer, Franz]: Messan in E♭ a CATB, vl. I, vl. II. con organo, ê vlne. Del Sige. Fra. Pfeiffer. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, P. 18.

1040.

Pfeiffer, Leopold: 12 Deutsche Tänze mit Trios u. Coda für das Pf., welche in den k.k. kleinen Redouten-Sall in Wien aufgeführt worden im Jahre 1809. Wien Cappi, 1402 C. 1 kötet. — AMC, P. 19.

1041.

Pirck, [Wenzel]: Partitta à 3, vl. Imo, vl. 2do, basso obligato. Del Sig. Pircklı. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, P. 20.

1042.

Pirck, [Wenzel]: Partitta a 4tro: ex A colla tertia minora, violini 3 obligati, basso continuo, haubbois [!] sono obligati, apresso di capriccio, di W. Pirck. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, P. 21.

A vl. III. és ob.-szólamok hiányoznak.

1043.

Pirckh, [Wenzel]: Sinfonia a 4, vl. I, vl. II, vla. e basso, di —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, P. 26.

1044.

Pirckh, [Wenzel]: Sinfonia a vl. I, vl. II, vla. e basso. Di —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC P. 27.

1045.

Pirckh, [Wenzel]: Sinfonia a 4. Vl. I, vl. II, vla. e basso. Di —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, P. 22.

1046.

Pirckh, [Wenzel]: Sinfonia a vl. I, vl. II, vla. e basso. Di —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, P. 23.

1047. 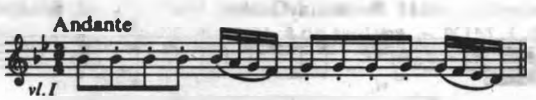

Pirckh, [Wenzel]: Sinfonia a 4: vl. I, vl. II, vla. e basso, di —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, P. 25.

1048.

Pirckh, [Wenzel]: Sinfonia Ex B a 4, vl. I, vl. II, alto vla. obl. e basso contino[!] di W: Pirckh. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, P. 24.

1049. Allegro moderato

Pixis, J[ohann] P[eter]: Sonatine pour le pf. avec acc. d'une fl. ou vl. Op. 19[?]. Vienne Riedl, 757. 3 db szólam. — AMC, P. 28.

1050. 1.

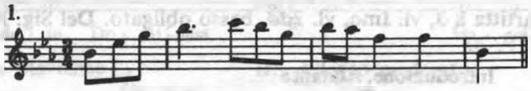

Pixis, J[ohann] P[eter]: 6 Walzer nebst Trios für das Pf. Kézirat. 1 kötet. — AMC (TK), C. 6.18.

1051. 1. Sonata. Allegro

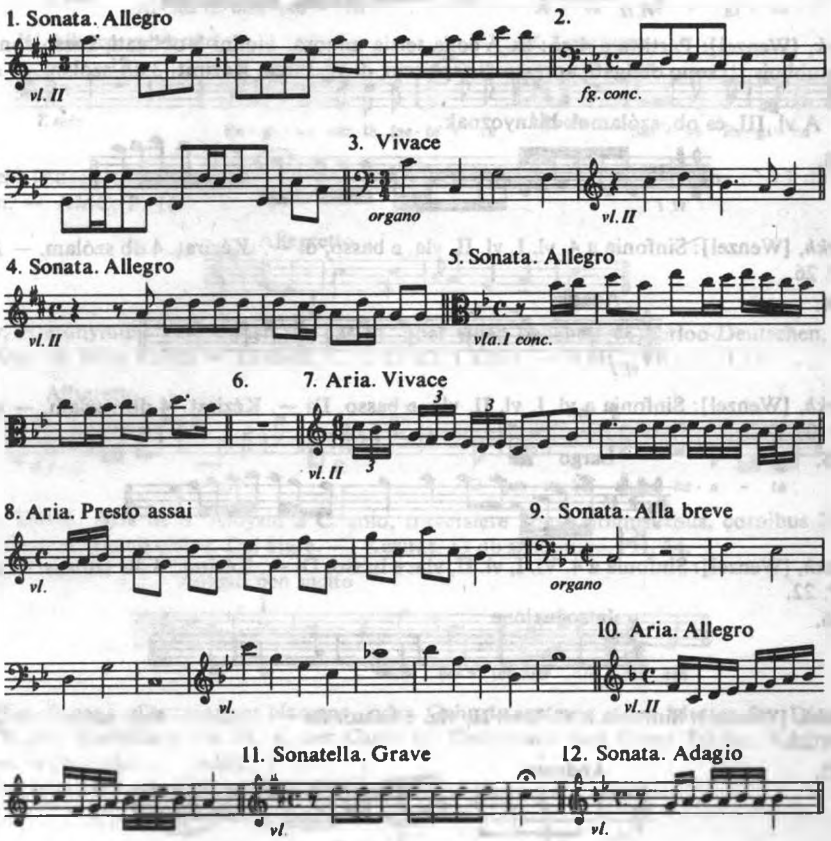

[Planicky, Joseph Anton]: Opella ecclesiastica, seu ariae 12 . . . a Josepho Antonio Planiczky boemo . . . Augustae Vindelicorum 1723 Lotter. 3 db szólam. — PH, 55.

Csak a vl. II., vla. és organo-szólam van meg.

1. De amorga erga Deum. — 2. De Communione. — 3. De Confessore. — 4. De Nomine Jesu vel de tempore. — 5. De Venerabili Sacramento. — 6. De tempore. — 7. De SS. Martyribus. — 8. De omni tempore. — 9. De Beata Virgine Maria. — 10. De Virgine et Martyre. — 11. De Sacratissima Eucharistia. — 12. Funebris.

1052. *Pleyel*, [Ignaz]: Clavierschule für Anfänger. Wien Artaria, 885. 1 kötet. — AMC (TK), 830.

1053. 1. Moderato. Rondo 2. Allegro

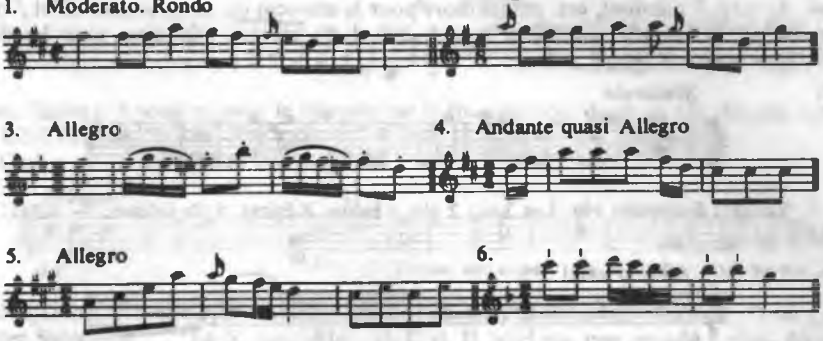

3. Allegro 4. Andante quasi Allegro

5. Allegro 6.

Pleyel, [Ignaz]: Collection de plus agreables et faciles rondos, airs, allegros, menuetts, variations etc. pour le fp. avec 1 vl. ad lib., tirés des oeuvres de monsieur —. No. 1. Vienne Hoffmiseter, 267. 1 kötet. — AMC (TK), C. 1.14.

1054.

Pleyel, [Ignaz]: Concerto d'Ignati Pleyel. Kézirat. 1 db szólam. (Anée 6. No. 61.) — AMC (TK), C. 1.13.

Csak a zg.-szólam van meg.

1055. Allegro molto spiritoso

Pleyel, [Ignaz]: Grande sinfonie, arr. pour le clavecin ou pf. avec acc. de 2 vl., alto et basse . . . par F. A. Schmutz. Offenbach André, 191. 5 db szólam. (Journal de musique pour les dames, livr. 11.) — AMC, P. 33.

1056. I. Allegro II. Andante con variazioni

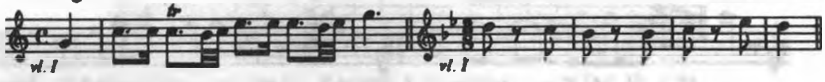

III. Allegro assai

Pleyel, [Ignaz]: Trois quatuors concertans pour 2 vl., alto et basso, composes et dedies a son ami Luis[!] Bocherini par I. P. Op. 36. Kézirat. 4 db szólam. — XJM, I. 1.4.

1057. Allegro

Pleyel, [Ignaz]: Quintett de J. Pleyel pour clavecin avec vl., alto et basso ad lib. No. 1. Mannheim Götz, 471. 4 db szólam. — AMC, P. 29.

1058. I. Allegro II. Allegro

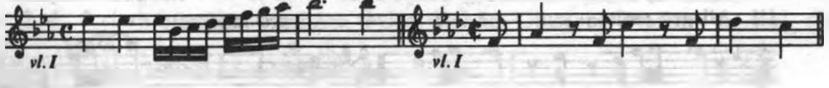

Pleyel, [Ignaz]: 2 quintetti, arr. en quatuors pour le clavecin ou pf. avec acc. de vl., vla., et vlc. par mr. Lachnith. Offenbach André, 265. 4 db szólam. (Étrennes pour les dames, livr. 7.) — AMC, P. 32.

1059. **Moderato**

Pleyel, [Ignaz]: Quintetto No. 3. a 2 vl., 2 vla. e basso. Kézirat. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 1.9.

1060. **Allegro assai**

Pleyel, [Ignaz]: Sinfonie de monsieur Pleyel, arr. pour le clavecin ou pf. avec acc. de 2 vl., alto et basse par mr. Schmutz. Offenbach André, 256. 4 db szólam. (Étrennes pour les dames, livr. 5.) — AMC, P. 31.

1061. **Allegro assai**

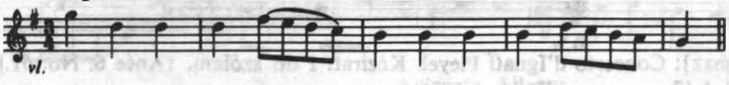

Pleyel, [Ignaz]: Sinfonie de mr. Pleyel, arr. pour le clavecin ou pf. avec l'acc. d'un vl. et vlc . . . par . . . C. F. Beck. Heilbronn Amon, 30. 3 db szólam. — AMC, P. 30.

1062.

Pleyel, [Ignaz]: Sonate pour le clavecin ou le fp. avec acc. de vl. et vlc. No. 6. Vienne Artaria, 216. 3 db szólam. — XJM, H. 4.2.

1063. **I. Allegro** **II. Allegro**

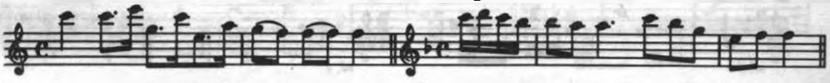

III. Allegro

Pleyel, [Ignaz]: Trois sonates pour le pf., les 2 premières avec acc. de vl. et vlc. ad lib., et la troisième a 4 mains. Composées par Ignace Pleyel. Op. 69. Strasbourg — Paris Reinhard. 3 db szólam. — XJM, H. 4.7.

1064. **I. Allegro vivace** **II. Allegro**

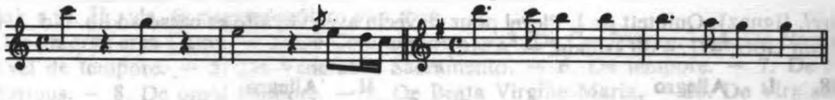

III. Allegro molto **4. Allegro moderato**

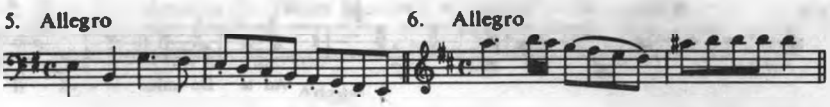

Pleyel, [Ignaz]: 6 sonates pour le clavecin ou le fp. avec acc. de vl. et vlc. Vienne Artaria, 214.218.219.223.220.216. 2 db szólam. — XJM, H. 2.20/1, AMC (TK), —.
Csak a vlc.- és zg.-szólam van meg.

1065.

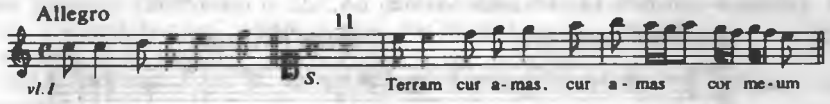

Poncini [Zilioli, Francesco]: Aria de tempore („Terram cur amas cor meum . . . ") vel („Salve Pater Salvatoris . . . ") a S. con[certo], vl. I, vl. II, alto vla. con organo e vlne. Auth. del Sige. Francisco Poncini. Kézirat. 6 db szólam. — PH, 56.

1066.

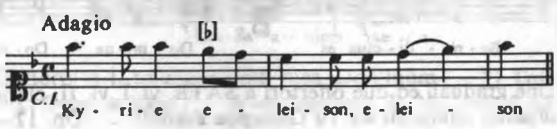

Poppe, [Franz Ludwig ?]: Missa S. Augustini auth. R. Dno. Poppe. Kézirat. 8 db szólam. PH, 29.
Koll. 5. — Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II.

1067.

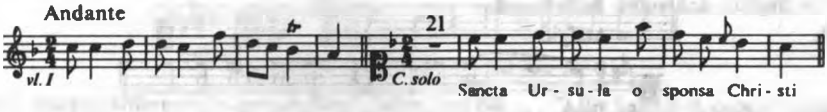

Porgova: De S[an]cta Ursula („Sancta Ursula o sponsa Christi . . . "), de Assumptione B. V. Maria („Assumpta est Maria in coelum . . . ") a C. solo, violin. 2, alto vla. et organo, vlne. Del Sigre. Porgova. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, P. 34.
További szövegek: „Sancta N. N. . . . " — „Sancta Agatha . . . "

1068.

Pospischil: 12 Redout Landerische[!]. Kézirat. 1 db szólam. — XJM, H. 1.24.
Csak a vl. I.-szólam van meg.

1069.

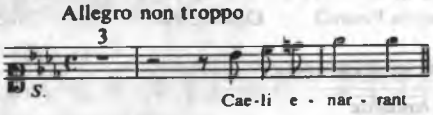

Prandau, Carl: Offertorium („Coeli enarrant gloriam Dei . . . ") für 4 Singstimmen mit Begleitung der Orgel oder 2 Vl., Vla., Fl., 2 Clar., Fg., 2 Cor., Vlc. u. Cb. Op. 22. Wien Diabelli, D. et C. No. 1651. 15 db szólam. — AMC, P. 35.

1070.

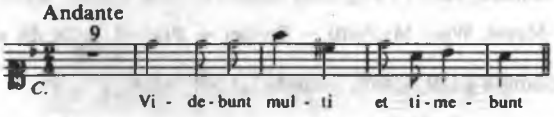

Preindl, Joseph: Graduale No. 1. in D de tempore („Videbunt multi et timebunt . . . ") a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Se. Giuseppe Preindl. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, P. 37.
Csak a S, A vlne. és organo-szólamok vannak meg.

1071.

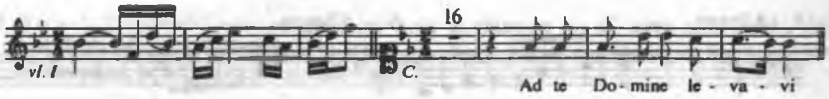

Preindl, Joseph: Graduale No. 2. in B de tempore („Ad te Domine levavi . . . ") a 4 voci, 2 violini, 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Se. Giuseppe Preindl. Kézirat. 17 db szólam. — AMC, P. 36.

A duplum-szólamok későbbi időből valók.

1072.

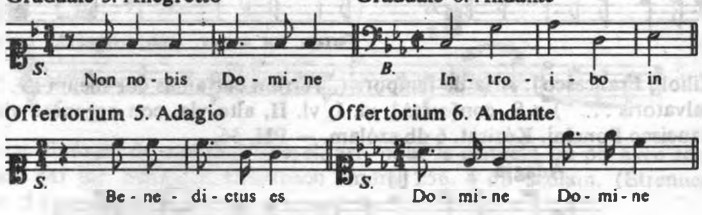

Preindl, Joseph: Due graduali ed due offertori a SATB, vl. I, vl. II, clarino I, clarino II, timpani, vlne. ed organo, composti dal fu Giuseppe Preindl . . . Op. 17—18. No. 5—6. Wien Mechetti, P. M. 1712. 25 db szólam. — AMC, P. 38.

Graduale No. 5. „Non nobis Domine . . . " — No. 6. „Introibo in domum tuam . . . ", Offertorium No. 5. „Benedictus es . . . " — No. 6. „Domine, Domine, Dominus noster . . . "

A duplum-szólamok kézírásosak.

1073.

Preindl, Joseph: Lamentationes Jeremiae prophetae, chorali vocum concentui accomodatae per Josephum Preindl. — Lamentationen . . . für Gesang mit Begleitung des Pf. oder der Orgel. Wien Steiner, S. et C. 2518. 1 kötet. — AMC, P. 39, 40, 41.

1074.

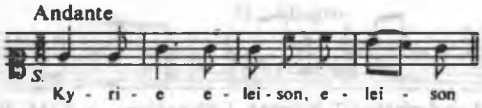

Preindl, [Joseph]: Messa in C a SATB ,vl. I, vl. II, 2 ob., 2 clarin. timpani, vlne. ed organo, composti dal fu Giuseppe Preindl . . . Op. 10. No. 4. Vienna Mechetti, 4. 17 db szólam. — AMC, P. 42.

A duplum-szólamok kézírásosak.

1075.

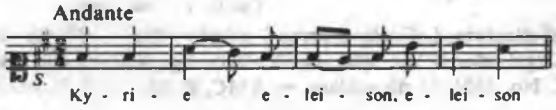

Preindl, [Joseph]: Messe. Wien Mechetti — Steiner — Preindl, 5. 28 db szólam. — AMC, P. 43.

A duplum-szólamok kézírásosak, későbbi időből valók.

1076.

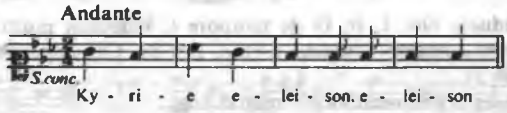

Preindl, [Joseph]: Messe in Es. [Wien Mechetti — Steiner — Preindl], 2. 24 db szólam. — AMC, P. 44.

A duplum-szólamok kézírásosak.

1077.

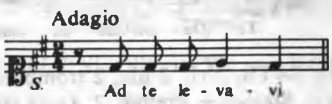

Preindl, [Joseph]: Offertorium in D („Ad te levavi animam meam . . . ") a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sigre. Giuseppe Preindl. [Wien Mechetti], P. M. 1986. 18 db szólam. — AMC, P. 45.

Csak a SATB, vl. I., vl. II., ob. II. és organo-szólamok vannak meg, kézírásos duplumokkal.

1078.

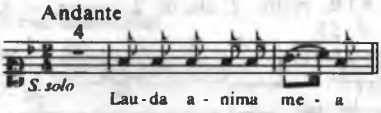

Preindl, Joseph: Offertorium („Lauda anima mea Dominum . . . ") Duo für S. u. A. mit Begleitung von 2 Vl., Orgel u. Vlne . . . Wien Mechetti, P. M. 1809. 9 db szólam. — AMC, P. 46.

A duplum-szólamok kézírásosak.

1079.

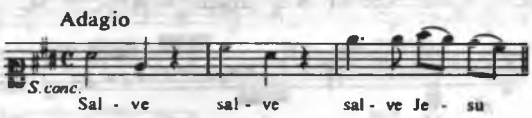

Preindl, Joseph: Offertorium de tempore („Salve Jesu pie . . . ") für S. Solo u. concert[irenden] Vl., mit Begleitung von SATB, 2 Vl., Vla., 2 Ob., 2 Trombone ad lib., Vlne. u. Orgel. Wien Mechetti, P. M. 2306.2307. 17 db szólam. — AMC, P. 47.

1080.

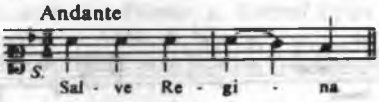

Preindl, Joseph: Offertorium de beata („Salve Regina mater misericordiae . . . ") für SATB, mit Begleitung der Orgel u. Vlne. Wien Mechetti, P. M. 1738. 14 db szólam. — AMC, P. 48.

Egyes szólamok kézírásos formában.

1081.

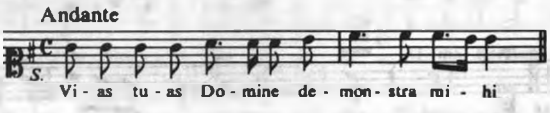

Preindl, Joseph: Offertorium No. 1. de tempore („Vias tuas Domine demonstra mihi . . . ") a 4tro voci, 2 vl. con organo e vlne. Del Sigre. Giuseppe Preindl. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, P. 49.

1082.

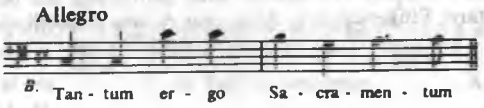

Preindl, [Joseph]: Tantum ergo a CATB, vl. I, vl. II, ob. I—II, clarino I—II, organo e vlne, tympani. Del Sige. Gius. Preindl. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, P. 50.

1083.

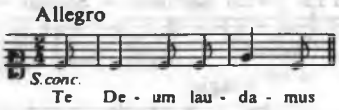

Preindl, [Joseph]: Te Deum a SATB, 2 vl., 2 ob., 2 trombon., 2 clarin, timpani, vlne. ed organo. Op. 51. Wien Mollo — Steiner — Preindl, 2. 15 db szólam. — AMC, P. 51, 52.

1084.

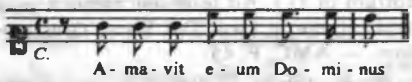

Prenner: De Spiritu Sancto („O quam suavis est tuus Spiritus . . . ") et confessore („Amavit eum Dominus . . . "). CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano. Aut. Prenner. Kézirat, (1723). 9 db szólam. — AMC, P. 53.
A B-szólam hiányzik. — Sérült.

1085.

Preyer, Gottfr[ied]: Messe in D♯ a 4 voci, 2 vl., vla., 2 ob., 2 fg., 2 cor., 3 tromboni, 2 clarini, tympani, organo, vlc. e vlne. Kézirat. 24 db szólam. — AMC, P. 54.

1086.

Puccitta, [Vincenzo]: Bravour Arie mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. No. 182. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 15.) — AMC (TK), 620.
Koll. 11.

1087.

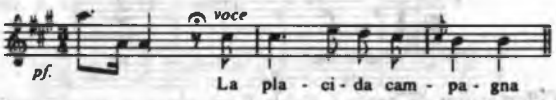

Puccitta, [Vincenzo]: Polonaise „La placida campagna . . . " mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 188. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 21.) — AMC (TK), 612, 622.
Koll. 3.

1088.

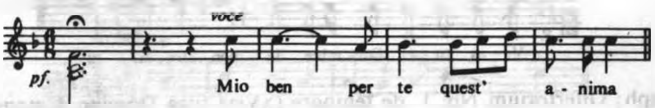

Puccitta, [Vincenzo]: Rondo „Mio ben per te . . . " mit Begleitung des Pf. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 183. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 16.) — AMC (TK), 621.
Koll. 12.

1089. I. Allegro II. Allegro moderato

III. Allegro moderato

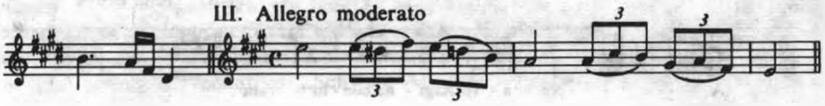

Radicati, F[elice]: 3 Quartetten auf 2 Vl., Vla. u. Vlc . . . Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 1.11.

1090. Allegro brillante

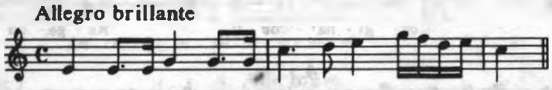

Radicati, F[elice]: Quintetto pour 2 vl., 2 altos et vlc . . . Op. 21. No. 2. Vienne Cappi, 1674. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 1.14.

1091. Allegro moderato e con espressione

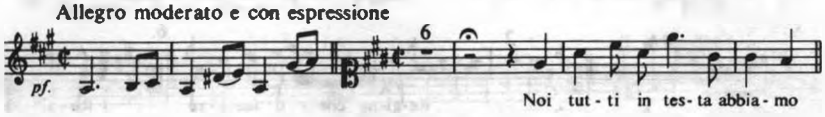

Raffael, Ign[az]: W[enzel]: Aria per il clavi-cembalo („Noi tutti in testa abbiamo . . . ") dal Sigre. Ign. W. Raffael. Kézirat. 1 kötet: — AMC, R. 1.

1092. 1. Andante

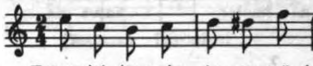

2. Moderato

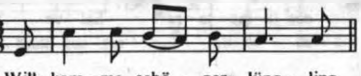

3. Allegretto

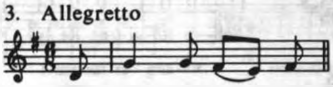

Raglovich, Marie Clementine: Dreystimmige Lieder. Gedicht v. Friedrich Schiller. Componirt u. gewiedmet[!] sr. Durchlaucht dem Fürsten u. Bischof Ernst von Schwarzenberg. Kézirat, A [?]. 1 kötet, 3 db szólam. — AMC, R. 2.

Partitúra és szólamok. — 1. An Mina. — 2. An den Frühling. — 3. Breite und Tiefe.

1093. 1.

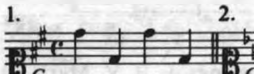

2.

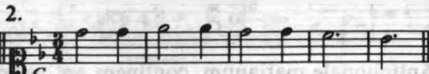

3.

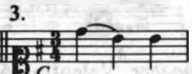

4.

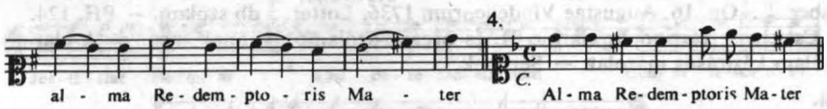

5.

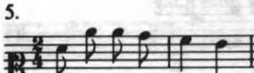

6. Alla breve

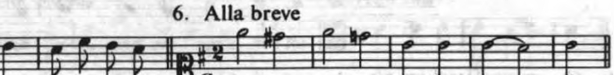

1.

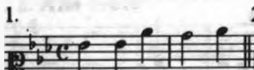

2.

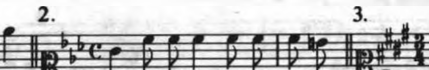

3.

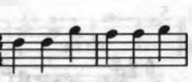

4.

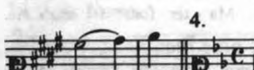

5.

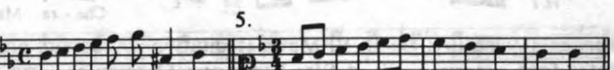

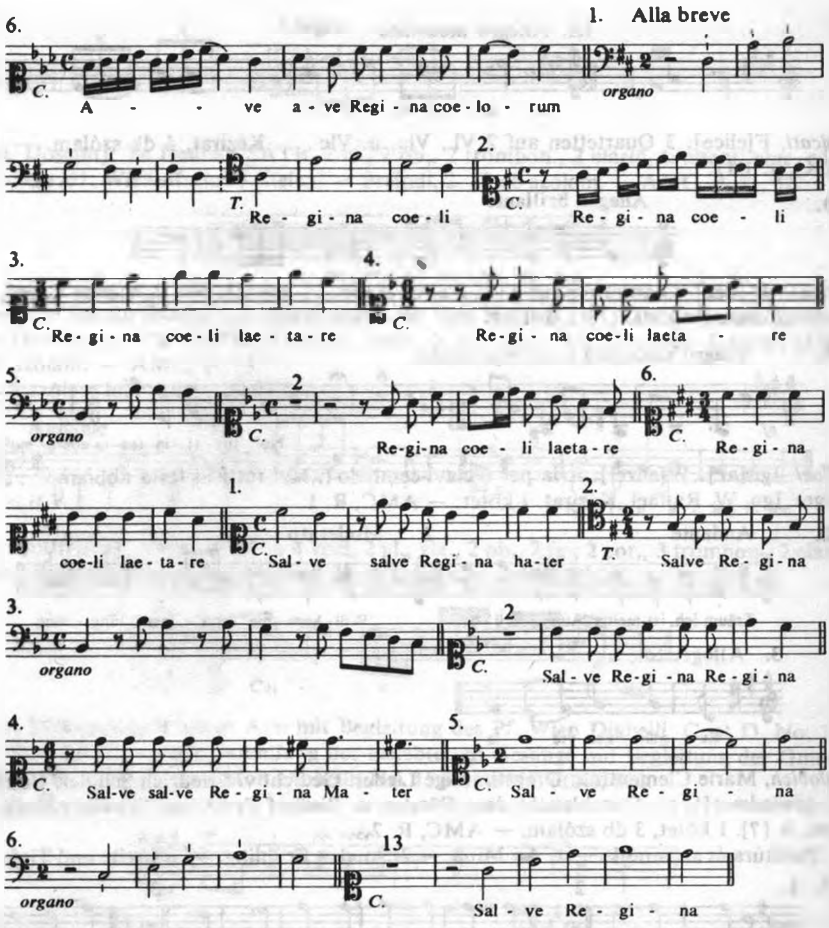

Rathgeber, Valentin: Antiphonale marianum, continens antiphonas de B. V. Maria 24 . . . à 4 vocibus ordinariis et organo obligatis, 2 vl . . . ac vlc. Exhibitum à P. Valentino Rathgeber . . . Op. 16. Augustae Vindelicorum 1736, Lotter. 5 db szólam. — PH, 124.

Csak a S, clarino I., clarino II. és organo-szólamok vannak meg. — A clarino I—II. szólam kézírásos másolat. — Sérültek.

1094.

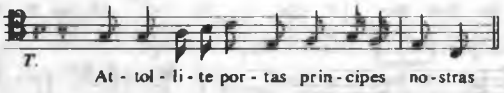

Rathgeber, [Valentin]: De Ascensione („Attollite portas principes nostras . . . ") à 4, CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano con organo, auth. —. Kézirat, (1731). 10 db szólam. — AMC, R. 5.

1095.

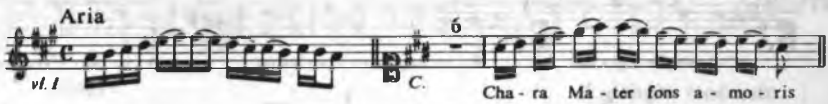

Rathgeber, [Valentin]: De B. V. Maria (recitativo „Accurrite piae mentes . . . ", aria „Chara Mater fons amoris . . . ") et S[an]cta Anna Germanica (aria „Komm Sanct' Annam Ihr

begrüssen . . . ") pro communione generali Scapularis B. V. M. (recitativo „Fünf Stein hat David zu sich genehmen . . . ", aria „Mit Besserem ruft aus Davids Geschlecht Maria . . . "). C. solo, violin. 2, alto vla, organo. Kézirat, (1737). 8 db szólam. — AMC, R. 6.

További szövegek: recitativo „Schweig Apollo . . . ", aria „Wir hingegen sagen müssen . . . "

1096. 1. *vl.* *A.* Ad te, ad te, ad te le-va-vi 2. *B.* De-us tu, De-us tu

3. Alla breve *B.* Be-nedi-xis-ti Do-mi-ne 4. Alla breve *organo* 4 *A.* A-ve Ma-ri-a

5. *A.* De-us fir-ma-vit or-bem ter-rae 6. *A.* Ju-bi-la - - te 7. Alla breve *A.* Ju-bi-la-te

8. Alla breve *B.* Dexte-ra Do-mi-ni 9. Alla breve *A.* Ti-me-bunt gen-tes 10. Alla breve *A.* A-do-ra-te

11. Alla breve *T.* Dominus re-gna-vit. 12. Alla breve *A.* Bonum est con-fi-te-ri Do-mi-no 13. *A.* Per-fi-ce

14. Alla breve gres-sos me-os *A.* Be-ne-di-ctus es Do-mi-ne 15. *A.* Sca-pu-lis su-is

16. Alla breve *organo* *T.* Me-di-ta-bor 17. *organo* 4 *A.*

18. Alla breve Jus-ti-tiae Do-mi-ni *A.* Lau-da-te Do-mi-num 19. Alla breve *B.* Con-fi-te-bor ti-bi

20. Alla breve Domi-ne *B.* Cus-to-di me, cus-to-di me 21. Alla breve *A.* An-ge-lus Do-mi-ni

22. Alla breve *vl.* 6 *A.* Deus me-us, me-us 23. Alla breve *B.* Lau-da a-nima me-a

24. Alla breve *vl.* *A.* Ju-bi-la-te De-o 25. *A.* Be-ne-di-ci-te gen-tes

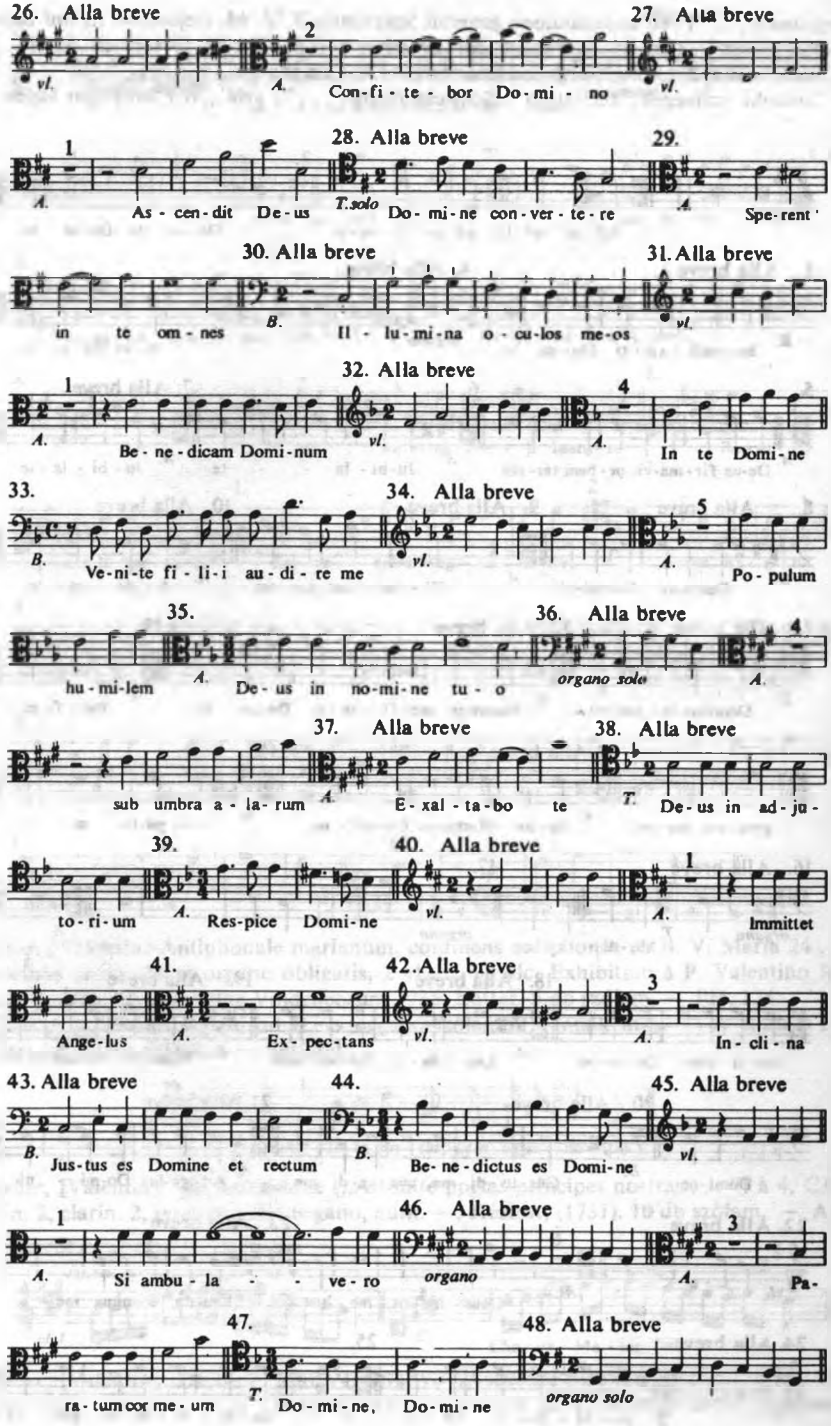
26. Alla breve
vl.
A.
Con-fi-te-bor Do-mi-no
27. Alla breve
vl.
28. Alla breve
A.
As-cen-dit De-us
T.solo
Do-mi-ne con-ver-te-re
29.
A.
Spe-rent
30. Alla breve
in te om-nes
B.
Il-lu-mi-na o-cu-los me-os
31. Alla breve
vl.
32. Alla breve
A.
Be-ne-dicam Domi-num
vl.
A.
In te Domi-ne
33.
B.
Ve-ni-te fi-li-i au-di-re me
34. Alla breve
vl.
A.
Po-pulum
35.
hu-mi-lem
A.
De-us in no-mi-ne tu-o
36. Alla breve
organo solo
A.
37. Alla breve
sub umbra a-la-rum
A.
E-xal-ta-bo te
38. Alla breve
T.
De-us in ad-ju-
39.
to-ri-um
A.
Res-pice Domi-ne
40. Alla breve
vl.
A.
Immittet
41.
Ange-lus
A.
Ex-pec-tans
42. Alla breve
vl.
A.
In-cli-na
43. Alla breve
B.
Jus-tus es Domine et rectum
44.
B.
Be-ne-dictus es Domi-ne
45. Alla breve
vl.
46. Alla breve
A.
Si ambu-la - - ve-ro
organo
A.
Pa-
47.
ra-tum cor me-um
T.
Do-mi-ne, Do-mi-ne
48. Alla breve
organo solo

Rathgeber, Valentin: Dominicale, complectens offertoria 50 . . . à 4 vocibus ordinariis, vl. unisono ad lib., alto et tenore violis vel 2 trombon ad lib. cum organo ac vlc. Productum à P. Valentino Rathgeber . . . Op. 15. Augustae Vindelicorum 1735, Lotter. 8 db. szólam. — PH, 36.

A S-szólam hiányzik, az A-szólam hiányos.

1. Pro Dominica I. Adventus „Ad te ad te ad te levavi . . . " — 2. Pro Dominica II. Adventus „Deus tu convertens . . . " — 3. Pro Dominica III. Adventus „Benedixtisti Domine . . . " — 4. Pro Dominica IV. Adventus „Ave Maria . . . " — 5. Pro Dominica infra Octavam Nativ. Domini „Deus firmavit . . . " — 6. Pro Dominica infra Octavam Epiphaniae „Jubilate Deo . . . " — 7. Pro Dominica II. post Epiphaniam „Jubilate Deo . . . " — 8. Pro Dominica III. post Epiphaniam „Dextera Domini . . . " — 9. Pro Dominica IV. post Epiphaniam „Timebunt gentes . . . " — 10. Pro Dominica V. post Epiphaniam „Adorate Deum . . . " — 11. Pro Dominica VI. post Epiphaniam „Dominus regnavit . . . " — 12. Pro Dominica in Septuagesima „Bonum est . . . " — 13. Pro Dominica in Sexagesima „Perfice gressus . . . " — 14. Pro Dominica in Quinquagesima „Benedictus es . . . " — 15. Pro Dominica I. Quadragesimae „Scapulis suis . . . " — 16. Pro Dominica II. Quadragesimae „Meditabor . . . " — 17. Pro Dominica III. Quadragesimae „Justitiae Domini . . . "

— 18. Pro Dominica IV. Quadragesimae „Laudate Dominum . . . " — 19. Pro Dominica Passionis „Confitebor . . . " — 20. Pro Dominica Palmarum „Custodi me . . . " — 21. Pro Dominica in Albis „Angelus Domini . . . " — 22. Pro Dominica II. post Pascha „Deus, Deus meus . . . " — 23. Pro Dominica III. post Pascha „Lauda anima . . . " — 24. Pro Dominica IV. post Pascha „Jubilate Deo . . . " — 25. Pro Dominica V. post Pascha „Benedicite . . . " — 26. Pro Feriis Rogationum „Confitebor Domino . . . " — 27. Pro Dominica infra Octavam Ascensionis „Ascendit Deus . . . " — 28. Pro Dominica infra Octavam Corporis Christi „Domine convertere . . . " — 29. Pro Dominica III. post Pentecosten „Sperent in te . . . " — 30. Pro Dominica IV. post Pentecosten „Illumina . . . " — 31. Pro Dominica V. post Pentecosten „Benedicam . . . " — 32. Pro Dominica VI. post Pentecosten „In te Domine . . . " — 33. Pro Dominica VII. post Pentecosten „Venite Filii . . . " — 34. Pro Dominica VIII. post Pentecosten „Populum humilem . . . " — 35. Pro Dominica IX. post Pentecosten „Deus . . . " — 36. Pro Dominica X. post Pentecosten „Custodi me Domine . . . " — 37. Pro Dominica XI. post Pentecosten „Exaltabo te . . . " — 38. Pro Dominica XII. post Pentecosten „Deus in adjutorium . . . " — 39. Pro Dominica XIII. post Pentecosten „Respice Domine . .. " — 40. Pro Dominica XIV. post Pentecosten „Immitet Angelus . . . " — 41. Pro Dominica XV. post Pentecosten „Expectans . . . " — 42. Pro Dominica XVI. post Pentecosten „Inclina Domine . . . " — 43. Pro Dominica XVII. post Pentecosten „Justus es Domine . . . " — 44. Pro Dominica XVIII. post Pentecosten „Benedictus es . . . " — 45. Pro Dominica XIX. post Pentecosten „Si ambulavero . . . " — 46. Pro Dominica XX. post Pentecosten „Paratum cor . . . " — 47. Pro Dominica XXI. post Pentecosten „Domine . . . " — 48. Pro Dominica XXII. post Pentecosten „Ecce quam bonum . . . " — 49. Pro Dominica XXIII. post Pentecosten „Amen dico . . . " — 50. Pro Dominica XXIV. post Pentecosten „In Deo . . . "

1097.

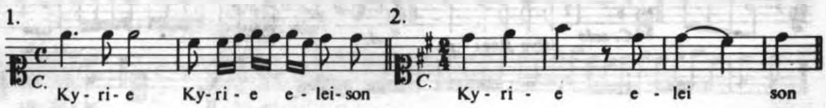

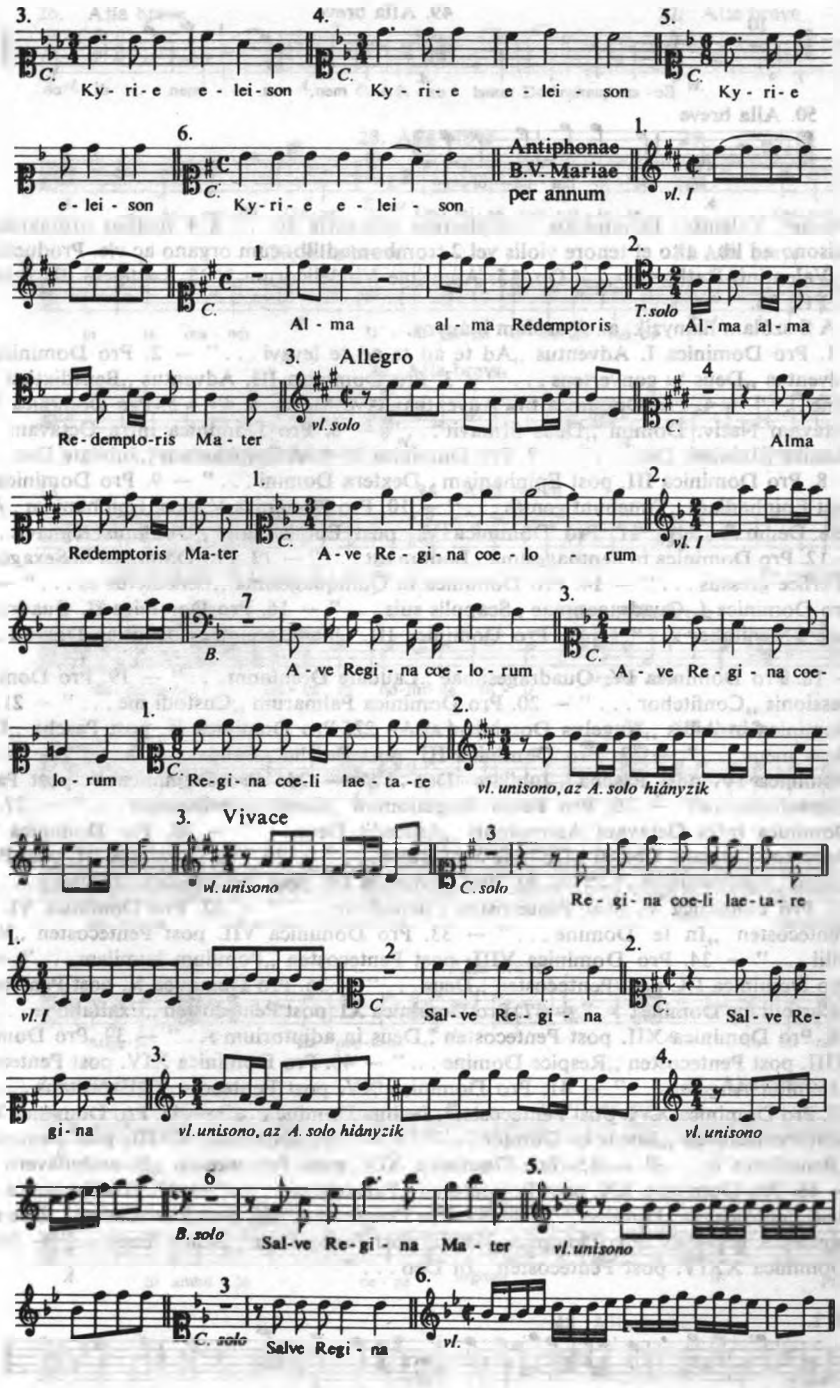
3.
4.
5.
Ky - ri - e e - lei - son
Ky - ri - e e - lei - son
Ky - ri - e
6.
1.
e - lei - son
Ky - ri - e e - lei - son
Antiphonae
B.V. Mariae
per annum
vl. I
1
2.
Al - ma
al - ma Redemptoris
T.solo
Al - ma al - ma
3. Allegro
vl.solo
Re - dempto - ris Ma - ter
4
Alma
1.
2.
Redemptoris Ma-ter
A - ve Re - gi - na coe - lo - rum
vl. I
7
3.
A - ve Regi - na coe - lo - rum
A - ve Re - gi - na coe-
1.
2.
lo - rum
Re-gi - na coe-li lae - ta - re
vl. unisono, az A. solo hiányzik
3. Vivace
vl. unisono
C. solo
Re - gi - na coe-li lae-ta - re
1.
2.
vl. I
Sal - ve Re - gi - na
Sal - ve Re-
3.
4.
gi - na
vl. unisono, az A. solo hiányzik
vl. unisono
6
5.
B. solo
Sal-ve Re-gi - na Ma - ter
vl. unisono
3
6.
C. solo
Salve Regi - na
vl.

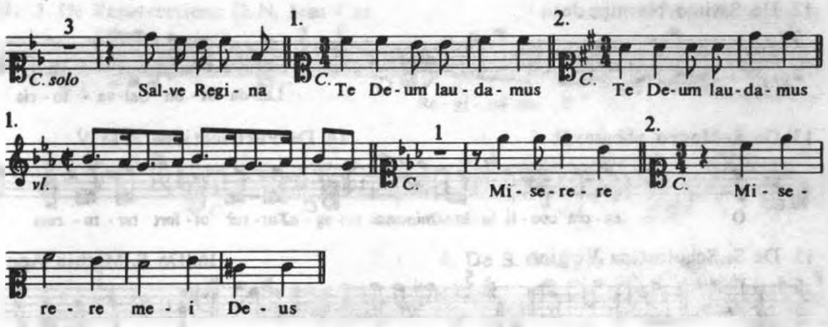

Rathgeber, Valentin: Harmonia Mariano-musica . . . continens 6 litanias lauretanas de B. V. Maria cum 15 antiphonis . . . à 4 vocibus ordinariis CATB, 2 vl. necessariis, 2 tubis vel lituis ex diversis clavibus, et tympano . . . cum duplici basso continuo. Proelo publico exposita à P. Valentino Rathgeber . . . Op. 5. Augustae Vindelicorum 1727, Lotter. 7 db szólam. — PH, 100.

Csak a S, T, B, vl. I., vlc., cor. II. és organo-szólamok vannak meg.

1098. 1. De S. Andrea Apostolo

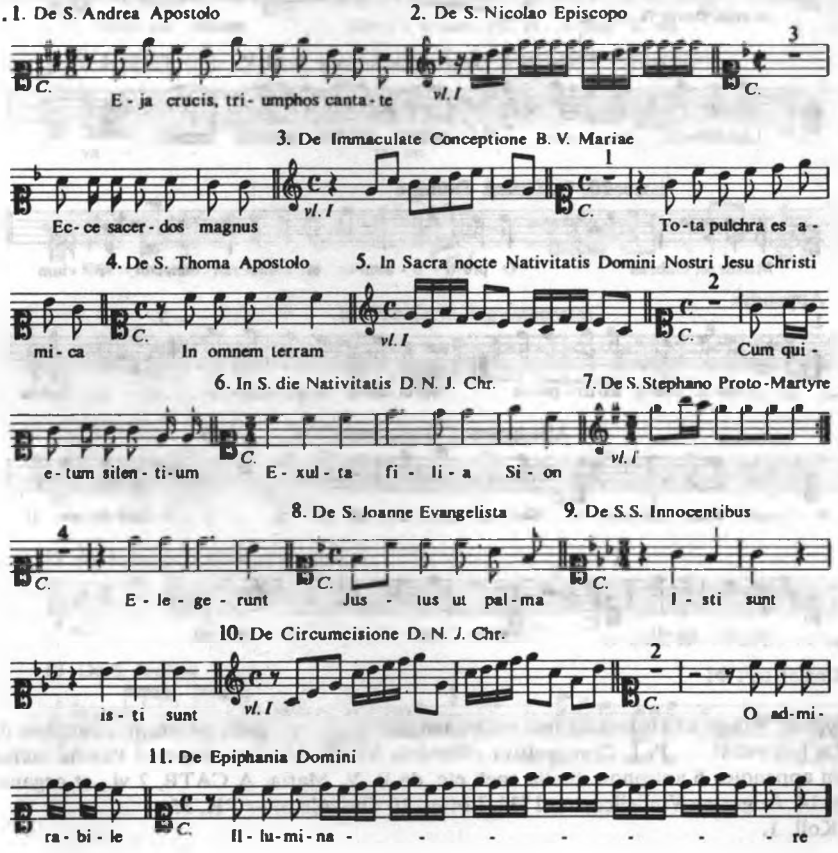

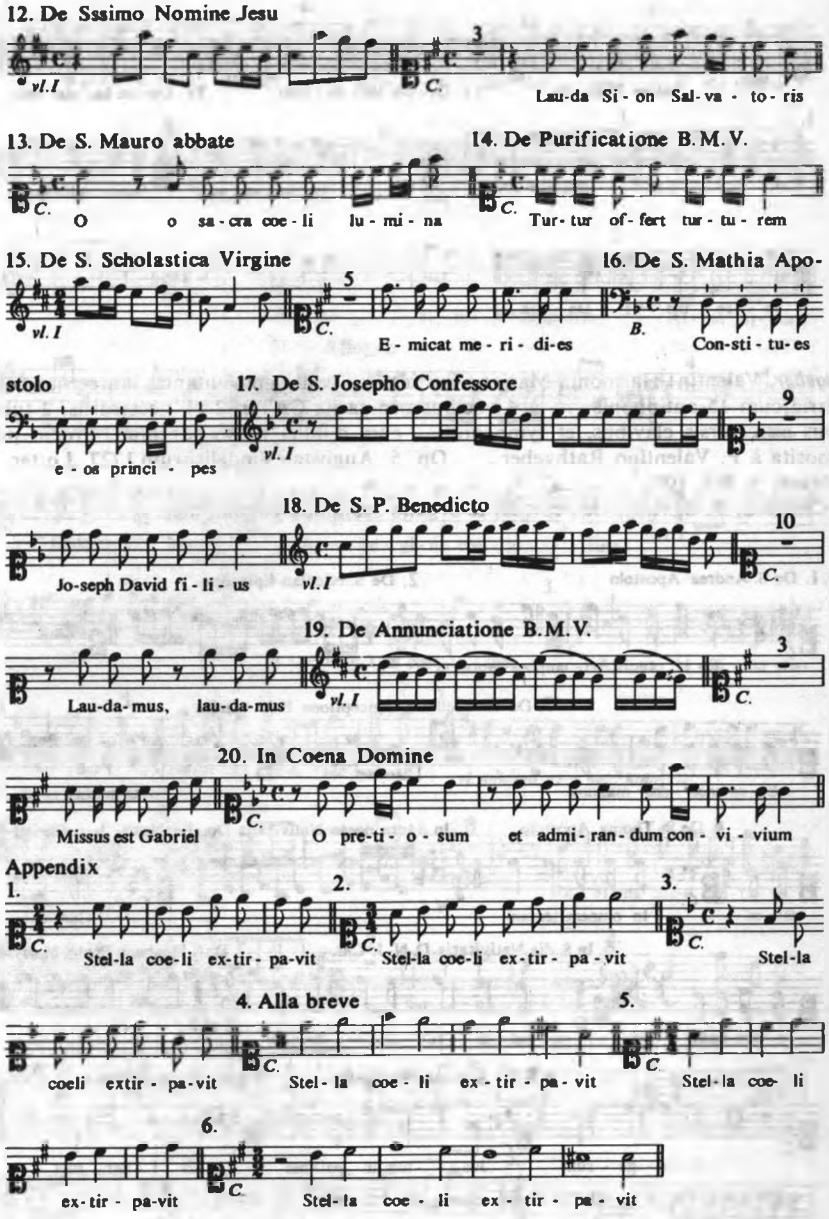

Rathgeber, Valentin: Holocaustoma ecclesiasticum coeli et mundo oblatum, continens offertoria festivalia . . . P. 1. Compectitur offertoria 20, ab Adventu usque ad Pascha exclusive, cum appendice 6 antiphon. Stella coeli etc. de B. V. Maria. A CATB, 2 vl., et organo . . . Op. 14. Augustae Vindelicorum 1734, Lotter. 10 db szólam. — PH, 35.
Koll. 1.

1099. 1. De Resurrectione D. N. Jesu Chr.

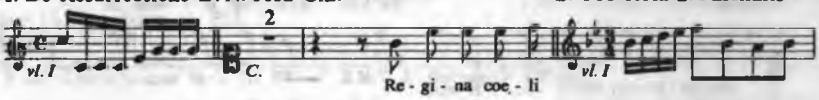

2. Pro feria 2. Paschalis

3. Pro feria 3. Paschalis

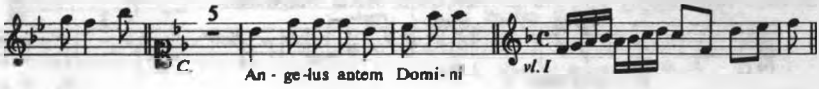

4. De S. Georgio vel S. Marco

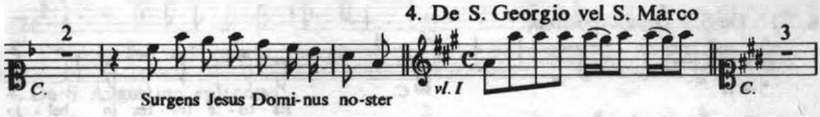

5. De SS. Apostolis Philippe et Jacobo

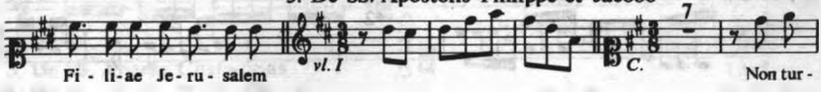

6. Pro festis S. Crucis

7. De Ascensione

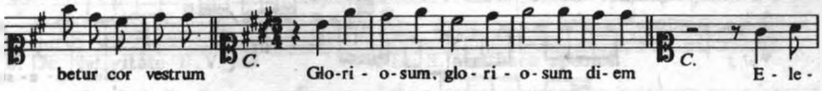

D. N. Jesu Christi

8. De Dominica Pentecostes

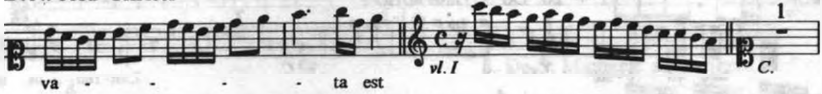

9. Pro feria 2. Pentecostes

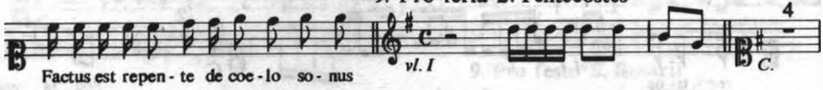

10. Pro feria 3. Pentecostes

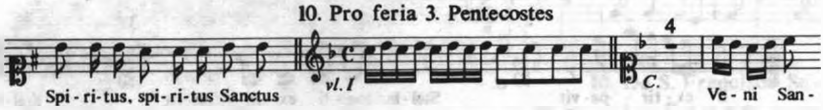

11. De Sanctissima Trinitate

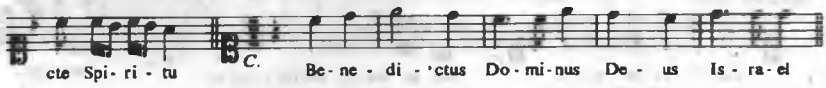

12. In festo S. corporis Christi

13. De S. Joanne Baptista

14. Pro festo SS.

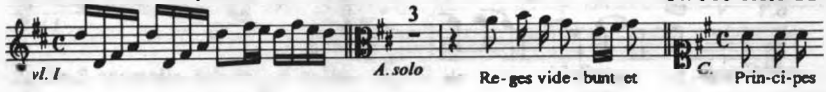

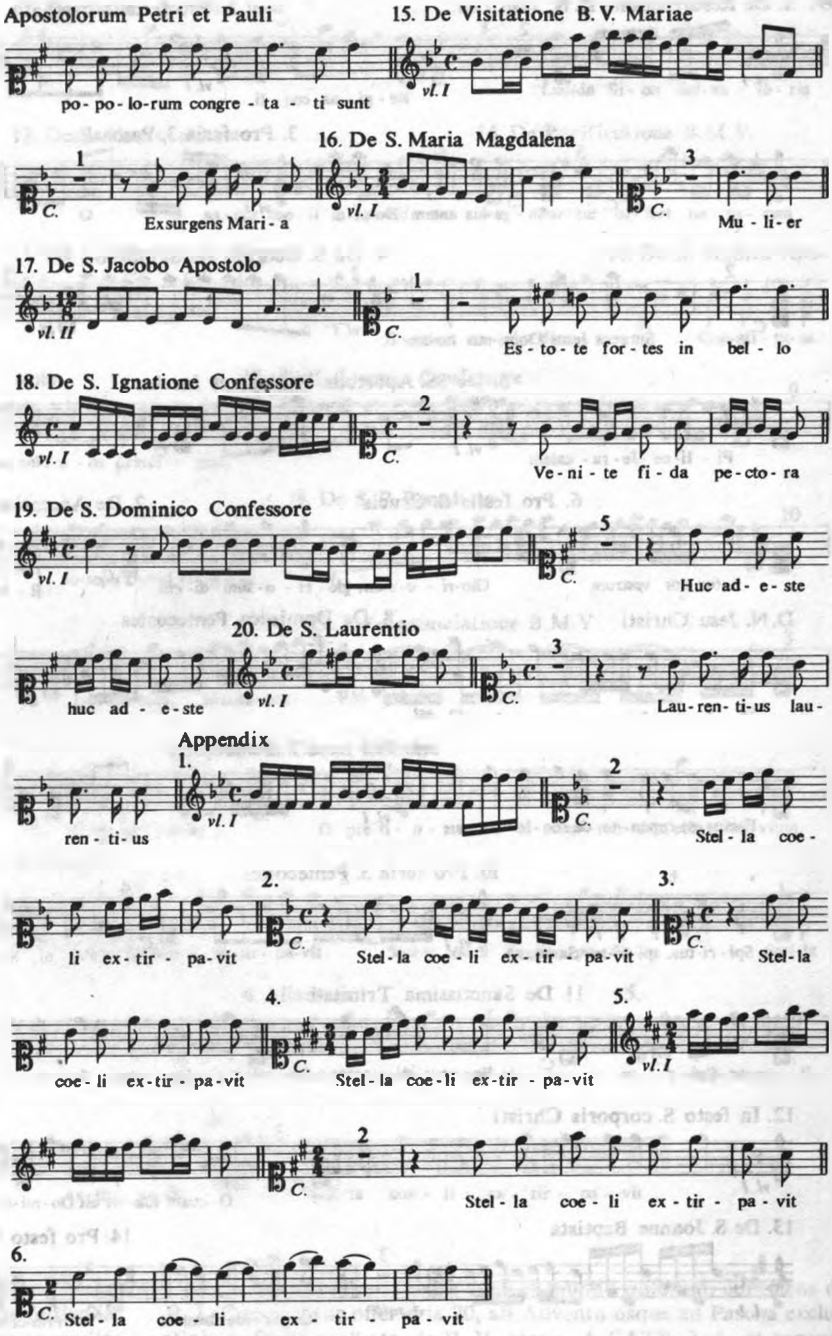

Rathgeber, Valentin: Holocaustoma ecclesiasticum . . . P. 2 . . . offertoria festivalia 20 . . . a Paschale usque ad festum Assumptionis B. V. Mariae exclusive, cum appendice 6 anti-

phon. Stella coeli . . . A CATB, 2 vl. et organo . . . Op. 14. Augustae Vindelicorum 1734, Lotter. 10 db szólam. — PH, 35.
Koll. 2.

1100. 1. De Assumptione B. V. M. 2. De S. Bernardo abbate

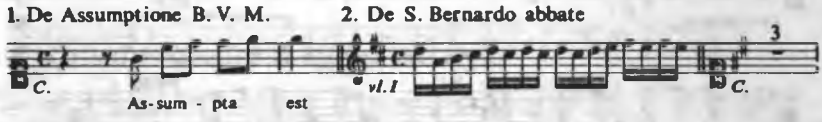

3. De S. Bartholomeo apostolo

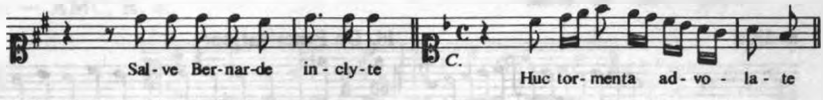

4. De S. Augustino episcopo

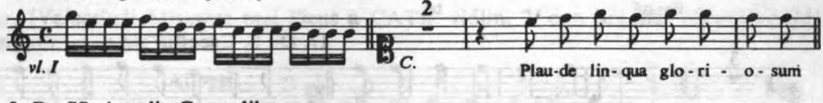

5. De SS. Angelis Custodibus

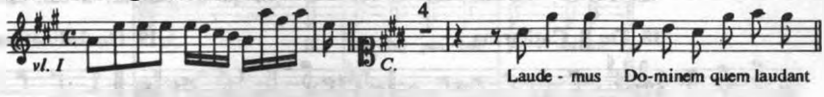

6. De Nativitate B. V. M. 7. De S. Matthaeo apostoli

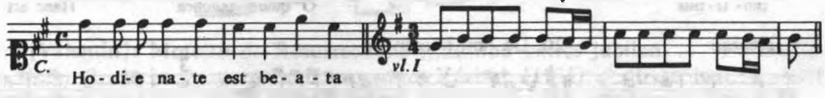

8. De S. Michaele archangelo

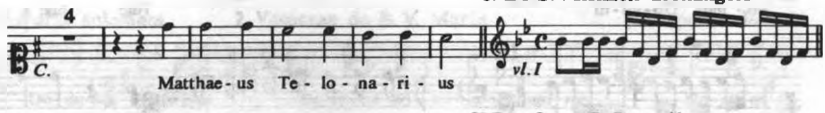

9. Pro festo S. Rosarii

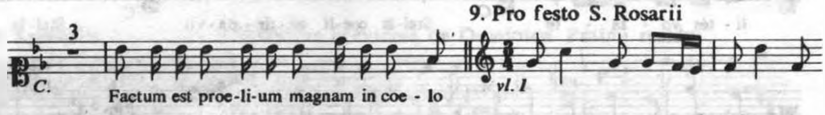

10. De S. Francisco Seraphico

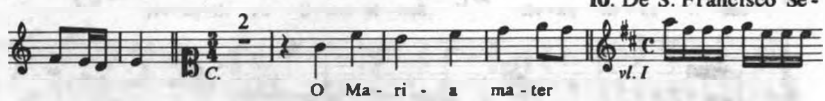

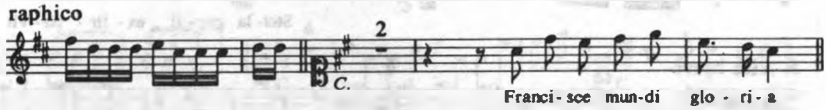

11. De SS. Placido et Sociis mar.

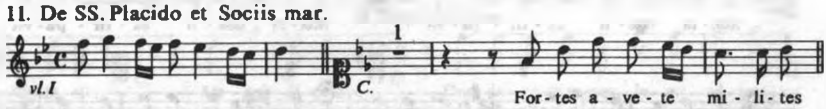

12. De S. apostolis Simone et Juda 13. Pro festo omnium Sanctorum

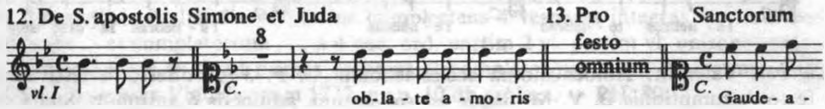

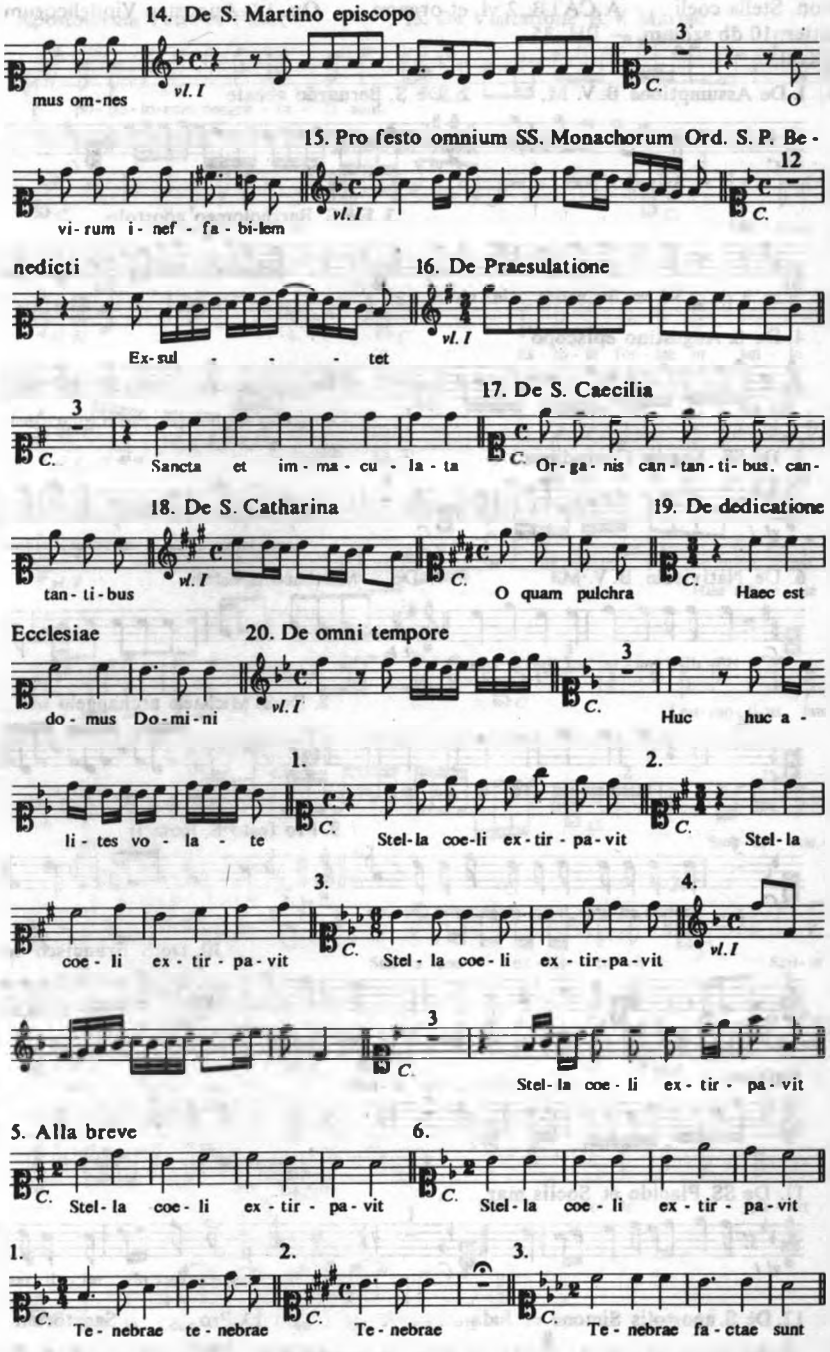

Rathgeber, Valentin: Holocaustoma ecclesiasticum . . . P. 3 . . . offertoria festivalia 20 . . . à festo Assumptionis B. V. M. usque ad Adventum, adjunctis 6 antiphon. Stella coeli . . .

et 3 Tenebris . . . a CATB, 2 vl. et organo . . . Op. 14. Augustae Vindelicorum 1735, Lotter. 10 db szólam. — PH, 35.
Koll. 3.

1101.

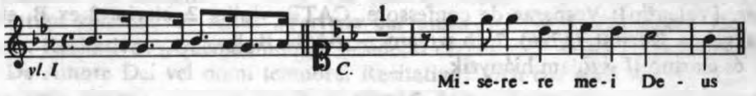

Rathgeber, Valentin: Miserere a CATB, violin. 2, lituo 2. organo. Kézirat, (1731). 9 db szólam. — AMC, R. 4.

1102.

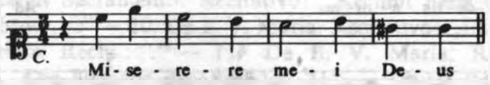

Rathgeber, [Valentin]: Miserere mei Deus a CATB, violin. 2, con organo. Kézirat, (1731). 7 db szólam. — AMC, R. 3.

1103.

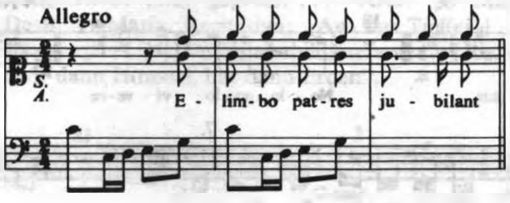

Rathgeber, [Valentin]: Motetto de Resurrectione („Elimbo patres jubilant . . .") a 4 v[oci] CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano con organo. Kézirat, (1731). 9 db szólam. — AMC, R. 7.

1104. 1. Vesperae solemnes 2. Vesperae de B. V. Maria 3. Vesperae de

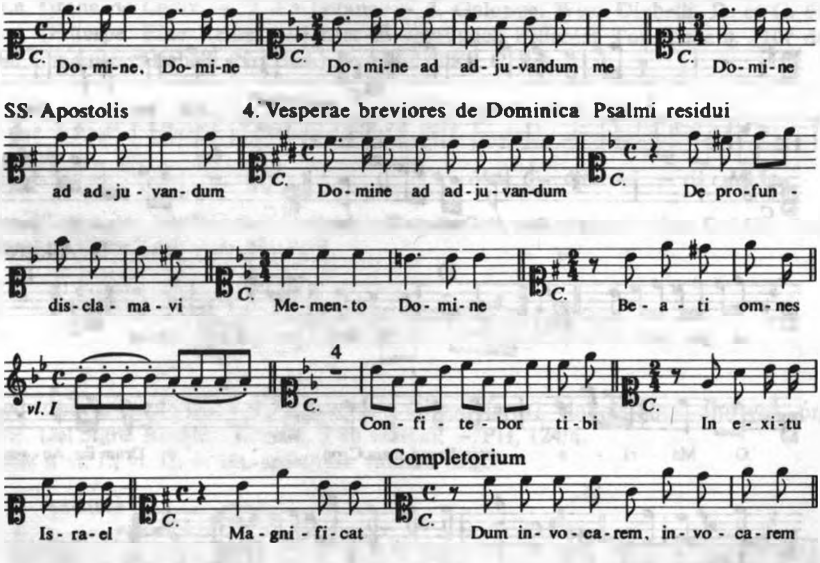

Rathgeber, [Valentin]: Psalmodia vespertina complectens 4 vesperas integras . . . item psalmus residuos . . . et completorium . . . à 4 voc. ord. partim 2 vl. partim vl. unisono, organo ac vlc., tubis vel lituis ex C ad primas vesperas et completorium . . . P. Valentinus Rathgeber. Op. 9. Augustae Vindelicorum 1732, ny.n. 10 db szólam. — PH, 80.

1105.

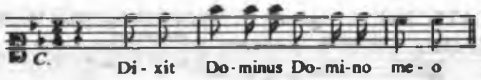

Rathgeber, [Valentin]: Vesperae de confessore. CATB, violin. 2, clarin. 2 ex B, et organo. A. Rathgeber. Kézirat, (1726). 7 db szólam. — AMC, R. 8.
A T és clarino II.-szólam hiányzik.

1106.

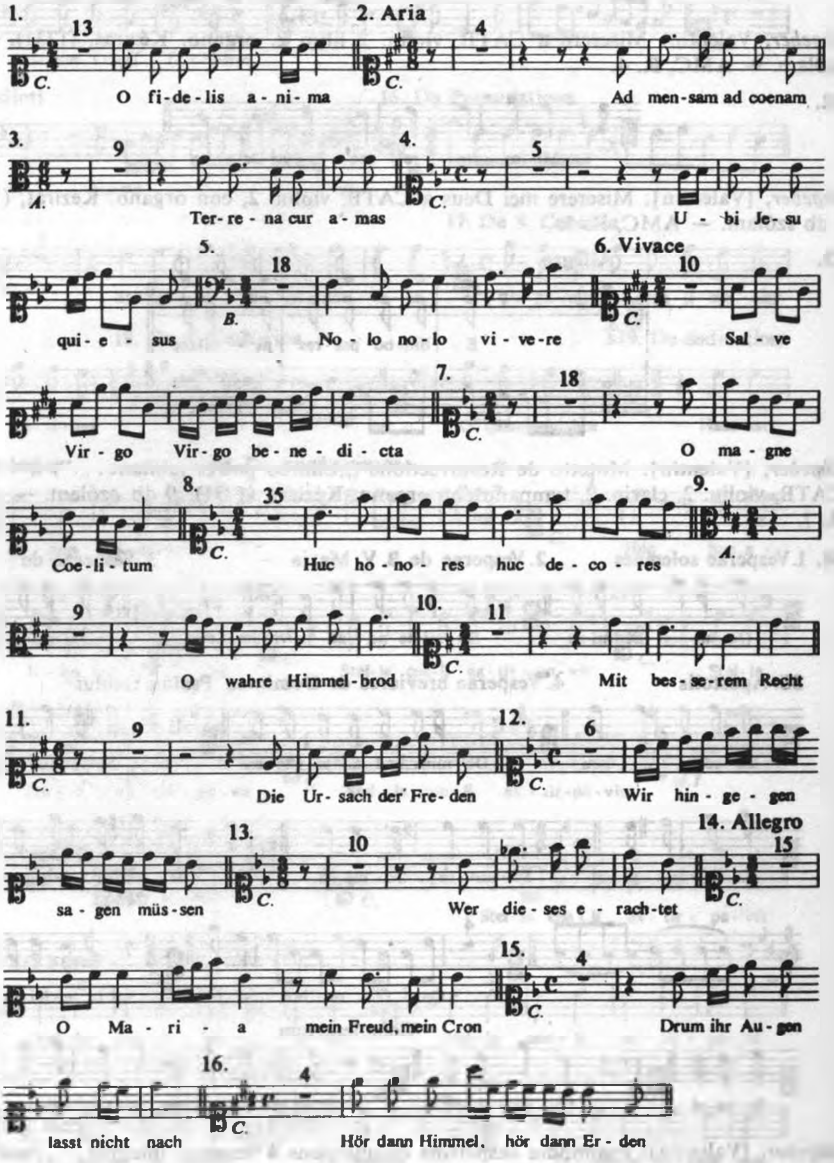

Rathgeber, [Valentin]: Vox sonora decantans arias 16. Voce sola partim 2 vl. et alto vla. obligata, partim à 2 vl. vel vl. unisono, organo ac vlc . . . à P. Valentino Rathgeber. Op. 10. Augustae Vindelicorum 1732, Lotter. 6 db szólam. — PH, 57.

P. 1. Latina. 1. De omni tempore. Recitativo: „Quid moraris . . .” Aria: „O fidelis anima . . .” — 2. De Venerabili Sacramento. Recitativo: „Dulce cordis epulum . . .” Aria: „Ad mensam ad coenam . . .” — 3. De vanitate mundi sive omni tempore. Recitativo: „Vanitatum vanitas . . .” Aria: „Terrena cur amas . . .” — 4. De amore Dei vel omni tempore. Recitativo: „Quemadmodum desiderat cervus . . .” Aria: „Ubi Jesu quiesus . . .” — 5. De Amore Dei vel omni tempore. Recitativo: „Ah cor quid his deperis . . .” Aria: „Nolo, nolo vivere . . .” — 6. De B. V. Maria. Aria: „Salve Virgo, Virgo benedicta . . .” — 7. De confessore vel quovis Sancto. Recitativo: „Fidelis servus . . .” Aria: „O magne Coelitum . . .” — 8. De omni tempore. Aria: „Huc honores huc decores . . .” P. 2. Germanica. 9. De Venerabili Sacramento. Recitativo: „Kommt liebe Christenheit . . .” Aria: „O wahre Himmelbrod . . .” — 10. De B. V. Maria. Recitativo: „Fünf Stein hat David . . .” Aria: „Mit besserem Recht . . .” — 11. De B. V. Maria. Recitativo: „Erfreuliche Zeitung . . .” Aria: „Die Ursache der Freuden . . .” — 12. De B. V. Maria. Recitativo; „Schweig Apollo . . .” Aria: „Wir hingegen sagen müssen . . .” — 13. De B. V. Maria. Recitativo: „All Menschen auf Erden . . .” Aria: „Wer dieses erachtet . . .” — 14. De B. V. Maria. Recitativo: „Sey gegrüsst . . .” Aria: „O Maria mein Freu, mein Cron . . .” — 15. De B. V. Maria. Recitativo: „Aus des Tieffe[!] . . .” Aria: „Drum ihr Augen lasst nicht nach . . .” — 16. De Venerabili Sacramento. Recitativo: „Ach, ach ich armer . . .” Aria: „Hör dann Himmel, hör dann Erden”.

1107.

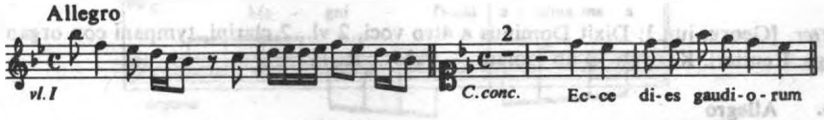

[Reinhardt]: Offertorium „Ecce dies gaudiorum . . .” de Sanctis et pro dom[inica] Paschalis, à CATB, vl. 2, clarini 2, trombonis 2 con organo e vlne. Sige. Reinhard. Kézirat. 13 db szólam. — PH, 37.

1108. *Reuling*, W.: Drei Favorit-Tänze aus dem pantomimischen Ballet Der hinkende Teufel. 1. La Tirana de Cadix. — 2. La Gitana. — 3. Galoppe. Wien Diabelli, D. et C. 6576. 1 kötet. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. hrsg. von Anton Diabelli, No. 364.) — AMC (TK), C. 8.9.

1109.

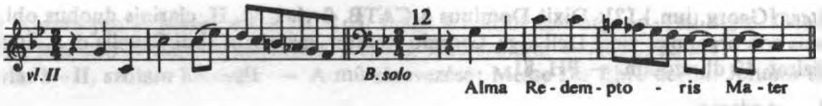

Reutter, [Georg, jun.]: Alma Redemptoris a B. solo, 2 vl. con organo e vlne. Del Sig. Reutter. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, R. 9.

1110.

Reutter, [Georg, jun.]: Alma Redemptoris a C. conc[erto], violinis 2bus, alto vla., organo e vlne. Del Sigre. Reutter. Kézirat. 3 db szólam. — PH, 124/a.
Csak a vl. I., vl. II. és vla.-szólamok vannak meg.

1111.

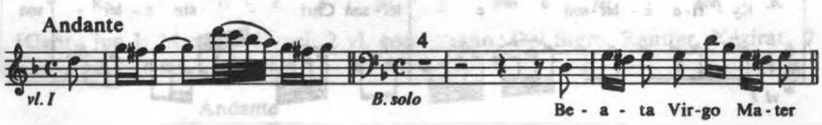

Aria de Beata V. M. („Beata Virgo Mater . . .”) à B. solo, 2 vl. con organo. Del Sigre. Reutter. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, R. 10.

1112. **Aria. Andante**

Reutter: Aria de Resurrectione (recitativo: „Redemptor noster jam . . .", aria: „Infernum subegit . . ."), Nativitate B. V. M. (recitativo: „Optatum lumen nobis . . .", aria: „Maria est natə . . ."), Spiritu Sancto (recitativo: „Optatum lumen nobes hodie illuxit . . .", aria „O coeli quam pronus[?] . . .") et confessore (recitativo: „Optatum lumen . . .", aria: „Ut palma virebit cor justi florebit . . .") â A. solo, vl. I, vl. II, 2 alto vla., organo, vlne. Aut. Sige. Georgio Reutter. Kézirat, (1749). 8 db szólam. — AMC, R. 30.

1113. **Andante**

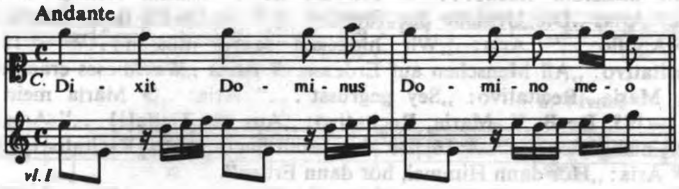

Reutter, [Georg, jun.]: Dixit Dominus a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Del Sige. Reutterl. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 11.

1114. **Allegro**

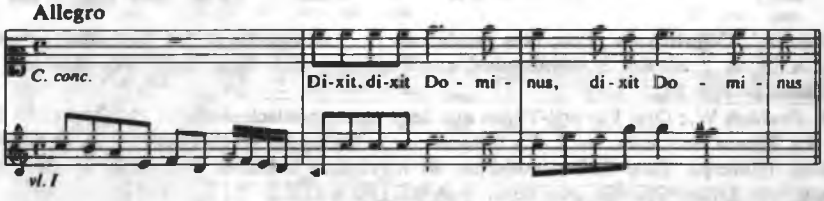

Reutter, [Georg, jun.] [?]: Dixit Dominus à CATB, 2 vl. I, vl. II, clarinis duobus obl., tympanis con organo et vlne. Dell Sigr. Giorgio Reutter, majestro[?] di Capella di S. Stephano. Kézirat. 12 db szólam. — PH, 81.

1115. **Andante**

Reutter, [Georg jun.]: Lytaniae à 4 vocibus conc[ertanti], 2 vl., 2 trombonis conc[ertanti], tympali[!] et organo. Del Sigre. Reutter. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, R. 12.

1116. **Allegro**

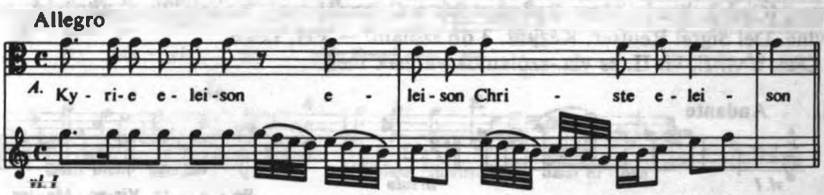

Reutter, [Georg jun.]: Lytaniae à CATB in tutti, 2 vl., 2 clarini e clavi-cembalo o vlne. oblige. Del Sigre. Reutter. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, R. 13; PH, 102.

1117.

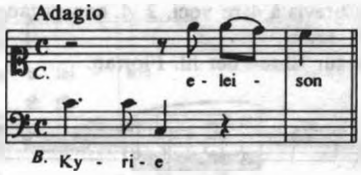

Reutter, [Georg jun. ?]: Lytaniae de B. V. M. a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo e vlne. Del Sige. Reutter. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, R. 14.

1118.

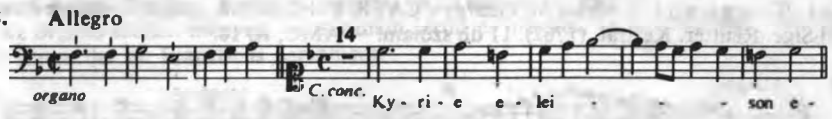

Reutter, [Georg jun.]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, 2 vl., 2 tromboni con organo e vlne. Del Sige. Reuttern. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 101.

1119.

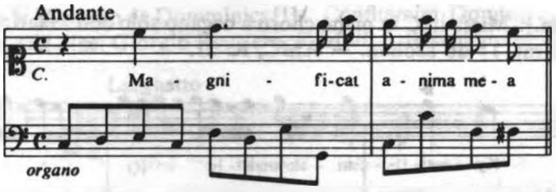

Reutter, [Georg jun.]: Magnificat à 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Del Sige. Reutter. Kézirat. 21 db szólam. — AMC, R. 15; PH, 83.

1120.

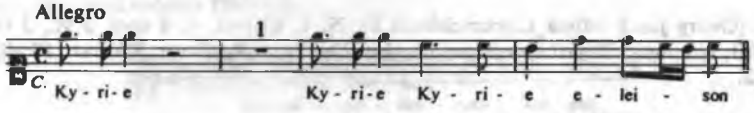

Reutter, [Georg jun.]: Messa a CATB, 2 vl. 2 vla. 2 clarini con organo. Del Sigre. Georgio Reutter, Maestro di Capella Imperiale. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, R. 20.

A vla. I—II. szólam hiányzik. — A mű elnevezése: Messe zur Ehre der hl. Johann Baptist.

1121.

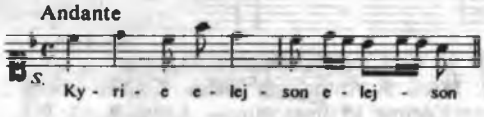

Reutter, [Georg jun.]: Messa a 4tro voci, 2 vl., 2 tromboni, 2 trombe, 2 clarini, tympani con organo e vlne. Del Sigre. Reuttern. Kézirat. 17 db szólam. — AMC, R. 19.

A mű elnevezése: Messe zur Ehren der hl. Franciscus Solanus.

1122.

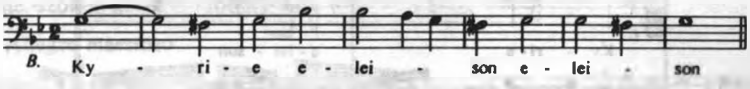

Reutter, [Georg jun.]: Messa a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Reutter. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, R. 16.

1123.

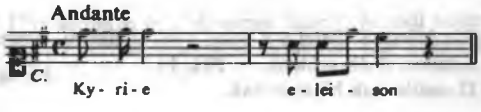

Reutter, [Georg jun.]: Messa brevis à 4tro voci, 2 vl. con organo. Del Sig. Reutter. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 17.
A mű elnevezése: Messe zur Ehren der hl. Florian.

1124. Adagio

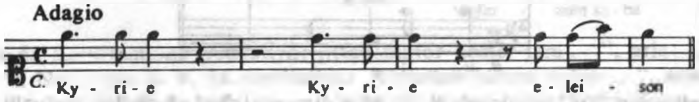

Reutter, [Georg jun.] [?]: Messa St. George a CATB, 2 vl. 2 clarini, tympani o orgue è violon. Del Sige. Reutter. Kézirat, (1762). 11 db szólam. — AMC, R. 18.

1125. Allegro

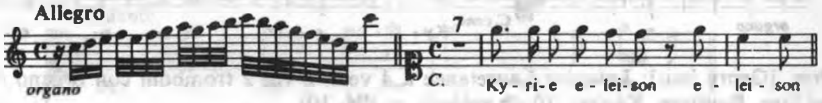

Reutter, [Georg jun.]: Missa in C in pieno choro à organo solo con 2 clarini. Del Sign. Giorgio d'Reuttern. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, R. 21.

1126.

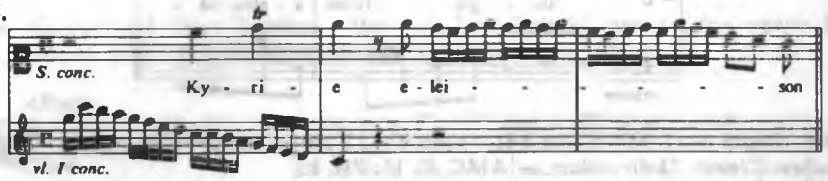

Reutter, [Georg jun.]: Missa Circumcisionis D. N. J. Christi. A 4 voci, 2 vl., 2 tromboni, 2 clarini, tympani obligati con organo e vlne. Del Sign. Reuttern. Kézirat. 15 db szólam. PH, 12.

1127. Adagio

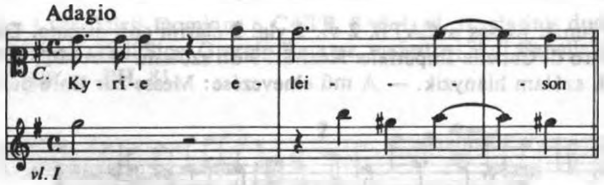

Reutter, [Georg jun.]: Missa S. Antonii de Padua. CATB, violin. 2, organo et vlne. Aut. Sigre. Giorgio Reuter. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, R. 22; PH, 15.
A mű elnevezése Hofer szerint: Messe zu Ehren der hl. Stephan.

1128. Andante

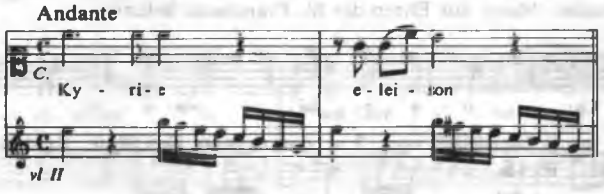

Reutter, [Georg jun.] [?]: Missa S. Petri a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo e vlne. Del Sign. Reuttern. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 14.
A vl. I. és clarino II.-szólamok hiányoznak.

1129.

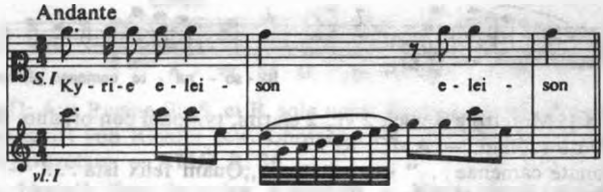

Reutter, [Georg jun.]: Missa SS. Angelorum a 2 C. i A., TB, 2 vl., 2 clarini e tympani con organo e vlne. Del Sign. Reuttern. Kézirat. 13 db szólam. — PH, 13.

Az organo-szólam hiányzik. A S-szólam sérült és hiányos. — A mű elnevezése: Messe zur Ehren der hl. Franciscus Serephicus.

1130.

Reutter, [Georg jun.]: Mottetto de Domminica[!](„Confitemini Domino . . .") a 4 voci, 2 vl. con organo e vlne. Del Sige. Giorgio Reuttern. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, R. 23.

1131.

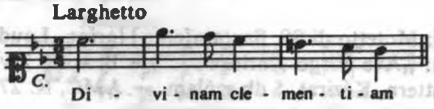

Reutter, [Georg jun.] [?]: Motetto de tempore („Divinam clementiam . . .") von Reutter. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, R. 24.

10 db. kézírásos szólam 1918-ból.

1132.

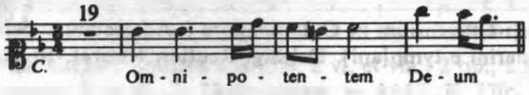

Reutter, [Georg jun.] [?]: Mottetto de tempore (recitativo: „Exaltate Dominum Deum . . .", aria: „Omnipotentem, Deum clementem . . .") à S., 2 vl., con organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, R. 25.

Sérült szólamok.

1133.

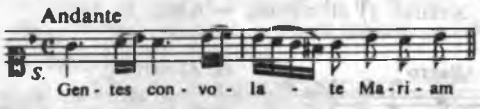

Reutter, [Georg jun.]: Mottetto de B. V. M. („Gentes convolate . . .") a 4 voci, 2 vl. con organo e vlne. Del Sigr. Reuttern. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, R. 26.

A vlne.-szólam későbbi időből való.

1134.

Reutter, [Georg jun.] [?]: Motetto in C de omni festo („Mundi viator cave per saeculi . . .") in pieno choro con vla., 2 clarini, 2 trombe, tympani. Del Sige. Reuttern. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, R. 28.

1135. Allegro

Reutter, [Georg jun.]: Motetto a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Del Sign. Reuttern. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 29.
kórus: „Resonate camenae . . .” — recitativo: „Quam felix ista . . .” — aria „Flos ave puritatis . . .” — kórus: „Alleluja . . .”

1136.

Reutter, [Georg jun.]: Motetto de tempore („Salve Jesu per amarti . . .”) à CATB, 2 vl., 2 tromboni con organo concerto è vlne. Del Sige. Reuttern. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 31.
Az organo-szólam sérült.

1137. Aria

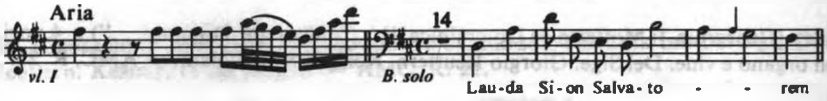

Reutter, [Georg jun.] [?]: Motetto di SS. Sacram[ento] (aria: „Lauda Sion Salvatorem . . .”) e di S. Madonna (aria: „Ave Virgo gloriosa . . .”) a B. solo, 2 vl., alto vla. con organo. Del Sign. Georgio Reuttern. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, R. 27.
A közös recitativo kezdete: „Hunc prompti accedite . . .”

1138. Allegro un poco

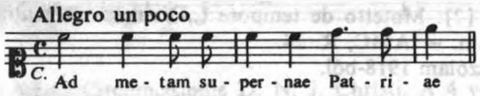

Reutter, [Georg jun.]: Offertorium in C de tempore („Ad metam supernae patriae . . .”) in pieno choro con clarini e tymp[ani]. Del Sig. Reutter. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 32.

1139. Andante

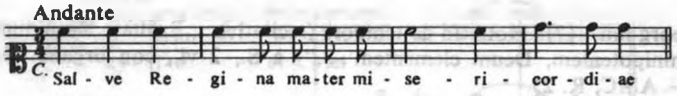

Reutter, [Georg jun.] [?]: Salve Regina a voci 4, 2 vl., 2 clarini, tympani, vlne. con organo. Del Sigre. Reuttern. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, R. 33.
Sérült.

1140. I. Allegro II. Allegro

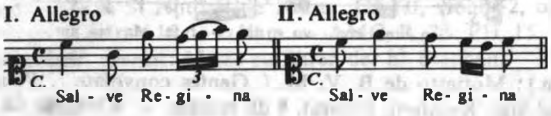

Reutter, [Georg jun.] [?]: 2 Salve Regina in C, à 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sigre. Giorgio Reuttern. Kézirat. 18 db szólam. — AMC, R. 34.
Duplum-szólamok későbbi időből.

1141. Andante

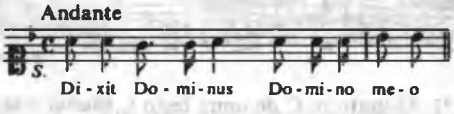

Reutter, [Georg jun.]: Vesperae de confessore a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe con vlne. e organo. Del Sigre. Reuttern. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 35.

1142.

Richter [Antal]: Ave Regina für S. et B. solo nebst Begleitung vom Streichquartett, Fl. u. des Orgel. Componirt von Richter gew. Chorregent u. Domorganist zu Raab, in Jahre 1846. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 36.

1143. *Richter* [Antal]: Ecce Sacerdos, Antiphon. — Virgo prudentissima. — Veni Creator Spiritus . . . Zur feyerlichen Consecration u. Installation sr. bischöflichen Gnaden den hochwürdigsten Herrn Johann von Stankovits, als Bischof von Raab. Komponirt u. in tiefster Ehrfurcht gewidmet von Anton Richter Succentor u. Chor-Regent der Domkirche in Raab.

Korabeli tékában.

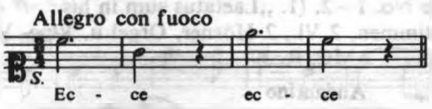

Richter [Antal]: Ecce Sacerdos a SATB, 2 vl., vla. et fl., 2 ob., 2 clar., 2 fg., 2 trombe et tympani, vlne. et vlc., trombone, bassa et organo. — Kézirat, A. 27 db szólam. — AMC, R. 37/a.

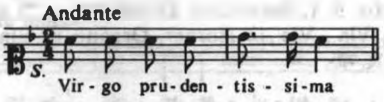

Richter [Antal]: Antiphona („Virgo prudentissima . . .") a SATB. Kézirat, A [?]. 8 db szólam. — AMC, R. 37/b.

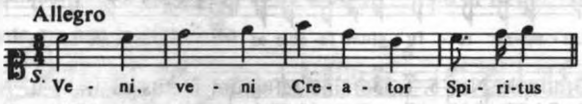

Richter [Antal]: Veni Creator Spiritus a SATB, 2 vl. et vla., 2 ob., 2 fg., 2 clarini, tympani, basso et vlc. et organo. Kézirat, A. 23 db szólam. — AMC, R. 37/c.

Richter [Antal]: Antiphona et psalmus („Unguentum in capite . . .") a SATB, 2 vl., vla., basso et vlc., 2 ob., 2 fg. et organo. Kézirat, A. 20 db szólam. — AMC, R. 37/d.

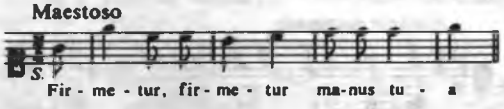

Richter [Antal]: Antiphona („Firmetur manus tua . . .") a SATB. Componirt von Ant. Richter. Kézirat, A. 8 db szólam. — AMC, R. 37/e.

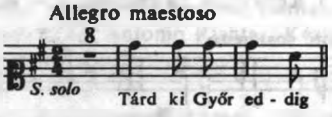

Richter [Antal]: A megtért Csillag. [Kantáta.] A SATB, 2 vl., vla., vlne. et vlc., 2 fl., 2 ob., 2 clar., 2 fg., 2 cor., 2 clarini, tympani et trombone basso con organo. Kézirat, A. 31 db szólam. — AMC, R. 37/f.

1144. Andante molto

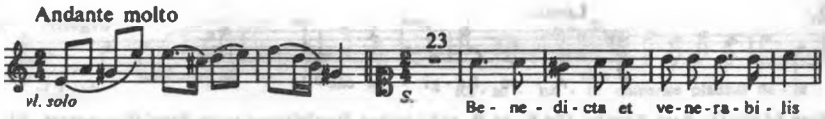

Richter [Antal]: Graduale d[e] B. M. V. („Benedicta et venerabilis . . .") a 4tro voci, Fl. oder Vl. solo, 2 Vl., Vla., Vlc., Vlne. e organo. Del Antonio Richter. Kézirat, A [?] (18 13/II 72). 18 db szólam. — AMC, R. 38.

1145. I. Andante II. Allegro

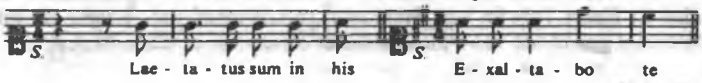

Richter [Antal]: Graduale No. 1—2. (1. „Laetatus sum in his . . ." — 2. „Exaltabo te, Deus meus . . .") für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Orgel u. Vlne. Von Anton Richter. Kézirat, A [?]. 18 db szólam. — AMC, R. 39.

1146. Andantino

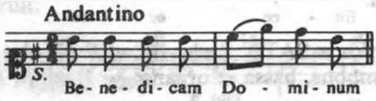

Richter [Antal]: Graduale No. 3. („Benedicam Dominum . . .") u. No. 4. („Inclina Domine . . .") für SATB, 2 Vl., Vla., Vlc., 2 Hörner, Organo u. Vlne. Kézirat, A [?]. 18 db szólam, 1 kötet. — AMC, R. 40.

Partitúra és szólamok.

1147. V. Andante VI. Andantino

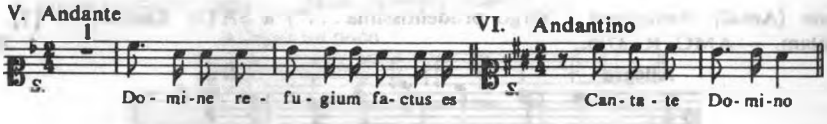

Richter [Antal]: Graduale No. 5. („Domine refugium factus es . . .") u. No. 6. („Cantate Domino . . .") für SATB, 2 Vl., Vla., Cello, 2 Hörner, Organo u. Violon. Von Ant. Richter. Kézirat, (1872). 18 db szólam. — AMC, R. 41.

1148. 2. Andantino 3. Adagio

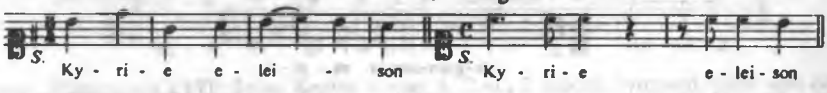

Richter [Antal]: 6 kurze Litaneyen [für Chor, 2 Vl., Vla., Vlne. u. Orgel]. No. 2—3. Kézirat, A. 12, 12 db szólam. — AMC, R. 43.

1149. Andante sostenuto

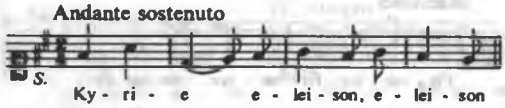

Richter [Antal]: 6 kurze Litaneyen für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Cello, Vlne. u. Orgel, 2 Clar., 2 Hörner ad lib. No. 5. Kézirat, A. 12 db szólam. — AMC, R. 46.

1150. Andante sostenuto

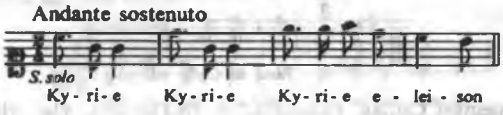

Richter [Antal]: Litanei in C [für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Fl., 2 Ob., 2 Fg., 2 Hörner, 2 Trompeten, Vlne. u. Orgel.] Von Richter. Kézirat, A. 22 db szólam. — AMC, R. 44.

1151.

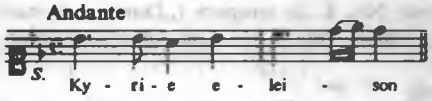

Richter A[ntal]: Litaney für 4 Singst[immen], Streichq[uartett], No. 4. Kézirat, A. 12 db szólam. — AMC, R. 47.

1152.

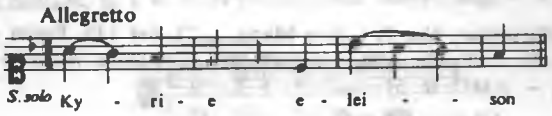

Richter A[ntal]: Litaniae No. 1. für SATB, Vl. I—II et Vla., Vlne. con Organo. Kézirat, A. 13 db szólam. — AMC, R. 42.

1153.

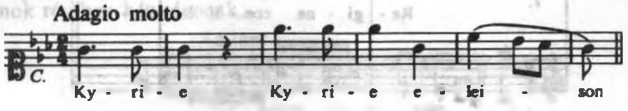

Richter A[ntal]: [Litaney No. 6. für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlne. u. Orgel.] Kézirat, A. 12 db szólam. — AMC, R. 45.

1154.

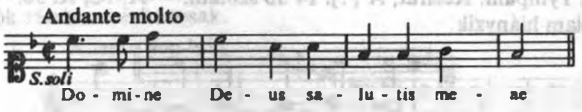

Richter A[ntal]: Offertorium („Domine Deus salutis meae . . .") für Vlc. Solo, 4 stim[migen] Chor u. Streichquartett. Kézirat, (1873). 16 db szólam. — AMC, R. 53.

1155.

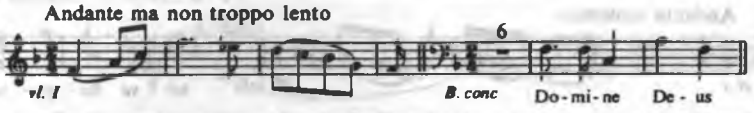

Richter [Antal]: Offertorium, Terzett („Domine Deus salutis meae . . .") für 3 Bässe. Von Richter. Kézirat, (1872). 11 db szólam. — AMC, R. 54.

1156.

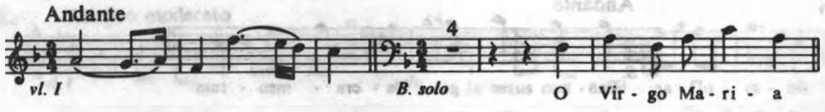

Richter [Antal]: Offertorium („O Virgo Maria . . .") für Bass mit Chor u. Orchester. Kézirat, A [?]. 25 db szólam. — AMC, R. 55.

1157.

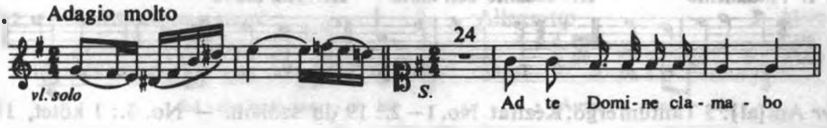

Richter [Antal]: Offertorium No. 4. („Ad te, Domine, clamabo . . .") a 4tro voci, vl. solo, 2 vl., vla., vlc. e basso ed organo, del Antonio Richter. Kézirat, A [?]. 31 db szólam. — AMC, R. 49, 50.

1158.

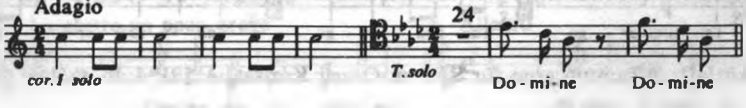

Richter [Antal]: Offertorium No. 5. de tempore („Domine clamavi ad te . . ."). T. e clar. solo, 2 vl., vla., 2 cor., organo, vlne. e vlc. Del Antonio Richter. Kézirat, A [?]. 12 db szólam. — AMC, R. 52.

1159. Andante con moto

Richter [Antal]: Offertorium No. 7. („Ave Maria . . ."), der 132. Psalm („Ecce quam bonum . . .") a A. solo, 2 vl., vla., vlc., organo e vlne. Del Sigre. Antonio Richter. Kézirat, A. 10 db szólam. — AMC, R. 51.

1160. Allegro moderato

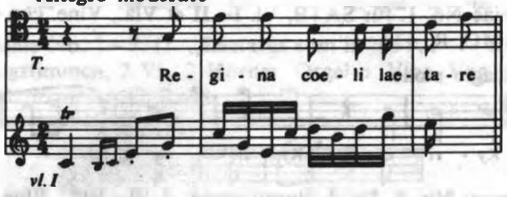

Richter [Antal]: Regina coeli für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Cello, Vlne. u. Orgel, 2 Ob., 2 Trompetten u. Tympani. Kézirat, A [?]. 14 db szólam. — AMC, R. 56.
A S- és A-szólam hiányzik.

1161.

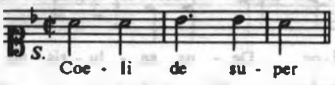

Richter [Antal]: Rorate alla capella a 4tro voci, 2 vl., vla , organo e vlne. Composta da Antonio Richter. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, R. 57.

1162. Andante sostenuto

Richter [Antal]: Salve Regina. B. solo, SATB, 2 vl., vla., cello e vlne., ob., fg., cor. I—II. Kézirat, (1872). 21 db szólam. — AMC, R. 58.

1163. Andante

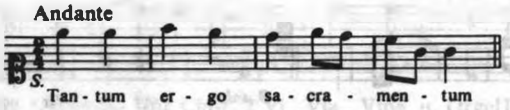

Richter Ant[al]: Tantum ergo a SATB, Organo e Vlne. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, R. 59.

1164. I. Andantino II. Andante con moto III. Alla breve

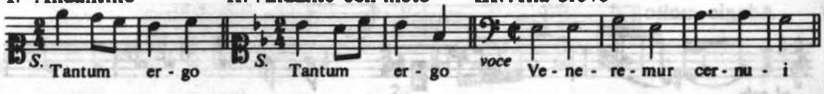

Richter Ant[al]: 3 Tantum ergo. Kézirat. No. 1—2.: 19 db szólam. — No. 3.: 1 kötet, 13 db szólam. — AMC, R. 60.

1165. 1. Andante 2. Andante 3. Andantino

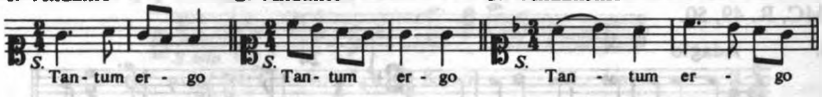

Richter Ant[al]: 3 Tantum ergo für SAB u. Orgel. Kézirat, A [?]. 4 db szólam. — AMC, R. 61.

1166. Sonata

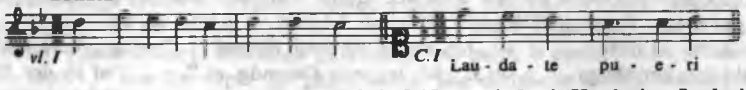

Richter, [Wenzel Joseph]: Laudate Pueri a C I, C II, B, vl. I, vl. II, clarino I, clarino II con organo. Authore Wenčeslao Jos. Richter. Kézirat, (1763). 6 db szólam. — PH, 84.

Csak a S. I, S. II, B., vl. I. vl. II. és vla-szólamok vannak meg. — A S II.-szólam hiányos, sérült.

1167. Moderato

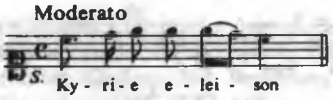

Rieder, Ambrosius: Messe in C a 4tro voci, vl. I, vl. II, 2 clarini, tympani, organo e vlne. Op. 76. [Wien Cappi — Czerny], C. et Cz. 515. 18 db szólam. — AMC, R. 62.

A szólamok részben kézírásosak.

1168. Andante

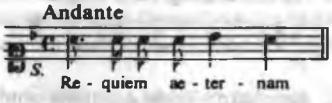

Rieder, Ambrosius: Requiem für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Horn, 2 Posaunen ad lib., Cb. u. Orgel. Op. 39. Wien Haslinger, S: u: C: 2796. 17 db szólam. — AMC, R. 63.

A szólamok részben kézírásosak.

1169. Allegro con brio

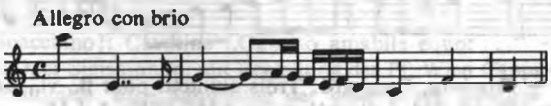

Ries, Ferdinand: Grande sonate pour le pf. et vlc. obligé . . . Op. 20. Bonn Simrock, 744. 2 db szólam. — AMC, R. 66.

1170. Allegro

Ries, Ferdinand: Grande sonate pour le pf. et vlc. obligé . . . Op. 21. Bonn Simrock, 745. 2 db szólam. — AMC, R. 67.

1171. Allegro moderato

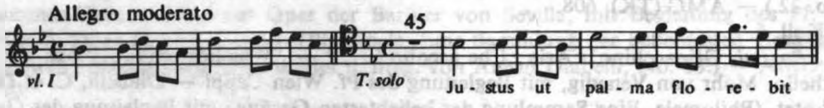

Righini, [Vincenzo]: Aria („Justus ut palma . . .") a T. solo e fg. solo, 2 vl., 2 ob., 2 cor., vla. e basso. Del Sige. Vincenso Righini. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 64.

1172. 1. Andantino agitato 2. Allegretto 3. Allegro

agitato 4. Andante vivace

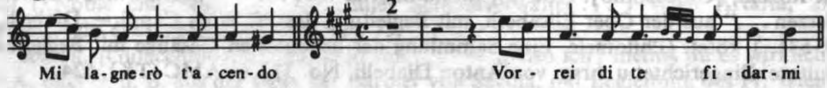

5. Larghetto un poco grave 6. Allegro

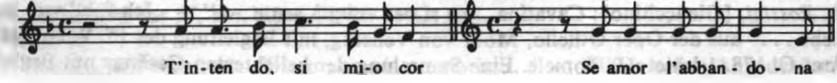

Righini, [Vincenzo]: Douze ariettes avec acc. de fp. Paroles italiennes et allemandes. Composées par meur. Vinenzo[!] Righini. Kézirat. 1 kötet. — AMC, R. 65.

1. „Sol che un istante . . ." — „Ich wollte sie noch einmal . . . ' — 2. „Aure amiche . . ." — „Fühl ich Frühlings . . ." — 3. „Mi lagnerò t'acendo . . ." — „Tief in der Brust verborgen . . ."—4. Vorrei di te fidarmi . . ." — „Gern traut ich Amors Schmeichlen . . ." — 6. „T'intendo, si mio cor . . ." — „O ruhe liebender Herz . . ." — 6. „Se amor l'abbandona . . ." — „Mit zärtlichen Herzen . . ."

1173.

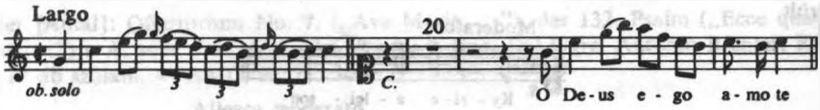

Rinaldo di *Capua:* Aria de tempore („O Deus ego amo te . . .") a C. v[el] T., vl. I, vl. II, vla, ob. conc[er]to con basso. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, C. 7.

1174.

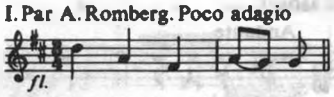

Romberg, Andreas — *Romberg*, Bernhard: Trois quintetti pour fl., vl., 2 altos et vlc. Op. 1. de quintette. Vienne Weigl, 438. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 1.15.

1175.

Romberg, Andreas — *Romberg*, Bernhard: Trois quintetti pour fl., vl., 2 altos et vlc. Op. 3. de quintetti. Vienne Weigl, 534. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 1.16.

1176. *Rossini*, G[ioacchino]: „Ai capricci della sorte . . ." — „Kein Geschicke soll mich beugen . . ." aus der Oper L'italiana in Algeri. Wien Diabelli, D. et C. No. 1727. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern, für Gesang mit Begleitung des Pf, No. 40.) — AMC (TK), B. 8.
Koll. 3.

1177. *Rossini*, G[ioacchino]: „Amor! possente nome . . ." — „Die Liebe süsse Stimme . . ." für S. u. T. aus der Oper Armida, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 1278. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern, für Gesang mit Begleitung des Pf, No. 22.) — AMC (TK), 608.
Koll. 5.

1178. *Rossini*, G[ioacchino]: Arie „Che ascolto? . . ." — „Was hör ich? . . ." aus der Oper Othello, Mohr von Venedig, mit Begleitung des Pf. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 168. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 1.) — AMC (TK), 1788.
Koll. 2.

1179. *Rossini*, [Gioacchino]: Arie „Perchè turbar la calma . . ." — „Warum störst du den Frieden . . ." aus der Oper Tancred, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 185. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 18.) — AMC (TK), 611.
Koll. 2.

1180. *Rossini*, [Gioacchino]: Arie „Sento un interna voce . . ." — „Eine Stimme spricht zum Herzen . . ." aus der Oper Elisabeth, mit Begleitung des Pf. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 531. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 37.) — AMC (TK), 624.
Koll. 15.

1181. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „Ah si per voi già sente . . ." — „Ich fühl' von heisser Liebe . . ." aus der Oper Othello, Mohr von Venedig, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. 178. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung

der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 11.) — AMC (TK), 619, 1751.
Koll. 10.

1182. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „Di piacer mi balza il cor . . ." — „Was ich oft im Traume sah . . ." aus der Oper La gazza ladra. Die diebische Elster, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 176. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 9.) — AMC (TK), 1791.
Koll. 5.

1183. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „Di tanti palpiti . . ." — „So viele Qualen . . ." aus der Oper Tancred, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 171. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 4.) — AMC (TK), 610.
Koll. 1.

1184. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „Ecce ridente in cielo . . ." — „Siet schon der Morgenruthe . . ." aus der Oper der Barbier von Siviglien, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 189. 1. kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 22.) — AMC (TK), 1787.
Koll. 1.

1185. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „Languir per una bella . . ." — „Wie sehnt mein Herz voll Liebe . . ." in der Oper Cenerentola. Aschenbrödel, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 1356. 1 kötet .(Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 110.)— AMC (TK), 628.
Koll. 19.

1186. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „Oggetto amabile equor . . ." — „An deiner Seite nur . . ." aus der Oper Sigismondo, mit Begleitung des Pf. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 537. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 43.) — AMC (TK), 626.
Koll. 17.

1187. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „S'ella m'è ognor . . ." — „Wird sie getreu mir bleiben . . ." aus der Oper Richard und Zoraide, mit Begleitung des Pf. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 191. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 24.) — AMC (TK), 623.
Koll. 14.

1188. *Rossini*, [Gioacchino]: Cavatina „Una voce poco fà . . ." — „Frag' ich mein beklommen Herz . . ." aus der Oper der Barbier von Sevilla, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. 190. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 23.) — AMC (TK), 1790.
Koll. 4.

1189. *Rossini*, [Gioacchino]: „Come fremar il pianto . . ." — „Ach meine Thränen fliessen . . ." für S. u. B. aus der Oper La gazza ladra. Die diebische Elster. Wien Diabelli, C. et D. 249. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern für Gesang mit Begleitung des Pf, No. 1.) — AMC (TK), B. 8.
Koll. 1.

1190. *Rossini*, [Gioacchino]: Le comte Ory. Oper in 2 Aufzügen. Vollst. Kl—A. mit französischem u. deutschem Texte. Uibersetzung von G. E. von Hoffmann. No. 7. Preghiera à 4 voci („Noble châtelaine . . ." — „Edler Schlossverwalter . . .") Wien Artaria, 2977.7. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, R. 73.

1191. *Rossini*, [Gioacchino]: „Dunque io son . . ." — „Also ich? meinst du es wirklich . . ." für A. oder S. u. B. aus der Oper der Barbier von Sevilla, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. 253. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern, für Gesang mit Begleitung des Pf, No. 5.) — AMC (TK), 606.
Koll. 3.

1192. *Rossini*, [Gioacchino]: „E ben per mia memoria . . ."—„Wohlan zum Angedenken . . ."

für S. u. B. aus der Oper La gazza ladra. Die diebische Elster. Wien Diabelli, C. et D. 251. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern, für Gesang mit Begleitung des Pf, No. 3.) — AMC (TK), B. 8.
Koll. 2.

1193. *[Rossini,* Gioacchino]: Finale No. 13. („Riedi al soglio . . .") aus Zelmira. Vienna Artaria, 2679. 1 kötet: Kl—A., 7 db énekszólam. — AMC, R. 79.
Az énekszólamok kézírásosak.

1194. *[Rossini,* Gioacchino]: Scena e cavatina „Fra un istante a te vicino . . ." nell'opera il Torvaldo. Milano Ricardo, 95. 1 kötet: Kl—A., 2 db szólam. — AMC, R. 77.
A két szólam: vla., fg.

1195. *[Rossini,* Gioacchino]: „Lasciami, non t'ascolto . . ." — „Fliehe mich! fliehe ewig . . ." für S. u. A. aus der Oper Tancred. Wien Diabelli, D. et C. 2604. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern, für Gesang mit Begleitung des Pf, No. 58.) — AMC (TK), B. 8.
Koll. 4.

1196. *[Rossini,* Gioacchino]: Il Mosè in Egitto. Opera. No. 3. Recitativo e duetto „Ich, kannst du mich . . ." — No. 6. Recitativo e duetto „Dell'ultimo flagello . . ." Kézirat. 5 db énekszólam. — AMC, R. 78.

1197.

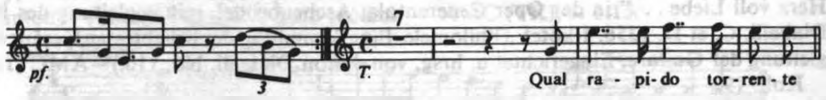

[Rossini, Gioacchino]: Ouverture und Favorit Gesänge aus der Oper La donna del lago. Das Fräulein vom See, Kl—A. No. 7. Cavatina mit Chor („Eccomi a voi . . ." — „Ja, tapfre Freunde . . .") Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 703. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, R. 75.

1198.

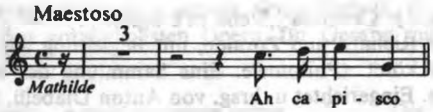

Rossini, [Gioacchino]: Quartetto No. 6. („Ah capisco . . .") dall'opera Corradino, atto 1. Vienna Artaria, 2720. 1 kötet: Kl—A, 4 db énekszólam. — AMC, R. 74.

1199.

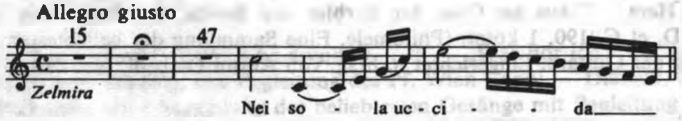

Rossini, [Gioacchino]: Quintetto aus der Oper Zelmira. Kézirat. 5 db énekszólam. — AMC, R. 80.

1200.

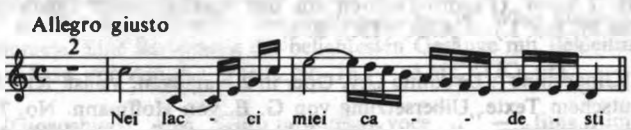

Rossini, [Gioacchino]: Quintetto con coro, No. 12. („Nei lacci miei cadesti . . ." — „Du fielst in meine Bandl . . .") dell'opera Zelmira. Vienna Artaria, 2679. 1 kötet. — AMC, R. 82/b.

1201. *Rossini,* [Gioacchino]: Sextetto („Siete voi . . ." — „Ihr die Dame . . .") aus der Oper Cenerentola. Aschenbrödel. Wien Diabelli, C. et D. 1344. 1 kötet. (Euterpe. Eine Reihe moderner u. vorzüglich beliebter Tonstücke . . . für das Pf. hrsg. von Anton Diabelli, No. 122.) — AMC (TK), C. 8.11.

1202. Introduzione. Andantino moderato

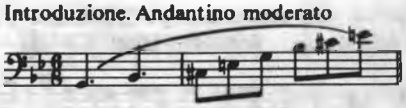

Rossini, Gioacchino: Stabat mater pour 2 S., T. et B. et choeur à 4 ou 5 voix . . . avec acc. de piano par T. Labarre. Mayence Schott, 6590. 1/10. 1 kötet: Kl—A, 5 db énekszólam. — AMC, R. 72, 71, 70.
Az énekszólamok részben kézírásosak.

1203. *Rossini*, Gioacchino: Trink-Chor („Tocchiamo, boviamo . . ." — „Stosst an, lasst uns trinken . . .") aus der Oper Gazza ladra. Die diebische Elster, mit Begleitung des Pf. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 639. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 59.) — AMC, R. 76.

1204. *Rossini*, Gioacchino: Zelmira. Opera seria . . . ridotta per il pf. dal sig. maestro Girowetz . . . Einzig rechtmässige Ausg. der vollst. Kl—A. unter der Leitung des Componisten. Atto 1, No. 1—2. Vienna Artaria, 2679. 1 kötet, 6 db énekszólam. — AMC, R. 81, 82/a.
Az énekszólamok kézírásosak.

1205.

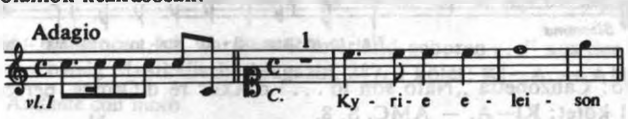

Rösler, [pater Gregor]: Lytaniae de B. V. M. et SSmo. Nomine Jesu a CATB, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Aut. R. P. Rősler. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, R. 84.

1206.

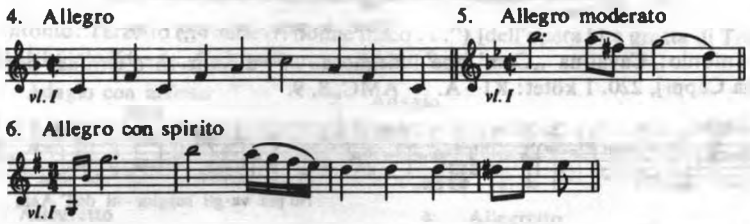

[Rössler-]Rossetti, [Franz Anton]: [3 quartetti per 2 vl., vla. e vlc.] Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 1.13.

1207.

[Rössler-]Rossetti, [Franz Anton]: Sinfonie de mr. Rosetti, arr. pour le clavecin ou fp. avec fl., vl. et vlc. par I. André, No. 2. Offenbach André, 106. 4 db szólam. — AMC, R. 68.

1208.

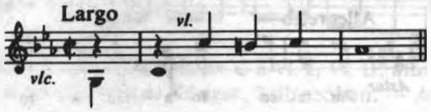

[Rössler-]Rossetti, [Franz Anton]: Der sterbende Jesus. Ein Oratorium. In Musik gesetzt von Rosetti. Vienn Artaria, 79. 1 kötet. — AMC, R. 69.
Partitúra.

1209.

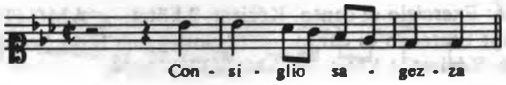

Salieri, Ant[onio]: Aria per il clavi cembalo o fp. („Consiglio e sagezza . . ."), [dell'opera] Cesare in Farma Cusa, del Sigre. —. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 1.

1210.

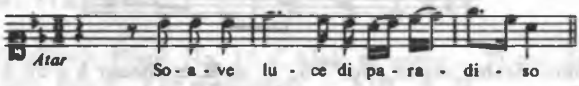

Salieri, Antonio: Aria „Soave luce di paradiso . . ." d'Axur rè d'Ormus, per cembalo. Vienna Cappi, 223. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 2.

1211.

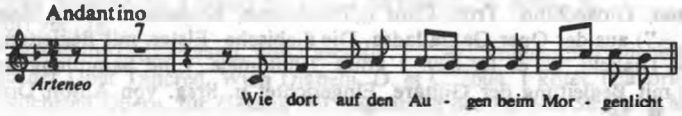

Salieri, Antonio: Arie „Wie dort auf den Auen . . ." aus der Oper Axur König von Ormus. Kl—A. Hamburg Böhme. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 2.

1212.

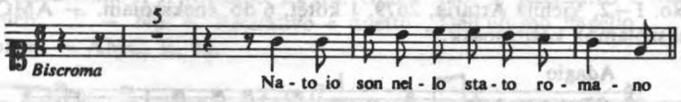

Salieri, Antonio: Canzonetta „Nato son io . . ." d'Axur rè d'Ormus, per cembalo. Vienna Cappi, 225. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 8.

1213.

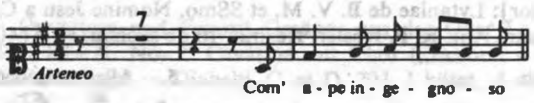

Salieri, Antonio: Cavatina „Com' ape ingegnosa . . ." d'Axur rè d'Ormus, per cembalo. [Vienna Cappi], 220. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 9.

1214. Allegro

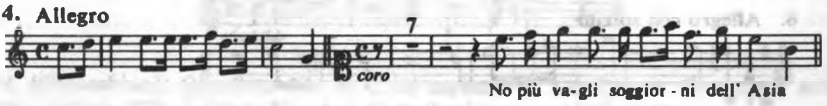

Salieri, Antonio: Coro ossia marcia d'Axur rè d'Ormus, per cembalo. Vienna Cappi, 226. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 10.

1215. Un poco andante

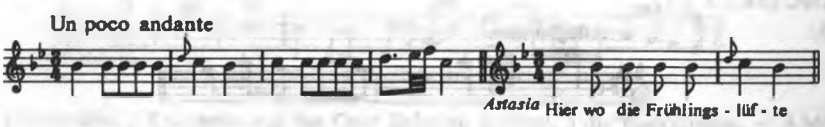

Salieri, Antonio: Duetto „Hier, wo die Frühlingslüfte . . ." aus der Oper Axur, König von Ormus. Hamburg Böhme. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 4.

1216.

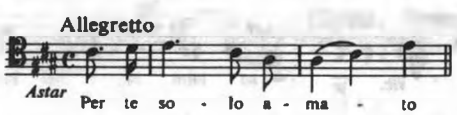

Salieri, Antonio: Duetto „Per te solo amato . . ." d'Axur rè d'Ormus, per cembalo. [Vienna, Cappi], 221. 2 kötet: Kl—A. — AMC, S. 6, 5.
Kézírásos másolat is.

1217. *Salieri*, Antonio: Exercizio di canto. Kézirat. 2 kötet. — AMC (TK), 1874.

1218. *Salieri*, Antonio: Esercizio di canto. — 12 Solfeggien für 1 Sopranstimme. Componirt von Anton Richter. Kézirat. 1 kötet. — AMC (TK), 1874.

1219.

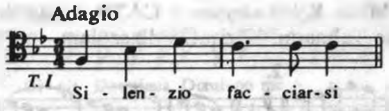

Salieri, Antonio: Quartetto „Silenzio facciarsi . . ." dal'opera Palmira. Kézirat. 2 kötet, 3 db énekszólam. — AMC (TK), 741; AMC, S. 11.

1220.

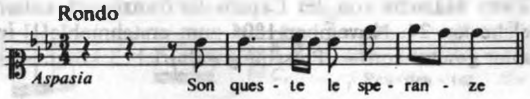

Salieri, Antonio: Recitativo e rondo per cembalo („Come fuggir Fiametta . . .") dell'opera d'Axur rè d'Ormus. Vienna Cappi, 230. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 7.

1221.

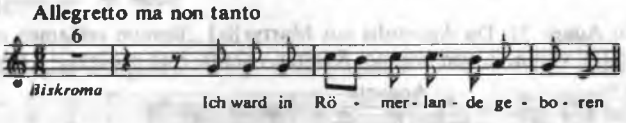

Salieri, Antonio: Romance „Ich ward im Römerland geboren . . ." aus der Oper Axur fürs Clavier. Braunschweig Musikalische Magazin, 287. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 13.

1222.

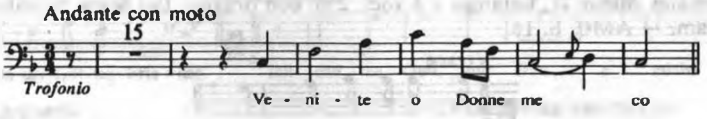

Salieri, Antonio: Terzetto („Venite o! donne meco . . .") [dell'opera] La grotta di Troffonio[!] Kézirat. 1 kötet: Kl—A., 4 db szólam. — AMC, S. 12.

1223.

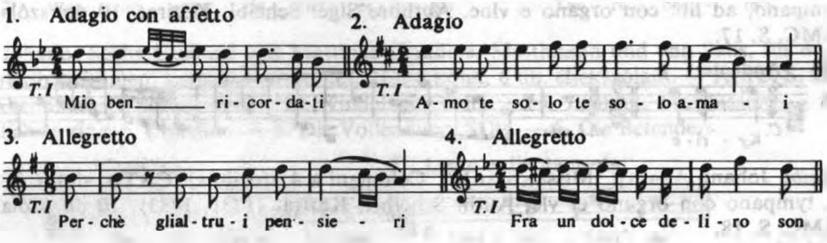

Salvini, [Joseph de]: 4 notturni a 2 T. e 2 B. con acc di pf., per Gius. de Salvini. Offenbach André, 2835. 1 kötet, 4 db énekszólam. — AMC, S. 14.
A szólamok kézírásosak.

1224.

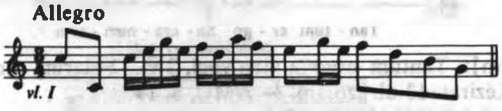

[Sammartini, Giovanni Battista ?]: Sinfonia ex C a vl. I, vl. II, alto vla. clarino I., clarino II, tympano con basso. Authore Martino. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, M. 3.

1225.

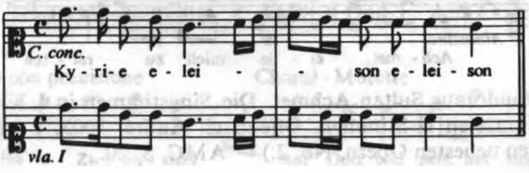

Sances, [Giovanni Felice]: Missa Kyrie eleyson a CATB, violis 3bus con organo. Del Sigre. Sances, valet pro Dominico Talmann. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 16.

1226. 1. 2.

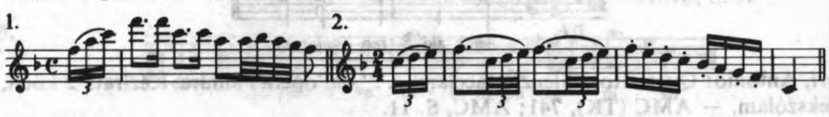

Schauff, Josephine: Zwey Märsche von der Capelle der französisch-kaiserlichen Division des General Gudin, welche den 27. November 1805 zum erstenmahle[!] in Presburg[!] eingezogen. Für das Clavier gesetzt von —. Pressburg Fähnrich. 1 kötet. — AMC (TK), C. 8.20.

1227. Allegro

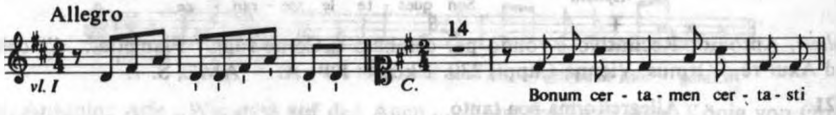

Scheibl, [Johann Adam ?]: De Apostolis aut Martyr[is] „Bonum certamen certavi . . ." a 4 v[ocibus]: CATB. violin. 2. con organo. Kézirat, (1733). 7 db szólam. — AMC, S. 15.

1228. Andante

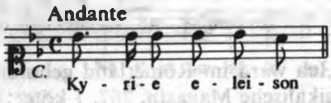

[Scheibl, Johann Adam ?]: Lytaniae a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Scheibel. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, S. 16.

1229. Vivace

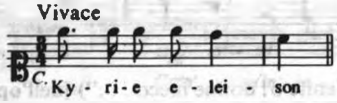

[Scheibl, Johann Adam]: Lytaniae solemnes de B. V. Mariae a 4 voci, 2 vl., 2 clarini con tympano, ad lib. con organo e vlne. Authore Sige. Scheibl. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 17.

1230. Andante

[Scheibl, Johann Adam]: Missa S[an]cti Colomani a 4 v[ocibus]: CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano con organo et vlc. Auth. Scheibel. Kézirat (1731, 1733); 10 db szólam. — AMC, S. 18.

A vlc. és organo-szólam hiányzik.

1231. Allegro

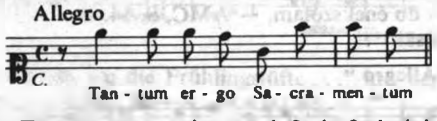

[Scheibl, Johann Adam]: Tantum ergo a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Del Sige. Scheibl. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, S. 19.

A vonós-duplumok későbbi időből valók.

1232. Larghetto affettuoso

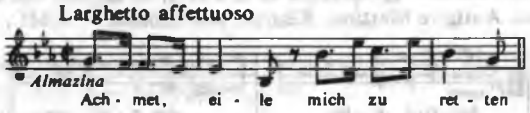

Schenk, [Johann]: Rondo aus Sultan Achmet. Die Singstimmen in 1 Kl—A, die Begleitung des Orchesters in einzelen[!] Stimmen. Offenbach André, 1003. 1 kötet: Kl—A. (Arien und Duetten aus den neuesten Opern, No. 2.) — AMC, S. 20.

1233.

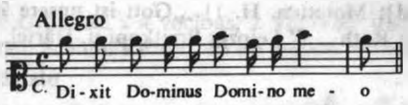

Schenckh, [Aegidius]: Vesperae de B. V. M. a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo, del Sigre. Schenkckh. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, S. 22.

1234.

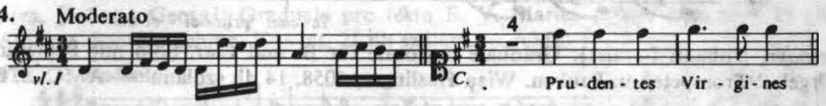

Schenkirz, [pater Augustin]: Motetto de communi virginum („Prudentes virgines . . ." a CATB, 2 vl., 2 clarini in D, alto vla. con organo. Del Sige. Schenkirž. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 21.

Sérült.

1235.

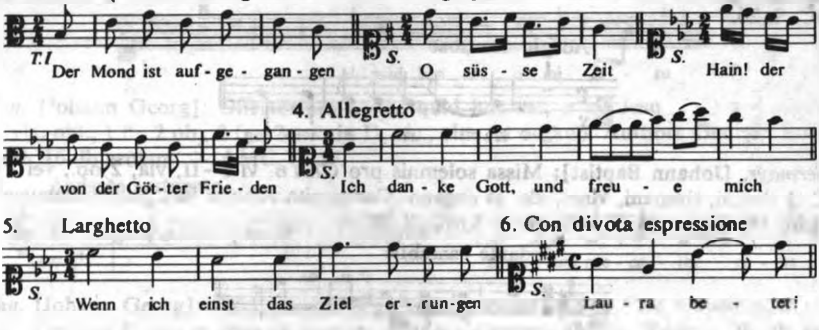

Schicht, Johann: Sechs Gesänge von Matthias Claudius, Matthisson und von Salis, für 4 u mehrere Singstimmen. Leipzig Hofmeister, 217. 1 kötet, 6 db. énekszólam. — AMC, S. 23.

1. Abendlied. Claudius. — 2. Die Kinderzeit. Salis. — 3. Elisium. Matthisson. — 4. Täglich zu singen. Claudius. — 5. Die Vollendung. Salis. — 6. Die Betende.

1236.

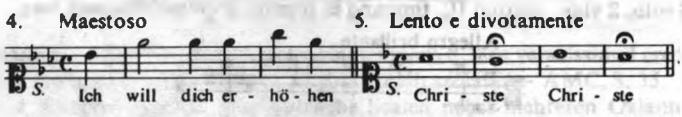

Schicht, J[ohann] G[ottfried]: Motetten. H. 4. No. 4. Der 145. Psalm „Ich will dich erhöhen . . ." — No. 5. Motetto responsorio „Christe! Du Lamm Gottes . . ." Leipzig Breitkopf u. Härtel, 5260. 1 kötet. — AMC, S. 25.

Partitúra.

1237.

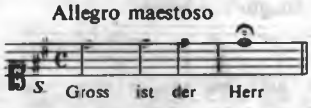

Schicht, J[ohann] G[ottfried]: [Motetten.] H. 5. No. 6. Motetto „Gross ist der Herr . . ." Leipzig Breitkopf u. Härtel, 5261. 1 kötet. — AMC, S. 24/b.

Partitúra.

1238.

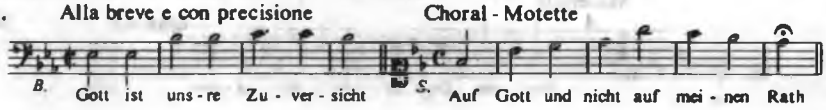

Schicht, J[ohann] G[ottfried]: Motetten. H. 11. „Gott ist unsere Zuversicht . . ." — „Auf Gott und nicht auf meinen Rath . . ." Leipzig Breitkopf u. Härtel, 5935. 1 kötet. — AMC, S. 24/a.

Partitúra.

1239.

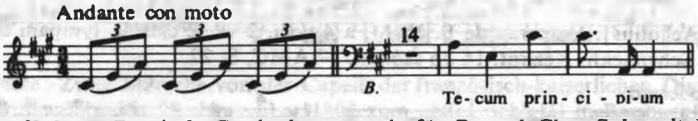

Schiedermayr, [Johann Baptist]: Graduale pastorale für B. und Clar. Solo mit Begleitung der Orgel, 2 Trompeten u. Pauken. Wien Haslinger, 5058. 14 db szólam. — AMC, S. 30.

1240.

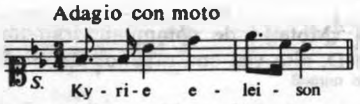

Schiedermayr, [Johann Baptist]: Missa in B a SATB, vl. I—II, vla., fl., 2 clar., 2 fg., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Schiedermayer. [Wien Steiner], S: u: C: 2786. 15 db szólam. — AMC, S. 26.

1241.

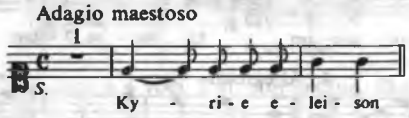

Schiedermayr, [Johann Baptist]: Missa solemnis pro CATB, vl I—II, vla, 2 ob., vel 2 clar. in C, 2 clarini, timpani, vlne., vlc. et organo. Composita Joanne Bat. Schiedermayer. Op. 31. Linz Haslinger. 13 db szólam — AMC, S. 27.

1242.

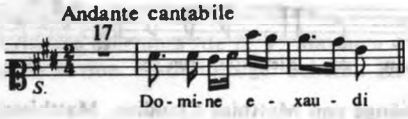

Schiedermayr, [Johann Baptist]: Offertorium a S. Solo, Vl. Solo, vl. I—II, clar. I—II, clarino I—II, timpani et organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, S. 28.

Szövegvariánsok: „Domine exaudi . . .", ill. „Mariam amare . . ."

Csak a S solo, 2 vlne., clarino II., timpano és organo-szólamok vannak meg.

1243.

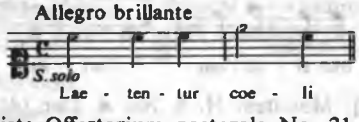

Schiedermayr, Johann Baptist: Offertorium pastorale No. 21. („Laetentur coeli . . .") für S-Solo mit concertierender Vl., ATB, 2 Vl., Fl., 2 Clar., Fg., 2 Trompeten, Pauken, Cb. u. Orgel. Op. 74. Wien Haslinger, 5059. 25 db szólam. — AMC. S. 29.

1244.

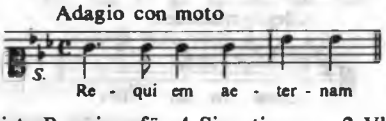

Schiedermayr, Johann Baptist: Requiem für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Cb. u. Orgel, von Joh. Bapt. Schiedermeyer. Op. 46. Wien Haslinger, S: u: C: 4715. 15 db szólam. (Kirchen-Musikalien, Lief. 41.) — AMC, S. 31.

1245.

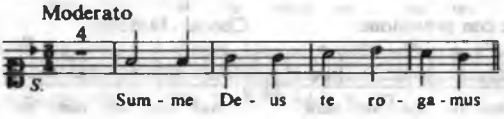

Schinn, [Johann Georg]: Graduale a 4 vocibus, 2 Vl., Vla. obl., Vlc., Vlne., 2 cor. in F et organo. Authore Georgio Schinn. Kézirat. 23 db szólam. — AMC, S. 32.

1246. Allegro moderato

Schinn, [Johann Georg]: Graduale pro festo B. V. Mariae „Audi filia, audi et vide . . ." Authore Georgio Schinn. Kézirat. 21 db szólam. — AMC, S. 33.

1247. Andante

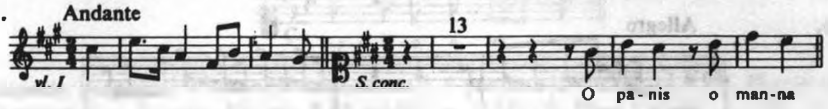

Schinn, [Johann Georg]: Graduale seu offertorium a 4 vocibus, 2 vl., vla. obl., 2 cor. in A et E, vlne., vlc. et organo. Authore Georgio Schinn. Kézirat. 22 db szólam. — AMC, S. 34.

1248. Andante

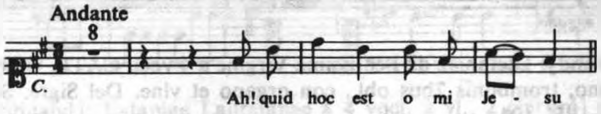

Schinn, [Johann Georg]: Offertorium („Ah! quid hoc est, o mi Jesu . . .") a 4 vocibus, 2 vl., vla. obl., 1 fl., 2 ob., 2 fg., 2 cor. in D, vlc., vlne. et organo. Authore Georgio Schinn. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, S. 37.

1249. Andante sostenuto

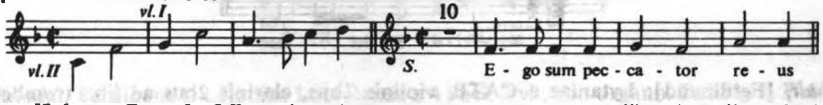

Schinn, [Johann Georg]: Offertorium („Ego sum peccator reus . . .") a 4 vocibus, 2 vl., vla. obl., 2 cor. in F, vlc. et vlne. et organo. Authore Georgio Schinn. Kézirat. 20 db szólam. — AMC, S. 36.

1250. Adagio

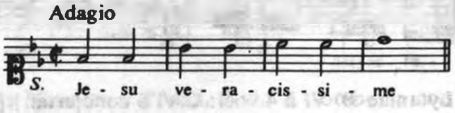

Schinn, [Johann Georg]: Offertorium pro omni tempore („Jesu veracissime! credo in Te . . .") a 4 vocibus. Authore Georgio Schinn. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, S. 35.

1251. *Schmid*, Joseph: Hundert sehr nützliche Scalen nebst mehreren Galanterie-Preludien für das Pf., in den meisten Dur u. Moll Tonarten . . . Op. 27. H. 1. Wien Weigl, 1769. 1 kötet. — AMC (TK), C. 4.1.

1252. *Schmid*, Joseph: Variations brillantes sur la marche favorite du ballet Alfred le Grand . . . Op. 28. Vienne Weigl, 1811. 1 kötet. — AMC (TK), C. 23. Koll. 2.

1253. I. Adagio

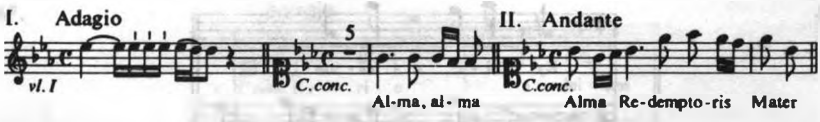

II. Andante

Schmidt, [Ferdinand]: Alma Redemptoris 2, a 4 voci conc[ertanti], 2 vl., organo e vlne. Auth. dell Sige. Schmidt. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 125.

1254. Andante

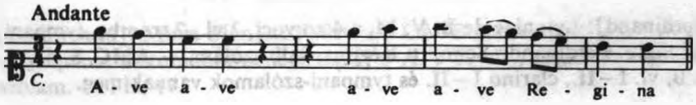

Schmidt, [Ferdinand]: Ave Regina a CATB, violin. 2, clarin. 2, timpano et organo, vlne. Auth. Sigre. Ferd. Schmid, C. M. de M. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, S. 38.

1255.

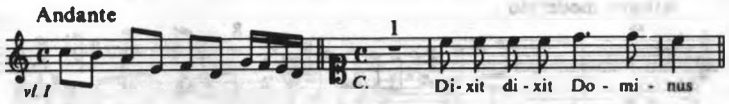

Schmidt, [Ferdinand]: Dixit Dominus a 5que voci, con 2 B., 2 Vl., 2 clarini, tympani con organo. Del Sige. Schmitt. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 39.

1256.

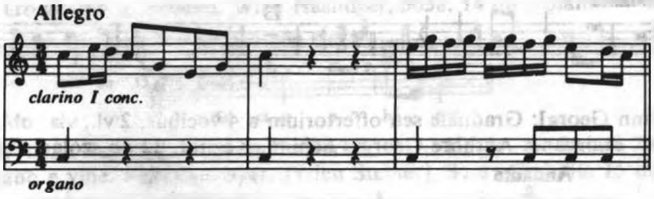

Schmidt, [Ferdinand]: Laetaniae de Beatissima Virgine a 4 voci, CATB, violinis 2bus, clarinis 2bus e tympano, trombonis 2bus obl., con organo et vlne. Del Sigre. Schmidt. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 104.

Az énekszólamok hiányoznak.

1257.

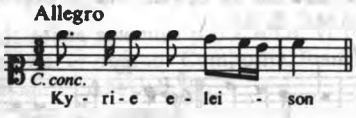

Schmidt, [Ferdinand]: Lytaniae a CATB, violinis 2bus, clarinis 2bus ad lib., trombonis 2, tympano con organo. Kézirat. 12 db szólam. — PH, 106.

1258.

Schmidt, [Ferdinand]: Lytaniae B. V. à 4 voci: CATB conc[ertan]t[i], 2 vl., 2 trombone con organo e vlne. Authore del Sige. Ferdin. Smidt. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 103.

1259.

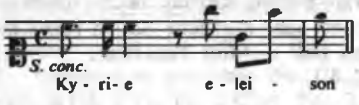

Schmidt, [Ferdinand]: Lytaniae de B. V. M. a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Del Sigre. —. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 41.

1260.

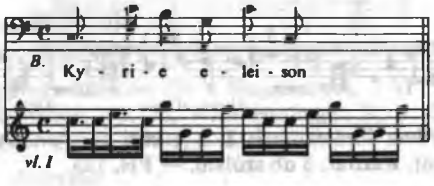

Schmidt, [Ferdinand]: Lytaniae de B. V. M. a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe, tympani con organo e vlne. Del Sigre. Ferdinando Schmitt. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, S. 42.

Csak a B, vl. I—II., clarino I—II. és tympani-szólamok vannak meg.

1261.

[Schmidt, Ferdinand]: Lytaniae de B. V. M. a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Schmid. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, S. 44.

1262.

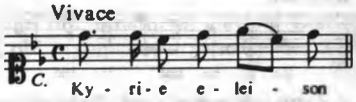

[Schmidt, Ferdinand]: Lytaniae Lauretanae à 4 voc[ibus]: CATB, vl. I, vl. II con organo. Authore Sige. Schmid. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, S. 40.

1263.

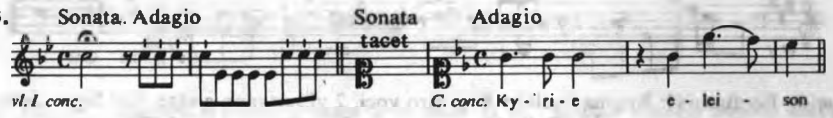

[Schmidt, Ferdinand]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, 2 vl., 2 clar[ini] sard. con organo e vlne. Auth. Schmid. Kézirat. 12 db szólam. — PH, 105.

1264.

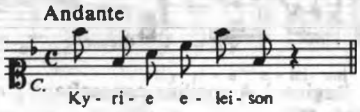

[Schmidt, Ferdinand]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, 2 vl., con organo. Del Sigre. Ferdinando Schmid. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 43.

1265.

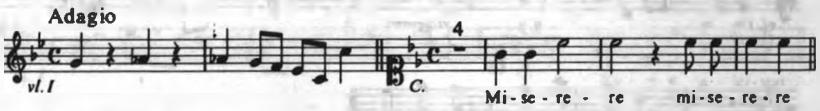

Schmidt, Ferd[inand]: Miserere a 4 voci, 2 vl., 2 trombonis con organo. Del Sigre. Ferd. Schmidt. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 45.

1266.

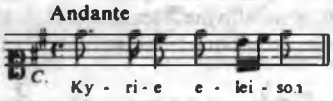

Schmidt, Ferd[inand]: Missa etiam transposita ex C a CATB, violin. 2, clarin. 2 ad lib., tympano, organo duplici. Aut. Sgre. Schmid. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, S. 46.

1267.

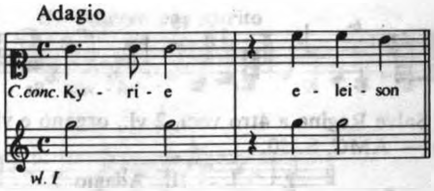

Schmidt, Ferd[inand]: Missa S[an]cti Faustini a CATB concert[anti], 2 vl., 2 clarini conc[ertanti] e tympano, 2 tromboni conc[ertanti] o A. e T. vla., organo e vlne. Kézirat. (1733). 15 db szólam. — PH, 17.

1268.

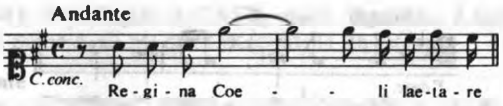

Schmidt, Ferd[inand]: Regina coeli in A a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Del Sigre. Schmitt. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 47.

1269.

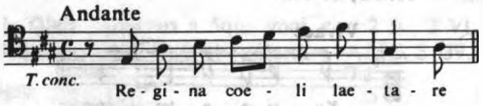

[Schmidt, Ferdinand]: Regina coeli in A a 4tro voci, 2 vl., vlne. e organo. Schmitt. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, S. 49.

1270.

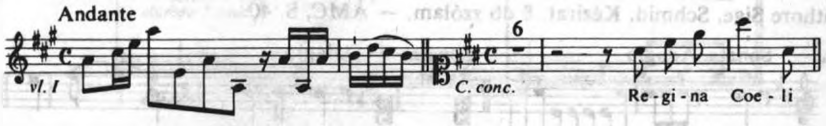

[Schmidt, Ferdinand]: Regina coeli in A, a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Del Sigre. Schmitt. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, S. 48.

1271.

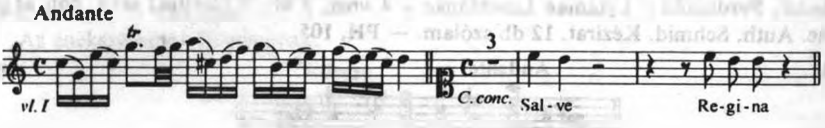

[Schmidt, Ferdinand]: Salve Regina à 4 vocibus concer[tanti], vl. 2bus con organo e vlne. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 127.

1272.

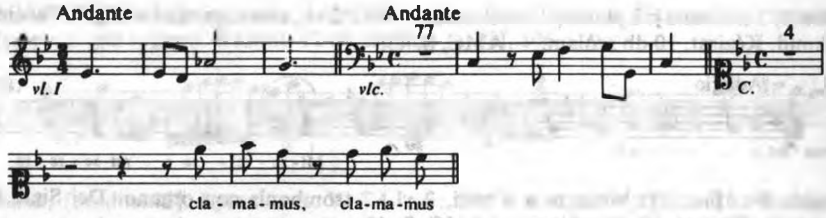

[Schmidt, Ferdinand]: Salve. C ripieno, A. ripieno, T. ripieno, B. obl., B. ripieno, 2bus violinis, 2bus trombon[is], B. general, vlne. Kézirat, (1765). 9 db szólam. — PH, 128.
Csak a SATB, vl. I—II., vlc., trombone I—II. szólamok vannak meg.

1273. I.

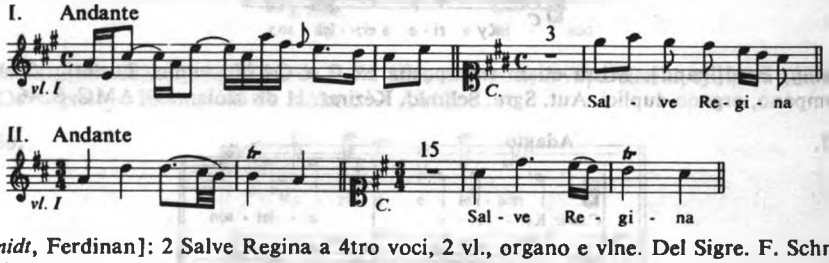

[Schmidt, Ferdinan]: 2 Salve Regina a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Del Sigre. F. Schmid. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, S. 50.

1274. I. Andante II. Adagio

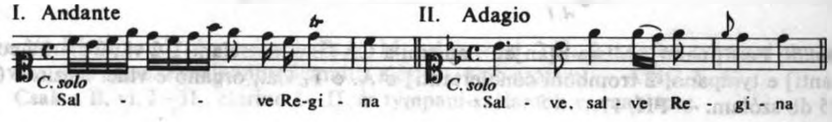

[Schmidt, Ferdinand]: 2 Salve Regina in C e B. A 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Kézirat. 30 db szólam. — AMC, S. 51; PH, 126/1, 126/2.

1275.

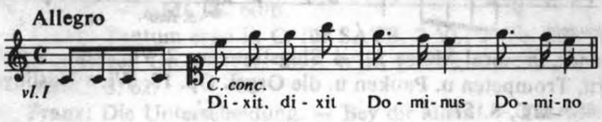

[Schmidt, Ferdinand]: Vesperae SS. Ignatij, et Saverij Confes[s]or[is] a CATB concert[anti], violinis 2, clarinis 2 obl., tympano, organo et vlc. Kézirat, (1748). 11 db szólam. — PH, 85.

1276. *Schleicher*, Franz: Chor-Gesänge zum Gebrauche der k.k. Ober-Realschule in Ofen. Komponirt von —, Professor des Gesanges an der k.k. Ober-Realschule in Ofen, Regens-Chori der griech.-walach. Kirchen in Pest. Pest 1859, Emich. 1 kötet. — AMC (TK), 747.

1277.

Scholl [Miklós]: Racozy-Marcia[!]: samt Trio pour la pf., gesetzt von N. Scholl, Kapellmeister des löbl. k.k. Fürst Esterhazischen Linien Inf-Regmt. Kézirat. 1 kötet. — AMC, S. 52.

1278.

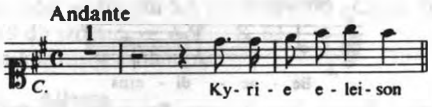

Schramek, [Johann]: Messa in D♯ a CATB, 2 vl., 2 ob., 2 cor., organo e vlne. Del Sige. Giovane Schramek. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, S. 53.
Sérült.

1279.

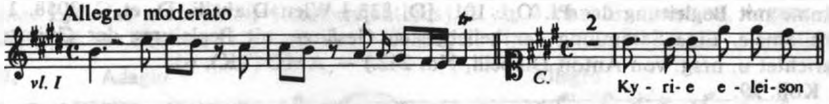

Schramek, [Johann]: Messa a 4 voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, S. 54.

1280.

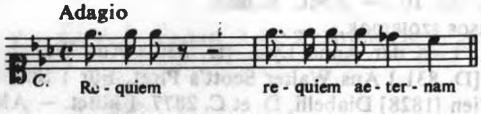

Schreier, [Joseph]: Requiem a CATB, violinis 2 bus, cor. 2bus con organo, del Sig. Giuseppe Schreier. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, S. 55.
A cor. I—II. szólam hiányzik.

1281.

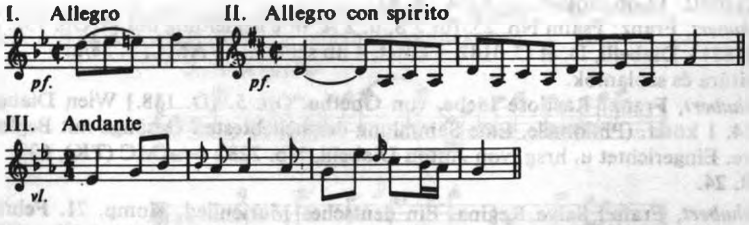

[Schröter], J[ohann] S[amuel]: Trois sonates pour clavecin ou pf. avec vl. et vlc. Composées par mr. J. S. Schroetter. Op. 9. Mayence Schott, 58. 3 db szólam. — AMC, S. 56.

1282.

Schubert, Ferdinand: Pastoral-Messe für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc. u. Cb., 1 Clar. oder Fl., 1 Horn, Trompeten u. Pauken u. die Orgel. Op. 13. Wien Haslinger, T. H. 10202. 27 db szólam. — AMC, S. 57.

1283.

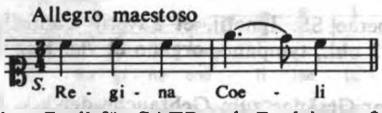

Schubert, Ferdinand: Regina Coeli für SATB, mit Begleitung 2 Vl., Vla., 2 Ob. oder Clar., 2 Trompeten u. Pauken, Vlc., Cb. u. Orgel. Wien Diabelli, D. et C. No. 1842. 17 db szólam. — AMC, S. 58.

1284.

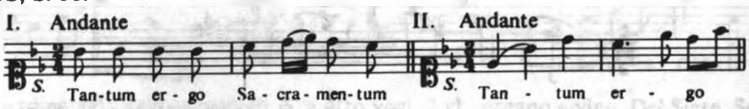

Schubert, Ferdinand: Tantum ergo No. 1—2. Op. 5. [Wien Diabelli], D. et C. 3020. 17 db szólam. — AMC, S. 59.

1285.

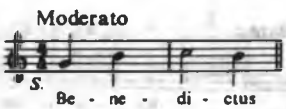

Schubert, Franz: Benedictus. Bearb. von Lorenz Spengler. Hameln Oppenheimer, H. O. 1249. 1 kötet, 5 db kézírásos szólam. (Klassische Kirchenmusik für gemischten Chor, 13.) — AMC, S. 57/a.

1286. *Schubert*, Franz: Der blinde Knabe. Aus dem Englischen von Craigher. Für 1 Singstimme mit Begleitung des Pf. Op. 101. [D. 833.] Wien Diabelli, D. et C. 3058. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 242.) — AMC (TK), 638.
Koll. 29.

1287. *Schubert*, Franz: Duett „Auguste jam Coelestium . . ." Für S. u. T. mit Orchester-Begleitung. [D. 488.] Leipzig 1888, Breitkopf u. Härtel, F. S. 167. 1 kötet. (Schubert, Franz: Werke. S. 14. No. 10.) — AMC, S. 60/a.
Partitúra és kézírásos szólamok.

1288. *Schubert*, Franz: Lied der Anne Lyle. [D. 830.] Aus Walter Scott's Montrose. — Gesang der Norna. [D. 831.] Aus Walter Scott's Pirat. Für 1 Singstimme mit Begleitung des Pf . . . Op. 85. Wien [1828] Diabelli, D. et C. 2877. 1 kötet. — AMC (TK), 641.
Koll. 1.

1289. *Schubert*, Franz: Offertorium No. 2. „Salve Regina . . . Solo für S. mit Begleitung von 2 Vl., 2 Clar., 2 Fg., 2 Hörner, Cb. u. Orgel. Op. 47. [D. 223.] Wien [1825], Diabelli, D. et C. 1091. 14 db szólam. — AMC, S. 61.

1290. *Schubert*, Franz: Psalm No. 23. für 2 S. u. 2 A. m't Begleitung des Pf. Op. 132. [D. 706.] Wien [1831], Diabelli, D. et C. 3182. 1 kötet, 4 db szólam. — AMC, S. 58/a.
Partitúra és szólamok.

1291. *Schubert*, Franz: Rastlose Liebe, von Goethe. Op. 5. [D. 138.] Wien Diabelli, D. et C. 2774. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 228.) — AMC (TK), 633.
Koll. 24.

1292. *Schubert*, Franz: Salve Regina. Ein deutsches Marienlied. Komp. 21. Februar 1816. Für 4-stimmigen gemischten Chor u. Orgel. [D. 379.] Hrsg. von V. Goller. Wien 1915, Universal, U. E. 4968. 1 kötet. (Beilage zur Musica Divina, April 1915.) — AMC, S. 59/a.

1293. *Schubert*, Franz: Salve Regina für S. u. Orchester. Erschien als 3. Offertorium, Op. 153. [D. 676.] Leipzig 1888, Breitkopf u. Härtel, F. S. 160. 1 kötet. (Schubert, Franz: Werke. S. 14. No. 3.) — AMC, S. 60/b.

1294. *Schubert*, Franz: Tantum ergo in C, für SATB, 2 Vl., 2 Ob. oder Clar., 2 Trompeten u. Pauken, Cb. u. Orgel. Op. 45. [D. 739.] Wien [1825], Diabelli, D. et C. No. 1899. 17 db szólam. — AMC, S. 62.

1295. *Schubert*, Franz: Die Unterscheidung. — Bey dir allein!.— Die Männer sind méchant! — Irdisches Glück. Refrain-Lieder von Joh. Gab. Seidl. Für 1 Singstimme mit Pf-Begleitung u. dem Dichter gewidmet . . . Op. 95. [D. 866.] Wien [1826], Weigl, T. W. 2794—2797. 1 kötet. — AMC (TK), 642.
Koll. 2.

1296. *Sechter*, Simon: Einheit und Mannigfaltigkeit des Contrapunkts und des Canons in 81 Sätzen dargestellt . . . Op. 46. Wien Diabelli, D. et C. 3043. 1 kötet. (Musikalisches Archiv, 3.) — AMC (TK), 46.
Partitúra.

1297.

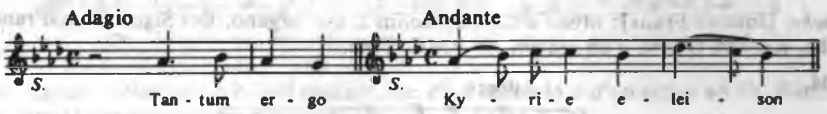

Sechter, Simon: Landmesse No. 4. sammt Tantum ergo, Graduale u. Offertorium. Für 1 Singstimme u. Orgel, oder ad lib. für SATB, 2 Vl., Vlc., Cb. u. Orgel. Op. 77. Wien Mechetti, P. M. 4761. 1 kötet, 9 db szólam. — AMC, S. 63.
Partitúra, és részben kézírásos szólamok.

1298.

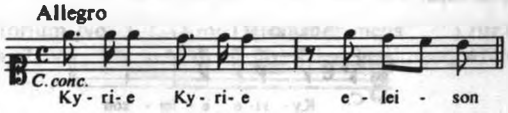

Seiche: Lytaniae a voc[ibus] 4 concert[antibus], 2 vl., 2 clarinis, tympano, organo e vlne. Del Sigre. —. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, S. 64.

1299.

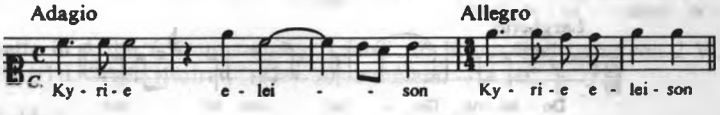

Seiche: Litaniae B. V. a 4 voci concertati, 2 vl., 2 clarinis con organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 108.

1300.

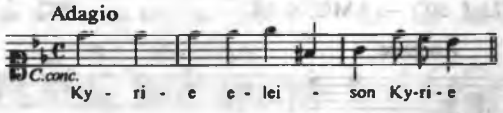

Seiche: Lytaniae a 4 vocibus, 2 vl., vlne. con organo. Kézirat. 3 db szólam. — PH, 107.
Csak a S és A concert., organo szólamok vannak meg.

1301.

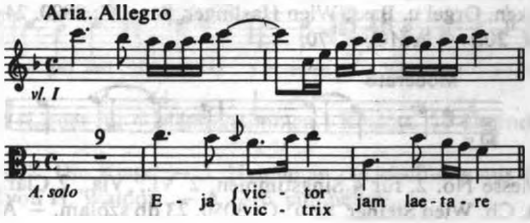

Senfft: Motetto de sancto v[el] sancta „Pretiosa in conspectu Domini . . .' ab A. solo, 2 vl. con organo. Del Sige. —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, S. 131.
Recitativo: „Pretiosa in conspectu Domini . . ." Aria: „Eja victor/ victrix jam laetare . . ."

1302.

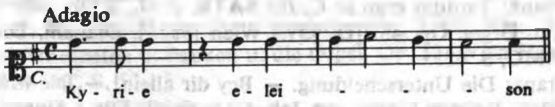

Seuche, [Johann Franz]: Messa Angelis suis mandavit de te, a 4tro voci, 2 vl. con organo. Del Sige. Gius. Franc. Seuche. Kézirat, (1754). 7 db szólam. — AMC, S. 66.

1303.

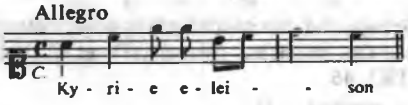

Seuche, [Johann Franz]: Missa a CATB, violin. 2. con organo. Del Sigre. Gius. Franc. Seuche. Kézirat, (1754). 7 db szólam. — AMC, S. 65.

1304.

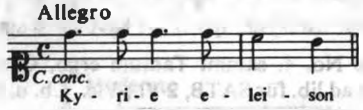

Seuche, [Johann Franz]: [Missa a 4 voci, 2 vl. e organo.] Authore Seuche. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, S. 65/a.

1305.

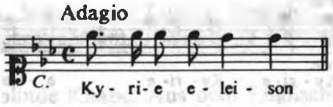

Seidl: Litaniae in Dis a CATB, vl. 2bus, ob. 2bus, cor. 2bus con vlne. et organo, authore —. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, S. 67.

1306.

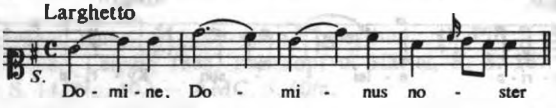

Seyfried, Ignaz: Graduale („Domine, Dominus noster . . .") für 4 Solo-Singstimmen mit Begleitung von 2 Vl., Vla. u. Cb. ad lib. No. 3. Wien Haslinger, 4745. 17 db szólam. (Kirchen-Musikalien, Lief. 50.) — AMC, S. 68.

1307.

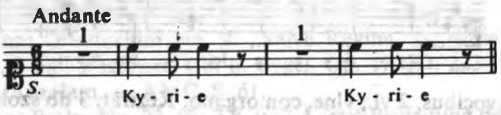

Seyfried, Ignaz: Messe No. 1. für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Hoboen oder Clar., 2 Hörner, Trompeten, Pauken, Orgel u. Bass. Wien Haslinger, S: u: C: 2800. 24 db szólam. (Kirchen-Musikalien, Lief. 20.) — AMC, S. 70.

1308.

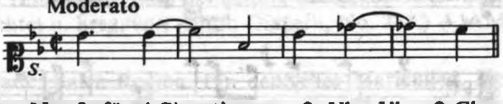

Seyfried, Ignaz: Messe No. 2. für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., 2 Clar., 2 Fg., 2 Trompeten, Pauken, Orgel u. Cb. Wien Steiner, S: u: C: 3050. 23 db szólam. — AMC, S. 69.

1309.

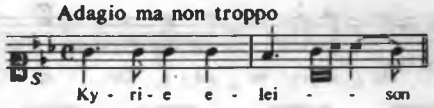

Seyfried, Ignaz: Messe No. 3. für 4 Signstimmen, 2 Vl., Vla., Cb., 2 Clar., 2 Hörner, 2 Trompeten, Pauken u. Orgel. Wien Haslinger, 4744. 24 db szólam. (Kirchen-Musikaline, Lief. 49.) — AMC, S. 71.

1310.

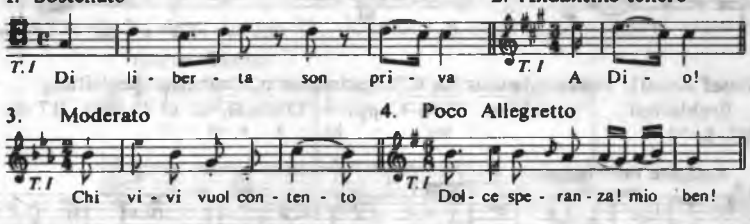

Seyfried, Ignaz: 4 Notturni a 4 voci cantant, acc. d'un cembalo o d'un orfica ad lib. Raccolta 2. Vienna Stamperia chimica, 625. 5 db szólam. — AMC, S. 72.

1311.

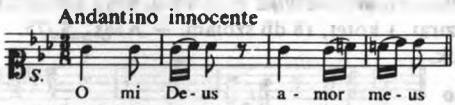

Seyfried, Ignaz: Offertorium No. 3. („O mi Deus amor meus . . .") für 4 Solo-Singstimmen mit Begleitung von 2 Ve., Vla. u. Cb. ad lib. Wien Haslinger, 4746. 16 db szólam. — AMC, S. 73.

1312.

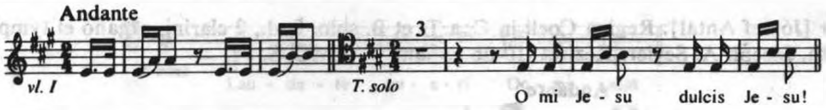

Seyler: Duetto in A dur („O mi Jesu . . .") für T. u. B. mit Begleitung von 2 Vl., 2 Horn, Cb., Czello[!] u. Orgel. Kézirat, (1828). 20 db szólam. — AMC, S. 77.

1313.

Seyler [József Antal]: [Lieder für 4 Männerstimmen.] Kézirat. 15 db énekszólam. — AMC, S. 78.

1. Beim Weine. — 2. Die Klage. — 3. Hymne an die Hoffnung aus Tiedge's Urania. — 4. Das Heimweh von H. Waldow. — 5. — 6. cím nélkül.

1314.

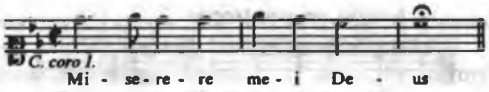

Seyler [József Antal]: Miserere. SATB. Feria 6a in Parasceve. Authore Anton Joseph Seiler. Kézirat. 10 db énekszólam. — AMC, S. 76.

1315. Andante maestoso

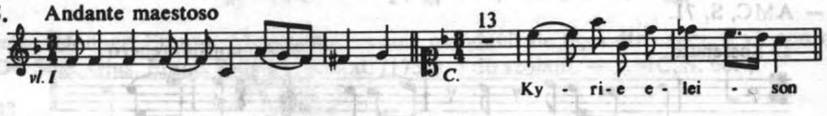

Seyler [József Antal]: Missa solemnis für 4 Singstimmen u. Orchester-Begleitung . . . A. Rudnay . . . Erzbischof . . . gewidmet. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 791. 17 db szólam. — AMC, S. 79.

1316. Andante maestoso

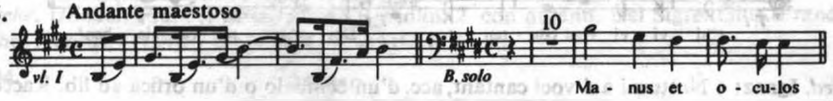

Seyler [József Antal]: Offertorium für 2 T., 2 B., 2 Vl. u. Vla., 2 Ob., 2 Cor., Vlne. u. Orgel . . . von Joseph Seyler. Kézirat. 1 kötet, 18 db szólam. — AMC, S. 75.
Partitúra és szólamok.

1317. Allegro moderato

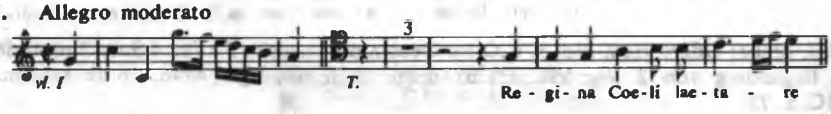

Seyler [József Antal]: Regina Coeli in C, a T. et B. solo, 2 vl., 2 clarini, organo et tympano. Auth. Joseph A. Seyler. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, S. 74.

1318. Andante

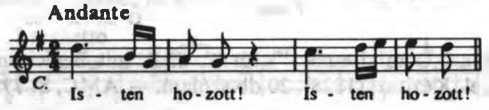

[Silberknoll József]: Isten hozott! Négyeshangú énekre alkalmaztatta Szilberknoll Jóseff, gyarmati plebános. Kézirat, A [?], (1829). 7 db énekszólam. — AMC, S. 134.

1319. Andante con moto

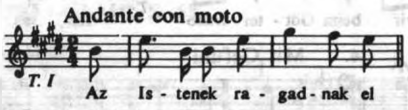

[Silberknoll József]: Isten veled. [Négyes férfikarra.] Kézirat, A [?]. 4 db énekszólam. — AMC, S. 135.

1320. Andante

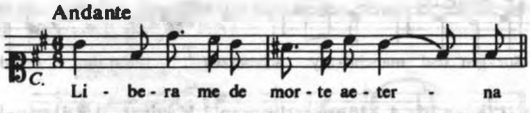

[Silberknoll József]: Libera a vocibus 4, CATB. Compositum atque dedicatum reverendissimo . . . Joanni Sztánkovics . . . par Josephum Silberknoll Parochus Gyarmatensen. Kézirat, A [?]. 4 db énekszólam. — AMC, S. 133.

1321. Adagio. Grave

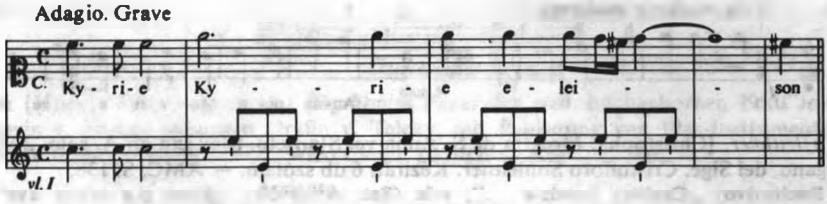

Simon: Missa ex C, S. Benedicti. A 4 vocibus, vl. 2bus, clarinis 2bus, con organo e vlne. Authore A. R. P. —. Kézirat, (1771). 10 db szólam. — PH, 19.
Csak a CATB, vl. I., vlne., clarino II., trombone A és organo-szólamok vannak meg.

1322. Grave. Adagio

Simon: Missa S. Augustini a 4 voci, 2 vl., A. vla. obl., 2 clarini con organo e vlne. De R. P. —. Kézirat. 6 db szólam. — PH, 18.
Csak a C, A, T, vl. II., clarino I—II. szólamok vannak meg.

1323. Adagio

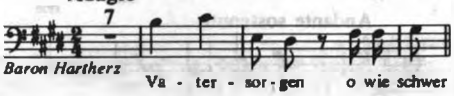

Siqora: Aria („Vatersorgen o! wie schwer . . .") für das Fp. aus der Opera Die Wanderschaft, von Herrn A. H. —. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 132.

1324.

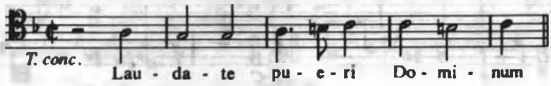

[Sonnleithner, Christoph]: Laudate pueri a 4 voci: CATB concerto e ripieno, 2 vl., 2 tromponi [!] rip[ieni], vlc., vlne. e organo, del Sigre. Sonleittner. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, S. 136.

1325. Adagio

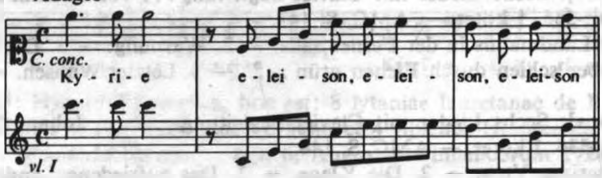

Son[n]leithner, [Christoph]: Missa S. Wenceslai à CATB concert[anti], 2 violinis, 2 clarinis, organo e vlne. del Sigre. —. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 20.
A vlne. és organo-szólam hiányz k.

1326.

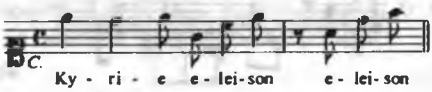

Son[n]leithner, [Christoph]: Missa Solennis in C a CATB, vl. I, vl. II, clarino I, clarino II. con organo, del Sige. Sonleithner. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, S. 137.
A B-szólam hiányzik.

1327. Aria. Andante moderato

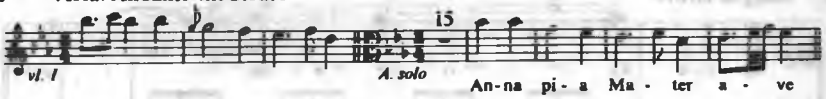

Son[n]leithner, [Christoph]: Motetta de S. Anna vel S[an]cto, S[an]cta ab A. solo, 2 vl. con organo, del Sige. Cristofforo Sonleitner. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, S. 138.

Recitativo: „Caelites gaudete . . .", aria (Szt. Annáról): „Anna p a mater ave . . .", (egyéb szentekről): „Inter suaves mundi syrenes . . ."

1328. Allegro

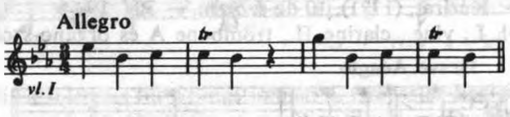

Son[n]leithner, [Christoph]: Sinfonia ex dis a vl. I, vl. II, A. vola. con basso, authore Sonnleitner. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, S. 140.

1329. Allegro molto

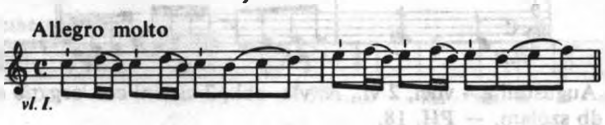

Sonnleit[h]ner, [Christoph]: Synphonia a 2 vl., vla. con vlne. del Sigre. —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, S. 139.

1330. Andante sostenuto

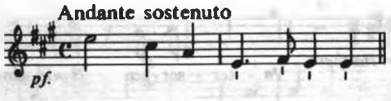

Spech [János]: Fantasia e capriccio per il pf. Composita . . . da Giov. Spech. Op. 15. Peste Contojo d'Industriae, 628. 1 kötet. — AMC, S. 141.

1331. Gemässigt

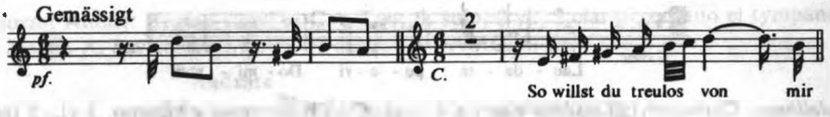

Spech [János]: Die Ideale von Schiller. In Musik gesetzt für 1 Singstimme mit Begleitung des Pf . . . von Johann Spech. Op. 36. Wien Pennauer, 377. 1 kötet. — AMC, S. 142.

1332. *Spech* [János]: Sechs Lieder mit Clavier-Begleitung . . . von Johann Spech. Op. 21. Wien Mechetti, 535. 1 kötet. — AMC, S. 143.

1. Lied eines Landmanns in der Ferne. Salis. — 2. Warnung. — 3. Die Einsiedeley. — 4. „Dein Silber schien durch Eichen grün . . ." — 5. Letzter Wunsch. — 6. Die frühe Liebe.

1333. *Spech* [János]: Sechs Lieder mit Clavier-Begleitung . . . von Johann Spech. Op. 23. Wien Mechetti, 536. 1 kötet. — AMC, S. 144.

1. Die Spinnerinn. Voss. — 2. Die Klage. — 3. Das zufriedene Landmädchen. — 4. Der Freyer. — 5. Der Abschied. — 6. Abendlied. Voss.

1334. Allegro con moto

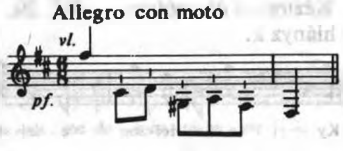

Spech [János]: Sonate pour le pf. avec un vl . . . par Jean Spech. Op. 10. Vienne Imprimerie chimique, 659. 2 db szólam. — AMC, S. 145.

Sérült.

1335.

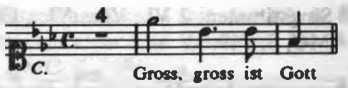

Spech [János]: Trauercantate zur Begräbniss Feyer der weil. hochgebornen Frau Johanna Freyin v. Pronay gebornen Gräfin v. Teleky, mit Begleitung von Blas-Instrumenten . . . von Johann Spech. Im KI—A. Wien Cappi. 1 kötet. — AMC, S. 146.

1336.

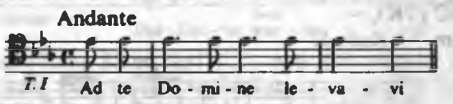

Spies, Johann: Offertorio („Ad te Domine levavi . . .") pro omni tempore, componirt u . . . . dem . . . Herrn Johann Baptist von Sztankovits Bischof des Hochwürdigen Raaber-Dom-Capitels in unbegränzter Ehrfurt gewidmet von —. Kézirat. 4 db énekszólam. — AMC, S. 147.

1337.

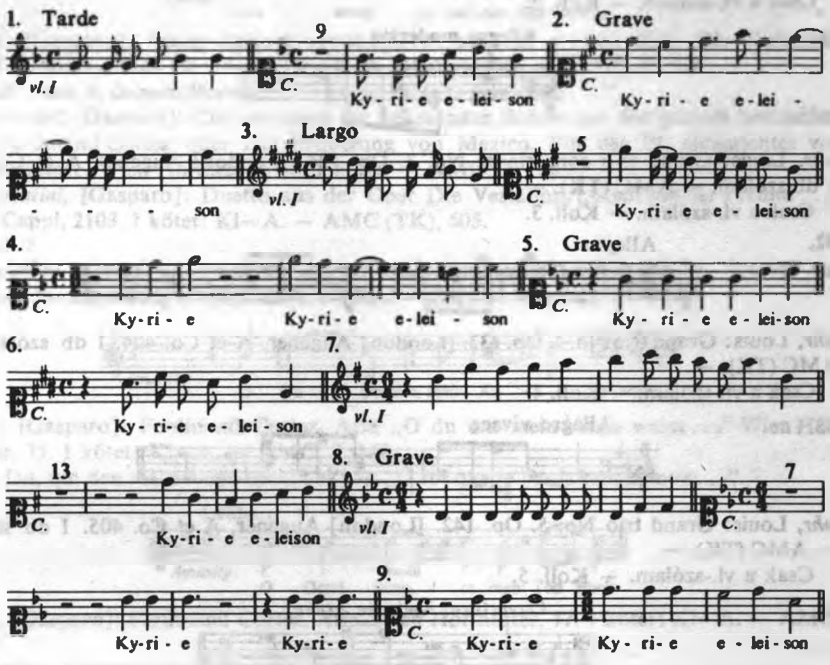

Spiess, Meinrad: Hyperdulia musica, hoc est: 8 lytaniae lauretanae de B. V. Maria . . . 4 vocibus: CATB, 2 vl., 2 violis, vlne., organo et 4 ripienis, lytaniae de Venerabili Sacramento . . . P. Meinardo Spiess . . . Op. 6. Augustae Vindelicorum 1726, Labhart. 9 db szólam. — PH, 109.

1. In honorem Purificationis B. V. M. — 2. In honorem Annuntiationis B. V. M. — 3. In honorem Visitationis B. V. M. — 4. In honorem Assumptionis B. V. M. — 5. In honorem Nativitalis B. V. M. — 6. In honorem Praesentationis B. V. M. — 7. In honorem Immaculatae Conceptionis B. V. M. — 8. In honorem B. V. M. de Victoria, seu Sacratissimi Rosarii. — 9. In honorem Venerabilis Sacramenti.

A T-szólam hiányzik.

1338.

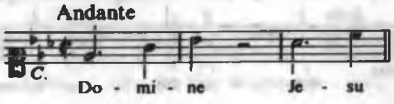

Spohr, Louis: Graduale für 4 Singstimmen, 2 Vl., Vla., Vlc., Cb., 2 Ob., 2 Hörner u. Orgel. Kézirat. 20 db szólam. — AMC, S. 149.

1339.

Spohr, Louis: Grand trio concertante No. 1. Op. 119. [London] Augener, A et Co. 401. 1 db szólam. — AMC (TK), —.
Csak a vl. I.-szólam. — Koll. 1.

1340.

Spohr, Louis: Grand trio concertante No. 2. Op. 123. [London] Augener, A et Co. 402. 1 db szólam. — AMC (TK), —.
Csak a vl.-szólam. — Koll. 2.

1341.

Spohr, Louis: Grand trio concertante No. 3. Op. 124. [London] Augener, A et Co. 403. 1 db szólam. — AMC (TK), —.
Csak a vl.-szólam. — Koll. 3.

1342.

Spohr, Louis: Grand trio No. 4. Op. 133. [London] Augener, A et Co. 404. 1 db szólam. — AMC (TK), —.
Csak a vl.-szólam. — Koll. 4.

1343.

Spohr, Louis: Grand trio No. 5. Op. 142. [London] Augener, A et Co. 405. 1 db szólam. — AMC (TK), —.
Csak a vl.-szólam. — Koll. 5.

1344.

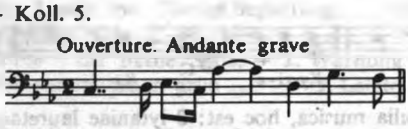

Spohr, Louis: Des Heilands letzte Stunden. Oratorium in 2 Theilen . . . Dichter: Rochlitz. Vollst. Kl—A. Verlag des Componisten. 1 kötet, 14 db szólam. — AMC, S. 148.
A szólamok kézírásosak.

1345. *Spohr*, L[ouis]: Lied der Emma aus dem Drama Der Erbnertrag, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. 2463. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 199.) — AMC (TK), 614.
Koll. 5.

1346.

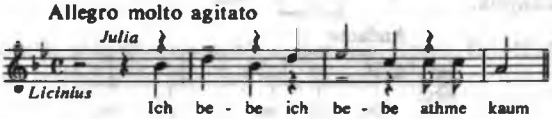

Spontini, [Gasparo]: Ausgewählte Singstüke[!] mit deutsch u. französischem Texte u. mit Begleitung des Pf. aus der grossen Oper Die Vestalinn. No. 3. Duetto. Wien Chemische Druckerey, 1565. 1 kötet. — AMC, S. 168/a.

„Ich bebe, ich bebe, athme kaum . . ." — „Quel trouble, quels transports . . ."

1347.

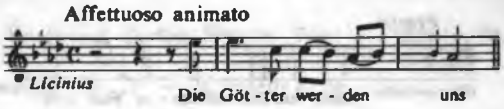

Spontini, [Gasparo]: Ausgewählte Singstüke[!] . . . aus der grossen Oper Die Vestalinn. No. 4. Aria. Wien Chemische Druckerey, 1566. 1 kötet. — AMC, S. 168/b.

„Die Götter werden uns . . ." — „Les dieux prendront pitié . . ."

1348.

Spontini, [Gasparo]: Ausgewählte Singstüke[!] . . . aus der grossen Oper Die Vestalinn. No. 5. Terzetto. Wien Chemische Druckerey, 1567. 1 kötet. — AMC, S. 167.

„Ach wenn in deinem Herzen . . ." — „Ah! si je te suis chère . . ."

1349. *Spontini*, [Gasparo]: Clavierauszug der beliebtesten Stücke aus der grossen heroischen Oper Ferdinand Cortez, oder Die Eroberung von Mexico. Für das Pf. eingerichtet von —. Ouverture. Wien Hoftheater, 66. 1 kötet. — AMC, S. 166.

1350. *Spontini*, [Gasparo]: Duetto aus der Oper Die Vestalinn. „Mich will der Freund . . ." Wien Cappi, 2103. 1 kötet: Kl—A. — AMC (TK), 605.

Koll. 2.

1351. *Spontini*, [Gasparo]: Ferdinand Cortez, oder Die Eroberung von Mexico. Arr. für das Pf. ohne Gesang. Wien Artaria, 2248. 1 kötet. — ZSz, D. 683.

1352.

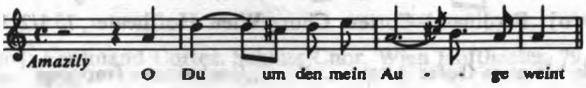

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Aria „O du um mein Auge weint . . ." Wien Hoftheater, 75. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 150.

„O Du, um den mein Auge weint . . ." — „O toi que je perds sans retour . . ."

1353.

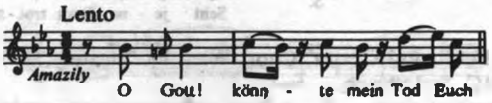

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Arie. Wien Hoftheater, 77. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 151.

„O Gott! könnte mein Tod . . ." — „Helas si de une triste . . ."

1354.

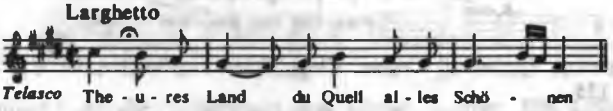

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Arie. Wien Hoftheater, 73. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 153.

Recitativo: „O kehrt zurück treulose Brüder . . ." Aria: „Theures Land du Quell alles Schönen . . ." — „O! patrie ô lieux pleins de charmes . . ."

1355.

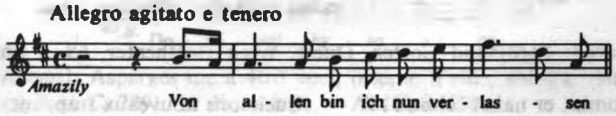

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Arie. Wien Hoftheater, 74 1/2. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 152.

Recitativo: „Ein schönes Band . . ." Aria: „Von allen bin ich nun verlassen . . ." — „Arbitre de ma destinée . . ."

1356.

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Arie. Wien Hoftheater, 78. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 154.

„Welch ein Schmerz unsre Feinde . . ." — „O douleur o fatal prèsage . . ."

1357.

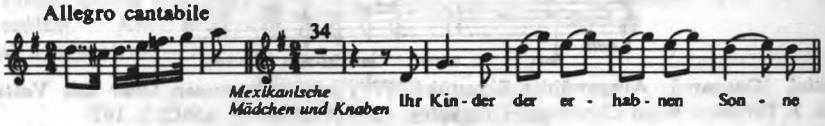

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Chor. Wien Hoftheater, 70. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 156.

„Ihr Kinder der erhabnen Sonne . . ." — „Enfans du dieu de la lumière . . ."

1358.

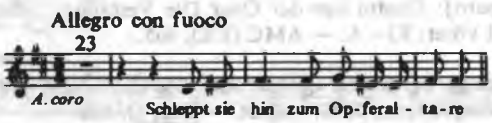

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Chor. Wien Hoftheater, 75 1/2. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 161.

„Schleppt sie hin zum Opfer Altare . . ." — „Enchainons frappons . . ."

1359.

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Chor. Wien Hoftheater, 72. 1 kötet: Kl—A., 3 db énekszólam. — AMC, S. 159/a, b.

„Seht jene Stadt trotzet noch . . ." — „Pour enflammer notre audace . . ."

1360.

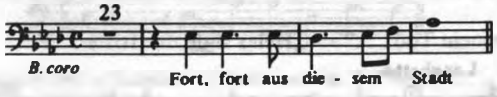

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Chor. Wien Hoftheater, 66 1/2. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 155.

„Fort, fort aus diesem Land . . " — „Quittons quitton ces bords . . ."

1361.

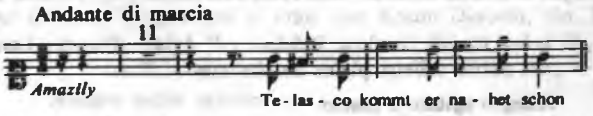

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Duett. Wien Hoftheater, 68. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 160.

„Telasco kommt er nahet schon . . ." — „Quelssons nouveaux frappent . . ."

1362.

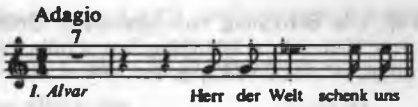

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Hymne. Wien Hoftheater, 76. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 162/a, b.

„Herr der Welt schenk uns . . ." — „Createur de ce . . ."

1363.

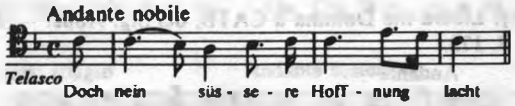

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Recitativ und Arie. Wien Hoftheater, 69. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 164.

„Doch nein süssere Hoffnung lacht . . ." — „J'embrasse un plus . . ."

1364.

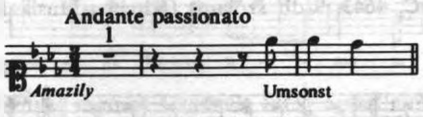

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Recitativ u. Arie. Wien Hoftheater, 67. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 163.

„Umsonst, sie ist nicht mehr . . ." — „Helas . . ."

1365.

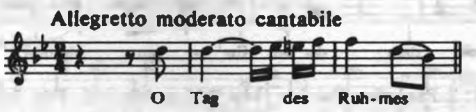

Spontini, [Gasparo]: Ferdinand Cortez. Schluss-Chor. Wien Hoftheater, 79. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 157, 158/a.

4 db kézírásos énekszólam is. — „O Tag des Ruhmes . . ." — „O jour de gloire . . ."

1366. *Spontini*, [Gasparo]: Tänze aus Ferdinand Cortez. Wien Hoftheater, 71. 1 kötet: Kl—A. — AMC, S. 165.

1367.

Stadler, Joseph: 6 Länder für den Csakan u. Guitarra. Wien Maisch, 521. 2 db szólam. — AMC, S. 169.

1368.

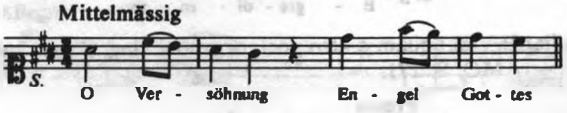

Stadler, [Maximilian]: An die Versöhnung, von Christ. Kuffner. Für 4 Singstimmen von Abbé —. Wien Steiner, S: u: C: 3077. 2 kötet, 8 db szólam. — AMC, S. 172; AMC (TK), —.

Partitúra és szólamok.

1369.

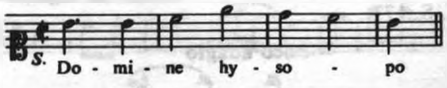

Stadler, [Maximilian]: Asperges me a 4tro voci, organo e vlne, del Sig. Abbé Max Stadler. [Wien Steiner], S. u. C. 2791. 10 db szólam. — AMC, S. 170.

1370. *Stadler*, [Maximilian]: Die Befreyung von Jerusalem. Grosses Oratorium in 2 Abtheilungen. Gedichtet von Heinrich u. Matthäus von Collin. Vollst. Kl—A. Wien Haslinger, S: u: C: 3360. 1 kötet. — AMC (TK), B. 19.

1371.

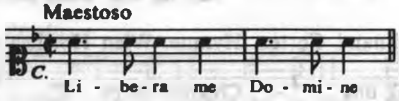

Stadler, [Maximilian]: Libera me Domina a CATB, del Sig. Abbé. — Kézirat, (1821). 8 db szólam. — AMC, S. 173.

1372.

Stadler, [Maximilian]: Missa in B für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Cb. u. Orgel, No. 2. Wien Haslinger, S. u. C. 4643. 9 db szólam. (Kirchen-Musikalien, Lief. 33.) — AMC, S. 176.

1373.

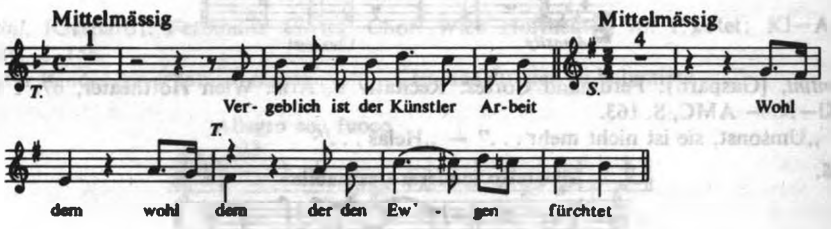

Stadler, [Maximilian]: 2 Psalmen Davids, No. 13. u. No. 14. Für 2 Singstimmen mit Begleitung des Pf. Kézirat. 1 kötet, 2 db énekszólam. — AMC, S. 174.

No. 13. „Nisi Dominus aedificaverit domum . . ." Psalm 127. — No. 14. „Beati omnes, qui timent Dominum . . ." Psalm. 128.

1374.

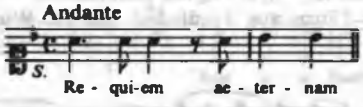

Stadler, [Maximilian]: Requiem für 4 Singstimmen, 2 Vl., 2 Hörner, Cb. u. Orgel. [Wien Steiner], S. u. C. 3808. 10 db szólam. — AMC, S. 175.

1375.

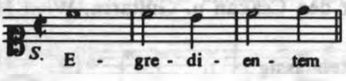

Stadler, [Maximilian]: Vidi aquam a 4tro voci, organo e vlne. [Wien Steiner], S. u. C. 2792. 11 db szólam. — AMC, S. 171.

1376.

Stamitz, [Carl]: Sinfonia in g♯ a 2 vl., vla. con basso, del Sige. Carolo Stamitz. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, S. 177.

1377.

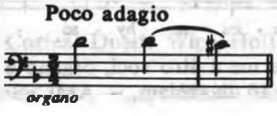

Starke, F[riedrich]: Missa in D a CATB, variisque cum instrumentis. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, S. 178.

Meglévő szólamok: fg. I., clarin I—II., tympano, organo.

1378. **Andantino con discrezione**

Starke, F[riedrich]: Messe No. 3. in Es . . . Op. 128. Wien, ny.n. St. 128. 14 db szólam. — AMC, S. 179.

1379. **Andante quasi adagio** **Andante sostenuto**

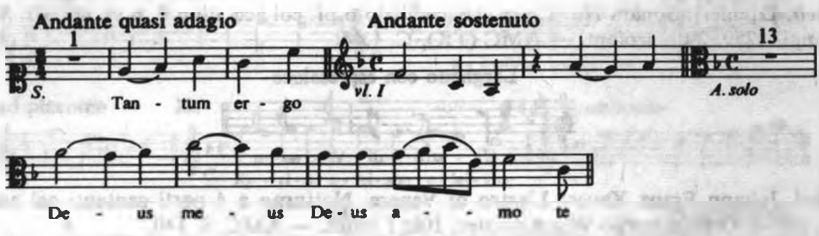

Starke, F[riedrich]: Tantum ergo u. Graduale für 4 Singstimmen, 2 Vla. Vla., Clar., Fg., 2 Horn, Bass u. Orgel. Op. 127. Wien Müller. 19 db szólam. — AMC, S. 180.

1380. *Steffan*, [Joseph]: Praeludia, authore Giuseppe Steffan. Kézirat. 1 kötet. — AMC (TK), C. 8.53.

Zongoramű, minden dur- és moll-hangnemben.

1381. **Allegro**

Steffan, [Joseph]: Synphonia ex C a vl. I, vl. II, viola[!], cor. vel clarino I. et II. a basso, del Sig. Stephann. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, S. 184.

1382. **Allegro assai**

Steffan, [Joseph]: Synphonia ex G a vl. I, vl. II, alto vioala[!] con basso. Del Sigre. Giuseppe Antonio Stephan. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, S. 182.

A vl. II.-szólam hiányzik. — A többi szólam csonka.

1383. **Allegro**

Steffan, [Joseph]: Synphonia ex H♭ a 4tro, vl. I, vl. II, alto vla. con basso. Del Sigre. Giuseppe Antonio Stephan, Compositore di Camera. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, S. 183.

1384. **Rondo**
Allegro brillante

Steibelt, Daniel: A me tutte le belle. Rondo pour le pf. avec vl. et basse. Op. 28. Offenbach André, 1040. 3 db szólam. — AMC, S. 181.

1385.

Steibelt, D[aniel]: Potpourri No. 11. pour pf. Offenbach André, 3240. 1 kötet. — ZSz, D. 726.

1386.

Steibelt, D[aniel]: Sonata No. 1. per clavicembalo o pf. col acc. d'un fl. o vl. Op. 67. Vienna Cappi, 1259. 2 db szólam. — AMC (TK), C. 1.44.

1387.

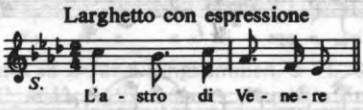

Sterkel, Johann Franz Xaver: L'astro di Venere. Notturno a 4 parti cantanti col acc. del pf. No. 4. Oranienburgo Werckmeister, 101. 1 kötet. — AMC, S. 140.

1388.

Sterkel, Johann Franz Xaver: Duo arr. en quatuor pour le clavecin ou pf., avec acc. de fl. traversiere, vl. et vlc., par Jean André. Offenbach André, 178. 4 db szólam. — AMC, S. 188.

1389.

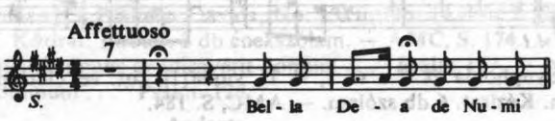

Sterkel, Johann Franz Xaver: Notturno a 4 voci coll'acc. del pf. No. 2. Vienna Artaria, 1775. 1 kötet. — AMC, S. 186.

1390.

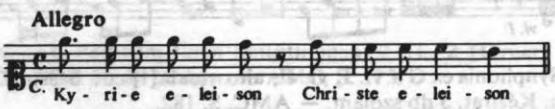

Strasser: Lytaniae de B. V. M. a 4 voci, 2 vl., 2 clarini ,tympani, organo et vlne. Del Sigre. —. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, S. 185.

1391.

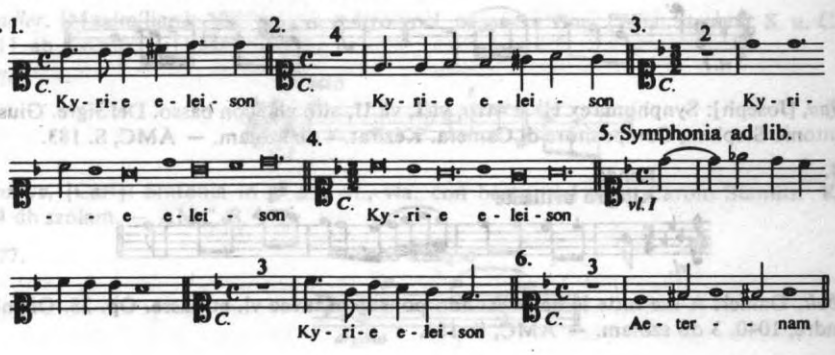

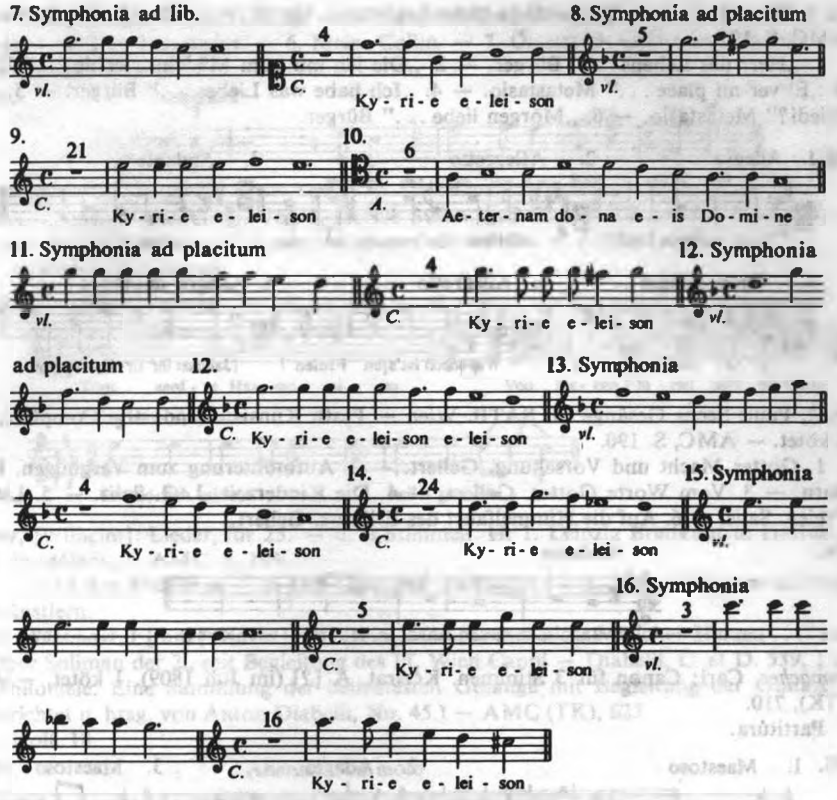

Straus, [Christoph]: Missae Christophori Straus, sacrae Caesareae Maiestatis Ferdinandi II. organistae . . . 8, 9, 10 . . . et 20 tam vocibus quam variis instrumentis, et basso generali ad organum accomodato. Viennae Austriae 1631, Formica. 2 db szólam. — AMC, S. 189.

1. Missa Gaudent in coelis. — 2. Missa Vanitas Vanitatum. — 3. Missa Redemptor Orbis. — 4. Missa Brevissima. — 5. Missa in Echo. — 6. Missa pro defunctis. — 7. Missa O sacrum. — 8. Missa Maria. — 9. Missa Benedictus. — 10. Missa pro defunctis. — 11. Missa concertata ad modum Tubarum. — 12. Missa Jubilate. — 13. Missa Gratiosa. — 14. Missa Corporis Christi. — 15. Missa Veni Sponsa Christi. — 16. Missa Spiritus Sancti.

Csak a S és A szólam van meg, a S hiányos.

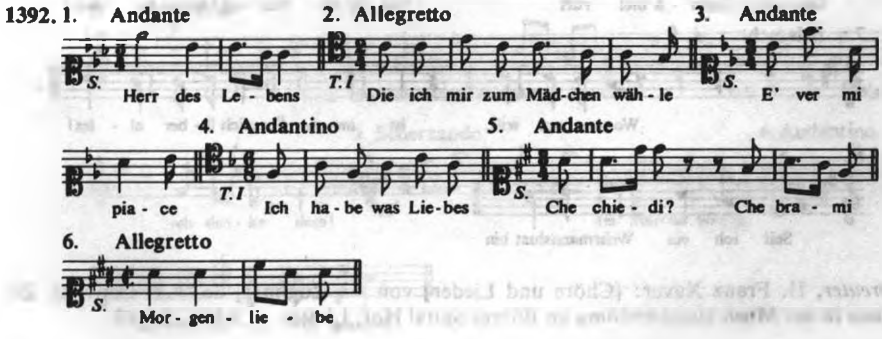

Struck, Paul: Dreystimmige Gesänge ohne Begleitung. Op. 6. Wien Weigl, 721. 2 kötet. — AMC, S. 191.

1. „Herr des Lebens . . ." Bürger. — 2. „Die ich mir zum Mädchen wähle . . ." Uz. — 3. „E' ver mi piace . . ." Metastasio. — 4. „Ich habe was Liebes . . ." Bürger. — 5. „Che chiedi?" Metastasio. — 6. „Morgen liebe . . ." Bürger.

1393. 1. Adagio 2. Allegretto 3. Andante

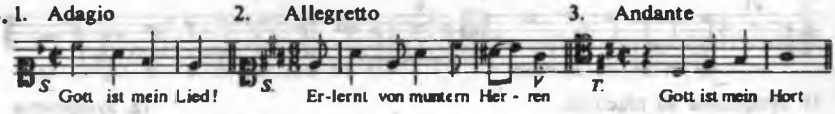

4. Poco Adagio 5. Allegretto 6. Allegro maestoso

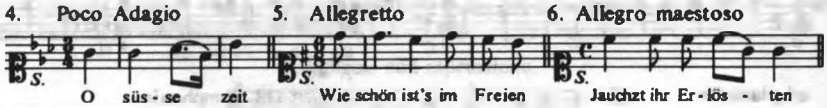

Struck, Paul: Sechs Gesänge für SATB. Wien — Pesth Kunst- u. Industrie Comptoir, 598. 1 kötet. — AMC, S. 190.

1. Gottes Macht und Vorsehung. Gellert. — 2. Aufmunterung zum Vergnügen. Hagedorn. — 3. Vom Worte Gottes. Gellert. — 4. Die Kinderzeit. J. G. Salis. — 5. Lied im Freien. Salis. — 6. Auf die Himmelfahrt des Erlösers. Gellert.

1394. Andante

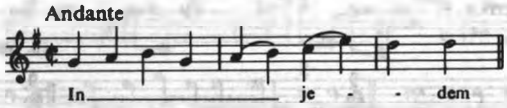

Strumacher, Carl: Canon für 3 Stimmen. Kézirat, A [?] (im Juli 1809). 1 kötet. — AMC (TK), 710.

Partitúra.

1395. 1. Maestoso 2. Adagio 3. Maestoso

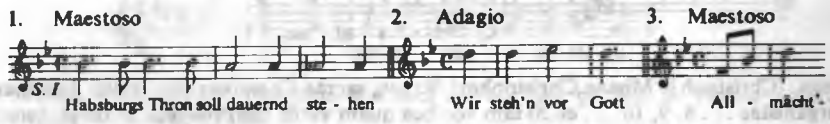

4. Adagio 5. Allegretto

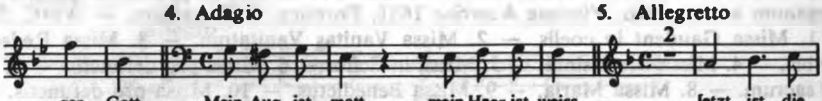

6. Allegro

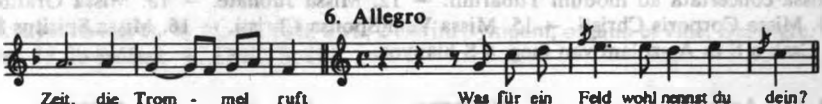

7. Marsch

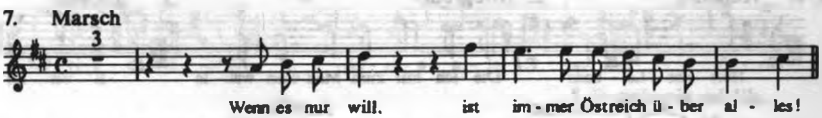

8.

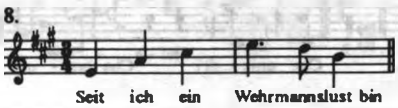

Stumreuter, H. Franz Xaver: [Chöre und Lieder] von —, Zöglin[!] des k.k. Convicts. Zu haben in der Musikalienhandlung im Bürger Spital Hof. 1 kötet. — AMC, S. 192.

1. Östreichs Landwehre. Collin. — 2. Kriegeid. Collin. — 3. Gebeth. Collin. — 4. Der Greis. — 5. Der Bräutigam. — 6. Mein. Collin. — 7. Österreich über alles. Marsch. — 8. Wehrmannslust. Collin.

1396.

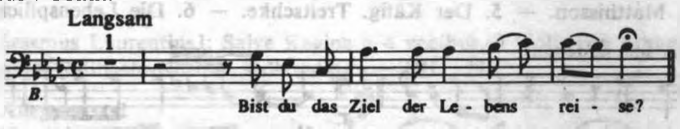

Sušan, Thadäus: Das Grab. Von Friderike Sušan, geb. Salzer. Terzett für 1 S., 1 T., 1 B-stimme mit Pf-Begleitung. Kézirat. 1 kötet, 3 db szólam. — AMC, S. 193.

Partitúra és szólamok.

1397.

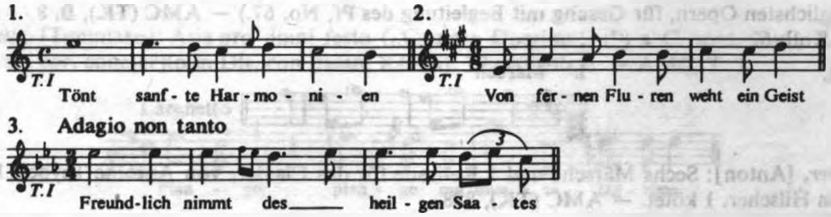

Sutor, [Wilhelm]: Lieder, für 25. — u. B-Stimmen. H. 1. Leipzig Breitkopf u. Härfel, 1429. 4 db szólam. — AMC, S. 194.

1. Auf den Frühling. — 2. Der Geist der Harmonie. — 3. Bei einer Versammlung von Künstlern.

1398. *Süssmayr*, F[ranz] X[aver]: Cavatina „Man gewinnt nicht Mädchen Herzen . . ." aus der Oper Soliman der 2., mit Begleitung des Pf. Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 539. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 45.) — AMC (TK), 627.

Koll. 18.

1399.

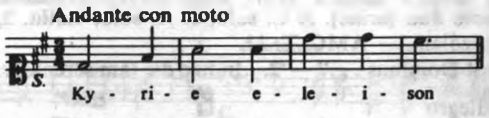

Süssmayr, F[ranz] X[aver]: Missa Solemnis in D a CATB, vl. I—II, ob. I—II, fg. I—II, trombonis I—II, cor. I—II, clarinis, I—II, vla. di alto, vlc. et basso, tympano et organo. Vienne Imprimerie chimique, 1541. 20 db szólam. — AMC, S. 195.

1400.

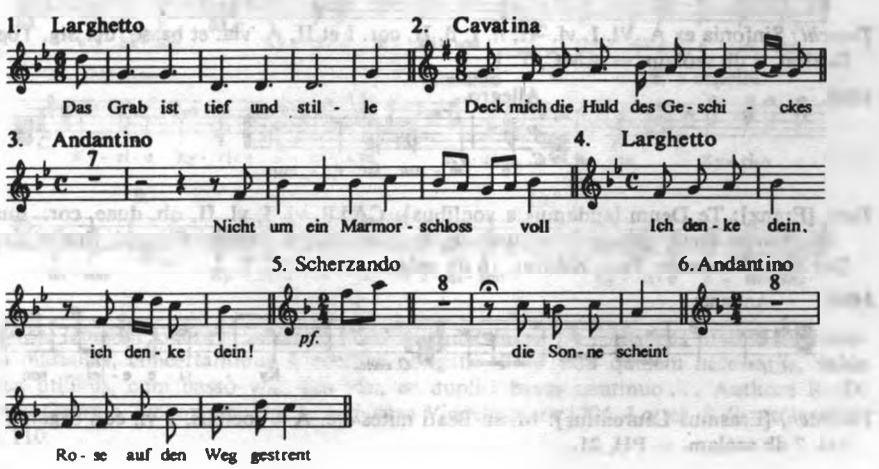

Széchényi [Lajos]: Lieder für 1 Singstimme mit Begleitung des Pf. In Music gesetzt von Grafen Louis —. Kézirat. 1 kötet. — AMC, S. 196.

1. Die Ruhe im Grabe. Salis. — 2. Der Vergnügsame. Götz. — 3. Die Bitte. — 4. Das Andenken. Matthisson. — 5. Der Käfig. Treitschke. — 6. Die Lebenspflichten. Hölty.

1401.

Teichmann, A.: Duetto pastorale für S. u. T. „Alla selva al prato . . ." — „Mit der Theuren an der Seite . . ." Wien Diabelli, D. et C. 2747. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern, für Gesang mit Begleitung des Pf, No. 67.) — AMC (TK), B. 8. Koll. 6.

1402.

Teyber, [Anton]: Sechs Märsche und 1 Retirade für das Clavier, von Antoine Teyber. Dresden Hilscher. 1 kötet. — AMC (TK), 888.

1403.

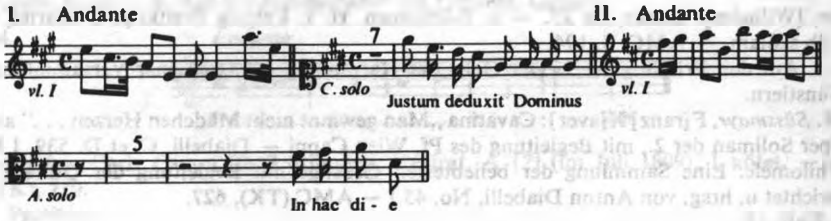

Tino [?]: De Confessore duo [ariae]. A C. solo, et A. solo, violin. 2, et organo. Del Sigre. Tino Kézirat. 4 db szólam. — AMC, T. 11.

1. „Justum deduxit Dominus . . ." — 2. „In hac die tam serena . . ."

1404.

Toeschi: Sinfonia ex A. Vl. I, vl. II, fl. I, fl. II, cor. I et II, A. vla. et basso, del Sig. Toesche. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, T. 1.

1405.

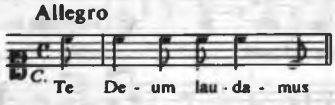

Tost, [Franz]: Te Deum laudamus a voc[ibus]: CATB, vl. I, vl. II, ob. duae, cor. duae ad lib., clarini duae, principale et toccato, tympanna[!] et tambour grand, vlne. et organo. Del Sige. Francesco Tost. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, T. 2.

1406.

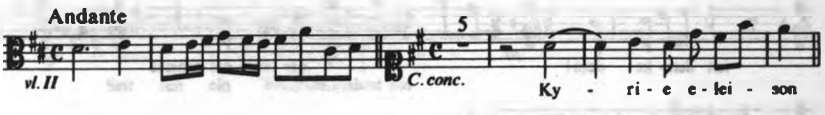

Tödlbach, [Erasmus Laurentius]: Missa Beati mites etc. A 4 vocibus, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — PH, 21.

1407.

Tödlbach, [Erasmus Laurentius]: Salve Regina a 4 vocibus, 3 violis con organo. Del Sigre. Laur. Erasmo Tödlbach. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 129.

1408.

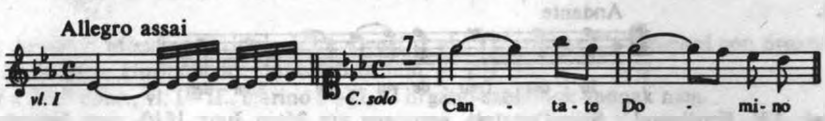

Traetta, [Tommaso]: Aria pro omni festo („Cantate Domino . . .") a C. solo, 2 vl., 2 ob., 2 vla., cor. conc[er]to in Dis, con Basso. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, T. 3.

1409.

Trento, Vittorio: Scena e duetti („Piango, ma queste lagrime . . .") del Sige. —. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, T. 4.

1410.

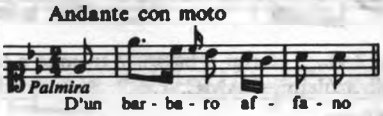

[Tritto, Giacomo ?]: „Io t'ascolto . . ." recit[ati]vo, („D'un barbaro . . .") duetto [dall'opera] Il convitto di Baldassarre[!] del Sigre. Tritta. Kézirat. 1 kötet: Kl—A.—AMC, T. 5.

1411.

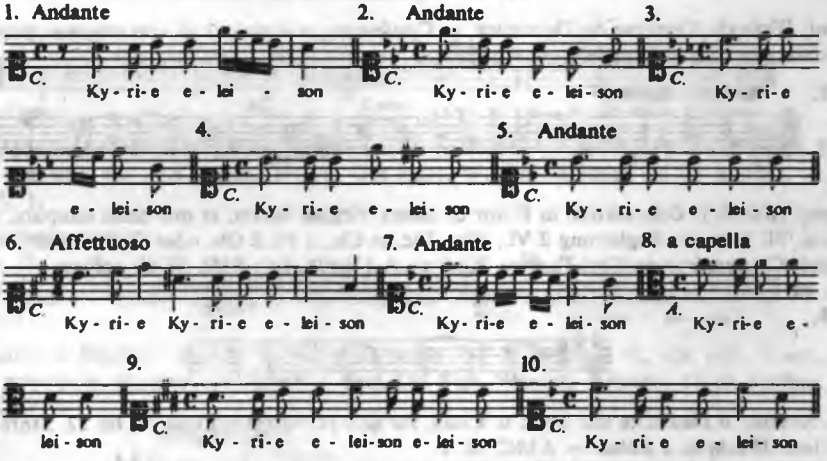

Tschortsch, [Johann Georg]: Sacerdos musicus concertans, seu concinens litanias 10 lauretano marianas, concertantibus 4 vocibus obligatis, 2 vl. non quidem necessariis, valde tamen utilibus, cum basso vla., seu vlc., ec duplici basso continuo . . . Authore R. D. Joanne Georgio Tschortsch. Op. 1. Augustae Vindelicorum 1724, Lotter. 8 db szólam. — PH, 110.

1412. 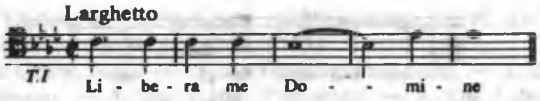

Tuczek, W. Ferd[inand]: Libera me Domine a Sopranno[!], Alto, 2 Tenori, 2 Bassi, par — Kézirat, 6 db szólam. — AMC, T. 6.

1413. 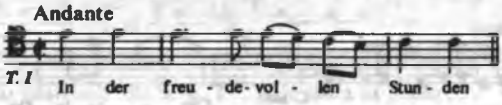

Tuczek, [W. Ferdinand]: Sing-Quartett, gesungen am 26ten Juny 1810. zum Namensfeste des Herrn Herrn Hofrath Ladislaus Edler von Melzer, von V: F: Tuczek. Kézirat. 4 db énekszólam. — AMC, T. 12.

1414.

Tuma, [Franz]: Miserere a 4 voci, 2 vl., 2 tromboni, vlne. con organa[!] del Sigre. Francesco Tuma. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, T. 7.

1415. 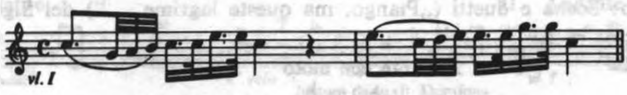

Tuma, [Franz]: Ouverture a 2 vl., 2 clarini e basso, 2 trombe e timpani al piacere, di Francesco Tuma. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, T. 8.

1416. 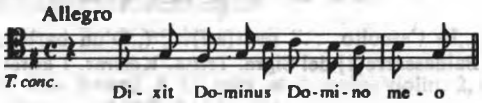

Tuma, [Franz]: Vesperae de Dominica, et Confessore, a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Tuma. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, T. 9.

1417.

Turany [Károly]: Offertorium in F dur de Beata Virgine Maria, et pro omni tempore, fur[!] S. u. Vl. Solo mit Begleitung 2 Vl., Vla., Vlc. et Cb., 1 Fl. 2 Ob. oder Clar., 2 Cor. et Timpani. Componirt von Carl Turany. Kézirat, A [?] (21. July 834). 16 db szólam. — AMC, T. 10.

1418.

Uhl, Amalie: 6 Deutsche mit Trios u. Coda, für das Pf. verfast[!] von —, im 12. Jahre ihres Alters. H.é.ny.n. 1 kötet. — AMC, U. 1.

1419. *[Umlauff*, Michael]: Romanze „Eingeschlummert ist die Erde . . ." aus dem Schauspiele Das Nachtlager in Granada, von Mich: Umlauf. Mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, D. et C. 2162. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 183.) — AMC (TK), 631.

Koll. 22.

1420. Adagio

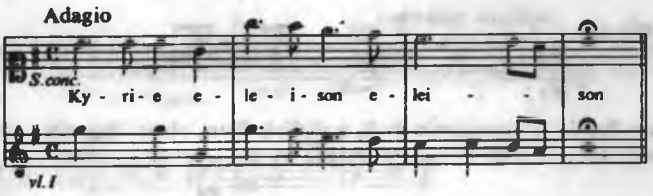

[Umstatt, Joseph]: Missa pastoritia ex G a 4 voci, 2 vl., 2 clarini ex C, Tympani con organo e vlne. Auth. Sign. Umstadt. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 22.
Csak a SAB conc., vl. I—II., clarino I—II. és organo-szólamok vannak meg.

1421. *Vaccai*, Nicola: Sei canzoncine. Poesia del conte Pagani Cesa . . . Milano Ricordi, T. T. 2039. B. 1 kötet. (Biblioteca di musica moderna. Anno V. Classe IV. fasc. ?) — AMC (TK), 1801.
Koll. 6.
1. „Guardami . . ." — 2. „Api erranti . . ." — 3. „È vezzosa si la rosa . . ." — 4. „Due colombi . . ." — 5. „Ogni zeffiro che spira . . ." — 6. „Quando la notte . . ."

1422. *Vaccai*, Nicola: Sei ariette con acc. di pf. Miłano Ricordi, G. 2430 T. 1 kötet. (Biblioteca di musica moderna. Anno ?. Classe ?. fasc. ?.) — AMC (TK), 1802.
Koll. 7.
1. „Nice, se tu vedessi . . ." — 2. „Voga alsina . . ." Poesia nell'Ossian Cesarotti. — 3. „Bei labbretti coralli . . ." Poesia: Pagani Cesa. — 4. „Ah non lasciarmi . . ." Poesia: N. V. — 5. „Mia cara Irene . . ." Poesia: N. V. — 6. „Mio ben mio ben se avviene . . ." Metastasio.

1423. Allegro

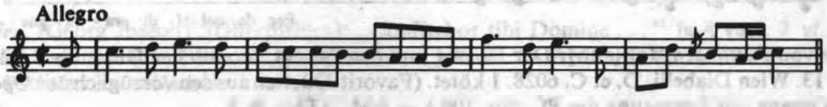

[Vanhal, Johann Baptist]: Concerto in C♯ pour le fp. ou clavecin acc. 2 vl. et basse, par mr. Giovani Wanhal. Kézirat. 3 db szólam. — AMC (TK), 696.
Csak a pf., vl. II. és vlc.-szólamok vannak meg.

1424. Allegro moderato

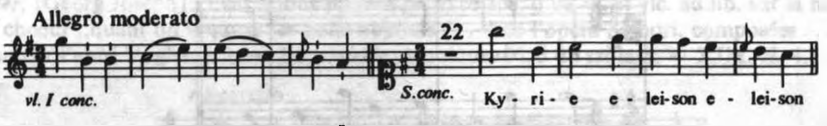

[Vanhal, Johann Baptist]: Messa in C♯ a 4 voci concertanti, vl. principale, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani, vla. con organo e vlne. Del Sigre. Wanhal. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, V. 1.

1425. Allegro assai

[Vanhal, Johann Baptist]: Motetto in C, „Iste homo . . ." a 4 voci, 2 vl., vla. obl., 2 cor., clarino principale, tympani con organo e vlne. Del Sigr. Wanhal. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, V. 2.

1426. Allegro molto

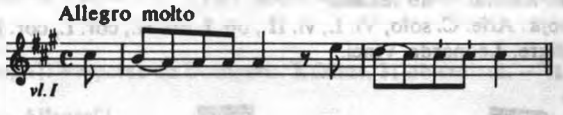

Vanhal, [Johann Baptist]: Sinfonia in A duro a violinis 2bus, obois 2bus obl., cornuis 2bus in A, fl. traverso in And[an]te solo, vlc. in And[an]te solo, vla. con basso. Del Sige. Giuvano [!] Vanhal. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, V. 3.

1427. Allegro moderato

Vanhal, [Johann Baptist]: Symphonia in B, a violinis 2bus, obois 2bus obl., cornuis 2bus in B fa con basso. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, V. 4.
Sérült.

1428. Allegro molto

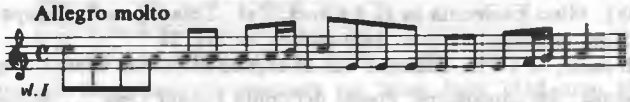

Vanhal, [Johann Baptist]: Sinfonia in C a vl. I, vl. II, A-vla., ob. I, ob. II, cor. I, cor. II. e basso, del Sige. Wanhal. Kézirat, (1780). 8 db szólam. — AMC, V. 5.

1429. Polonese con variazioni. Tempo giusto

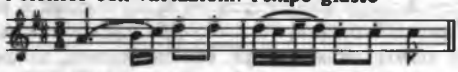

Vanhal, [Johann Baptist]: Six variations sur l'air Un solo quarto d'ora . . pour le pf. avec vl. obl. composées par Jean Vanhall. Offenbach André, 1271. 2 db szólam. (Journal de musique pour les dames, No. 99.) — AMC, V. 6.

1430.

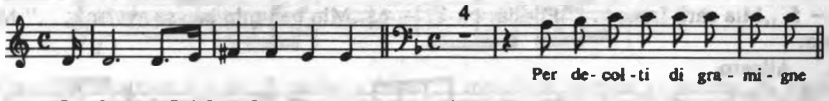

Vesque von *Püttlingen*, Joh[ann]: Der Doctor und der Patient. Komisches Duett für 2 Bässe. Op. 13. Wien Diabelli, D. et C. 6028. 1 kötet. (Favorit-Duetten aus den vorzüglichsten Opern, für Gesang mit Begleitung des Pf., No. 108.) — AMC (TK), B. 8.
Koll. 8. — „Per decolti di gramigne . . . " — „Für Decor von Gras und Kräuter . . . "

1431. Allegro

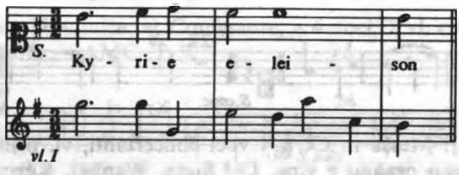

Vervas: Missa Comunis à vl. I, vl. II, CATB, vlne. con organo. Del Sige. —. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 23.

1432. A tempo giusto

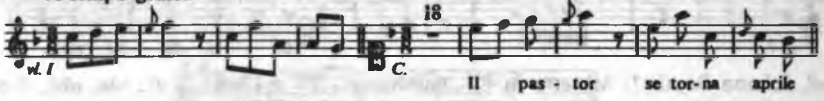

Vinci, Leonardo: Aria „Il pastor se torna . . . " C. solo, vl. I, vl. II, ob. I, bo. II, cor. I, cor. II, vla. e cembalo. Kézirat. 7 db szólam. — PH, 58/1.
A borító címlapja: Arie. C. solo, Vl. I., vl. II , ob I. ob. II., cor. I., cor. II., vla. e cembalo. Aria prima del Sigre. Leonardo Vinci.

1433. I. Andante

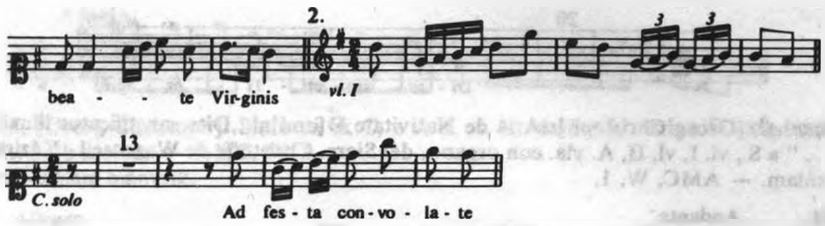

Vinci, [Leonardo]: De Nativitate B. V. Mariae „Nativitatem beatae Virginis . . . " et Visitatione B. V. M. Elisabeth „Desponsationem beatae Virginis . . . ", de Annunciatione B. V. Mariae „Ad festa convolate . . . " A C. solo, violin. 2, A .vla. et organo. Kézirat. 6+5 szólam. — AMC, V. 7/1,2.

1434.

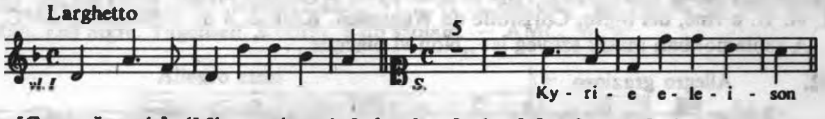

Vogler, [Georg Joseph]: (Missa a 4 voci, 2vl., vla., 2 ob., 2 fg., 2 cor., 2 clarini, 2 trombone, basso e organo.) Del Sige. Abbate Vogler. Kézirat. 24 db szólam. — AMC, V. 9.

1435.

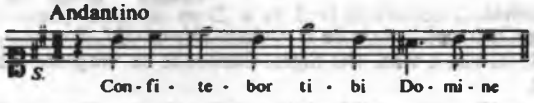

Vogler, [Georg Joseph] [Offertorium]: „Confitebor tibi Domine . . . " [a 4 voci, 2 vl., vla., clar., organo e vlne.] Kézirat. 17 db szólam., 1 kötet. — AMC, V. 8.
Partitúra és szólamok.

1436.

Vogler, [Georg Joseph]: 5 variations pour le pf. avec acc. d'un vl. et vlc. ad lib. sur la marche et choeur „quant on apporte les dons nuptials . . . " de l'opera Samori, composées . . . par l'auteur l'abbé Vogler. Vienne Imprimerie chymique, 66. 3 db szólam. — XJM, H. 4.5.

1437.

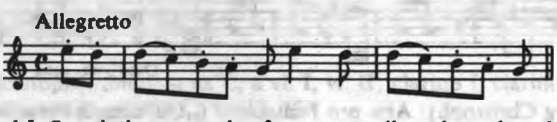

Vogler, [Georg Joseph]: 7 variations pour le pf. avec acc. d'un vl. et vlc. ad lib, sur un thema tiré de l'overture de l'opéra Samori. Composées . . . par l'auteur, par l'abbé Vogler. Vienne Imprimerie chymique, 65. 3 db szólam. — XJM, H. 4.4.

1438.

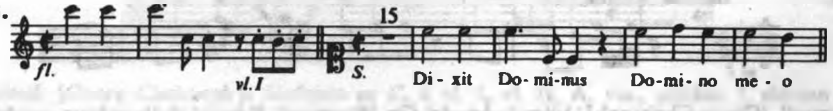

Vogler, [Georg Joseph]: Vesper von Abbé Vogler. Kézirat. 1 kötet. — AMC, V. 10.
Partitúra.

1439. = **1438.** tétel.

Vogler, [Georg Joseph]: Vesperae de Dominica. Kézirat. 31 db szólam. — AMC, V. 11.

1440.

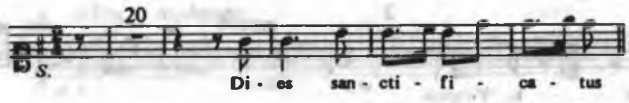

Wagenseil, [Georg Christoph]: Aria de Nativitate D[omi]ni „Dies sanctificatus illuxit nobis . . . " a S., vl. I, vl. II, A. vla. con organo, del Sigre. Christoffe de Wagenseil. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, W. 1.

1441. Andante

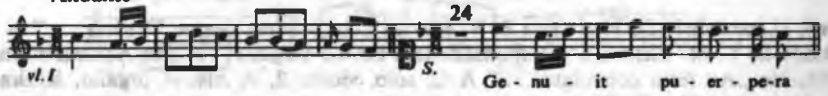

Wagenseil, [Georg Christoph]: Arie de Nativitate D[omi]ni Genuit puerpera . . . " a S., vl. I, vl. II. e vlne, del Sigre. Christoffe de Wagenseil. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, W. a.
A szólamokban másik szöveg is: „Non vi piacque . . . "

1442. Allegro grazioso

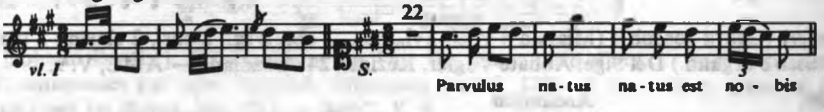

Wagenseil, [Georg Christoph]: Aria de Nativitate D[omini] („Parvulus natus est nobis . . . ") a S., vl. I, vl. II, A. vla. e vlne. Del Sigre. Christoffe de Wagenseil. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, W. 3.
A hangszeres szólamokban előforduló másik szöveg: „Tornero fra pochi istanti . . . "

1443. Andante

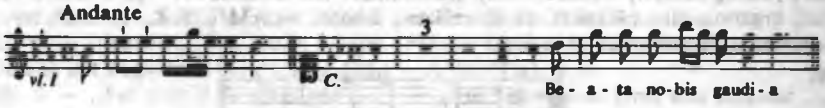

Wagenseil, [Georg Christoph]: Aria pro Pentecoste („Beata nobis gaudia . . . ") a C. solo, 2 vl., A. vla., vlne. Del Sigre. Christophoro de Wagenseil. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, W. 4.

1444. Andante

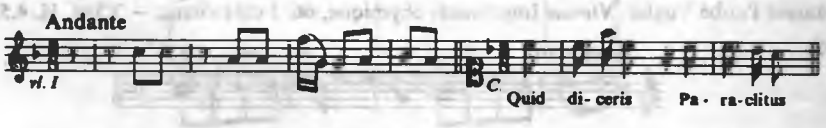

Wagenseil, [Georg Christoph]: Aria pro Pentecoste („Qui diceris Paraclitus . . . ") a C. v. T., 2 vl., A. vla. con vlne. Del Sige. Christophoro Wagenseil. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, W. 5.

1445. Intrada. Vivace

Wagenseil, [Georg Christoph]: Intrada à e, del Sig. Wagenseil. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, W. 6.

1446. Vivace

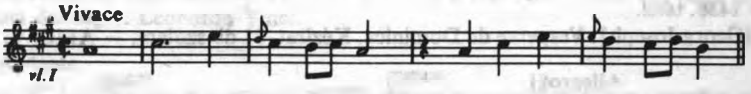

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex A, a vl. I, vl. II, A. vla. con basso. Authore Wagenseil. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, W. 7.

1447. Adagio

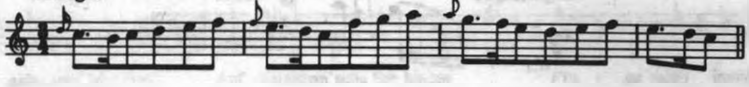

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex C, a vl. I, vl. II, clarino I, clarino II. con basso. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, W. 8.
A vla.-szólam hiányzik.

1448. Allegro

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex C. VI. I, vl. II, clarino, clarino II, vla. con basso, tympano. Del Sigre. Vagenseil. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W. 9.

1449. Allegro assai

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex C, a vl. I, vl II, clarino I, clarino II, A. vla. con basso. Authore Wagenseil. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, W. 10.

1450. Allegro

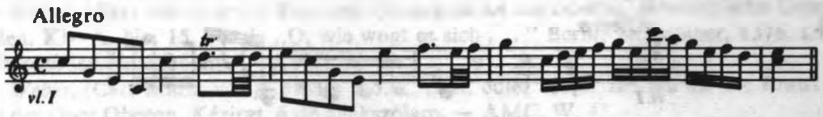

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex C, a vl. I, vl. II, A. vla., clarino I, clarino II, tympano con basso, authore Wagenseil. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, W. 11.
A tympano-szólam hiányzik.

1451. Allegro

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex C, a vl. I, vl. II, clarino I, clarino II, A. vla. con basso. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, W. 12, 15.
Az egyik szólamanyagban 2 oboa és 2 kürt is szerepel.

1452. Vivace

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex C, a vl. I, vl. II, A. vla., clarino I, clarino II, tympano con basso. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 13.

1453. Allegro

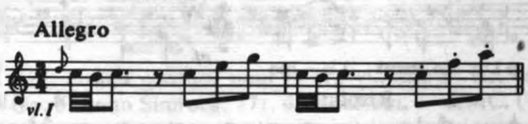

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia ex G, a vl. I, vl. II, A. vla., clarino I, clarino II, tympano con basso. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 14.

1454.

[Wagenseil, Georg Christoph]: Sinfonia in C a vl. I, vl. II, A. vla., clarinis 2bus col basso. Auth. Del sige. Wagensaill. Kézirat. 4 db szólam. — PH, 155.
Csak a vl. I—II., vla. és cb.-szólamok vannak meg.

1455.

[Wagenseil, Georg Christoph]: Sinfonia ex D. 2 vl., vla. e basso. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, W. 16.
A vla.-szólam hiányzik.

1456.

[Wagenseil, Georg Christoph]: Sinfonia a 4 vocibus, vl. I, vl. II, A. vla. con basso. Dell Sigre. Wagenseil. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, W. 17.
A vla.-szólam hiányzik.

1457.

[Wagenseil, Georg Christoph]: Sinfonia. Vl. I, vl. II, Vla. con Passo [!] Del Sige. Wagenseill. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, W. 18.

1458. 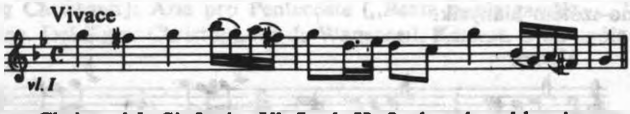

Wagenseil, [Georg Christoph]: Sinfonia. Vl. I, vl. II, 2 ob., vla. obl. e basso. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, W. 19.

1459. *Weber*, [Carl Maria von]: Aria „Von Jugend auf in dem Kampgefield die Lanze hoch ..." aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 46.

1460. *Weber*, [Carl Maria von]: Ariette „Arabiens einsam Kind, der Wüste Mädchen ..." aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 42.

1461. *Weber*, [Carl Maria von]: Cavatina „Traue mein Herz um verschwundener Glück ..." aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 48.

1462. *Weber*, [Carl Maria von]: Chor „Ehre sey dem mächtigen Kalifen ..." aus der Oper Oberon. Kézirat. 2 db énekszólam. — AMC, W. 30, 47.
Csak a T. I—II.-szólamok vannak meg.

1463. 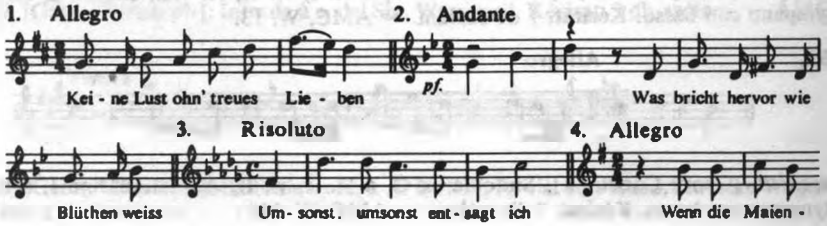

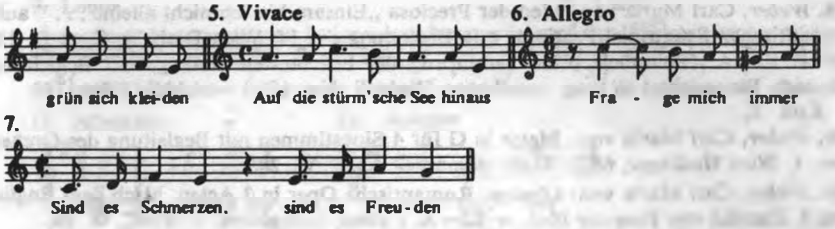

Weber, [Carl Maria von]: Sieben deutsche Gesänge mit Begleitung des Pf. Kézirat. 1 kötet. — AMC, W. 20.

1. Triolet. Carl Förster.— 2. Das Mädchen an das erste Schneeglöckchen im kalten Märtz von 1814. Gerstenberg, genannt Müller. — 3. Umsonst. — 4. Lied der Hirtin. — 5. Des Künstlers Abschied. Alexander von Dusch. [Busch?]. — 6. Unbefangenheit. — 7. „Sind es Schmerzen . . . " Tieck.

1464. *Weber*, [Carl Maria von]: Duetto „An dem Strande der Garonne . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 34.

1465. *Weber*, [Carl Maria von]: Einzelne Gesangstücke aus Oberon. Romantische Oper in 3 Acten. Kl—A. No. 2. Introduzione „Leicht, wie Feentritt . . . " Berlin Schlesinger, 1376. 1 kötet, 4 db kézírásos karszólam. — AMC, W. 51.

1466. *Weber*, [Carl Maria von]: Einzelne Gesangstücke aus Oberon. Romantische Oper in 3 Acten. Kl—A. No. 5. Chor „Ehre und Heil dem, der . . . " Berlin Schlesinger, 1376. 1 kötet, 5 db kézírásos énekszólam. — AMC, W. 49.

1467. *Weber*, [Carl Maria von]: Einzelne Gesangstücke aus Oberon. Romantische Oper in 3 Acten. Kl—A. No. 15. Finale „O, wie wogt es sich . . . " Berlin Schlesinger, 1376. 1 kötet, 5 db kézírásos énekszólam. — AMC, W. 50.

1468. *Weber*, [Carl Maria von]: Finale No. 1. „Eil, edler Held! Befreie dir die Braut . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 6 db énekszólam. — AMC, W. 43.

1469. *Weber*, [Carl Maria von]: Finale No. 3. „Horch welch Wunderklingen . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 8 db énekszólam. — AMC, W. 37, 38, 39.

1470. *Weber*, [Carl Maria von]: Der Freyschütze. Romantische Oper in 3 Aufzügen. Dichtung von Friedrich Kind. Kl—A. No. 3. Terzett mit Chor „O diese Sonne, furchtbar steigt sie mir empor . . . " Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 920. 1 kötet. — AMC, W. 23.

1471. *Weber*, Carl Maria von: Der Freyschützel. Romantische Oper . . . No. 6. Aria „Schweig, schweig damit dich niemand warnt . . . " Wien Cappi — Diabelli, C. et D. 923. 1 kötet: Kl—A. — AMC, W. 25.

1472. *Weber*, Carl Maria von: Der Freyschütze. Romantische Oper . . . Kl—A. No. 9. Scenal ed aria „Leise, leise, fromme Weise . . . " Wien Diabelli, C. et D. 926. 1 kötet, 1 db. kézírásos énekszólam. — AMC, W. 26.

1473. *Weber*, Carl Maria von: [Der Freyschütze . . .] No. 9. Terzetto „Wie was? Entsetzen! . . . " — No. 15. Jäger Chor [aus der Oper.] H.é.ny.n. 1078. 1 kötet: Kl—A. — AMC, W. 28.

1474. *Weber*, Carl Maria von: Der Freyschütze. Oper, 2. Aufzug. No. 9—13. Für das Pf. allein. Wien Weigl, T. W. 1971—1975. 1 kötet: Kl—A. — AMC, W. 22.

1475. *Weber*, Carl Maria von: Der Freyschütze . . . No. 17. Finale „Schaut, o schaut! er traf seine eigne Braut . . . " Wien Diabelli, C. et D. 934. 1 kötet, 4 db. kézírásos énekszólam. — AMC, W. 24, 21.

1476.
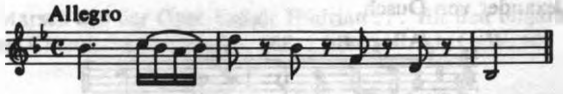

Weber, Carl Maria von: Grand quatuor pour le pf., vl., alto et vlc. composée par Charles Maria B. de Weber. Op. 5. Bonn Simrock. 771. 4 db szólam. — AMC. (TK), J. 3.1.

1477. *Weber*, Carl Maria von: Kampf und Sieg. Kantate zur Feyer der Vernichtung des Feindes im Juny 1815. bei Belle-Alliance u. Waterloo. Gedichtet von Wohlbrück. Kl—A. Berlin Schlesinger, 215. 1 kötet. — AMC, W. 27.

1478. *Weber*, Carl Maria von: Lied der Preciosa „Einsam bin ich nicht alleine . . . " aus dem romantischen Schauspiel Preciosa, mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 1354. 1 kötet: Kl—A. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 108.) — AMC (TK), 1789. Koll. 3.

1479. *Weber*, Carl Maria von: Messe in G für 4 Singstimmen mit Begleitung des Orchesters, No. 1. Wien Haslinger, 6600. 32 db szólam. — AMC, W. 28/a.

1480. *Weber*, Carl Maria von: Oberon. Romantische Oper in 3 Acten. Nach dem Englischen des I. Planché von Theodor Hell. — Kl—A. 1 kötet, kolligátum. — AMC, W. 29.
Ouverture. H.é.ny.n.
No. 3. Vision „Warum musst du schlafen . . . " Wien Weigl.
No. 5. Aria „Von Jugend auf in dem Kampfgefielde . . . " Wien Weigl.
No. 9. Ariette „Arabiens einsam Kind . . . " Wien Weigl.
No. 13. Gebet „Vater! Hör mich flehn zu Dir . . . " Berlin Schlesinger, 1438.
No. 15/a. Aria „O wie wogt es sich schön . . . " Berlin Schlesinger, 1438.
Arie „Arabien mein Heimathland . . . " H. é. ny. n.
N.o. 18. Cavatine „Traure mein Herz . . . " Wien Weigl.

1481. *Weber*, Carl Maria von: Preghiera „Vater! Hör mich flehn zu Dir . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 40.

1482. *Weber*, [Carl Maria von]: Quartetto „Über die blauen Wogen, über die Fluthen . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 2 db női énekszólam. — AMC, W. 35, 36.
A többi szólam hiányzik.

1483. *Weber*, [Carl Maria von]: Romanze „Arabien, mein Heimathland . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 41.

1484. *Weber*, [Carl Maria von]: Rondo „Ich jub'le in Glück und Hoffnung . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 44.

1485. *Weber*, [Carl Maria von]: Scene und Arie „Ozen! du Ungeheuer . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 33.

1486. *Weber*, [Carl Maria von]: Terzettino „So muss ich mich verstellen . . . " aus der Oberon. Kézirat. 2 db énekszólam. — AMC, W. 31, 32.

1487. *Weber*, [Carl Maria von]: Vision „Warum musst du schlafen o Held . . . " aus der Oper Oberon. Kézirat. 1 db énekszólam. — AMC, W. 45.

1488.

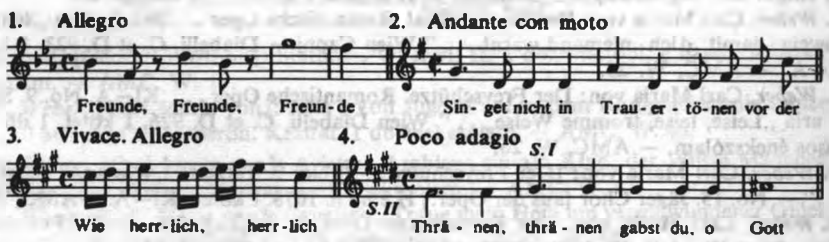

Weber, Gottfried: Zwölf vierstimmige Gesänge für 2 S., T. u. B. mit begleitendem Pf. Theil 1. Augsburg Gombart, 535. 1 kötet. — AMC, W. 54.
Die heilige Stunde. Alexander von Dusch. — Die Nacht. Goethe. — Maylied. Goethe. — Polimeter. Alexander von Dusch.

1489.

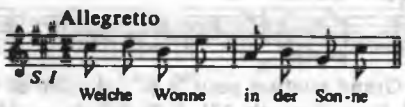

Weber, Gottfried: Zwölf vierstimmige Gesänge für 2 S., T. u. B. mit willkührlicher Begleitung des Pf . . . Op. 16. Theil 2. 2. verb. Aufl. Augsburg Gombart, 536. 1 kötet. — AMC, W. 52.
No. 8. Schnurre. Alexander von Dusch.

1490. 9. Lento

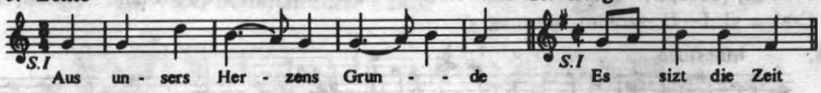

10. Largo

11. Allegretto

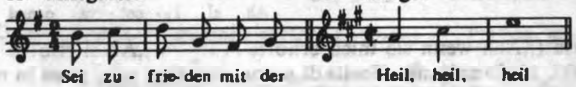

12. Allegro

Weber, Gottfried: Zwölf vierstimmige Gesänge für 2 S., T. u. B. mitt willkührlicher Begleitung des Pf . . . Op. 16. Theil 3. 2. verb. Aufl. Augsburg Gombart, 537. 1 kötet, 4 db kézírásos énekszólam. — AMC, W. 53.

No. 9. Dankgebeth. Alexander Dusch. — 10. Die Zeit. Stoll. — 11. Gnome. J. E. Moriz. — 12. Minneglück. E. C. Eccard.

1491. Allegro

Weigerth: Sinfonia ex F a vl. I, vl. II, A. vla. con basso. Authore —. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, W. 55.

1492. Largo

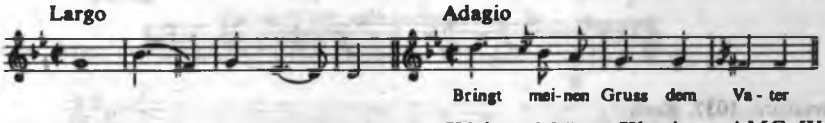

Adagio

Weigl, Jos[eph]: Aria aus der Oper Vestas Feuer. Kézirat. 1 kötet: Kl—A. — AMC, W. 57.

1493. Polonaise

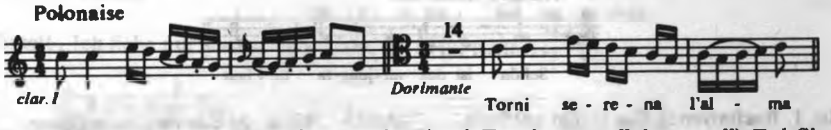

Weigl, [Joseph]: Il Corsaro. Recitativo e polonaise („Torni serena l'alma . . . ") Del Sigre. Giuseppe Weigl. Kézirat. 1 kötet. — AMC, W. 59.

Partitúra.

1494. Moderato

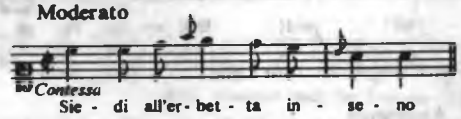

Weigl, [Joseph]: La donna di testa dehole. Romance („Siedi all'erbetta inseno . . . ") Kézirat. 1 kötet. — AMC, W. 58.

1495. Tempo di marcia

Weigl, [Joseph]: Marsch aus der Oper Kaiser Hadrian . . . für den ungarischen Czakan oder Fl. douce. [Wien] Chemische Druckerey, 668. 1 kötet. — AMC, W. 60.

1496. Tempo

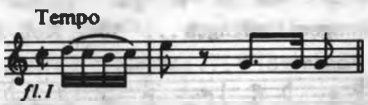

Weigl, [Joseph]: Marsch aus der Oper Kaiser Hadrian . . . für 2 fl. douce. [Wien] Chemische Druckerey, 669. 1 kötet. — AMC, W. 61.

1497. *Weigl*, [Joseph]: Ouverture Schweizer Familie. Kézirat. 2 db szólam. — XJM, H. 1.2. Csak a vl. I—II.-szólam van meg.

1498.

Weigl, [Joseph]: Scena ed aria („Ach wenn sie mich erhörte . . . " — „Ah si risolva ormai . . . "). Offenbach André, 807. 13 db szólam. (Scelta di, scene, duetti ed arie, posti in musica dei più celebri maestri, No. 8.) — AMC, W. 56.

A clarino I—II.-szólam hiányzik.

1499.

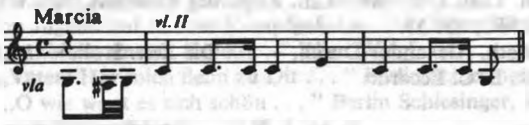

[Weigl, Joseph ?]: Die Schlacht bey Leipzig, oder: Deutschlands Befreyung. Ein charakteristisches Tongemälde als Quartett, für 2 Vl., Vla. u. Vlc. Wien Weigl, 1413. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 1.14.

1500. *Weigl*, Joseph: Das Waisenhaus. Ein Singspiel in 2 Akten. Vollst. Kl—A. Original-Ausg. Wien Weigl. Kolligátum. — AMC, W. 62.

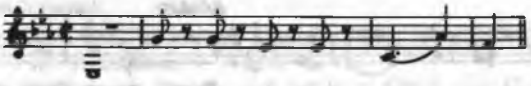

Ouverture. 1037. Koll. 1.

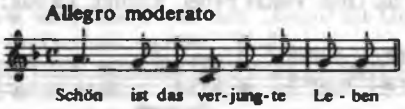

No. 1. Recitativo: „Die Nacht entflieht . . . " Aria: „Schön ist das verjüngte Leben . . . "

1041. Koll. 2.

No. 2. Chor „Heil sey dem Tage, der zum Lebe . . . ". 1042. Koll. 3.

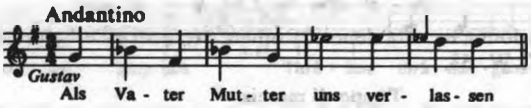

No. 3. Chor „Als Vater, Mutter, uns verlassen . . . " 1043. Koll. 4.

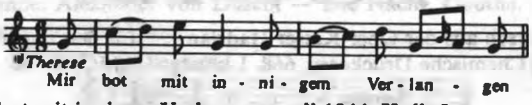

No. 4. Arie „Mir bot mit innigem Verlangen . . . " 1044. Koll. 5.

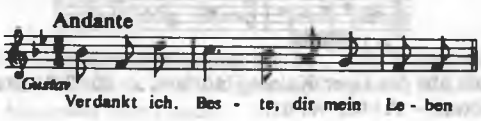

No. 5. Duett „Verdankt ich, Beste, dir mein Leben . . . " 1045. Koll. 6.

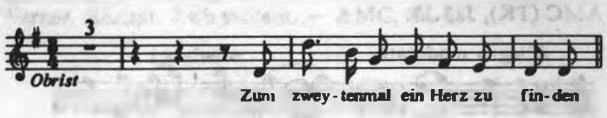

No. 6. Duett „Zum zweytenmal ein Herz zu finden . . . " 1046. Koll. 7.

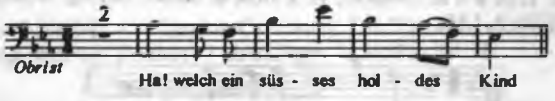

No. 7. Erster Schlussgesang „Ha! welch ein süsses . . . " 1047. Koll. 8.

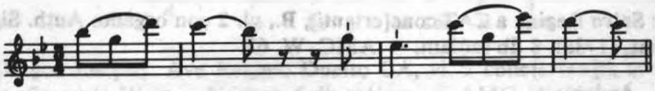

No. 47. Zweyte Ouverture. 1037. Koll. 9.

No. 8. Arie „Mich durchläuft, mich durchglüht ein Behagen . . . " 1048. Koll. 10.

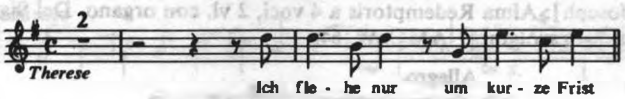

No. 9. Terzett „Ich flehe nur um kurze Frist . . . " 1049. Koll. 11.

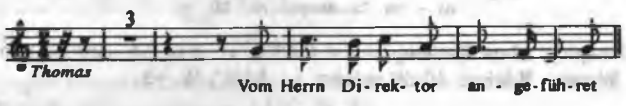

No. 10. Duet „Vom Herrn Direktor angeführet . . . " 1050. Koll. 12.

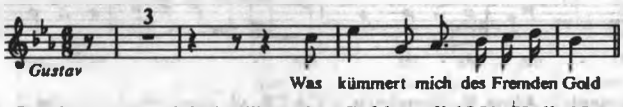

No. 11. Aria „Was kümmert mich des Fremden Gold . . . " 1051. Koll. 13.

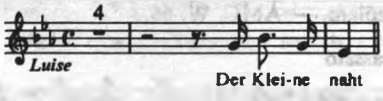

No. 12. Quartet „Der Kleine naht . . . " 1052. Koll. 14.

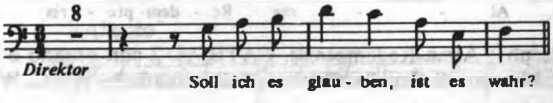

No. 13. Zweyter Schlussgesang „Soll ich es glauben . . . " 1053. Koll. 15.

1501. Allegro

Wendt: Quintetto No. 5. in G♯ a fl. traverso, vl. 2 viole et basso. Del Sign. Wendt. Kézirat. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 1.17.

1502.

Wendt: Quintetto No. 1. in B a fl. traverso, vl. 2 viole et basso. Del Sg. Wendt. Kézirat. 5 db szólam. — AMC (TK), J. 1.18.

1503.

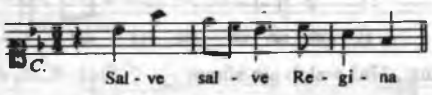

Wenser, Joseph: Salve Regina a CAT conc[ertanti], B., vl. 2 con organo. Auth. Sige. Josepho Wenser. Kézirat, (1738). 8 db szólam. — AMC, W. 63.

1504.

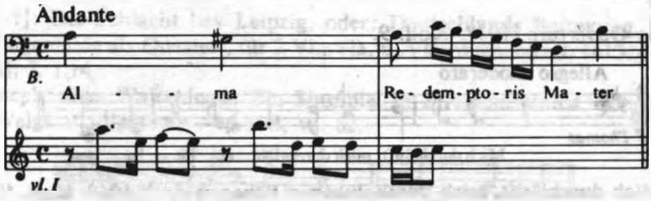

Werner, [Gregor Joseph]: Alma Redemptoris a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 64.

1505.

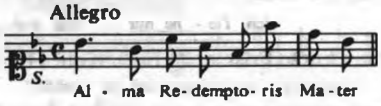

Werner, [Gregor Joseph]: Alma Redemptoris a CATB, vl. 2 ad lib. con organo e vlne. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 65.

1506.

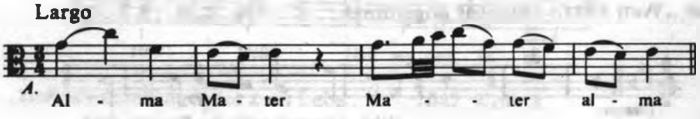

Werner, [Gregor Joseph]: Alma Redemptoris a CATB, vl. concertati, trombe 2, tympani con organo ed vlne, del Sigre. Gregorio Werner, Maestro di Capella son Altesse Prince de Eszterházy. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 66.

1507.

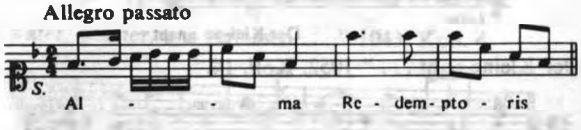

Werner, [Gregor Joseph]: Alma Redemptoris. CATB, vl. 2 con organo e vlne. Del Sigre. Gregorio Werner, Maestro di Capella. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 67.

1508.

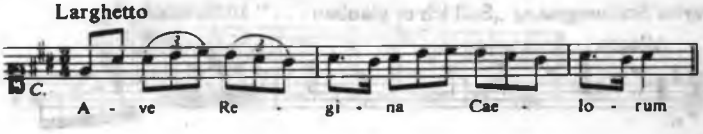

Werner, [Gregor Joseph]: Ave Regina Caelorum a 4 voci, vl. 2 con organo e vlne. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 68.

1509.

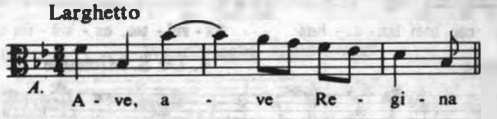

Werner, [Gregor Joseph]: Ave Regina Caelorum. CATB, vl. I, vl. II con organo e vlne. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 69.

1510.

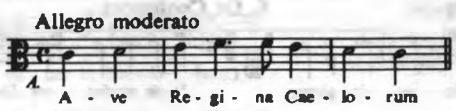

Werner, [Gregor Joseph]: Ave Regina. Duetto CA, vl. 2 conc[ertan]ti, con organo e vlne. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, W. 70.

1511.

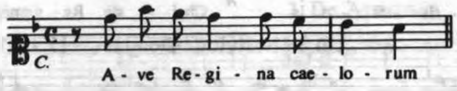

Werner, [Gregor Joseph]: Ave Regina a 4 voci: SATB, vl. I, vl. II, con organo, del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 71.

1512/a.

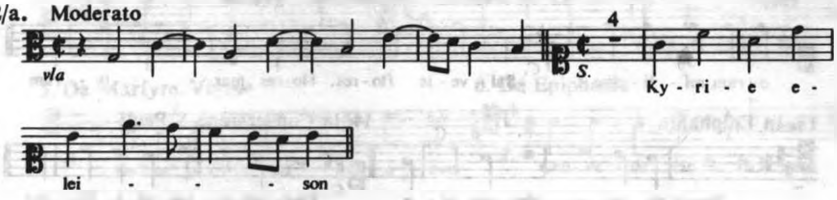

Werner, [Gregor Joseph]: Coena Domini. Messa in contrapunti a 4 voci obligati, del Sigre. Verner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 82.

A mise Gloria-tétele Istvánffytól való, l. alább:

1512/b.

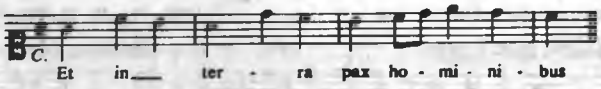

1513.

Werner, [Gregor Joseph]: Graduale „Ad te Domine levavi . . . " in contrapunto, a CATB, 2 vl. con organo e vlne. Del Sige. Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 72.

1514.

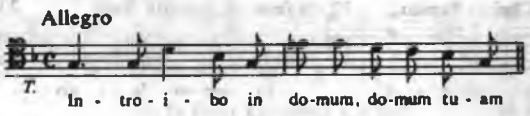

Werner, [Gregor Joseph]: Graduale de tempore v[el] dedicatione („Introibo in domum tuam . . . ") a 4 voci, 2 vl., con organo e vlne. Del Sige. Werner. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W. 73.

1515. 1. De Apostolis

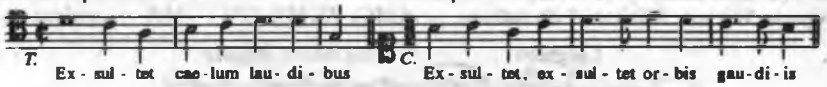

2. De Apostolis

3. De Sante Cruce

4. De S. Michaele

5. De virginibus. Presto

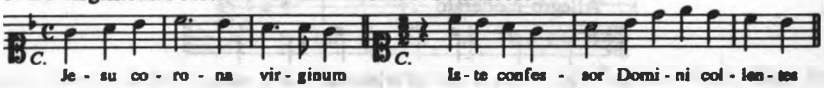

6. De Confessore

7. De B. V. Maria

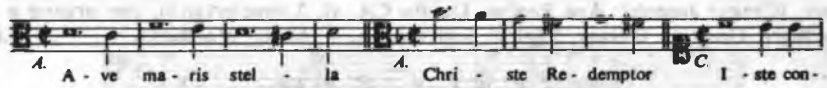

8. In festo omnibus Sancti

9. Unius Confessoris-Pontificis

10. In Nativitate Domini

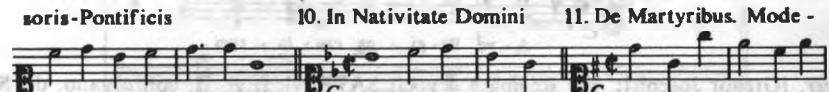

11. De Martyribus. Moderato

12. In festo SS. Innocentium. Presto

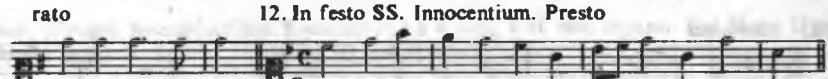

13. In Epiphania

14. In Conversione S. Pauli

15. De SS. Nomine Jesu

16. In dedicatione templi

17. De Apost. Temp. Pasch.

18. In Ascensione Domini

19. In feste Pentecost.

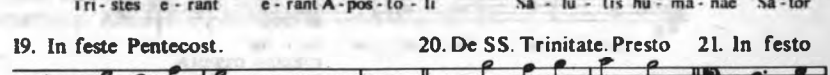

20. De SS. Trinitate. Presto

21. In festo Corporis Christi. Presto

22. In festo S. Joannis Bapt.

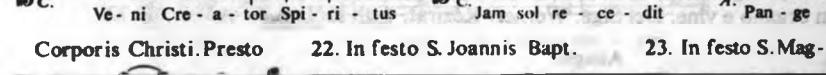

23. In festo S. Magdalenae. Presto

24. In transfiguratione Domini

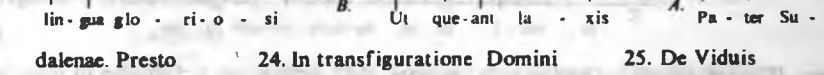

25. De Viduis

In Nativitate Domini ad Matutinum

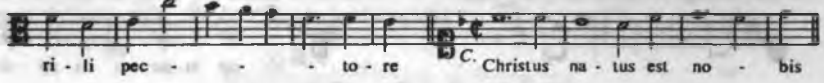

Sequitur Hymnus — Weychnacht Lied. Presto

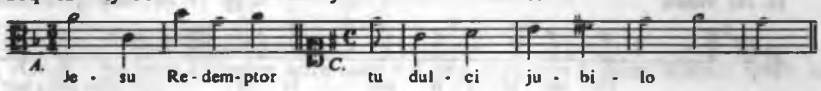

Weynacht Lied. Presto

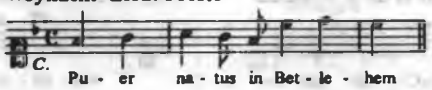

Werner, [Gregor Joseph]: Hymni del Sigre. Werner. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W. 74*

1516. 1. De Beata Virgine — 2. De Apostolis

3. De Confessore — 4. In Nativitate Circumcisione

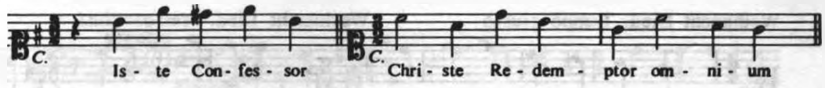

5. De Martyre. Vivace — 6. De Epiphania

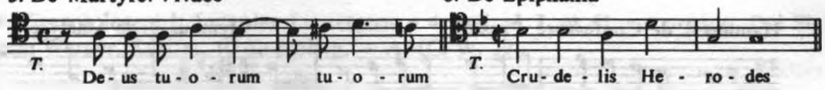

7. De Nomine Jesu. Vivace — 8. In Conversione S. Pauli

9. In dedicatione templi. Allegro — 10. De Apostolis temp. pasch.

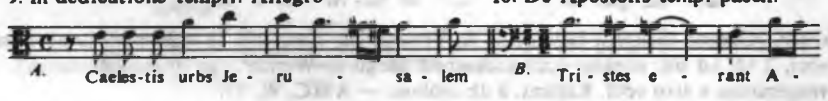

11. De S. Cruce — 12. In ascensione Domini

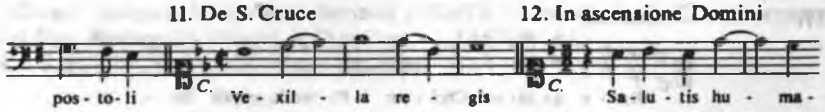

13. In festo Pentecost. — 14. De SS. Trinitatis

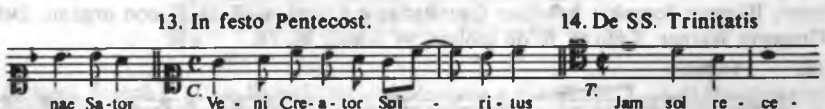

15. In festo Corporis Christi — 16. In festo S. Joan -

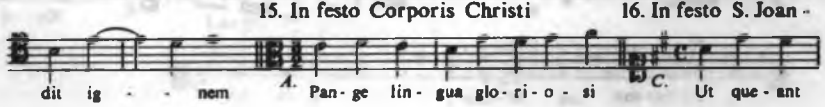

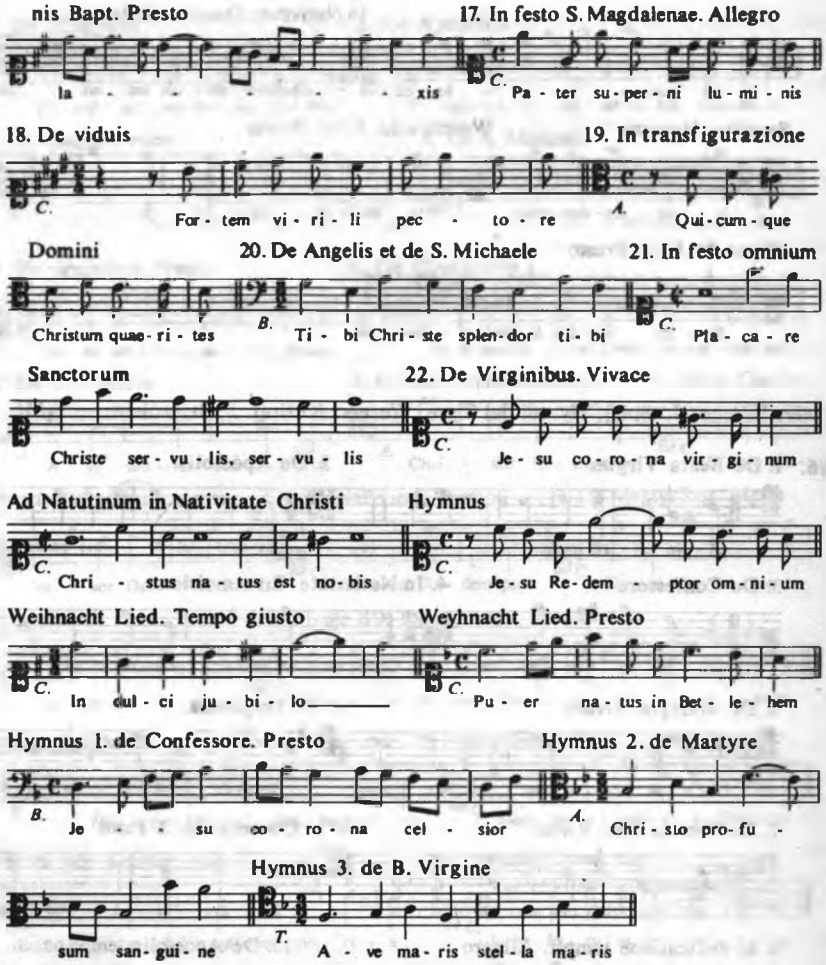

Werner, [Gregor Joseph]: Hymni de B. Virgine, de Apostolis, et laiis festis 1mae classis, a 4 voci, 2 vl. ad lib. organo e vlne. Authre. gregorio Werner. [az organo címlapja]: Hymni vesperarum a 4tro voci. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W. 75.

1517. Andante

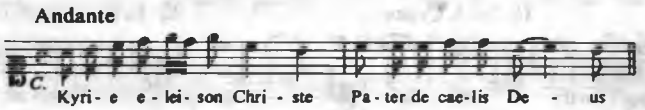

Werner, [Gregor Joseph]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, vl. I, vl. II con organo. Del Sigre Gregorio Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 76.

1518. Andante

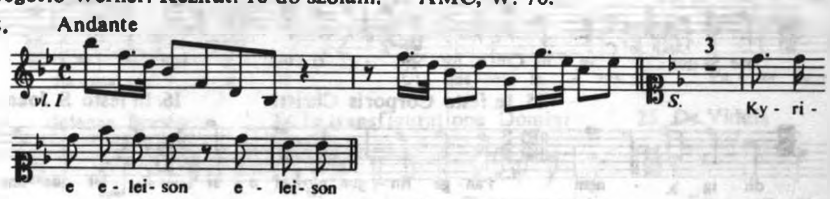

Werner, [Gregor Joseph]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, vl. I, vl. II con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 78.

1519.

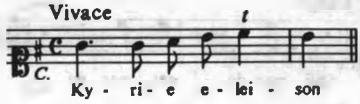

Werner, [Gregor Joseph:] Lytaniae lauretanae a 4 voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, W. 77.

1520.

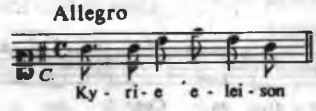

[Werner, Gregor Joseph]: Lytaniae a CATB, vl. I, vl. II con organo. Del Sigre. Verner[!]. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 80.

1521.

[Werner, Gregor Joseph]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, vl. I, vl. II con organo. Del Sigre. Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 81.

1522.

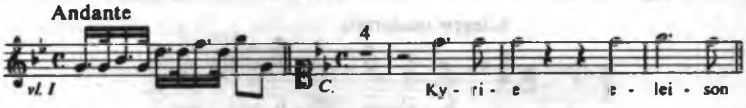

[Werner, Gregor Joseph]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, vl. I, vl. II con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 79.

1523.

[Werner, Gregor Joseph]: Messa Pacem deposcimus omnes a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 83.

1524.

Werner, [Gregor Joseph]: Messa Vox clamanti a CATB, vl. conc[ertan]ti 2, con organo e vlne. Del Sige. Werner [?]. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, W. 84.
Csak a S, A, vlne. és organo-szólam van meg.

1525.

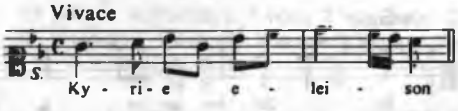

Werner, [Gregor Joseph]: Missa Sancti Floriani Martyris a CATB, vl. I, vl. II conc[ertanti], trombonis 2 ad lib. con organo. Authre. Werner. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, W. 86.

1526.

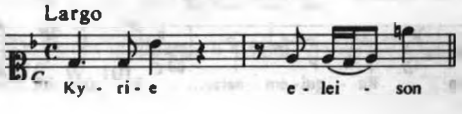

Werner, [Gregor Joseph]: Missa Solitaria a CATB, vl. I, vl. II con organo e vlne. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W. 85.

1527.

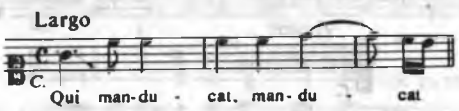

Werner, [Gregor Joseph]: Offertorium de Venerabili Sacramento „Qui manducat meam carnem . . . " a 4 voci, 2 vl. con organo, 2 trombe, tympani. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, W. 87.

1528.

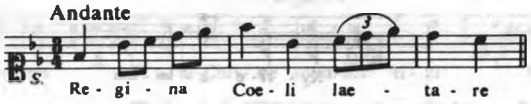

Werner, [Gregor Joseph]: Regina Coeli a CATB, vl. I, vl. II. con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 88.

1529.

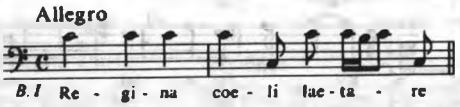

Werner, [Gregor Joseph]: Regina Coeli a C., A., T. B. I, B. II, 2 vl., 2 trombe, tympani con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 11 db szólam.— AMC, W. 89.

1530.

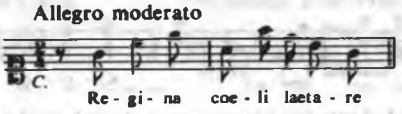

Werner, [Gregor Joseph]: Regina Coeli a 4 voci vocali, 2 vl., 2 trombe, tympani con vlne., organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, W. 90.

1531.

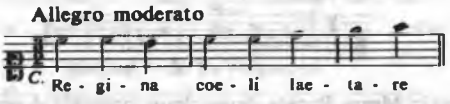

Werner, [Gregor Joseph]: Regina Coeli a CATB, 2 vl., 2 trombe, tympani con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 91.

1532.

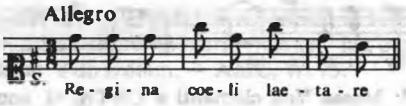

Werner, [Gregor Joseph]: Regina Coeli a CATB, vl. I, vl. II, con organo et vlne. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, W. 92.

1533.

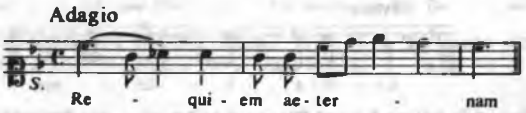

Werner, [Gregor Joseph]: Requiem a 4 voci, 2 vl., 2 trombe, tympani con organo. Del Sigre. Werner. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, W. 93.

1534.

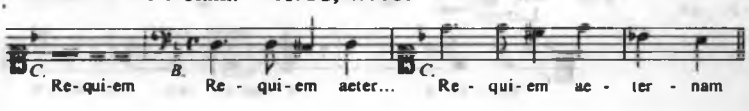

Werner, [Gregor Joseph]: Requiem a 4 voci, 2 vl., 2 trombe. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 94.

1535.

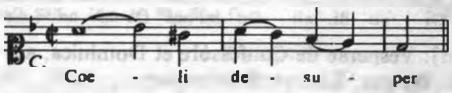

Werner, [Gregor Joseph]: Rorate a 4to voci in contrapuncto. Del Signore Gregorio Werner. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, W. 96.

A duplum-szólamok későbbi időből valók.

1536.

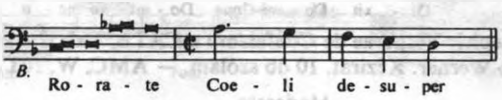

Werner, [Gregor Joseph]: Rorate alla capella a 4tro voci, 3 viole, organo e vlne. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, W. 95.

1537.

Werner, [Gregor Joseph]: Salve Regina a 4voci, 2vl.con organo. Del Sigre. Werner. Kézirat, 7 db szólam. — AMC, W. 99.

1538.

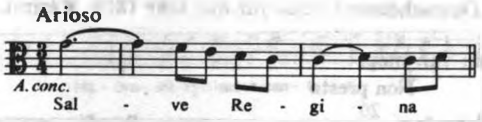

Werner, [Gregor Joseph]: Salve Regina a 4 voci, 2 vl. con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 97.

1539.

Werner, [Gregor Joseph]: Salve Regina a B. solo, vl. I, vl. II con organo. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, W. 98.

1540.

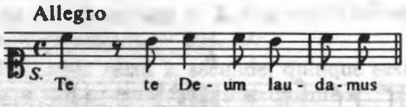

Werner, [Gregor Joseph]: Te Deum laudamus a 4 voci, 2 vl., 2 ob., 2 tromboni, 2 trombe, tympani con organo e vlne. Del Sigre. Gregorio Werner. Kézirat. 28 db szólam. — AMC, W. 100.

1541.

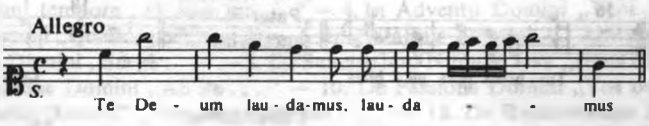

Werner, [Gregor Joseph]: Te Deum laudamus a 4 voci, 2 trombe, tympani con organo. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, W. 101.

Sérült.

1542.

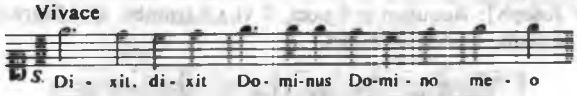

Werner, [Gregor Joseph]: Vesperae de Confessore et Dominica, a 4 voci vocali, 2 vl. con organo e vlne. Del Sige. Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 102.

A vl. II.-szólam hiányzik.

1543.

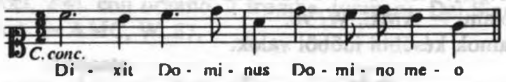

Werner, [Gregor Joseph]: Vesperae de Confessore a CATB, 2 vl., 2 clarini con organo e vlne' Del Sige. Gregorio Werner. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, W. 103.

1544.

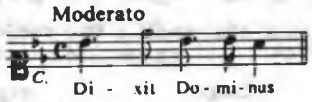

Werner, [Gregor Joseph]: Vesperae de Dominica a 4 voci, 2 vl., con organo. Del Sigre. Werner. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, W. 104.

1545.

Wilde: 10 Redoutte Deutsche samt Trios für das Jahr 1819. Kézirat. 1 db szólam. — XJM H. 1.7.

Csak a vl.-szólam van meg.

1546.

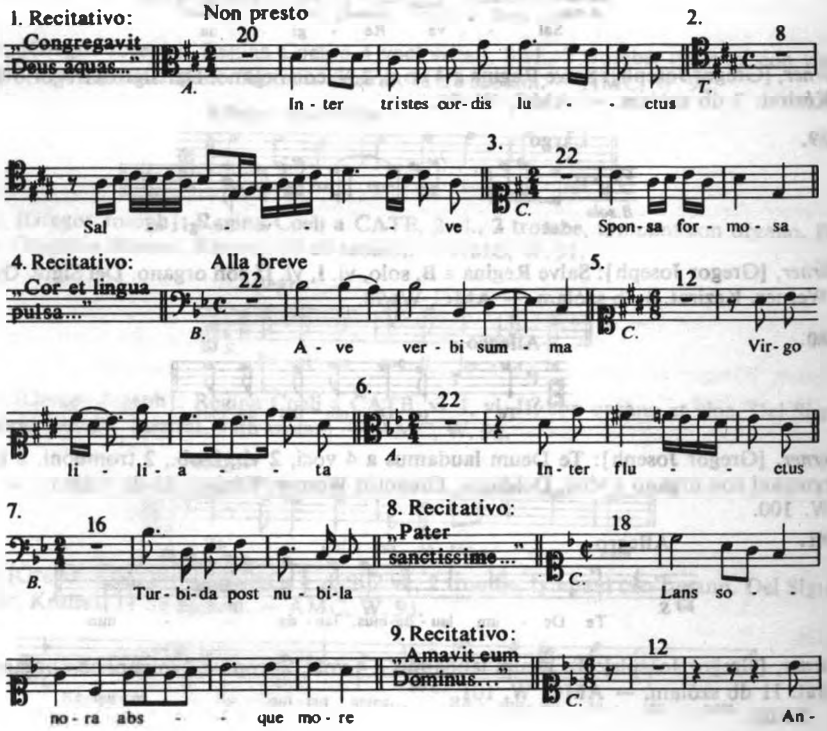

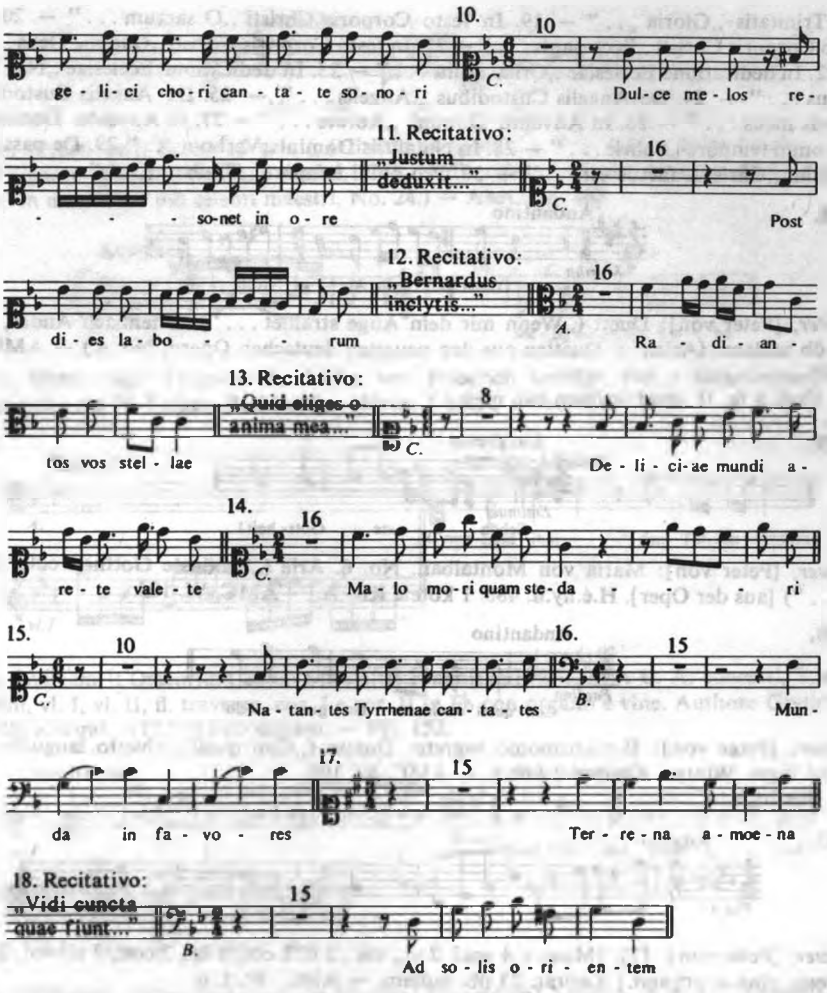

Willkomm, [Eugen]: Philomela sacra, ter sex ariosa,.. B. V. Mariae laudem . . . à voce solâ, 2 vl. A. vla. obl. cum organo et vlc. Authore R. P. Eugenio Willkomm . . . Op. 1. Augustae Vindelicorum 1730, Lotter. 6 db szólam. — PH, 59.

1547. *Willkomm*, [Eugen]: Philomela sacra 2. secunde, quinque sexier sonans sive cantatae 30 . . . à voce unâ et vocibus duabus cum variis instrumentis . . . Op. 2. Augustae Vindelicorum 1732, Lotter. 5 db. szólam. — PH, 60.

Csak a vl. I—II, vla., vlc. és organo-szólamok vannak meg.

1. In Adventu Domini,, Rex gentium . . . " — 2. In Adventu Domini „Tu exurgens . . . " — 3. Pro omni tempore „O Jesu mi . . . " — 4. In Adventu Domini „Veni . . . " — 5. In Natalitiis Domini „Quando venit . . . " — 6. In Natalitiis Domini „O Altitudo . . . " — 7. In Epiphania Domini „Surge . . . " —8. De Sanctissimo Nomine Jesu „Jesus refugium . . . " — 9. De Passione Domini „Ah ite . . . " — 10. De Passione Domini „Vos omnes . . . " — 11. De Passione Domini" „Jesu meae deliciae . . . " — 12. De Resurrectione Domini „Exultet . . . " — 13. De Resurrectione Domini „Jo! triumphe . . . " 14. De Resurrectione Domini „Surrexit . . . " — 15. De Ascensione Domini „Quis est iste . . . " — 16. In festo Pentecostes „Adsit nobis . . . " — 17. In festo Pentecostes „Spiritus . . . " — 18. In festo

SS. Trinitatis „Gloria . . . " — 19. In festo Corporis Christi „O sacrum . . . " — 20. In festo Corporis Christi „Ecce panis . . . " — 21. In festo Corporis Christi „Quo me Deus . . . " — 22. In dedicatione Ecclesiae „Ornaverunt . . . " — 23. In dedicatione Ecclesiae „Nisi Dominus . . . " — 24. De Angelis Custodibus „Angelis . . . " — 25. De Angelis Custodibus „Deus meus . . . " — 26. In Adventu Domini „Rorate . . . " — 27. In Adventu Domini et pro omni tempore „Sobrie . . . " — 28. In Natalitiis Domini „Verbum . . . " 29. De passione Domini „Christus factus est . . . " — 30. Pro omni tempore „Titubante . . . "

1548.

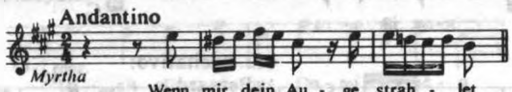

Winter, [Peter von]: Duett („Wenn mir dein Auge strahlet . . . "). Offenbach André, 1020. 2 db szólam. (Arien u. Duetten aus den neuesten deutschen Opern, No. 4.) — AMC, W. 107.

Csak a fg. II. és pf.-szólam van meg.

1549.

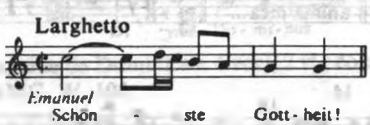

Winter, [Peter von]: Maria von Montalban. No. 6. Arie („Schönste Gottheit edler Seelen . . . ") [aus der Oper]. H.é.ny.n. 488. 1 kötet: Kl—A. — AMC, W. 105.

1550.

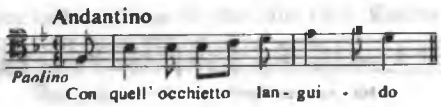

Winter, [Peter von]: Il matrimonio segreto. Duetto („Con quell'occhietto languido . . . ") Del Sigre. Winter. Kézirat. 1 kötet. — AMC, W. 106.

Partitúra.

1551.

Winter, [Peter von] [?]: [Missa a 4 voci, 2 vl., vla., 2 fl. 2 ob., 2 fg., 2 cor., 2 clarini, 2 trombone, vlne. e organo.] Kézirat. 23 db. szólam. — AMC, W. 110.

1552.

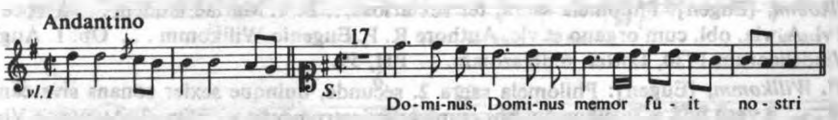

Winter, [Peter von]: Offertorium in pleno choro („Dominus memor fuit . . . ") a 4tro voci, 2 vl., vla., 2 fl., 2 fg., 2 cor. con organo e vlne. Del Sigre. Pietro Winter. Kézirat. 21 db szólam. — AMC, W. 111.

1553.

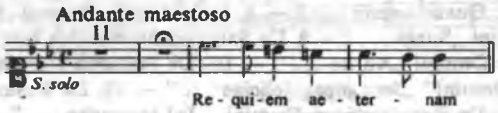

Winter, [Peter von]: Requiem in C mol[!] [für Soli, Chor u. Orchester]. Del Sigre. Winter. Kézirat. 29 db szólam. — AMC, W. 112.

1554.

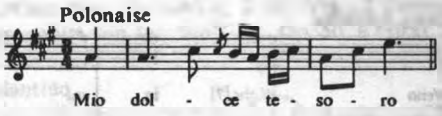

Winter, [Peter von]: Scena ed aria („O holde Geliebte! . . . " — „Mio dolce tesoro . . . ") Del Signore Winter. Offenbach André, 1231. 11 db szólam. (Scelta di scene, duetti et arie posti in musica del più celebri maestri, No. 24.) — AMC, W. 108.

1555.

Winter, [Peter von]: Triumph der Liebe, von Friedrich Schiller. Für 4 Singstimmen mit Begleitung des Pf. Leipzig Breitkopf u. Härtel. 1 kötet. — AMC, W. 109.

1556.

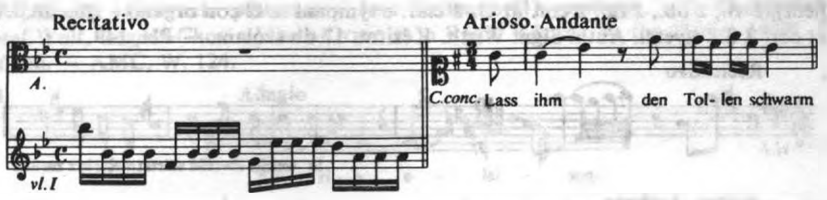

Wirth, [Wilhelm]: Oratorium 2dum S[an]c[ti] Franc[esci] Xaverij. A C. A. concerti, T. e B. ripieni, vl. I, vl. II, fl. traverso, cor. I e cor. II in E♭ con organo e vlne. Authore Giulielmo Wirth. Kézirat, (1772). 15 db szólam. — PH, 152.

1557.

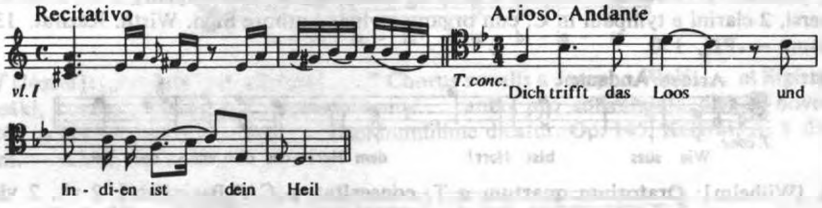

Wirth, [Wilhelm]: Oratorium 4tum de S[ancto] Franc[esco] Xaverio. A A. e T. concerti, C. e B. ripieni, vl. I, vl. II, fg. I, fg. II, cor. I e cor. II in F, con organo e vlne. Authore Giulliemo Wirth. Kézirat. 15 db szólam. — PH, 153.
A vl. II.-szólam hiányzik.

1558.

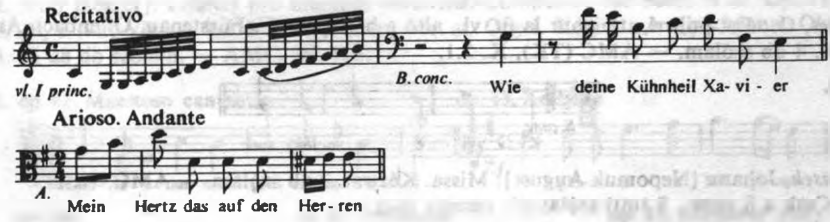

Wirth, [Wilhelm]: Oratorium quintum de S[ancto] Franc[esco] Saverio. A A. e B. concerti, C. e T. ripieni, vl. I, vl. II, fl. traverso, clarino I—II, timpani con organo e vlne. Del Sigre. Guil. Würth. Kézirat, (1772). 16 db szólam. — PH, 154.

1559.

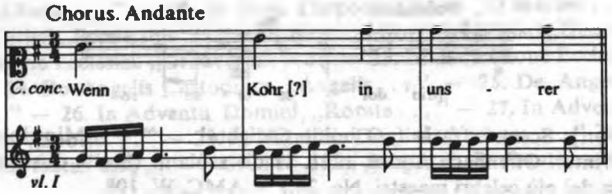

Wirth, [Wilhelm]: Oratorium 1mum [de Sancto Ignatio] a C. e A. conc[erti], T. e B. rip[ieni], 2 vl., 2 ob., 2 cor. in G, 2 clarini a tympani in D, con organo e vlne. Authore Sign. Wirth. Kézirat. 13 db szólam. — PH, 148.

1560.

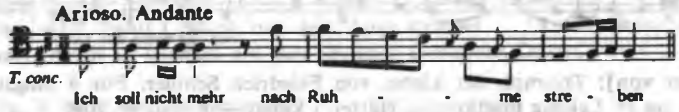

Wirth, [Wilhelm]: Oratorium secundum [de Sancto Ignatio]. A A. e T. conc[erti], C. e B. rip[ieni], 2 vl., 2 ob., 2 fg., 2 cor. in G, 2 clar. e tympani in C con organo e vlne, in defectu fg. et cor. 2 fl. traversi. Auth. Sign. Wirth. Kézirat. 17 db szólam. — PH, 149.

1561.

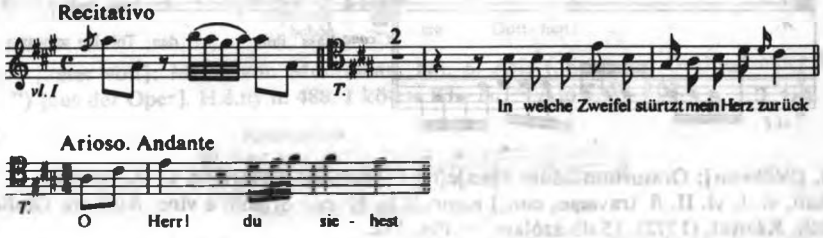

Wirth, [Wilhelm]: Oratorium tertium a C. et T. conc[erti], A. e B. rip[ieni], 2 vl., 2 ob. e 2 fl. traversi, 2 clarini e tympani in C, con organo e vlne. Authore Sign. Wirth. Kézirat. 13 db szólam. — PH, 150.

1562.

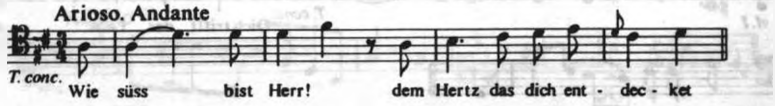

Wirth, [Wilhelm]: Oratorium quartum a T. concer[tato], CATB rip[ieni], 2 vl., 2 violae, 2 ob., 2 cor., clarini et tympani in D, con organo e vlne. Authore Sign. Wirth. Kézirat. 15 db szólam. — PH, 151.

1563.

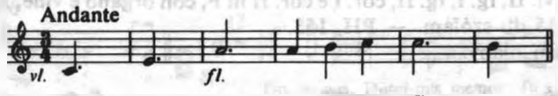

Wisner, G.: Pot-pourri, arr. pour la fl., vl., alto e basse par C. Fürstenau. Offenbach André, 680. 4 db szólam. — AMC (TK), K. 2.1.

1564.

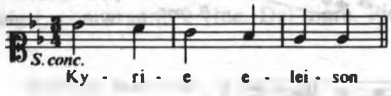

Wittasek, Johann [Nepomuk August]: Missa. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, W. 113.
Csak a S conc., S tutti-szólamok vannak meg.

1565.

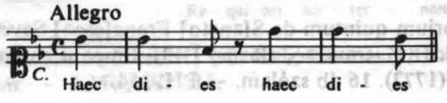

Wolf [József]: Chorus „Haec dies" für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Trompetten, Pauken u. Orgel sammt Violon, Vlc. Componirt von Jos. Wolf . . . Op. 50. Kézirat. 26 db szólam. — AMC, W. 125.

1566.

Wolf [József]: Fest-Messe für SATB, 2 Vl., Vla., Cb., Vlc., 2 Cb., 2 Clar., 2 Trompeten, 2 Horn, Fl., Posaune, Tympani, Orgel. Componirt von Jo ef Wolf im Jahre 1866. Succentor u. Regenschori der Domkirche, Professor der Praeparandie von Rabb. Kézirat, A [?]. 29 db szólam. — AMC, W. 116.

1567.

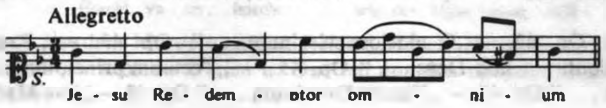

Wolf [József]: Graduale pastorale („Jesu Redemtor[!] omnium . . . ") Componirt von Josef Wolf, Regens-Chori u. Dom-Organist in Raab. Kézirat, A. (im Decbr. 1869). 21 db szólam. — AMC, W. 124.

1568.

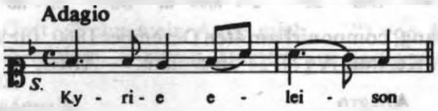

Wolf [József]: Johannes-Messe in F dur. Componirt von Josef Wolf, Chorregent am Dom u. Professor der Preparandie in Raab. Kézirat, A (1867). 19 db szólam. — AMC, W. 115.

1569.

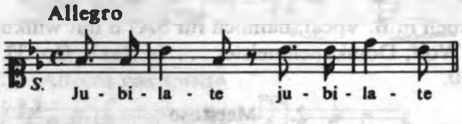

Wolf [József]: „Jubilate Deo alleluja! . . . " Chorus vocalis a Josepho Wolf . . . et Sigismondo Deáki, consecr. Episcop. Caesaropolitano . . . anno pro solemnitate die 24 novembris 1867 in Eccles. Jaurin. celebrati jubilaei humillime dicatur. Op. 145. Kézirat, A. 8 db szólam. — AMC, W. 119.

1570.

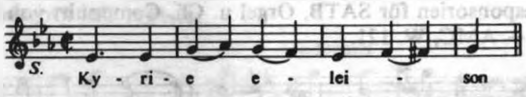

Wolf [József]: Litaney für „Alle Heiligen". Kézirat. 1 kötet. — AMC, W. 117.
Partitúra. Szólamait ld. 1571. tétel alatt.

1571. *Wolf* [József]: Litaney pro fidelibus defunctis. Componirt von Josef Wolf. Op. 77. Für SATB, 2 Vl., Vla., 2 Waldhörner, Vlne., Vlc. u. Orgel. Kézirat, A. (im Monat Oktober 1854). 28 db szólam. — AMC, W. 118.

1572.

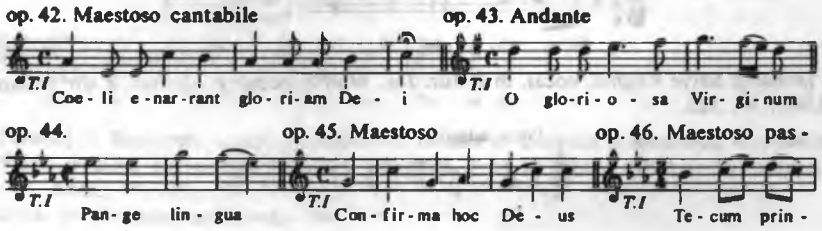

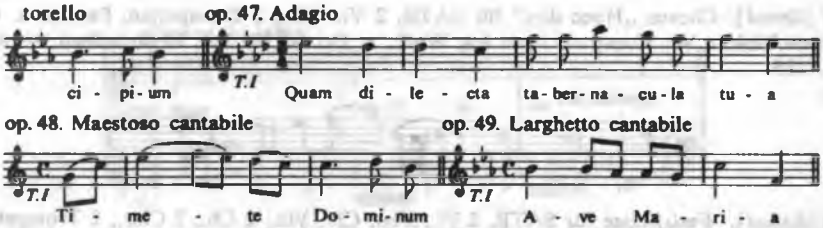

Wolf [József]: 8 Männerchöre mit willkürlicher Begleitung der Orgel, des Harmoniums oder Physharmonica, componirt für Männer-Gesangvereine geistliche Seminarien u. Präparandien von Josef Wolf . . . Op. 42—49. Pest 1863, Author. 1 kötet, 23 db szólam. — AMC, W. 126.

De tempore. Op. 42. — „O gloriosa virginum . . . " Op. 43. — „Pange lingua . . . " Op. 44. — „Confirma hoc Deus . . . " Op. 45. — „Tecumm principium . . . " Op. 46. — „Quam dilecta . . . " Op. 47. — „Timete Dominum . . . " Op. 48.— „Ave Maria . . . " Op. 49.

1573.

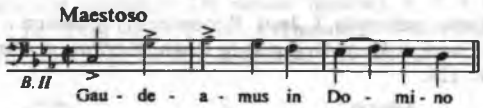

Wolf [József]: Männergesang, componirt am 4ten Dezember 1860, für sr. Gnad'n Domherrn ... Nogall, von Josef Wolf. Kézirat, A [?]. 14 db szólam. — AMC, W. 127.

1574.

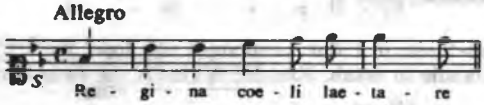

Wolf [József]: Regina coeli in B. Vocal, nämlich für SATB mit willkürlicher Orgelbegleitung, componirt von Josef Wolf, Domkapellmeister . . . in Raab. Op. 37. Kézirat, A. 13 db szólam. — AMC, W. 120.

1575.

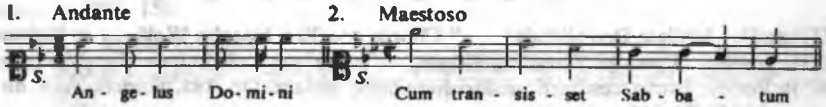

Wolf [József]: 2 Responsorien für SATB, Orgel u. Cb. Componirt von Josef Wolf. Kézirat, A. 13 db szólam. — AMC, W. 121.

1576.

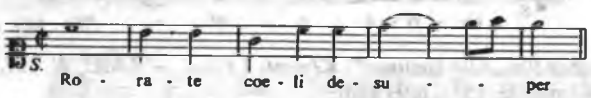

Wolf [József]: Rorate von Joseph Wolf. Op. 80. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, W. 122.

1577.

Wolf, [József]: Salve Regina, vocal, in B dur. Jos. Wolf Succentor. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, W. 123.

1578.

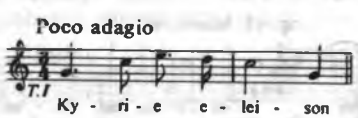

Wolf [József]: Vocal-Messe für Männer-Stimmen, von Josef Wolf. Kézirat, A [?]. 5 db szólam. — AMC, W. 114.

1579.

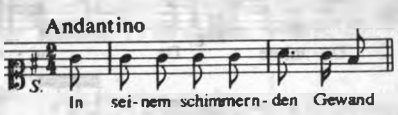

Worzischek, [Johann Hugo]: Gott im Frühlinge. Gedicht von Uz, in Musik gesetzt für SATB von —. Op. 13. Wien Steiner, S: u: C: 4000. 4 db szólam. — AMC, W. 151.

1580.

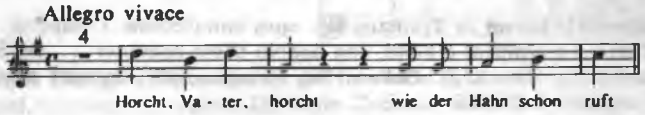

Wranitzky, Paul: Aria aus dem Maroccanischen Reich („Horcht Vater, horcht . . . "). Offenbach André, 1009. 10 db szólam. (Arien u. Duetten aus den neuesten deutschen Opern, No. 3.) — AMC, W. 152.

1581.

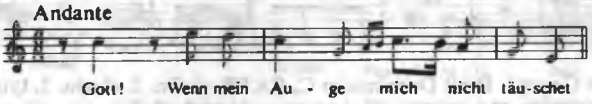

Wranitzky, Paul: Duett („Gott! Wenn mein Auge mich . . . ") von Herrn Paul Wranizky. Offenbach André, 1049. 9 db szólam. (Arien u. Duetten aus den neuesten deutschen Opern, No. 6.) — AMC, W. 153.

A clarino II.-szólam hiányzik.

1582.

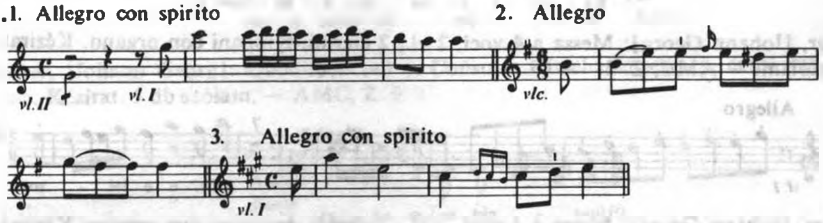

Wranitzky, Paul: Six quatuors, 2 vl., alto et basse, par Paul Wranizky. Op. 23. Liv. [1. No. 1—3.] Offenbach André[!] Kézirat. 4 db szólam. — AMC (TK), J. 1.3.

Az André-féle kiadványról leírt másolat.

1583.

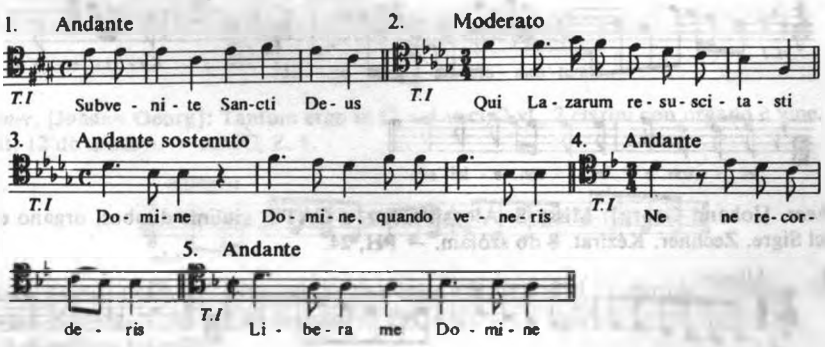

Wurda [Ferenc]: 5 Responsoria ad absolutionem tumuli in exequiis solemnibus, composita . . . a Franc. Wurda. Viennae Trentsensky — Vieweg, T. et V. 2826. 1 kötet, 8 db kézírásos szólam. — AMC, W. 155, 154.

Partitúra és kézírásos szólamok.

1584. 1. Vivace 2. Vivace

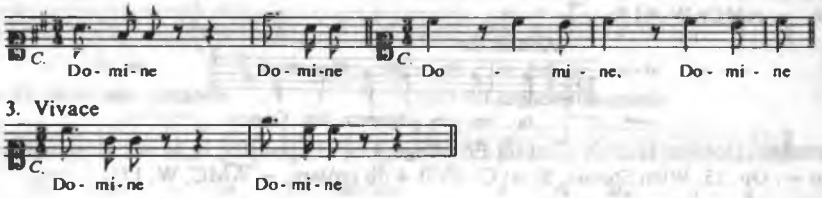

[Zech, Chrysogonus]: Unum in Trinitate, seu opus complectens 3 vesperas . . . à 4 voci, 2 vl. obl., 2 clarini e tympani a libito, con doppio basso continuo . . . del Signore P. Tegurini di Baviera . . . Op. 1. St. Gallen 1768, stampato nel principale monasterio di St. Gallo. 9 db szólam. — PH, 86.

Az A és vl. II.-szólam hiányzik.

1585. Allegro

Zechner, [Johann Georg]: Dixit Dominus in C, CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo, vlne. Autho. Zechner. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Z. 1.

1586. Allegro

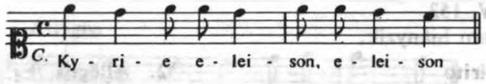

Zechner, [Johann Georg]: Messa a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Z. 2.

1587. Allegro

Zechner, [Johann Georg]: Messa a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympano con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Z. 3.

1588. Allegro

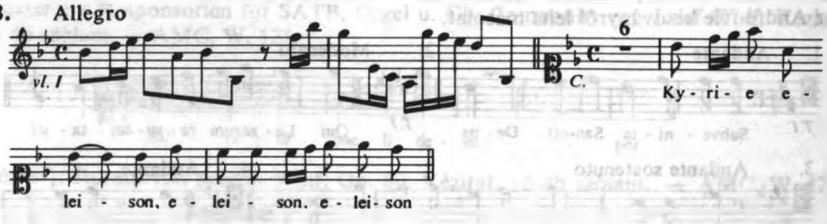

Zechner, [Johann Georg]: Missa S. Aloysii Gonz. a CATB, violinis duobus, organo e vlne. Del Sigre. Zechner. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 24.

1589. Allegro

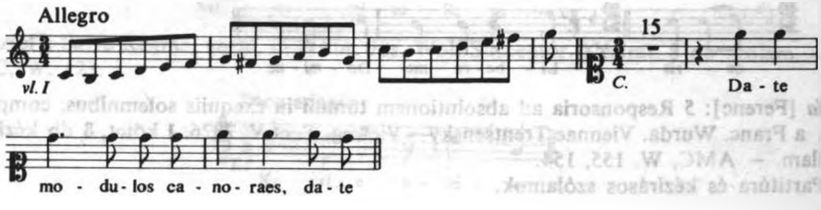

Zechner, [Johann Georg]: Motteta de B. V. Maria („Date modulos canoraes, date . . . ") et S. Angelis („Sancti Angeli custodes . . . ") à CATB, 2 vl., 2 clarinis e tympano, organo è vlne. Del Sigre. Zechner. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 45.

1590.

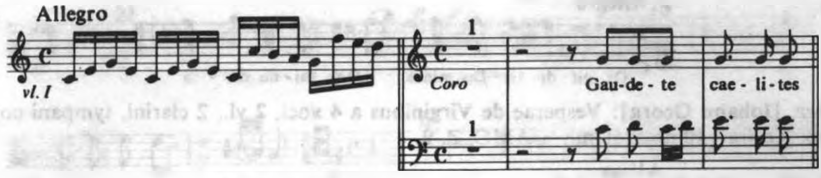

Zechner, [Johann Georg]: Offertorium de quovis sancto („Gaudete caelites . . . ") a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Del Sigre. Zechner. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Z. 4.

Csak az A, T, B, vl. I—II.-szólamok vannak meg.

1591.

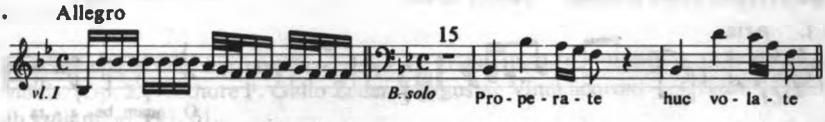

Zechner, [Johann Georg]: Offertorium de virgine („Properate, huc volate . . . ") a B. solo, 2 vl., vla. con organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Z. 5.

1592.

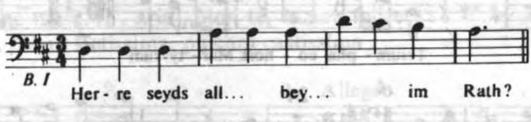

Zechner, [Johann Georg]: Quodlibeticum 4. Consules Hirschauenses a 4. canti aut bassi e vlne. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Z. 6.

1593.

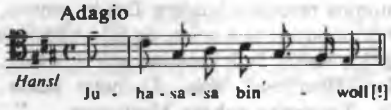

Zechner, [Johann Georg]: Quodlibeticum, betitelt Hanpl[!] und Gredl[!]. A T. I. e T. II. e fondamento, del Signore Giorgio Zechner. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Z. 7.

1594.

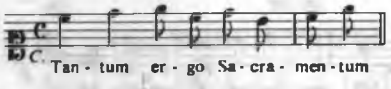

Zechner, [Johann Georg]: Tantum ergo in C, a 4 voci, 2 vl., 2 clarini con organo e vlne. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Z. 8.

1595.

Zechner, [Johann Georg]: Vesperae de Dominica à CATB, 2 vl., 2 clarinis, tympano, organo e vlne. Kézirat, (1751). 10 db szólam. — PH, 87.

A S-szólam hiányzik.

1596.

Zechner, [Johann Georg]: Vesperae de Dominica à CATB, vl. 2bus, clarinis 2bus ad lib., organo e vlne. Del Sigre. Georgio Zechner. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 88.
A S-szólam hiányzik.

1597.

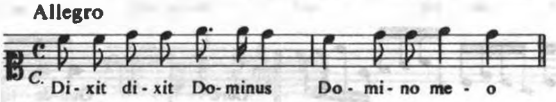

Zechner, [Johann Georg]: Vesperae de Virginibus a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Z. 9.

1598.

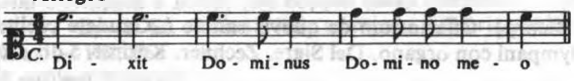

Zechner, [Johann Georg]: Vesperae de B. V. M. a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Kézirat, (1753). 10 db szólam. — AMC, Z. 10.

1599.

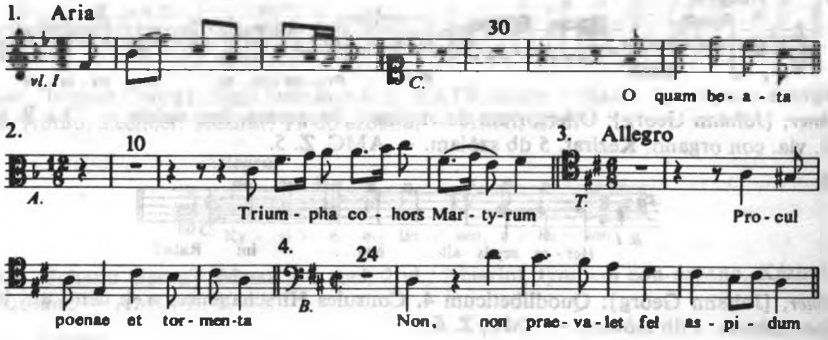

Zeiler, [Gallus]: Dulia harmonica resonans laudem Dei in sanctis, ejus per 12 arias . . . a P. Gallo Zeiler . . . Op. 2. P. 1. Continens 4 arias, de SS. Apostolis et martyribus. Augustae Vindelicorum — Graecii 1732, Veith. 5 db szólam. — PH, 61.
1. Recitativo „Filiae Jerusalem . . . ", aria „O quam beata . . . " — 2. Recitativo „Sancti per fide . . . ", aria „Triumpha cohors Martyrum . . . ". — 3. Recitativo „Stabunt justi . . . ", aria „Procul poenae et tormenta . . . ". — 4. Recitativo „Justi autem . . . ", aria „Non, non praevalet . . . "

1600.

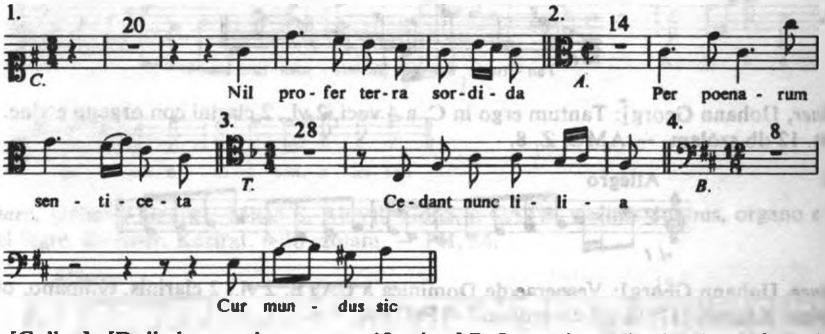

Zeiler, [Gallus]: [Dulia harmonica . . . per 12 arias.] P. 2. continens 4 arias de confessoribus. Authore P. Gallo Zelier. [Op. 2.] [Augustae Vindelicorum — Graecii 1732, Veith.] 5 db szólam. — PH, 61.
1. Recitativo „Hic est qui contempsit . . . ", aria: „Nil profer terra sordida . . . ". — 2. Recitativo „Justum deduxit Dominus . . . ", aria „Per poenarum senticeta . . . ". — 3.

Recitativo „Justus germinavit . . . ", aria „Cedant nunc lilia . . . ". — 4. Recitativo „O virum ineffabilem . . . ", aria „Cur mundus sic . . . "

1601. 1. 2. Allegro

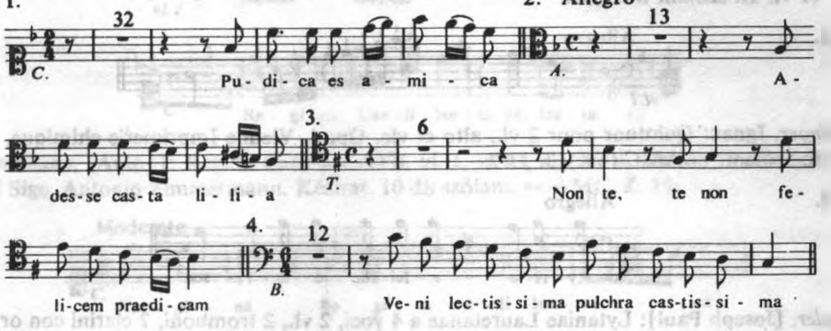

Zeiler, [Gallus]: [Dulia harmonica . . . per 12 arias.] P. 3. Continens 4 arias de virginibus et viduis. [Op. 2.] Authore P. Gallo Zeiler. [Augustae Vindelicorum — Graecii 1732, Veith.] 5 db szólam. — PH, 61.

1. Recitativo „Pulchra es et decora . . . ", aria „Pudica es amica . . . " — 2. Recitativo „Elevamini portae aeternales . . . ", aria „Adesse casta lilia . . . ". — 3. Recitativo „Specia tua et pulchritudine tua . . . ", aria „Non te, te non felicem . . . ". — 4. Recitativo „Quae est ista . . . ", aria „Veni lectissima, pulchra castissima . . . "

1602. 1. Allegro 2. Allegro

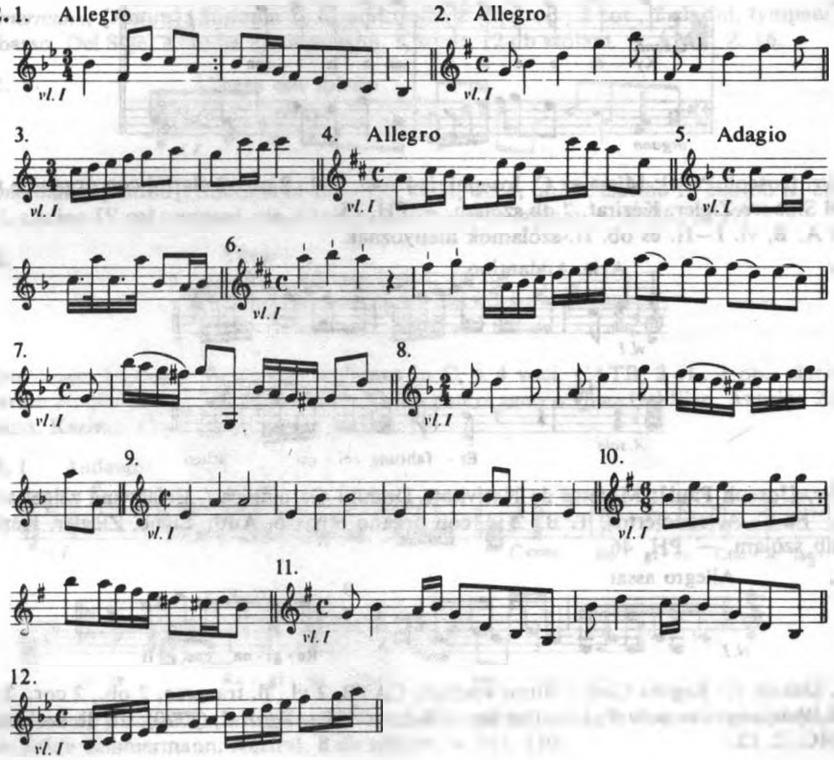

Zeiler, [Gallus]: Orpheus ecclesiasticus, dulci fidelium harmonia per 12 concertationes . . , 2 vl., vlc. et organo. Authore P. Gallo Zeiler . . . Op. 3. Augustae Vindelicorum 1735. Lotter. 3 db szólam. — PH, 156/a.
A vl. II.-szólam hiányzik.

1603.

Zeilinger, Ignaz: Quintuor pour 2 vl., alto et vlc. Op. 4. Vienne Imprimerie chimique, 1803 4 db szólam. — AMC (TK), J. 1.17.

1604.

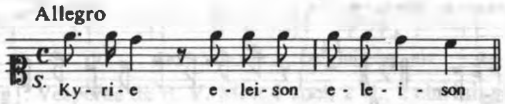

Ziegler, [Joseph Paul]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, 2 vl., 2 tromboni, 2 clarini con organo. Del Sigre. Giuseppe Ziegler. Kézirat. 26 db szólam. — AMC, Z. 11; PH, 112.

1605.

Ziegler, [Joseph Paul]: Lytaniae Lauretanae a 4 voci, 2 vl., 2 tromb[onis], 2 clarini con organo e vlne. Authore Ziegler. Kézirat. 14 db szólam. — PH, 112.

1606.

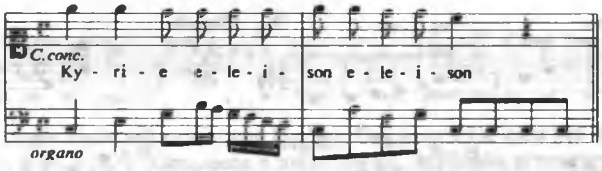

Ziegler, [Joseph Paul]: Missa ex C, Josephi, à 4 voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini con organo e vlne. Del Signore Zigler. Kézirat. 7 db szólam. — PH, 25.
Az A, B, vl. I—II. és ob. II.-szólamok hiányoznak.

1607.

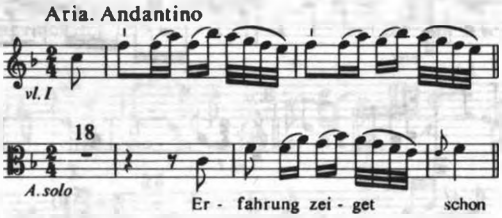

Ziegler, [Joseph Paul]: Motetta de Nativitate Domini Germanica („Erfahrung zeiget schon . . . ") a C. A. conc[erto], T. B., 2 vl. con organo e basso. Auth. Signe. Ziegler. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 46.

1608.

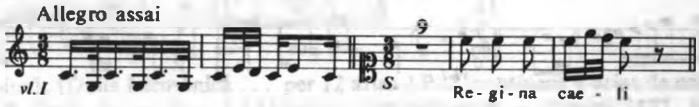

Ziha, [Jakob ?]: Regina Caeli a 4tuor vocibus, CATB, 2 vl., fl. traverso, 2 ob., 2 cor., 2 clarini, tympano, vla. con organo. Del Sigre. Jacomo Ziha. Kézirat, (1770). 16 db szólam. — AMC, Z. 12.

1609.

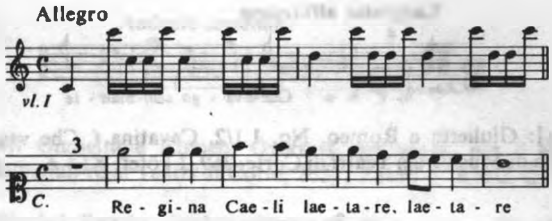

Zimmermann, [Anton]: Regina Caeli a CATB, vl. I, vl. II, clarino I, clarino II con organo. Del Sige. Antonio Zimmermann. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Z. 13.

1610.

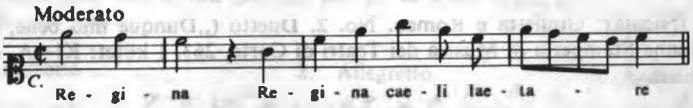

Zimmermann, [Anton]: Regina Caeli a CATB, violinis 2bus, clarinis 2bus, organo e vlne. Auth. Antonio d'Zimerman, dedicata al Sige. Bölcsföldi. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Z. 14.

A 2 clarino-szólam hiányzik.

1611.

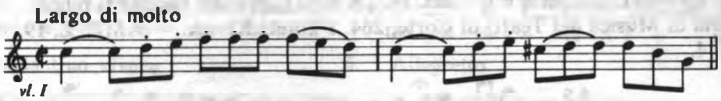

Zimmermann, [Anton]: Sinfonia in C, a vl. solo, 2 vl., 2 ob., 2 cor., 2 clarini, tympani, vla. e basso. Del Sige. Antoine Zimmermann. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Z. 16.

1612.

Zimmermann, [Anton]: Sinfonia in D a vl. I, vl. II, ob. I, ob. II, clarino I, clarino II, clarino III, clarino IV col tympani, vla. e basso. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Z. 17.

1613.

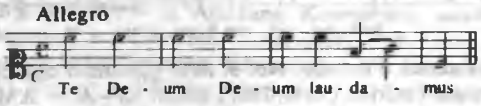

Zimmermann, [Anton]: Te Deum laudamus in C, a 4 voci, CATB, 2 vl., 2 ob., clarino I, clarino II, clarino III, clarino IV, tymp[a]no con organo e vlne. Del Sige. Antoine Zimermann. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, Z. 15.

1614. 1. Andante

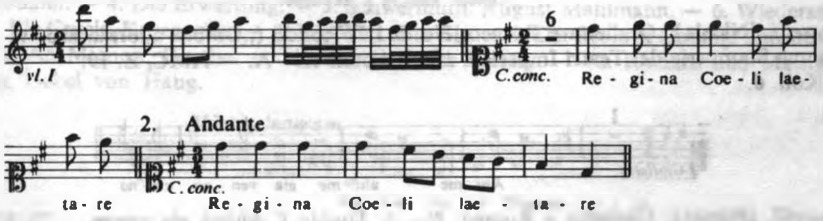

Zimmermann, [Leopold]: 2 Regina Coeli a 4 voci con[certanti], 2 vl. con organo, del Sige. Leopoldo Zimmermann. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 130.

1615.

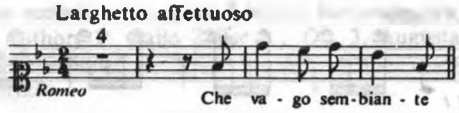

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. No. 1 1/2. Cavatina („Che vago sembiante . . . ") Vienna Stamperia di Musica dei Teatri di Corte, 269. 1 kötet: Kl—A. — AMC, Z. 19. Koll. 2.

1616.

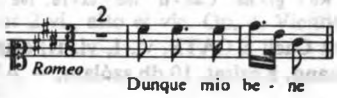

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. No. 2. Duetto („Dunque mio bene, tu mia sara . . . ") Vienna Stamperia di Musica dei Teatri di Corte, 263. 1 kötet: Kl—A. — AMC, Z. 19.
Koll. 3.

1617.

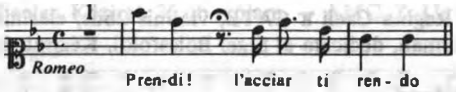

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. No. 3. Aria („Prendi! l'acciar ti rendo . . . ") Vienna Stamperia di Musica dei Teatri di Corte, 264. 1 kötet: Kl—A. — AMC, Z. 19.
Koll. 4.

1618.

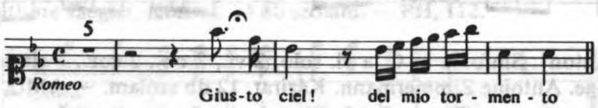

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. No. 4. Duetto („Giusto ciel, del mio tormento . . . ") Vienna Stamperia di Musica dei Teatri di Corte, 265. 1 kötet: Kl—A. — AMC, Z. 19.
Koll. 5.

1619.

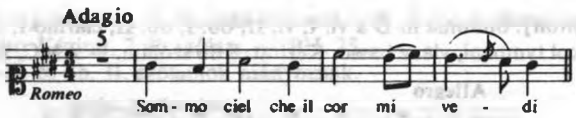

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. No. 5. Aria („Sommo ciel, che il cor . . . ") Vienna Stamperia di Musica dei Teatri di Corte, 266. 1 kötet: Kl—A. — AMC, Z. 19.
Koll. 5.

1620.

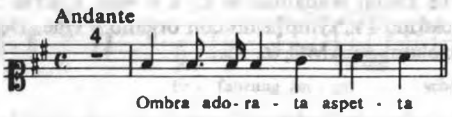

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. No. 5 1/2. Rondo („Ombra adorata aspetta . . . ") Vienna Stamperia dei Teatri Imperiali, 106. 1 kötet: Kl—A. — AMC, Z. 19.
Koll. 6.

1621.

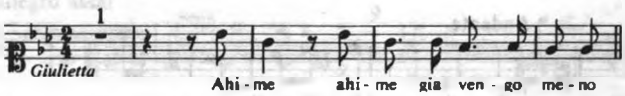

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. No. 6. Duetto („Ahimé gia vengo . . . ") Vienna Stamperia di Musica dei Teatri di Corte, 267. 1 kötet: Kl—A. — AMC, Z. 19, 18.
Koll. 7. — + 1 kötet kézírásos formában is.

1622.

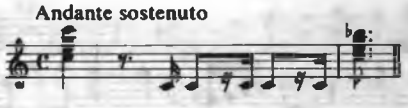

Zingarelli, [Nicola]: Giulietta e Romeo. Overtura dell'opera, per il clavicembalo. Wien Stamperia degl'imperiali-reali Teatri di Corte, 262. 1 kötet. — AMC, Z. 19.
Koll. 1.

1623. *Zingarelli*, [Nicola]: Rondo „Ombra adorata aspetta . . . " — „Nun fühl' ich Ruh' . . . " aus der Oper Guilietta und Romeo[!], mit Begleitung des Pf. Wien Diabelli, C. et D. 175. 1 kötet. (Philomele. Eine Sammlung der beliebtesten Gesänge mit Begleitung der Guitare. Eingerichtet u. hrsg. von Anton Diabelli, No. 8.) — AMC (TK), 618.
Koll. 9.

1624.

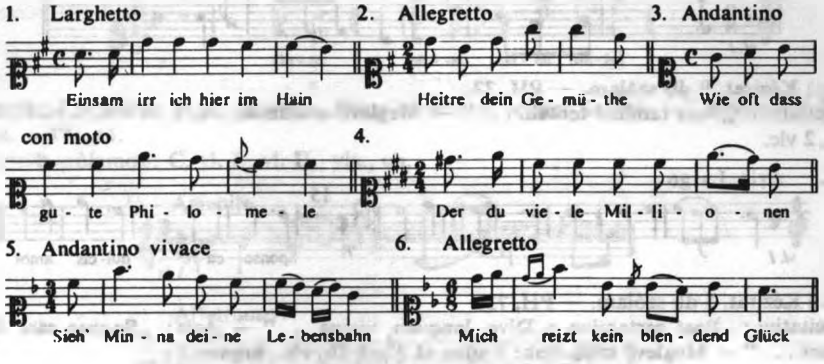

Zucconi, Franz: Sechs Gesänge mit willkührlicher Begleitung des Claviers oder einer Guitarre. Wien Cappi, 927. 1 kötet. — AMC, Z. 20.
1. Das Echo. — 2. Die Beruhigung. — 3. An die Philomele. — 4. An den Mond. — 5. An Mina am Geburts Tage. — 6. Der Zufriedene.

1625. *Zumsteeg*, J[ohann] R[udolf]: Kleine Balladen u. Lieder mit Klavierbegleitung. H. 1. Leipzig Breitkopf u. Härtel. 1 kötet. — AMC, Z. 21.
1. Ritter Toggenburg. Schiller. — 2. Ahndung. Kosegarten. — 3. Una. Meyer. — 4. Alles um Liebe. Kosegarten. — 5. An Ida. Kosegarten. — 6. Liebe. Haug. — 7. Nachtgesang. Kosegarten. — 8. Schlachtgesang. Klopstock. — 9. Minnelied. Haug. — 10. An Cidli. Klopstock. — 11. Robert und Käthe. Werthes. — 12. Raymund und Ottilie. Werthes. — 13. Rundgesang. Haug. — 14. Klaglied. Werthes. — 15. Sehnsucht. Georg Karl Richter. — 16. An die Flasche. Werthes. — 17. Melancholikon. Kosegarten.

1626. *Zumsteeg*, J[ohann] R[udolf]: Kleine Balladen u. Lieder mit Klavierbegleitung. H. 2. Leipzig Breitkopf u. Härtel. 1 kötet. — AMC, Z. 22.
1. Ernestine an Ferdinand — Ferdinand an Ernestine. Werthes. — 2—3. Thizza. Mahlmann. — 4. Die Erwartung. — 5. Schwermuth. August Mahlmann. — 6. Wiedersehn. — 7. Via Crucis. Kosegarten. — 8. Die Welt ohne Sie. — 9. Der Mohrin Gesang. Lafontaine. — 10. An Mignon. Goethe. — 11. Was ist Liebe? Haug. — 12. Richard und Mathilde. Nach Tickel von Haug.

1627.

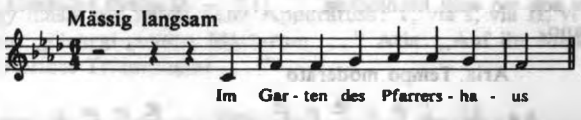

Zumsteeg, J[ohann] R[udolf]: Des Pfarrers Tochter von Taubenhain. Eine Ballade von G. A. Bürger. Kézirat. 1 kötet. — AMC, Z. 23.

1628. Allegro

[Alma Redemptoris.] Kézirat. 7 db szólam. — PH, 131.
Meglevő szólamok: T conc., B conc., vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., trombone II.

1629. Aria. Andante molto

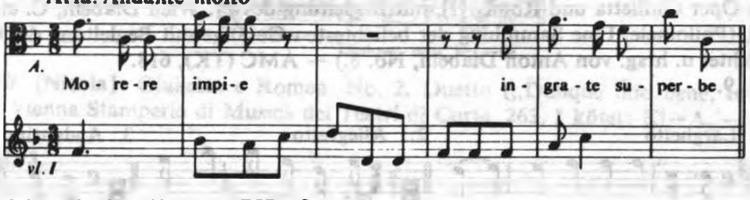

[Aria.] Kézirat. 9 db szólam. — PH, 72.
Recitativo: „Nun tandem tentalo . . . " — Meglévő szólamok: A, T, B soli, 2 vl. I., 2 vl. II., 2 vlc.

1630. Aria. Largo

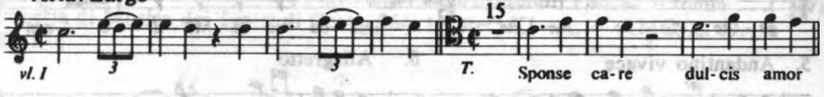

[Aria.] Kézirat. 5 db szólam. — PH, 73.
Recitativo: „Post certamina o Dive, lanqueo victus . . . " — Aria: „Sponse care dulcis amor . . . " — Meglevő szólamok: T solo, vl. I., vl. II., vla., organo.

1631. Aria. Largo

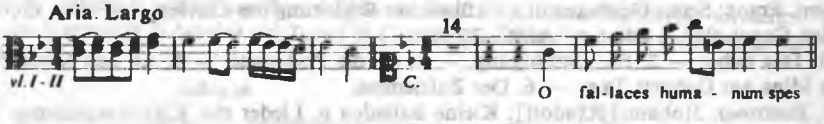

[Aria.] Kézirat. 6 db szólam. — PH, 74.
Recitativo: „Superi quae ista comutatio . . . " — Aria: „O fallaces humanum spes . . . ", ill. „Laetabunt in animam justi . . . " — Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla. I., vla. I., cb.

1632. Aria

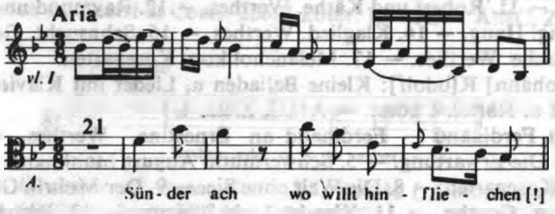

Aria. Kézirat. 5 db szólam. — PH, 75.
Aria: „Sünder ach wo willt hinfliechen . . . [!]" — Meglevő szólamok: A solo, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1633. Aria. Tempo moderato

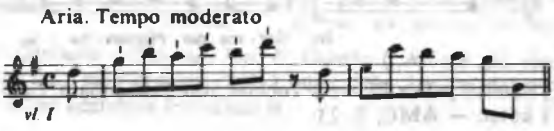

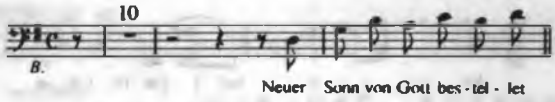

Aria a Basso, 2 Violini, Viola con Basso Generale „Neuer Sonn von Gott bestellet . . . " Kézirat. 5 db szólam. — PH, 70.
Meglevő szólamok: B, vl. I., vl. II., vla., cb.

1634.

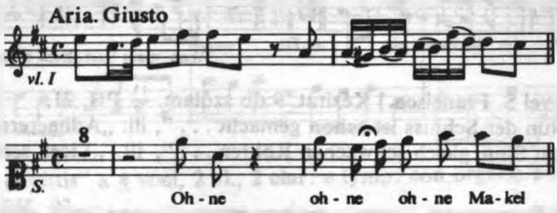

Aria a canto, 2 vl., vla. e basso generale „Ohne ohne ohne Makel Xaveri . . . " Kézirat. 5 db szólam. — PH, 65.
Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla., cb.

1635.

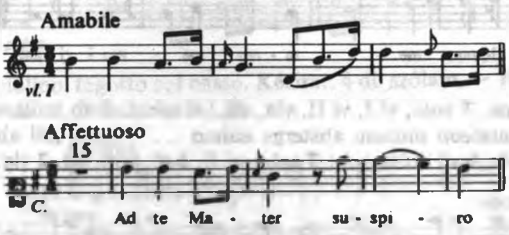

Aria de B: V: M: canto solo, fagotto concerto, 2 vl., 2. vla., basso general del R. P. J. K. della Compa. di Giesù [1]765. „Ad te Mater suspiro . . . " Kézirat. 7 db szólam. — PH, 63.
Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla. I., vla. II., fg., cb.

1636.

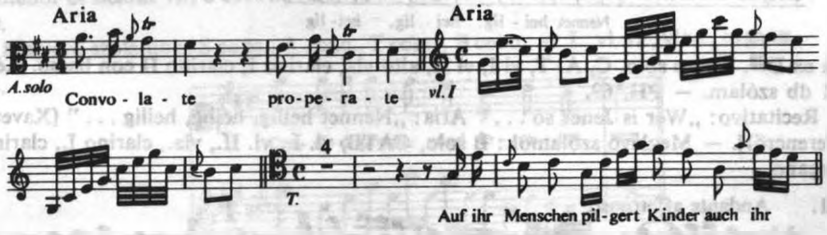

Aria de quovis Sancto „Convolate properate . . . " â Alto solo, flautraverse[!] primo, flautraverse[!] 2do, violis 2bus, organo e vlne. Kézirat. 6 db szólam. — PH, 68/1—2.
Meglevő szólamok: A solo, vla. I., vla. II., fl. I., fl. II., cb.
Az 1. lap verso-ján egy másik mű is található. Apparátusa: T, vla I, vla II, vl I, vl II, 2 fl, 2 vlne. — Recitativo: „Georgi gemma Martyrum . . . " Aria: „Auf ihr Menschen pilgert Kinder . . . ", ill. „Gloriose Triumphator . . . "

1637.

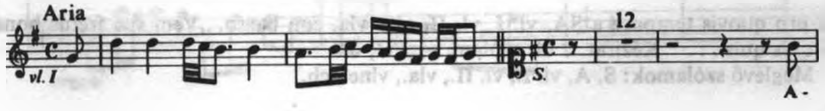

Aria de Sancto Aloysio â canto solo, vl. I, vl. II. con fundamento. „Aloysi magne Patrone . . . " Kézirat. 4 db szólam. — PH, 66.

1638. Aria. Un poco allegro

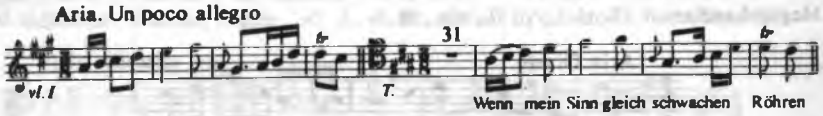

[Aria de S. Ignatio vel S. Francisco.] Kézirat. 9 db szólam. — PH, 71.
Recitativo: „Nun der Schluss ist schon gemacht . . . ", ill. „Adhaerere numini soli . . . "
Aria: „Wenn mein Sinn gleich schwachen Röhren . . . ", ill. „Licet sensus indinari . . . "

1639. Aria

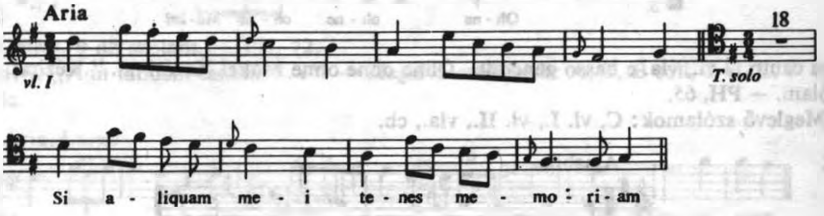

[Aria de S. Pantaleone. T solo, vl I, vl II, vla, vlc.] Kézirat. 8 db szólam. — PH, 67.
Recitativo: „Pantaleon omnem absterge animo . . . " Aria: „Si aliquam mei tenes memoriam . . . " — Meglevő szólamok: T solo, vl. I., 3 vl. unisono, 2 vla., vlc.

1640. Aria. Fresco

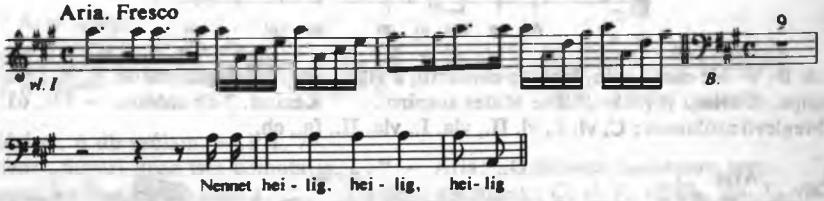

Aria ex D♯. Basso solo, C, A, T, vl I, vl II, alto vla, clarino I, clarino II con basso. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 69.
Recitativo: „Wer is Jener so . . . " Aria: „Nennet heilig, heilig, heilig . . . " [Xaveri Szt. Ferencről]. — Meglevő szólamok: B solo, CATB, vl. I., vl. II., vla., clarino I., clarino II., organo.

1641. Andante affettuoso

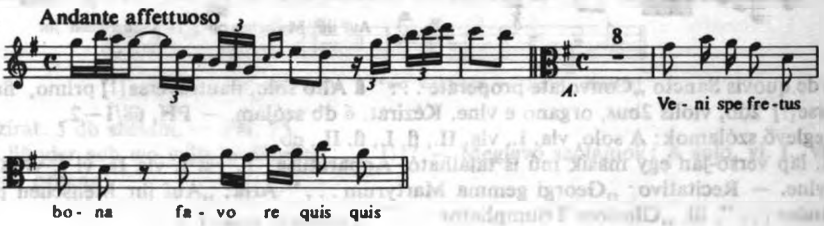

Aria pro quovis tempore a SA, vl. I, vl. II, alto vla. con basso. „Veni spe fretus bona favo re quis quis . . . " Kézirat. 7 db szólam. — PH, 62.
Meglevő szólamok: S, A, vl. I., vl. II., vla., vlne., cb.

1642.

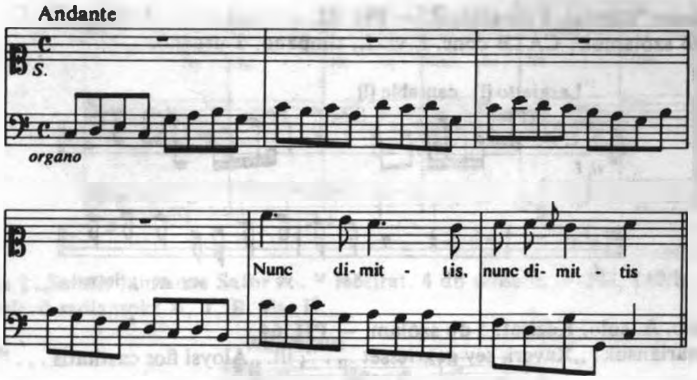

Canticum „Nunc dimittis" a 4 voci, 2 vl., 2 clar: e tymp: con organo e violone. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 93.

Meglevő szólamok: CATB conc., vl. I., vl. II., vlne., clarino I. conc., clarino II. conc., tympani, organo.

1643.

Concerto a 4: liuto, violino, fagotto col basso. Kézirat. 4 db szólam. — PH, 157/e.

Meglevő szólamok: vl. principale, vl., fg., vlc.

1644.

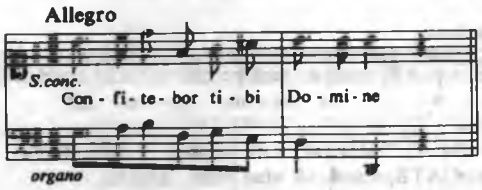

Confitebor et Beatus vir, a SATB, vl. I, vl. II, organo con vlne. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 90.

Meglevő szólamok: S conc., A conc., T conc., B conc., vl. I., vl. II., vlne., organo.

1645.

Credidi. — In convertendo. — Domine probasti me. A 4 voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — PH, 91.

1646.

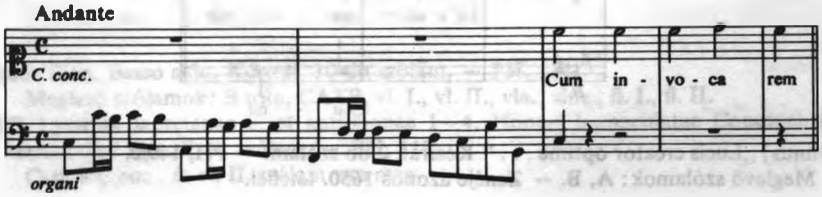

Cum invocarem. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 92.
Meglevő szólamok: CATB conc.-i, vl. I., timpano, 2 organo.

1647.

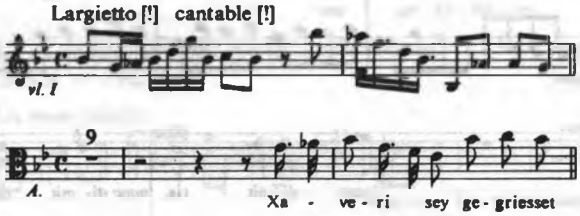

De S. Xaverio. A. solo. Kézirat. 5 db szólam. — PH, 64.
Szövegvariánsok: „Xaveri, sey gegriesset . . . ", ill. „Aloysi flos castitatis . . . "

1648.

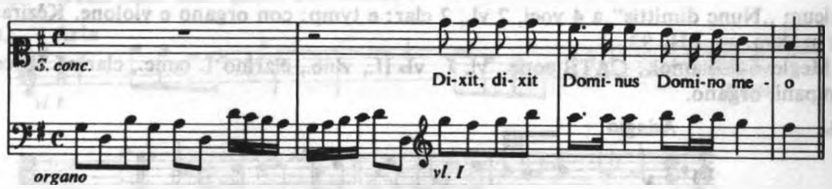

Dixit Dominus in G: a 4 voci, 2 vl., 2 tromboni ad lib: con organo e vlne. Auth: Ignoto. Kézirat. 10 db szólam: SATB conc-i, vl. I conc. vl. II conc., A trombone rip., T trombone rip., organo. vlne. — PH, 89.

1649.

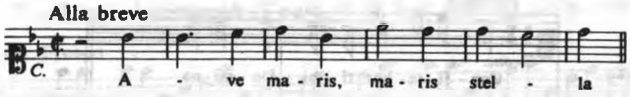

Hymnus „Ave maris stella . . . " Kézirat. 8 db szólam. — PH, 140/a.
Meglevő szólamok: CATB, vla. I., A vla., vlne., organo.

1650.

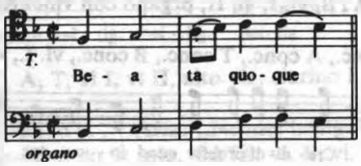

Hymnus in festo omnium Sanctorum. Kézirat. 4 db szólam. — PH, 140.
„Beata quoque agmina . . . ", ill. „Ave maris stella . . . " — Meglevő szólamok: A, T, B, organo. — Zenéje azonos a 1651. tétellel.

1651.

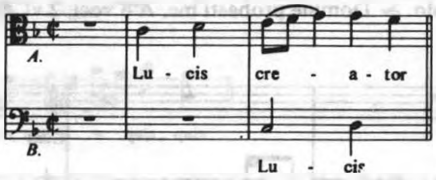

[Hymnus] „Lucis creator optime . . . " Kézirat. 2 db szólam. — PH, 140/c.
Meglevő szólamok: A, B. — Zenéje azonos 1650. tétellel.

1652.

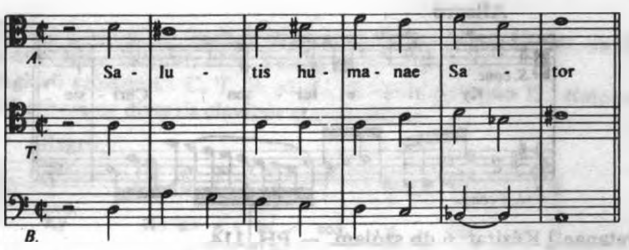

[Hymnus.] „Salutis humanae Sator . . . " Kézirat. 4 db szólam. — PH, 140/b.
Meglevő szólamok: A, T, B, vla. II.

1653.

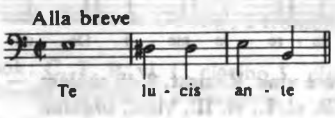

[Hymnus.] „Te lucis ante terminum . . . " Kézirat. 1 db orgona-szólam. — PH, 140/d.

1654.

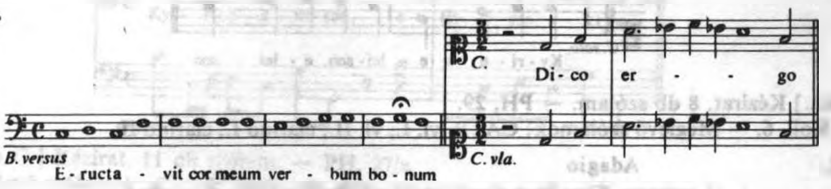

Introitus de B. V. M: Salve Sancta Parens. 4 canto omnes duplic: tenor sol simplex, T trombon, A trombo[!], canto vla, A. vla, violon, organo. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 39.

1655.

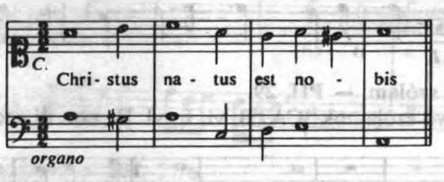

Invitatorium et Responsoria pro Nocte Sacra. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 94.
Meglevő szólamok: 2 C, 2 A, T, B, 2 vlne., 2 organo.

1656.

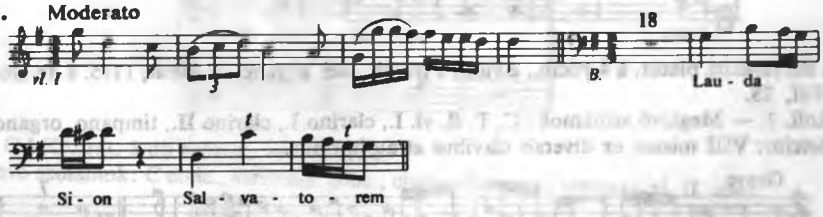

Lauda Sion. Basso solo. Kézirat. 10 db szólam. — PH, 134.
Meglevő szólamok: B solo, CATB, vl. I., vl. II., vla., vlne., fl. I., fl. II.

1657. Lytaniae lauretanae 8, et antiphonae 1—4. Honori immaculatae Concepcionis B.V. Mariae. H.é.ny.n. 2 db szólam. — PH, 113.
Csak a C con., és vl. II. szólam van meg.

1658. Allegro

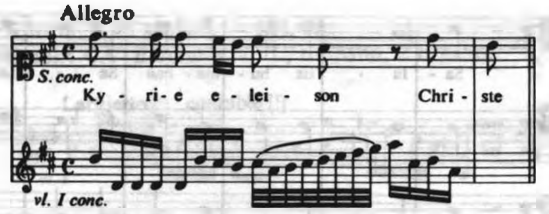

[Lytaniae lauretanae.] Kézirat. 6 db szólam. — PH, 114.
Meglevő szólamok: SATB conc., vl. I. conc., vl. II.

1659. Adagio

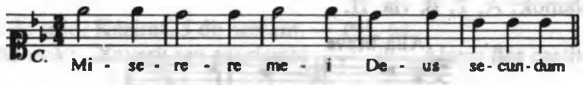

Miserere à 4 voci: 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 95.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1660. Allegro

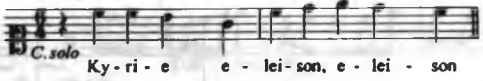

[Missa.] Kézirat. 8 db szólam. — PH, 29.
Koll. 6. — Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II.

1661. Adagio

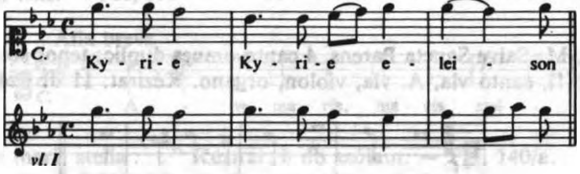

[Missa.] Kézirat. 8 db szólam. — PH, 29.
Koll. 7. — Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., cor. di caccia I., corno de chasse II.

1662.

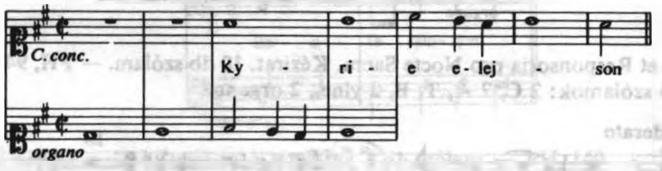

Missa Bis repetita placet, à 4 vocib., 2 viol., 2 tromb. con organo. Kézirat, 1735. 8 db szólam. — PH, 28.
Koll. 7. — Meglevő szólamok: C, T, B, vl. I., clarino I., clarino II., timpano, organo. — Kötetcím: VIII missae ex diversis clavibus et authoribus.

1663. Grave

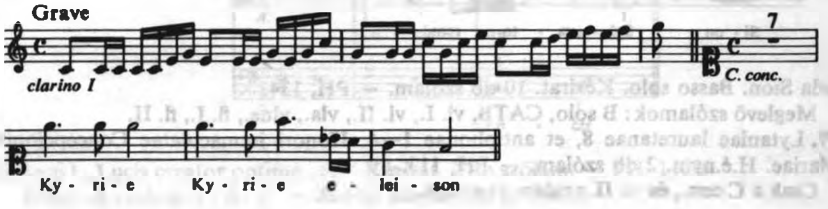

Missa Du gfalst[!] mir schon, schau mich wohl an, à 4 vocib., 2 viol., 2 clar. ex C oblig. con tymp., 2 trombis, et organo. Kézirat, 1735. 8 db szólam. — PH, 28.
Koll. 4. — Meglevő szólamok: C, T, B, vl. I., clarino I., clarino II., timpano, organo. — Kötetcím: VIII missae ex diversis clavibus et authoribus.

1664.

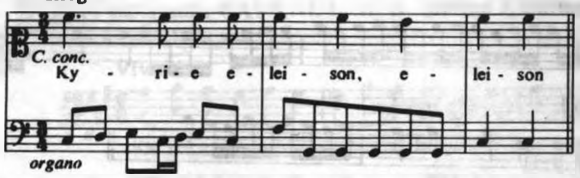

Missa Et resurrexit, à 4 vocib., 2 viol., 2 clar. ex C oblig., 2 trombis con tymp. et org. Kézirat, 1735. 8 db szólam. — PH, 28.
Koll. 2. — Meglevő szólamok: C, T, B, vl. I., clarino I., clarino II., timpano, organo. — Kötetcím: VIII missae ex diversis clavibus et authoribus.

1665.

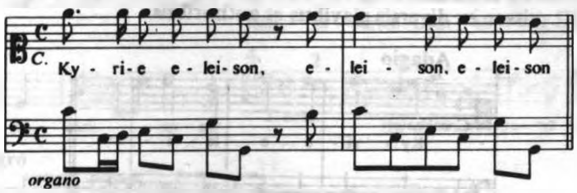

[Missa in C.] Kézirat. 11 db szólam. — PH, 27/a.
Meglevő szólamok: CATB, vl. II., vla. solo, vlne. con fg., clarino I., clarino II., timpano, organo.

1666.

[Missa in C.] Kézirat, 7 db szólam. — PH, 27/b.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., organo.

1667.

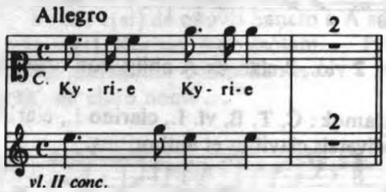

[Missa in C.] Kézirat. 5 db szólam. — PH, 27/c.
Meglevő szólamok: C conc., clarino I. conc., clarino II. conc., timpani, vl. II. conc.

1668.

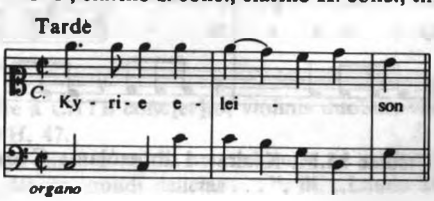

Missa Pascae, à 4 vocibus, 2 viol., 2 clar. ex C oblig. con Tympano et organo. Kézirat, 1735. 8 db szólam. — PH, 28.

Koll. 1. — Meglevő szólamok: C, T, B, vl. I, clarino I., clarino II., timpano, organo. — Kötetcím: VIII missae ex diversis clavibus et authoribus.

1669. Adagio

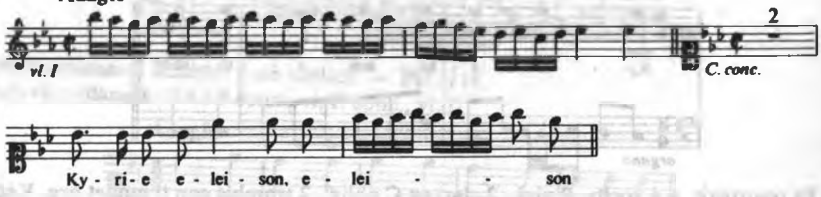

Missa Pater noster à 4 voc., 2 cornib. ex Dis, 2 viol. con organo. — Kézirat, 1735. 8 db szólam. — PH, 28.

Koll. 6. — Meglevő szólamok: C, T, B, vl. I., clarino I., clarino II., timpano, organo. — Kötetcím: VIII missae ex diversis clavibus et authoribus.

1670. Adagio

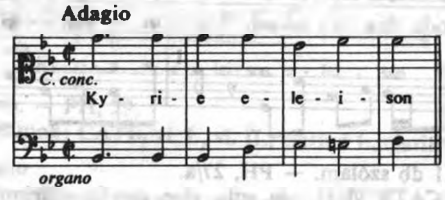

Missa S. Aloysii à 4 vocib., 2 clar. ex B, 2 viol., 2 hautbois, con tympano et organo. Kézirat, 1735. 8 db szólam. — PH, 28.

Koll. 5.— Meglevő szólamok: C, T, B, vl. I., clarino I., clarino II., timpano, organo. — Kötetcím: VIII missae ex diversis clavibus et authoribus.

1671. Adagio

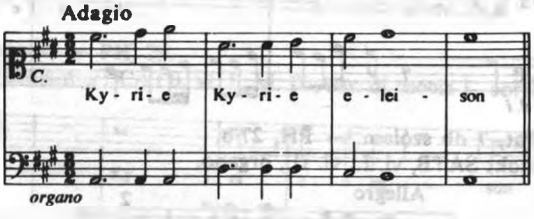

Missa S. Caeciliae à 4 vocib., 2 vio., 2 clar. ex A oblig. con organo. Kézirat, 1735. 8 db szólam. — PH, 28.

Koll. 3. — Meglevő szólamok: C, T, B, vl. I., clarino I., clarino II., timpano, organo. — Kötetcím: VIII missae ex diversis clavibus et authoribus.

1672. Adagio

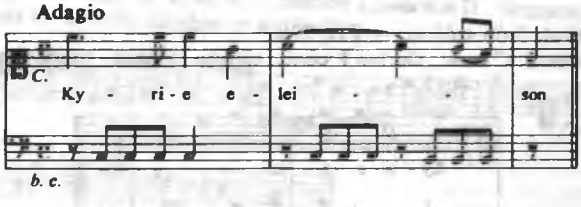

Missa S. S. Laurentii et Ursulae M.M. Kézirat. 1 db szólam: C solotbasso continuo. — PH, 26.

1673.

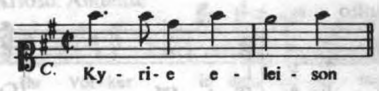

Missa Sancti Ludovici. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 29.
Koll. 2. — Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I, clarino II. — A 2 vl-szólam 2 hangnemi variánsban: „ex D", „ex C."

1674. Vivace

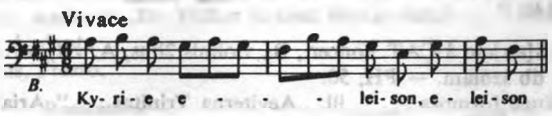

Missa S. Michaelis Archangeli. Kézirat. 6 db szólam. — PH, 29.
Koll. 3. — Meglevő szólamok: CATB, vl I, vl II.

1675. 1. Largetto 2. 3.

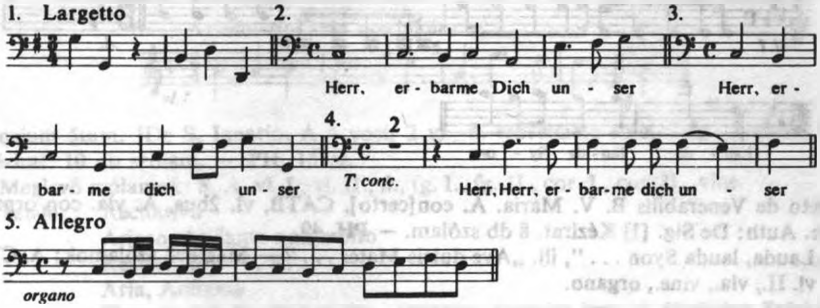

Fragmenta missarum. Kézirat. Különféle szólamok. — PH, 30.
1. organo, vlne. — 2. „Del Sig. Francesco Anton. Candus". Organo, vlne. — 3. „Del Sig. Staudt". organo, vlne. — 4. T conc. — 5. organo, töredékes.

1676. Aria. Allegretto

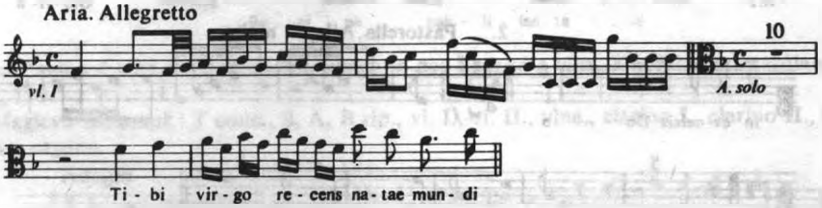

Motteta de Nativitate B: V: M: v[el] de quovis Sancto a A solo, vl I, vl II, A. vla con organo e vlne. Autho: Del: Sig: — [!]. Kézirat. 6 db szólam. — PH, 48.
Recitativo: „Te magnam/magnum compellanus . . . " Aria: „Tibi Virgo recens natae mundi . . . ". ill. „Sanctitate claro nobis .. . "

1677. Aria

Mottetta De Tempore a CATB conc[er]to, violinis duobus, vla., vlne. con organo. Kézirat. 9 db szólam. — PH, 47.
Recitativo: „Quid eliges o anima an mundum, an coclum? . . . ", ill. „O salutaris hostia . . . " Aria: „Vanas mundi delicias . . . ", ill. „Lauda Sion Salvatorem . . . "

1678.

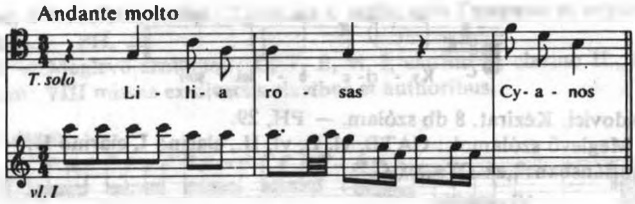

Motteto de quovis S[an]cto â CAT. concer., B., violinis 2bus, A. vla, cor. I, cor. II, organo e vlne. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 50.

Recitativo: „Euge formosa . . . ", ill. „Aeviterna Trinitas . . . " Aria: „Lilia rosas cyanos . . . ", ill. „munera larga maximos . . . "

1679.

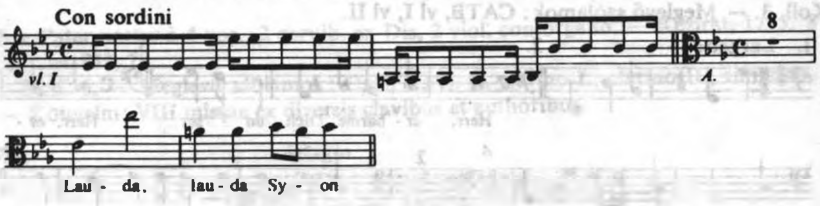

Motteto de Venerabilis B. V. Maria. A. con[certo], CATB, vl. 2bus, A. vla. con organo e vlne. Auth: De Sig. [!] Kézirat. 8 db szólam. — PH, 49.

„Lauda, lauda Syon . . . ", ill. „Ave dulcis Mater . . . " — Meglevő szólamok: A, CT, vl. I., vl. II., vla., vlne., organo.

1680.

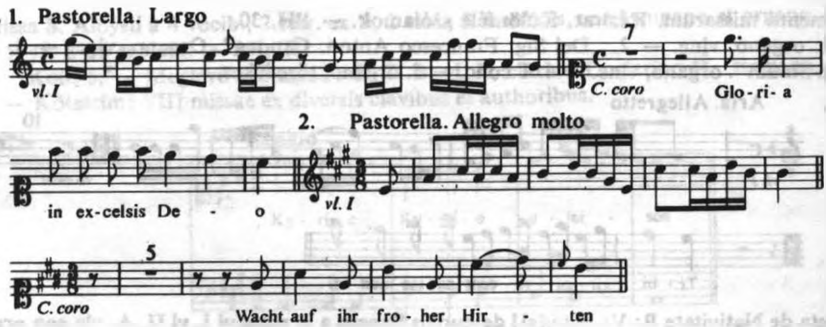

Offertoria Pastoritia 2 à CATB, vl. I, vl. II, tuba pastoritia con organo. Kézirat. 8. db szólam. — PH, 38.

1. „Gloria in excelsis Deo . . ." — 2. „Wacht auf ihr froher Hirten . . .", ill. „Pastores vigilate . . ." — Meglevő szólamok: 1. C, A, T I., T II., B, vl. I, vl II., tuba, organo. — 2. CATB, vl. I., vl. II., tuba, organo.

1681. [Oratorium de S. Xaverio.] Kézirat. 5 db szólam. — PH, 157/c.

Meglevő szólamok: A solo, C, T, vlne, organo.

Tételek: Introduzione. Allegro assai — Andante — Finale. Recitativo „Wan[!] jener sich erstreiht Seelen . . ." Aria. Larghetto „Bienen die süsse Beute auf Blummen[!] reicher weite . . ."

Chorus „O Xaveri deine Milde . . ."

1682. [Oratorium de S. Franc. Xaverio.] Kézirat. 7 db szólam. — PH, 157/d.

Meglevő szólamok: 2 C, A, 2 T, 2 B rip.

Tételek: Recitativo: —. Aria: —.

Chorus, Presto „Wie viele mit Perlen und Golde die Schiffe zu laden . . ."

1683.

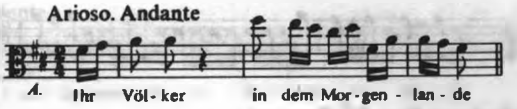

Oratorium tertium. [A A solo, C, T, B rip., 2 vl., vlne., fl. traverso, 2 cor. ed organo.] Kézirat. 8 db szólam. — PH, 157/b.

Meglevő szólamok: A, vl. I., vl. II., vlne., fl., cor. I., cor. II., organo.

Tételek: Arioso, Andante „Ihr Völker in dem Morgenlande . . ." Recitativo: —
Aria, Andante
Chorus, Presto.

1684.

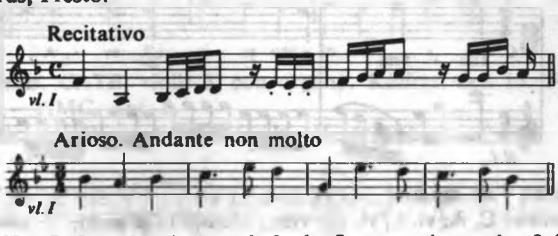

Oratorium 5tum. [De S. Ignatio. A 4 voci, 2 vl., fl. traversiere solo, 2 fg., 2 corni, vlne.] Kézirat. 10 db szólam. — PH, 157/a.

Meglevő szólamok: S, A, vl. I., vl. II., fl., fg. I., fg. II., cor. I., cor. II., vlne.

Tételek: Recitativo
Arioso, Andante non molto
Recitativo — T, B!
Aria, Andante
Chorus, Allegro non molto „Ignatius, Ignatius bestreit ähnlicher Stärke . . ."

1685.

Regina Caeli a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympano con organo e vlne. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 133.

Meglevő szólamok: T conc., S, A, B rip., vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1686.

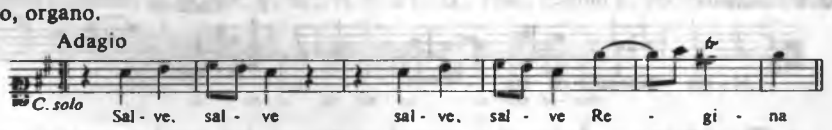

Salve Regina ad SSma Trinitate spectat. Kézirat. 11 db szólam. — PH, 132.

Meglevő szólamok: C solo, A, T, B rip., vl. I., vl. II., vlne., trombone I., trombone II., 2 organo.

1687.

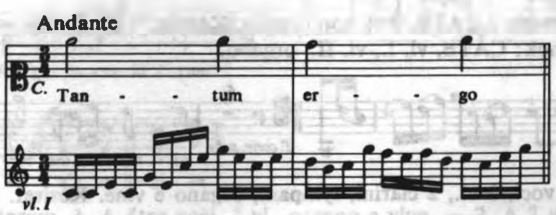

Tantum ergo. Organo, CATB, vl I et II, clarino I et II. Kézirat. 8 db szólam. — PH, 136.

Meglevő szólamok: C, B, vl., I., vl. II., clarino I., clarino II., timpano, organo.

1688.

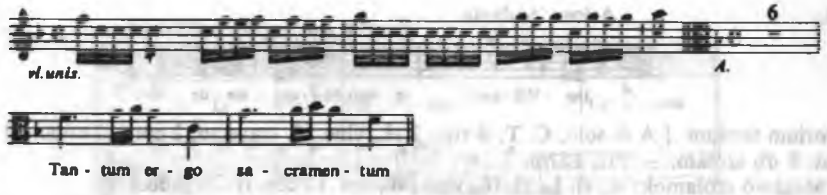

Tantum ergo. A. v[el] B, vl. unisono. Kézirat. 3 db szólam. — PH, 137.
Meglevő szólamok: A, vl., organo.

1689.

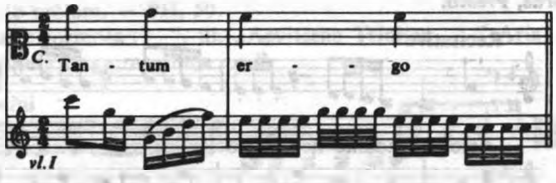

Tantum ergo. Kézirat. 7 db szólam. — PH, 138.
Meglevő szólamok: C, A, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., organo.

1690. 1. Alla breve 2. Allegro

[2] Alma Redemptoris. Kézirat, 1723. 9 db szólam. — AMC, Ant. 9.
Meglevő szólamok: CATB, vla. I., vla. II., vla. III., vlc., organo.

1691. 1. Alla breve 2.

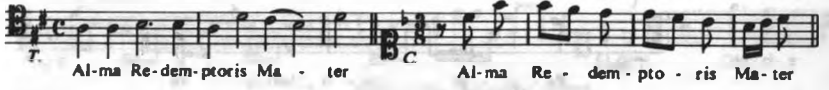

Alma Redemptoris 2. duo â 4 [voci] CATB, violis[!] 3bus con organo et vlc. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ant. 10.
Meglevő szólamok: CATB, vla. I., vla. II., vlc., organo.

1692. 1. Andante 2. Andante

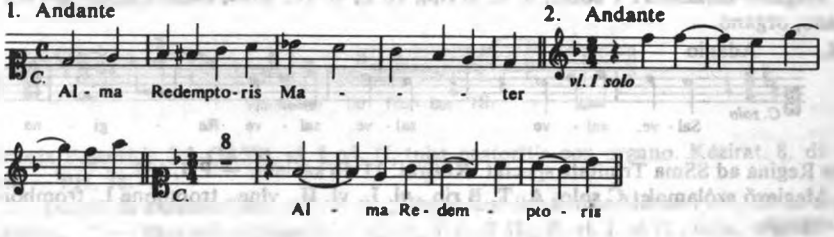

Due Alma Redemptoris a CATB, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Ant. 11.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1693. Andante

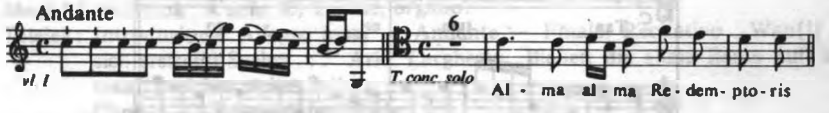

Alma in C a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Ant. 28.
Meglevő szólamok: T conc., C, A, B rip., 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1694.

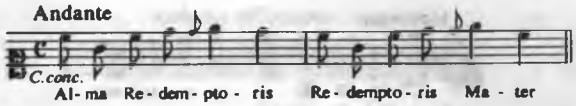

Alma Redemptoris a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe con organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 29.

Meglevő szólamok: C, A conc., T, B rip., vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., organo.

1695.

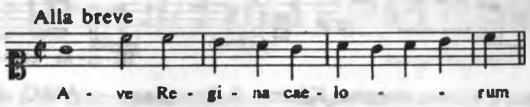

Ave Regina a 4. capellis. CATB, violis 3. con organo. Kézirat. den 15. Februaris comp. 1726. 8 db szólam. — AMC, Ant. 8.

Meglevő szólamok: CATB, vla. I., vla. II., vla. III., organo.

1696.

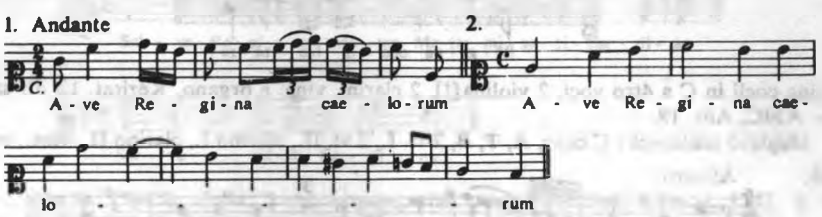

Duo Ave Regina Caelorum a CATB, vl. I, vl. II con organo e vlne. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Ant. 23.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1697.

Ave Regina in C a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, organo e vlne. Kézirat. 14 db szólam. — AMC, Ant. 24.

Meglevő szólamok: 2 C, 2 A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., clarino I., clarino II., organo.

1698.

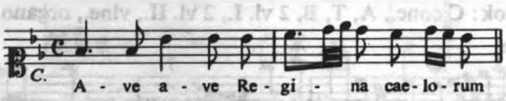

Ave Regina Caelorum a 4 voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Ant. 25.

Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., organo.

1699.

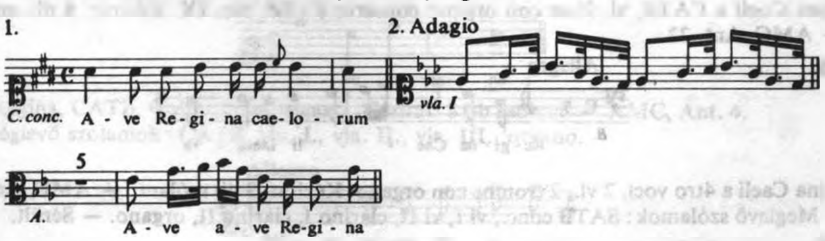

Due Ave Regina Caelorum. 1. A 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. — 2. A 2 voci C, A, 2 vl., organo et vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 26.

Meglevő szólamok: S, A, T conc., B, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo.

1700.

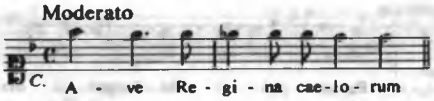

Ave Regina in F a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 27.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo.

1701.

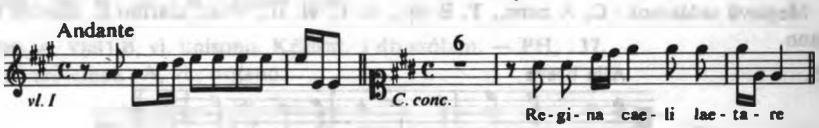

Regina Caeli a 4 voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Ant. 18.
Meglevő szólamok: C conc, A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., organo.

1702.

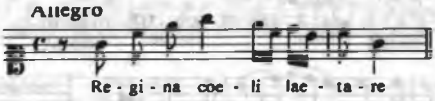

Regina coeli in C a 4tro voci, 2 violina[!], 2 clarini, vlne. e organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Ant. 19.
Meglevő szólamok: C conc, A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., clarino I., clarino II., vlne., organo.

1703.

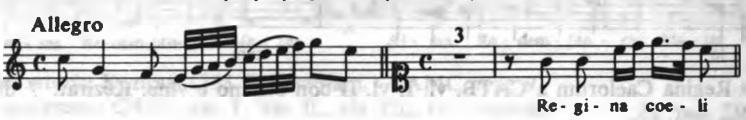

Regina Coeli in C a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe, organo e vlne. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Ant. 20.
Meglevő szólamok: C conc., A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., clarino I., clarino II., organo.

1704.

Regina coeli in A a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 21.
Meglevő szólamok: C conc., A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo.

1705.

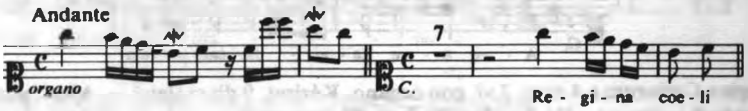

Regina Coeli a CATB, vl. 2bus con organo concerto e vlne. No. IX. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ant. 22.

1706.

Regina Caeli a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Ant. 34.
Meglevő szólamok: SATB conc., vl I, vl II, clarino I, clarino II, organo. — Sérült.

1707.

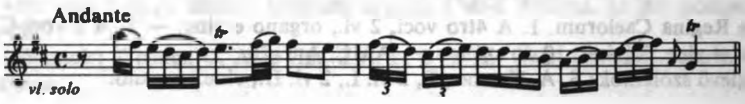

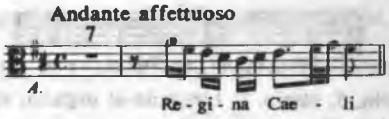

Regina Caeli a C, A, vl. solo con organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ant. 35.
Meglevő szólamok: C, A, vl. organo. — Sérült.

1708.

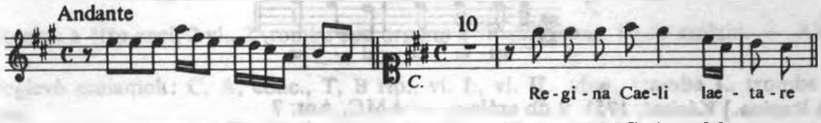

Regina Caeli a C solo, 2 vl. con organo. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Ant. 36.
Meglevő szólamok: C, 2 vl I, 2 vl II, organo. — Sérült.

1709.

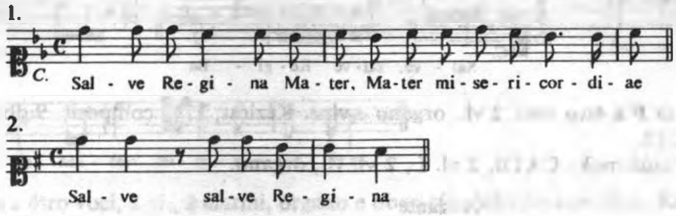

[2] Salve Regina. CATB, violin. 2 con organo, vlne. Aut. Anonimo. Kézirat, 1742. 8 db szólam. — AMC, Ant. 1.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlc., organo.

1710.

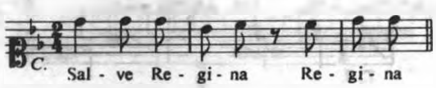

Salve Regina a 4 [voci] CATB, vl I, vl II, organo. — AMC, Ant. 2.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1711.

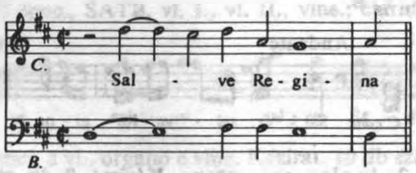

Salve Regina. CATB, violin. 2 con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Ant. 3.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1712.

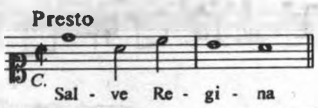

Salve Regina. CATB, violin. 2 con organo. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ant. 4.
Meglevő szólamok: CATB, vla. I., vla. II., vla. III., organo.

1713.

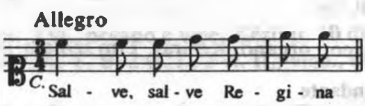

Salve Regina a CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo. Kézirat, 1750. 10 db szólam. — AMC, Ant. 5.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1714.

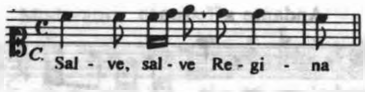

Salve Regina a CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo, vlne. Kézirat, 1742 compos. 11 db szólam. — AMC, Ant. 6.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., tympano, vlne., organo.

1715.

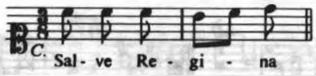

[Salve Regina.] Kézirat, 1751. 9 db szólam. — AMC, Ant. 7.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., organo.

1716.

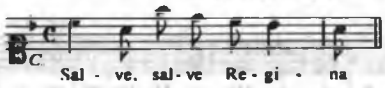

Salve Regina in F a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat, 1742 composit. 9 db szólam. — AMC, Ant. 12.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., organo.

1717.

[Salve Regina.] Kézirat, 3 db szólam. — AMC, Ant. 13.
Meglevő szólamok: A, T, B.

1718.

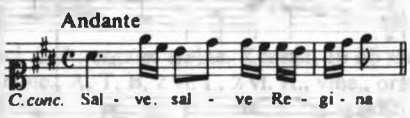

Salve Regina a 4tro voci, 2 vl., vlne. con organo. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ant. 14.
Meglevő szólamok: C conc., A, T, B, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1719.

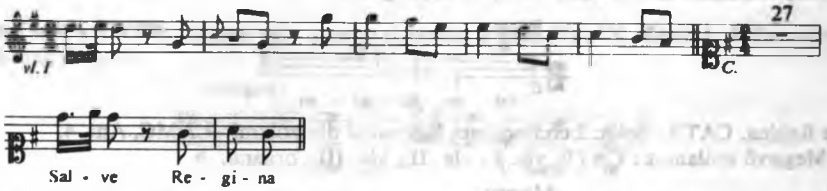

Salve Regina a 4tro voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Ant. 15.

1720.

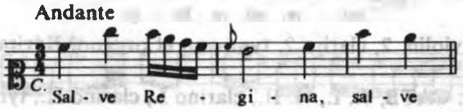

Salve Regina a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe con organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 16.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., organo.

1721

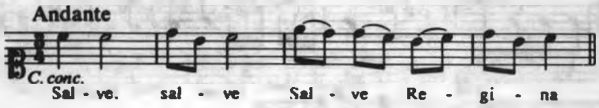

Salve Regina a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe con organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 17.

Meglevő szólamok: C, A, conc., T, B rip., vl. I., vl. II., vlne., tromba I., tromba II., organo.

1722.

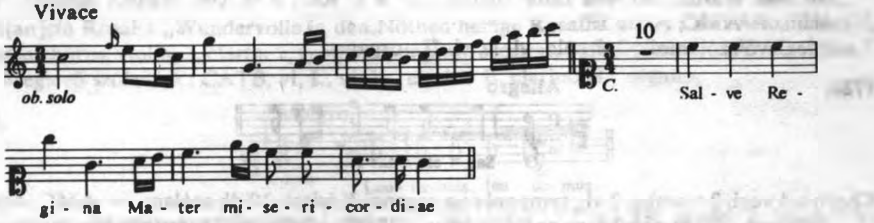

Salve Regina a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, organo e oboe c[on]c[er]to con vlne. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Ant. 30.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., ob. solo, organo.

1723.

Salve Regina a S conc., CATB, vl. I, vl. II, clarino I, clarino II col organo e vlne. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Ant. 31.

Meglevő szólamok: C conc., SATB, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., organo.

1724.

Salve Regina in Es a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 32.

Meglevő szólamok: T conc., C, A, B rip., 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo.

1725.

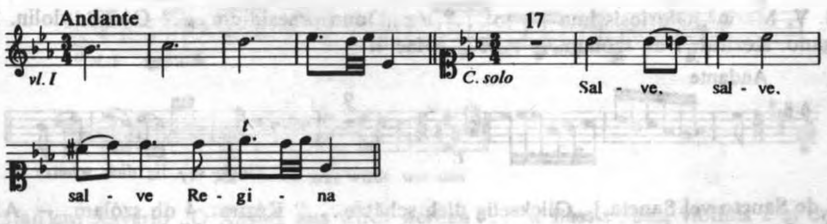

Salve Regina in Es a 4tro voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ant. 33.

Meglevő szólamok: C solo, A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo.

1726.

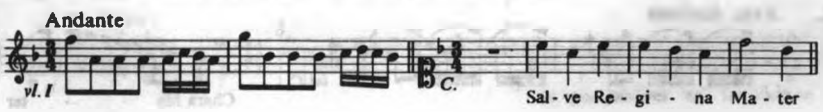

Salve Regina a 4tro voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Ant. 37.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo. — Sérült.

1727. Aria. Adagio

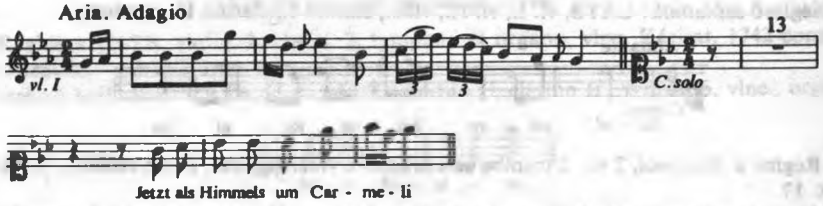

Aria de B. V. M. Carmelitana „Jetzt als Himmels um Carmeli eynerley[!] . . .", de S. Ursula „Mit was Würde, mit was Ehre Ursula . . ." a C solo, 2 vl. con organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 1.
Meglevő szólamok: 2 C solo, vl. I., vl. II., organo.

1728. Allegro

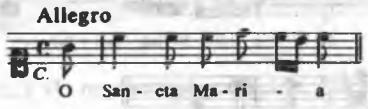

Choro a 4 voci, 2 trombe, 2 vl., tympani con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ariae 2.
Szövegek: „O Sancta Maria te invocamus . . .", ill. „O Sancta Theresia te invocamus . . .", ill. „O Sancte N. N. te invocamus . . ." — Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1729. 1.

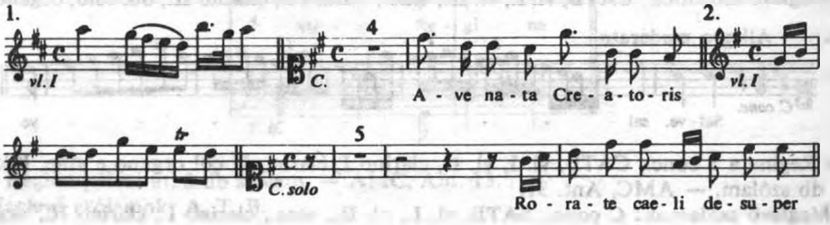

De Adventu. 1. „Ave nata Creatoris . . ." — 2. „Rorate caeli desuper . . ." C solo, violin. 2, organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ariae 3.

1730.

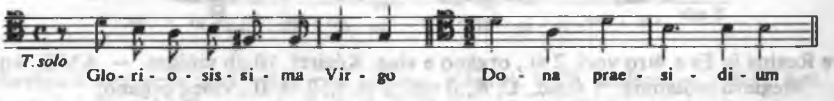

De B. V. Maria „Gloriosissima 30 . . .", és „Dona praesidium . . ." CATB, violin. 2. et organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Ariae 4.

1731. Andante

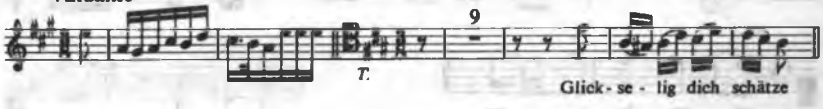

[Aria de Sancto vel Sancta.] „Glickselig dich schätze . . ." Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ariae 5.
A szöveg 1. versszakában Eleonora, 2—3. versszakában Adolph említődik meg.

1732. Aria. Andante

De B. V: M: Flente. CATB, violin. 2., clarin. 2, tympano et organo, vlne. Kézirat, 1758. 11 db szólam. — AMC, Ariae 6.

Recitativo: „Gratiarum mare Maria . . ." Aria: „Chara Mater . . ." Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlc., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1733.

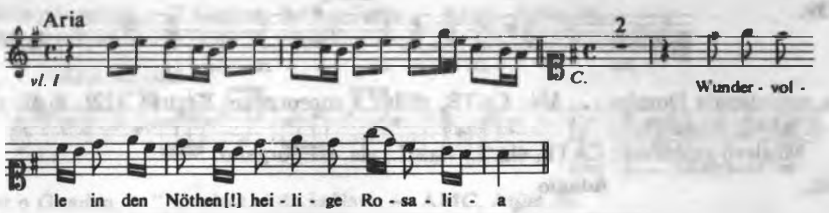

De S[an]cta Rosalia „Wundervolle in den Nöthen heilige Rosalia . . ." a Can: Alto, Teno[!], Basso chorus, violin. 2, clarin. 2, tympano, organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Ariae 7.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., organo.

1734.

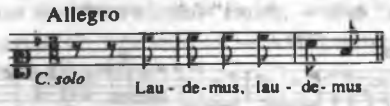

De S[an]cto Georgio aut Martyre „Laudemus, laudemus . . ." CATB, violin. 2, lituo 2. et organo, vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ariae 8.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., cor. I., cor II., vlne., organo.

1735.

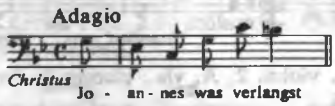

De S. Joanne a Cruce, Dialogus a T. et B. violin. 2, chorus CATB., violins 2, clarin. 2, tympano et organo. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Ariae 9.

A B-szóló, Christus-felirattal, kezdése: „Joannes was verlangst . . ."

1736.

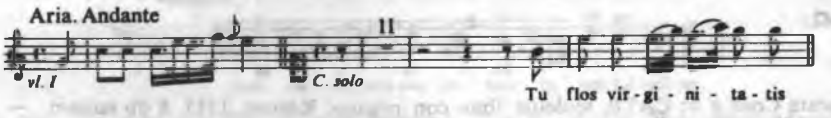

De S[an]cto Josepho a CATB, vl. 2, clarino 2, tympano et organo, vlne. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Ariae 10.

Recitativo: „Salve Patriarchum decus . . ." — Aria „Tu flos virginitatis . . ."

1737.

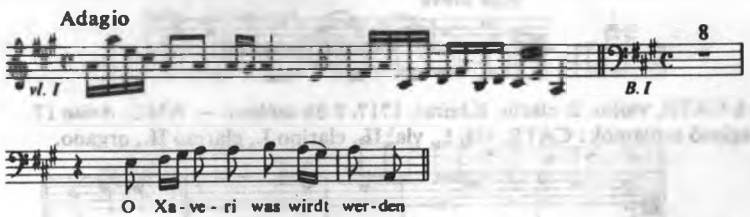

De S[an]cto Xaverio „O Xaveri was wirdt werden . . ." a Bassis 3bus, violinis 2 et organo. Kézirat, J. M. Anno 1.7.47. 6 db szólam. — AMC, Ariae 11.

Meglevő szólamok: B I., B II., B III., vl. I., vl. II., organo.

1738.

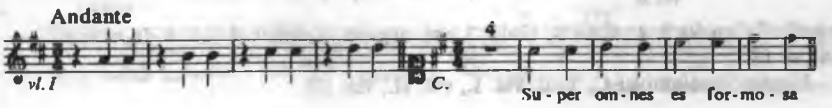

Mottetto in D♯ de Adventu Domini „Super omnes es formosa Gabriel archangelus . . ." a 4tro voci, 2 vl. vlne. e organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ariae 12.

Meglevő szólamok: CATB, 2 vl, I., 2 vl. II., vlne., organo.

1739.

Ne reminiscaris Domine . . . à 4: CATB, violae 3 con organo. Kézirat, 1721. 8 db szólam. — AMC, Ariae 13.

Meglevő szólamok: CATB, vla. I., vla. II., vla. III., organo.

1740.

Pro defuncti germanica. C, B, violae 2 et organo. Kézirat. 2 db szólam. — AMC, Ariae 14.
Csak a C — „Anima" és B — „Mors" feliratú szólamok vannak meg.

1741.

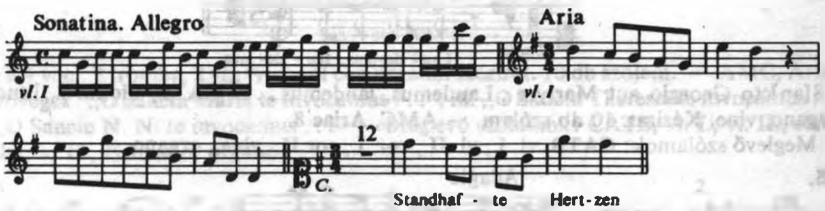

Pro Monialibus a 4 vocibus, violin. 2, A. vla., clarinis 2, tympano. Kézirat, 1730. 11 db szólam. — AMC, Ariae 15.

Tételek: Sonatina, Allegro
Recitativo „Wo aus, wohin? Bernardino, was gedenkest . . ."
Aria „Standhafte Hertzen . . ."

1742.

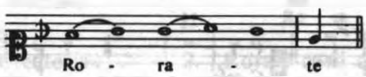

Rorate Coeli a 4: CATB, violettis 3bus con organo. Kézirat, 1713. 8 db szólam. — AMC, Ariae 16.

Meglevő szólamok: CATB, vla. I., vla. II., vla. III., organo.

1743.

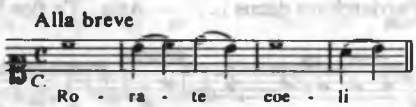

Rorate à CATB, violin. 2. clarin. Kézirat, 1717. 9 db szólam. — AMC, Ariae 17.

Meglevő szólamok: CATB, vla. I., vla. II., clarino I., clarino II., organo.

1744.

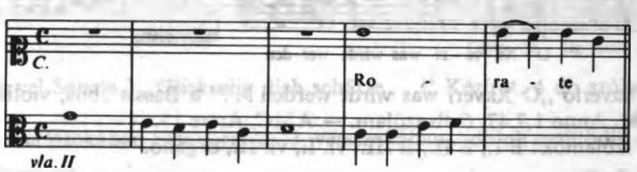

Rorate di Capella a 4: CATB, violis 3 con organo. Kézirat, 1724. 6 db szólam. — AMC, Ariae 18.

Meglevő szólamok: C, T, B, vla. I., vla. II., vla. III.

1745.

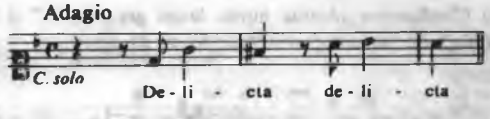

„Delicta juventutis . . ." Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 19.
Meglevő szólamok: CATB, organo.

1746.

„Lasst o Gnaden . . ." Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ariae 20.
Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., organo.

1747.

„Niemand kann . . ." Kézirat, 1747. 3 db szólam. — AMC, Ariae 21.
Csak a C solo, vl. I. és vl. II. szólam.

1748.

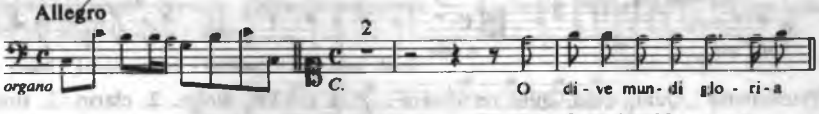

„O dive mundi gloria . . ." Kézirat, 1756. 2 db szólam. — AMC, Ariae 22.
Csak a C és organo szólam van meg.

1749.

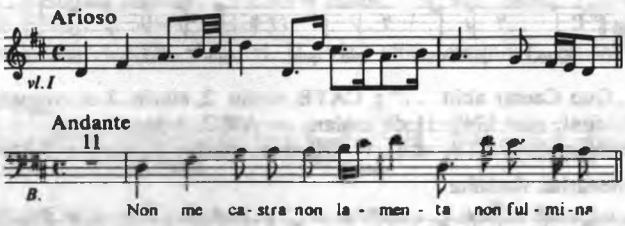

Aria „Non me castra non lamenta non fulmina . . ." a B. solo, vl. 2bus con fondamento.
Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ariae 23.
Possessor: Chori Jaurinensis S. Jesu.

1750.

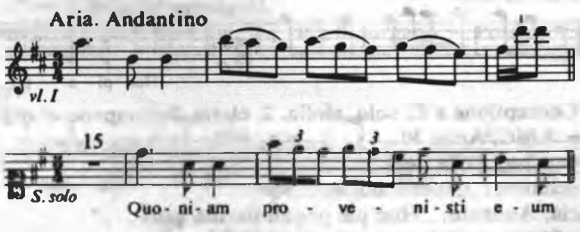

Motteto â S. solo, violinis 2bus con organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ariae 24.
Recitativo: „Domine in virtute tua . . ." — Aria: „Quoniam provenisti eum . . ."
Possessor: Chori Jaurinensis S. Jesu.

1751.

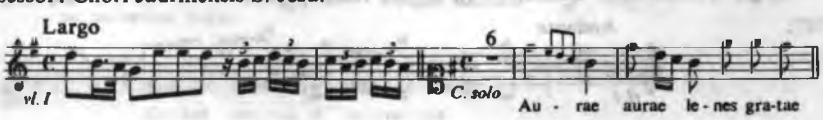

Aria de S. Josepho et Confessore „Aurae aurae lenes gratiae . . .” a C. solo, 2 vl. vla. con organo. Kézirat, 1756. 5 db szólam. — AMC, Ariae 25.

1752. Aria. Andante

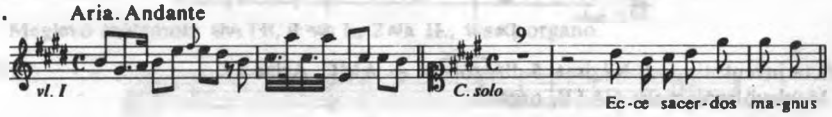

Aria de Conf[essore] Pont[ifice] in E♯ et S. Theresia, ac SS. Nomine Jesu „Ecce sacerdos magnus . . .” A C. solo, 2 vl., vla. con organo. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Ariae 26.
Meglevő szólamok: 2 C, vl. I., vl. II., vla., organo.

1753. Andante gratioso Andante affettuoso

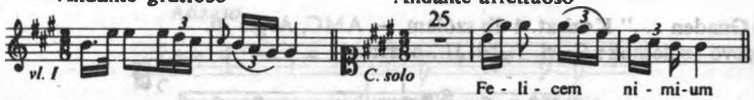

Aria in E♯ de B. V. M. et De Confessore non Pont[ifice] „Felicem nimium sortem . . .” a C. solo, 2 vl., vla. con organo. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Ariae 27.
Meglevő szólamok: 2 C solo, vl. I., vl. II., vla., organo.

1754. Andante

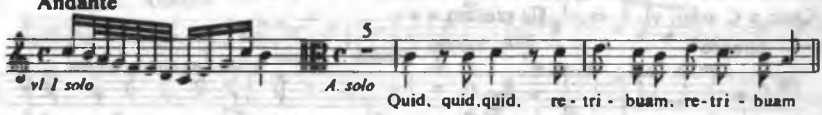

De Primiciante „Quid, quid, quid retribuam . . .” à CATB, violin. 2. clarin. 2. timpano, organo. Kézirat, 1718. 10 db szólam. — AMC, Ariae 28.

1755. Andante

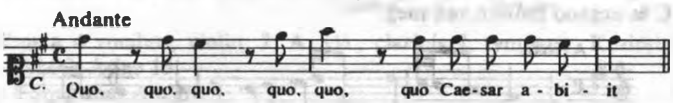

Pro defunctis „Quo Caesar abiit . . .” a CATB, violin. 2, clarin. 2 et tympano, organo. Aut. Anonimo. Kézirat, post 1749. 11 db szólam. — AMC, Ariae 29.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1756. Sonatina. Andante

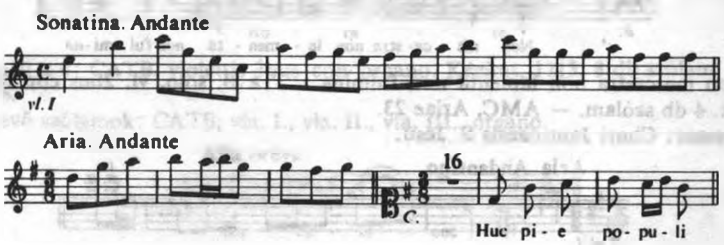

De Immaculata Conceptione a C. solo, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo, vlne. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ariae 30.
Tételek: Sonatina, Andante.
Recitativo: „Adeste fideles . . .”
Aria, Andante: „Huc pie populi devota gens . . .”
Recitativo: „Trophea mille canite . . .”
Alleluja
Meglevő szólamok: C solo, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., timpano, organo.

1757. Andante

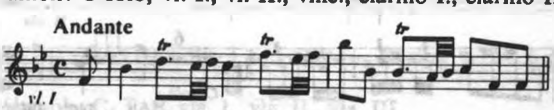

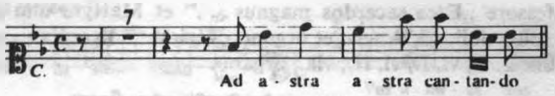

De Resurrectione „Ad astra astra cantando . . .” C. solo, violin. 2. con organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ariae 31.

Meglevő szólamok: C solo, vl. I., vl. II., organo.

1758. Aria. Andante

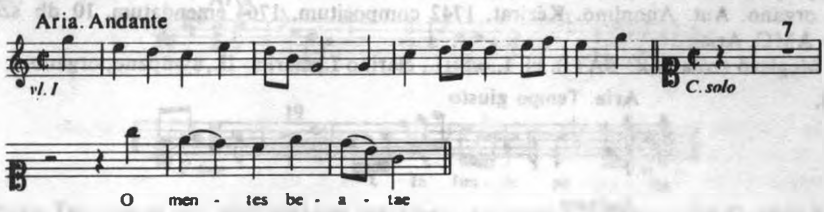

De Confessore „O mentes beatae . . .” ex C et ex B cum Choro. Aria a CATB, clarin. 2, tympano, vl. 2, A. vla. et organo. — De S. Theresia cum Choro, CATB, violis 2, clarin. 2, tympano et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 32.

A címvariánsok egyetlen műre vonatkoznak. — A címlap megjegyzése: 1757 productum apud A. R. P. Carmelitan.

1759. Allegro

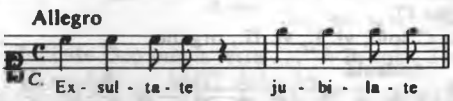

Pro Primitiante „Exsultate jubilate . . .” CATB. violin. 2, A. vla., clarin. 2, tympano, organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Ariae 33.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vla., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1760.

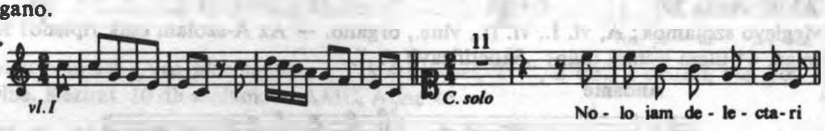

Motteta de tempore „Nolo jam delectari . . .”, Confessore „Ad festa convolate . . .”. C. solo. vl. I, vl. II, vla. con organo. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ariae 34.

A címhez készült kiegészítés: „Pro die onomastica A. R. P. Prioris Venceslai, e SS. Trinitate. — További szövegvariánsok: „Adeşte corda sacra . . .” — Vencelről, „O aeviterna Trinitas . . .” — a Szentháromságról.

Meglevő szólamok: 3 C solo, vl. I., vl. II., vla., fl., organo. — Possessor: Ex Rebus Johan Jacob Franz.

1761. 1. Allegro

2. Adagio

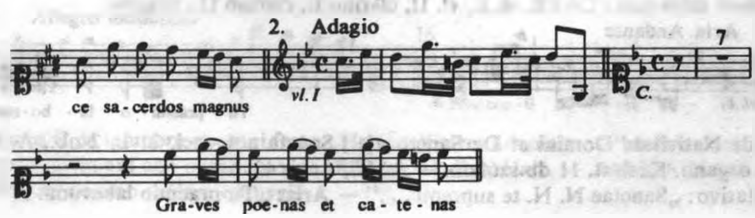

De Pontifice Confessore „Ecce sacerdos magnus . . .” et Martyre uno „Graves poenas et catenas . . .” C. solo, violin. 2, A. vla. et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 35.

Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla., organo.

1762.

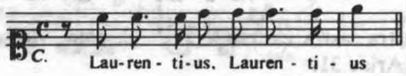

De S[an]cto Laurentio „Laurentius, Laurentius . . .” a 4: CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo. Aut. Anonimo. Kézirat, 1742 compositum, 1764 emendatum. 10 db szólam. — AMC, Ariae 36.

Meglevő szólamok: CATB. vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1763.

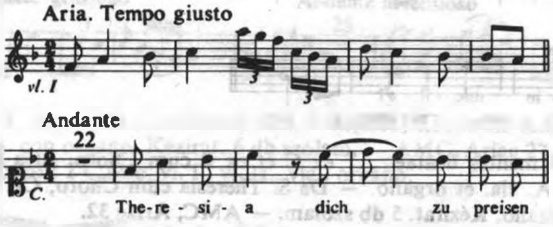

De S[an]cta Theresia „Theresia dich zu preisen . . .” et Tempore „O göttlichs Hertz vor deinen Thron . . .” germanicae a C. solo, violin. 2, cornu 2. et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 37.

Meglevő szólamok: C solo, vl. I., vl. II., organo.

1764.

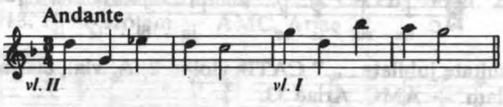

Motetto de Tempore v[el] Dedicatione a 4tro voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 39.

Meglevő szólamok: A, vl. I., vl. II., vlne., organo. — Az A-szólam csak ripieno! Kezdő szövege, 64 ütem szünet után: „Sanctificavit . . .”

1765.

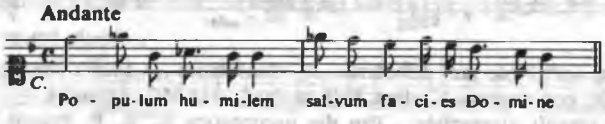

Motetto de Tempore „Populum humilem . . .” a 4tro voci, 2 vl. con organo e vlne. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ariae 40.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1766.

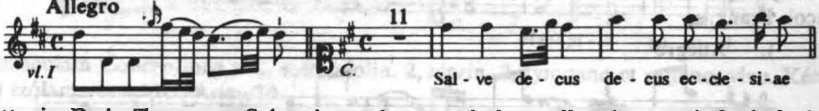

Mottetto in D de Tempore „Salve decus decus ecclesiae . . .” a 4tro voci, 2 vl. 2 clarini, organo e vlne. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Ariae 41.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II, clarino I., clarino II., organo.

1767.

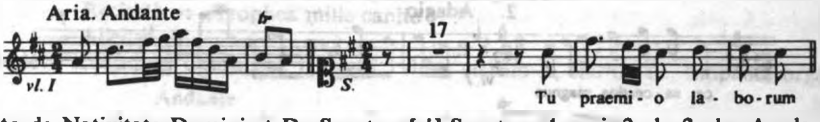

Motetto de Nativitate Domini et De Sancto v[el] Sancta a 4 voci, 2 vl., 2 ob., A. vla. con vlne. e organo. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Ariae 42.

Recitativo: „Sanctae N. N. te supremi . . .” — Aria: „Tu praemio laborum . . .”

1768. Allegro presco [!]

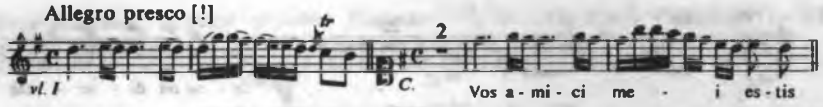

Mottetto de Tempore a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., ô fl. oblig., vla. con organo „Vos amici mei estis . . ." Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ariae 43.

1769.

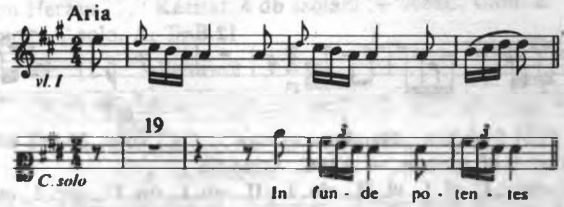

Aria de Tempore et nec Virg[ine] nec Mart[ire] „In funde potentes . . ." a C. v[el] T., 2 vl. con organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Ariae 44.

Meglevő szólamok: C solo, vl. I., vl. II., organo.

1770. Con spiritoso

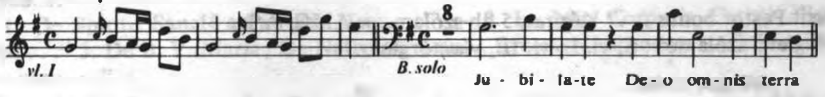

Aria pro quovis festo „Jubilate Deo omnis terra . . ." à B. solo, 2 vl., 2 ob., 2 cor. in G, vla. con basso. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Ariae 45.

Meglevő szólamok: B solo, vl. I., vl. II., vla., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II., cb.

1771. Allegro

Mottetto in D♯ „Vos piae turbae . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, vla. con organo, vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Ariae 46.

1772. 1. Andante molto

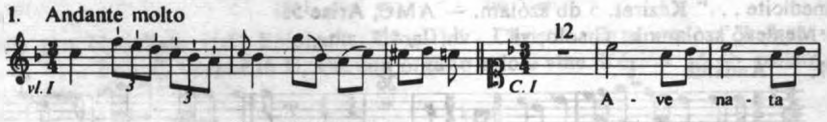

2. Andante

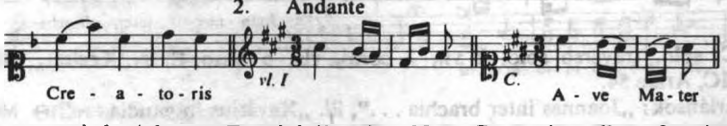

Duae mottetti de Adventu Domini (1. „Ave Nata Creatoris . . ." — 2. „Ave Mater . . .") a C. I, C. II, 2 vl. con organo e vlne. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Ariae 47.

Meglevő szólamok: C I., C II., 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo.

1773. Allegro moderato

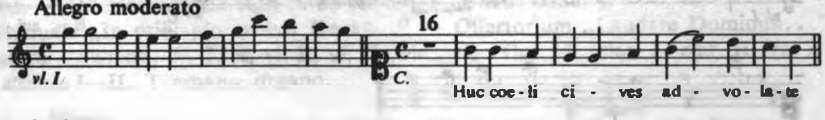

Motetto in C de tempore et omni festo „Huc coeli cives advolate . . ." a 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 2 clarini, tympani con organo e vlne. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Ariae 48.

Csak az organo-szólam hiányzik.

1774. Andante

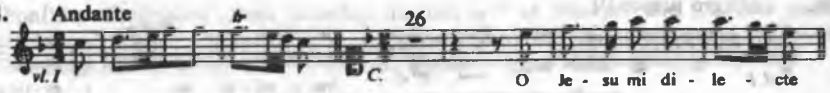

Mottetto de SS. N[omi]ne Jesu „O Jesu mi dilecte . . .” a S., 2 vl., vla. 2 corni e organo. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Ariae 49.

Meglevő szólamok: C, vl. I., organo.

1775. Largo

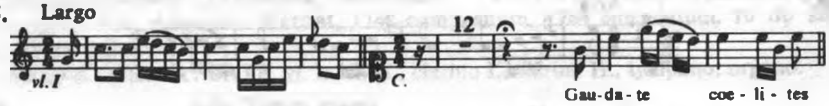

Aria de S[an]cto v[el] S[an]cta „Gaudete coelites . . .” C. solo, 2 vl. 2 ob., 2 clarini, 2 violi con basso. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Ariae 50.

Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla. I—II., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II., organo.

1776. Allegretto

„Surrexit Pastor bonus . . .” Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 51.

Meglevő szólamok: S, vl. I., vl. II., vla., organo.

1777. Allegro molto

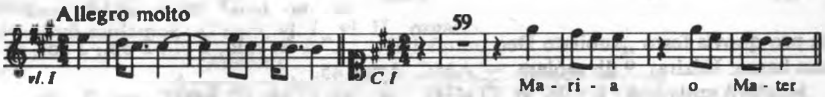

„Maria o Mater . . .” Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Ariae 52.

Meglevő szólamok: C I., C II., A, T, B, vl. I., vl. II., vla., ob. I., ob. II., clarino I., clarino II., tympano.

1778.

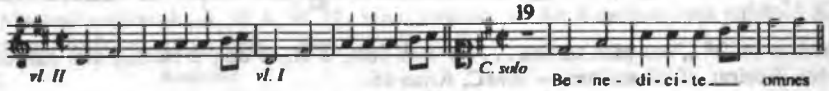

„Benedicite . . .” Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Ariae 53.

Meglevő szólamok: C solo, vl. I., vl. II., vla., cb.

1779. Andante

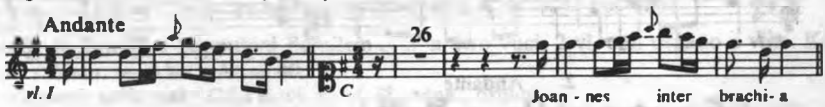

Aria in G a C. solo, traverso solo, 2 vl., 2 corni, vla. e basso. E. N. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Ariae 54.

Szövegvariánsok: „Joannes inter brachia . . .”, ill. „Xaverius in gaudia . . .” — Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla., fl., cor. I., cor. II., cb.

1780.

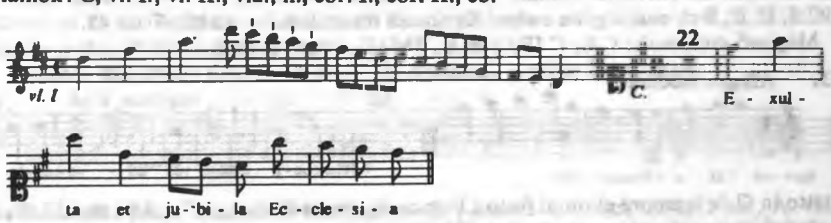

Cantata per 8 instrumenti et voce sola, vl. I, vl. II, A. vla, clarino I, clarino II, cornu I, cornu II con organo. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Cant. 1.

Szövegvariánsok: „Exulta et jubila Ecclesia . . .", ill. „Properate huc volate . . ." — Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla., vlne., organo. — Sérült!

1781.

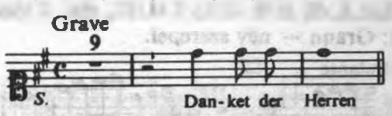

Cantata „Danket den Herzen . . ." Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Cant. 2.
Meglevő szólamok: C solo, A, T, B.

1782.

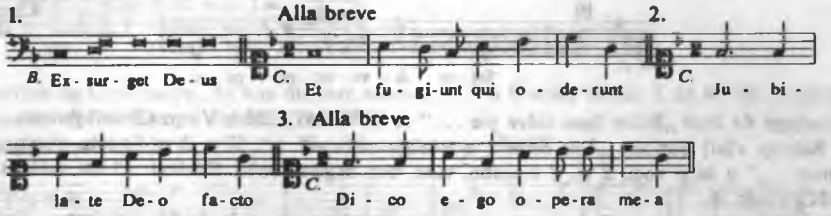

Introitus varii a CATB, violis 3bus con organo et vlne. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Grad. 1.
1. De Spiritu Sancto „Exurget Deus . . ." — 2. In festo Corporis Christi „Exultate Deo . . ." 3. De B. V. Maria; De Nativitate Jesuli „Eructavit cor meum . . .", ill. „Cantate Domino . . ."

1783.

De Beata V: Maria „Felix es sacra Virgo Maria . . ." CATB, vl. 2, vla. 2, organo. Kézirat, 1727. 8 db szólam. — AMC, Grad. 2.
Meglevő szólamok: A, T, B, vl. I., vl. II., vla. I., vla. II., organo.

1784.

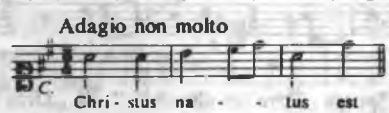

Graduale pro Nativitate v[el] Epiphania D[omi]ni „Christus natus est . . ." à 4tro voci cantati, 2 vl., 2 ob., 2 trombe in D, vla. con organo solo e vlne. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, Grad. 3.

1785.

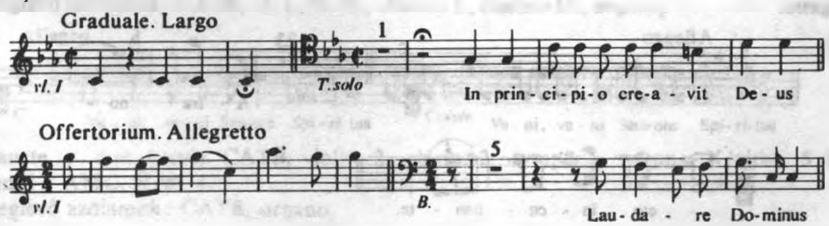

Graduale — Offertorium. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, Grad. 4.
Graduale „In principio creavit Deus . . ." — Offertorium „Laudare Dominus . . ." — Meglevő szólamok: A, T, B, vl. I., vl. II., vla., vlc., vlne., fl., clar. I., clar. II., fg. I., fg. II., clarino I—II., Tympano, organo.

1786.

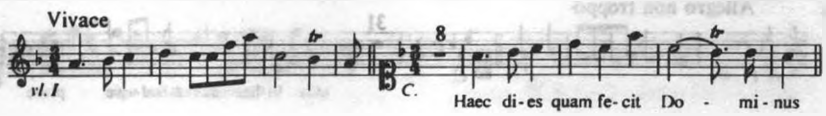

Graduale pro Paschate vel Dominica „Hae dies quam fecit Dominus . . .” a CATB, 2 vl. vla. con organo è vlne. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Grad. 5.

Meglevő szólamok: 2 C, 2 A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., vla., 2 vlne. A címlapon, feltehetően korabeli kézzel, ceruzával: Graun — név szerepel.

1787.

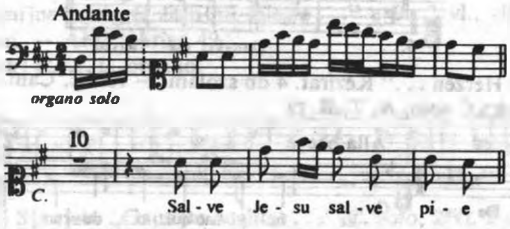

Offertorium de Jesu „Salve Jesu salve pie . . .” et B. V. M. „Salve Virgo Christi parens . . .”, de Sancto v[el] Sancta „Ave Sancta quam gaudemus . . .”, ill. „Ave Sancte quam gaudemus . . .” a 4tro voci, 2 vl. 2 trombe, vlne. con organo solo. Kézirat. 18 db szólam. — AMC, Grad. 6.

További szövegek: de S. Josepho „Salve Pater Salvatoris . . .”, de SS. Trinitate et Spiritu Sancto „Profitentes Unitatem . . .”, ill. „Qui procedis ab utroque . . .” — Meglevő szólamok: 3 C, 3 A, 3 T, 3 B, vl. I., vl. II., tr. I., tr. II., vlne., organo.

1788.

Offertorium pro omni festo „Jubilate . . .” a 4 voci, 2 vl. A. vla. 2 clarini, tympani con organo e vlne. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Grad. 7.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vla., clarino I., clarino II., vlne., organo, tympano.

1789.

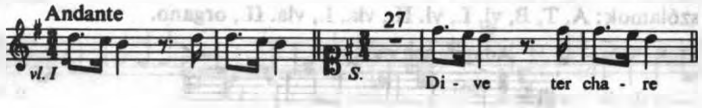

Offertorium de Sancto v[el] Sancta „Dive ter chare . . .”, ill. „Diva ter chara . . .” con choro ô Graduale de SSmo Nomine Jesu, et quovis festo à 4 voci, 2 vl., vla., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Grad. 8.

Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., vla., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1790.

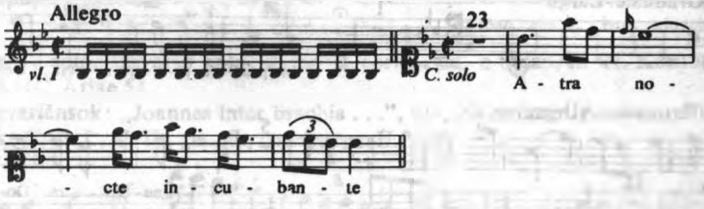

Offertorium pro omni festo „Atra nocte in-cubante . . .” a 4tro voci, 2 vl., A. vla., vlne. con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Grad. 9.

Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vla., vlne., organo.

1791.

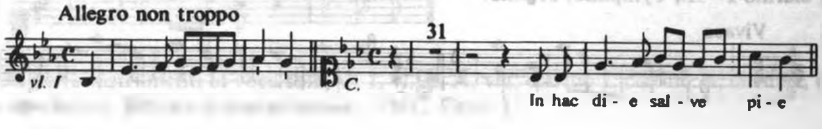

Offertorio in Es de Tempore, et omni festo „In hac die salve pie . . ." a 3 voci, C, T, B, 2 vl., vla., 2 ob., 2 cor., vlne. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, Grad. 10.
Meglevő szólamok: 2 C, 2 T, 2 B, 2 vl. I., vl. II., vla., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II., 2 cb.

1792.

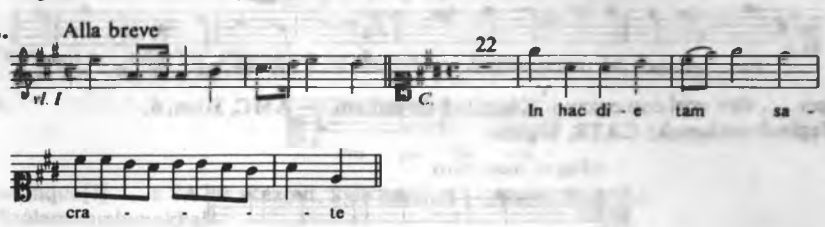

Offertorium de Confessore „In hac die tam sacrate . . ." à C solo, violin. 2. et A. vla., organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Grad. 11.
Meglevő szólamok: C, vl. I., vl. II., vla., organo. — Sérült.

1793.

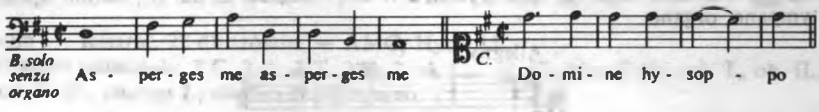

Asperges me hysopo . . . C, A, B, organo. Kézirat, (1786). 4 db szólam. — AMC, Hym. 1.
Meglevő szólamok: C, A, B, organo.

1794.

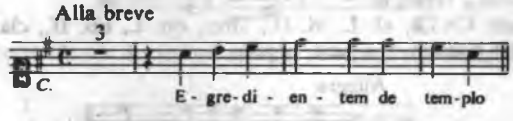

Vidi aquam . . . a 4 vocibus ut CATB et organo. Kézirat, (1730). 4 db szólam. — AMC, Hym. 2.
A T-szólam hiányzik.

1795.

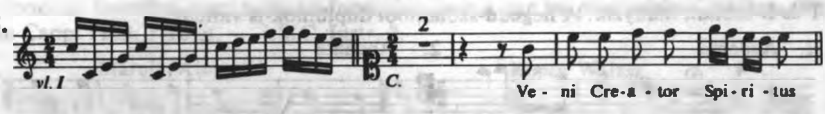

Veni Creator . . . à CATB, 2 violin., 2 clarini, tympano et organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Hym. 3.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., organo.

1796. I. Allegro

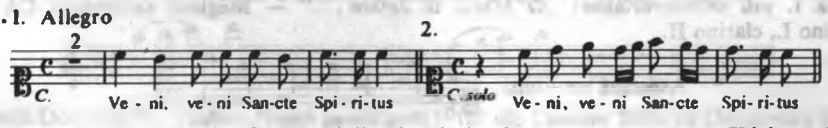

Veni Sancte . . . duo brevis. CATB, violin. 2., clarin. 2., tympano, organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Hym. 4.
Meglevő szólamok: CATB, organo.

1797.

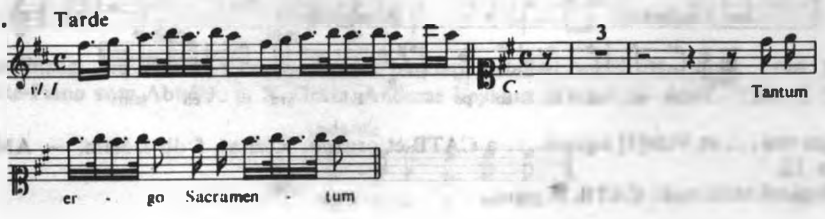

Tantum ergo a 4tro voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Hym. 5.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1798.

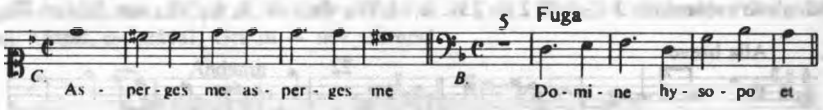

Asperges . . . 4tro voci con organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Hym. 6.
Meglevő szólamok: CATB, organo.

1799.

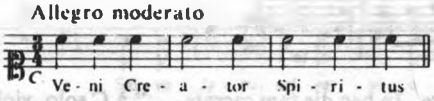

Veni Creator . . . à 4tro voci, 2 vl., 2 clarini in C, tympani con organo e vlne. Kézirat. 16 db szólam. — AMC, Hym. 7.
Meglevő szólamok: 2 C, A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., ob. I., ob. II., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1800.

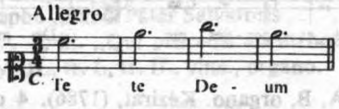

Te Deum laudamus à 4tro voci, 2 vl., 2 ob., 4tro clarini, tympani, organo con vlne. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, Hym. 8.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., ob. I., ob. II., clarino I., clarino II., clarino, princ. clarino toccato, tympani, organo.

1801.

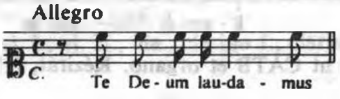

Te Deum . . . Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Hym. 9.
A T és B-szólam hiányzik. A hegedű-szólamból duplumok is vannak.

1802.

2 Lauda Sion . . . Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Hym. 10.
Az 1. mű szövegvariánsa: „O Maria te amare . . .” — Meglevő szólamok: CATB, clarino I., clarino II.

1803.

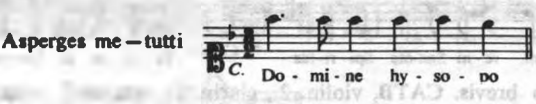

4-stimmiges Asperges me, mit Orgelbegleitung, CATB, organo. Kézirat. — AMC, Hym. 11.
Meglevő szólamok: CATB, organo.

1804.

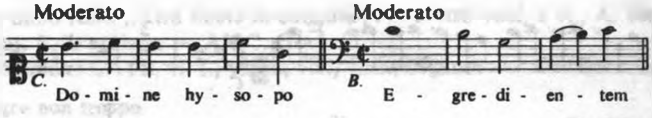

Asperges me . . . et Vide[!] aquam . . . a CATB et organo. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Hym. 12.
Meglevő szólamok: CATB, organo.

1805.

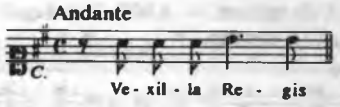

Vexilla Regis . . . a SATB. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Hym. 13.

1806.

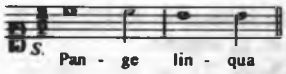

Pange linqua[!] . . . a SATB. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Hym. 14.
Szólam-duplumokkal.

1807.

Te Deum . . . Kézirat. 22 db szólam. — AMC, Hym. 15.
Meglevő szólamok: 2 C, 2 A, 2 T, 2 B, 2 vl. I., 2 vl. II., vla., 2 vlc., ob. I., ob. II., cor. cor. I., II., clarino I., clarino II., tympano.

1808.

3 Galop fürs Piano-Forte für die Societät-Carnaval 1824 zu Prag. Kézirat. 1 kötet. — AMC, Instr. 1.

1809.

10 Polonoises favorites pour le piano-forte, composées par les plus celebres maitres. Vienne, Jean Cappi 1155. 1 kötet. — AMC, Instr. 2.

1810.

Marsch und Hopsawalzer von J. G. von NR. Kézirat. 1 kötet. — AMC, Instr. 3.

1811.

Redouth Deutsche für Violino Primo gewidtmet[!] für die Cassino Bälle zu Oedenburg 1827. Kézirat. 1 db hegedű-szólam. — XJM, H. 1.20.

1812.

Ritter-Einzug und Kontretanz der Schwarzen, vorgestellet den 2. Hornung, 1796. Fürs Forte-Piano vom Abbé J. R. S. Grätz, Andreas Leykam. 1 kötet. — AMC (TK), C. 3.59.

1813.

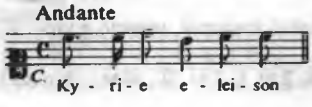

Lytaniae lauretanae. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Lyt. 1.
Meglevő szólamok: C, A, T, 2 organo.

1814.

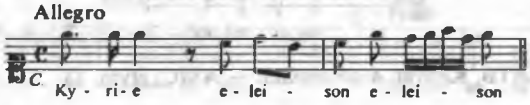

Lytaniae lauretanae. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Lyt. 2.
Meglevő szólamok: CATB, vl. 1., organo.

1815.

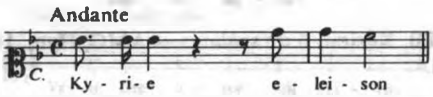

[Missa in B.] Kézirat, (1755). 7 db szólam. — AMC, Miss. 1.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo. — Sérült.

1816.

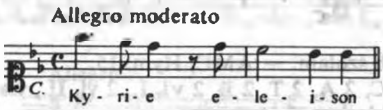

Messa a 4tro voci, 2 vl. con organo e vlne. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Miss. 2.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., vl. II., vlne., organo.

1817.

Messa in B a 4 voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Miss. 3.
Meglevő szólamok: 2 C, 2 A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., cb., organo.

1818.

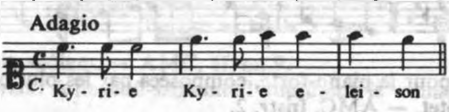

Missa in C à 4 v[oci] CATB, violin. 2., clarin. 2., trombonis 2 solo, tympano et organo. Kézirat. (1745). 12 db szólam. — AMC, Miss. 4.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., trombone I., trombone II., clarino I., clarino II., tympano, organo. — Sérült.

1819.

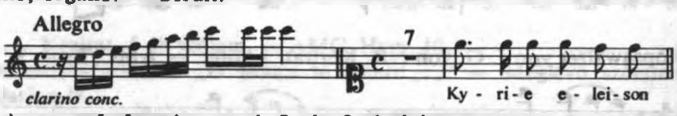

Messa â clarino conc[er]to, 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympany[!], orgue e vlne. Kézirat. 11 db szólam. — AMC, Miss. 5.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino conc., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1820.

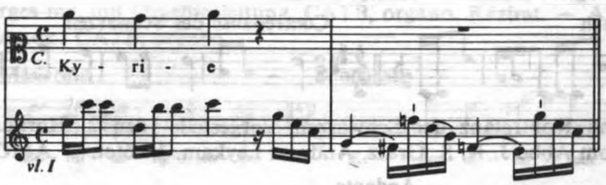

Messa in C a 4 voci, 2 vl., 2 clarini, tympani, organo e vlne. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Miss. 6.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I, 2 vl. II., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1821.

[Missa in C.] Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Miss. 7.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., trombone I., trombone II., tympano, organo.

1822.

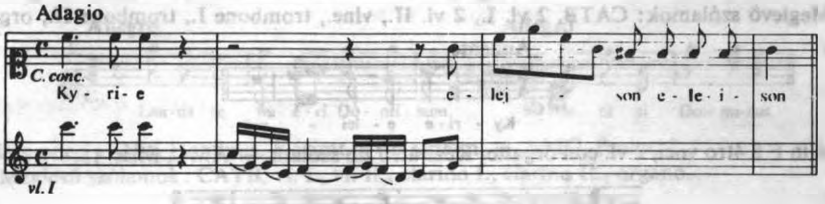

Messa a C, A, T, 2 B, 2 vl., 2 ob., 2 tromboni, 2 clarini con organo e vlne. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, Miss. 8.
Meglevő szólamok: C, A, T, B I., B II., vl. I., vl. II., vlne., ob. I., ob. II., clarino I., clarino II., trombone I., trombone II., organo.

1823.

Messa a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo e vlne. Kézirat. 11 db szólam. AMC, Miss. 9.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo. — Sérült!

1824.

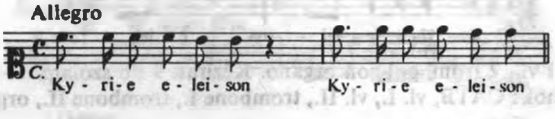

[Missa in C.] Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Miss. 10.
Csak a SATB, vl. I. conc. és vl. II.-szólam van meg. — Sérült.

1825.

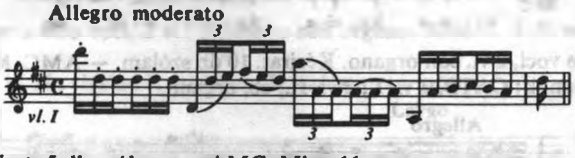

[Missa in D]. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Miss. 11.
Meglevő szólamok: 2 vl. I., vl. II., vlne., organo.

1826.

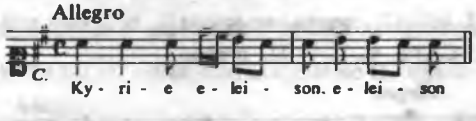

Messa a 4tro voci, 2 vl., 2 tromboni con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Miss. 12.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., trombone I., trombone II., organo.

1827.

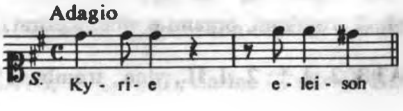

[Missa in D.] Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Miss. 13.
Csak a S, vl. I. és vl. II. szólam van meg.

1828.

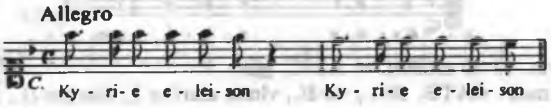

Messa a 4 voci, 2 vl., 2 tromboni con organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Miss. 14.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., trombone I., trombone II., organo.

1829.

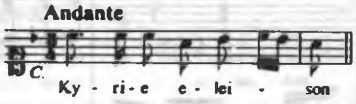

Messa in F â 4tro voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Miss. 15.

1830.

Messa in G a 4 voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Miss. 16.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., cb., organo.

1831.

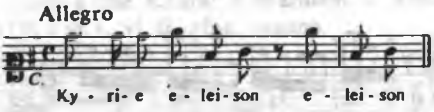

Messa in G♯ a CATB, 2 vl. con organo. Kézirat, (1792). 10 db szólam. — AMC, Miss. 17.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo.

1832.

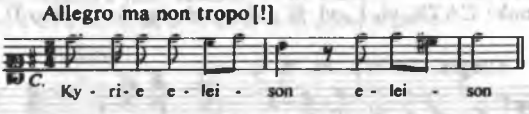

Messa a 4tro voci, 2 vl., 2 tromboni con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Miss. 18.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., trombone I., trombone II., organo.

1833.

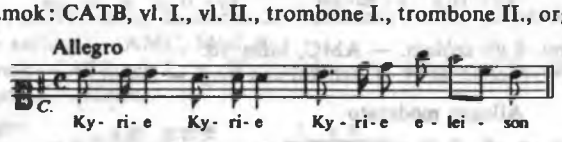

Messa in G♯ a 4tro voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Miss. 19.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., cb, organo.

1834.

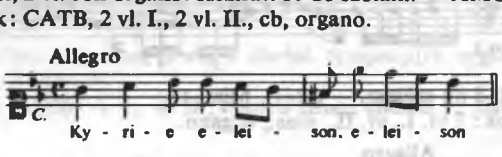

Messa a 4tro voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Miss. 20.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1835.

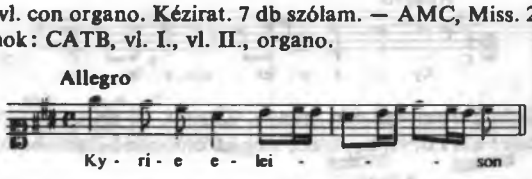

Messa in A a 4tro voci, 2 vl., 2 tromboni, organo e vlne. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Miss. 21.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., trombone I., trombone II., organo.

1836. Allegro

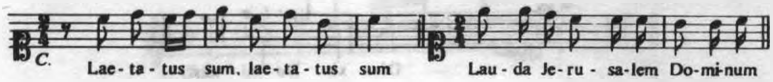

Allegro

Laetatus sum et Lauda Jerusalem â 4: CATB, violin. 2, clarin. 2, tympano et organo, vlne. Authore Anonimo. Kézirat, (1745 compositum). 11 db szólam. — AMC, Psalm. 1.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., tympano, vlne., organo.

1837. Allegro

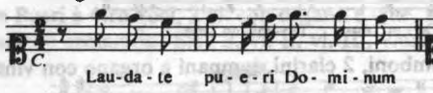

Allegro

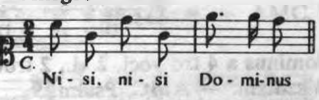

Laudate pueri et Nisi Dominus. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Psalm. 2.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., organo.

1838.

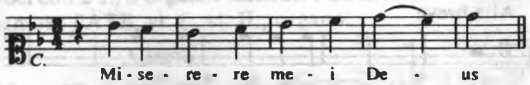

Miserere. Kézirat, (1746). 7 db szólam. — AMC, Psalm. 3.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1839. Allegro

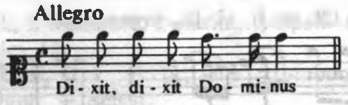

Dixit Dominus a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Psalm. 4.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1840. Adagio

Grave

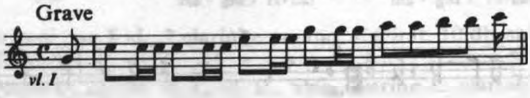

Dixit et Magnificat a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe con organo. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Psalm. 5.
Csak a vl. I., vl. II., clarino I. és clarino II.-szólam van meg.

1841. Allegro

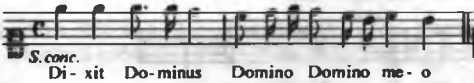

Largo

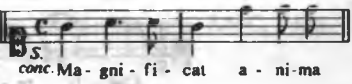

Dixit et Magnificat a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Psalm. 6.
Meglevő szólamok: SATB, vl I, vl II, clarino I, clarino II, organo.

1842. Adagio

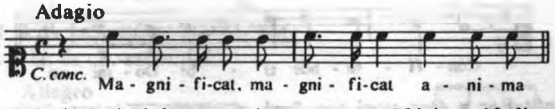

Magnificat a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Psalm. 7.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1843. Allegro non molto

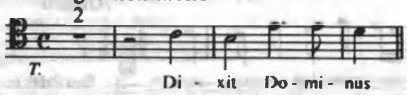

Dixit Dominus. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Psalm. 8.
Csak a T, B, clarino I.-és clarino II.-szólam van meg.

1844. Allegro moderato

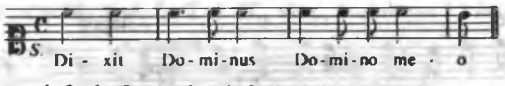

Dixit Dominus a 4 tro voci, 2 vl., 2 tromboni, 2 clarini, tympani e organo con vlne. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Psalm. 9.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., vlne., trombone I., trombone II., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1845. Alla breve

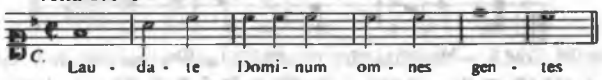

Laudate D[omi]num omnes gentes, â CATB, vl. I, vl. II con organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Psalm. 10.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1846.

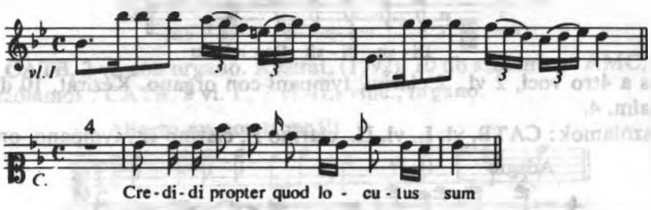

Credidi a 4tro voci, 2 vl., con organo e vlne. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Psalm. 11.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1847. Allegro

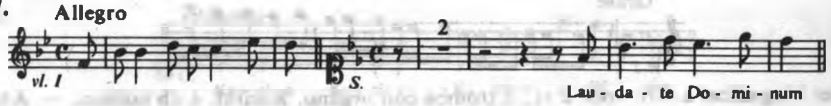

Laudate Dominum â 4tro voci, 2 vl., 2 tromboni, 2 clarini, tympani con organo e vlne. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Psalm. 12.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., organo.

1848.

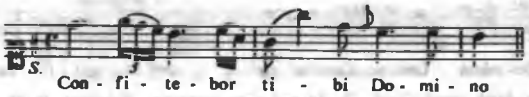

Confitebor a 4tro voci, 2 vl. con organo e vlne. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Psalm. 13.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1849.

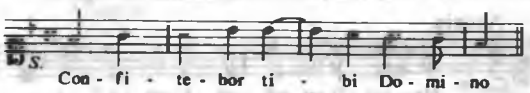

De Angelis — Confitebor a 4tro voci con 2 vl. e organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Psalm. 14.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., organo.

1850.

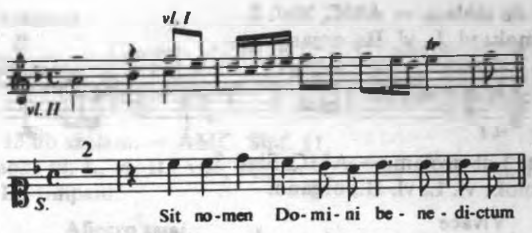

Laudate Pueri à 4tro voci, 2 vl. con organo e vlne. Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Psalm. 15.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1851.

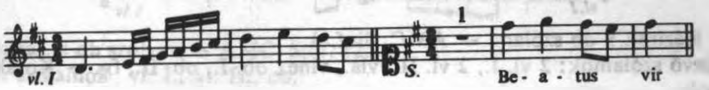

Beatus vir a 4tro voci con 2 vl. e organo. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Psalm. 16.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., organo.

1852.

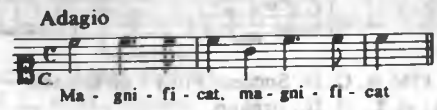

Magnificat a 4tro voci, 2 vl., 2 tromboni, 2 clarini, tympani con organo e vlne. Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Psalm. 17.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., vlne., trombone I., trombone II., clarino I., clarino II., tympano, organo. — Sérült.

1853.

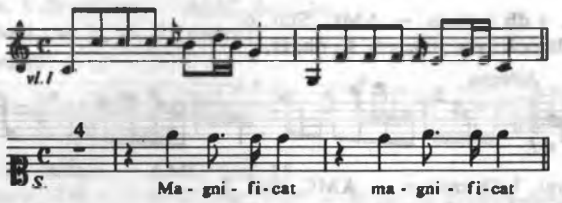

Magnificat a 4tro voci con 2 vl., 2 clarini e organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Psalm. 18.
Meglevő szólamok: SATB, vl. I., vl. II., vlne., clarino I., clarino II., organo. — Sérült!

1854.

Requiem a 4tro voci, 2 vl., con organo e vlne. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Requ. 1.
Meglevő szólamok: 2 C, 2 A, T, B, 2 vl. I., vl. II., 2 vlne., organo.

1855.

Sinfonia. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Sinf. 1.
Vl. I., vl. II., vla. és cb.-szólamok.

1856.

Sinfonia. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Sinf. 2.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., organo.

1857.

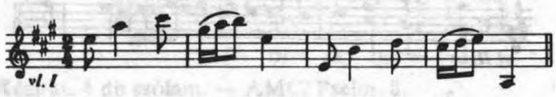

Symphonia. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Sinf. 3.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., organo.

1858.

Sinfonia. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Sinf. 4.
Meglevő szólamok: 2 vl. I., 2 vl. II., vla., vlne., ob. I., ob. II., fg. — Korabeli duplum-szólamok.

1859.

Sonata. Kézirat, (J. M. 1746 A. C. Ja. Succen: Fili:) 3 db szólam. — AMC, Sinf. 5.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., organo.

1860.

Sinfonia. Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Sinf. 6.
Meglevő szólamok: vla., cb., ob. I., ob. II.

1861.

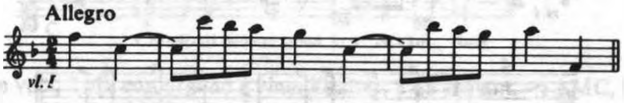

Symphonia. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Sinf. 7.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., organo.

1862.

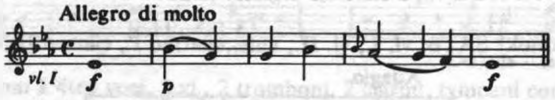

Overtura à 2 violini, 2 oboe, 2 corni, A. viola e Basso. Kézirat. 8 db szólam. — AMC. Sinf. 8.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., vla., cb., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II.

1863.

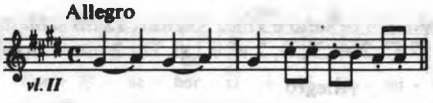

[Sinfonia.] Kézirat. 4 db szólam. — AMC, Sinf. 9.
Meglevő szólamok: vl. II., ob. I., ob. II., cor. I.

1864.

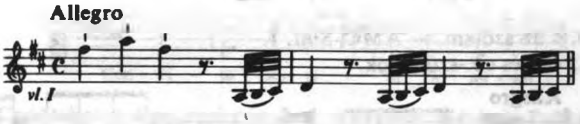

Sinfonia. Kézirat. 5 db szólam. — AMC, Sinf. 10.
Meglevő szólamok: vl. I., vla., cb., cor. I., cor. II.

1865. Maestoso

[Sinfonia.] Kézirat. 13 db szólam. — AMC, Sinf. 11.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., vla., cb., fl. I., fl. II., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II., clarino I., clarino II., timpani.

1866. Allegro assai

Sinfonia. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Sinf. 12.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., cb.

1867. Allegro

Simfonia. Kézirat. 3 db szólam. AMC, Sinf. 13.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., organo.

1868. Allegro

Symphonia. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Sinf. 14.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., organo.

1869. Allegro

Sinfonia. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Sinf. 15.
Meglevő szólamok: 2 vl. I., 2 vl. II., vla., 2 cb. — Korabeli duplum-szólamok.

1870. Allegro

[Sinfonia.] Kézirat. 8 db szólam. — AMC, Sinf. 16.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., vla., cb., ob. I., ob. II., cor. I., cor. II.

1871. Allegro

Sinfonia. Kézirat, (J. M. Anno 1746). 11 db szólam. — AMC, Sinf. 17.
Meglevő szólamok: 2 vl. I., 2 vl. II., vla., cb., clarino I., clarino II., clarino III., timpani, organo. — Korabeli duplum-szólamokkal.

1872. Allegro

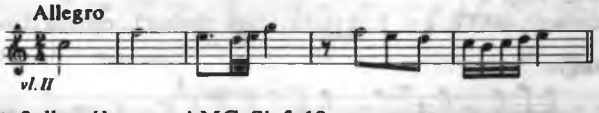

Sinfonia. Kézirat. 3 db szólam. — AMC, Sinf. 18.
Meglevő szólamok: vl. II., vla., cb.

1873. Allegro assai

[Sinfonia.] Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Sinf. 19.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., vla., cb., ob. I., ob. II. — Sérült!

1874. Allegro assai

Sinfonia. Kézirat. 7 db szólam. — AMC, Sinf. 20/1.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., 2 vla., cb., clarino I., clarino II., timpani.

1875. Allegro assai

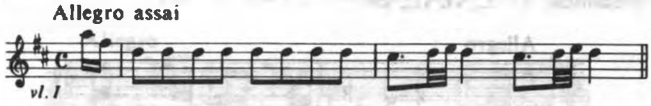

Sinfonia. Kézirat. 6 db szólam. — AMC, Sinf. 20/2.
Meglevő szólamok: vl. I., vl. II., vla., cb., cor. I., cor II.

1876.

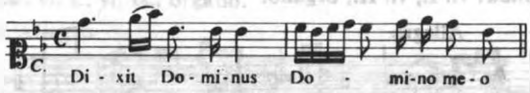

Vesperae de Virgine. CATB, viol. 2. organo. Kézirat, (1726). 7 db szólam. — AMC, Vesp. 1.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., organo.

1877.

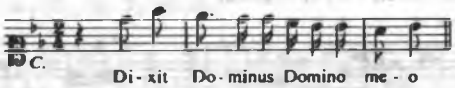

Vesperae de B. V. M. a 4 voci, 2 trombe con organo. Kézirat, (1753). 9 db szólam. — AMC, Vesp. 2.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., organo.

1878.

Vesperae de Confessore à 4 voci, 2 vl. con organo. Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Vesp. 3.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., organo. — A vonós-duplumok későbbi időből valók.

1879. Allegro

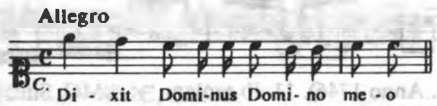

Vesperae de Confessore a 4tro voci, 2 vl., 2 clarini, tympani con organo. Kézirat. 12 db szólam. — AMC, Vesp. 4.
Meglevő szólamok: CATB, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., clarino I., clarino II., organo.

1880. Poco allegro

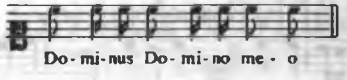

[Vesperae.] Kézirat. 10 db szólam. — AMC, Vesp. 5.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., vlne., tromba I., tromba II., organo.

1881.

Psalmi breves. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Vesp. 6.
1. Dixit Dominus. — 2. Confitebor. — 3. Beatus vir. — 4. Laudate pueri. — 5. Laudate Dominum. — 6. Memento Domine. — 6. Laetatus sum. — 8. Nisi Dominus. — 9. Lauda Jerusalem. — 10. Credidi. — 11. In convertendo. — 12. Domine probasti me. — 13. Beati omnes. — 14. De profundis. — 15. In exitu. — 16. Magnificat.
Meglevő szólamok: 2 C, A, T, B, vl. I., vl. II., vlne., organo.

1882.

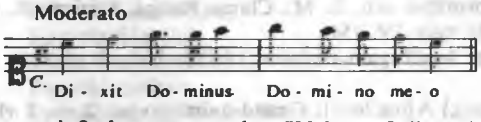

Vesperae breves a 4 tro voci, 2 vl., organo e vlne. Kézirat. 15 db szólam. — AMC, Vesp. 7.
Meglevő szólamok: 2 C, 2 A, T, B, 2 vl. I., 2 vl. II., vlne., clarino I., clarino II., tympano, organo.

1883.

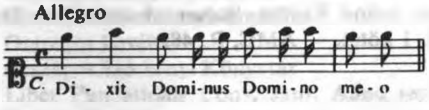

Vesperae de B. V. M. a 4tro voci, 2 vl., 2 trombe con organo. Kézirat. 9 db szólam. — AMC, Vesp. 8.
Meglevő szólamok: CATB, vl. I., vl. II., clarino I., clarino II., organo. — Sérült!

1884. Antiphonarium romanum: mariano-seraphicum pro omni tempore: complectens omnia Ecclesiae Universae, provinciaeque Marianae ad Divinum Officium in Choro modulandum necessaria, suis locis ordinatim disposita: quibus denuò accesserunt lytaniae, quae ad facilius respondum à choro utiliter sunt annexae. Editio apprimè utilis. Ab innumeris, qui in superioribus editionibus, in musicen praecipuè irrepserant, expurgata, nec non ad politiorem canendi stylum redacta, ac non modico labore, et diligentia, peristino candori restituta, Conventuque Jaurinensi in perpetuum, consignata. A F. Gaudentio Dettelbach Magistro Chori, Franciscano, Sacerdote Mariano. Visitante Almam Provinciam a R. P. Eugenio Kósa Min. Pro. Guardianum agente M. V. P. Ruperto Kovács 1769 . . . Kézirat, A(?) (die 13 Nov: 1769). 1 kötet. — Esztergom, Ferences könyvtár, 273.
Tartalomjegyzéke szerint: „Elenchus sacrorum primae et secundae classis novissime a venerabili difftorio una cum lytaniis à duabus et una voce approbatis." —

1885. Emmie's Trost am Grabe ihres Gatten. Von A. Rothe. — Jagdlied. — An Elise. Von Hausino[?]. — Der Frühlingsabend. [Lieder.] Kézirat, (1807). 1 kötet. — AMC, R. 83.

F ü g g e l é k

1886.

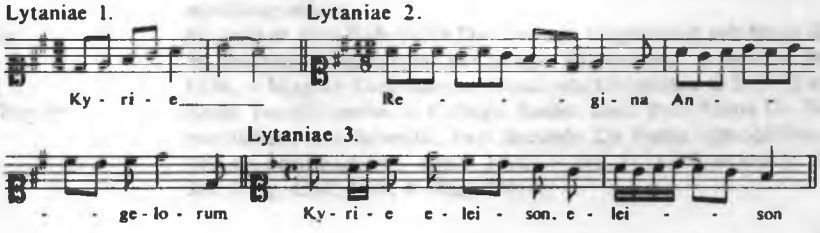

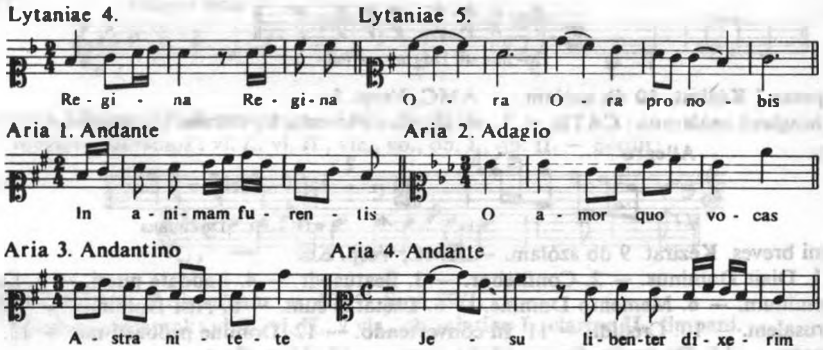

Dettelbach, P. Hilarius: In hocce fasciculo Lytaniae numero 5. — Ariae numero 4. Scriptae pro Char[i]ssimis Sororibus ord. S: M: Clarae Pestini. Kézirat, A. (Raab 21 Junii 1773). 1 kötet. — OSzK, Ms. mus. IV. 954.

1887. *Istvánffy* Benedek levélfogalmazványa, később kotta-borítónak felhasználva. Kézirat, A. — AMC, I. 12.

1888. *Mozart*, W[olfgang] A[madeus]: Grand quintetto per 2 vl., 2 vla. e vlc. No. 4. [K.V. 593], Vienna Artaria, 428. 5 db szólam. — OSzK, ZR 109.

1889. *Richter* [Antal]: Manuale über sämmtliche im Jahre vorkommenden Chor. dienste in der Raaber Domkirche. Für mich und meiner Nachfolger zur Erleichterung und Darnachhaltung verfasst von Anton Richter, Succentor und Chor-Regent der Domkirche, im Jahre 1836. Kézirat, A. 1 kötet. — AMC, R. 48.

A források rövidítései

A művek tematikus jegyzékének (VIII. fej.) rövidítéseit lásd a 323. lapon.

Gylt	Győr Megyei Levéltár
Vj	Városi jegyzőkönyv
Mj	Megyei jegyzőkönyv
Hit. lt.	Hiteleshelyi levéltár
Felvall. jk.	Felvallási jegyzőkönyv
Klt	Káptalani levéltár
Cassa Mus I	Cassa Musicorum 1721—1775
Plt	Püspöki levéltár
Evlt	Evangélikus egyház levéltára
Rlt	Református egyház levéltára
Blt	Bencések levéltára
Palt	Pannonhalmi főapátság levéltára
EFlt	Esztergomi ferencesek levéltára
OL	Országos Levéltár
OSzK	Országos Széchényi Könyvtár
KarmN I	Liber Fundationis Conv. Jaur. Anno reparatae Salutis 1699. *Plt*, Szerzetesi anyag
KarmN II	Historia Conv. Tom II. Diarium . . . ab Anno 1726. *Uo.*
KarmN III	Chronica Conv. Jaur. 1774—1809. III. k., *Uo.*
KarmN IV	Chronica Conv. Jaur. 1810—1863. IV. k., *Uo.*
JesDiar	Diarium Collegii Jaur. S.J . . . 1742. Győr., Egyházmegyei könyvtár A 5 szám
ActaJes 118 E 2	Catalogus personarum et officiorum Prov. Austriae 1687—1700., Pannonhalma (Palt) Jesuitica anyag
ActaJes 118 E 8/5—20	Annuae Literae Soc. Jesu Prov. Austriae. (Csak néhány évfolyam.) *Uo.*
ActaJes 118 J 1	Catalogus Personarum et officiorum Prov. Austriae 1674—1717. *Uo.*
ActaJes 120 b A 14	Catalogus Discipulorum Schol Jaur. 1743—1773. *Uo.*
ActaJes 120 b A 15	Catalogus Personarum Coll. Jaur. 1700—1773. *Uo.*
ActaJes 120 b A 16	Diarium Sodalitatis S. J. 1715—1773. *Uo.*
ActaJes 120 b A 17	Sodalitas Annuntiationis . . . 1631—1685. *Uo.*
ActaJes 120 b A 18	Acta Congregationis BMV Annuntiatae Jaurinensis 1687—1771. *Uo.*
ActaJes 120 b A 19	Catalogus Discipulorum Schol Jaur. 1630—1668. *Uo.*
ActaJes 120 b A 20	Catalogus Discipulorum Schol Jaur. 1669—1735. *Uo.*
AnnLit	Annuae Literae Soc. Jesu Prov. Austriae. Wien Nationalbibl. Handschriftsammlung
Historia	Historia et Acta Sodalitatis Dominorum Ungarorum sub titulo B. V. M. Patronae Ung. erectae in Collegio Patrum Soc. J. Jaurini Anno 1634. — Magyar Tudományos Akadémia kézirattára E B 2° 17 szám
Ordo Templi	Ordo Templi Jaurini in Collegio Societ. Jesu. Pars Prima De Festis mobilibus et de Adventu, Pars Secunda De Festis immobilibus per annum occurrentibus. Anno 1670. — *OL.* E 152 Kamarai lt. Acta Jes. Irreg. Coll. Jaur. 4. tétel, 207. l.

Anyakönyvek:

BHa, BEa, BKa	Belvárosi kat. plébánia halottak, eskettek, kereszteltek
KHa, KEa, KKa	Káptalandombi kat. plébánia halottak, eskettek, kereszteltek
UHa, UEa, UKa	Újvárosi kat. pléb. halottak, eskettek, kereszteltek
NHa, NEa, NKa	Nádorvárosi pléb. halottak, eskettek, kereszteltek
EHa, HEa, EKa	Evangélikus egyház halottak, eskettek, kereszteltek
RHa, REa, RKa	Református egyház halottak, eskettek, kereszteltek
SzigHa, SzigEa, SzigKa	Győrszigeti kat. pléb. halottak, eskettek, kereszteltek
SzabHa, SzabEa, SzapKa	Szabadhegyi kat. pléb. halottak, eskettek, kereszteltek
RévHa, RévEa, RévKa	Révfalusi kat. pléb. halottak, eskettek, kereszteltek

Irodalom

AcsayGyőri — *Acsay Ferenc, A győri kath. főgimnázium története 1626—1900.* Győr, 1901.

AntalGyőri — *P. Antal., A győri karmelita rendház kétszáz éves története.* Győr, 1897.

BalázsGyőr — *Balázs Péter, Győr a feudalizmus bomlása és a polgári forradalom idején.* Győr. Várostörténeti Tanulmányok. Győr, 1971., 199—299. l.

BayNapóleon — *Bay Ferenc, Napóleon Magyarországon.* Officina. Budapest, 1941. *Bay Ferenc, A szabad és királyi város első tisztikara.* Győri Szemle, 1943.

BárdosHarcok — *Bárdos Kornél, Harcok a passió éneklése körül Magyarországon.* Theológiai Szemle, 1971., 9—10. sz.

BárdosPassió — *Bárdos Kornél, Volksmusikartige Variierungstechnik in den ungarischen Passionen (15. bis 18. Jahrhundert).* Budapest, 1975.

BárdosPécs — *Bárdos Kornél, Pécs zenéje a 18. században.* Budapest, 1976.

BárdosTata — *Bárdos Kornél, A tatai Esterházyak zenéje 1727—1846-ig.* Budapest, 1978.

BácskaiGyőr — *Bácskai Vera, Győr társadalmi összetétele a XVIII. században.* Győr. Várostörténeti Tanulmányok. Győr, 1971., 167—199. l.

BártfaiSzéchenyi — *Bártfai Szabó László. A sárvár-felsővidéki Széchenyi család története.* Budapest, I. k. 1911., II. k. 1913., III. k. 1926.

BedyRajz — *Bedy Vince, A győri nemzeti rajziskola története.* Győr, 1930.

BedyZene — *Bedy Vince, A győri székesegyház ének- és zenekarának rövid története.* Győri Szemle, 1931. *Különlenyomat* Győr, 1931.

BedySzékesegyház — *Bedy Vince, A győri székesegyház története.* Győr, 1936.

BedyAdatok — *Bedy Vince, Adatok Győr város 16. és 17. századbeli lakosságának vallás szerint való megoszlásához.* Győri Szemle, 1934., 52—59. l.

BedyPapn — *Bedy Vince, A győregyházmegyei papnevelés története.* Győr, 1937.

BedyKápt — *Bedy Vince, A győri székeskáptalan története.* Győr, 1938.

BedyVall — *Bedy Vince, Győr katolikus vallásos életének múltja.* Győr, 1939.

Borbíró Virgil—Valló István, Győr városépítés-története. Budapest, 1956.

BorovszkiVármegye — *Borovszki Samuel, Magyarország vármegyéi és városai. Győr vármegye.* Budapest, 1907.

CsatkaiHilzberger — *Csatkai Endre, Hilzberger Antal győri órás fuvola órái.* Arrabona, 1961.

CsatkaiLeltár — *Csatkai Endre, Az 1786-ban feloszlatott győri ferences kolostor és templom leltára.* Arrabona, 1964.

CsatkaiAdat — *Csatkai Endre, Néhány adat a győri muzsika történetéből.* Arrabona, 1965.

Csizmadia Andor, A városi kegyuraság különös tekintettel Győr városára. Győr, 1937.

	Csizmadia Andor, Győr közigazgatása szk. városi rangra emelkedése előtt. Budapest, 1940.
	Csizmadia Andor, Győr küzdelme a szabad királyi városi rangért. Győri Szemle, 1943.
CsTóthÉnek	*Csomasz Tóth Kálmán, A református gyülekezeti éneklés.* Budapest, 1950.
CsTóthKorál	*Csomasz Tóth Kálmán, Az evangélikus korálkönyvek szerepe a magyar zenei művelődésben.* Theológiai Szemle, 1974. 3—4. sz.
	Dányi Dezső, Győr polgársága a XVIII. század végén. Arrabona, 1964.
Déryné	*Déryné naplója.* Kiad. Bayer József. Bp., I—III. k. 1900.
EöttevényiGyőri	*Eöttevényi Nagy Olivér, A Győr szab. kir. városi ág. hitv. evang. keresztyén egyházközség története keletkezésétől 1904. december 31-ig.* Győr, 1905.
ErdélyiGrad	*Erdélyi Pál, Egy régi gradual.* ItK, 1891.
	Fejér György, De ortu et progressu academiae regiae J-sis. Budapest, 1819.
DTÖ	*Fischer, Wilhelm, Thematischer Katalog der Instrumentalwerke von Matthias Georg Monn und Johann Christoph Mann.* Wien, 1912. Denkmäler der Tonkunst in Österreich, XIX Jahrg. Band 51.
GábryCsembaló	*Gábry György, II. József gyermekkori csembalója.* Arrabona, 1964.
GálosMozart	*Gálos Rezső, A két Mozart Győrött.* Győri Szemle, 1930.
GálosRájnis	*Gálos Rezső, Rájnis József 1741—1941.* Győri Szemle, 1941.
GálosJuranits	*Gálos Magda, Juranits Antal püspök bevonulása Győrré.* Uo. 1933.
GlatzFeyer	*Glatz, Jakob, Nachrichten über die Feyer des dritten Jubelfestes der Reformation in sämtlichen kaiserl. königl. Oesterreichischen Staaten im Jahre 1817.* Wien, 1818.
	(Közlemény), Győri Szemle, 1933.
GyőrAlmanach	*Győregyházmegyei almanach (Schematizmus Dioec. Jaur.).* Győr, 1968. Kiad. dr. Bánk József.
	Halmos Ignácz, A pozsonyi generalis szeminárium. Magyar Sion, 1892.
HarichEsterházy	*Harich János, Esterházy-zenetörténet.* Kézirat, 1946. OSzK Zeneműtára Quart. Hung. 2913/I—VII.
HáziAdatok	*Házi Jenő, Adatok Sopron zenetörténetéhez a Zeneegyesület megalapításáig. (XI. századtól 1829-ig.)* Kézirat.
Hob	*Hoboken, Anthony van, Joseph Haydn thematisch-bibliographisches Werkverzeichnis I—II.* Mainz, 1957—1972.
Hofer	*Hofer, Norbert, Thematisches Verzeichnis der Werke Georg Reutters der Jüngeren.* Wien, Diss. ÖNB. 1915.
HoheneggerGyőr	*Hohenegger L., Győr' ostromlásának Napló könyve.* Tud. Gyűjt., 1820. II. k.
HolovicsSzentJobb	*Holovics Flórián, A Szent Jobb hazatérése.* Vigilia, 1971. 8. sz.
IsozBuda	*Isoz Kálmán, Buda és Pest zenei művelődése (1686—1873).* I. k. (A 18. század). Budapest, 1926.
IsozMozart	*Isoz Kálmán, Mozart nem járt Győrött.* A Zene XIII. évf. 1. sz., 1931. okt. 1.
	Iványi Béla, Győri székeskáptalan régi számadáskönyvei. Budapest, 1918.
JablonkaiDráma	*Jablonkai Gábor, Az iskoladrámák a jezsuiták iskoláiban.* Kalocsai gimnázium értesítő, 1927.
JeneiLátogatás	*Jenei Ferenc, Királylátogatás Győrött 1792-ben.* Győri Szemle, 1932.
	Jenei Ferenc, Kazinczy útja Pannonhalmára. Győri Szemle, 1932.
JeneiIrodalmi	*Jenei Ferenc, Irodalmi élet Győrött a 18. század végén.* Győr, 1934.
	Jenei Ferenc, A régi Győr magyarsága. Győri Szemle, 1940.

JeneiMagyar	*Jenei Ferenc, A legnagyobb magyar és Győr.* Győri Szemle, 1942.
JeneiFogadó	*Jenei Ferenc, Fejezetek a győri vendégfogadók és kocsmák történetéből.* Arrabona, 1960.
JeneiNaprági	*Jenei Ferenc, Az utolsó magyar humanista főpap: Naprági Demeter.* ItK, 1965.
JeneiKözépkori	*Jenei Ferenc, A középkori Győr.* Győr. Várostört. Tanulmányok. Győr, 1971., 121—164. l.
JuharosDráma	*Juharos Ferenc, A magyarországi jezsuita iskoladrámák története.* Szeged, 1933.
KarácsonyiTört	*Karácsonyi Sándor, Szent Ferenc rendjének története Magyarországon.* Budapest, 1922.
KárolyiSpeculum	*Károlyi Laurentius, Speculum Jaurinensis Eccl. repraesentans . . .* Jaurini 1747. *Kézirata* a győri káptalani levéltárban.
KeményVázlatok	*Kemény József, Vázlatok a győri zsidóság történetéből.* Győr, 1930.
KeresztesiPolgári	*Keresztesi József, Magyarország polgári és egyházi közéletéből a XVIII.-dik század végén.* Budapest, 1882.
Klafsky	*Klafsky, Anton Maria, Michael Haydn Kirchenwerke bearb.* Wien, 1925.
KlaniczayRen	*Klaniczay Tibor, Reneszánsz és barokk.* Budapest, 1961.
	Kollányi Ferenc, Esztergomi kanonokok. Esztergom, 1900.
KoltaiGyőr	*Koltai Virgil, Győr színészete I. 1849-ig, II. 1849—1885-ig.* Győr, 1889—90.
LámPolgár	*Lám Frigyes, Egy győri polgár a reformkorszakban.* Győr, 1928.
LámGyőri	*Lám Frigyes, A győri német színészet története. (1742—1885).* Győr, 1938.
	Lám Frigyes, Győr a magyar regény és novella irodalomban. Győri Szemle, 1942.
LegányKrónika	*Legány Dezső, A magyar zene krónikája.* Budapest, 1962.
	Lengyel Alfréd, A 17. sz.-i magyar ny. levelek Győr v. levéltárában. Győr, 1940.
LengyelZene	*Lengyel Alfréd, A győri zeneoktatás száz éve.* Győr, 1962.
	Lengyel Alfréd, II. József reformjai és a rendi Győr megye ellenállása. Arrabona, 1964.
	Lengyel Alfréd, A középkori Győr. Győr. Várostört. Tanulmányok. Győr, 1971., 81—107. l.
	Liszkay József, A nagy-győri ev. ref. egyház múltja s jelene. Győr, 1868.
	Lovas Elemér, A győri Szent Benedek-rendi Czuczor Gergely kath. gimnázium története. 1900—1926. Győr, 1927.
MajorMozart	*Major Ervin, Mozart és Magyarország..*(Major Ervin: Fejezetek a magyar zene történetéből, válogatott tanulmányok. Sajtó alá rendezte Bónis Ferenc.) Budapest, 1967.
MajorNépies	*Major Ervin, A népies magyar műzene és a népzene kapcsolatai.* Uo.
	Markó Árpád, Adatok a győri Apátúr-ház történetéhez. Győri Szemle, 1936.
MályuszTür	*Mályusz Elemér, A türelmi rendelet. II. József és a magyar protestantizmus.* Budapest, 1939.
MohlJeles	*Mohl Antal, Győregyházmegyei jeles papok.* Győr, 1933.
MűvLex	*Művészeti Lexikon.* (Szerk. Zádor Anna és Genthon István.) I—IV. k. Budapest, 1966.
NagyfalvyDiar	*Nagyfalvy Gregorius, Diarium Hist. rerum hungarico ecclesiasticarum et civilium A. 1626/7 gestarum.* Kézirat OSzK Quart. Lat. 1123.
	Nagy Sándor, Hazai tanodai drámák a Nemzeti Múzeum könyvtárában. Magyar Könyvszemle, 1883. 307—335. l. és 1884. 32—55. l.

NémethAkadémia	*Németh Ambrus, A győri királyi Tudomány-akadémia története.* I—II. k. Győr, 1904.
	Németh Ambrus, A Szt. Kamillusrendi szerzetesek Győrött 1761—86. Budapest, 1915.
NémethEmlék	*Németh Ambrus, Emlékkönyv. A győri orsolyiták 1925—26-os évkönyve.* Értesítő.
NémethAdalékok	*Németh Ambrus, Adalékok a szentferencrendiek egykori győri kolostorának történetéhez.* Győri Szemle 1931.
PaintnerDiarium	*Paintner Mihály, Diarium calamitatis bellicae, qua cum Jaurinum per quinque menses anni 1809 conflictabatur.* Dunántúli Hírlap, 1909. jún. 17., 20., 27. és júl. 4. szám.
PayrFabri	*Payr Sándor, Fabri Gergely naplója.* Theológiai Szaklap, 1903.
PetzKórház	*Petz Aladár, Győr szab. kir. város Szentháromság közkórházának múltja és jelene (1749—1928).* Győr, 1929.
PetzGyőr	*Petz Lajos, Győr város zeneélete 1497—1926.* Győr, 1930.
PétzeliKorona	*Pétzeli József, A' Magyar Koronának rövid Historiája . . .* Komárom, 1790.
	Pigler Andor, A győri Szent Ignác-templom és mennyezetképei. Budapest, 1923.
PiszkerBarokk	*Piszker Olivér, Barokk-világ Győr egyházmegyében 1743—83.* Pannonhalma, 1933.
	Pitroff Pál, A győri sajtó története 1728—1850. Győr, 1915.
PolgárHistoria	*Polgár László, Bibliographia de Historia S. J. in Regnis olim Corona Hungarica unitis 1560—1773.* Roma, 1957.
RajeczkyTöbbszólamú	*Rajeczky Benjamin, Többszólamú zenénk emlékei a XV. század első feléből.* Népzene és zenetörténet I. 1972. 63—108. l.
	Ráth Károly, A lébényi templom Moson vármegyében. Magyaróvár, 1874.
RMKT7	*Régi magyar költők tára 7. k. XVII. sz.: Katolikus egyházi énekek 1608—1651).* Sajtó alá rendezte Holl Béla. Budapest, 1975.
	Ruschek Antal, Győr jubiláris püspökei. Budapest, 1896.
SchleichKépzőI	*Schleich Lajos, A győri kir. kat. tanítóképző intézet múltja. (A tanfolyamok kora 1778—79.)* Győr, 1938.
SchleichKépzőII	*Schleich Lajos, Egy negyedszázad a Győri Kir. Kat. Tanítóképzőintézet múltjából. II. (1780—1806.)* Győr, 1939.
SchleichKépzőIII	*Schleich Lajos, A győri kir. kat. tanítóképzőintézet a 19. század első negyedében. III. (1806—1827)* Győr, 1940.
SchleichKépzőIV	*Schleich Lajos, A győri kir. kat. tanítóképzőintézet története a reformkorban IV. (1827—1847)* Győr, 1941.
SchleichLátogatás	*Schleich Lajos, I. Ferenc király győri látogatása.* Győri Szemle, 1939.
SefcsikGyőr	*Sefcsik Ferenc, Győr város szabad királyi rangra emelésének törvénybe iktatása.* Győri Szemle, 1943.
SeyfriedAlbr.	*J. G. Albrechtsberger's sämtliche Schriften über Generalbass, Harmonie-Lehre und Tonsetzkunst . . . vermehrt u. hrsg. von . . . Ignaz von Seyfried.* 2. rev. Ausg. Wien Haslinger 1836. Bd.3. Anweisung zur Composition. (Anhang): Biographie 195—198. l.
	Stengl Marianne, Győr műemlékei. Győri Szemle, 1932.
	Solyom Jenő, A ev. templom története Magyarországon. Budapest, 1944.
SzabadyAdatok	*Szabady Béla, Adatok Pázmándi Horvát Endre életéhez.* Győri Szemle, 1930.
SzabadyDráma	*Szabady Béla, Iskoladrámák a győri papnevelő intézetben 1790—1830-ig.* Győri Szemle, 1930.
Szabady1809	*Szabady Béla, 1809 néhány nevezetes napja Győrött.* Győri Szemle, 1930.

Szabady Béla, A kalapos király Győrött. Győri Szemle, 1931.

SzabadyGyőri *Szabady Béla, Győri kancellár püspök mint gazda a 17. században.* Győri Szemle, 1931.

SzabadyÉnek *Szabady Béla, A győri székesegyház ének- és zenekarának történetéhez.* Győri Szemle, 1932.

SzabadyNagyfalvi *Szabady Béla, Nagyfalvi Gergely váci püspök, zalavári apát.* Pannonhalmi Szemle, 1932.

SzabadyKollonich *Szabady Béla, Kollonich és Győr.* Hét esztendő., A győri Kisfaludy irod. kör 4. évkönyve, 1934—40.

SzabadyDraskovich *Szabady Béla, Draskovich György győri püspök élete és kora.* Soproni bencés gimnázium értesítő, 1936.

SzabadyKanonok *Szabady Béla, Draskovich György győri kanonokjai.* Győri Szemle, 1938.

SzabadyTelekessy *Szabady Béla, Telekessy István egri püspök a győri egyházmegye történetírója.* Győri Szemle, 1941.

Szabolcsi Bence, A XVII. század magyar főúri zenéje. (1928), újabb kiad.: A magyar zene évszázadai I., 1959.

SzabolcsiKoll *Szabolcsi Bence, A XVIII. század magyar kollégiumi zenéje.* (1930.) újabb kiad. uo. II., 1961.

SzabolcsiLex *Szabolcsi Bence—Tóth Aladár, Zenei lexikon.* (Főszerk. Bartha D.) Budapest, 1965.

SzávayGyőr *Szávay Gyula, Győr. Monographia a város jelenkoráról a történelmi idők érintésével.* Győr, 1896.

SzigetiSztIgnác *Szigeti Kilián, A győri Szent Ignác-templom zenéje a XVIII. században.* Arrabona, 1963.

SzigetiKőszeg *Szigeti Kilián, Régi magyar orgonák.* Kőszeg. Budapest, 1974.

Szigeti Győr *Szigeti Kilián, Régi magyar orgonák, Győr.* Budapest, 1977.

SzigetiSzombathelyi *Szigeti Kilián, A szombathelyi egyházmegye egyházi zenéjének története.* Különlenyomat A 200 éves szombathelyi egyházmegye története című kiadványból. Szombathely, 1977.

SzomjasHajnal *Szomjas Schiffert György, Hajnal vagyon szép piros.* Budapest, 1972.

TakácsDráma *Takács József, A jezsuita iskoladráma (1581—1773).* Budapest, 1937.

TakátsRajzok *Takáts Sándor, Rajzok a török világból.* I—III. k. (1915., 1917.).

TelekessyArca *Telekessy Steph., Arca Noe.* Kézirat. Győr, Káptalani levéltár.

TomajNépesség *Tomaj Ferenc, Győr népessége a XVIII. század elején.* Arrabona, 1962.

Tomaj Ferenc, Győr utcái és terei, 1—2. Arrabona, 1967. és 1969.

Timár Kálmán, Az első „Olvasó Kabinét" Győrött. Győri Szemle, 1930.

TóthNádor *Tóth Antal, Győr-Nádorváros plébániája s templomának története.* Győr, 1889.

VallóKolera *Valló István, Az 1831. évi kolera története Győrött.* Győri Szemle, 1930.

Velics László, Vázlatok a magyar jezsuiták múltjából. Budapest. 1912—14.

VillányiGyőri *Villányi Szaniszló, Győri adalékok a menhelyek történetéhez.* Győr Főgimn. értesítő 1877/78.

VörösGazdaság *Vörös Károly, Gazdaság és társadalom a dualizmus korában.* Győr. Várostört. Tanulmányok. Győr, 1971., 323—404. l.

WeissenbäckAlbr *Weissenbäck, Andreas, Johann Georg Albrechtsberger als Kirchenkomponist.* Studien zur Musikwissenschaft XIV (1927) S. 147 ff.

Zichy I. Adatok egy XVII. századi katolikus főúri család történetéhez. Öregebbik Zichy István gróf (1616—1693). Regnum, 1942/43.

Név- és tárgymutató

A győri muzsikusok nevét dőlt betűkkel jelöljük

Abda 257, 264—265, 274, 299
Abeille, Johann Christian Louis 324
Ábel Ferenc 315
Ábrahám György 317
Aczél András 215, 313
Acsády Ádám 122, 149
Acsay Ferenc 58, 144, 149, 182, 186, 191, 197, 208—209, 607
Adler — zenész 250, 318
Adler Adél 89
Adler Franciska lásd Krajtsovits Franciska
Adler György 78, 89, 94, 97, 99—102, 104, 250, 319, 324—325
Aelmstrath József 316
Aichwalter József 317
Aigner, Engelbert 326
Akadémia 10, 137—142, 144, 150, 162, 176, 181, 187, 196, 207, 244—248, 282, 290, 297, 300—301, 304, 610
Albrechtsberger, Johann Georg 60—61, 289, 315, 326—327, 610—611
Almenräder, Karl 327
Altabak János 16, 18
Amasró János 190—191, 316
Ambrus organista 12—13, 311
Amthor Jakab 328
Anderle Vencel 189, 201, 316
András diszkantista 313
András orgonista 12, 311
Anfossi, Pasquale 328
Ansovszky Mátyás 52—53, 70, 76, 314
Antal páter 111, 607
Apffalter József 138—140
Apilat Gáspár 73—74
Arbesser, Ferdinand 328
Areg Lipót 313
Artzt Bálint 214—215, 312
Árvai Ferenc 320
Árvai János 321
Árvai József 320
Asioli, Bonifacio 328
Aspelmayr, Franz 328
Assmayer, Ignaz 328—329
Asztali zene 42, 109, 122, 184, 259, 263—264, 269, 273, 277, 280, 283—285, 303, 305
Asztl János 99, 102, 104, 107
Auber, Daniel Francois Esprit 329
Auberlen, Samuel Gottlob 330
Auchter Károly 244
Aufschnaiter, Benedikt Anton 59, 330
Augsburg 26
Aumann, Franz Josef 59, 134, 330—331
Aurisicchio, Antonio 331
Auster Ferenc 76, 316

Baader Mihály 320
Baccio del Bianco 144
Bach, Johann Christian 332
Bach, Johann Sebastian 210, 332
Bachmann Antal 112
Bácsa 40, 129, 169, 260
Bácskai Vera 9, 607
Bajor rabok zenekara 109, 121—122, 249
Bakonybél 63
Balázs Péter 9, 607
Balázsfy Tamás 11
Balett lásd Színészet
Balfe, Michael William 332
Balther, Andreas 313
Banuka (?) Pál 313
Baraczka Istvánné 7
Bárány-szálló 241—242, 289, 293, 299
Bárdos Kornél 7, 10, 36, 59, 87, 123, 156, 210, 222, 607
Barta József 318
Bartay András 332
Bártfai Szabó László 29—30, 34, 607
Bartha János 108
Bassani, Giovanni Battista 332
Batka János 107, 333
Batthyány-ezred zenekara 270
Batthyány József 272, 275, 278
Batthyány Kristóf 333
Bauer, Karol 319
Baumgartner János 319

Bay Ferenc 291—293, 607
Bayer, Ferdinand 337
Bayer József 608
Bazetti, Antan 317
Bécs 16, 27—28, 32, 36—37, 42, 47, 61—62, 68—69, 89, 96, 100, 107—108, 152, 202, 206, 216, 220—222, 251—253, 261, 266, 299
Bécsújhely 74, 180
Bedy Vince 7, 10—11, 13—16, 18—20, 23—24, 26, 28—29, 34—35, 38, 41—42, 46, 50, 60, 75, 86, 99, 104—105, 108, 125—126, 131, 133, 137—138, 158, 165, 220—221, 607
Beecke, Ignaz Franz von 333—334
Beethoven, Ludwig van 334
Bellini, Vincenzo 334—335
Belvárosi plébánia 55, 75, 120, 133
Bencések 104, 144, 164, 171, 196, 207—209, 230, 293, 297, 299, 301, 609
Benda, Georg 252
Benelli, Antonio 335
Benkovits Ferenc 7
Benyovszky Ferenc 314
Berghofer Mihály 104
Berki György 318
Berki Pál 321
Berlin 230
Bernátffy József 221
Berndt Fülöp 251
Berner Ádám 289
Berner Félix 251
Berner-vendégház 243
Berta Péter 318
Bertalan diszkantista 313
Bertha József 320
Berton, Henri 335
Bevilacqua, Matteo 335—336
Bianchi, Francesco 336
Bieling, Franz Ignaz 195, 337
Bierey, Gottlob Benedikt 337
Biger Antal 314
Bihari János 189, 337
Bihari József 320
Bihary György 319
Bihary János 318
Bikaly György 316
Bittner, Johann Nep. 337
Blahag, Josep 337—338
Blaskovics Mihály 34, 311
Bod Péter 211
Bodicz György Antal 37, 312
Bogyay Ignác 129
Boieldieu, Francois Adrien 338—339
Bóka Imre 319
Bóka Mátyás 318
Bokumándi János 319
Boldogasszony (Frauen Kirchen, Prata Mariana) 128—129
Bolla Mihály 218, 321
Bologna, Luigi 438
Bónis Ferenc 609
Bonnark, Joseph 339
Bonno, Giuseppe 339
Boog, — 148
Boog, Johann Nep. 339—342
Borbiró Virgil 607
Borgfeld János 98, 320
Bornhardt, J. H. C. 342
Borovszki Samu 99—100, 607
Borsai Ilona 322
G. Borvendég Erzsébet 322
Böny 212
Brauchle, Joseph 342
Bregenz 134
Brixi, Franz Xav. 342—343
Bruck an der Leitha 191, 206
Brustmann, — 344
Bubenhofen József 254
Bubnich Mátyás 38—39, 42, 46—51, 53, 111, 143, 185
Budapest (Buda és Pest) 10, 36, 38, 57, 61, 101, 107, 125, 183, 222, 228, 231, 235, 252, 255, 261, 309, 322—323, 608, 612
Bugár Márton 319
Burchart Gáspár 123, 132, 137, 196, 208, 258
Burchart Simon 58, 68
Buter József 320
Bühler, Franz 344
Bütlerer György 315

Caldara, Antonio 59, 344—345
Call, Leonard von 345
Cambini, Giovanni Giuseppe 345
Cannabich, Karl Konrad? 346
Carafa, Michele 346
Carl, — 190, 346
Cassola János 251
Castelliz páter 180
Catel, Charles Simon 346
Céhek 77, 81, 93, 160, 235—236, 265, 285—287, 298—299, 301, 303
Celldömölk 260
Cervini András 190, 313
Cherubini, Luigi 100, 289, 346—348
Chomitiz 95
Chotek, Franz 348
Cigányzene 10, 105, 239—240, 244, 247—248
Cimarosa, Domenico 349

Colona András 18, 311
Conforto, Nicolo 349—350
Costanzi, Giovanni Battista 350
Cramer, Johann Bapt. 351
Crescentini, Girolamo 351
Cusmann, Ivan Georg 313
Czéh János 231
Czerny, Joseph 351
Czirákyné gr. Barkóczy Borbála 67, 69—70
Czisser Mátyás 320

Csáky Imre 126
Csáky János 53—54
Csányi-kocsma 246
Csatkai Endre 128, 283, 290, 607
Csaysz György 36, 312
Cázenszky Albert 99, 104, 249, 320
Cseke János 75, 314
Csepely József 319
Csermák Antal György 89
Csermák György 85, 88—89, 91, 94, 317
Csernánszky Mihály 37, 312
Csernátonyi Miklós 15, 36—37
Csider Pál 212, 314
Csizmadia Andor 607—608
Csóka Sándor 89
Csolnoky Imre 351
Csomasz Tóth Kálmán 210, 220, 608

Dalayrac, Nicolas 253—254, 351
Dallo. Miklós 13, 17, 144, 181, 195, 261
Dányi Dezső 608
Darnóczy István 318
Dátán János 243
Debrecen 211
Denninger, Johann Nep. 352
Déryné Széppataki Róza 250, 608
Dettelbach Gaudentius 127—128, 603
Dettelbach Hilár 128, 316, 604
Dévény 108
Diabelli, Anton 352—354
Diemer Sebestyén 285, 319
Dieter, Christ. 253
Dietrich Antal 317
Dietrichstein, Moricz Jos. 354—355
Dinelli József 212
Dió Mihály 227
Diószegi István 212
Diószegi Kakuts János 212, 314
Diszkantista 11, 35, 37, 41, 44, 51, 53, 55, 59, 63, 67, 69—70, 78, 83, 87, 97, 189, 200
Dittersdorf, Karl Ditters von 251—252, 355—356
Dobroczky András 318
Dobroniki György 175, 196
Dobyhall, Joseph 356
Dolár János 311
Dolovics János 312
Domasseti, Giovanni 357
Donát Jakab 86, 88, 317
Donberger, Georg Joseph 59, 357
Dorfmeister István 220
Donizetti, Gaetano 357—358
Döme József 320
Döme Sándor 319
Draskovich György 15—16, 20—21, 23—24, 27—28, 158, 185, 611
Drechsler, Joseph 254
Dresmitzer József 105, 107, 230
Dressler (Dressel) Ferenc 89, 94, 96, 104, 107, 319
Drinóczy Mihály 215, 314
Drobisch, Karl Ludwig 358—359
Dubovszky András 314
Dudari Ferenc 318
Dudovits Mátyás 259, 316
Dukath, Joseph Leopold Wenzel 190, 359
Dunántúli Színjátszó Társulat 255
Dunebier, J. V. 359
Dussek, Johann Ladislaus 359—360
Dvornikovich Mihály 172, 183

Ebenhöch Ferenc 222
Eberhardt Mátyás 320
Eberl, Anton 360
Ebers, Carl Friedrich 360
Ebner, Leopold 360
Ecker János 100, 231, 254, 257
Eckersdorf 135
Edeler Ignác vendéglője 243
Eder — szigeti zenész 317
Egry János 360
Ehrenfeld, — 53
Ehrenhardt, Franz Anton 59, 361
Ehrenhardt, Josef (?) 361
Ehrich Vencel 319
Eichner, Ernst 361
Eisenhofer, Franz Xav. 361
Éjjeli örök 232—234, 239, 244, 247
Elgasz Ferenc 132, 134, 135, 208, 216
Engler — zenetanár 220, 315
Eöttevényi Nagy Olivér 209—210, 214—216, 608
Eötvös Constance 361
Eötvös József 362
Erdélyi Pál 211, 608
Erkel Ferencné Adler Adél 89

Esterházy Antal hg. 281
Esterházy hercegi zenekar 95, 255
Esterházy Károly gr. 67, 69, 272
Esterházy Mihály hg. 46, 48—50
Esterházy Pál nádor 33—34, 39, 42, 276
Esztergom 22, 25, 28, 32—33, 36, 38, 127—128, 322, 603, 605, 612
Eszterháza 281
Evangélikus egyház és iskola 130—131, 209, 213—220, 298, 303
Eybler, Joseph 107, 362—364

Fabri Gergely 209, 215, 610
Fabrik János 190, 316
Faitelli, Vigilio Blasio 195, 364
Falckenhagen, Adam 365
Fandl András 85, 88, 91, 317
Fandl József 315
Farád 216
Farinelli, Giuseppe 365
Farkas Ignác 320
Farkas János 318
Farkas József 318
Farkas László 317
Farkas Márton 318
Farkas Mátyás 13, 311
Fehér Bárány-fogadó 241, 283
Fehér Ló-vendéglő 242—244, 248, 304
Feigerl Elias (Illés) 108
Fein Péter 316
Feirich Fölöp 314
Fejér György 105, 142, 228—229, 608
Fejér József 172, 175, 186
Fengerl József 63, 82, 87—88, 90—91, 105, 250, 260, 275, 282
Ferdinánd- ezred zenekara 180, 249
Ferenc diszkantista 312
Ferencesek 9, 11, 17, 27, 31, 72—73, 112, 115, 117—118, 120, 124—130, 158, 162, 210, 249, 322, 603, 609—610
Ferner Gáspár 312
Fesca, Friedrich Ernst 365
Festetics Leó 365—366
Field, John 366
Fils, Anton 367
Fiorvanti, Valentino 367
Fischer Antal 229—230, 321
Fischer, H. 367
Fischer, Joseph 367
Fischer József 318
Fischer Mátyás 312
Fischer Mihály 230, 321
Fischer Vencel 318
Fischer, Wilhelm 608
Fodor — 367
Forchtmeister Bálint 320
Földvári Mihály 185
Förster, Emmanuel 367
Fraimann Károly 107
Frankl János 97, 102
Franz, Stephan 367
Frauer, Philipp (?) 367
Freisatzlin (?) György 317
Freiwürtz Ferenc 321
Frey János Fülöp 313
Freydenselmer György 319
Freytag Mihály 216
Friedenburg 89
Frigyszekrény-szobor 57, 165—169
Fuchs, Johann, Nep. 97, 107, 323, 367—383
Fuchs, R. 384
Fuli (Tutti) János 320
Furmann József 317
Fusz János 384
Fülei Tamás 17, 175
Füli József 319
Füli Mihály 319
Füsstlingel (?) András 315

Gaál Brunó 128
Gaal Gusztáv 384
Gabinovics János 315
Gábor János 315
Gábrieli Tamás 384
Gábry György 221—222, 608
Gálos Magda 10, 305—306, 608
Gálos Rezső 235, 241, 608
Galuppi, Baldassare 384—385
Garavaglia, — 385
Gasner Mátyás 190, 314
Gáspár László 320
Gaszner Antal 135
Gassmann, Florian 385
Gaulacher János 99, 104, 320
Gaun Antal 53, 65, 69—70, 83—84, 161
Gänsbacher, Johann Bapt. 385—386
Geisler, Benedikt 386—387
Gelinek, Joseph 387
Generali, Pietro 387
Georg, Christian Friedrich 388
Germanus Epigius 37, 312
Gerschina Ferenc 202, 317
Geyschlager, G. 388
Giacomelli, Geminiano 388—389
Giaij, Giovanni, Antonio 389
Gieschl András 321
Gimnázium 10, 15, 36, 58, 141, 143—209, 215, 217, 225, 227, 300

Gindl Lőrinc 253
Giuliano, Mauro 389
Glaeser, Jos. Fr. 254
Glantz György 250
Glatz, Jakob 219, 608
Glich József 314
Gluck, Christoph Willibald von 389
Gmainwifen Ádám 180, 315
Gosztonyi Gábor 136
Gothaer Theater Kalender 251
Gottwald, — 59, 389
Göncz Pál 320
Gönyü 270
Görögkeleti templom 287, 289, 310
Göschl Lőrinc 135, 318
Gösler, Gustav 389
Götz, Joseph 390
Grábics — zenész 53
Gramolits Ignác 99, 321
Grasl, Laurenz 390
Graun, Carl Heinrich (?) 390
Gregorián ének 15, 34, 36, 43—44, 72—73, 87, 98, 106—108, 110, 115—116, 118, 120, 126—128, 147—148, 155, 210, 220, 258
Grétry, André Ernest Modest 390
Grill, Johann 390—392
Groll Adolf 46, 57, 265—267
Groll, Avermodus 392
Gross, J. B. 393
Grosstenrovitz 89
Grullich lásd Králiky
Gschlössel József 234
Gsur, Tobias 393
Guglielmi, Pietro (?) 393
Gungl János 135, 319
Gurgerch János 202, 317
Gutschmann (Gutsmann) Mátyás 174, 188, 315
Guttmann Ferenc 135, 319
Guzmics Izidor 256
Gyll, Franz Anton 393—394
Gyrani Vencel 52—53, 315
Gyrowez, Adalbert 394—395
Győri András 218
Győri Korálkönyv 220
Györkös Ferenc 239—240, 316
Györkös Imre 321
Győrszabadhegyi plébánia 124, 134, 136
Győrsziget 10, 52, 59—60, 76, 88, 99, 123, 125, 134, 137, 164, 185, 190, 196, 245—246, 248, 258—260, 262, 298—299, 303, 306
Gyulafehérvár 211
Gyurász Ádám 315
Gyurász János 233, 315
Gyurász Mihály 239—240, 314
Haas, Johann Martin 395
Haasz János 63, 93—95, 106, 319
Habegger, — 395
Hacker, Benedict 396
Hada János 212, 317
Hahn, Bernhard 396
Hahn, Georg Joachim Jos (?) 396
Haibel, Jacob 253
Hainburg 89
Hajdár András 317
Hajdár István 317
Hajdár József 318
Haller József 242
Halm, — 59
Halmos Ignác 608
Halper Mihály 88, 98, 228, 318
Hamar Ferenc 316
Hamar György 315
Hamar István 315
Hamar Jakab 315
Hangverseny 252, 255—258, 278, 282, 289, 294, 296, 299, 301
Harich János 38, 95, 608
Hárincz Eleonóra M. Xavéria 220, 314
Haslinger, Tobias 397
Hasse, Johann Adolf 59, 398
Haura, Hieronimus 399
Hauschka, Vincenz 399
Haydn, Joseph 10, 95, 97—98, 116, 134, 191, 257, 295, 323, 399—401, 608, 612
Haydn, Michael 323, 402—409, 609
Händel, Georg Friedrich 183, 409
Hávor Ignác 182
Házi Jenő 209, 219, 608
Hefele Menyhért 62, 66
Heidenreich, Johann 409—410
Heinrich Jakab 189, 202, 316
Hellmich, — 410
Helytartótanács 55, 80, 90, 106, 130, 132—133, 138—140, 175, 197—198, 202—206, 212, 215, 222, 227, 229, 241, 246
Henneberg, Johann Bapt. 252
Henser, Karl Friedrich 253
Herfurth, — 410
Herkuli Márton 34, 312
Hermann József 73—74
Herold, Franz 410
Hertz Rudolf 319
Hesmann Nándor 107
Hidegh Márton 317
Hiemer József 316
Hiller, Ferdinand 410
Hiller, Johann Adam 410
Hilzberger Antal 289—290, 607
Himmel, Friedrich Heinrich 410—411

Himmelbauer, — 411
Hirsch, — 411
Hirsch Mihály 245
Hirsch-vendéglő 245
Hissberger — zenész 250, 318
Hlubacsky János 37, 312
Hob Mihály 318
Hoboken, Anthony van 608
Hodich György 104
Hofer, Norbert 608
Hoffmann, Leopold 134, 411—413
Hoffmeister, Franz Anton 413—414
Hofmann, F. A. 255
Hohenberger József 52, 314
Hohenegger Lőrinc 105, 291, 293, 608
Holl Béla 610
Holovics Flórián 270—271, 608
Holzbauer, Ignaz 190—191, 195, 414—415
Holzer György 51, 313
Holzinger, Joseph 170, 195, 415
Honheiser, Jacob 415
Hont Ferenc 311
Hopp Mihály 320
Horváth Ferenc 320
Horváth János 320
Horváth József 320
Horváth Lajos 7
Horváth Mihály 318
Horváth Mihály 319
Hölczl Anna 96—97, 320
Hölczl József 76, 78, 85, 88, 94, 189—190, 202, 316
Höller Tamás 316
Hölczl Szeráf Ferenc 415—416
Hördler (Hartl) János 86, 89, 91, 96, 104, 107, 317
Hrader György 245
Hugó János 312
Hummel, Johann Nep. 416—418
Hübner Mihály 179, 188, 315
Hünten, Franz 418

Szt. Ignác (akadémiai)-templom 64, 73, 83—84, 111, 115, 138—139, 141, 143—209, 290, 297, 301, 303—304, 610—611
Iskoladráma 105—106, 145, 170, 183—186, 608—610
Isouhard, Niccolo 418—419
Isoz Kálmán 10, 235, 608, 611
Istvánffy Benedek 63—64, 70, 76—77, 137—138, 157, 163, 170, 180, 197—199, 201—205, 207, 272, 316, 419—420, 539, 604
Istvánffy Elek 63, 78
Istvánffy Franciska 63, 78
Istvánffy Ignác 63
Istvánffy Ilona 63
Istvánffy József 63
Istvánffy Mária 63
Istvánffy Mária Salomea 63
Istvánffy Miklós 20
Ivanschitz, Amand 420—421
Iványi Béla 608

Jablonkai Gábor 186, 608
Jablonczay András 53, 70, 85, 88, 189—190, 202, 315
Jakab diszkantista 313
Janicsek Antal 132, 258
Jankó-kávéház 244
Jankó Mihály 421
Jánosháza 220
Jansa, Leopold 421
Javurek Ferenc 191, 316
Jazitsek (Jaschiczek) Flórián 76, 85, 88, 282—283, 316, 421—422
Jenani Gervác 316
Jenei Ferenc 9, 11, 236, 242, 282—283, 608—609
Jenisch, August 422
Jezsuiták 10, 15—17, 27—29, 36, 39, 44, 55, 57—58, 60, 62, 64, 70, 73, 109, 111—112, 116—118, 126, 129—131, 133, 137, 143—197, 237—238, 242, 249, 252, 260, 311, 322, 583, 608—609, 611—612
Szent Jobb (Szent István király jobbja) 77, 270, 608
Jónás József 321
Joseph, pater 422
József diszkantista 313
Jörger ezred 264
Juharos Ferenc 609
Juli Ferenc 320
Juli János 319
Juli József 319
Juli Mihály 319
Juli Sándor 320
Jung György 252
Juranits Antal 10, 101, 221, 256, 305, 308—310, 436, 608
Juranits László 305

Kaczkowsky, Joseph 423
Kalcher, Johann Nep. 423
Kaleschiák Péter 38
Kalkbrenner, Friedrich 423
Kálóczi János 133, 319
Kálvária 145, 152, 154, 157, 161—162, 164

Kamillusok 132—135, 171, 610
Kammel, Anton 423
Kanne, Friedrich August 423
Kántálás 19, 60, 78—81, 103, 132
Kantó János 320
Kantó József 247, 320
Kántor József 319
Káptalani iskola 10, 14—16, 19, 21, 37, 43, 51, 55—57, 60, 70—71, 75, 77, 103, 125, 223, 225, 228, 265
Káptalani kocsma 246
Káptalani zenészek lásd Székesegyházi zenekar
Káptalani zenészek háza 57, 71, 75, 77
Karácsony Sándor 125, 609
Kardtzag Pál 317
Karmeliták 10, 41—42, 59, 72, 81, 109—124, 126, 131, 153, 163, 185, 230, 236, 248, 256, 265, 285, 612
Karner Tamás 51—52, 314
Károly diszkantista 51, 312
Károlyi Lőrinc 46, 60, 169, 175, 264, 267, 609
Kassa 57
Kaszai (Kassai) Sámuel 36—37, 41, 312
Katonazene (Polgári alakulat zenekara is) 10, 90, 98—99, 118, 121—122, 129, 131, 143, 164, 238, 249—250, 254, 256, 259, 261—263, 266, 268—274, 276—280, 283—285, 287—295, 297—299, 301—304, 306—310
Katzai Pál 34, 312
Kauer, Ferdinand 253, 424
Kayser, Isfrid (?) 59, 424
Kazinczy Ferenc 241, 608
Kecskeméti Mihály 37, 312
Kecskeméty Mihály 15, 37
Keitlieber György János 37, 312
Kelcz János 97, 220
Keller — zenész 250, 318
Keller, Carl, 424
Keller Ferenc 36, 312
Keller János 313
Keln Michaela 221
Kemény József 609
Kempff Kristóf 51, 313
Kenéz Győző 7
Keresztély Ágost hg. 24, 38, 43—44, 47—48, 111, 126
Keresztesi József 278, 609
Kermannus (Germán?) János 37, 312
Kerpen, Hugo Friedrich 425
Kilényi Dávid 250
Kilián zenész 40, 313
Kirchmayer Ferenc 312
Király András 236, 313
Kirmair, Friedrich Joseph (?) 425
Kismarton 38—39, 42, 46—47, 53—54, 61, 95, 107—108, 127—128, 194
Kiss János 317
Kiss Mihály 315
Kiss Pál 245, 319
Kissóczi Mihály 313
Klafsky, Anton Maria 609
Klaniczay Tibor 11, 124, 609
Klausnitzer József 99, 104, 321
Klausz Ignác 314
Klebsberg, — 425
Klein Henrik 108
Kleinheinz, Karl Franz Xav. 425
Klemp, Franz 289
Klimó György 36, 194
Klostergraben 99
Kluger József 321
Klusovszky András 217
Klyma, pater 59, 426
Knobel István 190, 313
Knogler Dániel 209
Kobrich, Johann Anton 195, 426
Kokas György 317
Kokas István 317
Kolbe Ferenc 135, 319
Kolber Péter 318
Koleda Miklós 190, 315
Kollányi Ferenc 609
Kollár János 245—246, 319
Koller Ignác 198
Koller József kávéház 244, 246
Kollonich Lipót 33, 36, 38, 151, 611
Koltai Virgil 186, 251, 609
Komárom 172—174, 281
Komócsy Gergely 38, 41, 313
Konjze, Franz 426
Kónyi birtok 16, 18, 23, 28—38
Kopcsányi Márton 11, 124, 125
Kornester Jakab 241
Szt. Korona 81, 101, 259, 276—280, 306—307, 309, 610, 612
Korp Lőrinc 312
Kósa Jenő 126—127, 603
Kosatschek Joachim 188, 314
Kosztka János 96, 99,104, 319
Kovács Géza 214—216
Kovács János 315
Kováts József 105
Kovaltsik Pál 132, 317
Kozeluch, Leopold 427
Kozma Imre 228
Kőmives Katalin 63, 77
König Mihály 191, 316
Königsperger, frater Marianus 59, 148, 427
Körösztkői László 316

Kőszeg 10, 64, 235, 611
Krajtsovits András 63, 76, 78, 83, 85, 88, 91—93, 139—140, 317
Krajtsovits Franciska (Adlerné) 78, 89, 96—97, 319
Kraliky 68, 89
Kramarits József 105
Krammer József 189, 316
Kraus, Carl 428
Krähmer, Johann Ernst 428
Kreinstein Ferenc 316
Krenn, Franz 428
Kreutzer, — 428
Krisandorf 99
Krolik, — 428
Krommer, Franz 250, 289, 428—429
Krottendorfer, Joseph 430
Krufft, — 430
Krumholz Bernát 315
Krupa György 318
Krupits Márton 13, 311
Kumer (Gumer) Ferenc 317
Kunáth Ignác 52, 59, 64, 258, 314, 430—433
Kuntz Kristóf 251—254
Kunzen, Friedrich Ludwig Aemilius 433
Kupferschmidt György 12, 311
Kuzmics Márton 14, 311

Lachner, Franz 433—434
Lackner Ferenc 434
Laczai János 37, 312
Ladik Miklós 36, 312
Lafout, Charles Philippe 434
Laibach 108
Lakáz György 221, 321
Lakner Ferenc 65, 67, 70—71, 190, 316
Lakner János 52—53, 56, 65, 70—71, 76, 314
Laky Péter 14, 311
Lám Frigyes 80, 100, 251—255, 257, 309, 609
Lamprecht, Karl 435
Láng Borg. Ferenc 316
Láng György 311
Láng Lipót 143—144, 312
Laskai Márton 318
Laskai Mihály 320
Laube, Anton (?) 435
Lavotta János 257—258
Lázár János 320
Lázár Mihály 317
Léb György 315
Lébény 129, 164, 171—175, 179, 188, 200, 218, 260, 610
Lécs Ágoston 94
Lederer, Joseph 435
Legány Dezső 34, 609
Legény Ádám 132, 317
Lehner Ferenc 235
Leidesdorf, Max Joseph 435—436
Leinfelder József vendéglője 243
Leitner Kristóf 243
Lengyel Alfréd 222, 609
Lettner György 241
Leuttner, Georg Christoph 436
Lépes Bálint 11, 13
Lévai József 318
Lichtenthal, Peter 436
Lichtl-Meyer, — 436
Lickl György 436—437
Liebenberg Károly 118, 122, 129, 249, 262, 264, 266
Liebl Corsinus 256
Lipawsky, Joseph 437
Lipinski, Karol (?) 437
Liszkay József 609
Liszt Ferenc 100
Loihl — zenész 250, 318
Loretom 54
Loyth Xav. Ferenc 314
Lovas Elemér 609
Lőrinc zenész 40, 51, 313
Löschinger, A. M. 438
Lubi Gergely 315
Luigi, Bologna 438
Lynchei, Valter 125

Maggeler Simon 52, 315
Magyar Ispita 28, 63, 75, 130, 136—137, 289, 313—314
Magyar Társulat 106
Magyaróvár 128, 166
Major Ervin 101, 235, 258, 289, 609
Makáczy Ádám 13, 311
Makai János 318
Makkay Ferenc 318
Malacka 128
Malsitz 99
Mályusz Elemér 123, 609
Malzán Károly 50, 52, 67, 69, 146, 167, 168
Malzat, — 438
Mann, Joh. Christoph 608
Mányi János 210, 313
Mária János 134, 313
Maria Tafeln 61
Markó Árpád 609
Martiny, Soler Vincente 438
Maschek, Paul 253, 289, 438—439
Mátray Gábor 439
Matusek András 35, 41, 111

Maulbertsch, Franz Anton 62
Mayer, Bartholomeus 155, 195, 440
Mayer, Daniel 252
Mayer Sámuel 217, 317
Mayr, Simon 440
Mayseder, Joseph 440—441
Mazzinghi, Gioseffo 441
Mazzoni, — 441
Mechler András 40, 42—43, 46, 51—53, 57—61, 63—64, 94, 109, 116,136—137, 147, 151, 193—194, 269, 313
Mechler János 58
Mechler József 58
Mechler Júlianna 58
Mechler Mihály 58
Meckai Antal 314
Mederitsch, Johann (Gallus) 251
Mehul, Etienne Nicolas 255, 441
Melcher Ferenc 89, 96, 98, 319
Mendelssohn-Bartholdy, Felix 441
Menner Bernát 442
Mercadante, Saverio 442
Meyerbeer, Giacomo 442
Michl, Joseph 442
Mihalovits Pál 76, 88, 189, 202, 207, 316
Mihl, Martin 255
Mikano, — 443
Miklósfalva 259
Mikulszky Mihály 51—52, 313
Millei István 37, 312
Miller János Ádám 124
Miller József 312—313
Miller, Julius 443
Mindszenti Antal 313
Minián Antal 97
Miserere 116, 136, 153—156, 190
Misztériumjáték 156, 163, 187
Mitis János 313
Mitterpacher József 190, 314, 316
Mittis Simon 51—53, 67, 70—71, 314
Modor 37
Mogyorósi János 97—98
Mohl Antal 57, 609
Moller, Franz 251
Molnár Ádám 131, 314
Molnár János 198
Mombelli, Domenico 443
Monn, Matthias Georg 323, 443—444, 608
Moritz, C. T. 444
Morlacchi, Francesco 444
Moscheles, Ignaz 444—445
Mosel, Ignaz Franz 445
Mosgeler, Wolfgang 311
Mosonszentjános 89
Mosonszentmiklós 60, 259, 268, 274
Mozart, Wolfgang Amadeus 95, 235, 289, 296, 303, 323, 445—448, 604, 608—609
Mráz Jakab 317
Mutzer Antal 89, 91, 318
Muzsika egyesület 10, 256—258, 294, 299
Mühling, August 448
Müller, Adolf 448
Müller, August Eberhard 449
Müller Ebertné Lehner Zsuzsanna 216
Müller József (Müller-alapítvány) 191—194, 203—207
Müller, Karl 449
Müller, Wenzel 252—255, 449
Münster, Joseph Benedikt 450

Nádaskay András 210, 314
Nádaskay László 113—114
Nádorvárosi plébánia 130, 133—136, 171, 611
Nádor-vendégfogadó (Reichs Palatinus) 248, 310
Nagycenk 64
Nagy Dantsházi János 212
Nagyfalvy Gergely 11, 17—18, 125, 261, 609, 611
Nagy Imre 97
Nagy János 245, 319
Nagy Mihály 38
Nagy Sándor 609
Nagyszombat 20, 32—33, 57, 96, 99—100, 129, 197
Napoleoni megszállás zenéje 291—293
Naprági Demeter 11—12, 124, 609
Navratil, T. J. 451
Navratyil János 76, 88, 189, 202, 207, 316
Nemesi konviktus 29, 144, 186, 196—197, 222
Német Ispita 137
Németh Ambrus 27, 125—126, 128, 220, 610
Németh Gergely 318
Németh József 320
Németh Klára 7
Népszokások 19, 60, 78—81, 103, 132, 136, 172, 214
Nerity, M. 451
Netzer, Joseph 451
Neumann, F. A. 451
Nicolai, Otto 451—452
Niedermayer Ágoston 185, 315
Nikl Márton 243, 320
Nikos Pál 320
Nitzky József 50, 65—66
Nitzky Kristóf 138—139, 222
Novák Ferenc 63, 93, 95—102, 104—106, 131, 249, 257, 299, 320

Novomontanus Simon 34, 37, 312
Novotny, Alois 452
Novotny Ferenc 453
Nuszöl József 252
Nyéki Vörös Mátyás 11
Nyitray István 126

Odor Ferenc 317
Olmütz 57
Opera, operett lásd Színészet
Orgona 13, 25—26, 29, 46, 58, 62, 66, 68, 88, 98, 123, 128, 131—132, 134, 137, 164, 195—196, 208—209, 213, 215—216, 219, 611
Orsolyiták 73, 220—222, 610
d'Ossart, Caroline 252
Oswaldt (Oswald), pater Andreas 195, 454
Ottó orgonista 38, 40—41, 46, 313

Pachschmidt, Carolomannus 454
Pacini, Giovanni 454
Páder Farkas 312
Paer, Ferdinando 454—455
Paintner Mihály 97, 227, 290—292, 297, 610
Pais István 314
Paisiello, Giovanni 252, 455
Pakt Gergely 313
Palatinus kávéház lásd Nádor vendégfogadó
Pálffy Miklós 9
Pannonhalma lásd Szentmárton
Panny, Joseph 455
Pap Ferenc 315
Pápa 212—213
Pápai Miklós 212
Pápai református főiskola kórusa 213
Paraszkovits Szilárd 252
Parniczki Ferenc 316
Partmann Dávid 312
Parvi Ferenc 94
Paschale, pater 456
Passió 60, 106, 155, 211
Pataháza 40, 210
Patzelt, — 456
Pausch, Eugen 458
Payer (Bayer) Ferenc 215, 314
Payer, Hieronimus 458
Payr Sándor 215, 610
Pázmándi Horvát Endre 101, 106, 610
Pázmány Péter 196
Pécs 7, 36, 50, 87, 138, 140, 156, 194, 196, 207, 222, 224—226, 228—229, 242, 244, 250, 261, 282, 612
Pécsi László 313
Péczeli (Pétzeli) József 276, 278, 610
Peking (Böcking) Péter 68, 78, 88, 124, 128, 134, 137, 258
Pellengér 153, 158, 164, 237—238
Perez, David 170, 458
Perl Urbán 315
Pertis Zsuzsa 222
Pesta Pál 75, 314
Petráni András 314
Petriczek (Petritsek, Petrisek) András 53, 65, 67, 70—71, 82, 85, 87—88, 316
Petz Aladár 137, 610
Petz Lajos 7, 34, 77, 88, 99, 222, 232, 610
Peurpek Ádám 311
Pfeiffer János 16
Pfeiffer, Franz 458
Pfeiffer, Leopold 459
Pfützschner Frigyes 50
Pichler, Caroline 222
Pichler Ferenc 321
Pichler József 320
Pichner Mária, M. Aloisia Stanisla 222
Pietizmus 209
Pievolt Ferenc 318
Pigler Andor 610
Pinnyéd 245
Pintér Ferenc 320
Pirck, Wenzel 459
Piroska Sándor 247, 320
Piszker Olivér 149, 178, 610
Pitroff Pál 610
Pixis, Johann Peter 460
Planiczky, Joseph Anton 460
Pleyel, Ignaz 460—463
Pogo, Wilhelm 314
Polgár György 319
Polgár László 186, 610
Polgári alakulat zenekara lásd Katonazene
Polturas László 320
Poncini, Zilioli Francesco 463
Pongrácz Mihály 212, 320
Poor István 314
Poppe, Franz Ludwig (?) 463
Porgova, — 463
Pospischil János Károly 463
Pozsgay Mátyás 18
Pozsony 23—25, 32—34, 38, 57, 105, 107—108, 125—128, 167—168, 218, 222, 228—229, 241, 252, 266, 289, 293—294, 306, 309
Prandau, Carl 463
Prága 13, 160
Prebendista 21—23, 36—37, 39—40, 46, 51—53, 60, 87
Preindl, Joseph 96, 134, 303, 463—466
Preiner János 17—19, 27, 124, 210, 261

Prenner (Prentner), — 49, 466
Presznyák Ferenc 315
Preyer, Gottfried 107, 466
Pribram 89, 259
Probald Ferenc 320
Promenád 244, 246, 299
Protestáns egyházak és iskolák 209—220
Prux (Brux) Károly 89, 96, 99, 104, 107, 318
Puccitta, Vincenzo 466
Purgail Miklós 314
Puritanizmus 209—211
Purska (Puska?) János 52—53, 57, 65, 67, 70—71, 88, 258, 315
Püsky János 27—28, 44, 151

Quinze Teréz, M. Auguszta 220, 314
Quoika, Rudolf 68

Rabok kápolnája 157—158
Racionalizmus 79—80, 123, 209—210, 213
Rád Ádám 36, 312
Radicati, Felice 467
Radossányi Mátyás 14, 311
Radowszky Antal 190—191, 315
Raffael, Ignaz Wenzel 467
Raglovich, Marie Clementine 467
Rajeczky Benjamin 159—160, 610
Rajmond, Ferdinand 253
Rájnis József 196, 241, 283
Rajziskola 144, 223—224, 277
Rákos 31, 260
Ráth Károly 11, 29, 610
Ráth Mátyás 216
Rathgeber, Valentin 59, 153, 195, 468—480
Ratio Educationis 76, 144, 196—197, 222—224
Rauch András 209
Rausch Ferenc 227
Rava, Giovanni Battista 20, 29
Redl Frigyes 241—243
Redl Fülöp 315
Redl Orbán 315
Redout-terem 243, 248—249, 257, 285, 294, 296—298, 308
Református egyház és iskola 209—213, 303
Reichart, Joh. Friedrich 253
Reindler András 190—194, 316
Reinpichl Gáspár 312
Reinhardt, — 481
Reinpacher József 242—243, 252
Reiszky-ezred zenekara 118, 249
Renner Imre 37, 39, 41, 51, 312
Renner Pál 37, 39, 51, 312
Renthe Rozália és János 251
Repacius — tanító 39, 41, 312
Reprein György 37, 312
Reuling, W. 481
Reutter, Georg jun. 134, 191, 195, 323, 481—486, 608
Révai Miklós 144, 223, 241, 277
Révfalu 40, 51, 300
Rhenner Márton 312
Richter Antal 7, 10, 95, 97—98, 100, 102, 107—108, 207, 222, 258, 487—490, 496, 604
Richter Antalné Czázenszky Josepha 99
Richter, Wenzel Joseph 491
Rieder, Ambrosius 491
Ries, Ferdinand 491
Righini, Vincenzo 491—492
Rigó Sándor 320
Rinaldo di Capua 492
Rochefort, J. Bapt. 251
Roma 112, 129, 131, 169
Romberg, Andreas 493
Roser Ferenc 254
Rossini, Gioacchino 250, 254—255, 492—495
Rotári József 314
Róth András 215
Rozsnyó 217
Rössler Rosetti, Franz Anton 495
Rösler, pater Gregor 195, 495
Rudolf tanító 312
Ruschek Antal 610
Ruzicsky Márton 37—38, 41, 312
Ruzitska Ferenc 108
Ruzitsky Iván 318
Rütsch János 312

Sailer György 105
Sajghó Benedek 266
Sajnovics Placid 94
Salieri, Antonio 496—497
Salinger Antal 85, 88, 317
Salvini, Joseph de 497
Samer Mihály 190, 313
Sammartini, Giovanni Battista (?) 497
Sances, Giovanni Felixe 155, 498
Sandl József Antal 51, 313
Sannig Simon 311
Sárkány Margit 14
Sárközy János 302
Sárospatak 211
Sáry István 7, 240, 243, 310
Savoyai Jenő hg. 86, 262
Schack, Benedikt 251
Schaffgarten-vendéglő 245

Scharlach Károly 82, 221 260
Schauff, Josephine 498
Scheibl, Johann Adam (?) 59, 498
Scheicher Elek 63
Scheipen Krisztina M. Emerika 220, 314
Scheller (Schneller) József 171, 316
Schenk, Johann 498
Schenckh, Aegidius 499
Schenkirz, pater Augustin 499
Scherzer, Franz 252—254
Schicht, Johann Gottfried 499—500
Schiedermayr, Johann Bapt. 500
Schilk József 318
Schiller Mihály 321
Schilling Ferenc 41, 312
Schinn, Johann Georg 501
Schleich Lajos 224, 228—230, 289, 610
Schleicher, Franz 505
Schlieck József 232
Schmid, Joseph 501
Schmid Szaniszló 315
Schmidt, Ferdinand 59, 176, 190, 501—505
Schmidt Ferenc 318
Schmidt János jezsuita karnagy 314
Schmidt János szigeti zenész 315
Schmidt Mátyás 316
Schmidt Mátyás jezsuita 316
Schmirner Farkas 34—35, 37—38, 312
Scholl Miklós 505
Schopf Ferenc 252
Schossleuthner György 251
Schönfeld Mihály 217, 317
Schramek, Johann 505
Schrausteller György 318
Schreier János 283
Schreier, Joseph 283, 505
Schröter, Johann Samuel 505
Schtteidl Henrik 13, 311
Schubert, Ferdinand 506
Schubert, Franz 506—507
Schuleiner Pál 318
Schumm János 51, 313
Schurian Zsigmond 316
Schütz Károly Ferenc 250
Schwaizer Márton 108
Schwartz András 315
Schwarzenberg Adolf 9, 100, 299
Schwarzenberg Ernő hg. 63, 96, 99—100, 103, 106, 257, 299—303, 324, 396, 467
Sechter, Simon 107, 507
Sedelmayer András 196
Sedlak, Wenzel 289
Sefcsik Ferenc 237, 238, 510
Seiche, — 507
Seidemann György 317
Seidemann Mátyás 315
Seidl, — 508
Seiffrid János 196, 311
Seilemann János 314
Senfft, — 508
Sennyei István 25—26, 46
Serik (?) Dániel 37, 312
Seuche, Johann Franz 59, 508
Seybold István 209, 219
Seyfried, Ignaz 60—61, 100, 254, 508—509, 610
Seyler József Antal 509—510
Sicalie táncmester 313
Sigl Márton 89, 96, 104, 318
Silberknoll József 101, 107, 319, 510
Simon, — 511
Sinzendorf Fülöp Lajos 57, 60, 116, 153, 165—166, 220, 264
Sinkovits regens chori 178, 188, 314
Siqora (Siquora), — 511
Skacsányi István 94
Slavik, Karl 255
Smidelius János 215, 312
Smolik József 319
Socher Teofil 150, 181, 316
Solar, Martin 251
Somsich János 223
Sonnleithner, Christoph 511—512
Sólyom Jenő 610
Sopron 10—13, 33, 38—39, 46—47, 57, 64—65, 196, 209, 217, 219, 235, 251, 253—255, 612
Sovány József 316
Spánovits István 312
Spech János 512—513
Spies, Johann 513
Spiess, Mainrad 195, 513
Spohr, Louis 514
Spontini, Gasparo 515—517
Spranger Nándor 108
Stadler, Joseph 517
Stadler, Maximilian 96, 303, 517—518
Stamitz, Carl 518
Stammersdorf 99
Stanke Leander 107
Starhemberg Emánuel gr. 97, 100
Starke, Friedrich 519
Stassler János 319
Steffan, Joseph Anton 222, 519
Stehenich János 50, 59
Steibelt, Daniel 519—520
Steiner — 190, 316
Steiner István 314
Steinmayer Mátyás 85, 89, 317
Stelzer Dániel 217

Stengl Marianne 610
Sterkel, Johann Franz Xav. 520
Steuer Ignác 85, 91, 98, 243, 317
Steuer Margit Csázenszky Albertné 99
Stockmann András 242—243
Stolz András 319
Stőhr (Stehr) Ferenc 88, 189, 202, 207, 316
Stőhr (Stehr) Nep. János 88, 189, 202, 316
Strasser, — 520
Strauch-ezred zenekara 98—99, 249, 294
Strauss, Christoph 16, 521
Strehay András 190, 314
Streibig-nyomda 57
Streit Károly 313
Streussel, Josef 68
Stromfay Imre 36, 312
Struck, Paul 522
Strumacher, Carl 522
Stumreuter, H. Franz Xav. 522
Sulcz, Anton 236, 313
Sunka Albert 321
Susan, Thadeus 523
Sümeg 128
Süssmayr, Franz Xav. 523
Sütő József 105
Svastics István 245—246, 319
Szabadhegyi plébánia lásd Győrszabadhegy
Szabady Béla 16—18, 20, 23—24, 26—27, 36, 106, 291, 610—611
Szabó Jakab 63, 315
Szabó József 317
Szabolcsi Bence 258, 278, 283, 289, 611
Szák 215
Szakolcza 144
Szalatnay Jakab 14, 37, 311
Szammer Mihály 53, 67, 69, 154, 190
Szathmári János 51—52, 60, 313
Szávay Gyula 35, 611
Szegedy Gergely 14, 311
Szekeres István 132, 314
Szemethi Sándor 318
Szente József 320
Szentháromság-kórház 132, 137, 610
Szentiványi József 319
Széchényi-alap 10, 32—34, 38—39, 42—44, 46, 50—51, 65, 69—70, 83, 102
Széchényi Antal 63—64
Széchényi György 10, 20, 28—36, 38, 44, 46, 62, 125, 136, 144, 180, 183—184, 612
Széchenyi István gr. 308
Széchényi Lajos gr. 524
Széchényi László gr. 64
Széchényi Pál 30, 35—36, 151, 183
Székesegyházi zenekar 11—129, 131—132, 134, 136—138, 140, 142, 146, 157, 175, 180, 185, 190, 207, 221, 243, 257, 259, 262—275, 278—282, 286—288, 295—296, 298—301, 305—306, 308—310
Szeminárium (papnevelő intézet) 28, 31—32, 41, 44, 46, 57, 60, 62, 73—74, 99, 101, 105—106, 610
Szentmárton (Pannonhalma) 7, 40, 63, 119, 195, 270—271, 284, 322—323, 605
Sziget lásd Győrsziget
Szigeti Kilián 7, 10, 58, 63, 68, 94, 123—124, 126—128, 132, 134, 137, 153, 188, 190, 194—196, 213, 216, 258, 311, 611
Szily János 66, 138
Színészet (színház, színdarab) 105—106, 145, 164, 170, 183, 186, 242—243, 250—256, 273, 291—292, 301—302, 305, 609
Szivós Pál 239—240, 316
Szkita Mihály 217, 318
Szkalovszky János 51—52, 60, 313
Szollár Tamás 215, 313
Szombathely 10, 12, 32—34, 38—39, 46—47, 66, 126—127, 611—612
Szomjas-Schiffert György 233, 611
Sztankovics János 100—101, 104, 256—257, 324—325, 333, 434, 513

Takács József 186, 611
Takács Lajos 7
Takáts Ferenc 70, 85, 91, 94, 96, 98, 189—190, 201, 316
Takáts Sándor 236, 611
Tánc, mulatság 105, 140, 197, 220—221, 236—248, 269, 273, 275, 277, 280, 285—286, 290—294, 297—298, 300, 304, 308, 310
Tanítóképző 222—231, 311, 610
Tanulmányi Alap 139, 196—199, 207, 223—224, 226
Tarródy János 152, 185
Tata 7, 59, 293
Tatai Esterházy-kottatár 101
Tegurini lásd Zech, Chrisogenus
Teichmann, A. 524
Telekessy István 14, 26, 29, 34, 36, 39, 41, 111, 611
Temerin 108
Tenk Iván 318
Teuber Károly 311
Teyber, Anton 524
Thomann János 124
Thym, Julius Constantin 251
Tichy János 321
Timár Kálmán 611
Tino, — 524

Toeschi, — 524
Toff Ferenc 315
Toff Jakab 315
Tolnay Ferenc 14, 311
Tomaj Ferenc 9, 611
Tonleitner — 132, 317
Tonnleitner (Tennleitner) János 132, 135, 317
Torkos András 209
Toronyzene 235
Tost, Franz 524
Tóth Antal 611
Tóth István 318
Tóth János 315
Tóth József 317
Tödlbach, Erasmus Laurentius 524—525
Török Imre 257
Török János 257
Traetta, Tommaso 525
Treiber Alajos János 213
Trento, Vittorio 525
Tritto, Giacomo (?) 525
Trummer Márton 319
Tschortsch, Johann Georg 195, 525
Tuczek, W. Ferdinand 59, 253, 526
Tuma, Franz 526
Turányi Károly 526
Turi Mihály 319
Turin 220
Turóczy József 191—192
Tusch (Dusch) Vencel 259, 316
Tusch Vencel 89, 96, 104, 259, 319
Türelmi rendelet 215
Tűztorony és toronyőr 233—235, 291

Uhl, Amalie 526
Újvárosi csata 35
Újvárosi plébánia 110, 112, 130—133, 135, 210, 215
Újváry József 318
Újvidék 108
Umlauf, Michael 526
Umstadt, Joseph 148, 527
Unterberger Ernő 51, 53, 57, 65, 67, 70—71, 76, 315

Vác 61, 305
Vaccai, Nicola 527
Váczi István 228—229
Vacquant-ezred zenekara 254, 297
Valdecz Antal 317
Valló István 611
Valtersdorf 108
Vanhal, Johann Bapt. 59, 527—528
Vavrinecz Veronika 7, 61, 128, 194, 612
Vecsey János 182
Velczl János 107—108
Velics László 611
Velikay Gáspár 13
Velisták 33—34, 47, 49, 67, 144
Verbunkos tánc 277
Vervas, — 528
Vesque von Püttlingen, Johann 528
Veszprém 63, 151
Vida József 321
Vígadó lásd Redout
Villányi Szaniszló 125, 165—166, 611
Vilt József 91—93, 95—96, 99—100, 105, 120, 221, 287, 290, 292—294, 296
Vinci, Leonardo 528—529
Virrasztás 136, 214
Vitéz Imre 135, 223—225
Vitkovich András 34, 311
Vitovics Márton 38, 312
Viza István József 131, 313
Vizer András 85, 88, 91, 317
Vizitáció 20—21, 27—28, 43—44, 46, 59—60, 66—74, 77, 82—87, 96—98, 104, 136, 207, 220, 259
Vízizene 183
Vogl András 51, 313
Vogler, Georg Joseph (V. abbé) 100, 529
Volck Márton 196
Volf Mátyás 243—244, 285
Volffiger Pál 242
Volkert, Franz 254—255
Vörös Benjamin 212—213, 320
Vörös János 247, 320
Vörös János 320
Vörös József 319
id. Vörös József 318
Vörös Károly 243—235, 611
Vörös Mátyás 320
Vörös Ökör-fogadó 236
Vranschack János 202, 317
Vunderl Mátyás 228

Wagenseil Georg Christoph 195, 530—532
Wagner Mihály 105, 107—108
Walter, Ignaz 253
Wankó András 209
Weber, Carl Maria von 254—255, 532—534
Weber, Gottfried 534—535
Weber Miksa 51—52, 313
Weigerth, — 535
Weigl, Joseph 253, 535—537
Weissenbäck, Andreas 60—61, 611

Weisz Ferenc 76, 88, 189, 202, 207, 314
Weisz Romuald 313
Wendt, — 538
Wenser, Joseph 59, 538
Werner, Gregor Joseph 538—546
Wetter József 189, 316
Wilde, — 546
Willkomm, Eugen 195, 547
Winter, Ernst 254—255
Winter, Peter 548—549
Wirth, Wilhelm 549—550
Wisner, G. 550
Wittassek Johann August 550
Witwer Márton 113
Wohlmuth János 209
Wolf József 551—553
Wolf Simon Sámuel 51, 313
Wolfermann Gáspár 311
Worzischek, Johann Hugo 553
Wranitzky, Paul 553
Wurda Ferenc 553
Wurda József 258, 319
Wurda Károly 107
Wurda Lipót 258, 392
Wutkain Klára M. Bernardina 220, 314

Ysenburg, v. Buri 254

Zacskó (Zetykó?) János 88, 317
Zágráb 23—24, 95, 185, 252
Zathureczky Sámuel 216—218, 317
Zech, Chrisogenus (Tegurini) 195, 554
Zechner, Johann Georg 170, 190—191, 554—556
Zeiler, Gallus 195, 556—558
Zeilinger, Ignaz 558
Zeitler József 220
Zeneiskola 87, 144, 222—231, 609
Zichy Ferenc gr. 26, 46, 55, 57—58, 60—62, 64—66, 68—75, 77—78, 82, 87, 90, 92, 98, 124, 129, 131, 133, 137—138, 144, 150, 154, 178—179, 181, 184, 187—188, 201—207, 215, 237, 259, 268—274, 283
Zichy Imre gr. 351
Zichy István gr. 130, 611
Zichy-kápolna 112, 131
Zichy Károly gr. 245, 274, 278, 281, 290
Zichy Miklós gr. 60
Zichy Péter gr. 57
Ziegler, Joseph Paul 148, 558
Ziegler József 318
Ziha, Jakob (?) 558
Zimmermann, Anton 559
Zimmermann, Leopold 559
Zingarelli, Nicolo 560—561
Zoltán Vilmos 99
Zöld Kapu-fogadó 242
Zucconi, Franz 561
Zumsteeg, Johann Rudolf 561
Zsigmond zenész 313
Zsinat 20
Zsolozsma 15, 20—23, 27—28, 36, 38, 43—44, 46, 67—68, 71—72, 87, 97, 110, 123, 147, 155, 158, 160

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ZENETUDOMÁNYI INTÉZETE

Zusammenfassung

Musik in Győr im 17—18. Jahrhundert

Die Türken haben Győr schon 1598 endgültig verlassen. So gehört Győr zu den wenigen Städten Transdanubiens, die sich bereits im 17. Jh. der europäischen Barockkultur, so auch der Musik dieser Epoche, angeschlossen haben.

Wie in Pécs, so sind auch hier die Kathedrale und das Gymnasium die zwei wichtigsten Zentren des Musiklebens. Aus der Kathedrale besitzen wir schon seit den ersten Jahrzehnten des 17. Jahrhunderts Angaben über Orchester- und Chorleben und auch Noten sind uns aus diesen Jahren überliefert worden. Die Stadt Buda war von den Türken noch nicht befreit, als György Széchényi, Bischof von Győr und Erzbischof von Esztergom, der große Mäzen Győrs, im Jahre 1684 17800 Forint für die Musiker von Győr, Sopron und Szombathely stiftete. Die Musiker von Győr spielen das ganze 18. Jahrhundert hindurch nicht nur in der Kathedrale, sondern auch regelmäßig bei den Karmelitern und bei den Festlichkeiten anderer Pfarren, der Akademie und der Stadt. Sie geben den Bürgerkindern Musikunterricht und spielen auf Tanzunterhaltungen.

Das Jesuitengymnasium ist von Anfang an Stätte wertvoller Musik. Sein Orchester beteiligt sich seit 1630 an allen kirchlichen und Schulfeierlichkeiten. Seine Annalen berichten 150 Jahre hindurch über ein reges, buntes Musikleben. Die Jesuiten sorgen für den Unterhalt und die Ausbildung der Musiker.

Aufgrund des Archivmaterials und der zeitgenössischen Tageblätter berichten wir über die Musikunterhaltungen des Bürgertums, die Musik des Theaters, die Rolle der Militärkapellen, und wir fanden auch interessante Dokumente über die mehrfach geplante, aber bis 1830 nicht ins Leben gerufene Musikschule.

Es werden über wertvolle Konzerte, über prachtvolle Barockfeste, die das musikalische und gesellschaftliche Leben dieser Zeit lebendig gestalten ausführliche Berichte mitgeteilt. In den Mauern Győrs, auf dem halben Weg zwischen Wien bzw. Preßburg (heute Bratislava) und Buda, waren viele vornehme Gäste abgestiegen, die feierlich mit Musik empfangen wurden. Die königliche Krone (Hl.-Stephans-Krone) wurde in Győr auch feierlich empfangen, sooft sie nach Preßburg oder Buda zur Krönung gebracht wurde. Auch über die Tage der Napoleonischen Besetzung fanden wir bunte musikalische Beschreibungen und auch einige wichtige Angaben über den am Ende des 18. Jahrhunderts schon tätigen Musikverein in Győr, der u.a. auch die Schöpfung von Haydn vorgetragen hatte.

Eine chronologische Zusammenstellung über Komponisten und Musiker in Győr ergänzt die Arbeit.

Das thematische Verzeichnis der erhalten gebliebenen etwa 1900 Noten wurde von Veronika Vavrinecz zusammengestellt. Im Kapitel VIII ist das reichhaltige Material zu finden.

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Egyed Ilona — Műszaki szerkesztő: Merkly László
A burkoló- és a kötésterv: Németh Zsuzsa munkája
Terjedelem: 55,3 (A/5) ív + 4 oldal melléklet — AK 1488 k 8083
80.6452 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

Az Akadémiai Kiadó
gondozásában jelent meg

BÁRDOS KORNÉL

PÉCS ZENÉJE A 18. SZÁZADBAN

167 oldal · 5 fénykép · Kötve 48,— Ft

CSOMASZ TÓTH KÁLMÁN

A XVI. SZÁZAD MAGYAR DALLAMAI

781 oldal · 370 dallampélda 50 fakszimilén, 1 tábla · Kötve 165,— Ft

(Régi Magyar Dallamok Tára 1.)

HORÁNYI MÁTYÁS

ESZTERHÁZI VIGASSÁGOK

269 oldal · 85 kép és fakszimile
Kötve 140,— Ft

SZABOLCSI BENCE

A XVII. SZÁZAD MAGYAR VILÁGI DALLAMAI

123 oldal · Kötve 40,— Ft

AKADÉMIAI KIADÓ
BUDAPEST

Ára: 158,— Ft

ISBN 963 05 1838 4